ROMANUS PONTIFEX

TAMQUAM

PRIMAS ECCLESIAE,

ET

PRINCEPS CIVILIS

E MONUMENTIS OMNIUM SECULORUM

DEMONSTRATUS.

ADDITA AMPLISSIMA LITERATURA.

AUCTORE

AUGUSTINO DE ROSKOVÁNY,

EPISCOPO NITRIENSI.

Tomus II.

Monumenta et Literaturam de primatu e Sec. XVI et XVII complectens.

NITRIAE ET COMAROMII. 1867.

TYPIS FRATRUM SIEGLER.

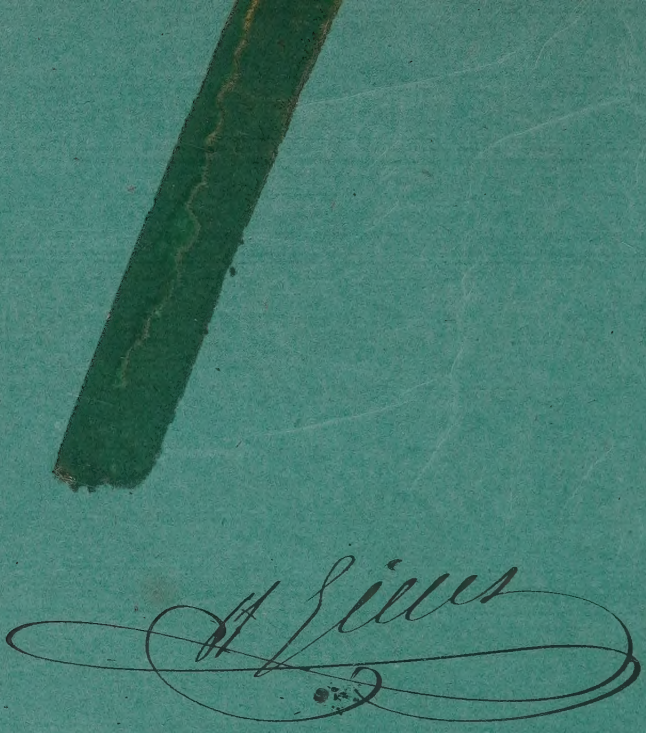

ROMANUS PONTIFEX

TAMQUAM

PRIMAS ECCLESIAE,

ET

PRINCEPS CIVILIS

E MONUMENTIS OMNIUM SECULORUM

DEMONSTRATUS.

ADDITA AMPLISSIMA LITERATURA.

AUCTORE

AUGUSTINO DE ROSKOVÁNY,

EPISCOPO NITRIENSI.

ALMA COLLEGE
213
LIBRARY
R732
Alma California

Tomus II.

Monumenta et Literaturam de primatu e Sec. XVI et XVII complectens.

NITRIAE ET COMAROMII. 1867.

TYPIS FRATRUM SIEGLER.

44576

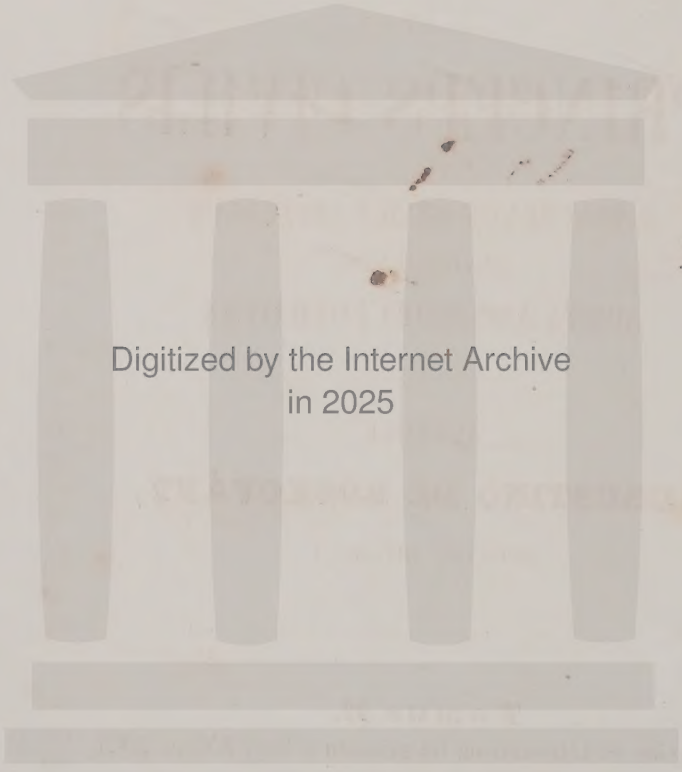

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/romanuspontifext0002augu

Conspectus

Monumenta de Primatu.

Sec. XVI.

Mon.		Pag.
706. 707.	*Alexander VI* PP. de Metrop. *Kioviensi* 1501. . .	1
708.	*Iulius II* PP. damnat conciliabulum *Pisanum* 1511 .	5
709. 710.	*Leo X* PP. de C. *Lateran. V*, et de *Epporum placeto*	9. 11
711—714.	Eiusdem PP. prima Rescripta contra *Lutherum* .	13—18
715. 716.	*Coloniensis* et *Lovaniensis* Fac. Theol. contra Lutherum	19
717. 718.	*Leonis X* PP. Bulla duplex contra Lutherum . .	21
719.	Fac. Theol. *Parisiensis* adversus Lutherum 1521. .	28
720. 721.	*Aethiopes* pro Primatu 1524	32
722—724.	*Parisienses* Theologi asserta Primatui infesta censuris notant 1525—1542	33
725—727.	*Lovanienses* pro Primatu a. 1544. 1545 . . .	35. 36
728.	*Sorbona* adversus Calvinistas 1548	37
729.	Card. *Sadoletus* pro Primatu 1539	38
730—733.	CC. *Augustanum*, *Trevirense*, *Narbonense* . . .	39—41
734.	*Nestoriani* pro Primatu 1552	42
735.	*Ignatius Loyola* Soc. Iesu fundator pro Primatu .	43
736.	*Paulus IV* PP. de festo *Cathedrae Petri Romanae* 1558	45
737. 738.	Syn. prov. *Strigoniensis* 1560	47
739—759.	Acta C. *Tridentini* pro Primatu	50
760.	*Pius IV* PP. de *Graecis in Sicilia* 1564 . . .	92
761. 762.	*Complutenses* et *Salmanticenses* pro Primatu 1564 .	94
763—767.	*Pius V* PP. denegat confirmationem electo AEppo *Coloniensi*, professionem Tridentinam emittere recusanti	96
768.	*Catechismus Romanus* 1566. de Rom. Pontifice .	102
769.	*Gregorius XIII* PP. Eppo *Bambergensi* 1579 . .	104
770.	Conventus *Melodunensis* in Gallia pro Primatu 1579	105
771. 772.	*Gregorius XIII* PP. ad *Patriarcham Alexandrinum* 1580	106. 108
773.	Idem in *Bulla Coenae* de suprema auctoritate S. Sedis	110
774.	C. *Turonense* a. 1583	112
775.	*Sixtus V* PP. contra *Henricum Navarrum* et *Henr. Condensem*	114
776.	*Parisienses* Theologi pro acceptando C. Tridentino 1588	118
777.	*Sixtus V* PP. *Congregationes Cardinalium* instituit 1588	119

Mon.		Pag.
778.	Idem ad Eppos *Moldaviae* pro Unione 1590 . .	121
779.	*Coptorum* Patriarcha pro Primatu 1594 . . .	123
780. 781.	*Clemens VIII* PP. et *Henricus IV Navarrus* . .	124
782—791.	Sub eodem Pontifice unio *Ruthenorum* (Russorum)	125
792.	Idem Papa ad *Basileenses* Helvetos pro Unione .	138
793.	Syn. *Diamperitana* in India pro Primatu 1599 .	140

Sec. XVII.

794.	*Cyrillus Lucaris* CPnus de Primatu Rom. Sedis 1601	142
795—798.	*Paulus V* PP. et *Patriarcha Armenorum* 1610. ss. .	146
799—802.	*Chaldaei* pro Primatu	155
803.	*Sorbona* adversus librum *Mornaei* 1611 . . .	157
804.	*Paulus V* PP. contra librum *Edmundi Richerii* 1612	159
805.	S. Congr. Concilii de *oratoriis privatis* 1615 . .	160
806.	*Sorbona* contra librum *Marci Ant. de Dominis* 1617	161
807.	*Colonienses* adversus eundem librum 1618 . .	166
808—810.	*Franciscus Salesius* pro Primatu 1622 . . .	169
811.	*Gregorius XV* PP. erigit *Congr. de Propaganda Fide* 1622	170
812.	*Eppi Galliae* in Comitiis Cleri 1626 . . .	173
813.	*Urbanus VIII* PP. ad Cyrillum Patr. CPnum 1639 .	174
814.	*Eppi Galliae* de sic dictis *Libertatibus Gallicanis* 1639	175
815.	*Urbanus VIII* PP. contra librum *Iansenii* 1641 .	176
816.	*Innocentius X* PP. proscribit Iansenisticum errorem *de duplici Capite Ecclesiae* 1647	179
817. 818.	*Eppi Galliae* ad Innocentium X PP. contra Iansenium 1651. s.	180
819. 820.	*Innocentius X* PP. contra Praesules *Mechliniensem* et *Gandavensem* in causa Iansenii 1651. s. . .	184
821.	Clerus *Munkácsiensis* Gr. R. pro Primatu 1652 . .	186
822—827.	*Innocentius X* PP. *de quinque propositionibus Iansenii*, et *Eppi Galliae* in eodem merito 1653. s. . .	188—196
828—832.	*Alexander VII* PP. et *Eppi Galliae* in eodem obiecto	196—202
833.	Idem praescribit *Formulare* contra Iansenismum 1665	204
834.	*Clemens IX* PP. et *quatuor Eppi Galliae* . . .	206
835—840.	Famosa *Declaratio Cleri Gallicani 1682* . . .	207
841.	*Eppi Galliae* in Comitiis 1685	235
842.	*Innocentius XI* PP. damnat errores *Mich. Molinosii* .	235
843.	*Alexander VIII* PP. rescindit acta Gallicana anni 1682	237
844.	Idem proscribit thesim auctoritati Pontificiae adversam	239
845. 846.	Idem ad Regem Galliae de actis anni 1682 . .	239
847.	*Innocentius XII* PP. in eodem merito Allocutionem servat	241
848.	*Eppi Galliae* acta anni 1682 retractant . . .	243

Mon.		Pag.
849—851.	*Innocentius XII* PP. et *Eppi Belgii* de Iansenismo .	244—249
852.	AEppus *Mechliniensis* pro suprema auctoritate R. P. 1692	250
853.	AEppus *Valentinus* contra famosas IV propositiones Gallicanas	253
854.	*Innocentius XII* PP. de pactis, quae iura Ecclesiae laedunt	254
855. 856.	*Eppi Galliae* de erroribus circa Praedestinationem 1697	257
857—860.	*Innocentius XII* PP. et *Fenelonius* AEppus Camera-censis	259—262

Literatura Sec. XVI . . . 263

A) *Usque initium Reformationis 1517* . . 263

1. *De Primatu.* — Controversia *Reuchliniana* . . . . 263—266

Auctores contra Primatum et pro Primatu . . . . 263—268

2. *Pontif. et Imperium.* Literatura primorum decem annorum . 268

Literatura *pro conciliabulo Pisano contra Primatum* . . . 269

Literatura *contra C. Pisanum pro Primatu* 271

B) *A Reformatione seu ab a. 1517* . . 273

I. *De Primatu* 273

Literatura annorum 1517—1529 273

1517. *Lutherus, Tetzel, Caietanus, Eckius* etc. . . 273

1518. Iidem, item *Sylvester Prierias, Hochstratus, Emser* etc. 276

1519. *Disputatio Lipsiensis* 280

1520. *Lutheri* scripta, et controversiae cum Theologis Catholicis 286

— Reliqua opera *contra* Primatum, et *pro* Primatu . 290. 292

1521. *Lutherus, Melanchton* etc. — *Catharinus, Henricus VIII* etc. 294

1522. *Lutherus*, eius cum *Henrico 8* controversia . . 304

— *Kettenbach, Zwinglius* etc. — *Hadrianus VI, Fischer* etc. 305. 308

1523. *Lutherus, Huttenus* etc, — *Prierias, Morus, Cortesius* etc. 309. 312

1524. *Lutheri* controversia cum *Catharino*, et *Ingolstadiensibus* 315

— *Viennensis* controversia, item alia opera pro et contra 316. 318

1525—1529. Contra Primatum: *Lutherus, Melanchton* etc.; pro Primatu: *Cochlaeus, Fischer, Latomus, Eck* etc. 320. 324

Pag.

Literatura a. 1530—1539. — De *Confessione Augustana* . . 330
Contra Primatum: *Lutherus, Henricus VIII, Calvinus* etc.; pro Primatu: *Eck, Caietanus Alb: Pius* etc. 332. 337
Literatura a. 1540—1549. Contra Primatum: *Lutherus, Bucerus, Ochinus, Illyricus* etc.; pro Primatu: *Sanderus, Cenalis, Pighius, Contarenus, Lovanienses* etc. 343. 348
Literatura de libro Augustano: *Interim* 353
Literatura a. 1550—1559. Contra Primatum: *Vergerius, Illyricus, Baleus, Fox* etc.; pro Primatu: *Delphinus, Faber, Hosius, Canisius, Campegius, Sotus* etc. 358. 366
Literatura a. 1560—1569. Contra Primatum: *Melanchton, Vergerius, Illyricus, Sleidanus* etc.; pro Primatu: *Agricola, Rodericius, Canus, Cassander, Salmeron, Stapleton, Eisengrein, Mutius, Turrianus, Toletus* etc. 371. 377
Literatura a. 1570—1579. Contra Primatum: *Wigand, Marnixius, Visart, Heerbrand, Chytraeus,* etc.; pro Primatu: *Scalichius, Boetius, Sanderus, Lindanus, Turrianus* etc. 385. 388
Literatura a. 1580—1589. Contra Primatum: *Heerbrandus, Mornaeus, Danaeus, Szegedinus* etc.; pro Primatu: *Grassus, Vega, Telegdi, Lindanus, Possevinus, Thyraeus, Scherer, Costerus, Pisanus, de Valentia, Baronius* etc. 394. 398
Literatura a. 1590—1599. Contra Primatum: *Brentius, Himmel, Hunnius, Dudith, Abbot, Mornaeus, Witekindus* etc.; pro Primatu: *Serarius, Iungius, Osorius, Mendoza, Costerus, Smiglecius, Moldonatus, Agricola* etc. 408. 412
Controversia *Ioannis Hay* S. I. cum *Ioanne Serrano* Calvinista 418
Controversia *Franc. Turriani* S. I. et *Arthuri Faunthei* S. I. cum *Antonio Sadeele* Lutherano 420
Roberti Bellarmini S. I. opera, et controversia cum Acatholicis 422
Ioannis Pistorii Nidani controversia 426
Gregorii de Valentia S. I. controversia 427
Literatura de *Ecclesiae Graecae* Scriptoribus 428
Scripta de theologis Lutheranis et Ieremia Patr. CPno . . 431
Literatura de *Conc. Tridentino* 434

II. *Pontificatus et Civile Imperium* . . 444
Literatura generalis. — *Gravamina Nationis Germ., Sanctio pragmatica, Petrus de Vineis, Schardius* etc.; pro Primatu: *Cochlaeus, Campegius, Petrus de Monte, Frid. Nausea, Ioan. Mariana* etc. 444. 448
Literatura *de translatione Imperii Romani ad Francos et Germanos* 450
Literatura *de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae* 452
Literatura *de Henrico Navarrae et Galliae Rege excommunicato* 456
Literatura *de Elisabetha Regina Angliae excommunicata* . . 460

Pag.

Edmundi Campiani S. I. controversia cum Anglicanis . . 464
Literatura de ceteris obiectis relationis inter Ecclesiam et Pontificatum, item Civile Imperium 468
Literatura *de iure Patronatus* 470
Literatura *de bonis ecclesiasticis* 471
Literatura *de Societate Iesu* 474
Pars *Historica:* de Bullis, Constitutionibus, Regulis, Missionibus . . . . . 474—482
De SS. Exercitiis, de historia Ordinis 482
Pars *Polemica.* Scripta ab a. 1543—1599 . . . . . 484—494
Controversia *de S. Ignatio Loyola* fundatore 494
Controversia *de Historia Ordinis* 494
Literatura *Gallica* inde ab a. 1594—1599 496

Literatura Sec. XVII . . . 500

I. *De Primatu.*

Decennium I. a. 1600—1609. Contra Primatum: *James, Mylius, Szegedinus, Sutlivius, Hasenmüller, Mortonus, Lyserus* etc.; pro Primatu: *Gretserus, Zechius, Coccius, Schultingius, Rocca, Forró, Richeome, Alex. Turrianus, Magirus, Marquardus Leonis, Becanus, Scribanius* etc. 500. 507
Controversiae: *Pistorii, Campiani, Costeri* . . 514
Colloquium Ratisbonense a. 1600—1612 . . . 517
Bellarmini controversiae 524
Controversia *Personii, Baronii, Serarii, Hammeri* . 530
Decennium II. a. 1610—1619. Contra Primatum: *Osiander, Sigwart, Lavater, Hall, Hoe, Rhonaeus, Hessus, Pareus* etc.; pro Primatu: *Cottonus, Heiss, Becanus, Binius, Desirant, am Ende, Jurgiewicz, Gualterus, Tyszkiewicz, Bowerius, Bzovius* etc. 535. 542
Controversiae *Bellarmini* 549
Controversiae: *Baronii, Pazmanni, Gretseri* . . 552. 553. 556
Controversia *Tanneri* et *Kelleri* 558
Controversiae: *Lessii, Smiglecii, Reihingii* . . . 560. 561. 563
Controversia *Marci Antonii de Dominis* . . . 564
Controversia *Max. Sandaei* 571
Scripta *de Iubileo Protestantico* 1617 . . . . 572. 577
Controversia *de Regionibus Suburbicariis R. P.* . . 579
Decennium III. a. 1620—1629. Contra Primatum: *Ioannes de Hypperiis, Balduinus, Casaubonus, Vedelius, Blondellus* etc.; pro Primatu: *Petavius, Sirmondus, Gravina, Stengelius, Salesius, Monod, Veronius, Scacchus, Tanner, Razenriedt* etc. 580. 584
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Foreri* . . 590. 591. 592
Controversiae: *Nihusii, Becani* 599. 601

Pag.

Decennium IV. a. 1630—1639. Contra Primatum: *Rivetus, Kesler, Megander, Frantzius, Gerhardus* etc.; pro Primatu: *Balduinus, Iunius, Faber, Silvius, Campanella, Dartis, Saussay* etc. 604. 607
Controversiae: *Bellarmini, Foreri, Iansenii* . . 611. 612. 614
Controversiae: *I. Floydi*, et *Rich. Smithii* . . . 615
Decennium V. a. 1640—1649. Contra Primatum: *Fabricius, G. Calixtus, L. Molinaeus, Helvigius, Salmasius, Falklandius* etc.; pro Primatu: *Coturius, Marra, Bollandus, Bile, Corbaeus, Raynaudus* etc. 619. 622
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Foreri* . . 628. 629
Controversiae: *Wangnereckii, Valeriani M., Erbermanni* 630. 631
Controversiae: *Hugonis Grotii, I. Keddii* . . . 633. 634
Decennium VI. a. 1650—1659. Contra Primatum: *Crocius, Hammondus, Titius, Lanius, Potter*, etc.; pro Primatu: *Lobkowitz, Kreitzen, Macedo, Burghaber, Rosenthal, Malvasia, Marcellius* etc. 635. 640
Controversiae: *Bellarmini, Foreri, Keddii* . . . 644. 646. 647
Controversia: *Valeriani M. Erbermanni, Walenburch* 655
Controversia *Hier. Mülman* 659
Decennium VII. a. 1660—1669. Contra Primatum: *Thomas Anglus, Adr. Paetius, N. Rivius, Launoyus, Maresius, Spanhemius, Sárosi* etc.; pro Primatu: *Adam, Abraham Echellensis, Laubenberger, Ott, Lao, Lupus, du Bois* etc. 660. 665
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Foreri, Valeriani M. Keddii, Caillieu* 671. 672. 675
Decennium VIII. a. 1670—1679. Contra Primatum: *Mich. Siricius, Kortholt, Nifanius, Mayer, Wagenseil, Scherzer* etc.; pro Primatu: *Marchesius, Worst, Oldoinus, Wissmann, Hacki, Worsleius, Schatten, Ferre, Papebrochius* etc. 676. 682
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Walenburchii, Bossueti* 692. 695
Decennium IX. a. 1680—1689. Contra Primatum: *Barrowius, Salgado, Reiser, Arnaldus, Parker, Dodwellus, Jurieux, Heidegger* etc.; pro Primatu: *Garnier, Paulucciüs, David, Bossuetus, Cantelius, Mabillonius, Thyrsus Gonzalez, Pallavicini, Schelstrate, Luchesinus* etc. . . 696. 705
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Valeriani* . . 713. 714
Controversiae: *Hackii, Bossueti, Nicolii, Maimburgi* 714. 717. 719. 720
Controversia *de epistola Praesulum Galliae ad Protestantes* 725
Controversiae *Ioannis Dezii*, et *Matth. Praetorii* . 723. 725
Decennium X. a. 1690—1699. Contra Primatum: *Leydecker, Brown, Gibellinus, Fueslin, Grabe, Van der Hardt* etc.;

Pag.

pro Primatu: *Morawski, Segneri, Otrokocsi, Rocaberti, Böjtös, Leytam, Menestrier* etc. 726. 741
Auctores *sine designatione anni* pro et contra . . 738. 752
Controversiae: *Bellarmini, Baronii, Bossueti* . . 755. 756
Literatura de *Iansenismo* Sec. XVII . . . . . 757—799
Literatura *de Ecclesia bicipiti* a Iansenistis conficta 769
Literatura *de Ioanna Papissa* 799. 802
Literatura *de Conc. Tridentino* 805. 809
Literatura *de Ecclesia Graeca* 813. 815

II. *Pontificatus et Civile Imperium* . . 822
Literatura generalis: pro Imperio: *Thed. Laelius, Marquardus Freherus, Heimburg* etc. pro Primatu: *Azorius, Mariana, Contelorius, Diana, Oliva* etc. 823. 829
Literatura specialis: *de translatione Imperii Romani* . . 833
Controversia *Gretseri* et *Goldasti* 835
De Pace Westphalica 842
De controversia *inter S. Sedem et Remp. Venetam* . . 845
De controversia *Anglica*, signanter *iuramento civili fidelitatis*, et *potestate temporali S. Sedis* 871
De sic dictis *Libertatibus Gallicanis* 898. 903
De libro *Edmundi Richerii* 899
De libris *Petri Puteani, Petri de Marca* etc. 908
De famosa *Declaratione anni 1682* 920
Literatura *de relatione inter Ecclesiam et Statum* . . . 931. 936
Quoad *Monasteria* speciatim 940
De opere *Bellarmini* 941
De libro *Machiavelli* 942
Literatura *de immunitate eccles. asylo* 943
Literatura *de Patronatu et primis precibus Caesareis* . . 946
Literatura *de bonis ecclesiasticis* 948

Literatura *de Societate Iesu* 957
Pars *Historica*: de Constitutionibus S. Sedis, Regulis Ordinis, decretis etc. 957
De *SS. Missionibus* in Asia et Africa 961
De *S. Francisco Xaverio* speciatim 967
De Missionibus *Lavantinis* et *Americanis* 969. 970
De *SS. Exercitiis* 971
De historia Ordinis: de *S. Ignatio* fundatore . . . 973
De statu Soc. in variis regnis 977
De viris illustribus, et martyribus 980

nati sunt tibi filii, succedentes per tempora Eppi, qui typum Apostolorum gerunt. Apostolicam sane tu ipse curam et diligentiam imitaris, qui tam accurate et tam diligenter animum intendis, ut tanta provincia ad gremium matris suae Romanae Ecclesiae revertatur, et sub uno ovili et pastore recipiatur. Credimus quoque, quod praefatus Ioannes Ioseph, quem literarum et praecipue sacrarum scientia, gravitate et prudentia praeditum accepimus, divino spiritu tactus ad gremium matris suae *Romanae Ecclesiae, a qua nulla unquam haeresis exordium sumsit, cuius fides rogante Domino numquam defecit,* redire — cupiat. — Verum quoniam in dies videmus, quam plena sit vita mortalis laqueis offensionum, retibus vexationum, quae adversarius noster, gigas venator Nebroth, id est, diabolus contra genus humanum tendit, et nobis cautio magna adhibenda est, ut laqueos et retia inimici illo fortiores in verbo Domini et sana doctrina dirumpamus et conteramus. Scimus nobis a Domino in persona beati Petri mandatum: pasce oves meas, cum eas pascere, ut tenemur, totis conatibus laboremus. Curandum nobis est, ut sub uno pastore unum sit ovile, ne extra ovile aberrantes oves per devia pereant. Prospiciendum nobis est, ne Ecclesiae congregatio constupretur dogmatum varietate, ne haeresibus scindatur, sed virgo incorrupta unam fidem tenendo permaneat, et in Christo omnis grex nobis commissus unum corpus sit. — Gratum nobis admodum esset, ut dicti Ioannis Iosephi et eorum, qui cum eo sentiunt, obedientiam nomine Romanae Ecclesiae reciperes, et iuxta decreta praefati Concilii Florentini illos admitteres, tum propter salutem animarum suarum, tum quia confidimus hoc pacto alios dictarum provinciarum Kioviensis et Russiae homines ad Romanae Ecclesiae unitatem redituros. Tamen quia tanta est integritas et sinceritas fidei nostrae, ut illam suscipientibus non sit declinandum in concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non sit introeundum, mittimus tibi praesentibus acclusum sanctum et salubre decretum dicti C. Florentini, *ut diligenter inquiras, quonam pacto isti, qui obedientiam Romanae Sedi offerunt, contenta in ipso decreto Concilii intelligant, profiteantur et observent.* Accepimus etiam a nonnullis, quod de processione Spiritus S. qui ex Patre Filioque procedit, neque in Symbolo, neque in divinis offerendis eorum professionem aliquam faciant. — *Quod beatus Petrus a D. N. I. C. pri-*

matum in universum orbem et supra omnem ecclesiam, ac plenitudinem potestatis ligandi et solvendi acceperit, illamque in successores suos transtulerit, ac Romanus pro tempore Pontifex beati Petri successor et verus Christi Vicarius, totius Ecclesiae Caput, omniumque Christianorum pater et doctor existat, a praedictis populis pertinaciter negari intelleximus. — Ceterum supplicavit nobis — secretarius praedictus, quod Ioannem Ioseph ut verum AEppum, Metropolitanum, ac Primatem iuxta ritum Graecorum dil. filio Alexandro Duci Lithuaniae commendaremus, ac illi facultatem indulgentias concedendi interessentibus divinis officiis per eum celebrandis tam Graecis quam Latinis concedere dignaremur. Nos libenter desideriis suis annueremus quandoquidem nobis persvadeamus, ipsum corde sincero ad rectitudinem fidei nostrae conversum ad unitatem sanctam cum Romana Ecclesia tendere. Verum cum Patriarcham CPnum, sub cuius ditione Metropolis Kioviensis est constituta, apud Romanam Ecclesiam iam 50 annis moram traxisse viderimus, ignoramus quo pacto ad Metropolim istam sine nostro aut dicti Patriarchae consensu pervenire potuerit, *nec possumus eidem tamquam Metropolitano de huiusmodi petitionibus morem gerere, nisi provisionem de Metropoli praedicta — a nobis et Sede Apostolica acceperit.* — Si intellexerimus, eos decreta C. Florentini servare, nec in sacramentis Ecclesiae aut articulis fidei a Romana Ecclesia discrepare, cognoscent piam mentem nostram esse, ut accipiamus paterna caritate volentes ad gremium Romanae Ecclesiae redire. *Tua* igitur *fraternitas praefatum Ioannem Ioseph et cum eo de fide nostra et Romanae Ecclesiae recte sentientes hortabitur, ut, cum videant martyrii beatorum Petri et Pauli fulgorem, quo Romana Ecclesia illustrata est, ubique collucere, non putent agnus comedi posse, nisi in una domo, Romana et Apostolica Ecclesia, nec extra ipsam agnum immolari. Qui enim agnum extra eandem Ecclesiam comedunt, Iudaeorum pertinaciam vel haereticorum dogmata sequentes, hi pro agno draconis carnes, qui datus est in escam populis Aethiopum, comedunt.* Legant non fuisse in diluvio salvatos, nisi eos, qui in arca Noë fuerunt, per quam Ecclesia Dei figuratur, quae unica est, et cuius caput est et magistra Romana Ecclesia, Salvatore nostro ita disponente. Illi ergo ad illum confugiant, sequentes

patres suos in C. Florentino congregatos, illam venerentur. — Datum Romae die 26. Apr. 1501.

707. *Idem Magno Duci Lithuaniae de eodem obiecto.* Accepimus literas tuas in commendationem Ioannis Ioseph, quem Kiovienses et Russiae populi ut pastorem et directorem tenent et sequuntur. Audivimus quoque, quod dil. filius Erasmus Vitellius, et Ioannes Sopiecha Secretarius tuus — de optima ipsius mente in materia reductionis suae et populi sibi crediti ad obedientiam nostram et Ap. Sedis reverentiam iuxta C. Florentini diffinitionem nobis retulerunt; affectamus enim summo desiderio quod oves pascuae D. N. I. C. eius Vicarium recognoscentes suumque pastorem verum sectantes salutis viam et ad aeternam beatitudinem iter ingrediantur. Sed quoniam huiusmodi reductio iuxta diffinitionem praedicti C. Florentini saepius tentata, et toties humani generis inimico impediente et zizaniam seminante interrupta extitit, ne per nos absque bona intelligentia leve aliquid fieret, sed ut mature omnia et cum plena rerum notitia ac Sedis Ap. dignitate tractarentur, cogitaveramus aliquem nostrum nuntium isthuc destinare, virum doctrina, experientia et moribus praeditum, qui de consilio et sententia nostra pro eiusdem Ioannis Ioseph et totius Rutheni populi salute tecum ageret. — Ne interea tamen aliqua ex parte salutis viam et ipsi Ioanni Ioseph et populis praedictis praecludere videamur, tibi significamus, ut per te ad Ioannem Ioseph praedictum et reliquum populum Ruthenum admonitio et consolatio nostra perveniat, quod ipsius Ioannis Ioseph reductionem et obedientiam S. Romanae Ecclesiae ac nobis per suum procuratorem praestitam gratissimam habuimus et habemus, orantes Deum omnipotentem, quod in eo ipsum confirmet et faciat perseverare, quod iam coepit operari, ne aliqua sinistra suggestione circumventus ab incepto recto tramite possit dimoveri. — Verum de confirmatione auctoritatis et dignitatis suae et Ap. Sedis gratia illi impendenda — duximus mature cogitandum, quoad probe intellexerimus modum suae perfectionis. — Si autem Ioannes Ioseph paratus est recipere decretum C. Florentini, cuius bullam excellentiae tuae transmittimus, et alias oecumenicas Synodos admittere, et in nullo a catholica fide deviare secundum Graecorum ritum, quem Latina et universalis Ecclesia in Conciliis universalibus permittit, cuique adhaesit Ecclesia Ruthena, contentabimus ab omni-

bus praeteritis offensionibus et maculis praedictum Ioannem Ioseph absolvere, et tunc in dignitate Metropolitica per nos confirmare, aut per Ioannem CPnum Patr. confirmari facere, *dum promittat, et quantum in se fuerit cooperetur et enitatur, quod Clerus et populus Ruthenus et Graecus sibi obediens decreta C. Florentini cum effectu suscipiat, et omnibus erroribus ab Ecclesia universali in dicto concilio et aliis oecumenicis damnatis abrenunciet et perpetuo abrenunciare proponat: haec enim est vera obedientia, veneratio et adhaesio S. Romanae Ecclesiae* apud Deum et homines grata et accepta iuxta Evang. Matthaei et prophetiam Esai, quae non solum labiis sed corde et opere praestatur et exhibetur. Huiusmodi ergo reali adhaesione et obedientia per eundem Primatem — S. Romanae Ecclesiae et nobis praestita et data, omnibus articulis de processione Spiritus S. a Patre et Filio, de unitate Ecclesiae in obedientia Primatus Apostolici et throni Romanae Sedis, — intellectis et acceptatis, quod baptisati in tertia persona sub ritu Graecorum nullo alio canonico obstaculo impediente non debeant rebaptisari, — permittimus, dum tamen in his et aliis articulis ritibus Latinae Ecclesiae supra petram Christum et Petri Apostoli eruditionem et fidem, pro qua Dominus ne deficeret oravit, fundatis minime detrahere praesumant, sed unitate fidei et ecclesiae in omnibus membris Christi praesupposita, in ritibus et cerimoniis non substantialibus licitum sit mores patrios cuilibet Ecclesiae servare. — Datum Romae die 7. Maii 1501. — **Theiner** *Monum. Polon. et Lithuan.* II. 280.

708.

Iulius II PP. damnato **conciliabulo Pisano,** auctoritati Romani Pontificis infesto, indicit **Generale Concilium Lateranense V.**
A. 1511.

MON. Sacrosanctae *Romanae Ecclesiae* martyrum sangvine sonsecratae, *magistrae fidei, veritatis alumnae, omnium errorum expertis, unicae et immaculatae, divina institutione,*

sanctorum auctoritatibus, conciliorum canonumque omnium testimonio Ecclesiarum cunctarum primatum tenentis, fidelium matris, regimini superna dispositione praesidentes circa religionis christianae puritatem, ipsiusque unitatem pacem et tranquillitatem, quae in coniunctione membrorum ad unum Caput, Christum videlicet, cuius vices in terris gerimus, principaliter tendit, solliciti; divisionem ovilis nobis ex alto commissi, in illoque schisma, per quod Ecclesia scindi et scandalisari, grexque dominicus nobis creditus turbari quoquomodo possit, quantum cum Deo possumus, prohibentes; ac damna et scandala, quae exinde evenire possent, enervantes, ac palmites futuros infructuosos succidere, et quoscunque aliter quam per ostium ad ovile ingredi cupientes, ac a via Domini, postquam illam semel cognoverant, retrocedentes ad semitam veritatis reducere, vulpeculasque ex vinea eiusdem Domini per ministerium summi apostolatus etiam expellere desiderantes de opportunae provisionis remedio providemus, aliaque ordinamus et mandamus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire. Sane non sine gravi animi nostri molestia percepimus, quod quidam S. R. E. Cardinales, qui nobiscum, dum versus civitatem nostram Bononiensem pro recuperatione nonnullarum terrarum S. R. E. etiam cum nostra Curia personaliter accederemus, pro recuperandis terris huiusmodi venire simulaverant, ex nostra licentia ab Urbe recedentes Florentiam diverterunt, ibique se continuerunt, etiam postquam nos eos per dil. fil. nostrum Franciscum tit. S. Clementis presb. Cardinalem, -- ac per literas nostras ad nos tunc Bononiae existentes vocari feceramus; licet se venturos obtulissent, nihilominus satore zizania seminante, per quem morum subversio in clero et populo frequenter obrepit, tamquam membra insana sine causa legitima a suo capite recedentes, armis satellitibusque stipati, imo in seipsis armis assumtis, et pro sacerdotalibus vestibus thoracem induti et gladiis armati *Papiam* se contulerunt. Quo cum pervenissent, stimulo conscientiae, ut credimus, agitati, per internuncios perque regiorum oratorum intercessiones reditum ad nos postularunt, et pro desertionis venia supplicarunt, quam benigne obtulimus. Sed ipsi, qui nobis ex officio tamquam consultores assistere, neque sine licentia a nobis et a nostra curia abesse debuissent, ausi tamen sunt os in coelum, ac spiritum blasphemiae et cum lucifero sedem ad

aquilonem ponere, altitudinem nubium transcendere, ut se similes Altissimo constituant; Pontificalem auctoritatem nostram sibi ipsis adscribere satagentes, convenientes ut locustae, acephali, adgressi sunt sine Romani Pontificis auctoritate oecumenicum, generale atque universale Concilium convocare, locum concilii et tempus indicere; — nosque ac ven. fr. nostros S. R. E. Cardinales — vocare et requirere, ut per nos vel alios ad huiusmodi eorum concilium accedere vellemus, non formidarunt: asserentes: decennium post ultimum universale concilium, etiam contra constitutionem C. Constantiensis, quae incipit ‚Frequens,' iamdudum effluxisse, et nos illud convocare neglexisse, — et cum de gravibus criminibus notoriis durantibus, universalem Ecclesiam scandalisantibus, in capite agendum foret, ad Summum Pontificem concilii congregationem non attinere, sed secundo loco ad Cardinales, qui Pontifici in negligentia non adhaeserunt, convocationem Concilii spectare. — Sed haec ut falsa, ficta, commentitiaque sunt, et non ex zelo caritatis et religionis, sed odii fomite et inimicitiae procedentia, ita omnibus Principibus nec non Christifidelibus cupimus nota fieri. Quis enim tanti erroris particeps est, qui nos de negligentia erga convocationem concilii redarguere possit? cum nihil nobis per ultimos undecim annos, quibus Cardinalatus officio functi sumus, magis cordi fuerit, quam celebrari videre generale concilium, et Ecclesiae Romanae statum in melius reformari? — Nulla nostra culpa neque S. R. E. Cardinalium, dilata est generalis concilii indictio, convocatio et celebratio. Distulit haec infelicitas temporum, quae sub Alexandro praedecessore nostro vexare coepit Italiam, et adhuc vexare non cessat, et instans necessitas recuperandi terras et iura eiusdem Romanae Ecclesiae. — Quodsi tam ardenter illis cordi est, se caput et auctores concilii generalis constituere, quid ad hanc rem facto opus sit, prius discant. *Revolvant ss. Patrum et Romanorum vitas Pontificum, et antiquum morem indicendi et convocandi et celebrandi Concilium, traditiones et leges super his editas a patribus inspiciant, videbunt huiusmodi Concilia a solis Romanis Pontificibus esse indicta, et aliter indicta rata non fuisse.* — Dicant praedicti, nomine tantum Cardinales, Dathan et Abiron, Acaciumque et Dioscorum repraesentantes tenebrarum filii, numquid Summo Pontifici spectet et pertineat congregare

Concilium, etiamsi de sua causa agatur? Legant ultra antiquos gesta Constantiensis Concilii, in quibus se potissimum fundant, ut ex eis tamquam Iudaei ex propriis codicibus confundantur; reperient Ioannem 23, de cuius potissimum causa agebatur, Concilium Constantiense indixisse. Cum ergo Concilium praedictum congregare parati simus, satis constat, dolosas eorum lingvas locutas fuisse mendacium. Sed si haec omnia cessarent, stantibus impedimentis praedictis, in qua negligentia dici possunt esse fratres nostri S. R. E. Cardinales huiusmodi, non requisiti ad Concilium congregandum, ita, ut ad paucissimos culpa ambitioneque Rom. Pontifici infensos, schismaticos ac extra domum Dei positos potuerit potestas universalis Ecclesiae devolvi, imo potius ab eis usurpari? *(Post plura adlata de eo, quod Pisana Civitas pro Concilio nec apta nec satis tuta sit, sic prosequitur:)* Nos considerantes, quanta cum difficultate et temporis diuturnitate praedecessores nostri in eorum conciliis priscas haereses et schismata, etiam aliquando imperiali maiestate adiuvante, sustulerunt, quodque illa in totum extingvere nequiverunt, cum eorum aliqua usque ad hodiernum diem in sua pertinacia perdurent; quamque calamitosa fuerint praelatis et omnibus Christifidelibus schismatum tempora: supradicta omnia tamquam perniciosissima schismatum atque errorum seminaria, quae aliquamdiu conniventibus oculis toleravimus, expectantes eorum ad cor reversionem, ob Christi caritatem zelumque domus suae dissimulare ulterius non valemus, timentes nobis improperari illud Ieremiae: ‚Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis vos murum pro domo Israel;‘ verentes etiam, ne figmenta erroresque praedicti Christifidelium minus eruditorum mentes aliquo infidelitatis laqueo involvant, apud quos saepe, ut inquit Origenes in Cantica, pulchriora videntur mendaciorum sophismata quam documenta veritatis; et ne error, cui non resistitur, approbari videatur, et veritas Deique causa et iura indefensa opprimantur: habita super his cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione — praedictas *indictionem, convocationem et publicationem schismatici conventiculi,* synagogae satanae et Ecclesiae malignantium per Dathan et Abiron auctores schismatum — factas, omniaque in eis contenta — tamquam a non habentibus facultatem — *nulla, irrita et inania, non legitime, ad scindendum et scandalisandum universalis Ecclesiae unitatem facta,* ne cance-

rosus morbus invalescat, *reprobamus, revocamus, cassamus, irritamus et annullamus.* — Et nihilominus bonam intentionem nostram exequi volentes, ut antiquae haereses, quae in diversis christianorum partibus nondum extinctae sunt, et pessimum noviter pullulans schisma extingvantur, reformationique morum tam eccles. quam secularium personarum, quae de iure et consvetudine reformationi vel determinationi Concilii subiiciuntur, bellorumque imminentium sedationi consulatur, unicuique quod suum est reddatur, iustitia et pax se invicem osculentur, Christiquefideles in pace et unitate, in Dei nomine, non ex passionum privatarum fomite, qui, ut ex gestis diversorum conciliorum apparet, pessimos effectus parere consvevit, congregati ad faciendam expeditionem contra infideles — facilius et promtius intendant: in nomine sanctae et individuae Trinitatis — oecumenicum, universale et generale Concilium in alma Urbe nostra, communi omnium patria, loco aptissimo et tutissimo apud Lateranum, ubi plurima Concilia per antiquos patres nostros habita fuerunt, et Altissimus Petri Sedem collocari voluit, literatorumque et peritorum numerus copiosus habetur, — anno Domini 1512 die 19 mensis Aprilis — celebrandum — nunciamus, indicimus et ordinamus. — Datum Romae A. 1511. XV Cal. Aug. (18. Iul.) — **Bullarium** *edit. Taurin.* V. 500.

709.

Leo X PP. supremam auctoritatem Rom. Pontificis enunciat, et confirmat Conc. Oecum. Lateranense V. A. 1516.

MON. Constituti iuxta verbum Prophetae meritis licet imparibus super gentes et regna, officii nostri debitum decenter exequimur, cum universi status Ecclesiastici ac universalis Ecclesiae, eorumque negotiorum reformationem per nos utiliter factam innovamus, et pro illius inviolabili observatione opportuna remedia adhibere, — cogitamus. — Sane cum fel. rec. *Iulius PP. II* praedecessor noster sacrum *Generale Lateranense Concilium* — convocasset, et in eo quinque Sessiones tenuisset, ac sextam sessionem indixerit, nos, quibus etiam in minoribus

constitutis insitum cordi desiderium semper fuerat, Generale Concilium, utpote agri dominici culturam praecipuam, celebrari videndi, dicto Iulio praedecessore humanis rebus exemto, divina favente clementia ad Summi Apostolatus apicem assumti,— rem hanc ardentiori voto et tota animi alacritate suscepimus; ac in dicta Sessione illius prorogationem — approbavimus, et concilium ipsum — prosequi et fine debito terminare velle — declaravimus; — ac septimam sessionem indiximus etc. *(Enarrata serie subsequentium Sessionum, sic prosequitur in Sessione X:)* — Cum solum *Romanum Pontificem* pro tempore existentem, *tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem,* Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum ius et potestatem habere, nedum ex S. Scripturae testimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, etiam praedecessorum nostrorum, sacrorumque canonum decretis, sed propria eorumdem etiam Conciliorum confessione manifeste constet: horum aliqua referre placuit, reliqua vero utpote notoria silentio praeterire. In Alexandrina Synodo scriptum fuisse legimus: Nicaenam Synodum statuisse, non debere absque Romani Pontificis auctoritate Concilia celebrari. Neque nos latet Leonem Pontificem Ephesinam Synodum II ad Chalcedonem transtulisse; Martinum etiam Papam V praesidentibus suis in Concilio Senensi potestatem transferendi Concilium nulla consensus ipsius Concilii mentione habita dedisse; Ephesinam quoque primam Synodum Coelestino, ac Chalcedonensem eidem Leoni, sextam Agathoni, septimam Adriano, octavam Nicolao, octavam etiam CPnam Synodum Adriano Romanis Pontificibus praedec. nostris maximam reverentiam exhibuisse, eorumdemque Pontificum institutionibus et mandatis in sacris Conciliis per eos editis et factis reverenter et humiliter obtemperasse. Unde Damasus Papa et ceteri Eppi Romae congregati scribentes de Concilio Ariminensi Eppis in Illyrico constitutis, praeiudicium aliquod per numerum Epporum Arimini congregatorum fieri non potuisse testantur: quandoquidem constet, Romanum Pontificem, cuius ante omnia decebat spectari decretum, talibus non praebuisse consensum; eundemque Leonem Pontificem universis Siciliae Eppis scribentem idem voluisse apparet. Consveveruntque antiquorum Conciliorum Patres pro eorum, quae in suis Conciliis gesta fuerunt, corroboratione a Romano Pontifice sub-

scriptionem, approbationemque humiliter petere et obtinere, prout ex Nicaena, et Ephesina, ac Chalcedonensi, et sexta CPna, et septima Nicaena, et Romana sub Symmacho, habitis Synodis earumque gestis, nec non in Aimari libro de Synodis manifeste colligitur; quod etiam novissime Constantienses Patres fecisse constat. Quam laudabilem consvetudinem si Bituricenses et Basileenses secuti fuissent, huiusmodi molestia procul dubio careremus etc. — *(Tandem concludit:)* — Solum itaque superest, ut sancta ac pernecessaria contra infidelium rabiem christianum sangvinem sitientium expeditio capiatur, nec non omnia et singula, quae in XI Sessionibus partim per nos, partim per Iulium praedecessorem — tentis gesta et facta, potiori pro cautela approbentur et innoventur, ac inviolabiliter observari mandentur. Habita igitur super his cum fratribus nostris ac aliis praelatis matura deliberatione, sacro approbante Concilio, *omnia et singula in dictis XI Sessionibus gesta et facta — apostolica auctoritate approbamus,* illaque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari debere decernimus atque mandamus. — Datum Romae A. 1516. XVII Cal. April. (16 Mart.) — **Bullarium** *edit. Taurin.* V. 650.

710.

Leonis X PP. constitutio adversus morem, examinandi literas Sedis Apost. easque Epali Placeto muniendi. A. 1518.

MON. In supremo Apostolicae Sedis solio meritis licet imparibus constituti ad ea libenter intendimus, per quae debitus honor et reverentia dictae Sedi a subditis et inferioribus, praesertim Pontificali dignitate praeditis impendantur, et si quid perverse aut minus recte per eosdem inferiores factum aut gestum reperiatur, quod in dictae Sedis depressionem, ac malum exemplum, et scandalum plurimorum cedat, id per nostrae providentiae ministerium revocetur, et ad debitam normam reducatur, ne membra a capite, cui obedientiam debitam et devotam praestare tenentur, discordare videantur.

Sane licet felicis record. Bonifacius Papa nonus, ad quem fidedignorum relatione pervenerat, quod certi Praelati, quibus piae memoriae Urbanus PP. sextus concesserat, ut in eorum civitatibus et dioecesibus executio literarum Apostolicarum fieri non posset, nisi literae ipsae Praelatis aut eorum officialibus prius exhibitae et per eos approbatae forent, et eorumdem Praelatorum officiales in consuetudinem deduxerant, aliqui vero praetextu statutorum provincialium seu synodalium etiam servabant, quod nullus literas Apostolicas exequi auderet, nisi postquam Praelati, seu officiales ipsi per suas literas, quas *Vidimus* nuncupabant, mandarent et concederent, ut iudices in ipsis literis apostolicis deputati illas exequi possent; — provide attendens, quod propter tales literas, *Vidimus,* seu *Placet,* nuncupatas, impetrantes Apostolici effectum literarum Apost. saepe consequi nequiverint, concessionem Urbani ac statuta quaecunque super his facta revocavit, cassavit, et annullavit, ac decrevit, ut Iudices et executores quicunque in literis Apost. pro tempore deputati etiam sine licentia vel consensu quorumcunque Praelatorum vel Superiorum, aut officialium literas apostolicas exequi possent et deberent: tamen nuper in publica Signatura coram nobis nonnullae supplicationes propositae fuerunt continentes, quod in Toletana et Carthaginensi Ecclesiis sub colore falsitatibus obviandi editae fuerant constitutiones synodales, quibus caveri dicebatur, ut tabelliones et notarii etiam a partibus requisiti literas Apostolicas nullatenus recipere possent, nisi illae prius per AEppum Toletanum et Episcopum Carthaginensem — examinatae forent, a nobisque earumdem constitutionum confirmatio peteretur. Nos petitionem huiusmodi uti ratione carentem, cum Romani Pontificis gesta per inferiores et subditos sine eius speciali licentia examinari non debeant, indecens, et absurdum, quinimo temerarium esse censentes, quod aliquis literas Apostolicas sine Romani Pontificis speciali commissione examinare velle praesumat: propterea supplicationes ipsas prout merito reiiciendae erant, reiecimus, et coram nobis lacerari fecimus; ac constitutiones edentium temeritatem tali castigatione reprimere, ac super his tale remedium adhibere volentes, ut aliis in posterum committendi similia aditus praecludatur, motu proprio — literas Bonifacii praedecessoris nostri tenore praesentium approbamus, et innovamus, ac perpetuae firmitatis robur

obtinere, illasque inviolabiliter observari debere decernimus; nec non quascunque constitutiones synodales tam in dictis Toletana et Carthaginensi, quam quibusvis aliis Ecclesiis per universum orbem constitutis super his factas cassamus et annullamus, ac statuimus, quod iudices et executores in literis apostolicis pro tempore deputati, ac notarii et tabelliones super his requisiti, literas ipsas Apostolicas sine alicuius personae, cuiuscunque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis fuerit, licentia vel consensu exequi possint et debeant. —

Datum Romae apud S. Petrum die 1. Martii A. 1518. Pontif. nostri anno sexto.

---

711. 712.

Prima **Leonis X PP.** rescripta adversus erroneas **Martini Lutheri** assertiones, A. 1518.

711. MON. *Breve ad Fridericum Elect. Sax. Ducem.* Cum memoria recolimus nobilissimam familiam tuam, teque ipsum caput et ornamentum familiae ad ceteras laudes proprias generis vestri hanc primam et potissimam esse voluisse, ut per vos Dei fides ac religio et huius S. Sedis honor ac dignitas, quemadmodum quidem decet et fas est, salva atque illibata manerent, non possumus existimare errantem quempiam a fide vel adversus eam potius oblatrantem tuae nobilitatis favore aut gratia fretum superbiae et iniquitati suae frena tam audacter laxare. Cum vero audimus et ad nos undique defertur, quemdam iniquitatis filium, fratrem *Martinum Lutherum*, Ord. Eremitarum S. Aug. congr. Alemanniae, immemorem habitus professionisque suae, quae in humilitate et obedientia consistit, praevaricantem, in Ecclesia Dei iactare se, tamquam tuae nobilitatis praesidio munitus nullius auctoritatem reprehensionemque vereatur, etsi cognoscimus falsum hoc esse, tamen eidem nobilitati tuae scribendum duximus, hortantes eam in Domino, ut pro nomine et dignitate boni catholicique principis, qualis tu es, retinere splendorem optimae famae generis tui immaculatum ab hac calumnia velis; neque solum culpam evitare, quod facis, nulla enim adhuc in te nostro

iudicio culpa est, sed etiam suspicionem fugere huius culpae, quam tibi illius temeritas inferre conatur. Et quoniam ex doctissimorum ac religiosissimorum hominum relatione, ac praesertim dilecti filii Magistri S. Pallatii nostri nobis constat, multa dictum fr. Mart. Lutherum impia et haeretica audere asserere et publice affirmare, *nos et eum citari ad respondendum iussimus,* et dil. filio nostro Thomae tit. S. Sixti presbytero Cardinali, nostro et huius S. Sedis de latere Legato, homini omnis theologiae philosophiaeque consultissimo, quid eum agere oporteat, commisimus. Cum autem haec res Dei Catholicaeque fidei sinceritatem omnino concernat, sitque proprium officium Sedis Apostolicae, fidei magistrae, cognoscere qui recte sentiant aut perperam, hortamur denuo nobilitatem tuam, et in virtute sanctae obedientiae mandamus, ut et Dei et nostri et sui honoris causa dare operam et efficere velit, ut is Mart. Lutherus in potestatem et iudicium huius S. Sedis, sicut a te Legatus praedictus requisiverit, deducatur. Quod erit fidei catholicae gratum et salutare munus, tuae nobilitati ob pietatis et religionis cultum inprimis honorificum: siquidem ad honorem nominis tui et animae salutem inprimis pertinet, ne praesens et futurum seculum ullo tempore commemorare possit, haeresin perniciosissimam in Ecclesia Dei favore domus tuae nobilissimae fuisse exortam, cui te periculo occurrere tua sapientia decet. Quodsi forte aliquid tibi de eo in bonam partem persvasum est, re apud Sedem Apost. discussa et veritate indagata aut is, si erit innocens, cum bona nostra gratia remittetur, aut si pravae mentis inventus fuerit, mens tua ab omni errore liberabitur. Nos et paterno affectu et ex pastorali officio neque innocentiae poenam ullam proponimus, et poenitentiae clementiae nostrae gremium largiter aperiemus. Datum Romae die 23. Aug. 1518.

712. *Breve ad Cardinalem Legatum.* Postquam ad aures nostras pervenit, quemdam Martinum Lutherum Ord. Eremit. S. Aug. professorem in reprobum sensum versum nonnulla haeretice, et ab eo, quod S. Romana tenet Ecclesia, diversa asseverare, et super hoc conclusiones, nec non famosos libellos temeritate propria et erecta cervice, laxatis obedientiae frenis, inconsulta Romana Ecclesia, fidei magistra, in diversis Germaniae partibus publicare ausum fuisse: nos temeritatem suam paterne corrigere volentes, ven. fratri nostro Hieronymo Eppo Ascu-

lano, Curiae causarum camerae apost. generali auditori, commisimus, ut ipsum Lutherum ad comparendum personaliter coram eo, et se super praemissis examinandum et qualiter de fide sentiret respondendum, sub certis poenis moneret, ipseque Hieronymus auditor contra dictum Mart. Lutherum monitorium huiusmodi, ut accepimus, decrevit. Nuper autem ad notitiam nostram devenit, quod dictus Martinus benignitate nostra abusus et audacior effectus, mala malis addendo et pertinaciter in haeresi persistendo, nonnullas alias conclusiones ac famosos libellos similiter publicavit, in quibus nonnulla alia haeretica et erronea continentur, quod quidem mentem nostram non modicum perturbavit. Quare prout pastorali nostro incumbit officio, in praemissis occurrere, et ne pestis huiusmodi adeo invaleat, ut simplicium animos inficiat, providere volentes, circumspectioni tuae, de qua tum ob singularem doctrinam et rerum experientiam, tum ob in nos et hanc S. Sedem, cuius honorabile membrum existis, sinceram devotionem plurimum in Domino confidimus, per praesentes mandamus, ut eisdem praesentibus receptis absque ulla mora, quoniam res apud nos tum ex fama tum ex facti permanentia notoria et inexcusabilis est, dictum Lutherum, haereticum per praedictum auditorem iam declaratum, ad personaliter coram te comparendum, invocato ad hoc tam carissimi in Chr. filii nostri Maximiliani Rom. Imp. electi, quam reliquorum Germaniae Principum, communitatum, universitatum et potentatuum tam ecclesiasticorum quam secularium brachio, cogas atque compellas, et eo in potestate tua redacto eum sub fideli custodia retineas, donec a nobis aliud habueris in mandatis, ut coram nobis et sede apost. sistatur. Ac quodsi coram te sponte ad petendum de huiusmodi temeritate veniam venerit, et ad cor reversus poenitentiae signa ostenderit, tibi eum ad unitatem S. Matris Ecclesiae, quae nunquam claudit gremium redeunti, benigne recipiendi concedimus facultatem. Si vero in pertinacia sua perseverans et brachium seculare contemnens in potestatem tuam non venerit, tibi in omnibus Germaniae partibus eum ac omnes ipsius adhaerentes et sequaces etiam per edicta publica adinstar illorum, qui olim in albo praetorio scribebantur, pro haereticis, excommunicatis, anathematisatis et maledictis publicandi et ab omnibus Christifidelibus tamquam tales evitari faciendi concedimus similiter facultatem. Et ut celerius et facilius

morbus huiusmodi exterminetur, universos et singulos praelatos et alias eccles. personas tam seculares quam quorumvis ordinum etiam mendicantium regulares, nec non duces, marchiones, comites, barones, ac quascunque communitates, universitates et potentatus (praefato Maximiliano electo Imperatore excepto) auctoritate nostra, etiam sub excomm. latae sententiae et aliis poenis moneas et requiras, ut sicut reputari cupiunt et haberi fideles, dictum Martinum et eius adhaerentes et sequaces capiant, et ad manus tuas transmittant. Quodsi, quod absit, quod nobis persvadere non possumus, praedicti principes, communitates, universitates et potentatus, aut aliquis eorum Martinum aut adhaerentes et sequaces quomodolibet receptaverint, seu eidem Luthero auxilium, consilium vel favorem publice vel occulte, directe vel indirecte, ex quavis causa dederint, eorumdem principum etc. civitates, oppida, terras et loca, nec non civitates et loca, ad quae praedictum Martinum declinare contigerit, donec dictus Martinus ibidem permanserit et per triduum post ecclesiastico subiicimus interdicto. — Datum Romae die 23. Aug. 1518. — **Le Plat** *Monum. C. Trid.* II. 5. ss.

713.

Eiusdem Summi Pontificis Breve ad Legatum Sedis Apost. penes Aulam Imperialem **de potestate Rom. Pont. circa Indulgentias.** 1518.

MON. Leo etc. Dilecto filio Thomae tit. S. Sixti Cardinali, etc. Cum, postquam Circumspectio tua in Germaniam applicuerat, ad aures nostras pervenisset, quod nonnulli Religiosi, etiam ad evangelizandum verbum Dei deputati, super *Indulgentiis* a nobis et Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris ab immemorabili tempore citra concedi solitis praedicando, multorum cordibus imprimerent errores, idque nobis intelligere nimis grave et molestum esset, alias nostris literis eidem Circumspectioni tuae — commisimus, ut auctoritate nostra approbatione digna approbares, ea vero, quae minus recte dicta essent, etiam per eos,

qui Romanae Ecclesiae doctrinam se sequi paratos assererent, reprobare et damnare curares. Et ne de cetero quisquam ignorantiam doctrinae Romanae Ecclesiae circa huiusmodi Indulgentias, et illarum efficaciam allegare, aut ignorantiae huiusmodi praetextu se excusare, aut protestatione conficta se iuvare, sed ut ipsi de notorio mendacio ut culpabiles convinci et merito damnari possint, per praesentes tibi significandum duximus: *Romanam Ecclesiam, quam reliquae tamquam Matrem sequi tenentur, tradidisse: Romanum Pontificem Petri clavigeri successorem et Iesu Christi in terris Vicarium, potestate clavium, quarum est aperire, tollendo illius in Christi populo impedimenta, culpam scilicet et poenam pro actualibus peccatis debitam, culpam quidem mediante Sacramento Poenitentiae, poenam vero pro actualibus peccatis secundum divinam iustitiam debitam mediante ecclesiastica indulgentia, posse pro rationabilibus causis concedere eisdem Christifidelibus, qui caritate iungente membra sunt Christi, sive in hac vita sint, sive in Purgatorio, Indulgentias ex superabundantia meritorum Christi et Sanctorum, et tam pro vivis quam pro defunctis Apostolica auctoritate Indulgentiam concedendo thesaurum meritorum Iesu Christi et Sanctorum dispensare per modum absolutionis Indulgentiam ipsam conferre, vel per modum suffragii illam transferre consvevisse; ac propterea omnes tam vivos quam defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias huiusmodi consecuti fuerint, a tanta temporali poena secundum divinam iustitiam pro peccatis suis actualibus debita liberari, quanta concessae et acquisitae Indulgentiae aequivalet.* Et ita ab omnibus teneri et praedicari debere sub excommunicationis latae sententiae poena, a qua illam incurrentes ab alio, quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, nequeant absolutionis beneficium obtinere, auctoritate apostolica earumdem tenore praesentium decernimus. Et ne quispiam de praemissis valeat ignorantiam allegare, Circumspectioni tuae mandamus, quatenus universos et singulos Germaniae AEppos, Eppos, et alios locorum Ordinarios in virtute sanctae obedientiae et sub suspensionis a divinis poena moneas, eisque districte praecipiendo mandes, ut praesentes literas sive earum transsumtum infra tempus per Circumspectionem tuam eis praefigendum in eorum Ecclesiis, dum inibi populi multitudo ad divina convenerit, publicare, et circa Indulgentias praedictas

supra dicta sub simili excomm. latae sententiae poena tenere et praedicare debeant, et nullus contra ea quovis modo directe vel indirecte venire praesumat. Tibi nihilominus contra praesumentes et inobedientes procedendi, illosque debitis poenis, quibus tibi videbitur, puniendi plenam et liberam etiam per praesentes concedimus facultatem etc. — Datum Romae A. 1518 quinto Idus Nov.

714.

Eiusdem Breve eodem in merito ad Helvetios. 1519.

MON. Leo etc. Dil. filiis nob. viris, Cantonibus Helvetiorum etc. Placuit nobis intelligere, quod, cum ex quorumdam Religiosorum disputationibus circa Indulgentias, per nos pro fabrica Basilicae Principis Apostolorum concessas et isthic publicatas, dubia quaedam exorta fuerint, quae animarum vestrarum periculum et scandalum aliquod parare possent, Apostolicae Sedis oraculum consulere voluistis, ipsius Sedis consiliis adhaerere et iussionibus parere. Nos igitur devotioni vestrae super his respondemus, quod, cum nuper super huiusmodi Indulgentiarum publicatione inter aliquos Theologos partium Alemanniae similis disputatio exorta fuisset, dilecto filio Thomae tit. S. Sixti presbytero Cardinali, in partibus Alemanniae nostro et Ap. Sedis Legato per alias nostras literas rescripsimus: Romani Pontificis potestatem in huiusmodi Indulgentiarum concessione iuxta Romanae Ecclesiae veram definitionem ab omnibus teneri et praedicari debere, — prout ex ipsis literis, quas vobis consignari mandamus, plene videre et servare curabitis. De cetero disputationibus huiusmodi, quae scandalum in mentibus generare possent, aures non praebendae, sed verae determinationi S. Rom. Ecclesiae et huius S. Sedis, quae non permittit errores, firmiter adhaerebitis; ipsumque praedicatorem ad omnem requisitionem vestram revocari mandavimus, et, si eum in his, quae scribitis, excessisse invenerimus, puniri faciemus. Datum Romae A. 1519. pridie Cal. Maii. — **I. E. Kappen's**

Sammlung einiger zum päbstlichen Ablass — gehörigen Schriften. Leipzig. 1721. p. 457. 489.

715—716.

Coloniensis et Lovaniensis Facultates Theologicae errores Lutheri, auctoritati Summi Pontificis contrarios, reprobant. 1519.

715. MON. *Coloniensis.* Tametsi omnes ubilibet consistentes fideles ad communis fidei defensionem nedum cum rerum verum etiam cum propriae vitae dispendio teneantur, praecipue tamen eos ad id muneris arctius obstrictos constat, qui pro titulo professionis ab Ecclesia ad id prae ceteris deputati aestimantur S. Theologiae magistri, quorum, ut Scriptura ait, uniuscuiusque ensis super femur eius esse debet, propter timores nocturnos, errores et haereses, quos procurante universorum zizaniorum satore diabolo studio pravorum pseudoquecatholicorum in ecclesia per tempora dormientibus hominibus contingit pullulare. Cum itaque ante aliquot hos dies venerandi eruditissimique Domini Decanus et Facultas S. Theologiae insignis studii Lovaniensis, confratres nostri fidei zelo succensi per proprium suum nuncium librum quemdam sub titulo cuiusdam fr. Martini Lutheri impressum ad nos transmiserint —, nos praememoratum librum — visendum revisendumque nonnullis ex gremio nostro magistris commisimus. Et quoniam post illorum examen talem eum palam comperimus, qui quoad tractatus et materias per Lutherum editas varios in fide et moribus errores alienaque a sanctis doctoribus dogmata contineret, et speciatim — — *contra privilegium et primatum Romanae Ecclesiae supra Ecclesias ceteras per orbem erroneas assertiones abolim pro haereticis condemnatas auribus Christifidelium refricet et ingerat, Sedem Apostolicam irreverenter palam et scandalose taxet, auctoritatem Summi Pontificis impudenter attenuet,* — concorditer censuimus et doctrinaliter iudicavimus, praefatum librum tantis scandalis, erroribus, haeresibusque abolim damnatis refertum, tamquam communitati fidelium noxium, iure de medio tollen-

dum, usum eius inhibendum, supprimendum, et per eos, ad quos id spectare dignoscitur, igni publice cremandum, auctorem etiam eius merito ad revocationem publicam compellendum. — Coloniae A. 1519. penultima die Augusti. —

716. *Lovaniensis.* Quamvis omnes omnino Christiani ad fidei et sacrae doctrinae defensionem Christo, cui nomen dederunt et cuius sacramento ligantur, sint adstricti, ad id tamen obligatiores esse constat, quos s. theologiae professio specialius stringit; istos enim oportet esse potentes in opere et sermone, ut per sacram doctrinam contradicentes redarguant, et pro domo Israel se murum opponant. Hinc est, quod nos huic debito pro viribus satisfacere cupientes, anno superiore librum quemdam fr. Martini Lutheri doctoris, ut dicitur, universitatis Wittembergensis, qui prima facie nobis visus fuit scandalosus et Christi Ecclesiae noxius, curavimus, quantum in nobis fuit, ne in nostra Universitate publice venderetur. Verum cum experientia comperissemus istud adhuc satis non esse, sed librum et auctorem eius multos habere fautores et defensores, asserentes huius libri doctrinam vere esse christianam, quorum svasu et auctoritate multi ex simplicioribus ipsum librum cupidius complectuntur, et a sinceritate, quae in Christo est, avertuntur, visum est nobis necessarium nostram adhibere censuram. Itaque supradictum librum, complectentem conclusiones 95, cum suis declarationibus et responsis ad Silvestrum de Prierio magistrum S. Pallatii, item sermonem de poenitentia, sermonem de excommunicatione, de indulgentiis etc. post exactam et diligentem examinationem comperimus praeter insignem detractionem philosophiae et omnium doctorum, qui fuerunt ab annis 400, etiam continere assertiones multas falsas, scandalosas, haereticas et haeresim sapientes, — propter quae censemus librum ipsum ac omnes et singulos tractatus eius damnandos; ac deinde librum et tractatus doctrinaliter damnamus tamquam communitati fidelium nocivos, verae et sanae doctrinae adversos, et de medio tollendos censemus, ignique cremandos, et auctorem ipsum ad revocationem et abiurationem supradictorum cogendum. — Lovanii, A. 1519. die 7. Novembris. — **Le Plat** *Monum. C. Trid.* II. 45. ss.

717. 718.

Leo X PP. duplici Bulla damnat errores Martini Lutheri, eumque cum asseclis excommunicat, A. 1520. s.

717. MON. *Bulla prior.* Exurge Domine, et iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum, eorum quae ab insipientibus fiunt tota die ; inclina aurem tuam ad preces nostras, quoniam surrexerunt vulpes quaerentes demoliri vineam, cuius tu torcular calcasti solus, et ascensurus ad Patrem, eius curam, regimen et administrationem *Petro tamquam Capiti et tuo vicario eiusque successoribus* instar triumphantis Ecclesiae commisisti. Exterminare nititur eam aper de silva, et singularis ferus depascitur eam. Exurge Petre, et pro pastorali cura praefata tibi divinitus demandata intende in causam S. Romanae Ecclesiae, matris omnium Ecclesiarum ac fidei magistrae, quam tu iubente Deo tuo sangvine consecrasti, contra quam, sicut tu praemonere dignatus es, insurgunt magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, sibi celebrem interitum superducentes: quorum lingva ignis est, inquietum malum, plena veneno mortifero; qui zelum amarum habentes et contentiones in cordibus suis gloriantur et mendaces sunt adversus veritatem. Exurge tu quoque, quaesumus, Paule, qui eam tua doctrina ac pari martyrio illuminasti atque illustrasti. Iam enim surgit *novus Porphyrius*; quia sicut ille olim S. Apostolos iniuste momordit, ita hic *S. Pontifices* praedecessores nostros contra tuam doctrinam eos non obsecrando, sed increpando, *mordere, lacerare, ac ubi causae suae diffidit, ad convicia accedere non veretur,* more haereticorum, quorum, ut inquit Hieronymus, ultimum praesidium est, ut, cum conspiciant causas suas damnatum iri, incipiant virus serpentis lingva diffundere, et cum se victos conspiciant, ad contumelias prosilire. Nam licet haereses esse ad exercitationem fidelium tu dixeris oportere, eas tamen ne incrementum accipiant, neve vulpeculae coalescant, in ipso ortu te intercedente et adiuvante extingvi necesse est. Exurgat denique omnis Sanctorum ac reliqua universalis Ecclesia, cuius

vera SS. Literarum interpretatione posthabita quidam, quorum mentem pater mendacii excoecavit, ex veteri haereticorum instituto apud semetipsos sapientes Scripturas easdem aliter quam Spiritus S. flagitet, proprio duntaxat sensu ambitionis auraeque popularis causa teste Apostolo interpretantur, imo vero torquent et adulterant, ita, ut iuxta Hieronymum iam non sit Evangelium Christi sed hominis, aut, quod peius est, diaboli. Exurgat omnis, inquam, praefata Ecclesia sancta Dei, et una cum beatissimis Apostolis apud Deum Omnipotentem intercedat, ut purgatis ovium suarum erroribus eliminatisque a fidelium finibus haeresibus universis Ecclesiae suae sanctae pacem et unitatem conservare dignetur. Dudum siquidem, quod prae animi angustia et moerore exprimere vix possumus, fidedignorum relatu ac fama publica referente ad nostrum pervenit auditum, imo vero, proh dolor! oculis nostris vidimus ac legimus multos et varios errores, quosdam videlicet iam per concilia ac praedecessorum nostrorum constitutiones damnatos, haeresim etiam Graecorum et Bohemicam expresse continentes; alios vero respective vel haereticos vel falsos vel scandalosos vel piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, a falsis fidei cultoribus, qui per superbam curiositatem mundi gloriam cupientes contra Apostoli doctrinam plus sapere volunt quam oporteat; quorum garrulitas, ut inquit Hieronymus, sine Scripturarum auctoritate non haberet fidem, nisi viderentur perversam doctrinam etiam divinis testimoniis male tamen interpretatis roborare; a quorum oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente noviter suscitatos, et nuper apud quosdam leviores in inclyta natione Germanica seminatos. —

Pro pastoralis igitur officii divina gratia nobis iniuncti cura, quam gerimus, praedictorum errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu dissimulare sine christianae religionis nota atque orthodoxae fidei iniuria nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos praesentibus duximus inserendos, quorum tenor sequitur et est talis: — „13. In Sacramento Poenitentiae ac remissione culpae non plus facit Papa aut Eppus, quam infimus sacerdos; — 17. Thesauri Ecclesiae, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi et Sanctorum. — 25. Romanus Pontifex Petri successor non est Christi Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in B. Petro institutus. —

26. Verbum Christi ad Petrum: quodcunque solveris etc. extenditur duntaxat ad ligata ipso Petro. — 27. Certum est in manu Ecclesiae aut Papae prorsus non esse statuere articulos fidei, imo nec leges morum seu bonorum operum. — 28. Si Papa cum magna parte Ecclesiae sic vel sic sentiret, nec etiam erraret, adhuc non est peccatum aut haeresis contrarium sentire, praesertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale alterum reprobatum, alterum approbatum.“ — Qui quidem errores respective quam sint pestiferi, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum et simplicium mentium seductivi, quam denique sint contra omnem caritatem, ac S. R. E. matris omnium fidelium et magistrae fidei reverentiam atque nervum eccles. disciplinae, obedientiam scilicet, quae fons est et origo omnium virtutum, sine qua facile unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanae mentis ignorat. Nos igitur — habita super praedictis erroribus diligenti trutinatione, discussione ac districto examine maturaque deliberatione, omnibusque rite pensatis et saepius ventilatis cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus — reperimus eosdem errores aut articulos non esse catholicos, nec tamquam tales esse dogmatisandos, sed contra Ecclesiae Cath. doctrinam sive traditionem, atque ab ea receptam veram divinarum Scripturarum interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiae Catholicae intervenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus vel eorum aliquibus palam sequitur, eandem Ecclesiam, quae Spiritu S. regitur, errare et semper errasse. Quod est utique contra illud, quod Christus discipulis suis in Ascensione sua, ut in S. Evangelio Matthaei legitur, promisit dicens: Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi; nec non contra SS. Patrum determinationes, Conciliorum quoque et Summorum Pontificum expressas ordinationes seu canones, quibus non obtemperasse ommnium haeresum et schismatum teste Cypriano fomes et causa semper fuit. De eorumdem itaque ven. fr. nostr. consilio et assensu — auctoritate Omnip. Dei — *praefatos omnes et singulos articulos seu errores — damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus.* — Insuper quia errores praefati et plures alii continentur in libellis seu scriptis *Martini Lutheri*, dictos libellos et omnia dicti Martini scripta seu praedicationes — similiter damnamus, reproba-

mus atque omnino reiicimus. — Quod vero ad ipsum Martinum attinet, bone Deus! quid praetermisimus, quid non fecimus, quid paternae caritatis omisimus, ut eum ab huiusmodi erroribus revocaremus? Postquam enim ipsum citavimus, mitius cum eo procedere volentes illum invitavimus, atque tam per diversos tractatus cum legato nostro habitos quam per literas nostras hortati fuimus, ut a praedictis erroribus discederet, atque oblato etiam salvo conductu et pecunia ad iter necessaria, sine metu seu timore aliquo, quem perfecta caritas foras mittere debuit, veniret, ac Salvatoris nostri apostolique Pauli exemplo non occulte sed palam et in facie loqueretur. — Sed obaudivit semper, et praedicta citatione et omnibus supradictis spretis venire contemsit, ac usque in praesentem diem contumax atque animo indurato censuras ultra annum sustinuit; et, quod deterius est, addens mala malis, — in vocem temerariae appellationis prorupit ad futurum concilium, contra constit. Pii II ac Iulii II praedecessorum nostrorum, qua cavetur, taliter appellantes haereticorum poena plectendos. Frustra etiam Concilii auxilium imploravit, qui illi se non credere palam profitetur; ita, ut contra ipsum tamquam de fide notorie suspectum, imo vere haereticum absque ulteriori citatione vel mora ad condemnationem eius — procedere possemus. Nihilominus — omnipotentis Dei imitantes clementiam, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat, omnium iniuriarum hactenus nobis et Apost. Sedi illatarum obliti, omni qua possumus pietate uti decrevimus, et, quantum in nobis est, agere, ut proposita mansvetudinis via ad cor revertatur, et a praedictis recedat erroribus, ut ipsum tamquam filium illum prodigum ad gremium Ecclesiae revertentem benigne recipiamus. Ipsum igitur Martinum et quoscunque ei adhaerentes — per viscera misericordiae Dei nostri, et per aspersionem sangvinis D. N. I. C. quo et per quem humani generis redemtio et sanctae matris Ecclesiae aedificatio facta est, ex toto corde hortamur et obsecramus, ut ipsius Ecclesiae pacem, unitatem et veritatem, pro qua ipse Salvator tam instanter oravit ad Patrem, turbare desistant, et a praedictis tam perniciosis erroribus prorsus abstineant, inventuri apud nos, si effectualiter paruerint, et paruisse per legitima documenta nos certificaverint, paternae caritatis affectum et apertum mansvetudinis et clementiae fontem. Inhibentes nihilominus eidem Mar-

tino exnunc, ut interim ab omni praedicatione seu praedicationis officio omnino desistat. Alioquin ut ipsum Martinum si forte iustitiae et virtutis amor eum a peccato non retrahat, indulgentiaeque spes ad poenitentiam non reducat, poenarum terror coërceat disciplinae, eundem Martinum eiusque adhaerentes — tenore praesentium requirimus et monemus, et in virtute sanctae obedientiae — districte praecipiendo mandamus, quatenus infra 60 dies — ipse Martinus, eique adhaerentes — a praefatis erroribus — omnino desistant, librosque ac scripturas omnes, praefatos errores continentes comburant vel comburi faciant; ipse etiam Martinus errores et assertiones huiusmodi omnino revocet, ac de revocatione per publica documenta in forma iuris valida in manibus duorum praelatorum consignata ad nos infra alios 60 dies transmittenda — nos certiores efficiat, ut de eius vera obedientia nullus dubitationis scrupulus valeat remanere. Alias, si Martinus praefatus et adhaerentes — secus egerint, — Apostoli imitantes doctrinam, qui haereticum hominem post primam et secundam correctionem vitandum docuit, exnunc — eundem Martinum et adhaerentes — tamquam aridos palmites in Christo non manentes, sed doctrinam contrariam catholicae fidei, inimicam sive scandalosam seu damnatam in non modicam offensam Divinae Maiestatis, ac universalis Ecclesiae et fidei catholicae detrimentum et scandalum dogmatisantes, claves quoque Ecclesiae vilipendentes, notorios et pertinaces haereticos eadem auctoritate fuisse et esse declarantes, eosdem ut tales harum serie condemnamus, et eos pro talibus haberi ab omnibus — volumus et mandamus, eosque omnes et singulos omnibus supradictis et aliis contra tales a iure inflictis poenis praesentium tenore subiicimus, eisdem irretitos fuisse et esse decernimus et declaramus. — Datum Romae A. 1520. XVII Cal. Iulii (15. Iunii). —

718. *Bulla posterior.* Decet Romanum Pontificem ex tradita sibi divinitus potestate poenarum spiritualium et temporalium pro meritorum diversitate dispensatorem constitutum, ad reprimendum nefarios conatus perversorum, quos noxiae voluntatis adeo depravata captivat intentio, ut Dei timore postposito, canonicis sanctionibus mandatisque apostolicis neglectis atque contemtis nova et falsa dogmata excogitare ac in Ecclesia Dei nefarium schisma inducere aut schismaticis ipsis inconsutilem

Redemtoris nostri tunicam orthodoxaeque fidei unitatem scindere satagentibus favorem praebere, assistere, adhaerereque non vereantur, ne Petri navicula sine gubernatore et remige navigare videatur, contra tales eorumque sequaces acrius insurgere, et exaggeratione poenarum et alias opportuno remedio ita providere, ne iidem contemtores in reprobum sensum dati illisque adhaerentes falsis commentis ac subdolis eorum malitiis simplicem turbam decipiant, ac in eundem errorem et ruinam secum trahant, ac veluti morbo contagioso contaminent; et ad maiorem ipsorum damnatorum confusionem omnibus Christifidelibus publice ostendere ac palam declarare, quam formidabilium censurarum et poenarum illi rei existant, ad hoc, ut ipsi sic declarati et publicati, confusi tandem et compuncti ad cor suum redire et ab eorumdem excommunicatorum et anathematisatorum prohibita conversatione et participatione ac etiam obedientia se penitus subtrahant, ut divinam ultionem evadant, illorumque damnationis participes minime fiant. Sane alias, cum quidam falsi fidei cultores etc. *(repetitur tenor bullae prioris.)* — Cum autem sicut accepimus, licet post literarum affixionem et publicationem post elapsum termini — praefixi, nonnulli ex eis, qui eiusdem Martini errores secuti fuerant, ipsarum literarum ac monitionum et mandatorum nostrorum notitiam habentes spiritu sanioris consilii ad cor reversi errores suos confitentes et haeresim in manibus nostris abiurantes, et ad veram fidem catholicam se convertentes absolutionis beneficium iuxta facultatem Nunciis nostris desuper concessam obtinuerint, et in nonnullis civitatibus et locis Alemanniae libri et scripturae dicti Martini iuxta mandata nostra publice cremati fuerint: tamen ipse Martinus, quod non sine gravi animi molestia et mentis nostrae perturbatione referimus, in reprobum sensum datus non solum errores suos infra praemissum terminum revocare et de revocatione huiusmodi nos certiores facere, seu ad nos venire contemsit, verum tamquam petra scandali peiora prioribus contra nos et hanc S. Sedem et fidem catholicam scribere et praedicare, et alios ad hoc inducere non est veritus: propter quod sicut ipse iam haereticus est declaratus, ita et alii etiam non parvae auctoritatis et dignitatis propriae suae salutis immemores, ipsius Martini pestiferam haereticamque sectam publice et notorie sequentes, eique palam et publice auxilium, consilium et favorem submini-

strantes, ipsumque Martinum in suis inobedientia et contumacia confoventes, et alii publicationem dictarum literarum impedientes, poenas in dictis nostris literis contentas damnabiliter incurrerunt, et haeretici merito sunt habendi atque ab omnibus Christifidelibus evitandi, dicente Apostolo: ‚haereticum hominem post unam et secundam correptionem devita, sciens quia subversus est, qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus.‘ Ut igitur cum Martino et aliis haereticis excommunicatis et anathematisatis et maledictis merito copulentur, et sicut in delinquendo dicti Martini pertinaciam sequuntur, ita poenarum et nominis participes fiant, secumque Lutheri vocem et debitas portent poenas, cum praemissa adeo manifesta et notoria sunt effecta, ut nulla probatione aut monitione vel citatione indigeant, — decernimus et declaramus: *Martinum et alios, qui eundem Martinum in suo pravo et damnato proposito obstinatum sequuntur, ac etiam eos, qui eum etiam praesidio militari defendunt, custodiunt, et propriis facultatibus vel alias quomodolibet sustentare non verentur, — excommunicationis et anathematis, nec non maledictionis aeternae et interdicti, ac in eos et eorum descendentes dignitatum, honorum et bonorum privationis et inhabilitationis ad illa, nec non bonorum confiscationis et criminis laesae maiestatis et alias sententias, censuras et poenas, etiam in haereticos a canonibus inflictas,* in dictis literis contentas, *damnabiliter incidisse.* — Et ut omnibus tanta in Dei et Ecclesiae suae vilipendium Martini et sequacium et aliorum inobedientium obstinatae temeritatis audacia innotescat, ne morbida pecus gregem inficiat, parsque sincera ad infectionem trahatur, universis patriarchis etc. mandamus, quatenus — Martinum et alios excommunicatos — publice nuncient et faciant et mandent ab aliis nunciari et ab omnibus Christifidelibus arctius evitari. Ad maiorem insuper praefati Martini aliorumque haereticorum — confusionem — mandamus omnibus patriarchis etc. ut sicut ipsi ad sedandum schismata, auctore Hieronymo, constituti fuerunt, ita nunc urgente necessitate, prout eorum incumbit officio, constituant se murum pro populo christiano, non tacendo tamquam canes muti non valentes latrare, sed incessanter clamando et exaltando vocem, et praedicari faciendo verbum Dei ac veritatem fidei catholicae contra damnatos articulos et haereticos supradictos. — Datum Romae A. 1521. ter-

tio nonas Ianuarii. (3. Ian.) — **Bullarium** *edit. Taurin.* V. 748. 761.

719.

Censura **Facultatis Theol. Parisiensis** de propositionibus Lutheri contra supremam auctoritatem Romani Pontificis. 1521.

MON. Paulus, ille vas electionis evangelicusque tubicen et gentium doctor Timotheum instituens ut curet se ipsum operarium inconfusibilem et probatum exhibere Deo, recteque tractantem verbum veritatis, profana hortatur et vaniloquia devitare, quoniam haec multum proficiunt ad impietatem. Nam si semel recepta fuerint, mox serpet venenum et obsolescet catholicae doctrinae vigor. Siquidem haereticorum sermo, si animos aliquando simplicium occuparit, semper latius diffundetur eosque fallacibus errorum involucris quasi tenaci visco involvens sensim a veritate ad impietatem nimiam deturbabit et perinde ac cancer morbus serpet, qui ubi corpus viventis attigerit, non desinit paulatim vicinas occupare partes, donec intulerit exitium. Pleraque huiusce rei exempla recensere perfacile est; nam cum adhuc in adolescentia sua Ecclesia Christi sponsa florere coepisset, surrexere viri mendaces et impii, qui a veritate excidentes fidem illius subvertere molirentur, quales fuerunt: Hermogenes, Philetus, Hymenaeus, et post illos Ebion, Marcion, Apelles, deinde Sabellius, Manichaeus, Arius. Senescente vero eadem et paulo ante tempora nostra Valdo, Wiccleff, et Ioannes Huss. Hac etiam tempestate de progenie illa viperarum suborti sunt, proh dolor! filii nequam, qui speciosae Matris non habentis maculam neque rugam unionis vinculum schismatice discindere conantur, vere similes viperulis. Ut enim illae corrosis matrum visceribus non exeunt priusquam eas extinxerint, ita hi parentem ecclesiam exitiali suorum dogmatum pestilentique veneno, multiplici novarum inventionum foetura, dum iuvare videntur et venerari, licet inextingvibilem potius tamen quantum in se est interimunt, non ferentes, cum ipsi sint et ancillae filii et illegitimi imo diaboli genimina, matris ecclesiae liberos legiti-

mosque filios, nisi eos suis pestiferis doctrinis inficiant et venenatis iaculis contorqueant, satagentes speciem matris ac decorem temerare et contaminare. Cuius tamen facies semper est et erit gratiarum plena splendidissimusque ornatus. Ipsa enim veluti regina a dextris sponsi sui in vestitu adstat deaurato, circumdata varietate legum, ceremoniarum, sacramentorum, et bonorum omnium ad praesentem vitam futuramque conducentium. Hinc virulentis suis scriptis et sermonibus illam lacerare non cessant et pro viribus deturpare satagunt. Inter quos unus vel praecipuus existit quidam *Martinus Lutherus*, quantum ex scriptis compluribus eius nomine divulgatis coniectare licet, si modo titulo credendum est. Ipse enim praenominatorum haereticorum dogmata instar praevaricatoris Ahiel, qui contra Iosue imprecationem reaedificavit Iericho, instaurare studet et nova confingere, qui cum ad sobrietatem sapere minime didicerit, plus unus sapere praesumit, quam ceteri omnes, qui in Ecclesia sunt aut fuerunt. Omnium nempe Universitatum scholis suum ausus est praeferre iudicium, priscorum quoque vel sanctorum doctorum ecclesiae sententias contemnit et, ut cumulum ad impietates addat, sacrorum sanctiones conciliorum enervare contendit, quasi scilicet ad fidelium salutem necessaria Luthero soli Deus reservarit, quae praeteritis seculis nescivit Ecclesia, et ad haec usque tempora in tenebris et errorum coecitate suam sponsam Christus dimiserit, O! impiam et inverecundam arrogantiam, vinculis, censuris, imo ignibus et flammis coercendam potius quam ratione convincendam. Nonne enim qui ita sentit et scribit, prima fidei principia abnegat et impietatem palam profitetur? Nonne impium se prodit et infidelem, quisquis orthodoxae fidei, sanctis Ecclesiae doctoribus ac sacris conciliis credere dedignatur? Is nempe cui credet, qui catholicae ecclesiae fidem habere detrectat? Aut quomodo catholicis adscribetur, qui ecclesiam non audit? cum ex ore veritatis dictum sit: si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Porro ista est peculiaris haereticorum insania, ut scripturas pro voto contorquentes, sese eas solos credant intelligere, solos se ad veritatem evangelii putent ambulare, solos se et quos falsa religione seducunt, salutem consequi arbitrentur, nec cuiuscunque doctoris quantumvis sancti aut eruditi, sed nec ipsius ecclesiae auctoritatem suscipere velint, contra eam, quam semel

sibi praefixerint scripturarum intelligentiam. Hoc comprobat insanus Montanus cum suis Prisca et Maximilla, S. Spiritus adventum in se completum impiissime credens magis quam in Apostolis. Hoc et impius Manichaeus, qui vanitate Luciferi seductus usque adeo deliravit, ut se Spiritum S. a Christo missum assereret. Hoc item Secundinus, eiusdem Manichaei discipulus, qui Augustinum et catholicos ceteros errare confidenter asseverans quasi eidem condolens Augustino scripsit se non invenire, quidnam ante aeterni iudicis tribunal positus deserto Manichaeo respondere valeret. At vero dum Ecclesiam audire nolunt, nec ferunt svavi christianae disciplinae iugo colla submittere, illudentibus sibi spiritibus mendacii et erroris in manifestos currunt errores et pro fide execrandas profitentur blasphemias. Quod *Lutherus* ipse seu auctor quisquis est opusculorum illius editorum nomine luce clarius demonstrat: qui dum ecclesiae et ss. patrum salutaria respuit documenta *et haeresiarcha factus est*, *et virulentus veterum haeresium innovator*. De libero namque arbitrio disserens Manichaeos sequitur; de contritione et iis quae eam praecedunt Hussitas; Wiccleffistas vero de confessione; de praeceptis Picardos; Catharos de punitione haereticorum; de immunitate Ecclesiasticorum et evangelicis consiliis Waldenses et Bohemos; de iuramento consentit haereticis qui se iactitant de ordine apostolorum; de observatione legalium Ebionitarum haeresi propinquat. Ceterum de sacramentali absolutione, satisfactione, praeparatione ad eucharistiam, Scripturas non advertens sed pervertens, item de peccatis, de poenis purgatorii, de generalibus conciliis non ferendos disseminat errores. Sed et de Philosophiae praeclaris institutis perperam loquitur ignarus, sicut de Potestate Ecclesiastica et de Indulgentiis multa. Nec tam pestiferam doctrinam evomuisse contentus, librum insuper edidit, si titulo creditur, cui ‚de captivitate babylonica' nomen indidit, usque adeo variis respersum erroribus, ut iure cum Alcorano conferri mereatur. In eo siquidem extinctas haereses et funditus extirpatas quarum ne vestigia quidem ulla restabant, super his praesertim, quae ad Sacramenta Ecclesiae spectant, suscitare ac in lucem revocare totis animi viribus contendit. Scriptor, quicunque is, est Ecclesiae Christi hostis perniciosus et antiquarum blasphemiarum instaurator execrandus. Bohemorum namque, Albigensium, Val-

densium, Heracleonitarum, Pepucianorum, Erianorum, Lamperianorum, Iovinionistarum, Artotyritarum, ceterorumque id-genus monstrorum insaniae per auctorem in eodem comprobantur libro, commendantur, extolluntur.

Quare nostrae professionis esse agnoscentes, huiusmodi pullulantibus pestiferis erroribus, magisque ac magis in dies excrescentibus toto conatu obviare, quid tandem nobis de huiusmodi doctrina visum sit, plane aperire voluimus, et nostram super ea sententiam christianis omnibus publicare, ne, quod absit, eliminata iam pridem tam multiplex impietas, quantum in nobis est, ulterius serpat, et doctrina fallax a patre mendacii exorta fidelem inficiat populum Dei. Sollicitius itaque per nos examinata ac maturius *universa doctrina Lutherano adscripta nomini*, et ad plenum discussa, *execrandis illam erroribus scatere* certo deprehendimus et iudicavimus, fidem potissimum contingentibus et mores. Quodque *simplicis populi seductiva* sit, *omnibus doctoribus iniuria, potestati Ecclesiae et ordini hierarchico impie derogativa, aperte schismatica, S. Scripturae adversa, et eius depravativa, atque in Spiritum S. blasphema,* et ideo veluti Reipublicae Christianae perniciosam censemus omnino exterminandam ac palam ultricibus flammis committendam, auctorem vero ad publicam abiurationem modis omnibus iuridicis compellendum. Ut autem id clarius cunctis innotescat, aliquot ex praefatis scriptis excerptas propositiones ordine quodam digessimus, et nostram cuique adiecimus censuram, patrum nostrorum morem imitati, qui alienus utique non est ab observata per apostolos lege definiendi. —

— Propositiones ex libro Lutheri de captivitate Babylonica: — ‚De Sacramentis.' 3. *Omnes Christiani habent eandem potestatem in verbo et sacramento quocunque.* 4. *Claves Ecclesiae sunt omnibus communes.* 5. *Omnes Christiani sunt sacerdotes.*' Quaelibet harum trium propositionum est ordinis hierarchici destructiva, et haeretica, et est error praefatorum haereticorum simul et Pepucianorum. — ‚De constitutionibus Ecclesiae:' *Neque Papa neque Eppus, neque ullus hominum habet ius unius syllabae constituendae super christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu, et quidquid aliter fit, tyrannico spiritu fit.* Haec propositio est a debita subditorum erga praelatos et superiores subiectione et obedientia retractiva, legum positiva-

rum seditiose destructiva, ac in fide et moribus erronea, et est error damnatus Valdensium cum errore Erianorum conveniens. —

— Propositiones ex aliis Lutheri scriptis. — ‚De Satisfactione.' 5. *Virtute clavium iactant quidam solvi poenas per divinam iustitiam requisitas, quod non credo verum nec probabitur.* Haec propositio — est falsa, scandalosa, potestati clavium derogativa, et in hoc quod dicit, ‚quod non credo verum nec probabitur,' est animi temerarii indicativa et arrogantis. — 7. *Poena, qua Deus vult peccatum punire, non potest auferri per hominem vel per Papam.* Haec propositio est auctoritati Ecclesiae a Christo concessae impie et schismatice contraveniens et sapiens haeresim. —

Acta fuerunt haec Parisiis A. 1521. die 15. Aprilis. — **Le Plat** *Monum. C. Trid.* II. 98.

---

720. 721.

Aethiopes, praeeunte suo Imperatore, Primatum Rom. Pontificis solemniter profitentur, A. 1524.

720. MON. *Ex epistola Imperatoris Davidis ad Summum Pontificem.* — Iuste Domine, Pater sancte, qui es Caput Pontificum omnium, — vigilantissimus supra animas curator, magister fidei, earumque rerum hostis, quae conscientiam offendunt. — Nunc te oro, ut nuntium tuum cum benedictione ad me mittere velis ad exhilarandum cor meum. Cum in fide et religione consentiamus, id mihi ante omnia videtur expetendum, — ut mei memoria numquam ex animo vestro deleatur. — Felix S. Pater! qui a Deo effectus es consecrator, et S. Petri Sedem obtines! tibi datae sunt claves regni coelorum. — Cupio cum ingenti desiderio consequi sacram benedictionem a Vicario D. N. I. C. nam procul dubio Sanctitas Vestra Dei Vicarius est. —

721. *Ex formula professionis fidei ab Aethiopibus praestitae.* — Credo S. Petrum petram legis esse, quae lex aedificata est super S. Prophetas, fundamentum et caput ecclesiae catholicae et apostolicae orientalis et occidentalis, ubi est nomen D.

N. I. C. cuius Ecclesiae potestatem Petrus apostolicus habet ac claves regni coelorum, quibus claudere et aperire, solvere et ligare potest. — Summum Pontificem Romanum tamquam primum Eppum et Pastorem ovium Christi agnosco. — Nostri certe ab exordio primitivae ecclesiae Romanum Pontificem ut primum Eppum agnoverunt, cui etiam hodierno die ut Christi Vicario paremus, in cuius Curia frequentissime essemus, nisi obstarent magna itinerum intervalla, ac Muhametanorum interiecta regna. — **Annal. Baron.**

722.

Facultatis Parisiensis Theologicae censura in adserta ‚Ludovici de Berquin' primatu Romani Pont. adversa, A. 1525.

MON. — *Propos. 2.* — Vocatio *Petri* fecit eum primum et qualem ipsum volunt statuere; sed impositio officii et potestatis per verbum *pasce* nullum ei gradum maiorem contulit nec conferre potuit, nisi dicant Petrum etiam super se ipsum elevatum per verbum: pasce. *Censura:* Haec propositio, qua asseritur Petro nullum gradum maiorem collatum esse, neque conferri potuisse per verbum *pasce*, falsa est, communique Catholicorum Doctorum sententiae adversatur; et in quantum involvere videtur, Petrum super singulos fideles primatum potestatis non accepisse, quod sequenti propositione magis explicatur, eadem censura notatur cum sequente propositione.

Prop. 3. — Si *Papa* esset iure divino super omnes fideles Ecclesiae, nullus posset eum absolvere, nec confitentem audire, quia quidquid iuris divini est, immutabile est, nec ulla ratione potest se alteri submittere, et potestatem super se pati sine iuris divini iniuria; non enim potest inferior fieri ullo pacto, nec hominis arbitrio ius divinum stat fixum in eo quod est. *Censura:* haec propositio ex arroganti procedit ignorantia, et quod asserit, primatum Summi Pontificis non stare cum eo, quod se submittat cuiquam in foro interiori, in fide erronea est. Quod autem inferre praetendit huiusmodi primatum non esse de iure divino,

haeresis est Wicleffi expresse in S. Conc. Constantiensi damnata. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* II. 1. p. 40.

723.

Declaratio **Facultatis Theol. Parisiensis** quoad articulum Germanorum Protestantium de potestate Romani Pontificis, A. 1535.

MON. — Firmiter tenendum est: *Hierarchiam ecclesiasticam,* quam ‚politiam ecclesiasticam' nonnulli vocant, non solum sanctam esse et utilem, sed et *iure divino institutam*, quae usque ad consummationem seculi perduratura est. Nec in humana situm est potestate, illam instituere aut destituere. Cuius quidem hierarchiae ecclesiasticae eodem *iure divino monarchica potestas est Papalis*, cui quilibet fidelium subesse dignoscitur, cui adiungitur episcopalis dignitas et plebana, sive parochialium curatorum, quibus omnibus iuxta suos gradus competit, oves Christi pascere. Nec tamen si aliqua a Patribus sancte instituta, in quae lapsu temporis inciderunt abusus, immutantur, ideo iam deperit fides, aut aliqui articuli fidei necessarii veniunt delendi. — **Le Plat** *Mon. C. Trid.* II. 793.

724.

Eiusdem Facultatis declaratio de articulis fidei firmiter tenendis, A. 1542.

MON. Attendentes, D. Pauli fidei nostrae praeconis exemplo, quam gravia pericula his temporibus ex impudenti et detestanda quorumdam concionatorum impietate soleant Christianis contingere, qui non erubescunt temeraria quadam audacia erronea, scandalosa, seditiosa, atque etiam schismatica, haeretica et blasphema in suis concionibus passim dissiminare, ac po-

puli christiani auribus sensim inspirare: — tantis sane malis commodum existimavimus salutarem Scripturarum S. et Ecclesiae Cath. doctrinam secuti si usquam alias nunc vel maxime nostra pro virili ac ea quae in nobis est functione obviandum esse. Quod ut fieret commodius, brevi quodam compendio sub quibusdam titulis aliquot fidei decreta omnibus christianis certo tenenda subiecimus: — 18. Tenetur quilibet Christianus firmiter credere, *unam esse universalem Ecclesiam in terris visibilem,* quae in fide et moribus errare non potest, cui omnes fideles in his quae sunt fidei et morum obedire adstringuntur. 23. *Certum est, unum esse iure divino summum in Ecclesia Christi militante Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur.* — Actum Parisiis dic 18. Ian. 1542. — **D'Argentré** *Coll. Iudic.* I. 2. t. 413.

725.

Articuli **Theologorum Lovaniensium** de potestate Primatiali in Ecclesia, contra haeresim Lutheri. 1544.

MON. Magnas quotidie vires in his regionibus accipit haereticae pestis contagium, ac, nisi occurratur, futurum prospeximus, ut hic brevi plena sint omnia non solum Lutheranorum, Oecolampadiorum et Anabaptistarum, sed istorum etiam, qui nuper adhuc obscuris nominibus emergere coeperunt. Nec dici potest, quanto studio teneantur multi clanculum monstra ista alendi. Quare pro officio, quod in Ecclesia Dei gerimus, verbis paucis complexi sumus articulos certos dogmatum, quos propter haereses dictas valde expedit hoc tempore a bonis et catholicis concionatoribus (nam populi causa operam hanc suscepimus) exponi, fideliterque et diligenter explicari. — *Art. 21.* Firma tenendum fide, unam esse in terris veram et Catholicam Dei Ecclesiam, eamque visibilem, quae ab Apostolis fundata in hanc usque aetatem nostram perdurans retinuit et suscepit, *quidquid de fide et religione tradidit, tradit, traditura est Cathedra Petri, super quam ita a Christo suo sponso est aedificata, ut in his, quae*

fidei sunt et religionis, errare non possit. — Art. 23. *Unus est Ecclesiae summus Pastor,* cui omnes obedire tenentur, ad cuius iudicium controversiae, quae super fide et religione existunt, sunt referendae. — *Art. 24.* Summam hanc praeposituram primus omnium gessit *S. Petrus, verus Christi in terris Vicarius* et totius familiae eius pastor, *post Petrum vero ex Christi institutione omnes deinceps Pontifices Petri in Cathedra successores.* — Art. 25. *Certa fide tenenda sunt* non solum quae Scripturis expresse sunt prodita, sed etiam quae per traditionem ecclesiae cath. credenda accepimus, et *quae diffinita sunt super fidei et morum negotiis per Cathedram Petri,* vel per Concilia Generalia legitime congregata. — **Le Plat** *Mon. C. Trid.* III. 250.

---

726. 727.

Iidem Theologi Lovanienses formulam iuramenti praescribunt pro manutenenda contra haeresim Lutheri obedientia Romani Pontificis. 1545.

726. MON. — Iuro me ex animo detestari universa dogmata Martini Lutheri et aliorum quorumlibet haereticorum, quatenus doctrinis veteris et catholicae ac romanae Ecclesiae adversantur, et sequi velle ac retinere fidem veterem Ecclesiae praetactae, sub obedientia unius Summi Pastoris Pontificis. —

727. **Pius IV. PP.** *Lovanienses ob praevium iuramentum collaudat, idemque auctoritate apostolica ratum habet, A. 1561.* Ad notitiam nostram pervenit, Universitatem istam quatuordecim circiter abhinc annis, ut haereticis novisque doctrinis, quibus iuventus facile corrumpi posset, vias omnes intercluderet, suamque fidei catholicae integritatem sinceram inviolatamque servaret, statuisse, ut omnes et singuli, qui studiorum causa vel ad accipienda magisterii insignia isthuc venirent, priusquam in ipsam Universitatem, ut mos est, adscriberentur, et doctorum insignibus ac privilegiis ornarentur, conceptis verbis iurarent, se ex animo detestari universa Martini Lutheri et aliorum quorumlibet haereticorum dogmata etc. *ut in formula praemissa.* Pium sane,

prudens et salubre consilium, ac Lovaniensi Universitate dignum! quae constans inprimis et firma his temporibus fidei catholicae propugnatrix, et S. Romanae Ecclesiae devota et fidelis est filia. Quod quidem decretum quanto praeclarius et laudabilius est, tanto magis id cupimus observari. Itaque motu proprio perinde ac si ad verbum his literis insertum fuisset, pro expresso id habentes, et si quis forsitan iuris factive defectus in eo intervenerit, supplentes, apostolicae auctoritatis robore id confirmamus, decernentes ac statuentes, ut omnes et singuli, qui Lovanium venerint, cuicunque disciplinarum ac literarum generi operam daturi, vel doctorum insignia accepturi, illud de eiusmodi iureiurando decretum servent: nisi ita fecerint, non modo privilegiis omnibus Universitati Doctoribusque Lovaniensibus concessis carituri, verum etiam in excomm. latae sententiae poenam incursuri. Quam eandem anathematis et amissionis omnium privilegiorum huiusmodi poenam subire volumus ac statuimus omnes, quicunque de eo decreto abrogando derogandove, aut quoquomodo cuiuscunque personae respectu violando ullo tempore referre svadereve aut consentire ausi fuerint. — Datum Romae die 5. Febr. 1561. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* I. Suppl. p. XXXVII. et III. 2. p. 87.

728.

Decretum **Sorbonicum** contra Calvinistas. A. 1548.

MON. Cum hodie per Concionatorum in asserendis dogmatibus altercationem videamus plures fidelium iuxta id, quod Ephesiis scribit Paulus, tamquam parvulos fluctuare, et ad omnem ventum cuiusvis doctrinae circumferri et agitari, nostra autem intersit, quod in nobis erit, dissidentes opinionum fluctus componere, — quidnam circa articulos hodie a plerisque controversos et christianis doctoribus et concionatoribus praedicandum, et ceteris Christifidelibus cum universa sit Ecclesia credendum, paucis hoc ordine visum est annotare. Certa et firma credendum est, baptisma omnibus etc. — — Illud etiam non minus certum

est, *quod ex iure divino est unus Pontifex, id est, Papa, qui supremum est Caput militantis Ecclesiae Christi,* cui omnes christiani parere debent, et penes quem est potestas indulgentias conferendi. — **Le Plat** *Mon. C. Trid.* IV. 111.

729.

Sadoletus Cardinalis Carpentoractensis, A. 1539. supremam potestatem R. P. egregie proponit.

MON. *Tract. de Ecclesia Christiana ad Cardin. Salviatum.* — Non frustra locutus est Dei Filius apostolis suis, hoc est, Eppis et Pastoribus futurorum populorum, sic in Ioanne dicens: ‚Ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis etc.‘ Rogavit enim profecto Patrem Iesus Dominus, quemadmodum se rogaturum pollicitus est, missusque est eo rogante in ecclesiam Spiritus S. caput et princeps omnis ecclesiasticae potestatis, qui sempiternum habeat in ea domicilium, vimque praecipue suam et divinitatem proferat in coniunctis Epporum sententiis et voluntatibus. Quod de Spiritus S. adventu promissum a Dei Filio, et Ecclesiae Catholicae, hoc est, antistitum et epporum coetibus tributum, ita secuta aetas omnis agnovit et approbatione sua complexa est, ut in causis fidei, si quid de eis rebus adductum esset in controversiam, nec ad alios unquam relatum sit quam ad Eppos, sive concilio ipsorum conventuque advocato, *sive consulta et quaesita Romani Pontificis sententia, cuius unius auctoritas par cuivis Concilio semper habita est;* et quicquid ab eis vel ab eo responsum constitutumque esset, id omnes semper non modo nationes sed christiani etiam reges et summi imperatores sanctum et inviolabile praecipue duxerint, nec secus Eppis dicto fuerint audientes, ac si Deo ipso et Spiritu S. dictante per illos leges et promulgante de fidei et religionis veritate sancitum quid fuisset. — Atque hanc vim catholicae ecclesiae, quam per Spiritum S. in Epporum conventibus vigere intelligimus, contractam in arctum et collectum, in *Romano Pontifice* eandem alio quodam modo inesse intelligimus: *unus enim ipse, tamquam*

vertex et summum caput, possidet vim et auctoritatem ecclesiae catholicae. — Dicimus, ecclesiam catholicam in materia quidem esse populum eum omnem, qui verum Deum Deique Filium D. N. I. C. confiteatur et agnoscat; in ratione autem et substantia conventum Epporum, nec non eorum, qui propter vitae et doctrinae integritatem dignum Spiritui S. in suis cordibus domicilium comparaverunt, catholicam vere ecclesiam existere, cuius legibus et statutis omnis christiana mens quae obtemperat, hactenus ipsa quoque de corpore ecclesiae se facit, et in substructionem sancti ingreditur templi. *Quod totum* alia quadam intellectum ratione, atque *in aciem totius ecclesiasticae potestatis redactum, Romanum Pontificem declarat ferre catholicae ecclesiae personam, cui potissimum uni plena a Deo auctoritas sit permissa.* — Quod Apostolis simul omnibus *Christus* tribuit, ut haberent ligandi quodcunque et solvendi potestatem, idem et antea et nominatim *uni Petro tribuerat, cui dictum est, et ipsi quidem prius multo quam ceteris, et tibi dabo claves regni coelorum etc.* Ex quo patet, id quod habent congregati Epporum conventus, ut ferre possint ecclesiasticas leges, quibus omnes teneantur, *habere idem Romanum singulariter Pontificem, ut item ipse ferre possit leges et populum universum suis praeceptis adstringere. Quod ita habitum et servatum semper est, ut ne Conciliorum quidem Generalium decreta sine assensu et autoritate Summi Pontificis rata habita fuerint.* Unde illud quoque continuo necesse est intelligi, quicunque Conciliorum institutis Pontificumque Romanorum decretis non obediant, eis videlicet, quibus de veritate fidei, bonisque moribus et observationibus ecclesiasticis populo sit praescriptum, hos e catholica ecclesia excidisse, neque amplius partem eos Christi corporis existere. — **Maii** *Spicilegium Romanum.* II. Romae. 1839. p. 101. 118.

730—731.

Conc. Augustanum. A. 1548. pro Primatu.

730. MON. *Stat. I.* Cum tota creationis universi ratio atque redemtionis nostrae fundamentum in summae individuaeque

Trinitatis recta indubitataque fide consistat, et a Redemtore nostro Iesu Christo per suos Apostolos, eorumque successores una fides catholica in universum orbem, cuius Primatus Romanae Sedi ex divi Petri Apostoli praerogativa iure tribuitur, derivata sit: statuimus, atque omnibus praelatis universo clero et populo nostrae dioecesis mandamus, ut in sancta fide catholica, quam Divina clementia et sanctissimorum hominum praedicatione secundum praedictae sanctae Sedis puram et incorruptam traditionem maiores nostri ab initio acceperunt, constantes firmique permaneant, eandem credant, observent, ac doceant, atque pastores oves agnosque suae curae commissos in eadem fide orthodoxa pro cuiusque captu erudiant, summoque studio confirment.

731. *Stat. XXXI.* Universis sacerdotibus et omnibus nostris subditis — iniungimus et mandamus, ut pro ssmo Dno nostro Paulo Papa III — orationibus et concionibus suis devotissime precentur, populumque, ut idem faciat, hortentur; ut orthodoxam fidem Sedisque Apostolicae, a qua fidei christianae incunabula traximus, auctoritatem, ut hactenus factum ab eis fuit, ad gloriam omnipotentis Dei tueantur. — **Harduini** *Concil.* IX. 2033.

732.

Conc. Trevirense, A. 1549. pro Primatu.

MON. *Cap. 1.* Quando vera in Iesum Christum fides fundamentum est et petra illa, de qua Salvator noster dixit, super eam aedificandam esse ecclesiam suam, adversus quam inferorum portae numquam praevaliturae essent (praevalerent autem, si ecclesia errare perniciose posset aut docere noxia): fateri oportet Ecclesiam in fide et veritate radicatam et fundatam errare non posse. Nam et in confesso est, testantibus nimirum sanctae ecclesiae patribus, ac re ipsa clamante, Christi Apostolos Petrum et Paulum Dei sanctum Evangelium, in sangvine quoque ipsorum signatum, Romanae Ecclesiae reliquisse, atque in illius fidem ecclesias omnes, quae ubicunque sunt fideles in toto orbe terrarum, religiose conspirasse, atque societate sacramenti confoederatas et coniunctas esse. Itaque cum ad nos per epi-

scoporum successionem perpetuo continuata ea fides pervenerit, non dubitamus hanc unam eandemque esse, atque adeo veram fidem, quae ab Apostolis ipsis in veritate est tradita, et usque nunc religiose semper custodita, et in catholica ecclesia semper conservata. Nihil proinde aliud credendum, tenendum, aut docendum est, nisi quod sancta Romana tenet et docet Ecclesia, omnium consentientium ecclesiarum mater et magistra. Eum vero, qui a fide catholicae et Romanae ecclesiae recedit, necesse est a veritate et capite deficere. — **Harduini** *Concil.* IX. 2141.

733.

Conc. Narbonense approbat propositiones Facultatis Sorbonicae de auctoritate Pontificia, A. 1551.

MON. — In lucem edita sunt a DD. Doctoribus Facultatis Sorbonae Parisiensis christianae legis axiomata die 10 Martii A. 1542. facta: quibus quaecunque hactenus dicta sunt, consentanea intelligi, speciatim exprimi et promulgari volumus. Quae quidem tamquam vera, orthodoxa, et Christianae Religioni consona recipimus, eaque praedicari, et palam exponi — exacte iubemus. Quod qui factum noluerit, veluti refractarium ex Christianorum communitate exterminandum iudicamus.

„Decanus et Facultas Theol. Parisiensis omnibus fidelibus in Christo salutem. Cum hodie per Concionatorum in asserendis dogmatibus altercationem videamus plerosque fidelium iuxta id, quod Ephesiis scribit Paulus, tamquam parvulos fluctuantes, ad omnem ventum doctrinae cuiusvis circumferri et agitari; nostra autem intersit, quantum in nobis erit, dissidentes opinionum fluctus componere, de sanctissimo Christianissimi Regis proposito abunde persvasi, quidnam circa articulos hodie a plerisque controversos, et christianis Doctoribus et Concionatoribus praedicandum, et ceteris christifidelibus cum universa Ecclesia sit credendum, paucis hoc ordine visum est adnotare: — 21. Eodem veritatis firmamento recipiendum: potestatem excommuni-

candi esse de iure divino, immediate a Christo Ecclesiae concessam, et ob id magnopere timendas esse censuras ecclesiasticas. 22. Certum est, Concilium generale legitime congregatum universalem repraesentans Ecclesiam, in fidei et morum determinationibus errare non posse. 23. Nec minus certum, unum esse iure divino Summum Ecclesiae militantis Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur, qui quidem potestatem habet et Indulgentias conferendi. — **Natalis Alex.** *Hist. Eccl. Sec. 15. et 16.*

734.

Nestoriani ad Euphratem et Tigrim eiuratis erroribus ad sinum Ecclesiae Cath. reversi, electum a se Patriarcham a Summo Pontifice confirmari petunt, eiusdem supremam auctoritatem palam confitendo. A. 1552.

MON. — Patri et Pastori maximo, — *Petro nostri temporis*, — cingulo comprehendenti universum coetum Christianorum, qui es *loco Christi* Domini nostri! Tu sedes in sede sublimi principis Apostolorum, — cui ore suo salutari Dominus dixit: Quidquid ligaveris etc. et super eum fundavit Ecclesiam suam. — In te videt lumen universa respublica christiana, quae est proles ecclesiae sanctae. Tu es murus fortis civitatis magnae *Romae*, quam piscatus est princeps discipulorum *Petrus*. Tu es caput omnium Patrum, sicut erat Petrus caput omnium discipulorum. Supplicamus servi tui Nestoriani, pupilli absque patre, ut ordines eum (a nobis electum) nobis Patriarcham, hoc est, Catholicum. — Scito Pater noster excelse, quod sacerdotium nostrum a priscis temporibus ex Roma sit, quae est Sedes Principis Apostolorum. — **Baronii** *Annal.*

735.

Ignatius Loyola, Soc. Iesu fundator, de suprema auctoritate Romani Pontificis in literis ad Regem Aethiopiae, A. 1555.

MON. — — Optandum erat, ut ad haec tam recta tuae Celsitudinis studia *(de propaganda in regnis suis fide catholica),* conatusque subsidium accederet spiritualium Patrum, quibus et legitima potestas ab hoc S. Sedis Apost. fastigio derivata, et fidei christianae pura et sincera doctrina suppeteret, quae nimirum duae sunt claves illae regni coelorum, quas Christus Dominus noster S. Petro et omnibus, qui deinceps in eius erant solio sessuri, promisit prius, dein reipsa tradidit. Promisit tantummodo, cum ad eum dixit, ut legimus apud D. Matthaeum Evangelistam, ‚ego dico tibi, quia tu es Petrus etc.' Tradidit ac promissa patravit, cum post resurrectionem, antequam in coelum ascenderet, sciscitatus ex eo ter, quemadmodum affirmat D. Ioannes Evangelista, ‚Simon Barjona, diligis me plus his?' subiunxit in singula responsa: ‚pasce oves meas:' committens illi non partem aliquam ovium suarum, sed totum prorsus gregem universa cum plenitudine potestatis ad alendos vitali christianae religionis pabulo cunctos ubique fideles, eosdemque ad coelestia sempiternae beatitudinis pascua perducendi. Ac ceteris quidem Apostolis auctoritatem Christus Dominus noster impertiit delegatam, ac veluti extra ordinem: at S. Petro eiusque successoribus ordinariam dedit ac plenam, ut ab hoc summo Pastore, tamquam a fonte, reliqui animarum pastores peterent, eidemque acceptum ferrent, quidquid omnino iuris ad suum quisque munus ac regimen obtinerent: quod olim adumbrasse per Isaiam videtur Dominus, cum de Eliacim loquens Pontifice Maximo, ‚dabo, inquit, clavem domus David super humerum eius, et aperiet, et non erit qui claudat, et claudet, et non erit qui aperiat;' quo videlicet typo figuratus est Petrus, eiusque successores, quibus datam integram potestatem declarant claves, consvetum utique symbolum, et insigne pleni atque absoluti dominii. Quae cum

ita sint, Celsitudo tua gratias debet ingentes Domino Deo nostro, quod ipsa regnante potissimum dignatus fuerit istis nationibus mittere veros animarum pastores, qui a summo pendeant pastore, ac vicario, quem reliquit in terris Iesus Christus Dominus noster, et quantamcunque habent potestatem, quae sane perampla est, hanc ab eodem illo Vicario totam acceperint. Nec sine causa patri avoque Celsitudinis tuae displicebat sumi ab urbe Alexandria Patriarcham: quippe sicuti divulsum a corpore membrum, neque motum, neque sensum, neque omnino vitam accipit a corpore suo, ita Aegyptius Patriarcha sive ille Alexandriae, sive Memphi degat, cum schismaticus sit, ac disiunctus ab hac sacrosancta Sede Apostolica, et ab Ecclesiae totius Capite, Pontifice Summo videlicet, vitam gratiae et pastoralem auctoritatem, nec sibi recipit ipsi, nec alteri cuipiam valet legitimam impertiri. Ecclesia namque Catholica una tantum est in orbe terrarum, neque fieri potest, ut alia Romano Pontifici, alia pareat Alexandrino. Uti sponsus eius Christus unus est, sic sponsa illius unica, de qua Salomon ait in Canticis ex persona Christi Domini nostri: ‚una est columba mea.' Et Oseas Propheta: ‚Congregabuntur filii Israel, et filii Iuda pariter, et ponent sibi caput unum.' Et in eandem sententiam multo deinde post S. Ioannes: ‚fiet, inquit, unum ovile et unus pastor.' Una erat, quemadmodum in Genesi legimus, arca Noe, extra quam nulla omnino salus. Unum tabernaculum, quod fabricatus est Moyses. Unum Hierosolymae templum a Salomone conditum, quo in templo sacrificare, et adorare oportebat. Una, cuius staretur iudicio, Synagoga. Haec nimirum omnia Ecclesiam denotabant, quae una est item, extra quam nihil boni. Etenim qui cum eius corpore coniunctus non fuerit, nempe nullum a Christo Capite recipiet influxum gratiae vivificantis animam ad felicitatem aeternam. Huiusce unitatis declarandae causa contra quosdam haereticos in symbolo canitur: Credo unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Ecclesiam: damnatusque a sacris Conciliis error est, privatas ecclesias, ceu Alexandrinam, CPnam, aut similes dari, quae communi omnium Capiti subiectae non sint Pontifici Romano, ex quo perpetua serie ab Sancto usque Petro, qui Christi Domini iussu (uti a Divo Marcello martyre traditum est) Romanam elegit sedem, eamque suo cruore sancivit, perducti Romani Pontifices Vicarii Christi, citra contro-

versiam a tot ac tanta sanctitate Doctoribus Latinis, Graecis, omniumque nationum habiti, a sanctis Anachoretis, Episcopis, et aliis Confessoribus adorati, tot signis atque miraculis, tot denique martyrum, qui in hac fide et unione S. Romanae Ecclesiae vitam profudere, testimonio comprobati sunt. Merito igitur consentienti omnium Epporum voce, qui ad Chalcedonensem convenerant Synodum, Papae Leoni pariter acclamatum: sanctissimus, apostolicus, universalis. Et in Constantiensi damnata est haeresis negantium: super omnes et singulas omnium terrarum Ecclesias Primatum Romani Pontificis eminere. Ad quas tam disertas, firmasque Patrum sanctiones atque decreta, Concilii quoque Florentini, quod sub Eugenio IV praeter alias nationes a Graecis, etiam Armenis et Iacobitis tanto studio celebratum est, in haec verba accessit auctoritas: ‚Definimus S. Sedem Apostolicam etc.' — Romae septimo Cal. Martias 1555. — **Thyrsus Gonzalez** *de infallib. Rom. Pont. in definiendis fidei et morum controv.* Romae. 1689. p. 537.

736.

Paulus IV PP. restituit festum **Cathedrae Romanae S. Petri** pro toto orbe catholico, A. 1558.

MON. Ineffabilis Divinae Providentiae altitudo, quae nullis inclusa limitibus coelestia pariter et terrena disponit sui recti censura iudicii, voluit: *ut beatus Petrus Apostolorum princeps, cui prius a Salvatore nostro Domino Iesu Christo dictum fuerat: Tu es Petrus etc. postquam Antiochiae aliquamdiu resederat, Romam veniens Cathedram in ea constitueret Eppalem, eamque 25 annis regeret, et demum* Simonis Magi detectis fallaciis et elusis praestigiis, ipsoque Simone Mago superato, *idem Petrus et cum eo gloriosus coapostolus suus Paulus,* vas electionis, *Romanam Ecclesiam plantarent et suo sangvine consecrarent;* ut ubi caput superstitionis erat, illic caput existeret sanctitatis, et ubi gentilium Principes habitabant, Ecclesiarum Principes morarentur; et quae prius erat magistra erroris, fieret magistra veritatis, essetque ibi gens sancta, populus electus,

civitas sacerdotalis et regia, et per sacram beati Petri Cathedram ipsa urbs caput orbis effecta latius praesideret religione divina, quam antea praesedisset dominatione terrena. Verum licet urbs ipsa multo plus debeat eidem Petro, qui eam per cathedram eppalem in ea constitutam regnis coelestibus inserendam condidit, quam illis, quorum studio prima moenium suorum fundamenta iacta fuerunt, ex quibus is, qui illi nomen dedit, fraterna eam caede foedavit; festivitatem tamen ipsius Cathedrae, quae iuxta antiquissimorum ss. Patrum nostrorum testimonium quintodecimo Calendas Februarii fuit, et in diversis orbis christiani et praesertim Galliae et Hispaniae partibus dicta die solemniter celebratur, minime observet, celebretque solum festivitatem Cathedrae Antiochenae, quae octavo Calendas Martii iuxta eorumdem Patrum testimonium fuit, tamquam idem Salvator noster, qui saepius infirma eligit ut fortia quaeque confundat, non respiciens imbecillitatem nostram, festivitatem Cathedrae, qua ipse Petrus Apostolus Romae primum sedit, nostris temporibus celebrandam, seu potius antiquae celebritati restituendam reservaverit. Quamobrem considerantes, quod si in hac urbe Cathedram Ecclesiae Antiochenae pie et solemniter veneramur, iustum est etiam et conveniens, ut festivitatem Cathedrae, qua praefatus Apostolus Romae primum sedit, eo solemnius et magis pie celebremus, quo magis urbs ipsa illi tenetur et debet, non dedignantes etiam inferiores ecclesias in hoc imitari, festivitatem Cathedrae, qua idem beatus Petrus Romae primum sedit, eodem die XV Cal. Februarii, non solum in hac alma Urbe, verum etiam in universis orbis ecclesiis, etiam in quibus illa ad praesens celebratur, sub duplici officio annis singulis perpetuis futuris temporibus solemniter celebrari volumus, statuimus, et mandamus. Festivitati alterius Cathedrae, quae dicto die 8 Cal. Martii celebratur, nihil propter hoc detrahendo, sed illam iuxta laudabilem hactenus superinde observatam consvetudinem celebrari debere decernendo. — Datum Romae die 6. Ianuar. 1558. — **Bullarium** *edit. Taurin.* VI. 531.

737—738.

Syn. Provincialis Strigoniensis A. 1560. de Primatu Romanae Ecclesiae.

737. MON. *Cap. XIII. de Ecclesia.* §. 1. Ecclesia domus Dei est, iuxta D. Paulum Eph. 2. aedificata super fundamentum Patriarcharum, Prophetarum, atque Apostolorum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, extra quam nullus magis, quam extra arcam Noe, salvus esse potest. Div. Augustinus: ‚Quisquis ille est, inquit, et qualiscunque ille est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est.' Extra hanc neque purum Dei Verbum, neque sanus eius intellectus, neque verus Sacramentorum usus usquam alibi invenitur. Haec unica illa est, teste D. Cypriano, Christi Sponsa, unica sancta, catholica et Apostolica Ecclesia, mater nostra. Haec ipsa universitas esse dicitur, seu visibilis omnium bonorum et malorum, Christi fidem atque doctrinam, semper ubique terrarum et gentium profitentium coetus, in hunc usque diem perpetua successione Divino numine continuatus, quem Christus Servator noster, princeps pastorum et primarium Ecclesiae suae Caput, pascendum tradidit atque gubernandum tum D. Petro Apostolo Vicario suo, summoque ac primo Pontifici Romano, tum successoribus eiusdem ac legitimis per rectam et numquam intercisam lineam Christi Vicariis et Romanis Pontificibus Maximis, apud quos divina institutione vera est et plena ligandi atque solvendi potestas, ut hac ratione tandem Christianus hic coetus aeternam in Christo Iesu, Unigenito Dei Patris Filio, vero Deo et homine salutem felicius atque certius consequeretur. Haec est Ecclesia illa Christi sponsa, quae per Romanum Pontificem Max. eiusdem Christi Domini primarium in terris Vicarium, Spiritu S. quem divinitus accepit, regitur, ut errantes corrigat, devios in viam reducat, ac in fide catholica semper ipsa persistat, adversus quam neque ipsae inferorum portae praevalere unquam poterunt. Haec semper ubique terrarum ac gentium eodem modo, eodemque veritatis spiritu doctri-

nam fidei intellexit, atque idem prorsus quovis tempore atque loco de articulis fidei docuit, et de Scripturis S. de maiorum traditionibus, de Conciliis, deque SS. Patrum decretis piissime numquam non sensit, locuta est, scripsit, ac docuit. — §. 2. Sanctus autem hic Christianorum coetus ac Iesu Christi sangvine tinctus, sanctam inprimis Romanam Cath. et Apost. Sedem quocunque tempore, ubivis locorum et gentium vel congregatus vel dispersus, aut propriis in sedibus locatus absque controversia agnovit, ac singulari pietatis affectu veneratus semper est Apostolicum ipsum Romanum Pont. Max. D. Petri successorem et D. N. I. C. veri hominis et veri Dei vices vicarias in terris gerentem, ac successionem perpetuam et legitimam iuxta instituta Christi habentem, quemadmodum omnium veterum historiae ac experientia ipsa nos plane docent. Huic, inquit D. Augustinus, sedenti in Cathedra totus orbis Christianus in transmarinis, et longe remotis terris subiectus est. — §. 3. In hac itaque ipsa sola Ecclesia veritas plane infallibilis, incorrupta, et incontaminata, qua nullus unquam falsus fuit, asservatur. Certo enim certius est, Spiritum S. Ecclesiae negotiis omnibus semper praeesse; Christus vero eius sponsus cum eadem se quoque ad consummationem seculi mansurum divina fide promisit. Quapropter cum is ille sit, qui neque falli neque fallere ulla ratione unquam possit, est certe, cur maximam fidem adhibere debeamus SS. Patrum traditionibus, easque ambabus, ut aiunt, ulnis excipere merito tenemur. Neque sane minus ille, qui hoc negat, haereticus est, quam impius et scelestus, qui eo, quo tenetur, christiano affectu non veneratur sacrosancta ipsa oecumenica Concilia. Quae quidem ut Ecclesiae Sanctae Romanae, ad quam scilicet propter potentiorem principalitatem (ut b. Irenaeus ait) necesse est omnem convenire Ecclesiam, tamquam principalis atque Pontificis eius D. Petri successoris auctoritate convocantur et confirmantur, ita quoque et universalis Ecclesia formam atque vim praeseferunt, exprimuntque; haec neque in fide catholica unquam, neque in eius doctrina aut moribus erraverunt, neque usquam errare possunt aut poterunt. Cuius rei ea causa certissima traditur, quod quae legitima sunt, non proprio aliquo affectu, aut solitario quovis sensu atque iudicio, sed Spiritu Dei convocantur, conveniunt, reguntur atque confirmantur. — §. 5. Romana igitur et Apostolica et Catholica est Ecclesia, ac unica illa est, et infalli-

bilis Christi sponsa, extra quam si qui sunt, non minus peribunt, quam illi, qui extra arcam Noe fuerant. Habent vero omnes, cur in hac certissimam sibi salutem statuant, tum alia plurima, tum illa etiam, de quibus est apud D. Augustinum praeclare scriptum: ‚Ut omittam, inquit, sapientiam, multa sunt, quae me in Ecclesiae Cath. gremio iustissime teneant. Tenet consensio populorum atque gentium; — tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem Eppatum successio sacerdotum etc.‘ — Quapropter qui animae suae consultum optime volunt, in huius se gremio contineant, neque ullis satanae persvasionibus hinc se avelli patiantur.

738. *Cap. XVI. de traditionibus et earum auctoritate.* §. 10. Quodsi hoc (obedientiam) pastoribus Ecclesiae quibusvis divino testimonio compulsi damus, quamdiu Romanae Ecclesiae catholicae atque apostolicae adhaerescere dignoscuntur: est certe, cur Conciliis Universalibus, antiquissimis maiorum traditionibus, hanc ipsam auctoritatem atque dignitatem tribuamus; maxime vero, ut S. Petri successoribus, Christi Vicariis, Romanis Praesulibus prae ceteris id ipsum deferamus, oportet: qui vel soli sunt, quibus hanc pro reverentia sua Christus Dominus ab ipso Patre aeterno praerogativam meritis ac oratione sua sanctissima impetravit, ne fide christiana ullo unquam tempore vel in parvis vel in magnis Ecclesiae dogmatibus constituendis aut declarandis destitui possent. — Non nos sed Deus illos elegit, dicente ipso Domino: Ego vos elegi etc. Cui consonat Apost. Paulus dicens: Omnis potestas a Deo est. Nos illis a Deo, non ipsi nobis, commissi sumus. Qui, quaeso, nos sumus, qui proximum nostrum, imo principes Ecclesiae servosve alienos, et maxime sedentem in Petri Cathedra iudicemus? Domino suo ille stat aut cadit, ait Vas electionis.‘ — *§. 11.* Ex his itaque quae dicta sunt, primo quidem cavendum esse constat vel maxime, ne illud sibi sumat ovis, ut a quo venit ipsa iudicanda, pastorem suum iudicet; deinde ne sanctitatem cathedrae despiciat deseratve, aut propter pastores malos gregis unitatem dividat christianam, ac potius inconsutilem Christi tunicam, id est, vivacem Ecclesiae caritatem ac insignem pietatem maternam laceret. — Nihil enim detractum est de sanctimonia traditionum propter impietatem patrum, nihil veritati fidei incommodat, nihil Ecclesiae

dogmatibus Praelatorum impuritas scabiei affricat, si quae illa etiam maxima ac notissima sit. Certos atque securos Christus Dominus nos in hac parte fecit, dicens: Quae dicunt facite, quae faciunt, nolite facere. Dicunt enim, quae Dei sunt, dicunt ex cathedra Petri quae bona sunt. Atque hoc esse nobis debet satis. — Hoc solum nos in hoc negotio Deus spectare vult, quod Cathedram Petri tenet, quod Apostolus, quod sacerdos, quod Ecclesiae Praesul, quod Christi legatus, quod Angelus Domini exercituum sit, de cuius ore legem Domini requirere dominicus grex iubetur. Servate ergo traditiones, quas a maioribus Ecclesiae accepistis, quas mater sanctissima nostra Ecclesia Romana, cuius fides in universo mundo annunciatur, iam a principio semper adamavit, quas de Christi et Apostolorum pectore pro ratione rerum ac temporum depromsit, quasque inviolatas nobis velut mater fidissima asservavit, ac suo quoque tempore animarum nostrarum sitiens salutem propinavit. — **Péterffy** *Concil. Hung.* II. 76. 88.

739—759.

Acta **Conc. Tridentini** complura, caque luculenta exhibent pro Primatu ac suprema potestate Rom. Pontificis argumenta. A. 1530—1564.

INTR. Notandum censemus ex obtutu chronologico-historico: iam Clementem VII Papam a. 1530. convocare intendisse Generale Concilium; Paulum III id a. 1536. Mantuam reipsa indixisse, sed a. 1537. prorogasse, hancve prorogationem usque a. 1539. bis adhuc iterasse; dein a. 1542. Tridentum indixisse, anno 1543. suspensum, et a. 1544. prorogatum, ac tandem a. 1545. reipsa inchoatum; Bononiae a. 1547. continuatum, et ad beneplacitum denuo prorogatum; porro a Iulio III Papa resumtum quidem, sed a. 1552. rursus suspensum; tandem a Pio IV Papa a. 1560. restitutum, sed primum 1562. inchoatum, et a. 1563. conclusum, atque a. 1564. confirmatum.

739. MON. **Clemens VII. PP.** *in epistola ad Ferdinandum Regem Romanorum consilium suum indicat de celebrando Concilio Generali, a. 1530.* Expectavimus hactenus summa cum animi nostri sollicitudine et pio desiderio, ut praesentia et auctoritas carissimi in Chr. filii nostri Caroli Romanorum Imperatoris semper Augusti fratris tui nuper in Conventu generali totius Germaniae per eum *Augustae* celebrato *haeresim Lutheranam* tam late serpentem et perniciosam extingvere aut sedare aliqua ratione posset; sic enim nobis iam inde in adventu ipsius Caesaris in Italiam spes facta fuerat, eius praesentiam facile huic malo occursuram, ob eamque praecipue causam nos tunc Bononiam ad ipsum Caesarem in id cohortandum et urgendum, quamquam per se animatum, nos contulimus: cuius spei nostrae effectum si a Domino consequi meruissemus, non solum tot millia animarum, quot in illa haeresi periclitantur, Deo lucrifieri et sancta nostra religio ab illa labe nunc et in posterum emundari, sed etiam facile remedia necessaria adversus Turcarum incursus et minas in dies invalescentes expediri potuissent. Sed cum ex dicti Caroli Imperatoris et ex Legati etiam illic nostri, quem dedita opera illuc misimus, literis, et ex tui etiam oratoris relatione id, quod tuae Serenitati etiam notum est, intellexerimus, nihil per ipsum Caesarem potuisse in ea re confici, omnesque spes illorum ad sanitatem reducendorum ab eo fuisse abiectas, cum in sua pertinacia et errore quotidie magis obstinati perdurent: nos, qui hoc tam procelloso tempore regendae Petri naviculae a Deo sumus praepositi, primasque partes huius curae et sollicitudinis gerimus, habita super hoc cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, nullum aliud aut tutius, aut praesentius remedium his fore existimavimus, quam quod in casu simili nostri praedecessores et sacrosanctae synodi nos docuerunt, *Universale Concilium*, quod ipsi etiam Lutherani postulant, convocandi, in quo huic haeresi in perpetuum mederi, et simul Turcarum motibus nunc ingruentibus provideri possit. Itaque haec tibi, fili carissime, sicut Caesari et Principibus ceteris significanda communicandaque duximus, te paterno affectu et caritate hortantes, ut tam sancto et necessario operi pro tua pietate proque maiorum tuorum perpetua consvetudine favere, causamque sanctae fidei cum tua, si fieri possit, praesentia, aut saltem cum oratoribus tuis tuorumque regnorum praelatis iuvare

et tueri, et in hoc te et illos praeparare pro communi officio velis. *Nos enim quanto citius ad indictionem ipsius concilii in Italia et loco ad hoc commodiore celebrandi adiutore Domino devenire intendimus*, sicut etiam idem orator tuus ad te plenius scribet, et ven. fr. Vincentius AEppus Rossanensis Nuntius apud te noster coram plenius explicabit. Datum Romae die 1. Dec. 1530. — **Le Plat** *Monum. C. Trid.* II. 501.

740. **Paulus III PP.** *indicit Concilium Generale* **Mantuam** *pro die 23. Maii 1537. ope bullae dd. 4. Iun. 1536.* Ad Dominici gregis curam et regimen Divina disponente providentia assumti nihil magis ex animo desideramus et ab Omnipotenti Deo precati sumus, quam ut Ecclesiam suam nobis commissam, et tot haeresum et errorum vepribus iam pridem in ea subortis Spiritus S. operante gratia nostroque studio repurgatam, eiusque moribus in melius reformatis debito nitori et sinceritati restitutam in sanctitate et iustitia gratum Deo obsequium praestare videamus; sed et illa nihilominus cura nos tangit, cum consideramus atque adeo oculis ipsis cernimus, christianam rempublicam intestinis fidelium odiis et infidelium vi ac dolo afflictam in dies magis dissipari atque diminui. Quibus opportuna remedia adhibere pro pastorali cura cupientes, cum multis variisque viis per nos diligenter examinatis nullam aliam iudicaverimus meliorem ac promtiorem ea, quam maiores nostri sanctissimi viri adeoque universalis ipsa Ecclesia in huiusmodi casibus experta est saluberrimam, generalis videlicet Concilii celebrationem. Idcirco eorum sanctis vestigiis insistentes sacrosanctum oecumenicum seu universale Concilium, quod etiam cum in minoribus essemus a nobis maxime desideratum ineunte statim pontificatu nostro celebrare omnino statuimus, et de hac nostra constanti voluntate non solum palam locuti sumus, sed et carissimos in Chr. filios nostros Carolum Romanorum Imperatorem et alios Christianos Reges et Principes per literas et nuntios nostros certiores fecimus, et nunc auctore Domino indicere, et exinde in loco et tempore per nos inferius declarando celebrare, ac demum ad optatum finem perducere omnino decernimus: et sperantes et cum Dei auxilio nobis promittentes, per hoc tam sanctum et tam salutare remedium non solum omnes haereses et errores ex agro Domini extirpandos et christiani populi mores corrigendos, sed et universalem inter fideles pacem com-

ponendam, et facta sub vexillo salutiferae crucis contra infideles generali expeditione regna et terras nostras ab illis occupatas recuperandas, captivosque innumerabiles liberandos, et infideles ipsos ad sanctam religionem nostram favente Domino convertendos, et sic ab universo orbe in unum idemque ovile Domini coalescente in vera fide, spe, et caritate sobrie et iuste et pie vivatur, et inde ab omnipotenti Deo corona iustitiae expectetur. Hoc igitur perpetuum et constans animi nostri super Universalis Concilii celebratione propositum et sententiam ad Dei laudem et gloriam Ecclesiaeque suae salutem, decus et incrementum exequi adgredientes, in nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus S. auctoritate omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius, qua in terris fungimur, de ven. fr. nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio et assensu, *oecumenicum seu universale ac generale Concilium in Civitate Mantuana*, loco tuto, commodo, fertili, et donorum ac bonarum habitationum copia praedito, *a. D. 1537. die 23 mensis Maii*, quae erit feria quarta post sacratissimum festum Pentecostes, *inchoandum et, ut sequitur, continuandum, et auctore Domino finiendum nuntiamus, convocamus, statuimus, indicimus, ordinamus etc.* — Datum Romae A. 1536. die 4 Iunii. — **Le Plat** *Mon. C. Trid.* II. 526.

741. *Idem ope bullae dd. 22 Maii 1542. Concilium Gen. indicit* **Tridentum** *pro Cal. Nov. 1542.* Initio nostri huius Pontificatus, quem non ob merita nostra, sed propter suam magnam bonitatem Dei Omnipotentis providentia nobis commisit, cernentes iam tum, in quas perturbationes temporum quotque incommoda rerum fere omnium nostra pastoralis sollicitudo et vigilia esset vocata, cupiebamus quidem mederi christianae reipublicae malis, quibus illa iamdudum vexata et propemodum oppressa est: sed ipsi etiam ut homines circumdati infirmitate ad tantum onus tollendum impares vires nostras esse sentiebamus. Nam quum pace opus esse intelligeremus ad liberandam et conservandam a plurimis impendentibus periculis rempublicam, omnia invenimus odiis et dissensionibus plena, dissentientibus praesertim Principibus iis inter se, quibus summa rerum pene omnis a Deo permissa est. Quum unum ovile et unum pastorem Dominici esse gregis ad integritatem christianae religionis et ad coelestium bonorum spem in nobis confirmandam necessarium

duceremus, schismatis, dissidiis, haeresibus erat christiani nominis divulsa iam pene et lacerata unitas. Quum tutam atque munitam ab infidelium armis atque insidiis rempublicam optaremus, nostris erratis nostraque cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis nostris imminente, Rhodus fuerat amissa, Hungaria vexata, conceptum et meditatum contra Italiam contraque Austriam et Illyricum terra marique bellum, quum impius et immitis hostis noster Turca nullo tempore requiesceret, nostrorumque inter se odia et dissensiones suam bene gerendae rei occasionem duceret. Igitur, ut dicebamus, in tanta haeresum, dissensionum, bellorumque tempestate, tantisque excitatis fluctibus quum essemus ad moderandam et gubernandam Petri naviculam vocati, nec viribus ipsi nostris satis fideremus, primum coniecimus in Domino cogitatus nostros, ut ipse nos nutriret, animumque nostrum firmitate et robore, mentem consilio sapientiaque instrueret. Deinde animo repetentes, maiores nostros sapientia admirabili et sanctitate praeditos saepe in summis Christianae reipublicae periculis remedium optimum atque opportunissimum oecumenica concilia et epporum generales conventus adhibuisse, ipsi quoque animum ad generale habendum concilium adiecimus, exquisitisque Principum sententiis, quorum nobis videbatur utilis imprimis et opportuna ad hanc rem esse consensio, quum eos tunc non alienos ab hoc tam sancto opere invenissemus, oecumenicum concilium et generalem eorum Epporum aliorumque patrum, ad quos pertineret, conventum in civitate Mantuae indiximus, a. 1537. ad 10 Cal. Iun. inchoandum, spem prope certam habentes, fore, ut quum illic in nomine Domini essemus congregati, ipse sicut promisit Dominus in medio nostrum adfuturus, et bonitate ac misericordia sua omnes temporum procellas omniaque pericula spiritu oris sui facile depulsurus esset. Sed, ut semper insidiatur piis actionibus humani generis hostis, primum contra omnem spem et expectationem nostram denegata fuit nobis Mantuana civitas, nisi aliquas conditiones subiremus ab institutis maiorum nostrorum et conditione temporum, nostraque ac huius S. Sedis ac nominis ecclesiastici dignitate libertateque prorsus alienas, quas in aliis nostris literis expressimus. Quapropter alium invenire locum aliamque deligere civitatem necesse habuimus, quae quum non statim nobis occurreret idonea et apta, ad sequentes Cal. Nov. prorogare concilii celebra-

tionem fuimus coacti. Interim saevus et perpetuus hostis noster Turca ingenti classe Italiam adortus aliquot oppida in littoribus Apuliae cepit, vastavit, diripuit, praedas hominum abegit; nos in maximo timore et periculo omnium muniendis littoribus nostris, finitimisque auxilio iuvandis fuimus occupati; nec tamen interea destitimus consulere et hortari christianos principes, ut de idoneo ad habendum concilium loco quid sentirent nobis exponerent; quorum quum essent incertae variaeque sententiae, tempusque diutius quam erat opus videretur extrahi, nos optimo animo atque ut arbitramur etiam consilio Vicentiam elegimus, urbem copiosam, et Venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, auctoritate, potentia cum aditum patentem tum stationem omnibus liberam atque tutam inprimis in se habentem. Sed quum iam tempus longius progressum esset, novaeque urbis electionem omnibus significari conveniret, iamque calendae Nov. appetentes facultatem huius divulgationis excluderent, hiemsque esset propinqua, rursus altera prorogatione tempus concilii differre in proximum sequens ver Maiique futuras calendas compulsi fuimus. *(Postquam Pontifex in sequentibus fusius exposuisset, qualiter de pace inter Imperatorem Romanorum et Regem Galliarum concilianda egerit, et quod Vicentiae concilium celebrari haud potuerit, sic prosequitur:)* — Ea itaque suspensione (Concilii ad beneplacitum Sedis Apost.) necessario per nos facta, dum tempus illud magis idoneum a nobis pacisque aliqua conclusio expectatur, quae et dignitatem postea frequentiamque Concilio, et christianae Reipublicae praesentiorem salutem erat allatura, christianae interea res in deterius quotidie prolapsae sunt, Hungaris rege ipsorum mortuo Turcam vocantibus, Ferdinando rege bellum in eos movente, Belgis ad defectionem a Caesare ex parte quadam incitatis; cuius defectionis comprimendae causa per Galliam amicissime et cum Rege christianissimo concordissime magno benevolae inter eos voluntatis indicio transiens in Belgas serenissimus Caesar, et illinc deinde in Germaniam profectus conventus Germaniae Principum et civitatum tractandae eius, quam dixerat, concordiae causa habere coepit. Sed quum spe pacis iam deficiente ille quoque modus curandae in conventibus tractandaeque concordiae ad maiores potius discordias concitandas aptus esse videretur, inducti fuimus ad pristinum concilii generalis remedium reverti,

idque per legatos nostros S. R. E. Cardinales ipsi Caesari obtulimus; quod etiam postremo et praecipue in Ratisbonensi conventu egimus, quum illic dil. fil. noster Caspar tit. S. Praxedis Card. Contarenus summa doctrina et integritate legatum nostrum ageret. Nam quum (id quod ne accideret antea veriti eramus) ex eius conventus sententia peteretur a nobis, ut ab ecclesia dissentientium quosdam articulos tolerandos declararemus, quoad per oecumenicum concilium illi excuterentur, et deciderentur, idque nobis ut concederemus neque christiana et catholica veritas, neque nostra et sedis apost. dignitas permitteret, palam potius concilium ut quamprimum fieret proponi mandavimus. Neque vero in alia unquam sententia et voluntate fuimus, quam ut primo quoque tempore Concilium oecumenicum et generale congregaretur. Sperabamus enim ex eo et pacem populo et christianae religionis integritatem posse recuperari, verumtamen id cum bona gratia et voluntate christ. principum habere volebamus. Quam voluntatem dum expectamus, dum observamus tempus absconditum, tempus beneplaciti tui o Deus, aliquando tandem decernere compulsi sumus, omne esse tempus beneplacitum Deo, quum de rebus sanctis et ad christianam pietatem pertinentibus consilia ineuntur. Quapropter videntes maximo quidem animi nostri cum dolore rem christianam quotidie in peius ruere, Hungaria a Turcis oppressa, Germanis periclitantibus, ceteris omnibus metu moereque afflictis, nullius iam principis consensum expectare, sed tantum Dei omnipotentis voluntatem et christianae reipublicae utilitatem attendere constituimus. Itaque cum Vicentiam amplius non haberemus, cuperemusque cum universae christianorum saluti, tum Germanicae nationis incommodis in eligendo per nos novi concilii habendi loco consulere, aliquotque locis propositis ipsam Tridentinam Civitatem ab ipsis desiderari videremus, nos etsi in citeriore Italia commodius omnia tractari posse iudicabamus, ad eorum tamen postulationes nostram voluntatem paterna caritate defleximus. Itaque *Tridentum* civitatem elegimus, qua in civitate oecumenicum concilium ad proxime venturas Cal. Nov. haberetur; idoneum locum illum statuentes, quo ex Germania quidem aliisque Germaniae finitimis nationibus facillime, ex Gallia, Hispania, ceterisque provinciis remotioribus non difficulter Eppi et Praelati convenire possent. Dies autem concilii

ea a nobis spectata est, quae spatium in se haberet et publicandi per christianas nationes nostri huius decreti, et facultatis omnibus praelatis ad veniendum tribuendae. Quominus autem annuum tempus praefiniremus mutando concilii loco, sicut quibusdam constitutionibus alias praescriptum est (C. Constant. Sess. 39.), ea res fuit in causa, quod longius extrahi spem sanandae aliqua in parte christianae reipublicae, quae tot detrimentis et calamitatibus affecta est, noluimus; et tamen videmus tempora, agnoscimus difficultates, quid sperari possit ex consiliis nostris incertum esse intelligimus. Sed quia scriptum est: Revela Domino viam tuam et spera in eo, et ipse faciet, (Ps. 36, 5.) magis Dei clementiae et misericordiae confidere, quam nostrae imbecillitati diffidere constituimus. Saepe enim fit in bonis operibus incipiendis, ut quod humana consilia non valent, divina virtus efficiat. Huius igitur ipsius Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus S. ac beatorum eius apostolorum Petri et Pauli auctoritate, qua nos quoque in terris fungimur, freti atque subnixi, de ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalium consilio et assensu, sublata amotaque suspensione, de qua supra commemoratum est, *sacrum oecum. et gen. Concilium in Civitate Tridentina — ad Calendas proximas Novembris anni praesentis 1542 incipiendum, prosequendum et eodem Domino adiuvante ad ipsius gloriam atque laudem et christiani totius populi salutem absolvendum perficiendumque indicimus, annunciamus, convocamus, statuimus, atque decernimus.* — Datum Romae A. 1542. XI Cal. Iunii. — **Le Plat** *Mon. C. Trid.* III. 132.

742. *Instructio generalis e mandato Summi Pontificis ad Legatos Praesidentes Concilii missa 31. Dec. 1545.* De capitibus Religionis, abscisso quocunque respectu, primum tractabitis, damnantes non personas sed doctrinam, et non solum generales propositiones sed et particulares, quae nunc vigent et haeresum sunt fundamenta. De reformatione nec ante dogmata nec simul cum illis omnino agetur, cum haec secundaria et minor causa congregandi concilii fuerit; sed tali circumspectione in hac re utantur, ut occasio aliis non sit credendi, eam nos vel evitare, vel ad finem concilii differre velle; imo declarent, quod quando concilium in re principali bene procedere coeperit, de illa sicut convenit pertractabitur. *In rebus, quae ad Romanam Curiam pertinent, de quibus querelas afferunt, consiliis praela-*

torum et provinciarum libenter aures porrigant, non quia Concilii sit illas emendare, sed quia Pontifex de illis optime instructus remedia porriget opportuna. Literae et scripturae, quae nomine Concilii expediendae erunt, etiam nomine Legatorum uti praesidentium et Pontificis uti ab illis repraesentati consignentur, ita, ut non solum Pontifex concilii convocandi auctor, sed etiam summam in eo perducendo auctoritatem praeferre appareat, et tribus Legatorum sigillis vel saltem primi muniantur. Celeriter negotia Concilii, ni imperia contraria recipiant, expediant, ut tempus cum fructu insumatur, et calumniae ob prolixitatem evitentur. Facultatem Legatis damus aliquas indulgentias largiendi, sed animadvertant, *ut concessae a Concilio non appareant, cui summum ius et auctoritas non competit.* **Le Plat** l. c. III. 295.

743. *In Sessione VI. initio A. 1547. celebrata RPontificis suprema auctoritas in puniendis Praelatis non residentibus agnita.* Decr. de Reform. cap. I: Eadem sacrosancta Synodus eisdem praesidentibus Ap. Sedis Legatis, ad restituendam collapsam admodum eccles. disciplinam, depravatosque in clero et populo christiano mores emendandos se accingere volens, ab iis, qui maioribus Ecclesiis praesunt, initium censuit esse sumendum; integritas enim praesidentium salus est subditorum. Confidens itaque per Domini ac Dei nostri misericordiam providamque ipsius Dei in terris Vicarii solertiam omnino futurum, ut ad Ecclesiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinae eccles. stipendia laudabiliter acta testimonium praebeat, secundum venerabiles beatorum Patrum sanctiones assumantur: omnes patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis et cathedralibus ecclesiis — praefectos monet ac monitos esse vult, ut attendentes sibi et universo gregi, in quo Spiritus S. posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sangvine suo, vigilent, sicut Apostolus praecipit, in omnibus laborent, et ministerium suum impleant. — Si quis a patriarchali etc. ecclesia — legitimo impedimento seu iustis et rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam dioecesim morando abfuerit, quartae partis fructuum unius anni, fabricae Ecclesiae et pauperibus loci per superiorem eccles. applicandorum, poenam ipso iure

incurrat. Quodsi per alios sex menses in huiusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente vero contumacia ut severiori ss. canonum censurae subiiciatur, Metropolitanus suffraganeos eppos absentes, metropolitanum vero absentem suffraganeus eppus antiquior residens sub poena interdicti ingressus Ecclesiae eo ipso incurrenda infra tres menses per literas seu nuncium *Romano Pontifici* denunciare teneatur, *qui in ipsos absentes,* prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, *suae supremae Sedis auctoritate animadvertere, et ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit,* sicut in Domino noverit salubriter expedire.

744. **Iulius III PP.** *resumit C. Tridentinum ope bullae dd. 14. Nov. 1550.* Quum ad tollenda religionis nostrae dissidia, quae in Germania longo tempore non sine totius christiani orbis perturbatione et scandalo viguerunt, bonum, opportunum et expediens esse videatur, — ut sacrum oec. gen. Concilium per fel. rec. Paulum PP. III praed. nostrum indictum, et per nos tunc Cardinalatus honore fungentes atque ipsius praedecessoris nomine una cum duobus aliis S. R. E. Cardinalibus ipsi Concilio praesidentes inceptum, ordinatum et continuatum, in quo plures publicae et solemnes habitae fuerunt Sessiones, pluraque tam in causa fidei quam reformationis promulgata decreta, multaque etiam ad utramque causam pertinentia examinata et discussa, ad Civitatem Tridentinam reducatur: *Nos, ad quos ut Summos pro tempore Pontifices spectat, generalia Concilia indicere et dirigere,* ut Ecclesiae pacem et christianae fidei atque orthodoxae religionis incrementum ad Omnipotentis Dei laudem et gloriam procuremus, et quantum in nobis est tranquillitati ipsius Germaniae, quae sane provincia retroactis temporibus in vera religione, ac ss. Conciliorum et SS. Patrum doctrina excolenda, exhibendaque Maximis Pontificibus Christi Redemtoris nostri in terra Vicariis debita obedientia et reverentia nulli Christianorum provinciae fuit umquam secunda, paterne consulamus, sperantes per ipsius Dei gratiam et benignitatem futurum, ut Reges omnes ac Principes christiani iustis piisque nostris hac in re votis annuant, faveant atque assistant: *ven. fratres patriarchas, archieppos, eppos* etc. — *hortamur, requirimus et monemus, ut proximis futuris Calendis Maii, quem diem ad ipsum Concilium in eo, in*

quo nunc reperitur, statu resumendum et prosequendum, praevia matura deliberatione — *statuimus et declaramus, in ipsa civitate Tridenti — convenire et se congregare ac ipsius Concilii continuationi et prosecutioni omni mora postposita incumbere velint.* — Datum Romae A. 1550. XVIII Cal. Dec. — **Le Plat** l. c. III. 167.

745. *Sessione XIII. die 11. Oct. 1551. cel. graves Epporum causae ad Pontificis cognitionem derivantur.* Decr. de reform. cap. 8.: Causae Epporum, quum pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, *coram Pontifice Max. referantur ac per ipsum terminentur.*

746. *Sessione XIV. die 25 Nov. 1551. cel. enunciatur: casus quospiam pro suprema auctoritate Pontificum Max. iure ipsis esse reservatos.* Decr. de ref. c. 7: Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis sed a summis duntaxat sacerdotibus absolverentur, unde *merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in ecclesia universa tradita causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari iudicio reservare.* —

447. *In eadem Sessione Ecclesia Romana uti aliarum omnium mater et magistra declaratur.* Doctr. de Sacr. Extr. Unct. cap. 3: — Nec profecto *Ecclesia Romana aliarum omnium mater et magistra* aliud in hac administranda unctione, quantum ad ea, quae huius Sacramenti substantiam perficiunt, observat, quam quod beatus Iacobus praescripsit.

748. **Pius IV PP.** *resumit C. Trid. ope bullae a. 1560. editae.* Ad Ecclesiae regimen licet tanto oneri impares sola Dei dignatione vocati, statim circumferentes mentis oculos per omnes reipublicae christianae partes, cernentesque non sine magno horrore, quam longe lateque pestis haeresum et schismatis pervasisset, et quanta christiani populi mores correctione indigerent, in eam curam et cogitationem pro suscepti muneris officio incumbere coepimus, quemadmodum ipsas haereses exstirpare, tantumque et tam perniciosum schisma tollere, moresque adeo corruptos et depravatos emendare possemus. Quum autem intelligeremus, ad haec sananda mala aptissimum esse remedium, quod sancta haec Sedes adhibere consvevisset, oecumenici generalisque concilii, eius congregandi et Deo iuvante celebrandi consilium cepimus. Indictum illud quidem antea fuit a fel. rec.

Paulo 3 et eius successore Iulio 3 praed. nostris: sed variis de causis saepius impeditum et interpolatum perfici non potuit. — Quantopere vero interea auctae fuerint et multiplicatae ac propagatae haereses, quantopere schisma creverit, sine maximo animi dolore nec meminisse possumus nec referre. Sed tandem pius et misericors Dominus, qui numquam ita irascitur ut misericordiae obliviscatur, regibus et principibus christianis pacem et unanimitatem donare dignatus est. Qua nos occasione oblata maximam in spem venimus, ipsius misericordia freti, fore, ut his tantis quoque ecclesiae malis eadem Concilii via finis imponatur. Nos itaque ad schisma haeresesque tollendas, ad corrigendos et reformandos mores, ad pacem inter christianos principes conservandam celebrationem eius non esse duximus diutius differendam. Habita igitur cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, — ad Dei Omnipotentis laudem, honorem et gloriam, atque universalis Ecclesiae utilitatem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu *sacrum oec. et gen. concilium* ex auctoritate eiusdem Dei et beatorum Petri et Pauli Ap. qua nos quoque in terris fungimur, *in Civitate Tridentina ad ss. diem Resurrectionis Dominicae proxime futurum indicimus, et ibi celebrandum sublata suspensione quacunque statuimus atque decernimus.* — Datum Romae A. 1560. III. Cal. Dec. — **Le Plat** l. c. IV. 662.

749. *Responsum nomine Summi Pontificis datum ad ea, quae consiliarii Electorum et Principum Imperii in Summo Pontificatu et Sede Apostolica reformanda censuerunt, A. 1563.* Respondet Sua Sanctitas: nihil sibi magis cordi esse, quam ut universa Christi Ecclesia extinctis haeresibus et erroribus universis in orthodoxae fidei sinceritate et unitate Domino serviat, et quae ab apostolica illa antiquaque ss. patrum institutione deflexerunt, ad pristinam normam reformentur. Qua in re ut omnes orthodoxos coadiutores sibi fieri exoptat, ita et se et sua privata omnia commoda illi uni posthabituram declarat; sed ex his articulis sibi videri, paucis admodum hoc deploratissimo Ecclesiae statu ipsius salutem curae esse, imo sub occasione harum, quae nuper exortae sunt, perturbationum omnes quae sua sunt quaerere non quae Iesu Christi, omnes conari se ultra suum modum efferre, omnes appetere indebita, omnes contendere esse summos. Quare cum nihil sit Ecclesiae Christi magis adversum,

nihil eius unitati magis contrarium, oratos cupit omnes, ut communi potius totius ecclesiae utilitati, quam propriae studeant. Deinde Suam Sanctitatem desiderare in Consiliariis illis Electorum et Principum maiorem aliquanto modestiam. Quis enim vel parum christianus ferat, ut reliqua praetereantur, ipsum titulum? Ita enim statim incipiunt: ‚Quae consiliarii Electorum et Principum Imperii censuerunt reformanda in Summo Pontifice et Sede Apostolica,‘ perinde ac si in ipsis nihil esset, quod reformationem desideraret. Atque utinam suo satisfacerent officio! Utinam per Germaniam Ecclesiae Principes, quos facile intelligit huius esse auctores tragoediae, sua vita plusquam seculari non magis scandalisarent Christi ecclesiam, quam universa quae censuerunt ipsi reformanda in Summo Pontifice! non quod aegre ferat Sua Sanctitas, imo non gratissimum habeat se admoneri vel a quocunque, si quo suo facto scandaliset Christi ecclesiam; neque enim se hominem esse ignorat, neque sanctiorem Petro, quem et ipsum Christus graviter labi passus est; sed in illorum admonitione desideraret christianam modestiam: nam si quis et reliqua universa percurrat, qualiter veluti in coelo empireo positi super ipsum Petrum et universam ecclesiam sibi usurpata auctoritate illi Consiliarii quae sibi visa sunt statuant, destituant, approbent, irritent, etiamsi quae huius Sedis auctoritate adversus ea tentata fuerint, vix risu temperabit. Tertio priusquam petitis eorum particulatim respondeat, hanc ab illis legem exigit, quam ipsi contra omnem legem Suae Sanctitati et huic Sedi praescribunt, hoc est, ut sicut volunt sibi integram servari auctoritatem dignitatemque suam, ita huius Sedis auctoritati, quam ab initio ex Christi auctoritate et Apostolorum institutione super universam ecclesiam obtinuit, nihil derogent, sed iuxta beatissimi Leonis praeceptum sicut sciunt se quibusdam praepositos, ita non moleste ferant aliquem sibi esse praelatum, sed obedientiam, quam ipsi a subditis exigunt, etiam superiori dependant. Iam ad articulos ipsos descendendo.

Ad *primum*, in quo petunt, *ut in profanis causis nemo unquam, in ecclesiasticis vero nonnisi in tertia instantia ad Urbem pertrahi valeat*, respondet *huius Sedis indubitati iuris esse et fuisse a principio ab ipsis apostolorum temporibus, ut universae ecclesiae maiores causae ex toto terrarum orbe ad huius Sedis referrentur iudicium eiusque auctoritate termina-*

rentur. Itaque ante annos 1200 in illo flore iuventutis christianae evocatos ex medio Oriente etiam primarum sedium Eppos ad huius Sedis iudicium personaliter comparuisse, et totum semper orbem in talium causarum decisione suspensum fuisse ab huius Sedis iudicio; fuisse praeterea liberum unicuique, qui in quacunque causa ab ordinario suo Eppo aut Metropolitano se praegravari putaret, huius Sedis *appellare* iudicium, eique appellationi semper ab omnibus fuisse reverentissime delatum; itaque in hac re nihil nunc noviter usurpatum, si praecedentium temporum repetere velint memoriam, sed quae a tempore immemorabili etiam in Germania ita observata fuere inventuros; ex qua observatione sola, cum iamdiu ius natum esset, etiam ubi alias nullum fuisset, inique illos facere, qui sibi ius servari volunt integrum, et Apost. Sedis iuri auctoritati ac privilegio nituntur detrahere. Quod vero videre volunt in eo nimis gravari Germaniam, ita Suae Sanctitati videri: non esse Germaniam quae hac de re queratur, sed Ecclesiasticorum consiliarios, cancellarios et officiales, qui ex ampliata Epporum iurisdictione suum essent facturi negotium; tamen Suam Sanctitatem, ubi hoc Christi Ecclesiae eiusque tranquillitati meliorique gubernationi necessarium aut magnopere utile sibi demonstratum erit, non gravate de suo iure concessuram quam plurima, et hoc daturam Germanorum votis, ut minoris momenti causae eccles. nonnisi in tertia instantia ad hanc Curiam devolvi possint, hoc tamen ante omnia proviso, ut illic bona expeditaque iustitia administretur, praescripto etiam ordinariis et delegatis iudicibus termino, intra quem causam expedire teneantur, quo elapso, si causa expedita non erit, et altera partium id voluerit, iam devoluta causa censeatur absque ullo cuiusquam impedimento aut contradictione, cum hoc negari non possit, in Romana Curia absque ullius personae respectu optimam expeditissimamque iustitiam administrari, quae coram Ordinariis praesertim in Germania multum claudicat aut finem nullum invenit. Ut vero nulli liceat praetermisso ordinario coram delegatis ab Apost. Sede iudicibus in ipsa Germania suas causas peragere, cum nulla hoc Germaniae exposcat utilitas, et huius Sedis auctoritati deroget plurimum, non putat Sua Sanctitas concedi debere; nam et in magnum esset Germanorum, qui causas et negotia habent, praeiudicium, si ademta ipsis erit libertas coram aliquo Praelato viro docto et

integro, et a quo sperant se expeditam et bonam iustitiam consequi, causas suas prosequendi. Quodsi querantur Ordinarii suam per hoc iurisdictionem minui, cogitare debebunt non a decem aut viginti aut triginta annis introductum, sed a tempore, de cuius initio non est memoria, ita observatum, ut liceret unicuique non solum coram delegatis iudicibus in Germania suas causas peragere, sed etiam ad Romanam Curiam suos adversarios libere evocare. Itaque queri eos non posse sibi ab Apost. Sede non concedi, quod nullo ipsis iure debetur, et quod Germanorum, qui causas et negotia habent, libertati est adversum et huius Sedis auctoritati derogativum. Ubi tamen in ea beneficia se quisquam intrusit, quae iure indubitato ad solius Ap. Sedis dispositionem spectare dignoscuntur, liberum vult manere ab eadem Sede provisis etiam in prima instantia huc evocandi suos adversarios, ne spe impunitatis ad iniustitiam proniores reddantur, quos nulla iam continet religio. Quoad causas vero profanas dicit Sua Sanctitas se contentam, ut coram suis iudicibus agitentur, esse tamen quasdam personas, quarum secundum leges et canones ecclesia patrocinium gerere debeat; earum causas ut ecclesiasticas coram ordinariis aut delegatis in Germania iudicibus agi posse vult, si illae ecclesiasticum iudicem expetent, idque modo et forma praescriptis, et in tertia instantia, si illis placebit, ad Romanam Curiam deferri posse: sed ubi aut nimis differretur aut ipsis negaretur iustitia, Sedem cui totius Ecclesiae et christianorum omnium ac praesertim personarum talium cura commendata est, non posse illis non adesse ut iustitiam consequantur.

Ad *secundum* et *tertium* articulum *de iure patronatus*, cui derogari queruntur, declarat Sua Sanctitas: se existimare, iuri patronatus laicorum haud temere se derogasse unquam, aut ab hac Sede derogari solere, nisi forte in beneficiis apud eandem Sedem vacantibus, quae ab antiquo etiam de iure communi semper fuerunt solius Romani Pontificis dispositioni reservata: quod cum non frequenter accidat sed raro admodum, non habere patronos iustam causam quod inde querantur, praesertim si cogitent *nihil sibi auctoritatis in eccles. rebus posse competere, nisi quod huius Sedis auctoritate ipsis indultum est.* Tamen etiam in hoc de suo iure concedere parata est Sanctitas Sua, si magnopere hinc moretur ecclesiae reformatio, aut si quae utilitas hinc spe-

ratur proventura ecclesiae. Ecclesiasticis vero patronis, quod aegre ferant alternis cum ipsis mensibus concurrere Pontificem, nulla prorsus causa est, cum et ipsi et ea, quorum causa ius patronatus ipsis competit, iure subiecti sint huic Sedi et Romano Pontifici; quae subiectio ut diligenter observetur et ab eis recognoscatur, universalis ecclesiae saluti inprimis expedit, quam ut in eius concordia unitateque consistere certum est praecipue, ita eam nisi unius suprema potestate et auctoritate, quae ab omnibus religiosissime observetur, contineri conservarique non posse. Itaque si Sua Sanctitas pro bono pacis et concordiae christianae ecclesiae multa de suo iure cedere contenta est, merito suo iure contenti esse debent ecclesiastici patroni, nec quidquam ambire aut appetere, quod auctoritati huius Sedis, per quam conservatur eccles. hierarchiae vigor et unitas, esset contrarium.

Ad *quartum* articulum, in quo cuperent *praelaturas, dignitates et officia in Cathedralibus ecclesiis in utroque mense electivas fieri,* darique facultatem Capitulis eligendi personas idoneas et eruditas, a quibus tamen dignitates de iure patronatus tam ecclesiasticorum quam laicorum exceptas volunt, ut qui patronos utriusque generis in nullo mense in suorum beneficiorum collatione praepediri exigunt, respondet Sua Sanctitas: cupere se et optare, ut pro publico totius ecclesiae bono eiusque utilitate omnes contenti sint de iure suo aliquid cedere seu patroni seu ordinarii; praesertim cum ipsa, penes quam dignoscitur supremum ius rerum eccles. omnium, parata sit non pauca sed plurima cedere eorum, quae indubitatissimo iure sibi dignoscuntur competere. Itaque non solum in Cathedralibus sed etiam collegiatis ecclesiis dignitates, quae praeesse habent Capitulis et ob id personalem requirunt obedientiam, quae in Germania ‚decanatus' utplurimum nominantur, contenta est in omnibus mensibus electivas esse a Capitulis, utque tales dignitates obtinentes in Capitulis suis personaliter praesidere teneantur et cogantur; alioqui nisi pro ecclesiae utilitate et negotiis se absentaverint, ultra certos menses, eo ipso dignitatibus privati existant, possintque Capitula ad aliorum electionem procedere. Sed ut Sua Sanctitas pro bono universalis ecclesiae haec contenta est de iure suo concedere, ita pariformiter fieri vult tam ab Ordinariis quam a patronis seu secularibus seu ecclesiasticis omnibus, quod ad tales dignitates attinet, ita, ut nullo prorsus

praetextu electionis libertas quoad tales impediatur. Sunt et aliae quaedam dignitates tam in cathedralibus quam collegiatis ecclesiis, quae talem residentiam non requirunt, nec Capitulis interesse prohibentur, quales sunt fere per Germaniam praeposituraе aliaeque dignitates et officia, quae per substitutos exerceri possunt. Quoad haec vult Sua Sanctitas antiqua Concordata observari inviolabiliter, nam ita exigit universalis ecclesiae utilitas, ut se possit praebere liberalem erga viros doctos eosque, qui de hac Sede et universali ecclesia sunt bene meriti.

Quoad *quintum de parochialibus ecclesiis*, haec satis intelligit Sua Sanctitas, ita praecipue ecclesiae Christi utilitatem requirere, ut in eis committendis viris doctis et idoneis summa diligentia adhibeatur. Cum fere parochianorum vita et religio a suis pastoribus dependeat, et plus ex hoc scandali patiantur infirmi, si una eiusmodi ecclesia male collocetur, quam inde aedificentur si viginti alia sacerdotia cum districtissimo iudicio conferantur. Et quamvis id sibi praecipue cordi et sit et semper fuerit, tamen in tanta petentium multitudine et importunitate sibi plerumque subripi: itaque per salutem ecclesiae oratos cupit tam seculares quam ecclesiasticos omnes, ut in hoc uno tam necessario pro universalis ecclesiae reformatione omnes secum pio studio concurrant et adiuvent, ut intelligatur illos non sua sed quae Iesu Christi sunt quaesivisse, secumque modum excogitent, per quem eaedem ecclesiae in quibuscunque mensibus vacantes districtissimo iudicio viris doctis et idoneis conferantur; nam ut illarum collationem etiam in sex mensibus Suae Sanctitati reservatis Ordinariis locorum concederet, neutiquam futurum putat ex re et utilitate universalis ecclesiae, utque satis informata existit, ab illis non magnum respectum virtutis et doctrinae, nec utilitatis ecclesiae in beneficiorum collatione haberi, sed conferri ab eis vel cognatis, vel ministris, aut his, quibus favent eorum secretarii aut consiliarii. Imo cupit et vult Sua Sanctitas, ut sicut ipsa suum ius collationis earum in sibi reservatis mensibus parata est condonare et concedere utilitati totius ecclesiae, ita et ipsi in suis mensibus faciant, aequa lege statuta et ordinata de omnibus. Quo autem modo de illis utilissime ordinatissimeque possit constitui, diligentiorem forte cogitationem tractatumque requireret, ad quem cuperet Sua Sanctitas adhiberi doctorum virorum per singulas Germaniae universitates consilium,

eorumque sententiam ad suum referri iudicium, ut collectis omnibus quod utilissimum inventum fuerit eligatur.

Ad *sextum* articulum, *in quo et ab Annatarum solutione se liberari, et electionum eppalium confirmationem non ab hac Sede, sed in Germania ab AEppis aut Primate peti fierique postulant,* ut pleraque quae nimis immodeste ac insolenter imo apertam rebellionem spirantia in eo scripta sunt praetereat, respondet Sua Sanctitas : et primo *de confirmatione electionum eppalium* ne ab huius Sedis auctoritate petantur, mirari se dicit, qua fronte audeant petere; aut enim hac in re omnis antiqui ritus eccles. ignaros esse, aut nimis improbam esse eorum petitionem oportet; nam quum non nuper neque ab aliquot annorum centenariis introductum, sed ab initio ita in catholica ecclesia observatum fuerit, ut ex toto terrarum orbe etiam a distantissimis ecclesiis confirmationes electionum eppalium hinc peterentur, quae nec robur aut firmitatem ullam obtinebant, antequam huius Sedis auctoritate essent confirmatae; de quo si dubitarent, parata est rationem illis reddere clarissimam, et interim ex beatissimi illius Leonis longe ante mille annos ad Anastasium Thessalonicensem Eppum suum et apost. sedis in partibus Orientis Vicarium de Attico veteris Epiri AEppo scripta epistola clarissime intelligere potuerunt, qua tandem fronte Germanica Ecclesia, quae huius Sedis velut germen est, eius manu plantata, nunc demum sibi grave putabit, quod illae tam longe in extremo Oriente positae ecclesiae sibi grave non putaverunt, non aliunde petendas esse electorum epporum suorum confirmationes, quam unde 800 annis petitae sunt. Proinde admonitos rogatosque cupit illos, ut eccles. hierarchiae unitati studeant, quam huius Sedis in ea principali auctoritate certum est contineri, atque ab huiusmodi studiis, quae dissensiones ac schismata pariunt, omnemque ecclesiae dignitatem et auctoritatem evertunt, abstineant, quae quantopere displiceant Deo, horribilis illa notaque divina ultio adversus Core, Dathan, et Abiron complicesque satis clare demonstrat, nam ut dissensiones schismataque omni humanae societati certum afferunt exitium, ita maxime Ecclesiae Christianae, quae quanto diffunditur latius, tanto arctius unitatis quodam vinculo debet contineri, ne se ipsam in sese tumultuata evertat ac prosternat. De *annatarum* vero solutione, in quibus gravari se queruntur, respondet Sua Sanctitas: quod si non so-

lius propriae sed communis ecclesiae utilitatis respectum haberent, merito non deberet ipsis tam grave videri. Debet enim Romanus Pontifex totius Ecclesiae pondus ferre, debet universam eius tueri dignitatem : si enim hic infirmatur, ut prophetae verbis utamur, ad cuius confugietis auxilium? at destituta rerum externarum subsidio et adminiculo hoc praesertim deploratissimo tempore langvida contemtaque erit eius auctoritas; quare ut in veteri illo tabernaculo, quod nostrae figuram gessit Ecclesiae, ex Dei institutione a Levitis et Sacerdotibus dabantur Summo Sacerdoti primitiae ex decimis omnibus, hoc est, decimis decimarum omnium, ita plane aequissimum iustissimumque est, etiam in nostra lege Summos Pontifices eccles. rerum portionem ab inferioris gradus eppis et sacerdotibus accipere, quo possint tueri omnium dignitatem et universalis ecclesiae onera supportare, quae qui non requirere arbitratur impensam maximam, humanarum omnium rerum ignarus est. In horum itaque locum si introductum est, ut a confirmatis per Apost. Sedem eppis praestetur pecuniaria aliqua contributio ut annatae, hoc est, medii unius anni fructus, qui tamen numquam ad integrum valorem aestimantur, ab aliis quam qui ab Ap. Sede accipiunt ecclesiasticos reditus, cuilibet qui ad proprium commodum non nimis respicit, constare posse confidit, id esse et naturali et divino iuri maxime consentaneum. Quod vero dicunt, annatas ea intentione a Germanis ecclesiis longo tempore persolutas, ut ex eis subsidium ferrent Romano Pontifici laboranti adversus Turcas pro Christianis, putat Sua Sanctitas : nec se nec praedecessores suos illis defuisse, sed potius per Germaniae dissensiones ac discordias hosti proditos, imo in tam notoria huius Sedis calamitate, paupertate, ac necessitatibus plus fortasse pecuniarii subsidii se misisse laborantibus adversus Turcas Hungarorum Regibus, quam ex universis Germaniae annatis acceperit. Sed non sola illa debuit esse persolutionis earum intentio, sed ut Ecclesiae universalis supportare posset onera, quae certum est varia incurrere, eiusque dignitatem tueretur; neque enim tum prorsus earum solutio introducta est, cum earum quantitas sic per universam ecclesiam determinaretur, ut annatarum nomen acciperent; constat enim ante 900 annos imo mille annos ita observatum ab ecclesia, ut confirmati ab hac Sede Eppi et Metropolitani eidem cum obedientiae obligatione pecuniariam etiam nonnullam

praestationem solverent, de quo si quis dubitat, certior fieri poterit ex ea, quae hac de causa inter Constantinum huius Sedis Pontificem et Felicem Ravennatem AEppum exorta est tragoedia; nam cum hic in superbiam rebellionemque elatus antiquam praedecessorum suorum formulam tam in subiectionis obligatione quam in pecuniaria praestatione sequi contemneret, nec Constantini monitis ut praedecessorum suorum exemplum sequeretur induci posset, Iustinianus Imperator intellecta illius erga hanc Sedem inobedientia et contumacia Theodorum Patritium ex Sicilia cum classe in Ravennates misit, quibus AEppi sui rebellioni faventibus bello victis Felix CPlim relegatus poenas suae contumaciae dedit. Haec autem ante annos fere 900 acta adscribenda censuit Sua Sanctitas, ut ex eis intelligerent non esse recentem Annatarum introductionem, quamvis recens est earum nomen, proinde iniqua eos petere, qui has nollent persolvi amplius.

Ad *septimum* articulum, *nullas* deinceps *commendas, nullas uniones seu incorporationes praelaturarum aut eccles. beneficiorum fieri*, respondet Sua Sanctitas: adeo aliquando ecclesiarum utilitatem requirere incorporationes unionesque fieri, ut etiam ius commune Ordinariis locorum eas facere permiserit. Ut vero non temere nec absque evidenti utilitate ecclesiarum deinceps fiant, Suae Sanctitati curae fore. Quoad Commendas vero Praelatorum per Germaniam, quae personalem residentiam requirunt, aut beneficiorum curatorum, libenter illis condescendet Sanctitas Sua. De aliis vero quod querantur merito, illos non habere. — Ad *octavum de reservationibus beneficiorum*, quas numquam benefacientibus facit Sua Sanctitas, non est quod merito conqueri debeant Ordinarii, quando illis servet Concordata Germanicae nationis integra. Expedit autem universali Ecclesiae, ut se possit erga bene de ea merentes nonnumquam exhibere liberalem, quod cum facit de suo absque alterius iniuria, nulla causa est quod illi querantur. Quod vero dicunt, divinum cultum per eas minui, si illius tantam, quantam videri volunt, curam habeant, sperat per ea, quae in quarto et quinto articulo dicta sunt, illis satis provisum iri. — Ad *nonum de beneficiis Germanicis solis Germanis et qui personaliter residere voluerint concedendis*, in quarto et quinto articulo satis responsum putat. — Ad *decimum quoad collegia et capitula nobilium et graduatorum*,

contenta est Sua Sanctitas illis obsequi et ita providere, ne nisi qualificatis conferantur. — Circa *undecimum* articulum *de dispensationibus et absolutionibus a casibus reservatis*, partim putat Sua Sanctitas ipsos non intelligere quid velint aut cupiant, partim iniustissima petere: nam ut AEppi aut Eppi potestatem habeant dispensandi in his, quae in huius Sedis auctoritate constituta sunt, hoc est, inferiores et subditi in lege superiorum suorum, nisi ubi eis hoc expresse permittitur, omni iuri omnique rationi contrarium esse indubitatum est. In absolutionibus autem reservatorum casuum quod iuri communi et sacris conciliis stari cupiant, hoc vult ius commune, hoc sacra Concilia, ut in casibus Apostolicae Sedi reservatis se intromittat nemo, nisi eiusdem Sedis auctoritate. — Ad *duodecimum* articulum in primis satis responsum est. Quod tamen de triennali possessione beneficii in nullo casu molestanda exigunt, videri Suae Sanctitati, regulam Cancellariae supra hoc editam esse aequissimam, nec eum, qui evidenter ac notorie absque ullo canonico titulo in beneficium eccles. se intruserit, beneficio possessionis triennalis gaudere debere. — Ad *decimumtertium Indulgentiis* abusos esse plerosque aegerrime fert Sua Sanctitas: sed cum nil tam sit bonum, tam utile hominibus, quo non abutantur plerique, ob quorumdam abusum non putat esse prorsus reiiciendas; cum certum sit, Christifidelibus esse utilissimas, tam ad excitandam devotionem multorum, quam ut miseris oneratis satisfactione peccatorum misericorditer succurratur. Itaque si exposcat Ecclesiae necessitas, non existimat Christifideles per eas ad subventionem non esse invitandos. — Ad *decimumquartum de domibus Theutonicorum* Apuliae, Siciliae et Venetiarum, quid responderi debeat, haud satis informata est S. Sedes. Hic tamen vicissim ab illis petit Sua Sanctitas, ut curent restitui in statum pristinum Ordinem DD. Prutenicorum, quorum bona Casimirus Brandeburgensis, illius Ordinis Magister, sui voti oblitus, accepta uxore in profanos usus convertere conatus est, et veluti haereditaria sibi suisque prolibus usurpare. — Ad *decimumquintum de exemtionibus nonnullorum praelatorum a iurisdictione ordinaria*, quos ob id vitam dissolutam illi agere causantur, dicit Sua Sanctitas: exemtiones huiusmodi a longo tempore introductas fuisse propterea, quod Ordinarii suum non facerent officium, quorum si vita ita esset reformata, ut sibi subiectis es-

sent recte vivendi regula, percupere se illis morem gerere; sed cum contra existat potius, queri eos merito non debere, si qui ab eorum iurisdictione exemti sint, ut liberius Deo serviant. Quod vero queruntur nonnullis electis administratoribus, abbatibus et praelatis indulta concedi de se non consecrari faciendo, dolet talia pleraque multorum importunitate a se extorqueri, se vero eiusmodi indulta omnia libenter revocaturam nec cuiquam similia concessuram amplius. De eo vero quod conqueruntur, hic ordinari nonnullos super ecclesiarum titulis, ad quorum possessionem numquam perventuri sunt: ut id sit necesse fieri, fecit Epporum Germaniae praesertim vita plusquam secularis, qui dum sibi indignum putant quae vere Eppi munera et officia sunt obire, necesse fuit ut super titulis talium ecclesiarum ordinarentur suffraganei; sed cupit et percupit Sua Sanctitas, ne eo opus sit amplius, sed ipsi per se ipsos exequantur eppalia officia. Postremo quod de promotis apud Sedem pauperibus plerisque et indoctis ipsis displicet, cum non minima pars reformationis ecclesiae hinc pendeat, ut tantum digni doctique ad sacerdotium promoveantur, cupit Sua Sanctitas circa ordinationes sacerdotum districtissimam aliquam disciplinam constitui et observari non solum apud hanc Sedem sed etiam ab Ordinariis omnibus, et circa hoc non solum rigorem canonum conservari diligenter, imo et illis quae convenientia videbuntur adiici, ut qui nunc in 25 anno ordinari permittuntur, nonnisi in 27 aut 28 deinceps admittantur. Sed quo pacto huic rei convenientissime efficacissimeque provideri possit, se cupere intelligere etiam doctorum virorum per Universitates sententiam, ut collatis omnibus quod Ecclesiae utilissimum videbitur constituatur. — **Le Plat** l. c. V. 744.

750. 751. *Duplex breve Pii IV ad Ferdinandum Imper. de rebus Concilii et iis, quae Caesar reformanda proposuit. 1563.* ‚Breve prius.' A nobili viro oratore tuo accepimus literas Maiestatis tuae accurate admodum scriptas de rebus ad S. Concilium pertinentibus: quibus diligenter perlectis tuam in eis erga nos pietatem et perpetuam devotionem erga Sedem Apostolicam, in Rempublicam vero Christianam praeclaram admodum et Christianissimo Imperatore dignam voluntatem recognovimus, et, ut saepe alias fecimus, Deo misericordiarum Patri gratias egimus, qui talem Ecclesiae suae advocatum, protectorem et nobis pio-

rum consiliorum nostrorum adiutorem concesserit, qualem tam turbulenta et misera ipsius Ecclesiae tempora flagitabant; quae profecto non requirebant Principem minore pietate, religione et sapientia praeditum. Ordine autem respondebimus ipsis literis tuis. Moleste admodum te ferre significas, *tam tardum esse Concilii progressum.* Id tuae optimae voluntatis indicio est, qui remedium tantopere afflictis Ecclesiae rebus necessarium tamdiu differri doles. Nos quoque vehementer optaremus ipsum Concilium non diutius tractum, nec tot dilationes et moras interpositas fuisse, sed eae interpositae fuerunt Oratoribus tuis et tui et aliorum Principum causa ita postulantibus et enixe rogantibus. Maiestatem vero tuam offensam esse *altercationibus et contentionibus*, *quae nonnumquam inter Praelatos extiterunt*, minime mirati sumus: deceret enim cuncta ab illis agi atque tractari summa animorum aequitate atque concordia. Itaque fatemur non parum nos quoque ea re offensos fuisse, quippe qui cuperemus servari in Concilio debitum ordinem, summam moderationem adhiberi, omnesque uno animo summaque concordia Dei honori et Concilii dignitati existimationique servire, ac diligenter caveri, ne qua daretur adversariis ansa apud imperitam multitudinem sacrae Synodo obtrectandi. Illud autem maximam admirationem movit et animum nostrum non mediocriter perculit, quod Maiestas tua circumferri rumores quosdam scribit, nimis nobis indignos, nempe quod id agamus et moliamur, *ut Concilium dissolvatur aut saltem suspendatur.* Absit a nobis, carissime fili, ut quidquam huiusmodi cogitemus. Nos vero id agimus, id studemus, id enitimur, ut ipsum Concilium annis abhinc octo et viginti inchoatum prosequamur, et divina opitulante gratia nulla prorogatione aut suspensione amplius facta, quae sine summa omnium offensione et, ut maiestas tua sapientissime scribit, sine magnis ecclesiae damnis fieri non posset, et catholicorum omnium animos prorsus frangeret, tandem finem illi debitum imponamus. Huc omnes curas nostras et cogitationes intendimus, hoc optamus, hoc conamur, cuius rei testem Deum ipsum habemus. Non adeo pastoralis officii nostri obliti sumus, non tam immemores salutis nostrae, nec existimationem quidem nostram ac famam adeo negligimus, ut quidquam eiusmodi in mentem nobis venerit. Illud fatemur, non defuisse maximos Principes, qui nos ad dissolvendum Concilium hortarentur: sed id persuaderi

nobis minime passi sumus, nec vere unquam patiemur. Quamobrem Maiestas tua, quae non temere his rumoribus fidem habendam putavit, sincerum nostrum animum plane sibi cognitum esse ostendit, eamque ut huiusmodi de nobis sermonibus posthac aures suas penitus occludat, hortamur. Nos enim sicut pro nostri pastoralis officii munere summo Concilium studio ac diligentia congregandum curavimus, ita divinae gratiae auxilio ac Regum et Principum cathol. tuaque inprimis ope freti statuimus et deliberavimus id prosequi, atque ita prosequi, ut, quod ad nos attinet, *Concilium ipsum plane sit liberum,* ac nulli Praelatorum facultas eripiatur, quin de rebus quae propositae fuerint dicat sine ullo respectu quid sentiat, suaeque conscientiae plane satisfaciat. Sed maiestas tua pro sua sapientia intelligit, ubi tam multi congregati sint, maxime adhibendum et servandum esse ordinem, quo sublato futurum sit, ut maxima inter eos existat perturbatio, nec satis commode ullius rei exitus expediri possit. Proinde Concilium ipsum hoc sapienter attendens iustissima de causa decrevit, uno tantum aut altero ex tanta praelatorum frequentia dissentiente, *ut ad Apost. Sedis Legatos, qui vice nostra Concilio praesident, spectaret ius referendi de rebus, quae agendae et decernendae essent.* Qua tamen eos potestate hortati sumus ita uti, ut omnibus de rebus, de quibus constiterit operae pretium esse referri, referant, eaque in re admoneri se libere patiantur, studeantque non praelatorum solum sed etiam oratorum, qui a principibus missi fuerunt, tuorumque inprimis desideriis et postulatis satisfacere. Quod si illi facere recusarent de rebus gravioribus praesertim ad reformationis negotium pertinentibus, iustam tunc praelatos et oratores causam querendi habituros esse intelligimus et aequum fore, ut opportunum remedium adhiberetur: qua in re nos omnem spem nostram et auxilium pollicemur, quamquam sciamus, quantae turbae, contentiones et discordiae excitatae fuerint, cum praelati ipsi legatis Ap. Sedis invitis proposuerunt quaestiones et articulos, de quibus nunc controversia est, et quantopere ea res impedierit progressum Concilii, atque etiam impediat, dum super articulis catholicis catholici ipsi inter se certant, qui debebant cum haereticis decertare; ex quo non mediocre scandalum ortum fuit, et data haereticis occasio deridendi nos, dum vident nostros inter se dividi ac dissentire, sicut Maiestas tua prudentissime in fine voluminis

suarum petitionem admonuit. Quod vero ad tollendos *abusus* et ea quae correctione indigeant corrigenda Maiestas tua hortatur: digno pietate suo officio fungitur, idque nobis gratum est. Auditum autem tibi esse credimus, quid iam egerimus, qua cura, qua diligentia ea, quae *in hac Curia* correctione egere visa sunt, quibusvis nostris nostrorum que commodis contemtis correxerimus. Ex quo quivis intelligere potest, serio nos et ex animo cupere cetera emendari, cum ipsius correctionis initium a nobis et a Curia nostra fecerimus, sicut ex literarum multarum exemplis, quas edidimus et ad perpetuam memoriam imprimi ac divulgari iussimus, maiestas tua intelligere poterit. Invitat nos Maiestas tua et hortatur in extremis literis suis, *ut Tridentum eamus*, quo se quoque paratam fore ostendit accedere, sperat enim si ita factum sit, facilius et commodius finem optatum Concilio imponi posse. De hoc Maiestati tuae respondemus, nullum nos unquam laborem recusaturos esse divini obsequii et communis ecclesiae utilitatis causa, itaque paratos nos fore interesse Concilio, cum tamen res in eo statu esse cognoverimus, ut praesentia nostra aliquid perfici posse sperandum sit: sed quae nobis veniunt in mentem de hac re nobiscum cogitantibus, maiestati tuae exponemus. Primum, si hinc discedendum sit, cogitamus Tridentum parvum oppidum esse, nec sine magno incommodo tantum Praelatorum numerum ibi manere. Quid si nos eo cum ipso Cardinalium Collegio ac reliquo comitatu nostro eamus, quo pacto sufficere urbs tam exigua poterit, ad nos et Cardinales et tot alios hospitiis excipiendos? quid cum Maiestas tua illuc cum imperatorio suo comitatu venerit, qui poterit ea urbs praeter praelatos, quibus ipsis vix domicilium praebet, curias nostras excipere? Illud praeterea cogitamus, si ad Concilium eamus, non defuturos qui illum adventum nostrum in malam partem accipiant, interpretantes scilicet, ea mente nos illuc venisse, ut suam Concilio libertatem eriperemus. Sed praetermittamus incommodum nostrum, fingamus eam urbem satis amplam esse ad excipiendas curias nostras, contemnamus etiam sermones malevolorum, quos contemturi essemus. Consideremus, ecquid tuto illuc convenire possimus. At ea urbs in medio haereticorum sita est. Hinc Grysones finitimos habet, inde Helvetios haereticos, ex alia parte Protestantes. Quis praestabit nobis, ut tuto ibi cum curia nostra esse possimus? De tua quidem fide non dubitamus, ne simus nostri

dissimiles. Sed hoc erit periculum commune, timendum erit, ne vis afferatur utrique nostrum, et ne vis maior afferatur, quam cui Maiestas tua possit resistere. An non meminimus, quid gloriosae memoriae Carolo Imp. fratri tuo evenerit? quanto in periculo Concilium ibi saepius fuerit? Huc accedit, quod aestate proxima pro certo habetur, venturam esse classem Turcarum maximam, eamque una cum piratis et praedonibus omnibus infestum hoc mare esse habituram. In tanti periculi metu nobis cum curia ex urbe discedentibus haud dubie tota Urbs tumultu implebitur; si vero acciderit, ut classis hostium hac praetervehatur, ut alias accidisse meminimus, cunctus hic populus, qui meliore ex parte est ex hominibus peregrinis, trepidabit et urbem ipsam prae metu deseret. Sed tamen adeo cupimus et desideramus inservire Deo et Religioni, et simul Maiestati tuae morem gerere, ut diligentius de re cogitare velimus. Si tamen Maiestati tuae placeret Bononiam venire, quo antea in animo habuimus nos conferre, multaque iam ad iter necessaria parari iusseramus, quando aegritudo postea nos impedivit, ex qua nondum plane convaluimus, Maiestas tua in ea urbe imperialem coronam acciperet, sicut ibidem eam accepit olim gloriosae memoriae Carolus Imp. frater tuus, ibique et tuto et commode omnes esse possemus. Credimus etiam, quod Praelati Concilii utroque nostrum hortante eodem venire minime gravarentur, maxime propter hospitiorum commodum et urbis illius securitatem. Essent autem illic omnia in manu Maiestatis tuae, cuius ea in urbe maiorem potestatem nos vellemus esse quam nostram. Ita uno tempore et ea quae ad dignitatem atque honorem maiestatis tuae pertinent perficeremus, et optatum Concilii progressum ac finem assequeremur, sublatis abusibus omnibus et reformatione facta, magna ex parte Maiestatis tuae arbitrio, quam scimus nihil desideraturam esse nec postulaturam, nisi quod rectum et aequum esset, et maiestas tua, cuius nos honorem ac dignitatem magni facimus, propter insignem eius devotionem erga Sedem Apost. et egregiam erga nos voluntatem, publicis privatisque rebus ex sententia confectis discederet. Exposuimus Maiestati tuae has cogitationes et considerationes nostras; eam autem hortamur et rogamus, ut de hac re secum diligentius cogitare velit, quemadmodum et ipsi quoque cogitabimus. — Datum Romae die 18 Martii 1563. — — ‚Breve alterum.‘ Respondimus literis maie-

statis tuae super rebus ad S. Concilium pertinentibus: nunc respondebimus illis, quas ipsa *secretiores* esse voluit, de rebus ad *reformationem* spectantibus uberius et apertius scriptas, in quibus summopere amavimus pietatem eius erga nos singularem, et optimam voluntatem erga ecclesiam et rempublicam christianam. Accurate autem perpendimus omnia, quae in illis scripsit, quae quidem non minus pie quam sapienter visa sunt nobis scripta fuisse. Itaque non modo accepimus ea in optimam partem, sed gratias maximas et habemus et agimus Maiestati tuae, quod tam diligenter, tam sincere, tam pie de multis nos admonuit, quae ad commissum nobis officium pertinent. Certe gratior haec adhortatio nobis fuit, quam aliorum Principum silentium: perspeximus enim caram illi esse existimationem nostram, caram animae nostrae salutem, Dei vero gloriam et christiani populi utilitatem longe carissimam. Itaque gratias iterum agimus Maiestati tuae pro officio tam pio: laetamur autem, quod sensus tui cum sensibus nostris congruunt, et cum votis vota consentiunt. Ac primum, *quod admonet Maiestas tua de conditione humana,* nos scimus et videmus quam haec vita sit fluxa, quam caduca; itaque quotidie meminimus nos esse morituros et actionum nostrarum rationem Deo reddituros; quae cogitatio nos admonet, ut quoniam imperfectum nostrum agnoscimus, hunc tamquam extremum actum quam rectissime conficere curemus, ut cum Domino placuerit nos vocare ad se, cum spe divinae ipsius misericordiae ad eius tribunal accedere possimus; nec vero ullum gratius opus, nec quod magis valiturum sit ad impetrandam ab eo peccatorum nostrorum veniam, offerri a nobis posse Divinae eius Maiestati scimus, quam reformationis effectum christiano populo tantopere necessarium ac salutarem. Itaque cum ad tollendas extirpandasque haereses, quae tam longe lateque manarunt, tum ipsius reformationis causa Concilium Generale indictum a nobis et summo nostro studio ac diligentia congregatum fuit, cui liberum iudicium relinquimus de iis, quae correctione indigere visa fuerint, corrigendis; ipsius autem Concilii progressus quod lentior sit, non nostra id culpa accidit, sed tribuendum est multis et variis dilationibus, quae interpositae fuerunt postulantibus oratoribus tuis, tuique et aliorum causa id enixe rogantibus. Accesserunt etiam aliae morae atque impedimenta, quibus factum est, ut concilium tractum sit diutius spe atque expecta-

tione multorum, et contra etiam nostram voluntatem et commodum. Sed quod ad *reformationem* attinet, desiderat primum Maiestas tua, ut ineatur a nobis aliqua ratio, per quam *successorum nostrorum electio canonice semper fiat, sine ulla simoniacae pravitatis labe ac suspicione:* etenim pro sua sapientia intelligit, si caput sanum sit, membra quoque sese melius habitura. Nos autem idem quod Maiestas tua cupientes atque spectantes huic rei diligenter provideri curavimus. Quamquam enim extent complures constitutiones super hac re in Conciliis et a praedecessoribus etiam nostris editae, quibus nihil potest esse melius, apertius, diligentius, tamen ad tollendos abusus edidimus nos quoque bullam, cuius exemplum ad te mittimus, per quam satis huic rei a nobis provisum fuisse speramus, nec gravaremur eam ad Concilium mittere ab illo approbandam, nisi vereremur, ne ipsa bulla excitatura esset dissensiones, contentiones atque discordias, aliis aliud in ea desideraturis, atque ita id, quod optima mente consilioque et deliberatione matura a nobis actum est, impediretur. Quod vero ad *Cardinales* attinet, nos si quos in eum ordinem cooptaturi essemus, eiusmodi personas eligere studeremus, quales Maiestas tua cuperet semper eligi, nempe quae et vitae et morum honestate commendarentur, et cum doctrina tum usu rerum atque prudentia ad participandas Sedis Apost. curas essent idoneae: sed de creandis novis Cardinalibus nihil cogitamus. — De *AEppis et Eppis* praeclare Maiestas tua intelligit, quantopere expediret tales eos esse, ut commissas sibi oves et verbo et exemplo pascere possent: sed huic rei iam provisum fuit S. Concilii decreto, quod servabitur. Dabimus enim operam, ut et nos idoneas personas ecclesiis praeficiamus, et ut in eorum vitam ac mores, qui confirmandi fuerint, diligenter prius inquiratur, et eorum electio an legitima et canonica fuerit exploretur; de quibus rebus haberi quidem processus solent, sed ut posthac eiusmodi processus severius habeantur, et ut quae emendanda fuerint corrigantur, curabimus. De *Epporum residentia* nos ut S. Synodus statueret optavimus, in animo habentes, quidquid ipsa hac de re statuisset, id nos approbare et ad effectum diligenter perducere: sed agitata ea res non sine magnis contentionibus fuit, necdum tamen definita est, dum alii aliter sentiunt. Nos autem in animo habemus, sive iuris eam humani esse decretum fuerit sive divini, omnes omnino compellere ad residendum

in ecclesiis suis, ne illis quidem Cardinalibus exceptis, quibus ecclesiarum administratio commissa est. Videmus enim eam utique esse necessariam, et eo magis hoc tempore, quo haereticae pravitatis peste per omnes fere christiani nominis provincias pervagante, dominicae oves pastorum suorum praesentiam et excubias desiderant atque efflagitant, quare hac quoque in re pio Maiestatis tuae desiderio Deo iuvante satisfiet. Venimus nunc ad id epistolae tuae caput, in quo tua maiestas agit *de libertate sua Concilio conservanda.* Nos Concilium ipsum liberum semper esse voluimus, neque operam dedimus unquam, ut referretur ad nos de illis rebus, de quibus Concilium ipsum statuere ac decernere debet. Accidit tamen aliquando, ut Legati Concilii de gravioribus aliquibus rebus nos consulendos putaverint, quibus nos quin consilium nostrum impertiremus, praeterire non potuimus nec debuimus, non tamen ob eam causam libertatem Concilii imminuimus. *Nec vero novum neque alienum a dignitate Concilii videri deberet, si ipsum etiam Concilium Apostolicam Sedem, Ecclesiae Caput et veritatis magistram consulendam putaret, nec duo esse concilia posset videri, si Concilium cum Capite suo coniunctum sit.* Nec illud quidem improbari potest, quod nos de rebus huiusmodi gravioribus cum delectis aliquot Cardinalibus spectatae religionis ac fidei communicemus, eorumque sententias exquiramus, praesertim cum numquam praeiudicare velimus Concilii libertati, nec impedire, quominus id quod sibi visum fuerit exequatur, decernat et statuat. Sed quod Maiestas tua tutius et commodius fore censet, si de illis, quae ad reformationem pertinent, velut de reformatione conclavis, consilio potius utamur Concilii Generalis, quam paucorum Cardinalium, et quae de huiusmodi rebus statuenda duxerimus, ipso approbante concilio statuamus, controversia ipsa de residentia praelatorum satis nos admonuit, commodius esse et expeditius in huiusmodi rebus, quae ad Sedem et Curiam nostram proprie pertinent, non expectare consensum tantae multitudinis, cum ipsi mature quod opus est facto efficere possimus. De bulla quidem conclavis quam multas et quam varias putat maiestas tua futuras fuisse praelatorum tot, qui in Concilio sunt, sententias propter varia hominum studia ac voluntates? Nos vero satis hoc scimus, bullam nostram nonnullos minime approbaturos fuisse. Eam tamen iam editam si Synodus auctoritate sua approbandam duxe-

rit, gaudebimus satisfactum desiderio maiestatis tuae. Atque hoc loco quod maiestas tua non improbat, ut nostram et successorum nostrorum dignitatem auctoritatemque tueamur, more suo pie admodum loquitur: sed quod hortatur, ut ita auctoritatem nostram tueri et conservare studeamus, ut appareat nihil aliud nobis esse propositum, quam honorem et gloriam Dei, quam incrementum fidei atque ecclesiae et christiani populi utilitatem, nos nihil aliud curamus neque quaerimus, quam haec ipsa, quae maiestas tua commemorat; non enim quaerimus quae nostra sunt, sed quae Iesu Christi, cui in hoc officio deservimus. Huius autem auctoritatis ac potestatis nostrae quod te acerrimum defensorem fore polliceris, agimus Maiestati tuae maximas gratias, et hanc de tua singulari pietate fiduciam habemus, vicissim nos quoque maiestati tuae pollicentes, omni hac auctoritate nobis a Domino concessa paratos fore semper uti ad defendendam et augendam imperatoriam dignitatem tuam, neque ullo ei loco defuturos. — Datum Romae 18 Martii 1563. — **Le Plat** l. c. V. 761.

752. *Literae Legatorum Concilii praesidentium ad Imperatorem de suprema auctoritate Summi Pontificis, A. 1563.* Reddidit nobis D. Quinqueecclesiensis literas Maiestatis Vestrae, simul et earum exemplum, quas ad SSmum nostrum dedit, atque eadem illa suo sermone prosecutus est, quae suis in literis a nobis maiestas vestra postulavit. Nos vero, qui nihil magis cupimus, quam in omnibus desiderio maiestatis vestrae satisfacere, nostrumque studium et observantiam illi probare, acceptis ea qua par est reverentia et perlectis maiestatis vestrae literis, legimus diligenter earum quoque exemplum, quas ad SS. D. N. dedit; ex quibus cognovimus, quam ardenti zelo cupiat affectae reipublicae christianae pro eo, ut supremum ecclesiae advocatum et protectorem facere decet, succurri. Qui zelus illius et pietas singularis, etsi pridem nobis satis perspecta sunt, tamen ex earum quoque literarum exemplo pergratum nobis fuit, magis etiam ea cognovisse. Facit revera Maiestas vestra, quod a Christiano, Catholico, et orthodoxo Imperatore et primogenito Ecclesiae filio factum oportet. Habet etiam iustissimam causam dolendi, quod in eum statum adductae sunt res huius S. Concilii, magnum ut scandalum et offensionem universo orbi christiano praebitam esse videamus. Sed quidquid est illud scandali et of-

fendiculi, non aliunde natum est, quam ex eo, quod ad quos minime pertinebat, hic proponendi quibus de rebus tractari vellent, sibi potestatem arrogabant. Quodsi Legatorum auctoritas valuisset, nec eorum sibi munus ex Patribus nonnulli arrogassent, longe nunc alius esset Concilii status, nec in eas hominum voculas incidissemus, nec ea fuissent scandala et offendicula secuta quin etiam aut fuisset iam ad optatum exitum S. Concilium hoc perductum, aut saltem ex maiori parte absolutum. Ea etiam, quae vel maiestas vestra vel ceteri Principes de reformatione proponi cupiebant, iam omnia fere proposita et pertractata fuissent. Sed ubi debitus ordo non servatur, ibi talia necesse est evenire, qualia proximis superioribus mensibus non sine magno dolore nostro evenerunt; neque enim concedimus maiestati vestrae, maiorem ut ipsa cruciatum ex contentionibus istis et dissidiis acceperit, quam quanto nos affecti fuimus, qui propterea sumus a SS. D. N. in hoc loco constituti, ut quoad eius fieri a nobis queat, ita res prosequi curemus, ne minime necessariae lites et contentiones aliquando excitentur: quod quidem pro fide atque officio nostro diligenter a nobis fuit curatum. Itaque quoties de dogmatibus fuit actum, de quibus inter catholicos et eos, qui segregaverunt se ipsos, controvertitur, quandoquidem ipsi ad hoc s. concilium venire detrectaverunt, fecimus nihilominus, ut quidquid ad examinandas controversias illas pertineret, diligenter excuteretur, omnia adversariorum argumenta fideliter producta refellerentur, et dogmatum veritas rebus bene discussis explicaretur. Ubi vero vel de reformatione tractabatur, vel de his, de quibus nulla esset cum his, qui discesserunt a nobis, controversia, visum est nobis supervacaneum, ut aliquae disputationes fierent, sed ut praestarentur potius, quam vel disputarentur vel declararentur ea, quae ex officio praestari oportebat. *(Post enarratas contentiones de epporum residentia, et divina institutione, transeunt Legati ad quaestionem de auctoritate Summi Pontificis et sic se enunciant:)* — Habet iam eorum, quae gesta sunt, quod ad istas contentiones attinet, quibus merito maiestas vestra offenditur, a nobis rationem, quam satis probatam iri maiestati vestrae confidimus. Si quid vero vestrae maiestati renuntiatur, quasi parum liberum sit Concilium, hoc sibi persuadeat, tam esse liberum, ut si celebraretur in media Saxonia, liberius esse non

posset. Et cum de epporum iurisdictione ageretur, sic illam a Christo sibi concessam nonnulli affirmabant, ut Vicarium illius non agnoscere sese viderentur. Audivimus voces illas: ‚Christus instituit, ergo Petrus non instituit; a Deo vocati sumus in partem sollicitudinis, non a Pontifice;' nec id ab uno. Si quis patrum esset admonitus, ut de rebus propositis loqueretur, neque digrederetur ad ea, quae nihil ad rem facerent, clamabatur statim, violari Concilii libertatem; itaque res in magnas contentiones erupit. Etsi autem fuere multo plures, qui negarunt iuris divini faciendam esse mentionem ullam, vel cum de institutione vel cum de superioritate epporum ageretur: nos tamen ut satisfaceremus his, qui tam sunt istius iuris divini studiosi, et has duas voculas sibi mordicus esse tuendas existimant, non recusavimus quin scriberetur in canone, eppos vel divino iure vel a Christo esse institutos, modo declaretur, qui episcopi? hoc est, *eos eppos, qui vocantur in partem sollicitudinis a Pontifice Romano, esse de iure divino vel a Christo institutos.* Et quoniam tantopere de sua dignitate auctoritateque Eppi laborabant, ad officium nostrum pertinere iudicamus, ut provideremus, *quo Summi quoque Pontificis, qui pater est patrum, auctoritas et dignitas salva permaneret;* cum praesertim non heri, quod aiunt, et nudius tertius, sed ante mille fere et trecentos annos scriptum sit, salutem Ecclesiae a Summi Sacerdotis dignitate pendere, cui si non exors quaedam et omnibus eminens datur potestas, tot in ecclesia efficientur schismata, quot sacerdotes; ita factum est, ut adderentur quaedam de Summo Pontifice, *ut Pastor et Rector universalis ecclesiae* esse diceretur. Hic iterum novae difficultates exortae sunt, quod haec verba sibi nonnulli minime ferenda esse putarent. Sic factum est, ut nobis ulterius progredi non liceret; atque hoc modo contentio de iure divino, quominus ad constitutum ac toties prorogatum diem habere sessionem liceret, impedimento nobis fuit: quae quidem exorta numquam fuisset, si nonnulli patres ad ea, quae per Legatos proposita sunt, respondere potius quam ipsi proponere voluissent. Sed vere scriptum est ab illo, quod pax est ordinis tranquillitas: ubi vero non servatur ordo, pax et tranquillitas retineri non potest. Quo maiore studio petimus a Maiestate vestra, ne sibi persvadere patiatur ab his, qui cupiunt hunc ordinem perturbatum, et Babylonem hic quamdam aedificari volunt, in qua confusio

quaedam sit lingvarum, ut unicuique Legatorum Apostolicorum officio fungi, sibique proponendi partes arrogare liceat: quod si provisum per Maiestatem vestram fuerit, habebimus per Dei gratiam celeriorem et feliciorem S. Concilii huius exitum opinione multorum; si vero, quod absit, unicuique licuerit arbitratu suo proponere, nullus erit unquam istius Concilii finis; nam si volet Hispanus proponere, volet itidem Gallus, volet Italus, volet Germanus, et si qui sunt alii, et non videmus cur non huic potius quam illi aut alii id facere liceat. Quo magis autem rem intelligat Maiestas vestra, non semel a nobis Patribus dictum est, si quid proponi vellent, coram Legatis id facerent: qui si iudicarent expedire quae per Concilium determinanda sunt, aliorsum extra Concilium ne recurratur; nam putamus hanc illius esse mentem, ut velit nos, qui legati sumus et ministri SS. D. N. si qua causa difficilior existat, de qua parum etiam inter ipsos Patres conveniat, ad S. Sedem Apost. de ea referre, cum semper hoc in Ecclesia Dei fuerit observatum, idque ex ipsius, sicut traditum accepimus, Christi institutione. Fit hoc a Vestrae quoque Maiestatis et aliorum regum et principum oratoribus procul dubio, si qua res nova emergat, ut sui quoque regis aut imperatoris de ea sententiam exquirant. Tantam habent etiam hi, qui segregaverunt se ipsos ab Ecclesia Dei, suis ducibus et antesignanis reverentiam, ut quoties ministri conveniunt, de doctrina religionis tractaturi, non fere quidquam statuant, nisi prius eorum consilium exquirant. Hoc Wittembergae ante paucos annos, hoc Augustae, cum primum confessio quae dicitur Augustana scriberetur, hoc ante sesquiannum in Galiis, cum de componendis religionis dissidiis deliberaturi convenissent, factitatum esse scimus. Neque tamen simile quid actum est nobis praesidentibus in hoc S. Concilio, praecipue quoties de causa fidei agebatur. Ubi vero Pontificis ipsius auctoritas et dignitas in dubium vocari videbatur, fecisse nos confitemur, ut non prius aliquid ea de re statui vellemus, quam ad S. Sedem Apost. retulissemus et eius sententiam cognovissemus. Qua in re non modo nihil a nobis peccatum esse confidimus, verum etiam si quid secus actum fuisset, contra fidem et officium nostrum fecisse nos existimari potuisset. Fuit hoc aliquando, quod Legati sententiam Pontificis in oecum. concilio de controversia fidei, quae tum tractabatur, proponebant, cui statim omnes Eppi subscribebant.

Sic in C. Chalcedonensi, quod unum fuit ex his quatuor quae velut IV Evangelia recipit Gregorius Pontifex, lecta fuit Leonis PP. epistola, cui statim acclamatum est; ‚Omnes ita credimus, Papa Leo sic credit, Papa Leo interpretatus est, anathema ei qui partit, qui dividit, haec fides Leonis AEppi, Petrus per Leonem ita locutus est, omnes ita credimus, sicut Leo ita credimus.' Idem factum est in sexta CPna Synodo, cum Agathonis epistola legetur, cui statim subscripserunt omnes, et fuit haec vox patrum audita de illa epistola: ‚charta et atramentum videbatur, et per Agathonem Petrus loquebatur.' Hic olim fuit mos in Conciliis observatus, nec in multos annos proferebantur Concilia, sed audita sententia Romani Pontificis, quam sequebantur omnes, intra paucos dies absolvebantur. Quodsi nunc idem fieret, quis non vociferaretur violari concilii libertatem, quod audita Pontificis sententia fas non esset ab ea discedere? Ceterum qui tum rerum potiebantur pii et orthodoxi Imperatores, in quorum locum et pietatem successit Maiestas vestra, non solum nihil detrahi Conciliorum libertati, si Romani Pontificis sententiae omnes statim subscripsissent, interpretabantur, verum etiam edicto sanxerunt, ut cuncti populi sibi subiecti, quam Damasus, quam Agatho, quamque ceteri Pontifices Romani religionem tenerent, eam sequerentur. Nunc in Concilio nihil a Pontifice praescribitur, sed adversariorum tantum opiniones per Legatos proponuntur, de quibus per theologos diligens fit inquisitio, neque quidquam indiscussum relinquitur: deinde Patres libere suas dicunt sententias, ex quibus quod Spiritui S. visum est, id tandem decernitur. — **Le Plat** l. c. V. 755.

753. *De eadem auctoritate R. P. sententiae primorum SS. Patrum ad Caesarem transmissae. A. 1563.* Romano Pontifici plenariam in beato Petro regendi et pascendi universalem Ecclesiam potestatem a Christo esse concessam ex sequentibus constat: 1. Audivit Petrus Matth. XVI a *Christo:* ‚Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.' Ecclesia vero Christi una est atque universalis, sequitur ergo universalem ecclesiam super Petrum a Christo fundatam esse. — 2. *Christus* Ioan. ult. dixit: ‚Pasce agnos, pasce oves meas.' Ovile vero Christi est universalis Ecclesia, sequitur ergo universalis Ecclesiae pascendae potestatem Petro fuisse concessam. 3. *Beatus Chrysostomus* Matth. XVI super illis verbis: tu

es Petrus: ‚Et sic, inquit, Filius quod Patris est et ipsius Filii, potestatem Petro universaliter concessit, ubique terrarum, et homini mortali omnium quae in coelo sunt dedit auctoritatem, dando ei claves ad hoc, ut ecclesiam ubique amplificet. Idemque confirmat tract. super illis verbis: sequere me. 4. *Damascenus* super Luc. VII: ‚Cum Petrus dixit: faciamus hic tria tabernacula, non te Dominus, inquit, tabernaculorum, sed universalis ecclesiae constructorem constituit.‘ 5. *D. Bernardus* in lib. 2. de consideratione: ‚Iacobus, qui videbatur ecclesiae columna esse, una contentus est Hierosolyma, Petro universalem cedens.‘ 6. Possent hic innumerabiles omnium SS. Patrum auctoritates, plenariam potestatem beato Petro in universali ecclesia concessam implicite expliciteque probantes, adduci. 7. Romanos Pontifices veros esse Petri successores orthodoxus nemo dubitare potest. Hoc enim satis aperte ipsa probavit antiquitas, ut habetur ex Irenaeo l. 3. c. 3. qui cum recenseret nomina successorum Petri, posuit post illum omnes Romanos Pontifices usque ad Eleutherium, qui suo tempore cathedram tenuit; quod ipsum quoque fecit usque ad Anastasium D. Augustinus, ut habetur epist. 165. His igitur suppositis ab exemplis et auctoritate Conciliorum exordiamur. 8. In *C. Chalcedonensi* act. 16. ad finem Romanus Pontifex appellatur a Concilio: ‚Vir Apostolicus et universalis ecclesiae Papa.‘ 9. In eadem Synodo act. 4. ita subscribit Legatus Romani Pontificis: ‚Paschasius Eppus vice Domini mei beatissimi atque apostolici viri universalis ecclesiae Papae urbis Romae Leonis Synodo praesidens statui, consensi, et subscripsi.‘ 10. In eodem Concilio ‚Romanus universalis ecclesiae Pontifex‘ — (locus iste habetur Can. 1. In nom. Domini. dist. 23.). 11. In *C. Lugdunensi* ‚Vicarii Iesu Christi, successoris Petri, rectoris universalis ecclesiae, gregis dominici directoris.‘ — (Cap. 3. ubi periculum — §. ceterum — de elect. in 6.). 12. *Iulius I* ep. ad Orientales refert in Concilio Nicaeno haberi haec verba: ‚Universalis Ecclesiae Papam.‘ 13. *Gregorius II* a. 724. Synodo Lateranensi subscripsit hoc pacto: Gregorius Eppus sanctae catholicae atque apostolicae Romanae Ecclesiae.‘ 14. In Conc. Gen. *Lugdunensi* Innocentius IV: ‚gregis pretio sangvinis redemti curam Iesus Christus beato Petro Ap. commisit.‘ 15. In Synodo Alexandrina *Athanasius* et alii Eppi scribunt ad Iulium I: ‚Vos universalis ecclesiae et maxime Epporum, qui oculi Domini vo-

cantur, curam gerere.‘ 16. Idem cum eisdem scribit Marco Papae, ut habetur in decretis eiusdem Marci: ‚Marcum Papam universalis ecclesiae.‘ 17. Idem cum eisdem ad Liberium Papam: ‚universalem a Christo commissam ei ecclesiam.‘ 18. In C. *Constantiensi* art. 41. inter damnatos Wiccleffi errores est: ‚Si per Romanam Ecclesiam intelligatur universalis;‘ quare intellexit Concilium: Romanam Ecclesiam ‚universalem‘ esse. 19. In eodem Concilio Sess. 40. in titulo de forma eligendi Papam sic dicitur: ‚Vicarius Iesu Christi, beati Petri successor, rector universalis ecclesiae, gregis dominici director,‘ quae sunt verba Concilii Lugdunensis. 20. In Concilio licet reprobato *Basileensi* in principio sub rubrica: initium et approbatio, sunt verba Concilii: ‚Martinus S. Romanae et universalis ecclesiae praesidens.‘ 21. In eodem Concilio Sess. XII. sub decreto de electione: ‚Pro omnibus, quae ipsum (Papam) pro restitutione universalis ecclesiae subire oportet.‘ 22. In eodem Concilio in responsione synodali de auctoritate Concilii generalis: ‚traditam esse in beato Petro Summo Pontifici soli plenitudinem potestatis, et eum esse caput et primatem Ecclesiae.‘ 23. Idem Concilium in eodem loco: ‚Veram esse illam propositionem, Summum Pontificem Pastorem esse universalis Ecclesiae.‘ 24. In Conc. *Florentino:* ‚Et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a D. N. I. C. plenam potestatem traditam esse.‘ 25. In C. *Lateranensi* ultimo Sess. 6: ‚Leo Papa sanctae suae universali ecclesiae praesidens.‘ 26. In eodem Concilio sub Iulio II in 5 Sess. in bulla contra simoniacos: ‚debet habere curam et regimen universalis ecclesiae.‘ 27. *Cyprianus* Ep. et M. lib. 5. ep. 2. ad Cornel. scribit se non prius quosdam intra ecclesiam suam admisisse, quam ita profiterentur: ‚nos Cornelium Eppum sanctissimae catholicae, hoc est, universalis ecclesiae electum a Deo Omnipotente et Christo Domino nostro scimus.‘ 28. *S. Ambrosius* super I ad Tim. c. 1: ‚Damasum Papam universalis ecclesiae rectorem‘ appellat. 29. *S. Anselmus* Cantuar. AEppus scribens ad Urbanum II ita praefatur: ‚Domino et Patri universae ecclesiae in terra peregrinationis Summo Pontifici Urbano 2.‘ 30. *Bernardus* l. 2. ad Eug. c. 6: ‚Itaque cum quibusque ceterorum sibi una est commissa, facta ex omnibus ipsa universalis ecclesia toto orbe diffusa.‘ 31. *D. Thomas* in tract. contra err. Graecor. c. 63: ‚Similis est, inquit, error dicentium: Christi Vicarium Romanae Ec-

clesiae Pontificem non habere universalis Ecclesiae Primatum. errori dicentium: Spiritum S. a Filio non procedere. Ipse enim Christus Dei Filius ecclesiam suam conservat et sibi consignat Spiritu S. quasi suo charactere et sigillo. Et similiter Christi Vicarius suo primatu et providentia universalem ecclesiam tamquam fidelis minister Christo subiectam servat.' 32. Idem lib. 4. contr. Gent. c. 76. postquam multipliciter probavit unum Eppum praelatum a Christo toti Ecclesiae, subdit: ‚per hoc autem excluditur quorumdam perniciosus error, qui se subducere nituntur ab obedientia et subiectione Petri, successorem eius Romanum Pontificem universalis ecclesiae pastorem non cognoscentes. 33. Obiiciet aliquis, *Gregorium M.* in ep. ad Eulogium Patr. Alex. renuisse nomen ‚universalis Papae': sed ita responderi poterit: Gregorium fuisse eius sententiae, ut Ioannis CPni superbiam reprimeret, ille enim se universalem eppum appellabat, quod ipse Gregorius, ut ad Mauritium Aug. scripsit, ferre minime poterat. Quamvis autem nollet quemquam se universalem eppum appellare, tamen non dixit, Romanae Sedis Eppum plenariam in universali ecclesia auctoritatem minime obtinere, nec homines id fateri aut dicere vetuit: quinimo in ep. ad Eulog. subdit: ‚honor universalis ecclesiae honor meus est.' actuque plenariam in universali ecclesia potestatem illum exercuisse, plane constat. 34. Quia vero his non obstantibus conantur nunc aliqui in C. Tridentino efficere, ne dicatur Summum Pontificem plenariam potestatem a Christo in beato Petro regendi et pascendi universalem ecclesiam obtinuisse, vehementer etiam atque etiam petit S. Synodus, enixe rogat, paterneque hortatur Caesaream Maiestatem, velit ut Advocatus, defensor, ac procurator auctoritatis et iurium Apost. Sedis, partes legitime suas interponere, ut eorumdem impetus omnino propulsetur, Sanctaeque Sedi quod suum fuit semper et est, integre conservetur. Id autem praestabit facile Maiestas sua, si non modo ea de re admoneat oratores suos, sed Galliarum et Hispaniarum Eppos eius nomine mandet commonefieri. — **Le Plat** l. c. VI. 102.

754. *Pii IV PP. breve ad Legatos suos in Concilio de verbis* ‚proponentibus Legatis' *e Decretis eximittendis. 1563.* Cum hi Principes tanta contentione urgeant, ut salva sit libertas concilii, atque ipsis visum sit, verba haec: *proponentibus legatis*, quae inserta fuere inconsultis nobis, libertati detrahere: propo-

nite Patribus aut in congregatione generali aut in Concilio, non fuisse unquam mentis vestrae ea re libertatem Concilii infringere, sed tantummodo confusionem tollere. Propterea denunciate universo Concilio, omnem illi libertatem permitti, ac, si visum sit Synodo ea verba declarare vel omnino expungere, id a vobis aequi bonique consuli, ac certissime sciri, nobis futurum gratissimum atque acceptissimum, quidquid in ea re patres egerint: ut agnoscant omnes Principes ac populi, nos omni studio et virium cententione in id incumbere, ut finem fructumque optimi Concilii, maxime purioris et strictioris disciplinae restitutae beneficio, consequamur. Datum Romae die 4. Maii 1563. — **Le Plat** l. c. VI. 47.

755. *Decreta Synodi Trid. de auctoritate Summi Pontificis in Sessionibus a. 1563. perlata.* a) in *Sess. 23. die 15. Iul.* cel. Can. 8: Si quis dixerit, *Eppos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros Eppos,* sed figmentum humanum, anathema sit. — b) in *Sess. 24. die 11. Nov.* Decr. de ref. cap. 1: Si in quibuslibet Ecclesiae gradibus providenter scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque praeposterum, multo magis elaborandum, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. — Omnes vero et singulos, *qui ad promotionem praeficiendorum ius quacunque ratione a Sede Apostolica habent,* aut alioquin operam suam praestant, nihil in iis pro praesenti temporum ratione innovando, hortatur et monet etc. — Quoniam in sumendo de praedictis omnibus qualitatibus gravi idoneoque bonorum et doctorum virorum testimonio non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum ac morum varietate potest adhiberi, mandat S. Synodus, ut in provinciali Synodo per Metropolitanum habenda praescribatur quibusque locis et provinciis propria examinis seu inquisitionis, aut instructionis faciendae forma, *Sanctissimi Romani Pontificis arbitrio approbanda;* — ita tamen, ut, quum deinde hoc examen seu inquisitio de persona promovenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta cum toto testimonio ac professione fidei ab eo facta *quamprimum ad sanctissimum Rom. Pontificem omnino transmittatur, ut ipse Summus Pontifex,* plena totius negotii ac personarum notitia habita, *pro gregis dominici commodo de illis — ecclesiis possit utilius providere.* — Postremo eadem S. Synodus tot gravissimis Ecclesiae

incommodis commota non potest non commemorare, nihil magis Ecclesiae Dei esse necessarium, quam *ut beatissimus Romanus Pontifex quam sollicitudinem universae ecclesiae ex muneris sui officio debet,* eam hic potissimum impendat etc. — *Cap. 5: Causae criminales graviores contra Eppos,* etiam haeresis, quod absit, quae depositione aut privatione dignae sunt, *ab ipso tantum summo Romano Pontifice cognoscantur et terminentur.* Quodsi eiusmodi sit causa, quae necessario extra Romanam Curiam sit committenda, nemini prorsus ea committatur, nisi Metropolitanis aut Eppis *a beatissimo Papa eligendis.* Haec vero commissio et specialis sit, et manu ipsius Sanctissimi Pontificis signata, nec unquam plus his tribuat, quam ut solam facti instructionem sumant processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant, *reservata eidem Sanctissimo sententia definitiva.* — c) in *Sess. 25. die 3. Dec.* Decr. de ref. cap. 21: Postremo S. Synodus omnia et singula, sub quibuscunque clausulis et verbis, quae de morum reformatione atque eccles. disciplina tam sub fel. rec. Paulo III ac Iulio III quam sub beatissimo Pio IV Pontificibus Maximis in hoc S. Concilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, ut in his *salva semper auctoritas Sedis Apost. et sit, et esse intelligatur.* —

756. *Pius. IV. PP. datis ad Cardinalem Lotharingum literis, significat se confirmaturum Concilium, si id ipsum Concilium postulaverit, dd. 1. Dec. 1563.* Mentem nostram non penetrant, qui male obloquuntur, nos non confirmaturos acta Concilii, sed vel partem illorum vel post plurium mensium fluxum. Ea fuit semper mens ac voluntas nostra, ut Concilium *frugiferum* fiat: cumque divina ope in praesentem statum perductum sit, *latet nos, quis fructus colligi possit, nisi confirmetur* atque in opus adducatur; atque adeo significamus, si Synodus confirmationem petierit, ut petituram audimus, submota omni mora alacri animo eam misso concitatissimo cursore transmissuros; quare fini concilii promovendo acerrime incumbite: nam quod ad confirmationem attinet, cum rogati fuerimus, eam nec non alia, quae nomine nostro polliciti fueritis, conficiemus, pariterque curam et munus suscipiemus, ut iis, quibus Concilium non providerit, consulamus pro quiete et beneficio provinciarum et quarumdam nationum, geremusque omnia, quae ad divini cultus christianique imperii amplificationem conduxerint, nec ullum

optimi patris officium praetermittemus. Ita spondemus, et promissa operibus ornabimus. Datum Romae die 1. Dec. 1563. — **Le Plat** l. c. VI. 298.

757. *Synodus Trid. in ult. sessione die 4. Dec. 1563. cel. petit a Papa confirmationem Concilii.* Legati Concilio praesidentes, recitatis Concilii actis, quaesiverunt: ‚Placetne vobis, ut ad laudem Dei omnipotentis huic S. Oecumenicae Synodo finis imponatur, et omnium et singulorum, quae tam sub fel. rec. Paulo 3 et Iulio 3, quam sub SS. D. N. Pio 4 Romanis Pontificibus in ea decreta et definita sunt, *confirmatio* nomine Sanctae huius Synodi per Apostolicae Sedis legatos et praesidentes a beatissimo Romano Pontifice petatur?‘ Responderunt (Patres): ‚Placet.‘ —

758. *Testimonium Vice-Cancellarii S. Rom. Ecclesiae de petita et obtenta confirmatione Concilii in Consistorio 26. Ianuar. 1564.* Nos Alexander, S. Laurentii in Damaso Diaconus Cardinalis de Farnesio, S. R. E. Vice-Cancellarius, fidem facimus et attestamur, qualiter hodie die Mercurii 26. Ianuar. 1564. Pontificatus SS. D. N. D. Pii divina providentia Papae quarti anno quinto, in Consistorio secreto apud S. Petrum Reverendissimi Domini mei Cardinales Moronus et Simoneta nuper reversi a S. Concilio Tridentino, cui uti Sedis Apost. Legati praecerant, petierunt ab eodem SS. D. N. ut infra: ‚Beatissime Pater! in decreto super fine Concilii Oec. Tridentini pridie nonas Dec. praeteriti publicato statutum fuit, ut per Sanctitatis Vestrae et S. Sedis Ap. legatos et praesidentes peteretur nomine dicti Concilii a Sanctitate Vestra confirmatio omnium et singulorum, quae tam sub fel. rec. Paulo 3 et Iulio 3, quam sub Sanctitate Vestra in eo decreta et definita sunt. Quapropter nos Ioannes Card. Moronus et Ludovicus Card. Simoneta, qui tunc Legati et praesidentes eramus, volentes exequi quod in dicto decreto stabilitum fuit, humiliter petimus nomine dicti Conc. Oec. Tridentini, ut Sanctitas Vestra dignetur confirmare omnia et singula, quae tam sub fel. rec. Paulo 3 et Iulio 3, quam sub Sanctitate Vestra in eo decreta et definita sunt.‘ Quibus auditis Sanctitas Sua viso et lecto tenore dicti decreti, et habitis votis Rever. DD. Cardinalium respondit per haec verba: ‚Petitioni nomine Concilii Oec. Tridentini super eius confirmatione per dictos Legatos nobis factae annuentes, omnia et singula, quae in dictoConcilio tam sub fel. rec. Paulo

3 et Iulio 3 praedecess. nostris, quam Pontificatus nostri tempore decreta et definita sunt, auctoritate apostolica, etiam de ven. fr. nostr. Cardinalium consilio et assensu, matura cum illis deliberatione praehabita confirmamus, atque ab omnibus Christifidelibus recipi et inviolabiliter observari mandamus, in nomine P. et F. et Sp. S. Ita est. A. Card. Farnesius, V. Canc.

759. *Bulla confirmationis Conc. Tridentini.* Benedictus Deus et Pater D. N. I. C. Pater misericordiarum et Deus totius consolationis qui respicere dignatus Ecclesiam suam sanctam tot procellis et tempestatibus agitatam atque vexatam et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas et perniciosissimas haereses exstirpandas, ad corrigendos mores et restituendam eccles. disciplinam, ad pacem et Concordiam christiani populi procurandam, indictum iampridem in Civitate Tridentina oec. et gen. Concilium a piae memoriae Paulo III. praed. nostro et sessionibus aliquot habitis coeptum fuerat; ab eius autem successore Iulio in eandem urbem revocatum post alias sessiones celebratas variis impedimentis et difficultatibus obiectis ne tum quidem peragi potuerat, itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo moerore piorum omnium, quum quotidie magis Ecclesia eiusmodi remedium imploraret. Nos autem post susceptum Sedis Apost. regimen tam necessarium ac salutare opus, sicut pastoralis sollicitudo monebat, divinae misericordiae fiducia perficere adgressi, adiuti pio studio carissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Rom. Imp. electi, et aliorum Christ. Regum, rerumpublicarum, et principum, tandem consecuti sumus quod nec diurnis nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a Patre luminum assidue precati sumus. Quum enim eam in urbem undique ex christiani nominis nationibus convenisset nostris convocata literis et sua etiam ipsorum pietate excitata Epporum et aliorum insignium Praelatorum maxima et oecumenico concilio digna frequentia, praeter plurimos alios pios et sacrarum literarum scientia divinique et humani iuris cognitione praestantes viros, praesidentibus ipsi Synodo Sedis Ap. legatis, nobis adeo Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus Sedi Apostolicae proprie reservatis liberum ipsi Concilio arbitrium per literas ad legatos nostros scriptas ultro permiserimus, quae de Sacramentis et aliis rebus, quae quidem necessariae visae

sint, tractanda, definienda et statuenda restabant, ad confutandas haereses, ad tollendos abusus, et emendandos mores, a sacrosancta Synodo summa libertate, diligentiaque tractata et accurate ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis Concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a Domino effectum fuisse constiterit, idque in nostris atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac Urbe indiximus, quae magna cleri et populi pietate celebratae fuerunt, laudesque et gratias Divinae Maiestati merito persolvendas curavimus, quum eiusmodi Concilii exitus spem magnam et prope certam attulerit, fore, ut maiores in dies fructus ad ecclesiam ex ipsius decretis et constitutionibus proveniant. *Quum* autem *ipsa S. Synodus pro sua erga Sedem Apost. reverentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigiis inhaerens, decretorum suorum omnium,* quae nostro et praedecessorum nostrorum tempore facta sunt, *confirmationem a nobis petierit,* decreto ea de re in publica Sessione facto, *nos* ex legatorum literis prius, deinde post reditum eorum ex iis, quae Synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius Synodi cognita, habita super hac re cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, sanctique Spiritus inprimis auxilio invocato, *quum ea decreta omnia catholica et populo christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus,* ad Dei Omnipotentis laudem de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu in Consistorio nostro secreto *illa omnia et singula auctoritate apostolica hodie confirmavimus,* et ab omnibus Christifidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus, sicut harum quoque literarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctae obedientiae et sub poenis a sacris canonibus constitutis — universis ven. fr. nostris Patriarchis etc. ut eadem decreta et statuta in ecclesiis suis — diligenter observent, et a subditis suis inviolabiliter faciant observari, contradictores quoslibet et contumaces per sententias, censuras et poenas eccles. — compescendo. — Ipsum vero cariss. fil. nostrum Imperatorem electum ceterosque Reges, respublicas, ac principes christianos monemus, et per viscera misericordiae D. N. I. C. obtestamur, ut qua pietate Concilio per oratores suos affuerunt, eadem pie-

tate ac pari studio divini honoris et populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicae et S. Synodi reverentia, ad eiusdem Concilii exequenda et observanda decreta Praelatis, quum opus fuerit, auxilio et favore suo adsint, neque adversantes sanae ac salutari Concilii doctrinae opiniones a populis ditionis suae recipi permittant, sed eas penitus interdicant. Ad vitandam praeterea perversionem et confusionem, quae oriri posset, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios et interpretationes suas edere, apostolica auctoritate inhibemus omnibus — ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocunque modo edere, aut quicquam quocunque nomine, etiam sub praetextu maioris decretorum corroborationis aut executionis aliove quaesito colore statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, *ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistram, cuius auctoritatem etiam ipsa S. Synodus tam reverenter agnovit.* Nos enim difficultates et controversias, si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas et decidendas, quemadmodum ipsa quoque S. Synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere: declarantes nihilominus irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. — Datum Romae A. 1564. VII Cal. Febr.

760.

Pius IV. PP. adversus Graecos Siciliae, qui auctoritatem Rom. Pontificis spernebant, A. 1564.

MON. Romanus Pontifex praecipuus aequitatis et religionis assertor, facultates et gratias ab Apost. Sede concessas, ex qui-

bus tempore procedente animarum pericula et inter Catholicos scandala provenire animadvertit, pro sui pastoralis officii debito mature revocare consvevit. Sane nonnulli locorum Ordinarii nuper ad audientiam nostram referri curarunt, quod in quamplurimis Regni *Siciliae* citra et ultra Pharum, et aliis christiani nominis civitatibus et locis magna *Graecorum* tam religiosorum et secularium Clericorum quam laicorum multitudo reperitur, qui Ecclesiae Graecae mores et ritus observantes, seque suos proprios eiusdem nationis praelatos habere, ac illis, non autem locorum Ordinariis subesse, immunitatum aliorumque privilegiorum sibi per fel. rec. Leonem X, Paulum III, Iulium III et forsan alios RR. Pontifices praedecessores nostros et dictam Sedem antiquitus concessorum praetextu ab eorumdem Ordinariorum iurisdictione et superioritate exemtos esse praetendentes, impunitate sibi proposita, in diversas haereticas nefariasque opiniones et absurda deliramenta passim prolabuntur: asserentes inter alias eorum blasphemias nullum esse defunctorum purgatorium, *Romanum Pontificem aliquam in eos iurisdictionem vel auctoritatem habere negantes, indulgentias ab illo concessas damnantes, eccles. sententias et censuras ab eo latas spernentes*, etc. — Ordinariorum locorum, quae inhabitant, visitationem iurisdictionemque contemnentes, et eccles. disciplinam perturbantes, ac demum huiusmodi aliisque suis opinionibus erroneis atque sacrilegis populos Latinos inficientes, correctionem legitimam suae praetensae exemtionis clypeo repellentes, in suis impietatibus abusibusque consenescunt, et immoriunter, in suarum vicinorumque populorum praesertim simplicium animarum perniciem, et scandalum plurimorum. Nos igitur provide considerantes eiusdem Sedis intentionem numquam fuisse, exemtionem aliudve privilegium a se concessum iri, ut inde scelerum impunitas, et animarum periculum emergat, abusibus et periculis huiusmodi, quantum cum Deo possumus, tempestive obviare volentes, — omnes et singulas exemtiones, — ad hoc, ut ipsi locorum Ordinarii quascunque Graecorum Ecclesias, monasteria, prioratus et alia pia loca — in dioecesibus consistentia, quoties opus fuerit, visitare, ac in illis suam ordinariam iurisdictionem, plenamque et omnimodam superioritatem in iis, quae Dei cultum, sacramentorum administrationem et animarum salutem, haeresumque extirpationem concernunt, exercere et exequi libere et

licite valeant, reliquis Graecorum — ritibus a Sede Ap. approbatis nec non privilegiis et gratiis apostolicis intactis remanentibus, auctoritate apostolica tenore praesentium perpetuo revocamus, cassamus, et annullamus. — Datum Romae die 16 Febr. 1564. — **Bullarium** *Pontificium S. Congr. de Prop. Fide.* I. Romae. 1839. p. 8.

---

761. 762.

Theologi Complutenses et Salmanticenses de auctoritate Rom. Pontificis, A. 1564. in censura quarumdam propositionum se enunciant.

761. MON. **Complutenses.** — *Propos. 4:* Locum Lucae ‚ego pro te rogavi Petre' exponens dicit Petrum ibi gerere personam electorum, sicut Iudas est caput reproborum. *Censura:* Si perfunctorie versans hunc Lucae locum et per quamdam adoptationem, ut mos est praedicatoribus, praedestinatis Christi orationem extendens hanc exhibuisset expositionem, tolerandus quidem esset. Quia non omnes imo pauci hunc rigorem servant, ut numquam ex suggestibus S. Scripturas extortas proferant. Significaret ergo illam Christi orationem, quae proprie ad Petrum et ad eius successores dirigebatur, non solum sufficientem, verum et efficacem pro illis fuisse, tum etiam pro praedestinatis, ita ut non solum impetraverit conversionem Petri, et eius ac successorum ipsius confirmationem, sed et omnium praedestinatorum, quorum praecipue causa ille fundamentum est et caput Ecclesiae. Verumtamen non fuisse hanc mentem illius Doctoris exemplum prodit, quod e vestigio sequitur: ‚sicut Iudas est caput reproborum.' Quare significare videtur vel Petrum tantum esse caput praedestinatorum sicut Iudas reproborum, vel nullam Petri et successorum praerogativam illis verbis contineri, quae non sit communis singulis praedestinatis: quorum utrumque est haereticum. Haec ergo propositio reddit auctorem de haeresi suspectum. — *Prop. 5:* Romanus Pontifex non est appellandus *universalis,* quia S. Gregorius illud nomen abhorruit et repro-

bavit. *Censura:* Haec propositio sapit haeresim, quia ideo videtur denegare Summo Pontifici hanc appellationem universalis atque oecumenici, quod credat auctor harum propositionum, eum non habere universalem in totam Ecclesiam potestatem, ac versute addidisse D. Gregorii dictum, ut vel sic suam haeresim tegeret vel fucaret. Quod S. Gregorium attinet, falsum est, eum nomen illud in ea significatione, in qua huiusmodi appellatione Ecclesia utitur, reprobasse; sed detrectasse honorificentissimum nomen, quo numquam uti Summi Pontifices in suis diplomatibus, bullis ac decretis apostolicis voluerant. In cuius fidem et confirmationem consulantur epistolae eius, de hac quaestione, inter alias maxime 32 et 36. indict. 2. ex quibus tria colligimus: 1) B. Petro totius Ecclesiae curam commissam esse, non Iacobo, Ioanni, etc. atque ita totius Ecclesiae directionem et curam Petri successoribus alligatam, particulatim iis, qui ceteris Apostolis successerunt. 2) C. Chalcedonense hoc ‚Universalis' nomen Summis Pontificibus obtulisse; etenim nullus libellus oblatus et lectus est in Actione 3, cuius initium et caput non fuerit: ‚Sanctissimo et Dei amantissimo, — Beatissimo et Universali AEppo Patriarchae Magnae Urbis Romae Leoni et ss. universali Chalcedonensi Synodo.' Subscriptiones etiam Legatorum beati Leonis Papae in similem modum scriptas legimus: ‚Paschasium et Lucentium Eppos et Bonifacium presbyterum in Actione 6 subscripsisse Leonis universalis Papae nomine.' Ex quibus constat in universali et amplissimo Concilio hanc appellationem fuisse Romano Pontifici oblatam, et nos etiam posse imo debere ipsum sic appellare; quia hinc ceteri Eppi non tolluntur, neque AEppi aut Patriarchae, sed Romanum Patriarcham supra omnes Patriarchas, AEppos, et Eppos esse agnovimus, atque ita curam totius Ecclesiae sibi delegatam a Christo profitemur. 3) Colligitur, Summos Pontifices numquam uti voluisse hoc honorificentissimo nomine, se potius humiliter servos servorum Dei appellantes, quod istud a Christo didicerint, cuius personam gerunt in Ecclesia. Ne igitur nomen viderentur superbum atque arrogans usurpare, neve alii Eppi hoc titulo essent offensi, quasi ad se ipsos solos Summi Pontifices totam dignitatem Eppalem transferre viderentur, non solum eo uti noluerunt, sed et sibi oblatum repudiarunt. Hinc etiam est, ut idem beatus Gregorius dicat nihil se iubere, sed invitare. Ep. 30. —

762. **Salmanticenses.** *Prop. 4:* Locum Lucae etc. *ut supra. Censura:* In eo, quod tali interpretatione sententia excluditur Catholicorum, qui tradunt illo loco promissam fuisse Petro infallibilitatem fidei in definiendo, temeraria est et proxima haeresi; in eo vero, quod Petro in persona electorum id promissum affirmat, nobis videtur, quod auctor sentiat, vel quod non est Summus Pontifex nisi qui sit de numero electorum, vel quod omnes electi sunt Summi Pontifices, vel quod auctoritas ecclesiastica residet solum penes electos, ipsaque Ecclesia solum ex illis constat, ac proinde stet invisibilis: quae omnes sunt haereticae sententiae. — *Prop. 5:* Romanus Pontifex etc. *ut supra. Censura:* Si id nomen a Summis Pontificibus usurpari non debere affirmat propter modestiam retinendam, ferri potest ista propositio: si autem quia illis re ipsa ipsum non competere arbitratur, ideo denegat, est haeretica. — **D'Argentré** *Coll. Iudic.* III. 2. p. 105.

763—767.

Pius V PP. electum AEppum Coloniensem ‚Fridericum de Veda' non confirmat ex eo, quod fidei professionem iuxta formam C. Tridentini emittere, signanter Primatum iuxta definitionem C. Florentini agnoscere recusaverit, A. 1566. 1567.

763. MON. *Epistola Pontificis ad Caesarem Maximilianum II.* Quanti momenti sit negotium, de quo ad Mai. Tuam scribendum esse duxerimus, et quantae curae nobis esse debeat, Mai. Tua pro sua sapientia facile intelliget. *Coloniensis* electus abhinc triennium et eo amplius, cum ad eam Ecclesiam electus fuit, confirmationem suam ab Apost. Sede praedecessorum suorum et aliorum Catholicorum more petiit: tamen quominus eam obtineret, duo impedimenta ac difficultates ipsemet obiecit, quarum altera, — quae levior fuit, fel. rec. Pii PP. IV. praed. nostri hortatu — minui facile potuisset, sicut ipsi significatum fuit.

Altera eiusmodi fuit, ut eam nemo Catholicus nedum Praelatus obiicere debuerit. Cum enim deberet *iuxta S. Tridentini Concilii decretum* sanctissimum et his temporibus maxime necessarium *fidei suae confessionem* facere, priusquam confirmaretur, et de ea facienda non semel admonitus fuisset, *eam facere recusavit*, tametsi ea suscepta et usu recepta fuerit iuxta formam ab ipso praedecessore nostro approbatam, non in Italia solum, et Franciae, Hispaniae, ac Poloniae regnis, sed in ipsa etiam Germania. Qua in re eius recusatio et tam diuturna contumacia fidem eius non parvam in suspicionem adduxit, et maximum Coloniensibus et omnibus Catholicis scandalum peperit, quod nos scandalum pro pastoralis officii munere removere compellimur. Sed quia inviti ad acriora remedia essemus descensuri, tentandum prius duximus, sicut Sanctae huius Sedis ac nostra mansvetudo ac moderatio postulat, si ipsum lenibus remediis adducere possimus, ut errorem suum agnoscat, ac catholici viri ac praelati officio fungatur. Quocirca Mai. Tuam, cuius auctoritate magnopere eum commotum iri speramus, hortandam in Domino duximus et rogandam, ut eum benevole officii sui admoneat, et ad huiusmodi confessionem faciendam ac parendum Ap. Sedis tam aequis et salutaribus monitis adhortetur, et illis eum rationibus, quas Mai. tuae sua sapientia suggesserit, inducat; ac si de hac re in Comitiis agere tentarit, alicuius Principis favore nixus, sicuti eum in animo habere certiores facti fuimus, ab hac eum temeritate deterreat. Erit hoc pietatis Mai. Tua dignae officium, et illi gratissimum esse debebit. Nobis certe erit, qui nollemus ullam necessitatem nobis imponi, cum eo severius agendi; ac parati sumus, si ille officio, quo debet, functus fuerit, et debitam huic S. Sedi obedientiam praestiterit, paterna illum caritate complecti. Sed si in contumacia perseveraverit, nec Apostolica monita, nec Caesareae tuae Maiestatis auctoritas satis apud eum valuerint, non poterimus officium nostrum praetermittere, et iuxta canonicas sanctiones necessitati tam nobilis Ecclesiae, quae tamdiu Pastore caret, tametsi is se pro AEppo gerere minime vereatur, providere; et ne id malum propter exemplum latius serpat, occurrere Deo iuvante curabimus, Maiestatis tuae et omnium Catholicorum favorem nobis iuste quod iustum fuerit facientibus, ipsiusque inprimis Omnipotentis Dei auxilium non defuturum esse confisi. Datum Romae die 23. Mart. 1566.

764. *Epistola electi AEppi Col. ad Papam.* Quandoquidem Omnipotens et misericors Deus post obitum fel. rec. Pii IV P. Maximi Sanctitatem Vestram ut excellenti doctrina praeditam et vitae innocentia insigniter ornatam, ita Summo Pontificatu maxime dignam ad regimen Ecclesiae suae vocavit, non possum nisi et Divinae eius Maiestati ac bonitati ex animo gratias agere, et Sanctitati Vestrae eo nomine reverenter et humiliter gratulari, faustaque et felicia omnia illi precari. Quamvis autem maturius aliquando hoc ipsum facere et pro impetranda confirmatione devote, humiliter, et diligenter instare constitueram; cum tamen intelligerem Sanctitatis Vestrae Sanctaeque Sedis Ap. Legatum hisce Augustanis Comitiis interfuturum, non inconveniens existimavi hanc rem in haec Comitia reiici, humiliterque hinc petens, ut Sanctitas Vestra illud quidquid est morae atque dilationis, patienter ferat, mihique pie ignoscat. Porro Sanctitatis Vestrae clementissimas literas per eiusdem Legatum Rmum et Illmum D. Ioannem Franciscum Cardinalem Commendonum in hisce Comitiis mihi praesentatas ea, qua decet, reverentia et humilitate accepi. Ex quibus Sanctitatis Vestrae Summo Pontifice dignam curam, sollicitudinem, et vere paternum affectum erga gregem sibi commissum, et me (cui et *Filii* nomen clementer tribuit, ut paternis adhortationibus ad praestandum id, quod officii suscepti ratio exigit, non leve calcar addidit, et promtissimum animum suum gratiosissime significavit) facile intellexi. Quo nomine Sanctitati Vestrae summas merito gratias ago, humiliterque ac reverenter polliceor, me et hisce tam salutaribus, piis ac paternis adhortationibus, quantum in me erit, ea qua decet obedientia pariturum, et Deo volente usque ad extremum vitae spiritum in obedientia S. Romanae et Catholicae Ecclesiae Sedisque Apostolicae constanter permansurum, et nihil, quod ad eius auctoritatem ac dignitatem conservandam, et gregis mihi concrediti salutem, Ecclesiaeque commissae utilitatem pertinebit, et in mea potestate erit, intermissurum. Ceterum cum ad has tantas res, quas officium meum postulat, rite peragendas electionis meae confirmatione summopere opus habeam: non potui non cum praefato RR. D. Legato de huiusmodi confirmationis negotio diligenter conferre, illique omnes difficultates, quae hactenus circa idem negotium interciderunt, et causas, propter quas nihil insoliti et inusitati a me exigendum existimem, plene et

confidenter recensere. Quamvis autem idem RR. D. Legatus vir integerrimus ad hanc rem promovendam sese perquam benigne, amanter et fraterne obtulerit, ne tamen mandati sui fines excedere videretur, ad Sanctitatem Vestram me remisit, promisitque se hac in re facturum quae posset omnia. Cum igitur, Sanctissime Pater, omnibus aliis difficultatibus superatis haec sola supersit, quod non tantum vetus iuramentum, ad quod praestandum me semper obtuli, nec ea tantum obedientia, quam praedecessores mei hactenus praestare consveverunt (cuius in Brevi Sanctitatis Vestrae fit mentio), sed praeterea *insolita quaedam atque iurata fidei professio* a me exigitur, ea autem vel hanc ob causam, quod electio de me facta et negotii confirmationis plena instructio ab eiusdem impetratione (quam nihil, quod in mea potestate fuit, impedivit) benigna iuris interpretatione non differens, et existimationis ac fidei meae sufficiens defensio et professio Summi etiam Pontificis calculo approbata dudum ipsius C. Tridentini conclusionem et confirmationem praecesserit, in hoc casu nec necessaria sit, nec infelici ac turbulento hoc tempore sine summo Catholicae Religionis et Ecclesiae afflictissimae mihi commissae detrimento a me praestari possit: ut haec omnia praedictus D. Legatus ex me meisque plenius intellexit, et Sanctitati Vestrae procul dubio fideliter relaturus est: idcirco quanta possum et debeo humilitate et reverentia peto, ut tandem Sanctitas Vestra solito iuramento a procuratore meo Romae excolente recepto, omnique difficultate et mora submota confirmationem tantopere desideratam, et periculosissimis hisce temporibus Ecclesiae Coloniensi adeo necessariam gratiose mihi concedere, et benigna legis sequentis interpretatione totque relevantium causarum ratione habita, hac vice insoliti et inusitati iuramenti praestationem clementer remittere dignetur. Quodsi, ut spero, fiat, non poterunt illi, qui posthac eligendi et confirmandi sunt, quorum par similisque causa non erit, hoc ipsum in exemplum trahere. Ego certe non eo minus Catholicae fidei et religionis, quam toties et verbis et scriptis, et re ipsa professus sum, sectator et propugnator ero, et ab eo, Deo me favore suo prosequente, numquam recedam. Spiritus D. N. I. C. animam et omnes conatus Sanctitatis Vestrae ad Dei gloriam, et salutem christiani orbis dirigere et Sanctitatem Vestram diu nobis incolumem servare dignetur. Datam Augustae Vindel. 6. April 1566.

765. *Responsum Summi Pontificis ad eundem el. AEppum.* Cuperemus admodum te *Fratris* nomine posse honorare, sicut mos est Pontificum Romanorum, eos, qui consecrationis munus iam susceperunt, AEppos et Eppos appellare: sed te, donec id suscipias, filium ad paternae nostrae erga te benevolentiae indicium appellamus, confisi fore, ut utrumque erga te et patris et fratris affectum conservantes usitatiore te nomine appellemus. Accepimus literas tuas, quibus primum nobis gratularis, quod ad apostolatus officium assumti fuerimus. Gratum fuit nobis perinde ac debuit istud tuae erga nos pietatis indicium. Hoc autem Dei de nobis iudicio ita demum nos quoque laetabimur, si quid dignum hoc loco, in quo sine meritis nostris constituti fuimus, ad Divinae Maiestatis honorem et Ecclesiae Catholicae utilitatem agere Divina gratia favente, ac te et ceteris, qui nobis adesse debent, iuvantibus poterimus, omnes labores ac molestias, quas secum tantae servitutis officium offert, patientissimo ac libentissimo animo excepturi. Cum dilectionem tuam de assumtione nostra certiores per literas fecissemus, grato quoque animo acceptam abs te fuisse hortationem nostram libenter cognovimus: cui cohortationi nostrae quod ea qua decet obedientia obtemperaturum te esse polliceris, laudamus admodum in Domino istud pium propositum tuum, et magnam in spem venimus, fore, ut nostris salutaribus monitis acquiescas. *De professione fidei secundum Tridentini Concilii decretum faciendа intelleximus quae tu excusandi tui causa attulisti, sed in ea exigenda perseverare compellit nos commissum nobis officium.* Etenim curare debemus, ut cum omnia, quae tam salubriter ac sapienter non sine Spiritus S. instinctu in eo fuerunt Concilio statuta atque decreta, ab omnibus et ubique suscipiantur, tum ea maxime, quae ad fidem pertinent, inviolata serventur, nec quicquam in eis gratia concedat; nec ullam tibi in eo iniuriam facimus. *Etsi* enim *electio tua illud Concilii decretum praecessit, tamen, cum non fueris adhuc confirmatus, non tempus quo electus fuisti, sed quo confirmandus es, spectari debet. Neque est, quod verearis, ne fides tua ob eam causam in dubium vocari videatur; non enim laedetur fama tua, non aestimatio violabitur; laederes eam tu ipse potius, et quadam nomen tuum labe commaculares, si, quod omnibus electis in universum praescriptum est, ipse exequi pertinacius recusares.* A nobis quidem si quis nostrae fidei profes-

sionem exigeret, eam iuxta apostoli praeceptum reddere sine mora et cunctatione ulla parati essemus. Quocirca te etiam atque etiam hortamur et admonemus, ut in hac re nos audias, qui te sincere in Domino diligimus, et id tibi svademus; quod si feceris, ut speramus, omnes recte pie sapienterque abs te factum iudicaturi sunt; consules honori tuo, consules conscientiae, consules Ecclesiae tam nobili, cui officium pontificale praestare non potes, sicut a praedecessore nostro monitus fueras, nisi confirmationem obtinueris, ut consecrationis munus postea suscipere, atque ita Ecclesiam, sicut decet, administrare possis. — Datum Romae die 2. Iunii 1566.

766. *Alterum Breve Pontificis in eodem merito.* Cum literas illas ad te dabamus, ad quas tuis tu proximis literis respondisti, sperabamus dilectionem tuam propenso ac pio animo admissuram esse paternam hortationem nostram; sed cum eam in sententia sua adhuc persistere perspexerimus, ne quae superioribus literis scripsimus iteremus, hortamur eam iterum, ut diligentius de ea re considerans inducat in animum suum id facere, quod ab ea petimus; quod honestissime potest, quodve, ut tum scripsimus, si quis a nobis peteret, facere nos quidem minime recusaremus. Cedat paternis adhortationibus nostris, det hoc Apost. Sedis reverentiae. Si hac in re desiderio nostro obsecuta fuerit, sciat fore, ut omnes, qui vere et ex animo eius existimationem ac dignitatem diligunt, et recte et sapienter fecisse eam iudicent; de nobis vero omnia sibi polliceri poterit, quae ab amantissimo huius S. Sedis Praesule expectari aequum erit. Datum Romae die 12. Iunii 1566.

767. *Breve ad Capitulum Coloniense post factam ab electo AEppo resignationem.* Non parva animi molestia ac sollicitudine liberati fuimus, postquam ex literis Nuntii nostri apud Maiestatem Caesaream residentis cognovimus, eum, qui a vobis electus AEppus fuerat, suo tandem iure cessisse. Gaudemus admodum et Deo gratias agimus, quod iam de integro potestas ad vos delata sit, novum AEppum eligendi. Hortamur autem in Domino, et omni studio vos admonemus, ut officii vestri memores matura deliberatione adhibita et eo quo decet consensu eiusmodi personam eligatis, ut electionis vestrae et Deo et hominibus rationem reddere possitis. Agitur, ut videtis, honor Dei, agitur animarum salus, agitur officium, et existimatio vestra. Cogitate, quam

haec turbulenta sint tempora; mementote, quanto in periculo alias ista Ecclesia versata sit, quanta damna et detrimenta acceperit quorumdam Praesulum culpa. Si unquam Capitulum istud in eligendo AEppo curam et diligentiam adhibuit, nunc multo maiorem quam antea adhibeat necesse est. Proinde Dei tantum obsequium et animarum salutem atque utilitatem Ecclesiae propositam ante oculos habete, et eligite seu postulate virum, cuius exploratum et plane compertum habeatis catholicae fidei zelum, qui praeterea vita et moribus et rerum usu atque prudentia ad tantae Ecclesiae regimen non solum in spiritualibus sed etiam in temporalibus maxime aptus atque idoneus sit. Talem si, ut speramus, vestra fide, probitate prudentiaque confisi, elegeritis, electio vestra Deo grata, Ecclesiae salutaris erit: vos autem iudicii vestri non solum a nobis et ab omnibus aliis magnam laudem, sed a Deo etiam proemium consequemini. Datum Romae die 29. Nov. 1567. — **Laderchus** *Ann. Baron.* t. 22. p. 153. 422. (Commemorat paucis historiam huius rei *Pius VI* PP. in Brevi ad Praesules Galliae de sic dicta Civili Constitutione Cleri, a nobis evulgato in ‚Monumentis Catholicis pro independentia Pot. Eccles. ab Imp. Civ. I. 444.‘ Conf. **Theiner** *Documents inedits relatifs aux Affaires religieuses de la France.* Paris. 1857. I. 42.

768.

Catechismus Romanus de Romano Pontifice, A. 1566.

MON. *Parte I. cap. 10. quaest. 10. et 11.* Aperiendae — sunt fidelibus huius Ecclesiae proprietates, ex quibus licebit agnoscere, quanto beneficio a Deo affecti sint, quibus contigerit in ea nasci atque educari. Prima igitur proprietas in Symbolo Patrum describitur, ut *una* sit. ‚Una enim, inquit, est columba mea, una est speciosa mea.‘ (Cant. VI. 8.) Vocatur autem *una* tanta hominum multitudo, quae tamen longe lateque diffusa est, ob eas causas, quae ab Apostolo ad Ephesios scriptae sunt: ‚Unum enim Dominum, unam fidem, unum baptisma‘ tantum esse praedicat. *Unus est* etiam *eius rector ac gubernator*, invisibilis

quidem Christus, quem aeternus Pater dedit ‚Caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus eius;' (Eph. I. 22.) *visibilis* autem *is, qui Romanam Cathedram Petri Apostolorum Principis legitimus successor tenet.* De quo fuit illa omnium Patrum ratio et sententia consentiens, *hoc visibile caput ad unitatem Ecclesiae constituendam et conservandam necessarium fuisse.* Quod praeclare et vidit et scripsit *S. Hieronymus* contra Iovinianum iis verbis: ‚Unus eligitur, ut Capite constituto schismatis tollatur occasio;' et ad Damasum: ‚facessat invidia, Romani culminis recedat ambitio; cum successore piscatoris, discipulo crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuae, id est, Cathedrae Petri communione consocior; super illam petram aedificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio.' Quod et longe antea ab *Irenaeo* probatur, et *Cypriano*, qui de Unitate Ecclesiae loquens ait: ‚Loquitur Dominus ad Petrum: Ego, Petre, dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Super unum aedificat Ecclesiam; et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: Sicut misit me Pater, et ego mitto vos, accipite Spiritum S., tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem auctoritate sua disposuit etc.' *Optatus* deinde Milevitanus ait: ‚Ignorantia tibi adscribi non potest, scienti in urbe Roma Petro primo cathedram Eppalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, in quo uno Cathedrae unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent; ut iam schismaticus et praevaricator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.' Post vero *Basilius* sic scriptum reliquit: ‚Petrus collocatus est in fundamento; dixit enim: Tu es Christus filius Dei vivi, et vicissim audivit, se esse petram; licet enim petra esset, non tamen petra erat ut Christus. Nam Christus vere immobilis petra, Petrus vero propter petram. Dignitates enim suas Deus largitur aliis: sacerdos est, et facit sacerdotes; petra est, et petram facit; et quae sua sunt, largitur servis suis.' Postremo vero *S. Ambrosius* ait: ‚Si quis obiiciat, Ecclesiam uno capite et sponso Iesu Christo contentam praeterea nullum requirere, in promtu responsio est. Ut enim Christum Dominum singulorum

Sacramentorum non solum auctorem sed intimum etiam praebitorem habemus, nam ipse est, qui baptisat et qui absolvit, et tamen is homines Sacramentorum externos ministros constituit: sic Ecclesiae, quam ipse intimo Spiritu regit, hominem suae potestatis vicarium et ministrum praefecit. Nam cum visibilis Ecclesia visibili Capite egeat, ita Salvator noster Petrum universi fidelium generis caput et Pastorem constituit, cum illi oves suas pascendas verbis amplissimis commendavit, ut qui ei successisset, eandem plane totius Ecclesiae regendae et gubernandae potestatem habere voluerit.'

Parte II. Cap. 7. qu. 25. Unus est Sacerdotii ordo, sed in plures dignitatis gradus distinctus, — IV. Praeter hos omnes (Patriarchas) *Catholica Ecclesia Romanum Pontificem Maximum,* quem in Ephesina Synodo Cyrillus Alex. Archiepiscopum totius orbis terrarum Patrem et Patriarcham appellat, *semper venerata est.* Cum enim in Petri Apost. Principis Cathedra sedeat, in qua usque ad vitae finem sedisse constat, *summum in eo dignitatis gradum et iurisdictionis amplitudinem, non quidem ullis synodicis aut aliis humanis constitutionibus, sed divinitus datam agnoscit.* Quamobrem *omnium fidelium, et Epporum ceterorumque Antistitum*, quocunque illi munere et potestate praediti sint, *pater ac moderator, universali Ecclesiae ut Petri successor, Christique Domini verus et legitimus Vicarius praesidet.* —

769.

Breve **Gregorii XIII. PP.** ad Eppum Bambergensem A. 1579. dimissum, eundem redarguens, quod in provincia Carinthiae et Styriae Gubernatorem Acatholicum constituerit.

MON. Accepimus, te nonnullis locis Carinthiae et Styriae amoto Gubernatore catholico praefecisse Ioannem Fridericum haeresiarcham. Non possumus satis mirari, id te potuisse cogitare, nedum facere. Nam si vix potest mercenarius appellari is, qui

ubi videt lupum venientem, deserit et fugit: quo tandem nomine appellabitur is, qui in oves ipsas carpum immittit et praecipit. Tu vero et praefecisti et illum consiliarii et vicarii tui titulo ornasti. Lupus igitur pastoris consiliarius et vicarius? Cogita, quam turpe hoc tibi sit ad existimationem, quam exitiosum ad Dei iudicium! quam acerbum et funestum Christi ovibus ad aspectum! Quam vero praeclare iste tuus vicarius consulat honori tuo, quae de te in vulgus spargat, quibus nominibus plurimum tibi tribuat, quid in te maxime probet, quid praedicet, ex aliis cognosces, nisi forte iam cognovisti et negligis. Nos enim pudet ea referre, quae adversus clericos et optimum quemque molitur et exequitur. Laturi non sumus, efficiemusque, nisi eum amoveris, ut intelligas, nihil nobis antiquius esse catholica religione catholicorumque salute et quiete. Causam Christi ab Episcopo negligi grave est, perdi intolerandum, nihil in commonendo profici horrendum. Sed speramus te ad extremum hoc minime perventurum, neque amplius tali ministro usurum, neque commissurum, ut cogamur ad extrema descendere. Deus benedictus aperiat oculos tuos, ut cognoscas quibus officiis debeas eius matri inservire tuoque muneri satisfacere. — Romae die 28. Aug. 1579. — **Lünig** *continuatio Spicilegii Eccles.* p. 507.

770.

Conventus Melodunensis in Gallia enunciatio, A. 1579., facta pro Primatu Rom. Eccl.

MON. — Operam dabunt ii, quibus haec cura demandata est, Episcopi scilicet, et eorum Vicarii, ut in omnibus Synodis omnes et singuli tam clerici quam laici amplectantur, et aperta professione eam fidem pronuncient, quam *S. Romana Ecclesia, magistra, columna, et firmamentum veritatis,* profitetur et colit: ad hanc enim propter suam principalitatem oportet omnes convenire Ecclesias. — **Sfondrati** *Gallia vindicata.* 1702. p. 780.

771.

Gregorius XIII Patriarcham Alexandrinum Nestorianum hortatur, ut ad unitatem Ecclesiae Romanae revertatur, A. 1580.

MON. Caritas Christi, quae homines longissimo etiam intervallo disiunctos devincit quam arctissime, complectiturque fideles omnes ubicunque terrarum sitos quasi unum corpus, facit, ut has literas ad tuam fraternitatem demus, precemurque tibi a Domino toto pectore sempiternam salutem. Quia vero nemo potest ad salutem hanc pervenire sine fide sincera et catholica, neque fides plus una esse potest, vera autem et catholica fides in hac Romana atque Apostolica Ecclesia semper viguit, optamus atque oramus tuae fraternitatis firmissimam et perpetuam cum hac ipsa Ecclesia sanctae religionis et dogmatum coniunctionem. Tenere te arbitramur, quam aperte omnes non Latini modo sed Graeci totiusque Orientis reliquique orbis, inprimis vero Aegypti Eppi *Romanae Ecclesiae Primatum* semper agnoverint, et sanctam apostolicamque hanc Sedem matrem et caput omnium Ecclesiarum praedicarint, seseque cum ea voluntate et fidei religione coniunctissimos esse professi fuerint, testatique sint ea coniunctione suam maxime salutem contineri. Extat magni illius Athanasii omniumque Aegypti Epporum ad Marcum Rom. Pontificem epistola, in ea sic scribunt: ‚Domino Sancto et Apostolici culminis venerando Marco, S. R. Ap. Sedis atque universalis Ecclesiae Papae Athanasius et universi Aegyptiorum Eppi salutem.‘ Dumque Romanum Pontificem rogant, ut mittat exemplaria et decreta Synodi Nicenae, quoniam quae illic erant, fuerant ab Arianis depravata, sic aiunt: ‚Optamus, ut a vestrae S. Sedis et Ecclesiae auctoritate, quae est mater et caput omnium ecclesiarum, ea ad correctionem et recreationem fidelium orthodoxorum percipere per praesentes legatos mereamur, quatenus vestra fulti auctoritate vestrisque precibus roborati, illaesi ab aemulis sanctae Dei Ecclesiae et nostris evadere, vobisque commissos eruere valeamus.‘ Extat item alia eiusdem

Athanasii totiusque Aegypti Epporum, hoc est, maiorum tuorum epistola ad Felicem Rom. Pontificem: in ea implorant huius S. Sedis operam atque auctoritatem, fatenturque se ab huius Ecclesiae decretis dogmatibusque pendere, inque eo maiores suos imitari, seque huic tamquam matri commissos esse, nefasque esse ab eius auctoritate et coniunctione discedere, tamque aperte eius primatum et potestatem agnoscunt, ut nihil possit dici apertius; sed operae pretium est, ipsos loquentes audire: ‚Pater beatissime, inquiunt, quia semper nos et antecessores nostri a vestra Ap. Sede auxilium hausimus, et nostri vos curam habere agnovimus, praefatam Apostolicam et Summam expetimus iuxta Canonum decreta Sedem, ut inde auxilium capiamus, unde praedecessores nostri ordinationes et dogmata ac sublevationes acceperunt; ad eam quoque quasi ad matrem recurrimus, ut eius uberibus nutriamur, quoniam non potest mater oblivisci infantem suum, sic et vos nolite oblivisci nos vobis commissos, quoniam non levibus nos inimici nostri implicaverunt afflictionibus, et quotidie facere moliuntur, et apprehendi aut ferris nos constringi minantur, nisi eorum consentiamus erroribus, quod nequaquam vobis inconsultis facere praesumimus, canonibus nimirum iubentibus, absque Romano nos de maioribus causis nihil decernere debere Pontifice, ideoque ad propositum recurrentes, et ad bravium properantes, vestrae Ap. Sedis imploramus auxilium, quia ut credimus, non despexit Deus preces cum lacrymis sibi oblatas servorum suorum, sed ob id vos praedecessoresque vestros, Apostolicos videlicet Praesules in summitatis arce constituit, omniumque ecclesiarum eis curam habere praecepit, ut nobis succurratis, nosque tuentes, cui omne Epporum iudicium est commissum, liberare ab hostibus nostris non negligatis, et quae sequuntur.‘ Veritus fuit olim Dionysius ipse istius Ecclesiae Alexandrinae Eppus, ne per errorem laberetur in baptisandis denuo iis, quos haeretici antea baptisassent. Quid igitur? ille id consilii cepit, quod intelligebat esse tutissimum: consulit Xystum Rom. Pontificem, declaravitque se illius iudicio errare non posse. Extat haec quoque illius epistola. Infinitum esset, omnes ex omnibus nationibus Eppos et S. Patres proferre, qui huius S. Sedis primatum summamque auctoritatem scriptis se agnoscere, ac factis venerari professi sunt, simulque ostendere illos pie sancteque fecisse, Ecclesiamque hanc, ut semper fuit ab omni-

bus catholicis habita, sic reipsa ecclesiarum omnium matrem veritatisque omnis magistram esse; sed satis fuit maiorum tuorum testimonia proponere, te enim ea libentissime recognoscere existimamus. Iam vero in octava Synodo Generali Florentiae perfecta nonne praesente Imperatore Palaeologo, omnibusque totius Orientis Eppis de huius S. Sedis, Romanique Pontificis primatu et summa auctoritate Christianos Ecclesiasque omnes docendi, pascendi, regendi diligentissime cognitum et decretum fuit? Post istam vero ultimam discussionem quae tempora, quae calamitates, quae et quantae rerum atque animarum strages fuerint consecutae, et vos experti estis, quotidieque experimini, et nos ingemiscimus. Horum igitur maiorum tuorum et universi orbis Epporum consensum atque auctoritatem te ecclesiamque tuam hoc tempore sequi, amplecti, retinere, cumque hac S. Sede voluntate et fide coniunctissimos esse acquissimum est atque ad salutem pernecessarium. Nos certe ut id faciatis, incredibiliter cupimus, Deumque oramus ipsius gloriae causa, vestraeque salutis studio. Haec etiam eo libentius scribimus fraternitati tuae, quia ex ven. fratre Nema Patriarcha Ecclesiae Antiochenae cognovimus de tua pietate, et optima voluntate in amplectendis iis, quae recta et vera esse intelligitis. De huius vero Ecclesiae Romanae statu, dogmatibus, pietate, veritate, sinceritate facile poteris ex eodem ipso Nema cognoscere. Versatus est enim apud nos aliquot annos magna cum laude, potuitque omnia diligentissime considerare. Deus benedictus amplectatur, cumuletque te Ecclesiamque tuam sua gratia. Datum Romae die 29. Oct. 1580. — **Theiner** *Annal. Baronii.* III. 231. Romae 1856.

772.

Gregorius XIII Patriarchae Alexandrino de necessitate unionis cum Ecclesia Romana, omnium ecclesiarum matre et magistra, A. 1584., denuo scribit.

MON. Accepimus literas fraternitatis tuae desideratissimas: erant enim plenae sententiarum ex sacris libris depromta-

rum magna cum testificatione tuae optimae voluntatis, desideriique eius caritatis, quam beatus Apostolus appellat vinculum perfectionis. Gaudemus nostram vicissim caritatem tuae fraternitati perspectam esse ex nostris literis. Verum illae minimae cuiusdam particulae summi desiderii nostri in dies esse possunt: optamus enim fraternitati tuae bona multo maxima, multoque ampliora, quam ut possint humanae mentis vi et cogitatione comprehendi. Quae praedicas de Romani Pontificis auctoritate, vere pieque a tua fraternitate praedicari intelligimus, sed quo maiore ac celsiore in gradu collocati sumus, eo magis nostram imbecillitatem agnoscimus, divinamque erga nos benignitatem admiramur, inque hoc munere gravissimo ac laboriosissimo cupimus piorum hominum precibus divinam nobis opem et gratiam implorari. Neque enim, ut ait Apostolus, sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Vires infirmae sunt, desiderium optimum: verum hoc quoque ipsum divinae bonitati acceptum ferimus, rogamusque ut qui dedit velle, det etiam pro bona voluntate perficere. Haec igitur voluntas desideriumque a divina procul dubio caritate profectum nos impulit, ut ad tuam fraternitatem scriberemus, rogaremusque ut nobiscum fide et caritate iunctus esse velles, quod cum velle te dicas, pieque et docte detesteris christianorum inter se dissidia: agimus gratias divinae bonitati, quantum possumus, maximas, tuamque istam optimam voluntatem Deo offerimus, rogamusque fraternitatem tuam per eundem ipsum Christum, cui inservimus, ut eam omnibus testatam esse velis. Id vero fiet, si aliquem tuorum cum literis et mandatis ad nos miseris, qui ea, quae vere sapienterque scribis, coram profiteatur tuo nomine. Sic enim in tuis literis erat: ‚Romanum Pontificem, cuius nos impositam nobis a Deo personam sustinemus, fidelium sacerdotum caput esse; huic ipsi orthodoxos Reges omnes subesse oportere, huic datas a Christo in Petri persona claves regni coelorum; hunc eundem pastorum fidelium Pastorem esse; ab hoc scientiae veritatem peti atque accipi oportere; tuum inprimis munus esse, nostras cohortationes, et ut ipse scribis, mandata omni cum caritate accipere; nostram et sanctae huius Sedis auctoritatem ad schismata, dissidiaque omnia ex ecclesia amovenda a Deo constitutam esse; Deum a tua fraternitate orari, ut efficiat nostra opera, ut unum perpetuo

sit sui populi cor, utque nostra ad vos monita quam frequentissima sint; gratias agere te divinae bonitati, quod accenderit nos desiderio christianas nationes perfecta inter se caritate iungendi; orare, ut Dominus noster efficiat in vobis, ut verum respondeatis, utque unius eiusdemque fidei communionem, quemadmodum oportet, manifestetis; vos a Romani Pontificis scientia perinde quasi lunam a sole illustrari.' Haec, inquam, omnia, ut alia permulta omittamus, erant in literis fraternitatis tuae omni cum veritate, pietate, doctrina explicata. Cupimus igitur haec ipsa, quae ad nos scripsisti, propria etiam legatione testata esse, ad Dei gloriam, ad perpetuum tuae eximiae voluntatis, caritatis, pietatis testimonium, ad evellendam ex animis nonnullorum opinionem quamdam, existimantium te ecclesiamque tuam in aliquo fidei articulo a Romana ecclesia dissidere, ad nostrum denique totiusque Ecclesiae gaudium. Expectamus incredibili cum desiderio tam laetam diem, nec quidquam longius habemus, quam dum eum, quem cum tam illustri caritatis tuae testificatione legaveris, perinde quasi te ipsum amplectamur. — Oramus summam Dei bonitatem, ut omnibus consiliis actionibusque tuis praesto sit sua gratia, dirigatque ea ad sui nominis gloriam, ad populorum tibi commissorum salutem, ad Catholicae Ecclesiae suae laetitiam, largiaturque fraternitati tuae omnium bonorum cumulum. Datum Romae die 18 Febr. 1584. — **Theiner** l. c. III. 615.

773.

Gregorius XIII bullam Coenae renovans, excommunicat appellantes a Romano Pontifice ad Concilium, item quocunque modo impedientes executionem Rescriptorum Apostolicorum. A. 1583.

MON. Consueverunt Romani Pontifices praedecessores nostri ad retinendam puritatem Religionis Christianae, et ipsius unitatem, quae in coniunctione membrorum ad unum caput, Christum videlicet, eiusque Vicarium principaliter consistit, et sanctam fidelium societatem ab offensione servandam, arma iu-

stitiae per Ministerium Apostolatus in praesenti celebritate exercere. Nos igitur vetustum et solemnem hunc morem sequentes, excommunicamus et anathematisamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus S. auctoritate quoque Beatorum Apost. Petri et Pauli, ac Nostra — — omnes et singulos cuiuscunque status, gradus, seu conditionis fuerint, et interdicimus Universitates, Collegia, et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententiis seu mandatis nostris ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio vel favore appellatum fuerit. — — Item omnes, qui praetexentes frivolam quamdam appellationem a gravamine vel futura executione literarum Apostolicarum et in forma Brevis — a Nobis, et a Sede praedicta, seu Legatis, Nuntiis — aliisque Iudicibus et Delegatis Apostolicis emanatorum decretorum, aut ad alias Curias seculares et laicam potestatem recurrunt, et ab ea appellationes huiusmodi admitti — faciunt. Item omnes et singulos — quacunque praefulgeant dignitate — qui per se, vel alium auctoritate propria, et de facto quarumcunque literarum Apostolicarum praetextu beneficiales et decimarum ac alias causas spirituales et spiritualibus annexas ab Auditoribus et Commissariis Nostris aliisque Iudicibus Ecclesiasticis avocant, illarumve cursum et audientiam, ac personas — causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tamquam Iudices interponunt. — Quive ex eorum praetenso officio — personas Ecclesiasticas — coram se ad suum tribunal, audientiam, Cancellariam, Consilium vel Parlamentum praeter Iuris Canonici dispositionem trahunt vel trahi faciunt. Nec non qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quaevis alia decreta — quomodolibet fecerint, ordinaverint, et publicaverint, — unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo laeditur vel deprimitur, aut alias quovis modo restringitur, seu Nostris et dictae Sedis, ac quarumcunque Ecclesiarum iuribus quomodolibet — praeiudicatur. Nec non qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Superiores, vel inferiores Praelatos, et omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque utantur, secundum quod Canones, et sacrae Constitutiones Eccl. et Decreta Conciliorum Generalium, et praesertim Tridentini, statu-

unt. Ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum vel etiam delegatorum quorumcunque sententias et decreta, aut alias Fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias et alias curias seculares recurrunt, et ab illis prohibitiones, et mandata etiam poenalia Ordinariis aut delegatis praedictis decerni et contra illos exequi procurant. — Quive iurisdictiones seu fructus, redditus et proventus ad Nos et Sedem Apostolicam, et quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione vel causa sine RR. PP. vel eorum, ad quos iure pertinent, expressa licentia sequestrant. Quive collectas, decimas — et alia onera Clericis, Praelatis, et aliis personis ecclesiasticis, et eorum ac Ecclesiarum, Monasteriorum, et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, et proventibus huiusmodi absque simili Rom. Pont. speciali et expressa licentia imponunt, et diversis etiam exquisitis modis exigunt. — — Datum Romae apud S. Petrum a. 1583. die 4. April. Pont. nostri anno undecimo. — **Bullarium** *edit. Taurin.* VIII. 413.

774.

C. Turonense. A. 1583. acta et decreta sua iudicio Rom. Pont. substernit.

MON. *Relatio Concilii ad Gregorium XIII. PP.* Si serius, quam res ipsa postulabat, quamque Tuae visum fuerit Sanctitati, Turonensis provinciae Concilium absolvimus, beatissime Pater, illam obtestamur humillime, ne illud nostrae adscribat negligentiae, sed variis huius negotii progressum remorantibus incommodis. — Quandoquidem vero a te uno pendemus omnes, qui nobis hic ut membris tuis Caput es, in quo consilii sedem non immerito posuere non pauci, quemque Christi Domini nostri in terris agnoscimus pieque veneramur Vicarium, quidquid omnino elucubravimus, non prius in lucem prodire patimur, quam sacratissimo Tuae Sanctitatis illud obtulerimus iudicio, ut veluti ad Lydium vel Heraclium potius lapidem probatum omni-

que repurgatum errore, dignissimo tuae vocis oraculo fultum, certissimoque prudentissimi tui consilii calculo comprobatum, tutius in hominum manus exire possit: hoc nimirum maiorem apud omnes gratiam initurum, quod ab eo fuerit probatum, quem non secularis ambitio, nec dubius hominum favor, sed Dei ipsius bonitas nobis dedit Pontificem bonum, pium, prudentem, et a vigilantia sui nominis „Ethymo“ vere nuncupandum Gregorium Maximum. Nemini igitur mirum esse videatur, si omnes nostras actiones ad te unum caput nostrum referimus: cum id Dei praecepto faciamus, neque praestantius nostrae adversum te obedientiae specimen dare valeamus, te, inquam, summum omnium christianorum moderatorem, quam dum te consultore non solum ab errore et malis abstinemus ipsi, atque alios avocamus, sed ea etiam, quae laudabilia sunt, sine tua sententia, teque inconsulto facere in religionem vertimus. Habebit ergo tua Sanctitas tuorum humillimorum servorum Turonensis provinciae Patrum decreta e Tridentino tuo oecumenico excerpta Concilio, pro temporis instantis usu, conditione et necessitate adeo accurate et exquisite per nos collecta, ut nec maiore studio, nec magis in omnium provincialium utilitatem fieri potuerint. Tuae nunc erit Sanctitatis benevolentiae et benignitatis, beatissime Pater, tuum hac in re adhibere iudicium, tuamque dignissimam interponere auctoritatem, ut quae tibi videbuntur recta, approbatione tua sancias, quae secus, obliteres, expungas, et ab arcano tuae prudentiae sacrario sacratiora et meliora proferas, nosque obsequentissimos tibi et indignissimos tali consortio consacerdotes ea doctrina et eruditione imbuas, quam tu „Theodidaktos“ divinitus accepisti, et qua tu „Hiera kephale“ nobis tanto pracluces, quanto ceteras stellas lumine sol antecellit. Tuam super hac re sententiam, et si quid emendationis a tuae sanctitatis oraculo proficiscetur, expectamus devotissime, ut postea typis haec decreta mandari ac provincialibus distribui — curemus. — Iubebis igitur pro tua sapientia, quidquid tibi visum fuerit: nos vero idem quod Cornelius ille centurio cum suis divo Petro dixit, respondebimus. Nunc omnes nos teste Deo adsumus, ut et audiamus, et faciamus omnia, quaecunque tibi a Deo praecepta sunt: a quibus illo iuvante ne latum quidem unguem sumus unquam discessuri, ab eodemque communibus votis deprecaturi, ut tuam sanctitatem toti reipublicae christianae

quam diutissime servet incolumem, ac felicibus illam semper secundet ac provehat incrementis. — **Harduini** *Concil.* X. 1450.

775.

Sixtus V PP. Henricum Navarrae Regem, et Henricum Condensem, in haeresim Calvinianam relapsos, censuris ac poenis canonicis plectit. 1585.

MON. Ab immensa aeterni Regis potentia beato Petro eiusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum et principum supereminet potestates, stabilique in petra consistens, nec ullis adversantibus vel etiam secundis flatibus a recto deflexa, inconcussa profert in omnes iudicia: et ne divinae maximae leges violentur, summa ope providet; et si quos ordinationi Dei resistentes invenit, severiore hos vindicta ulciscitur, et quamvis potentiores de solio deiiciens veluti superbientis luciferi ministros ad infima terrae deturbatos prosternit. Quare pro incumbenti nobis ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudine, ut animarum saluti inprimis prospiciatur, et non solum famulatus nostri sed etiam omnia futura tempora impiis ac detestandis monstris purgata cunctis christiani orbis partibus pacem afferant et quietem; et praesertim amplissimo Galliae regno, in quo christiana religio omni tempore ita viguit, tantaque Regum illius pietas, fides ac devotio, tot in Romanam Ecclesiam merita extiterunt, ut ii iure optimo gloriosissimum christianissimi cognomen ab ea sint consecuti; ac etiam ne nos de neglecta officii nostri cura unquam apud Deum argui possimus: arma militiae nostrae, quae non carnalia sunt, sed potentia Deo in destructionem munitionum, nunc contra duos potissimum irae filios, *Henricum Borbonium* quondam *Navarrae Regem*, et *Henricum Borbonium* olim *Principem Condensem* exercere compellimur. Ille enim quondam rex Calvini errores atque haereses etiam ab ineunte adolescentia secutus est, pertinaxque earum patrocinium tamdiu exercuit, quoad clarae memoriae Caroli IX.

Francorum Regis et carissimae in Christo filiae Catharinae Reginae eius matris pientissimae, atque etiam dilecti filii nostri Caroli tit. S. Chrysogoni presbyteri Cardinalis Borbonii patrui sui, et Ludovici Mompenserii Ducis piis frequentibusque hortationibus, apertisque eximiae virtutis ac doctrinae theologorum demonstrationibus ad fidem Cath. et Ap. Romanam, ut existimabatur, conversus, haereticas omnes contra fidem catholicam opiniones Parisiis publice in Ecclesia damnavit, anathematisavit, et abiuravit, fidemque ipsam catholicam expresse professus est, datisque subinde suis ad fel. rec. Gregorium PP. XIII praed. nostr. literis, quibus eundem praedecessorem supremum Catholicae Ecclesiae Caput iam agnoscens ipsum supplex deprecabatur, ut poenitentiae, conversionis et obedientiae suae confessionem acceptam habere, et anteactorum veniam, remissionisque gratiam concedere dignaretur, firmiter promittens se fidem ipsam cath. perpetuo integre ac inviolate servaturum; quibus literis utpote regiis idem praedecessor credens, et paternae caritatis visceribus commotus, ac etiam gravissimo Regis, Reginae matris, Cardinalis et Ducis praedictorum de huiusmodi conversione testimonio adductus, illum ipsum praeteritos errores confitentem, veniamque humiliter petentem a crimine haeresis et a censuris eccles. propterea incursis absolvit, et in gremium S. Matris Ecclesiae communionemque fidelium admisit, omni inhabilitate ab eo sublata. — Sed ille ut erat ingenio vario, et inconstanti animo, haud multo post a cath. fide et debita erga Sedem Apost. obedientia — deficiens, atque in eo, quo prius erat, coeno revolutus, a Rege Christ. clam se subducens, collectoque in loco ab ipsius Regis aula satis remoto quam potuit copioso haereticorum sceleratorum aliorumque idgenus impiorum hominum numero, ibi ea omnia, quae de Calvinismi detestatione, haereseon omnium abiuratione, ac Romanae fidei Cath. et Ap. professione antea fecerat, palam revocavit, testificatus se Calvinismum ipsum profiteri, prout professus est, eique haeresi pertinaci et obdurato animo semper adhaesit, et in ea hucusque vivens, saepius haereticos perduelles ac seditiosos, quorum caput, dux, et propugnator in Gallia, et etiam exterorum acerrimus fautor semper fuit, ad arma contra praedictum Carolum ac etiam cariss. fil. nostr. Henricum Regem Christ. — et reliquos catholicos omnes concitavit etc. — sed ne haec quidem satis sibi exi-

stimans, intimum quemdam suum nefariis artibus suis instructum extra Galliae fines — misit, per quem cum primariis haereticis impia consilia sua communicavit, eorumque vires et arma contra Religionem Cath. et Romani Pontificis potestatem provocavit, conciliabula quoque haereticorum in diversis provinciis habenda curavit; quorum nonnullis, dum iniquissima illa foedera contra fidem cath. ac praesertim contra ecclesias, clerum, et universos catholicos regni Franciae tractabantur, ille non solum interfuit sed etiam praefuit. *Henricus* vero *Borbonius princeps Condensis* utroque parente haeretico genitus, cum illi exitialia Calvini dogmata eorumque ministros pertinaciter in omni vita fovissent, eorumdem patris ac matris secutus haereses consimilia facinora etiam adolescens perpetravit; deinde eadem illa, qua alter Henricus, opera viam veritatis poenitentia et humilitate cordis, quantum coniici potuit, arripiens, detestatisque pariter et abiuratis publice omnibus haereticorum erroribus, et deliramentis, fidem catholicam, ut praefertur, professus est. Quibus ad eundem Pontificem perlatis, ac etiam pro eo similibus precibus porrectis, ipse praedecessor illum — ab haeresi et censuris absolvit, et in gremium Cath. Ecclesiae fideliumque consortium recepit. — Sed ille paulo post ad pristinam impietatem rediens, deterrimamque illam viam, quae signata et impressa erat vestigiis quondam Ludovici Condensis patris sui, impiissimi Catholicae Ecclesiae persecutoris, ingressus, eisdemque vestigiis insistens, se quoque haereticorum ac conscleratorum hominum dicti regni Galliae ducem ac defensorem, bellorumque civilium ac seditionum auctorem praestitit, militum haereticorum exterorum copias in Galliam traduxit, urbes et oppida expugnare tentavit, templa evertit, sacra violavit et populatus est, sacerdotes indignis modis necavit, ministrosque impietatum substituens perversam illorum doctrinam publicari et custodiri iussit, et denique omne feritatis genus tam in Dei ministros, quam in ceteros catholicae fidei cultores exercuit. Quae omnia cum manifesta, publica, et notoria sint, cumque nobis plene et legitime constet praesertim ex processu tempore eiusdem fere Gregorii Papae praed. nostri confecto, et aliis quamplurimis documentis et gravissimis testimoniis, Henricum quondam Regem et Henricum Condensem notorii et inexcusabilis criminis haeresis et in haeresim relapsus, atque etiam haereticorum fautoriae reos

existere: nos gladium vindictae contra eos pro officii nostri debito exerere coacti vehementer indolemus, quod illum in hanc prolem detestabilem ac degenerem inclytae Borboniorum familiae, in qua spectatae religionis candor, et virtutis decus, ac in Sedem Apost. observantia omni tempore emicuit, pro his sceleribus convertere debeamus. Itaque in praecelso hoc solio et in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum et Dominus dominantium nobis licet indignis tribuit, constituti, auctoritate Dei Omnipotentis ac beatorum Petri et Pauli Apost. eius, et nostra, ac de ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalium consilio pronunciamus et declaramus: Henricum quondam Regem, et Henricum Condensem supradictos fuisse et esse haereticos, in haereses relapsos, et impoenitentes, haereticorum quoque duces, fautores, et defensores manifestos publicos et notorios, sicque laesae maiestatis divinae reos, et orthodoxae fidei christianae hostes, adeo, ut nulla possint se tergiversatione aut excusatione defendere, ac proinde eos damnabiliter incurrisse in sententias, censuras et poenas sacris canonibus et constitutionibus apostolicis, legibusque — contentas, ac haereticis relapsis et impoenitentibus debitas, et specialiter eosdem fuisse et esse ipso iure privatos, Henricum quondam Regem praetenso Navarrae regno, alterum vero Henricum Condensi etc. Ac pariter eos ipso iure privatos et incapaces ac inhabiles ad succedendum in quibuscunque Ducatibus — declaramus. — Quin etiam proceres feudatarios, vasallos, subditos et populos — ac ceteros omnes, qui illis quomodocunque iuraverunt, a iuramento huiusmodi ac omni prorsus dominii, fidelitatis, et obsequii debito perpetuo absolutos esse. — Ceterum eundem carissimum in Christo filium nostrum Henricum Francorum Regem Chr. per viscera misericordiae Iesu Christi hortamur, rogamus, ac etiam monemus, ut memor praestantissimae fidei et religionis Regum maiorum suorum, quam quasi haereditatem longe ipso Regno potiorem ab eis accepit, memor etiam illius iuramenti, quod in eius coronatione de exterminandis haereticis solenniter praestitit, auctoritate potestate virtute atque animi magnitudine vere regia ad executionem tam iustae huius sententiae nostrae incumbat, ut scilicet in hoc quoque gratum se Omnipotenti Deo exhibeat, et matri suae Ecclesiae obsequium debitum persolvat. Praeterea omnibus ven. fr. nostris Primatibus, AEppis, et Eppis per regnum Franciae, Na-

varrae, Bearni — constitutis in virtute sanctae obedientiae praecipimus et mandamus, ut cumprimum harum literarum exempla ad eorum manus pervenerint, illa publicari faciant, et, quantum in ipsis erit, ad effectum perduci curent. — Datum Romae A. 1585. quinto idus Sept.

776.

Sententia **Facultatis Theol. Parisiensis** de Concilio Tridentino simpliciter et absulla modificatione promulgando ac acceptando, A. 1588.

MON. Anno Domini 1588. die 15. mensis Novembris sacratissimae Theologiae Facultas Parisiensis congregata est per iuramentum apud Collegium Sorbonae post Missam ibidem celebratam, ad audiendam lecturam literarum missarum a Magistris nostris de Cueylly, Peletier, et Tissart ad D. Fabrum Syndicum eiusdem Facultatis propter controversiam ortam in Congregatione trium Ordinum *Blesis* existentium: *an Concilium Tridentinum deberet promulgari cum modificationibus, scilicet salvis privilegiis Ecclesiae Gallicanae*, exemtionibus, indultis sive immunitatibus Capitulorum, Monasteriorum et aliorum, *vel pure et simpliciter?* Super quibus auditis omnium Magistrorum, qui magno in numero convenerant, suffragiis, conclusum est a D. Decano: *unanimi consensu sententiam esse Facultatis, pure et simpliciter, sine ulla modificatione promulgandum et recipiendum esse Concilium Tridentinum iuxta Bullam Pii IV* ob id expresse ad calcem C. Tridentini positam, qua prohibetur sub poena excommunicationis, ne quis sine Summi Pontificis auctoritate audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocunque modo edere, sed ortas difficultates et controversias ad Sedem Apostolicam fidelium Magistram referre praecipitur, decerniturque irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quae quidem conclusio prima die Decembris anni

praedicti — comprobata et confirmata est. — **D' Argentré** *coll. Iudic.* I. Suppl. XXIV.

777.

Sixtus V PP. plures Congregationes Cardinalium instituit pro negotiis eccles. rite peragendis. In Constitutione desuper edita tum Primatum R. P. identidem evolvit, tum Principes Viros ad defendenda Ecclesiae iura hortatur, A. 1588.

MON. Immensa aeterni Dei omnium opifex sapientia a fine usque ad finem fortiter attingens sic cuncta inter se admirabili concordiae nexu copulavit, svaviterque disposuit, ut vicissim ad suorum se munerum functiones exercendas mutuis auxiliis sublevarent. Ipsa in coelesti Hierusalem varios beatorum Spirituum ordines distinxit, quorum superiores de Divinae Providentiae rebus inferiores illuminarent. Ipsa militantis Ecclesiae, quae triumphantis illius imago est, corpus variis membris discrevit, quae Capiti suo glutine caritatis compacta et connexa mutuo se adiuvarent, ex quo totius corporis salus et conservatio existeret. Quare iure optimo *Romanus Pontifex, quem Christus Dominus corporis sui, quod est Ecclesia, visibile Caput constituit, omniumque Ecclesiarum sollicitudinem gerere voluit, multos sibi tam immensi oneris adiutores advocat, atque adsciscit, cum venerabiles Eppos fratres suos, quos toto terrarum orbe ad singulos greges pascendos mittit, tum amplissimum ordinem S. R. E. Cardinalium,* qui tamquam nobilissima membra Capiti propius cohaerentia eidem Summo Pontifici sicut Christo Domino Apostoli semper assistunt, quique primi laborum et consiliorum socii sunt et participes, ut partita inter eos aliosque Romanae Curiae Magistratus ingenti curarum negotiorumque mole, ipse tantae potestatis clavum tenens divina gratia adiutrice non succumbat. Nos igitur magni illius Moysis exemplo adducti, qui cum Deo loquens soceri sui Iethro consilium de variis iudicibus

constituendis non repudiavit, quique Dei iussu insignem Senatum 70 Seniorum conscripsit, qui cum eo onus populi sustinerent, ne solus ipse gravaretur, Pontificium hoc onus angelicis plane humeris formidandum inter Senatores orbis terrae fratres nostros Cardinales apta quadam distributione pro temporum conditione, negotiorum multitudine et varietate, ipsaque utilitatis ratione salubriter partiri decrevimus: ea inprimis cogitatione permoti, ut *qui ex omnibus nationibus ad hanc matrem, magistram, perfugiumque fidelium Ap. Sedem, devotionis salutisque studio, iuris persequendi, gratiae impetrandae, aliasve multiplices ob causas frequentissimi confugiunt*, ii quidem et tuto et commode, quantum in provinciis nostris praestare possumus, Romam perveniant, et ut facilius celeriusque expediantur, distinctos Cardinalium conventus et congregationes ad certas rerum negotiorumque tractationes paratas habeant, Cardinalesque ipsi distributi muneris partem levius ferant, diligentius administrent, commodius nos consulant, et denique viri primarii publicis in rebus exercitati nullo unquam tempore desint. Itaque motu proprio et ex certa scientia, ac de eorumdem fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio et assensu, ex eodem S. Collegio, quod per Dei gratiam viris pietate, doctrina rerumque usu praestantibus ex omni natione abundat, *Congregationes quindecim* constituimus, singulisque certa negotia assignavimus, ita, ut graviores difficilioresque consultationes ad nos referant, ac unicuique earum suas facultates et auctoritatem in eum modum, qui infra descriptus est, dedimus atque attribuimus. Inprimis igitur, quoniam *fides*, sine qua impossibile est placere Deo, totius spiritualis aedificationis fundamentum est, *cupientes hoc pretiosum depositum, quod nobis potissimum a Christo Domino in beato Petro Apostolo est creditum, adversus omnes inferorum portas integrum inviolatumque custodire*, Congregationem S. Inquisitionis haereticae pravitatis etc. etc. — *(Enumeratis ac coordinatis Congregationibus, sic concludit:)* — Per paternam nostram caritatem et auctoritatem, quae nobis a Christo Domino data est, et per Ipsum, per quem Reges regnant, *obtestamur carissimos in Christo filios nostros in Imperatorem electum, omnesque Reges ac dilectos filios nobiles viros Rerumpublicarum aliosque Duces ac ceteros seculares Principes*, quos Deus in excelso loco constituit, et temporali pote-

state communivit, *ut fidei catholicae propugnatores et defensores sint*, de quorum pietate et erga Ap. Sedem observantia atque obedientia magnopere in Domino confidimus, et quam etiam munitis argumentis perspectam habemus. Alios vero eccles. dignitate praeditos per haec apost. scripta ac per debitae obedientiae vinculum statusque sui sublimem conditionem, qua Deo arctius religati existunt, obstringimus, ut his nostris conatibus ad Dei laudem, fidei propagationem, fidelium commoditatem et salutem assistant, ac *auctoritatem, quae Ecclesiae Praesulibus in beati Petri persona a Christo Domino credita et collata fuit*, ad fidei catholicae exaltationem et augmentum, prout ex eorum munere tenentur, nosque eos pie facturos speramus, *tueantur et defendant, ac operam dent, studiumque demum omne conferant, ut eadem auctoritas ecclesiastica omnino illaesa conservetur*, ac Ecclesiae Dei ministris opem et auxilium in omnibus impendant, et de Sede Apostolica ex sua maiorumque suorum pietate bene mereri non desinant, *memores, se in susceptione imperialis ac regii diadematis et principatus ad id prae ceteris devinctos esse*, ut inde in hac mortali vita felicitatem, nostramque et Sedis eiusdem benignitatem ac gratiam uberius valeant promereri, post exactum vero mortalis huius vitae curriculum a Deo aeternam gloriam et beatitudinem consequantur. — **Bullarium** *edit. Taurin.* VIII. 985.

778.

Sixtus V PP. ad Eppos Moldaviae de conservanda Unitate cum Romana Ecclesia, velut omnium Ecclesiarum Matre et Magistra. A. 1590.

MON. Ven. fr. Anastasio Metropolitano Socianae, et Gregorio Eppo Romandiae. — Cum vos, qui pietate et prudentia ceteros antecellitis, optime intelligatis, Christifideles, dum a Catholicae Ecclesiae unitate seiunguntur, summo divinae iustitiae iudicio plerumque in angustias et adversitates incidere: ideo fraternitates vestras monemus et hortamur in Domino, ut unam

sanctam Romanam Catholicam et Apostolicam Ecclesiam, a qua qui seiuncti sunt et in fide dissentiunt, salvi esse non possunt, agnoscatis, et ad eam, quae omnium Ecclesiarum mater et magistra est, non solum in temporalibus sed etiam in spiritualibus recurratis, fidemque catholicam integram et constanter conservetis, et a subditis, quorum vobis a Deo cura commissa est, recipi et praedicari pro vestro munere curetis. *Qui* enim *ovile per aliud ostium, quam per illud, quod per Christum Petro et per Petrum Romanis Pontificibus eius successoribus apertum fuit, ingredi nituntur, aut qui oves pascere in aliis pascuis conantur, quam in illis, quae ab huius S. Sedis Apostolicae auctoritate suis quasi limitibus circumscripta sunt, aut alia ratione, quam ea, quae ab hac Romana Ecclesia praefinita est, eos quoad fidem errare, et quoad instituta et mores deficere sane apud omnes perspectum est.* Itaque si Romanae Ecclesiae apostolicas traditiones, reliquasque omnes observationes et constitutiones, ut decet, amplecti et sequi, ac in omnibus ei parere constitueritis, et si vos, in quos omnium oculi illius provinciae coniecti sunt, vestro exemplo ceteros ad Christum Dominum nostrum, et ad Romanum Pontificem eius in terris Vicarium, universalem Ecclesiam pascendi et gubernandi plenam potestatem habentem, adducere, et eadem ratione, qua eadem Catholica Romana Ecclesia colit, colere volueritis, et quae pro salute animarum in spiritu et veritate peragere oportet, peragenda duxeritis, sanamque doctrinam subditos vestros docueritis, contrariaque omnia et haereses quascunque ab Ecclesia damnatas reieceritis, veterem pristini status vestri restitutionem, et ea via, quam humana consilia nunc vix assequuntur, antiquam libertatem consecuturos, imo etiam his, in quorum estis potestate, ab impiis erroribus ad evangelicae veritatis agnitionem traductis in Domino imperaturos confidimus. — Datum Romae die 5 Apr. 1590. — **Theiner** *Monum. Polon.* III. 165.

779.

Coptorum Patriarcha ad Rom. Pontificem suam de Primatu eiusdem mittit professionem, A. 1594.

MON. Patrum Patri, Patriarcharum Principi, tertiodecimo Apostolorum, et quinto Evangelistarum, S. Petri successori, petrae fidei, super huius Cathedra in magna Roma sedenti, cui data est a Deo potestas ligandi atque solvendi, cuius mentio fit in S. Evangelio, cum dicit: tibi o Petre claves regni etc. tu enim loco eius constitutus et successor es super terram. — Gratias agimus Deo altissimo, quod te constituit Christus catholicae fidei habenas tenentem, et sanctae catholicae et apostolicae Romanae Ecclesiae fundamenta servantem, misericordem et pium super universum populum christianum; — instar beati Petri, qui te succedere fecit in eius cathedram. Tu, qui effectus es Caput et maximus Patriarcharum, et magister et praedicator totius populi Dei. — Desideravit anima mea, ut nostram erga Sanctitatem Vestram dilectionem nostramque in divina caritate approbetis unionem cum Ecclesia Romana, quae est caput et basis omnium catholicarum ecclesiarum. — — Amplector et suscipio S. Synodum Florentinam, et quidquid illa decrevit de processione Spiritus S., de primatu S. Pontificis Romani etc. Praeterea amplector et suscipio quaecunque alia concilia et maxime S. Oec. Synodum Tridentinam. Teneo et confiteor S. Ap. Sedem et Rom. Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Pontificem esse successorem S. Petri principis apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae Caput etc. — **Spondanus** *Ann. Baron.* — Item: **Galitzin** *Legationes Alexandrina et Ruthenica.* Paris. 1860.

780—781.

Conditiones, sub quibus Henricus IV Franciae et Navarrae Rex ab haeresi, in quam lapsus erat, absolutionem obtinuit a **Clemente VIII PP.** A. 1595.

780. MON. 1. Ut procuratores iurarent Regis nomine, se S. Sedis et Ecclesiae mandatis parituros.

2. Coram Pontifice Calvinismum aliasque omnes haereses eiuraturos ac professionem fidei ei tradituros.

3. Rex in Principatu Bearnensi Religionem Catholicam restitueret, Catholicos Eppos in eo nominaret, et quousque antiqua bona eis redderentur, de suo eis largiretur, quo se pro dignitate sustentarent.

4. Ut intra annum Principem Condaeum e manibus haereticorum educeret, et in Catholicorum manus reponeret, a quibus in Religione Catholica et christiana pietate educaretur.

5. Concordata cum Sede Apostolica tam in beneficiorum nominatione quam in omnibus aliis integre servaret.

6. Concilium Tridentinum promulgandum curaret, et servandum in omnibus, iis exceptis, quae citra publicae tranquillitatis perturbationem aut similes considerationes executioni demandari non possint.

7. Nullum haereticum aut de haeresi suspectum ad Epatum aut Monasteria, et alia beneficia ecclesiastica nominaret.

8. Praecipuo loco haberet, et in patrocinium susciperet personas ecclesiasticas, neque eas ab aliis opprimi aut vexari eorumve bona retineri pateretur.

9. Si quae bona aut castra ditionis ecclesiasticae beneficii profani titulo cuiquam sive catholico sive haeretico data essent, revocarentur et Ecclesiae restituerentur.

10. Rex facto dictoque ac praecipue in dispensatione bonorum et dignitatum ostenderet, Catholicos sibi praecipuo esse loco omnesque intelligerent percupere ipsum, solam Catholicam Religionem in ipsius regno vigere.

11. Legitimo impedimento cessante quotidie coronam B. Virginis, quarta quaque feria Litanias, singulis Sabbatis Rosarium eiusdem Virginis, quam pro Patrona sua in coelis assumet, recitaret. Ieiunia et cetera praecepta Ecclesiae servaret, quotidie Sacrum audiret, festis diebus Missae solenni interesset.

12. In singulis regni sui provinciis et in Principatu Bearnensi unum Monasterium virorum vel feminarum religionis monasticae vel Mendicantium ex reformatis aedificaret.

13. Saltem quater in anno peccata sua sacramentaliter confiteretur et S. Eucharistiam publice sumeret.

14. Ratam haberet totam Legato aut Nuntio in Galliam mittendo abiurationem haeresum, professionem fidei et alia a Procuratoribus promissa, et ratihabitionis instrumentum ad Pontificem mitteret.

15. Ad Principes Catholicos scriberet, gratulans de sua reconciliatione cum Ecclesia Romana, ostendensque se in ea perseverare velle.

16. Iuberet per universum regnum gratias Deo agi pro tam insigni accepto ab eo beneficio.

781. *Personale iuramentum Regis.* Protestor ac iuro coram Deo omnipotente, vivere me velle et mori in Religione Catholica, Apostolica, Romana, eandemque protegere ac defendere adversus omnes periculo sangvinis et vitae meae, renunciare omnibus haeresibus contrariis doctrinae S. Ecclesiae Cath. Apost. Romanae. — **Correspondance de Rome.** *Revue Hebdomadaire.* 1862. p. 298.

782—791.

Rutheni (Russi) ad unionem Ecclesiae Romanae revertuntur sub **Clemente VIII PP.** A. 1595. et s. atque Primatum Rom. Sedis profitentur.

782. MON. *Decretum deliberationis Praesulum Ruthenorum de repetenda unione, A. 1594.* In nomine sanctae vivificantis et individuae Trinitatis P. et F. et Sp. S. nos infra nominatae personae, quae

huic scripto nostro subscripsimus, notum facimus: quod introspicientes diligenter vocationem et officium nostrum, quod est huiusmodi, ut nosmetipsos et hominum christianorum, ovium Christi, gregem nobis a Christo commissum, ad concordiam et unionem promoveremus, prout nos Salvator noster Christus Iesus edocuit, eamque doctrinam sangvine suo obsignavit; ac potissimum his infelicissimis temporibus nostris, quibus multae ac variae haereses inter homines grassantur, ob quas plurimi recedentes a vera et orthodoxa fide christiana, legem nostram deserunt, et ab Ecclesia Dei veroque in Trinitate illius cultu se ipsos separant; quod non alia de causa accidit, quam ob dissensionem nostram cum Dominis Romanis, cum quibus cum simus unius Dei homines, et tamquam unius matris S. Ecclesiae Catholicae filii, ab iis divisi sumus, unde mutuo auxilio praesidioque invicem nobis prodesse nequimus. Et quamvis assidue Deum pro unione in fide orationibus nostris precemur, nihilominus quonam pacto haec unio inter nos stabiliatur, aliquando numquam nobis serio curae fuit, spectando semper superiores nostros, et expectando, si de hac ipsa unione inciperent esse solliciti. Verum cum nostra spes hac in re, ut hoc eorum cura et studio perfici possit, in dies minuatur, non ob aliam rem, quam quod isti servitute paganorum (Turcarum) oppressi, etiamsi fortasse vellent, non possunt: igitur ex inspiratione Spiritus S. cuius haec sunt opera, et non hominum, considerantes cum ingenti dolore nostro, quanta impedimenta homines habeant ad salutem absque hac unione Ecclesiarum Dei, in qua incipiendo a Christo Salvatore nostro et sanctis illius Apostolis praedecessores nostri perstiterunt, ac *unum Summum Pastorem primumque Antistitem in Ecclesia Dei hic in terris, prout ea de re Concilia et canones manifestos habemus, et non quempiam alium praeter sanctissimum Papam Romanum profitebantur, illique parebant in omnibus:* ac quamdiu id uniformiter in suo robore permansit, semper in Ecclesia Dei ordo cultusque divini incrementum fuit; inde consecutum est, ut difficillimum foret haereticis sua disseminare prava dogmata. Postquam autem multi Superiores esse coeperunt, eam sibi auctoritatem potestatemque arrogantes, nunc clare cernimus, ad quantas discordias et schismata ob pluralitatem Superiorum Ecclesia Dei devenit, ex quo fit, ut haeretici tantas sumant vires. Itaque nolentes, ut con-

scientiae nostrae tanto pondere adgravarentur, si animarum salus multarum ob eas in religione discordias diutius periclitaretur, licet hac ipsa de re nos praedecessoresque nostri meditati fuerint, idque tentaverint, videntes institutum consilium intermissum esse, proposuimus auxiliante Deo, mutuo isto vinculo nos ipsos ad prosequendum hoc negotium excitare et confirmare, ut, quemadmodum antea, eodem labio et eodem corde possemus laudare et glorificare venerandum et magnificum nomen Patris et Filii et Spiritus S. cum fratribus nostris carissimis Dominis Romanis, *permanentes sub eodem Pastore visibilis Ecclesiae Dei, cui haec praeeminentia semper debebatur.* — — Datum A. D. 1594. die 2. Dec. Michael, Metropolita Kioviensis, Haliciensis, et totius Russiae. — Ipation, protothronius Eppus Vulodimiriensis, Brestensisque. — Cyrillus Terleczki, Exarcha Metropolitae Kioviensis, Eppus Luceoriensis, Ostrosiensisque. — Gregorius, nominatus AEppus Vladika Polocensis etc. —

783. *Epistola eorumdem Praesulum ad Summum Pontificem, A. 1595.* Repetentes memoria consensum in omnibus atque unionem Orientalis et Occidentalis Ecclesiae, quam maiores nostri sub obedientia et regimine S. Sedis Apost. Romanae coluerunt; ex altera vero parte perpendentes animis dissensiones et schismata, quae hodie invaluerunt: non potuimus propterea non maximo dolore affici, deprecabamurque assidue Dominum, ut nos aliquando in unitatem fidei aggregaret; exspectantes, si forte Superiores et Pastores nostri Orientalis Ecclesiae, sub quorum obedientia hucusque fuimus, de ineunda unitate et concordia, quam in liturgiis quotidie a Deo efflagitant, cogitare serio, atque diligenter in eam rem et curam incumbere vellent. Sed cum videremus frustra tale quippiam sperari ab illis, non tam malevolentia et temeritate fortasse eorum, quam quod sub gravissimo servitutis iugo crudelissimi tyranni et a religione christiana alieni gemant, tentare id quod maxime vellent, nullo modo possunt: nos nihilominus, qui in his partibus sub dominio Seren. Poloniae et Sveciae Regis et M. Ducis Lituaniae constituti sumus, liberisque nobis propterea esse licet, attendentes officium nostrum neque nobis ipsis et ovibus gregis Christi, quarum cura ad nos spectat, obesse, conscientiasque hac in parte nostras tot animarum interitu, qui ex dissensionibus his provenit, gravare nolentes, adiuvante Domino ad Unionem, quae antea inter Orien-

talem et Occidentalem Ecclesiam viguit, inque Florentina Synodo ab antecessoribus nostris constituta est, accedere decrevimus: ut vinculo huius unionis adstricti sub obedientia atque regimine Sanctitatis Vestrae uno ore et corde glorificemus et laudemus omnes divinissimum et sanctissimum nomen Patris et Filii et Sp. S. Ac proinde volente scienteque Domino nostro Sigismundo Tertio Rege — cuius etiam singulare ac sapientissimum studium in hac re enituit, mittimus ad Sanctitatem Vestram carissimos fratres nostros Hypatium Pocici Protothronium atque Eppum Vulodimiriensem Brestensemque, et Cyrillum Terleczki Exarcham atque Eppum Luceoriensem Ostrosiensemque: quibus mandavimus, ut Sanctitatem Vestram adeant, ac, siquidem Sanctitas Vestra administrationem Sacramentorum, ritusque et Cerimonias Orientalis Ecclesiae integre, inviolabiliter, atque eo modo, quo tempore unionis illis utebamur, nobis conservare confirmareque pro se et successoribus suis, nihil in hac parte innovaturis unquam, dignetur, suo et omnium nostrum AEppi et Epporum, totiusque Ecclesiastici nostri status et ovium commissarum nobis divinitus nomine Sedi S. Petri et Sanctitati Vestrae uti Summo Pastori Ecclesiae Christi debitam obedientiam deferant. Quae omnia petita a nobis si obtinuerimus, Sanctitati Vestrae cum omnibus successoribus suis nos et successores nostri dicto audientes, subque regimine Sanctitatis Vestrae semper esse volumus. — Data ex Regno Poloniae die 12 Iunii A. D. 1595. iuxta Calend. Vetus. —

784. *Allocutio Praefecti cubiculi Pontificii ad Legatos Ruthenorum nomine Summi Pontificis habita Romae 23. Dec. 1595.* Ad petram fidei, supra quam Christus Dominus Ecclesiam suam aedificavit, ad montem sanctum, in quo habitare beneplacitum est Deo, ad matrem et magistram omnium Ecclesiarum, S. Romanam Ecclesiam reditis, Rutheni Episcopi, post annos centum et quinquaquinta, magno quidem et singulari Dei beneficio erga vos et gentem vestram, tanto vero cum gaudio SSmi Domini nostri, quantum nulla orationis copia, nulla dicendi vis exprimere satis potest. Exultat spiritus Sanctitatis Suae in Deo, et sapientiam illam agnoscit, quae attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia svaviter. Et vos quoque iure optimo divitias bonitatis Dei agnoscitis et praedicatis, qui corda vestra divino suo lumine collustravit, ut intelligeretis non esse in cor-

pore membra illa, quae Capiti non cohaerent, divulsum a vite palmitem fructum nullum afferre posse, rivos arescere qui fonti non sunt coniuncti, denique Deum Patrem non habere, qui Ecclesiam matrem non habet, quae una est Catholica et Apostolica sub uno visibili Capite Romano Pontifice, qui est Pater Patrum, et Pastor Pastorum, cui in beato Petro Apostolorum principe et agni et oves Christi sunt crediti, et cui a Domino mandatum est, ut fratres suos Eppos confirmet. Recte igitur et prudenter et pie venerabilis Metropolita vester et vos et collegae vestri fecistis, qui unitatem Ecclesiae Catholicae, extra quam non est salus, tanto studio appetistis, et ex tam longinquis regionibus huc ad sacra Apostolorum limina venistis, ut beati Petri legitimo successori, vero in terris Christi Vicario debitam obedientiam praestaretis, et veteribus in fide erroribus reiectis incorruptae fidei integritatem ab eo reciperetis. Ergo quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, agite, venerabiles Episcopi, implete gaudium Sanctitatis Suae et huius sacri atque amplissimi Collegii, et fidei catholicae professionem iam facite. Paratus est SSmus Dom. noster paterna benignitate vos et Metropolitam vestrum et Coeppos vestros et nationem vestram Ruthenam aperto caritatis sinu ad communionem admittere, et obedientiam vestram una cum his ven. fr. suis S. R. E. Cardinalibus recipere; speratque Sanctitas Sua in eo, qui potens est, et qui facit mirabilia magna solus a seculo, quod exemplum fidei vestrae alios etiam ad salutarem aemulationem provocabit, ut et ipsi depulsis tenebris lumen quaerant, sectentur unitatem et pacem, et fiat unum ovile et unus pastor.

785. *Professio fidei a dictis Legatis emissa.* Ego humilis Hypatius Pociei Dei gratia Protothronius etc. — unus ex procuratoribus rever. in Christo patrum DD. Praelatorum eiusdem (Russorum seu Ruthenorum) nationis, ab eis specialiter constitutus et missus una cum Cyrillo Terleczki Exarcha — ad ineundam et suscipiendam unionem Sanctitatis Vestrae et S. Romanae Ecclesiae, atque ad deferendam debitam obedientiam, ipsorum omnium et totius ecclesiastici eorum status et ovium eis commissarum nomine *huic S. Sedi beati Petri et Sanctitati Vestrae uti Summo Pastori universalis Ecclesiae*, ad pedes eiusdem Sanct. Vestrae positus, ac infrascriptam sanctae orthodoxae fidei professionem iuxta formam Graecis ad unitatem dictae S. R. Ec-

clesiae redeuntibus praescriptam facturus et emissurus, tam procuratorio nomine praedictorum DD. AEppi et Epporum Ruthenorum meorum principalium, quam etiam meo proprio, simul cum praedicto Cyrillo Exarcha — collega meo, polliceor et promitto, quod ipsi DD. AEppus et Eppi illam ratam et gratam habebunt ac suscipient et acceptabunt, et intra tempus competens ratificabunt et confirmabunt, — prout sequitur: ‚Firma fide credo et profiteor etc. — Item *S. Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae Caput, et omnium christianorum Patrem ac Doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, et gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in Actis Oecumenicorum Conciliorum, et in sacris canonibus continetur. — Sanctam Catholicam et Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco, Romanoque Pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro. —*

786. *Finalis allocutio Clementis VIII Summi Pontificis.* Gaudium cordis nostri, quod hodierna die capimus ex vestro ad Romanam Catholicam Ecclesiam reditu, nullis verbis exprimere satis possumus. Gratias immortali Deo singulares agimus, qui per Spiritum S. suum hanc vobis mentem dedit, ut ad vestram et omnium fidelium matrem S. Ecclesiam Romanam confugeretis, quae aperto caritatis gremio vos recipit: et nos sincero cordis affectu vos, Metropolitanum vestrum, et Coepiscopos vestros, totamque Ruthenam nationem excipimus, ita plane de vobis persvasi, quod vere et ex animo coram Deo, qui scrutatur cor, ad nos venistis, et fidem catholicam professi estis. Agnoscite, fratres, gratiam Dei, et donum divinae misericordiae conservate. Estote obedientes huic Matri vestrae carissimae, quae animarum vestrarum salutem ardenter expetit, et nihil terrenum a vobis quaerit; estote humiles, et nolite abundare in sensu vestro. Deus enim, ut scitis, humilibus dat gratiam, superbis autem resistit: et misera Graecia, cuius calamitatem assidue lugemus, propter superbiam suam lucem veritatis amisit et durissimo servitutis iugo opprimitur. Humilitatem igitur colite, et Ecclesiae

Catholicae firmiter adhaerete. Nos vestris commodis, quantum cum Domino poterimus, nullo loco decrimus; et vos praesentes ceterosque absentes ex vestris paterne benedicimus.

787. *Bulla eiusdem Papae de Unione cum Ruthenis.* Magnus Dominus et laudabilis nimis in Civitate Dei nostri in monte sancto Eius. Civitas Dei supra montem posita, quae abscondi non potest, in qua gloriosa et admiranda operatur Deus, et ipse fundavit eam Altissimus, sancta est Ecclesia una, catholica, et apostolica aedificata a Christo Domino supra beatissimum Apostolorum Principem Petrum, qui est fundamentum Ecclesiae, quod positum est a summo architecto Christo Iesu, qui cum sit primarium fundamentum, et lapis electus et angularis, qui portat et sustentat omnia verbo virtutis suae, idem ipse qui vocat ea, quae non sunt, tamquam ea quae sunt, et qui dixit, et facta sunt, Simonem Ionae filium hominem mortalem et natura sua imbecillem singularis gratiae privilegio Cepham vocavit, hoc est, Petrum, eique tantam firmitatem et soliditatem dedit, ut esset petra immobilis, supra quam aedificavit sanctam civitatem suam, quae est Ecclesia Dei viventis, eandemque per legitimam Summorum Romanorum Pontificum successionem, in quibus beati Petri auctoritas numquam deficit, aedificat autem usque in finem seculorum. Itaque per omnes aetates et tempora ad hanc petram fidei Spiritu S. auctore confluunt gentes, et in hanc Deo dilectam civitatem per salutaris baptismi ianuam introducuntur nationes, et populi multi. Saepe etiam qui fallaciis hominum et diaboli insidiis seducti per devia aberrantes, et perniciosa schismata sectati inseruerunt se doloribus multis, et ab hac S. Civitate discesserunt, iidem Divinae misericordiae abundantia per resipiscentiam, conversionem, et poenitentiam tamquam ex fluctibus emergunt, et erroribus ac schismatibus damnatis et repudiatis iterum in hanc S. Civitatem a Summo Romano Pontifice, qui illius claves habet, reducuntur, et ad pristinam unitatem magno Ecclesiae Catholicae gaudio revocantur. Et ne veterem antiquitatis memoriam repetamus, novissime his diebus nostris illustre reconciliationis et reversionis ad Catholicam Ecclesiam exemplum extitit Ruthenorum Epporum: qua in re abundantes divitias bonitatis Dei erga humilitatem nostram agnoscimus, qui cum ita disposuerit, ut Pontificatus noster in tam multas Christianae Reipublicae calamitates, et tantum temporum acerbitatem inci-

deret, saepe etiam secundum multitudinem dolorum in corde nostro consolationibus suis laetificat animam nostram. Antea siquidem Rutheni Eppi, atque ea omnis copiosa et clara natio cum Romana Ecclesia, omnium Ecclesiarum matre et magistra, non communicabat, sed proprii sermonis ac idiomatis usu, retento Graeco ritu, vivebat, et luctuosum Graecorum schisma sequebatur: ex quo sane schismate, quod intimo cum dolore commemoramus, innumerabiles aerumnae, et miseriae ad nobilissimam Graecorum gentem tamquam a fonte quodam promanarunt. *(Recenset Summus Pontifex historiam unionis, prout in praecedentibus documentis continetur, et concludit:)* — Omnes igitur unanimes uno spiritu benedicamus Deum coeli, et Patrem misericordiarum, qui facit mirabilia magna solus a seculo, qui corda filiorum ad patrem convertit, oves Christi ad ovile reduxit, membra Capiti iterum conglutinavit. Benedictus Deus, qui semper cogitat cogitationes pacis, et vult omnes salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. Benedicti sint fratres nostri Michael AEppus Metropolita, et Coepiscopi eius Rutheni, qui aures suas non obturaverunt ad voces Domini, sed illi ad ostium cordis stanti et pulsanti aperuerunt per ipsius gratiam, qui dat velle et perficere pro bona voluntate. Det illis Deus abundantiam coelestium donorum, et conservet et corroboret in hoc sancto proposito cum omni clero et fideli populo, ut permaneant in caritate et obedientia S. Rom. Ecclesiae matris suae, ut agnoscant, et perpetuo confiteantur magnitudinem divinae misericordiae erga ipsos, et ambulent in via Domini conservantes unitatem spiritus in vinculo pacis nobiscum, ut filii nostri dilecti, quos singulari nostro cum gaudio suscepimus in Domino. Ita Christus Dominus pro sua immensa clementia Ruthenorum exemplo Graecos omnes ab orthodoxae fidei tramite aberrantes, qui eos in erroribus sequuntur, permoveat, qui Ruthenis ipsis in hac reconciliatione praeire debuerant, qui tamdiu duplici gravissimo iugo animae et corporis premuntur, quorum calamitatem dies et noctes lugemus, et ut ipsi sectentur unitatem et pacem, ac erroribus et tenebris reiectis amplectantur veritatem, et lucem, et revertantur ad nos, qui intra cor nostrum in visceribus Iesu Christi eos recipere optamus, ut in omnibus glorificetur Deus, et Pater D. N. I. C. et fiat unum ovile, et unus Pastor. Amen. — Datum Romae a. 1596.

788. *Eiusdem Pontificis Breve ad Praesules Nationis Ruthenae.* Benedictus sit Pastor ille bonus, et Princeps Pastorum, qui animam suam posuit pro ovibus suis, qui venit, ut eas dispersas adduceret et congregaret ut omnes unum sint, sicut Ipse et Pater unum sunt. Benedictus sit Ipse, qui dives est in misericordia, et secundum divitias bonitatis suae fecit vobiscum, et replevit nos gaudio spirituali propter conversionem vestram ad hanc vestram Matrem carissimam S. Rom. Ecclesiam, quae est magistra et mater omnium Ecclesiarum, quae materno affectu iam pridem hoc expetebat, et assidue precabatur a Patre luminum, qui dat spiritum bonum et sapientiam his, qui invocant eum in veritate. Deus enim ipse coelesti sua luce corda vestra illustravit, ut veterum errorum tenebris disiectis agnosceretis, quia unus est Deus et una fides, et una Ecclesia Catholica et Apostolica, supra unum Petrum Apostolorum Principem fundata, cui Christus ipse, qui portat omnia verbo virtutis suae, immobilis petrae firmitatem dedit, cui oves suas et agnos credidit, iussitque ei, ut ipse confirmaret fratres suos Eppos, qui in partem sollicitudinis vocantur, et veluti Caput omnia membra regeret; unum est enim visibile Caput Ecclesiae Catholicae, unus in terris Vicarius aeterni Sacerdotis et Eppi animarum nostrarum Iesu Christi, summus Romanus Pontifex, beatissimi Petri Apostoli successor, cui qui non adhaeret, longe a via salutis aberrat, et qui cum eo non colligit, dispergit. Recte igitur, Fratres, et pie ac prudenter Spiritu S. auctore statuistis venire ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, ut doceret vos vias suas, et ambularetis in semitis eius. *(Enarratis iis, quae de recepta ad unionem Ruthena Natione Romae acta erant, sic prosequitur et concludit Pontifex:)* Reliquum nunc est, ut vos quae Romae acta sunt a Procuratoribus vestris, eadem animi alacritate et sincere relata habeatis et confirmetis. Cuius rei causa volumus, ut tu Frater AEppe, nostra etiam auctoritate suffultus, Synodum Provincialem indicas, et Eppos tuos convoces, ut singuli profiteamini in publico conventu fidem catholicam ex eadem formula integre, quemadmodum Eppi duo oratores vestri hic professi sunt. Haec enim fidei professio, quam S. Rom. Ecclesia docet, fides est Petri et Apostolorum, fides est Patrum et orthodoxorum, quam nisi quisquam fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit; cum eodem modo nobis

et huic S. Ap. Sedi veram obedientiam spondebitis, et de his omnibus, quae a vobis in Synodo acta erunt, literas ad nos dabitis rite conscriptas et publica auctoritate communitas, ut ad perfectae conversionis vestrae et ad Ecclesiam Catholicam Romanam aggregationis et unionis testificationem et ad memoriam posteritatis perpetuam in nostris archivis et tabulariis conserventur. Scripsimus autem et ad Latinos Eppos fratres nostros, AEppum Leopolis, et ad Eppos Luceoriensem et Chelmensem, ut in eadem Synodo vestra interesse velint, ut haec inter fratres unio tanto profundiores caritatis radices agat, et tanto firmius in Domino coalescat. Agite igitur fratres, confitemini Deo coeli et coram omnibus viventibus date gloriam nomini eius, qui fecit mirabilia magna solus, qui vos in viam pacis et salutis direxit, et vos nobiscum coniunxit, et statuit supra petram pedes vestros, ut non essetis veluti parvuli fluctuantes omni vento doctrinae, sed ut viri perfecti in plenitudinem Christi, stabiles essetis in fide, et nobiscum una ambularetis in domo Dei cum consensu. Conservate hanc mentem, fratres, conservate pacem et caritatem, quae est vinculum perfectionis, conservate sanctam humilitatem, quae diaboli machinas prosternit, et Domino summopere placet, qui dixit: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Pascite gregem vestrum verbo et exemplo, et docete eum viam bonam, et obedientiam erga Ap. Sedem et Romanam Ecclesiam, ut cum eo ad gaudia aeterna perveniatis. Postremo orate pro nobis, ut gravissimum hoc pastoralis officii onus in hac temporum acerbitate ipso adiuvante, qui dat omnem sufficientiam, et infirma corroborat, ad eius gloriam fortiter sustineamus. — Datum Romae die 7 Febr. 1596.

789. *Unio Ruthenorum in Synodo Brestensi recepta ac promulgata. 1596.* In nomine Dei in Trinitate unius. — Nos in Domino ad legitimam Synodum Brestiae A. 1596 — congregati, Metropolita et Eppi Graeci ritus infrascripti, testamur ad aeternam rei memoriam, considerasse nos, *quomodo unitas potestatis Ecclesiae Dei in Evangelio, et ipso ex ore Domini et Dei nostri Iesu Christi constituta et firmata sit, nempe ut super unum Petrum sicut in lapide firmissimo Ecclesia Christi stans firmiter ab uno gubernetur modereturque*, ut unius corporis unum Caput sit, et in una domo unus dominus et dispensator mysteriorum Dei super familiam constitutus de ordine et de

omni omnium bono provideat. *Iste quidem ordo Ecclesiae Dei inde a temporibus Apostolorum inchoatus omnibus seculis viguit: nimirum quod omnes Patriarchae ad unum successorem S. Petri Papam Romanum et quoad doctrinam fidei, et pro obtinenda auctoritate spirituali, et in iudiciis eppalibus appellationibusque semper confugerent, uti manifeste ex Synodis et Canonibus SS. Patrum patet.* Nostra etiam Slavica scripta ex graeco antiquitus translata satis id demonstrant, et veteres SS. Patres Ecclesiae Orientalis id ipsum testantur, qui quidem huius Petri sanctam Sedem et eius primatum et auctoritatem in Eppos totius orbis optime norunt. Nec minus ipsi Patriarchae CPni, a quibus haec pars Russiae fidem sanctam accepit, eandem auctoritatem Sedis Romanae S. Petri per non modicum tempus noverant ipsique subditi erant, ab illa sumebant benedictionem, et quamvis ab ea saepenumero recedebant, tamen iterum ad unionem cum ea atque eius obedientiam redibant. Novissime in Synodo Florentina A. 1438 agentibus Iosepho Patriarcha, Caesareque CPno Ioanne Palaeologo ad eandem obedientiam omnino reversi sunt, profitentes, Papam Romanum esse patrem, doctorem, moderatoremque totius Christianitatis, ac legitimum S. Petri successorem. Aderat etiam eidem Synodo Florentinae noster Kioviensis ac totius Russiae AEppus Metropolita Isidorus, qui hanc unionem Patriarchatus CPni omniumque Ecclesiarum, quae ad eandem pertinent, secum detulit, et has partes Ruthenas in eadem obedientia sub auctoritate Ecclesiae Romanae confirmavit. Quapropter Reges Poloniae Magnique Duces Lituaniae, maxime vero Wladislaus Poloniae et Ungariae Rex, nec non et alii Principes multa privilegia Clero ritus graeci ruthenique concessere, atque in generalibus regni Comitiis easdem libertates, queis gaudet Catholica Romana Ecclesia, eidem ipsi impertiere. Siquidem vero ab hac sancta unione Patriarchae CPni denuo recesserint, atque poenam luentes huiusmodi peccati recessionis et disiectae unitatis eccles. devenerint in miseram servitutem paganorum Turcarum, unde orti sunt innumeri errores, pessima facinora, neglecta est sollicitudo pro legitima administratione ecclesiarum, in his etiam partibus Russiae frequens tandem introducta est abominabilis simonia, siquidem haereses etiam disseminatae sint, totiusque fere Russiae potitae, et depopulentur ecclesias, et gloriam Dei labefactent: nos igitur nolentes

tanti peccati participes esse, neque iugum paganorum subire, quo nostri Patriarchae ob poenam peccati sui premuntur, nolentes suppetias ire eorum schismati et perimere unitatem eccles. quin potius providentes integritati Ecclesiae et saluti animarum inter tot haereses, quae nuper exortae sunt, ubi nos conscientia admonuit de periculo cum nostrae salutis, tum etiam salutis gregis fidelium nobis a Deo commissi, his aliisque gravissimis rationibus permoti anno praeterito misimus ad SS. D. N. Clementem VIII Papam Romanum legatos et fratres nostros honorandos in Christo Eppos etc. — supplicantes, ut nos sub suam obedientiam tamquam summus Pastor Ecclesiae Cath. recipiat, et ab iurisdictione Patriarcharum CPnorum eximat et absolvat, conservetque nobis omnes ritus ceremoniasque ecclesiarum orientalium Graecarum atque ruthenarum, et ut nihil in ecclesiis nostris immutet, sed omnia iuxta traditionem SS. Patrum Graecorum integra relinquat. Quod cum reipsa fecisset, deque his omnibus literas dedisset atque privilegia, iniungens, ut congregata Synodo, professionem faciamus sanctae fidei, praestemusque obedientiam Sedi Romanae S. Petri, eiusque successori Clementi VIII atque eius item successoribus, nos igitur hodie in hac Synodo id fecimus, prout literae nostrae manu nostra subscriptae et sigillis obsignatae testantur. — Mich. Rohosa, AEp. Metr. Kioviensis etc.

790. *Eiusdem bulla de concessa Metropolitis potestate Eppos confirmandi, instituendi et consecrandi.* Decet Romanum Pontificem, eos, qui pravis schismatum erroribus relictis, ad S. Matris Ecclesiae unitatem redierunt, specialibus favoribus prosequi, ut illi in eiusdem Ecclesiae fide et obedientia eo constantius perseverent, quo cumulatioribus beneficiis se affectos esse perspexerint. Cum itaque ven. fratres (Eppi Rutheni) — qui antea cum Romana Ecclesia non communicabant, sed proprii sermonis et idiomatis usu retento, Graeco ritu vivebant, ad nos et ad Sedem Ap. nuper accesserint, ac se — in eiusdem Ecclesiae gremium recipi, et tamquam membra suo Capiti uniri supplicaverint etc. — nosque more pii patris ipsos universumque eorum clerum et populum Ruthenae seu Russae nationis in eiusdem Ecclesiae gremium receperimus, et tamquam membra in Christo Unitati Ecclesiae restituerimus et incorporaverimus: — Cupientes nunc eosdem ulterioribus gratiis prosequi, cum Pro-

vincia Russiae seu Ruthena longo intervallo a Romana Curia distet, et propterea Eppis, qui pro tempore eliguntur, valde incommodum futurum sit, ad Ap. Sedem pro suae electionis confirmatione accedere, — motu proprio — statuimus et ordinamus, ut — electus seu nominatus, ab AEppo Metropolita Kijoviensi et Haliciensi auctoritate et nomine Sedis Apostolicae confirmari vel institui, eique munus consecrationis impendi possit et debeat. — Verum cum Sedes AEppales seu Metr. Ecclesias — vacare contigerit, volumus, — ut is, qui in AEppum seu Metropolitam — electus seu nominatus fuerit, electionis seu nominationis suae confirmationem et institutionem — a nobis et a Romano Pontifice pro tempore existente petere et obtinere omnino teneatur et debeat. — Datum Romae A. 1596. septimo Cal. Martii.

791. *Constitutio Clementis VIII qua irritat decreta Patriarchae CPni contra unionem lata. 1597.* Significatum nobis est de asserto Patriarcha Graecorum, qui apud CPlim residet, quique nobiscum et cum hac S. Ap. Sede, in qua meritis licet impares Deo tamen auctore universali Ecclesiae praesidemus, non communicat, quod cum audisset, ven. fratres Metropolitam et Eppos aliquot Ruthenos necnon ex clero et populo nationis illius quamplurimos divinae gratiae lumine collustratos Graecorum schismate et erroribus reiectis ad unionem S. Romanae Ecclesiae omnium Ecclesiarum matris et magistrae ultro venisse, et unam catholicam fidem, quam eadem Romana Ecclesia a beatissimo Apost. Principe Petro cum sangvine gloriosi martyrii acceptam semper docuit et docet, et sine qua nemo salvus esse potest, recepisse, atque ex formula praescripta rite et publice professos esse, nosque eosdem Ruthenos id instanter et humiliter petentes intra gremium eiusdem Cath. Rom. Ecclesiae benigne et paterne admisisse, idem assertus Patriarcha zelo non secundum scientiam, neque spiritu caritatis et pacis, sed schismatis et dissensionis permotus, omnes Ruthenos, qui communionem fidei et unitatis nobiscum et cum hac S. Ap. Sede receperunt et professi sunt, temere nimis atque audacter excommunicare praesumsit, cum potius Deo altissimo gratias agere, et ipse quoque ad cor redire et eandem viam salutis ingredi, et pacem et concordiam in Christo amplecti debuisset. Quae cum ita se habeant, nos pro nostro pastorali officio tantam audaciam coercere, quam

certe dissimulare non possumus, et opportune providere volentes, ne ex eiusmodi praetensa excommunicatione pusilli aliqui scandalum accipiant, neve fortasse trepident, ubi non est timor, ob eam causam per has nostras literas eandem excommunicationem a dicto asserto Patriarcha contra dictos catholicos Ruthenos, sic, ut dictum est, prolatam invalidam, nullam, irritam et inanem, nulliusque valoris, roboris vel momenti fuisse et esse, dictosque Praesules et alios catholicos Ruthenos nullatenus affecisse vel afficere auctoritate nostra apostolica tenore praesentium dicimus et declaramus, eamque ut temere, nulliter et de facto latam revocamus et abolemus, et, quatenus opus est, invalidamus, irritamus, cassamus et annullamus. — Quodsi idem assertus Patriarcha aliquid eiusmodi deinceps attentare praesumserit, illud exnunc irritum atque inane decernimus et declaramus. Quo vero magis iidem catholici Eppi Rutheni fratres nostri intelligunt, antiquum humani generis hostem opus Dei impedire et vias rectas subvertere conari, tanto ipsi magis pervigilent atque elaborent, ut nationem illam in fide et pietate et salutari unione Dei adiutrice gratia conservent, et multos a via salutis aberrantes convertant. — Datum Romae die 5. Iunii 1597. — **Bullarium** *edit. Luxemburg.* V. 2. p. 87. — **Theiner** *Monum. Polon.* III. 266. 270. — **Harasiewicz** *Annales Eccl. Ruthenae.* Leopoli. 1862.

792.

Clemens VIII PP. Basileenses energice provocat, ut ad Catholicam redeant Unitatem. 1597.

MON. Dilectis nobis Consuli et Senatui Civitatis Basileae. Dilecti nobis, salutem et divinae gratiae lumen! Accepimus literas vestras, quibus a nobis diligenter petitis, ut N. N. civem vestrum e custodia, in qua huius sanctae generalis inquisitionis decreto detinebatur, educi ac emitti iubeamus. Sed antequam redditae nobis essent literae vestrae, iam ille omni cum humanitate tractatus et liber dimissus fuerat, propterea quod fidem catholicam agnovit, quam haec S. Romana Ecclesia, omnium ec-

clesiarum mater et magistra semper docuit et docet; quin etiam se eandem fidem iam pridem susceptam constanter retenturum professus est. Utinam et vos singulari Dei beneficio agnoscatis eandem cath. fidem, quae una est, non heri aut nudius tertius ab hominibus novitatis amatoribus excogitata, sed a Christo Domino veritatis et vitae auctore allata, qui eam sanctos Apostolos suos et beatissimum inprimis Apostolorum principem Petrum docuit, cui immobilis petrae firmitatem ipse dedit, qui portat omnia verbo virtutis suae, et supra eandem petram Ecclesiam suam aedificavit, et usque in finem seculorum aedificat, cui regni coelorum claves dedit et oves suas pascendas commisit. Petrus autem Romanae Ecclesiae, ubi apostolatus sui Cathedram constituit, eandem fidem tradidit, et sangvine profuso glorioso martyrio consignavit; quam unam et antiquissimam fidem Romani Pontifices, ipsius beati Petri successores, quamvis a tyrannis et haereticis vehementissime oppugnatam, in summa temporum varietate integram et inviolatam per Dei gratiam conservarunt; et iam tot secula decurrerunt usque ad humilitatem nostram, qui licet meritis impares, Dei tamen dispositione in eadem apostolica Petri Sede universali Ecclesiae praesidentes pretiosum eiusdem cath. fidei depositum Spiritu S. auctore illaesum atque illibatum conservamus. Quam sane Catholicam Romanam fidem, quae ab initio et per omnes aetates annunciatur universo mundo, avi et maiores vestri non minus religionis integritate et constantia quam fortitudine praestantes solam receperunt, solamque professi sunt, omnisque fortissima Helvetiorum natio profitebatur, non adeo veteri, ut nostis, memoria, cum terra esset labii unius, sermonumque eorumdem, idest cum omnes unum Deum, unam fidem, unam catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam corde crederent ad iustitiam, et ore confiterentur ad salutem; a cuius Ecclesiae firmitate qui se ipsos praeciderunt, quibus errorum fluctibus iactentur, quibus ventis doctrinae veluti parvuli circumferantur, in quos denique haeresium scopulos illidantur, nemo non videt; et vos facile ipso rerum experimento edocti animadvertere potestis, eos, qui semel a veritate catholica et Romanae Ecclesiae communione discesserunt, nusquam stabiles consistere, nusquam certo in loco pedem figere, sed ex errore in errorem praecipites ruere, ac postremo ad impietatem, et atheismum labi: et hic fructus est eorum, qui novam ecclesiam, no-

vam fidem quaerentes, nullam tandem ecclesiam, nullam fidem nec Deum habent, quae est profunditas malorum et calamitatum omnium. Utinam haec vos attentius consideraretis; quae certe si animo sedato et veritatis dignoscendae cupido considerentur, nimis manifesta sunt; vosque catholicorum nepotes esse ad memoriam revocetis, et reiecto quovis obice, qui coelestis gratiae lumen excludit, in vos ipsos reversi, dicatis cum filio illo salutariter poenitente: Surgamus et eamus ad Patrem nostrum, ad Deum non dissensionis sed pacis, ad Dominum Patris vestri, quae est Ecclesia Dei viventis, columna et firmamentum veritatis, in qua sola panis vitae reperitur, et extra quam nulla est salus; ad petram fidei, supra quam Christus Dominus Ecclesiam suam fundavit, ad matrem vestram Romanam Ecclesiam quae maiores vestros per Evangelium in Christo genuit, et maternae caritatis non oblita iterum vos intra gremium suum recipere optat ardentissime. Nos pro nostro pastoralis officii munere et zelo salutis animarum, et pro ea propensione, qua erga Nationem Helveticam affecti sumus, non cessabimus orare Deum et Patrem misericordiae, ut auferat velamen de cordibus vestris, omnesque tenebras depellat, ut unam Ecclesiam et unam fidem catholicam agnoscatis et profiteamini, nobisque aliquando vos tamquam filios nostros dilectos e regione longinqua redeuntes summo cum gaudio amplecti, et in visceribus Christi perpetuo retinere liceat. Datum Romae die 11. April. 1597. — *Bibliotheca hist. phil. theol. Bremae.* 1721. Classis IV. fasc. 5. p. 945.

793.

Synodus Diamperitana apud Indos de Rom. Pontifice. 1599.

MON. *Act. III. Decr. I. cap. 13.* Unam pariter esse Ecclesiam Catholicam toto orbe diffusam, et cuius est *Pastor Summus Pontifex Romanus,* beati Petri Apost. Principis in ea Sede successor, cui et per quem successoribus suis plenam potestatem regendi et gubernandi totam ecclesiam Christus contulit; et unde Ecclesia Romana est caput, mater, et magistra omnium

orbis Ecclesiarum, sicut et *Pontifex Romanus Caput totius Ecclesiae*, pater, magister, omniumque christianorum doctor, omnium in universum Praesul, cunctorumque sacerdotum, Epporum, Primatum, Patriarcharum, Ecclesiarum quarumcunque, omnium Imperatorum, Regum, Principum, et dominorum Pastor, omnium denique, dummodo sint christiani, totiusque populi fidelis, ex quo ipsi *Pontifici Romano et Christi Vicario obedire in terris renuentes extra viam existunt salutis aeternae*, et in infernum detrudentur, tamquam haeretici, schismatici, inobedientes mandato Iesu Christi, Dei Filii, Domini nostri, ac Hierarchiae ab ipso in sua Ecclesia constitutae. — *Decr. VII.* Non sine ingenti dolore audivit Synodus haeresim perversumque errorem fidelibus huius dioeceseos perniciosissimum, per schismaticos disseminatum, asserentes: ‚unam esse legem S. Thomae, aliam vero Divi Petri, ambas a Christo immediate latas, quae tamen constituebant duas ecclesias diversas atque invicem distinctas, et alteram ab altera independentem, nec Pastorem unius debere pastori alterius obedire; profitentes vero legem Petri conari in destructionem legis S. Thomae, eosque ob tale crimen a S. Thoma puniri.‘ Quae omnia errores sunt notissimi, apertum schisma, haeresisque perversa: cum lex Christianorum sit unica a Iesu Christo Filio Dei data et explicata, et per ipsius Apostolos sub una fide et uno baptismate per universum mundum promulgata; quocirca *una tantum est Ecclesia Catholica, et Apostolica, cuius unus est Sponsus Christus Deus et homo, qui eam fundavit, unus tantum Pastor universalis, qui eam regit, et cui alii omnes Praelati obedire tenentur, Papa Pontifex Romanus, Divi Petri Apostolorum Principis in Cathedra successor, quam illi Christus ipse et in eo ceteris illius successoribus tradidit.* Quam doctrinam catholicam, utpote ad salutem aeternam necessariam, iubet Synodus a parochis et concionatoribus quampluries populo proponi, ut de re adeo necessaria plenius instruantur. — **I. F. Raulin** *historia Eccl. Malabaricae.* Romae. 1745. p. 80. ss.

SECULUM DECIMUMSEPTIMUM.

794.

Cyrillus Lucaris, Exarcha, subin Patriarcha CPnus, de Primatu Romanae Sedis, 1601.

INTR. Magnus alias osor Romani Pontificis, Cyrillus Lucaris, in documento, quod isthic vulgamus, sat claris verbis confitetur supremam Romanae beati Petri Sedis auctoritatem.

MON. *Ad Demetrium Solicovium AEppum Leopolitanum.* Ego Cyrillus Lucaris, magnus Archimandrita Alexandrinae Ecclesiae, et Exarcha, Patriarcharum Matthaei CPoleos et Meletii Alexandrinae Sedis delegatus, in regnum Poloniae nuntius et deputatus, obedientiae meae, senioribus meis satisfaciens, non autem ulla levitate aut curiositate incitatus in has partes veni. Et quoniam in tempus hoc incidi, cum bellicis tumultibus Moldavia et Valachia, et Transylvania ob Michaëlis multam inquietudinem, variationes et technas turbaretur, et nomine Seren. ac Potent. Poloniae Regis ab Eius Maiestatis ducibus et exercitu Ieremias Mohila Palatinus Moldavus per Michaelem principatu suo exutus suo loco restitueretur: literas, quas a Patriarcha meo Meletio tum ad Seren. Regem, tum ad alios regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae proceres habui, per me reddere non potui; et quas reddidi, non pluribus quam Rev. ac Ill. D. Ioanni Demetrio Solicovio AEppo Leopoliensi, Ill. D. Ioanni Zamoyski regni supremo Cancellario et exercituum duci, item Ill. D. Palatino Kioviensi Ostrogiae duci praesens exhibui. Et quas Sacrae Regiae Maiestati eram redditurus, quum in hoc tempore praestare me non posse opportune intellexissem, mandato eius Maiestatis ad manus D. Palatini Kioviae Suae Maiestati perferendas tradidi.

Fuerunt mihi et aliae literae ad plures in specie, praesertim ad Senatum et Ordines huius amplissimae Reipublicae; sed ne quam praesentia mea novis exasperationibus inter hos homines ansam praeberet, etsi hoc minime cogitarem nec omnino vellem, ad meos reverti constitui. Ne tamen existimationem meam, quae mihi, ut omnibus viris bonis et honestis est esseque debet carissima, in medio relinquerem, hoc scriptum meum praesens in manibus Ill. ac Rev. AEppi Leopoliensis, cuius humanitatem erga me perspectam habebam, reliqui. Quo primum attestor et integra fide profiteor, me in has partes a meis Patriarchis non fuisse vel aliqua curiositate, vel malo animo missum: sed quia certi homines et domini, qui ad hoc usque tempus more antiquo ritus graecos sequentes ecclesiae Orientalis directionem aspiciebant et observabant, id fieri et cupiebant et orabant. Igitur Patriarchae, ne officio et in eos pietati suae deessent, me miserunt, ut istorum necessitates intelligerem, et si opus esset, suae Regiae Maiestati et Regni Ordinibus commendarem. Ac *quoniam superiori anno duo Evangelicorum quidam Ministri Vilna ad meum Patriarcham Meletium scripserunt, quod olim et Vittembergenses Germani ad piae memoriae Hieremiam Patr. CPnum fecerant, sed non obtinuerant, ut in unitatem et communionem Graecae religionis susciperentur: eis responsum ab eodem Meletio retuleram.* Quod tamen cum intellexissem minus gratum fore tum Suae Regiae Maiestati, tum catholicis omnibus, neque reddidi, neque publicavi, et non solum hoc feci, sed etiam nullos cum illis publice, nisi cum uno vel altero in Volhynia, idque ad aedificationem, sermones habui. Ad quaedam facienda a nonnullis fui sollicitatus: sed ego minimae turbationis occasioni viam praecludens, nullum consensum praebui. *Scio enim probe, et sciunt mei Patriarchae, haereticorum sive evangelicorum dogmata et actiones semper non solum ecclesiae catholicae orientalis et occidentalis perniciem et turbationes excitasse, quod et tunc in Germania, Gallia, Anglia et alibi cernere est, sed etiam morum corruptionem notabilem inter christiani nominis regna induxisse.* Cumque regnum hoc vestrum nobilissimum et potentissimum (quod Deus O. M. diutissime servet florens et incolume) eiusmodi sit, ut in eius felici statu consistat salus totius christiani orbis ac populorum Iesum Christum Salva-

torem mundi sequentium: hoc ut concordiam suam servet ac tueatur, non solum ego opto et Deum oro, sed etiam mei Patriarchae, imo omnes Graeci ceteri Orientalis Ecclesiae christiani desiderant. *Et licet haeretici Europaei odio Romanae Ecclesiae et Petrinae Sedis saepius tentarent inire cum Orientalibus concordiam, tamen numquam recepti fuerant.* Illi in articulis generalibus tantum, quae illis et nobis cum Iudaeis et Mahometanis sunt communia, ut v. g. unum Deum esse creatorem mundi, gubernatorem, iustum bonorum et malorum retributorem, vitae aeternae datorem, et his similia, conveniunt; in praecipuis autem christianae religionis capitibus dissident, nempe de antiquitate ordinis ecclesiastici, de apostolicis traditionibus, de auctoritate ss. Patrum et Doctorum Ecclesiae utriusque, quorum aut omnes aut plerosque eorum reiiciunt, de canone ss. librorum, de observationibus, de iustificationibus, de liturgia sacra, sive Missae sacrificio, de Sanctorum reliquiis et veneratione, de Deipara Virgine, de SS. Trinitate; et novas ex suo sensu proprio S. Scripturae interpretationes depromunt: quae res quanti periculi sit, experientia ipsa loquitur. Longissime igitur illi cum absint a nobis, nequaquam coalescere nobiscum possunt. *Inter Orientalem vero et Occidentalem Ecclesiam, quae aliquam disceptationem retinere videntur, indoctorum quidem illusio esse videtur, doctiores vero facile eundem aut proximum sensum in dilectione Christi eliciunt. Non detestamur S. Petri Sedem, quin eam debita veneratione et honore prosequimur, primamque et tamquam matrem agnoscimus;* una ac eadem nobis est fides, unum baptisma cum Deo Patre, Filio, et Spiritu S.; una in Trinitate natura, una omnipotentia, una divinitas; una spes vocationis, una caritas, communes pro omnibus christianorum statuum regibus, rectoribus, ducibus, magistratibus orationes et supplicationes; eadem sacramenta, iidem ordines in ecclesia minores et maiores sacri, eadem evangelia, eadem prophetica et apostolica scripta, eadem Sanctorum Ecclesiae orthodoxorum Patrum graecorum et latinorum auctoritas. Quid nobis cum aliis sectis est commune? imo quoscunque una, eosdem et altera Ecclesia haereticos semper censuit, habuit, excommunicavit, et anathemate percussit. Concilia prima communia habuit, utraque vel potius una ritus utriusque Ecclesia. Ita, ut merito in fundamentis doctrinae christianae non tam controversia aut contrarietas, quam diversitas quaedam

nationum Graecae et Latinae, peculiaris observatio et usurpatio fuerit. Ut autem ad perfectionem illam exactae unionis Orientalis et Occidentalis Ecclesiae res adducantur, optandum quidem esset; verum his adhuc temporibus, cum illae partes alterius fidei sceptro ob peccata nostra subiaceant, et harum reges et principes nec moribus, nec religione, eadem poena divina concordiam christianam retineant, fereque totus mundus in maligno positus sit, non tam cito sperandum. Ut autem ad concordiam christianus orbis summa Dei ope aliquando inclinare et spectare incipiat, intelligo et emendatione vitae, et summa vi precum nobis utrisque opus esse. Quod ad me attinet, ego obediens Suae Maiestatis admonitioni ex hoc regno discedo, et ad meos regredior. Ita plane profiteor, me nihil his in locis nec agere nec conari voluisse, quam ut inter eos, qui unitatem cupiunt ac profitentur, atque illos, qui in ea non sunt et pie se facere credunt, et summa illa capita sua respicientes nec inter se ipsos conveniunt, et potius haereticis erroribus consentiunt, pax aliqua et symphonia institui potuisset. Quod cum his temporibus factum non sit, meliori occasioni et tempori reservandum videtur. Ego, quantum studio et opera mea fideli apud Patriarchas meos efficere potero dare volo operam, ut in me ad omnia ea, quae pacis et verae caritatis sunt, et communis boni, et huius regni nobilissimi ac piissimi et serenissimi, prudentissimorumque Ordinum commodum spectant, nullum boni viri studiosissimi et perobsequentis officium merito desiderari queat. Hanc significationem et declarationem animi mei tibi, Ill. ac Rev. Leopoliensis Antistes, Domine ac Patrone mi, ob singularem in me tuam benevolentiam et humanitatem, quam agnosco, relinquo. Illustrissima Dominatio Vestra pro sua prudentia utetur cum meae personae commendatione in hoc regno ad illorum quibus opus fuerit aliquam utilitatem et consolationem. Leopoli, 24 Ianuarii 1601. — **Martinov** *vita Meletii Smotriscii AEppi Hierapolitani.* Bruxellis. 1864. p. 181.

795—798.

Memorabilis correspondentia inter **Paulum V PP.** et **Patriarcham Armenorum,** A. 1610. ss. qui Primatum Rom. Sedis ultro recognoscit.

795. MON. *Epistola Patriarchae Armeni ad Papam. 1610.* Temporibus gloriosi et benedicti D. N. I. C. Abagarus rex quamprimum nomen eius audivisset, inque eum credidisset, toto cordis desiderio cupiens Filium Dei aspicere, nec potuisset ipse in Iudaeam sese conferre, Legationem ad eum adornavit, atque imaginem eiusdem sibi ab illo missam obtinuit. Dominum I. C. supplices flagitamus, qui desideria nostra adimpleat in aeternum. Ego Melchisedech Patriarcha Armenorum — cum ingenti desiderio cordis scribo literas amoris et salutationis desiderato cunctis Christianis, supremo et glorioso Papae Romano, beato et magnifico Paulo V, residenti in Sede Apostolica, confirmato super petram immobilem manibus Patris aeterni, et Filii, qui dixit: Tu es Petrus etc. — Qui ceciderit super lapidem istum, confringatur, super quem vero ceciderit, conteret eum. Haec Petra postquam universum orbem circumivisset, cecidit in Occidente, plena svavitatis divinae et adorationis, et recti cultus, et fidei, et exaltata in veneranda urbe Romana, illuminata a duobus maioribus luminariis, diei et noctis dominatoribus, sole S. Petro, petra fidei, et luna S. Paulo praedicatore gentium, exploratore tertii coelorum et inspectore. Quod cum ita sit, revera o beate S. Pater, tu laudis et gloriae summam obtinuisti, similis coelo variis luminibus illustrissimo et omnibus ornamentis perfecto. Ante cuius gloriae maiestatem quomodo nos poterimus comparere? nihilominus quamvis fragiles et infirmi et abiecti simus, sacrosanctam bonitatem gloriae vestrae alloquemur. — Vos potestate spirituali velut sol omnes Ecclesias illuminatis, et filios eccles. luminis procreatis, ut cum aurora illuxerit, et Sponsus de thalamo suo advenerit, ad ipsum cum grege illustrato conscendatis. — Vos petra viva, vivificantis fidei in sede collocata vitae originem omnibus fidelibus praebetis, cum in sinu ve-

stro omnes Christianorum generationes congregentur, sicut scriptum est: super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. — Vos unus unicus potestate suprema Pontificia Apost. Sedis omnibus Christianis praeestis, omnes in imperio continetis: quod universus mundus agnoscit, et omnes fidelium nationes vobis obsequuntur, nec est, qui vestrae sapientiae et voluntati contradicat, cum Dominus vobis dixerit: pasce oves meas. — Inter omnes mortales nullus est vobis superior, sed omnes vestrae potestati subiiciuntur, sicut dixit Dominus: tibi dabo claves regni coelorum. — Vos vestra clarissima ac indeficienti fide ad miraculum usque omnibus generationibus perspicua eo, quo intellectus humanus et totus chorus sacerdotum non pertingit, vocali professione fidei attingitis, inter omnes confitentes: tu es Christus filius Dei. — Vos perfecta vestra caritatis dulcedine curatis omnes gentes in unitatem fidei congregare, et contra omnia pericula confirmare, ut sit unum ovile et unus pastor. — Quod cum ita sit, ut nemo sit, quem inter mortales Deus altius praeterquam vos evexerit, et in tam sublimi maiestate collocaverit: quis terrestrium poterit unquam eminentissimam vestram gloriam recensere? Cum certum sit, vos esse in tam altissimo honoris gradu elevatum et supra omnes homines a Deo praedilectum; — cum haec sit voluntas Dei, et nobis incumbat sequi voluntatem illius, ac obtemperare voci mandatorum divinorum, atque ab obedientia sese attolere ad amplexus dilecti Iesu Christi, quemadmodum maiores nostri fecerunt, et inter hos noster antecessor nationis Armenorum, sanctus et gloriosus Pater Gregorius M. martyr, qui dilectione inflammatus cum Rege neophyto et quamplurimo populo ab Oriente in Occidentem venerat, adorare petram fidei et Apostolicam sepulturam: ubi confirmatus in amore S. Silvestri et Magni Constantini, a succenso desiderio, quo flagrabat, unionis, commiscuit atramento tremenda mysteria corporis et sangvinis Dominici, eaque mixtione subscripsit unioni inter has duas nationes. Qua per antiquitatem temporis dissoluta, nos cogitavimus ab eodem amore fraternitatis incitati scribere has literas dilectionis, vobis super omnia honorando Pontifici nostro dilecto, Patri nostro maximo, supplicantes renovari inter nos caritatem antiquatam. *(Sequitur uberior expositio fidei. Tum concludit:)* — Si a sublimi throno maiestatis vestrae ad nostram humilitatem respexeritis, nos quidem nihil

vobis dignum possumus respondere: Creator tamen mundi vobis omnia retribuet. — Armenia multum illustrata est a Sede Apostolica, fundamento totius fidei christianae. — Oramus, ne nos Pastor deseras, nos vero exemplo aliarum Ecclesiarum, quae hic numerosissimae sunt, conglorificabimus in iubilo cordis sanctum nomen vestrum dignum omni exaltatione. —

796. *Responsum Pauli V PP. 1612.* Literae fraternitatis tuae, quas dil. fil. Zacharias, tuus praedicator, nobis detulit, summa consolatione nos in Domino repleverunt. Profecto eas pietatis zelus dictavit, caritatis ardor scripsit. Et quidem animos audientium in tui amorem sic accendebant, (aderant enim non pauci ex ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus, dum legerentur,) ut scriptura non apicibus atramento delineatis, sed scintillis rutilantibus micare videretur. Quare laudes amplissimas literarum initio nobis tributas ita accepimus, ut in illis venerationem et amorem tuum summum erga beatissimum Petrum Apostolorum Principem agnoverimus, imbecillitatis autem ac parvitatis nostrae minime obliti simus. Cum sapiente siquidem muliere illa dicimus: nolite me vocare Noemi, id est, pulchram, sed vocate me mara, quia amaritudine plena sum. Nam quantum exterius proficimus, tantum timemus, ne interius cadamus, cum scriptum sit: deiecisti eos, dum allevarentur. Deiicitur quippe dum allevatur, quisquis externae dignitatis elatus accessione interno sincerae virtutis incremento non proficit, et obcoecatus fallacis huius seculi prosperitatis splendore, ascensum, qui in valle lacrymarum potius est, in meditatione videlicet deplorandi status fragilitatis humanae, non quaerit. Nec ob id officium observantiae et benevolentiae tuae erga nos minus nobis gratum fuit: imo vero multo magis, quia intelleximus ex hoc, quam sapienter in Petri Sede Petrum agnoscas, et ut ab amore tanti Pastoris ex persona tam imparis haeredis minime tepescas. Et vero non aegre patimur laudari nos, quando id, quod nobis tribuitur, ad illius laudem, cui tantam potentiam Dominus dedit, refertur; cum constituerit illum totius Ecclesiae suae Principem, ut si quid et nostris temporibus recte per nos agitur, recteque disponitur, illius operibus, illius sit gubernaculis deputandum; debetur enim hoc admirandae illi confessioni, non ab affectu carnis elicitae, sed Patris aeterni speciali gratia inspiratae; quae primum fidei petra firmata fuit, et nunc immobilis

perseverat et stabilis in aeternum, mansurae cuius soliditati diabolus fuit semper invisus, sed numquam nocuus. Neque sane quicquam de illius firmitate detraxit, quamvis multos secum in perditionem abegerit; et christianam religionem multis in locis aut peturbandam, aut corrumpendam, aut penitus exterminandam iugiter tentaverit; imo vero multo magis patefecit impossibile esse fidem Christo servare, et in Petri confessione immobiliter non permanere. Illi autem exciderunt, et ab eis lumen veritatis ac divinae gratiae ademtum est, qui superbia inflati aut negligentia hebetes ad petram, in qua fundati et roborati fuerant, noluerunt attendere. Hinc innumeri errores, tam multae ac variae haereses, tam diversa et tam gravia schismata, quibus Christianorum unitas adeo scissa vel potius discerpta est, ut, quod sine lacrymis cordis nostri referre non possumus, fides etiam ibi defecerit, ubi primum coepit. Quod nullo pacto accidisset, si in confessione Petri christiani omnes pariter mansissent. Nam qui pro fide Petri oravit, is, ut immobilis semper atque inconcussa permaneret, illi tribuit. Haec, ven. frater, causa est et origo malorum omnium, quae tanto caritatis affectu tuis literis nobiscum conquereris. Mandatum namque mutuae dilectionis suprema nocte a Domino datum rite servari, et doctrina, qua Christi discipuli ab omnibus certo cognosci valeant, perfecte acquiri non potest extra Ecclesiam aedificatam super firmam illam petram, adversus quam portae inferi numquam praevalebunt. Ideo minime mirandum est, sed valde lugendum, si in universis orbis terrarum partibus tam multi, qui christiano nomine censentur, facti sint ex gente electa, ex regali sacerdotio opprobrium vicinis eorum et illusio his, qui oderant eos. Erraverunt siquidem ab utero, et locuti sunt falsa, id est, separaverunt se a communi fidelium matre, et magistra S. R. Ecclesia Catholica et Apostolica, et in barathrum ignorantiae, falsitatis et perfidiae misere prolapsi sunt. Quapropter antecessores nostri Romani Pontifices, quorum memoria in benedictione est, summa vigilantia ac sollicitudine semper studuerunt, aberrantes oviculas ubique locorum dispersas ad ovile Christi redigere, manentes autem inter caulae Domini septa confirmare, salutaribusque admonitionibus munire adversus incursus rapacissimi lupi, qui noctu diuque circuit, ut inveniat, quem devoret. Quorum laudabilibus vestigiis innixi nos quoque, ut ad summi Apostolatus

apicem evecti fuimus, curam hanc pro sacerdotali zelo ardenter desiderare toto corde suscepimus. Ob id statim quosdam dil. filios probatae pietatis ac doctrinae religiosi ordinis Carmelitarum disc. fratres a fel. rec. Clemente VIII nostro praedec. in Persidem directos, ut Christifideles potissimum Armenos, communes filios nostros, qui in illis regionibus degunt, visitatione apostolica consolarentur, ut maturarent iter, hortati sumus. Quare verbis explicare satis non possumus, quam nobis iucundae fuerint literae tuae, et quam opportune illas per dil. fil. Zachariam praedicatorem ad nos miseris. Primum quia declaratione tuae eximiae devotionis atque observantiae erga S. Ap. Sedem, opinionem, quam de Armenorum non aversa a nobis voluntate habebamus, non solum confirmasti, sed de eorum pietate bene nos sentire fecisti. Deinde quia praedicator tuus, vir, ut visus est nobis, religione, doctrina, eruditione et humanitate non vulgari praeditus, prudenti sermone suo nostrum animum non mediocriter sublevavit; nam quo humaniores et officiosiores erant tuae literae, eo magis angebamur ob ea, quae hactenus de Armenorum fide accepimus. Nolumus enim fraternitatem tuam ignorare, quod sicuti quae nobis significasti de Armeniae maioris ad Christi fidem conversione, de beati Gregorii M. martyrio, sanctitate, atque conversi ab eo Regis zelo, — cuncta ecclesiasticis nostris historiis descripta sunt, ita multi quoque a nostris scriptoribus recensentur errores in Armenorum ecclesiam vel barbarorum incursionibus, vel perniciosa diversorum haereticorum propinquitate ac consvetudine illapsi: quibus eruendis Romani Pontifices, quantum negotii difficultas, et dissitae a nobis regionis distantia patiebatur, operam sedulo diligenterque navaverunt, quod praecipue Gregorius VII fecit annis abhinc quingentis et amplius datis literis ad Armenorum tunc Patriarchas de eiusmodi erroribus. — *(Exponit fusius Pontifex errores Armenorum, signanter quod aquam in calicem cum vino non infundant, quod sacro trisagii hymno adiungant verba ‚qui crucifixus es', item, quod non recipiant Conc. Chalcedonense.)* —

797. *Nova epistola Patriarchae Armenorum. 1613.* Admirabilis, colendissime, maxime, gloriosissime, et summe Princeps universalis omnium gentium, regum, principum, potestatum, et in universum omnium christianorum, qui per fidem congregati sunt in ovili Ecclesiae, quae mater totius gregis Christi, quem

Christus Petro Principi Apost. commisit dicens: Pasce oves meas; haeres et possessor sanctissimae sedis, venerabilis Papa, etc. — Ego indignus afflictus confrater Melchisedech, Catholicus Armeniae, in pace Iesu Christi scripsi praesentes, et vestros sanctos pedes deosculor, et agnosco plenitudinem caritatis et miserationis vestrae in epistola et muneribus Sanctitatis vestrae, quae mihi Zacharias Vartabied revertens reddidit. Literas Sanctitatis Vestrae legi cum ingenti gaudio, congaudentibus ad invicem meis Coëpiscopis, qui in eis consolationes summae svavitatis et omnia verba ordinate disposita perspexerunt. Neque minus quam ros aridam terram vivificat, aut lux discutit triste nubilum, aut Angelus, qui consolatus est sacrosanctam Virginem, aut Spiritus S. Apostolos, sic illae voluptate indicibili perfuderunt. Vidimus attente, non esse opus humanum, sed Spiritus S. dictaturam: cui bonorum omnium largitori gratias habuimus, qui tantis donis timentes se cumulavit. In eisdem pluries relectis vidimus nostros ad invicem animos esse coniunctos et concordes. Dominus Deus adimpleat desiderium cordis vestri, cui et nos obtemperare atque satisfacere cupimus in omnibus, et ut hae nostrae voluntates bonum exitum habeant, supplicamus Deo. Consideravimus praeterea, tria a nobis principalia requiri: primum, ut aquam in tremendo ss. sacrificio misceamus; secundum, ne hymno trisagii adiungamus ‚qui crucifixus es;' tertium, ut Concilio Chalcedonensi subscribamus. Hae sunt causae odiorum et dissensionum, et contentionum inter Christianos; ideoque originem illarum diligentius expendemus in pace et caritate Christi, quam Iesus Christus concedere dignetur fidelibus christianis. Ista possent olim obtineri ab Orientalibus, et tempus ipsum proferret occasionem sanctae unionis, si universi amore Iesu Christi inflammati decernerent obedire, et subiici ex toto corde uni Capiti. Tunc eradicaretur radix totius amaritudinis, causa omnium malorum, et Ecclesia in unum ovile instauraretur sub uno pastore, adinstar paradisi coelestis bene ordinata. Istam unionem summopere desideramus, qua consummata nihil obesset, quominus iussionibus vestris omnes obtemperarent. Nunc vero uno aliquo superbiente, et mandatis vestris contradicente, sat est fomitis ad excitanda semina dissensionis cooperante satana, qui impedimento esset huic bono acceptabili. Porro si perverterentur consilia inimici, aperiretur planum iter his, quae optamus, bonis. Utinam

omnes simus una anima et unum cor; non difficile foret obsecundare, et opere exequi quod iubetis. Vestra enim Sanctitas Caput est ac Princeps tam in spiritualibus quam temporalibus potentissimus, et habet plurimas gentes, rerum divinarum intelligentes, quorum opera omnia, quae voluerit, facit pro sua sapientia et gloria. Circa haec tria in specie dicimus, nos esse conformes Sanctitatis Vestrae desiderio: ceterum per supremas difficultates, quibus opprimimur, non possumus interim quicquam innovare. Circumdati ab infidelibus, non possumus, quemadmodum Sanctitas Vestra inter credentes, quae cogitaverit adimplere. Multos habemus adversarios occasioni intentos, propter quorum malitiam omnia opus est clam facere, ne infidelibus referant, a quibus infinitas calamitates perpetimur. — Desideramus tamen sanctissimae vestrae voluntati conformari, a qua etiam non valde dissentimus. *(Conatur exculpare errores a Summo Pontifice obiectos, et de C. Chalcedonensi sic* pronunciat:) — Concilio Chalcedonensi non subscribimus, quia in tribus prioribus Conciliis in nomine SS. Trinitatis congregatis existimamus sufficienter esse traditam fidei et confessionis orthodoxae regulam. Alia Concilia maiores nostri superflua putaverunt, ac propterea neque Chalcedonensi interfuerunt. Licet nos postea omnia Concilia Oecumenica in his, quae sunt de fide catholica, recipimus, in aliis vero reiicimus. Haec visum est Sanctitati Vestrae significare, non quod haeresi aut schismate nos a vobis dividere velimus, aut ista ex superbia aut ira scribamus, sed in simplicitate et humilitate cordis sinceri ad gloriam Dei, flagitantes sanctitatem vestram, ut si viderit nos in aliquo deficere, quod nos omnino lateret, pro sua sapientia declaret, et moneat: cum nos pro nostra fragilitate promti sumus obedire non tantum in his, sed et in omnibus dogmatibus et ritibus Ecclesiae Romanae, ut sit unum ovile et unus pastor. Istud desideramus, ut alii etiam christiani faciant, ut unum simus cor et anima in Domino. Quod vobis pro officio pastorali, qui estis Caput Ecclesiae, convenit curare. —

798. *Responsum Summi Pontificis.* Desiderio desideravimus literas fraternitatis tuae, quia sperabamus te responsurum nostris admonitionibus significatione correctionis vestrorum errorum. Sed spes ne dicamus exinanita at certe dilata: conversum est nostrum desiderium in vehementem sollicitudinem. Com-

edit enim nos zelus salutis vestrae. Nihilominus nos consolatur, quod veritatem doctrinae orthodoxae huius S. Apost. Sedis per humilitatem nostram vobis expositam tu atque vener. fr. eppi, qui tecum sunt, agnoscitis atque fatemini, et quod profiteris, eas, quas scripsisti ad nos, rationes et causas, quibus existimatis non modo non errare, sed neque etiam quantum ad fidei integritatem, dissentire ab Ecclesia S. Cath. Ap. Romana, addentes trisagio: ‚qui crucifixus es,' et aquam in sanctum calicem non infundentes, neque s. Conc. Chalcedonense recipientes, fuisse propositas non ut animo obdurato obstinatoque resisteretis veritati, sed ut rationem ritus et consvetudinis vestrae ecclesiae redderetis, promti tamen paratique exequi, quicquid necessarium esse ad vestram salutem postea significavissemus, quamquam difficultates multae et pericula gravissima undique vobis immineant. Et plane ita esse credimus: neque enim causam videmus, cur simulare debeatis. Et quando etiam id suspicari possemus, opinio, quam habemus de pietate, prudentia, religione tua, removeret omnem ex animo nostro suspicionem. Agitur de fide, in quo negotio subesse simulatio non potest, sine Dei iniuria et animae detrimento irreparabili, quae duo cavere te diligentissime in omnibus tuis consiliis atque operationibus certi sumus. Quare cum dicas, vos eundem nobiscum sensum habere de fide, etiamsi retineatis quod nos damnamus, respuatis quod nos recipimus, proculdubio nobis persvademus, affectum in vobis seducere intellectum. Arbitramur igitur, existimare vos a nobis non dissentire, quia vehementer cupiatis nobis consentire. Nam facile creditur, quod valde desideratur. Hac fiducia scribere ad fraternitatem tuam iterum de eisdem rebus decrevimus, et cum his literis nostris tibi mittere non sententiam tantum et testimonia SS. Patrum, ut antea fecimus, verum descriptas de verbo ad verbum ex eccles. monumentis tractationes ac determinationes de his capitibus habitas in ecclesia sancta Dei. Confidimus enim hoc pacto fore, ut vosmetipsi evidenter deprehendatis quam decipiamini. Iam vero pro comperto habemus errorem vestrum non in voluntate, sed intellectu tantum consistere, zelum retinendi antiquas vestras traditiones cum desiderio sentiendi nobiscum pugnare; praevaluisse hactenus hunc zelum, quia disiunctus fuerit a perfecta scientia atque notitia, nihilominus obsecuturum iusto necessarioque nostro desiderio, quoties

plene ac perfecte de veritate catholica edocti essetis. Mandavimus itaque, ut describerentur atque in Armenicum idioma converterentur acta Sanctae huius Ap. Sedis in causa Petri Cnaphaei Eppi Antiocheni, auctoris detestabilis additionis ad angelicum trisagii hymnum appositae, ac tibi mitterentur. — — Quis sciens ac prudens audebit unquam os suum in coelo ponere, et mortalis cum ipse sit, cantus angelorum perturbare? Perpende, quaesumus ven. frater, huius negotii gravitatem sedulo pro tua prudentia atque pietate, cave ne simplicium mentes amplius decipiantur. Enitere, quantum in te est, ut quae tibi scribimus, omnes pariter intelligant diligenterque considerent, nec a veritate auditum avertant et ad fabulas convertantur. — — Quantum autem ad aquae vinique mixtionem in sacro calice, nos similiter iussimus, ut fideliter describerentur atque in unum colligerentur auctoritates, ac testimonia omnia tum ex decretis Summorum Pontificum, ab ipso nascentis Ecclesiae exordio factis, tum ex antiquissimis Liturgiis, quae SS. Apostolorum nomine, a quibus institutae atque compositae dicuntur, magna apud nos veneratione habentur, tum etiam ex eccles. historiis atque synodalibus constitutionibus, quibus haec apostolica traditio, quae ab Ecclesia S. Catholica a principio recepta, numquam autem intermissa est, de admiscenda aqua vino in celebratione divinorum mysteriorum indubitanter ostenditur, et irrefragabiliter comprobatur. —

Quare, ven. frater, si, ut plane credimus, communionem ac unitatem veram cum S. Romana Apostolica atque Catholica Ecclesia desideratis, enitere omni studio atque diligentia certiores reddere Eppos, clerum atque populum obedientiae tuae subiectos: impossibile omnino esse consentire nobis, nisi prius propositi errores corrigantur, et C. Chalcedonense a vobis recipiatur. De quo speciatim hic non agemus, quia causam, qua illud reiiciatis, non plene intelligimus. Nam quod tria tantum debeant esse generalia Concilia, quia tres sunt personae ss. Trinitatis, ut ad nos respondisti, plane causa admodum levis est, et ratio deducta a principio valde remoto, minimeque ex rei natura. Concilia namque ss. Patrum habita sunt pro necessitate Ecclesiae S. Catholicae, sive declaratio doctrinae orthodoxae id exegerit, sive eccles. rituum norma, vitae ac morum fidelium correctio atque disciplina postulaverit. — Igitur non a divinarum persona-

rum numero, sed a multiplicitate occasionis congregandi ss. Patres Concilia sunt enumeranda, et in eorum receptione approbatio huius S. Ap. Sedis, ad quam Concilii confirmatio pertinet, attendenda. Cupientes itaque notam vobis facere necessitatem recipiendi sacrosanctum Conc. Chalcedonense, existimavimus lectionem actorum ipsius facile persvasuram esse vobis quod cupimus; nam valde suspicamur non modo ignota vobis esse quae in eo gesta sunt, sed quod gravius est, longe contraria veritati apud vos de ipso ferri; et quia divina cooperante gratia absoluta est hoc nostro pontificatu editio Sacrorum universalium conciliorum, quam nostri praedecessores summo studio curaverunt, iussimus quatuor Codices, quibus omnia universalia Concilia continentur, mitti ad dil. fil. Zachariam, ut ipse — recognoscere possit acta atque decreta C. Chalcedonensis graece pariter ac latine fideliter diligenterque descripta, et fraternitatem tuam subinde de omnibus edocere. — **Bzovii** *de praestantia, officio etc. Summ. Pontif. commentarius.* Colon. 1619. p. 202.

799—802.

Chaldaeorum professio de Primatu R. Pontificis, initio Sec. XVII. Paulo V Papae exhibita.

799. MON. *Ex Commentario Adami Archimandritae ad fratres suos Chaldaeos Roma misso.* — Longa successione post Petrum recepit Summum Pontificatum Pater noster SS. Papa, sublime caput totius Christianitatis, et est Vicarius verus Christi super universam terram. — Propterea convenit fideles viros adhaerere fidei verae et canonibus rectis, quos docet et praedicat pater patrum et summus pastor D. Papa. —

800. *Ex sermone synodali Patriarchae.* — Ecce libri nostri admonent nos de Ecclesia sancta et Apostolica Sede D. Papae Romani, quoniam ipse est pater patrum, caput pastorum. Patres nostri Orientales excommunicaverunt omnes eos, qui ab Ecclesia Romana defecerunt, et simul omnes conculcatores praecepti D. Papae, qui est loco S. Petri fundamenti ecclesiarum et capitis apostolorum. —

801. *Ex literis Patriarchae ad Summum Pontificem.* Pater Patrum, sol Christianitatis, et nomen, in quo situm est aedificium Ecclesiae Ecclesiarum, pater patriarcharum omnium, qui in universo sunt, locum obtinens S. Petri patrisfamilias Iesu Christi, custos sedis et caput omnium sedium, corona christianitatis, caput capitum et pastorum ecclesiae. — Praeceptum tuum a me est receptum ex praecepto illius, qui claves tradidit tibi, neque negabo illam vocem dictam Petro: quod ligaveris etc. et non obsistam sicut reliqui haeretici contra praeceptum SS. Apostolorum et Patrum orthodoxorum, qui affirmarunt, *quod sedes magnae Romae teneret principatum, et ipsa est caput omnium sedium*, sed fateor, *quod Ecclesia Romana sit mater ecclesiarum, et qui non ita fatetur, sit anathema.* — Scriptum invenitur apud nos in annalibus, quod Patres Orientales Romae ordinabantur. — Ecce, Pater, fides mea cum epistolis, et videas, si est dolus in professione nostra, aut error, aut recessio quaedam a matre nostra Ecclesia Romana. Admone et faciemus, doce et obediemus. etc. —

802. *Ex professione fidei a Patr. Chaldaeorum submissa.* — Suscipio omne, quod docet Sedes sancta Apostolica et Ecclesia Romana, ac recipio omnes doctores Ecclesiae Romanae, et teneo, *quod Sedes Romana sit Apostolica, et Papa Romae sit tenens locum S. Petri principis apostolorum,* et vicem gerens, et caput Ecclesiae super omnes, et sit doctor doctorum omnium christianorum, et quod Christus ei tradiderit mediante S. Petro potestatem perfectam, ut oves illius pascat. — Idem credo sicut filius obediens et semper obtemperabo legibus Pontificis magnae Romae, qui nostro tempore viget et etiam omnibus, qui ei succedent in pontificatu Romae. — **Raynaldus** *Ann. Baron.*

803.

Censura Sorbonica super libro **Mornaei** adversus Primatum Rom. Pontif. vulgato, A. 1611. depromta, eundem Primatum insigniter evolvens.

MON. Cum auctore Apostolo Eph. IV. Deus omnia in unitatem concluserit, et quaecunque sunt, a Deo ordinata sint Rom. 13.; exploratum autem habeatur, unitatem atque ordinem sine eminentis alicuius auctoritatis praerogativa nequaquam subsistere; eaque de causa Dominum nostrum ad vitanda schismata, beatum Petrum Vicarium suum et Caput visibile Ecclesiae suae constituisse Matth. XVI et Ioan. XXI: *merito quidem omnes catholici illos execrari debent, qui S. Rom. Ecclesiae primatum atque unicam Petri Cathedram scriptis suis evertere moliuntur;* cum certissimum sit, Ecclesiam, quae est mysticum corpus visibile Christi, nulla alia re vel nota accuratius dignosci, aut a factiosis satanae conventiculis, quam uno visibili Capite, secerni posse. Quod ipsum sectariorum exempla satis comprobant, qui in ortus sui principio, cum ab hac unitate et fundamento visibili nefarie descivissent, statim in variorum schismatum ac haereseon monstra degenerarunt, adeo ut tamquam Madianitae sese mutuis et contrariis dogmatum vulneribus confecerint, nulla alia re inter se consentientes, quam ut sacrosanctam Ecclesiae Cath. unitatem funditus labefactent, sicut ex omnibus eorum libris innotescit, maxime vero duobus, quos *Philippus Mornaeus Plessaeus* in lucem edidit, quorum alter pridem a S. Facultate Theol. Parisiensi damnatus inscribitur: ‚de l' Institution, usage, et doctrine du S. Sacrement de l' Eucharistie', alter paucis abhinc diebus vulgatus istum nefandum ac horribilem titulum praefert: ‚le Mystere d' iniquite, c' est-a-dire, l' Histoire de la Papaute.' Quocirca Decanus et Doctores praedictae Facultatis Parisiensis a. 1611. die 1. Aug. post sacrum de S. Spiritu more solito celebratum in maiorem aulam Collegii Sorbonae convenientes, provinciam istius libri examinandi viris selectis demandarunt: qui

quidem die 19. eiusdem mensis et anni ad Facultatem retulerunt, se praefatum opus considerate legisse, atque expendisse, innumeris autem execrandis blasphemiis atque impietatibus in religionem, fidem catholicam, et S. Sedem Apostolicam scatere, variis ac propudiosis mendaciorum atque haereseon pridem damnatarum centonibus interpolatum, denique praecipuum Mornaei institutum esse, ut babylonicam confusionem in Ecclesiam Catholicam, Primatus S. Sedis Apost. atque unius Cathedrae Petri eversione intromittat, omnesque Principes Christianos ad bellum SS. Domino nostro Papae inferendum sua turbulentissima oratione inflammet. Quibus auditis atque iterato et mature in deliberationem adductis, die 22. Aug. in solemnibus comitiis hac de causa sub iuramento habitis omnes et singuli Magistri Theologiae primo censuerunt: *dictum librum* hoc nefandissimo titulo nuncupatum .le mystere d' iniquite etc.' *tamquam legi divinae, naturali et canonicae, patrum antiquorum doctrinae, praxi Ecclesiae Catholicae, sacrisque ritibus ab omni memoria hominum in Ecclesia usitatis ac receptis omnino contrarium, haereticum, furiosissimum, seditiosissimum, impudentissimis calumniis atque mendaciis refertissimum, damnandum, execrandum, ac populo christiano penitus interdicendum.* Secundo, ut omnes pios Ecclesiae Catholicae ac Romanae assertores huiusce rei nec non imminentis periculi quamprimum commonefacerent, hoc decretum latine et gallice typis vulgandum esse statuerunt. Demum universos Ecclesiae Cath. Praesules ac Civiles Magistratus humillime obsecrant, atque obtestantur, ut pro sui officii et auctoritatis sibi a Deo creditae ratione huic teterrimae pesti generose ac efficaciter occurrere annitantur, pervigilentque tamquam rationem de publica Ecclesiae pace, quiete, atque animarum salute reddituri. — **D' Argentré** *Coll. Iudicior.* II. 2. p. 49.

804.

Paulus V PP. adversus librum ‚**Edmundi Richerii**' de ecclesiastica et politica potestate, Primatui infestum. A. 1612.

MON. *Ad Eppos Galliae.* Significavit nobis ven. fr. Robertus Eppus Montispolitiani, noster Apost. Nuntius, editum nuper fuisse Lutetiae Parisiorum librum de ecclesiastica atque politica potestate, perniciosa doctrina pravisque dogmatibus refertum, et vos convenisse omnes, ut unanimi consilio recognosceretis errores in eo contentos, ipsorumque censuram accuratam ac diligentem faceretis. Gravissima sane molestia affecit nos hic nuncius. Cum enim cupiamus augeri semper carissimi in Christo filii nostri Ludovici Regis Christ. felicitatem, et istius amplissimi regni quietem atque tranquillitatem magis ac magis in dies confirmari: molestissime ferimus a nonnullis ea semina dispergi, ex quibus merito timere possimus, ne repullulent infausta illa impietatis germina, quae olim origines et causa omnium perturbationum fuerunt, quibus Gallia universa paulo ante adeo misere afflicta ac divexata fuit. Sed ex altera parte non mediocre solatium cepimus ex vestra sacerdotali vigilantia, qua vos observare ac diligenter cavere videmus, ne qui callide nititur superseminare zizania in dominico agro culturae vestrae tradito, spe messis optatae gaudere possit. Laudamus itaque plurimum vestram pietatem, prudentiam, diligentiam, studium ac sedulitatem in pastorali ministerio; et zelum ac virtutem illorum SS. Patrum, celeberrimorum Galliae Antistitum, quorum memoriam sancta Dei Ecclesia veneratur, in hac praeclarissima actione vestra agnoscentes Deo Patri misericordiarum gratias agimus, quod etsi quotidie afflictiones abundant, numquam tamen opportunae consolationes deficiunt. Perturbant quidem nos scandala, sed consolatur nos fiducia, quam in eo habemus, qui facit cum tentatione proventum, illa permittens, ut probati manifesti fiant; quod isthic existimamus nunc accidisse. Et propterea tanto magis hortamur vos, studeatis ad Dei gloriam sedulo perficere, quod summa

laude adeo alacriter incoepistis; potissimum cum vobis polliceri debeatis, carissimos in Chr. filios nostros Ludovicum Regem Chr. ac Mariam Reginam eius matrem, cuius egregiam pietatem toties experti estis, piis laboribus vestris futuros esse cum sua sponte tum nostris efficacissimis exhortationibus propitios. — Constanter igitur, sicuti procul dubio facturos vos esse credimus, Ecclesiae causam defendite, divinum honorem integrum illaesumque conservate, a quo regni bonum, regis felicitas, communisque tranquillitas vere dependet. Nos interea assiduis precibus divinam bonitatem implorabimus, ut vestris piis laboribus atque conatibus semper adsit, et si quid praeterea humano consilio praestare cum Domino poterimus, idque nobis significaveritis, illud perlibenter exequemur. Omnipotens ac misericors Deus lumine suae sanctae gratiae vestras mentes benignus illustret, cogitationes et opera vestra in beneplacito suo dirigat atque perficiat, et nos vobis apost. bened. peramanter impertimur. Datum Romae 6 Non. Maii. 1612. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 187.

805.

S. Congregatio Concilii Nuntio Apostolico in Hispaniis significat: facultatem dandi licentias pro **privatis oratoriis** soli Romano Pontifici esse reservatam. 1615.

MON. Perillustris etc. Tametsi Sacra Congregatio Cardinalium C. Tridentini Interpretum optimis innixa rationibus saepissime responderit, *licentias in privatis Oratoriis nonnisi a Sede Apostolica esse concedendas;* compertum est tamen, per plures Antistites, eiusdem Concilii verba in alium sensum detorquentes, passim illas ac nullo prope delectu impertiri. Qua quidem facilitate nedum ipsi Pontificiam sibi auctoritatem adsciscunt, aliarumque ecclesiarum et frequentiam minuunt et dignitatem; verum etiam, quod summe dolendum est, tremendum illud mysterium, quo nullum aliud opus adeo sanctum atque divinum a Christifidelibus tractari potest, intra domesticos parietes

plerumque cum tanta irreverentia peragitur, ut nihil fere inter profanam et divinam rem demum interesse videatur. Quod sane teterrimum exemplum ut de christiana republica evellant illustrissimi Patres, Amplitudini Tuae ceterisque Nuntiis Apostolicis, AEppis et Eppis universis SSmi Domini iussu significandum duxerunt: *facultatem huiusmodi licentias dandi ipsius Concilii decreto unicuique ademtam esse, solique Romano Pontifici esse reservatam*, proindeque Amplitudini tuae abstinendum esse ab illis utcunque tribuendis, ac si quas hactenus vel a seipso vel a suis antecessoribus, vel alias quoquomodo quam a praedicta Sede concessas repererit, nullas atque irritas esse quamprimum decernat, atque enixe curandum, ne ulla illarum ratio in posterum habeatur. Quinimo ut funditus tollantur abusus, qui in hac re plus nimis inoluerunt, Sanctissimus illas quoque ab Amplitudine tua suspendi iussit, quas in hunc usque diem quisque ab ipsa Sede Apost. assecutus est. Huic igitur S. Congregationi, atque adeo Sanctitatis Suae voluntati aequo animo parebit Amplitudo tua, et bene valebit in Domino, a quo etiam illi prospera ac salutaria precamur. Romae, die 25 Octobr. 1615. — **Études religieuses** — *par des Péres de la Comp. de Iesus. Nouvelle Serie III.* Paris. 1864. p. 200.

806.

Censura Sorbonica contra assertiones **‚Marci Antonii de Dominis‘** Primatui R. P. adversas, A. 1617. lata, et eundem Primatum docte comprobans.

MON. Haeresim naturam et astum serpentis imitari, qui eius ingenium norunt, facile omnes agnoscunt: nam quemadmodum serpens praeter atrum virus, quod undique iaculatur, eandem quoque ad caput saepe retorquet, sive totam dum colligit iram, sive ut torpentes et langvidas vires acrius exsuscitet: ita etiam haeresis ubi in varia fidei dogmata obrepere tentaverit, nec tamen quicquam profuisse sed venenum marcido iam cor-

pore frustra vomuisse et perdidisse conspexerit, ad suum tandem principium, et a cauda ad caput per sinuosa volumina serpentis more redire, seque ad novam rabiem animare solet. Id cum plerisque haeresibus compertum habeamus, quarum ortus et interitus similes extitere, et eundem scopum tam in fine quam in primordio semper collimarunt, in hac, quae nostro infelici tempore ex orci tenebris excitata est, luce meridiana clarius emicat. Siquidem cum anno quingentesimo decimo septimo supra millesimum nefarius apostata Martinus Lutherus violatis non solum monasterii, in quo per aliquot annos delituerat, septis. sed etiam effractis verecundiae christianae repagulis, in Summum universalis Ecclesiae Pontificem varias coepisset expuere calumnias, atque illius supremam potestatem non tantum imminuere et labefactare, sed etiam funditus evertere studuisset; pestilens autem eius haeresis plerisque in provinciis Deo duce iamiam effoeta et moriens ad exitum properaret: ecce evoluto 100 annorum spatio, nempe hoc decimo septimo supra millesimum sexcentesimum, alter Apostata et Ecclesiae perduellis in medium prodire ausus est, eandemque defensionem contra Ecclesiam et Generalem Christi in terris Vicarium renovare cogitans, librum nefarium innumeris haeresibus refertissimum edere haeretica temeritate praesumsit. Quo in negotio fortasse verendum, ne plus periculi et damni quam olim a Luthero Ecclesiae immineat et emergat, non tam quod lutheranum schisma ab uno pseudoreligioso coeperit, istud vero ab homine variis titulis larvato et praecipuis Ecclesiae honoribus aucto, sed etiam quod non sine magno bonorum omnium luctu plerosque diversis in locis praetextato et ementito Catholicorum nomine non ita ut par est in supremum Ecclesiae Antistitem propensos experiamur. Quapropter Facultas Parisiensis officii sui non immemor, maiorumque suorum, qui omnis generis erroribus censurae animadversione notandis strenue laborarunt, vestigiis insistens,— cum A. 1617. die 30 Oct. Magister Nicolaus Ysambert eiusdem Facultatis Doctor ac Syndicus pro officio suo in solemni congregatione — opus *de Republica Ecclesiastica* auctore *Marco Antonio de Dominis* AEppo Spalatensi Londini editum obtulisset, et innumeris, quibus totum scatet, haeresibus et erroribus graviter esset conquestus, tum etiam quod ut facilius suae pestiferae doctrinae virus incautis hominibus instillaret, scholam Parisiensem reipsa idem

secum velle, verbis duntaxat a seipso dissentire impudenter iactaret: — Facultas quinque Magistros Theologos nominavit, qui singulas operis propositiones accuratissime annotarent, atque ad Comitia proxima referrent. Itaque sequentibus Comitiis Calendis Decembris eiusdem anni — ipsi Magistri deputati retulerunt se opus praedictum M. A. de Dominis attente perlegisse, et coram tota Facultate tot tantasque propositiones haereticas, schismaticas, erroneas, scandalosas, temerarias, piarum catholicarumque aurium offensivas, et praesertim in S. Sedem Apostolicam, Ecclesiam Romanam, eiusque Pontificem Max. Christi in terris Vicarium et beati Petri successorem contumeliosas de verbo ad verbum ex praedicto opere decerptas protulerunt, ut iis recitandis ac cum ipso opere conferendis longum tempus effluxerit. Quibus auditis et re tota in deliberationem per Decanum eiusdem Facultatis adducta et mature considerata ipsa Facultas primo censuit praedictum opus de Rep. Eccl. auctore M. A. de Dominis tamquam legi divinae, antiquis Ecclesiae Canonibus, veterum Patrum doctrinae, traditioni et praxi Eccl. Cath. omnino contrarium, haereticum, impudentissimis calumniis, erroribus atque innumeris mendaciis refertissimum, totius Ordinis hierarchici subversivum, damnandum, exccrandum, et populo christiano penitus interdicendum, prout de facto damnat et execratur. Secundo censuit ex tot tantisque haeresibus, erroribus, calumniis, mendaciis, et ceteris idgenus portentis aliqua esse seligenda, et censurae propriae nota afficienda, ut ex paucis istis quam merito fuerit praedictum opus condemnatum et quam contagiosum et execrandum, quisque facile dignoscat. Tertio censuit universos Ecclesiae Cath. Praesules ac Civiles Magistratus humillime esse obsecrandos, et per viscera misericordiae Dei obtestandos, ut praedicti operis lectione et retentione populo christiano interdicant, et si opus sit suae interdictioni tam iustae censuras et poenas adiungant; et tandem ne huius operis condemnatio quemquam lateat, censuram hanc typis esse evulgandam. Datum Parisiis die 15. Dec. 1617.

Censura propositionum. Prop. 1: Ecclesia sub Romano Pontifice non est amplius Ecclesia, sed respublica quaedam humana sub Papae monarchia tota temporali, vinea est ad solum Noe inebriandum, grex est quem pastor emungit ad sangvinem,

imo excoriat et mactat. *Censura:* ‚Haec propositio prima sui parte est haeretica, dicit enim veram Ecclesiam, cum non alia sit quam quae Romano Pontifici paret, iam desiisse; pro reliqua vero parte est calumniosa et scandalosa.‘ — *Prop. 5:* Disparitatem potestatis inter Apostolos esse humanum inventum in S. Evangeliis et divinis N. T. Scripturis minime subsistens. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica et schismatica, de iurisdictione Apostolica ordinaria, quae in solo divo Petro subsistebat, intellecta. — *Prop. 6:* Monarchiae formam non fuisse immediate in Ecclesia a Christo institutam. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica, schismatica, Ordinis Hierarchici subversiva, et pacis Ecclesiae perturbativa.‘ — *Prop. 7:* Si de vero et proprio Vicario loquamur, qui perfectissime Christi vices post eius in coelum ascensum plene gesserit geratque in terris, et gesturus sit usque ad consummationem seculi, quis dubitat esse Spiritum S. Paracletum? *Censura:* ‚Haec propositio est erronea, et scandalosa atque haeresim Macedonii expresse redolens in verbo Vicarii proprie sumti.‘ — *Prop. 8:* Petrus ferme statim ab illa eadem fide decedit, scilicet post confessam Christi divinitatem Matth. 16. neque semel sed saepius titubat, etiam post Christi Ascensionem, et Spiritus S. illapsum. *Censura:* ‚Haec propositio est erronea, temeraria, et in beatum Petrum contumeliosa.‘ — *Prop. 9:* Pasce oves meas, hoc est, Israelitas, qui tunc soli erant Christi oves: unde dicebat, non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel, et Paulus ipsum Dominum vocat ministrum circumcisionis. *Censura:* ‚Haec propositio in verbo: solos Israelitas, est haeretica et ignorantiam crassissimam auctoris prodit.‘ — *Prop. 14:* Sicut Apostoli simul et in solidum aristocratice curam gerebant Ecclesiae cum potestate aequali et universali, ita Eppi omnes simul et in solidum eandem regunt Ecclesiam, singuli cum plena potestate. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica et schismatica quoad ultima verba: singuli cum plena potestate.‘ *Prop. 22:* Dico Romanam Ecclesiam et ex magnitudine civitatis, et ex eo, quod eam duo primi Apostoli fundaverunt Petrus et Paulus, et ex aliis capitibus extra ius divinum habuisse, ut semper reputata sit Ecclesia principalis, non tamen domina et regina super universas Christi Ecclesias; neque Augustinus neque ullus ex antiquioribus Patribus summam ecclesiasticarum rerum in Romana Cathedra posuerunt, erat

ergo et est Ecclesia principalis nobilitate, existimatione, nomine et dignitatis auctoritate, non regiminis et iurisdictionis principatu. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica et schismatica quatenus aperte insinuat Romanam Ecclesiam iure divino auctoritatem in alias Ecclesias non habere. — *Propos. 28:* Totus C. Tridentini scopus fuit, ut amplissimam iam innumeris usurpationibus Papalem potestatem non modo stabiliret, sed etiam faceret ampliorem, solus enim Papa solaque Roma Concilium illud rexit, struxit, et instruxit. *Censura:* ‚Haec propositio est falsa, contumeliosa, et viam aperiens ad multas haereses in hoc Concilio condemnatas renovandas.‘ — *Prop. 29:* Unumquemque Eppum iure divino esse universalem. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica, schismatica, ac unitatis Ecclesiae subversiva.‘ — *Prop. 30:* Monarchiam semper Christus a sua Ecclesia amovit, et eam ipsa Ecclesia est abominata. *Censura:* ‚Haec propositio est haeretica, schismatica, et ordinis ecclesiastici peturbativa et subversiva.‘ — *Prop. 32:* Supremus Ecclesiae Romanae primatus, ipsiusque supra ceteras omnes Christi Ecclesias imperium revera nullis solidis innititur fundamentis. *Censura:* ‚Haec propositio falsa est, et viam ad haereses et schismata sternens.‘ — *Prop. 33:* Neque Antiochiae neque Romae Petrus proprie sedit, qui non ut sederet sed ut excurreret Apostolatum accepit, et quocunque pergebat, semper suam cathedram, hoc est, eppalem potestatem secum deferebat, quam nulli certo loco alligatam habebat. *Censura:* ‚Haec propositio est falsa, et quae ignorantiam auctoris prodit.‘ — *Prop. 36:* Omnes sane Eppi sunt omnium Apostolorum, etiam Petri in solidum successores; non enim habuit Petrus quicquam peculiare, in quo ei dari debeat magis quam ceteris simul omnibus successio. *Censura:* ‚Prior propositio qua parte statuit singulos Eppos Petri successores, est captiosa, quia Petrus ultra potestatem ordinis, in qua ei succedunt Eppi, aliam habuit iurisdictionis Apostolicae, cui solus Romanus Pontifex succedit; posterior est haeretica, et schismatica, et hierarchici ordinis subversiva.‘ — *Prop. 39:* Potestatis plenitudo, ut optime docent Parisienses, data est Ecclesiae universae, hoc est, omnibus et singulis Eppis in solidum. *Censura:* ‚Haec propositio est contumeliosa in Facultatem Parisiensem in particula: singulis Eppis.‘ — *Prop. 41:* Parisiensium doctrina enucleate intellecta nihil discrepat a mea his li-

bris tradita doctrina et ab ipsa veritate; — schola itaque Parisiensis et nostra est, et reipsa studet potestati aristocraticae, non monarchiae, quare ex eius quoque doctrina Papatus nullo potest solido subsistere fundamento. *Censura:* ‚Mera contra Facultatem Parisiensem impostura.' — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* II. 2. p. 103.

807.

Censura Facultatis Theol. Coloniensis in libros **‚Marci Ant. de Dominis'** de Republica Eccles. A. 1618. edita, Primatum Rom. Sedis egregie commonstrans.

MON. Pastoralis officii sui et administrationis a Deo sibi commissae memor beatus Petrus, ut Ecclesiam adversus futuras haereticorum insidias praemuniret, ‚fuerunt, ait, et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis.' Quod quam verum fuerit, totis iam 16 seculis experta est Ecclesia, et miserrime etiamnum experitur, dum exeunt ex nobis, qui non erant ex nobis. Fidelis tamen Deus sicuti Ecclesiae supra beatum Petrum aedificandae inviolabilem promisit firmitatem, ita exurgentibus contra eam haeresibus suos excitavit excubitores, qui pro domo Dei, quae est columna et firmamentum veritatis, indefesso studio sese opponerent, factumque id non tantum ab Eppis et Pastoribus, quos posuit Spiritus S. regere Ecclesiam Dei, sed etiam ab Universitatibus et Collegiis, quae ad hoc Deus in Ecclesia instituit, ut depositum antiquae orthodoxaeque fidei illic contra omnes profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae custodiretur. Quapropter Facultas Theologica Coloniensis memor obsequii, quod Christo eiusque Ecclesiae debet, et diligentiae, quam contra emergentes haereses suis temporibus Doctores eiusdem Facultatis semper praestiterunt, postquam intellexisset editum esse librum de Republica Ecclesiastica *M. Antonii de Dominis*, quem ex foedissima auctoris apostasia et ex edita

ab eodem brevi apostasiae apologia meritissimo suspectum habebat, ne felices Ecclesiae progressus, quibus illa Deo benedicente quotidie de haeresibus iam senescentibus triumphat, quicquam detrimenti aut impedimenti a novo hoc malo acciperent, putavit illud sibi merito incumbere, ut in hunc Marci Antonii librum diligentissime inquireret. Qua de causa cum a. D. 1618. die 8. Febr. post privatas libri totius relectiones D. Severinus Binius eiusdem Fac. Decanus toti Facultati — exposuisset, quatuor libros priores M. A. de Dominis de Rep. Eccl. editos — multas propositiones haereticas, schismaticas, erroneas, et calumniosas continere, adeoque pro honore Facultatis necessarium videri, ut eadem praedecessorum suorum vestigiis insistens, ac speciatim ad hoc Seren. sui Principis Electoris hortatu animata e suo collegio quosdam magistros deputare dignetur, qui opus totum publica commissione relegant, et propositiones in eo offensivas extrahant, easque deinde ad totam Facultatem referant: Facultas huic petitioni deferens, quinque Doctoribus propositum a Decano negotium sollicite commisit: qui dein accurate perlecto opere exceptisque propositionibus infra descriptis, ult. Martii toti Facultati solemniter congregatae easdem exhibuerunt, tamquam selectas et prae ceteris notabiliores, cum alioquin totus liber haeresibus, falsis detortisque expositionibus, citationibus fraudulentis, et truncatis, calumniis et convitiis plenus sit. Facultas itaque singulis rite examinatis, discussis, et ad ipsum exemplar collatis, extunc censuit sicuti et nunc per praesentes censet ac declarat: 1. totum librum tamquam S. Scripturae, Conciliis, unanimi SS. Patrum doctrinae, a Christo Domino institutae et perpetuo observatae Ecclesiasticae Hierarchiae contrarium, haereticum, schismaticum, calumniis in omnes Cath. Ecclesiae Eppos, ac nominatim in ipsum totius Ecclesiae Caput Romanum Pontificem maledicentissimis, impudentissimis mendaciis, arrogantissimis in quoslibet Scriptores iudiciis, mordacibus et christiana modestia indignis sarcasmis plenum, damnandum esse. 2. *Pontificem ipsum tamquam verum universalis Ecclesiae Caput humillime obsecrandum, sicut de facto obsecrat, ut pro defensione Eccles. Hierarchiae et Primatus Sedis Apost. ad exemplar ss. praedecessorum suorum non gravetur facere contra M. Antonium, quod in simili Primatus impugnatione Octava Gen. Synodus petiit ab Adriano Papa contra Photium.* Similiter ro-

gandos omnes Eccl. Cath. Antistites, ac praecipue Ser. et Rev. AEppum et Principem Electorem nostrum, et eundem hunc librum ex omnibus dioecesium suarum finibus tamquam haereticum et subditis noxium proscribere et relegare ecclesiastica sua auctoritate dignentur. 3. Omnes Ecclesiae Cath. Principes ac defensores, et universum Magistratum Civilem humillime obsecrandos, ut civilibus quoque edictis et poenis subditorum suorum saluti et fidei contra hunc librum sic prospiciant, ut exemplaribus ubique locorum exustis omnes intelligant, melius in hoc mundo esse, ut libri mali pereant, quam animae Christi sangvine redemtae per eos perdantur. 4. Ut propositiones per deputatos Doctores selectae ac per Facultatem examinatae ad publicum veritatis eorum, quae per Facultatem acta essent, testimonium deputato ad hoc typographo tradantur, et — in lucem emittantur. Datum Coloniae A. 1618. ultima Martii.

Censura propositionum de Primatu. — Lib. I. Praef. Ecclesia sub Rom. Pontifice non est amplius Ecclesia, sed respublica quaedam humana sub Papae monarchia tota temporali, vinea est ad solum Noë inebriandum. *Censura:* ‚Propositio haeretica et maledica.‘ — *Propos. 13.* Non est nostri Romani Papae tanta maiestas, ut terrere debeat: ficta est illa, temporalis et fastuosa maiestas, usurpata est, nulla est. *Censura:* ‚Si loquatur de potestate indirecta, quam habet Papa super Principes, haeretica est; si de temporali dominio rerum Ecclesiae Romanae donatarum, iniuriosa et falsa est.‘ — *Cap. 3.* Apostolos omnes in omni officio et munere apostolico ac in omni potestate fuisse inter se pares, et omnino aequales. *Censura:* ‚Propositio vel titularis inscriptio plane haeretica, quam ad nauseam toto capite frequenter repetit.‘ — *Prop. 19.* Eodem modo, quo ovis, puta Ioannes, subditus est Petro propter Apostolatum, etiam ovis Petrus vice versa subditus erit Ioanni et reliquis propter eorum apostolatum. *Censura:* ‚Propositio haeretica, quatenus Petrum subiicit Ioanni, cum Petrus soli Christo fuerit subiectus.‘ — *Prop. 34.* Per plura prima secula Christi Ecclesia formam apostolicam regiminis servans, constanterque retinens, numquam ne umbram quidem monarchiae admisit. *Censura:* ‚Assertio falsa, historiae eccles. repugnans.‘ — *Cap. 4.* Apostolis omnibus et non soli Petro Christi Vicarii in terris nomen et officium aeque competiisse. *Censura:* ‚Titulus haereticus in verbo

aeque. Nam sicuti Eppi et sacerdotes imo et laici baptisantes sunt Vicarii Christi, sed non aeque, quia non cum aequali potestatis plenitudine: ita Petrus et Apostoli omnes sunt Vicarii cum plenitudine potestatis, sed non aeque, quia non aequali modo. Petro enim datus fuit Vicariatus ut officium ordinarium, quod in successorem eius transmitteretur, reliquis ut officium extraordinarium in successores eorum non transmittendum.‘ — *Lib. II. cap. 6.* Eppos omnes aeque Vicarios esse Christi, et in potestate ecclesiastica inter se iure divino prorsus aequales. *Censura:* ‚Titulus omnino haereticus, quem congestis Patrum testimoniis suaque expositione detortis aut depravatis non probat.‘ — *Lib. IV. de Romana Ecclesia. Cap. I.* Ecclesiam Romanam non esse peculiarem Petri Sedem. *Censura:* ‚Titulus (infra explicatus his verbis: Petrum ita fuisse Romanae Ecclesiae Eppum, ut tamen nulla alia peculiari ratione in ea urbe Eppatum tenuerit, nisi ratione sui Apostolatus,) haereticus est, traditionibus, Conciliis, Patribus et historiis repugnans.‘ — *Cap. 6.* Romanum Eppum non esse proprie peculiarem Petri successorem. *Censura:* ‚Titulus saepius repetitus haereticus et schismaticus, quem male probat et contra Bellarminum et Baronium male defendit.‘ — *Cap. 8.* Romanum Papatum universalem sanae Ecclesiae numquam fuisse cognitum. *Censura:* ‚Titulus falsus ostendens vel auctoris ignorantiam, vel in mentiendo inverecundiam, quem male tortis Conciliorum oecum. et SS. Patrum auctoritatibus frustra probare conatur.‘ — *Cap. 12.* Legatos Rom. Pontificis extra Romanam Ecclesiam vix ullam habere potestatem. — *Censura:* ‚Titulus haereticus, schismaticus, et seditiosus.‘ — **D' Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 191.

808—810.

Franciscus Salesius. A. 1622. pro Primatu ac suprema potestate Rom. Pontificis.

808. MON. *Discurs. 32. de Ecclesia.* ‚Haereticorum ministri omnem lapidem movent, ut, quantum possint, inquinent fontem Evangelii, ne *Petrus* ibi reperiat *claves suas:* nihil in-

tentatum relinquunt, ut nos avertant ab obedientia, quae debetur Vicario Christi. Quid autem fecerunt? Dixerunt: S. Petro promissionem a Domino factam nomine totius Ecclesiae, sic, ut nullum peculiare privilegium concessum fuerit ipsius personae. Si igitur hoc interpretandi modo non pervertatur Scriptura, numquam ab aliquo in alienum sensum detorquebitur. Nonne enim Petro loquutus est Dominus? et quomodo clarius mentem suam exprimere poterat, quam his verbis: *Et ego dico tibi, dabo tibi?* Cum enim immediate antea locutus fuisset de Ecclesia, dum ait: Portae inferi non praevalebunt adversus eam, quidnam obstat, quominus adiunxisset: et dabo illi claves regni, si illas immediate dare voluisset Ecclesiae? Non dixit: illi, sed dabo *tibi.* Quodsi liceat explicare loca clara, nihil omnino in Scripturis reperietur, quod in omnem sensum detorqueri non possit.'

809. *De auctoritate et Primatu S. Petri et successorum.* Ecclesia semper eget confirmatore infallibili, ad quem confugere liceat; et fundamento, quod portae inferi et praecipue error nequeat subvertere; et pastore, qui suos filios ad errorem ducere nequaquam possit. Successores ergo S. Petri his omnibus privilegiis potiuntur, quae non personae sed dignitatis et muneris publici privilegia sunt.

810. *De quibusdam controversiis Part. 3. Serm. 19.* Summum Pontificem vocat ‚Christi Vicarium et interpretem infallibilem.'

811.

Gregorius XV PP. Congregationem de Propaganda Fide erigit, et in bulla sua praecipuum munus Primatus in fidei propagatione consistere, ostendit A. 1622.

MON. Inscrutabili Divinae Providentiae arcano ad Christi Ecclesiae regenda gubernacula nullis nostris meritis a Spiritu S. vocati *praecipuas nostri pastoralis muneris partes esse* intelligimus, *sedulo invigilandi, et, quantum nobis ex alto conceditur, intentis studiis adnitendi, ut oves miserabiliter errantes ad*

Christi ovile adducantur, ac Dominum gregis agnoscant et Pastorem. Quo scilicet divina adspirante gratia desinant per infelicia pascua infidelitatis et haeresum vagari, et aqua mortifera pestilentiae potari, sed in loco pascuae verae fidei ac salutaris doctrinae collocentur, et adducantur ad vitae fontes aquarum. Et vero quis non intelligit, omnem nostram sollicitudinem desiderare, omnemque conatum a nobis exigere, opus adductionis animarum ad Ecclesiam Christi? quippe quod tanti fecerit Deus mundi salutem, ut ipsum Unigenitum suum daret, Unigenitum illum, qui cum esset splendor gloriae et figura substantiae eius portans omnia verbo virtutis suae, exinanivit semetipsum formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, ut sua nimia caritate servos, et malos servos Dominus redimeret pretio sangvinis sui. Inaestimabilis huius caritatis imitatores esse profecto omnes debent, qui christiano nomine fideliter gloriantur, et membra Christi effecti sunt, ut eius verbi factores sint, non auditores tantum: nam et per S. Apostolum suum monet: ‚Estote imitatores Dei, sicut filii carissimi, et ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis.‘ Quodsi haec ad unumquemque Christianorum scripta sunt, quanto magis ad eos, qui in sortem et militiam Christi vocati positi sunt Eppi regere Ecclesiam suam? quibus saepe per Prophetas suos gravibus verbis comminatur, si pascentes semetipsos gregem non pascunt, et quod crassum est occidentes, infirmum non consolidant, aegrotum non sanant, confractum non alligant, abiectum non reducunt, perditum non quaerunt. Quae profecto voces ut omnes Ecclesiarum rectores valde sollicitos habere debent, licet in partem sollicitudinis sint vocati, ita *multo vehementius nos urgent, qui in plenitudinem electi non solum universo gregi, sed etiam Pastoribus praepositi sumus.* Quocirca quod Apostolis omnibus a Domino mandabatur, ut praedicarent Evangelium omni creaturae, *principaliter Petro incumbebat, qui omnibus praestabat praerogativa principatus, et cui soli iniunctum fuerat a Domino, ut pasceret oves suas.* Quapropter et uni Petro vas illud, quasi linteum, ostenditur quatuor initiis de coelo submitti in terram, in quo erant omnia quadrupedia, et serpentia terrae, et volatilia coeli, quodque illa vox secuta est: ‚Surge Petre, occide et manduca,‘ ut praefiguraretur Petri et successorum eius munus ex quatuor

mundi partibus homines varia impietate insipientes congregandi, quo eos quasi occidendo, hoc est, veteri vita exuendo, et exutos manducando, id est, in sua membra, qui visibile erat caput Ecclesiae, convertendo, etiam membra Christi reddent, invisibilis Ecclesiae capitis, atque ita adipiscerentur participationem generationis Christi, eamque adepti quae Christi sunt saperent, quae Christi sunt operarentur, ac demum per gratiam Spiritus S. eius in aeterna pascua transferrentur, potandi torrente inexhausto voluptatis Dei. Quantum vero his calamitosis temporibus excreverit errantium et dispersarum ovium numerus, qui Ecclesiam sanctam eius catholicam, Christi ovile, vel numquam cognoverunt, vel cognitam satanae dolis deseruerunt, sine lacrymis commemorari non potest. Si enim mentis nostrae aciem convertimus ad innumerabilem populorum multitudinem, iam tot seculis Agarenorum impurissima dementia captam, insanique erroris ac mendacii tenebris obcoecatam, miseratione commoventur viscera nostra, cernentes tam multis ac variis coelestibus donis olim celebres nationes per ignorantiae et pestilentis persvasionis stuporem, humanitatem in bestiarum naturam fere mutasse, atque ad aeterna incendia diabolo et angelis eius parata ali ac propagari. Et licet inter eas aliquae sint gentes in iustitia detentae, quae Christi nomen invocant, tamen ita antiquarum haeresum veneno sunt infectae, ut sinceram veritatem paucissimae agnoscant, ac fere omnes in multis nedum in uno peccantes factae sint omnium reae. Ubi vero peccatis nostris facientibus inimicus homo super bonum semen in septemtrionalibus partibus seminavit haeresum zizania, ita dira contagia grassata sunt, ut animas innumerabiles iamdiu perdiderit, ac provincias et regna Christo per summam iniuriam erepta suae tyrannidi mancipaverit. Quamobrem etsi a fel. rec. Romanis Pontificibus praed. nostris pastorali vigilantia, ope, studio et industria elaboratum fuerit, ne tam multae messi deessent operarii, nonnullorum ven. fr. nostrorum S. R. E. Cardinalium peculiari sollicitudini negotium committendum duximus, prout tenore praesentium committimus et demandamus: volentes, ut in unum congregati adhibitis etiam aliquot Romanae Curiae Praelatis et religiosis viris ac secretario — in commune consulant, tantaeque rei nobiscum invigilent, ac tam sancto et Divinae Maiestati maxime grato operi, quanto melius fieri poterit, incum-

bant. *(Sequitur coordinatio huius S. Congregationis.)* — Datum Romae A. 1622. X. Cal. Iulii. — **Bullarium** *S. Congr. de Prop. Fide.* I. 26.

812.

Epporum Galliae declaratio de suprema Romani Pontificis auctoritate, facta in Comitiis Cleri A. 1626.

MON. — Nullum maius argumentum veri erga Deum amoris exhiberi a nobis potest, quam si debita veneratione eos prosequamur, quos ipse ad necessitates, animasque nostras curandas Vicarios Legatosque suos constituit. Id vero cum praecipue ac praerogative ante omnes Eppos Romano Pontifici conveniat, aequum omnino est, ut iidem Eppi et se Pontifici subiectos agnoscant, et aliis omnibus eximiae in illum venerationis ac reverentiae exemplum praeferant. Hortamur igitur Eppos omnes, ut S. Apostolicam Sedem Romanamque Ecclesiam, utpote in Dei sponsione infallibili, et Apostolorum ac Martyrum sangvine fundatam, omniumque Ecclesiarum matrem omni honore cultuque prosequantur. Ipsa enim, ut cum beato Athanasio loquamur, est sacer vertex ille, a quo in omnes Ecclesias velut in totidem membra omnis spiritus diffunditur, quo nutriuntur ac conservantur. *Sanctissimum* quoque *Patrem et Pontificem nostrum,* quippe Ecclesiae universalis Caput visibile, Deique in terris Vicarium Eppum Epporum, et Patriarcham Patriarcharum venerabuntur: is enim *successor est Petri, a quo apostolatus Episcopatusque initium originemque sumserunt, et super quem Christus Iesus Ecclesiam suam fundavit, quando illi claves regni coelorum atque infallibilitatis donum in causis fidei reliquit, quam non sine ingenti miraculo immobilem illibatamque in eius successoribus durare etiamnum videmus;* unde ingens illa in Romanorum Pontificum decretis mandatisque amplectendis apud omnes fideles et orthodoxos observantia profecta est. Haec vero ut nihil detrimenti capiat, Epporum munus erit, curabuntque illorum improbitatem coerceri, qui obsequii omnis, legumque impatientes, sacram

hanc tot divinis humanisque legibus sancitam firmatamque auctoritatem in dubium revocare cassamque reddere attentant et conantur; utque alios efficacius ad id permoveant, primi ipsi exemplo pracibunt. Cum autem peculiari Spiritus S. ope et assistentia ad tanti momenti regiminis, quale est Ecclesiae universalis, administrationem indigeat Summus Pontifex, mandabunt Eppi, ut in omnibus suae dioecesis precibus peculiaris SSmi Patris illius, qui Petri solium tenuerit, memoria fiat, ut sic omnium fidelium adiutus suffragiis, omnes suas curas laboresque pro gloria Dei et bono suae Ecclesiae animarumque salute ad felicem exitum perducere valeat. — **Petitdidier** *tractatus theol. de auct. et infallib. Summ. Pontif.* 1724.

813.

Urbanus VIII PP. Cyrillo Patriarchae CPno ob professionem fidei orthodoxae ab eo elicitam, et reprobatas impias Cyrilli Lucaris doctrinas gratulatur, A. 1639.

MON. Uberem Christianae consolationis fructum ex fraternitatis tuae literis percepimus, quibus eximiam erga nos et Apost. Sedem pietatem atque observantiam luculenter testaris. Complectimur te brachiis Pontificiae caritatis, et solemnem fidei orthodoxae professionem ad nos missam perlibenter accepimus. Neque minus solatii sollicitudini nostrae partum esse fatemur, dum periculum, quod imminere videbatur, Omnipotentis ope subtractum esse, atque exitiosas Cyrilli Lucaris haereses a te aliisque Praesulibus christianarum virtutum zelo communitis improbatas fuisse audivimus. Pro tam vigilis constantiae documento universae Ecclesiae laudes promeritus es, ven. frater: dum mendacissimam doctrinam, qua nefarius verae religionis hostis omnem Orientem perniciosis errorum tenebris obvolvere conatus fuerat, proscripsisti. Dissipavit Dominus iniquorum consilia, viam fecit semitae irae suae, non pepercit a morte, docuitque miserrimo illius exitu digna reos animadversione a se puniri, qui reddit unicuique iuxta opera sua. Ad hunc statum cum res de-

ducta sit, tuum erit, omne studium ac diligentiam adhibere, ut falsa Calvini dogmata, quae idem Lucaris magno plurimorum damno disseminare adnisus est, te catholicam fidem propugnante ex populorum mentibus penitus evellantur. Id autem ex animi sententia cedet, si sedulo curaveris, ut praelati ac parochi impiis haeresium commentis decepti aut resipiscant, aut ab ecclesiis removeantur, eorumque munus catholicis demandetur. Id sane si praestiteris, Altissimus, qui dives est misericordia, labores tuos prosperis eventibus cumulabit. Nos vero te omni ope et officio tueri minime praetermittemus, atque a catholicis Principibus, quorum patrocinium tuis rebus opportunum fore videbitur, maiorem in modum postulabimus, ut per suos ministros isthic commorantes te ubi usus venerit impense adiuvent. Dat. Romae die 30. April. 1639. — **Veielii** *exercitatio hist. theol. de Ecclesia Graecanica hodierna.* Argentor. 1661. p. 203.

814.

Declaratio **Epporum Galliae** de duobus libris A. 1639. pro sic dictis **Libertatibus Ecclesiae Gallicanae** vulgatis.

MON. — In hac alma Regni Sede (Parisiis) paucis abhinc diebus, nullo palam auctore, nulla publica edendi facultate, typis mandata sunt duo volumina vulgari idiomate, quorum uni titulus est: ‚Traite des droits et liberte de l'Eglise Gallicane. 1639;‘ alteri vero: ‚Preuves des libertez de l'eglise Gallicane. 1639;‘ quae haud dubie furtivo cursu non ad vestras modo diocceses, sed ad ceteras etiam nationes destinantur grassatura. Non enim haereseos, et schismatis, ac talium operum promotor et artifex daemon huiusmodi faces accendit, nisi ut spargat. Inter falsas et haereticas, quas detestabamur, Ecclesiae Gallicanae adscriptas servitutes potius quam Libertates, vera quaedam et gloriosissimi Regis nostri iura, et Gallicanae Ecclesiae privilegia exposuit. — Arceantur oves vestrae a pascuis, ubi pullulant aconita tam densa, inter quae salutaris herba rarissima

latitans, vix potest sine praesentissimo periculo seligi. Volumen enim utrumque fere per omnia commenta noxium, haereticum passim, schismaticum, impium, verbo Dei frequenter contrarium, hierarchiae ecclesiasticae et disciplinae Sacramentorum, et sacrorum rituum destructivum, S. Sedi Apostolicae, gloriosissimo Regi nostro, Sacerdotibus Dei, et ecclesiastico ordini, ipsique adeo Ecclesiae Gallicanae iniuriosum, ac periculosissimo scandalo plenum, a nobis publico consensu iudicatum esse vobis significamus. — **Lucini** *Rom. Pont. privilegia adversus novissimos osores vindicata.* Venet. 1735. p. 377.

815.

Urbani VIII. PP. Constitutio: cuius ope antecessorum suorum decreta de ‚Auxiliis' edita renovando, tam **Iansenii** librum **‚Augustinus,'** quam alia opuscula pro et contra vulgata condemnat. 1641.

INTR. Prima est haec Constitutio in negotio Iansenismi edita, quam paulo post aliae exceperunt; cum enim Iansenistae, pro more aliorum haereticorum, independentiam quampiam pro se asserere cuperent, haeresique suae taliter valorem et perseverantiam conciliare, in eo toti erant, ut legitimam auctoritatem Romanae Sedis quae quippe una ac sola ipsos opprimere posset, eludant; quo fine tamquam novi ‚Richeristae' procusis variis systematibus, Papam Episcopis, hos presbyteris, istos plebi coaequando, tandem omnem Ecclesiam sub imperium politicae potestatis cogere nitebantur, aut hac etiam sublata, sine principe, sine lege vivere. Non mirum proinde, tum hoc tum subsequente seculo multas tam ex parte Ecclesiae, quam Status Publici emanasse constitutiones adversus Iansenismum, ut et doctrina catholica in tuto collocetur, et suprema auctoritas S. Sedis Apostolicae, per Iansenistas impetita, novis amplificetur incrementis.

MON. In eminenti Ecclesiae militantis Sede meritis licet imparibus constituti, sedulo meditamur, ut quae ad fidei catho-

licae conservationem a praedecessoribus nostris provide statuta, et ordinata sunt, firmiter et perpetuo observentur, et cum opus sit, nostrae auctoritatis munimine cnnfirmentur. Dudum siquidem a fel. rec. Pio PP. V praedecessore nostro emanavit constitutio tenoris subsequentis: ‚Ex omnibus afflictionibus etc.'— Deinde piae memoriae Gregorius PP. XIII. etiam praedecessor noster, intellecto per eum non sine animi sui dolore, non defuisse tunc temporis aliquos theologos tum studiosos tum professores, qui articulos in praedicta Constitutione damnatos asserere, et pertinaciter defendere pergerent, pro officii sui munere eorumdem temeritatem, atque audaciam ad totius Ecclesiae periculum pertinentem, minime contemnendam et dissimulandam censuit, sed ad coercenda huiusmodi ingenia per aliam suam Constitutionem dd. IV. Kal. Febr. 1579. editam Pii praedecessoris Constitutionem praedictam sua quoque auctoritate confirmavit, articulosve ibidem comprehensos iterato damnavit.— Postea rec. mem. Paulus PP. V. similiter praedecessor noster ad tollenda scandala et dissensiones, quae in Ecclesia Cath. oriebantur occasione editionis librorum et operum ‚de Auxiliis' tractantium, in Gen. Congr. S. Inquisitionis die 1 Dec. 1611. coram ipso habita decrevit, ut scriberetur nuntiis Apostolicis, quod notificarent et ordinarent Superioribus Religionum et Universitatibus studiorum, et Ordinariis eorum Nuntiaturae, ne sinerent imprimi in materia de Auxiliis, — et qui vellent de hac materia scribere, — prius mitterent tractatus et compositiones ad dictam S. Inquisitionem; — successiveque ne contra praedictum decretum aliquid attentari contingeret, sed scandala et dissensiones omnino cessarent, nos in alia generali congregatione dictae S. R. Inquisitionis die 22. Maii 1625. per aliud decretum nostrum ipsum Pauli praedecessoris decretum confirmavimus et innovavimus. — Novissime tandem accepto per nos, in oppido Lovaniensi quosdam assertos *Cornelii Iansenii* olim Eppi Iprensis executores ex testamento in lucem edi curasse librum, cui titulus ‚Augustinus,' ex professo continentem et tractantem materiam de auxiliis, nulla penitus petita vel obtenta a dicta Congregatione licentia illum imprimendi, eiusque operis occasione Patres Soc. Iesu nonnullas in Civitate Antwerpiensi de eadem materia tractantes theses pariter absque licentia eiusdem Congregationis imprimi curasse, opinionesque Iansenii in prae-

dicto libro contentas oppugnasse, rursusque nonnullas alias orationes, scripturas, epistolas, thesesque in calce decreti nostri tunc registratas, tam pro dicti libri Iansenii quam thesium a PP. Iesuitis editarum defensione impressas fuisse, non solum contra praedictorum decretorum prohibitionem, sed etiam in grave scandalum, et offensionem Ecclesiae Catholicae: nos ut malis huiusmodi imminentibus quanto citius occurreretur, et ne in posterum ullus auderet dictis decretis contraire, per aliud decretum in plena et generali congregatione — coram nobis die 1. Aug. habita, inhaerendo prioribus decretis, dictum librum Iansenii, nec non theses a PP. Soc. Iesu Antwerpiae in lucem editas, aliasque scripturas — de novo prohibuimus. — Nota vero librorum et scripturarum prohibitarum — haec est: „Liber, cui titulus ‚Augustinus' Lovanii. 1640, et Parisiis 1641. — Theses theologicae de gratia, libero arbitrio, et praedestinatione. Antwerpiae 1641. — Cornelii Iansenii Iprensis Eppi laudatio funeralis dicta a R. Fr. Ioanne a Lapide. Lovanii. — Epistola idiomate hispano a P. Petro Bivero S. I. Bruxelles. 1641. — Memoriale idiomate hispano Cardinali Infanti Hisp. — Humilis et supplex querimonia Iacobi Zegers typographi Lovaniensis adversus libellum Regiae Capellae Bruxellensis Concionatoris et theses PP. Societatis. Lovanii. 1641. — Memoriale ad Emin. Card. de la Cueva circa querimoniam frivolam Iansenianam, contra theses theol. et libellum supplicem. — Theses theol. apologeticae et miscellaneae adversus doctrinam Cornelii Iansenii sub praetextu querimoniae typographi Lovan. Antwerpiae 1641. — Libellus, cui titulus ‚Augustini Hipponensis, Augustini Iprensis, de Deo omnes salvare volente.' Homologia. Lovanii. 1641. — Epistola Liberti Fromundi et Henrici Caleni. Lovanii. 1641. — Rev. P. Soc. Iesu Lovaniensi: theses vestras. Epistola Professorum S. Thomae Collegii S. I. Lov. Liberto Fromundo et Henrico Caleno, incipiens: Gratias agimus. Epistola, cui titulus: Petrus Biverus Doctoribus Iansenianis. Somnium Hipponense sive de Controversiis. Relatore Phyletimo S. T. Baccalaureo Formato. Paris. 1641. —" Insuper omnes alii libri, opuscula, epistolae, orationes, theses etc. aliaque omnia, tam contra quam pro Cornelio Iansenio ac PP. Iesuitis. Cum autem ex diligenti et matura eiusdem libri, cui titulus: ‚Augustinus,' lectione postmodum compertum fuerit, in eodem libro mul-

tas ex propositionibus a praedecessoribus nostris olim damnatas contineri, et magno cum Catholicorum scandalo et auctoritatis praedictae Sedis contemtu contra praefatas damnationes et prohibitiones defendi: nos huic malo in scandalum totius Reipublicae Christianae, et fidei catholicae perniciem vergenti opportunum remedium adhibere volentes, constitutionis Gregorii nec non Pauli praed. nostrorum nec non decretorum huiusmodi totos et integros tenores — pro expressis et insertis habentes, motu proprio — hac perpetuo valitura Constitutione, eiusdem Pii et Gregorii praed. constitutiones — confirmamus et approbamus, librumque praedictum, cui titulus est: ‚Augustinus', aliaque omnia opera praesentibus nostris literis subinserta — prohibemus, ac pro vetitis et prohibitis haberi volumus et mandamus. — Opera vero addita aliis in calce posterioris nostri decreti registratis et prohibitis sunt sequentia: „Liberti Fromundi brevis anatomia hominis. Lovanii. 1641. — Conventus Africanus, sive disceptatio iudicialis apud tribunal Praesulis Augustini. Enarratore Artemidoro Oneiro critico. Roven. 1641. — Memorial au Roy; item attestatio notarialis; approbatio sub nomine nonnullorum theologorum ex variis Religionibus tam ordinum Monachalium quam Mendicantium, nec non AEppi Philippensis, aliorumve theologorum clericorum secularium doctrinae Cornelii Iansenii in dicto libro ‚Augustinus' contentae." — Datum Romae A. 1641. pridie Nonas Martii. — **Bullarium** *edit. Luxemburg.* VI. 2. p. 270.

816.

Sententia Iansenistica de **duplici Ecclesiae Capite, Petro et Paulo,** velut haeretica proscribitur Romae, A. 1647.

MON. In generali Congregatione S. Romanae et universalis Inquisitionis coram Innocentio Papa X A. 1647. die 29. Ianuarii. Editus est A. 1645. liber gallico idiomate impressus, cui titulus ‚De l' autorité de S. Pierre et de S. Paul, qui réside dans le Pape Successeur de ces deux Apotres' absque nomine auctoris et impressionis loco. Huius libri evulgationem subsecuta est editio alterius libri anonymi eodem idiomate impressi,

cui titulus ‚La Grandeur de l' Eglise Romaine, établie sur l' autorité de S. Pierre et de S. Paul;' nec non epistolae eiusdem argumenti latino idiomate conscriptae, ac typis excusae, plurimis adductis atque congestis SS. Patrum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, et doctorum locis. Quocirca ne in re tanti ponderis error aliquis mentibus Christifidelium irrepere-ret, libris praedictis de mandato SSmi mature examinatis, locisque adductis diligenter inspectis ac ponderatis: Sanctissimus, relata unanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, et auditis votis Emin. et Rever. DD. Cardinalium generalium Inquisitorum, propositionem hanc: *S. Petrus et S. Paulus sunt duo Ecclesiae Principes, qui unicum efficiunt; vel: sunt duo Ecclesiae Catholicae Coryphaei, ac supremi duces summa inter se unitate coniuncti; vel: sunt geminus universalis Ecclesiae vertex, qui in unum divinissime coaluerunt; vel: sunt duo Ecclesiae summi Pastores ac Praesides, qui unicum caput constituunt*, ita explicatam, ut ponat omnimodam aequalitatem inter S. Petrum et S. Paulum, sine subordinatione et subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema et regimine universalis Ecclesiae, haereticam censuit et declaravit.' — **D' Argentré** *coll. Iudicior.* I. Suppl. XLIV.

---

817. 818.

Eppi Galliae ad Innocentium X PP. contra librum **Iansenii**, A. 1651.

817. MON. *Epistola nomine omnium Epporum scripta.* Maiores causas ad Sedem Apostolicam referre solemnis Ecclesiae mos est, quem fides Petri numquam deficiens perpetuo retineri pro iure suo postulat. Acquissimae huic legi obsequentes de gravissimo circa religionem negotio Sanctitati tuae scribendum esse censuimus. Decennium est, ex quo vehementissimis turbis Gallia magno nostro moerore commovetur, ob librum posthumum et doctrinam reverendissimi Cornelii Iansenii Iprensis Eppi. Tales quidem motus sedari oportebat, tum C. Tridentini auctoritate, tum bullae illius, qua Urbanus VIII felicis me-

moriae adversus Iansenii dogmata pronunciavit, et decreta Pii V ac Gregorii XIII in Baium edita confirmavit. Atque huius bullae veritatem ac robur novo diplomate vindicasti: sed quia nulli sigillatim propositioni certa censurae nota inusta fuit, locus etiamnum aliquis quorumdam cavillis et effugio relictus est. Intercludendum autem penitus speramus, si, ut precamur, Sanctitas tua quid hac in re sentiendum sit, clare distincteque definiat. Obtestamur ergo, ut has praesertim propositiones, de quibus disceptatio periculosior ac contentio ardentior est, Sanctitas tua expendat, ac perspicuam et certam de unaquaque sententiam ferat: 1. Aliqua Dei praecepta etc. *(quinque propos. Iansenii).* — Experta est nuper beatitudo tua, quantum Apost. Sedis in gemini Ecclesiae capitis errore profligando valuerit auctoritas: continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem et imperium venti et mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, beatissime Pater, ut clara firmaque de propositionum istarum sensu prolata sententia, cui reverendus ipse Iansenius morti proximus opus suum subiecit, caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, ecclesiae tranquillitatem splendoremque restituas. Dum haec spes mentibus nostris affulget, Sanctitati tuae multos et prosperos annos, seculoque beatissimam aeternitatem Rex seculorum immortalis adiiciat, optamus ac vovemus.

818. *Epistola nomine aliquot solum Epporum exarata.* Quamvis Apostolo teste posuerit nos Spiritus S. regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sangvine suo, sitque praecipua muneris nostri pars, dominicas oves nobis commissas aqua sapientiae salutaris potare, et ad orthodoxae doctrinae pascua ducere, quemadmodum et a noxiis pestiferisque avertere: tamen cum, ut ait D. Irenaeus Lugdunensis Eppus et Martyr, *ad Ecclesiam Romanam propter potentiorem principalitatem, veluti ceterarum matrem et magistram, necesse sit omnem convenire Ecclesiam, maxime vero Gallicanam, utpote Romanae illius primogenitam, nec novum, nec insolens est ipsis sacris Hierarchis, praesertim nostratibus, in emergentibus fidei dubiis beati Petri Cathedram et oraculum Sedis Ap. consulere, quippe quae fons est unitatis ecclesiasticae, e quo salutaris doctrinae rivuli in universas Ecclesias tamquam a Capite deducuntur;* Os Domini, cuius est separare pretiosum a vili, et adulterina dogmata a veris legiti-

misque secernere. Contigit autem id potissimum, ubi oecumenicae Synodi commode cogi non potuerunt, quarum adeo inviolata auctoritas est in Ecclesia, ut S. Gregorius M. Pontifex hoc nomine primus eis quasi Evangelio ipsi honorem haberi voluerit. Sane decem aut circiter anni sunt, ex quo Gallia nostra turbulentissimis animorum motibus magno nostro moerore quatitur ob theoremata quaedam in libro posthumo R. D. *Cornelii Iansenii* quondam Iprensis Eppi contenta, circa quae optandum fuisset Concilium haberi sacrosanctorum Antistitum, vel coram Beatitudine tua, vel praesidentibus Ap. Sedis Legatis, in quo totius quaestionis status eiusque momenta et rationes utrinque diligenter ad sanctuarii pondus expenderentur. Verum quia vix id per tempus licet, quod bellicis tumultibus effervescit, *ad Sanctitatis tuae tribunal recurrimus, cuius fides numquam deficiet, ut fratres tuos confirmes, cum eo fine pro te Christus oraverit, ut obscura illustres, involuta explices, ambigua declares, coelestisque veritatis oracula fundas. Ad quem enim ibimus, cum verba vitae aeternae habeas?* Emanavit quidem edictum ab Urbano 8 fel. mem. Sanctitatis tuae decessore, quo nonnulla eiusdem Iansenii dogmata censoria virgula notavit. Sed quia illa tantum attigit, quibus proscriptae olim a Pio V et Gregorio XIII Baii propositiones e tenebris, in quibus sopitae imo sepultae iacebant, denuo excitari videbantur, deque ceteris Iansenianae doctrinae capitibus nullum sigillatim tulit iudicium, pendent multorum animi, nec sine magno fidelium periculo ac praeiudicio quaestiones illae, quae praxim quotidianam internamque oeconomiam spectant, hoc modo indecisae relictae turbas ingentes cient, in scholis, in academiis, in pulpitis sacris, privatisque colloquiis, imo in conscientiis ipsis, quarum quietem turbant. Has ergo seculi nostri tenebras, Beatissime Pater, *qui pro munere tuo christiani orbis oculus ac sol es*, ut auctoritatis tuae ac doctrinae Apostolicae splendore discutias, deque istis praecipue propositionibus, in quibus gravius et periculosius errari potest, pugnaturque ardentius, quid sentiendum sit, perspicue distincteque definias, enixe precamur. *(Sequuntur V propositiones Iansenii.)* Movere quoque debent Sanctitatem tuam ad ferendam quantocius in re tanti momenti sententiam non modo piorum omnium vota Summi Patris ac Pastoris iudicium avide praestolantium, sed etiam praesens christianae reipublicae necessitas, cum eo iam

ventum sit, ut crescentibus vehementer partium studiis, et prae calore contentionis in amariora verba et odia quotidie prorumpentibus eo magis morbus ingravescat, augeaturque incendium, quo serius remedium adhibetur. Accedit, quod ipse Iansenius in extremis agens captivansque intellectum in obsequium fidei, opera sua S. R. E. arbitrio et censurae subiecit; cui si quid minus placere cognovisset aut scandali occasionem praebere, D. Augustini Ecclesiae Doctoris clarissimi, quem adeo coluit, exemplo illud continuo retractaturus esset, ut de catholico Praesule sentire est aequum: unde Sanctitas tua minus haerere debeat, si graviore aliqua nota uti opus sit, cum non de damnanda persona, sed causa agatur. Noli itaque diutius conticescere, Pater Sanctissime, in tanta loquendi opportunitate, imo necessitate. Indica nobis et per nos fidelibus cunctis, in qua via lux habitet, et tenebrarum quis locus sit. Sonet vox tua in auribus nostris; vox enim tua vox Sponsi coelestis, dabisque voci tuae vocem virtutis; discamus, inquam, a te, quae sit via, per quam ambulare debeamus, non declinantes ad dexteram, neque ad sinistram. *Qui Petri Cathedrae iungetur, noster erit.* Neque sinas nos amplius diversarum opinionum flatibus fluctibusve concuti, aut in transversum agi, *qui*, ut loquitur S. Mater Ecclesia, *in apostolicae confessionis petra solidati toti ab ore tuo pendemus, iudiciumque S. Sedis expectantes*, multos tibi ac felicissimos annos imo aeternos optamus et auguramur. Lutetiae Parisiorum, ubi nos adesse contigit pro variis Ecclesiarum ac provinciarum nostrarum negotiis, VII Cal. Maii 1651. — **Harduini** *Concil.* XI. 141. et: **Labbe** *Bibliotheca Antijanseniana.* Paris. 1654. p. 75.

819—820.

Innocentius X PP. AEppum Mechliniensem, et Eppum Gandavensem ob non acceptatam Constitutionem Urbani VIII. contra Ianseniuum editam censuris eccles. subiicit. 1651. 1652.

819. MON. *Decretum primum, quo dicti Praesules Romam evocantur. 1651.* SSmus D. N. Innocentius Papa X feria 5 die 11 Maii 1651. in Congregatione Generali S. Romanae et universalis Inquisitionis habita in Pallatio Apostolico Montis Quirinalis suo particulari decreto prohibuit ac damnavit libellum, cui titulus: ‚Rationes, ob quas Ill. ac RR. D. AEppus Mechliniensis a promulgatione Bullae, qua proscribitur liber: Cornelii Iansenii Ep. Yprensis Augustinus, abstinuit, ex mandato regio Suae Maiestati exhibitae, e Gallico in Latinum translatae. 1649.‘; nec non alium libellum, cui titulus: ‚Raisons pour lesquelles on a trouve convenir de publier au diocese de Gand etc. 1649.‘; item tria Edicta (AEppi Mechliniensis, Eppi Gandavensis, et Vicarii Yprensis); eodemque decreto mandavit et voluit, quod nisi eorumdem auctores quamprimum sese expurgarent, censuris ac poenis ecclesiasticis intelligant sese omnino coercendos, prout latius in dicto decreto continetur. *) Cumque decretum praedictum Iacobo AEppo Mechliniensi sub die 16 mensis Iunii proxime praeteriti, Antonio vero Eppo Gandensi intra praedictum mensem Iunii fuerit legitime praesentatum ac intimatum, praedictique Iacobus AEppus et Antonius Eppus ad praesentem diem nullatenus ut par erat sese expurgaverint, sed in dies eiusdem SS. Domini nostri mandatis re-

*) In decreto condemnatorio haec continentur: ‚— In quibus libellis et edictis cum multa contineri auctoritati S. Sedis Apost. praeiudicialia relatum esset, Sanctitas Sua praedictos libellos et edicta in S. Congreg. examinari mandavit; in qua mature ac diligenter in eis contentis consideratis et perpensis — Sanctitas Sua tam libellos quam edicta prohibenda censuit etc.‘

belles ac contumaces existant, Sanctitas sua, ut huiusmodi contumacia, quae in scandalum Christifidelium et Ecclesiae Catholicae vergit, debitis poenis mulctetur et coerceatur, re mature cum nonnullis S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter deputatis discussa, auditisque eorum votis, eidem Iacobo AEppo Mechliniensi, et Antonio Eppo Gandavensi mandat ac praecipit, ut infra sex menses proximos a die intimationis ac notificationis praesentium computandos, quorum duos pro primo, duos pro secundo, et reliquos duos pro ultimo et peremtorio termino eis assignat, comparere debeant coram Sanctitate Sua et S. Sede Apost. personaliter, et non per procuratorem seu excusatorem, vel aliam interpositam personam ad sese purgandum de contentis in libellis ac edictis praedictis respective. Alias dicto termino elapso exnunc prout extunc eadem Sanctitas Sua praedictum Iacobum AEppum Mechlin. et Antonium Eppum Gandav. ab ingressu Ecclesiae, exercitio pontificalium, ac officio suspendit ac interdicit, et pro suspensis ac interdictis haberi vult nullo in praemissis privilegio suffragante. — Romae die 18 Nov. 1651.

820. *Decretum alterum, quo in eosdem Praesules sententia fertur. 1652.* In Dei nomine. Amen. Cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod a. 1652. die 19. Dec. de mane, Pontificatus SS. in Chr. Patris et D. N. Innocentii div. prov. Papae X anno nono, fuit per Sanctitatem Suam promulgata infrascripta sententia tenoris sequentis: Innocentius PP. X. Christi nomine invocato! Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam auditis votis nonnullorum ven. fr. nostrorum S. R. E. Cardinalium ad id specialiter deputatorum ferimus in his scriptis, pronunciamus sententiamus dicimus et declaramus Iacobum AEppum Mechliniensem et Antonium Eppum Gandavensem ob non paritionem praecepti ad comparendum per procuratorem coram nobis, et ab obiectis sese repurgandum infra terminum in eodem praecepto praescriptum, — incidisse et incurrisse damnabiliter in poenas interdicti ab ingressu Ecclesiae, suspensionis ab officio, et exercitio pontificalium, et alias poenas in eodem praecepto contentas; literasque declaratorias desuper opportunas ac publice affigendas in locis ubi opus fuerit decernendas et relaxandas fore et esse, prout decernimus, relaxamus et affigi mandamus; et ita pronunciamus, sententiamus, declaramus, suspendimus, interdicimus etc. — Ro-

mae die 19. Dec. 1652. — **D' Argentré** *Coll. Iudicior.* III. 2. p. 254.

821.

Clerus Munkacsiensis Gr. R. Uniti Primatum Romani Pontificis et intimam cum eo unionem manifestat, A. 1652.

MON. Gratia Christi electe Sanctissime Pater et universalis Patriarcha! Nos sacerdotes sacri ritus Graeci inclyti et apostolici Regni incolae per Comitatus in catalogo nominum nostrorum specificatos siti, compertum habentes, quod sacramentum regium sit abscondendum, opera vero Dei esse revelanda et sole clarius omnibus populis manifestanda, utpote talia, per quae clementissimi Dei nostri erga rationalem creaturam ineffabilis solet declarari bonitas et misericordia, huic itaque principio et angelicae regulae innixi, Sanctitati Vestrae denunciamus, praedicamus, et devotissimis coelum usque coram toto mundo evehimus laudum titulis: quid tale? gratiam scilicet Dei et Salvatoris nostri liberaliter in nos effusam, qua operatrice salutisque animarum nostrarum amantissima praenuncia, *abdicato et e cordibus nostris pulso Graecanicae insaniae schismate, sumus reducti ac desponsati immaculatae virgini sponsae Unigeniti Filii Dei, hoc est, Sanctae Romanae Ecclesiae,* hactenus a nobis sine ulla causa exosae odioque habitae. Haec vero ipsa reductio nostra peracta est in anno salutifero 1649. Aprilis die 24, imperante Ferdinando III Romanorum sacratissimo Caesare, in Ecclesia arcensi Ungvariensi Latina, in bonis illustr. Comitis Georgii de Homonna sita, tali modo: D. Eppus Munkacsiensis Basilius Tarasovicz, qui e vivis iam discessit, quum sequens partes tam schismaticas quam haereticas, unionis sacrae vinculum rupisset, Ecclesiae Catholicae nuncium publice remisisset: hoc animadvertens ven. in Christo Pater D. Georgius Jakusics Eppus Agriensis, iam in Christo quiescens, habens penes se Reverendos Patres Basilianos in hunc finem adscitos, P. Petrum Parthenium, qui noster hodie est Eppus, et P. Gabrielem Kas-

sovicum, nos per literas suas Ungvarinum humanissime invitavit, sermoneque opportuno de unione sacra per praedictos Patres praemisso, quod intendebat, Spiritu S. sic nos disponente, facillime effecit, diemque S. Georgio Martyri dicatam pro fidei facienda professione terminavit; qua die currente nos sacerdotes 63 congregati praementionatum Rev. Eppum Agriensem ad Ecclesiam supracitatam sumus secuti; praemisso itaque incruenti sacrificii mysterio, nostro rutheno idiomate habito, praemissaque nonnullis sacerdotibus peccatorum expiatione sacramentali, fidei professionem audibili voce secundum formam praescriptam emisimus. Scilicet nos credimus omnia et singula, quae S. Mater nostra Ecclesia Romana credere iubet; *SSmum Patrem D. Innocentium X universalem Ecclesiae Christi et nostrum Pastorem profitemur, ab eoque cum successoribus nostris dependere in omnibus cupimus et volumus:* his tamen adiectis conditionibus: 1. ut ritus Graecae Ecclesiae nobis servare liceat; 2. Eppum a nobis electum et ab Apost. Sede confirmatum habere; 3. immunitatibus ecclesiasticis libere frui; quibus Rev. Praesul facillime annuit. Id ipsum totum Illustrissimus quoque Benedictus Kisdi Eppus Agriensis cum suo Generali Vicario, assistente sibi Reverendo in Christo Patre Thoma Jászberényi Soc. I. Religioso, in anno 1648 ratum habuit. Maxime vero negotium hoc nostrum paterna sua sollicitudine roboravit tam Ill. ac Rev. Princeps Hungariae Georgius Lippai AEppus Strigoniensis, bis a nobis per legationem a praedictis Rev. PP. Basilianis susceptam requisitus, quam etiam Ill. Eppus Vaciensis D. Mathias Tarnóczy, quibus nos obligamus in perpetuum. His Sanctitati Vestrae significatis, benedictionem paternam, causae nostrae promotionem, et Eppi a nobis electi Rev. P. Petri Parthenii confirmationem unanimiter et humiliter petimus. Ungvarini A. 1652. Ianuarii 15 die. Alexius Ladomiczki, Archidiaconus Makoviczensis. — Stephanus Andreae, ADiaconus Scepusiensis. — Georgius Stostoviczky, ADiaconus Homonnensis. — Stephanus ADiaconus Strednensis. — Daniel Ivanovicz, ADiaconus Uzaniensis. — Alexius Philipovics, ADiaconus Stropkoviensis. — **Fiedler** *Beiträge zur Geschichte der Union der Ruthenen in Nordungern.* Wien. 1862. p. 28.

822.

Innocentii X PP. constitutio de **V propositionibus ex Iansenii** libro excerptis, et tamquam erroneis condemnatis, A. 1653.

MON. Cum occasione impressionis libri, cui titulus ‚Augustinus Cornelii Iansenii Eppi Iprensis' inter alias eius opiniones orta fuerit praesertim in Galliis controversia super quinque ex illis: complures Galliarum Eppi apud nos institerunt, ut easdem propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam et perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero praefatarum propositionum est prout sequitur *(ut in literis Epporum Galliae)*. Nos, quibus inter multiplices curas, quae animum nostrum assidue pulsant, illa inprimis cordi est, ut ecclesia Dei nobis ex alto commissa purgatis pravarum opinionum erroribus tuto militare, et tamquam navis in tranquillo mari sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis secure navigare et ad optatum salutis portum pervenire possit: pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter saepius congregatis ac pluribus in s. theologia magistris easdem quinque propositiones — fecimus singillatim diligenter examinari, eorumque suffragia tum voce tum scripto relata mature consideravimus, eosdemque magistros variis coram nobis actis congregationibus prolixe super eisdem ac super earum qualibet disserentes audivimus. Cum autem ab initio huiuscemodi discussionis ad divinum implorandum auxilium multorum Christifidelium preces tum privatim tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicite implorata S. Spiritus assistentia, tandem divino numine favente ad infrascriptam devenimus declarationem et definitionem: *Primam* praedictarum propositionum temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, et haereticam declaramus et uti talem damnamus. *Secundam* haereticam declaramus et uti talem damnamus. *Tertiam* haereticam declaramus, et uti talem damnamus. *Quartam* falsam et haereticam declaramus, et uti talem damnamus. *Quintam* falsam, temerariam, scandalosam, et

intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat praedestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinae pietati derogantem, et haereticam declaramus et uti talem damnamus. Mandamus igitur omnibus Christifidelibus etc. Datum Romae pridie Kal. Iunii 1653. — **Harduini** *Concil.* XI. 143.

823.

Eiusdem Breve ad Eppos Galliae.

MON. Recte atque ordine fecit fraternitatum vestrarum pietas, quae, cum in Ecclesiis istis propositionum, de quibus ad nos scripsistis, occasione turbas ingentes excitari cerneret, *ascendit ad locum hunc sanctum, quem elegit Dominus, ut catholicam super his veritatem a nobis quaereret.* Nos igitur post longam accurati examinis indaginem et preces luminum Patri Deo enixe porrectas, quid sentiendum sit de propositionibus illis, declaravimus ac definivimus hac Constitutione, quam cum his literis ad vos mittimus. Ex ea sententiam orthodoxae fidei gravi hoc in negotio a nobis audietis, nec dubitamus, quin futura sit cum populis christianis salutaris, tum summopere grata insigni zelo fraternitatum vestrarum, quibus benedictionem apostolicam peramanter impertimur. Datum Romae die 31. Maii 1653. — **D' Argentré** *coll. Iudic.* III. 2. p. 262.

824.

Eppi Galliae ad Innoc. X. PP. post editam ab eo Constitutionem de erroribus Iansenii. A. 1653.

MON. Optata ad nos tandem pervenit Constitutio illa, qua Vestrae Sanctitatis auctoritate, quid sentiendum sit de controversis quinque propositionibus, quae sunt excerptae e Cornelii Iansenii Iprensis Eppi libris, perspicue decernitur. Excitatae in

Belgio contentiones flagrabant etiam in Galliis, et latissimum incendium per universas Ecclesiae partes minabantur, ni pesti grassanti et certissimam perniciem allaturae obstitisset Beatitudinis Vestrae indefessum studium, et ex alto petita potestas, quae sola acerrimam illam animorum collisionem compescere poterat. Agebatur de re magni momenti, de aditu scilicet ad salutem per necessaria Christi gratiae praesidia, ut humanae voluntatis adiumentis illis excitatae ac fotae conatus liberos, atque de divina Christi pietate ac beneficentia in universum genus humanum. Huius doctrinae lucem recentioris illius auctoris disputationibus obscuratam pristino nitori restituit iuxta veterem fidei regulam ex Scripturis et antiqua Patrum traditione in Conciliis olim et nuper auctoribus Summis Pontificibus constitutam prolatum a Sanctitate Vestra postulantibus compluribus Galliarum Eppis decretum: quo in negotio illud observatione dignum accidit, ut, quemadmodum ad Epporum Africae relationem Innocentius I Pelagianam haeresim damnavit olim, sic ad Gallicanorum Epporum consultationem haeresim ex adverso Pelagianae oppositam Innocentius X auctoritate sua proscripserit. Enimvero *vetustae illius aetatis Ecclesia Catholica sola Cathedrae Petri communione et auctoritate fulta, quae in decretali epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zosimi altera ad universos orbis Eppos epistola subsecuta est, Pelagianae haeresis damnationi absque cunctatione subscripsit.* Perspectum enim habebat non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, et ex anathematismis adversus Apollinarium et Macedonium ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, a Damaso paulo antea iactis iudicia pro sancienda regula fidei a Summis Pontificibus lata super Epporum consultatione, sive suam in actis relationis sententiam ponant sive omittant, prout illis collibuerit, divina aeque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare teneantur. Ea nos quoque sententia ac fide imbuti, Romanae Ecclesiae praesentem, quae in Summo Pontifice Innocentio X viget, auctoritatem debita observantia colentes, Constitutionem Divini Numinis instinctu a Beatitudine Vestra conditam, nobisque traditam ab Illmo Athenarum AEppo Nuntio Apostolico et promulgandam curabimus in Ecclesiis ac dioecesibus nostris, et il-

lius executionem apud fideles populos urgebimus. Neque vero poenae decrunt adversus temerarios illius violatores, quae a iure haereticis infliguntur, quibus iuxta Constitutionis tenorem et Breve Sanctitatis Vestrae nobis directum contumaces omnes nullo conditionum vel statuum discrimine facto perstringemus; praesertim cum in Galliis ad Eppos in solidum isthaec cura pertineat, ubi nullos haereticae pravitatis inquisitores constitui patitur mos antiquus ex iure communi profectus. Sane spondere possumus Beatitudini Vestrae, nihil fore, quod Decreto Apostolico nostraeque in eo exequendo sollicitudini moram adferre possit: praecipue cum piissimus ac Christianissimus Rex noster, cui Breve Apostolicum una cum exemplo Constitutionis Illmus Nuntius tradidit, interpellato quoque Regiae Maiestatis praesidio nos ad illius decreti executionem Edicto suo ad nos dato pro ea, quam debet Ecclesiae constitutis, tuitione constanter hortetur, et Magistratibus universis atque ceteris sibi subditis tum in vim arcendam, tum ad amputandas, quae forte possent ab haereseos reis excitari de foro competenti cavillationes praecipiat, quatenus executionem illam omni studio et opera iuvent atque tueantur. Quare cum Rex coelestis hac in causa foederatum habeat Regem terrarum, si fas ita loqui cum Sixto III, Sanctitas Vestra per Petrae soliditatem iam contusis veritatis hostium animis, securos ab omni externa perturbatione de nova haeresi triumphos aget. Porro nos Innocentio X, cuius ore Petrus loquutus est, ut Leoni I acclamabat IV Synodus, hanc divinam lauream gratulati sacros inter Ecclesiae fastos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri solitum, Constitutionem istam ab eo editam lubentes ex animo reponemus, cui optatissimam in longaeva vita felicitatem adprecamur. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 275.

825—827.

Eppi Galliae e Conventu suo A. 1654. novas exarant ad Innocentium X PP. literas in causa Ianseniana, intimae devotionis ac reverentiae erga Sedem Apostolicam testes.

825. MON. Post promulgatam ab universis Galliarum Eppis Sanctitatis Vestrae Constitutionem, qua V propositiones e libris *Cornelii Iansenii* Iprensis Eppi excerptae damnantur, nihil aliud expectandum videbatur, praecipue a *Gallis, qui in Sede Apostolica colenda semper potiores fuerunt*, quam ut pura et non fucata concordia in verae fidei unitate omnium animi conspirarent. Sed dissidiorum auctor tam singulare et piis omnibus summopere expetendum bonum Galliis invidit: quodque palam obtinere non poterat, nempe ut a debita Sedi Apostolicae reverentia per apertum Constitutionis editae contemtum recederetur, callidis molitionibus ad simplicium et incautorum mentes subvertendas adgredi tentavit. Quare ad munus Eppale pertinere putavimus, recens excitatas a Clericis numero paucis contentiones definitione nostra compescere, qua Constitutionis Apostolicae integra executio, quae nobis commissa est, adversus alienas a vero illius sensu expositiones sanciatur. *E vetere fidei deposito, cuius custodia Cathedrae Petri a Christo concredita est*, partem adimere tentant, decreti apostolici maiestatem ad fictas controversias dirimendas turpiter deiiciendo. Quinque etenim propositiones decreto illo proscriptas damnare se quoque profitentur, sed alio plane sensu, quam qui a Iansenio traditus et explicatus est, ad quem propositiones illas nullatenus pertinere constantissime asserunt. Hac arte restaurandis disputationibus iisdem sibi locum apertum relinquere parant, et redivivae litis prolixam materiam. Quare ut his incommodis praeverteretur, et Constitutioni auctoritas sua constaret, atque sincera eius executio sequeretur, nos in hac urbe Parisiensi congregati cen-

suimus, et per epistolam encyclicam his literis adiunctam declaravimus: propositiones illas et opiniones esse Cornelii Iansenii, et in sensu eiusdem Iansenii a Sanctitate Vestra damnatas disertis et manifestis verbis. Postquam enim auctor ille usurpatione privata novam doctrinam sub specie veteris inducebat, necessum fuit, ut Apostolica Sedes iudicio lato cam ex publica et antiqua Ecclesiae traditione refelleret, ne christianae fidei doctrina pravis ab illo scriptore ad testimonia veterum Patrum, quos laudat, adhibitis interpretationibus obrueretur. Nihil quippe aliud egit Constitutione sua Innocentius X, quam ut auctoritatis suae praesidio antiquam fidem muniret, non dicendo nova, sed dicendo nove iuxta receptas in scholis theologicis locutiones, quibus Iansenius quoque utitur. Eo pacto Beatitudo Vestra liquido explicuit, atque confirmavit, regulam fidei de gratia et libero arbitrio, quam ex parte prius assertam adversus Manichaeos, quod attinet ad arbitrii libertatem, postea decessores vestri Innocentius I et Zosimus cooperantibus Africanorum Conciliorum literis contra Pelagianos plene constabiliverant, quamque deinde Coelestinus I, ac Concilium Arausicanum iuxta capitula a Sede Apostolica transmissa, et superiori seculo Tridentinum sollicite atque diligenter enucleatam definierant. Quapropter et Constitutionem ordine canonico latam, atque genuino in sensu intellectam, quem literae istae patefaciunt, devotissimo obsequio nos suscipere testamur: praeterea vero daturos operam profitemur, ne quis curae nostrae subditus impune contraria vestris definitionibus docere, scribere, aut loqui praesumat, poenis in haereticos a iure decretis alioquin a nobis statim puniendus. Ex qua concordi omnium sententia subscriptionibus nostris firmata Beatitudo Vestra facile intelliget, nulli e Collegio nostro propositum fuisse, ut aliquid dignitati Constitutionis adversum proferret aut scriberet; quinimo designatum esse nobis, plenissima veneratione sacram beati Petri Sedem et Sanctitatem Vestram colere. — Parisiis, 28. Mart. 1654.

826. *Provocata in his literis Epistola encyclica Praesulum Galliae.* Quod beato quondam Augustino et aliis C. Carthaginensis et Milevitani Patribus, magnis illis Divinae Gratiae defensoribus, assertoribusque contigit, idem nunc prorsus evenisse nobis videtur. Sperabant illi, sed frustra, post librum quemdam, cuius auctor scriptorque fuerat Pelagius, ab Inno-

centio I Papa anathematisatum et damnatum Pelagianos non ausuros ulterius de gratia illa perversa et perniciosa sentiendo loquendoque pectora fidelia et simpliciter christiana turbare, sed tanti Praesulis auctoritati cessuros. Et spes quoque nobis erat, homines eos, qui se Cornelii Iansenii Eppi Iprensis amatores sectatoresque profitentur, post eius ab Innocentio X anathematisatas et damnatas quinque opiniones desituros tandem ab omni motu, atque cum suo ille decreto imperasset ventis, futuram in Ecclesia tranquillitatem magnam; sed contra plane, quam expectatum a nobis fuerat, accidit, mirarique satis non possumus, post aequissimam sanctissimamque Constitutionem illam, qua Beatissimus Pater Innocentius X praedictas V propositiones damnavit, et iis quidem verbis, quibus nihil dici potest expressius, nihil clarius, homines illos affirmare imo et persvadere aliis velle res duas vanas et omnino inanes: alteram, quinque illas propositiones non esse Iansenii: alteram, damnatas esse eo sensu, qui ad Iansenium nihil pertineat. Potest enim quicquam esse absurdius, quam tueri id velle, cui refellendo revincendoque nihil opus sit rationibus, nihil disquisitione etiam mediocri aut levi, sed sola Pontificiae Constitutionis, quae per seipsam rem totam aperte dirimit, lectione? Et quidem cum eiusmodi sint duae res illae, ut multis videri possint ipsae per se et sponte sua ruiturae, atque adeo spernendae prorsus et negligendae: nobis tamen, quibus compertum est, eas ignorantibus infirmisque non paucis esse offendiculo, quibusque pro muneris nostri ratione id praesertim incumbit, ut tollamus omnia scandala de Regno Dei, visum fuit, occurrendum esse huic malo, comprimendumque mature hoc virus, quod iam aliquos occupavit. Quod ut fieret accuratius, et pro ea, qua par erat, gravitate dignitateque, quotquot in hac Urbe Regni primaria negotiorum eccles. causa fuimus Cardinales, AEppi, Eppi, collecti in unum censuimus, hoc quidquid est rei committendum esse curae ac diligentiae fratrum nostrorum AEpporum Turonensis, Ebrodunensis, Rothomagensis, Tolosani, et Epporum Eduensis, Montalbanensis, Rhedonensis, et Carnotensis: sic tamen, ut quidquid inter se ipsi legissent, observassent, sensissent, referrent ad nos. Iis vero ex ipsa Constitutionis lectione, atque insuper ex opere Ianseniano, quod etiam, quantum ad quinque illas propositiones attinet, studiose legerunt, expenderuntque, (quamquam sola per

se ad id sufficiat Constitutio) manifestum et perspectum fuit, illas quinque propositiones vere esse Iansenii, et damnatas esse in vero ac proprio verborum sensu, et eo plane, quo a Iansenio traduntur et explicantur. Atque cum id ipsi ad nos, scilicet in unum rursus congregatos, retulissent, et a nobis quoque idem cognitum et exploratum fuisset, declaravimus, et hoc nostro iudicio declaramus, rem plane ita se habere, et nullum dubitandi esse locum. Quare et eos, qui quinque illas propositiones tuentur, aut probant, vere esse ex eorum numero, quos Innocentius X sua illa in Constitutione vocat contradictores et rebelles, et quos vult a Patriarchis, AEppis et Eppis per censuras et poenas contra haereticos et eorum fautores in iure expressas, ceteraque iuris et facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, omnino coerceri et compesci. Id vero nos omnes, quantum in nobis quidem erit, effecturi sumus, rogamusque quotquot hinc absunt, Gallicani cleri dilectissimos fratres nostros, ut idem quoque pro virili praestent, ut sic idem omnes sentiamus secundum Iesum Christum, et unanimes, atque uno ore honorificemus Deum et Patrem D. N. I. C. aedificemus Ecclesiam Dei, atque adeo nos ipsos, et eos, qui nos audiunt, curaeque nostrae sunt ab ipso commissi, salvos faciamus. —

827. **Innocentii X PP.** *responsum.* Ex literis, quas a vobis die 28 Martii ad nos datas a ven. fratre Eppo Lodevensi accepimus, iucundum sane accidit, probari nobis luculentius vestrae pietatis zelum in iis partibus obeundis, quas nos omnibus pastoralis officii administris iniunximus, ut qua par est obedientia ubique servari curent Constitutionem nostram, qua die 31 Maii 1653. damnavimus in V propositionibus Cornelii Iansenii doctrinam eius libro contentam, cui titulus: Augustinus. Atque ideo placet natam exinde in vos benevolentiam nostram hoc itidem locupletissimo literarum nostrarum testimonio palam fieri maioribus etiam in dies argumentis vobis praeclarius constitutam; ac simul vos, ac ceteros quoscunque Regni istius Eppos hortamur quam vehementer in visceribus Iesu Christi, ut studio et conatu prorsus unanimi conspirantes in Domino in id sedulo operam detis, quod opportunius validiusque contulerit ad executionem stabiliendam, ac firmandum penitus usum eiusdem nostrae Constitutionis; nostri itidem decreti, quo sanctionem

ipsam necessario consequente die 23 April. 1654. libri quoque de ea re editi damnantur. Id vero si vos una et constanter exequimini, piae sollicitudinis zelum, quo Sanctae huic Sedi ac nobis egregie obsecuti hactenus estis, insigni profecto meritorum incremento cumulabitis, ac sponte propensam in vos pontificiam voluntatem excitabitis maiorem in modum ad benevolentissimos erga vos sensus apostolicae caritatis, qua interim vobis ex animo benedicimus. Datum Romae die 29. Sept. 1654.— **D' Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 277.

828.

Eppi Galliarum ad **Alexandrum VII Papam** de controversiis Iansenisticis, A. 1656.

MON. Non obscura sunt Divini Numinis consilia, cur Beatitudinem Vestram ad Eppatus apicem, id est, ad Apost. Sedis principatum, suffragantibus omnium votis evexerit. Intererat quippe rei Christianae, ut is unitatem Ecclesiae his difficillimis temporibus regeret, qui pietate sua coeleste praesidium fidelium gregi promereri posset, atque prudentia sua ac constantia sua fluctus illos superare, quibus Petri navis, cuius clavo feliciter tenendo admotus est, atrociter concutitur. Nos sane, qui a Christo Domino in partem sollicitudinis vocati sumus, ministerio nostro id egimus superioribus annis apud fel. mem. Innocentium X, ut Constitutionem ederet, qua motus in Galliis excitati ob Iansenii Iprensis quondam Eppi doctrinam certis capitibus comprehensam compescerentur. Promulgatum a Gallicanis Eppis decretum studiose amplexi sunt fideles populi, demtis paucis, qui de Iansenii doctrina nihil constitutum fuisse palam cum simularent, intimis animorum sensibus ex illius damnatione urebantur. Horum cavillationes sine mora comprimendas rati iudicio suo decreverunt religiosissimi Eppi, quinque propositiones illas ad Iansenium pertinere, eiusque opiniones fuisse proscriptas. Quam suam sententiam cum retulissent ad eundem Pontificem Maximum, illam humanissimis verbis non solum probavit, sed auctoritatis Apostolicae pondere de integro confirmavit, Brevi dato

ad hunc Gallicani Cleri coetum, qui tunc propediem cogendus erat, nisi morae quaedam obstitissent. Porro dum Conventum egimus, primum nobis studium fuit tuendae Religionis, quam ab infestis Calvinianae haereseos sectatorum molitionibus vindicare curavimus, impetrato a clementia christianissimi nostri Regis edicto, quo nefarios illorum conatus repressum iri nobis merito pollicemur. Priorem curam excepit alia illi germana ob erroris societatem de profliganda Ianseniana doctrina Brevis Apostolici maiestate, quod frequenti coetu legi, promulgari, in acta redigi, omniumque subscriptionibus muniri decrevimus. Eadem sane mentis alacritate illud suscepimus, qua Concilii Africani Patres ab ipsis expetitam Zosimi epistolam amplexi sunt, quae Pelagii atque Coelestii errores, quos clanculum propagabant, peremtorio decreto prostravit. Iisdem artibus grassantur novae sectae discipuli; ac praeterea ut a capitibus suis fulminis apostolici amoliantur ictum, licet obfirmato animo V propositiones Iansenio iterum abiudicent, ad facti quaestionem, in qua Ecclesiam falli posse docent, controversiam deducere nituntur. Quas ingeniorum versutias vera prudentique verborum complexione infregit Breve Apostolicum: quod tricis illis syllabarum ad umbratiles scholarum disputationes relegatis, decisionisque auctoritate ad iuris quaestionem restricta, doctrinam Iansenii, quam opere suo illo explicuit, in propositionum confixarum materia Pontificia Constitutione damnatam fuisse declarat. At enim ut se damnationi subducant, celeberrimum B. Augustini nomen obtendunt, cuius doctrinae profitentur se esse sectatores, repudiato etiam, si res eorum ita ferant, ipso Iansenio. Huius tamen pravas et detortas, quas ad Doctoris egregii locos adhibent, interpretationes amplectuntur, sicque Magistrum illum optimum a Coelestino laudatum dum verbis colunt, adultero sensu violant, quod a nobis adnotari oportuit in actis de Brevis promulgatione confectis, ut eorum calliditatibus iretur obviam, quibus incautorum et simplicium animis illudunt, ac si Augustinum asserent ipsi, a cuius tamen sententia pertinaciter discedunt, quae per Constitutionem de iis, quae sunt regulae fidei adversa, latam constabilita est, sicque in priorem illam fulgurati Ianseniani erroris damnationem recidunt. Totam videremur debellati hostis gloriam in decessorem refudisse: nisi constaret orbi christiano, quis tunc fuisset particeps curarum et praecipuus rerum

administer, quem parens optimus ad laudis ex hoc egregio facinore partae communionem adscivisset. Decoris istius pars maxima pertinet ad Sanctitatem Vestram, quae quidem cum suis nunc auspiciis res Ecclesiae universae inexhausta sollicitudine gerat, illud augere perget mediata et uberiore, si opus sit, catholici dogmatis illustratione. Nos sane officio nostro non deerimus, nec reliqui Eppi, quos Encyclica epistola monuimus de rebus in hoc Conventu actis, deque iis, quae nobis gerenda videntur in provinciis, ut fideles omnes obsequio suo et usu Constitutionem firment, poenis alioquin a iure decretis adversus haereticos eppali iudicio coercendi. *Finita est causa Rescriptis Apostolicis,* utinam finiatur et error, si licet verbis Augustini vota nostra concipere, quorum compotes erimus, si Alexandri VII Pont. Max. Sanctitas iuxta veterem ritum Divino Numini illa consecraverit. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 280.

829.

Alexander VII. PP. renovat Constitutionem Innocentii X de quinque propositionibus **Iansenii**, A. 1656.

MON. Ad Sacram beati Petri Sedem, et universalis Ecclesiae regimen inscrutabili Divinae Providentiae dispositione, nullis nostris suffragantibus meritis, evecti nihil nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quam ut sanctae fidei nostrae ac sacrorum dogmatum integritati tradita nobis a Deo potestate opportune consuleremus; ac licet ea, quae apostolicis constitutionibus abunde fuerunt definita, novae decisionis sive declarationis accessione nequaquam indigeant, quia tamen aliqui publicae tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iste latius divagetur, promtum apostolicae auctoritatis remedium censuimus non esse differendum. Emanavit siquidem alias a fel. rec. Innocentio PP. X praedec. nostro Constitutio, declaratio, et definitio tenoris, qui sequitur: ‚Cum occasione impressionis libri etc.‘ (Innoc. X. Const. de a. 1653.) — Cum

autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii praedictas quinque propositiones vel in libro praedicto eiusdem Cornelii Iansenii non reperiri, sed ficte et pro arbitrio compositas esse, vel in sensu ab eodem intento damnatas non fuisse asserere magno cum Christifidelium scandalo non reformident: nos, qui omnia, quae hac in re gesta sunt, sufficienter et attente perspeximus, utpote qui eiusdem Innocentii praedecessoris iussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis Congressibus interfuimus, in quibus apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua maior desiderari non posset; quamcunque dubitationem super praemissis in posterum auferre volentes, ut omnes Christifideles in eiusdem fidei unitate sese contineant, ex debito nostri pastoralis officii, ac matura deliberatione praeinsertam Innocentii praedecessoris nostri constitutionem, declarationem et definitionem harum serie confirmamus, approbamus, innovamus, et quinque illas propositiones ex libro praememorati Cornelii Iansenii Eppi Iprensis, cui titulus est ‚Augustinus,' excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Iansenio intento damnatas fuisse declaramus, et definimus, ac uti tales, inusta scilicet eadem singulis nota quae in praedicta declaratione et definitione unicuique illarum singillatim inuritur, iterum damnamus, ac eundem librum saepedicti Cornelii Iansenii, cui titulus ‚Augustinus,' omnesque alios tam manuscriptos quam typis editos, et si quos forsan in posterum edi contigerit, in quibus praedicta eiusdem Cornelii Iansenii doctrina, ut supra, damnata defenditur, vel adstruitur, aut defendetur et adstruetur, damnamus itidem atque prohibemus: mandantes omnibus Christifidelibus, ne praedictam doctrinam teneant, praedicent, doceant verbo, vel in scriptis exponant, vel interpretentur publice, vel privatim, palam vel occulte imprimant, sub poenis et censuris contra haereticos in iure expressis ipso facto absque alia declaratione incurrendis. Praecipimus igitur omnibus ven. fr. nostris Patriarchis, etc. — ut praeinsertam eiusdem Innocentii praedecessoris Constitutionem iuxta praesentem nostram determinationem ab omnibus observari faciant, ac inobedientes et rebelles praedictis poenis aliisque iuris et facti remediis, invocato etiam, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, omnino coerceant, Datum Romae A. 1656. XVII Cal. Nov. — **Bullarium** *edit. Lugdun.* 1697. V. 237.

830.

Alexander VII PP. Vicarios AEppi Parisiensis reprehendit, quod de condemnatione Ianseniarum quinque propositionum per Innocentium X facta male sentirent, A. 1661.

MON. Non sine magna profecto admiratione, iusto animi dolore, quo paterna viscera commoveantur, publicatum vestro nomine die 5 Iunii anni huius Edictum perlegimus. In quo sane inprimis non minus temeraria quam mendaci narratione profertur: tempore fel. rec. Innocentii X non aliud actum fuisse, quam inquisitum, an propositiones illae quinque de gratia verae et catholicae, an potius falsae et haereticae censendae forent; *cum eo plane tempore nedum de propositionibus ipsis cognitio habita fuerit, verum quod e Iansenii libro ‚Augustinus' nuncupato extractae essent, et ita in sensu ab eodem Iansenio intellectae damnatae,* ut nos ipsi Constitutione nostra 17 Cal. Nov. 1656. luculenter expresse declaravimus. Quod cum adeo falsum patensque mendacium in re tali asserere minime veriti sitis, ubique malorum zizaniorum in agro dominico seminatores, Ecclesiae Catholicae perturbatores, et, quod in vobis est, auctores turpissimi schismatis esse deprehendimimi. Porro autem etsi protervia in vobis dignoscitur, cavillationibus subdolis et circuitibus obviam eundi Ecclesiae definitionibus, quibus etiam totius Franciae Epporum et Praelatorum obsequium et zelus, et Christ. Regis pietas tam anxie praesto est: nos tamen pontificiae caritatis mansvetudine nondum saeva via procedere, sed paterna clementia potius uti voluimus, sperantes nimirum fore, ut universalis Pastoris vocem audituri saltem sitis, et suis literis acceptis edictum statim abrogaturi, ne Sanctae huius Sedis indignationem et auctoritatis vim experiamini; memores verborum Dei: ‚omnis, qui ceciderit supra illum lapidem, conquassabitur, supra quem vero ceciderit, comminuet illum.' Ceterum vobis, ut bene

agere velitis, intellectum et resipiscentiae spiritum a Domino precamur. Datum Romae die 1. Aug. 1661. — **D'Argentré** *coll. Iudic.* III. 2. p. 299.

831.

Alexander VII PP. Eppis Galliae denuo declarat: propositiones quinque e libro Iansenii excerptas in sensu ab Auctore intento fuisse damnatas. 1663.

MON. Ut nulli vestrum incompertum est, quanta sollicitudine Innocentius X fel. rec. praedecessor noster Ianseniauam haeresim radicitus evellere conatus fuerit, quanta nos ipsi cura et instantia idem propositum indesinenter prosequi non destiterimus: ita nobis probe compertum est atque perspectum, quam indefesso studio plerique vestrum Constitutiones Apostolicas in Iansenii causa editas executioni mandari procuraverint. Illud autem non mediocri gaudio animum nostrum perfudit, quod ex literis ex Gallia recens allatis accepimus, illorum in dies crescere numerum, qui recte sapiunt, praefatis Constitutionibus sese ultro subiicientes, illorum vero decrescere, qui a veritate auditum avertunt, et variis inanium interpretationum argumentis decepti decretis apostolicis refragantur. Is fuit egregius sane laborum vestrorum fructus, maioris scilicet et potioris partis, ut multi, iique ceterorum nomine primarii exemplo vestro, consilio, et opera ad saniorem doctrinam inducti ea qua par est, ut credimus, animi demissione sese paratissimos exhibuerint ad illa omnia praestanda, quae ipsis a Sede Apostolica praescribentur. Unde iam merito sperare possumus iuvante Domino brevi fore, ut feliciter coeptum opus felicius perficiatis; praesertim si, ut per dictas Constitutiones mandatur, in dictam executionem serio incumbentes tandem obtineatis, ut omnes eadem fide et caritate concordes in via Domini ambulent, implorato etiam, si opus fuerit, Regis Christ. subsidio, cuius in hac praesertim causa maximus zelus mirum in modum enituit; quod revera ut summa

laude dignum reputamus, ita eidem maximae gloriae et singulari apud Deum merito versum iri iudicamus. Pergite igitur, ven. fratres, operi ultimam alacriter manum admovere, et procurate impense, ut omnes praefatis Apost. Constitutionibus se ut par est subiiciant, et *quinque propositiones ex Iansenii libro, cui nomen* ‚Augustinus', *excerptas et in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apost. damnavit, sincero animo reiiciant et damnent.* Ad quod illa omnia remedia, quae vobis pro executione earumdem Constitutionum efficaciora magisque opportuna videbuntur, adhibere poteritis. Ceterum eximiam cariss. filii nostri Regis Christ. pietatem a nobis saepius probatam et laudatam animo recolentes plurimum de illa nobis pollicemur; nec dubitamus, potissimum ubi opus erit, quin is ad frangendam nonnullorum, si qui remanserint, contumaciam vobis auxiliares manus porrigere, et brachium regium praestare dignetur. Illi denique ac fraternitatibus vestris bened. apost. paterno animo impertimur. Datum Romae die 29. Iul. 1663.

832.

Responsum Praesulum Galliae.

MON. Ubi primum Sanctitatis Vestrae Breve datum 29. Iul. 1663. in Galliam perlatum est, de his, quae in eo continentur, certior factus Rex noster Christ. pro ea, qua est, pietate et in haeresim Ianseniauam odio, statim moneri voluit illius fautores, ut qui literis ad Sanct. Vestram eorum nomine missis omne obsequium fuerant polliciti, fidem sincere tandem liberarent. Hi paucis post diebus scripto ad Regem Christ. misso declararunt, se Constitutionibus Apost. obtemperare ex animo, neque posse maioris observantiae dare argumentum. Subinde Rex Christ. iussit convenire Cardinales, AEppos, et Eppos, qui tum aderant in Aula Regia, coram queis Sanctitatis Vestrae Breve ac Iansenistarum illud scriptum legeretur, ut eo diligenter perpenso et excusso constaret, an id probandae eorum fidei sufficeret. Iis itaque 2 huius mensis die Lutetiae congregatis primum Sanct.

Vestrae Breve perlectum, ac summo honore susceptum est; quo quidem nobis innotuit, quanti apud eam simus, constititque tantum Sanctitati Vestrae debere nos, quantum persolvere difficile sit, tum ob eximiam Sanct. Vestrae de nobis et nostra in hacce causa agendi ratione existimationem, tum ob paternam erga Ecclesiam Gallicanam caritatem, qua Iansenianam haeresim, quae hic plurimorum animos veneno suo veluti dira quaedam pestis afflavit, omnino extingvere molitur. Deinde vero productum est Ianseni-starum illud scriptum, in quinque divisum articulos, cuius tenorem integrum ad Sanct. Vestram mittimus. Quartum hic dumtaxat articulum referimus, utpote quo praecipuam offensionis causam contineri nos arbitremur, illi cumulate suo tum officio tum erga Sanctitatem Vestram obsequio se satisfacere asserunt. An res ita se habeat, iudicet Sanctitas Vestra ex his eorum verbis e gallico idiomate in latinum sermonem conversis: ‚Quod spectat ad decisiones facti, quae continentur in Constitutione Alexandri VII, quibus definitum est, quinque propositiones ex Iansenii libro excerptas esse et in sensu ab eodem auctore intento damnatas, declaramus nos eas definitiones omni cultu, obsequio et observantia, quam exigit a fidelibus Ecclesia in similibus causis, et in eiusmodi naturae rebus, prosequi et semper esse prosecuturos, arbitrati ad privatos theologos nullatenus pertinere, in S. Sedis decisiones insurgere, eas oppugnare, vel eis resistere.‘ Mirifica nostrum omnium, quotquot aderamus, in his verbis reprehendendis extitit consensio. Visa sunt enim subdola, simulatum duntaxat obsequium praeseferentia, mente versipelli et callida concinnata, eoque periculosiora, quod formulae ideo in conventibus nostris institutae, ut Vestrae Sanctitatis Constitutioni debita reverentia magis ac magis sanciretur, uniformitatem dissolvant et evertant. Istud itaque scriptum reiiciendum censuimus tamquam fictum et nullatenus catholicum, necessumque esse duximus, ut mentem apertius exponant, exprimantque luculentius implicatas animi cogitationes, cum ex eorum scriptis et sermonibus liquido constet, eos in id iuxta incumbere, ut obsequium silentio duntaxat, non vero mutata sententia et doctrina significent. His ita Sanct. Vestrae expositis, prout postulat nostra communis erga eam officii ratio, superest ut ei confirmemus, nihil quidquam in omni vita nobis antiquius, neque tam fixum unquam fore, quam ut sedulo curemus, ut Constitutiones Apost.

et Beatitudinis Vestrae Breve recens ad nos datum omnes serio exequantur; praesertim cum in eo toti sint Iansenistae, ne quinque propositiones e Cornelii Iansenii libris excerptas et in sensu ab eodem auctore intento damnatas sincero animo reiiciant et damnent, parati alias ad omne obsequium erga Sedem Apost. dummodo illius auctoris doctrinam ut orthodoxam non anathematisent. Porro eorum pertinaciam nos facilius fracturos confidimus, quod et Sanctitas Vestra sua auctoritate deliberationis nostrae, quae tota quanta est in Apostolica fundatur Constitutione, executioni semper praesto sit futura, et Regem etiam Christ. habemus eius rei non modo adiutorem, sed et auctorem et acerrimum defensorem; cuius sane pietas Sanctitati Vestrae manifesta, et in nuperrimo eius Brevi honorifice testata ea est, ut in Religionis et S. Sedis tuendae studio numquam pares illi Principes habitura sit Ecclesia. Quae cum ita sint, Beatissime Pater, nihil nobis reliquum est, quam ut benedictionem apost. supplices flagitemus, et annos Beatitudini Vestrae longaevos enixe precemur, ut Petri navis Iansenianae haereseos procellis iactata vehementius in portu tandem eius ductu feliciter conquiescat. — Parisiis, 2. Oct. 1663. — **D'Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 310.

833.

Alexandri VII PP. Constitutio nova contra Iansenium, A. 1665. cuius ope ‚Formulam' praescribit ab omnibus subsignandam.

MON. Regiminis Apostolici divina providentia nobis quamvis immeritis commissi ratio postulat, ut ad ea potissimum, quae catholicae religionis integritati et propagationi, animarumque saluti et fidelium tranquillitati consulere apta et idonea iudicantur, animum et curam omnem, quantum licet in Domino, applicemus. Quamobrem Cornelii Iansenii haeresim in Galliis praesertim serpentem, ab Innocentio X fel. rec. praed. nostro fere oppressam, ad instar colubri tortuosi, cuius caput attritum est, in varios gyros et cavillationum flexus euntem, singulari consti-

tutione ad hunc finem edita, altero assumtionis nostrae anno exstingvere conati fuimus. Sed ut multiplices hostis hominum generis artes adhibet, nondum plene consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent, qui tamen unicus erat votorum et curarum nostrarum scopus: quibus operam et industriam suam egregio sane studio ven. fratres nostri AEppi et Eppi regni Galliae earumdem constitutionum Apostolicarum executioni praecipue intenti contulerunt, et cariss. in Chr. fil. noster Rex Christ. singulari pietate auxiliarem dextram strenuo ac constantissimo animo porrexit. Cum autem praefatus Rex Christ. eodem religionis zelo ductus per suum in Urbe oratorem nobis significari exponique curaverit, nullum aliud opportunius remedium pestiferae huius contagionis reliquiis exstirpandis adhiberi posse, quam si omnes certam formulam subscriberent nostra auctoritate firmatam, in qua quinque propositiones ex Cornelii Iansenii libro, cui titulus ‚Augustinus,' excerptas sincere damnarent, ac proinde illam a nobis quantocitius expediri ad quaelibet effugia praecludenda omnesque removendos obtentus flagitaverit. Nos tam piis dicti Regis Christ. votis benigne annuendum esse ducentes, formulam infrascriptam ab omnibus ecclesiasticis, etiam ven. fratribus nostris AEppis et Eppis, — subscribi distincte mandamus, idque intra tres menses a die publicationis seu notificationis praesentium. Alias contra eos, qui intra terminum praescriptum non paruerint, irremissibiliter procedi volumus iuxta canonicas constitutiones et conciliorum decreta: „Ego N. constitutioni apostolicae Innocentii X datae die 31 Maii 1653, et constitutioni Alexandri VII datae 16 Oct. 1656. Summorum Pontificum, me subiicio, et quinque propositiones ex Cornelii Iansenii libro, cui nomen *Augustinus*, excerptas, et in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo reiicio, ac damno, et ita iuro. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia." — Datum Romae XV Kal. Martii a. 1665. — **Harduini** *Concil.* XI. 145.

834.

Quatuor Eppi Galliae hactenus reluctantes, **Clementi IX** Papae suam subiectionem pollicentur.

MON. Cum in exequenda decessoris vestri de subscribenda constitutione fidei formula Gallicani Eppi nobiscum sensibus coniunctissimi eam disciplinae formam amplexi sunt, quam Sanctitati Vestrae acceptiorem fuisse intelleximus: nos, quibus nihil est antiquius, quam paci unitatique consulere, et nostram erga Sedem Ap. reverentiam testificari, non piguit eorum institutum imitari. Quamobrem congregata, sicut illi, dioecesana synodo et imperata nova subscriptione, nos etiam subscripsimus; quae suis ipsi clericis tradiderunt, nostris tradidimus; quod in Apost. Constitutiones obsequium iniunxerunt, iniunximus, prorsusque nos ipsis ut pridem doctrina ita nunc in hac disciplinae forma coniunximus. Enimvero, Beatissime Pater, quoscunque demum de nobis rumores sparserint, illud tamen conscientia ac Deo teste confirmare possumus, *eam nobis semper in Romanam Ecclesiam mentem fuisse, quam a primis temporibus Galliarum Eppi semper professi sunt, quaeque semper Apost. Sedi acceptissima fuit. Novimus enim ut fluxam sine caritate fidem, sic vanam esse caritatem, quae constitutos in Ecclesia honorum gradus servare renuat, quae collatum divinitus beato Petro Ecclesiae primatum in eius successoribus non agnoscat, nec hoc fateatur universis per orbem Ecclesiis necessarium, ut cum Romana tamquam communi fonte indivulso curriculo cohaereat.* Hanc fidem, Beatissime Pater, ad ipsum Christi tribunal perferemus, hanc, dum in vivis agemus, palam semper apud homines profitebimur, nec ullis unquam deerimus officiis, quae a Catholicis Eppis haec professio possit exigere. — **Lämmer** *zur Kirchengeschichte des 16 und 17 Jahrhunderts.* Freiburg. 1863. p. 54.

835—840.

De famosa **Cleri Gallicani declaratione** quoad Potestatem Rom. Pontificis, A. 1682.

INTR. Famosae huic Declarationi, de qua iam in nostris ‚Monumentis Catholicis pro independentia Pot. Eccles.' quaepiam documenta vulgavimus, prolusit infaustissimum schismatis magni occidentalis tempus: tunc quippe facta inter Romanum Pontificem, in Petri Cathedra Sedentem, et ipsam Sedem Apostolicam distinctione, in Gallia permulti amplexi sunt opinionem de inerrantia ac superioritate non personae Papae pro tempore existentis, sed Sedi Apostolicae seu Romanae Ecclesiae, et Concilio Oecumenico competente. Lubrica haec opinio, per plures phases pertransiens, tandem in famosam degeneravit anni 1682 Declarationem, auctoritati Rom. Pontificis infestam. Ipsa Declaratio IV propositionibus concepta, iamque in praeliminari sermone Bossueti delineata, quemadmodum e servili nonnullorum Praesulum, laicali Potestati plus iusto tribuendi, studio ac nisu prognata, ita mox non modo a Romanis Pontificibus, verum etiam aliis orbis Praesulibus et Scholis Theologicis reprobata, tandem in Gallia quoque hoc adhuc seculo per solennes Epporum ad Summum Pontificem literas retractata extitit.

835. MON. *Sermo* **Bossueti** *de* **Unitate Ecclesiae** *in Conventu Cleri Gallicani 1681. pronunciatus et A. 1682. publici iuris factus. (extractive.)* — *Petrus* hac praeclara fidei confessione (‚Tu es Christus') immotam illam promeretur promissionem, qua *Ecclesiae fundamentum constituitur.* Tantam mortali praestat virtutem Christi verbum, quaecunque vult ex nihilo facientis. Nec quisquam dicat vel cogitet, hoc Petri ministerium cum ipso expirasse. Aeterni aedificii aeternum esse fundamentum oportet. *Petrus vivet in suis successoribus; Petrus in sua cathedra semper loquetur.* Id Patres uno ore praedicant, id in C. Chalcedonensi confirmant 630 Eppi. —

— *Roma non S. Pauli, sed Petri cathedra existit; hoc vero titulo orbis universi certius quam alias unquam est caput.*

Ecquis ignorat, quod 1200 abhinc et amplius annis canebat olim S. Prosper: ‚Sedes Roma Petri, quae pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, religione tenet.‘ Sacrum illud canticum, quod alias unus canebat e Patribus Gallicanis, quam libenter recinimus. Illud ipsum est pacis canticum, in quo dum Romae maiestas extollitur, totius Ecclesiae unitas celebratur. Sic *Romae stabilita ac constituta fuit cathedra aeterna. Haec Romana Ecclesia, a Petro eiusque successoribus edocta, haeresim non agnoscit.* Aliquam in ea cathedram erroris sui ponere affectarunt Donatistae, quo obiectatum illis unitatis defectum amolirentur. Verum cathedra illa pestilentiae prope cathedram veritatis collocata nec subsistere potuit, nec labentibus temporibus habere successores. In eadem Ecclesia (Romana) aliquamdiu delituerunt Manichaei, qui quo semel detecti sunt, eo ipso exularunt ab ea in perpetuum. Atque ita quidem haereses per illam Ecclesiam, ut ita loquar, transire, haerere in ea non potuerunt. Esto, unus aut alter Summus Pontifex vim passi aut fallaciis delusi contra omnium praedecessorum suorum consvetudinem, non satis constanter ipsi sacram fidei doctrinam propugnaverint, eamve non plene satis explicuerint. Esto, acciderit, ut ex omnibus terrae plagis consulti, atque labentibus tot seculis omnigenis circa doctrinam, disciplinam, ritus sacros quaestionibus satisfacientes unam tantum aliquando responsionem tot quaesitis emiserint, quam Concilium Oecumenicum summo rigore censura notaverit: personales illae culpae nullam cathedrae Petri labem inferre potuerunt. Navis, quae aquas diffindit, nullum sui relinquit post se vestigium. Tunc quidem deliquit Petrus, sed illum unicus Iesu contuitus statim ad saniora reduxit, isque futuram suam culpam priusquam Christo revelante praenovisset, de sua conversione factus certior accepit mandatum confirmandi fratres suos. Ut vero quosnam fratres? Apostolos, ipsa Ecclesiae columina, quanto magis homines subsequentibus seculis victuros? Quid Monothelitarum haeresi profuit, cum Pontificem unum suis fraudibus captavit? illud ipsum nihilominus anathema, quo primum percussa est, ex ea vibratum est cathedra, quam invadere error frustra molitus est, nec minus propterea quam antehac factitatum fuerat, exclamavit oecumenica sexta Synodus: Petrus per Agathonem locutus est. Ex eadem cathedra fulmina illa prodierunt, quibus omnes aliae

haereses extinctae sunt, sicque Ecclesia Romana semper est virgo. *Fides Romana totius semper Ecclesiae fides existit.* Id semper creditur, quod alias creditum est. Eadem voce undique personant omnia, atque *Petrus suis in successoribus manet fidelium fundamentum.* Ita pronunciavit ipse Christus: coelum et terra transibunt, verba autem eius non praeteribunt. Consilium suum executus est Christus, et postquam Petro, aeterno fidei praedicatori, dixit: ‚Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam,' addit: ‚Et tibi dabo claves regni coelorum,' id est, tu, qui praedicandae fidei praerogativam habes, et claves etiam habebis, quae quidem regiminis auctoritatem designant. ‚Quodcunque ligaveris super terram etc.' *Omnes his clavibus subiiciuntur; omnes, inquam, fratres carissimi, reges, et populi, greges et pastores, quod quidem laetanter publicamus.* Etenim amamus unitatem, et quam praestamus obedientiam gloriae ducimus. Petro iniunctum est 1. ut plus ceteris omnibus Apostolis diligeret, 2. ut omnes pasceret, tam oves quam agnos, pullos eorumque matres, ac ipsos imo gregis pastores, qui quidem ut populorum pastores, sic et Petri oves cum sint, Christum ipsum in Petro venerantur. —

— Ecclesiastica auctoritas in solo primum (Petro) constituta, ea lege deinceps diffusa est, ut ad primum unitatis suae principium rediret, iique, a quibus exercebitur, eidem cathedrae indivulsis nexibus adhaereant; haec ipsa est Cathedra Romana, tot elogiis a Patribus celebrata, in qua certatim extollere gestierunt *Cathedrae apostolicae principatum, principalem auctoritatem, unitatis originem, atque in Petri cathedra eminentem cathedrae sacerdotalis gradum; Ecclesiam ceterarum matrem, quae aliarum omnium Ecclesiarum regimen habet; caput Eppalis ordinis, ex quo regiminis radius proficiscitur; cathedram principalem, cathedram unicam, in qua sola omnes servant unitatem.* Ita locutos fuisse intelligitis S. Optatum, S. Augustinum, S. Cyprianum, S. Irenaeum, S. Prosperum, S. Avitum, S. Theodoretum, Concilium Chalcedonense et alia; ita et senserunt Africa, Gallia, Graecia, Asia, Oriens denique simul et Occidens. —

— Tu, Domine! S. Petrum ipsiusque successores impulisti ad mittendos nobis primis temporibus Eppos illos, qui Ecclesias nostras erexerunt. Ita consiliis divinis statutum fuerat,

ut fides nobis ab ipsa S. Sede annunciaretur, quo specialibus vinculis huic ecclesiasticae totius unitatis centro aeternum adhaerentes, cum magno aliquo Remorum AEppo dicere possimus: ‚S. Ecclesia Romana omnium aliarum mater nutrix et magistra, in omnibus illis consuli debet dubiis, quae fidem aut mores spectant, et ab iis quidem praecipue consulenda, qui, ut et nos, eius ministerio in Christo geniti fuerunt, ab eaque catholicae doctrinae lacte enutriti.‘ —

— *S. Irenaeus*, hocce oraculum omnium seculorum veneratione consecratum protulit: ‚Maximae et antiquissimae et omnibus cognitae, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo Romae fundatae et constitutae Ecclesiae eam, quam habet ab Apostolis traditionem, et anunciatam hominibus fidem per successionem Epporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per coecitatem et malam sententiam praeterquam oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis, traditio.‘ Iis fundamentis innixa Galliarum Ecclesia turris adinstar Davidicae immota constitit. —

— *S. Avitus*, doctus ille et sanctus Viennensium Antistes, gravissimus idem et eloquentissimus Ecclesiae Romanae defensor, cui ab omnibus collegis, nempe Galliarum Eppis ea cura demandata fuit, ut in ipsa Papae Symmachi causa communem totius Eppatus causam Romanis commendaret; ‚quia, inquiebat magnus ille vir, dum Papa, qui omnium est Epporum caput, lacessitur, iam non unus duntaxat Eppus, sed integer eppalis dignitatis ordo periclitatur.‘ Omnia, quae temporibus illis habita sunt, Concilia ostendunt, SS. praedecessores nostros in iis, quae fidem et disciplinam spectant, in Ecclesiam Romanam semper inspexisse, illiusque traditiones fuisse secutos. Ita sentiebat Ecclesia Gallicana, quae quidem dum S. Remigii ministerio Clodovaeum et Francos in suo complexa est sinu, intimis eorum praecordiis observantissimum illud insculpebat erga S. Sedem obsequium, cuius quidem studiosissimi non minus, quam potentissimi defensores esse debebant. —

— Ecclesia Romana tempore Caroli M. de rebus dubiis

consulta fuit, eiusque responsa reverentur acceptata vim legum inviolatam habuerunt. Carolus M. inquam, ille Imperator eam Ecclesiam tanto amore prosecutus est, ut in tabulis supremae suae voluntatis eam maxime commendaverit suis successoribus Ecclesiae S. Petri defensionem, quam ceu pretiosissimam habebat familiae suae haereditatem a maioribus suis sibi transmissam, et a se nepotibus suis transmittendam. Eodem afflatus amoris spiritu id protulit, quod deinceps concilii cuiuspiam dehinc habiti ore ipso prolatum est: nempe etiamsi Ecclesia Romana vix tolerabile iugum imponere videretur, ipsum nihilominus portandum potius esse, quam ab eius communione recedendum. Gravius eiusmodi iugum utique non imponebat Ecclesia Romana; verum omnia praecavebat sapientissimus Imperator, ut Romanam communionem in omnibus casibus sartam tutamque servaret.

— Ecclesia Gallicana Romanam Ecclesiam matrem suam eo ampliori amore prosequitur, ac sinceriori eidem adhaeret obsequio, quo puriorem in ea veneratur primitivam institutionem, ordinemque a Christo constitutum. Nullum evidentius divinae, quae ipsi conceditur, assistentiae argumentum, quam agendi ratio illa iusta adeo et moderata, ut abusus numquam inter dogmata recensuerit. Proh! quam magna est illa Romanorum Ecclesia, cui omnes incumbunt Ecclesiae, quae, ut aiebat olim S. Pontifex, omnium oppressorum onera sustinet, quae unitatem fovet, fidem confirmat, peccatores ligat et absolvit, coeli ianuas claudit et aperit! —

— *Libertatibus suis adhaeret studiose Ecclesia Gallicana*, nec immerito; quandoquidem docet Ephesina magna Synodus, peculiares illas Ecclesiarum libertates inter fructus illius redemtionis annumerari, qua nos Christus liberavit; atque certum est moderatis libertatibus, quod ad religionem et mores attinet, Ecclesiae foveri disciplinam et pacem confirmari. Verum et *a patribus nostris edocti fuimus, qua ratione illae libertates illaesa, quam debemus, reverentia propugnari queant, cui quidem observantiae tantum abest, ut deesse velimus, ut contra credamus, inviolatum illud obsequium, quo S. Sedem numquam non prosequemur, nos ab iis immunes vulneribus esse praesiturum, quibus sub libertatum nostrarum specie nos affligere quisquis attentaret.* —

836. *Epistola Praesulum Galliae e Conventu ad Papam.*

Quam consecrandi fecimus Apostolicae Sedi canonicae obedientiae professionem, ea nos impellit, quae Parisiis iussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum Vestrum referamus, gravesque metus nostros paternum in sinum effundamus: *Cum enim Te Dominus gratiae suae praecipuae munere in Sede Apostolica collocaverit, talemque nostris temporibus praestiterit, ut nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud venerationem Tuam, quae pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quam ea possit Sanctitas Vestra, vel fastidiose, vel negligenter accipere, non ambigimus, quin magnis periculis nostris Pastoralem diligentiam adhibere digneris.*

Sane, Beatissime Pontifex, a maioribus nostris, sanctis, gravibusque viris accepimus, Regni et Sacerdotii tuta piaque concordia res humanas niti: *Dum unum ab altero impugnatur, periclitari utrumque; ea occasione et de Regno tolli iustitiam, et de Ecclesia pacem, schismata et scandala suscitari et fieri animarum perditionem simul et corporum; sine horum concordia res humanas nec incolumes esse posse, nec tutas.* Haec Goffridus Vindocinensis, haec Ivo Carnotensis, sanctissimi, gravissimique Ecclesiae Gallicanae Praesules immortalibus scriptis testata reliquerunt. Hos in medium afferre, et ad Vestram Sanctitatem allegare iuvat, quos pro Ecclesiastica libertate, atque Apostolica auctoritate multa perpessos Sancti Vestri Decessores, non tantum ut probabiles Magistros, sed ut praecipuos, singularesque filios semper habuerint. His accedat tertius Claraevallis Abbas, non Gallicanae tantum, sed Universae Ecclesiae lumen, Sanctus Bernardus, ille Canonum propugnator, ac fortissimae cuiusque sententiae gravissimus auctor, ubi nimio rigore Regnum et Sacerdotium dividi, atque *inconsutilem Christi Tunicam* scindi animadvertit, utili condescensione temperari canones supplicavit, ac pacem utriusque potestatis, quae utramque fulciat, retineri, praesertim in Gallia, ubi *nullam unquam Regnum inter et Sacerdotium divisionem fuisse* antiquiores Episcopi gloriati erant, ubi denique, ipso teste Bernardo, toto orbe colliso, ipsisque Pontificibus gravi toties tempestate iactatis, non modo nullae scissurae factae essent, sed etiam *solerent scissurae aliae resarciri.*

Nec minore studio Apostolici Praesules Vestrae Sanctitatis Antecessores eam concordiam commendarunt, cum gemina

potestate res humanas regi ex sacris Literis accuratissime tradidere; quarum proinde concordia publicam pacem, totiusque generis humani statum contineri certissimum sit, dicente Propheta: *Ecce vir Oriens nomen eius*, Zorobabel in persona, in figura Christus, certe populi Dei Dux et Princeps; *et ipse extruet Templum Domino; et ipse portabit gloriam et sedebit, et dominabitur super solio suo; et erit Sacerdos super solio suo; et consilium pacis erit inter illos duos.* Stet ergo utrumque solium, alterum Principis, alterum Sacerdotis, auxilio mutuo, mutua consensione munitum; hinc populi salus, hinc non tantum corporum, sed etiam animarum lucra proveniant; hinc denique res humanae stabili, ac Deo pariter, hominibusque placita tranquillitate decurrant.

Quae cum ex Patrum traditione, ipsaque adeo prophetica ac divina auctoritate descenderint, ubi eam pacem nostris temporibus occasione Regaliae sollicitari vidimus, coepimus cogitare, quid Maiores nostri, quid antiqui Sedis Apostolicae Antistites praescriberent, pro certo habituri, quod verbo pariter, et exemplo docuissent. Sic autem comperimus, quae Ecclesiastica auctoritate, aeterna lege sancita essent, manere inconcussa; quae Ecclesiastica prohibitione constarent, in his Ecclesiarum Principes multa pro tenore canonum districtius iudicasse, multa pro temporum necessitate tolerasse, ubi non periclitatur fidei veritas, aut morum honestas, quaedam instituta temperari, non coeca tamen et indiscreta relaxatione disciplinae, sed si adesset necessitas, ex qua leges quoque mutari contingeret: sanctos enim Pontifices Antecessores vestros ita praecepisse: *Ubi necessitas non est, Sanctorum Patrum Decreta manere inconvertibilia;* eadem ergo Decreta ex necessitate interdum temperanda: eam vero necessitatem esse, si graves dissensiones, si turbulenti motus, tumultusque imminerent, quam *populorum stragem* Sancti Patres vocant; tunc enim Charitatem, quae summa Ecclesiae lex sit, alias emollire ac temperare leges, ac *detrahendum aliquid canonum severitati; ut maioribus morbis sanandis Charitas sincera subveniat;* hinc nempe profectam, a Sanctis Patribus, ipsaque Apostolica Sede toties celebratam moderationem canonum, quae utili dispensatione, et provida compensatione librata Ecclesiam aedificet, propulset dissidia, Regnum et Sacerdotium firma pace componat.

Haec ex Sancto Augustino, aliisque Patribus; haec ex Sanctis Pontificibus, Leone, Gelasio, caeterisque Maiores nostri dicerunt, nobisque tradiderunt: *Salvo* scilicet *fidei fundamento, et communi morum regula, toleranda quaedam, etiam facienda, quae infirma videantur; haec enim facit Charitas, quae operit multitudinem peccatorum, quae cum infirmantibus infirmatur, cum scandalizatis uritur, et omnibus omnia fit, ut omnibus prodesse mereatur.* Quod si ius illud Regium, quam Regaliam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud utique sancti Pontifices doctrina et pietate conspicui Alexander III. Innocentius III. atque alii comprobassent; non illud denique sacrum generale Lugdunense Concilium tot personis, totque sub titulis sua auctoritate firmasset. At enim extendi vetuit ad eas Ecclesias, quae primaeva atque innata libertate gauderent; sed ut hanc interim quaestionem omittamus, neque minutatim verba Concilii, variosque sensus quaeque antegressa, quaeque consecuta sint, expendamus: id sane liquido constat, nullum esse periculum, ut extensum Fidei moribusque noceat, quod illaesa Fide, salvaque morum regula, longe lateque propagatum, plurimas iam Regni Ecclesias occuparit; ex quo illud efficitur, Regaliae causam, non ad *Fidei*, morumque *regulam*, quae *immobilis et irreformabilis* sit, sed ad disciplinam, quae pro locis ac temporibus subinde mutetur, quaeque temperamenta ac salubrem illam moderationem admittat, omnino pertinere.

Iam ergo constituto quaestionis statu, Beatissime Pater, quantum intelligimus, rem totam expediri haud difficile fuerit; cum id unum inquirendum restet, iustane causa fuerit, cur post Ecclesiarum quarumdam libertatem totis sexaginta annis strenue propugnatam, victi in eo Tribunali, quod ipsi antiquo more Regni appellavimus, acquiescere potius, quam omnia commovere, Regiam potestatem cum Pontificiali committere, nova denique bella ciere vellemus. Nos pacem anteponimus, nec in simili causa piget imitari Vindocinensem Abbatem non minus fortitudine, quam prudentia clarum, cuius verbis dicimus: *Habeat Ecclesia suam libertatem; sed summopere caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, et dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.*

Neque vero publicam pacem, ac sub tanto Rege prosperum rerum Ecclesiasticarum cursum turbatum oportebat. Adhibe

pias aures, Sanctissime Pontifex, et tantisper cogita, quem Regem habeamus: non invictam bello dexteram, ac decora victoriarum praedicaturi sumus pacifici Sacerdotes: habent illae laudem suam universis Gentibus celebratam, ac pacis gloria cumulatam. Utinam, Beatissime Pater, rebus nostris interesse, et coram intueri posses (paternis sane oculis dignum spectaculum) quam benigne Optimus Princeps Episcopos audiat, quam rebus Ecclesiae faveat, quam bonos fulciat, quam invicta auctoritate frangat contumaces, quam coelestem illam nobis a Domino traditam potestatem intemeratam velit. Eo protegente, Iurisdictio Episcopalis propemodum profligata emergit e tenebris: nostris iam Decretis, nostrae auctoritati Parlamenta obsecundant, ac Regia Decreta Canonicae disciplinae ancillantur. Iam vero Haeresis quot accipit subinde salutares plagas? Quot Edictis comprimitur? Quot amissa Templa luget? Qantas nobilium, plebeiorumque turbas ad Petri, hoc est, Christi ovile revocatas? Quid deinde referemus, ut Regius animus exosas habeat novitates omnes, nulloque Regni loco consistere patiatur? Est profecto Ludovicus Magnus alter ille Mauritius a Sancto Gregorio Antecessore Vestro toties commendatus: *Cuius temporibus Haereticorum ora conticescunt; quia etsi eorum corda in insaniam perversi sensus ebulliunt, Catholici tamen Principis tempore, prava quae sentiunt, eloqui non praesumunt.*

Haec coram admiramur, haec luculentius Vestra quoque Sanctitas ab altissima illa, cui totus orbis subest, Petri Sede commemorat; his Apostolicum Vestrum pectus exultat; si quid fortasse tot inter prospera emergit incommodi, non omnia proinde ad iuris apices exigimus; magno enim Cyrillo Alexandrino Praesule docente didicimus oeconomia rerum plerumque cogi nos etiam a stricto et confesso Ecclesiae iure discedere. Quanti vero aestimamus illa privilegia aliquot Ecclesiarum, si emolumentis damna contendimus? Quid, quod illud onus vix Ecclesiae sentiunt, vacantium Ecclesiarum fructibus, quos Reges vindicare fisco in Ecclesiarum longe maxima parte non dubia consuetudine poterant, successori reservatis, rebusque ad Canonum auctoritatem Ludovici Decimi tertii augustae memoriae Edicto redactis? Quid, quod in quibusdam Praebendis ac Dignitatibus conferendis, si quid erat asperius, nobis supplicantibus, a Rege mollitum, tanti Principis pietatem, largitatemque commendat?

Quid, quod Capitulis sua iura servata, certique Iudicibus praescripti limites, ne Regaliae nomine omnia invadantur? Id subiuncta his literis gesta testantur, certoque indicio sunt, quam bene illi aliqua concedantur, qui multa iam sibi possessione vindicata ultro concedat.

Sed enim exprobrabunt, qui votis suis omnia metiuntur, leve illud quoque (sic enim sentiunt) quod Rex Christianissimus tanto studio assertum Coronae suae velit, nobis auctoribus ac flagitantibus potuisse dimitti: nae illi falsi sunt, rerumque nostrarum imperitissimi. Liceat vero nobis, Beatissime Pater, quando eo in cardine totius negotii summa versatur, paulo liberius interturbare graves illas curas Apostolicae mentis, ac ius Regaliae Francorum Regibus, totique Regno infixum, prout nostris hominibus insitum, inditumque est, ab ortu repetere.

Sic nempe inclamant Regii Magistratus, Christianissimos Reges iam inde a Clodovaeo, ac primis Christianae Religionis exordiis, Ecclesiarum omnium, ut pietate filios, ita effusissima liberalitate nutritios, et Regia defensione propemodum Patronos, ac Tutores extitisse: ea vero, quae Ecclesiae in fundis haberent, teste Augustino, iure Caesareo, hoc est: Regio obtineri, supremamque eorum omnium potestatem penes Reges esse. Hinc a priscis temporibus, vacantium Ecclesiarum Regia manu occupata bona, mox reddita successoribus: nec a Sede Apostolica reprobata, quae huic iuri tuendo antiquissimis etiam temporibus Reges Francorum fecissent; Praebendas quoque, hoc est nativo sensu, stipendia Clericorum, partem Ecclesiasticae possessionis ac proventus, necdum a toto discretas, si vacarent Ecclesiae, eodem quoque iure a Principibus collatas; quarum quippe collatio et antiquo iure a solida massa decidi non posset, et recentioribus quoque iuris Pontificii institutis in fructu haberetur. Haec omnia ab antiquo Regibus de se bene meritissimis concessisse Ecclesiam, sane consensisse, iusque illud utriusque potestatis consensione firmatum, Regiae Maiestati proprium atque congenitum ita coaluisse, ut distrahi nequeat: neque vero fas esse, ut Ecclesiae primis Francici Imperii temporibus diverso iure haberentur, quas eadem Regia protectione fulciri, eadem liberalitate ditari, eiusdem Maiestatis reverentia ac potestate continere certum esset. Si quid ergo tristioris diversitatis exortum sit, id esse referendum ad illa tempora, queis scissum Re-

gni corpus, Ducumque et Comitum olim innocuo, tunc infausto nomine avulsa ac discerpta membra vix inter se cohaererent: hos enim Principes, Regalibus occupatis, saepe etiam sine Regum conscientia relaxatis, omnia perturbasse: at postquam Regia potestas distractas Provincias ad sese revocavit, et afflictum diu, dissipatumque Regnum suam demum integre sub uno Capite nobilissimo pariter ac valentissimo sanitatem intellexit, tunc obliterandam, quae laceros artus olim dehonestabat, foedam diversitatem, nec Regio iuri ex antiquissimis, receptisque Regni Francici legibus, nocere potuisse possessionem intermissam, quam et per Principes sibi subditos diu retinuissent, nec ipsi unquam animo dimisissent; universasque Ecclesiae, non tantum ad decorem, sed etiam ad robur, firmamque compagem, eodem denique iure componendas. Neque vero obstare Lugdunense Concilium, quippe quod nec Reges nominet, ex Pontificiis quoque Decretis pro sua Maiestate specialiter appellandos, nec de Praebendis loquatur, et alio verti possit; neque a Pontificibus Regibusve in quaestione Regaliae, cum de ea maxime ageretur, memoratum, aut leviter saltem indicatum fuerit.

Haec utcumque se habent; neque enim lubet commemorare, quae Antecessores nostri reposuerint, aut litigare est animus coram Vestra Sanctitate pacis negotium tractaturis; haec, inquam, adeo Regiis Magistratibus infixa menti sedent, ut a se avelli nulla ratione patiantur, causaque ceciderimus, eorum quoque sententia, qui et aequitatis laude florerent, et in nostrum ordinem essent propensissimi; qua consensione victus Rex Maximus, satisque sibi conscius, quam ab invadendis Ecclesiarum iuribus abhorreret, ius Regium putat, quod in universum Regnum pene diffusum, suo velut cursu undique protendatur, rerum similitudine, parique Ecclesiarum conditione, velut in proclive ductum. Quid hic nobis mentis, Sanctissime Pontifex, plane simpliciterque dicemus; haec neque omnia ut certa proponimus, nec ut erronea et fidei regulis adversa propulsamus; ac dispensationi providae locum esse censemus, gravissimos scilicet auctores secuti Apostolicos viros Antecessores Vestros.

Prodeat sane vir maximus, non minus in sacris literis, quam in Canonum disciplina versatus Innocentius III. atque in simili causa quid agendum sit, doceat: de Regalibus agebatur; iure autem Regalium multa contineri, quae iam Ecclesiis Regum

liberalitate remissa sint, certo certius est. Primum ius procurationis, sive hospitii, quo Episcopi Abbatesque Regem domo excipere, totamque cum ipso curiam, publicasque personas alere certis temporibus: tum ius exercitus, quo certos milites ad Regium exercitum ducere, eosque alere deberent: et quidem occupari a Rege Ecclesiarum bona, non modo si illae vacassent, verum etiam si Episcopi consueta, quae vocabant, servitia omisissent; eaque omnia ab eodem fonte Regalium existere, et perspicuum ex sese est, et ipse Innocentius profitetur. Duo ergo Episcopi a Rege accusati, quod illius iniussu milites abduxissent, eorum Regalia manu Regia confestim invaduntur, nulla iudicii forma; nec tantum Regalia, sed etiam alia bona quaecumque possiderent; id enim iuris Regii esse Rex contendebat: Episcopi id negare, tum factum excusare, vim illatam conqueri gravissimasque expostulationes deferre ad Innocentium. Quid ergo tantus Pontifex? suscepta, ut decebat, Episcoporum causa Philippum Augustum aggreditur, multa interminatus, multisque adhortatus: *Ne inter Regnum et Sacerdotium scandalum oriretur;* intentato quoque Apostolicae censurae metu, nisi Episcopis Regalia, aliaque omnia praeter ius fasque (sic enim ferebat) occupata relaxaret: gravis sane causa, in qua Rex Maximus *censura cohibendus* esse videretur, sed interim Innocentius ad Episcopos scribit: *Fraternitati Vestrae consulimus bona fide, quatenus cum charissimo Filio nostro Rege, quanto melius poteris, componere studeatis; quoniam arcus, qui semper est tensus, vires amittit, et nonnumquam Reges melius vincuntur mansuetudine, quam rigore.* Praeclare ille quidem, ubi nullum fidei, nullum morum regulae creatum periculum est; sed particulare factum, inquient, nec in exemplum trahendum; et tamen agebatur, uti praedictum est, non tantum de Episcoporum facto, sed etiam de Regalium iure, quousque pateret, quae bona complecteretur, qua forma exerceri posset: sed haec omittamus. Quid Benedictus Duodecimus, unus omnium Pontifex et constantiae et prudentiae laude ornatissimus? Is Philippum Valesium Regem edita Philippina multa Regaliae Iuri ab antiquo more diversa velut inserentem gravissimis monitis ab ea tutanda lege deterruit; sed praeclare functus officio, ab negotio destitit; neque enim omnia urgenda Pontifici, nec exacte semper ad minutos

quosque apices res Ecclesiasticas deducendas: Philippinaque ad nostra usque tempora stetit incolumis.

Sed ne Vestrae Sanctitati molesti simus, postremum commemoramus Bonifacium Octavum; nec tamen refricamus infausta illa dissidia, quae nec sine lacrymis legi queant: abeant illa in tenebras aeterno sepelienda silentio. Id de Bonifacio referre lubet, quod ad pacem conducat, quod dignitatem pariter atque clementiam Summae Sedis deceat. Grave erat Bonifacio a Philippo Pulchro, pleno etiam iure conferri Praebendas, seu Regaliae, seu quovis alio titulo; nec tamen negabat Pontifex, imo profitebatur *id fieri posse Ecclesiae consensu tacito vel expresso.* Rex interim se possessione tuebatur; eo enim iure a se conferri Praebendas, *quo a Maioribus, et a Sancto Ludovico avo datae essent.* Recte ille et ordine, ut videtur; satis enim constabat, reclamante nemine, eo iure usos: neque fraudi esse poterat optimis Regibus, quod ad Ius Regium ea revocabant. Id enim Ius Regium esse, quod Coronae Regiae ab antiquo insitum, coalitumque sit: atque ut ex simili rem conficiamus, an non Patronatus, quos vocant Laicos, ipsis quoque terris atque dominiis ex possesione inhaerere, ac quasi temporalis iuris loco esse constat: cum tamen id iuris ex Ecclesticae potestatis fonte profluere nemo non fateatur? Quanto ampliora Regibus et Beneficentia, et propria Maiestas conciliare potuit? Neque id Bonifacium iuris consultissimum fugiebat, sed cum in ancipiti esse videretur, quatenus Iuri Regio Praebendas conferendi Ecclesiae consensus accessisset, quod dubium, quod illicitum reputabat Pontifex, de potestatis plenitudine concedebat, ac licitum faciebat: *Quid enim litigamus,* inquit, *volumus, ut Rex faciat licite, quod facit illicite: volumus super hoc sibi facere gratiam omnem, quam poterimus.* Sic quem nodum solvere ex Pontificis sensu, antiqua monumenta iuraque non poterant, Apostolicae potestatis gladio amputabat: atque id Bonifacius Octavus tot inter simultates conferre ultro voluit in Philippum Pulchrum: quanta Innocentius Undecimus Benevolentissimus et propensissimus in Ludovicum Magnum? Neque vero ambiguum, quid Orbis Christianus expectet, si Pontifici Pontificem, Regem denique Regi componamus. Id tantum postulamus, ne plus aequo audiantur, qui in Iure Coronae novas haereses fingunt, nimisque intelligendo faciunt, nihil ut intelligant praeposteri homines, qui quem exsufflant pul-

verem, ut praeclare Sanctus Augustinus, in suos, aliorumque excutiunt oculos. Vestra vero Sanctitas haec omnia supergressa, Christianique Orbis intenta commodis, tantas contentiones ex tenui ortas, sed in gravissima mala, nisi Deus avertat, aliquando erupturas, Apostolica auctoritate componat; pacem expetimus, pacem flagitamus, pacem, quae Vestrum nomen tanta pietatis ac sanctitatis laude omnibus Gentibus, ipsisque adeo Ecclesiae hostibus clarum, venerandumque immortalitati consecratura sit. Satis iam, superque Parens Optimus, Devotissimusque Filius repugnante animo altercantur. Nos quidem, Beatissime Pater, ut gratias agimus, quas possumus maximas, quod Iura quarumdam Ecclesiarum, quae nobis omnibus communia facit ipsa Fraternitas, sarta tectaque esse vultis, ita nostra causa concuti Orbem, Pacemque Christianam conturbari nolumus: quare eo quoque, quidquid inerat, iure decessimus: id in Regem Optimum atque Beneficentissimum ultro contulimus: *Et si forte propter Canonum rigorem minus licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticae paci sic expediebat; cum enim plenitudo legis sit Charitas, in hoc legibus optemperatum esse credimus, in quo Charitatis opus impletum esse cognovimus.*

Quae a nobis acta, si Vestra Sanctitas dignetur inspicere, probaturam esse pro sua aequitate confidimus. Sane summa consensione, pronaque omnium nostrum voluntate gesta esse testamur; cum praesertim nemo sit, qui rebus nostris intellectis, ac perpensis omnibus, quae recens nobis supplicantibus a Rege Maximo statuta sunt, non ultro fateatur, plura et ampliora concessa, quam dimissa, atque Ecclesiae causam Regia aequitate ac liberalitate, meliore nunc omnino conditione esse: quamobrem obsecramus, ut quae a nostra humilitate, non modo publicae pacis intuitu, sed maximo Ecclesiae emolumento gesta sunt, quaeque Rex Maximus, tanto Religionis studio, tantaque omnium nostrum obtestatione concessit, Regiis Magistratibus nequicquam reclamantibus, sic Vestra Sanctitas complectatur, ut Sacerdotii Regnique concordiam aeternum firmet et sanciat.

Quid enim luctuosius, quam sub tanto Pontifice, ac tanto Rege, quorum consensione tot in Ecclesiam bona redundatura sint, per invisa et importuna dissidia eludi expectationem Orbis, et publica commoda retardari? Sane ex quo Ecclesia est, Sede Apostolica Regnoque Francorum nihil coniunctius fuisse,

et maximo honori ducimus, et Vestri Antecessores libentissime praedicant; hanc vero perpetuam coniunctionem animorum nostris quoque temporibus auctam oportuit. Quid enim videt Orbis Magno Ludovico maius? Quem Turcae saevienti graviorem hostem? Quam expeditiorem manum? Quem animum promptiorem? Quem idoneum magis, qui cum ea, quae Vos assidue pulsant, coërcendi hostis, atque amplificandae Ecclesiae, communicare consilia? Quem ad ardua quaeque iam sponte currentem incitare possitis? Ne vero prohibeat Vestram Sanctitatem Ecclesiarum aliquarum haud tantis sane motibus digna libertas: solet Ecclesia Christi quaedam omittere, ut alia, eaque potiora servet, multa quoque in melius ferendo, commutare. Ipsa Regalia quantum imminuta est, cum pii Principes a potiundis fructibus iam abstinuerint, et gravissima onera alendorum militum ac Procurationum sponte remiserint, ut iam illi a nobis, si necesse sit, memorem animum suo quodam iure reposcere videantur? Quid attinet commemorare in Episcopis atque Abbatibus eligendis, investituris, in iussionibus, permissionibus, assensionibus Regiis, in Episcopatuum et Abbatiarum concessione et dono, in Hominiis quoque et Sacramentis fidelitatis, quam multa primum censuris gravissimis reprobata, mox ultro concessa sint? Ipsa Apostolica Sedes, arx Ecclesiasticae libertatis, quam multa Principum in seipsam quoque iura tolerarit, imo aliquando concesserit, ipsa temporum mora excussa cervicibus, et in optimum statum sponte restituta? An ergo Ecclesia *levitate usa est? fuitque in illa est et non?* Absit, sed satis sibi conscia aeternitatis suae, ipsique veritati semper immobili animo adhaerescens, aliqua sui parte humanis se rebus utcunque accommodat, nec tam temporibus, quam animarum saluti servit. *Haec dicendo doctam Paternitatem Vestram non docemus, sed eamdem consulendo et rogando monemus, ut ibi consilii et pietatis studeatis visceribus abundare, ubi fas non est, fortitudinem exercere.*

Quare, Beatissime Pater, ad sacros Vestros pedes rite provoluti, atque Apostolicam Benedictionem expectantes, Summum illum Ecclesiae, vestrique unici Primatus Auctorem oramus, obsecramus, uti mentem Vestram ad pacis consilia inflectat, et quae pacis studio, exemplo Maiorum, Sanctitas Vestra

gesserit, ea in Vestram gloriam, quam in Christo habetis, totique Ecclesiae utilitati vertat. — Datum Parisiis tertio Nonas mensis Februarii, anno 1682. — Quatuor Propositiones Gallicani Conventus sic sonant: 1. Beato Petro eiusque Successoribus Christi Vicariis ipsique Ecclesiae rerum spiritualium et ad aeternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium a Deo traditam potestatem, dicente Domino: Regnum meum non est de hoc mundo. Ioan. 18. 36. et iterum: Reddite ergo, quae sunt Caesaris, Caesari, et quae sunt Dei Deo. Luc. 22, 25. ac proinde stare Apostolicum illud: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi a Deo, quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt, itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Rom. 13. 1. 2. Reges ergo et Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticae Potestati Dei ordinatione subiici, neque auctoritate clavium Ecclesiae directe vel indirecte deponi, aut illorum subditos eximi a fide atque obedientia, ac praestito fidelitatis sacramento solvi posse: eamque sententiam publicae tranquillitati necessariam, nec minus Ecclesiae quam Imperio utilem ut Verbo Dei, Patrum traditioni et Sanctorum exemplis consonam, omnino retinendam. 2. Sic autem inesse Apostolicae Sedi ac Petri Successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant S. Oecum. Synodi Constantiensis a Sede Apostolica comprobata, ipsoque Rom. Pontificum ac totius Ecclesiae usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetua religione custodita decreta de auctoritate Conciliorum Generalium, quae Sessione 4. et 5. continentur; nec probari a Gallicana Ecclesia, qui eorum decretorum, quasi dubiae sint auctoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant. 3. Hinc Apostolicae potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos et totius mundi reverentia consecratos; valere etiam regulas, mores et instituta a regno et Ecclesia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos; atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicae Sedis, ut statuta et consuetudines tantae Sedis et Ecclesiarum consensione firmatae propriam stabilitatem obtineant. 4. In fidei quoque quaestionibus praecipuas Summi Pontificis esse partes, eiusque decreta ad

omnes et singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse iudicium, nisi Ecclesiae consensus accesserit.

837. **Innocentius XI PP.** *Eppos Galliae redarguit, quod in obiecto iuris Regaliae conniventes se ostenderint, cunctaque in Comitiis Cleri pro favore eiusdem iuris acta gestaque rescindit et cassat, 1682.* Paternae caritati, qua cariss. in Chr. fil. nostr. Ludovicum Regem Christ. et Ecclesias vestras, vos ipsos et universum istud regnum amplectimur, permolestum accidit, ac plane acerbum cognoscere ex vestris literis die 3. Febr. ad nos datis, Eppos Clerumque Galliae, qui corona olim et gaudium erant Apostolicae Sedis, ita se erga illam in praesens gerere, ut cogamur multis cum lacrymis usurpare propheticum illud: filii matris meae pugnaverunt adversum me. Quamquam adversus vos ipsos potius pugnatis, dum nobis in ea causa resistitis, in qua vestrarum Ecclesiarum salus ac libertas agitur, et in qua nos pro viribus et dignitate eppali in isto regno tuenda ab aliquibus ordinis vestri piis ac fortibus viris appellati absque mora surreximus, et iam pridem in gradu stamus nullas privatas nostras rationes secuti, sed debitae Ecclesiis omnibus sollicitudini et intimo amori erga vos nostro satisfacturi. Nihil sane laetum et vestris nominibus dignum eas literas continere in ipso earum limine intelleximus; nam praeter ea, quae de norma in comitiis convocandis peragendisque servata afferebantur, animadvertimus eas ordiri a metu vestro, quo svasore numquam sacerdotes Dei esse solent et in ardua et excelsa pro religione et eccles. libertate vel adgrediendo fortes vel perficiendo constantes. Quem quidem metum falso iudicavistis posse vos in sinum nostrum effundere. In sinu enim nostro hospitari perpetuo debet caritas Christi, quae foras mittit et longe arcet a se timorem. Qua caritate erga vos regnumque Galliae paternum cor nostrum flagrare multis iam ac magnis experimentis cognosci potuit, quae hic referre non est necesse. Si quid est autem, in quo bene merita de vobis sit caritas nostra, id esse inprimis putamus hoc ipsum Regaliae negotium, ex quo si serio res perpendatur, omnis ordinis vestri dignitas, atque auctoritas pendet. Timuistis ergo, ubi non erat timor. Id unum vobis timendum erat, ne apud Deum hominesque redargui rite possetis, loco atque honori vestro et pastoralis officii debito defuisse; memoria vobis repetenda erant, quae antiqui illi sanctissimi

Praesules, quos quamplurimi postea qualibet aetate sunt imitati, eppalis constantiae ac fortitudinis exempla in huiusmodi casibus ad vestram eruditionem ediderunt. Intuendae imagines praedecessorum vestrorum, non solum qui Patrum sed qui nostra quoque memoria floruerunt, et qui Ivonis Carnotensis dicta laudatis, debuistis etiam facta, cum res posceret, imitari. Nostis quantum is fecerit, passusque sit in turbulenta illa et periculosa contentione inter Urbanum Pontificem et Philippum Regem, muneris sui esse arbitratus, contra regiam indignationem stare, bonis spoliari, carceres et exilia perferre, deserentibus aliis causam meliorem. Officii vestri erat Sedis Apost. auctoritati vos adiungere, et pastorali pectore, humilitate sacerdotali causam Ecclesiarum vestrarum apud Regem agere, eius conscientiam de tota re instruendo, etiam cum periculo regium in vos animum irritandi, ut possetis inposterum sine rubore in quotidiana psalmodia Deum alloquentes Davidica verba proferre: Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum et non confundebar. Quanto magis id vobis faciendum fuit tam perspecta et explorata optimi Principis iustitia et pietate, quem singulari pietate Eppos audire, Ecclesiis favere, et eppalem potestatem intemeratam velle vos ipsi scribitis, et nos magna cum voluptate legimus in vestris literis. Non dubitamus, si stetissetis coram Rege pro causae tam iustae defensione, neque defutura vobis verba, quae loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc cum muneris vestri et regiae aequitatis quodammodo obliti in tanti momenti negotio silentium tenueritis, non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quod in controversia victi sitis, quod causa cecidistis. Quomodo cecidit, qui non stetit? ecquis vestrum tam gravem tam iustam causam tam sacrosanctam curavit apud Regem? cum tamen praedecessores vestri in simili periculo constitutam non semel apud superiores Galliae Reges imo apud hunc ipsum libera voce defenderint, victoresque a regio conspectu decesserint, relatis etiam ab aequissimo Rege proemiis pastoralis officii strenue impleti? Ecquis vestrum in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israel? quis ausus est invidiae se offerre? quis vel vocem unam emisit memorem pristinae libertatis? clamaverunt interim, sicuti scribitis, et quidem in mala causa pro regio iure clamaverunt Regis

administri, cum vos in optima pro Christi honore sileretis. Neque illa solidiora, quod reddituri nobis rationem seu verius excusationem allaturi rerum in huiusmodi comitiis per vos actarum exaggeratis periculum, ne sacerdotium et Imperium inter se collidantur, et mala, quae exinde in Ecclesiam et in Rempublicam consequi possent, proinde existimasse vos ad officium vestrum pertinere aliquam inire rationem tollendi de medio gliscentis dissidii, nullam vero apparuisse commodiorem remedio a Patribus iudicato, utili condescensione canones temperandi pro temporum necessitate, ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitetur. Deberi ab ordine vestro, deberi a Gallicana, imo ab universa Ecclesia plurimum Regi tam praeclare de catholica Religione merito et in dies magis mereri cupienti, propterea vos iure vestro decedentes illud in Regem contulisse. Omittimus hic commemorare, quae significatis de appellato a vobis seculari magistratu, a quo victi decesseritis; cupimus enim eius facti memoriam aboleri, et volumus ea vos verba a literis vestris expungere, ne in actis Cleri Gallicani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum. Quae de Innocentio 3, Benedicto 12, Bonifacio 8 in vestram defensionem adducitis, non defuere, qui doctis literis ostenderint, quam frivola atque extranea sint causae, et magis notum est, quam ut opus sit, commemorare, quo zelo, qua constantia eximii illi Pontifices Ecclesiae libertatem defenderint adversus seculares Potestates, tantum abest, ut exempla eorum possint errori vestro suffragari. Ceterum ultro admittimus et laudamus consilium relaxandi canonum disciplinam pro temporum necessitate, ubi fieri id possit sine fidei et morum dispendio; imo addimus cum Augustino toleranda aliquando pro bono unitatis, quae pro bono aequitatis odio habenda sunt, neque eradicanda zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur. Id ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantum peculiari casu et ad tempus et ubi necessitas urget, licitum sit, sicuti factum est ab Ecclesia, cum Arianos et Donatistas Eppos eiurato errore suis Ecclesiis restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio continerent. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiae per universi amplissimi Regni ambitum sine temporis termino, et manifesto periculo, ne exemplum latius manet, labefactatur, imo evertitur ipsius disciplinae et Hierarchiae Eccles. fundamentum, sicuti

evenire necesse esset, si quae a Rege christianissimo in negotio Regaliae nuper acta sunt, conniventibus imo etiam consentientibus vobis contra notam iam vobis in eam rem mentem nostram et contra ipsam iurisiurandi religionem, qua vos Deo, Romanae vestrisque Ecclesiis obligastis, cum Eppali charactere imbueremini, hoc executioni mandari et malum invalescere diutius differendo permitteretur, ac non ea nos pro tradita divinitus humilitati nostrae suprema in universam Ecclesiam potestate solemni more praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes improbaremus. Cum praesertim per abusum Regaliae non solum everti disciplinam Ecclesiae res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facile intelligamus ex ipsis Regiorum Decretorum verbis, quae ius conferendi beneficia Regi vindicant non tamquam profluens ex aliqua Ecclesiae concessione, sed tamquam ingenitum Regiae Coronae. Illam vero partem literarum vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitur, vos iure vestro decedentes illud in Regem contulisse, quasi Ecclesiarum, quae curae vestrae creditae sunt, essetis arbitri, non custodes, et quasi Ecclesiae ipsae et spiritualia earum iura possent sub potestatis secularis iugum mitti ab Eppis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sane ipsi hanc veritatem agnoscitis, et confessi estis, dum alibi pronunciastis, ius Regaliae servitutem quamdam esse, quae in ea praesertim, quae spectant beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesia concedente vel saltem consentiente. Quo iure vos ergo ius illud in Regem contulistis? Cumque sacri canones distrahi vetent iura Ecclesiarum, quomodo vos distrahere in animum induxistis, quasi eorumdem canonum auctoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriam, quae inclytus ille vester Clarevallensis Abbas non Gallicanae modo sed universalis Ecclesiae lumen a vobis iure merito nuncupatus, Eugenium Pontificem officii sui admonens, reliquit scripta praeclare: meminisset se esse, cui claves traditae, cui oves creditae sunt; esse quidem et alios coeli ianitores et gregum pastores, sed cum habeant illi assignatos greges singuli singulos, ipsi universos creditos, unicum, nec modo ovium, sed et pastorum Eugenium esse Pastorem, ideoque iuxta canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem sollicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus ver-

bis quantum vos admoneri par est de obsequio et obedientia, quam habetis huic s. Sedi, cui nos Deo auctore quamquam immeriti praesidemus, tantumdem pastoralis nostra sollicitudo excitatur, ad inchoandum tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas nostra, dum poenitentiae spatium damus, hactenus distulit, apostolici muneris executionem; quamobrem per praesentes literas tradita nobis ab omnipotente Deo auctoritate improbamus, rescindimus, et cassamus, quae in istis vestris comitiis acta sunt in negotio Regaliae, cum omnibus inde secutis, et quae in posterum attentari contingat, eaque perpetuo irrita et inania declaramus, quamvis cum sint ipsa per se manifeste nulla, cassatione, declaratione huiusmodi non egerent. Speramus attamen vos quoque ipsos re melius considerata celeri retractatione consulturos conscientiae vestrae, et cleri Gallicani existimationi, ex quo clero sicuti hucusque non defuere, ita inposterum non defuturos confidimus, qui boni pastoris exemplo libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, et pro testamento patrum suorum. Nos quidem pro officii nostri debito parati sumus, Dei adiutrice gratia sacrificare sacrificium iustitiae, et Ecclesiae iura, libertatem, et huius s. Sedis auctoritatem dignitatemque defendere, nil de nobis, sed omnia de Eo praesumentes, qui nos confortat, et operatur in nobis, et qui iussit Petrum super aquam ambulare: praeterit enim figura huius mundi, et dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus ven. fr. et dil. filii, ut cum summus paterfamilias et princeps pastorum rationem ponere voluerit cum servis suis, sangvinem pessumdatae Ecclesiae, quam suo cruore ipse quaesivit, de nostris manibus non requirat. Vobis interim omnibus apost. benedictionem, cui coelestem accedere exoptamus, intimo paterni amoris affectu impertimur. Romae die 11. April. 1682.

838. *Eppi Galliae nova ad Innoc. XI PP. epistola suam agendi rationem excusare nituntur. a. 1682.* Quantum olim a Maioribus nostris Sedi Apostolicae delatum est, tantum nos, qui honoris Sacerdotalis successores Patriique animi haeredes sumus, Vestrae Sanctitati debere, solemniter profitemur; neque id modo, quod Vestra Beatitudo in praecelso editoque Ecclesiae loco posita est, sed et quod Illam videmus singulari pietate, et religione summa, loci auctoritatem exaequare. Cum enim Petri

Cathedram ea qua debemus veneratione prosequimur, et pariter nobis ante oculos proponimus virtutes eximias, quibus V. S. ornata est, severitatem scilicet Institutorum, studium amplificandae Ecclesiae, constantem retinendae veteris disciplinae sententiam, quotidianam sollicitudinem omnium Ecclesiarum, obfirmatam non acquiescendi carni aut sanguini voluntatem, non possumus non admirari, et summam in honoribus gloriam, et parem in moribus disciplinam. Haec et alia, quae sane magnifica sunt, magnam de Vestro Pontificatu spem omni Ecclesiae iniecerunt; quisque statim Vestri nominis merita praedicare, sibi quisque polliceri coepit, fore ut summo Pontifice Innocentio Undecimo Ecclesia Provincias reciperet, quas Patrum nostrorum memoria Haeresis abstulerat, et fides Romana prolatis longe finibus amissam recuperaret possessionem. Ea spes Orbis Christiani fuit, eaque opinio hoc magis apud nos invaluit, quod paribus votis, et simili animorum consensione cum Vestra Sanctitate conveniret Rex Christianissimus, qui, qua Religione, et qua praeditus est potentia, impietatem disturbare, et solus inter Principes Christianos domitam haeresim Romanis subiicere fascibus potest; neque frustra est haec expectare ab invictissimo Principe, qui iam non minus religione, quam armis, Magni Nomen implevit. Ille domi haeresis tamquam alicuius hydrae innumera capita Edictorum pondere oppressit: Ille iam pridem foris subactis Provinciis et Civitatibus expugnatis, Romanae Ecclesiae religionem intulit, et nuper in Argentoratensem Civitatem, stupente Europa, et frendente haeresi fidem ab exilio reduxit, expiatoque Dei Sanctuario, signa Catholica sacris affixit postibus, quos tot annos haereticorum polluerat impietas Haec Christianissimus Rex, cuius spectata virtus, summa in rebus gerendis Prudentia, in exequendis Fortitudo admirabilis, Magnitudo animi, Iustitia, Fides, Religio, tamquam sagittae in arcu brachii potentis, ad tollendam haeresim, delendum mendacium. Cum haec inter sanctissimum Pontificem, et Regem Maximum incredibilis esset virtutum, et voluntatum conspiratio, quid aliud nos augurari oportebat, quam fidei victorias, et gloriam Ecclesiae. Verumtamen, Beatissime Pater, haec contra omnium exspectationem perversis quibusdam hominum improborum artibus interpellata sunt; vix prae dolore haec meminisse, nedum commemorare possumus. Etenim dum Rex Chri-

stianissimus pro sua pietate rem Ecclesiae bene et feliciter gerit, ecce per Provincias et Civitates Galliarum Literae Apostolicae divulgatae sunt, quibus sacra Regis Christianissimi Maiestas offenditur, acerbis minacibusque literis impetitur ille Rex, Praedicator fidei, defensor Ecclesiae, Regionum Praesul, Patriae Custos, Triumphator Gentium; convelluntur Iura Regni, tolluntur sacra maiorum nostrorum deposita, pulsantur Ecclesiae Gallicanae libertates, caeditur reverentia Sacerdotalis, Provinciarum Ecclesiarumque Privilegia violantur, subvertitur Iurisdictio Episcoporum, perruptisque terminis, quos Patres nostri constituerunt, ex antiqua Patrum nostrorum haereditate immeriti deiicimur. Ingemuit, Beatissime Pater, Clerus Gallicanus, cum videret, contra Canonem Ecclesiasticum, et contra formam iudiciorum condemnatum esse Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum; exhorruit districtum et minitantem Capiti Collegae excommunicationis gladium, demum contra fidem Concordatorum literae Pontificiae absque Canonica causa denegantur rite nominato ad Apamiensem Episcopatum; unde accidit, ut non succurratur Ecclesiae scissura laboranti, quoniam non adest Episcopus, qui et pro munere institutionis suae tollat schisma, et dissidentes ad unitatem revocet.

Unde vero, Beatissime Pater, tot et tantae in nos irarum causae? quos olim unus ex Vestrae Sanctitatis Praedecessoribus appellabat Gentem sanctam, Regale sacerdotium, Populum acquisitionis, cui Deus Israel benedixit. Nonne nobis eadem, quae Maioribus nostris fuit in Summum Pontificem devotio? Nonne erga Sanctitatem Vestram reverentiae et obedientiae obtestatio similis? idemque nos, quos illos olim eiusdem communionis vinculum Sedi Apostolicae adstrictos tenet? Dolemus, Beatissime Pater, nihilominus ex vestris literis in Ecclesia seri discordias; cumque in dies malum ingravesceret, huic tandem obviam ire coepimus; habitoque generali Ecclesiae Gallicanae conventu in commune providere, ne quid detrimenti Christiana res caperet. Adivimus itaque Regem Christianissimum, et qua legatione pro Christo fungimur, tamquam Deo exhortante per nos, obsecravimus, ne ex unius negotii causa aedificationem Dei dissolvi sineret. Eum vero, Beatissime Pater, qui pacandi orbis gratia, gloriae et magnitudini suae, quibus nihil fortissimo Principi pretiosius est, ultro modum fecit, tranquillitati Ecclesiae et

felicitati Sacerdotum nihil non condonaturum esse, rogationis nostrae eventus comprobavit.

Quoniam vero paci et quieti Ecclesiae Gallicanae, non modo in praesentiarum, sed etiam in posterum prospiciendum est, talia nempe praecesserunt, ut similia, vel etiam graviora praecaveri oporteat; praemisso erga Sedem Apostolicam quod decet, reverentiae et obedientiae officio, impensius deprecamur Sanctitatem Vestram, ne iura, privilegia, mores, et instituta Maiorum convelli, aut minui patiatur, ea praesertim, quae sacris Canonibus, et Patrum Decretis stabilia nobis semper in honore et usu fuerunt, et quaecumque Ecclesia Gallicana auctoritate consuetudinis et vetustatis possessione defendit: idque eo ardentioribus votis exposcimus, quo nulla temporum interruptione, nullaque definitione Patrum hac in re Ecclesiae Gallicanae derogatum est. Eiusmodi autem sunt Episcoporum iudicia, quae ex Patrum Decretis, et ex moribus nostris in his partibus a nobis tractari, quin etiam interiectis ad Sedem Apostolicam appellationibus finiri debent; ea quoque, quae ad iurisdictionem Metropolitanorum et Episcoporum attinent, iura Regni, libertates Ecclesiarum, negotia Ecclesiastica, quae omnia intra limites Diocceseos Galliarum aestimari, agitari, et iudicari condictum est. Prudentissime enim, et iustissime, ut in simili prope negotio Patres Africani ad Coelestinum Papam scribebant, Nicaeni Patres providerunt, quaecumque negotia, ubi orta, sunt finienda, nec unicuique Provinciae gratiam Sancti Spiritus defuturam, qua aequitas a Christi Sacerdotibus, et prudenter videatur, et constantissime teneatur.

Oramus itaque Sanctitatem Vestram, et omnibus precibus obtestamur, ut suam, quam Vestris Fratribus Deus tribuit portionem, intactam illibatamque esse velit, ut paterno animo suam filiis haereditatem sartam tectamque custodiat, ut vulneribus Ecclesiae Gallicanae Matris nostrae pia, et salubri eorum, quae gesta sunt, ratione medeatur; nec intercessionem Cleri Gallicani minus aequis auribus accipiat, dum praesertim periculum est, ne quid dispendii res nostrae, nobis tacentibus, patiantur. Neque haec pro iuribus nostris defendendis repentina supervenerunt subsidia: antiqua maiorum nostrorum documenta sunt, quae ut hausimus ab iis, ea pariter hoc Ecclesiastici vigoris, et Sacerdotalis animi exemplo, ad posteros transmittimus. Quin

etiam aemulamur sapientiam Patrum, qui in similibus causis, simili modo suis institutis providerunt, neque id aegre tulisse Summos Pontifices Bonifacium et Coelestinum, quin et hisce postremis temporibus Innocentium X. accepimus; speramus quoque, Beatissime Pater, fore ut Vestra Sanctitas aequi bonique consulat hanc nostram contestandae, et dirimendae causae rationem, ubi sine honoris erga Vestram Sanctitatem diminutione, sine ulla caritatis offensione, decertata iura suis possessoribus asseruntur. Nobis enim hoc inprimis de Vestra Sanctitate pollicemur, ut ille, cuius ad Pontificatum felix ortus, et laeti dies fuerunt, cuius vita omnis virtutibus tamquam faustis syderibus fulget, amotis procul vel levium dissidiorum nebulis, tranquillitatem Ecclesiae Gallicanae afferat, et serenitatem. Hoc omnium nostrum votum, et hoc cum Apostolica benedictione optant, expectantque. — Datum Parisiis pridie Nonas mensis Maii, anno 1682.

839. **Archiepiscopus Strigoniensis** *in Hungaria Declarationem Cleri Gallicani circa Potestatem Ecclesiasticam A. 1682. editam reiicit et condemnat. Georgius Szelepcsény* etc. Ubi primum Ecclesiae Strigoniensi praefecti fuimus, actutum in eam curam, et cogitationem pro adepti muneris officio incumbere coepimus, ut Nationalem Synodum indicere, celebrareque possemus: quatenus Dei adiutrice gratia, illa in ea inveniretur provisio, per cuius salutiferam executionem eliminarentur errores, evellerentur vitia, corrigerentur excessus, reformarentur mores, plantarentur virtutes, roborarctur Catholica Fides, S. Sedis Apostolicae firmaretur auctoritas. Cum vero terribiles continuo in inclyto hocce Hungariae Regno excitarentur tumultus, et gravissimae exarderent seditiones, imo — quod sine maximo animi dolore nec meminisse possumus, nec referre — augerentur in dies, adnitente nimirum humani generis hoste, aliaque ex aliis impedimenta adhuc etiam obiiciente, ut tantum Ecclesiae Hungaricae beneficium vel prorsus auferat, vel saltem quam diutissime retardet: eapropter tam pium ac salutare opus a nobis hactenus impleri non valuit. Clementissimus tamen et misericors Dominus, qui numquam ita irascitur, ut misericordiae non recordetur, nobis quoque pacem et unanimitatem donare dignabitur, ut praefata Nationalis Synodus suo tempore celebretur. Non praetermittimus interim — quantum nobis ex alto conceditur —

vigili cura commissum nostro regimini gregem in viam mandatorum Domini dirigere, Divini Numinis cultum protendere, fidem catholicam ampliare, ea demum promto corde, et efficaci desiderio inquirere, quibus orthodoxa Romana Ecclesia exaltetur, falsae doctrinae, perversi errores exstirpentur, supremi in terris Christi Vicarii potestas integra inviolataque persistat. Inter cetera autem, quae se nobis corrigenda, et eliminanda obtulerunt, et moram pati non possunt, absque evidenti periculo animarum, non ultimum locum tenent quatuor illae propositiones, quae Cleri Gallicani nuper Parisiis congregati nomine prodierunt. —

Quae quidem propositiones auribus Christianis absurdae, et plane detestabiles, cum per Hungarici quoque Regni provincias a satanae ministris disseminatae sint, eo fortasse consilio, ut perduellioni et ceteris malis intestinis pabulum et fomentum suppeditent, et incautis fidelium animis blanda pietatis specie schismaticum virus instillent: Nos omissa in praesens cura eas confutandi, cum perpetua SS. Patrum traditione, Oecumenicorum Conciliorum decretis, et apertis ipsius Verbi Divini testimoniis satis explosae confutataeque sint, quamvis nonnulla Scripturae loca auctores propositionum in suam sententiam callida et falsa interpretatione detorqueant, neque desint insignes Theologi, qui has partes strenue exequantur: Praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, qui in huiusmodi casibus unanimi consilio et spiritu noxias doctrinas et in fide periculosas proscripserunt, sicut ex variis huius Apostolici Regni Comitiis et Conciliis, quae variis temporibus et occasionibus habita fuerunt, plane perspicitur, Dei nomine invocato et praehabito, ea meliori forma, qua per temporis et loci difficultatem licuit, diligenti examine et deliberatione matura cum Ven. Fratribus Coepiscopis nostris, Abbatibus, Praepositis, Capitulis, aliisque compluribus Theologiae Professoribus, et SS. Canonum scientia praestantibus viris, praefatas quatuor propositiones configimus et proscribimus, et universis istius Regni Christi fidelibus interdicimus ac prohibemus, ne eas legere vel tenere, multo minus docere audeant, donec super eis prodierit infallibile Apostolicae Sedis oraculum, ad quam solam divino immutabili privilegio spectat de controversiis fidei iudicare, cui propterea has nostras literas, declarationes, et decreta humillime submittimus. Insu-

per nos omnes, Primas, S. Sedis Legatus, Archiepiscopi, Episcopi, Capitula, Abbates, Praepositi totius apostolici Regni repetere hoc loco voluimus veterem fidei formulam, quam maiores nostri occasione Nationalis Synodi profiteri consveverunt. Videlicet: „Credimus in unum Deum etc.“ — Item una voce publice unanimi omnium Ordinum consensu, atque approbatione sincere profitemur et spondemus, Sanctae Romanae Ecclesiae, quae unica est, et sibi perpetuo constans, errare non potest, cum omnibus et ex omnibus Ordinibus et Statibus Regni perpetuo adhaesuros, et sine diminutione nunc quoque perstituros; neque ab eius institutis totius Orbis consensu approbatis ubique florentibus et dilatatis quovis praetextu discessuros, quin eandem Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, eiusque fidem ex tot falsis opinionibus per rerum novarum cupidos disseminatis erutam et a tempore S. Regis Stephani omniumque aliorum divorum quondam Hungariae Regum constitutionibus stabilitam pro viribus tuituros et defensuros. Quare nos motu proprio zeloque impulsi et Regnum hocce vere Apostolicum commonstraturi, sic deinceps usque ad extremam sangvinis guttam fidelem operam navabimus, ut contra Ecclesiae hostes rem fortiter geramus, et nihil unquam a recto, nihil a debita Romano Pontifici et S. Sedi Apostolicae reverentia deflectamus: uti hoc in Autographo originali ex nostrum omnium subscriptionibus a nobis suprascripto Primati porrecto constat. Datum per manus Vicarii nostri Episcopi Vaciensis — Ioannis Kéry in Lib. Reg. Civitate Tyrnaviensi die 24. Octobris 1682. — **Péterffy** *Concil. Hung.* II. 438.

840. **Academia Duacensis** *contra declarationem Cleri Gallicani anni 1682. se enunciat, A. 1683.* Octo circiter menses sunt, quod zelus, quo erga Vestrae Maiestatis servitium ferimur, compulerit nos ad reverenter, omnique respectu possibili ipsi exponendam ingentem aversionem, qua sui omnes fideles subditi viventes in hac patria suae coronae reunita, detestantur doctrinam in Cleri Gallicani declaratione super potestate ecclesiastica contentam. Eam affirmant in his partibus prorsus inauditam, ubi non secus ac errores semper fuerunt perstrictae opiniones illae, quae absolutum Summi Pontificis primatum ac infallibilitatem convellunt. Quam tanta hucusque veneratione suspexerunt, ut schismaticis sese annumerandos credidissent, si de suprema instituti a Iesu Christo Vicarii auctoritate ad defi-

niendum, quae sana ac vera, quae falsa sit ac mala doctrina, dubitassent. Nec vident, quo pacto deinceps sive istius suae sententiae subsidio Iansenistarum eis ingerentium, quod Iansenii dogmata non per generale aliquod Concilium, sed per solos Papas fallibiles erroribusque obnoxios fuerint condemnata, insultibus resistere valebunt. Et quamvis ad quietandos eorum animos videatur Cleri Gallicani, quem personae eruditione ac virtute adeo illustres constituunt, auctoritatem debere sufficere: attamen reponunt obstringi se ad nihil minus deferendum contrariae quam plurium Epporum, Praelatorum, Doctorum, infinitoque propemodum celeberrimorum per omnem Europam Scriptorum numero, qui oppositam dicti Cleri declarationi doctrinam tradiderunt, imo aliqua eius puncta erroribus deputant. Et uti difficillimum est, opinionem, cui quis tamquam doctrinae indubitatae innutritus est, mutare, evidens est praeterea ac extra controversiam, neminem unum posse contra propriam agere conscientiam nisi peccando. Eapropter omni sollicitudine inquisivimus, quod obiectionibus a magna hominum cuiusque conditionis multitudine undique congestis satisfacere liceat. Eam ob causam doctiores Europae auctores, qui ingentibus voluminibus suam posteritati doctrinam consignarunt, perscrutati sumus, ut medium quodpiam ad pacandas tam nostras, quam aliorum conscientias assequeremur: sed hactenus deprehendimus nullum. — Et quod plus est, nullam omisimus curam et studium ad inveniendum modum docendi ac sustinendi praefatam declarationem. Consuluimus sapientiores tam regularium quam secularium Theologos, et necdum unam aliquam solidam comperire potuimus rationem, ad eam firmandam conscientiam, quae dictet fas nobis esse, ac licitum praedictas docere propositiones, et quas omnes approbare nostra neutiquam permittat conscientia. — Unde omni qua possumus submissione Maiestati Vestrae supplicamus, ut nos excusatos habeat a tradenda ac sustinenda doctrina directe adversa illi, quae in hac semper patria fuit recepta, et tradita in hac Academia: quae ruinae periculo exponitur, si in omnem in postrema congregatione declaratam a Clero Gallicano sententiam ire cogatur, cum maior eius pars malle videatur scholas desercre, quinimo et omni promotioni renunciare ac dignitati, quam illis se submittere opinionibus, quae cum suis conscientiis pugnant. Et monstrat experientia, iam inde, ex quo

Vestrae Maiestatis Edictum in Acta Academica relatum fuit, neminem unum ad ullum in Theologica Facultate gradum conscendisse. — **Thyrs. Gonzalez** *de infallib. R. P.* Romae. 1689. p. 116.

841.

Eppi Galliae de suprema Rom. Pontificis auctoritate, in suis Comitiis A. 1685.

MON. — Caput est Ecclesiae et centrum unitatis. Obtinet ille in nos primatum auctoritatis, et iurisdictionis sibi a Christo in persona S. Petri collatum. Qui ab hac veritate dissentiret, schismaticus, imo haereticus esset. — **Iura S. Sedis Romanae.** Colon. 1797. p. 73.

842.

Innocentius XI PP. damnat errores **Michaelis de Molinos,** A. 1687.

MON. Coelestis Pater Christus Dominus ut iacentem in tenebris mundum variisque erroribus involutum a potestate diaboli, sub qua misere post lapsum primi nostri parentis tenebatur, sua ineffabili miseratione liberaret, carnem sumere et in ligno crucis chirographo redemtionis nostrae affixo, in testimonium suae in nos caritatis sese hostiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus est. Mox rediturus in coelum Ecclesiam Catholicam sponsam suam, tamquam novam civitatem sanctam Ierusalem descendentem de coelo, non habentem rugam neque maculam, unam sanctamque in terris relinquens, armis suae potentiae contra portas inferi circumvallatam, Petro Apostolorum Principi et successoribus eius regendam tradidit, ut doctrinam ab ipsius ore haustam sartam tectamque custodirent, ne oves pretioso sangvine suo redemtae pravarum opinionum pabulo in

antiquos errores reciderent; quod praecipue beato Petro mandasse nos S. Literae docent. Cui enim Apostolorum nisi Petro dixit: ‚Pasce oves meas; — ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.‘ Quare nobis, qui non nostris meritis, sed inscrutabili Dei Omnipotentis consilio in eiusdem Petri Cathedra pari potestate sedemus, semper fixum in animo fuit, ut populus Christianus eam sectaretur fidem, quae a Christo Domino per Apostolos suos perpetua et numquam interrupta traditione praedicata fuit, quamque ipse usque ad consummationem seculi permansuram esse promisit. Cum igitur ad Apostolatum nostrum relatum fuisset, quemdam *Michaelem de Molinos* prava dogmata tum verbo tum scripto docuisse, et in praxim deduxisse, quae praetextu ‚Orationis Quietis‘ contra doctrinam et usum a SS. Patribus ab ipsis nascentis Ecclesiae primordiis receptum fideles a vera religione, et a christianae pietatis puritate in maximos errores, et turpissima quaeque inducebant, nos, quibus cordi semper fuit, ut fidelium animae nobis ex alto commissae purgatis pravarum opinionum erroribus ad optatum salutis portum tuto pervenire possint, legitimis praecedentibus indiciis, praedictum Michaelem de Molinos carceribus mancipari mandavimus. Deinde coram nobis et ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus in tota Republica christiana Generalibus Inquisitoribus, apostolica auctoritate specialiter deputatis, auditis pluribus in S. Theologia Magistris, eorumque suffragiis tum voce tum scripto susceptis matureque perpensis, implorata etiam S. Spiritus assistentia, cum praedictorum fratrum nostrorum unanimi voto ad damnationem infrascriptarum propositionum eiusdem Michaelis de Molinos, a quo fuerunt prorsus recognitae — devenire decrevimus. — Datum Romae A. 1687. duodecimo Kal. Decembris. — **Natalis Alex.** *Theol. Dogm. et Mor.* III. 771.

843.

Alexander VIII. PP. rescindit acta Conventus Cleri Gallicani anni 1682. in favorem iuris Regaliae interventa. A. 1690.

MON. Inter multiplices Pastoralis officii nostri curas, quibus iugiter premimur, in illam peculiari studio incumbimus, ut Apostolicae Sedis, ac universalis Ecclesiae, nec non etiam singularum Ecclesiarum, locorumque, ac personarum ecclesiasticarum iura ubique sarta tecta ac illibata tueri et conservare, eaque adversus quaecunque, per quae illis aliquid detrimenti inferri posset, tradita nobis divinitus potestate, vindicare satagamus, prout omnibus mature ac debite pensatis, iustitiae ac rationi consentaneum esse in Domino arbitramur. Cum itaque ex quo primum humilitatem nostram inscrutabili divinae suae providentiae arcano in suprema militantis Ecclesiae specula collocavit Altissimus, prae ceteris, quae Pontificiae nostrae sollicitudini sese obtulere, negotiis, illa in primis gravissima in Nobis, qui carissimum in Christo filium nostrum Ludovicum Francorum Regem Christianissimum, ac florentissimum illius Regnum in visceribus gerimus caritatis, permolesta et plane acerba acciderint, quae sive adversus dicti Regni Ecclesiarum iura, sive adversus Romani Pontificis et Ecclesiae universae auctoritatem nonnulli Ven. Fratres AEppi, Episcopi, et alii eiusdem Regni Ecclesiastici Viri in Comitiis Cleri Gallicani Parisiis a. 1682. congregati tum praestito inibi per eos extensioni illius iuris, quod vocant Regaliae, ad omnes dicti Regni Ecclesias assensu, tum edita subinde *de Potestate Ecclesiastica quatuor propositiones* continente declaratione peregerunt, quaeque ipsa Comitia subsecuta fuerunt mandata, arresta, confirmationes, declarationes, epistolae, edicta, et decreta quaecunque a quibusvis personis ecclesiasticis sive laicis quavis auctoritate et potestate fungentibus edita, seu publicata, nec non quae alias nonnullis abhinc annis in Regno praefato eidem Sedi Apostolicae, Romanaeque Ecclesiae, seu quibuscunque aliis Ecclesiis, Monasteriis,

et locis piis, illorumque respective personis, rebus, bonis et iuribus seu alias iurisdictioni, immunitati, aut libertati ecclesiasticae quomodolibet praeiudicialia quovis modo peracta ac gesta fuerunt: haec Nos, qui iurium ecclesiasticorum assertores in terris a Domino constituti sumus, dies noctesque in amaritudine animae nostrae cogitantes, manus nostras cum lacrymis et suspiriis levavimus ad Dominum, eumque toto cordis affectu rogavimus, ut nobis potenti gratiae suae auxilio adesset, quo in re tam ardua commissi nobis apostolici muneris partes salubriter exequi valeremus; eaque consideratione adducti, ac ne supremo Iudici rationem villicationis nostrae reddituri negligentiae in credita nobis administratione arguamur — quantum divina bonitas dedit — nihil hucusque praetermisimus, quo praeiudicialia praefata ab iismet, qui ea peregerant, ex animo retractarentur. Verum quo efficacius, ac uberius Sedis praefatae, Ecclesiae universae, iurisdictionisque et immunitatis ac libertatis ecclesiasticae, Ecclesiarumque, Monasteriorum, et locorum piorum huiusmodi, illarumque personarum indemnitati perpetuis futuris temporibus consultum sit, auditis quamplurium ex Ven. Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, et nonnullorum in S. Theologia Magistrorum, ac etiam in Decretis Doctorum ad examen negotiis huiusmodi a nobis specialiter delectorum, qui illud mature discusserunt, remque totam nobis exposuerunt, sententiis, quantum nobis ex alto conceditur, providere volentes, ac fel. rec. Innocentii PP. XI. praedecessoris nostri, qui in occasione rescribendi ad literas quibus AEppi, Episcopi, et alii Ecclesiastici Viri supradicti de rebus ab ipsis gestis certiorem eum reddiderant, per quasdam suas in simili forma Brevis die 11. Aprilis 1682. expeditas literas improbavit, rescidit, et cassavit, quae in dictis Comitiis acta fuerant in negotio Regaliae, — vestigiis inhaerentes: — motu proprio etc. omnia et singula, quae tam quoad extensionem iuris Regaliae, quam quoad Declarationem de Potestate Ecclesiastica ac quatuor in ea contentas propositiones in supradictis Comitiis Cleri Gallicani a. 1682. habitis acta, et gesta fuerunt, cum omnibus et singulis mandatis, arrestis etc. ipso iure nulla, irrita, invalida — declaramus et decernimus. — — Datum Romae apud S. Mariam M. die 4. Augusti 1690. Pont. nostri anno primo. — **Bullarium** *edit. Luxemburg.* X. 216.

844.

Alexander VIII PP. proscribit thesim supremae Rom. Pontificis auctoritati et infallibilitati contrariam, A. 1690.

MON. *Feria V die 7 Dec. 1690. in Congr. Gen. S. Rom. et univ. Inquis.* SSmus Dnus noster Alexander divina providentia Papa VIII. pro pastorali cura ovium a Christo Domino sibi commissa de earum salute sollicitus, ut inoffenso gradu per rectas semitas possint incedere, et pascua nimium perniciosa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra triginta propositionum examen pluribus in S. Theologia Magistris, et deinde Emin. ac RR. DD. Cardinalibus contra haereticam pravitatem generalibus Inquisitoribus commisit: qui tantum negotium diligenter aggressi, eique sedulo ac pluries incumbentes super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suae singillatim detulerunt. Propositiones autem sunt infrascriptae, videlicet: ‚XXIX: Futilis et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quaestionibus infallibilitate.' — Quibus mature consideratis idem SSmus statuit et decrevit 31 supradictas propositiones tamquam temerarias, scandalosas, male sonantes, iniuriosas, haeresi proximas, haeresim sapientes, erroneas, schismaticas et haereticas respective esse damnandas et prohibendas, sicut eas damnat et prohibet etc. — **D' Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 371.

845.

Idem Alexander VIII. PP. Regem Gall. Ludovicum 14. hortatur, ut literis Apostolicis de Actis Conventus Cleri Gall. editis obsequium praestet. A. 1691.

MON. Cum in summopere metuendo mortalis huius vitae confinio constituti, de reddenda Iudici districto et pulsanti de-

mandatae nobis in Ecclesia Dei supremae administrationis ratione serio cogitemus, nostrarum esse partium omnino duximus, irrita atque inania declarare omnia, quae aliquot abhinc annis in isto Regno tuo sive adversus Ecclesiarum eiusdem Regni, personarumque et locorum ecclesiasticorum iura, sive alias adversus Romani Pontificis, Apostolicae Sedis, Ecclesiaeque universae auctoritatem acta, gesta, et respective pronunciata fuerunt, quaeque inde quomodocunque secuta, et secutura sunt, sicuti ex Brevi hac super re edito manifeste apparet. Quia vero nullis concluditur finibus caritas, qua Maiestatem tuam complexi semper sumus, et complectimur, susceptam a nobis perquam necessariam huiusmodi deliberationem hisce tibi significamus, effuso cum paterni cordis affectu etiam atque etiam a te flagitantes, ut ipsam aequi bonique habeas, ac ab universis praedicti Regni tui Ordinibus fideliter servari cures. Sane ubi id praestes, quemadmodum a filio suo primogenito praefata Sedes et Ecclesia iure merito exspectant, constantem tibi ab illo, per quem Reges regnant, secundorum eventuum faustitatem polliceri procul dubio poteris: dum nos sollicitudinem nostram firma hac spe non parum levantes Maiestati tuae Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romae die 30. Ianuarii 1691. — **Litta** *Briefe über die sogenannten IV Artikel des Klerus von Frankreich.* Münster. 1844. p. 235.

846.

Responsum Regis Galliae, quo significat Innocentio XII PP., se mandata dedisse, ut Edictum Regium in favorem Conventus Cleri Gallic. editum extra usum ponatur. A. 1693.

MON. Magnam semper a Sanctitatis Vestrae ad Pontificatum exaltatione concepi spem de utilitatibus Ecclesiae, sanctae-

que Religionis nostrae incrementis. Cum magno admodum gaudio experior iam inde effectus in omni eo, quod Beatitudo Vestra magnifice et utiliter in utriusque bonum praestat. Id filialem meum erga Sanctitatem Vestram respectum auget. Et quoniam id desidero eidem efficacioribus quantum possum probationibus notum facere, perlibenter Sanctitati Vestrae notifico: quod dederim mandata necessaria, ut res in meo Edicto diei 22. Martii 1682. circa declarationem a Clero Gallicano factam (quo me conditiones praeteritae adegerant) contentae non observentur. Desiderans, ut non solum Sanctitas Vestra de meis sensibus informata sit, verum etiam ut totus mundus singulari aliquo signo cognoscat venerationem, qua magnas sanctasque eiusdem qualitates prosequor; non dubito, quin Beatitudo Vestra quibusvis paterni sui erga me affectus probationibus et demonstrationibus corresponsura sit. Et interim Deum rogo, ut Sanctitatem Vestram conservet annis multis, et aeque felicibus ac optat Sanctissime Pater, Vester devotissimus filius Ludovicus. Versaliae, 14. Sept. 1693.

847.

Innocentii XII PP. Allocutio ad Cardinales super cautela in promotione Epporum Galliae, qui famosae anni 1682 declarationi intervenere, observanda. 1692.

MON. Iam diu est, quod plurimas florentissimi Galliae Regni Ecclesias Pastoribus viduatas intimo cordis affectu misereamur. Ex quo vero Divinae Bonitati placuit ad praecelsum hoc apostolici muneris culmen et ad sollicitudinem omnium Ecclesiarum humilitatem nostram vocare, deplorabili sane tot animarum periculo consulere dies noctesque assidue cogitamus. Tandem cum pro gravissima rerum ac temporum difficultate non alia aequior hactenus occurrerit ratio huic necessitati prospiciendi, de complurium Fraternitatum Vestrarum consilio in eam sententiam ivimus, ut ex eorum numero, quos nobis cariss. in Christo filius noster Ludovicus Francorum Rex Christ. nominavit, illos dun-

taxat, qui satis notis Cleri Gallicani Comitiis a. 1682 habitis non interfuere, nec inibi gestis, merito ab hac S. Sede reprobatis, ullatenus assensere, quosque non modo ab ea labe immunes, sed et alioquin idoneos legitimis documentis fore constiterit, ad Ecclesiarum regimen admitteremus. At vero, quoniam eorum aliqui iis Ecclesiis praeficiendi erunt, quibus ipsum Regaliae onus non ita pridem invectum fuit, ne ulla unquam ex hac nostra nominatorum admissione suspicio oriri possit probatae a nobis seu dissimulatae saltem eiusdem Regaliae servitutis, iis omnibus, qui praefatis Ecclesiis, quae eiusmodi oneri obnoxiae vere non sunt, praeficientur, pro commissi nobis pastoralis officii debito nostrae non minus quam ipsorum conscientiae consulentes serio iniungemus, ut memores sanctionis oecumenici Concilii Lugdunensis, poenarumque ab eo inflictarum ipsi Regaliae nullatenus consentiant, sed ab iis omnibus abstineant, unde illius usus admissus quoquomodo videri posset, donec plenius gravissima hac de re iudicium ad Apost. Sedem suo iure pertinens, et legitime interposita nonnullorum appellatione delatum, quod nobis integrum reservamus, suo tempore, si opus fuerit, proferatur. Ceterum de eximia eiusdem Christianissimi Regis pietate, filialique in hanc S. Sedem observantia plene confidimus, ipsum omnino facturum, ut, quemadmodum pluries sperare nos fecit, Regium Edictum, quo in praefatis Comitiis edita de Potestate Ecclesiastica declaratio firmabatur, viribus et effectu vacuum re ipsa ab omnibus habeatur; Nostraeque erga Maiestatem Suam paternae caritatis, quin imo et causae ipsius iustitiae daturum, ut nihil nobis in posterum etiam quoad universum Regaliae negotium desiderandum supersit, qua de re ipsum hortari, admonere, atque etiam in Domino obsecrare non desistemus. Quae omnia vobis inprimis, ven. fratres, innotescere dignum duximus, qui tanto religionis ardore, ac pietatis merito humilitati nostrae in universalis Ecclesiae regimine assistitis, ut vel inde agnoscatis, nihil nos ab ecclesiasticae libertatis atque huius S. Sedis auctoritatis tuendae proposito deflectere, sed Rom. Pontificum praedecessorum nostrorum, ac praecipue fel. rec. Innocentii XI et Alexandri VIII super praemissis editis literis constanter inhaerere, atque ad extremum usque vitae spiritum adiuvante Domino inhaesuros, ut creditam nobis Pontificiae potestatis plenitudinem illibatam servemus, et immaculatam haereditatem, uti a

Domino accepimus, successoribus relinquamus. — **Sfondrati** *Regale Sacerdotium Romano Pontifici assertum.* S. Galli. 1693. p. 768.

848.

Episcopi Galliae datis ad Innocentium 12. PP. literis, acta Conventus sui de anno 1682. retractant.

MON. — — Cum in hac tandem exultantis Ecclesiae felicitate ingentes Christiani omnes paternae providentiae Sanctitatis Vestrae fructus percipiant, facilemque in sinum Clementiae Vestrae aditum experiantur, nihil accidere molestius potuit, quam quod eo nunc loco res nostrae sint, ut aditus in gratiam Sanctitatis Vestrae nobis hactenus interclusus videatur. Cuius quidem rei cum eam fuisse rationem perceperimus, quod nos Cleri Gallicani Comitiis anno 1682. Parisiis habitis interfuerimus: idcirco ad pedes Beatitudinis Vestrae provoluti profitemur, et declaramus, nos vehementer quidem, et supra id, quod dici potest, ex corde dolere de rebus gestis in Comitiis praedictis, quae Sanctitati Vestrae eiusque Praedecessoribus summopere displicuerunt. Ac proinde quidquid in istis Comitiis circa Ecclesiasticam Potestatem, et Pontificiam auctoritatem decretum censeri potuit, pro non decreto habemus, et habendum esse declaramus. Quinimo a mente nostra alienum fuisse testamur quidquam decernere, et Ecclesiis praedictis praeiudicium inferre; promti insuper in profundissimi obsequii, quod Sanctitati Vestrae profitemur, et demissae reverentiae pignus, ita nos gerere, ut de debita nostra, quam ad extremum vitae spiritum Sanctitati Vestrae impensissime praestabimus, obedientia, et de nostro pro tuendis Ecclesiae iuribus zelo nihil unquam possit desiderari. His itaque perlectis nostris literis speramus, et Sanctitatem Vestram humillime obtestamur, ut nos in gratiam benevolentiamque tandem receptos Ecclesiis, ad quas Rex noster Christianissimus nos nominaverit, praeficere non dedignetur, quo maturius animarum saluti, et Christianae Religionis

utilitati, ipsarum Ecclesiarum iuribus et dignitati, ut sincere Sanctitati Vestrae profitemur, studium omne nostrum et curam impendamus. Interim Beatitudini Vestrae tamquam B. Petri Apostolorum Principis successori, Christi Domini Vicario, totiusque militantis Ecclesiae Capiti veram et sinceram obedientiam, quam iam promisimus, iterum promittimus, vovemus et iuramus, ac multos et felices annos pro bono totius Ecclesiae ex animo precamur. — — **Litta** *Briefe über die IV Artikel etc.* p. 237.

849.

Eppi Belgii ad Innocentium XII PP. de Iansenismo, a. 1692.

MON. In multis magnisque externorum bellorum malis, quae peccata nostra accersiverunt, dum nos interna non minus premunt, et spes adhuc remedii superest, (superest autem non modica in depraedicatissimo Vestrae Beatitudinis zelo atque prudentia) iunctis consiliis atque animis venimus cum omni submissione ad eius pedes hisce nos literis prostratum. Postquam enim sub Catholico Rege Philippo II et Seren. ADucibus Alberto et Isabella res catholica in hisce provinciis constabilita fuit, nulla forsan alia, saltem vix ulla in regione virtutum omnium studia et singularissime observantia erga S. Sedem Apost. Eppos et utrumque Clerum magis floruere. Ast subsecutis deinceps temporibus multum mutatus est color optimus, et inprimis *concessa divinitus S. Sedi Vestrae potestas atque infallibilitas, quas toto seculo imo a duobus et amplius nullus in hoc Belgio vel in dubium antea revocasse noscitur*, iam apud non paucos in contemtum venere; deinde, sicut aliter evenire vix poterat, laesa Supremi Capitis maiestate reliquorum hic Antistitum auctoritas non labascere modo sed vilescere coepit, eousque, ut iam aliquoties petulantissimis cantilenis infamibusque libellis vario idiomate in vulgus sparsis nominatim proscindi, et ecclesiastica tum iurisdictio tum immunitas in vilipendium adduci variisque divexari modis coeperit. Quae porro hinc animarum strages, quae heterodoxorum, qui nobis proximi immistique degunt, in-

sultatio atque ab orthodoxa fide aversio inde sequi natae sint, minime ambigimus, quin perspectissimum habeat Beatitudo Vestra. Horum autem malorum peculiarem scaturiginem dum attentius indagamus, non aliunde magis quam ex occasione libri, quem Iprensis quondam Eppus ‚Cornelius Iansenius' composuit, et cui titulus ‚Augustinus,' repetendam esse credimus. Mox enim ac illius libri doctrina proserpere coepit, Sedes quidem Apostolica indicto primum utrique parti silentio expectabat, ut tali repagulo sicut alias compesceretur gliscens malum; sed infeliciter prorsus accidit, quod e duobus, qui Iansenii librum tamquam testamenti executores ab eius morte evulgandum curaverunt, alter apud illius temporis AEppum omnia posset, alter una cum censore, qui librum approbaret, in Universitate Lovaniensi maximae essent auctoritatis, *) ita, ut in strictiori, quod vocant, Facultatis Theologicae collegio doctoribus senioribus initio nequicquam refragantibus et deinde non diu superstitibus, iuniores numero et audacia aliquamdiu praevaluerint. Cuius Collegii quia non parva erat existimatio, contagio ad non paucos in aliis quoque illius Universitatis Facultatibus transeunte complures tum ecclesiastici, etiam regulares, tum laici haud spernendae auctoritatis viri ex Academia per Belgium spargi soliti, ac demum feminae libris vernacule editis concitatae, inducere in animum nequiverunt, quod Iansenii doctrina, utpote quam puram putam Augustini esse crediderant, foret mala. Qua semel fixa radice frustra apud multos fuere, quae Sedes Apostolica, et huius instinctu Regum Catholicorum pietas remedia adhibenda curarunt. Nam fel. rec. Urbanus 8 ob renovatas aliquot Baii propositiones, quas Pius 5 damnarat, Iansenii librum proscripsit; Innocentius 10 quinque famosas condemnavit; Alexander 7 eas in sensu ab auctore intento haereticas declaravit, deque eisdem ita damnandis formulam iuramenti praescripsit, quam et Clemens 9 observatam voluit, Rex Philippus 4 eodem annisus est. Verum in Mechliniensis provinciae dioecesibus quia Eppi nonnulli pro Iansenii opinionibus praeoccupati, laica etiam in Belgio potestas, imo praeeuntibus Lovaniensis Academiae viris aliquot, Ecclesiastici multi obstitere, extremum

*) Viri hi erant: Libertus Fromondus, Henricus Calenus, et Iacobus Pontanus.

quod obtineri potuit fuit quaedam iuramenti formula, qua protestentur, se quinque articulos per Constitutiones Summorum Pontificum Innocentii 10 et Alexandri 7 damnatos damnare, iisdemque Constitutionibus religiosam observantiam praestare. Hac autem formula, quia multis ambiguitatibus obnoxia est, propositionibus enim attribuere possunt quemcunque libuerit sensum, multique religiosam illis Constitutionibus observantiam sat praestari credunt, si publice illas non impugnent, valde parum hac in re profectum fuit. Sed quod tristissimum est, Beatissime Pater, quotidiana discimus experientia, quod illa ad Iansenium adhaesio multo se latius exerat, sitque petra scandali, cui multa alia eaque non modica superstruuntur incommoda. A proscripto enim Iansenii opere iisdem pene gradibus primum quidem praetextu S. Augustini, deinde aliorum ex antiquitate Patrum atque Conciliorum, sed revera perperam intellectorum, novitatum prurigo increvit, et vera priscisque culta Romanae Sedis et eppalis auctoritatis hic decrevit observantia. Sic damnata nuper propositio ‚ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis bullam' de verbo ad verbum e libro Belgici scriptoris excerpta erat. Sic nuperrime contigit, ut revelarentur ex multis cordibus cogitationes, et inter ceteras haec: ‚Nullus unquam Papa maiora suae fallibilitatis signa dedit, quam in condemnatione quinque articulorum in sensu a Iansenio intento.' Sic deprehendimus Iansenii admiratores esse, qui e. g. S. Scripturae et praesertim damnati a S. Sede Novi Testamenti vulgo Montensis, lingvis vulgaribus lectionem restringi legibus ecclesiasticis posse negant; sic qui administrationem Sacramenti Poenitentiae, quod praecipuum est Christianorum amicitiae cum Deo restabiliendae instrumentum, imprudenti rigore reddunt iusto odiosiorem; sic qui eius arcanum, quod sigillum dicimus, non satis religiose observandum esse contendunt; sic qui alia varia, at semper aliqua procudendo nova, occasionem dederunt, ut proximis annis multorum e Belgio scriptorum libri a Sede Apost. damnati fuerint. Cum ergo hoc fere omnibus symbolum sit, haec magna radix germinans fel, et velut centrum a quo tota hic doctrinae infectio derivatur, et ad quod pleraque reducuntur mala, ut securim quoad in nobis est ad radicem ponamus, Rmo Dno Beatitudinis Vestrae Internuntio probante, decrevimus ab

omnibus, qui ad eccles. beneficia vel munia aut ordines promovendi sunt, iuramentum deinceps exigere iuxta formulam ab Alexandro VII in materia Iansenii praescriptam. Cur autem nunc potius quam antehac id praestemus, in causa est, Beatissime Pater, quod singulari S. Spiritus gratia, contra quam pridem fuerit, et Eppi omnes concordes sumus, et Regii Administri bonis faveant partibus, et ex Universitate Lovaniensi auxilium non obstaculum expectemus. Speramus fore, ut Sanctitas Vestra studium nostrum approbet, et brevi de non modico inde fructu nobiscum gaudeat etc. — Datum Bruxellis mense Martio 1692.

850.

Innocentius XII in responso ad Eppos Belgii strictam Constitutionum Pontificiarum observantiam iniungit, A. 1694.

MON. Nuper ex literis fraternitatum vestrarum primum accepimus orta esse aliqua inter Theologos Belgii dissidia, dum alii alios incusant tamquam novarum opinionum sectatores, qui cum verbo tum scriptis Constitutiones fel. rec. Innocentii X et Alexandrii VII praedecessorum nostrorum, in quibus 5 propositiones ex libro Cornelii Iansenii, cui titulus est ‚Augustinus', excerptae et damnatae una cum formulario iuramenti in earumdem condemnationem praestandi continentur, variis interpretationibus inutiles et inefficaces quodammodo reddere non sine gravi animarum detrimento conantur. Cumque maxime nobis curae esse debeat pro debito Pastoralis Regiminis nobis ex alto commissi, ut semper firmae praedecessorum nostrorum Constitutiones permaneant in rebus, quae ad orthodoxae fidei integritatem conducunt, ad dissidia omnia, quae Ecclesiae et fidelium pacem perturbant, compescenda, inprimis praedictis Constitutionibus Innocentii X et Alexandri VII firmiter inhaerentes, easque in suo robore fuisse et esse declarantes, fraternitatibus vestris, de quarum zelo et pietate plurimum in Domino confidimus, mandamus: ut contra omnes, — qui ausu temerario praedictas 5 propositiones sic damnatas — publice vel privatim tam in scholis quam in concio-

nibus verbo vel scripto defendere praesumserint, servato tamen iuris ordine procedatis, eosque debitis poenis in eisdem Constitutionibus contentis puniri curetis, cum ad comprimendum tam grave malum, quod iamdiu Catholicam Ecclesiam vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videatur. Praeterea fraternitatibus vestris iniungendum duximus, ut pro vestra pietate et prudentia facultate illa, qua per Constitutionem Apostolicam muniti estis, ita Formularii subscriptionem seu iuramentum ad praxim reducatis, ut in exigendo iuramento praedicto zelus et caritas vestra quam maxime eluceat, ne alicuius fama indebite laedatur, aut detractionibus et murmurationibus locus detur. Quare praecipimus, ut quemadmodum ii, qui ad iuramentum adigendi sunt, illud praestare debent sincere absque ulla distinctione, restrictione seu expositione, damnando eas propositiones ex libro Iansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba praeseferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices praedecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christifidelibus: ita per fraternitates vestras ab iis, qui formulario praedicto subscribent ac iuramentum praestabunt, praeter formulam ipsam traditam verbaque in Constitutione Apostolica praescripta quidquid aliud vel minimum declarationis, interpretationis, aut explicationis verbo vel scripto non exigatur, etiam sub praetextu, quod additiones ad nos transmissae comprehendantur seu contineantur in formulario Alexandri VII. Ceterum ad praecavendas omnes dissidiorum causas, quae christianam pacem dilacerant, nos quoscunque alios sensus Formularii praeter eum, quem ipsius verba exhibent, afferri vel usurpari, aut de his disputari interdiximus ac prohibuimus, ac super eiusdem formularii interpretatione, sicut et praedictarum propositionum in alios sensus praeter eum, quem ipsa verba per se exhibent, detorsione perpetuum silentium imposuimus, ut ex nostris decretis — plenius innotescet: *cum ad Summum Pontificem duntaxat pertineat, sensum, quem in his propositionibus damnaverit, et ut damnatum a fidelibus credi censuerit, declarare.* — Datum Romae die 6. Febr. 1694.

851.

Alterum Breve eiusdem Pontificis ad Praesules Belgii, quo declaratur: Formularium Alexandri VII in omni rigore exequendum esse, eique decretum Sedis Apost. anni 1694 plene concordare, A. 1696.

MON. Literas, quas 19. Iulii ad nos dedistis, libenti animo accepimus, cum in illis vestras ad hanc S. Sedem preces intellexerimus, quibus nostrum iudicium pro sana doctrina vestris in dioecesibus regulanda postulastis. Ex iisdem autem literis aperte deprehendimus, mala, quae quoad Iansenismum exponitis, non procedere ex eo, quod Brevi a nobis 6 Febr. 1694 ad vos dato satis ipsis non sit consultum, sed potius quia idem Breve executioni fortasse, uti par esset, non mandetur, cum illud nulla prorsus indigeat explicatione, aptumque sit, ubi in ipso praescripta adimpleantur, efficax atque opportunum afferre remedium. Quodsi praetensi Iansenistae interne et absque eo quod deveniant ad ullum actum externum, dum iurant Formularium, non aliter damnent 5 propositiones quam in sensu obvio, non habito respectu obvii sensus dicti formularii, suoque arbitrio effingant eiusmodi sensum obvium, Ecclesia non iudicat de occultis, quae soli Deo cordium scrutatori innotescunt. Sin vero iidem praetensi Iansenistae voce aut scriptis edant proprios sensus apostolicarum constitutionum praedictique Brevis sensui dissentaneos: debent Eppi, prout de iure, contra eos procedere non tantum auctoritate ordinaria sed etiam speciali facultate ipsis indulta a constitutionibus praedec. nostr. fel. rec. Innocentii X et Alexandri VII, quas nos quoque confirmavimus, ita, ut servatis servandis congrue puniantur, cum ea omnia facile probari possint, quia agitur de actibus externis. Non sine admiratione intelleximus, nonnullos istis in dioecesibus reperiri, qui verbis et calamo ausi fuerint affirmare, supradicto nostro Brevi alteratam seu reformatam esse Constitutionem Alexandri VII 16 Oct. 1656. editam, nec non Formularium ab ipsomet pronuncia-

tum; cum dicto Brevi utrumque specifice confirmetur, et omnino intenderimus et intendamus iisdem adhaerere, et nequaquam sinere, ut aliquid addatur vel dematur a praedicto formulario illud quovis modo alterando in aliqua eius minima parte, sed quod in omnibus et singulis eiusdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam ad amussim observari. — De vestra autem in hanc S. Sedem observantia adeo praeclare sentimus, ut plane confidamus, non omissuros vos eiusdem mandata debita caritate et prudentia exequi, firmam in spem venientes, restituendam tandem isti Provinciae tranquillitatem, qua ceterae omnes fruuntur. — Datum Romae die 24 Nov. 1696. — **Ram** *Synodicon Belgicum.* I. 579. 587. 600.

852.

AEppus Mechliniensis de suprema auctoritate Romani Pontificis in rebus fidei ac morum, A. 1692.

MON. Humbertus Guilielmus etc. Omnibus archidioecesis nostrae Archipresbyteris, Pastoribus etc. salutem in Domino. Utprimum placuit Divinae Providentiae humeris nostris sub minori pondere tantum non fatiscentibus graviorem sarcinam imponere, mox decreveramus, quandoquidem omnes et singulos, qui in partem curarum nostrarum vocati estis, et alloqui et amplecti in Domino coram non licebat, per communem epistolam universos convenire, qua pastoralem affectum et paternam sollicitudinem sincere promeremus, et sui quemque officii dubiis hisce et periculosis temporibus commonefaceremus, aut currentibus, ut aiunt, et in commisso sibi grege tuendo vigilantibus adderemus calcar. — At ingruentium negotiorum mole pressi hactenus non potuimus tam salutaria consilia exequi. Et potuisset videri forte nonnullis status rerum Dioecesis nostrae nobis non satis perspectus, si statim scripsissemus. Fama duci nos et rumoribus maligne sparsis iactasset quispiam, quamquam non petitis e longinquo. Nunc postquam diligenti studio consultis omnis generis atque ordinis gravissimis viris partium affectu liberis deque felici

Ecclesiae statu sollicitis explorata et comperta sunt omnia, non videbimur temere et iniuste nonnulla in quibusdam desiderare, interdum etiam queri vel de innovata et corrupta eccles. disciplina, vel de contentionibus et dissidiis, quae quotidie magis et magis gliscunt, satana novam semper materiam serente, et interspersis felici tritico zizaniis agrum dominicum deformante. Sane quantum dolorem in animis nostris haec velut civilia et fraterna bella creant, tantum inter vicinos heterodoxos plausum excitant et laetitiam, dum mutuis nos vulneribus fatigari iactant, et alternata strage rapi praecipites. — Iam spes crescit haereticis, animisque inflantur, cum nonnullos videant ex iis, qui se catholicos profitentur, indies minus et minus a suis placitis abhorrere; de Romani Pontificis auctoritate contemptius et sentire et loqui. — Profecto haec omnia nescio quam schismatis imaginem nobis repraesentant, proque una Ecclesia geminas: tanta est et morum et studiorum et affectuum diversitas; tam exacerbati et abalienati animi; tanta apparet vindictae et nocendi cupiditas, quae dictis et factis quotidie proditur. Utinam vanus sit multorum gravissimorum virorum metus magnopere pertimescentium, ne crescentibus odiis et improbandi atque innovandi libidine, excusso tandem obedientiae freno inconsutilis Christi tunica diripiatur in partes. Nostrum est pro virili nostra grassanti malo occurrere, et imminentem salutaribus consiliis dissipare tempestatem, animos dissidentes componere, ad concordiam et saniora consilia compellere, noxias herbas a salutiferis secernere, inter probam atque improbam doctrinam distingvere, ne christiana plebs sub fallaci pietatis, reformationis, et severioris ethicae specie praecipitetur in exitium; pacem animis dare, et coelesti scientia, quae descendit a Patre luminum, stabilire cor. Hunc in finem visum nobis est nonnulla in Domino praescribere, non nostro solum concepta dictu, aut spiritu, sed ex ipsis Ecclesiae Cath. luminibus depromta, praesertim quae ultimis hisce seculis vitae huius noctem atque tenebras insignibus vitae sanctioris et doctrinae excellentioris radiis illustrarunt atque dissiparunt: ex S. Caroli, inquam, Borromaei, et S. Francisci Salesii instructionibus ac libris, quorum alterum plura scripsisse ad Epporum instructionem utilissima, alterum scriptis coelesti doctrina refertis Ecclesiam illustrasse monemur in annuo ecclesiastici officii penso. —

Cap. 1. De auctoritate S. Sedis Apostolicae. Stetur Ecclesiae ac Pontificum Romanorum constitutionibus ac decretis tam in dogmatis quae ad fidem, quam quae faciunt ad mores. *Ad hanc amussim falli nesciam* exigamus omnia, quae scripturi vel dicturi sumus. Ab his non dicimus abire sed vel ad latum ungvem desciscere religio esto. Procul absint exceptiones frigidae, aut veteratoriae cavillationes, aut distinctiones iuris et facti, sensuumque, damnatarum omnium propositionum excusatrices, quibus eorum auctoritas, vis ac robur elidatur. Nemo pro libidine detorqueat, aut sensus illis affingat alienos. Nec calamo nec ore verbum ullum excidat erga Sedem Apost. vel iniuriosum vel minus reverens. Pari cum voluntate suscipiamus sive cum quaedam sancit praeiudicatis nostris opinionibus faventia, sive cum definit contraria. Alias non tam audire dicendi sumus coeleste oraculum, aut Apostolorum Principem Petrum Pontificis ore loquentem, ut audire se olim profitebantur Patres sanctissimi, quam affectus nostros, animorumque morbos. Quem in Leone I venerabantur illi Spiritus S. afflatum, nos in eius successoribus veneremur. Non illi magis, quam his promissus erat divinus ille spiritus, qui quos agit, falli non sinit. Ad hanc omnium animis ingerendam altius erga Supremum Christi in terris Vicarium reverentiam iuverit frequenter ruminare et profunde memoriae insculpere melliflui Doctoris plena maiestate verba de Romano Pontifice non minus vere quam magnifice pronunciantis, quod sit *Sacerdos magnus, Summus Pontifex, Princeps Epporum, haeres Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus, nec modo ovium, sed et pastorum unus omnium Pastor.* Si personas tot atque tantas in uno Romano Pontifice cum Bernardo omnes suspicerent, si Constitutiones eius ac decreta omnia pari alacritate et sinceritate tamquam a Spiritu S. dictata, tamquam a summo Apostolorum vertice divinitus perscripta, cum Patribus VI Synodi expansis manibus amplecterentur: nemo quidquam exciperet, cavillaretur nemo, cessaret magna ex parte contentionum turbarum et criminationum materia, non audirentur amplius invidiosa nomina, evellerentur e multorum animis suspiciones sinistrae, quas nec improbabiles, nec iniustas facit quorumdam tergiversatio decretis Pontificum, qua parte de libri

cuiusdam sensu pronunciant, detrectantium subscribere, et cum aliqua nominis sui iactura recusantium. Non reperirentur posthac, qui dicerent sub dolosis cineribus igniculos delitescere, in funestum Ecclesiae, nisi Deus averterit, prorupturos incendium. Hoc gravissimum mutuae concordiae obstaculum quid est, quominus quamprimum tollant, si sunt quales se praedicant, genuini pacis et Ecclesiae Romanae filii? Hanc tam necessariam animarum curatoribus erga Romanum Pontificem, Sedem Apostolicam, Ecclesiam Romanam, quam S. Franciscus Salesius ‚columnam et firmamentum veritatis' appellat, quae nec fallere possit neque falli, observantiam, quam vestrum omnium pectoribus insitam cupimus, memores decreti Synodi Mechliniensis II (a. 1607.) subiectis vestris gnaviter, sedulo, constanter imprimite, inculcate, insculpite, et hanc nostram mentem omnibus fideliter aperite. Pronis animis haec vestra hortamenta excipient, ut sunt erga Sedem Apost. pii, et experiemini in aliis rebus omnibus vobis ipsis obsequentiores, si vos sibi viderint exemplo obedientiae debitae praelucentes. — Datum Mechliniae 12. Octobr. 1692. — **Ram** *Synodicon Belgicum.* II. 391.

853.

Declaratio **AEppi Valentini** in Hispania de famosis IV propositionibus Gallicanis, A. 1694. facta.

MON. — Eorum (Gallorum) opera Ecclesiam turbulentissimis errorum flatibus concuti; — a Gallis tetrum schisma parari per eas propositiones, quas cetera regna ut erroneas, impias in fide, scandalosas aversantur; qui se christianissimos gloriantur, una cum haereticis conspirare; hinc intolerabilia damna suboriri, neque dubitandum omnino, quin iam in illo regno praedictarum propositionum lue grassante innumerabili ignarae plebis multitudini plurima eaque irreparabilia in materia fidei et religionis detrimenta immineant. Itaque Gallicanum regnum miserandum fore, nisi sub felicissimo tanti Pontificis (Innoc. XII.) regimine efficacissimum adhibeatur remedium, quo gravissimis

animarum huius regni periculis medeatur. — *Examen du quatrieme article de la Declaration 1682.* — 1800. p. 15.

854.

Innocentii XII. constitutio adversus pacta et conventiones iuribus Ecclesiasticis contrarias, A. 1695.

MON. Ecclesiae Catholicae per universum orbem diffusae regimini meritis licet imparibus divina dispositione praesidentes, ea, quae a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris sive ad illicitorum ac praesertim ecclesiasticae libertati adversantium iuramentorum abusum tollendum, sive ad quamcunque avaritiae labem a personis in sortem Domini vocatis, quas non quae sua sunt sed quae Iesu Christi quaerere maxime convenit, excludendam prudenti salubrique consilio, ac illo, qui secundum scientiam est, zelo constituta et ordinata esse noscuntur, Apostolici muniminis nostri patrocinio libenter roboramus, novisque praesidiis, ut serventur exactius, constabilimus, ac alias desuper concessae nobis a Domino potestatis partes studiosa caritate interponimus, sicuti Ecclesiarum omnium quam gerimus sollicitudo postulat, nosque omnibus maturae considerationis trutina perpensis ad Omnipotentis Dei gloriam, rectam ac felicem ecclesiasticarum rerum directionem nec non animarum pretioso Unigeniti Dei Filii D. N. I. C. sangvine redemtarum salutem expedire in Domino arbitramur. Dudum siquidem postquam fel. rec. Nicolaus PP. III. praedecessor noster accepto in nonnullis Ecclesiis de earum consvetudine observari, ut cum earum Praelati ad Ecclesias ipsas primo accederent, vel cum de recipiendis ibidem novis Canonicis ageretur, nec Praelatos admitti nec Canonicos aliter recipi in iisdem Ecclesiis, nisi iurassent statuta et consvetudines ipsarum Ecclesiarum scripta et non scripta inviolabiliter observare; inter laicos quoque multarum civitatum, castrorum et terrarum eum consvetudinis morbum in suis potestatibus, rectoribus vel officialibus assumendis irrepsisse, ut ipsi — ad eiusmodi officia nullatenus admitterentur,

nisi prius se statuta ipsorum locorum clausa servaturos similiter iurassent; in statutis vero ac consvetudinibus supradictis interdum aliqua reperiri illicita, sive impossibilia vel ecclesiasticae libertati obviantia: ne sub tali generalitate iurandi sic iurantibus peccandi occasio praeberetur, animarum periculis obsistere cupiens salubri sua ac generali Constitutione praeceperat a quibuscunque scientibus contineri in praedictis consvetudinibus et statutis illicita, impossibilia, vel libertati eccles. obviantia, iuramenta huiusmodi nullo modo praestari, ac praeterea decreverat talia iuramenta — non servanda; — fel. mem. Gregorius PP. XIII. etiam praedecessor noster per quasdam suas desuper sub plumbo expeditas literas, quarum initium ‚Inter apostolicas,' praedictam Nicolai Constitutionem, itidemque alias omnes canonicas sanctiones de abusu et reprobatione iuramentorum huiusmodi promulgatas innovavit, — praeterea praecepit, et interdixit Praelatis, Canonicis et aliis supradictis, — ne ulla omnino iuramenta illicita, impossibilia, damnosa vel libertati eccles. aut decretis Concilii Trid. obviantia — praestare, reddere vel exigere — auderent, ac illos, qui iuramenta talia — exigere contendissent, Eppos quidem — a divinis suspendit, Capitula vero et Conventus eorumque Ecclesias et loca omnia interdicto eccles. supposuit, ac singulares personas excommun. sententia innodavit. — Cum autem, sicut non sine gravi animi nostri dolore ex quamplurium ac praesertim nonnullorum ven. fr. AEpporum et Epporum ad Apostolatum nostrum delatis querelis accepimus, adeo creverit tam salutarium legum transgressorum impudentia, ut non desint, qui sive avaritiae, quae est idolorum servitus, sive ambitioso ecclesiasticorum graduum cupiditatis consilio ducti hominibus trepido paciscentibus fidem habentes, et tamen Deo veraciter promittenti minime credentes, sacras ipsas electiones, quas sanctissimi Ecclesiae canones omni prava pactione submota peragi tam districte praecipiunt, illicitis, iniustis ac per tot apostolicas sanctiones reprobatis conventionibus per electos observandis, quibus canonica Praesulum iurisdictio utplurimum circumscribitur, vacantium Ecclesiarum iura laeduntur, ac ipsius etiam Apost. Sedis auctoritas interdum violatur, temere inquinare satagant, atque ita abominationem desolationis in Sanctuarium invehere, sacrasque Ecclesiae dignitates, ad quas olim nonnisi ex perse-

cutionis tolerantia ascendebatur, in turpem quaestum ac tenebrarum negotium commutare minime vereantur, non sine gravissima ecclesiasticae disciplinae perturbatione, fidelium scandalo, ac salutis animarum detrimento: hinc est, quod nos, qui libertatis, iurisdictionis aliorumque iurium eccles. assertores in terris a Domino constituti sumus, omniumque Christifidelium curam superna dispositione gerimus, abusus quoscunque circa praemissa introductos e medio tollere, illisque in futurum omnem ansam praecidere, nec non animarum periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, habita super iisdem praemissis cum particulari congregatione V. fr. n. S. R. E. Cardinalium eiusdem Concilii Trid. Interpretum, qui rem mature discusserunt, diligenti deliberatione, — omnia et singula praemissa a praefatis Nicolao, Pio et Gregorio praedecessoribus constituta — tenore praesentium perpetuo approbamus, confirmamus, et innovamus, illisque perpetuae atque irrefragabilis Apostolicae firmitatis robur, patrocinium et praesidium adiicimus, praeterea, ut eadem praemissa firmius atque inviolabilius observentur, ultra omnes et singulas poenas in iisdem Constitutionibus impositas, privationis dignitatum, Canonicatuum, et praebendarum aliorumque beneficiorum eccles. — poenas per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrendas adiungimus. Porro ad penitus exstirpandum atque evellendum abusum capitulationum, pactionum, conventionum, concordatorum seu statutorum quorumcunque, quae perperam ac adversus s. canonum et constitutionum Apost. dispositionem occurrente Ecclesiarum — vacatione ab iis, ad quos electio personarum idonearum — spectat, sive ante sive post electionem iniri, condi aut fieri consveverunt, — omnibus et singulis, ad quos spectat, — sub poenis superius expressis — districte prohibemus et interdicimus, ne capitulationes, pactiones, conventiones, concordata seu statuta huiusmodi ante ipsam quidem electionem seu postulationem inire, condere aut facere audeant, illaque proinde quatenus de facto contra praesentis nostrae prohibitionis formam inita, condita seu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita — esse declaramus. — Datum Romae die 22. Sept. 1695. — **Faber** *Staatskanzlei.* 1697. II. 13.

855.

Epporum nonnullorum **Galliae** relatio ad Innocentium XII. PP. de erroribus circa praedestinationem, a. 1697.

MON. Episcoporum est sine personarum exceptione detegere errores, qui quo altiore loco se attollunt, eo graviore ictu conterendi. Itaque ad Apostolatum vestrum deferre cogimur propositiones istas: ‚Primam, quantum ex parte Dei est, omnes dilecti, omnes ad vitam aeternam, aut aliquid, quod vita aeterna melius sit, ut de infantibus baptismo non tinctis postea dicemus, destinati etc.‘ Haec scripta reperimus in libro, cui titulus: ‚Nodus praedestinationis dissolutus auctore Coelestino S. R. E. Card. Presb. Sfondrato. Romae. 1696.‘ Neque enim metuimus, Beatissime Pater, ne quia Emin. Coelestinum Sfondratum, tot egregiis dotibus commendatum, ut serviret Ecclesiae, ad tantam dignitatem provexistis, idcirco illius quoque ignoscatis erratis, quae ad Ecclesiae fidem labefactandam pertinerent: imo vero scimus, Vestram Sanctitatem, ut veritati et Ecclesiae serviat, nullius nomini parcituram, ac magis peccaturos nos, si necessaria taceamus. *(Evolutis fusius erroneis sententiis auctoris de parvulis sine baptismo decedentibus et de notione praedestinationis, sic concludunt)* — Postremo, Pater Sanctissime, quod ad universi libri pertineat scopum, illud vel maxime Apostolicae Sedi, quam beatus illustras, insinuandum putamus, ne Vestra sinat Sanctitas definitionem Praedestinationis infringi eam, quam vester Augustinus tradidit, ut nempe sit praescientia, et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicunque liberantur. Hanc enim definitionem praedestinationis omnibus gentibus praedicandam idem Augustinus iterum iterumque commendat. Hac praeparatione beneficiorum Dei fieri confitetur, ut omnes praedestinati singulari et gratuita dilectione serventur, qui fons christianae humilitatis ac pietatis est. Huius praedestinationis veritatem semper fuisse in Ecclesiae fide, ac de ea neminem unquam nisi errando disputare potuisse

et idem Augustinus affirmat, et SS. Pontificibus Coelestino et Hormisda pronunciantibus Ecclesia Romana suscepit, et nostro quoque seculo Cardinalis Bellarminus non ad opinionem sed ad Ecclesiae Catholicae fidem pertinere asserit : quam tamen catholicam veritatem Nodi dissolutor tacet, atque huius praedestinationis definitionem immutat, supponit aliam S. Augustino ignotam, quae vim singularis atque gratuitae dilectionis ac beneficiorum praeparationis obscuret. — Neque plura memoramus, cum ea a vobis perpensa et annotata vestra egregia ad vicinos Belgas decreta demonstrent : nobis certe sufficit ad vestrum Apostolatum detulisse ea, quae veritatem laederent, ac Patrum laudare sententias, quas maiore gratia de Petri cathedra praedicatis. Plures Eppi subscripsissent, nisi pauci sufficerent, ut ne ambitiosius quam modestius agere videremur. Ceterum meminimus a S. Innocentio I non modo synodicas, sed etiam quinque Epporum literas paterno animo esse susceptas, atque ab Innocentio XII paria expectari oportere, tanti Pontificis aequitas ac paterna benignitas facile persvadet. Parisiis, VII Cal. Martii 1697. Carolus Mauritius AEppu sDux Remensis, Ludovicus Antonius AEp. Parisiensis, I. Benignus Ep. Meldensis, Guido Eppus Atrebatensis, Henricus Ep. Ambianensis.

856.

Responsum Innocentii XII Papae.

MON. Literas vestras VII Cal. Mart. proxime praeteriti ad nos datas grato animo accepimus. Ex iis enim vigilem ac sacerdotalem zelum, quo sacros Antistites in partem sollicitudinis nostrae vocatos flagrare maxime decet, in vobis vigere, vosque priscam erga hanc S. Sedem, cui nos licet immeriti praesidemus, debiti obsequii gloriam constanter retinere deprehendimus; dum antiquae traditionis exempla servantes et ecclesiasticae memores disciplinae ad locum, quem elegit Dominus, ascendistis, ac ea, quae in libro posthumo bonae mem. Coelestini S. R. E. Card. Sfondrati de divina praedestinatione nuper edito reprehensione digna vobis visa sunt, ad nostrum Apostolatum eo ferme tempore, quo variae doctorum hominum de

eodem libro sententiae etiam per Urbem ferebantur, detulistis, nostrum hac in re iudicium ea, qua par est, reverentia deposcentes. Officii itaque nostri esse duximus, librum ipsum resque a vobis in eo adnotatas insignium Theologorum discussioni committere, ut omnibus maturae considerationis trutina perpensis quod iustum fuerit subinde decernere valeamus, non alia profecto, quam crediti nobis divinitus ministerii partes, sicut oportet, implendi ratione habita; quod ut etiam in aliis omnibus, quae ad onerosam apostolici muneris nostri curam pertinent, salubriter exequi possimus iugibus fraternitatum vestrarum apud Patrem luminum precationibus infirmitatem nostram iuvari vehementer optamus. — **Natalis** *Alex. Hist. Eccl. Supplem.* Bassani. 1778. II. 261.

857.

Innocentius XII PP. damnat librum Fenelonii AEppi Cameracensis Quietismo faventem, A. 1699.

MON. Cum alias ad apostolatus nostri notitiam pervenerit, in lucem prodiisse librum quemdam gallico idiomate editum, cui titulus: ‚Explication des Maximes des Saints sur la vie interieure, par M. *Francois de Salignac Fenelon* Archeveque Duc de Cambrai etc. Paris. 1697.'; ingens vero subinde de non sana libri huiusmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebuerit, ut opportunam pastoralis vigilantiae nostrae opem efflagitaverit: nos eundem librum nonnullis ex ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus, aliisque in S. Theologia Magistris, mature, ut rei gravitas postulare videbatur, examinandum commisimus. Porro hi mandatis nostris obsequentes, postquam in quamplurimis Congregationibus varias propositiones ex eodem libro excerptas diuturno accuratoque examine discusserant, quid super earum singulis sibi videretur, tam voce quam scripto nobis exposuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem eorum coram nobis desuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium et in S. Theologia Magistrorum sententiis, Dominici gregis nobis ab

aeterno Pastore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio — librum praedictum, — quippe ex cuius lectione et usu fideles sensim in errores ab Ecclesia Catholica iam damnatos induci possent, ac insuper tamquam continentem propositiones sive in obvio earum verborum sensu, sive attenta sententiarum connexione temerarias, scandalosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, in praxi perniciosas, ac etiam erroneas damnamus et reprobamus. — Datum Romae die 12. Mart. 1699.

858.

Fenelonius AEppus Cameracensis decreto Pontificio se humiliter subiicit, A. 1699.

MON. Franciscus etc. Clero seculari et regulari etc. Nos ipsos vobis totos debemus, fratres carissimi, siquidem non sumus amplius nostri, sed gregis, qui nobis creditus est: ‚nos autem servos vestros per Iesum.' Eo urgemur affectu, ut cor nostrum vobis pandamus, communicantes vobiscum, quae nos spectant in causa libri, cui titulus est: ‚Explications des Maximes des Saints.' Tandem SS. D. Papa hunc librum damnavit cum propositionibus 23 ex eo excerptis Brevi Apostolico dato die 12 Mart. 1699. quod iam ubique vulgatum vobisque notum est. Huic Brevi, carissimi fratres, tum quod libri textum attinet, tum quod propositiones 23 spectat simpliciter, absolute et absque umbra restrictionis adhaeremus. Quamobrem tam librum ipsum, quam 23 propositiones praecise, sub eadem forma, et cum iisdem qualificationibus simpliciter, absolute, et sine ulla restrictione damnamus. Sub iisdem etiam poenis fidelibus huius dioecesis inhibemus, ne hunc librum legant aut retineant. Humiliationem nostram consolabimur, dilectissimi fratres, modo ministerium verbi, quod ad vestram sanctificationem a Domino accepimus, inde non infirmetur, nec obstet humiliatio pastoris, quin grex in gratia Dei crescat. Vos igitur toto animo ad sinceram obedientiam absolutamque docilitatem adhortamur, ne sensim contabescat simplicitas obedientiae Sanctae Sedi debitae, cuius exemplum per Dei gra-

tiam ad extremum usque spiritum vobis praebere volumus. Absit, ut in ore hominum simus ad eorum offensionem; faxit Deus, ut meminerint Pastori fuisse persvasum, se magis docilem esse debere, quam postremam gregis oviculam, nullumque submissioni suae et obedientiae modum ac finem posuisse. — Cameraci, 9. April. 1699.

859. 860.

Eiusdem duplex litera ad Summum Pontificem in eodem negotio. A. 1699.

859. MON. *Prior litera.* Audita Beatitudinis Vestrae de meo libello sententia, verba mea dolore plena sunt, sed animi submissio et docilitas dolorem superant. Non iam commemoro innocentiam, probra, tot explicationes ad purgandam doctrinam scriptas, praeterita omnia omitto loqui. Iam apparavi Mandatum per totam hanc dioecesim propalandum, quo censurae apostolicae humillime adhaerens libellum cum 23 propositionibus excerptis simplicissime, absolute et absque ulla vel restrictionis umbra condemnabo: eadem poena prohibens, ne quis huius dioecesis libellum aut legat aut domi servet; quod Mandatum, Sanctissime Pater, in lucem edere certum est simulatque id mihi per Regem licere rescivero. Tunc in me nihil morae erit, quominus ad intimae et plenissimae submissionis specimen per omnes Ecclesias nec non et per gentes haereticas disseminetur. *Numquam me pudebit a Petri successore corrigi, cui fratres confirmandi partes commissae sunt*, ad servandam sacrorum verborum formam. Igitur libellus perpetuum reprobetur. Intra paucissimos dies id ratum faciam. Nulla erit distinctionis umbra levissima, qua decretum eludi possit, aut tantula excusatio adhibeatur. Vereor equidem, uti par est, ne Beatitudinis Vestrae sollicitudine omnium Ecclesiarum occupatae molestior sim, verum ubi Mandatum ad illius pedes brevi mittendum ut submissionis absolutae signum acceperit, meum erit aerumnas omnes silentio perferre. —

860. *Posterior litera.* Mandatum, quod iam per hanc di-

oecesim propalatur, ad Beatitudinis Vestrae pedes humillime sisto, ut certior fiat, me apostolico Brevi, quo libellus ‚de Sanctorum placitis' damnatus est, simplicissime et absque ulla restrictione adhaerere. Ex scriptis apologeticis per biennium excusis, ni fallor, innotuit me in edendo libello illusioni patrocinari nullatenus voluisse, imo fuisse infensissimum insuper, ut iisdem scriptis declaravi. Nihil certe piguisset ad pacem componendam ab eo tuendo desistere. Verum, Sanctissime Pater, religio vetuit, ne alienae sententiae reluctante conscientia obsequerer ad repudiandum uniformem, ut mihi tum videbatur, tot Sanctorum cuiusque aetatis sermonem, nisi Sedis Apostolicae accederet auctoritas. Etenim testis est cordium scrutator et iudex Deus, id potissimum mihi cordi fuisse, ut Sanctorum experimenta et dicta in libello simpliciter relata plerumque temperarentur, unde arbitrabar me abunde consuluisse, ne textus unquam trahi posset in sensum alienum ab eo, quem in apologeticis scriptis candide et constanter asserui. Verumtamen, Sanctissime Pater, iam meum est credere, mentem meam in eo libello male esse explicatam, meque in cautionibus adversus errorem adhibendis proposito arduo excidisse. Ad hoc fatendum facile me movet tanta auctoritas, quam suspiciens tantulas ingenii vires nihili facio. Igitur nihil queror, nihil postulo, Sanctissime Pater; hoc unum mihi solatio erit, scilicet tribulationem humili et obedienti animo quoad vixero perferre. *Eadem prorsus erit semper Deo dante erga Sedem Apostolicam reverentia et devotio, idem constans erga Ecclesiam matrem ac magistram amor filialis*, easdem preces singulis diebus fundam, ut piissimus Pontifex gregem dominicum fructuose, pacifice ac diutissime pascat. Aeternum ero intima cum observantia et religioso animi cultu etc. — **D' Argentré** *coll. Iudicior.* III. 2. p. 402. ss.

LITERATURA.

Cum Literatura Seculi XVI et sequentium seculorum perampla sit: in plures Sectiones et titulos eam distribuendi necessitas emersit. Literaturam de Primatu partim per decennia, partim per singulos annos proponimus, subnexis in fine celebrioribus controversiis. Non absimiliter Literaturam de relatione Pontificatus ad Civile Imperium, in plures classes divisam exhibemus.

LITERATURA SEC. XVI.

A) *Usque initium Reformationis. 1517.*

1. De Primatu.

1. **Hieronymus de Croaria** *acta scitu dignissima docteque concinnata Constantiensis Concilii celebratissimi.* Hagenoae. 1500. Contra potestatem Summi Pont.

2. **Planck** *Büchlein, worin geschrieben steht, wie Rom gebaut war.* 1500. Defendit fabellam de Ioanna Papissa. Locus impressionis ponitur ‚Roma.' — Censura in: *Katholik. Mainz, 1825. XVI. 127.*

3. 4. **Desiderius Erasmus Rotterodamus** libellis, quos initio huius seculi luce donavit, utpote *Enchiridion militis christiani*, 1503. et *Encomium Moriae* — 1508. non obscure carpebat quemadmodum generatim Ecclesiasticorum, ita et Summorum Pontificum actus.

5. **Iosephus Grunspeck** *speculum naturalis, coelestis, et propheticae visionis omnium calamitatum, et anxietatum, quae super omnes Status — proximis temporibus venturae sunt.* Norimbergae. 1508.

6—27. et I—VIII. **Controversia Reuchliniana.** Ioannis Reuchlini controversia cum Humanistis et Dominicanis hoc loco praeteriri nequit, cum res subin ad ipsam Sedem Apostolicam delata extiterit. Initium controversiae datum fuit per librum: **Ioannis Pfefferkorn** exiudaei, *Iudaeorum inimicus.* Aug. Vind. 1509. cui paulo post successit alius eiusdem libellus: *Speculum manuale adversus Iudaeos et quosdam Christianos.* 1511. Cum libro hoc maxime Ioannem Reuchlinum impeteret auctor ob datum Caesari pro favore Iudaeorum consilium: ei opposuit **Reuchlinus** *speculum oculare adversus Ioannem Pfefferkorn.* 1511. Replicavit Pfefferkornius: *Speculo Caustico.* Coloniae. Theologi *Colonienses.* O. Praed. errores in Reuchlini libro detexerant: quos hic primo per epistolas, dein distincto etiam opusculo mitigare adnisus est 1512. Cuiusmodi opusculum exceperunt sequentia: **Arnoldi de Tungers** *articuli sive propositiones de Iudaico favore nimis suspectae, ex speculo oculari Ioannis Reuchlini extractae.* 1512. porro: *Alphabeta in maledicos Iudaeos et Thalmud*, item: *Responsiones ad argumenta 50, quibus Reuchlinus in praedicto Speculo visus est Iudaeis suum Thalmud salvare voluisse.* Coloniae. 1512. — **Reuchlin** scriptis his respondit: *Defensione contra calumniatores suos Colonienses. Tubingae. 1513.* Post has velitationes **Iacobus Hochstratus** rem totam in forma appellationis ad Sedem Apostolicam devolvit. Re diutius Romae examinata ac discussa, cum opportunum visum fuisset, praeter relationem libri Reuchliniani in Indicem, nil aliud decernere, imo Eppus *Spirensis* qua Commissarius Apostolicus a. 1514 sententiam Reuchlino favorabilem edidisset: rursus plura volitare coeperunt pro favore Reuchlinii scripta, signanter: *Acta iudiciorum inter Iacobum Hochstraten Inquisitorem Coloniensem, et Ioannem Reuchlinum.* Hagenoae. 1518. item: *Epistolae trium illustrium virorum ad* **Hermannum** *Comitem Nuenarium; — Hermanni responsoriae, una ad Ioannem Reuchlinum, et altera ad lectorem; — Libellus accusatorius fratris Iacobi de Hochstraten contra oculare speculum Ioannis Reuchlini; — Diffamationes Iacobi Hochstrati; — Defensio nova Ioannis Reuchlini ex urbe Roma allata.* 1518. Lucem insuper vidit: *Dialogus* **Georgii Benigni** *pro causa Reuchlini.* 1518. et: **Petri Galatini** *opus de arcanis catholicae veritatis adversus Iudaeos.* Orthonae Maris. 1518.

acque in defensionem Reuchlini, item **Pauli Ricii** *commentariola Thalmudica*, atque ipsius **Reuchlini** *libri tres de arte Cabalistica.* Tot opusculis opposuit **Iacobus Hochstraten** *apologiam contra dialogum Georgio Benigno AEppo Nazareno in causa Ioann. Reuchlini adscriptum.* Coloniae. 1518. et: *Apologiam secundam contra defensionem quamdam in favorem Ioannis Reuchlini.* Colon. 1519. tandem: *destructionem Cabalae seu cabalisticae perfidiae a Ioanne Reuchlino iam pridem in lucem editae.* Colon. 1519. Contra haec scripta prodivit: **Pauli Ricii** *apologetica, et spirtuali eruditione plena in allegorizantium dogma oratio,* anno 1520 scripta, sed primum 1525. edita. Nec *satyrici* defuere libri, occasione controversiae Reuchlinianae in lucem emissi, uti: *Eleutherii Bizeni encomion Ioanni Reuchlino triumphanti ex devictis viris obscuris decantatum; — Hochstratus ovans; — modus inquirendi haereticos* etc. quos omnes impudentia, acrimonia ac vehementia styli, et calumniandi studio superarunt: **Epistolae obscurorum virorum,** auctore, uti passim creditur, **Ulrico Hutteno,** evulgatae. Prima libri editio fuit: *Epistolae obscurorum virorum ad venerabilem virum Magistrum Orthuinum Gratium Daventriensem, Coloniae Agrippinae bonas literas docentem, variis et locis et temporibus missae.* Hagenoae. 1516. Post primam editionem paulo post lucem vidit: *Pipericorni defensio contra obscurorum virorum epistolas.* Colon. 1516. Altera editio sub titulo: *Epistolae obscurorum virorum ad Magistrum Orthuinum Gratium non illae quidem veteres et prius visae, sed et novae et illis prioribus elegantia, argutiis, lepore, ac venustate longe superiores.* Basileae. 1517. Epistolas has, quae erroribus, scurrilitatibus, blasphemiis, in Spiritum S. in beatum Petrum, in Leonem X Papam etc. scatent, **Leo X** peculiari Brevi condemnavit 1517, **Orthuinus Gratius** autem libro: *Lamentationes obscurorum virorum non prohibitae per Sedem Apostolicam.* 1518. impugnavit, alteri editioni eodem anno factae adiiciens etiam *epistolam apologeticam.* Tenores Brevis Pontificii subiicimus: „Leo Papa X. Universis et singulis etc. Intelligimus non sine gravi animi molestia, nonnullos iniquitatis filios, a quorum oculis Dei atque hominum timor abscessit, improba ac damnabili et temeraria loquacitate ductos, quemdam libellum famosum, cui titulus est: ‚Epistolae obscurorum virorum‘, edere et editum imprimi facere, atque ad diversas orbis provincias,

quo eorum temeritas notior fieret, et scandalorum materiam diffusius seminarent, mittere praesumsisse. In quo libello inter cetera contra S. Theologiae et praecipue ordinis FF. Praedicatorum Professores, et Colonienses ac Parisienses studiorum in eadem theologia magistros, quorum aliqui nominatim exprimuntur, tot iurgia, contumeliae, et convicia proferuntur, et alias tam spurce et petulanter invehitur, convertendo etiam ad scurrilia Sacra Eloquia, ut expediat quantocius pro christianae religionis honore illius lectionem tamquam labem pestiferam a rerum natura depelli, scandalosae vero huiusmodi garrulitatis auctores debita animadversione puniri. Quocirca auctoritate apostolica tenore praesentium omnes et singulos utriusque sexus Christifideles, cuiuscunque status dignitatis et excellentiae sint, requirimus et monemus, eisque sub excommunicationis latae sententiae poena, ipso facto, quo praesentibus non paruerint, incurrenda — mandamus: quatenus infra triduum, quo praesentium notitiam habuerint, a dicti libelli eiusque exemplarium lectione perpetuo abstineant, illaque per omnia igne comburant etc. — Datum Romae die 15 Martii 1517. Iacobus Sadoletus.“*)

28. **Nicolaus Russ** Rostochiensis, *de triplici funiculo.* 1510. Symbolum, decalogum, et precationem dominicam exponens, Papae potestatem vellicat.

29. *Pasquillus.* Romae. 1510. Citatur tamquam liber satyras continens, apud ‚*Grässe* Tresor de livres rares. V. 152.‘ Eidem libello a. 1512. carmina apposita fuisse refert idem auctor.

30. 31. et: IX—XII. **Waldenses,** seculo XIII exorti sectarii auctoritati Romani Pontificis infesti, ad initium huius 16 seculi in Bohemia et Moravia invalescentes nonnullis lucubrationibus occasionem praebuere: *Duplex Confessio Waldensium ad Regem Hungariae ac Bohemiae Uladislaum missa;* — eam mox confutavit **Augustinus Olomucensis** artium et decretorum doctor, et Praepositus, tum in *Epistolis ad Ioannem Aygrum contra perfidiam Waldensium,* 1500. tum in *binis literis ad Regiam Maiestatem de haeresibus Waldensium;* et **Henricus Institoris** *S. R. Ecclesiae fidei defensionis clypeus adversus Waldensium seu Pickardorum haeresim.* Olomucii. 1501; — priori — Waldenses opposuerant *Excusationem contra binas literas Doctoris*

*) **Weislinger** *Huttenus delarvatus. Constanz und Augsburg. 1730. p. 159.*

Augustini; — quam solide prostravit **Iacobus Ziegler** *libris V contra haeresim Waldensium.* Opuscula haec simul reimpressa prodiere Lipsiae 1512.

32. **Baptista Mantuanus** Carmelita, a. 1516. mortuus, *de horum temporum calamitatibus* ligata oratione disserendo, Curiam Romanam acriter pungebat.

XIII. **Nicolaus Terranova** O. Praed. *Tractatus de potestate Summi Pontificis.* 1500.

XIV. **Antonius Perez** Eppus Tarraconensis, *de Ecclesia, Conciliis, Scriptura S., Traditionibus sacris, et de Summo Pontifice.* 1504.

XV. **Vincentius Bandellus** O. Praed. *opusculum de potestate Papae.* Mediolani. 1505.

XVI. **Petrus Ciiar** *de potestate Papae tractatus.* Paris. 1506.

XVII. **Petrus a Palude** O. Praed. *tractatus de causa immediata eccles. potestatis.* Paris. 1506. In sex partes tribuitur: quarum prima de potestate S. Petri, quarta de Papae potestate agit.

XVIII. **Ioannes Stella** *vitae 230 Summorum Pontificum a B. Petro Apostolo usque ad Iulium II modernum Pontificem.* Basileae. 1507. Librum hunc, ut notat *Bibliotheca Uffenbachiana,* IV. 28. vir quidam coaevus notis ac animadversionibus et eruditis et facetis illustravit. At mox e primis versiculis ‚auctore scelesto sacrifico Iohanne Stella, qui mendacia scribit de Papae sella, — quare hic adulator ad infernum cum Papis trudatur in aeternum' apparet, nequissimi hominis foetum esse has notas ac reflexiones.

XIX. **Simonetae** *de christianae fidei et Rom. Pontificum persecutionibus.* Basileae. 1509.

XX. **Nicolaus Simonis** Carmelita, *consultationes de potestate Pontificis.* 1511.

XXI. **Isidorus Isolanus** O. Praed. *de imperio militantis Ecclesiae libri IV.* Mediolani. 1516.

XXII. **Petrus Galatinus** Minorita, *de Ecclesiae Cath. institutione, formatione, et reformatione.* 1516.

XXIII. **Marcus Vigerius** Cardinalis, *tractatus de Anti-*

christo. 1516. Contra illos, qui hac nomenclatione Papam insigniunt.

XXIV. **Ioannes de Celaya** Hispanus, in *Commentariis ad libros Sententiarum* tuetur infallibilitatem R. P. e promissione Salvatoris. Luc. XXII. 1516.

XXV. **Hadrianus VI** Papa, dum Lovanii ante Pontificatum ageret, in suo *Commentario in IV Sententiarum* a. 1516. Parisiis edito, et 1522. Romae recuso de *infallibilitate Romani Pontificis* ita se expressit, ut controversiae inter doctores eatenus suscitatae occasio fieret. Verba illius sunt: ‚Quodsi per Ecclesiam Romanam intelligatur caput eius, puta Pontifex, certum est, quod possit errare etiam in his, quae tangunt fidem, haeresim per suam determinationem aut decretalem asserendo: plures enim fuerunt Pontifices Romani haeretici.' Verba Hadriani praesertim Scriptores Galli pro sustentanda famosa Declaratione anni 1682 in usum suum convertere nitebantur. Quidquid de sensu praeallatorum verborum statuatur, quosuper eruditi multum inter se disputant, id certum est, Hadrianum nec ad primam anni 1516, nec ad alteram anni 1522. editionem Commentarii influxisse, imo utramque editionem praeter voluntatem ipsius procuratam fuisse, manereque sententiam praeviis verbis expressam ut privatam opinionem Hadriani qua Doctoris Lovaniensis.

XXVI. **Raphael Volaterranus** in *Commentariis Urbanicis* de Romanis Pontificibus disseruit sub Leone X.

---

2. Pontificatus et Imperium.

Prima Seculi XVI periodo, quae usque inchoatam Reformationem Lutheri seu annum 1517 procurrit, occasionem de relatione utriusque potestatis scribendi praebuerunt tum controversia de Sanctione pragmatica Galliae nondum plene sopita, tum *conciliabulum Pisanum* a schismaticis Praesulibus contra Romani Pontificis auctoritatem celebratum, qua occasione et quaestio de superioritate Concilii vel Papae discutiebatur.

I. **Henrici Institoris**, identidem laudati, *tractatulus adversus errores Antonii Roselli Patavini de plenaria potestate Pontificis ac monarchia*, denuo vulgatus est 1500.

II. **Ioannes Hugonis de Slestat** *quadruvium Ecclesiae, quatuor Praelatorum officium, quibus omnis Status tum secula-*

ris tum ecclesiasticus subiicitur. Argentinae. 1504. Fuse tractat tum de Rom. Pontificis tum de Imperatoris maiestate.

III. **Raymundus Peraldus**, Cardinalis, *de dignitate sacerdotali super omnes reges terrae.* 1505.

1—3. **Durandi** Eppi Mimatensis, *de origine iurisdictionum et de legibus;* **Ioannis Parisiensis**, et **Hervei Natalis** *tractatus de potestate imperiali et papali;*— item anonymi tractatus de eodem argumento — Parisiis 1506. denuo ac simul editi fuerunt.

IV—VI. **Iulii II** Papae *bulla censurarum in singulos de consilio, et interdicti generalis in Ducatu Mediolanensi.* 1510. Porro: *Bulla declarationis incursus censurarum et poenarum contentarum in bulla privationis Alphonsi Estensis.* 1510. Demum *Bulla innovans et confirmans Constitutionem sive extravagantem Pii II contra appellantes ad futurum Concilium.* 1510.

---

a) *Pro Conciliabulo Pisano, et contra auctoritatem supremam R. P.*

4. 5. **Philippus Decius** ICtus Mediolanensis, *Consilium pro defensione Concilii Pisani, et auctoritate Concilii Generalis supra Papam;* — item *Sermo pro iustificatione Concilii Pisani.* 1511. Utut auctor pro Cardinalibus, qui secessionem a Papa, schismaque facientes Pisis convenere, sua exaraverit scripta, memorabilem tamen de potestate Romani Pontificis elicit confessionem: ‚Iuxta clarissimorum sapientum sententiam confitebimur, Apostolicam Sedem et Romanam Ecclesiam, et apostolicum Primatum ex Christi et Petri ordinatione corpus unum mysticum esse, et politiam unicam supremam et primam spiritualem constituere, cui sicut primae et omnino mansurae potestas omnis spiritualis et temporalis tenetur obtemperare.‘

6—9. **Zacharias Ferrerius**, *constitutiones factae in diversis Sessionibus sacri generalis C. Pisani, 1511. Paris.* item: *apologia sacri Pisani concilii moderni.* Pisis. 1511. porro: *Acta scitu dignissima docteque concinnata Constantiensis Concilii celebratissimi, et breve summarium super acta S. Const. Concilii* Mediolani. 1511. est nova editio opusculi a. 1500. vulgati, cum additamento; demum: *Decreta et acta Conc. Basileensis.* Mediolani. 1511.

10. *Traite de la difference des scismes et des conciles de l' eglise, la vraje histoire du prince Syrach Ismail, et le blason des armes des Venitiens. Par Iean le Maire de Belges.* Lyon. 1511. Liber virulentus contra Iulium II PP.

11. *Apostolorum Nationis Gallicanae libellus cum constitutionibus S. C. Basileensis, et arresto Curiae Parlamenti super annatis non solvendis.* Paris. 1512.

12. Anonymus *pro defensione conciliabuli Pisani* 1512. relate ad Rom. Pontificem propugnabat: christianam rempublicam iure naturae, aliarum communitatum exemplo, et iure divino Principem suum tradita sibi potestate abutentem plectere et exauctorare posse.

13. *Genealogia antichristi filii diaboli, inventa in Bibliotheca Romana.* 1513.

14. **Erasmus** (vel quisquis alius auctor) *Iulius II. dialogus viri cuiuspiam eruditissimi, festivus sane ac elegans, quomodo Iulius 2. P. M. post mortem coeli fores pulsando, ab ianitore illo D. Petro intromitti nequiverit: quamquam dum viveret, sanctissimi, atque adeo sanctitatis nomine appellatus, totque bellis feliciter gestis praeclarus, vel dominum coeli futurum se esse sperarit.* 1513.

15. *Oratio ad Christum O. M. pro Iulio II. Ligure, P. M. a quodam bene docto et christiano perscripta. In Germania tandem iam sapiente.* 1513.

16. *Von der Gewalt und Haupt der Kirchen ein Gespräch zwischen dem heil. Peter und dem allerheiligsten Pabst Julio II. und seines Genii.* 1513.

17. *Concordata Principum nationis Germanicae cum argumentis sive summariis iamiam additis. Curante Jac. Wimpheling.* Argentinae. 1513.

18. **Hervaeus Natalis** *de potestate utraque, Papali et Regali.* Venet. 1513.

19. *Sanctio Pragmatica.* Paris 1514. Nova editio Carolinae sanctionis.

20. Anonymi *de utraque Potestate libellus, Somnium Viridarii nuncupatus.* Paris. 1516. De libro hoc iam suo loco uberius actum est.

21. **Vincentius Cigauldo** *de iurisdictione.* Lugd. 1516. Fuse agit de Rom. Pontifice, cumprimis respectu Ecclesiae in

Gallia: eumque Concilii potestati subiicit, Regis vero auctoritatem extollit.

---

b) *Contra C. Pisanum et pro Rom. Pontifice.*

Auctoritas Summi Pontificis tum contra schismaticos Pisani conciliabuli, tum in relatione ad imperium Civile et in Synodo Lateranensi, et per plures Auctores defensa fuit. Eminet inter eos VII—IX. et: 22. 23. **Thomas de Vio Caietanus,** cui eatenus peculiaris cum **Iacobo Almaino** Theologo Parisiensi subeunda erat dimicatio. Edidit primum Caietanus: *Tractatum de comparatione auctoritatis Papae et concilii ad invicem.* Libellum hunc Patres Pisani penes sequentes literas ad Universitatem Parisinam miserunt discutiendum: ‚SS. Gener. Synodus Pisana — dil. filiis Rectori etc. Studii Parisiensis. Dil. filius Gauffredus Boussard Cancellarius Parisiensis iussu nostro tradet vobis libellum quemdam suspectum et plenum iniuriis contra C. Constantiense et Basileense, ac nostrum, et contra Ioannem Gersonem optimum Ecclesiae defensorem, compositum per quemdam fratrem Caietanum, hominem audacem et periculosum, quem desideramus pro suo demerito castigari. Ideo hortamur vos in Domino, ut libellum ipsum diligenter examinetis, et discutiatis, mittatisque ad nos celeriter determinationem vestram doctrinalem etc. Mediolani, 10 Ianuar. 1512.‘ Epistola haec, quae in libro *Ecclesiae Gallicanae in schismate status* continetur, prout et Regis epistola ad eandem Universitatem in deliberationem quidem sumebantur, nullum tamen conclusum edidit Universitas, probabilius ideo, quia Iulius 2. PP. in tertia Sessione C. Lateranensis Romae tunc celebrati omnia acta Pisanorum, Pisis, Mediolani et Lugduni congregatorum, rescidit. Caietanus vero in eodem Concilio Lateranensi mense Iunio 1512. celebrem habuit *orationem pro tuenda Pontificis Summi auctoritate.* Caietani libro opposuit *Iacobus Almainus* libellum *de auctoritate Ecclesiae seu sacrorum Conciliorum eandem repraesentantium.* 1512. quem Caietanus refutavit *Apologia de comparata auctoritate Papae et Concilii.* Romae. 1513. De controversia hac Caietani cum Almaino prodivit serius sequens opusculum: *Caietani de Vio et Iacobi Almaini Doctoris Parisiensis concertatio acutissima de comparatione Papae et Ecclesiae seu Conci-*

liorum: in qua Parisiensis Caietanum invadit, quod in priore suo opere Papam Ecclesiae praetulisset, quem et nunc quoque idem Caietanus iterum triumphare facit. Colon. 1514.

X. XI. **Angelus Anachorita Vallisumbrosanus** primus erat illorum, qui pro Concilio Lateranensi contra schismaticum Pisanum strinxere calamum, duplici opere: *Oratio pro C. Lateranensi contra conciliabulum Pisanum*, et: *Epistolae ad Iulium II. P. M., Francorum Regem, et Bernardinum Cardinalem S. Crucis pro christiana unitate servanda.* 1511.

XII. **Cyprianus Benetus** O. Praed. *de prima orbis Sede et Concilio, ac ecclesiastica potestate, et de supremo ac insuperabili dominio.* Romae. 1512. In tractatu suo ad Grimanum Patr. Aquileiensem directo, qui unicus est, licet quatuor partibus constans, hanc versat quaestionem: ‚Utrum Iulius II. P. M. illa plenissima potestate, quam immediate a Deo suscepit supra Collegium et universale Concilium Ecclesiae, supremus existat, omnem temporalem superans potestatem?' eamque affirmative decidit sex conclusionibus, et corollariis duodecim.

XIII. **Thomas Campegius** *de auctoritate et potestate Rom. Pontificis.* Venet. 1512.

XIV. **Petrus de Monte** Eppus Brixiensis, *monarchia, in qua Generalium Conciliorum materia de potestate, praestantia, excellentia Romani Pontificis et Imperatoris plenissime discutitur, ex proprio originali Felini Sandei novissime in lucem emissa, ac impressa, a Nicolao Chalmot in felici Pictavorum Academia iura civilia profitente accuratissime correcta et emendata.* Lugduni 1512. Opus iam Sec. 15. sub C. Basileensi elucubratum, ut suo loco meminimus.

XV. **Hieronymus Vicecomes** O. Praed. *compendium quaestionis de obligatione Papali.* 1512. An quippe Papa se obligare possit Cardinalibus vel aliis voto vel iuramento? Respondet affirmative.

XVI. **Matthaeus Lulmus** O. Praed. *de auctoritate Papae, seu contra Synodum Pisanam II.* 1512.

XVII. **Poggius Florentinus** *de auctoritate Papae et Conciliorum.* Bononiae. 1512. Tractatus contra nisus schismaticos conciliabuli Pisani.

B) *Literatura Sec. XVI. a Reformatione seu ab A. 1517.*

I. De Primatu.

Copiosam Seculi huius literaturam inde a coepta 1517 sic dicta Reformatione in sectiones nonnullas tribuendam censuimus, ita, ut prima sectio annos 1517—1529. altera et subsequae singula decennia complectantur.

a) *Literatura A. 1517—1529.*

In Literatura horum annorum plurimam partem capiunt naturaliter *Lutheri* ceterorumque reformationis asseclarum opera et controversiae cum Scriptoribus catholicis pro auctoritate Romani Pontificis pugnantibus. Cuiuslibet proin anni literaturam ab his controversis scriptis inchoabimus, et ei cetera eiusdem anni opera subnectemus.

A. 1517.

XXVII. **Lutherus** *initio pro Primatu.* Lutherus, reformationis pater, initio suae reformationis de Primatu et suprema potestate Romani Pontificis in pluribus suis opusculis conspicuum elicuit testimonium. In epistola ad Papam Leonem X scripsit: ‚Vocem tuam vocem Christi in te praesidentis et loquentis agnoscam.‘ — Legato Sedis Apostolicae declaravit: ‚Protestor me colere et sequi S. Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis et factis. — Cum Deus voluerit habere ecclesiam catholicam per totum orbem, necesse fuit unum aliquem populum, imo unum aliquem patrem istius populi unius eligi, ad quem et suos posteros spectaret totus orbis et fieret unum ovile, et sic ex omnibus gentibus in infinitum variatis moribus tamen unita fieret ecclesia.‘ — In sua appellatione ad Concilium ait: ‚Contra unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, quam totius orbis magistram esse et principatum obtinere non ambigo, Sanctaeque Sedis Apost. auctoritatem et SS. D. N. Papae bene consulti potestatem nil dicere intendo. — Quoniam is, qui vicem Dei in terris gerit, quem Papam dicimus, Vicarius Christi etc.‘ — In resolutione propositionum scribit: ‚Quod me movet, Romanum Pontificem esse aliis omnibus, quos saltem noverimus se pontifices gerere, superiorem, est voluntas Dei ipsa, quam

in ipso facto videmus. Neque enim sine voluntate Dei in hanc monarchiam unquam venire potuisset. Ad hoc facit unus ille consensus omnium fidelium, qui hodie sub Romano Pontifice sunt. Haec ratio fortis est et insolubilis.‘ — In disputatione Lipsiensi, ut affirmat Melanchton, Lutherus oecumenici pontificis auctoritatem venerabatur et tuebatur. — In epistola ad Emserum ait: ‚Volo et ego, Romanum Pontificem esse primum omnium.‘ etc. Verum paulo post conspicua haec testimonia in execrabile odium conversa sunt, ut omnia pene eius scripta, dicta et facta abunde commonstrant. Inchoavit suam reformationem, ut notum est, a disputatione super *Indulgentiis*: unde ante omnia has ipsius elucubrationes, in quibus Papae potestatem restringebat, commemorare oportet.

33. **Lutheri** turbarum opusculum primum fuit *sermo de indulgentiis et gratia*, anno quidem 1518 primum typis editus, sed iam anno 1517. in Ecclesia Wittenbergensi ad populum dictus. Eum refutavit mox

XXVIII. **Ioannes Tetzel** O. Praed. *Vorlegung wider einen vermessenen Sermon Luthers, päpstlichen Ablass belangend.* 1517.

34. **Lutheri** *disputatio pro declaratione virtutis Indulgentiarum.* 1517. Disputatio haec *95 theses* complectebatur, mense Novembri valvis Ecclesiae Wittenbergensis affixas: quarum 5-a sic sonabat: ‚Papa non vult nec potest ullas poenas remittere, praeter eas, quas arbitrio vel suo vel canonum imposuit;‘ 6-a autem: ‚Papa non potest remittere ullam culpam, nisi declarando et approbando remissam a Deo, aut certe remittendo casus reservatos sibi, quibus contemtis culpa prorsus remaneret;‘ porro 20-a: ‚Igitur Papa remissionem plenariam omnium poenarum, non simpliciter omnium intelligit, sed a se ipso tantummodo impositarum;‘ 21-a: ‚Errant itaque Indulgentiarum Commissarii, qui dicunt per Papae indulgentias hominem ab omni poena solvi et salvari;‘ 25-a ‚Qualem potestatem habet Papa in Purgatorium generaliter, talem habet quilibet Eppus et Curatus in sua dioecesi et parochia specialiter;‘ 26-a: ‚Optime facit Papa, quod non potestate clavis, quam nullam habet, sed per modum suffragii dat animabus remissionem;‘ 33-a: ‚Cavendi sunt nimis, qui dicunt venias illas Papae donum esse illud Dei inaestimabile, quo reconciliatur homo Deo;‘ 38-a: ‚Remissio

tamen et participatio Papae nullo modo est contemnenda, quia, ut dixi, est declaratio remissionis divinae.‘ In subsequis thesibus potissimum Dominicanos et Papam quoque carpit ob Indulgentias concessas iis, qui pro restauratione Basilicae Romanae pecunias obtulerint.

35. **Lutheri** *epistola ad Albertum AEppum Moguntinum, in vigilia OO. SS. data* 1517.

XXIX. **Tetzel** disputationi Lutheri opposuit 106 theses velut totidem Antitheses: quas in Universitate Francofurtensi sub praesidio *Conradi Wimpina* duplici disputatione propugnandas suscepit, sub sequenti programmate: *Quo veritas pateat, erroresque supprimantur, redditaque ratione contra catholicam veritatem obiecta solvantur: frater Ioannes Tetzel O. Praed. S. Theologiae Baccalaureus ac haereticae pravitatis inquisitor subscriptas positiones sustinebit in florentissimo studio Franckfordensi cis Oderam.* 1517. Disputatio II fere tota versatur circa propugnandam potestatem Summi Pontificis a Luthero vellicatam ac negatam. Thesis 3-a sonat: ‚Docendi sunt Christiani, quod Papa iurisdictionis auctoritate superior sit tota universali Ecclesia et Concilio, quodque statutis suis humiliter sit obediendum;‘ 4-a: ‚quod Papa ea, quae fidei sunt, solus habet determinare;‘ 5-a: ‚quod iudicium Papae in his, quae sunt fidei et ad humanam salutem necessaria, errare potest minime;‘ 12-a: ‚quod claves Ecclesiae non universali Ecclesiae, sed Petro et Papae, et in eis omnibus eorum successoribus, et universis Praelatis futuris per derivationem eorum in ipsos sunt collatae;‘ 13-a: ‚quod plenissimam indulgentiam non Concilium Generale, nec Praelati alii Ecclesiae simul vel disiunctim dare possunt, sed solus Papa, qui est sponsus universalis Ecclesiae.‘

XXX. *Diploma indulgentiarum Leonis X* per Albertum Electorem Moguntinum expeditum 1517.

XXXI. *Excerpta ex Ioannis Tetzelii summaria instructione sacerdotum ad praedicandas indulgentias.* 1517.

XXXII. **Thomas Caietanus** Cardinalis *tractatu de Indulgentiis* 1517. Romae conscripto Lutherum pariter confutavit, eoque quadamtenus armavit se contra Lutherum, quocum olim agendum ei fuit.

XXXIII. **Ioannes Eckius** Canonicus Eichstettensis, et

Procancellarius Universitatis Ingolstadiensis, Tetzelium in profligando Luthero proxime secutus, ubi primum vidit Lutheri positiones, conscripsit in eas *Annotationes* ad Eppum Eichstettensem missas. 1517.

XXXIV. XXXV. **Sylvester Prierias** O. Praed. et Sacri Palatii Apost. Magister, contra 95 positiones Lutheri concinnavit *Dialogum in praesumtuosas M. Lutheri conclusiones de potestate Papae.* 1517. in quo propugnat: Ecclesiam universalem virtualiter esse Ecclesiam Romanam; Ecclesiam vero Romanam virtualiter esse Pontificem Summum; Indulgentias auctoritate Scripturae nobis non innotuisse, sed auctoritate Ecclesiae Romanae et Romanorum Pontificum; quae maior sit. Idem Prierias scripsit: *Detecti errores Lutheri eiusque argumenta confutata.*

Praeter praemissas primas velitationes a. 1517 vulgata sunt sequentia opuscula:

36. **Ioannis Oecolampadii** *oratio ad Clerum et alia nonnulla.* Hagenoae. 1517.

37—40. **Udalrici Hutteni** *Iulius exclusus.* 1517. Opusculum eiusdem argumenti cum illo, quod a. 1513. ab Erasmo, ut passim creditur, compilatum superius meminimus. Item *Oratio, qua dissvadetur, ne Principes in decimae praestationem, quam Legati Leonis X Pont. deposcunt consentiant;* — porro *Philalethis dialogus de facultatibus Romanensium nuper publicatis;* — et *oratio ad Carolum Max. Aug. et Germaniae Principes pro Ulrico Hutteno et M. Luthero. Auctore Abydeno Corallo.*

41. **Ioannes Bugenhagen** Pomeranus, antequam ad Lutheri castra deficeret, a. 1517. *orationem* habuit *de Beatis App. Petro et Paulo* in Monasterio Belbucensi: cuius in margine subin adnotavit: ‚Hanc orationem habui coram clericis adhuc iuvenis et papista.‘ Edidit illam *Kosegarten* Gryphiswaldiae. 1856. in Programmate Academico.

A. 1518.

42—44. *Lutheri controversiae cum Tetzelio, Eckio, Prierate, Hochstrato.* Anno 1518. **Lutherus** vulgavit: *Ein Sermon von dem Ablass und Gnade.* Wittemberg. Idem opusculum, cuius anno priore mentionem fecimus, quo quippe sermonem Luthe-

rus in Ecclesia pronunciavit, et hoc anno typis mandavit. Porro: *Vindiciae sermonis de indulgentiis et gratia.* Wittenbergae. 1518. contra *Tetzelii* opusculum, per quod sermo Lutheri 1517. oppugnabatur. Item: *Freiheit des Sermons, päpstlichen Ablass und Gnade belangend.* Ibid.

XXXVI. **Tetzelius** opusculis Lutheri opposuit novam *disputationem pro potestate Papae 50 thesibus vindicata.* 1518.

45. **Lutherus** adversus Tetzelium elucubravit: *Resolutiones sive probationes disputationum de virtute indulgentiarum*, 1518. Per *Conclusiones* argumenta Tetzelii evertere nititur. omneque fere pretium indulgentiis a Summo Pontifice concessis detrahit, eius inerrantiam et potestatem temporalem negat: sed tamen conclusione 69. enunciat: ‚auctoritati papali in omnibus cum reverentia credendum est: qui enim potestati resistit, resistit Dei ordinationi.'

XXXVII—XL. et: 46—49. **Ioannes Eckius** annotationes suas, quas contra theses Lutheri anno 1517. ut diximus, Eppo Eichstettensi miserat, anno 1518 sub nomine *Obeliscorum 30* typis vulgavit. Eos mox **Andreas Bodenstein** seu **Carolostadius** impugnavit: *Theses contra Eckii Obeliscos.* Wittenbergae 1518. item: *370 apologeticae conclusiones pro Sacris Literis et Wittenbergensibus compositae.* 1518. Opuscula tamen haec **Eckius** castigavit: *Apologia sive defensione obeliscorum contra Carolostadium*, eumque ad disputationem publicam seu in Italia sive Parisiis, vel Coloniae secum ineundam provocavit. Verum *Carolostadius* disputationem refugiens, edidit libellum: *Defensio adversus Ioannis Eckii monomachiam:* cui *Eckius* extemplo respondit per librum: *Defensio contra amarulentas Andreae Bodenstein Carolostadini invectiones.* Aug. Vind. 1518. Ipse porro **Lutherus** obeliscis Eckii obiecit: *Asteriscos 30* erga cuiusmodi opusculum *Eckius* Lutherum per *Schedulam* ad publicam disputationem pariter ac Carolostadium invitavit.

50. 51. et: XLI. XLII. **Sylvestri Prieratis** dialogum a. 1517. memoratum Lutherus per *Responsionem ad Prieratem* enervare voluit: in eaque tam Papam quam Concilium errare posse affirmavit. Reposuit Prierias: *Replica ad fratrem M. Lutherum.* 1518. et: *Epitome responsionis ad M. Luther.* Lutherus vero vulgavit *Zwo harte ernstliche Schriften wider Silvestrum Prieratem.*

XLIII. et: 52. **Iacobus Hochstratus** in controversia

Reuchliniana superius identidem celebratus contra Lutherum concinnavit: *Apologiam ad SS. Leonem Papam X et Maximilianum Imperatorem.* Colon. 1518. ad quam Lutherus respondit: *Schedula contra Iacobum Hochstratanum.*

53. *Lutheri acta cum Legato Pontificio et reliqua scripta ex a. 1518.* **Lutheri** sermone adversus indulgentias, aliisve scriptis contra Papam vulgatis, ex iisque cognita perversa eiusdem doctrina, auctor Romam citabatur: cumque non compareret, Cardinali Legato Thomae de Vio Caietano res componenda committebatur. Recenset haec Lutherus in opere: *M. Lutheri acta apud D. Legatum Apostolicum Augustae Vindelicorum.* In his actis refert de se Lutherus: se coram Legato protestatum fuisse, quod homo sit, errareque possit, seque proin submittat determinationi S. R. Ecclesiae, aut etiam Universitatum. Interim verbo haud stetit, sed mense Octobri ad finem vergente clam discedens Augusta, sequentia edidit scripta:

54. *Appellatio M. Lutheri prima a Caietano ad Papam, facta Augustae mense Octobri 1518.* Eam vulgavit *Plat* Monum. C. Trid. II. 11.

55. 56. *Appellation oder Berufung an ein christliches freies Concil von dem Papst Leo X.* Wittenberg. Idem latine: *appellatio a Leone Papa X ad futurum liberum Concilium.* Extat in *Plat* Mon. C. Trid. II. 37. Iuvat hic paucis reflectere, quemnam iuris ordinem Lutherus in sua defensione, si iusta fuisset, tenuerit: primum recusat iudices sibi Romae datos tamquam suspectos nec satis peritos; dein comparens coram Iudice in Germania sibi dato, ante latam sententiam clam discedit ac appellationem ad Summum Pontificem interponit; tum etsi nondum sciret, quid Romae super appellatione a se interposita ageretur, eoque minus expectata Pontificis sententia denuo appellat ad futurum Concilium; imo ipsorum etiam Conciliorum auctoritatem postremo reiicit, atque adeo nullum prorsus in his terris iudicem admittit.

57. 58. *Wider den falschgenannten geistlichen Stand des Pabsts und der Bischöfe.* Wittenberg. 1518. Et latine: *adversus falso nominatum statum ecclesiasticum Papae et Epporum.*

59. 60. *Sermo de excommunicatione.* Wittenbergae habitus, et sub titulo: *De virtute excommunicationis* — latine Lipsiae editus.

61. *Epistola ad Leonem X Papam* contra indulgentias. 1518. In ea supremam Papae auctoritatem non negat.

62. *Decem praecepta Wittenbergensi praedicata populo per M. Luther Augustinianum.* Lipsiae. 1518.

63. *Glosse auf Pabst Leonis Breve an Caietanum.* Wittenberg. 1518.

64—66. *Reliqua opera anni 1518. contra Primatum et pro Luthero.* **Academiae Wittenbergensis** *epistola ad Carolum de Miltitz, ut Lutherus in Germania locisque tutis audiatur;* — item: *epistola ad Leonem X in causa Lutheri.* 1518.; — et: *epistola ad Fridericum Saxoniae Ducem in causa Lutheri.* 1518.

67—71. **Ulr. de Hutten** *Nemo* Basileae. 1518. alia editio eiusdem anni Aug. Vindel. Item: *ad Carolum Imp. adversus intentatam sibi a Romanistis vim et iniuriam conquestio;* — porro: *ad Albertum Brandenburgensem et Fridericum Saxoniae Ducem, Principes Electores, aliaeque ad alios epistolae.* 1518. Eiusdem: *aula, dialogus.* 1518. Basileae.

72. **Ioan. Oecolampadius,** *Gregorii Neocaesareensis dependentia Petri.* Basileae. 1518.

73. **Ioan. Nannis** *disputatio de Papae monarchia.* 1518.

XLIV—XLVII. *Pro Primatu et contra Lutherum.* **Leonis X** *R. P. duo diplomata ad Caietanum.* 1518.; — eiusdem *epistola ad Fridericum ducem Saxoniae;* — item *epistola ad Thomam Caietanum;* — et: *nova decretalis de indulgentiis.* 1518.

XLVIII. **Thomae Caietani** *epistola ad Fridericum Saxoniae Ducem.* 1518. ad quam hic 8. Dec. 1518. respondit.

XLIX. **Richardi Bartholini** *de conventu Augustensi concinna descriptio, rebus etiam externarum gentium, quae interim gestae sunt, cum elegantia intersertis.* 1518.

L. **Erardi a Marka** *Bischofs zu Lüttich merkwürdiges Schreiben an Kaiser Max. I. und die auf dem Reichstage zu Augsburg 1518 versammelten Stände.*

LI. **Hieronymi Emseri** *opuscula.* Cracoviae. 1518. Auctor hic, ut paulo post narrabimus, distinctas iniit cum Luthero dimicationes.

LII. *Dr.* **Thomas Murner's** *Narrenbeschwörung.* Strassburg. 1518.

LIII—LVI. **Ioannes Maior** seu *Mayr*, Scotus, *disputatio de statu et potestate Ecclesiae; — de auctoritate Concilii supra Papam; — scholia in Evang. Matth. XVI.;* — et *disputatio de potestate Papae in temporalibus.* 1518.

A. 1519.

Omnis fere anni huius literatura e celebri *disputatione Lipsiensi* enata est: in qua *Ioannes Eck* omnium iudicio de Luthero triumphum reportavit. Congressus est Lipsiae primum cum *Carolostadio* diebus 27 Iunii usque 3 Iulii, dein cum *Martino Luthero* a 4 Iulii usque 14 Iulii, demum a 15 Iulii usque 30 Iulii denuo cum Carolostadio. Inter disputantes conventum quidem fuit, ne de actis disputationum quidquam publicaretur, nisi prius iudices sententiam tulissent; sed cum Eckii adversarii id non servando, mox finita disputatione libellos in vulgus sparsissent, Eckius quoque ad defendendam veritatem scribere coactus fuit.

Disputationis Lipsiensis literatura.

LVII. **Ioannis Eckii,** et **Martini Lutheri** *disputatio in studio Lipsiensi futura.* 1519. Est annunciatio disputationis, ad quam per Eckium tam Lutherum quam Carolostadium iam 1518 invitatum fuisse supra diximus.

LVIII. 74. **Ioannis Eckii** *theses XIII pro disputatione;* — et **M. Lutheri** aeque *13 theses Eckianis oppositae.* In his thesibus, signanter 13-a de Ecclesia Romana et potestate Summi Pontificis agebatur: Eckio propugnante: ‚Romanam Ecclesiam etiam ante tempora Sylvestri aliis superiorem, et successorem Petri ac Vicarium Christi generalem semper agnitum fuisse eum, qui sedem beati Petri habuit et fidem;' Luthero autem opponente: ‚Romanam Ecclesiam esse omnibus aliis superiorem probari ex frigidissimis RR. PP. decretis, intra 400 annos natis, contra haec vero esse historias approbatas 1100 annorum, textus scripturae divinae, et decretum C. Nicaeni.' Lutherus insuper pluribus epistolis ad amicos, nominatim *Spalatinum*, *Scheurlium*, *Langium* datis theses Eckianas impugnare, suamque

mentem ac intentionem Primatui Romano adversam manifestare satagebat.

75. **Petrus Mosellanus** *oratio de ratione disputandi praesertim in re theologica, quam nomine Georgii Saxoniae Ducis habuit in principio disputationis Lipsiensis.* 1519.

76. **Erasmi Roterodami** *epistolae, una ad Petrum Mosellanum, altera ad M. Lutherum.* 1519.

77. LIX. **Lutheri** *disputatio et excusatio adversus criminationes Ioannis Eckii.* 1519. Ac vicissim: **Ioannis Eckii** *disputatio et excusatio adversus criminationes M. Lutheri* 1519.

78—81. **Lutheri** *resolutiones ad Spalatinum super propositionibus suis Lipsiae disputatis. 1519.* Item: *Resolutio Lutheriana super propositione sua tertia decima de potestate Papae.* 1519. In his scriptis contra Primatum multa profert, signanter: inter articulos Ioannis Huss vel Bohemorum multos esse plane christianissimos et evangelicos, quos non possit universalis Ecclesia damnare, uti illum, quod non sit de necessitate salutis, credere, Romanam Ecclesiam aliis superiorem; Primatum Romani Pontificis non esse iure divino, Petrum solum honoris primatum habuisse inter Apostolos, etc. — Eiusdem **Lutheri** *Sermon, gepredigt zu Leipzig auf dem Schloss, am Tage Petri und Pauli, zu der Zeit der Disputation.* 1519. item: *Unterricht auf etliche Artikel, die ihm von seinen Abgönnern aufgelegt und zugemessen werden.* 1519.

LX—LXIV. **Ioannis Eckii** *disputatio et positiones cum Andrea Carolostadio Lipsiae disputatae.* 1519. Item: *contra Martini Luther obtusum propugnatorem Andream Carlstadium, non potentem capere, quomodo aliquid sit totum a Deo, et non totaliter.* Ingolstadii. 1519. Eiusdem *expurgatio contra resolutiones Lutheri; — epistola ad Iac. Hochstratanum de disput. Lipsiensi; — epistola ad Fridericum Electorem de eadem disputatione.*

82—85. Memorata Eckii scripta, cumprimis epistola ad Fridericum Saxoniae Ducem, novas replicas Lutheri et Carolostadii provocarunt. **Andr. Carlstadt** *Schrift an Churfürst Friedrich auf D. Eckens Anklage;* — **Lutheri** *Schreiben an Churfürst Friedrich wegen D. Eckens Brief.* Eiusdem *apologia contra Ioannem Eckium;* et : *epistola super expurgatione Eckiana.*

LXV. LXVI. 86. 87. **Lutherus, Franciscani Jüterbocenses**, et **Eckius.** Inter concertationes de disputatione Lipsiaca praeteriri haud possunt novi Lutheri adversarii, *Franciscani Jüterbocenses*, qui XIV propositiones e scriptis Lutheri excerptas tamquam haereticas denunciarunt Eppo Brandenburgensi. Contra hos vulgavit *Lutherus epistolam ad fratres Minores Jüterbocenses*, contumeliis plenam, et in ea contendit: laico habenti auctoritatem Scripturae plus esse credendum quam Papae, Petrum non fuisse principem Apostolorum, Papam humano solum iure Vicarium esse Christi. Reposuit ad hanc epistolam *Ioan. Eck*, sub titulo: *responsio ad criminatricem M. Lutheri Wittenbergensis offensionem super iudicio iustissimo facto ad articulos quosdam per Minoritas de Observantia Eppo Brandenburgensi oblatos.* Ingolstadii. 1519. Non tacuit *Lutherus*, sed exaravit *defensionem contra malignum Ioannis Eckii iudicium super aliquot articulis a fratribus quibusdam ei impositis*, in eaque denuo contra Curiam Romanam vehementius invectus, speciatim ius canonisandi Sanctos oppugnavit.

LXVII—LXXI. 88. 89. **Lutherus, Silvester Prierias, Hier. Emser, Eck.** Etiam *Silvester Prierias*, et *Emserus* sub concertationibus ex disputatione Lipsiaca exortis calamum strinxerunt. Prior quidem vulgando *epitomen responsionis ad Lutherum*, et *Modum solemnem et authenticum ad inquirendum et inveniendum et convincendum Lutheranos, valde necessarium, ad salutem S. Apost. Sedis, et omnium Ecclesiasticorum, in Martini Lutheri perditionem et eius sequacium.* Opusculum hoc a. 1519. compositum, sed primo post plures annos, quippe 1523 prima vice, dein 1553. revisum ac typis commissum fuit. Ad responsionem Prieratis *Lutherus* edidit *Annotationes* — Wittenbergae. 1519. Posterior, *Hier. Emser* ad Administratorem Eppatus Pragensis direxit scriptum: *de disputatione Lipsiensi, quantum ad Bohemos obiter deflexa est.* 1519. Occasionem scribendi nactus est Emserus e circumstantia illa, quod Hussitae Bohemi Lutherum ad occeptum reformationis opus prosequendum animaverint. *Lutherus* reposuit libello: *Ad Aegocerotem Emserianum M. Lutheri responsio;* quem confutavit *Emserus: assertione a venatione Lutheriana Aegocerotis.* Sed et *Eckius* in praesente controversia partem cepit, exarando opusculum: *ad malesanam Lutheri venationem super epistola Emseri de dis-*

putatione Lipsiaca, quantum ad Bohemos obiter deflexa est, responsio. Ingolstadii. 1519.

90—92. LXXII—LXXIV. **Melanchton, et Eck.** Proximus post Carolostadium Lutheri discipulus eiusque constans assertor *Philippus Melanchton* fideliter adstitit Luthero per disputationem Lipsiacam prostrato, et edidit libellum: *Melanchtonis contra I. Eckium defensio.* 1519. Item: *epistola ad amicum (Ioan. Oecolampadium) de colloquio Lipsiensi.* Melanchton, antequam in pugnam descenderet, de Ecclesia Romana eam fovit sententiam: quod inter Ecclesiam Romanam et Romanam Curiam distingvendum sit, nulloque modo Romanae Ecclesiae, ceu thalamo Christi, matri Ecclesiarum, resistere licere, at Romanae Curiae merito resisti per reges, principes etc. *Eckius* respondit Melanchtoni: *Excusatio ad ea, quae falso sibi Philippus Melanchton Grammaticus Vitebergensis super theologica disputatione Lipsica adscripsit.* Lipsiae. 1519. *Melanchton* novam adornavit *responsionem ad Eckium;* hic autem concinnavit *defensionem adversus Melanchtonem:* quae opuscula simul iuncta prodiere sub titulo: *Lipsicae disputationis epitome cum defensione D. Eckii adversus Melanchtonem, et Melanchtonis responsione.* 1519.

93—103. LXXV. LXXVI. *Reliqua opuscula de disputatione Lipsiensi.* Plura prodiere eiusmodi opuscula, quorum elenchus sequitur: *Disputatio excellentium doctorum Ioannis Eckii, Andreae Carolostadii, et Martini Lutheri. — M. Lutheri, Ioannis Eckii, et Andreae Carolostadii disputatio, quae coepta est Lipsiae die 27 Iunii a. 1519. ex Mss. cum editis collato. — Disputatio Ioannis Eckii et Martini Lutheri, quae Lipsiae coepta fuit die 4. Iul. 1519. —* **Ioannis Langii** *Lembergii oratio post finitam disputationem Lipsiensem habita encomium theologicae disputationis complectens* Lipsiae. In hoc libello continentur *Literae patentes Fac. Theol. Studii Lipsiensis* 25. Iulii 1519. exaratae pro parte Ioannis Eckii: in iisque testimonium praebetur de eo, quod in arduae disputationis serie *Ioannes Eckius* pro veritatis orthodoxae fidei tuitione intrepidum se obtulerit, strenuum pugilem in omnem partem armatum se gesserit, multa adversae partis obiecta eodem quo edebantur ordine recensuerit, nodosque retexuerit, suas vero sententias eximia Scripturarum peritia fretus confirmaverit, non levibus sophistarum tendiculis

nixus, aut vanis verborum fumis instructus egerit. — **Nicol. Amsdorff** *Schreiben an G. Spalatinum von der Disputation zu Leipzig.* — **Ioannis Cellarii** *epistola ad Capitonem de vera et constanti serie disputationis Lipsicae.* — *Historie der Disputation zu Leipzig.* — **Neminis Vitebergensis (Ioan. Montani)** *encomium Rubii Longipolli apud Lipsim, in errores, quos pueriliter commisit adversus Vitebergenses.* Lipsiae. — **Petri Mosellani** *epistola ad Iulium Pflug de disputatione Lipsiensi.* — *Eadem epistola cum annotationibus Heumanni.* — Contra Lutherum et pro Eckio scripsere insuper: **Ioannes Rubeus** *solutiones ac responsa Vitebergensium doctorum in publica disput. Lipsica contra fulmina Eckiana parum profutura, tumorque adventus et humilitas recessus eorum comparata.* — Eiusdem *ein neues Büchlein von der löblichen Disputation, öffentlich gehalten vor Fürsten und vor Herren, vor hochgelehrten und ungelehrten, in der werthen hochgepreissten Stadt* Leipzig. Opusculum ligata oratione deductum. — **Nullius Lipsiensis (Ioan. Cellarii)** *responsio ad Neminem Vitebergensem. (Ioan. Montanum.)*

Alia opera contra Primatum. Inter haec memorantur sequentia:

104. *Verzeichniss, ob man dem Papst in Dr. Luthers Sachen schreiben möchte.* 1519.

105. *Churfürst Friedrichs zu Sachsen Schreiben an den Pabst, wie der Cardinal Caietanus Martin Luthern zu Augsburg 1518. verhört.* 1519.

106. **Ioannes Oecolampadius** *Canonicorum indoctorum Lutheranorum ad Ioannem Eckium responsio.* 1519. Scripto huic occasionem dedit epistola Eckii ad Eppum Misnensem de ignorantibus canonicis Luthero adhaerentibus.

107. **Ioan. Frobenius** *epistola ad Lutherum, de felici reformationis Lutheri successu.* 1519.

108. **Petr. Mosellanus** *epistola ad Martinum a Lochav, Abbatem coenobii veteris Cellae.* 1519.

109. **Petr. Svavenius** *apologia pro Petro Mosellano praeceptore contra Ioannem Cellarium, cum epistola ad Mosellanum.* 1519.

110. *Schutzrede und christliche Antwort eines ehrbaren Liebhabers göttlicher Wahrheit der heil. Schrift, auf etliche Wi-*

dersprüche, mit Anzeigung, warum Dr. Martin Luthers Lehre nicht als unchristlich verworfen, sondern mehr als christlich gehalten werden soll. 1519.

111. **Ioannes Chiemensis** Eppus, *onus Ecclesiae.* 1519. Liber anno 1519. compositus, sed tardius editus, quoad doctrinam quidem videtur esse orthodoxus, et Lutheri haeresi haud favens: in carpendis tamen Ecclesiasticorum vitiis et de Romana Curia sic omnes iusti et recti limites est transgressus, ut inter libros prohibitos reponi meruerit. Cap. 19. de indispositione Romanae Curiae scribens ait: ‚Inprimis sedes bestiae, id est, Ecclesiae perversae, est in Curia Romana, cuius regnum est tenebrosum.‘

112. 113. **Brixius** *in Thomam Morum Anglum Chordigerae* (Lutheri) *calumniatorem Anti-Morus silva.* Paris. 1519. Adiacent: *Erasmi Roterodami ad Brixium, et huius ad illum epistolae.*

114. 115. **Ulricus Velenus** Minhoniensis, *in hoc libello gravissimis certissimisque et in S. Scriptura fundatis rationibus variis probatur, Apostolum Petrum Romam non venisse, neque illic passum; proinde satis frivole et temere Romanus Pontifex se Petri successorem iactat et nominat.* 1519. Etiam germanica versio extat: ‚In diesem Büchlein wird mit mancherlei tapfern und gegründeten Ursachen bewährt, dass der Apostel Petrus nach Rom nicht gekommen, noch alda den Tod gelitten.‘ Exiguae molis libellus in duas tribuitur particulas: quarum prior, ut ipse Auctor in praefatione scribit, decem et octo comprehendit *persvasiones*, quod Petrus numquam post Christi passionem Romae fuerit, et quod Hierosolymis et non Romae passus sit; posterior septem habet *cavillos* quibus Romana Curia illis persvasionibus occurere consvevit, quibus tamen vicissim septem correspondent responsiones, eos non aliter atque rudera quaedam dissipantes.

Pro Primatu sequentia ex a. 1519. notantur opuscula:

LXXVII. LXXVIII. **Leonis X** *Papae Brevia ad Pfeffingerum et Spalatinum.* 1519. item *Breve ad Lutherum* mense Novembri 1519.

LXXIX. **Laurentii de Medicis** *Card. epistola ad Georgium Spalatinum.* 1519.

LXXX. **Hier. Dungersheim** *epistolae ad Mart. Lutherum.*

LXXXI—LXXXIII. **Car. Miltitz** *Schreiben an Pfeffinger; — an Churfürst Friedrich; — an G. Spalatinum und M. Lutherum.*

LXXXIV. **Frid. Nausea** *contra universos fidei catholicae adversarios in symbolum Apostolorum catholica.* Moguntiae. 1519.

LXXXV. **Gabr. Biel** *defensorium obedientiae Pontificis ad Ecclesiam Romanam* Hagenoae. 1519. Liber Sec. XV. ad Pium II PP. directus, denuo typis vulgatus.

A. 1520.

Lutheri *scripta contra Primatum.* Lutherus hoc quoque anno plura emisit in lucem opuscula adversus Primatum, ac praeterea scriptas instituit cum suis adversariis velitationes. Prioris generis sunt:

116. *Vom Amt der Schlüssel.* 1520. in forma epistolae ad anonymum directae.

117. *De potestate Papae resolutiones.* 1520.

118. *Sermon von dem Bann.* 1520. Leipzig.

119—122. *Epistolae:* 1. ad Carolum V Imp. 2. ad Adolphum Ecclesiae Merseburgensis Eppum. 3. ad Albertum Electorem Moguntinum. 4. ad eundem *contra delatores et malevolos.* 5. Biga epistolarum Lutheri et Melanchtonis ad Thurzonem Eppum Vratislaviensem.

124. *Oblatio sive protestatio.* 1520.

125—127. *An den christlichen Adel deutscher Nation von des christlichen Standes Besserung.* Wittemberg. 1520. Item *ebendieselbe Schrift, durch Luther selbst gemehrt und corrigirt.* 1520. Demum: *Hienach folgt, so D. M. Luther neulich gemacht hat von christlichen Standes Besserung, welches in dem ersten gedruckten Büchlein nicht begriffen ist.* 1520. In libro hoc, ut omnium mentes a Romano Pontifice abalienaret, recensuit quam diligentissime abusus, ut vocat, Curiae Romanae, omnique exuta reverentia abiudicat Pontifici potestatem declarandi sensum S. Scripturae aut Concilium indicendi.

128. 129. *Praeludium de captivitate Babylonica Ecclesiae.* 1520. etiam germanice: *Von der Babylonischen Gefängniss der Kirche.* Libro hoc omne virus suum evomuit, ipsa fidei mysteria

evertendo. De Primatu sic se enunciat: ‚Ipse (R. Pontifex) solum id agit, ut suis decretis et iuribus opprimat, et in potestatis suae tyrannidem captivos illaqueat. Obsecro, quo iure Papa super nos constituit leges? quis dedit ei potestatem captivandae huius nostrae libertatis per baptismum nobis donatae? — Dico itaque, neque Papa, neque Eppus, neque ullus hominum habet ius unius syllabae constituendae super christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu.‘ In conclusione operis addit: ‚auditum audio, paratas esse denuo in me bullas et diras papisticas, quibus ad revocationem urgear aut haereticus declarer. Quae si vera sunt, hunc libellum volo partem esse revocationis meae futurae; — reliquam partem propediem editurus sum talem, qualem hactenus non viderit nec audierit Romana Sedes etc.‘

130. *Epistola ad Leonem X Summum Pontificem, et tractatus de libertate christiana.* Wittenbergae. 1520. Epistola est irrisoria et S. Sedi contumeliosissima; tractatus autem ei adnexus omnem tollit Hierarchiam, imo et superioritatem secularem, fuitque liber iste reipsa causa secuti tumultus rusticorum.

131. *Von den neuen Eckischen Bullen und Lügen.* Wittenberg. 1520. Edita per S. Sedem adversus errores Lutheri bulla, mox in eam inaudita rabie et impudentia invehi, Summumque Pontificem ut antichristum lacerare perrexit Lutherus. Praeter primum hoc contra Bullam opus vulgavit et alia, ut sequitur.

132. *Adversus execrabilem antichristi bullam.* 1520. opusculum hoc sic concludit: ‚Sicut ipsi me excommunicant pro sacrilega haeresi sua, ita eos rursus ego excommunico pro sancta veritate Dei.‘

133. 134. *Assertio omnium articulorum M. Lutheri per bullam Leonis X damnatorum.* 1520. In hoc libello singula errorum suorum monstra propugnans, dicit: docendos esse christianos plus diligere excommunicationem quam timere. Prodivit et germanice: *Grund und Ursache aller Artikel, so durch die römische Bulle unrechtlich verdammt worden.*

135. 136. *Appellatio ad Concilium a Leone X denuo repetita et innovata.* Wittenbergae. 1520. et germanice: *Appellation oder Berufung an ein christlich freies Concilium von dem Pabst Leo und seinem unrechten Freveln erneuert und repetirt.* In opusculo praesenti ‚appellat a Leone tamquam ab iniquo, temerario etc. iudice, et tamquam ab antichristo.

137—140. *Exustionis antichristianarum decretalium acta; —* item: *Quare Pontificis Romani et discipulorum eius libri a D. M. Luthero combusti sint? Commonstret vicissim quisquis volet, cur M. Lutheri libros exusserint?* 1520. tum germanice: *Warum des Pabsts und seiner Jünger Bücher von Dr. M. Luther verbrannt seien?* Wittenberg 1520. et: *Kurze Geschichte, wie die antishristlichen Decretalen von M. Luther verbrannt worden sind.* His libellis comprehenditur historia combustionis Iuris Canonici, Bullae Leonis et aliorum librorum die 10 Dec. 1520 a Luthero facta: super cuiusmodi actu Lutherus ipse sequens expedivit ad Spalatinum programma: ‚Anno 1520 decima Decembris hora nona exusti sunt Wittenbergae ad orientalem portam iuxta s. crucem omnes libri Papae: decretum, decretales, Sextus, Clementinae, Extravagantes, et bulla novissima Leonis X, item summa angelica, Chrysoprasus Eckii, et alia eiusdem auctoris, Emseri, et quaedam alia, quae adiecta per alios sunt: ut videant incendiarii Papistae, non esse magnarum virium libros exurere, quos confutare non possunt. Haec erunt nova.' *)

141. *Die Bulle des Ecclesiasten zu Wittenberg wider die päpstlichen Bischöfe.*

142. *Ohne Ablass von Rom kann man wohl selig werden, durch Anzeigung der göttlichen heil. Schrift.*

143. *Eine christliche und fast wohl gegründete Beweisung von dem jüngsten Tage und von seinen Zeichen.*

144. *Wie man das heilige Evangelium unsers Herrn Jesu Christi umkehren will mit einem andern Evangelio.*

145. *Iudicium de phrenecticis sive satanicis obsessis.*

146. *Schrift von dreierlei Weise, Menschenlehre zu meiden.*

147. *Cogitationes de scandalis mundi et puero Iesu, et collatio Cuculli et Papae.* Omnia haec postremo designata scripta, contra S. Sedem directa, nota anni et loci destituuntur, Luthero tamen auctori attribuuntur.

Lutheri *controversiae cum Theologis Catholicis.* Anno 1520 pariter ac annis prioribus plura inter Lutherum ex una, et partim iam memoratos partim novos Catholicos Theologos ex

---

*) *Riffel* christliche Kirchengeschichte der neuesten Zeit. I. B. Mainz. 1841. p. 176.

altera parte vulgabantur controversa scripta, quae nunc recensere cupimus.

LXXXVI. 148. 149. **Ambrosius Catharinus**, *apologia pro veritate catholicae fidei contra pestifera Lutheri dogmata.* Florentiae. 1520. Primatum Romanum contra Lutherum insigniter tuetur. Respondit **Lutherus** duobus libellis: *Responsio ad librum Ambrosii Catharini de Primatu Papae*, et: *De visione Danielis;* in hoc posteriori 12 facies Romani Pontificis sic pingit, ut per eas omnem divinum in Ecclesia cultum in ludibrium verterit.

LXXXVII. **Silvester Prierias** novum exaravit magni momenti opus, quo Lutherum penitus prostravit: *Errata et argumenta Lutheri recitata, detecta, repulsa, et copiosissime trita.* Romae. 1520. Agit in praeclaro opere ‚de iuridica ac irrefragabili veritate Romanae Ecclesiae Romanique Pontificis.'

LXXXVIII—XCI. 150—154. **Augustinus Alveldensis** O. S. Fr. *declaratio super Apostolica Sede, an videlicet sit divino iure nec ne, anque Pontifex, qui Papa dici coeptus est, iure divino ipse in ea praesideat?* Lipsiae. 1520. item germanice: *Ein gar fruchtbares und nutzbarliches Büchlein von dem päbstlichen Stuhl und vom S. Peter, und von den, die wahrhaftige Schäflein Christi sind, die Christus unser Herr Petro befohlen hat in seine Hütte und Regierung.* Leipzig. 1520. Auctor capitalem Lutheri eiusque sequacium quaestionem de Pontificis potestate, num sit iuris divini, pertractat non, ut ipse in praefatione innuit, ex SS. Patribus vel aliis Scriptoribus Ecclesiasticis, quos omnes indiscriminatim reiiciant Lutherani novatores, sed ex ipsis Sacris Literis, quae repudiari non possint. Opus Alveldi vehementer commovit Lutherum et asseclas, vulgatisque scriptis in eum insurrexerunt. **Lutherus** quidem sequenti libello: *de Papatu Romano adversus Romanistam Lipsiensem.* Wittenbergae, 1520. et germanice: *Von dem Pabstthum zu Rom wider den Romanisten zu Leipzig.* Ex asseclis autem Lutheri: **Ulr. Velenus** nova editione libri de itinere Romano Petri, supra a. 1519. recensiti; porro **Ioannes Veltkirch** *confutatio inepti et impii libelli fr. Aug. Alveld, Franciscani Lipsici, pro D. M. Luthero.* Wittembergae. 1520. et **Ioannes Lonicerus** *contra fratrem Augustinum Alveldensem*, Wittemb. 1520. Adversariis suis respondit **Alveldensis** per librum: *Malagma optimum*

contra Ioannem Lonicerum et M. Lutherum. Suppetias eidem insuper tulit: **Ioan. Fritzehans** *epistola exhortatoria ad fr. Aug. Alveldianum, ne terreatur et conturbetur confutatione Ioannis Veltkirchen, quia se ipsa indigna, cum sit contumeliosa.* 1520.

XCII. **Hier. Emser** sub nomine *Thomae Rhadini* vulgavit: *Oratio contra M. Lutherum.* Romae, Coloniae, Lipsiae. 1520.

XCIII. 155. 156. **Colonienses** et **Lovanienses** Theologi iam a. 1519. damnarunt Lutheri errores. Cum enim *Lovanienses*, qui adhuc a. 1518 Lutheri scripta Lovanii publice vendi impediverant, mense Februario 1519 ad Facultatem Theol. Coloniensem articulos ex Lutheri libris extractos misissent, iudiciumque de illis requisivissent, *Colonienses* mense Augusto 1519. sententiam tulerunt condemnatoriam, quam mense Novembri 1519. protinus excepit condemnatio Lovaniensis, approbante *Cardinali Derthusiensi.* Acta haec evulgata sunt in libro: *Epistola R. D. Card. Derthusensis ad Facultatem Th. Lovaniensem. Eiusdem Facultatis doctrinalis condemnatio, qua condemnatur doctrina M. Lutheri, doctoris Theol. Univ. Wittemb. — Condemnatio facultatis th. Coloniensis adversus eiusdem Martini doctrinam.* Lovanii. 1520. In condemnationem hanc duarum celebrium Universitatum mire debacchari coepit Lutherus, qui tamen antea se ipsum submisit censurae ac examini Universitatis Lovaniensis. Adeo nimirum sibi parum constans erat, ut ad quos ipse iudices prius appellaverat, deinde cum contra eum pronunciassent, illos ut incompetentes, indoctos ac ineptos reiiceret. Contra sententiam condemnatoriam dictarum Universitatum ex parte **Lutheri** vulgatum est duplex scriptum: *Condemnatio doctrinalis librorum M. Lutheri, per quosdam nigros nostros Lovanienses et Colonienses facta.* 1520. et: *Responsio M. Lutheri ad articulos, quos magistri nostri Lovanienses et Colonienses ex resolutionibus et propositionibus de indulgentiis et assertionibus earum excerpserunt, ac veluti haereticos damnaverunt.* 1520.

Reliqua opera contra Primatum.

157. **Ioan. Huss** *liber egregius de unitate Ecclesiae, cuius auctor periit in C. Constantiensi. Tu, quaeso, candide mi lector, non quis, sed quid dicatur, attende. Explicit tractatus*

magistri Ioannis Huss, quem collegit a. D. 1413. et est pronunciatus publice in civitate Pragensi. Moguntiae. 1520. De auctore necessaria diximus in Sec. XV literatura.

158—161. **Andr. Carolostadii** *Theses von päbstlicher Heiligkeit, dass sie allzuviel irren kann.* Wittenberg. 1520. item: *Appellation zu dem allerheiligsten gemeinen Concilio, christlicher verständiger Versammlung.* Wittenberg. 1520. Idem Carolostadius resumsit Disputationem Lipsiensem, et contra *Eckium* vulgavit: *Confutatio adversus defensivam epistolam I. Eckii, quam temere conscripsit pro assertione deridiculae et anxiae inventionis, qua dixit Lipsiae, dum acriter urgeretur.* Vitebergae. 1520. item: *Verba Dei quanto candore et quam sincere praedicari debeant, contra I. Eckium.* Viteb. 1520.

162. *Epistola* (anonymi Lutherani) *de magistris nostris Lovaniensibus, quot et quales sint, quibus debemus magistralem illam damnationem Lutherianam.* 1520.

163. **Ioan. Franc. Cotta** Lambergius, poëta laureatus, *Eckius dedolatus. Impressum per Agrippam Panoplium Regis Persarum bibliopolam, L. Simone Samaritano et D. Iuda Schariottide Consulibus, in urbe Lucernarum apud Confluentes Rhenum et Istrum.* 1520. Auctor coniicitur *Huttenus.* Enormis est haec satyra. Existit et alia editio, in qua additum legitur: *Impressum in occipitio Germaniae.*

164. *Conciliabulum Theologistarum adversus Germaniae et bonarum literarum studiosos Coloniae celebratum.* 1520.

165. *Brevis commemoratio rerum Coloniae Agrippinae gestarum in causa Lutheri 1520.*

166. *Declaratio quorumdam articulorum pro usu et utilitate reipublicae Germanicae nationis, imo vero totius christianae Religionis.* 1520.

167—176. **Ulr. Huttenus** plura A. 1520 conscripsit contra Ecclesiam Romanam opuscula. Signanter *epistolae veteres Academiarum Parisiensis, Oxoniensis, et Pragensis, cum mentione historiae de Ioanna Papissa nec non de tollendo schismate, et libertate a servitute Papali asserenda* etc. quae ante 200 annos scriptae fuerant; — aliud opusculum, in quo calumniatur, Rom. Pontifices semper obstitisse Imperatoribus, sub titulo: *Anzeige, wie allwegen sich die römischen Bischöfe oder Päbste gegen die deutschen Kaiser gehalten haben, auf die kürzeste Weise*

aus Chroniken und Historien gezogen; — porro: *Klagen und Vormahnung gegen die übermässige unchristliche Gewalt des Pabsts zu Rom, und der ungeistlichen Geistlichen. Durch Ulrich v. Hutten, Poëten und Orator der ganzen Christenheit. Iacta est alea.* 1520. — *Bulla Leonis X contra errores M. Lutheri et sequacium, cum glossis et praefatione Ulr. Hutteni.* 1520. Extant et germanicae editiones: *Die verteutschte Bulle unter dem Namen Pabst Leo X wider D. M. Luther ausgegangen;* et: *Inhalt päbstlicher Bulle wider M. Luther aufs Kürzeste geteutscht.* Ingolstadt. 1520. Eandem Bullam tum carmine tum soluta oratione oppugnavit in alio libro: *Trias Romana.* Vulgavit insuper: *De unitate Ecclesiae conservanda et schismate, quod fuit inter Henricum IV. Imp. et Gregorium VII P. M., cuiusdam eius temporis theologi liber, in vetustissima Fuldensi bibliotheca ab Hutteno inventus.* 1520.; — *Dialogi: Fortuna, Febris prima, Febris secunda, Trias Romana, Inspicientes.* 1520.; — *in incendium Lutheranorum exclamatio.* 1520.

177. **Matthaei Gnidii** *epistola ad eruditos Germaniae, M. Lutherum, Ulr. Huttenum, et populum Germaniae.* 1520.

178. **Curtius Malaciola** *dialogus: Bulla.* 1520. Contra bullam Leonis X. et Ioannem Eck.

179. **Udalrici Hugnaldi** *dialogus, studiorum suorum prooemium et militiae initium.* 1520. Pro Luthero.

Praeter haec opuscula, notari insuper possunt aliquot *scripta volantia* et *satyrae:*

180. *Eine Klage und Bitte der deutschen Nation an den allmächtigen Gott um Erlösung aus dem Gefängniss des Antichrists.* 1520. Versibus constat.

181. *Der Curtisan und Pfründenfresser.* 1520.

182. *Ein schöner Dialogus von zweien guten Gesellen, genannt Hans Tholl, und Claus Lamp, sagend von Antichrist und seinen Jüngern.* 1520.

183. *Das Wolfgesang.* 1520. Videtur esse satyra contra *Murnerum* directa.

Pro Primatu.

XCIV—XCVI. Plures *epistolae* contra errores Lutheri: **Ioannis** Eppi **Misnensis,** — **Alberti** AEppi **Moguntini,** — **Adolphi** Eppi **Merseburgensis.**

XCVII—C. **Leonis X** *PP. Bulla contra errores Martini Lutheri et sequacium.* Romae. 1520. Eiusdem *Brevia duo ad Albertum Moguntinum.* 1520. item *Breve ad Fridericum Electorem Saxoniae.* 1520.

CI. CII. *Mandata et decreta Praesulum contra Lutherum:* Eppi *Herbypolensis*, et *Eichstettensis.* 1520.

CIII—CV. **Ioannes Eck** *epistola de legatione sua adversus Lutherum.* 1520. et: *Schrift an die Universität zu Wittenberg wegen der aus Rom mitgebrachten Bulle.* 1520. item: *Schreiben an Herzog Johann in derselben Sache.* 1520.

CVI. **Henricus VIII** Rex Angliae, cumprimis ea Lutheri temeritate commotus, quod omnia fere doctrinae Catholicae capita ac mysteria oppugnaret, defensionem suscepit Ecclesiae Catholicae pluribus exaratis scriptis (ut suo loco occurret). Anno 1520. concinnavit libellum *pro Primatu R. P. et Indulgentiis contra Lutherum.*

CVII. 184. **Thomas Murner** *von dem Pabstenthum, d. i. von der höchsten Obrigkeit christlichen Glaubens wider D. M. Lutherum.* Strassburg. 1520. Obiectiones Lutheri sex capitibus convellit. Contra hunc auctorem prodivit: **Matthaei Gnidii** *defensio christianorum de cruce, i. e. Lutheranorum, cum pia admonitione fratris Th. Murner Lutheromastygis, quo sibi temperet a conviciis et stultis impugnationibus Lutheri.* Hagenoae. 1520.

CVIII. **Constantius Eubulus** *Moventinus, de virtute clavium, et bulla condemnationis Leonis X contra Lutherum.* 1520.

CIX. **F. I. Cremonensis Dominicani** *revocatio Martini Lutheri ad S. Sedem.* Cremonae. 1520.

CX. **Claudius Seysellus** *adversus errores et sectam Waldensium disputationes.* Paris. 1520.

CXI. **Paulus Constantius** *de causa Boëmica. Vulgo refragari quosdam celeberrimi Constantiensis Concilii sententiae, qua Hussitae damnati sunt, constat. Quare visum est mihi hunc de ea re in lucem edere librum, ut videtur, a doctis quibusdam scriptum, quo palam fiat universo orbi, qua ex causa Hussitae damnati sint, et S. Romanae Ecclesiae, celeberrimique Concilii illibata maneat auctoritas. Lector animum affer liberum, ronchos, supercilium et nugas ablega ad haereticorum inquisitores.* 1520.

A. 1521.

Lutheri *scripta contra Primatum:*

185. *Kurze Form, die 10 Gebote Gottes und den christlichen Glauben zu betrachten und das Vater unser zu beten.* Wittenberg. 1521. Est quasi prima editio *Catechismi Lutheri.*

186. *Unterricht der Beichtkinder über die verbotenen Bücher Luthers.* 1521.

187. *Abhandlung von der Beicht, ob der Pabst Macht habe, sie zu gebieten.* 1521.

188—193. *Acta Lutheri coram S. Caesarea Maiestate, Principibus Electoribus* etc. In opusculo hoc conatur declinare adaequatum responsum ad demandatam sibi revocationem sive retractationem doctrinae in libris suis propositae, et de tyrannide Papali conqueritur, declaratque se nec Papae nec Conciliis solis credere, cum erraverint saepius sibique contradixerint! De conventu seu Comitiis *Wormatiensibus*, in quibus de retractatione ista actum fuit, plura evulgavit Lutherus scripta: nominatim *Antwort auf Churfürst Friedrichs Schrift, dass er auf kais. Befehl etliche Artikel widerrufen sollte; — Epistolae ad Carolum V Imp. post abitionem ex conventu imperiali Wormatiae; — ad Status Imperii Romani Wormatiae congregatos; — Schreiben an Lucas Cranach, Maler zu Wittenberg, von seinem Verhör zu Worms und itziger Gefängniss; — Responsio extemporaria ad articulos, quos magistri nostri ex Babylonica et assertionibus eius excerpserant, quos venienti Wormatiam ad imperialem Conventum obiicerent.* 1521.

194. *Passional Christi und Antichristi.* 1521.

195. *Harte doch christliche Schrift an den Cardinal und Erzbischof zu Magdeburg und Mainz, den Ablass belangend.* 1521.

196. *Sermo, docens, abusus, qui in Ecclesiam irrepserunt, non manibus sed virtute verbi exterminandos esse.* 1521. post reditum ex Pathmo.

197. *Apologia Christi Domini nostri pro M. Luthero ad urbem Romam.* 1521. Opponitur Bullae Leonis X contra Lutherum.

198. *Christianissimi Wittenbergensis Gymnasii multarum*

disputationum paradoxa et plane aenigmata in papistica illa mendaciis confusissima Ecclesia; vulgaria vero verae Christi Ecclesiae pronunciata; auctoribus Luthero, Carolostadio, Melanchtone. 1521.

199. *Disputatio de excommunicatione.* 1521.

• *Eiusdem Lutheri controversiae cum adversariis:*

CXII. 200. 201. **Ambr. Catharinus** *excusatio disputationis contra M. Lutherum ad universas Ecclesias. Continentur autem hic causae, quas reddidit sacrilegae combustionis ad verbum; item oppugnationes ac defensiones, quas tribus libellis nefandissimis edidit adversus bullas pontificias; ibi damnatos articulos in suis verbis positos licebit inspicere, et novas atque intolerabiliores plurimas blasphemias, praesertim alterius opusculi, quod babylonicae captivitatis ecclesiae praeludium non abs re neque sine mysterio nutuque Dei inscribitur.* Florentiae. 1521. Respondit **Lutherus**: *ad librum eximii magistri A. Catharini, defensoris Silvestri Prieratis acerrimi, responsio, cum exposita visione Danielis de antichristo.* Wittenbergae. 1521. item: *Revolutio Antichristi ex Propheta Daniele contra Catharinum.*

CXIII—CXIX. 202—207. **Hier. Emserus** hoc anno longam instituit cum Luthero concertationem, uti numerus scripti-uncularum ab utrinque evulgatarum docet. 1. **Emser** *wider den falsch genannten Ecclesiasten und wahrhaftigen Erzketzer M. Luther Verwarnung.* Leipzig. 2. Idem, *wider das unchristliche Buch M. Luthers Augustiners an den teutschen Adel ausgegangen. Hüte dich, der Bock stosst dich.* Leipzig. 3. **Luther** *epistola ad Caprum Lipsiensem*, et germanice: *An den Bock zu Leipzig Dr. M. Luther.* Wittenberg. 4. **Emser** *an den Stier zu Wittenberg.* 5. **Luther** *auf des Bocks zu Leipzig Antwort D. M. Luther.* Wittenberg. 6. **Emser** *auf des Stiers zu Wittenberg wüthende Replica. Addita est lima prioris libelli contra reformationem Lutherianam.* 7. **Luther** *auf das überchristliche, übergeistliche, und überkünstliche Buch Bock Emsers zu Leipzig Antwort D. M. Luthers. Darin auch Murners, seines Gesellen, gedacht wird. Lieber Bock stoss mich nicht.* Wittenberg. 8. **Emser** *quadruplica auf Luthers jüngst gethane Antwort, seine Reformation belangend.* Leipzig. 9. **Luther** *ein Widerspruch Dr.*

Luthers seines Irrthums, erzwungen durch den allerhochgelehrten Priester Gottes, Herrn Hier. Emser, Vicarium zu Meissen. Mit Vorrede Luthers. 10. **Emser** *Bedingung auf Luthers ersten Widerspruch.* Dresden. 11. **Luther** *eine Warnung an den Bock Emser.* 12. **Emser** *Antwort auf die Warnung oder Schandbuch durch ungereimte Reimen ohne einen Namen ausgegangen.* 13. **Luther** *ein hübsches Lied von dem Bock von Leipzig.*

CXX. 208. **Iacobus Latomus** *articulorum doctrinae M. Lutheri per theologos Lovanienses damnatorum ratio ex sacris Literis et veteribus tractatoribus.* Antwerpiae. 1521. Respondit **Lutherus** *rationis Latomianae pro incendiariis Lovaniensis scholae sophistis redditae Lutheriana confutatio.* Wittenbergae. 1521.

CXXI—CXXIII. 209. **Facultas Theol. Parisiensis** condemnavit pariter Lutheri errores, prout docet scriptum: *Determinatio Theologiae Fac. Parisiensis super doctrinam Lutherianam.* Paris. 1521. In alia editione additur: ‚super doctrina Lutheriana hactenus per eam visa.' Prodiit et gallice: *Determination de la Faculte theologale de Paris sur la doctrine de Luther.* Paris. 1521. Extat et tertia editio cum appendice: ‚Eine teutsche Ermahnung zu Ende dazu gesetzt.' **Lutherus** contra determinationem Parisiensem scripsit: *Gegenurtheil oder Folgrede über das Urtheil der Theologen zu Paris.* Wittemberg. 1521.

Reliqua opera contra Primatum.

210—214. **Philippus Melanchton** *loci communes rerum theologicarum, seu hypotyposes theologicae.* Wittenbergae. 1521. Opere hoc systema quodpiam doctrinarum Lutheri, incertarum nullaque methodo vagantium, stabilire voluit: sed cum Magister sibi parum constans esset, de anno in annum et Melanchton opus suum mutare necesse habuit. Idem scripsit: *Apologiam pro Luthero adversus furiosum Theologastrorum Parisiensium decretum.* 1521. per scommata et convicia, more Lutheri, refellere satagens opus Parisiense. Prodivit et germanice: *Schutzrede für D. M. Luther wider das wüthende Urtheil der Pariser Theologen.* Cum Apologia haec Melanchtonis subseque per Facultatem Parisiensem damnata extitisset, prodivit libellus: *Determinatio secunda almae Fac. Th. Parisiensis super apologiam Philippi*

Melanchtonis, contra Theologos Parisienses. Melanchton insuper pro Luthero exaravit librum assumto nomine: **Didymi Faventini** *de Romani Pontificis monarchia oratio* contra orationem *Emseri*, qui sub nomine *Thomae Rhadini* a. 1520. latere voluit, ut suo loco diximus.

215. **Ioan. Oecolampadius** *paradoxon, quod non sit onerosa christianis confessio.* 1521. liber plenus invectivarum in Rom. Pontificem.

216—218. **Simon Hessus** *Luthero ostendit causas, quare Lutherana opuscula a Coloniensibus et Lovaniensibus sint combusta.* 1521. Alteri editioni libelli huius adiacet: *Dialogus Simonis Hessi et M. Lutheri Wormatiae nuper habitus.* 1521. Opuscula haec, quae et germanice prodierunt, plena sunt satyris. Scripsit adhuc Hessus: *In evangelici doctoris M. Lutheri laudem defensionemque elegiae III.* Erfordiae. 1521.

219—224. **Ulr. Huttenus** *das ist der Hochthurm Babel, id est, confusio Papae, darin Dr. Luther gefangen ist.* 1521. item: *Dialogi Huttenici novi perquam festivi: bulla, vel bullicida, monitor primus et secundus, praedones.* 1521. dein: *Invectivae in Hier. Alexandrum, Caracciolum, Cardinales, Eppos et sacerdotes, Lutherum Wormatiae in concilio Germaniae impugnantes, atque epistolae ad Carolum Caesarem, Albertum Card. Moguntinum, Bilibaldum Pirckheimerum,* porro: *Helii Eobani Hessi ad Hulderichum Huttenum, ut christianae veritatis causam et Lutheri iniuriam armis contra Romanistas prosequatur, exhortatorium; et Hulderichi Hutteni ad Helium Eobanum Hessum pro eadem re responsorium. Carmine elegiaco.* 1521. praeterea: *Concilia, wie man sie halten soll, — Ermahnung, dass ein jeder bei dem rechten alten christlichen Glauben bleiben und sich zu keiner Neuerung bewegen lassen soll, durch Conrad Zärtlin in 76 Artikel verfasst, zum Druck befördert durch Ulr. v. Hutten und mit dessen Vorrede.* 1521. demum: *Reformation, so der grossmächtigste Fürst und Herr, Sigmund, weiland Römischer Kaiser, in dem nächsten Concilio zu Costnitz, die christliche Kirche in beständige Ordnung zu bringen, vorgenommen hat.* 1521.

225. **Ioannis Fr. Pici Mirandulani** *opusculum de sententia excommunicationis iniustae pro Hieronymi Savonarolae innocentia.* Wittenbergae. 1521. Liber hic, de quo in Sec. XV.

Literatura sermo fuit, ex incidenti excommunicati Lutheri denuo in lucem productus est.

226. 227. **Eberlin de Günzburg** *neue Statuten aus dem Land Wolfaria, betreffend Reformirung geistlichen Standes;* et: *Etliche Artikel Gottes Lob und des heil. röm. Reichs und der ganzen teutschen Nation Ehre und gemeinen Nutzen belangend. Eine christliche Verwahrung zu allen Christen, wie man sich gegen dem heil. Evangelio halten soll.* 1521. Strassburg.

228. *Passio D. M. Lutheri secundum Marcellum.* 1521. Est scriptum ioculare eo tempore compositum, quo Lutherus Wormatiae fuerat et subin banno imperiali suppositus; complectitur historiam Comitiorum horum.

529. **Henrici Zutphaniensis** *propositiones sive confessio fidei.* Wittenbergae. 1521. Auctore subin carceri mancipato, Lutherus martyrii, ut vocat, historiam subiunxit.

230. **Nicolai Hausmanni** *epistola ad Nicolaum Tilomannum Canonicum Citzensem in causa Evangelica.* 1521.

231. **Ioh. Rhomanus** *das ist der hohe Thurm Babel, id est, Confusio Papae, darin D. Luther gefangen ist.* 1521.

232. **Ulrich Bossler** *v. Hassfurt, dialogus oder Gespräch des Apostolicums, Angelica, und anderer Specerey der Apotheken, antreffend D. M. Luthers Lehre und seinen Anhang.* 1521.

233. *Ein neuer Sendbrief von den bösen Geistlichen geschickt zu ihrem rechten Herrn. Eine Antwort von ihrem Erbherrn* (Lucifer.) 1521.

234. *Vom alten und neuen Gott, Glauben, und Lehre.* 1521.

235. *Disputatio pro Theologis Wittembergae habita.* 1521.

236. *Das deutsche Requiem der verbrannten Bullen und päbstlichen Rechten* Hagenau. 1521.

237. *Grund und Ursache aller Artikel Dr. M. Luthers, so in päpstlicher Bulle verdammt.* 1521.

238. *Ludus Lutheri a stolida et sacrilega Sorbonna damnati.* 1521.

239—249. Ex *satyris* notari possunt: *Diess Büchlein zeiget an die falschen Propheten. Von Hans Greifenberger zu Pforzheim. — Die Wittembergische Nachtigall. Von Hans Sachs. — Beklagung eines Laien, genannt Hans Schwalb, über viel Missbrauch christlichen Lebens. — Vortrefflich von dem Pfründ-*

markt der Curtisanen und Tempelknechten. — Ein Spiegel der Blinden. — Ein grosser Preis, so der Fürst der Höllen, genannt Lucifer, jetzt den Geistlichen, als Pabst, Bischof, Cardinal und dergleichen zuweist und anbietet. — Neue Zeitung auf das J. 1521, eine schriftliche Werbung, gethan von dem Fürsten der Hölle. — Epistola de non apostolicis quorumdam moribus, qui in apostolorum se locum successisse gloriantur. — Ein Evangelium Pasquilli, darin das Römische Leben gegründet und bestätiget wird. — Triumphus veritatis, Sieg der Wahrheit, mit dem Schwert des Geists durch die Wittenbergische Nachtigall erobert. — Der Papisten Handbüchlein, fleissig zu merken und heimlich zu lesen, damit es die Laien, denen der Pabst die heilige Schrift verboten hat, nicht erfahren. Mit dem M. Luthers benedicite für den Papst — auch des Pabsts Vater unser, Gruss, und Glauben.

250. (**Erasmi**) *Consilium cuiusdam ex animo cupientis esse consultum et Rom. Pontificis dignitati et christianae religionis tranquillitati.* Volumen 3 paginarum in quarto, ut aiunt. Ex stylo eleganti coniicitur esse foetus Erasmi.

251. *Litania Germanorum, h. e. supplicatio ad Deum O. M. pro Germania, habita in celebri quadam Germaniae urbe in die Cinerum.* 1521. Liber, quo magis blasphemum excogitare vix potuissent, Ecclesiae Catholicae ac Romani Pontificis hostes acerrimi! Unum alterumve versiculum liceat pro exemplo adferre: ‚A Rom. Pontificum tyrannide libera Germanos Domine; ab insidiis diaboli et Romanorum, — ab omni suspicione mala de Luthero libera animos Principum Domine; — Ut M. Lutherum christianae fidei columnam indeiicibilem, brevi Wormatiam venturum, ab omni veneno et offis Venetianis custodire digneris, — ut animas, quas Theologi Scholastici per suas impias conciones seduxerunt, ab inferis denuo redimere digneris, te rogamus audi nos;‘ etc. *)

Pro Primatu.

CXXIV. **Leonis X** *Bulla altera adversus M. Lutherum.* 1521.

---

*) *Weislinger* armamentarium catholicum. Argentinae. 1749. p. 135. s.

CXXV. **Philipp Bischof v. Freisingen** *Mandat wider M. Luthers Bücher und Schriften.* 1521.

CXXVI. *Rathschlag, wie und wasserlei Gestalt mit D. M. Luther zu procediren.* 1521.

CXXVII—CXXXI. **Caroli V** Imperatoris *literae ad Lutherum; — ad Electores et Ordines Imperii rescriptum, quo ipsis notum facit, se adversus Lutherum haud secus ac contra notorium haereticum deliberasse procedere; — Edictum contra novatores orthodoxae et catholicae Religionis.* 1521. Edictum etiam germanice vulgatum est: *Der R. Kais. Maj. Edict wider M. Luthers Bücher, Lehre, und Anhänger.* 1521. — *Kaiser Carls V Schrift an die Universität zu Wien, M. Luthers Bücher zu verbrennen.* 1521.

CXXXII. **Thomae Volseii** *mandatum de extradandis M. Lutheri libris.* 1521.

CXXXIII. **Conr. Tregarius** Augustinianus, *positiones de praedestinatione et reprobatione apud S. Augustinum Argentinae disputatae.* 1521.

CXXXIV. **Andr. Grone** *magistri, definitorum et reliquorum capitularium Congr. Wuimariae ad Fridericum Electorem Saxoniae de causa M. Lutheri epistola.* 1521.

CXXXV. **Desid. Erasmi** *verteuschte Auslegung über S. Hieronymi Allegation, was Gutes die Philosophie in der heil. Schrift geschaffen, und über die Worte Matth. XVI: du bist Petrus, auch über die Worte Luc. 3; ihr sollt niemand das Seine mit Gewalt abdringen.* 1521. Est extractus ex latinis operibus exegeticis Erasmi: qui potestatem quidem Primatialem non negavit, sed per alia minoris molis opuscula non semper exacte et orthodoxe suam enunciavit sententiam.

CXXXVI—CXLVII. **Henricus** Angliae Rex, priusquam libidinis spiritu in transversum actus se ipsum in supremum Ecclesiae Anglicanae caput erexisset, Primatum Romanae Sedis insigniter tuebatur. Ex a. 1521. sequentia ipsius opera notamus: *Epistola ad Ludovicum Comitem Palatinum in causa M. Lutheri.* Porro: *Opuscula:* 1. *oratio Ioannis Clerk apud Rom. Pontificem in exhibitione operis regii.* 2. *Responsio Romani Pontificis ad eundem ex tempore facta.* 3. *Bulla Rom. Pontificis ad Regiam Maiestatem pro eius operis confirmatione.* 4. *Summa indulgentiarum libellum ipsum regium legentibus concessarum.* 5. *Libellus*

Regius adversus M. Lutherum haeresiarcham. 6. *Epistola Regia ad Saxoniae Duces pie admonitoria.* Londini. 1521. — In tertio quoque opere: *Assertio VII. Sacramentorum adversus M. Lutherum.* Londini 1521. de suprema Romani Pontificis potestate bene sentit: ‚Negare, ait, non potest Lutherus, quin ecclesia fidelium sacrosanctam Sedem Romanam velut matrem primatemque recognoscat ac veneretur, quaecunque saltem neque locorum distantia, neque periculis interiacentibus prohibetur accessu. Quamquam si vera dicunt, qui ex India quoque veniunt huc, Indi etiam ipsi, tot terrarum, tot marium, tot solitudinum plagis disiuncti, Romano tamen se Pontifici submittunt. Ergo si tantam ac tam late diffusam potestatem neque Dei iussu Pontifex, neque hominum voluntate consecutus est, sed sua sibi vi vindicavit: dicat, velim, Lutherus, quando in tantae ditionis erupit possessionem. Non potest obscurum initium esse tantae potentiae, praesertim si intra memoriam hominum nata sit. Quodsi rem dixerit unam fortasse aut duas aetates superare, in memoriam nobis rem redigat ex historiis. Alioqui si tam vetusta sit, ut rei etiam tantae obliterata sit origo, legibus omnibus cautum esse cognoscat, ut cuius ius omnem hominum memoriam ita supergreditur, ut sciri non possit, cuiusmodi habuerit initium, censeatur habuisse legitimum, vetitumque esse constat omnium consensu gentium, ne quae diu manserunt immota, moveantur. Certe si quis rerum monumenta revolvat, inveniet iam olim protinus post pacatum orbem plerasque omnes christiani orbis Ecclesias obtemperasse Romanae. Quin Graeciam ipsam, quamquam ad ipsos commigrasset imperium, reperiemus tamen, quod ad Ecclesiae Primatum pertinebat, praeterquam dum schismate laborabat, Ecclesiae Romanae cessisse.‘

Henricus Rex librum suum pro Primatu contra Lutherum concinnatum Summo Pontifici exhibuit in comitiva sequentis epistolae: „SSmo clementissimoque Domino nostro Papae. Beatissime Pater, post humillimam commendationem, et devotissima pedum oscula beatorum. Quoniam nihil magis ex catholici principis officio esse arbitramur, quam ut christianam fidem, religionem atque documenta ita servet et augeat, suoque exemplo posteris sic intemerate servanda tradat, ut a nullo fidei eversore tolli, seu quovis pacto ea labefactari sinat: ubi primum Martini Lutheri pestem atque haeresim in Germania exortam ubique locorum,

cohibente nullo, sensimus debacchari, adeo, ut suo veneno infecti plures contabescerent, et hi praesertim, qui odio potius intumentes, quam christianae veritatis zelo ad ipsius versutiis atque mendaciis credendum omni se ex parte aptaverant: atrox istud scelus tum Germanicae nationis, cui non mediocriter afficimur, tum vero SS. Apost. Sedis gratia sic indoluimus, ut cogitationes omnes nostras, studium et animum eo diverterimus, hanc zizaniam, hanc haeresim e dominico grege, quacunque ratione fieri possit, funditus tollere nitentes. Sed cum exitiale hoc virus eo progressum, imbecillesque multorum ac male affectos animos sic iam occupasse videremus, ut uno impetu haud facile tolli posset, nihil aeque huic delendae pesti censuimus expedire, quam si doctioribus eruditioribusque huius regni viris undique excitis trutinandos hos errores, ac dignos qui perderentur esse declararemus, aliisque compluribus hoc idem faciendum svaderemus, inprimisque Caesaream Maiestatem, ob fraternam, quam illi gerimus, affectionem, omnesque Principes Electores, ut christiani officii suique splendoris meminisse, pestiferumque hunc hominem una cum facinorosis haereticisque libellis, postquam ad Deum amplius redire spernit, radicitus vellent exstirpare, studiose rogavimus. Sed nostro in christianam rempublicam ardori, in catholicam fidem zelo, et in Apost. Sedem devotioni non satis adhuc fecisse existimantes, propriis quoque nostris scriptis, quo animo simus in Lutherum, quodve de improbis eius libellis sit nostrum iudicium, innuere voluimus, omnibusque apertius demonstrare, nos S. Rom. Ecclesiam non solum vi et armis, sed etiam ingenii opibus christianisque officiis in omne tempus defensuros ac tutaturos esse. Primum ideo ingenii nostraeque mediocris eruditionis foetum nemini magis quam Vestrae Sanctitati dicandum consecrandumque esse duximus tum ob filialem nostram in eam observantiam, tum etiam ob sollicitam ipsius christianae reipublicae curam; huiusmodi autem primitiis nostris plurimum accessurum iudicabimus, si sano Vestrae Beatitudinis iudicio fuerint quae comprobentur dignae habitae. Et felicissime ac diutissime valeat. Ex Regia nostra Grenwici die 21 Maii 1521. Henricus. — **Theiner** *vet. Mon. Hibernorum.* Romae. 1864. p. 533.

CXLVIII. **Ioannes Eck** *de Primatu Petri adversus Lu-*

therum libri tres. Multa insunt de veteri et primitiva Ecclesia ex ipsis Conciliis et originalibus desumta. Paris. 1521.

CXLIX. CL. **Christophorus Marcellus** Canonicus Patavinus, *de auctoritate Summi Pontificis, et his quae ad illum pertinent, adversus impia M. Lutheri dogmata.* Florentiae. 1521. item *de haeresis pravitate et Lutheri perfidia.*

CLI. **Hier. Aleander** *oratio contra Lutherum in Comitiis Wormatiensibus.* 1521. *) Insignis tractatus pro auctoritate principatus sacri Romanae Sedis, et confutatio assertorum Lutheri.

CLII. CLIII. **Andr. Burius** Augustinianus, *defensorium Apostolicae potestatis contra M. Lutherum.* Ferrariae. 1521. Citatur et aliud opus eiusdem tituli auctore **Marco Bauria,** aeque Augustiniano editum.

CLIV. CLV. **Thomas de Vio Caietanus,** *libellus de divina institutione Pontificatus Romani super totam Ecclesiam a Christo in Petro.* Mediolani. 1521. Opus iam 1520. Romae paratum. Idem liber denuo editus fuit Coloniae sub titulo : *Caietani liber de divina institutione Pontificatus Romani opportune nunc contra errores Lutheri editus.*

CLVI—CLIX. In **Academia Oxoniensi** damnatis Lutheri libris, tum Censura typis procusa, tum per aliquos Doctorum Oxoniensium, distinctis libris doctrina Lutherana impugnata extitit. **Eduardus Powel** duplici tractatu pugnavit contra Lutherum : *de Summo Pontifice et Eucharistiae Sacramento ;* item *de reliquis sex Sacramentis.* Non absimiliter **Richardus Kedirmister** abbas Wynchcombiensis scriptis Lutherum impetiit. **)

CLX. **Wolfgangus Käppelmair** Bavarus Augustinianus, *Anzeigung, was sei das wahre christähnliche und lebendige Evangelium unsers Herrn J. C.* 1521.

CLXI. **Cyprianus Benetus** O. Praed. *oratio contra dogmata Lutheri.* Romae. 1521.

CLXII. CLXIII. **Thomas Murner** *wie Dr. Luther aus falschen Ursachen bewogen das geistliche Recht verbrennet hat.* Strassburg. 1521. item : *Protestation D. Th. Murner, dass er wider D. M. Luther nichts Unrechtes gehandelt hat.* 1521.

---

*) *Le Plat* Monum. C. Trid. II. 84.

**) *Argentre* Coll. Iudiciorum. I. 2. p. 380. s.

CLXIV. **Ioan. Ant. Modestus** *oratio ad Carolum Caesarem contra M. Lutherum.* Argentinae. 1521.

CLXV. **Anselmus Bochturnius** *christiana de indulgentiis assertio.* Venetiis. 1521.

A. 1522.

Lutheri opera contra Primatum.

252. *Adversus falso nominatum ordinem Epporum.* 1522. Est latina editio libri germanici a. 1518. vulgati.

253. *Ein christlicher Sermon von Gewalt S. Peters.* 1522.

254. *Der Fels der christlichen Kirche. Auslegung der Worte Christi: du bist Petrus.* 1522.

255. *Censurae ad Bullam in Coena Domini, i. e. die Bulla von Abendfressen des allerheiligsten Herrn des Pabsts, verdeutscht durch M. Luther mit Auslegung des Ps. X. Dem allerheiligsten römischen Stuhl zum neuen Jahre.* 1522.

256. *Explicatio Papatus cum coloribus suis.* 1522.

257. *Sermo in festo Petri et Pauli, quo probatur, non Petrum sed Christum intelligi in verbis Matth. XVI. 18: super hanc petram.* 1522.

258. *Lutheri et Melanchtonis iudicium de Erasmo; Melanchtonis elogion Lutheri; quo iudicio Augustinus, Ambrosius, Origenes ac reliqui Doctores legendi sunt.* 1522.

259. *M. Luthers und Ph. Melanchtons Urtheil von Erasmo; Luthers Sendbrief an Capitonem; Christus Ablass-Brief.* 1522.

260. *Schreiben an Claus Storm, warum er die grossen Prälaten so hart antaste und schelte.*

261. *Epistola ad Bohemos Pragae comitia agentes.*

262. *Von Menschenlehre zu meiden, Antwort auf Sprüche, so man führet Menschenlehre zu stärken.*

263. *Sermon, in welchem gründlich bezeugt wird, dass ein jeglicher Christenmensch von Gott Macht und Gewalt habe, zu urtheilen alle Menschenlehren, so viel sie die Gewissen belangen.*

264—266. CLXVI—CLXVIII. **Lutheri** *controversia cum* **Henrico VIII.** Ad scripta *Henrici* 8 Angliae Regis superius indicata, et a. 1522. Antwerpiae recusa reposuit *Lutherus* duo-

bus libris: primum germanico: *Schreiben auf König Heinrichs von England Buch*, dein latino: *M. Lutherus contra Henricum Regem Angliae:* qui posterior non est quasi pura versio prioris, imo in ipsa prima pagina posterioris asseverat Lutherus: longe alius est hic liber, quam ille, quem ante hunc vernacula lingva scripsi. Ceterum uterque libellus nonnisi conviciis refertus est, quae amici quoque Lutheri indecentissima agnoverunt. Lutherus initio vulgavit libellum de causa, quare tam fortiter scripserit: *Schreiben an einen guten Freund, warum er (Luther) dem König in England so scharf und hart geschrieben;* paulo post tamen praecipitem rabiem suam se agnoscere simulavit data humili epistola ad Regem, a quo veniam petiit, pollicitus se palinodiam cantaturum. Rex rescribens veniam dedit, sed simul adhortatus est Lutherum, ut oblatam cantaret palinodiam non conviciorum in se effusorum, sed enormium errorum hucusque in vulgus sparsorum. *Henricus* Angliae rex anno hoc iusuper conscripsit libellum sequentem contra Lutherum: *Articuli 51 M. Lutheri ex eiusdem Captivitate Babylonica excerpti per Henricum 8 Angliae Regem, in Assertionum libro pro maiori parte improbati.* Liber denique Regis de Sacramentis ex latino in germanicum traductus fuit: *König von Engelland Heinrichen des VIII Schutz und Handhabung der sieben Sacramente wider M. Luther.*

Reliqua opera contra Primatum.

267—269. **Henr. Kettenbach** concionator Ulmensis, *ein Sermon oder Predigt von der christlichen Kirche; — ein Sermon wider die falschen Apostel, die da gepredigt haben, die Prälaten mögen das heil. Evangelium verwandeln, nämlich in einem Concilio, auch der Pabst aus seiner eigenen Gewalt; — ein Sermon zu einem Valete, — in welchem gemeldet werden vier Artikel, die er* (Kettenbach) *wider die Papisten gepredigt hat.*

270. **Huldricus Zwinglius** Helvetiae reformator, cum iam a. 1519. in suis concionibus doctrinam catholicam infestaret, a. 1522. et deinceps evulgatis scriptis errores disseminare coepit. Primam scribendi occasionem sumsit ex parenaesi Eppi Constantiensis seu admonitione ad Praepositum et Capitulum Tigurinum missa pro conservanda unitate et vitandis falsis pro-

phetis. Zwinglius scripsit : *Archeletes, seu Apologeticus ad Parenaesin Hugonis Eppi Constantiensis ad Senatum Praepositurae Tigurinae missam.* Tiguri. 1522. totoque libro nil aliud agit, quam ut dictam parenaesin scommaticis annotationibus deformet ac laceret.

271. **Nicolaus Manuel** Zwinglianus, *zwei Fastnachtsspiele.* Bern. 1522. Satyricus liber, eo tendens, ut differentiam indicet inter pompam, ut vocat, Papae Romani et Iesum.

272. **Ioann. Greiffenberger** Pforzheimensis, *diess Büchlein zeigt an die falschen Propheten.*

273. **Wenceslaus Link** *Dialogus zwischen einem Papisten und einem evangelischen Laien.*

274. 275. **Hartmuth v. Cronberg** *vier christliche Schriften : die erste an Pabst Leo X, die andere an die Einwohner zu Cronenberg, die dritte an die Bettelorden, die vierte an Jac. Kobeln.* Wittenberg. Idem scripsit : *Ablehnung des vermeintlichen Unglimpffs, so dem andächtigen hochgelehrten und christlichen Vater M. Luther von vielen zugelegt, in dem, dass er den Pabst einen Vicarium des Teufels und Antichrists genannt hat.*

276. **Cornelii Aurelii** *apocalypsis et visio mirabilis, super miserabili statu matris Ecclesiae, et de summa spe eius reparandae, ex inopinata promotione Hadriani in Summum Pontificem. Cum notis Casp. Burmanni.*

277. **Ulr. Pirckbuchius** *in Emseranum Caprum insignem pennarum pictorem.* 1522. Contra Hier. Emserum.

278. **Charitas Pirckheimer** *eine Missive, so die Eblische von Nürnberg an den Bock ‚Emser' geschrieben.* 1522.

279. *Antithesis figurata vitae Christi et Antichristi.* Wittenbergae. Vehemens satyra.

280. **Beatus Rhenanus** patritius Salestadiensis, *epistola de primatu S. Petri.*

281. *Die Hauptartikel, durch welche die gemeine Christenheit bishero verführet worden.*

282. **Henrici Zutphaniensis** *epistola ad Iacobum Hyperensem de captivitate et liberatione sua.* Auctorem ob perversos errores carceri mancipatum fuisse, suo loco meminimus.

283. **Henr. Phoeniceus de Roschach** *Anzeigung, dass die Römische Bulle merklichen Schaden in Gewissen mancher Menschen gebracht habe, und nicht D. Luthers Lehre.*

284. **Casp. Güttel** Augustiners von Eisleben, *Schutzrede wider etliche ungezähmte freche Clamanten, welche die Evangelischen Lehrer beschuldigen, dass sie einen neuen Glauben predigen.* Wittenberg.

285. **I. Eberlin v. Günzburg** *freundliche tröstliche Vermahnung an alle frommen Christen zu Augsburg am Lech, darin auch angezeigt wird, wozu M. Luther von Gott gesandt sei.* Wittenberg.

286. **Euricii Cordi** *ad ill. Principem Ioannem Fridericum Saxoniae Ducem, quod et ipse renascentem iam Evangelii sinceritatem agnoscit et tuetur, gratulatio.*

287. **Ulrici Hugnaldi** *ad omnes, qui Christum seu regnum Dei ex animo quaerunt, epistola.*

288. *Ein klägliches Gespräch, geschehen nicht weit von Trient auf der Römer Strasse, von einem Abt, Curtisanen, und dem Teufel, wider den frommen Papst Hadrianum.*

289. *Wie der heilige Vater Pabst Adrianus eingeritten ist zu Rom auf dem 28 Aug. 1522.*

290. **Hartmanni Dulichii** *de veteri et novitio Deo, de veteri et nova fide doctrinaque, sive origo idololatriae. E germanico latine versum.* Wittembergae.

291—295. *Satyrae* et scripta volantia sat multa lucem viderunt a. 1522. Aliquot recensemus: *Ein Fastnachtspiel, so zu Bern — gemacht ist, darin die Narrheit im Schimpfwitz von Pabst und seiner Priesterschaft gemeldet wird. — Eine Unterredung des Pabstes und seiner Cardinäle, wie ihm zu thun sei, um das Wort Gottes zu unterdrücken. — Eine kurze Anrede zu allen Missgünstigen Dr. Luthers und der christlichen Freiheit. — Ein hübsches Argument. Rede, Frage und Antwort dreier Personen, nämlich Curtisan, Edelmann, Bürger, nicht allein kurzweilig, sondern ernst, nützlich zu lesen und zu hören. Alles Dr. Luthers Lehre betreffend. — Der neue deutsche Bileamsesel: wie die schöne Germania durch arge List und Zauberei ist zur Pabsts Eselin transformirt worden, jetzo aber, als sie vom Wasser aus dem Weissenberg flissend getrunken, durch Gottes Gnade wieder zu ihrem rechten Aufsitzer gekommen.* Strassburg.

Pro Primatu.

CLXIX—CLXXVIII. **Hadriani VI** PP. *epistolae quinque ad S. Collegium Cardinalium*, et *Brevia tria ad Fridericum Electorem, ad Ordines Imperii, ad Senatum Bambergensem*, item *instructio pro Legato Norimbergam* in causa Lutheri. — Eiusdem *Quaestiones in Quartum Sententiarum* Romae denuo editae. Prima editio facta est 1516. ut in literatura anni istius diximus, simul evolventes sententiam Hadriani de infallibilitate Rom. Pontificis. —

CLXXIX. CLXXX. **Hier. Emser** *Henrici Regis Angliae assertio 7 Sacramentorum adversus M. Lutherum in germanicum translata.* Lipsiae. Idem sub nomine **Thomae Rhadini Todischi** vulgavit *Orationem adversus Melanchtonem Lutheranae haeresis defensorem.* Romae.

CLXXXI. CLXXXII. **Casparus Sasgerus** *scrutinium divinae Scripturae pro conciliatione quorumdam dissidentium dogmatum.* Basileae. Et: *Replica contra periculosa scripta post scrutinium divinae scipturae emanata.*

CLXXXIII. **Iac. Hochstratanus** *cum D. Augustino colloquia contra enormes atque perversos M. Lutheri errores.* Coloniae.

CLXXXIV—CLXXXVI. **Ioannes Heilinger** alias **Faber** vel **Fabri** Vicarius Constantiensis, dein Eppus Viennensis, magnae vir eruditionis, Lutheri scriptis opposuit: *tractatum de potestate Papae contra Lutherum;* item: *adversus nova quaedam et a christiana religione prorsus aliena dogmata M. Lutheri.* Romae. In iis sermone modesto ac gravi, sed una argumentis fortissimis refutat Lutheri expositionem locorum S. Scripturae de primatu Petri. Edidit insuper: *Disputationem de praecipuis rebus orthodoxae religionis adversus Balthasarem Pacimontanum Anabaptistam.* Lipsiae. In qua de clavibus Petri singularem instituit discursum.

CLXXXVII. **Hier. Balbus** O. Praed. *de potestate R. Pontificis.*

CLXXXVIII—CXC. **Thom. Murner** *Bekennung der sieben Sacramente wider M. Lutherum, gemacht von dem König von England.* Strassburg. — *Ob der König aus Engelland ein Lügner sei oder der Luther? — Von dem grossen lutherischen Narren, wie ihn Dr. Murner beschworen hat.*

CXCI. **Ioannes Cochlaeus** *de gratia Sacramentorum liber unus adversus assertionem M. Lutheri.* Argentinae. Tam prior auctor quam hic de Sacramentis quidem stricte agunt, castigant tamen errores et convicia Lutheri in Primatum.

CXCII. CXCIII. Epporum **Frisingensis**, et **Misnensis** *decreta contra Lutherum.*

CXCIV. **Franc. Cheregati** *Botschaft zu Nürnberg in dem Rath der teutschen Fürsten.*

CXCV. **Georgii Sauromani** Caesaris in Urbe procuratoris, *oratio ad Hispanos.* Romae.

CXCVI. 296—299. **Aug. Alveldii** *positiones Vinariae disputatae.* Contra has positiones, Primatum probantes, vulgatae sunt plures dentatae chartae, signanter: *Tractatus metricus de Vinariensi disputatione, in laudem praesertim elatissimi et divinissimi fratris Aug. Alveldii;* tum **Ioan. Langi** *positiones contra positiones Alveldii in disputatione eius Vinariensi;* et *articuli, quibus petit sese absolvi ab ordine monastico.*

CXCVII. **Ioan. Eck** *de poenitentia et confessione secreta semper in Ecclesia Dei observata contra Lutherum libri II.* Evertit assertum Lutheri de Confessione, quasi ipsa Papae unice foret inventum.

CXCVIII. **Ioan. Fischer** Eppus Roffensis, *convulsio Calumniarum Ulrici Veleni, quibus Petrum numquam Romae fuisse cavillatur.* Antwerpiae.

A. 1523.

Lutheri scripta contra Primatum.

Praeter plures conciones, et epistolas, iniuriarum et iniquitatum in Romanam Sedem plenas, sequentia vulgavit anno hoc Lutherus opuscula contra Primatum:

300—303. *Interpretatio duorum horribilium monstrorum Papaselli, Romae in Tiberi a. 1496. inventi, et Monachovituli Fribergae in Misnia a. 1523. editi per M. Lutherum et Phil. Melanchtonem.* Etiam germanice: *Deutung der gräulichen Figuren, des Pabstesels zu Rom durch Melanchton, und des Freibergischen Mönchkalbs durch Luther.* Wittenberg. Idem libellus prodivit et sub hoc titulo: *Ein grausames Meerwunder, den Pabst*

bedeutend. Mit Matth. Flaccii Vorrede. Gallice quoque vulgatus est liber hic Genevae. 1557.

304. *Epistola ad amicos et electos Dei, qui sunt Augustae.*

305. 306. *Grund und Ursachen, dass eine christliche Versammlung oder Gemeine Recht und Macht habe, alle Lehre zu urtheilen, Lehrer zu berufen, ein- und abzusetzen.* Wittenb. Etiam latine scripsit: *de iure eligendi Eppos aliosque Ecclesiae ministros, tamquam Communitati fidelium inhaerente.*

307. *Exempla doctrinae et theologiae papisticae.* 1523.

Alia opera contra Primatum.

308. 309. **Heinr. Kettenbach** *Vergleichung des allerheiligsten Herrn und Vaters, des Pabsts, gegen den seltsamen fremden Gast in der Christenheit, genannt Jesus, der in kurzer Zeit wiederum in Teutschland ist gekommen, und jetzt wieder will in Egyptenland, als ein Verachteter bei uns.* — Item: *Eine neue Apologia und Verantwortung M. Luthers wider der Papisten Mordgeschrei.*

310—312. **Ludovicus Berquinus** Flander plura Lutheri, Hutteni, et Melanchtonis scripta gallice reddidit, uti: *Rationes, ob quas Lutherus decretales ceterosque Iuris Pontificii libros igni tradidit; — Trias Romana; — Paradisus Papae* etc. Libros hos Fac. Theol. Parisiensis et Parlamentum damnarunt. *)

313. 314. **Simonis Hessi** *apologia adversus Dominum Roffensem Eppum super concertatione eius cum Ulrico Veleno, an Petrus fuerit Romae? et quid de Primatu Pontificis Romani sit censendum.* Eiusdem: *Ecclesiae afflictae epistola ad Lutherum.* Hagenoae.

315. **Conradus Distelmaier** *eine treue Ermahnung, dass ein jeder Christ selbst zu seinem Seelheil sehe, und das Schwert, d. i. die heilige Schrift, auch selbst zu seinen Handen nehme, sich der Feind damit wehre, auf dass er nicht mit falscher Lehre überwunden und verführt werde.*

316. **Wolfgang Russ** *ein Sermon, in welchem der Mensch gereizt und ermahnt wird zu Lieb der evangelischen Lehre.*

317. **Michael Stiefel** *von der christförmigen rechtge-*

---

*) *Argentre* coll. Iudic. I. 2. p. 404.

gründeten Lehre D. M. Luthers, ein überaus schönes künstliches Lied.

318. 319. **Huldricus Zwinglius** *acta Conventus Tigurini 29 Ian. 1523. inter Legationem Eppi Constantiensis, et Huldricum Zwinglium, totumque clerum ditionis Tigurinae.* — Eiusdem *expositio et fundamenta 67 Conclusionum seu articulorum.* Tiguri.

320. 321. **Franciscus Lambertus,** Religiosus apostata, *causae excoecationis multorum seculorum, et confutatio determinationis doctorum Parisiensium contra M. Lutherum.* Basileae. Item: *Evangelici in Minoritarum regulam commentarii, quibus palam fit, quid tam de illa, quam de aliis monachorum regulis et constitutionibus sentiendum sit.* Wittenbergae.

CXCIX—CCI. 322—326. **Ulr. Huttenus** cum **Erasmo** longiori controversiae obnoxius evasit, etiam post obitum Hutteni continuatae. Initium liti dedit **Erasmus** per *epistolam ad Marcum Laurinum*, in qua multas posuit adversus rem causamque Lutheranam reflexiones. Respondit **Huttenus** libello: *Ulrici ab Hutten cum Erasmo Roterodamo presbytero theologo expostulatio,* qui etiam germanice vulgatus est: *Ulrichs v. Hutten mit Erasmo v. Roterdam Priester und Theologo Handlung, allermeist die Lutherische Sache betreffend. Erasmus* expostulationi Hutteni opposuit: *Spongia adversus aspergines Hutteni.* Mortuo interea Hutteno, librum hunc Erasmi refellere nitebatur: **Otto Brunfels,** *Ulrici ab Hutten cum Erasmo Rot. expostulatio a priore depravatione iam vindicata, et pro Ulrico Hutteno defuncto ad Erasmi Rot. Spongiam responsio.* Praeterea vulgarunt adversus Erasmum libellos: **Erasmus Alberus** opusculum fusius cum variis accessoriis sub titulo: *iudicium de spongia Erasmi Rot. adeoque quatenus conveniat cum M. Lutheri doctrina; epistola Erasmi Rot. ad Fabrum Constantiensem Vicarium; epistola M. Lutheri ad amicum piissima de fucata Erasmi spongia, deque Christi negotio sincerius tractando;* et **Iacobus Lopis Stunica** *conclusiones principaliter scandalosae, quae reperiuntur in libris Erasmi.* Ad tantas oppugnationes non tacuit *Erasmus*, sed concinnavit libellum: *adversus mendacium et obtrectationem utilis admonitio, iusta querela.*

327. **Hartmuth v. Cronenberg** *Sendbrief an Pabst*

Adrianum von einem sicheren heilsamen Wege zur Ausrottung aller Ketzereien. Wittenberg.

328. **Iohann Brentz** *Sermon zu allen Christen von der Kirche, und von ihren Schlüsseln und Gewalt, auch von dem Amte der Priester.*

329. **Nicol. Amsdorff** *die Hauptartikel, durch welche die Christenheit bisher verführt worden ist.*

330. **Casp. Güttel** *von evangelischer allerbeständigsten Wahrheit.* Zwickau.

331. **I. Eberlin v. Günzburg** *Büchlein, darinnen auf 3 Frayen geantwortet wird: 1. warum das Evangelium so einen kleinen Vorgang habe; 2. warum so viel Unruhe und Leiden durch das Evangelium erweckt wird; 3. ob man warten soll, solche neue Lehren, als man sie nennt, anzunehmen, bis sie bewährt werden durch ein Concilium oder durch einen Reichstag.* Wittenberg.

332. **Simon Reuter v. Schlaitz** *Sermon auf das Evangelium Matth. XVI.*

333. **Haug Marschalek** genannt **Zoller,** *von dem weit erschollenen Namen Luther, was er bedeutet, und wie er missbraucht wird.*

334—337. Ex *Satyris* commemoramus: *Ein schöner Dialogus von M. Luthero und der geschickten Botschaft aus der Hölle, die falsche Geistlichkeit und das Wort Gottes belangend. — Summarium der schädlichen tödtlichen Gifte, so in diesem Mandat vergriffen, angehängt der Schrift: Ernstliche Ermahnung des Friedens, Hugo's v. Landenberg Bischofs zu Constanz. — Dialogus zwischen Petro und einem Bauer, von einem gewissen Balthasar Stanbergk. — Balaams Eselin; von dem Bann, dass er um Geldschuld und andere geringe Sachen nicht mag christlich gefällt werden.*

Pro Primatu.

CCII. 338. *Ein päbstliches Breve dem Rath zu Bamberg gesandt wider den Luther.* Est versio germanica Brevis **Hadriani VI** iam a. 1522. memorati, cui **Lutherus** appendicem adiecit conviciis plenam. 1523.

CCIII—CCVI. **Hadriani VI** PP. *Breve ad Fridericum Electorem Saxoniae contra Lutherum.* — Eiusdem *Breve ad*

Principes Imperii Norimbergae congregatos cum Instructione pro Legato Apostolico, quae et germanice prodiere.

CCVII. **Clementis VII** PP. *epistola ad Fridericum Electorem adversus Lutherum.*

CCVIII—CCX. 339. 340. **Ioannes Cochlaeus** in opusculis a. 1523. vulgatis non tantum peculiares doctrinas Lutheri refutabat, verum etiam argumenta pro summa potestate S. Romanae Sedis depromebat. Opuscula eius sunt: *de baptismo parvulorum liber unus adversus assertionem M. Lutheri.* Argentinae. — *Disputatio, an expediat legere laicis e N. T. libros lingva vernacula?* Dresdae. — *Glossa seu commentum super sermone quodam M. Lutheri de Missa.* Contra hos libros **Lutherus** munire se nitebatur scriptiuncula: *Martinus Lutherus adversus armatum virum Cochlaeum*, et germanice: *M. Luther wider den gewaffneten Mann Cochlaeum. Schöner Bescheid von Glauben und Werken.* Wittenberg.

CCXI. **Silvestri Prieratis** opusculum contra Lutherum anno 1519 compositum, ut suo loco diximus, et a. 1553. revisione instituta typis vulgatum, iam a. 1523. prima vice editum fuit sub nomine auctoris, sed stylo ‚Epistolarum obscurorum virorum, sub titulo: *Modus solennis et authenticus ad inquirendum et convincendum Lutheranos* etc. ut in literatura anni 1519.

CCXII. CCXIII. **Hier. Emser** duplici opere castigavit Lutherum: *Expositio, cur lectio M. Lutheri Versionis Novi Test. vulgo prohibita sit.* Lipsiae; et: *Wider den falschgenannten Ecclesiasten, und wahrhaftigen Erzketzer M. Luther, getreue und neue Verwarnung mit beständiger Vorlegung aus bewährter und canonischer Schrift.* Leipzig.

CCXIV. **Ioann. Dietembergii** *refutatio lutherani libelli de hominum doctrinis.* Argentinae.

CCXV. **D. J. K.** *speculum evangelicae veritatis, prout illam Christus docuit, Martinus Lutherus autem perverse proposuit.* Argentinae.

CCXVI. CCXVII. **Eustachius de Zichenis** O. Praed. inter Belgas primus calamum contra Lutherum strinxit, elucubrando duo opuscula: *Errorum M. Lutheri brevis confutatio, illorum potissimum, qui a Lovaniensi et Coloniensi Theologiae Facultatibus fuerunt damnati.* Antwerpiae. Et: *Sacramentorum brevis elucidatio, simulque nonnulla perversa M. Lutheri*

dogmata excludens, quibus et sacramenta temerare ausus est, tum ecclesiasticam hierarchiam prorsus abolere: proinde et hac tempestate, quam impie cum in Romanam Sedem, tum in ceteros eccles. ordines a nonnullis debacchatur, palam faciens. Antwerpiae.

CCXVIII. **Casp. Sasgerus** (Schatzgeier) *examen novarum doctrinarum pro elucidatione veritatis evangelicae et catholicae.* Ulmae.

CCXIX—CCXXIII. **Lambertus Campestri** O. Praed. *de primatu Petri Apostoli; — de apice Romanae Ecclesiae; — de nomine Cephas; — de gloria Romae christianae; — de Summo Pontifice.*

CCXXIV. **Anna Binsia** virgo et ludimagistra Antwerpiensis, quam excellens supra sexum eruditio, casti mores, et religionis studium immortalem fecere, pererudito rhythmo *16 libros carminum adversus Lutheranos* exurgentes composuit.

CCXXV. **Thomas Morus** Anglorum Sec. XVI celeberrimus (sub nomine *Guilelmi Rossaei) opus elegans, doctum, festivum, pium, quo pulcherrime retegit ac refellit insanas Lutheri calumnias, quibus invictissimum Angliae Galliaeque Regem Henricum VIII. fidei defensorem, haud literis minus quam regno clarum, scurra turpissimus insectatur. Excusum denuo diligentissime, digestumque in capita, — opera* **Ioannis Carcellii.** Londini. 1523. In hoc libro auctor doctissimus ita scribit: ‚Audiveram aliquando, Pontificis potestatem legitimam quidem et laudabilem, sed tamen humani iuris, non divinae praescriptionis fuisse. Itaque cum viderem statum huius regni eo ferri, ut necessario investigandum esset, qua ex origine Pontificis Romani potestas dimanaret: toto septennio huius rei diligentissimae indagationi me dedi, et deprehendi hanc potestatem non modo legitimam, laudabilem et necessariam, sed etiam divini iuris et praescriptionis existere.‘

CCXXVI—CCXXIX. **Ioan. Fisher** Ep. Roffensis, *assertionis Lutheranae confutatio iuxta veterem ac originalem archetypum nunc ad ungvem diligentissime recognita.* Item: *Sacri Sacerdotii defensio contra Lutherum.* Coloniae. — *Epistola contra captivitatem Babylonicam. — Confutatio errorum Lutheri contra D. Petri successores.*

CCXXX. **Gregorius Cortesius** *tractatus adversus ne-*

gantem : beatum Petrum Apostolum fuisse Romae. Ad Hadrianum VI P. M. Venetiis. Contra *Ulr. Velenum.*

CCXXXI. **Henrici VIII** Regis Angliae, *literae ad Fridericum eiusque fratrem Ioannem, et Georgium patruelem, Principes Saxoniae, de Lutheri causa, ipsoque coërcendo.*

CCXXXII. **Facultatis Th. Parisiensis** *conclusum cum responsione ad Reginam, qua via Lutherani errores existirpari possent.*

A. 1524.

Contra Primatum.

Lutherus non cessavit Primatum oppugnare. Praecipua ipsius scripta, quum plurima epistolas et conciones eiusdem concernant, recensemus :

341. 342. **Luther** *duo contraria et inter se pugnantia Caesarea edicta de Luthero, cum praefatione M. Lutheri.* Wittembergae. Etiam germanice : *Zwei kaiserliche uneinige und widerwärtige Gebote den Luther betreffend, nebst M. Lutheri Vor- und Nachrede.* Wittemberg.

343. *Pabst Clementis VII zwei Bullen, worinnen er das römische Jubeljahr auf 1525 ausschreibet, mit M. Luthers Vorrede, Glossen und angehängter Warnung.*

344. *Duae episcopales bullae prior pii, posterior papistici Pontificis super doctrina Lutherana et Romana, cum M. Lutheri praefatione et glossa.*

345. *Kurzer Unterricht, worauf Christus seine Kirche oder Gemeinde gebaut habe.* Wittemberg.

346. *Eine Frage : ob Christus seine Gemeinde oder Kirche auf Petrum und nachfolgende Päbste gebauet habe? Antwort : Nein, sondern allein auf Jesum den Sohn Gottes.* Wittemberg.

347. *Theologicae propositiones Vitebergae disputatae, cum praefatione M. Lutheri.* Vitebergae.

Eidem **Luthero** intercessere nonnullae controversiae cum doctoribus catholicis, quarum historiam sequentia exhibent scripta :

348. 349. CCXXXIII. **Ambrosio Catharino** opposuit librum de Antichristo, iam a. 1521. memoratum, sed nunc lingva

germanica redditum: *Offenbarung des Endchrists aus dem Propheten Daniel wider Catharinum. Übersetzt von Paulo Sperato.* Wittemberg. Ipse Lutherus autem scripsit: *Das Garaus von dem Endechrist, seinem Reich und Regiment aus dem Propheten Daniel, wider Catharinum.* Wittemberg. — Libellis his nomine *Catharini* responsum dedit *Emserus*, recudendo elegantem atque festivum Catharini dialogum super verbis Matth. XVI: Tu es Petrus, sub sequente titulo: *Ambrosii Catharini, olim Lancinoti, contra M. Lutherum super his verbis: Tu es Petrus etc. dialogus. Item Roffensis Eppi loca quaedam, quibus praedictam auctoritatem cum duabus aliis Matthaei sententiis c. XVIII et Ioan. XX eiusdem monetae sed non eiusdem valoris comparat, et discrimen earum evidenti Scripturarum testimonio declarat. Utrumque opusculum denuo recudi fecit cum dedicatione ad Paulum Annicolam.*

350. CCXXXIV—CCXXXVI. **Ingolstadiensium** *controversia.* Cum Universitas haec *Arsacium Seehofer* dogmata quaedam Lutherana Monachii propugnantem, condemnatis eius articulis 17 ad palinodiam cantandam adegisset: *Lutherus* id aegre ferens vulgavit scriptum adversus 17 articulos Universitatis Ingolstadiensis sub titulo: *Ingolstadiensium condemnatio 17 articulorum confutata*, pro suo more scommata iaciendo. Ingolstadienses Lutherum refutaturi, tum articulos Seehoferi ab se iam damnatos, tum alios publicae disputationi exposuerunt, vulgato sequenti programmate: **Arsacii Seehofer** *17 articuli nuper revocati*; **Leonardi Marstaller** *100 conclusiones de vera libertate christiana*; **Nicolai Appel** *75 assertiones de fide, spe, ac caritate, ac Legis veteris cum Evangelica collatione, Ingolstadii 11 Apr. 1524. publica disputatione examinandi.*

351—353. CCXXXVII. **Viennensis** *controversia.* Hanc suscitavit **Paulus Speratus**, natione Svevus, et concionator Salisburgensis, sed inde pulsus et Viennae sedem figens: primus praesumsit Viennae errores Lutheri praedicare; ob quod ad Iudicium sacrum cum citaretur, et non compareret, excommunicatus est tamquam contumax. Vienna Iglaviam se recepit, illicque errores Lutheri disseminavit: sed iussu Ludovici Regis Hungariae in carcerem coniectus, et inde erga intercessionem Bohemorum doctrinae Lutheranae faventium liber dimissus, Wittenbergam venit ad Lutherum, misso ad Iglavienses tractatu:

quomodo confidendum sit in cruce, et standum Evangelio adversus totum mundum. Wittenbergae. Scripsit insuper *Responsionem ad articulos Viennensium,* quos nimirum finxerat a Theologis Viennensibus ex concione sua excerptos damnatosve fuisse. At Viennenses in *Replica ad Responsionem Sperati* ostenderunt, nullos expressos articulos, sed unice Speratum qua contumacem condemnatum fuisse. *Lutherus* eidem scripto, quod adversus 17 articulos Ingolstadiensium edidit, inseruit quoque Sperati Articulos cum eiusdem responsione.

Alia opera contra Primatum.

354. **Nicol. Symmen,** *in diesem Büchlein wird klar angezeigt Grund und Ursache, warum der geistliche Stand, nämlich die Bischöfe und Priester zu Jerusalem Christum als Ketzer und Verführer des Volks verfolget haben.*

355. **I. Dölsch** *contra doctrinalem quorumdam magistrorum nostrorum Lovaniensis et Coloniensis studii damnationem e sacris Literis petita defensio pro praeceptore suo M. Luthero.* Wittenbergae.

356. *Epistola Luciferi ad Regentes Ecclesiasticos, Parisiis primum impressa, una cum tractatu processus satanae infernalis contra genus humanum.*

357. **Oswaldus Myconius** Lucernanus, *ad Sacerdotes Helvetiae, qui Tigurinis male loquuntur, svasoria, ut male loqui desinant.* Tiguri.

358—360. **Melanchton** *kurzer Begriff der erneuten christlichen Lehre, an den Landgrafen zu Hessen.* Huic opusculo subnexuit animadversiones *Petrus Harer.* Idem Melanchton edidit: *Wahrhaftiges Urtheil von M. Luthers Lehre, dem Cardinal und päbstlichen Legaten nach Stuttgardt zugeschickt.* Adiecit **Ioannes Bugenhagen** tractatum: *Eine schöne Offenbarung des Endchrists.*

361. **Ioan. Hessi** *positiones theologicae Vratislaviae die 20 April. 1524. disputatae.*

362. 363. **Wencesl. Linck** *Sermon von dem Ausgang der Kinder Gottes aus der Endchrists Gefängniss.* Zwickau. Item: *Vom Reich Gottes aus D. Martin Luther und Ph. Melanchtone gezogen.* Altenburg.

264. **Ioh. Greiffenberger** *christliche Antwort denen, die da sprechen, das Evangelium habe seine Kraft von der Kirche.*

365. **Ioan. Agricola** *de capitibus ecclesiasticae doctrinae ad amicum quemdam epistola.* Wittenbergae.

366. **Georg. Amandus** *wie ein geistlicher christlicher Ritter und Gottesheld in dieser Welt streiten soll.*

367—370. **Ioh. Bader** Pfarrer zu Landau, *Artikel und Klagestücke wider denselben, vom geistlichen Fiscal zu Speyer des Evangelii halber eingebracht. — Antwort auf gemeldete Artikel. — Bannbrief, so über Joh. Bader ausgegangen. — Appellation von vermeinten unchristlichen Bann.*

371. *Encomia Lutheri; Andreae Cricii Eppi Premisliensis in Lutherum oratio; in imaginem Lutheri; ingressus Lutheri in Wormatiam; Decii Philomusi ac aliorum in Polonia varia de Luthero epigrammata.*

372. **Iacobi Iprensis** *epistola ad M. Lutherum de martyrio Henrici Zutphaniensis.* Viri huius iam identidem fecimus mentionem.

373. **Balth. Pacimontanus** (Hubmeyer) *axiomata, quae Ioanni Eckio, Ingolstadiensi Elephanto, magistraliter examinanda proposuit.* Tiguri.

374—379. Ex *Satyris* notamus sequentes: *Von S. Peter und einem Mönch. — Triumphus veritatis, Sieg der Wahrheit. — Ein Gespräch von einem Pfaffen und einem Weber, des Evangeliums und anderer Sachen halber.* Augsburg. — *Mich wundert, dass kein Geld im Land ist. Ein schimpfliches doch unschädliches Gespräch dreier Landpfarrer.* Eilenburg. — *Eine Frage und eine Antwort von zweien Brüdern, was für ein seltsames Thier zu Nürnberg gewesen im Reichstag, geschickt von Rom zu beschauen das teutsche Land. — Ein Gespräch zwischen einem Christen und Juden, auch einem Wirthe sammt seinem Hausknecht, den Eckstein Christi betreffend.*

Pro Primatu.

CCXXXVIII. CCXXXIX. *Clementis VII* PP. *Breve ad Fridericum Electorem Saxoniae contra Lutherum.* Eiusdem *Breve contra Eppum Sambiensem Georgium a Polentz,* qui ad castra Lutheri defecit.

CCXL. CCXLI. **Laur. Campegii** Card. Legati *epistola ad Fridericum Electorem Sax.* item: *Constitutio ad removendos abusus, et ordinatio ad Cleri vitam reformandam in Synodo Ratisbonensi edita.*

CCXLII. **Hier. Emser** *annotationes über Luthers Neu Testament.* Dresden. Perstringit Lutheri explicationes S. Scripturae tum de Rom. Pontificis potestate tum de aliis doctrinae capitibus.

CCXLIII. 380. **Ioan. Eck** exaravit *epistolam contra Ulrici Zwinglii assertiones ad Comitia Helvetica*: cui **Zwinglius** opposuit *responsionem apologeticam.*

CCXLIV. CCXLV. 381. **Erasmus**, esto familiaris Luthero, errores tamen ipsius impugnabat libellis: *diatriba erudita de libero arbitrio;* et quum *Lutherus* opponeret *servum arbitrium: Hyperaspistes adversus servum arbitrum Lutheri.*

CCXLVI—CCXLVIII. **Thom. Illyricus** alias **Elisius,** *clypeus papalis, sive de potestate Summi Pontificis.* Taurini. Item: *Clypeus veritatis catholicae contra dogmata Lutheri.* — Et: de *clavibus Ecclesiae.* Auctoris huius opera ob nonnulla erronea in iis contenta libris prohibitis inserta sunt.

CCXLIX. **Ioan. Faber** *malleus haereticorum. Libri 6 ad Hadrianum VI Summum Pont.* Coloniae.

CCL. CCLI. **Ioan. Cochlaeus** *confutatio 91 articulorum e tribus M. Lutheri teutonicis sermonibus excerptorum.* Coloniae. Item: *Antwort an M. Luther: ob Petrus zu Rom gewesen?*

CCLII. **Tuberinus** *ad Caes. Regiamque Maiestatem contra falsas Lutheri positiones.*

CCLIII. **Conradus Tregarius** *ad R. in Chr. P. et illustrem Principem Fabianum de Monte Falcone Lausanensem Eppum paradoxa centum de Ecclesiae Conciliorumque auctoritate.* Argentinae. Pro Ecclesiae auctoritate, sed contra infallibilitatem Papae.

CCLIV—CCLVI. *Sententiae* **Viennensis Universitatis** *contra* **Casparum Thauber** *civem Viennensem, lutheranae haereseos olim imitatorem, eiusdemque revocatio;* — porro *contra* **Iacobum Peregrinum** *Pataviensis dioec. presbyterum, lutheranae haereseos assertorem, cum eius revocatione;* — *et contra* **Ioannem Väsel** *novae civitatis presbyterum, lutheranae haereseos assertorem, una cum revocatione eidem iniuncta.*

Postremus in quibusdam Monumentis *Voisler* scribitur; primus vero, quum post revocationem denuo errores spargeret, ultimo supplicio est affectus.

CCLVII. **Ludov. Combont** O. Praed. in Sorbona palam propugnavit: inter Apostolos *solum Petrum a Christo immediate fuisse consecratum*, nec Eppum quemquam, demto Petro, immediate a Christo institutum. Hanc propositionem iussu Facultatis Theol. in sequentem modificare compulsus est: Quemadmodum Petrus a Christo Summus Pontifex ordinatus fuisse creditur, et quilibet ceterorum Apostolorum ab eodem Christo, nullo mediante, Eppus creatus est, et Curatorum ordo institutus: eodem divino iure triplicem illum hierarchicum ordinem Ecclesia tenet, nec horum opposita, cum certum sit evangelicae veritati illa refragari, possunt probabiliter sustineri. *)

A. 1525—1529.

Contra Primatum.

382—388. CCLVIII. **Lutheri** *epistola ad Henricum VIII Angliae Regem, in qua veniam petit eorum, quae prius stultus ac praeceps in eundem Regem effuderit.* Adiacet et *Responsum Regis Angliae ad singula epistolae capita.* 1525. — Eiusdem Lutheri liber: *Das Pabstthum mit seinen Gliedern.* Wittenberg. 1826. Opus hoc denuo recusum fuit 1563. Etiam latine: *Papatus cum membris suis depictus et descriptus.* — Eiusdem *Iudicium de Papasello.* 1528. — Praecipuum Lutheri opus his annis erat *Catechismus maior et minor* anno 1529. vulgatum, et quam frequentissime recusum. Prodivit sub titulo: *Deutscher Catechismus.* Vitebergae. 1529. et eodem anno in latinum conversus per *Ioannem Lonicerum* ac *Vincentium Obsopaeum*, editusque sub duplici titulo: *Lutheri Catechismus latina donatus civitate.* Marpurgi. 1529. et: *Lutheri theologi Catechismus lectu dignissimus, cum Brentii catechismo.* Hagenoae. 1529.

389. **Ioan. Wiclefii** *Dialogorum libri IV: quorum primus de divinitate et ideis tractat; secundus universorum creationem complectitur; tertius de virtutibus vitiisque ipsis contrariis copiosissime loquitur; quantus Romanae Ecclesiae sa-*

*) *Argentre* Coll. Iudic. II. 5.

cramenta, eius pestiferam dotationem, Antichristi regnum, Fratrum fraudulentam originem atque eorum hypocrisim, variaque nostro aevo scitu dignissima graphice perstringit. 1525. De scriptis Auctoris, hic denuo recusis, suo loco iam sermonem fecimus. Edidit hoc opus **Otto Brunfels**: quod prorsus idem est cum sic dicto *Trialogo.*

390—401. **Ioan. Hussii** opera: *de anatomia Antichristi; de mysteriis iniquitatis Antichristi; de revelatione Christi et Antichristi; de abolendis sectis et traditionibus hominum; de unitate Ecclesiae et schismate vitando; de evangelica perfectione; de pernicie traditionum humanarum; de regno, populo, vita, et moribus Antichristi. — De nominibus Christi et Antichristi; de adpropriatis Christi et Antichristi in scripturis; de nominibus ecclesiae Christi et Antichristi et filiorum eius; de nominibus primatum ecclesiae Christi et Antichristi* etc. Hanc quoque operum Hussi, universim 19, editionem curavit *Otto Brunfels,* Lutheroque inscripsit. Argentinae. 1525.

402—405. **Phrysius Wesselus** Groningensis, *de dignitate et potestate ecclesiastica; — propositiones de potestate Papae et Ecclesiae; — responsiones de potestate Papae et materia indulgentiarum.* Omnia haec edidit Lutherus cum titulo: *Farrago rerum theologicarum.* Basileae. 1525.

406. **Phil. Melanchton** *confutatio determinationis Doctorum Parisiensium contra M. Lutherum, ex ecclesiasticis doctoribus desumta, denuo recognita et locupletata. Adiecta est disputatio Groningae habita, cum duabus epistolis anonymi et ipsius Lutheri.* Norimbergae. 1525.

407. 408. *Ein schönes Tractätlein von dem göttlichen und römischen Ablass, aufs gegenwärtige Jubeljahr zu Rom gemacht von einem ungelehrten Laien.* 1525. Item: *Von dem Jubeljahr, genannt das goldene Jahr, ein Gedicht.* 1525.

409. **Urbanus Regius** *ein Bannbrief des Pabsts und ganzen endchristischen Reichs, dabei ein Gnadenbrief des göttlichen und himmlischen Ablasses.* 1525.

410. *Lamentationes Germanicae nationis.* Lactophagae. 1526. Eiusdem argumenti, ac liber ‚Litania Germanorum, 1521.' de quo superius dictum est.

411. **Lud. Berquinus** Flander (a. 1523. nominatus) denuo spargebat Parisiis errores Lutheri ac Melanchtonis a. 1526:

quos, et speciatim asserta contra primatum, Facultas Theol. Parisiensis iterato proscripsit. 1526.

412. In opusculis nonnullis memoratur de a. 1526. hispanicus libellus de 2 feminis, quae magnis artibus duo obtinuerint imperia, quippe Semiramis, et Theodosia; libellum porro hunc in editione Rotomagensi cum sequenti vulgari titulo: *De deux femmes, dont l'une en habits d' homme fut faite Papa, l' autre imperatrice. Cf. Philomneste Iunior* la Papesse Ieanne. Paris. 1862. p. 144.

413. **Eleuterostomus** *epistola elegiaca ad Carolum V. Caesarem de perfidia Rom. Pontificis.* 1527.

414. 415. *Eine wunderliche Weissagung von dem Pabstthum, wie es ihm bis an das Ende der Welt gehen soll, in Figuren oder Gemälden begriffen, gefunden zu Nürnberg im Carthäuser-Kloster; mit einer Vorrede* **Andreae Osianders.** 1527. Libellus hic subseque sub novo prodivit titulo: *Practica der Pfaffen, Anfang und Ausgang des Pabstthums.*

416. **Antonii Cornelii Lynnichani** *oratio habita V. Coloniae, qua ostendit, cuiusmodi Ecclesiae Principes, Pontifices, primarii sacerdotes et pastores esse debeant.* 1527. Sermo reformatorius.

417. **Nicol. Manuel** *eine klägliche Botschaft dem Pabst zu kommen, antreffend des ganzen Pabstthums Weidung.* 1528.

418. *Tractatio seu* **Acta disputationis Bernae** *habitae in causa religionis.* Tiguri. 1528. Bernenses licet post primam disputationem Badensem errores Reformatorum eiurassent, alteram tamen instituerunt Bernae initio Ianuarii 1528. disputationem, et post illam abolita veteri religione novam receperunt, exemplumque hoc aliae quoque Civitates Helvetiae sequutae fuerunt.

Scripta absque designatione anni. Innumera opuscula volantia ac satyrica, et alia cum auctorum nomine prodiere hoc tempore, quae Primatum Romanum oppugnabant. Praecipua recensemus:

419. *Praktika der Pfaffen: darin wird durch glaubwürdige Historien angezeigt, dass alles, was der Pabst innehat, nichts anders ist, denn ein Raub vom Kaiserthum.* Videtur a. 1528. prodiisse.

420. **Martin Schrot** *Apocalypsis, ein Freudengeschrei, über das gefallene Papstthum.*

421. *Ein bescheidener historischer unschmäliger Bericht an alle Churfürsten, Fürsten und Stände des Reichs, von des Pabstthums Auf- und Abnehmen, desselben Geschicklichkeit, und was endlich daraus folgen mag.*

422. *Die verteutschten Texte aus den päbstlichen Rechten und vielen andern glaubwürdigen Schriften, daraus, sich männiglich erkunden mag, wie erbärmlich bisher mit gemeiner Christenheit ist gehandelt worden.*

423. *Rathschlag eines, der von Herzen begehrt, dass genuggeschehe des Römischen Stuhls Würdigkeit, und dazu dem Frieden des christlichen Standes.*

424. **Abydenus** Corallus Germanus, *dialogi VII festive candidi: Momus; Carolus; pietatis et superstitionis pugna; conciliabulum theologistarum adversus bonarum literarum studiosos; apophtegmata Vadisci et pasquilli de depravato Ecclesiae statu; Huttenus captivus; Huttenus illustris.*

425. **Heliodori Alexiaci** *epigrammata in Iuris Canonici incendium.*

426. **Udelonis Cymbri Cusani** *epistola de exustione librorum Lutheri, et monachorum Dominicanae factionis nequitia, ad Germaniae proceres et cives.*

427. *Dialogi. Decoctio. Eckius monachus.*

428. *Lamentatio nuper defunctae Missae apud Christianos, carmine dithyrambico scripta. Constantiae per Georgium Spitzenbergium.*

429. *Bulla diaboli, qua paterne Papam suum admonet atque instruit, quomodo gerere se debeat in regenda Romana Curia et toto terrarum orbe.*

430. 431. *Apologia Christi Domini nostri pro M. Luthero ad urbem Romam.* Huc spectat: *Anonymi epistola ad Spalatinum de praecedente scripto.*

432. *Pasquillus. Ein freundliches und auch christliches Gespräch zwischen dem Pasquillo und einem Orthodoxo.*

433. *Des Papsts und der Pfaffen Badstube.*

434. *Pasquillus. Ein wahrhaftiges Büchlein, erklärend' was für List die Römer brauchen mit Creiren vieler Cardinäle, auf dass sie alle Bisthümer teutscher Lande unter sich bringen.*

435. *Pasquillus. Neue Zeitung vom Teufel.*

436. *Ein frischer Combisst vom Pabst und den seinen, etwa über Teutschland eingesalzet.*

437. *Der neue deutsche Bileamsesel, wie die schöne Germania durch Arglist und Zauberei zur Päbstesein transformirt worden ist.*

438. *Narragonia Monachorum zu Teutsch. Basel.*

439. *Von dreien Christen: dem Romischen, dem Böhmischen, dem Türkischen.*

440. *Ein hoffartiger Sendbrief Pabsts Adriani an Kaiser Friedrich Barbarossa nebst dessen Antwort.*

441. *Ein Rechenbüchlein vom Endchrist.* Wittenberg.

442. *Von der erschrecklichen Zerstörung und Niederlage des ganzen Pabstthums, geprefezeiht und geweissagt durch die Propheten, Christum und seine Apostel, und aus Johannis Apocalypsi figürlich und sichtlich gesehen.*

Pro Primatu.

CCLIX. **Silvester de Ferraria** *apologia de convenientia institutorum Ecclesiae Romanae cum evangelica libertate: tractatus adversus Lutherum de hoc pessime sentientem.* Romae et Venetiis. 1525.

CCLX—CCLXVII. **Ioannes Cochlaeus** plurium tractatuum auctor: *De Petro et Roma. Adversus Velenum Lutheranum libri IV.* Coloniae. 1525. — *Canones Apostolorum: veterum Conciliorum constitutiones; decreta Pontificum antiquiora; de Primatu Romanae Ecclesiae. Ex tribus vetustissimis exemplaribus transscripta omnia.* Moguntiae. 1525. — *Responsio ad M. Lutheri librum adversus rusticos tumultuantes, una cum catalogo tumultuum et proeliorum in superiori Germania nuper gestorum; item 132 articuli excerpti ex seditioso et impio libro M. Lutheri contra Ecclesiasticos cum brevi responsione.* Coloniae. 1525. — *Pia exhortatio Romae ad Germaniam, suam in fide Christi filiam* Tubingae. 1525. — *Articuli 500 M. Lutheri ex sermonibus eius sex et triginta, quibus singulatim respondetur partim scripturis, partim contrariis Lutheri ipsius dictis.* 1526. — *Sieben Köpfe M. Luthers von sieben Sachen des christlichen Glaubens.* Dresden. Et latine: *Septiceps Lutherus ubique sibi,*

suis scriptis contrarius. Lipsiae. 1529. In posteriore editione operis istius repraesentatur Lutherus 7 capitibus conformiter ut *Doctor*, *Martinus*, *Lutherus*, *Ecclesiastes*, *Svermerus*, *Visitator*, *Barabbas*, et in fine adnectitur: ‚Genealogia seu posteritas et successio Lutheri, quinti, si diis placet, evangelistae.' — *Fasciculus calumniarum M. Lutheri.* Lipsiae. 1529. Adversus Cochlaeum prodivit satyricum scriptum:

443. *Sermo D. Ioannis Cochlaei, alias Wendelstein, ad exemplum pro omnibus, qui contra Lutherum volunt scripturas magistraliter et formaliter tractare.*

CCLXVIII. CCLXIX. **Ioannes Fisher** Eppus Roffensis, *defensio Regiae assertionis contra babylonicam captivitatem: in qua respondet pro illustrissimo eodemque doctissimo Anglorum rege Henrico 8 fidei defensore, ad maledicentissimum M. Lutheri libellum, in eundem regem scriptum plusquam impudentissime.* Coloniae. 1525. — Idem Praesul denuo edidit librum, in Liter. a. 1523 iam memoratum: *Assertionis Lutheranae confutatio, iuxta veterem ac originalem archetypum nunc ad ungvem diligentissime recognita.* Colon. 1525.

CCLXX. **Iacobus Latomus** *de Primatu Pontificis adversus Lutherum.* Antwerpiae. 1525. vel 1529.

CCLXXI—CCLXXIII. **Iodocus Clichtoveus**, *Anti-Lutherus.* Coloniae. 1525. item: *Propugnaculum Ecclesiae contra Lutheri sectatores.* 1525. Et: *Epitome veritatum, quae concernunt fidem, et erroneas Lutheri assertiones.* 1529.

CCLXXIV—CCLXXVIII. **Ioannes Eck** *Enchiridion locorum communium seu controversiarum adversus Lutheranos.* Landishuti. 1525. Liber potissimum contra *Melanchtonis* hypotyposes seu locos communes rerum theologicarum dirigitur, de quibus suo loco iam diximus. — Eiusdem Eckii *epithalamia festiva in Lutherum* etc. 1525. Contra nuptias Lutheranorum, qui quum antehac sacerdotes, ac religiosi forent, facta apostasia matrimonium contraxerunt. — Eiusdem *Enchiridion locorum communium tertio recognitum et duobus locis auctum.* Landishuti. 1526. — Praecipuum scriptum Eckii ex hoc tempore est: *Disputation vor den XII Orten einer löblichen Eidgenossenschaft, wegen der Einigkeit im christlichen Glauben, zu Baden im Aargau stattgehabt.* Luzern. 1527. Eadem disputatio latine quoque vulgata est iussu Cantonum Helvetiae sub titulo: *Causa*

Helvetica orthodoxae fidei, seu disputatio Helvetiorum in Baden superiori coram XII Cantonum oratoribus et Nuntiis pro sanctae fidei catholicae veritate contra M. Lutheri, Ulr. Zwinglii, et Ioannis Oecolampadii perversa dogmata. Lucernae. 1528. Iam superius meminimus, *Bernenses* post hanc primam disputationem, alteram Bernae instituisse et a fide defecisse. Prima haec Badensis disputatio, mense Maio 1526. habita fuit cum Zwinglianis, Ioanne Eckio per 58 Collationes theses suas propugnante, et iudicio Cantonum palmam reportante, eo cum effectu, ut in conclusum abierit, a veteri religione non esse recedendum.

CCLXXIX. **Hier. Emser**, quem Lutherus, ut vidimus, ‚caprum Lipsiensem' nominavit, satyricum anno 1525. exaravit libellum: *Satyrisches Gedicht wider Lutherum: der Bock tritt frei auf diesen Plan, hat wider Ehren nie gethan, wie sehr sie ihn gescholten han* (haben); *was aber Luther für ein Mann* etc.

CCLXXX—CCLXXXIII. **Petr. Sylvius** *Schutz des heiligen Evangeliums und des ewigen Worts Gottes.* 1526. — *Von der Einigkeit der Lutherischen und Luciferischen Kirche, und ihrer gleichförmigen Art und Eigenschaft.* 1526. — *Ein erschrecklicher und doch wiederum kurzweiliger und nützlicher Gesang der Luciferischen und Lutherischen Kirche.* 1526. — *Von den vier Evangelien, so eine lange Zeit unter der Bank gelegen, d. i. von den irrigen Artikeln der IV unchristlichen Ketzereien, nemlich der Pickarden, der Muscoviter, des Wiccleffs, und des Huss, aus welchen allen Luther sein fünftes Evangelium zusammen gelesen.* Leipzig. 1528.

CCLXXXIV. **Barthol. de Usingen** *libellus de falsis prophetis vitandis, contra factionem Lutheranam.* Erfordiae. 1525.

CCLXXXV. **Hier. Donatus** Venetus, *epistola ad Oliverium Cardinalem, in qua probatur: Romanam Ecclesiam primatum ecclesiasticae dignitatis obtinere, et Petrum fundamentum esse Ecclesiae.* Romae. 1525.

CCLXXXVI. **Petrus Richardus** Canon. Trecensis, *de martyrio et clavibus S. Petri Apostoli.* 1525.

CCLXXXVII. CCLXXXVIII. **Casp. Scharzigerus** vel **Sasgerus** O. S. Fr. *de primatu Pontificis, et Ecclesiae Romanae praeeminentia.* 1525. Item: *wahrhaftige Erklärung, wie sich Satanas in diesen 4 Materien verkleidet und erzeigt unter*

der Gestalt eines Engels des Lichts : vom Evangelio, von der christlichen Kirche, von S. Peters Fürstenthum, von gemeinen Concilien. 1526.

CCLXXXIX—CCXCI. **Ioan. Fabri** *epistola ad Ulricum Zwinglium de futura disputatione Badensi die 16. Maii habenda.* 1526. Auctor fuit unus illorum, qui cum Zwinglio disputaturi erant: verum Zwinglius pro disputatione non comparuit, et *Eckius,* ut paulo supra diximus, fere solus omne disputationis cum Zwinglii asseclis onus sustinuit. Idem Faber scripsit: *Causae rationabiles cur Lutheranae sectae non adhaereat.* 1527. Et: *Informatio et replica ad calumniosum libellum M. Lutheri de palinodia, quam cantare se obtulit seren. Regi Angliae.* Viennae et Cracoviae. 1528.

CCXCII. **Iac. Hochstraten** *catholicae aliquot disputationes contra Lutheranos.* 1526.

CCXCIII. CCXCIV. **Barthol. Rondaninus** O. Praed. *apologia adversus Concilium Pisanum II. — Tractatus de auctoritate Papae.* 1526.

CCXCV. CCXCVI. **Erasmus** Lutherum denuo oppugnavit libello: *Hyperaspistes, liber secundus adversus librum M. Lutheri, cui titulum fecit: servum arbitrium.* Basileae. 1527. Item: *Epistola ad quosdam, qui se falso iactant Evangelicos, iam recens edita et scholiis illustrata.* 1559.

CCXCVII—CCCVI. **Thomas Murner,** aeque unus de iis, qui ad publicam disputationem cum Zwinglianis se armabant, pluribus scriptis confutavit cum Lutheranos tum Zwinglianos: *Brief den gesandten Boten der XII Örter einer löbl. Eidgenossenschaft.* Luzern. 1526. — *Instituta Helvetiorum doctore Thoma Murnero figurante et memorante.* Lucernae. 1526. — *Ein wahrhaftiges Verantworten der Doctores, die zu Baden auf der Disputation gewesen.* 1527. — *Der lutherisch-evangelischen Kirchen Dieb- und Ketzerkalender.* 1527. — *Die Disputation von den XII Orten einer löbl. Eidgenossenschaft, nämlich Bern, Lucern, Ury, Schwytz, Unterwalden etc. wegen der Einigkeit im christlichen Glauben in ihren Landen und Unterthanen der IV Bisthümer Constanz, Basel, Losanne, und Chur, beschrieben.* Luzern. 1527. — Scripta eiusdem contra *disputationem Bernensem,* in quantum hac conclusa, Bernenses cum aliis Civitatibus a fide salvifica defecerunt: *Hier wird angezeigt das unchristliche Fre-*

vel, ungelehrtes und unrechtliches Ausrufen und Vornehmen einer löbl. Herrschaft von Bern, eine Disputation zu halten wider die gemeine Christenheit, wider das heilige Gotteswort, wider das Evangelium Christi Jesu, wider den alten wahren und ungezweifelten christlichen Glauben, und wider alle menschliche Frömmigkeit und Ehrbarkeit. Luzern. 1528. — *Appellation der Doctoren J. Eck, und Th. Murner wider die Disputation zu Bern.* Luzern. 1528. — *Handlung oder Acta gehaltener Disputation zu Bern in Üchtland.* Zürich. 1528. — *Auslegung des ungesalzenen Briefes der Herrschaft von Bern an die VIII christlichen Örter in der Schweiz.* Luzern. 1529. — *Ein wahrhaftiges Verantworten der hochgelehrten Doctores und Herren, die zu Baden auf der Disputation gewesen.*

CCCVII. **Ioannes Mensingius** *oratio de sacerdotio Ecclesiae Catholicae adversus Lutherum.* 1527.

CCCVIII. **Henrici VIII** *Regis Angliae literarum, quibus invictissimus Princeps respondit ad quamdam epistolam M. Lutheri ad se missam, et ipsius Lutheranae quoque epistolae exemplum.* Coloniae. 1527. Est nova editio epistolarum, de quibus iam sub *Luthero* ad annum 1525. mentionem fecimus.

CCCIX. **Augustinus de Nale** O. Praed. *tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* 1527.

CCCX—CCCXIII. **Dominicus Iacobatius** Card. *de Concilio, ad quem spectet congregare Concilium; — An Papa habeat auctoritatem a Conciliis Generalibus, et an Concilium possit restringere auctoritatem Papae; — an Papa possit deponi; — de appellatione a Papa ad Concilium.* 1527. ss. Omnia haec erudita et apprime orthodoxa pro suprema auctoritate Romani Pontificis opuscula Bibliothecae suae Pontificiae inseruit *Rocaberti.* IX. 1—622.

CCCXIV. **Augustinus Alveldianus** O. S. Fr. *oratio theologica, quam Magdeburgi ad Clerum habuit de Ecclesia bipartita et M. Lutheri omniumque Luderanorum ruinoso ac stultissimo fundamento.* Lipsiae 1528.

CCCXV. **Paulus Iustinianus** patritius Venetus, a. 1528 defunctus reliquit *tractatum de officio Pontificis ad Leonem X PP.*

CCCXVI **Bernardus de Lutzenburgo,** *Concilium generale malignantium, cum digressionibus pro Concilio gene-*

rali orthodoxorum militantium. 1528. Libellus egregius, subdolas artes Lutheranorum delarvans et perstringens.

CCCXVII. CCCXVIII. **Nicolaus Herborn** *locorum communium adversus huius temporis haereses enchiridion.* 1528. Et: *Monas sacrosanctae evangelicae doctrinae.* Coloniac. 1529.

CCCXIX. **Conradus Wimpina,** *sectarum, errorum, hallucinationum et schismatum ab origine ferme christianae ecclesiae ad haec usque nostra tempora concisioris anacephalaeoseos una cum aliquantis Piccardicarum, Wicleffiticarum, et Lutheranarum haeresum confutationibus librorum partes tres.* 1528. Opus vastum et eruditum, Lutheri errores per apostolicas Bullas proscriptos solide convellens.

CCCXX. **Casp. Ursinus Velius** *monosticha Pontificum Romanorum a Petro usque ad Clementem VII.* Viennae. 1528.

CCCXXI. **Bertholdus Pirstinger,** *teutsche Theologie.* München. 1528. Est completum opus dogmaticum, omnia Reformatorum asserta et errores in examen vocans.

CCCXXII. **Paulus Annicola** Abbas veteris Cellae in Misnia, *de auctoritate Papae contra Lutherum.* 1529. Auctor hic iam antea contra Lutherum scripsit plura exiguae molis opuscula: quae sequenti satyra oppugnata fuere:

444. *Mors et sepultura doctrinae lutheranae per Eppum Misnensem, et Abbatem Cellensem, et Hieronymum Collegiatum Lipsensem* (Dungersheim). 1529.

CCCXXIII. **Christoph. Longolius** *ad Lutheranos iam damnatos oratio.* Basileae. 1529.

CCCXXIV. **Albertus Pius** Carporum Comes, *ad Erasmi Roterodami expostulationem responsio accurata et parenaetica, M. Lutheri et asseclarum eius haeresim vesanam magnis argumentis et iustis rationibus confutans.* 1529. Opus pereruditum, complectens duas epistolas: alteram *Erasmi* ad Albertum Pium Basilea sexto idus Oct. 1525. missam, in qua expostulat, se Romae male audire ob sua opera; alteram *Alberti Pii* ad Erasmum Roma idibus Maii 1526. expeditam; in qua auctor ingenue fatetur, Erasmum multorum iudicio per scripta sua Luthero ad impie sentiendum et scribendum ansam praebuisse maximam, at-

que hortatur, ut illa aut retractet, aut melius interpretetur, et evidentius stet dehinc ab Ecclesiâ Catholica.

---

b) *Literatura a. 1530—1539.*

In Literatura quarti huius decennii peculiarem sibi vindicant locum opuscula, quae ex incidenti *Confessionis Augustanae* a. 1530. in Comitiis per Lutheranos exhibitae, atque auctoritatem Romanae Sedis peculiari capite impugnantis, (prout in *Monumentis* relatum) *pro et contra* lucem publicam conspexere. Huic proin literaturae initium damus, eique subiungemus reliquam operum decennii istius recensionem.

aa) *De Confessione Augustana.*

445. Confessionis istius fundamenta iecit ipse reformationis pater **M. Lutherus** in libello: *Dié Bekenntniss M. Luthers, auf den jetzigen Reichstag zu Augsburg einzulegen, in 17 Artikeln verfasst.* Coburg. 1530. Libellus mox refutatus exstitit:

CCCXXV. **Conrad Wimpina, Ioan. Mensing, Wolfgang Redörffer, Rupert Elgersma** *gegen die Bekenntniss M. Luthers — kurzer und christlicher Unterricht.* Augsburg. 1530. His Doctoribus respondit Lutherus:

446. **Luther** *auf das Schreien etlicher Papisten über die 17 Artikel Antwort.* Wittenberg. 1530.

Has velitationes excepit editio officiosa **Confessionis Augustanae:**

447. *Anzeigung und Bekenntniss des Glaubens und der Lehre, so die appellirenden Stände Kaiserlicher Majestät auf itzigem Tag zu Augsburg überantwortet haben.* 1530. Est omnium prima editio germanica. Hanc excepit:

448. *Confessio fidei exhibita invictissimo Imperatori Carolo V Caesari Augusto in Comitiis Augustae.* 1530. Similem Confessionem exhibuere et Zwingliani:

449. **Zwinglius** *fidei suae ratio.* 1530.

450. *Confessio Basileensis prior.* 1530.

451. *Confessio Tetrapolitana, seu IV Civitatum.* 1530.

Ex parte Catholicorum Confessiones istiusmodi abs mora refutatae fuere:

CCCXXVI—CCCXXXIV. **Ioan. Eck, Ioan. Faber, Aug. Marius, Conr. Wimpina, Ioan. Cochlaeus, Paulus Haug, Andr. Stoss, Conr. Colli, Conr. Thoman, Barth. Usingen, Ioan. Mensing, Ioan. Dietenberger, Ioan. Burkard, Petr. Speiser, Arnold. Wesel, Medardus, Aug. Gottelin, Wolfg. Redörffer, Hier. Montinus, et Math. Kretz** 20 Theologi Catholici per Carolum V Caes. delecti sequentibus scriptis impugnabant Augustanam Confessionem: *Catholica et quasi extemporanea responsio super nonnullis articulis Caes. Maiestati hisce diebus in Dieta Imperiali Augustensi per Electorem Saxoniae et alios Principes oblatis; — Antilogiarum, h. e. contradictionum M. Lutheri Babylonica, ex eiusdem apostatae libris per Ioannem Faber excerpta; — Haereses et errores ex diversis M. Lutheri libris in unum collecti; — Haereses in S. Conciliis antea damnatae per Lutheranos iterum ab inferis reductae: — Haereses et errores M. Lutheri per Leonem Papam ante decennium damnati; — Haereses et errores M. Lutheri ante septennium per Universitatem Parisiensem condemnati; — Condemnatio Facultatis Theol. Lovaniensis; — Epitome aliquot haeresum et errorum M. Lutheri; — Monstra sectarum ex Luthero et Lutheranis enata; — Lutherani evangelii abominabiles et perniciosi et damnatissimi fructus.* Celebris haec confutatio, quinquies emendata et recognita, a. 1573. per *Andream Fabricium Leodium* publici iuris facta fuit.

CCCXXXV. **Arnoldi Wesaliensis,** et **Ioannis Cochlaei** *brevis ad singula puncta Confessionis Principum Protestantium responsio, Augustae privatim scripta.* 1530.

CCCXXXVI. **Ioan. Eckius** *repulsio articulorum Zwinglii Caesareae Maiestati oblatorum.* Aug. Vind. 1530.

CCCXXXVII. **Faber, Eck, Cochlaeus** *Caesareae Maiestatis ad quatuor Civitates responsio.* 1530.

Post tot confutationes Augustanae Confessionis Lutherani et Zwingliani nil intermiserant, quo argumenta Doctorum Catholicorum everterent, et apologiam pro sua Confessione scriberent. Huc spectant:

452. **Ioan. Agricolae** *epistolae duae ad Lutherum Augusta Vind. scriptae.* 1530.

453. **Iusti Ionae** *epistola ad Lutherum de Catholicorum confutatione Aug. Conf. Caesari oblata.* 1530.

454. **Urbani Rhegii** *epistola ad Lutherum.* 1530.

455. **Ioan. Brentii** *epistola ad Lutherum de Comitiis Augustanis.* 1530.

456. **Viti Dieterici** *epistola ad Lutherum.* 1530.

457. **Zwinglii** *epistola de conviciis Eckii.* 1530.

458. **Pontani Severi** Traiectensis, *encomium Eckii.* 1530.

459. **Phil. Melanchtonis** *apologia Confessionis Augustanae.* 1530. ac denuo Wittebergae. 1531. cum ipsa Confessione.

Melanchtonis Apologiam refutarunt:

CCCXXXVIII. **Ioannes Cochlaeus** *Philippicae quatuor in Apologiam Philippi Melanchtonis ad Carolum V Imp. pium, felicem, triumphatorem, semper Augustum.* Tres priores a. 1531. et quarta a. 1532. compositae, atque 1534. Lipsiae simul impressae sunt.

CCCXXXIX. **Ioan. Mensing** *Antapologia.* Francof. 1533.

---

bb) *Reliqua opera contra Primatum.*

460—471. **M. Lutherus** *propositiones 38 de Ecclesia sustinendae adversus totam synagogam satanae et universas portas inferorum.* 1530. Item: *Pestis eram vivus, moriens ero mors tua, Papa!* 1530. Perhibentibus Lutheri biographis, versum hunc composuit, quum audiret mortem suam Romae exposci: eundemque versum in ultima coena parieti insculpsisse dicitur. — Ulteriora illius opera sunt: *Ob ein Christ mit gutem Gewissen einer päbstlichen Bischofskrönung beiwohnen könne?* 1535. — *Theses 30 de potestate Concilii.* 1536. — Anno 1537. scribitur: qua aegrotus Smalkaldiae testamentum condidisse, et legasse odium in Papam. Eodem anno conscripsit: *De Concilio Christiano, cur et quomodo christianum concilium deberet esse liberum, et de consultatione Papistarum.* Vitebergae. 1537. — *Epistolae quaedam piissimae et eruditissimae Ioannis Huss, quae solae satis declarant, Papistarum pietates esse satanae furias. Cum praefatione Lutheri.* Vitebergae. 1537. — *Beelzebub an die heilige päbstliche Kirche.* 1537. — *Vorrede auf das Büchlein: was der Pabst auf dem Reichstage zu Nürnberg gesucht.* 1538. — *Rathschlag eines Ausschusses etlicher Cardinäle, Pabst Paulo III. auf seinen Befehl geschrieben und überant-*

wortet. Mit einer Vorrede D. M. Luthers. ‚Sophisma Chrysippi. Si mentiris, etiam quod verum dicis, mentiris. Wittenberg. 1538. — *Theses quaedam, quod Pontifici eiusque defensoribus iniustam vim et bellum inferentibus resistendum sit.* 1539. — *Von dem geweihten Wasser und des Pabsts Agnus Dei.* 1539. — *Von den Conciliis und Kirchen.* 1539.

472. **Aepinus** *pinacedion de Ecclesiae Romanae impostoris, adversus impudentem Canonicorum Hamburgensium autonomiam.* 1530.

473. **Velenus** *in diesem Büchlein wird klärlich bewährt, dass Petrus nach Rom nicht gekommen; daraus folget, wie sich der Römische Pabst unbilliger Weise ein Nachkommen Petri rühmet.* 1530. Est germanica versio latini opusculi, suo iam loco nominati.

474. *Gespräch zwischen St. Peter und Pabst Iulius II von der Gewalt und Haupt der Kirchen.* 1530.

475. *Puerperium Ioannis VIII.* 1530.

476. **Antonius de Anglia** *articuli praecipui christianae ecclesiae, prout apud antiquos in usu fuerunt, nunc autem damnantur.* 1531.

477. **Thomas Crammerus** *libri duo contra primatum Papae.* 1532.

478. **Theodorus Bibliander** *de fatis monarchiae Romanae.* Basileae. 1534.

479. **Henricus VIII** Angliae Rex, qui antehac Primatum Romani Pontificis egregie propugnabat, post latam Romae adversus intentum eiusdem matrimonium sententiam, minas Summi Pontificis de excommunicatione penitus contemsit, propositaque Ecclesiasticis regni sui quaestione: ‚an Romanus Pontifex habeat aliquam maiorem iurisdictionem collatam sibi a Deo in S. Scriptura in regno Angliae, quam alius quivis externus Eppus?‘ responsa negativa ipse quoque rata habuit, atque edicto 9. Iun. 1534. Romani Pontificis potestatem in regno suo sustulit, altero autem edicto de 3. Nov. 1534. formulam iuramenti fidelitatis stabilivit: in qua inter cetera continetur, *quod Rex Angliae sit Ecclesiae Anglicanae supremum sub Christo caput, — quod Eppus Romanus, qui in suis Bullis Papae nomen usurpat, et Summi Pontificis Primatum sibi arrogat, nihilo maioris auctoritatis aut iurisdictionis habendus sit, quam ceteri quivis*

Eppi in Anglia vel alibi gentium in sua quisque dioecesi. — Insuper librum composuit Rex contra Primatum: *De potestate christianorum regum in suis ecclesiis contra Pontificis tyrannidem et horribilem impietatem.* 1534.

480—482. **Eduardus Fox** Eppus Herfordiensis, et **Stephanus Gardiner** Eppus Wintoniensis Regi suo Henrico suppetias tulere: prior in tractatu *de vera differentia regiae potestatis et ecclesiasticae, et quae sit veritas ac virtus utriusque.* 1534. Posterior in tractatu *de vera obedientia, in qua tractatur, Romano Pontifici nullum esse in alias Ecclesias imperium, nullamque iurisdictionem.* Argentorati. 1534. Quibus adiunxit se **Richardus Sampson** per *orationem de dignitate et potestate Regis.* 1535.

483—488. Anno 1535. plura opuscula antiquiora adversus Primatum per haereticos vulgata extiterunt, saepius nova forma vestita, speciosis titulis exornata, et additamentis locupletata. Signanter **Hutteni** *Klage und Vormahnung gegen die übermässige unchristliche Gewalt des Pabsts zu Rom.* — Eiusdem *lebendige Abcontrafactur des ganzen Pabstthums.* — Porro: *Fasciculus rerum expetendarum ac fugiendarum: in quo primum continetur Concilium Basileense, non illud, quod in magno Conciliorum volumine vulgo circumfertur, sed quod Aeneas Sylvius, qui postea Pius II est appellatus, et eidem Concilio praesens interfuit, fideliter et eleganter conscripsit. Insunt praeterea huic operi summorum aliquot virorum epistolae, libelli, tractatus, et opuscula numero, ni fallar, 66, in quibus et admiranda quaedam et obstupenda invenies.* Coloniae. 1535. — Item: **Iuliani Cardinalis** S. Angeli *epistolae duae ad Eugenium IV PP. male conantem dissolvere Concilium Basileense.* Colon. **Maximiliani I.** *querela contra abusus atque gravamina Romanistarum. Colon.* — *Appellatio Academiae Parisiensis ad futurum Concilium contra Leonem X.* Basileae.

489. **Robertus Barns** vel *Barnes, vitae Romanorum Pontificum, quos Papas vocamus, diligenter et fideliter collectae. Cum praefatione Lutheri.* Basileae. 1535. dein Witebergae. 1536.

490—492. **Philippus Melanchton** in *XII articulis ex parte Germanorum Protestantium ad Franciscum I Galliarum Regem missis, ut examini Parisiensium Magistrorum Theologiae subiicerentur.* 1535. primo Articulo agit ‚de potestate Pontificia‘:

et quamvis de abusibus ac erroribus loquatur, qui in doctrinam Ecclesiae irrepserint, Pontifici tamen, si iuxta desiderium commune relaxationes fecerit, retinendam censet auctoritatem supra ceteros Eppos: ‚neque, ait, bonus ullus erit, qui adversetur huic ecclesiasticae politiae, aut reclamet in Rom. Pontificis monarchiam, cum ea nostro quidem iudicio ad hoc prodesse multum possit, ut doctrinae consensus retineatur in multis nationibus.‘ *) — Idem vulgavit alteram editionem operis: *Loci communes rerum theologicarum.* Wittembergae. 1535. Prima editio in Liter. a. 1521. occurrit. — Occasione porro confectorum articulorum Smalcaldicorum necessarium visum erat Melanchtoni, concinnare tractatum de Romano Pontifice: quod is praestitit per opusculum ab omnibus theologis Lutheranis subscriptum: *De potestate et primatu Papae tractatus.* 1537. Libellus primum instar appendicis subnexus fuit articulis Smalcaldicis, dein prodivit simul cum opere Melanchtonis ‚defensio coniugii sacerdotum Argentinae. 1540.‘

493. **Sebast. Meyer** *des Pabsts und seiner Geistlichen Jahrmarkt.* 1535.

494. **Ioannes Calvinus,** maximus Reformationis Helveticae et Gallicae promotor, in libro, quem a. 1536. pro defensione reformationis compilavit, *Institutiones Religionis Christianae*, quove primam haeresiarchae gloriam sibi comparare voluit, totum fere, quod in pectore fovebat, virus in Ecclesiam Romanam evomere adhuc callide cavit quidem: multa nihilominus protulit, quibus supremam Romani Pontificis auctoritatem oppugnaret. Nam quaestiones de concesso Primatu, de Petri Romano Eppatu, illicque ab ipso collocata Sede Primatus, ad ‚ineptias magis quam pueriles‘ relegavit, (Lib. IV.) imo Petrum unquam Romae fuisse initio addubitavit, subin vero in commentariis ad epist. Petri audacter asseruit, ‚Petrum procul ab Italia mortem obiisse, nisi quis finxerit cum uno momento maria et terras transvolasse.‘ Sunt tamen in Calvini libris quaepiam, e quibus non obscure colligere licet, haeresiarcham hunc negare haud valuisse summum antiquitatis consensum in agnoscenda prima auctoritate Romanae Sedis. Nam in eodem Institutionum libro non negat ‚Scriptorum consensum de Romana Petri com-

*) *Argentre* coll. Iudicior. I. 2. p. 387.

moratione'; porro confitetur ‚summum imperium apud eum esse, ad cuius tribunal provocatur'; item ‚magnum Romanae Ecclesiae honorem ubique deferri a Veteribus, reverenterque de ea loqui'; tum ‚opinionem illam, quod Ecclesia Romana fundata et constituta sit Petri ministerio, ad conciliandam gratiam et auctoritatem plurimum valuisse, atque exinde in Occidente nomine Sedis Apostolicae vocatam eam fuisse' etc.

495. CCCXL. *Tragoedia Ioannis Huss, welche auf dem unchristlichen Concilio zu Kostnitz gehalten, allen Christen nützlich und tröstlich zu lesen.* Wittenberg. 1536. Libello huic subin oppositus fuit alter sub titulo: *Ein heimliches Gespräch von der Tragödia Ioan. Huss zwischen M. Luther und seinen guten Freunden, auf die Weise einer Comödie. Durch Ioan. Vogelsang.* 1539.

496. *Evangelium et Epistola secundum Pasquillum Romae in adventu Caesaris edita.* 1536.

497. **Alfonso Guerrero** *Tractado de la forma que se ha de tener en la celebracion del general concilio; y a cerca de la reformacion de la Yglesia.* Valencia. 1536.

498. **Hugonis Latimeri** *oratio apud totum ecclesiasticorum conventum, antequam consultatio publica iniretur, de regni statu per evangelium reformando, regni Henrici VIII anno 28, i. e. 1537. habita.* Basileae. 1537.

499. *Pasquillus novus Romae his diebus loco solito exscriptus, de rebus Caroli et aliorum potentatuum tractans;* — item *Pasquillus: ein Gespräch von etlichen des Pabsts Mameluken.*

500. **Ioan. Agricola** *disputatio Ioannis Huss, quam absolvit, dum ageret Constantiae, priusquam in carcerem coniiceretur.* Vitebergae. 1537.

501. **Henricus Bullinger** *de Scripturae S. auctoritate, certitudine etc. deque Epporum institutione et functione adversus superstitionis Romanae Antistites.* Tiguri. 1538.

502. 503. **Thomas Naogeorgus (Kirchmaier)** *Tragoedia nova: Pammachius. Cum praefatione luculenta.* Vitebergae 1538. et germanice 1539. Scriptum satyricum.

504. **Otto Körber** *quod Papa nullo iure teneatur, neque per omnes sanctissimi corporis sui vires possit vel unicam orationem dominicam vere adeoque ex corde dicere.* 1539.

Pro Primatu.

CCCXLI. **Aug. Steuchus** Eugubinus, *pro Religione Christiana. Liber 2-us : de unitate Religionis Christianae, quae ex uno capite unaque sede Romana pendeat.* Bononiae. 1530. Liber contra Lutherum dirigitur, estque *Rocaberti* Bibliothecae Pontificiae illatus. IV 653.

CCCXLII. **S. Fabri** *antilogiarum M. Lutheri Babylonia ex eiusdem libris excerpta.* Aug. Vind. 1530.

CCCXLIII. **Pauli III** *bulla Coenae Domini, cum elucidationibus Rebuffi de Montepessulano.* Paris a. 1530.

CCCXLIV. CCCXLV. **Ioan. Eck** *articuli 404 partim ad disputationes Lipsicam, Badensem, et Bernensem attinentes, partim vero ex scriptis pacem Ecclesiae perturbantium extracti, coram Carolo V Caesare et proceribus imperii ad disputandum oblati Augustae Vind.* Ingolstadii. 1530. Ut titulus docet, Eckius articulos hos in unum collegit et super iis novam disputationem subire paratus fuit : sed ei Caesar locum non dedit. — Idem Eckius anno sequenti vulgavit : *Opera contra Lutherum.* Ingolst. 1531. Non omnia, sed solum praecipua opera continentur in hac collectione, ac inter ea etiam *tractatus de Primatu Petri libris 3.*

CCCXLVI. **Thom. Caietanus** *de divina institutione pontificatus romani liber, opportune nunc contra errores Lutheri editus : cum Apologia eiusdem libri.* Coloniae. 1530. Prima editio a. 1521. ut suo loco dictum.

CCCXLVII. **Raphael Venostus** *de potestate Summi Pontificis.* 1530.

CCCXLVIII. CCCXLIX. **Erasmus** *epistola contra eos, qui se falso nominant Evangelicos, germanice versa per Iac. Fabrum Emmeum.* Norimbergae. 1530. Item *purgatio adversus epistolam non sobriam M. Lutheri.* 1534.

CCCL—CCCLII. **Ioan. Faber** *de primatu D. Petri et Romani Pontificis; — item Testimonium Scripturae et Patrum, beatum Petrum Apostolum Romae fuisse; — censura in visitationem Saxonicam a Luthero et Melanchtone institutam: causae, propter quas I. Faber noluit ac bona conscientia non potuit Lutheri doctrinam adprobare.* 1530.

CCCLIII. **Stanisl. Bylinscius** *defensorium Ecclesiae*

adversus Laur. Corvinum lutheranae haereseos sectatorem Cracoviae. 1531.

CCCLIV. **Albertus Pius,** paulo superius iam laudatus novo opere, post obitum auctoris edito, catholicum orbem ditavit: *De primatu Petri, Pontificis Max. potestate, titulisque ac honore ceterorum Praesulum.* Paris. 1531.

CCCLV—CCCLVII. **Hieron. Dungersheim** ex Ostrofranciae Bosphoro, vulgo Ochsenfahrt, Prof. Lipsiensis, cum iam a. 1519. adversus errores Lutheri epistolas tres scripsisset, edidit a. 1531: *Opuscula contra M. Lutherum.* Lips. 1531. tam latine quam germanice. In iis continentur: 1. *Tres epistolae de suprematu Pontificis.* 2. *Theorismata XII contra Lutherum, quibus ex ipsiusmet dictis condemnatur.* 3. *Articuli sive libelli diplologici XXX, quibus varii errores Lutheri reprobantur.* etc.

CCCLVIII. **Guil. Durandi** *tractatus de modo generalis concilii celebrandi.* Lugduni. 1531. Opus denuo typis procusum.

CCCLIX. CCCLX. **Ioan. Cochlaeus** *admonitio fidelis contra M. Lutheri infidam et seditiosam admonitionem ad Germanos.* Lipsiae. 1531. — Eiusdem *Wahrhafte Historia von J. Huss vom Anfang seiner neuen Sekte bis zum Ende seines Lebens im Concilio zu Kostnitz, aus alten Originalen beschrieben. Mit einer Vorrede von Cochlaeus.* Dresden. 1538.

CCCLXI. **Bertholdus Pirstinger** *Theologia Germanica, in qua continentur articuli de fide, evangelio etc. quorum materia iam nostra tempestate controverti solet.* Aug. Vind. 1531. Opus latinum, cuius germanica editio iam superius relata est.

CCCLXII. **F. Tilmannus** *enchiridion locorum communium Ioannis Eckii adversus M. Lutherum et asseclas eius, aliquot nunc adauctum materiebus.* Coloniae. 1532.

CCCLXIII. CCCLXIV. **Aegidius Canisius** Augustinianus, *informatio contra lutheranam sectam pro Sedis Apost. auctoritate.* 1532. Item *liber de Romanis Pontificibus.*

CCCLXV. **Ioan. Dietembergius** *Phimostomus scripturariorum contra haereticos.* Coloniae. 1532.

CCCLXVI. **Mathias Ugonius** Eppus Famaugustanus in Cypro. *de Synodia Ugonia* — 1533. In hoc libro contra ‚Turrecrematam' contendit: auctoritatem Papae esse Conciliis inferiorem.

CCCLXVII. **Ioan. Driedo** Lovaniensis, *de ecclesiasticis*

scripturis et dogmatibus. 1523. propugnat infallibilitatem Ecclesiae Romanae ex verbis Christi ad Petrum directis, ut non deficiat fides eius. Cuius textum *Bossuet* in defensione Declarationis anni 1682 uberius examinat, eo fine, ut ostendat, non personae Petri sed Sedi Romanae promissam esse infallibilitatem. Interim Driedo clare enunciat: verba Christi ad Petrum ut futurum Ecclesiae universalis pastorem dirigi, et ideo id, quod Petro promittitur, omnibus eius successoribus promitti.

CCCLXVIII. **Franciscus Picartus** Doctor Parisiensis, Lutheranismo in Gallia gliscenti restitit. 1534.

CCCLXIX. **Nic. Lud. Orianus** *responsio ad M. Lutherum de potestate Summi Pontificis, de fide et operibus, et de libero arbitrio.* Venetiis. 1534.

CCCLXX—CCCLXXII. **Georgius Wicelius** qua iuvenis in errores Lutheri abductus, sed qua maturior resipuit, et plura opera vulgavit adversus Lutheranos. Primum post conversionem suam opusculum scripsit a. 1530. sub titulo: *Ducentae sententiae ex Veteri Novoque Testamento convincentes, bona opera tam ad iustificationem quam ad vitam aeternam esse necessaria.* Hoc tamen opusculum primo 1534 editum est a *Frid. Nausea.* Alterum opus fuit: *Apologia seu defensio contra Lutheranos.* Lipsiae. 1535. — Porro scripsit: *Retectio Lutherismi, qui se veteris et apostolicae ecclesiae nomine venditat.* Lipsiae. 1537. Notanda sunt sequentia eius verba: ‚Re ipsa comperi, factionem hanc (lutheranam) non eam esse Dei ecclesiam, quam catholicam appellamus et credimus, sed schisma quoddam nuper exortum, cuiusmodi a Christo nato vel sexcenta extiterunt, Dei ecclesia, quam et credimus et confitemur catholicam, semper ex hostibus quibuscunque triumphum egit adeo, ut in hanc usque diem adversus inferorum portas perseveret.‘

CCCLXXIII. **Paulus III** PP. *bulla citatoria Regis Angliae et sequacium eius sub poena excommunicationis et privationis Regni et omnium aliorum bonorum, et nonnullis aliis gravioribus censuris et poenis.* Romae. 1535. In hac Bulla*) perstringitur inter alia articulus legis ab Henrico latae, ‚quod Romanus Pontifex non sit Caput Ecclesiae et Christi Vicarius, sed rex

*) Bullam hanc integram vulgavimus in *Monumentis Cath. pro indep. Post. Eccl. ab Imp. Civ.* III. 67.

Angliae sit in Anglica Ecclesia supremum caput.' In eadem Bulla casum in eum, si citati rex et sequaces eius non comparuerint, excommunicandi, et regno dominiisque privandi decernuntur. Post triennium idem Pontifex edita nova Bulla excommunicationem iteravit.

CCCLXXIV. **Ioan. Helter Corbachius** *malleolus christianus.* Colon. 1535.

CCCLXXV. *Responsum et Instructio ad consilium Melanchtonis de moderandis controversiis religionis.* 1535. Est duplex scriptum Gallicum iussu Regis elucubratum: in quo etiam Primatus fuse defenditur.

CCCLXXVI. **Reginaldus Polus** Card. *pro unitatis ecclesiasticae defensione.* 1535. Liber eruditus contra Henrici 8 Regis et asseclarum opera. Integrum opus IV absolvitur libris, quorum duo priores *Sampsonis* (supra memorati) scripto sunt oppositi, et Regi ne minimam quidem ullius potestatis in rebus ecclesiasticis umbram relinqui posse, Papae autem summum ac plenum ius pro toto orbe catholico competere probant; duo autem posteriores destinati sunt ad id, ut Regem ad poenitentiam et obsequium Pontifici praestandum revocent. Opus isthoc *Henricus* rex refutandum commisit **Cuttberto Tonstallo** Dunelmensi, et **Ioanni Stokeslaeo** Londinensi Eppis: qui fusam eatenus ad Card. Polum concinnarunt epistolam.

CCCLXXVII. **Claudius Caciuncula** Doctor Vindobonensis, *de potestate Papae, Imperatoris, et Concilii.* 1535.

CCCLXXVIII. **Antonius Florebellus** Mutinensis, *tractatus de auctoritate Ecclesiae ad Iacobum Sadoletum Card.* Lugd. 1535. Maiori ex parte de Summo Pontifice et nervose et dilucide agit.

CCCLXXIX. **Ambrosius Flandrinus** *quod verum sacerdotium translatum sit a Christo in Petrum et successores, adversus M. Lutherum.* 1535.

CCCLXXX. **Mich. Vehe** O. Praed. *opuscula theologica de Ecclesia, Conciliis etc.* Lipsiae. 1535.

CCCLXXXI. **Petrus Sylvius** *Luthers und Lucifers einträchtige Vereinigung.* 1535.

CCCLXXXII. **Orthuinus Gratius,** *fasciculus rerum expetendarum et fugiendarum.* Colon. 1535. Auctor, iam initio Seculi huius nominatus, collegit in praesenti opere tractatus

nonnullos de auctoritate Pontificia, sed non omnes apprime orthodoxos, imo et erroneos : quare liber subin in Indicem prohibitorum relatus est. Sequentes tractatus occurrunt in opere Gratii:

1. **Aeneae Sylvii** (Pii II) *commentarii de C. Basilcensi,*
2. *Vita* **Hildebrandi** *et* **Henrici IV,**
3. *Professio fidei* **Waldensium,**
4. **Ioan. Wicleffi** *articuli cum impugnatione* **Wodfordi,**
5. *Aliae* **Wicleffi** *propositiones,*
6. **Aeneae Sylvii** fragmentum,
7. **Arctinus** *contra hypocritas,*
8. *De vocatione* **Bohemorum** *ad Concilium,*
9. *Examen* **Ioannis de Wesalia,**
10. *Condemnatio* **Wicleffi, Hussi,** *et* **Hieronymi Pragensis,**
11. **Iuliani Card.** *epistolae ad Eugenium P. R. de dissol. C. Basil.,*
12. **Academiae Parisiensis** *appellatio ad Concilium,*
13. **Caroli IV** *aurea bulla,*
14. **Constantini M.** *donatio,*
15. **Laur. Vallae** *declamatio,*
16. **Ulr. Hutteni** *praefatio et aliorum iudicia de donatione,*
17. **Poggii Florentini** *relatio de obitu et supplicio Hier. Pragensis,*
18. **Friderici Imp.** *epistola ad Carolum Franciae Regem,*
19. *Synodi* **Saligunstadiensis** *decretum,*
20. *Gravamina Germanicae nationis cum remediis et avisamentis,*
21. **Nic. de Clemangis** *disp. super materia Concilii Generalis,*
22. **Petri de Alliaco** *libellus de emendatione Ecclesiae,*
23. **I. F. Pici Mirandula** *oratio de reform. moribus,*
24. **Laurentii Card.** *constitutio ad removendos abusus,*
25. **Ant. Corn. Lynnichani** *oratio in Syn. Coloniensi,*
26. **Erasmi Rott.** *libellus de sarcienda Ecclesiae concordia,*
27. **Ioan. Fabri** *oratio de origine, potentia, et tyrannide Turcarum.*

CCCLXXXIII. **Bernardinus Rutilius** *pro Pontifice Romano orationes tres.* Romae. 1536.

CCCLXXXIV. CCCLXXXV. **Cornelius Crocus** S. I. *de vera Ecclesia, seu de notis, signis Ecclesiae.* Coloniae; item: *Ecclesia, sive auctoritatis ecclesiasticae declaratio ad confirmandam fidem catholicorum dogmatum adversus falsae doctrinae ventos.* Antwerpiae. 1536.

CCCLXXXVI. **Vincentius Giachari** *opuscula adversus Lutheranam impietatem.* Venetiis. 1537.

CCCLXXXVII. **Iacobus Almainus** *expositio circa decisiones Ockami super potestate Summi Pontificis.* Paris. 1537.

CCCLXXXVIII—CCCXC: 505—507. Anno 1538. magni momenti opus lucem vidit: *Consilium delectorum Cardinalium et aliorum Praelatorum de emendanda Ecclesia, SS. D. N. Paulo III iubente conscriptum et exhibitum 1538.* Delecti IX Cardinales ac Praelati, quippe Cardinales *Contarenus*, *Theatinus*, *Sadoletus*, *Reginaldus*, item AEppi *Salernitanus*, et *Brundusinus*, tum Eppus *Veronensis*, Abbas S. Georgii Venetus, et magister S. Palatii iussu Summi Pontificis concinnarunt opus, in quo libertate eppali plures perstringunt abusus in Ecclesiam invectos, congruaque proponunt ad eos e medio tollendos remedia. Opus multoties editum, sed per haereticos depravatum. Inter libros prohibitos comparet hoc opus: verum, ut scite ostendit Cardinalis Quirinus, censura non illam genuinam primam, sed duntaxat **Ioannis Sturmii** heterodoxi editionem ferit, quam is Argentorati adiecta sua epistola evulgavit sub titulo: *Consilium etc. cum epistola Ioannis Sturmii de eadem re ad Cardinales ceterosque viros ad eam consultationem delectos.* Argentorati. 1538. Idem *Sturmius* anno sequenti edidit *Epistolas de emendatione Ecclesiae et religionis dissidiis cum Iacobi Sadoleti ad Sturmium, Phil. Melanchtonem, et Genevenses epistolis, atque Calvini responsione ad Sadoletum;* nec non *Iacobi Sadoleti, Iacobi Omphalii, et Ioannis Sturmii epistolas de dissidiis religionis.* Argentorati. In omnibus his opusculis acriter lacessebat Romanam Ecclesiam. Verum responderant illi tum ipse **Sadoletus** per epistolam a. 1539. scriptam, tum **Ioannes Cochlaeus** per librum: *Aequitatis discussio super consilio delectorum Cardinalium aliorumque deputatorum.* 1539.

CCCXCI. **Ioan. Forestus** Minorita, Londini ab haere-

ticis necatus, *de auctoritate Ecclesiae, Summique Pastoris Papae.* 1538.

c) *Literatura a. 1540—1549.*

508—517. **Lutherus** *Schlussreden in öffentlicher Disputation vertheidigt a. 1540, dass man dem Pabst und seinen Schutzherren wider unrechte Gewalt und Krieg Widerstand thun solle.* 1540. — Idem, *disputatio contra satanam et synagogam eius.* 1541. item: *Capita fidei christianae contra Papam et portas inferorum constanter asserenda.* Vitebergae. 1541. etiam germanice Norimbergae edita. — Idem, *wälsche Lügenschrift von M. Luthers Tode zu Rom ausgegangen. a. 1545. mit dessen Nachrede.* 1545.; — *Vorrede auf das Büchlein genannt: Pabst-Treue Hadriani IV und Alexandri III gegen Kaiser Friedrich Barbarossa geübt. Aus der Historia zusammengezogen.* Wittemberg. 1545. — *Abbildung des Pabstthums durch Dr. M. Luther.* Wittemberg. 1545. — *Wider das Pabstthum zu Rom vom Teufel gestiftet.* Wittemb. 1545. Idem liber latine: *Adversus Papatum Romae a satana fundatum;* et nova editio: *Contra Papatum Romanum a diabolo inventum. Edente Mathia Flaccio Illyrico.* 1545. — Eiusdem, *70 propositiones disputandae de tribus hierarchiis.* 1546.

518—520. **Thomas Naogeorgus (Kirschmaier)** *Tragoedia nova: mercator, seu iudicium, in qua in conspectu ponuntur apostolica et papistica doctrina.* Basileae. 1540. — Idem, *incendia seu Pyrgopolinices tragoedia recens nata, nefanda quorumdam papistici gregis exponens facinora.* Vitebergae. 1541. — Item: *ein christliches und ganz lustiges Spiel, darin des antichristischen Pabstthums teuflisches Lehrwesen wundermeisterlich dargegeben wird.* Zwickau. 1541.

521. **Erasmus Sarcerius** *de consensu verae Ecclesiae et SS. Patrum, inprimis autem D. Augustini super praecipuis christianae religionis articulis liber.* Francof. 1540.

522. *Consilium admodum paternum Pauli III Pontificis Romani datum Imperatori in Belgis per Cardinalem Farnesium Pontificis nepotem pro Lutheranis a. 1540. et Eusebii Pamphili (Ioan. Calvini) eiusdem consilii pia et salutaris explicatio. Im-*

pressum per Ioannem Zelotem Nicopoli Pamphiliae. 1540. Scriptum ironicum contra Rom. Pontificem.

523. **Robertus Barns** *vitae RR. PP. quos Papas vocamus, collectae, anno abhinc 28. pro Christi nomine combustae.* Londini 1540. Auctoris iam priori sectione meminimus.

524. *Von des Herrn Christi herrlichen Thaten, und des schändlichen Pabsts und Antichrists Schanden und Lastern. In Reimen.* 1540.

525. **Iac. Grossius** *antiprimatus Papae.* Hamburgi. 1540.

526. 527. **Philippus Melanchton** *von der Pabstgewalt, welche er sich anmasset wider die göttliche Schrift und der ersten Kirchen Brauch, verdeutscht von Veit Dietrich.* Wittemberg. 1541. — Idem, *Luthers Schlüsse, dass man dem Pabst — Widerstand thun soll, an etlichen Orten verändert.* 1546.

528. **Gutherus** *antithesis verae et falsae Ecclesiae, per Antonium Chorvinum latinitate donatus.* 1541.

529—533. CCCXCII. CCCXCIII. **Mart. Bucerus** *admonitio concionatorum protestantium ad Legatum Pontificium de eo, quod ad ordines Imperii scripsisset, non licere in synodo nationali determinare controversias fidei, et Pontificem Romanum esse Caput Ecclesiae et Conciliorum.* 1541. Eiusdem *acta colloquii in Comitiis Ratisbonae habiti, i. e. de articulis religionis conciliatis et non conciliatis.* Argentorati. 1541. item: *de vera ecclesiarum in doctrina, ceremoniis et disciplina reconciliatione.* 1541. Quum scripta Buceri Coloniae impugnarentur, **Melanchton** pro Bucero in arenam descendit: *Responsio ad scriptum quorumdam delectorum a clero secundario Coloniae Bucero oppositum. Cum praefatione Lutheri.* 1543. Sed refutatus est per **Eberhardum Billick** *iudicii Universitatis et Cleri Coloniensis contra Melanchtonem, Bucerum, Oldendorpium et eorum asseclas defensio.* Colon. 1545. Ex parte quoque Coloniensis Capituli prodivit libellus: *Coloniensis Metr. Eccl. Canonicorum antididagma seu christianae et catholicae religionis propugnatio adversus librum quemdam sub titulo bonae reformationis exhibitum, item eiusdem Capituli sententia contra Bucerum.* Paris 1545. — Utut autem Bucerus doctrinam catholicam scriptis suis oppugnaret, in libello tamen ‚praeparatio ad Concilium' haec verba suo et sibi adhaerentium nomine protulit: ‚Ingenue confitemur, apud Veteres Patres Ecclesiam Romanam

prae ceteris Primatum obtinuisse, ut quae Cathedram D. Petri habeat, cuiusque Eppi successores Petri fere semper habiti sunt.' — Anno 1545. rursus contra Rom. Pontificem scripsit: *Wider Aufrichtung der Messen, anderer Sacramenten und Ceremonien, und des Pabstthums.* Strassburg. 1545.

534. 535. **Alberus Erasmus** *Neue Zeitung von Rom, woher das Mordbrennen kommt?* 1541. Scriptum satyricum. Item: *Ein ‚Te Deum laudamus' von Pabst Paulo III. Verdeutscht durch Päbstlicher Heiligkeit guten Freund Erasmus Alberus* 1541.

536. **Rudbertus a Mosham,** *Microsynodus Norimbergensis Romana non Germanica, quam Rudbertus a Mosham Doctor, Decanus Pataviensis, Ser. Rom. Regis Ferd. Consiliarius cum Senatu et Ecclesiastis Norimbergensibus summo pietatis et veritatis studio corrigendi et emendandi Lutherismi causa celebravit: qua denique Babylonica meretrix magna, illiusque primogenitus Antichristus in doctrina et ecclesia Lutheranorum sedens et regens revelatur, et gladio spiritus iugulatur.* 1541. Opus praesens non solum contra factiones Lutheranorum, verum etiam contra potestatem Rom. Pontificis dirigitur.

537. 538. **Lasdenus** *oration an alle Churfürsten von des Pabstthums Aufkommen und Abnehmen.* 1541. Idem opus sub novo titulo: *Ein bescheidener historischer Bericht an alle Churfürsten von des Pabstthums Auf- und Abnehmen.*

539. Idem, *Oration an alle Stände des Reichs vom Römischen Nebenhaupt im Kaiserthum erwachsen.* 1542.

540. *D' un nouveau Chef qui au temps des Empereurs s' éleva a Rome: livre contenant comment et par quels moyens s' est élevée la Papaute, la decadence d' icelle, ses merveillenses pratiques* etc. Geneve. 1543.

541. **Lasdenus** *von dem, dass die jetzigen Religionshändel kein menschliches, sondern Gotteswerk seien, item dass der Eid, damit Ihre Maiestät dem Pabst verwandt, tyrannisch und gar nicht zu halten sei.* Augsburg. 1544.

542—547. *Pasquillorum tomi duo: quorum primo versibus ac rhythmis, altero soluta oratione conscripta quamplurima continentur, ad exhilarandum confirmandumque hoc perturbatissimo rerum statu pii lectoris animum apprime conducentia.* Eleutheropoli. 1544. — Porro: *Pasquillus ecstaticus, una cum*

aliis etiam aliquot sanctis pariter et lepidis dialogis, quibus praecipua religionis nostrae capita elegantissime explicantur. — Pasquillus captivus, dialogus, Probus, Sphortia, Coroebus, Creusa, Aeneas, processus adversus pasquillum. Adiectae quoque sunt quaestiones Pasquilli in futuro concilio a Paulo III indicto disputandae. Basileae. 1544. — *Pasquillus ecstaticus, non ille prior, sed totus plane alter, auctus et expolitus.* Genevae. 1544. — *Pasquilli ecstatici, seu nuper e coelo reversi, de rebus partim superis, partim inter homines in christiana religione passim hodie controversis cum Marphorio colloquium, multa pietate, elegantia, ac festivitate refertum.* 1544. — *Philalethis, civis Utopiensis, dialogus de facultatibus Romanensium nuper publicatis.* Omnes hi pasquilli et satyrae contra Romanum Pontificem diriguntur.

548. *Bildniss des Antichrists, aus dem Italienischen verdeutscht.* 1544.

549. **Theod. Bibliander** *ad Reipublicae Christianae Principes relatio de cognitione temporum et futurorum atque ipsius etiam antichristi.* Basileae. 1545.

550. **Fr. Zabarelli** Cardinalis Florentini *de eius temporis* (Sec. XV. initio) *schismate tractatus longe appositissimus, in quo obiter tum de congregandis Synodis, Caesarisne eae partes hodie esse debeant, tum de plerisque aliis, quae a Pontificiis hucusque damnantur.* Argentorati. 1545.

551. *Demontrance des abus de l' Eglise, des constitutions humaines, de l' Eglise de Christ, et de l' antechrist.* 1545.

552. **Leonhardi Culmanni** *confabulatio seu disputatio pia et religiosa hominis evangelici et papistici de verae religionis articulis.* Norimbergae. 1545.

553. **Nicolai Prudentii** *restitutio doctrinae christianae ad pristinae et primae Ecclesiae Christi sensum.* Cracoviae. 1545.

554. **Benedicti Cosmomorii** *bulla diaboli, qua paterne Papam instruit, quomodo gerere se debeat in regenda Romana Curia et toto terrarum orbe.* 1545.

555. **I. Funck** *zwei neue Schriften: ‚M. Luther's vom Pabstthum' und ‚Ph. Melanchton's' von Erhaltung der Kirche verteutscht.* 1545.

556. *Pasquyl of Rome, declarynge certaine wronges done*

of contynuan by the French King, against the nobyl Emperour, und also the most famous King Henry of Ingelande, translated from the Latin into English. 1545.

557. **Henr. Bullinger** *de Iesu Christo Pontifice Maximo et Rege fidelium summo regente in Ecclesia Catholica.* Tiguri. 1545.

558. **Alphonsus Alvarez Guerrero** *de modo et ordine generale Concilium celebrandi, et de ecclesia Dei in priorem faciem revocanda.* Neapoli. 1545.

559. **Rodolphus Gualterus** *antichristus, i. e. homiliae quinque, quibus Romanum Pontificem verum et magnum illum antichristum esse probatur, quem Prophetarum, Christi, et Apostolorum oracula venturum et cavendum praedixerunt.* Turici 1546. Est versio ex italico.

560. **Coelius II.** Curio Germanus, auctor damnatus, *pro vera et antiqua Ecclesiae Christi auctoritate in Antonium Florebellum Mutinensem oratio.* 1546.

561. **Ioan. Avene** *de repugnatia doctrinae Christi et Romani Pontificis.* 1546. Liber e gallico versus.

562. **Ioan. Bekinsaeus** *de supremo et absoluto Regis imperio adversus Romanum Pontificem.* Londini. 1546.

563. *Der Papisten Handbüchlein. Mit Dr. M. L. Benedicite für den Pabst und seinen Schüppen.* 1546.

564. 565. *Pasquillus: neue Zeitung vom Teufel.* 1546. Contra Rom. Pontificem. Item: *Ein neuer Römischer Pasquillus, von dem Pabst, seinem Reich und seinem Stuhl, der Stadt Rom, und ihren Töchtern, Paris und Cöln.* 1546.

566. **Ioan. Rivii** *tractatus de erroribus Pontificiorum, seu de abusibus ecclesiasticis.* Basileae. 1546.

567. *Fröhliche Danksagungen für das Erkenntniss des ewigen Evangelii Christi, und für alle geistlichen Güter. Und ein christliches Gebet zu dem Herrn, dass er sie itzt, wie bisher, wider die Cainische Kirche des Pabsts beschirmen wollte, um seiner Ehre und vieler Heiden Seligkeit willen.* Wittemberg. 1546.

568. **Ioan. Buchmann** *elegia cum nonnullis aliis contra obstinatos Papistas ad Augustum Ducem Saxoniae.* Vitebergae. 1546.

569. *Des Römischen Antichristi Drachengift, so er unter*

dem Namen Ablass zur Seelen- und Leibsvergiftung auf ein Neues ausgegossen. 1546.

570. *Der Endchrist. Kurze, klare und einfältige Beweisung, in fünf Predigten begriffen, dass der Pabst zu Rom der rechte, wahre, grosse, und eigentliche Endchrist sei, von welchem die heil. Propheten und Apostel geweissagt und uns gewarnt haben.* Zürich. 1546.

571. *Von Nothwehr wider den Pabst.* Wittenberg. 1547.

572. **M. Camillus** (Thom. Pisecius) *de Antichristo libri duo, in quibus tamquam in speculis status nostrorum christianorum cernitur.*

573. 574. **Bernardi Ochini** Senensis, multorum operum auctoris, *liber adversus Papam* primo latine, tum anglice sub titulo: *A Tragedie, or Dialogue of the unjust usurped Primacy of the Bishop of Rome, and of all the just Abolishing of the Same.* Londini. 1549. editus 9 constat dialogis, quorum collocutores sunt: Lucifer et Beelzebub, Bonifacius III, populus Romanus, Ecclesia Romana, Christus etc.

575—577. **Matth. Flaccius Illyricus** *carmina vetusta ante 300 annos scripta, quae deplorant inscitiam Evangelii et taxant abusus ceremoniarum. Cum praefatione.* Witebergae. 1548. item: *bulla antichristi de retrahendo populo Dei in ferream Aegyptiacae servitutis fornacem.* 1549. item: *Commentatio de Synodo VI Carthaginensi sive historia de Primatu Papae.* Magdeburgi. 1549. Priori opere impetit bullam ‚Ad diligentem' de clericis coniugatis.

578—582. **Iac. Ziegler** Landavus, plura reliquit opuscula de Romana Ecclesia, a *Schelhornio* in Amoenitatibus Hist. Eccl. et Liter. recensita. Ea sunt: *Clementis VII Eppi Romani vita; — perpetui instituti Epporum urbis Romae historia,* quae tamquam historia Papatus considerari potest; — *Marsyae Satyrichorus:* seu satyra in praecipuos Romanae Sedis propugnatores et evangelii renascentis inimicos; — *rei christianae infirmitas* liber in septem narrationum centurias dispertitus contra Papam, ac Romanum clerum; — *directio summa rerum,* aeque contra Pontificem. Auctor 1549. obiit.

CCCXCIV. **Nicolaus Sanderus** Anglus, Theol. Professor, *de Clave David seu de Regno Christi.* 1540.

CCCXCV. CCCXCVI. **Robertus Cenalis** Eppus Abrin-

censis, *larva sycophantica contra Calvinum*, et: *de utriusque gladii facultate.* 1540.

CCCXCVII. **Matth. Marschallus** Can. Augustanus, *de suprema potestate Papae, Vicarii Petri Apostoli.* 1541.

CCCXCVIII. **Alphonsus Virves** O. S. B. Eppus Canariensis, *philippicae disputationes 20 adversus Lutherana argumenta per Phil. Melanchtonem defensa.* Antwerpiae. 1541.

CCCXCIX. CCCCI. **Ioan. Faber** O. Praed. *de potestate Papae contra Lutherum; — opus adversus nova quaedam et a Christiana Religione prorsus aliena dogmata M. Lutheri; — Propugnaculum Ecclesiae adversus Lutherum.* 1541.

CCCCII. CCCCIII. **Albertus Pighius** Campensis, *controversiarum, quibus nunc exagitatur Christi fides et religio, diligens et luculenta explicatio.* Venet. et Florent. 1541. Operis huius novam editionem ipse Auctor procuravit sub titulo: *Controversiarum praecipuarum in Comitiis Ratisbonensibus tractatarum, et quibus nunc potissimum exagitatur Christi fides et religio, diligens et luculenta explicatio, ab ipso auctore summa diligentia sub mortem recognita. Accedit succincta componendorum dissidiorum et sarciendae in religione concordiae ratio.* Colon. 1545.

CCCCIV—CCCCVI. **Caspar Contarenus** Card. unus ex iis, qui a Paulo III PP. ad consilium super emendanda Ecclesia delecti fuere, praeter *Consilium* isthoc, (suo loco iam relatum) duas exaravit ad Paulum 3 Papam epistolas: unam *de Potestate Rom. Pontificis in usu clavium et compositionibus*, alteram *de potestate Pontificis in compositionibus;* item *refutationem quorumdam articulorum Lutheri.* 1542.

CCCCVII. **Matthaeus Silvagius** O. S. Fr. *de excellentiis Romae.* Venetiis. 1542.

CCCCVIII. 583. **Petrus Paulus Vergerius** Eppus Iustinopolitanus, dum adhuc qua legatus Sedis Apostolicae se gereret, exaravit librum: *Ad oratores Principum Germaniae, qui Wormatiae convenerunt, de Unitate et pace Ecclesiae, cum exhortatione: Labora sicut bonus miles Christi Iesu!* Venetiis. 1542. Verum Paulo post ad Lutheri castra deficiens, innumeris scriptis (suo loco recensendis) impetebat Catholicos ac cumprimis Romanam Sedem. Primum ex his in lucem emisit sub titulo:

Della Declination del Papato. 1548. Est quasi apologia apostasiae suae, ad Eppum Suffraganeum Patavinum ‚Rotta' directa.

CCCCIX—CCCCXI **Iodocus Chlichtoveus** *propugnaculum Ecclesiae contra Lutheri sectatores; — Anti-Lutherus; — pro Synodo Senonensi apologia, seu epitome veritatum, quae concernunt fidem et erroneas Lutheri assertiones.* 1543.

CCCCXII. **Aeneae de Falconibus** *tractatus utilissimus reservationum Papalium ac Legatorum. Nunc primum editus per Ludov. Gomesium.* Romae. 1543. Auctor longe antea floruit, ut suo loco iam occurrit.

CCCCXIII. Anonymus, *christianae institutionis enchiridion, in Concilio prov. Coloniensi editum, quo vetus Romana et Pontificia Religio adseritur, nova reiicitur.* Venetiis. 1543.

CCCCXIV—CCCCXIX. **Raphael Venostus** Novocomensis, *malleus haereticorum; — de potestate Conciliorum; — de potestate Pontificis in matrimoniis dispensandis; — de potestate Pontificis in temporalibus bonis ex causa legitima; — de vera Ecclesia contra Lutherum; — quod Petrus sit constitutus a Christo caput regitivum Ecclesiae, non caput influens spiritum gratiae.* 1543.

CCCCXX. **Simeon Milantius Bilina** *contra haereticos pro Summo Pontifice Christi Vicario libri duo.* Romae. 1543.

CCCCXXI—CCCCXXIII. **Ioannis Cochlaei**, et **Arnoldi Wesaliensis** *communi studio quadruplex concordiae ratio et consideratio super Confessione Augustana Protestantium quorumdam S. R. I. Principum ac Statuum Caesareae Maiestati exhibita.* Ingolstadii. 1544. Auctores hi iam a. 1530, ut in Literatura de Conf. Aug. continetur, vulgarunt opera adversus Confessionem Augustanam. — *Cochlaeus* insuper scripsit: *Consideratio super articulis Lutheri, quos velit Concilio Generali proponi.* Ingolst. 1546. Item: *Commentaria de actis et scriptis M. Lutheri chronographica inde ab a. 1517—1546. fideliter conscripta.* Mogunt. 1549.

CCCCXXIV. **Ioan. Hier. Albani** *liber de potestate Papae et Concilii.* Venetiis. 1544. Nova editio.

CCCCXXV. **Albertus Paschaleus** O. Praed. *de potestate Pontificis.* 1544.

CCCCXXVI—CCCCXXIX. *Compendio d' errori, et inganni Luterani. — Ambr. Catharino agli amatori della Verita. — Re-*

solutione contra le Conclusioni Luterane. — Rimedio a la pestilente dottrina de Fr. Bern. Ochino. Roma. 1544.

CCCCXXX. **Ioannes Maria Verratus** Carmelita, *disputationes adversus Lutheranos per divinarum Scripturarum theoremata eorum dogmatibus opposita, cum apologia et oratione in Lutheranos.* Venetiis. 1544.

CCCCXXXI. 584—586. **Theologi Lovanienses** magnum nomen sibi compararunt libro, quem a. 1544. contra haereticos auctore, ut creditur, **Ruardo Tappero,** ediderunt, praecipua orthodoxae fidei capita, et in his principaliter caput de Romano Pontifice, complectente, ac quasi instar regulae credendi agendique habito: *Articuli* (XXXII) *orthodoxam religionem sanctamque fidem nostram respicientes, a S. Theologia Lovaniensis Universitatis editi, per Sacr. Caes. Maiestatem merito confirmati, qui ab omnibus recte et religiose vivere cupientibus, et sincere de eadem orthodoxa fide sentientibus servandi et firmiter credendi veniunt.* Lovanii. 1544. Articulorum ordo ille est, ut primi 20 de Sacramentis, 21—26 de perpetuitate et unitate Ecclesiae Catholicae, de unico et summo Ecclesiae Pastore, de natura et efficacia constitutionum ecclesiasticarum, reliqui de aliis doctrinae punctis, quae in controversiam venerant, agant. Notandum merito est: hoc ipso tempore, quo de rebus ecclesiasticis tot erant controversiae, aliis supremam Generalis Concilii auctoritatem invocantibus, aliis privatam auctoritatem pro duce et magistra accipientibus, Theologos Lovanienses secundum maiorum suorum doctrinam uno consensu edixisse: *unum esse Ecclesiae Summum Pastorem, cui omnes obedire tenentur, ad cuius iudicium controversiae de fide et religione sunt referendae, summam hanc praeposituram primum omnium gessisse S. Petrum, verum Christi in terris Vicarium, et totius familiae eius Pastorem, post Petrum vero ex Christi institutione omnes deinceps Pontifices, Petri in Cathedra Successores.* — *Lutherus* articulis Lovaniensibus opposuit 75 articulos, primum latine: *Contra 32 articulos Lovaniensium Theologistarum.* Vitebergae. 1545. dein germanice: *Wider die 32 Artikel der Theologisten von Löwen.* Wittemberg. 1545. ac iterum: *75 Artikel den allgemeinen christlichen Glauben belangend, wider die 32 Artikel der Sophisten zu Löwen.* 1545.

CCCCXXXII. **Barthol. Fumus** Placentinus, *summa armilla.*

Sub verbo: Papa. 1545. Exiguus libellus sed iurisdictionem Papae bene explicans. Insertus est *Rocaberti* Bibliothecae. V. 619.

CCCCXXXIII—CCCCXXXVI. **Stanislaus Hosius** Card. Warmiensis, *de auctoritate Rom. Pontificis; — epistola de Papatu; — de Conciliis oecumenicis; — de Ecclesia.* 1545.

CCCCXXXVII. **Dominicus Franciscus Soto** O. Praed. post Thomam Aquinatem ‚sol ac astrum primae magnitudinis' habitus, in celebri opere cui titulum fecit *Commentarius in libros IV Sententiarum*, uberrime tractat de potestate Summi Pontificis, huicque et civilem subiicit eatenus, quatenus Pontifex leges civiles bono Ecclesiae repugnantes abrogare valeat. 1545.

CCCCXXXVIII. **Petrus Albinianus** *de Pontificia potestate, de thesauro Ecclesiae, et de Confessione contra Lutheranos.* Venetiis. 1545.

CCCCXXXIX. **Ioan. Franc. Beatus** O. Praed. *de pontificia sublimitate Iulii III tractatus.* 1545.

CCCCXL. Lamentation de nostre mere S. eglise, sur les contradictions des heretiques, suivant l' erreur des faulx defectueux. Paris. 1545.

CCCCXLI. **Reginaldus Polus** Card. *de Summo Pontifice, Christi in terris Vicario eiusque officio et potestate.* 1545.

CCCCXLII. **Barthol. Carranza** O. Praed. *quatuor controversiarum explicatio.* Venetiis. 1546. Tertia controversia est: *quanta sit auctoritas Rom. Pontificis et S. Sedis Apostolicae?*

CCCCXLIII. **Ioannes Pyrrhus Pincius.** *XII libri de vitis Pontificum.* Mantuae. 1546.

CCCCXLIV. **David Bettonus** Card. (ab haereticis necatus) *de Primatu S. Petri.* 1546.

CCCCXLV. **Menradus Moltherus** *Catalogus Romanorum Pontificum.* 1546.

CCCCXLVI. **Franciscus de Victoria** O. Praed. *de potestate Ecclesiae, Summi Pontificis, ac Concilii.* 1546.

CCCCXLVII. **Ioannes de Bagnuolo** O. Praed. *tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* 1547.

CCCCXLVIII. **Caesar Delphinus** *de Summo Rom. Pontificis principatu.* Venet. 1547.

CCCCXLIX. **Petrus Martyr a S. Gervasio** O. Praed. *tractatus de auctoritate seu potestate Papae.* 1547.

CCCCL. **Pandulphus Masca** *Rom. Pontificum vitae a S. Petro usque ad Innocentium III.* Venetiis. 1547.

CCCCLI. **Georg. Lilius** *Pontificum Romanorum series ex Possevino desumta.* Venet. 1548.

CCCCLII. **Augustinus Trivultius** Card. *historia Rom. Pontificum et Cardinalium.* 1548.

CCCCLIII. **Aegidius Richardus** Carmelita, *tractatus de Rom. Pontifice.* 1549.

CCCCLIV. **Alex. Carerius** *de potestate Rom. Pontificis adversus impios politicos et sui temporis haereticos.* Patavii. 1549.

CCCCLV. **Richardus Wasserbergius** *compendium vitarum Rom. Pontificum et Caesarum.* Paris. 1549.

CCCCLVI. **Georg. Wicelius** *epitome Rom. Pontificum a Petro usque ad Paulum III.* Coloniae. 1549.

Literatura de libro Augustano ‚Interim'

Liber ‚Interim' in negotio religionis Augustae Vindelicorum 1548. compositus, auctoritate Imperatoris confirmatus, atque compositionem dissidiorum pro scopo habens, copiosos peperit libellos, potissimum a Protestantibus concinnatos, aegre ferentibus, in eo proponi doctrinam Ecclesiae Romanae conformem, et Protestantibus praeter coniugium ministrorum et utramque speciem vix quidquam concedi. Liber ‚Interim' nec Catholicorum meruit approbationem: imo mox post ipsius evulgationem, Romae animadversum fuit: Imperatorem usurpasse sibi fere omnem iurisdictionem ecclesiasticam, et modum ipsum credendi quoad fidei dogmata praescripsisse, pluraque contineri in libro, quae doctrinae et disciplinae catholicae nequaquam sunt consona. In libellis, quos Protestantes vulgabant, auctoritas quoque Romani Pontificis impetita fuit, libri proin hi in Literatura praeteriri non possunt.

CCCCLVII. **Sacrae Caes. Maiestatis Declaratio,** *quomodo in negotio religionis per Imperium usque ad definitionem Concilii Generalis vivendum sit, in Comitiis Augustanis 15 Maii 1548 proposita et publicata, et ab omnibus Imperii Ordinibus recepta; e Germanica lingva in latinam, quam proxime fieri potuit, versa, et ipsius Maiesta-*

tis iussu typis excusa, ne aut ipsi propositioni, aut scripto, quod subsequitur, scribentium varietate quidquam possit addi, vel detrahi. Huic accessit Reformatio a Caesarea Maiestate in Declaratione hac promissa: Formula reformationis per Caes. Mai. Statibus Ecclesiasticis in Comitiis Augustanis proposita, et ab iisdem probata et recepta. 1548. Est editio officiosa libri ‚Interim.' Hanc editionem exceperunt mox multiplices reclamationes:

587. 588. **Pauli Eberi** *epistola de ‚Interim,' et* **Philippi Melanchtonis** *sententia de eodem.* 1548.

589. **Philippi Melanchtonis** *Bedenken auf's ‚Interim.'* 1548.

590. *Notationes de corruptelis libri ‚Interim' scriptae a Theologis Vitebergensibus.* 1548.

591. **Melanchtonis** *epistola ad Vitum Theodorum de ‚Interim.'* 1548.

592. 593. **Ioannis Brentii** *epistola ad Vitum Theodorum de ‚Interim.'* 1548. Eiusdem, *Brief an Erasmum Alberum vom Interim.* 1548.

594. **Nicol. Amsdorff,** des verjagten Bischofs von Naumburg, *Antwort, Glaube, und Bekentniss auf das schöne und liebliche Interim.* 1548.

595. 596. *Bericht vom Interim der versammelten Theologen zu Meissen.* 1548. Item: *Der Meissnischen Superintendenten Supplique an Churfürst Mauritium wegen des Interims.* 1548.

597. *Einer christlichen Stadt Antwort auf das von Kais. Majestät überschickte Interim, und ein Rathschlag der Prädicanten derselbigen Stadt.* 1548. Responsio civitatis *Ratisbonensis.*

598. *Bedenken auf das Interim, von einem hochgelehrten Rath seiner Obrigkeit überreicht.* 1548. Est opus *Andreae Osiandri* magistratui *Norimbergensi* exhibitum.

599. **Casp. Aquilae** Bischofs zu Saalfeld, *apologia. Nöthige Verantwortung und ernstliche Warnung wider das Interim. Wider den spottischen Lügner und unverschämten Verläumder M. Eislebium Agricolam.* 1548.

600. **Nic. Medleri** *Predigt über das Evang. Luc. XIV. von dem Wassersüchtigen, wider das Interim.* 1548.

601. **Ioan. Hermann,** *dass man in diesen geschwinden Läuften dem Teufel und Antichrist zu gefallen nichts in den Kirchen Gottes ändern soll.* 1548.

602. **Victorinus Strigelius** *confessio προαιρετικη adversum librum conciliationis, seu interreligionis, cui auctores inepte titulum ‚interim' fecerunt, scripta eo ipso anno, quo sphynx illa Augustana in lucem prodiit.* 1548. Opus primum tardius, quippe 1588. typo commissum.

603. *Der Prediger der jungen Herren Ioh. Friedrich Herzog zu Sachsen Söhnen christliches Bedenken auf das Interim.* 1548. Auctores erant: *Nic. Amsdorff, Justus Menius,* et *Caspar Aquila.* Subscripti praeter hos triumviros erant libello alii 13 theologi.

604—606. *Bekenntniss und Erklärung aufs Interim durch der Städte Lübeck, Hamburg, Lüneburg etc. Superintendenten, Pastoren,* etc. Hamburg. 1548. Scripti huius princeps auctor est **Ioan. Aepinus,** qui insuper exaravit *literas ad Petrum Palladium de libro ‚Interim.'* 1548. Quas sequebatur **Petri Palladii** *et collegarum responsum ad Ioan. Aepinum de libro ‚Interim'* 1548.

607. *Ein Dialogus oder Gespräch etlicher Personen vom Interim. Item vom Krieg des Antichrists zu Rom Pabst Paul III.* etc. 1548. Auctor fuit **Alberus Erasmus.**

608. 609. *Theologorum Academiae Hafniensis iudicium de ‚Interim.'* 1548. Item eorumdem *brevis censura praecipuorum capitum de libro ‚Interim.'* 1548.

610. **Ioachimi Morlini** *disputatio, in qua quaeritur, utrum auctoritas magistratus civilis sit infinita tempore του ‚Interim' scripta.* 1548.

611. **Silberi** *elegia de Synodo doctorum ac piorum hominum Culmbachii congregatorum.* 1548.

612—614. Pasquilli: *Das Interim illuminiret und ausgestrichen mit seinen angebornen natürlichen Farben, von Augsburg einem guten Freunde zugeschickt, cum scholiis marginalibus; — pasquillus, continens analysin adverbii interim; — eine Weissagung, und ein schöner herrlicher Trost aus dem 14 Cap. der Offenbarung.* 1548.

615. **Theodori Heneti** (Flaccius Illyricus) *ein kurzer Bericht vom Interim.* 1548.

616. **Johann Waremundus** (Flaccius) *eine gemeine*

Protestation und Klagschrift aller frommen Christen wider das Interim. 1548.

Anno 1549. continuata fuit controversia, per bellum *adiaphoristicum* adaucta: cui occasionem praebuit *Interim Lipsiense*, in sic dictis adiaphoris cedendum svadens, quod pro favore Catholicorum et acceptatione rituum ac doctrinarum Ecclesiae Romanae sumebatur. Ex scriptis anni istius memorari possunt:

617. **Joach. Morlini** *Apologus vom Interim.* 1549.

618—627. **Flaccius Illyricus** unus erat e maximis adversariis Lipsiensis coalitionis, pluraque scripta in lucem emisit: *Wider den Auszug des Leipziger Interims, oder das kleine Interim.* Magdeburg. 1549. — *Epistola apologetica ad quemdam pastorem; — apologia ad Scholam Vitebergensem in adiaphororum causa; — confutatio sophistici adiaphoristarum scripti Lipsiae sub titulo: ‚Gründlicher Bericht' editi auctore Ioach. Westphalo; — responsio ad maledicta D. Maioris, maximi Christi et Belial seu antichristi conciliatoris et novorum ‚Interim' propugnatoris; — Symphonia der Lehre oder Religion Christi und des Pabsts; — Erklärung der schändlichen Sünde derjenigen, die durch das Concilium, Interim, und Adiaphora von Christo zum Antichrist fallen.* 1549. Scripsit et alia opuscula contra ‚Interim,' quae recusa sunt uno volumine coniuncta hoc titulo: *Omnia latina scripta M. Flaccii Illyrici, hactenus sparsim contra adiaphoricas fraudes et errores edita, et quaedam prius non excusa.* Magdeb. 1550. Inter haec continentur: *Quod hoc tempore nulla penitus mutatio in religione sit in gratiam impiorum facienda; — contra scriptum incerti auctoris, in quo svadetur mutatio piarum ceremoniarum in papisticas* etc. 1549.

628. **Christianus Lauterwahr** (Flaccius) *wider das Interim, papistischen Messcanonem, und Meister Eisleben,* 1549.

629. **Carolus Azarias Gotsburgensis** (Flaccius) *wider den schnöden Teufel, der sich jetzt abermals in einen Engel des Lichts verkleidet hat, d. i. wider das neue Interim.* 1549.

630. 631. **Ioachimus Westphalus** *duo scripta: in altero firmis rationibus asseritur, quod obsistentes praesenti mutationi in doctrina et ritibus ecclesiasticis non moveant certa-*

mina de rebus parvis et non necessariis; in altero evidenter ostenditur, quod auctores et svasores legum de doctrina et pseudadiaphoris hoc tempore novandis Antichristo in fraudem ecclesiae Dei gratificentur. 1549. Idem, *comprehensio argumentorum adversus servitutem in ceremoniis papisticam.* 1549.

632. **Ioan. Calvinus** *‚Interim‘ adultero-germanum, cui adiecta est vera christianae pacificationis et ecclesiae reformandae ratio.* 1549.

Cum controversiae interimisticae etiam sequente decennio continuarentur, ne filum abrumpatur, subiicimus praecipua opera, quae annis quinquagesimis seculi XVI de hoc obiecto prelum relinquerant.

633. *Leipziger Interim mit Scholien erläutert durch* **Nicolaum Gallum** *und* **Flaccium Illyricum.** 1550.

634. **Nic. Galli** *disputatio de adiaphoris et mutatione praesentis status pie constitutarum ecclesiarum.* Magdeburgi. 1550.

635. 636. **Ioach. Westphalus** *epistolae de religionis perniciosis mutationibus.* Magdeb. 1550. Item: *Homiliae IV de custodiendo pretioso thesauro verbi Dei et cultus sacri, contra multiplices fures, papistas, interimistas, et adiaphoristas, deque afflicta ecclesia Christi non deserenda.* 1550.

637—649. Contra tot ac tantos oppugnatores munire se volebant auctores ‚Lipsiensis Interim,‘ et evulgarunt sequens scriptum: *Ad toties cum fastidio et nausea repetitas virulentissimas et falsissimas criminationes Flaccii vera responsio: decerpta summatim ex tota rerum gestarum historia — a Scholasticis Academiae* **Wittembergensis.** Prodiit simul aliud germanicum opus: *Ausschreiben der zweien hohen Schulen Wittemberg und Leipzig.* Cum autem **Flaccius** haud taceret, sed responsum edidisset: *Antwort auf das Ausschreiben der zweien Universitäten und die Invectivam Scholasticorum.* 1558. **Wittembergenses** denuo vulgarunt scriptum: *Ex actis synodicis et aliis diligenter et fideliter collecta expositio eorum, quae theologi academiae Witenbergensis et harum regionum alii — de rebus ad religionem pertinentibus monuerint, svaserint, docuerint* etc. Witemb. 1559. Verum et hoc scriptum oppugnatum fuit: signanter **Ioan. Wigand** et **Matthaeus Iudex** *de adiaphoristicis corruptelis in magno libro actorum interimistico-*

rum, sub conficto titulo professorum Vitebergensium edito repetitis admonitiones. Magdeb. 1559. porro : **Nicol. Gallus** *responsio de libro professorum Vitebergensium data Ecclesiae, ut iudicet in his, quae sua intersint.* Ratisb. 1559. item **Flaccius** *von der gräulichen Uneinigkeit, Zwietracht, Secten der päbstischen Religion.* 1559. et : *Bericht von etlichen Artikeln der christlichen Lehre wider die Adiaphoristen.* 1559. His opposuere **Witebergenses** : *Summa und kurzer Auszug aus den actis synodicis aller Handlungen der Adiaphoren halber, so von den professoribus der Univ. Witemberg 1559. in Druck verordnet wider die vermeinten Scribenten Illyricum und Gallum.* 1560. Reposuit **Nic. Gallus** : *Summa und Auszug der ersten und andern Antwort Nicolai Galli auf der Professoren zu Wittenberg ausgegangene Acta.* 1560. Ad responsum Galli **Wittenbergenses** concinnarunt : *Auf Nicolai Galli in Regensburg Gründe, so er wider die Adiaphoristen — zu haben vermeint, Replica und andere Antwort.* 1560. et mox **Nic. Gallus** novo scripto respondit : *Dass die Gründe Nicolai Galli noch feststehen, wider der Adiaphoristen Acta und Auszug.* 1560. et post triennium : *Norma simul et praxis constituendae religionis ac ecclesiae, dirimendarumque controversiarum, iam Pontifici et Synodo recepta, ac usitata, unde liquido animadverti potest, quid boni inde sperari ac expectari debeat.* Ratisbonae. 1563.

A Theologis Catholicis duo opera prodierunt contra Augustanum Interim :

CCCCLVIII. **Francisci Romaei** O. Praed. Generalis; et

CCCCLIX. **Roberti** Eppi Abrincensis, *Antidotum ad postulata de ‚Interim.‘* Lugd. 1548.

CCCCLX. Huc potest referri et : *liber Tripolitani Ministerii adversus Interim Augustanum.*

---

d) *Literatura a. 1550--1559.*

650—668. **Petrus Paulus Vergerius** hoc decennio multis opusculis impetebat Sedem Apostolicam : *Declaratio Iubilaei futuri Romae.* 1550. — *Athanasii Scholia ad Reginaldi Poli orationem ad Caesarem, qua illum ad arma contra eos, qui evangelio nomen dederunt, instigat.* 1554. — *Heus! Germani,*

cognoscite ex hac epistola, quid de vobis sentiat et praedicet Beatiss. Papa, tum etiam videte, quale Concilium cum suis creaturis celebraturus sit. — Idem edidit: *Reginaldi Poli Cardinalis Britanni pro eccles. unitatis defensione libri IV, in quibus conatus est maximo studio Ecclesiae Romanae Primatum constabilire. Adiectum est etiam quorumdam aliorum gravissimorum virorum de Pontificis Romani primatu iudicium.* Argentorati. 1555. Adiecit Vergerius editioni huic sequentia: *Lutheri* librum adversus papatum a diabolo fundatum; *Flaccii Illyrici* opusculum contra commentitium primatum Papae; *Franc. Vilierii* librum de statu primitivae Ecclesiae eiusque sacerdotiis ad Remundum Rufum defensorem Rom. Pontificis adversus Carolum Molinum ICtum; *Melanchtonis* concionem de petra Matth. 16.; *Ioannis Brentii* de clavibus regni coelorum explicationem; *Mart. Buceri* enarrationes in Evang. Matthaei XVI: Tu es Petrus; *Ioan. Calvini* Instit. Chr. caput 8; et *Wolfg. Musculi* comment. in c. 16 Matthaei. Opus Vergerii in Indicem librorum prohibitorum relatum fuit cum sequente reflexione: ‚Reginaldi Poli pro eccles. unitatis defensione libri IV licet sint catholici, ac per se legi ac retineri possint: tamen prohibentur quae simul cum illis impressa sunt, videlicet quidam aliorum libri contra Papae primatum, et praefatio P. P. Vergerii auctoris damnati.' — *Historia di Papa Giovanni VIII. che fu femmina.* 1556. Libellus hic etiam germanice versus prodivit sub titulo: *Des Pabsts Kindbett. Eine Historie vom Pabst Hans dem Achten, welcher ein Weib gewesen.* 1559. — *Vide, quid Papatus sentiat de illustr. Germaniae principibus, ac de Liberis Civitatibus, quae Evangelio nomen dederunt, inprimis quid de tota nostra doctrina et de ministris ecclesiarum. Adversus Iac. Moronessam monachum.* 1556. — *Ordo eligendi Pontificis et ratio. De ordinatione et consecratione eiusdem. De processione ad Ecclesiam Lateranensem. De solenni convivio, quo Cardinales, Eppos atque alios excipit. Tum de pallio de corpore B. Petri sumto, in quo est plenitudo Pontificalis officii. Omnia excerpta ad verbum ex libro, cui titulus: S. R. E. Ceremoniarum libri sex.* Tubingae. 1556. — *Duae epistolae, altera Aloysii Lipomani Ep. Veron. Rom. Pontificis in Polonia Legati ad Ill. Principem Nic. Radivilum Palatinum Wilnensem; altera vero eiusdem Radivili ad Eppum et Legatum illum. Cum Vergerii praefatione, et Io.*

Aurifabri ad Vergerium epistola. Regiomonti. 1556. — *Scholia in binas Pauli Papae IV literas.* Regiomonti. 1556. — *De Gregorio Papa I. quem Magnum appellant, et inter praecipuos Ecclesiae R. Doctores numerant. Invenies hic, candide lector, primum miracula circiter 50 ex dialogis, quos ille in ipso adeo Pontificatu scripsit, excerpta; deinde nonnullos veluti flosculos ex eius epistolis; postremo vitam eius a Iacobo a Voragine descriptam.* Regiomonti. 1556.

669—682. **Mathias Flaccius Illyricus** acerrimus Primatus oppugnator, *breves summae religionis Iesu Christi et Antichristi.* Magdeb. 1550. — *Scriptum contra primatum Papae, ante annos 120 compositum, item Flacci Illyrici de eadem materia cum epistola.* Magdeb. 1550. — *Wider die vermeinte Gewalt und Primat des Pabsts, zu dieser Zeit, da die ganze Welt sich befleisset, den ausgetriebenen Antichrist wiederum in den Tempel Christi zu setzen, nützlich zu lesen.* Magdeb. — *Widerlegung zweier Schriften Ioannis Fabri vom Pabsts Primat, und dass S. Petrus niemals zu Rom gewesen.* Magd. 1550. — *Contra commentitium Primatum Papae.* Magdeb. 1551. In hoc libro denuo adstruit: demonstrationem certam esse, quod Petrus Romae non fuerit. — *Sylvula carminum aliquot a diversis piis et eruditis viris conscriptorum, quibus variae de religione sententiae et controversiae explicantur.* 1553. — *Sylva carminum in nostri aevi corruptelas, praesertim religionis, sane quam salsa et festiva, ex diversis auctoribus collecta et edita.* 1553. — *Historia certaminum inter Romanos Eppos et sextam Carthaginensem Synodum Africanasque Ecclesias de Primatu seu potestate Papae, bona fide ex authenticis Monumentis collecta. Accedunt monumenta quaedam vetusta et tractatus singularis contra Primatum seu tyrannidem Papae.* Basileae. 1554. — *Antilogia Papae, hoc est, de corrupto Ecclesiae statu scripta aliquot veterum auctorum nunc primum in lucem eruta et ab interitu vindicata. Cum praefatione Wolfgangi Wissenburgi.* Basileae. 1555. — *Cabasilae Nili opus de primatu Papae.* Francof. 1555. — *Catalogus testium veritatis, qui ante nostram aetatem Pontifici Romano eiusque erroribus reclamarunt.* Basileae. 1556. Prima editio operis frequentius recusi et aucti. — *Varia doctorum piorumque virorum de corrupto Ecclesiae statu poemata, ante nostram aetatem conscripta, ex quibus multa historica quoque utiliter ac*

summa cum voluptate cognosci possunt. Cum praefatione M. F. Illyrici. Basileae. 1556. — *Tractatus de horrendis dissidiis, disputationibus, et sectis pontificiae religionis et ecclesiae.* Ienae. 1559. — *Centuriae Magdeburgenses seu Eccles. Historia integram Ecclesiae Christi ideam — secundum singulas centurias perspicuo ordine complectens.* 1559. ss. Opus hoc historicum Illyricus cum aliquot collegis suis eo scopo anno 1559 evulgare inchoavit, ut loco antiquae traditionis ac doctrinae Ecclesiae, cui novitas lutheranica adversabatur, seque ipsa novitate sua confutabat, falsam ideam Ecclesiae obtruderet, vetustamve traditionem deprimeret. Totum opus alioquin principaliter contra potestatem Romani Pontificis dirigitur.

683. 684. **Ioan. Baleus** Anglus, *apology against a Papist, shewing that their Vows and Priesthood are not of the Gospell but of Antichrist.* Londoni. 1550. — Eiusdem *Acta Rom. Pontificum a dispersione discipulorum Christi usque ad tempora Pauli IV. qui nunc in Ecclesia tyrannizat.* Basileae. 1558. Desumta sunt acta haec ex Catalogo Scriptorum Anglicorum. Auctor negavit iter Romanum Petri.

685—688. **Theod. Bibliander** *de vita, doctrina, fide, operibus, et ecclesia Petri.* Basileae. 1550. item: *Liber contra auctoritatem Rom. Pontificis. — Concilium SS. Iesu Christi, Angelorum et omnium Sanctorum de legitima Ecclesiae reformatione.* Basil. 1552. — *De fatis monarchiae Romanae somnium, vaticinium Esdrae prophetae.* Basil. 1553.

689. **Ioachim de Coignac,** *deux satyres, l' une du Pape, autre de la Papaute.* 1551.

690. 691. **Amsdorff** *dass nie nöthiger gewesen ist, wider den Römischen Antichrist zu schreiben und predigen, denn itzt und zu dieser Zeit.* Magdeburg. 1551. item: *Von dem Pabst und seiner Kirche.* Iena. 1554.

692. 693. **Bernardi Ochini** *apologorum libri V.* Latine simul ac italice primum prodierunt Genevae. 1554. dein germanice: *Des hochgelehrten Ochini Apologi, darinnen werden die Missbräuche, Thorheiten, etc. der papistischen Synagoga — eröffnet. Apologus redet wohl im Schertz, sticht doch dem Pabstthum das Herz.* 1556.

694. **Melanchton** *repetitio Confessionis Augustanae no-*

mine confessionis doctrinae ecclesiarum Saxonicarum. 1551. Eo scopo exaratus liber, ut Synodo Tridentinae exhibeatur.

695. *De reformatione Ecclesiae Petri de Alliaco. Item de squalloribus Curiae Romanae. Libelli ante annos 150 fere conscripti, nostroque seculo utilissimi.* Basil. 1551.

696. 697. **P. Viret** *la Physique Papale, faite par maniere de Dévis et par Dialogues; savoir: la Medecine, les Bains, l' Eau Benite, le Feu sacre et l' Alchymie.* Geneve. 1552. item: *La Nécromance Papale, faite par maniere de Dialogues et Dévis.* Geneve. 1553.

698. **Maphaeus Vegius** *la triomphe de verite, on sont montres infinis maux commis sous la tyrannie de l' antechrist, fils de perdition. Mis en vers par* **Pierre Duval.** 1552. Vehemens scriptum contra Curiam Rom. Auctor Sec. XV. vixit.

699. 700. **Ioan. Brentius** *confessio fidei Christophori Ducis Würtembergensis.* 1552. Opposita confessioni Melanchtonis. Item *Prolegomena.* 1556. Est diss. 5. libris constans contra doctrinam Catholicam.

701. **Martinus Pistor** Gallus, *concionator antithesium Iesu Christi et Romani Pontificis.* Paris. 1552.

702. **Mich. Servetus** *Christianismi restitutio, h. e. totius Ecclesiae apostolicae ad sua limina vocatio, in integrum restituta cognitione Dei, fidei Christi, iustificationis nostrae, regenerationis baptismi, et coenae Domini manducationis, restituto nobis denique regno coelesti, Babylonis impia captivitate soluta, et antichristo cum suis penitus destructo.* 1553.

703. *Consilium quorumdam Epporum Bononiae congregatorum, quod de ratione stabiliendae Romanae Ecclesiae Iulio III P. M. datum est.* Bononiae. 1553. Liber hic, ad imitationem prioris, de quo ad a. 1538. sermo fuit, compilatus, heterodoxorum est opus, oppido antichristianum, et pure in odium Romanae Ecclesiae confictum. *)

704. **Waldner** *eine Historia, wie der Antichrist zu Rom in diesem 1553 Jahr abermals zwei Christen jämmerlich ermordet hat.*

705—709. **Naogeorgius** (Kirchmaier) *regnum papisticum carminibus expressum, in quo de Papa cum suis membris,*

*) *Le Plat* Monum. C. Trid. II. 595.

vita, fide, cultu, ritibus atque ceremoniis. 1553. item: *Regnum papisticum postremo recognitum et auctum.* Basileae. 1559. — Eiusdem *Satyrarum libri V priores.* Basil. 1555. — *De dissidiis componendis libri duo. Adiuncta est satyra in Ioannem della Casa.* Basil. 1559. — *Satyra in catalogum haereticorum nuper Romae editum.* 1559.

710. 711. **Hier. Marius** *Eusebius captivus, seu methodus procedendi in Curia Romana contra Lutheranos, in quo praecipua Religionis Christ. capita examinantur, trium dierum actis absolutus.* Basil. 1553. Item *de fide ac operibus veri christiani hominis ad mentem Apostolorum contra Evangelii inimicos.* Basil. 1554.

712. *Die Hauptartikel des christlichen Glaubens wider den Pabst und die Höllenpforten zu erhalten.* 1554. Nova editio libelli iam nominati.

713. **Ioannes Ferus** (Wild) apostata Franciscanus et concionator Moguntinus, scripsit conciones, in quibus cum alia dogmata, tum primatum Rom. Pontificis oppugnabat, aiens: tumultus aliter tolli non posse, nisi tollatur causa, seu papatus. *)

714. **Bilibald Ramsbeck** *querela de statu lamentabili Ecclesiae et Reipublicae. Cum epigraphe Melanchtonis.* Viteb. 1554.

715—717. **Iohn Fox** *commentarii rerum in Ecclesia gestarum, maximarumque persecutionum a Wicleffi temporibus descriptio.* Argentorati. 1554. Est quasi quoddam martyrologium lutheranicum et anglicum, contra Romanam Ecclesiam directum. — Eiusdem: *Christus triumphans, comoedia apocalyptica. Accessit in Christum triumphantem panegyricon.* Basil. 1556. — Eiusdem: nova editio ac amplior Commentariorum supra attactorum sub titulo: *Rerum in Ecclesia gestarum, quae postremis et periculosis his temporibus evenerunt, maximarumque persecutionum ac SS. Dei martyrum — commentarii.* Basil. 1559.

718. CCCCLXI—CCCCLXIII. **Ioan. Slaidanus** *de statu religionis et reipublicae Carolo V Caesare commentarii.* Argentor. 1555. Auctorem hunc in rebus catholicis et Summi Pontificis recensendis admodum partialem refutarunt: **Simeon Fontaine** *hi-*

*) *Dieterich* diss. hist. de Ioanne Fero monacho et concionatore Moguntino, teste veritatis evangelicae. Altorfii. 1723.

stoire catholique de nostre temps touchant l' etat de la religion chretienne, contre l' hist. de I. Sleidan. Antwerp. 1558. — **Roverus Pontanus** Carmelita, *vera narratio rerum ab a. 1500 usque ad a. 1559. in republica christiana memorabilium.* Coloniae. 1559. — **Laur. Surius** Carthusianus, *commentarius brevis rerum in orbe gestarum ab a. 1500 usque 1566.* Colon. 1567.

719. **Iustus Velsius** *epistola ad Ferdinandum Romanorum Regem, Principes Electores, reliquosque imperii Status. Eiusdem parabolae tres ad universos iudices terrae. Accessit quoque Crisis, sive verae christianaeque Philosophiae comprobatoris et aemuli, et sophistae quique Antichristi doctrinam sequitur, per comparationem descriptio.* 1555.

720. **Iohn Olde** *a shorte Description of Antichriste, with a warnyng not to be deceaved by the hypocrisie and craftie conveyance of the Clergie.* Southwark. 1555.

721. **Erasmus Sarcerius** *wahrhaftiger und weitläufiger Bericht, aus Gotteswort und der ältesten Väter Schriften, dass der Papisten vornehmster Grund, — dadurch sie vermeinen das Pabstthum zu erhalten, und zum Theil von der evangelischen Wahrheit verhindert werden, nichtig und kraftlos sei.* Eisleben. 1556.

722. **Ioan. Nonnis** *de monarchia Papae disputatio.* Ienae. 1556.

723. **Andr. Tricesius** Eques Polonus, *libellus de Evangelii in Polonia post revelatum Antichristum origine, progressu, et incremento.* 1556.

724. **Petr. Artopoeus** *vaticinium sacrum de Ecclesia totoque ministerio evangelii sub antichristianismo usque ad finem mundi ex apocalypsi C. XI.* 1556.

725. **Simon Rosarius** *antithesis de praeclaris Christi et indignis Papae facinoribus.* 1557.

726. **A. Musculus** *beider Antichristen, des CPlitanischen, und Römischen einstimmige und gleichförmige Lehre, Glauben und Religion wider Christum.* Frankfurt. 1557.

727. **Lelandus** Anglus sacerdos, apostata, *negavit Romanum Petri iter.* 1557.

728. 729. **Ioan. Maior** *synodus avium, depingens miseram faciem Ecclesiae propter certamina quorumdam, qui de primatu contendunt, cum oppressione recte meritorum.* 1557.

Liber hic sequenti anno denuo vulgatus est cum additamento: *Accedit hortus Libani, in quo Deus salutares plantavit herbas, et degeneres irrepserunt, eumque deformarunt.* 1558.

730. **Aegidius Bigotius** Doctor Universitatis Cadomensis propugnabat 1558.: ‚Ecclesiam non esse aedificatam super Petrum sed Christum, claves non soli Petro sed et aliis apostolis esse promissas, Petro non ampliorem quam ceteris iurisdictionem competere.‘ Errata haec proscripsit Facultas Sorbonica.

731. **Hainaut** *l' Estat de l' Eglise avec le discours des temps depuis les Apostres sous Neron iusques a present, — colles specialement qui concernent l' Empire et le Siege Romain, la vie et decrets des Papes.* 1558.

732—735. **Iuan Perez** *imagen del Antecristo.* 1558. — *Dos informaziones.* 1559. — *Breve tratado de doctrina, utile para todo cristiano. — Epistola consolatoria per Iuan Perez, reformador en el siglo XVI.* Auctor hispanus in castris reformatorum militabat.

736. 737. *Der Papisten Handbüchlein fleissig zu merken und heimlich zu lesen, damit es die Laien, denen der Pabst die heil. Schrift zu lesen verboten hat, nicht erfahren. Mit D. M. L. Benedicite für den Pabst. — Auch des Pabsts Vater unser, Gruss und Glauben.* 1559.

738. *Apocalypsis: ein Freudengeschrei über das gefallene Pabstthum.* 1559.

739. *Confutatio et condemnatio errorum ad instaurationem regni Antichristi grassantium.* Ienae. 1559.

740. *Ein Gespräch Christi und S. Petri vom dem Weltlauf.* 1559.

741. **Andreas Friccius Modrevius,** Sigismundi Poloniae Regis Secretarius, *de emendanda Republica et Ecclesia.* Basil. 1559. Auctor prolusit systemati *Marci Antonii de Dominis.*

742. 743. **Paulus Scalichius,** dynasta, marchio, multorum auctor libellorum, *de labyrintho Romani Antichristi. — Epistola ad Romanum Antichristum.* Basil. 1559.

744. *Zwei Sendbriefe, einer Pabst Adriani IV, der andere Kaiser Friedrich I. die übermässige Pabstgewalt und Pracht betreffend.* 1559.

745—746. *Confession de Fe hecha por ciertos fieles Espannoles, los quales huyendo los abusos de la Iglesia Romana,*

y la crueldad de la Inquisition d' Espanna, dexaron su patria, para ser recebidos de la Iglesia de los fieles, por hermanos en Christo. 1559. Est confessio fidei per Hispanos reformatores apposita, quae initio Seculi XVII. in germanicum per *Eberhardum Retrodt* translata et Casselii in Hassia typis impressa fuit.

CCCCLXIV. **Caesar Petr. Mich. Delphinus,** Parmensis, *certissima et novissima decisio de proportione Papae ad Concilium, et de utroque eiusdem Principatu.* Parmae. 1550. Inest tractatus *Rocaberti* Bibliothecae. VII. 7. Auctor dirigit suum opus contra Henricum 8 Angliae Regem, ac simul temporalem Papae principatum propugnat.

CCCCLXV. **Hier. Rott a Schreckenstein** *de Ecclesiae Romanae principalitate.* Ingolst. 1550.

CCCCLXVI. CCCCLXVII. **Ioan. Faber** *von Ankunft und Herkommen der Römischen Bischöfe von Petro bis auf Julium III, und die Namen aller Cardinäle, so jetzt und anno D. 1550 bei Leben sind.* Augsburg. 1550. Item: *Antilogiarum M. Lutheri Babylonia.* Aug. Vind. 1551.

CCCCLXVIII. **Cornelius Crocus** S. I. *de Rom. Pontifice.* Coloniae. 1550.

CCCCLXIX. CCCCLXX. **Ioan. Bunderius** O. Praed. *detectio nugarum Lutheri una cum confutatione dogmatum Lutheranorum.* Lovanii. 1551. — Idem, *compendium omnium quaestionum theologicarum, quae hodie inter Catholicos et Protestantes agitantur.* Paris. 1556.

CCCCLXXI. **Franc. Turrianus** aut *Torrensis,* S. I. *de Summi Pontificis supra Concilium auctoritate libri tres.* Florentiae. 1551.

CCCCLXXII. **Albertus Pighius,** Campensis, *Hierarchiae Ecclesiasticae liber 3. 4. 5.* Colon. 1551. De unitate, principatu Petri, et eius successorum auctoritate egregie tractat. Praecipue vero libro V *Marsilium Patavinum* adgreditur et confutat. Iudicium Pighii de auctore hoc iam supra in recensione operis Marsilii exhibuimus.

CCCCLXXIII. CCCCLXXIV. **Petr. Lizetius** Abbas S. Victoris, *adversus pseudo-evangelicam haeresim libri seu commentarii novem.* Lutetiae. 1551. opus duobus voluminibus con-

stans: quorum priore pertractantur quaestiones contra praecipuum pseudo-evangelicae sectae fundamentum, de Catholicae Ecclesiae et suorum iudiciorum ac decretorum auctoritate, de supremi Ecclesiae verticis, suorumque decretorum auctoritate. — Idem a. 1552. scripsit *de Primatu D. Petri et successorum*, quorum decisiones, si in Conciliis Generalibus condantur, infallibiles esse asserit.

CCCCLXXV. **Frider. Nausea** *de antichristo libri tres.* Viennae. 1551. Contra lutheranica huius argumenti opera.

CCCCLXXVI. **Paulus Bernardinus** O. Praed. *concordia catholica adversus haereticos.* Florentiae. 1552.

CCCCLXXVII. **Stanislaus Hosius** Card. *Confessio fidei catholicae christiana.* Cracoviae. 1552. Anno hoc prima solum pars celebris operis vulgata fuit: cui anno 1553. pars reliqua accessit. Opus sub auspiciis Synodi Petricoviensis editum, dirigebatur adversus errores dissidentium in Polonia disseminatos.

CCCCLXXVIII. **Mich. Helding** Eppus Merseburgensis, *brevis institutio ad pietatem christianam secundum doctrinam catholicam. Accessit defensio auctoris adversus calumnias Matthiae Flaccii Illyrici.* Moguntiae. 1552.

CCCCLXXIX. CCCCLXXX. **Casp. Contarenus** *de potestate Pontificis quod divinitus sit tradita, commentariolus ad Nic. Teupolum.* Florentiae. 1553. Eiusdem *summa Conciliorum magis illustrium.* Florentiae. 1553. In hoc quoque opere potestatem R. Pontificis supremam tuetur.

CCCCLXXXI. **Ioan. Dominicus de Cupis** Cardinalis, *de iuribus Ecclesiae Romanae* plura reliquit monumenta literaria. 1553.

CCCCLXXXII. CCCCLXXXIII. **Henr. Helmesius** *adversus captivitatem Babylonicam Lutheri.* Paris. 1553. — Idem, *captivitas babylonica Lutheri dissoluta.* Colon. 1557.

CCCCLXXXIV. **Remundus Rufus** *defensio pro Pontifice Maximo, Cardinalibus, Eppis, totoque ordine sacro.* Paris. 1553.

CCCCLXXXV. **I. Faber** O. Praed. *testimonium Scripturae et Patrum, beatum Petrum Apostolum Romae fuisse, primumque ibidem Eppum sub Nerone martyrium passum, ac fundamentum Ecclesiae dici.* Dilingae et Antwerpiae. 1553.

CCCCLXXXVI. **Petrus Canisius** S. I. praeclari, frequenterque editi *Catechismi* auctor, auctoritatem S. Sedis Romanae

in eodem insigniter stabilivit. Prima editio est sub titulo: *Summa doctrinae et institutionis christianae.* 1554.

CCCCLXXXVII. **G. Maior** *de origine et auctoritate verbi Dei, et quae Pontificum, Patrum et Conciliorum sit auctoritas. Additus est catalogus Doctorum Ecclesiae Dei a mundi initio usque ad haec tempora.* Francof. 1554.

CCCCLXXXVIII.—CCCCXC. **Camillus Campegius** O. Praed. *pro SS. Romano et Catholicae Ecclesiae Eppo sacri veritatis testes, rationes, et Ecclesiae progressus fidelis observatio. Adversus vitiosa et corrupta aut falso interpretata a M. Flaccio Illyrico, praecipuo Centuriarum auctore, testimonia.* 1555. — Idem, *de auctoritate Pontificis R. in Annatarum institutione et earum defensione.* Venet. 1555. Pariter: *de reservationibus beneficiorum.* Venet. 1555.

CCCCXCI—CCCCXCVI. 747—749. **Petrus a Soto** O. Praed. inclaruit a defensione Ecclesiae et doctrinae Catholicae adversus *Ioannem Brentium*, quem a. 1552. ‚Confessionem sic dictam Würtembergicam' conscripsisse superius monuimus. Opposuit illi Sotus: *Assertionem catholicae fidei circa articulos confessionis nomine Ducis Würtembergici oblatae per legatos eius C. Tridentino* Colon. 1555. Non siluit **Ioan. Brentius,** sed vulgavit contra Sotum: *Prolegomena in apologiam Confessionis Christophori ducis Würtembergici.* Francof. 1555. et paulo post: *Apologiae Confessionis Würtembergicae pericopae.* Francof. 1556. In operibus his Petrum a Soto ludibrio habuit, ipsum nomen eiusdem in ‚Asotum' (Taugenichts) traducendo. *) **Sotus** a. 1557. *defensionem assertionis suae adversus Prolegomena Brentii* scripsit, Bibliothecae *Rocaberti* illatam. Tam in Defensione quam in Assertione de Summo Pontifice contra articulos Confessionis Würtembergicae uberius tractat, eiusque Primatum commonstrat. Insuper ante mortem, quae paulo post secuta fuit, memorabilem Tridento exaravit *ad Summum Pontificem Epistolam* pro obligatione residendi Ministris Ecclesiae incumbente: in eaque Pontifici auctor est, ut connitatur, quatenus in Concilio diserte enuncietur, Epporum iurisdictionem di-

*) Haec traductio nominis in errorem induxit *Chemnitzium*, et *Iocherum* quorum prior in ‚Examine C. Tridentini,' posterior in ‚Lexico eruditorum' *Petrum Asotum*, ceu novum theologum a Petro nostro diversum, effabricaverunt.

vini quidem iuris esse, sed ideo Romanum Pontificem ipso Concilio superiorem existere, neque a Concilio iudicari posse, contrariam autem opinionem ad intestina bella, schismata, seditionesque tendere. Epistola Tridenti mox vulgata fuit, celebrisque evasit. Mortuo Petro a Soto, quum **Stanislaus Hosius** Cardinalis notitiam Prolegomenorum Brentii adeptus fuisset, simulque *Petri Vergerii* eotum in Polonia agentis artes ac technas seducendi quamplurimos ad castra reformationis intellexisset, imo et novam per Vergerium procuratam editionem Prolegomenorum Brentianorum in manus accepisset: ad refutationem operis istius solidiorem se accinxit: quam etiam a. 1558. edidit sub titulo: *Confutatio Prolegomenon Brentii,* eique mox aliud opusculum adiecit: *De expresso verbo Dei.* Opera haec simul prodierant sub titulo: *Propugnatio verae, christianae, catholicaeque doctrinae. Adversus Ioannem Brentium.* Colon. 1558. — **Petr. Vergerius** operi Hosiano opposuit sequens: *Dialogi IV de libro, quem Stan. Hosius, Germano-Polonus, Eppus Varmiensis, proximo superiore anno contra Brentium et Vergerium Coloniae edidit. Deque aliis duobus eiusdem Hosii libellis.* 1559.

CCCCXCVII. **Ruardus Tapperus,** Magister Lovaniensis, in articulos, quos adversus Lutheri errores eum a. 1544. concinnavisse diximus, Commentarium vulgavit: *Explicationes articulorum venerandae Facultatis S. Theologiae generalis studii Lovaniensis circa dogmata ecclesiastica ab annis 34 controversa, una cum responsione ad argumenta adversariorum.* Lovanii. 1555.

CCCCXCVIII. **Franc. Ioverius** Valentinus Gallus, *Sanctiones ecclesiasticae tam synodicae quam pontificiae in tres classes distinctae.* Paris. 1555. Collectio est decretorum conciliarium et pontificiorum.

CCCCXCIX. **Paulus IV.** Papa auctor est libri: *Commentarius pro principatu Basilicae Vaticanae S. Petri eiusque sacerdotum.* 1555.

D. DI. **Peregrinus Massellus** O. S. Aug. *libri duo de potestate Summi Pontificis; — liber de Concilii comparatione cum potestate Pontificia ad invicem.* 1556.

DII. **Vincentius Patina** O. Praed. *de primatu D. Petri.*

Mantuae. 1556. Tractatus hic inest operi: *Fragmenta contra haereses.*

DIII. *Passevent Parisien répondant a Pasquin Romain, fait en forme de Dialogue.* Paris. 1556.

DIV. **Onuphrius Panvinius** Veronensis, Eremita Augustinianus, *Epitome Pontificum Romanorum a Petro usque ad Paulum IV; gestorum videlicet, electionisque singulorum et conclavium compendiaria narratio, Cardinalium item nomina, dignitatum tituli, legationes, insignia, patria, et obitus.* Venetiis. 1557.

DV. **Petri de Monte** Eppi Brixiensis, *monarchia, in qua agitur de Generalibus Conciliis, de potestate, praecellentia, atque excellentia Rom. Pontificis, ac de dignitate Romani Imp.* Romae. 1557. Est nova editio operis, cuius iam Sec. XV. quo auctor vixerat, mentionem fecimus.

DVI. **Bernardus Saccus** patritius Papiensis, *de Italicarum rerum varietate et elegantia libri X, in quibus multa scitu digna de populorum vetustate, dominio et mutatione, item de provinciarum proprietate, et Romanae Ecclesiae amplificatione.* Romae. 1557. Altera editio prodivit Papiae. 1565.

DVII. **Franc. de Victoria** *theologicae relectiones XII.* Lugduni. 1557. In primis disserit peculiariter de potestate Pontificia.

DVIII. **Christoph. Rotiniacus Cosagaeus** *de re sacerdotali seu pontificia commentatio libris IV exarata.* Paris. 1557.

DIX. **Raphael Cyllenius** Venetus, *de Legato Pontificio tractatus.* Venet. 1558.

DX. **Petrus Bertanus** O. Praed. *de auctoritate Papae adversus Lutherum.* 1558.

DXI. **Ioan. Slotanus** O. Praed. *de Primatu Petri et Ecclesiae Romanae.* 1558.

DXII. **Ioan. Hier. Albani** *liber de potestate Papae et Concilii.* Lugduni. 1558.

DXIII. **Ioan. Casp. Rutlandus** *loci communes theologici, qui hodie potissimum in controversia agitantur, ad consensum verae catholicaeque Ecclesiae ex S. Scriptura et SS. Patrum sententiis ac testimoniis collecti.* Aug. Vind. 1559. Fol. 47. et deinceps de Primatu Petri et potestate Sedis Ap. agit.

DXIV. **Ioachimus Perionius**, Doctor Parisinus. *Topica theologica, seu loci communes theologici.* 1559. Quemadmodum ceteras doctrinas ita et Primatum contra Melanchtonem aliosve reformatores propugnat.

DXV. DXVI. **Fridericus Staphylus** inter Lutheranos educatus, exemplum Wicelii et Stephani Agricolae secutus in sinum matris Ecclesiae se recepit. Post conversionem suam librum vulgavit sub titulo: *Theologia trimembris M. Lutheri*, antilogias et contradictiones Lutheranorum accuratissime evolvendo. Quum libro huic Melanchton aliique distinctos tractatus opponerent: Staphylus apologiam libri sui concinnavit: *Defensio pro trimembri theologia M. Lutheri contra aedificatores babylonicae turris Phil. Melanchtonem, Schwenckfeldianum Longinum, Andream Musculum, Math. Flaccium Illyricum, et Iacobum Andr. Schmidelinum*, Dillingae. 1559.

DXVII. **Thomas Iacomellus** C. Praed. *propugnaculum pontificiae potestatis contra Franciscum Veldensem.* Taurini. 1559.

DXVIII. **Martini Poloni** *chronicon Summorum Pontificum atque Imperatorum Romanorum, cum* **Mariani Scoti** *chronico editum a Ioan. Heroldo.* Basileae. 1559. Auctorum horum suis locis iam meminimus.

DXIX. DXX. **Eberhardus Billick**, et **Matth. Bredenbach** *de dissidiis Ecclesiae componendis atque submovendis opuscula duo, quibus adiungitur Roberti Arboricensis Eppi de colloquiis commiscendis cum Ecclesiae Cathedrae hostibus axioma.* Colon. 1559.

---

e) *Literatura a. 1560—1569.*

750. **Phil. Melanchton** *de Ecclesia, et potestate Pontificis Romani.* Vitebergae. 1560.

751—753. **Ioan. Wigand** *de neutralibus et mediis libellus utilis et necessarius.* 1560. Agit de articulis controversis inter Catholicos et Lutheranos. — Idem, *synopsis Antichristi Romani spiritu oris Christi revelati.* Ienae. 1560. — Item *de clave ligante in Ecclesia Christi.* Francof. 1561.

754. 755. **Petr. Vergerius** *de Papa femina.* 1560. Est

latina editio libelli, quem auctor italice iam priori decennio huius seculi vulgaverat. Eiusdem operum a. 1563. Tubingae recusorum tomus primus continet *opera contra Papatum.*

756. **Alexander Cooke** *de Ioanna Papissa* anglice scripsit : cuius opus sequente seculo identidem recusum et in lingvam gallicam translatum est.

757. 758. **Tilemannus Hesshusius**, unus e praecipuis reformationis asseclis, *discrimen inter veram et catholicam doctrinam Ecclesiae, et inter errores et blasphemias Papistarum et Romani Antichristi.* Wesaliae. 1560. Quum Hesshusius pro Confessione Protestantica quampiam quasi hierarchiam proiectaret : inter contribules suos adversarium nactus est : **Klebitium** *victoria veritatis, ac ruina papatus Saxonici; responsio necessaria ad argumenta Tilemanni Hesshusii.* Friburgi. 1561.

759. **Viret** *satyres chretiennes de la Cuisine Papale.* Lyon. 1560.

760. *La vie du tres inique et pervers Antechrist et de ses horribles et hideux traffiques, lesquels il accomplira.* Anvers. 1560.

761. **Ioachim du Bellay** *Ruines of Rome.* London. 1561.

762. **Theod. Beza** sub nomine *Thrasibuli Phoenicii, Comedie du Pape Malade et tirant a la fin, ou ses regrets sont au vif exprimes et les entreprises et machinations qu' il fait avec Satan et ses suppots.* 1561.

763. *Antithese des faiets de Iesus Christ et du Pape, nouvellement mis en vers francois; ensemble les commandemens du Pape, opposez aux commandemens de Dieu, avec la description de l' image de l' Antechrist selon l' Escriture.* 1561.

764. **Baleus** *les vies des Eveques et Papes de Rome.* Genevae. 1561. Est versio Gallica operis latini paulo ante recensiti ‚Acta Rom. Pont.'

765. *Complainte et chanson de la grande paillard babyloniene de Rome sur le chant de Pierre.* 1561.

766. **Leonh. Cullmann** *de Antichristo.* Francof. 1561.

767—772. *Defensio umbrae Lutheri contra sycophantam et hypocritam quemdam, contumeliis et conviciis demortuum hominem incessentem, ob simplicem et mordacem orationem, quam in hypocriteam illam religionem', et fucatam sanctimoniam aliquoties expressit. Auctore Pasquillo Mero. (Conr. Steph. de*

Achtevelt.) 1561. — Similis Pasquillus est et sequens : *L' Extreme Onction de la Marmite Papale; petit Traite auquel est amplement discouru des Moyens par lesquels la Marmite Papale a ete jusqu' ici entretenue a profit de menage.* 1561. — Item : *Sentence decretalle et condemnatoire au fait de la paillarde Papaute, et Punition de ses demérites et forfaits.* 1561. Porro : *Le Mandement de Lucifer a l' Antechrist, Pape de Rome, et a tous les Suppots de son Eglise.* Lyon. 1562. — *Le Rasoir des Rases. Recueil auquel est traite amplement de la Tonsure et Rasure du Pape et de ses Papelards.* 1562. — *La Sentence et condamnation du Proces du Pape de Rome, ses Cardinaux, Eveques, etc. contre Iesus Christ.* 1563.

773. *Amsdorff eine Ermahnung und Gebet wider den Pabst und seinen Anhang.* Jena. 1562.

774. *Treue Warnung vor dem hochschädlichen Betrug des Pabsts und seines Concilii, damit sie unter einem Schein des Nachgebens etlicher geringer Artikel die einfältigen Christen zu allen ihren Greueln zwingen.* 1562.

775—778. **Math. Flaccius Illyricus** *Catalogus testium veritatis, qui ante nostram aetatem Pontifici Romano eiusque erroribus reclamarunt, iam denuo longe quam antea et emendatior et auctior editus, in quo praeter alia multi utiles libelli, multae etiam historiae proferuntur, quarum pleraeque nusquam alibi extant. Appendici quoque ad calcem adiectae inserta est vera demonstratio, quod electio Praesulum et Epporum non ad ecclesiasticos solum, sed et ad laicos, ut vocant, pertineat, quodque hi hoc iure electionis iam inde usque a Christi temporibus ad annos 1500 sint usi.* Argentinae. 1562. — Eiusdem : *Contre la principaute de l' Eveque Romain.* Lyon. 1564. — Eiusdem : *liber de sectis, dissensionibus, et confusionibus doctrinae, religionis, scriptorum et doctorum pontificiorum.* Basil. 1565. — Eiusdem : *Ob Petrus zu Rom gewesen sey.* Ursel. 1567.

779. **John Fox** martyrologium suum acatholicum, iam memoratum, lingva anglica vulgavit : *Acts and Monuments* etc. London. 1562.

780. **John Jewel** Eppus Anglicanus, *Apologia Ecclesiae Anglicanae.* 1562. Opus magnae apud sectarios auctoritatis : in quo Auctor originem sectae Anglicanae ad Apostolos refert : ‚Accessimus, inquit, quantum maxime potuimus, ad Ecclesiam

Apostolorum, et veterum Catholicorum Epporum et Patrum, quam scimus adhuc integram et incorruptam fuisse virginem, nec tantum doctrinam nostram, sed etiam sacrorum precumque publicarum formam ad illorum ritus et instituta direximus.'

781. 782. **Thom. Becon** *the Reliques of Rome, containing those things which have been brought into the Church by the Pope and his Adherents.* London. 1563. — Eiusdem : *de portentosa Rom. Pontificum mercede, nec non reliquiis Romae.* 1564.

783. **Wilh. Fennet** *de Pont. Romani suorumque typho Donatistico et antichristiano.* 1564.

784. **Ioan. Forbesius a Corse** in *libris Instructionum* fuse disserit de origine Romani Primatus, eum a plurimis non fuisse agnitum persvadere cupiens. 1564.

785. **I. de Marconville** *Traite de la bonte et de la mauvaisetie des femmes.* Paris. 1564. Opusculi huius caput unum sequentem habet titulum : *De la miserable fin d' une femme, laquelle par son astuce estoit montée au Siege papal.*

786. *Contre la principaute de l' Eveque Romain; trad. du latin de ‚M. Fl. Illyrien.'* Lyon. 1564.

787. **Wilh. Chillingworth** *contra infallibilitatem Papae Romani.* 1564.

788. 789. **Ant. Dupinet** *la Taxe des parties casuelles de la Boutique du Pape, en Latin et en Francois. Avec Annotations, prises des Decrets, Conciles, et Canons tant vieux que modernes, pour la verification de la discipline anciennement observee en l' Eglise.* Lyon. 1564. — Idem, *la Conformite des Eglises Reformees de France et de l' Eglise primitive en Police, Ceremonies* etc. Lyon. 1565.

790—792. **Georg. Wicelius,** cuius frequenter iam meminimus, non dubitavit in scriptis suis scopo uniendorum dissidentium a. 1564. concinnatis plura proferre, quae orthodoxa non sunt : *Via regia, seu compendium de semitis antiquis Ecclesiae reformandae aut restituendae potius et concordiae tandem sanciendae; — Elenchus abusuum, corruptelarum, deformitatum, vitiorum et deliquiorum praecipuorum in Ecclesia Romana ad Imp. Maximilianum II.; — Via pacis inter discordias Ecclesiae.* 1564.

Ad annum 1564 referimus sex libellos contra auctoritatem

Romanae Sedis concinnatos, qui *Indici librorum prohibitorum* in *S. Synodo Tridentina* confecto inserti fuere sine designatione anni et loci editionis :

793. *Catalogue du Pape et de Moyse.*

794. *Collatio divinorum et papalium canonum.*

795. **Hadrianus Dammam** *Imperii ac Sacerdotii ornatus, diversarum item gentium peculiaris vestitus, cum commentariolo Caesarum, Pontificum, ac sacerdotum.*

796. *Dialogus oratoris Pontificis Romani, et illius, qui est Pontifici a confessionibus.*

797. *De Iesu Christo Pontifice Maximo et Rege fidelium summo, regnante in Ecclesia Sanctorum.*

798. *De Regno Christi liber primus; de Regno Antichristi liber secundus.*

799. *Pabsts-Gepränge aus dem Ceremonienbuch, sammt einer Vorrede an alle, die des Antichristus oder Pabsts zu Rom abgesagte Feinde sind.* Nürnberg. 1565.

800. **Jutte** *apotheosis Ioannis VIII Pontificis Romani. Ein schönes Spiel von Frau Jutten. Vor 80 Jahren gemacht, jetzt in Druck gegeben.* Eisleben. 1565.

801. **Conradus Lycosthenes** Rubeaquensis, *theatrum vitae humanae.* 1565. Librum hunc velut continentem plurimas assertiones contra Romanum Pontificem, Facultas Sacra Parisiensis a. 1571. proscripsit. Propositiones condemnatae erant: ‚Aurelius Carthaginensis Eppus contra Romanorum Primatum acerrime pugnavit; — Alipius popularis Augustini — restitit Romano Pontifici primatum super Ecclesias Africanas affectanti; — Leo Eppus Ecclesiae Romanae 43 primatum ipse quoque affectavit, non tamen eo modo, quo antecessores eius; — Hilario Arelatensi infensus fuit Leo Rom. Pontifex eo quod primatum Romanae Ecclesiae adstruere noluerit.‘*)

802. **Sebast. Franck** in *Chronico de Rom. Pontificibus* 1565. parte 3. mendaciorum et calumniarum plena plura refert.

803. *Trattato, nel quale con certissimi ragioni nella S. Scrittura si manifesta, come Pietro Apostolo non mai fu a Roma, ne anco pati in quella il martirio.* 1566.

804. **Baleus** *päbstliche Geschichte; aller römischen*

---

*) *Argentre* coll. Iudicior. II. 1. p. 415.

Päbste ordentliches Verzeichniss durch Zachariam Müntzer übersetzt. Büdingen. 1566.

805. *Oratio Ecclesiarum Christi per varias Germaniae Belgicae provincias sub Antichristi iugo gementium ad Maximilianum Caesarem.* 1566.

806. **Bidenbach,** et **Osiander** *ad Iesuitarum Dillingensium assertiones responsio.* Tubingae. 1566. Contra theses de Primatu Dilingae propositas.

807. **Steph. Henri** *Introduction au Traite de la conformite des merveilles anciennes avec les modernes.* 1566. Liber saepius editus peracerbam continet satyram adversus Sedem Romanam.

808. **I. Dürrenbacher** *im Namen Gottes Schlacht des allmächtigen ewigen Hohenpriesters, Königs aller Könige — Jesu Christi mit dem grossmächtigen Lügenvater Römischen Pabst.* 1567.

809. **Ioan. Garcaeus** *collatio Summi Pontificis V. et N. T.* Lipsiae. 1567.

810. **Frangidelphe Escorche — Messes** *Histoire de la Mappe-Monde Papistique, auquel est declaire tout ce qui est contenu et pourtraiet en la grande table, ou Carte de la Mappe-Monde. Inprimee en la Ville de Luce Nouvelle.* 1567. Liber satyricus, auctori *Theodoro Beza* adscriptus et Genevae procusus.

811. **Ioan. Sleidanus** *de Romanis Pontificibus.* Argentinae. 1567. Auctor iam a. 1556. obiit.

812. Idem, *ein bescheidener historischer Bericht an alle Churfürsten, Fürsten und Stände des Reichs, von des Pabstthums Auf- und Abnehmen.* 1567.

813. DXXI. *Confessio brevis Pastorum ad Synodum* **Debrecini** *celebratam 24. 25. 26. Febr. 1567. convocatorum: 1. de uno Iehova; 2. de Iehova Elohim seu de Triade; 3. de Mediatore; 4. de causa peccati; 5. de sordibus Antichristi damnandis; 6. de praedestinatione* etc. Debrecini. 1567. — Liber hic refutatus fuit per sequentem: *Demonstratio falsitatis doctrinae Petri Mellii et reliquorum Sophistarum per Antitheses, una cum refutatione Antitheseon veri et turcici Christi, nunc primum Debrecini impressarum.* Albae Iuliae.

814. *La Papimanie de France, avec une Copie de certaine Bulle Papale, qui semble preiudiciable a la France.* 1567.

815. **Hier. Garimberti** Vescovo di Gallese, *la prima parte delle vite, overo fatti memorabili di alcuni Papi, e di tutti Cardinali.* Venezia. 1568. Liber suppressus, ac ideo imperfectus quoque mansit, cum praeter hanc primam partem nil amplius vulgatum fuerit.

816. **Ios. Coelestini** *anatomia Papatus.* Venet. 1568.

817. **Bidembach** *das verläugnete Pabstthum. Wider das unverschämte Läugnen und Rühmen der jetzigen päbstischen Schreier und Schreiber.* Tübingen. 1569.

818. **Theophrastus Paracelsus von Hochenheim** *Auslegung der Figuren, so zu Nürnberg sind gefunden worden, geführt in Grund der magischen Weissagung.* 1569. Vaticinia magica de statu Ecclesiae Romanae continet.

DXXII. **Iac. Simancas** Eppus Pacensis, *liber de Catholicis institutionibus.* Vallisoleti et Romae. 1560. Titulo 45 agit fuse de suprema auctoritate Rom. Sedis.

DXXIII. **Mich. Buchinger** *historia eccles. nova, qua brevi compendio res in Ecclesia gestae, Romanorumque Pontificum a beato Petro usque ad Paulum IV describuntur.* Moguntiae. 1560.

DXXIV. **Aug. Moraschinus** O. S. Aug. *de praestantia Rom. Pontificis et beatissimae Sedis eius.* 1560.

DXXV. **Steph. Agricola** *‚Casp. Contareni' von des Pabstes zu Rom Gewalt kurzer und wohlgegründeter Unterricht.* Dillingen. 1560.

DXXVI. Idem, *‚Iac. Noguera' de Ecclesia Christi ab haereticorum conciliabulis dignoscenda.* Dillingae. 1560. Utrumque opus praefatione auctum novitus edi curavit.

DXXVII. **Nicol. Mameranus** Lucemburgensis, *epistola de eo, quod S. Petrus Romae fuerit.* 1560.

DXXVIII. **Rodericius** S. I. *Tratado em que mostrava pela decisao dos Concilios, e authoridade dos Santos Padres a Primazia da Igreia Romana contro os erros scismaticos dos Abexions.* Goa. 1560. Liber Portugallicus in plures subin linguas translatus.

DXXIX. **Conradus Clingius** *loci communes theologici pro Ecclesia Catholica.* Colon. 1560.

DXXX. **Barthol. Latomus** *responsio altera ad furiosas Petri Dtheni criminationes.* Colon. 1560. Tam prior quam hic argumenta Lutheranorum contra Sedis Ap. praerogativas convellunt.

DXXXI. **Melchior Canus** Eppus Canariensis, anno 1560. naturae debitum solvens, immortalem famam sibi comparavit libro *de Locis Theologicis* post eius fata evulgato per *Ferdinandum de Valdez* Eppum Hispalensem. In opere hoc Canus supremam infallibilem Romani Pontificis auctoritatem multiplici argumentorum genere probat; auctoritatem Conciliorum a confirmatione Pontificia pendere asserit; contrariae sententiae patronis crimen haereseos quidem non inurit, censet tamen eos haereticos futuros, simulatque quaestionem hanc ad Concilia Generalia devolverent.

DXXXII. **Ioan. Tanquerellus** Normannus, in Sorbona propugnavit thesim: *Papam Christi Vicarium, Monarcham, spiritualem et temporalem habere potestatem, Principesque suis praeceptis rebelles regno et dignitatibus privare posse.* 1561. Propositionem hanc, quae in Parlamentis quoque Regni pertractabatur, auctor ita volente Facultate Theologica Parisiensi improbare debuit. *)

DXXXIII. **Hier. Muzzarellus** O. Praed. *opusculum de auctoritate Papae.* 1561.

DXXXIV. *Genealogia et successio M. Lutheri, quinti Evangelistae et patris, qui genuit hos tot evangelicos filios et familias in orbe christiano, Ecclesiae Dei et sibi mutuo rebellantes.* 1561.

DXXXV—DXXXVII. 819. **Georg. Cassander,** unus e Ferdinandi I Imperatoris Consiliariis, *de officio pii ac publicae tranquillitatis vere amantis viri in hoc religionis dissidio.* Basileae. 1651. Contra hoc opus, pacificationem Reformatorum pro scopo habens, mox scripsit **Ioan. Calvinus** *responsionem ad versipellem quemdam mediatorem, qui pacificandi specie rectum evangelii cursum in Gallia abrumpere molitus est.* 1561. Reposuit **Cassander,** sub nomine **Verani Modesti** *traditionum veteris Ecclesiae et SS. Patrum defensio adversus Ioannis Calvini importunas criminationes, sive defensio insontis libelli*

*) *Argentre* Coll. Iudicior. I. Suppl. p. XXII.

de pii viri officio in hoc religionis dissidio. Pacimontani. 1562. — Idem *Cassander* post biennium vulgavit: *Consultationem de articulis religionis inter Catholicos et Protestantes controversis, ad invictissimos Impp. Aug. Ferd. I. et Max. II. eius successorem.* 1564. Dubium non est, Cassandrum in suis operibus plura enunciasse minus castigata, et concessiones fecisse pro parte dissidentium: quoad supremam tamen auctoritatem Romanae Ecclesiae ita sensisse videtur, ut nulla suppetat adversariis occasio iusta, eius verbis abutendi. Ait enim: ‚Quod autem ad unitatem huius externae Ecclesiae requirunt, obediendum uni summo rectori, qui Petro in regenda Christi Ecclesia et eius pascendis ovibus successerit: non est a consensu priscae quoque ecclesiae alienum. Certe Ambrosius Damasum sua aetate Eppum Romanum totius Ecclesiae rectorem vocat. Constat etiam, quatenus extat memoria Ecclesiae, praecipuam semper auctoritatem in universa Christi Ecclesia Eppo Romano ut Petri successori et eius Cathedram obtinenti delatam fuisse, quod innumeris testimoniis et antiquissimorum et gravissimorum tam ex Graecis quam Latinis virorum abunde demonstrari potest, ut Irenaei, Tertulliani, Optati, Hieronymi, Ambrosii, Basilii, Chrysostomi, Augustini, quibus et Historiae Ecclesiasticae, et Conciliorum decreta consentiunt.‘ Omne denique dubium excludit postrema Cassandri in lecto mortis declaratio coram testibus facta: ‚Promitto me in illa permansurum Ecclesia, quae catholicae fidei unitatem retinet, et obedientiam praestat Summo Pontifici Romano, utpote Christi in terris Vicario, Petrique Apostoli successori per Christum ipsum instituto etc.‘

DXXXVIII—DXL. **Onuphrii Panvinii** *opus ‚Platinae‘ de vitis ac gestis Summorum Pontificum ad sua usque tempora deductum usque Clementem VII.* Colon. 1562. Eiusdem: *Gregorii VII celeberrimi Pontificis vita V libris digesta.* 1568. Item: *Onuphrii Panvinii fratris Erem. Aug. 27 Pontificum Max. elogia et imagines accuratissime ad vivum aeneis typis delineatae.* Romae. 1568.

DXLI. **Marianus Victorius** Reatinus, Eppus Amerinus, *de Romani Pontificis primatu contra Lutherum.* Romae. 1562.

DXLII. DXLIII. **Franc. Horantius** O. S. Fr. *loci catholici pro Romana fide.* 1562. Item: *De Romano Pontifice.* Venet. 1564.

DXLIV—DXLVII. 820. **Reginaldi Poli** *de Concilio liber. Eiusdem de baptismo Constantini M. Imp. et Reformatio Angliae ex decretis eiusdem.* Romae. 1562. Posterius opus distincte quoque prodivit: *Reformatio Angliae ex decretis Reginaldi Poli Sedis Ap. Legati a. 1556.* Romae. 1562. Utrumque autem simul Dilingae vulgatum est sub titulo: *Libri duo D. Reginaldi Poli: primus liber de Concilio agit, alter de Reformatione Angliae sancta et huic aetati valde commoda decreta describit.* Dilingae. 1562. — Eiusdem: *De Summo Pontifice Christi in terris Vicario eiusque officio et potestate liber.* Lovanii. 1569. Liceat notare: in Anglia vulgatum fuisse a. 1560 contra Card. Polum sequens opusculum: *The seditions and blasphemous oration of Card. Pole both against God and his country; which he directed to the Emperour in his book intytuled: The Defence of the ecclesiastical unity.* London. 1560.

DXLVIII—DL. **Iacob. Naclantus** O. Praed. *Enarrationes seu tractationes 18 theologales variae. — Tertia enarratio maximi Pontificatus maximive sacerdotii Iesu Christi Servatoris nostri; quarta de augustissimo eiusdem regno; septima de Primatu Petri ad Iulium III; octava de auctoritate Papae et Concilii; nona de actis Concilii approbandis per Papam.* Venet. 1562. — Eiusdem *Commentarius in D. Pauli Epistolas ad Ephesios et Romanos.* 1569. In eo continetur: *Tractatio, quando Petrus Romam accesserit, et quot annos in illa Cathedram pontificiam tenuerit.* Separatim quoque prodivit Venetiis. 1569.

DLI—DLV. **Remigius Florentinus** *de Summi Pontificis auctoritate, de Epporum pluralitate, gravissimorum auctorum complurium opuscula ad Ap. Sedis dignitatem maiestatemque tuendam spectantia: omnia nunc primum in unum collecta, congrueque digesta, ac in duos tomos divisa.* Venet. 1562. Continet praesens collectio sequentia opera: *S. Thomae* quaestiones de Summi Pontificis auctoritate in unum collectae per Card. Turrecremata; *Thomae de Vio* comparatio auctoritatis Papae et Concilii; eiusdem de divina institutione Pontificatus totius Ecclesiae in persona Petri Apostoli; et *Iac. Naclanti* de auctoritate Papae compendiaria narratio.

DLVI. **Turrecremata** *Summa de Ecclesia.* Venetiis. 1562. De eruditissimo auctore suo loco iam actum.

DLVII. **Contareni** Card. *de potestate Pontificis, quod divinitus sit tradita, commentarius.* Venet. 1562.

DLVIII. **Franc. de Cattani** *discorso dell' autorita del Papa sopra il Concilio.* Firenze et Padova. 1562.

DLIX. **Elias Cuignonius** *de perfectione, unione, et victoria Ecclesiae Romanae.* Avenione. 1562.

DLX. DLXI. **Hieronymus Tarvisanus** O. Praed. *de auctoritate Summi Pontificis.* Item: *De unitate Ecclesiae adversus haereticos.* 1562.

DLXII. **Remigius Nanni** O. Praed. *de Summi Pontificis auctoritate.* Venet. 1562.

DLXIII—DLXV. **Stanislaus Orichovius** Polonus sacerdos a fatis suis quoad contractum in sacerdotio coniugium notus, scripsit subin acta de facto suo poenitentia, plures libellos pro suprema potestate Romanae Sedis: *de Maiestate Sedis Apostolicae; — de Ecclesia Christi adversus M. Lutherum haeresiarcham; — de notis Ecclesiae.* 1562.

DLXVI. **Franc. Balduinus** *responsio altera ad I. Calvinum.* Colon. 1562.

DLXVII. DLXVIII. **Franc. Vargas Mexia** ICtus Toletanus, in C. Tridentino praesens, *de auctoritate Pontificis Maximi et Epporum iurisdictione responsum, Pii V. iussu editum. Romae.* 1563. Idem, *de canonisatione Sanctorum, et certitudine pontificiarum definitionum.* Venet. 1564.

DLXIX. **Ioan. Verratus** Carmelita, *de Primatu Petri et Sedis Apostolicae.* 1563. Opus primo ab obitu auctoris prodivit Venetiis. 1571.

DLXX. **Didacus de Rosario** O. Praed. Lusitanus, *determinationes quorumdam doctorum de differentia inter Eugenium IV R. P. et Concilium Basileense.* 1563.

DLXXI. **Matth. Galenus** *de christiano et catholico Sacerdotio Commentarius; decreta et canones Tridentinae Synodi de Sacr. Ordinis et catholico sacerdotio; appendix elegiaca Melch. Zunzeri Schrattenbachii, qua veluti in compendium totum commentarium svavissimis redigit versibus, et celebrat sacerdotium catholicum, ac vindicat ab acephalorum nostrorum calumniis et ridenda aemulatione.* Dilingae. 1563.

DLXXII. 821. **Conradus Brunus** *admonitio catholica adversus novam historiam eccl. quam Math. Illyricus et eius*

collegae Magdeburgici per centurias nuper ediderunt, ne quisquam illis malae fidei historicis novis fidat. Dilingae. 1565. Huic admonitioni **Flaccius Illyricus** opposuit: *Refutationem invectivae Bruni contra centurias historiae eccl. Accesserunt et alii libelli diversorum scriptorum.* Basil. 1566.

DLXXIII. **Sixtus Senensis** O. Praed. *Bibliotheca ex praecipuis Catholicae Ecclesiae auctoribus collecta.* Venet. 1565. In Annotationibus 68—72. praeclare tuetur Primatum.

DLXXIV. **Wolfgangus Piringer** S. I. *oratio de calamitatibus Ecclesiae et Regimini ab haeresi inflictis, et de Summi Pontificis auctoritate, in Synodo Olomucensi habita.* 1565.

DLXXV. DLXXVI. **Guilelmus Eysengrein de Nemeto,** Spirensis, *Catalogus testium veritatis locupletissimus, omnium orthodoxae matris Ecclesiae doctorum, — qui adulterina Ecclesiae dogmata, impuram, impudentem et impiam haeresum vaniloquentiam in hunc usque diem firmissimis demonstrationum rationibus impugnarunt, variaque scriptorum monumenta reliquerunt, seriem complectens.* Dilingae. 1565. Opus hoc opposuit, ut ipse in praefatione fatetur, ‚Catalogo testium veritatis M. Fl. Illyrici,' quem non tantum a veritatis scopo penitus deflexisse, sed et affectibus privatis ductum, imponere et calumniari, simultateque laborasse ostendit. Idem Eysengrein historiam quoque Illyrici sub nomine Centuriarum editam impugnavit: *Centenarii XVI continentes descriptionem rerum memorabilium in orthodoxa et apostolica Christi Ecclesia gestarum, adversus novam historiam eccles. quam M. Fl. Illyricus et eius collegae Magdeburgici contra verum Dei cultum verasque Ecclesiae Cath. ceremonias, scriptis vetustissimorum historicorum depravatis et corruptis nuper ediderunt.* Ingolstadii. 1566. et Monachii. 1568. Duo solum Centenarii prodierunt.

DLXXVII. **Alphonsus Salmeron** S. I. in C. Tridentino Theologus, in permultis suis lucubrationibus supremam auctoritatem Rom. Pontificis insigniter tuetur: et signanter de *itinere Romano Petri* asserit: illud negare impudentissimum fore mendacium ex summa et affectata ignoratione depromtum, sive potius ex insigni malitia.

DLXXVIII—DLXXX. **Thom. Stapleton** *vere admiranda, seu de magnitudine Romanae Ecclesiae.* Antwerpiae. 1565. Duobus libris rem complexus: qui etiam *Rocaberti* Bibliothecae

Pontificiae XX. 1. ss. inserti habentur. Idem alia quoque elucubravit pro Primatu opera : *Controversia tertia et sexta capitalis de primario subiecto potestatis ecclesiasticae et de Conciliis;* — item *de primatu Pontificis Romani.* Apud eundem Rocabertum l. c. p. 37—262.

DLXXXI. **Sicardus Cremonensis** *Rom. Pontificum historia.* 1565.

DLXXXII. **Clemens Monilianus** Card. *Catholicarum Institutionum ad Christianam Theologiam compendium.* Romae. 1565. De potestate Romani Pontificis uberius tractat.

DLXXXIII. **Ioannes a Lovanio (Hesselius)** Theologus Lovaniensis, *confutatio novitiae fidei, quam vocant specialem, et de Cathedrae Petri perpetua protectione et firmitate.* Lovanii. 1566.

DLXXXIV. **Alanus Copus (Nicol. Harpsfeldius)** Anglus, *sex dialogi contra ecclesiasticae de vitis Sanctorum historiae, Summi Pontificatus etc. oppugnatores et pseudo-martyres, et Ioannis Foxi martyrologium.* Antwerpiae. 1566. Potissimum contra Centurias Magdeburgenses.

DLXXXV. **I. Blasius** Navarrus, *de auctoritate et sacro principatu Rom. Ecclesiae.* Barcinone. 1566.

DLXXXVI. **Ioan. Romanus** S. I. multorum operum pro doctrina catholica explicanda auctor, concinnavit : *Fidei orthodoxae brevis et explicata confessio, quam SS. Romana Ecclesia docet et iis maxime proponendam edit, quicunque ab Orientalium errore ad Catholicae veritatis communionem accedere et Romano Pontifici praestare obedientiam statuunt.* Romae. 1566.

DLXXXVII. DLXXXVIII. **Stanisl. Hosius** Card. *de loco et auctoritate Rom. Pontificis in Ecclesia Christi et Conciliis.* 1567. Principem in Ecclesia locum et supremam auctoritatem Romani Pontificis duplici propugnat epistola : altera ad Stanislaum Orechovium, altera ad Henricum Brunsvicensem.

DLXXXIX. **Laelius Iordanus** Eppus Acernensis, *de maioribus rerumque capitalium Epporum causis ad Papam deferendis, et de Romanae Sedis origine.* 1567.

DXC. **Iac. Strada** *Rom. Pontificum epitome. Edidit Onuphrius Panvinius.* Venet. 1567.

DXCI. **Iodocus Ravestein** *Confessionis seu doctrinae, quae nuper edita est a Ministris, qui in Ecclesiam Antwerpia-*

nam irrepserunt, et Augustanae Confessioni assentiri se profitentur, succincta confututio. Lovanii. 1567.

DXCII. **Alvarus Pelagius** *de planctu Ecclesiae ad confirmandam Pontificis potestatem.* Venet. 1567.

DXCIII—DXCV. **Hermannus Thyraeus**, S. I. *Confessio Augustana cum notis.* Dilingae. 1567. Idem reliquit in MSS. *sex millia dubiorum ex Confessione Aug. collecta;* et *Duo millia irregularitatum, quibus Lutherani Praedicantes impliciti tenentur.*

DXCVI. **Petrus Cunerus** *de Browershauen,* Eppus Leovardiensis, *verae ac germanae D. N. I. C. Ecclesiae, quae columna et firmamentum est veritatis, designatio, atque eiusdem per XIV proprietates ostensio.* Lovanii. 1568.

DXCVII. **Hieron. Garimbertus** *de Romanis Pontificibus et Cardinalibus.* Venet. 1568.

DXCVIII. DXCIX. **Hieron. Mutius** Iustinopolitanus, *difesa della Messa, de' Santi, e del Papato, contro la Bestemmie di P. Vireto.* Pesaro. 1568. Eiusdem *tractatus de Romana Ecclesia :* adhuc sub decursu C. Tridentini exaratus adversus anglicum quempiam librum invectivarum plenum; per 12 capitula ostendit : Ecclesiam Romanam esse matrem, caput, et principem totius christianitatis.

DC. **Adalb. Bauczek** S. I. *oratio de unitate Ecclesiae.* 1568. In Synodo Olomucensi habita.

DCI. **Antonius de Corduba** *de potestate Papae.* Venet. 1569.

DCII. **Hanardus Gamerius** *pro Rom. Pontifice adversus fallaces Wolfgangi Martii ineptias.* Colon. 1569.

DCIII. DCIV. **Franc. Turriani** seu *Torrensis*, S. I. *liber de Summi Pontificis super Concilia auctoritate.* Florentiae. 1569. — Eiusdem: *De Hierarchicis ordinationibus Ministorum Ecclesiae Catholicae, adversus schismaticas vocationes ministrorum et Superintendentium, ex Scripturis S. ad Catholicos libri duo.* Dilingae. 1569. Solide demonstrat, Lutheranis et Calvinianis ministris auctoritatem in ecclesiasticis muniis concedi non posse, quam ipsi sibi sumunt.

DCV. **Camilli Campegii** O. Praed. *de primatu Romani Pontificis contra M. Fl. Illyricum.* 1569. Uti prius, sic praesens

opusculum nova est editio librorum iam alias a nobis memoratorum.

DCVI. **Franc. Toletus** S. I. in *Commentario ad Evang. Ioannis* praecipue disserit *de infallibili et Conciliis superiore Romani Pontificis auctoritate.* 1569.

DCVII. **Petri Canisii** S. I. Catechismus, seu *summa doctrinae et institutionis christianae*, a nobis ad a. 1554. laudatus, per **Petrum Busaeum** locupletior redditus, additis quippe testimoniis S. Scripturae et Patrum, a Canisio tantum in margine indicatis, lucem vidit Coloniae. 1569.

DCVIII. **Mich. Hager,** Professor Friburgensis, *tractatus de singularitate Antichristi.* Ingolst. 1569. Adversus perversas acatholicorum interpretationes et ad Romanum Pontificem adplicationes.

---

f) *Literatura a. 1570—1579.*

822. **I. Gryphius** *Widerleguug des Catechismi Canisii.* Basel. 1570.

823. **Wigand** *Warnung vor dem Catechismo Canisii.* Iena. 1570. Uterque doctrinas Canisii, ac in his illam cumprimis de auctoritate Papae in Ecclesia perstringit.

824. *Responsio pastorum in Transilvania ad Melianas propositiones, quibus Deus Antichristi et Filius ille commentitius cum extravagante spiritu defenditur.* Claudiopoli. 1570. Prima duo opuscula huius argumenti in literatura prioris decennii, ad a. 1567. occurrunt.

825—827. *Pasquin. Recantation of the famous Pasquin of Rome.* London. 1570. — Item: *Idolopeie; c' est a dire, Fiction ou Feintise d' Image, en laquelle est introduite une image parlante, ainsi qu' une Creature vivante et raisonnable aux Idolomans espars sous le climat et papimanie de Rome; avec le Cantique de Ieremie.* Utopie. 1570. — *Imago, figura, seu repraesentatio antichristi pessimi.* 1570.

828. **Theophrasti Paracelsi von Hochenheim** *expositio vera imaginum olim Norimbergae repertarum, ex fundatissimo verae magiae vaticinio deducta.* 1570. Est latina editio libri a. 1569. germanice vulgati contra Romanos Pontifices.

829. DCIX. **Philippus Marnixius,** *alvearium Ecclesiae Romanae.* 1571. Multa continet contra Rom. Pontificem. Ei opposuit **Ioannes David** S. I. etiam alvearium.

830. **Baleus** *päbstliche Geschichte aller römischen Päbste, auch ihrer vornehmsten Geschichten, Händel, und Thaten. Übersetzt von Müntzer.* 1571. Ex Anglico.

831. **Andr. Velleius** *vita Pontificum danicis versibus descripta.* Copenhagae. 1571.

832. **Tilemannus Hesshusius** *sexcenti errores blasphemiis pleni in Deum, quos Romano-Pontificia Ecclesia contra Dei verbum furenter defendit.* Francof. 1572.

833. **M. Flaccii Illyrici** *Catalogus testium veritatis: Historia der Zeugen, Bekenner, und Märtyrer, so Christum und die evangelische Wahrheit bis hieher, auch etwa mitten im Reich der Finsterniss wahrhaftig erkennet, christlich und aufrichtig bekennet, und dem päbstlichen vermeinten Primat, Irrthümern, ärgerlichem Leben und Lastern ernstlich widersprochen.* Frankfurt. 1573. Versio latini operis a *Conrado Lautenbachio* procurata.

834. **Graminaeus** *Prodromus, oder Fürtrab des Antichrists, darinnen aus der heil. Schrift erklärt wird, ob der Pabst der wahre rechte Antichrist sei, Lutherus und Calvinus, Enoch, oder Helias.* Cöln.

835. **Donatus Visart,** alias *Gotvisus accuratae effigies Pontificum Maximorum — iisque singulorum Pontificum elogia ab Onuphrio Panvinio adiecta, germaniceque interpretata.* Strassburg. 1573. Opus satyricum contra RR. PP.

836. Eiusdem: *Fides Iesu et Iesuitarum, hoc est, collatio doctrinae Domini nostri Iesu, cum doctrina Iesuitarum, per fidei articulos disposita. Item iuramentum Papisticum continens capita pontificiae religionis, cum confutatione.* Christlingae. 1578. Libro huic praefatus est *Ioannes Marbachius* professor Argentoratensis, adstruens, nulla peculiari praerogativa ornatam fuisse Romanam Ecclesiam ob id, quod Petrus et Paulus illic praedicaverint, martyriumque subiverint. Auctor ipse operis tam in libro de fide Iesu, quam in tractatu de iuramento contra Primatum Papae insurgit, negatque eius supremam auctoritatem.

837. **Matth. Gothus** *de rebus gestis S. Petri Ap.* Basil. 1573.

838. **Luther** *wider das ganze Pabstthum und seinen Anhang.* Ursel. 1574. Nova editio aut verius appendix ad librum Lutheri a. 1524 scripti: *Das Garaus*, cuius suo loco mentio iam facta est.

839. **Ioan. Garcaeus** *collatio Summi Pontificis Vet. et Nov. Test. Cui addita est commonefactio de arca foederis.* Lipsiae. 1574. Aucta editio libri a. 1567. vulgati.

840. **Ioan. Pappus** *summa abominationis doctrinae pontificiae, ex indice biblico Ioannis Wilhelmi Harlemii, Iesuitae Lovaniensis: et huic opposita doctrinae christianae axiomata. Defendit Phil. Glaserus.* Argentorati. 1575.

841—843. DCX. **Iac. Heerbrandus** *de vera Ecclesia Christi militante.* Tubingae. 1575. Scriptum hoc refutavit **Henr. Blysemius** S. I. *defensio assertionum theol. de vera et ss. Christi, quam habet in terris, Ecclesia militante contra disputationem oppositam Tubingensis haeretici.* Ingolst. 1577. Respondit **Heerbrandus**: *Contra assertiones Iesuiticas de Ecclesia Christi.* Tubingae. 1577. — Idem vulgavit: *dissertationem de multiplici et horrenda pontificiorum doctorum idololatria.* Tubingae. 1578.

844. 845. **Lambertus Danaeus,** Gallus, apostata Ord. Minorum, *tractatus de Antichristo, in quo antichristiani regni locus, tempus, forma, ministri, fulcimenta, progressio, interitus, et exitium ex Verbo Dei describitur, explicatis simul aliquot difficilibus et obscuris locis Danielis et Apocalypsis; additis quoque scriptis quibusdam vetustissimorum Epporum, Monachorum, et aliorum contra eiusdem tyrannidem.* Genevae. 1576. Prodiit etiam gallice: *Traite de l' Antechrist.* Geneve. 1577.

846. **Ioan. Tilius** *memorabilia Pontificum aliquot Romanorum, Christi Vicariorum, exempla cum ethnicorum principum gestis comparata.* 1576.

847. *Abdank des Jubeljahres in Teutschland 1576 cum lepidis figuris buxo insculptis, diversos Christi et Papae mores sistentibus.*

848. **Petri Patientis** *dehortatio a pontificio Iubilaeo et indulgentia.* Francofurti. 1576.

849. 850. **David Chytraeus** *Historia der Augsburgischen Confession.* Rostoch. 1576. Editio altera latina: *Historia*

Augustanae Confessionis, continens seriem variarum deliberationum et actorum in causa religionis eo tempore, quo Augustae Confessio fidei Carolo V primum exhibita est. Francof. 1578. Auctor per operis huius editionem cum multis monumentis factam magnum apud suos nomen obtinuit quidem: in epistola tamen, quam adhuc a. 1570. exaravit, non obscure summam pandit et fatetur necessitatem supremi cuiuspiam rectoris, quum, ‚distractiones in fide quotidie maiores et sectae magis dissectae reddantur.'

851. **Conr. Wolfgangus Platz** *katholische Inquisition: ob in dem Pabstthum bei 1. den lieben Engeln, 2. der hochbegnadeten Jungfrau Maria, etc. Seligkeit und ewiges Leben zu verdienen und zu erlangen gelehrt, geglaubt und gehalten werde.* Tübingen. 1577.

852. **Chr. Irenaeus** *von dem Jubeljahr der Juden, Christen, und Papisten. O Pabst! deine Schlüssel sind entzwei, von deinem Geldhimmel bin ich frei.* Frankfurt. 1577.

853. **Simon Rosarius** *Antithesis Christi, et Antichristi, versibus et figuris illustrata. Accedit de moribus Christi et Antichristi declaratio; nec non vita Hildebrandi seu Gregorii VII descripta per Benonem Cardinalem; item Ioannae Papissae vita; et apotheosis Pauli III.* Genevae. 1578. Auctoris aliud simile opus iam ad a. 1557. citavimus.

854. *Le Glaive du Geant Goliat, Philisthin et ennemi de l' Eglise de Dieu; ou Recueil de quelques certains passages, par lequel il sera aise a tous les fideles qui le liront de cognoistre que le Pape a la gorge coupee de son propre glaive.* 1579. Libellus admodum satyricus.

855. **Ioan. Rosa** *synopsis regni Pontificis.* Erfordiae. 1579.

Inter Scriptores pro Primatu primo loco nominamus eos, qui adversus *Theophrastum Paracelsum* paulo superius commemoratum in arenam descenderunt.

DCXI. **Anselmus Marsicanus** *vaticinia super statu Summorum Pontificum Romanae Ecclesiae explanata.* Colon. 1570.

DCXII. DCXIII. **Paulus Scalichius** (Princeps de la Sca-

la) *Vaticiniorum et imaginum Ioachimi Abbatis Florensis Calabriae et Anselmi Marsicani super statu Summorum Pontificum Romanae Ecclesiae, contra falsam cuiusdam pseudomagi, quae nuper nomine Theophrasti Paracelsi in lucem prodiit, expositionem indubitata explanatio.* Colon. 1570. — Idem *Loci communes theologici, sive pro Ecclesiae Romanae auctoritate adversus vesaniam Neophistorum oratio.* Colon. 1571.

DCXIV—DCXVI. **Boëtius Epo** Rordahusanus Frisius, *de Hierarchia Ecclesiastica; — de uno Capite Ecclesiae in terris acceptabili; de provocatione a Summo Pontifice ad Concilium Generale.* 1570. Pro monarchia in Ecclesia pugnat, reiicitque sententiam de appellatione a Papa ad Concilium.

DCXVII. **Dominicus Bannez** Mondragonensis, O. Praed. Professor Salmanticensis, *quaestiones de fide, spe et caritate.* 1570. Peculiariter tractat de Rom. Pont.

DCXVIII. **Franc. Penia** seu **Penna** Arragonius S. Rotae Decanus, *de Regno Christi.* 1570.

DCXIX. **Haydlauf** Suffraganeus Frisingensis, *oratio de concordia et harmonia SS. Rom. Ecclesiae.* 1570.

DCXX. **Casp. Macer** *Turcico-Lutherus, seu argumenta Lutheranorum praeconum ex Turcico Alcorano ad stabiliendam novi evangelii doctrinam, et orthodoxam Patrum fidem obscurandam et infirmandam desumta.* Ingolstadii. 1570.

DCXXI. **Franc. Ioannellus** *Pontificum Romanorum liber ex veteribus auctoribus desumtus.* Bononiae. 1570.

DCXXII—DCXXVIII. 856—858. **Nicolaus Sanderus** Anglus, Theologus, assiduus haereticorum malleus, pro Primatu Ecclesiae Romanae plura vulgavit opera: uti *de clave David seu regno Christi libri VI contra calumnias Accleri pro visibili Ecclesiae monarchia; — demonstrationes de Papa Romano; — de Papissa Romana; — de Antichristo; — de vera Dei et adulterina diaboli Ecclesia; — de militantis Ecclesiae Romanae potestate, Romanorumque Pontificum primatu et auctoritate;* — maius vero et celebrius opus *de visibili monarchia Ecclesiae libri VIII: in quibus diligens instituitur disputatio de certa et perpetua Ecclesiae Dei tum successione, tum gubernatione monarchica, ab ipso mundi initio usque ad finem; deinde etiam civitatis diaboli per saepe interrupta progressio proponitur, sectaeque omnes et haereses confutantur, quae unquam*

contra veram fidem emerserunt; denique de antichristo ipso et membris eius, deque vera Dei et adulterina diaboli Ecclesia copiose tractatur. Si quid praeterea difficile et scopulosum vel in Pontificum Romanorum historia, vel in Conciliorum Gen. ratione accidit, id ipsum ex proposito discutitur et examinatur. Lovanii 1571. Operis huius magni momenti, saepius recusi (Antwerpiae 1580. — Romae 1586. — Herbipoli 1592.) argumentum est: 1. politiam, sive gubernationem Ecclesiae non esse popularem, idque, quod plebs magistratuum electioni aut interfuerit aut assenserit, permissioni pastorum ob certas causas, non autem potestati, quam plebs suo iure haberet, tribuendum esse; 2. Reges, Imperatores, omnesque Civiles magistratus a rerum ecclesiasticarum diiudicatione tum iure divino, tum more maiorum removeri; Eppos quidem pro suae sollicitudinis parte ad gubernacula Ecclesiae sedere, sed summae rerum praefectos haud esse; 3. praestantissimam formam regiminis esse monarchicam; et hanc in Ecclesia quoque a Christo Domino institutam fuisse ex universa Ecclesiae constitutione patere, idque eo magis, quod nec in se impossibilis sit, nec gloriae Christi quidquam detrahat unius Pastoris Primatus; 4. monarchiam hanc seu primatum unius Eppi ab initio mundi usque Christum praefiguratum praedictumve fuisse; 5. ex factis aeque ac doctrina Christi palam ostendi, unum visibilem Pastorem toti Ecclesiae militanti praeesse debere, idque ipsum et ex verbis factisque Apostolorum, et rationibus plurimis consequi; 6. hunc Primatum a Christo delatum fuisse Petro tum quod multa dona in aedificationem Ecclesiae acceperit, quae alii Apostoli cum illo non acceperunt, tum quod Petrus etiam illa, quae alii ex aequo acceperunt, prius acceperit, eademque ordinario iure ad posteros transmiserit; 7. Primatus ecclesiastici vestigia haud obscura iam ante adventum Christi fuisse, Petro successisse Romanum Pontificem, hanc fuisse doctrinam et fidem omnis Ecclesiae, in condemnatione potissimum haereticorum et schismaticorum elucentem; quos inde a primis Ecclesiae seculis usque Lutheranos ac Calvinianos egregie confutat, universim 233 haereses, et adfert 2088 testimonia pro Primatu Petri ac Rom. Pontificis; 8. Papam non esse Antichristum, sed Protestantes membra esse Antichristi. — Contra opus Sanderi paulo post vulgarunt acatholici suos libellos. Hoc decennio quidem: **Ackworth** *de*

visibili Romana anarchia libri II contra Sanderi monarchiam, Londini. 1573. — **Barthol. Clercke** *fidelis servi subdito infideli responsio, cum examine errorum Nic. Sanderi de visibili Ecclesiae monarchia.* Londini. 1573. — *Anonymi responsio ad Sanderi calumnias in libro de Ecclesiae monarchia.* Londini. 1573.

DCXXIX. **Antonius de Corduba** provinciae Castellae theologus, in *Quaestionario Theologico.* 1571. inerrantiam tuetur Pontificiam.

DCXXX—DCXXXIII. **Lindanus** *Thomas Wilh. Damasus, Dubitantius de vera certaque per Christi Iesu Evangelium salutis aeternae via libris III instructus: quibus populariter docetur, veram certamque salutis aeternae viam, nisi apud Catholicos, non inveniendam, verbumque Dei evangelicum per Lutherum, Calvinum, aliosque istos Evangelicos, sectis prope nonaginta misere dissectos non restitutum aut instauratum, sed vere adulteratum, priscis haeresibus fere omnibus Evangelii titulo renovatis corruptum, atque humanae doctrinae fermento depravatum verissimeque profanatum.* Colon. 1571. — Idem: *De vera Christi Ecclesia ubinam locorum nunc tempestatis certo iuxta ac infallibiliter invenienda diatriba analytica ad egregios viros Georgium Maiorem ceterosque Academiae Wittenbergicae theologos, quae novae ipsorum Confessioni 130 propositionibus a. 1570 editae vanissimisque germanici istius schismatis causis respondet.* Colon. 1572. — Idem: *De vera apud Romanos Ecclesia contra Vittebergenses eam Vittebergae collocantes.* Colon. 1572. — Idem: *apologeticon libri III ad Germanos pro concordia cum Catholica Christi Ecclesia, contra novam Protestantium Confessionem Augustanam ex lutherana calvinisantem.* Antwerpiae. 1578.

DCXXXIV. **Petr. Canisius** S. I. *de Pastore universalis Ecclesiae tractatus.* Dilingae. 1571. Desumtus ex Summa doctrinae christianae.

DCXXXV. **Thomae Waldensis** *doctrinale antiquitatum fidei Ecclesiae Catholicae.* Venet. 1571. Nova praeclari operis editio.

DCXXXVI. DCXXXVII. **Onuphrii Panvinii** *Chronicon Pontificum, cum continuatione Platinae a Paulo II ad Pium V, cumque annotationibus.* Lovanii. 1572. — Eiusdem *Epitome*

Pontificum et Cardinalium a Petro ad Paulum IV, de eorum creatione. Lovanii et Venetiis. 1577.

DCXXXVIII. **Alemanni Orlandi** *tractatus de S. Rom. Ecclesiae maiestate.* Bonon. 1572.

DCXXXIX. **Gambarus** *de officio atque auctoritate Legati a latere.* Venet. 1572.

DCXL. **Franciscus Cordubensis** *annotationes Catholicae.* Colon. 1572. Primatum Romanum e divina descendere ordinatione contra Calvinistas demonstrat, parique divino iure Romanum Pontificem esse universalem Eppum, et iurisdictionis potestate ceteris Eppis superiorem.

DCXLI. **Iac. Lacopius** O. Praemonstr. *tractatus adversus haereticos de primatu Summi Pontificis.* 1572. Auctor initio defecit a fide et ordine: sed dein reversus inversa hasta movit bellum in hostem, invictusque in fide permansit.

DCXLII. **Gregorius Cortesius** Mutinensis, Card. *tractatus adversus negantem, beatum Petrum Apostolum Romae fuisse. Ad Adrianum VI P. M.* Venet. 1573. Nova editio.

DCXLIII. **Caesar Nuptius** *de summo Rom. Pontificis principatu, et de proportione Papae ad Concilium.* Venet. 1573.

DCXLIV. **Franc. Mucantius** *de SS. Apost. Petri et Pauli imaginibus libellus.* Romae. 1573.

DCXLV. **Dominicus Bannes** O. Praed. *de Romano Pontifice;* et: *Catalogus Rom. Pontificum.* 1573.

DCXLVI—DCXLVIII. **Franciscus Turrianus** S. I. *pro Canonibus Apostolorum et Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum adversus Magdeburgenses Centuriatores defensio in V libros digesta.* Prima operis editio facta fuit Florentiae. 1572. altera Lutetiae et Coloniae. 1573. — *Adversus capita disputationis Lipsiae Andreae Freyhub de Ecclesia et ordinationibus Ministrorum Ecclesiae. Ad Eppum Augustanum Ioan. Egolphum.* Colon. 1574. — Turrianus anno sequente denuo edidit: *Adversus capita disputationis posterioris Andreae Freyhubii, Doctoris Academiae Lipsiensis de Ecclesia et ordinationibus Ministrorum Ecclesiae.* Colon. 1578. Opuscula haec Turriani acrem sequente decennio excitarunt controversiam.

DCXLIX. **Thom. Beauxamis** Carmelita, *adversus haereticos pro Papa, et aliis Ecclesiae Praelatis.* Paris. 1574.

DCL. **Gundisalvus de Illescas** *historia pontifical y*

catholica, en la qual se contienen las vidas de todos los pontifices romanos. Salamanca. 1574. Opus hoc frequenter recusum, et continuatum fuit a *Ludovico de Bavia, Marco de Guadalaxara, et Ioanne Banos de Velasco*, opusque ad sex volumina excrescens prodivit Matriti. 1678.

DCLI. **Lud. Maioranus** *clypeus militantis Ecclesiae, seu de vero Dei cultu. Et de optimo reipublicae statu oratio, quam misit ad Patres in C. Trid.* Romae. 1575.

DCLII. **Ioan. Pellicot** *Traite de l' Eglise de Dieu contre les Calvinistes et autres qui se sont separes et divises d' icelle pour faire secte a part.* Aix. 1575.

DCLIII. **Casp. Franci** *de externo visibili et hierarchico Ecclesiae Cath. Sacerdotio assertio.* Colon. 1575.

DCLIV. **Gerardus Iansenius** *de auctoritate Ecclesiae et Rom. Pontificis tractatus X.* Coloniae. 1576.

DCLV. **Antonius Polus** Venetus, *lucidarium potestatis papalis VII libros complectens.* Venet. 1576. Universalem absolutamque potestatem R. P. tuetur.

DCLVI. **Frid. Staphylus** *de Romano Pontifice in defensione adversus Illyricum.* 1576. Nova editio.

DCLVII. **S. Flaschius** *professio catholica, ubi Lutheranam haeresim, in qua natus fuerat, libere abiurat.* Ingolst. 1576.

DCLVIII. Idem, *Erweisung aus D. M. Luthers eigenen Büchern, dass er kein heiliger Prophet Teutschlands, sondern ein rechter Unflath gewesen.* Ingolst. 1578.

DCLIX. **Christoph. Rofinianus** *de re sacerdotali seu pontificia.* Paris. 1577.

DCLX. **Archibaldus Hamiltonius** *de confusione Calvinianae sectae apud Scotos dialogus.* Paris. 1577.

DCLXI. **Ios. Stephani** *de osculatione pedum Romani Pontificis ad Sixtum V P. O. M. adiecta disputatione de coronatione et levatione seu portatione Papae. Omnia nunc ex repetita praelectione multis in partibus locupletata et aucta et ab haereticorum calumniis pluribus argumentis, Patrum testimoniis, et traditione defensa.* Venet. 1578. Romae. 1588.

DCLXII. **Theodorus Graminaeus** *prodromus Antichristi, h. e. haereticorum nostri temporis, in quo defenditur Pontifex.* Colon. 1578.

DCLXIII. **Michael de Aninyon** *de unitate ovilis et pastoris.* Caesaraugustae. 1578.

DCLXIV. **Mich. Hager** Professor Friburgensis, *Antichristus, sive oratio adversus stupendam calumniam haereticorum nostrae aetatis, qua Romanae et Catholicae Ecclesiae Caput, Pontificem Maximum ac Sanctissimum ipsum Antichristum, eius vero Hierarchiam Antichristi tyrannidem esse invidiose criminantur, horribiliterque blasphemant.* Ingolstadii. 1578.

DCLXV. **Wolfg. Dellingerus** *oratio de unitate Ecclesiae, et visibili eius Capite in terris.* Ingolst. 1579.

DCLXVI. **Ioan. Faber** *babylonia antilogiarum Lutheri.* Colon. 1579. Nova editio praeclari libri a celebri Eppo Viennensi conscripti.

---

g) *Literatura A. 1580—1589.*

859. **Henr. Butingus** *itinerarium de itineribus Petri.* 1580. Credibile esse ait, Petrum numquam Romae fuisse, sed vel Babylone, vel Ierosolymis ab Agrippa rege interfectum.

860. *Mirabilia urbis Romae, d. i. die wunder samen verwunderlichen Wunder, so in der Stadt Rom, dem grossen Römischen Bienenkorb zu finden etc.* 1580. Liber satyricus contra Papam, qui etiam hollandica lingva A. 1600. in Belgio prodivit.

861—867. DCLXVII. DCLXVIII. **Iac. Heerbrandus** *de VII eiusdem nominis Clementibus Rom. Pontificibus,* Tubingae. 1580. — Idem: *De auctoritate Cathedrae Romanae.* Tub. 1582. Porro: *Disputationes de Antichristo contra Mich. Hagerum.* Tub. 1582. Hoc opus quum **Hagerus** refutasset: *Responsione adversus alteram Iac. Heerbrandi Tubingensis de antichristo disputationem.* Ingolst. 1582. reposuit **Heerbrandus** *apologia duarum disputationum de antichristo, et refutatione responsionis M. Hageri ad posteriorem de antichristo disputationem.* Tub. 1583. Rursum opposuit **Hagerus** *responsum adversus Heerbrandi de antichristo apologiam.* Friburgi. 1583. ad quod sequuta est **Heerbrandi** *apologia secunda disputationum de antichristo et refutatio Hageri ad posteriorem disputationem.* Tub. 1583. Idem Heerbrandus contra Primatum duo vulgavit a. 1589. opuscula: *De Verbis Christi: Tu es Petrus* etc. et: *De re-*

motione eorum, quae Pontifici Romano non competunt. Tub. 1589.

868. **Ioan. Raynoldus** *de capite et fide Ecclesiae; — quaestio de Ecclesiae regimine explicata in iis, quae de Christi suprema monarchia, de Petri praetensa, Papae usurpata, principis legitima supremitate disputantur.* Londini. 1580. De his quaestionibus disputavit Auctor cum *Ioanne Harto* Londini in arce captivo detento catholico. Acta disputationis ex anglico in latinum transtulit *Henricus Paraeus,* et Londini 1611. vulgavit.

869. DCLXIX. **Iac. Andreae,** alias **Schmidelin** Theologus Würtembergicus, sic dictae *Concordiae* articulorum controversorum *formulam* concinnavit, eamque contra plurimos libellos suorum contribulium defendit a. 1580. ss. Licet autem in suis scriptis Catholicam Ecclesiam eiusque Caput saepius impetat: in libello tamen ‚Rationes ex Verbo Dei petitae' Primatum Ecclesiae Romanae sat clare confitetur, dum scribit: ‚Cum Christus praecipiat: dic Ecclesiae, aliquem certum locum innuit; urbi autem Romanae maxime omnium convenire videtur caput esse et fontem totius regiminis ecclesiastici.' adversarii quoque viri huius animadverterunt: ipsum demonstrare conatum esse, quod ecclesiarum statum tranquillum tueri difficile sit, nisi ad Supremum Pontificem et aliquem administratorem rerum summa deferatur ‚Ex Scriptoribus Catholicis *Formulam Concordiae* Protestanticae in examen vocavit **F. Ioan. Nass,** *examen chartaceae Lutheranorum concordiae, Ausmusterung und Widerlegung des — Concordie-Buchs: Concordia, d. i. contra omnes nationes cudit odiosam reconciliationem D. I. Andreae,* Ingolstadt. 1581.

870. **Chauncy** *rooting ont of the Romish Supremacy.* London. 1580.

871. *Sanctae Ecclesiae confutatio Papae.* Londini. 1580.

872. **Phil. de Mornay** *Traite de l' Eglise, auquel sont disputees les principales quaestions qui ont ete mnes sur ce point de notre temps.* Geneve. 1580.

873. 874. **Lambertus Danaeus** *tractatus de antichristo.* Genevae. 1582. Item: *ad libellum ab anonymo quodam libertino editum hoc titulo ‚de externa seu visibili Dei Ecclesia' utilis ac necessaria responsio.*

875. **Baii** propositiones: *Petrum, dum verba Christi au-*

diret ‚Ego rogavi etc.' personam gessisse electorum, uti Iudam reproborum, et: *Romanum Pontificem non esse appellandum universalem* Universitates Complutensis et Salmanticensis confixerunt. 1582.

876. **Arnoldus Cheffraeus** *de antichristo et defectione Romanae Ecclesiae.* Wittebergae. 1582.

877. **Guil. Whitakerus** Professor Cantabrigiensis, proposuit et propugnavit thesim: *quod Rom. Pontifex sit antichristus, quem futurum Scriptura praedixit.* *) 1582.

878. **Ioan. Crispinus** Calvinista, *de Statu Ecclesiae.* 1582. Peculiariter disserit de Romanis Pontificibus.

879. **Georgius Mylius** in Concione a. 1583 habita ac subin vulgata, postquam de tyrannide Papatus quaepiam protulisset, has IV aetates Papatus statuit: primam ab a. 600—900. aetatem pompositatis; alteram ab a. 900—1200. aetatem potestatis; tertiam ab a. 1200—1500. aetatem avaritiae; quartam ab a. 1500 aetatem sangvinolentam.

880. 881. **Stephanus Szegedinus** Pannonius, *Speculum Pontificum Romanorum, in quo decreta cum verbo Dei pugnantia, vitae cursus, prodigia horrenda, accurata brevitate depinguntur. Eiusdem de traditionibus pontificiis quaestiones iucundae.* Basileae. 1584. Auctor iam 1572 mortuus, in iniquissimo hocce libro plurima evomuit contra Rom. Pontificem errorum monstra, ac mendaciorum plaustra. Librum eius germanice reddidit **Nicolaus Höniger,** *Spiegel des weltlichen Römischen Pabsts.* 1586.

882. *Discours des confusions de la Papaute, nouvellement mis en lumiere.* Geneve. 1584.

883. **Ioan. Iac. Grynaeus** Calvinista, *censura theologica de prima antichristianorum origine et praecipuis capitibus, cum eorumdem refutatione ad disputandum proposita.* Heidelbergae. 1584.

884. **Rud. Gualterus** *de antichristo.* Tiguri. 1584.

885. *Antithese des faits de Iesus Christ et du Pape, mise en vers francois. Item la Description de la vraie Image de l' Antechrist, avec la Genealogie, la Nativite, et le Bapteme magnifique d' icelui.* Geneve. 1584.

---

*) *Kempii* charismatum sacrorum trias, sive Bibliotheca Anglorum theologica. Regiomonti. 1677. p. 375.

886. **Dresserus** *querela de pontificiis insidiis per Germaniam.* 1584.

887. **Eutychius Myon** *papistischer Wetterhahn, was das Pabstthum sei, und wie sich ein Christ gegen demselben nach Gotteswort verhalten soll.* 1585.

888. **Phil. Mornaeus** reformatus, *tractatus de Ecclesia* Genevae. 1585. Auctor hunc tractatum iam 1575. Londini gallice edidit.

889. **Ioan. Iuellus** Sarisberiensis, *XXVII quaestiones ex Scripturis et Patrum monumentis.* (contra Papam). 1585.

890. **Petrus Beregszázius** minister Varadiensis, *apologia pro ecclesiis reformatis, actis impiis Synodi Sabariensis opposita.* Varadini. 1585. Impius liber in Rom. Pontificem et Ecclesiam Cath.

891. **Papyrus Massonus** ex Iesuita Advocatus Parisiensis, *libri VI de Eppis urbis Romae.* Paris. 1586.

892. *I. C. L. Remonstrance chretienne et salutaire aux Francois, qui se sont desvoyes de la vraie Religion, et pollues des superstitions et idololatries de la Papaute — en laquelle sont descovertes les horribles impietes et abominations contenues en ceste tyrannique abiuration publie per los supposts de l' antechrist en ceste derniere persecution.* 1586.

893. **Theod. Schnepfius** *thesis de clavibus ex dicto Christi Math. XVI: Tibi dabo* etc. Tubingae. 1586.

894. **Othomanus** ICtus haereticus, in libro *Responsionum amicabilium.* 1587. Primatum Rom. Sedis oppugnat.

895. *Discours des dissensions et confusions de la Papaute.* Embrun. 1587.

896. **Ieremias Victor** *gründlicher wiederholter Bericht, dass der römische Pabst nicht das Haupt der Kirchen, noch des heil. Ap. Petri Nachfolger, sondern eigentlich der Antichrist, und seine Lehre nicht die uralte, katholische und apostolische, sondern eine neue, irrige, und abgöttische Lehre sei.* Marburg. 1587.

897. **Hutteni** *Trias Romana. Addita est M. Vrani epistola, Romanae Curiae hypographen continens.* 1588.

898. *Iesuitas Pontificum Romanorum emissarios falso et frustra negare, Papam Ioannem VIII fuisse meretricem.* 1588.

Liber saepius editus, cuius historiam enarrat *Dunkelius* opusculorum societatis literariae Duisburgensis fasc. I.

899. **Paulus Scheidlichius** *Widerlegung des kleinen jesuitischen Catechismi Canisii.* Smalcaldien. 1588.

900. **Georg. Sohnius** *disputatio, quod Papa Romanus sit antichristus ille, de quo prophetae et apostoli praedixerunt.* Heidelbergae. 1588.

901. **Cyprianus de Valera** Hispanus, *dos Tratados, el primero es del Papa y de su autoridad, collegido de su Vida y Dottrina; el secundo es de la Missa.* 1588. auctor ob Calvinisticas suas sententias Hispania extorris, in Anglia tuto substitit.

902. **Ioan. Morellius** *de Ecclesia ab antichristo liberanda.* Londini. 1589.

903. **Herm. Rennecher** *descriptio Rom. Pontificis antichristi et vera eius declaratio.* Herbornae. 1589.

904. **Claude Caron** l' antechrist demasque. Tournon. 1589.

DCLXX. **Hannibal de Grassis** Eppus Faventinus, *de universali iurisdictione Rom. Pontificis in temporalibus.* 1580.

DCLXXI. **Guil. Postellus** *de aeterno Christi in interioribus regno, et sacro Petri primatu, iam ab Adamo per Noachum, Abrahamum, Mosen et Christum ad nos usque deducto.* Paris. 1580.

DCLXXII. **Anton. Balduccius** O. Praed. *tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* 1580.

DCLXXIII. **Emanuel Vega** S. I. *de vero et unico primatu D. Petri Apostolorum Principis, SS. Ecclesiae Patrum testimoniis atque Oecum. Conciliorum testimoniis comprobato* Vilnae. 1580.

DCLXXIV. **Andreas de Oviedo** S. I. Patriarcha Aethiopiae, *de Romanae Ecclesiae Primatu, deque erroribus Abassinorum.* 1580. Idiomate aethiopico.

DCLXXV. **I. B. de Cavalleriis** *Rom. Pontificum effigies. Adiecta est in singulos Pontifices brevis elucidatio e diversis auctoribus collecta.* Romae. 1580.

DCLXXVI. **Steph. Valentini** *de osculatione pedum Rom.*

Pontificis. Item de potestate Pontificis et notis Ecclesiae. Colon. 1580.

DCLXXVII. **Steph. Lusignani** *catalogus virorum illustrium V. et N. T. nec non omnium primitivae Ecclesiae cum successoribus Pontificum in Ecclesia Romana, CPna, Antiochena, Alexandrina, et Hierosolymitana; in Ecclesia pariter Aquileiae, Ravennae, Mediolani, Parisiorum, ac in aliis antiquioribus Galliarum Ecclesiis, cum causis dissensionis Ecclesiae Romanae et Orientalis.* Paris. 1580.

DCLXXVIII. **Ioannes a Capistrano** *de Papae et Concilii sive Ecclesiae auctoritate.* Venet. 1580.

DCLXXIX. DCLXXX. **Telegdi Miklós** Pécsi Püspök, *rövid irás, mellyben megbizonyittatik, hogy a Pápa nem antikrisztus, de azok, a kik őtet annak nevezik, az Antikrisztusnak tagjai.* N. Szombat. 1580. — Item: *Miért nem veheti és nem akarja venni Telegdy Miklós Pécsi Püspök Luther Mártonnak és az ő maradékinak tudományát.* Nagyszombat. 1581.

DCLXXXI. **Christianus Halverius** S. I. *de unius Ecclesiae sanctae, cath. et apost. origine, et numquam interrupto progressu.* 1581.

DCLXXXII. **Ioan. Rivadellus** Tarvisinus, *elogia Bonifacii V, Ioannis V, Stephani V, Leonis V, Benedicti V, Gregorii V, Innocentii V, Hadriani V, Coelestini V, Clementis V, Urbani V, Martini V, Nicolai V, et maxime Sixti V Rom. Pontificum.* Romae. 1581.

DCLXXXIII. **Ioan. Brunaeus,** *tractatus de institutionum antiquitate, et S. Romanae Ecclesiae signis.* Paris. 1581.

DCLXXXIV—DCLXXXIX. **Guil. Lindanus** Ep. Ruraemondensis, *antichristus, seu oratio adversus stupendam calumniam haereticorum nostrae aetatis; — de fugiendis huius seculi idolis, novisque istorum Evangelicorum dogmatibus; — Concordia discors, sive Confessionis Augustanae adulteratae confutatio.* 1582. — *Labyrinthus Christianus.* 1583. — *Illuminator obcoecatorum Calvinistarum.* 1586. — *Romanum Pontificem vere ac merito appellari universalem Eppum Ecclesiae Christi.* Omnia haec Lindani opera suae inseruit Bibliothecae *Rocaberti.*

DCXC. **Didacus Alabus de Esquivel** Ep. Granatensis, *de Conciliis universalibus ac de his, quae ad religionis et rei-*

publicae christianae reformationem instituenda videntur. Granatae. 1582. Summam Rom. Pontificis auctoritatem tum in his tum in Conciliis commonstrat.

DCXCI. **Antonius a Castro novo** O. S. Aug. *Libri VIII* de regno Christi seu Ecclesia Romana. Romae. 1582.

DCXCII. DCXCIII. **Iustus Rabe** S. I. *de Petri et Rom. Pontificis successoris eius in Ecclesia Christi principatu disputatio theologica.* Posnaniae. 1583. — Idem : *De summo et uno gubernatore ac Pastore, quem Christus constituit, et christiana religio semper habuit et agnovit, brevis concertatio aliquot capitibus et thesibus comprehensa : qua cum alii tum antichristiana hebioncaea secta ad modestam et amicam disputationem invitatur.* Lublini. 1586.

DCXCIV. **Petr. Cunerus de Browershamen** *de D. Petri Cathedrae firmitate.* Colon. 1583.

DCXCV—DCCI. 905. **Antonius Possevinus** S. I. pluribus operibus inclaruit : *Epistola ad Stephanum I. (Báthory) Poloniae Regem Seren. adversus quemdam Volanum haereticum Lithuanum. Et scriptum magno Moschoviae Duci traditum, cum Angli mercatores eidem obtulissent librum, quo haereticus quidam ostendere conabatur, Pontificem Max. esse Antichristum.* Nissae, et Ingolstadii. 1583. — Idem : *Adversus Davidis Chytraei haeretici imposturas, quas in oratione quadam inseruit, quam de statu ecclesiarum hoc tempore in Graecia, Asia, Africa, Hungaria, Bohemia inscriptam edidit, et per Sveciam ac Daniam disseminare curavit.* Ingolst. 1583. — Idem : *Responsiones ad nobilissimi viri Septemtrionalis interrogationes, qui de salutis aeternae comparandae ratione ac de vera Ecclesia cupiebat instrui. Additus est modus, quo Verbum Dei et Patrum libri legendi ac legitima Concilia ab illegitimis discernenda sunt. Catalogus item auctorum, qui adversus haereses adhibendi sunt* Ingols. 1583. — Contra Possevinum scripsit memoratus **Andreas Volanus** *defensionem, ubi Roma Babylon esse ostenditur.* Edidit hocce Volani opusculum *Ioannes Lasicius* Polonus. Vilnae. 1584. — Ulteriora **Possevini** opera sunt : *Notae divini verbi, et apostolicae ecclesiae fides ac facies ex quatuor primis oecum. synodis. Ex quibus demonstrantur 1. fraudes provocantium ad solum Verbum Dei scriptum ; 2. atheismi haereticorum huius seculi; 3. errores adversantium Calendario emendato ; 4. va-*

frities pervertentium canones et abutentium nomine SS. Patrum ac Principum in re fidei. Adversus responsum cuiusdam Dav. Chytraei. Posnaniae. 1586. — Idem: *De sectariorum nostri temporis atheismo, uti Lutheri, Melanchtonis, Calvini, Bezae, etc. Item confutatio duorum pestilentissimorum librorum a Ministris Transilvaniae editorum; — praeterea antithesis haereticae perfidiae contra singulos articulos orthodoxae fidei.* Vilnae, et Coloniae. 1586. — Porro: *Moscovia.* Vilnae. 1586. Liber hic continet opusculum anni 1583 contra mercatores Angliae superius memoratum; tum duos commentarios ad Gregorium 13 PP. de rebus Moscoviticis, signanter de colloquiis cum Duce Moscoviae super Religione Catholica. Opus hoc denuo vulgatum fuit sub titulo: *Moscovia, et alia opera de statu huius seculi adversus Catholicae Ecclesiae hostes, nunc primum in unum volumen collecta, et ab ipso auctore emendata et aucta.* Colon. 1587.

DCCII. **Stan. Socolovius** *de verae et falsae Ecclesiae discrimine libri tres.* Cracoviae. 1583.

DCCIII. **Petr. Canisius** S. I. *commentarii de Verbi Dei corruptelis.* Ingolstadii. 1583. Contra Centurias Magdeburgenses.

DCCIV. **Andr. Nidecicus** *de Ecclesia vera et falsa libri quinque.* Cracoviae. 1583.

DCCV. **Christoph. Varsevicius,** *pro Christi fide et Petri Sede orationes tres.* Cracoviae. 1583.

DCCVI. DCCVII. *Tractatus variorum de reservationibus Apostolicis beneficiorum.* Colon. 1583. Continet tractatus **Pauli Granutii,** et **Simonettae.**

DCCVIII. **Anton. Massa** *de Annatis.* Romae. 1583.

DCCIX. **Petrus Albinianus** seu *Albignanus, de potestate Pontificia.* Venet. 1584.

DCCX. **Petr. Thyraeus** S. I. *disputatio theologica de novo et falso Antichristo, qui in Ecclesia Catholica ortus, et in veteri Roma sedem habere dicitur. In Academia Moguntina.* Mogunt. 1584.

DCCXI—DCCXIV. 906. **Georg. Scherer** S. I. *gründlicher Bericht, ob es wahr sey, dass auf eine Zeit ein Pabst zu Rom schwanger gewesen und ein Kind geboren habe.* Wien. 1584. Prodivit etiam italice per *Nicolaum Porro* versorem editus tra-

ctatus Venetiis et Mediolani. 1586. — Idem *Schererus* scripsit: *Bericht, ob der Pabst zu Rom der Antichrist sei? in etlichen Predigten kurz verfasst.* Wien. 1585. Tam huic, quam supra memorato Thyraei libro opposuit: **Georg. Nigrinus** *gründliche Offenbarung des Antichrists wider die Disputation der Jesuiter in Mainz von neuem und falschem Antichrist intitulirt, und Georgii Scherers, auch eines Jesuiters, Bericht.* 1586. — Tractatus Schereri in *Bohemia* recusus est sub titulo: *G. Schereri S. I. tractatus de Antichristo, interprete Bartholomaeo Flaxio ADiacono Pesnensi.* 1589.

DCCXV. DCCXVI. **Ioan. Franc. Commendonus** Cardinalis, a. 1584. mortuus, reliquit: *Tractatum de Pontificum Max. potestate ac de publicorum Conciliorum vi;* item *de aula Romana.* Particulam eius vulgavit *Ang. Maius* in suo Spicilegio Romano. VI. Romae. 1841.

DCCXVII. **Dominicus Bannes** O. Praed. *Scholastica commentaria in 2-am II D. Thomae Doctoris Angelici.* Salmanticae. 1584. In opere hoc sub titulo ‚Dubitationum' quaestionem de Romano Pontifice pertractat.

DCCXVIII. **Timotheus Berhardus** Carmelita, *panegyricae de sacra fide et Romano Pontifice.* 1584.

DCCXIX. **Leobinus Dallerius** *de mandatis Apostolicis.* Venet. 1584.

DCCXX. DCCXXI. **Franc. Costerus** S. I. *Enchiridion controversiarum praecipuarum nostri temporis de religione in gratiam Sodalitatis BVMariae.* Coloniae. 1585. Opus, inter caetera doctrinae capita de Romani Pontificis potestate agens, multoties editum, auctum, et a Protestantibus oppugnatum, prout subsequentium aetatum literatura docebit. Eiusdem Enchiridii nova prodivit 1589. editio: *Enchiridion — aliquot locis ac bona controversiarum parte locupletatum atque emendatum.* Colon. 1589.

DCCXXII—DCCXXVI. **Alphonsus Pisanus** S. I. *catholica et orthodoxa responsio ad praecipua capita epistolae latinae D. Iacobi Niemsieuski, quam ille libello suo polonico de Ecclesia Christi Catholica ad Regem Poloniae praefixit. Tractantur in hac responsione generales et praecipuae quaestiones de Ecclesia Christi eiusque summo in terris Praeside, breviterque et dilucide explicantur.* Posnaniae. 1585. — Idem: *Confutatio*

brevis 113 errorum apud sectarios nostri seculi circa septem Ecclesiae Sacramenta. Continetur hic bona ex parte Confessionis Augustanae et Institutionum Calvini confutatio. Posnaniae. 1587. — Idem: *Tractatus de quaestionibus fidei controversis, quos ex suis lectionibus collegit et tamquam theses quasdam auditoribus disputandas proposuit.* — Idem: *De verbis Apostoli Gal. II: Cum autem venisset Cephas Antiochiam* etc. — Idem: *De fundamentis Ecclesiae.*

DCCXXVII. DCCXXVIII. **Gregorius de Valentia** S. I. Apostolicae Sedis defensor acerrimus, multarumque propositionum (ut ait *Rocaberti)* Romano Pontifici favorabilium vel auctor, vel excitator ac propagator, de potestate Rom. Pontificis disseruit cumprimis in 2 operibus: *Commentariorum theologicorum tomo III qu. 5. de obiecto fidei;* et: *Analysi fidei catholicae, h. e. ratio methodica eam in universum fidem ex certis principiis probandi, quam S. Rom. Ecclesia adversus multiplices sectariorum errores profitetur; libris VIII comprehensa; in quibus simul de Ecclesia, de Romano Pontifice, etc. disputatur.* Ingolst. 1585.

DCCXXIX. **Guil. Sirlettus** Card. *tractatus de monarchia ecclesiastica.* 1585.

DCCXXX. **Iacobus e Theramo** *de Romani Pontificis monarchia.* 1585.

DCCXXXI. **Petrus Gallardus** (Gaillard) *Chronicon ecclesiasticum, seu Rom. Pontificum a S. Petro usque Sixtum V.* Paris. 1585.

DCCXXXII. DCCXXXIII. **Petrus Galesinus** *theatrum pontificale, in quo tabulae spectantur Rom. Pontificum.* Item: *Historia Rom. Pontificum a Platina conscripta, et a Galesino multis locis emendata, notationibusque diligenter aucta atque illustrata.*

DCCXXXIV. **Hieron. Manfredus** *de Summo Pontifice.* Cesenae. 1586.

DCCXXXV. **Nic. Sanderus** *historia schismatis Anglicani.* Ingolstadii. 1586.

DCCXXXVI. DCCXXXVII. **Petr. Thyraeus** S. I. iam laudatus, vulgavit praeter recensitum de antichristo librum, alia

insuper opuscula, ob quae eidem cum Calviniano Doctore *Tossano* literaria intercesserat controversia. Primum opus fuit: *Disputationis de Ecclesiastica Potestate pars 1.2.3. in Moguntina Academia propositae.* Mog. 1586. Alterum: *De vera fide disputatio theologica duplex: quarum prior fidei necessitatem et integritatem, posterior eiusdem veritatem ita explicat, ut simul demonstret, non posse illam in Protestantium ecclesia, sed in sola Romana et Catholica reperiri.* Moguntiae. 1587. Cum hoc opere nexum habuit et tertium, quod concertationis literariae obiectum evasit, cuiusmodi scripta eo, quo se excepere, ordine exhibemus:

DCCXXXVIII. **Thyraeus** *de iure vocationis et missionis ministrorum in pseudo-Evangelicorum Ecclesiis.* Mog. 1587.

907. **Daniel Tossanus** (Toussain) *theses apologeticae de iure vocationis et missionis ministrorum Evangelicorum, contra Petrum Thyraeum.* Heidelbergae. 1587.

DCCXXXIX. **Thyraeus** *examen apologeticum thesium Danielis Tossani, Calviniani theologi in Academia Heidelbergensi, pro disputatione Moguntina de iure vocationis et missionis Ministrorum Verbi apud Evangelicos.* Mogunt. 1588.

908. **Tossanus** *ad P. Thyraeum S. I. Theologum Moguntinum epistola admonitoria de ratione examinandi, et examine apologeticarum thesium nuper a Thyraeo editarum* Heidelb. 1588.

DCCXL. DCCXLI. **Thyräeus** *de iure vocationis contra Evangelicos ministros et apologiam Danielis Tossani pro iisdem Ministris.* Mogunt. 1588. Item: *Causa vocationis et missionis ministrorum Evangelicorum per disputationes aliquot theologicas partim in Moguntina partim in Heidelbergensi Academia disputata praesidibus Petro Thyraeo e S. I. et Daniele Tossano Heidelbergensi professore.* Mogunt. 1589.

909. **Tossanus** *Pastor Evangelicus, seu de legitima Pastorum Evangelicorum vocatione, officio, et praesidio.* Heidelbergae. 1590.

DCCXLII. **Christian Erhard** *katholisches Sendschreiben, oder X Ursachen, warum sich ein rechter Christ durchaus des Wörtleins ‚Römisch' nicht schämen soll.* Ingolstadt. 1586.

DCCXLIII. **Ios. Stephanus** Valentinus Eppus Oriolanus, *de coactiva potestate Pontificis in negotiis secularibus.* Romae. 1586.

DCCXLIV. **I. Lensaeus** *de una Christi in terris Ecclesia.* Lovanii. 1587. auctor fuit magister Lovaniensis, et argumentum operis huius ita pertractavit, ut fatentibus eruditis nil sive ad confirmandam veritatem, sive ad evertendam falsitatem, et penitus obstruenda haereticorum ora solidius, potentius, et efficacius prolatum eo tempore fuerit.

DCCXLV. *Simplex narratio, indicans et exponens, meretriculam quamdam Anglam numquam Papam fuisse, neque unquam in rerum natura extitisse, et unde figmentum illud originem duxisse creditur.* 1588. Auctor, quisquis ille sit, fabulam de Ioanna Papissa inde natam arbitratur, quod Albertus Etruriae Dux Ravennam, Bononiam, Romam in potestate habens, socrum nomine Theodoram, scortum imperiosum, habuerit, Ioannemque 8 amatorem suum primo Bononiensibus, deinde Ravennatibus, postremo Romanis imposuerit, Papamque creaverit. Auctor non favet Romano Pontifici.

DCCXLVI. **Alexander a Turre** Cremensis, *de fulgenti radio Hierarchiae Ecclesiae militantis.* Romae. 1588.

DCCXLVII. **Pineda** *los 30 libros de la monarchia ecclesiastica.* 6. Vol. Salamanca. 1588.

DCCXLVIII. **Rodulphus Cupers** ICtus, *tractatus de ss. universali Ecclesia, eiusque sacramentis, principatu, senatu, conciliis, magistratibus et ministris iure divino institutis, prostratis impiorum rationibus.* Venet. 1588. auctor summe pius ac orthodoxus insigniter tuetur Primatum.

DCCXLIX. **Antonio Ciccarelli** *vite de Pontefici con l' effigie di Giov. B. de Cavalieri.* Roma. 1588.

DCCL. **Henr. Schorus** *Breviarium Rom. Pontificum.* Argentorati. 1588.

DCCLI. **Eysengrein** identidem iam celebratus, *de Romanis Pontificibus adversus novam historiam Magdeburgensium.* Monachii. 1588.

DCCLII. **Franc. Tornelius a Novaria** O. S. Fr. *tractatus de unitate Ecclesiae contra Lutheranos.* 1588.

DCCLIII. **Marc. Ant. Mazzaronus** a monte Rubiano, Professor Perusinus, *de tribus coronis Pontificis Max. nec non*

de osculo sanctissimorum eius pedum, tractatus ad Sixtum 5 P. M. Romae. 1588.

DCCLIV. **Kantz** *de perpetuo visibilis Ecclesiae coetu.* 1588.

DCCLV. **Ios. Stephanus** Valentinus, Eppus Oriolanus et Vestanus, *de osculatione pedum Rom. Pontificis ad SS. D. N. Sixtum V P. O. M. adiecta disputatione de coronatione et levatione seu portatione Papae. Omnia nunc ex repetita praelectione multis ex partibus locupletata et aucta, et ab haereticorum calumniis — defensa.* Romae. 1588. Editio nova.

DCCLVI. **Nicol. Serarius** S. I. *Luthero-Turcicae orationes: Oratio secunda: utrum recte Philippus Melanchton ex artium magistro pistor; Andreas Carolstadius ex theologiae doctore arator rusticusque corydon factus sit? vel potius generatim utrum Christiani et maxime religiosi nominari possint magistri et doctores?* Herbipoli. 1588. Oratio haec typis ante primam vulgata fuit, quae quippe ad sequens decennium pertinet, ibique occurret.

DCCLVII. **Florimond de Raymond (Ludov. Richeome** S. I.) *Erreur populaire de la papesse Ieanne.* Bordeaux. 1588.

DCCLVIII. DCCLIX. **Caesar Baronius,** postquam 30 annorum curriculo septies universae Historiae Ecclesiasticae orbem in domesticis conventibus absolvisset, tandem post sex lustra primum *Annalium* suorum *Ecclesiasticorum* volumen in lucem emisit Romae 1588. inde usque annum 1607. ad duodecim volumina excrescente herculeo opere: parens Annalium Eccl. merito vocatus, atque in suis Annalibus monumentum relinquens aere perennius, quod non imber edax, non aquilo impotens possit diruere, aut innumerabilis annorum series et fuga temporum. Simplex, atque ab omnibus pigmentis rhetoricis alienum sectatus narrationis genus, in recensione gestorum universi christiani orbis id sibi demonstrandum proposuit: visibilem monarchiam Ecclesiae super Petro fundatam per legitimos eius successores Romanos Pontifices omni tempore fuisse conservatam, nec unquam interruptam, semperque Ecclesiae Caput visibile, cui pareant cetera membra, cognitum; quove clucescat, divina providentia regi ac conservari Ecclesiam, id quoque enarrare pergit, qualiter ullus sit Deus Ecclesiae illatas iniurias, quasque clades

immiserit in eos, qui adversus Ecclesiam eiusque rectores Summos Pontifices impia moliebantur. Opus suum Centuriis cumprimis Magdeburgicis (licet non nominet) opposuit, in quibus ea, quae adversus Ecclesiam, Papam, doctrinasque ceteras facere videbantur, utramque paginam implebant. De Primatu Papae frequentissime disserit, cumprimis tunc, dum *Othomanum* ICtum haereticum (quem suo loco iam memoravimus) impugnat ex professo. Opus Baronii permultis pro et contra lucubrationibus occasionem praebuit, quas suo loco percensere haud omittemus. Post editum opus vulgavit **Paulus Benius** *dissertationem de Baronii Annalibus.* Romae. 1596. pro commendatione Operis.

DCCLX. DCCLXI. **Onuphrius Panvinius** *Platina de vitis Pontificum restitutus cum 60 ad eas annotationibus, et additione Pontificum a Sixto IV usque Pium IV.* Venet. 1589. — Idem: *de Primatu Petri et Apost. Sedis potestate libri tres contra Centuriarum auctores.* Veronae. 1589.

DCCLXII. **Ioan. Gibbonus** (John Gibbono) S. I. *confutatio virulentae disputationis theologicae, in qua Georgius Sohn Heidelbergensis conatus est docere, Pontificem Romanum esse Antichristum a Prophetis et Apostolis praedictum.* Aug. Trevir. 1589. Libellum hunc, auctore 1589. mortuo, edi curavit *Ioannes Aquapontanus* S. I.

DCCLXIII. **Georg. Steubius** *de Summo Pontifice Romano, Christi in terris Vicario, beati Petri successore.* Dilingae. 1589.

DCCLXIV. DCCLXV. **Ioannes Pistorius Nidanus** ex reformata Confessione ad Ecclesiam Catholicam reversus, plurium scriptorum auctor, a. 1589. exaravit libellum: *Analysis brevis thesium Heerbrandi de visibili Christi in terris Ecclesia.* Ingolst. 1589. item alium: *Sendschreiben von der wahren Kirche Gottes.* Ingolstadt. 1589. Pistorium impugnavit:

910. **Luc. Osiander** *von den Ursachen, warum die Lutheraner vom Papstthum abgetreten. Contra Pistorium.* Tübingen. 1589. Cum autem respondisset:

DCCLXVI. **Pistorius** *Retorsion Osiandri.* Ingolst. 1589. Rursum levavit vocem:

911. **Osiander** *Antwort auf Pistorii Retorsion.* Tüb. 1589.

---

h) *Literatura a. 1590—1599.*

912. **Nicolai** *disputatio de duobus Antichristis primariis, Mahumete et Pontifice Romano.* Marpurgi. 1590.

913—916. **Cyprianus de Valera** Hispanus apostata, de quo ad a. 1588. actum, in Anglia plura vulgavit opuscula: *Biblia Hispanica; expositio Institutionum Ioannis Calvini; Catholicus reformatus; de vita et doctrina Pontificum.* 1590. ss. partim hispanice, partim anglice.

917. 918. **Georgius Sohn** *Antichristus Romanus contra Ioannis Aquapontani cavillationes et sophismata.* Herbipoli. 1590. Sohnium defendit quoque **Marcus Beumler** in opere: *Vindicatio disputationis G. Sohnii contra Ioannis Aquapontani cavillationes et sophismata.* Herbornae. 1590. et 1599.

919. **H. Neumeister** *der päbstische Betlermantel.* 1590. Scriptum blasphemum.

920. **Ioan. Brentius** *adversus Rom. Pontificem.* Tubingae. 1590.

921. **A. Probus** *Renovalia Lutheri: von der gnadenreichen Offenbarung des heil. Evangelii, und der gräulichen Abgötterei des Papstthums, aus den Schriften des theuren Mannes Gottes, D. M. Luther, und Andern zusammengebracht.* Jena. 1590.

922. *Confirmatio wider die Jesuiten, dass sie mit verschwiegener Wahrheit vorgeben, Papst Joannes VIII sei ein Weibsbild gewesen.* 1590.

923. **John Mayo** the Pope's Parliament. Le Parlement du Pape, auquel est joint une Anatomie de la papesse Jeanne. Londres. 1591. 1594.

924. **Enoch Himmel** Pomeranus, *theologica et scholastica disputatio de Antichristis praeter primarium in Ecclesia visibili plurimis.* Vittebergae. 1595.

925. *La Comedie du Pape Malade et tirant a sa fin, ou ses regrets et compluintes sont au vif representees, les entreprises et machinations qu' il fait avec satan et ses suppots, pour maintenir son Siege Apostolique et empecher le cours de l' Evangile, sont cathegoriquement decouvertes, traduite du vulgaire Arabic en bon Roman et intelligible par Thrasibule Phenix.* Geneve. 1591.

926. **Aegid. Hunnius** *articulus de Ecclesia vera et huius capite Christo, itemque de Ecclesia Romana et huius capite Pontifice Romano.* Francof. 1591.

927. **Theophilus Bannosius** *de politia Civitatis Dei et Hierarchia Romana liber unus.* Francof. 1592.

928. **Matth. Sutlivius** *de catholica et orthodoxa Christi Ecclesia libri duo.* Londini. 1592.

929. **Franc. Potterus** *interpretatio numeri 666 de Antichristo.* Oxonii. 1592. Primum anglice prodivit, subin Basileae 1656. latine.

930. **I. Praetorius** *de Antichristo.* Francof. 1592.

931. **Tolmer** *de Papatu Romano, eiusque religione catholica romana liber, versu heroico tractatus.* Lugd. Bat. 1593.

932. **Andr. Dudith** *epistola ad Theod. Bezam, in qua disputatur, an Ecclesiae nomen soli Reformatae conveniat?* Heidelb. 1593. Epistola a. 1570. scripta fuit Cracoviae.

933. *Klägliche Supplication an den allergrossmächtigsten Monarchen, Christum Jesum, aller verfolgten Christen, so im Reich des Antichrists leiden.* 1593.

934. **Nic. Gryssens** *Spiegel des antichristischen Papstdoms und lutherischen Christdoms.* Rostoch. 1593.

935. **Petrus Asilus** ICtus, *tyrannis Antichristi, sive de Romanorum Pontificum tyrannide, et decretorum eorumdem vanitate ac inutilitate commentarius, ex Sacris Literis et Iure Canonico nervose disputans, ad antichristum cognoscendum perquam utilis ac necessarius.* Francof. 1594.

936. *Gespräch eines Papisten und Lutheraners, durch Georg. Pomerium gestellt.* Ingolstadt. 1594. Satyra.

937. **Abbot** *speculum subtilitatum et imposturarum papalium.* Londini. 1594.

938. **Morelius** *de Ecclesia ab Antichristo liberanda, eaque ex Dei promissionibus reparanda.* Londini. 1594.

939. **Thom. Moresius** *depravatae religionis origo et incrementum summa fide diligentiaque e gentilitatis suae fontibus eruta.* Edimburgi. 1594.

940—942. DCCLXVII—DCCLXXIII. **Phil. Mornaeus du Plessis** *tractatus de Ecclesia.* 1594. — Impugnavit hunc librum, cuius primam editionem iam ad a. 1585. adduximus, **Petrus Charron** *les trois veritez.* 1594. Cui respondit *Mornaeus*

libro: *Reponse pour le traite de l' eglise, ecrit par Mornay, aux obiections en un livre entitule: les trois verites.* 1595. Et tardius etiam **Franc. Iunius** *amiable confrontation de la verite de Dieu avec le livre de Pierre le Charron des trois verites.* Lugd. Bat. 1599. — *Mornaeus* novum concinnavit a. 1598 librum de Sacr. Eucharistiae: *De l' institution, usage, et doctrine de l' Eucharistie en l' Eglise ancienne* etc. Rupellae. 1598. in eoque non solum adversus hoc Sacramentum et Missae Sacrificium, verum etiam contra Ecclesiae Caput, Summum Pontificem, debacchatus est. Librum Theologica Facultas Parisiensis a. 1599. proscripsit edita *Censura in librum pestilentem ac perniciosum, nuper sub Philippi Mornaei viri militaris nomine contra Augustiss. SS. Missae Sacrificium, Summum Eccl. Cath. Caput Romanum Pontificem, ac praecipua Religionis Christ. capita in lucem editum.* Paris. 1599. *) Plures quoque eruditi calamum adversus Mornaeum strinxerunt. Signanter **Fronto Ducaeus** *inventoire des fautes, contradictions et fausses allegations du Sieur du Plessis, remarquees en son livre de la S. Euch.* Paris. 1599. — **Lud. Richeomus** *la S. Messe declaree et defendue contre les erreurs sacramentaires de notre tems, ramassez au livre de l' institution de l' Eucharistie de du Plessis.* Bordeaux. 1599. ac iterum: *Victoire de la verite catholique contre la fausse verification au Sieur du Plessis sur les lieux impugnez de faux au livre de la S. Messe.* Bordeaux. 1601. — **Petr. Caietanus** *reponsa a un traite pretendu orthodoxe de l' Eucharistie.* Paris. 1599. etc.

943. **Georg. Mylius** *harmonia Patrum et Lutheri cum S. Scriptura; gründlicher Beweis, dass M. Luther in allen mit dem Pabstthum streitigen Puncten geglaubet habe, was nach der Apostel Zeiten geglaubt worden.* Leipzig. 1595.

944. **Hier. Valentinus de Cantoval**, *calvinista, versio trilingvis, Italica, Gallica, Hispanica, historicorum tractatuum, qui adversus tyrannidem Eppi Romani in tomis operum Lutheri extant.* Ienae. 1595.

945. **M. Flacii Illyrici** *catalogus testium veritatis, qui ante nostram aetatem Pontifici Romano atque Papismi erroribus reclamarunt: postrema hac editione emendatior et duplo auctior*

*) *Argentre* coll. Iudicior. II. 535.

redditus. 1597. Opus, iam suo loco recensitum, denuó editum, totumque eo tendens, ut Primatum destruat.

946. **Aem. Sanctorius** *vitae beat. App. Petri et Pauli.* Romae. 1597.

947. **Iesaias Silberschlag** *commentarius de antichristo.* Wittebergae. 1597.

948. **Benedictus Morgenstern** *de vera et catholica Christi Ecclesia, et de falsis, i. e. de papatu et Calvinistarum Waldensiumque ecclesiis.* Francof. 1598.

949. **I. Winckelmann** *theses theologicae: an Christus unum hominem Ecclesiae universalem Eppum praeesse voluerit?* Marpurgi. 1598.

950. 951. **Hermannus Witekindus,** *Iesuitas, singulares pontificiae maiestatis hoc tempore vindices, falso et frustra negare, Papam Ioannem VIII, fuisse mulierem.* Neostadii. 1598. Opus iam a. 1588, ut dictum suo loco, in lucem emissum occasione novae editionis auctum, et germanice quoque redditum sub titulo: *Dass die Jesuiter, des päbstlichen Stuhls zu dieser Zeit vornehmste Stützen, fälschlich vorgeben und vergeblich streiten, Pabst Johannes VIII sei kein Weib gewesen.* 1598. Notatu dignum est, ab auctore sequentes citari Scriptores pro veritate fabulae de Ioanna Papissa:

1. *Marianum Scotum,*
2. *Sigebertum Gemblacensem,*
3. *Martinum Minoritam* in Chronico ‚Flores temporum,'
4. *Franc. Petrarcha,*
5. *Ioan. Bocaccium,*
6. *Anonymum Poëtam Etruscum,* in op. ‚Storia delle Donne famose,'
7. *Antoninum Florentinum,*
8. *Guil. Iac. Egmondensem,*
9. *Albertum Stadensem,*
10. *Anonymum Annalistam Augustanum* a. 1448.
11. *Raphaelem Maffei* Volaterranum,
12. *Barthol. Platina,*
13. *Anton. Sabellicum,*
14. *Iac. Phil. Bergomensem,*
15. *Matthaeum Palmerium,*
16. *Ioan. Trithemium,*
17. *Ioan. Stella,*
18. *Hartmannum Schedelium,*
19. *Ioan. Nauclerum,*
20. *Valerium Anselm. Ryd,*
21. *Albertum Cranzium,*
22. *Wernerum Rolevinck,*
23. *Ludovicum Coëlium,*
24. *Ioannem Lucidum,*
25. *Ioannem Henault,*
26. *Iacob. Zwinger,*
27. *Anonymum versorem Chronici Martini,*

28. *Anonymum auctorem Chronici Augustani 1487.*,
29. *Chronicon Constantiense Sec. XIV*,
30. *Chronicon Ulmense 1486.*,
31. *Ioan. Cario, seu Phil. Melanchton*,
32. *Robertum Barns*,
33. *Petrum Viretum*,
34. *Ioan. Funccium*,
35. *Casparum Hedio*,
36. *Felicem Hämmerlein, seu Malleolum*,
37. *Petrum Vergerium*,
38. *Ioannem Baleum*,
39. *Ioannem Pistorium*,
40. *Isengrinum.*

952. *Pasquillus Pasquilli e Roma migrantis, et Cyri cuiuspiam dialogus de Romanae Curiae moribus.* Utopiae. 1599.

953. **Balduini** *parentatio anniversaria pro M. Luthero, qua ostenditur, illum patrem esse, vere Eppum et Evangelistam Germaniae; vice versa Pontificem Romanum nec quidem nilum episcopalis officii aut nominis revera sustinere posse.* 1599.

954. **Magnus Agricola** *von der kath. christlichen Lehre, Augsburgischer Confession, und dem unkatholischen heidensüchtigen Pabstthum.* Laugingen. 1599.

DCCLXXIV. **Ioan. de Leovardia** *de Rom. Pontifice.* 1590.

DCCLXXV. **Thomas Bosius** *de signis Ecclesiae Romanae.* Romae. 1591.

DCCLXXVI. **Stanislaus Rescius** Abbas O. Cist. *tractatus de maiestate Sedis Apost.* 1592.

DCCLXXVII. **Nic. Sanderus** *de visibili monarchia Ecclesiae.* Herbipoli. 1592. Nova editio praeclari operis.

DCCLXXVIII. **Aug. Fivizanus** O. S. Aug. *de ritu SS. Crucis Romano Pontifici praeferendae Commentarius.* Romae. 1592.

DCCLXXIX. **Thomas Costaeus** *compendium vitarum Romanorum Pontificum cum iconibus a S. Petro usque Clementem VIII.* Venet. 1592.

DCCLXXX. **Nic. Serarius** S. I. *Luthero-Turcicae orationes. Oratio tertia: utrum Lutherus, quia Doctor, episcopalia, ut fecit et scripsit, munia obire potuerit? vel utrum,*

quisquis Theologiae Doctor est, is eo ipso ad pastoralia et epalia officia legitime vocatus sit? Herpiboli. 1592.

DCCLXXXI. Idem, *orationes antiturcicae theologicae duae: quarum prior docet, haeresibus et peccatis nostras contra Turcam impediri victorias, ideoque in una nobis omnibus catholica fide consentiendum et a peccando desistendum; posterior ostendit, pravam iuventutis educationem bellicis contra Turcam progressibus obesse, ac idcirco illam a teneris recte instituendam.* Herbipoli. 1595. 1597. In his Serarii opusculis auctoritas Rom. Sedis diserte propugnatur contra Lutheranos.

DCCLXXXII—DCCLXXXIV. **Adrianus Iungius** S. I. postquam iam A. 1583. libellum ‚de artibus et imposturis novi evangelii ministrorum' Posnaniae vulgasset, concinnavit maius opus sub titulo: *Solutio 52 quaestionum a novi Evangelii ministris Iesuitis propositarum de Ecclesia Dei, proprietatibus, characteribus et doctrina eius, in duas partes divisa: in quibus 156 praecipuae falsitates et imposturae eorumdem ministrorum in Ecclesiam S. Romanam, et antiquitatem verae et ab apostolicis temporibus numquam deficientis fidei et ceremoniarum eiusdem S. R. E. e Scriptura S. traditione apostolica, Synodis, et Doctoribus antiquis ecclesiasticis solide demonstrantur.* Posnaniae. 1593. — Eiusdem: *Synopsis novi Evangelii, seu de doctrina, moribus, fructibus, characteribus, et horrendis atque implacabilibus in Religione dissidiis sectariorum huius temporis, qui dici volunt Evangelici, libri tres. Vindiciis ministri Radeoviensis Calviniani oppositi.* Posnaniae. 1595. — Commemoratur et sequens a ‚Possevino' liber, tamquam auctori Iungio adscribendus: *Responsiones ad 500 quaestiones Catholicis a Calvinistis propositas.*

DCCLXXXV—DCCLXXXVII. **Thomas Stapleton** quemadmodum A. 1565. (ut suo loco dictum) ita et subseque auctoritatem Ecclesiae Romanae contra haereticos tutabatur his operibus: *Promtuarium catholicum contra haereticos.* Colon. 1593.; — *principiorum fidei doctrinalia per controversias libris VII.* Antwerpiae. 1596.; — *vere admiranda seu de magnitudine Romanae Ecclesiae.* 1599. nova editio.

DCCLXXXVIII. **Ioan. Osorius** S. I. *Conciones.* Antwerpiae. 1594. Inter eas extat *Concio in Cathedra S. Petri* habita: in qua evolvit Primatus praerogativas, quippe ‚universam Ec-

clesiam regendi, Eppos ad diversa loca destinandi, Evangelium in toto orbe praedicandi, omnem dandi, auferendi, aut moderandi iurisdictionem, Reges creandi, et regna tollendi, si a fide deficiant, vel praedicationi obsistant.'

DCCLXXXIX. **Gregorius Nunnez Coronel** *de vera Christi Ecclesia libri X.* Romae. 1594.

DCCXC. **Alphonsus Mendoza** O. S. Aug. Professor Salmanticensis, *quaestiones quodlibeticae de regno et dominio Christi Domini, et de fixione Summi Pontificatus.* 1599. Quaestio IV sic sonat: ‚an Summum Pontificem esse Romae sit de iure divino, ac proinde humana auctoritate immutabile? an Sixtus V, qui nunc temporis est Pontifex Maximus, Papatum ab Eppis Romanis adeptum conferre et annectere Salmanticensibus possit?'

DCCXCI—DCCXCIII. **Franc. Costeri** S. I. Enchiridion, suo iam loco nominatum, germanice prodiit: *Enchiridion controversiarum, d. i. streitiger Religionspuncten kurzer Begriff, darin aufs klärlichste die vornehmsten Argumente der Ketzern jetziger Zeit gegen die Katholischen erklärt und widerlegt werden. Deutsch von G. Maius.* Cöln. 1595. — Eiusdem latinum opus auctum prodivit denuo sub titulo: *Enchiridion — nunc aliquot locis ac bona controversiarum parte locupletatum atque emendatum. Accessit aetas ac series Summorum Pontificum.* Colon. 1596. — Idem opus tertio editum est: — *duabus controversiis auctum.* Colon. 1599. — Idem vulgavit: *Brevem responsionem ad analyticam assertionem Andreae Calliae Calvinistae Gratianopolitani.* Colon. 1596.

DCCXCIV. **Petrus de Bollo** O. Praed. *de Summi Pontificis sede.* 1595.

DCCXCV—DCCCI. **Martinus Smiglecius** (Smiglecki) S. I. *de uno visibili Capite Ecclesiae Dei, i. e. post Christum in terris esse unum supremum Pastorem Ecclesiae totius, contra errores praesentes et scripta quorumdam ministrorum evangelicorum.* Vilnae. 1595. — Idem: *Disputatio Martini Smiglecki cum Daniele Mikolajewski ministro 2 Iun. 1599. de Primatu Petri.* 1599. Opus hoc prodivit etiam sub sequente titulo: **Pauli Wollowicz**, *disputatio Vilnensis, quam habuit Mart. Smiglecki S. I. cum ministro evangelico 2 Iun. 1599. de uno visibili Capite Ecclesiae Dei.* Vilnae. 1599. — Prodivit et nova editio eodem anno *cum responsione ad protestationem contra eam.*

Cracoviae. 1599. — *Alegambe* in suo opere de Script. Iesuit. commemorat etiam **Hieronymum Stephanowski** S. I. Polonum, qui de hac controversia sequentes vulgaverit libellos: 1. *Terminus contra protestationem ministri cuiusdam evangelici, seu responsio ad quadruplicem tractatum contra Primatum S. Petri et eius successoris Pontificis M. 2. Censura disputationis Vilnensis, per Danielem Mikolajewski ministrum Radzioiewiensem editae, seu defensio veritatis ac integritatis eius editionis, quam Catholici de illa disputatione vulgarunt.* 3. *Responsio praecipuarum narrationum Evangelicarum, seu a ministris, qui se Evangelicos nominant, propositarum.* Vilnae. 1599.

DCCCII. **Zacharias Lipeloo**, Carthusianus, *vitae Rom. Pontificum.* Colon. 1595.

DCCCIII. **Andreas Iurgiewicius,** Can. Vilnensis, *bellum quinti Evangelii, in quo contra larvatam harmoniam Genevensium, et fucatum consensum Sandomiriensem clarissime ostenditur, nullam esse apud Evangelicos nostri temporis fidei unitatem vel certitudinem.* Colon. 1595.

DCCCIV. **Dominicus Tempesta** *vitae Summorum Pontificum a Christo Iesu usque ad Clementem VIII latino italicoque sermone conscriptae, cum effigiebus eorumdem Pontificum. Insuper additae leges in electione Summi Pontificis.* Romae. 1596.

DCCCV. **Ioannes Maldonatus** S. I. in *Commentariis in quatuor Evangelistas.* Mussiponti. 1596. frequentius disserit de Primatu: nominatim ad Matth. XVI. ad Luc. XXII. ad Ioan. XXI. et ubique argumenta Protestantium enervat, queis vim verborum Domini infirmare nitebantur: evolvitque, ‚nil magis a Christi sensu alienum cogitari posse, quam ut dicere voluerit, super seipsum, aut super aliam rem quam super Petrum fundaturum se Ecclesiam; claves regni coelorum soli Petro ceu supremam potestatem in Ecclesia datas fuisse; hunc principatum ac potestatem ad Petri successores Romanos Pontifices transiisse; Petri ac successorum fidem, pro qua ne deficiat Christus orabat, perpetuam fore, ab iisve fratres confirmari in fide, proin errare non posse.‘

DCCCVI. **Camillus Peregrinus** *vitae Summorum Pontificum.* 1596.

DCCCVII. **Ioannes a Glano** *vitae Pontificum Romanorum.* Leodii. 1597.

DCCCVIII. **Paulus Aemilius Sanctorius** *acta SS. Apostolorum Petri et Pauli.* Romae. 1597.

DCCCIX. **Ioan. Szilvási,** *antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae, seu tabulae testimoniorum ex SS. Libris et SS. Patrum scriptis, servata serie temporis, petitorum de octo magnis in fide centroversiis.* Claudiopoli. 1597.

DCCCX. **Ioannes de Spruetis** Praemonstr. *Anti-Calvinus, seu Calvinianae pravitatis refutatio.* 1597. Opus imperfectum, morte auctoris interruptum.

DCCCXI. **Gregorius Polydorus** Hetruscus, O. S. Aug. *de XIV Gregoriis Summis Pontificibus, de XIII Gregoriis Eppis, de uno Gregorio Presbytero.* Florentiae. 1598.

DCCCXII. **Stephanus Bonafaccia** *de X Stephanis Pontificibus, ac simul de omnibus illustribus viris, qui nomen Stephani habuerunt.*

DCCCXIII. **Christoph. Marianus** S. I. *demonstratio una de mille, vanitatis ministrorum verbi pseudo-evangelici; edita a Chr. Mariano, quem a Catholica Romana Ecclesia discessisse vanissime iactitarunt.* Ingolst. 1598.

DCCCXIV. **Ioan. Lancius** O. Praed. *tractatus de potestate Rom. Pontificis.* 1598.

DCCCXV. **Ionn. Crabbius** O. S. Aug. *tractatus de Ecclesia Romana.* 1598.

DCCCXVI. **Hier. Saona** O. S. Aug. *discursos de S. Iuan, y S. Petro.* Barcinone. 1598.

DCCCXVII. **Ludov. a Paramo** *de origine et progressu officii S. Inquisitionis, eiusque dignitate et utilitate libri tres; quibus accedunt de Romani Pontificis potestate quaestiones.* Matriti. 1598.

DCCCXVIII. *Hochwichtiges und schriftmässiges Examen, darinnen D. M. Luther und J. Calvinus dreien vornehmsten Aposteln, Petro, Paulo und Jacobo, vorgestellt, und aus dem Wort Gottes selbst so weit überzeugt, dass ihnen der Eingang zum Himmel rechtmässig abgesprochen worden.* 1599.

DCCCXIX. **Henriques** *de clavibus Ecclesiae.* Salmanticae. 1599.

DCCCXX. *Disputatio apologetica pro potestate Summi Pontificis, in qua clare, perspicue, et evidenter ex Scripturis, SS. Patribus, et Conciliis, et 13 efficacissimis rationibus de-*

monstratur, penes Pontificem esse potestatem Principes abdicandi; istamque veritatem non solum esse conclusionem theologicam, quae errori opponitur, sed de fide etiam expresse definitam, ita, ut contraria opinio absque manifesta haeresi sustentari non possit. 1599. Auctor libri incertus.

DCCCXXI. **Iodocus Coccius** *thesaurus catholicus, in quo controversiae fidei — explicantur, catholicae Ecclesiae consensus perpetuus instar catenae connexus proponitur.* Colon. 1599. Liber VII agit de Primatu: huncque auctor innumeris argumentis contra Protestantes vindicat.

DCCCXXII. **M. Ant. Petilius** *de militantis Ecclesiae conflictu.* 1599. Curam Ecclesiae uni Sacerdoti demandatam esse docet.

DCCCXXIII. **Fr. Turricellius,** Pistoriensis, *de laudibus Apostolorum Petri et Pauli.* 1599.

DCCCXXIV. **Franc. Agricola** *tractatus de Primatu S. Petri Apostoli, et successorum eius Rom. Pontificum, omnibus tam catholicis quam haereticis utilis maximeque necessarius.* Coloniae. 1599. Egregium opus: cuius auctor disertissime probat, Petro et eius successoribus firmitatem fidei datam fuisse, ita, ut per Rom. Pontificem tamquam Petri successorem, prout et per Concilia generalia, nobis incessanter et infallibiliter sensum Domini, mentemque Spiritus S. percipere liceat.

DCCCXXV. **Georgius Scherer** S. I. in collectione Operum a. 1599. s. edita continentur tractatus: *an verum sit, quod unus Pontificum Romanorum aliquando praegnans fuerit prolemque pepererit? num Pontifex sit Antichristus?* Utrumque tractatum iam in Literatura prioris decennii, ad a. 1584. ss. recensuimus.

DCCCXXVI. **Alexander Carrerius** vel *Caprerius, de Romani Pontificis potestate adversus impios politicos et huius temporis haereticos.* Patavii. 1599.

DCCCXXVII. **Angelus Rocca** O. S. Aug. *de SSmo Christi Corpore Romanis Pontificibus iter conficientibus praeferendo commentarius.* Romae. 1599.

DCCCXXVIII. **Ioan. Ant. Petramellarius**, *continuatio Onuphrii Panvinii de Rom. Pontificibus a Paulo IV ad Clementem VIII.* Bononiae. 1599.

DCCCXXIX. **Thomas Bonus** *oratio de S. Petro Ap.* 1599.

DCCCXXX. **Richardus Bristow** *motives or a sure way to find out the Truth, or a Persvasive to Popery.* Antwerp. 1599.

DCCCXXXI. **M. A. Giorgii** *de vita D. Petri Apostoli. — Sine anno, sed sub Gregorio XIII Papa,* cuius Capellanus erat auctor libri.

DCCCXXXII. **Hieron. Manfredi** *de Summo Romano Pontifice Summarium, in quo omnia, quae ad Principatum eiusque dignitatem, maiestatem, officium, atque potestatem in universa Dei Ecclesia pertinent, explicantur.* Bononiae. *Sine anno, sed sub Gregorio XIII.*

i) **Literatura de nonnullis controversiis e** *Sec. XVI.*

1. **Controversia Ioannis Hayi S. I. cum Gallis Calvinianis, signanter Ioanne Serrano Ministro Nemausensi. 1580. ss.**

Ioannes Hayus S. I. duplex subiit cum Gallis Ministris Calvinianis certamen de auctoritate Ecclesiae Cath. et Summi Pontificis : primum cum pluribus dictorum Ministrorum, alterum speciatim cum *Ioanne Serrano* Ministro Nemausensi. Ad primum pertinent sequentia opera :

DCCCXXXIII. DCCCXXXIV. **I. Hay** *Certain Demandes concerning the Christian Religion and Discipline, praposed to the Ministers of the new Pretendad Kirk of Scotlande.* Paris. 1580. Liber et gallice et germanice subin in lucem prodivit : gallice Lugduni 1583, germanice Friburgi. 1585.

955. **Iac. Pineton de Chambrun** *l' Esprit et conscience jesuitique, contre les blasphemes imposez aux Eglises reformees en la personne de Jean Calvin, dans le libelle de demandes de Jean Hay Jesuite.* Nismes. 1584.

956. **Theodorus Beza** *Defence de la verite catholique — contre les calomnies de Jean Hay, Jesuite, et pour responce a ses demandes faites aux Ministres d' Escosse ; par lesquelles il a desfie les Eglises vrayement catholiques de ce royaume : plus 412 demandes aux Jesuites, en reconvention et contreschange des 206 faites per Jean Hay.* Nismes. 1586.

957. *Response aux cinq premieres et principales Deman-*

des de Jean Hay. Geneve. 1586. *Ioannes Hayus* duplex elucubravit his adversariis responsum :

DCCCXXXV. **Ioan. Hay** *Apologie des Demandes proposées aux Ministres Escossois.* Lyon. 1586.

DCCCXXXVI. **Ioan. Hay** *l' Antimoine aux Reponses que Theodore de Beze a faiet a 37 Demandes de 206 proposees aux Ministres d' Escosse.* Tournon. 1588.

Cum ipso *Ioanne Serrano* intercedens controversia sequentia scripta peperit :

DCCCXXXVII. **Ioan. Hay** *assertiones theologicae et philosophicae in Academia Turnonia propositae.* 1581. Assertiones sive theses hae concernebant Ecclesiae ac Papae auctoritatem, imagines, Eucharistiam. Theses *Nemausum* missae et Academiae foribus affixae ad disputationem provocabant Calvinistas Academicos : quorum nomine exaratum fuit responsum :

958. **Ioan. Serrani** *primi Anti-Iesuitae, Academiae Nemausensis brevis et modesta responsio ad Professorum Turnoniorum Societatis, ut aiunt, Iesu Assertiones, quas theologicas et philosophicas appellant. Nemausi anno ultimae Dei patientiae 1582. Etiam veni, Domine Iesu!* — Ad hoc responsum siquidem ex parte Ioannis Haii et sociorum iteratis thesibus formalis ad ineundam disputationem provocatio Nemausum missa fuisset, sequens vulgatum est alterum Nemausense opusculum :

959. DCCCXXXVIII. **Ioan. Serrani** *secundi Anti-Iesuitae, Academiae Nemausensis expostulatio de Iesuitarum Turnoniorum bis cocta crambe.* Nemausi. 1583. Etiam veni, Domine Iesu! Post alterum isthoc Nemausense opusculum *Ioannes Hayus* transmisit Nemausum *quaestiones Scoticas* gallico idiomate concinnatas, ac superius memoratas : quibus acceptis procusum fuit Nemausi sequens scriptum :

960. **Ioan. Serrani** *tertii Anti-Iesuitae, l' anti-jesuite Jean de Serres.* Nismes. 1584. Quod excepit :

DCCCXXXIX. **Ioannis Hayi** Scoti S. I. in Academia Turnonia Theol. Professoris atque artium Decani, *disputationum libri duo, in quibus calumniae et captiones Ministri anonymi Nemausensis contra assertiones theologicas et philosophicas in eadem Academia a. 1581. propositas discutiuntur.* Lugd. 1584. Respondit Serranus duplici libello :

961. **Ioan. Serrani** *quarti Anti-Iesuitae, pro verbo Dei*

scripto et vere Catholica Ecclesia adversus Ioannis Hayi Monachi Iesuitae commenta et convitia responsionis pars prior. Rupellae. 1586. et :

962. **Ioan. Serrani** *quarti Anti-Iesuitae, de vera verae Ecclesiae auctoritate adversus Ioannis Hayi Monachi Iesuitae commenta et convitia responsionis pars posterior.* Rupellae. 1588. Eodem tempore prodivit :

963. **Gratianus Anti-Iesuita,** *id est, canonum ex scriptis veterum theologorum a Gratiano collectorum, et doctrinae Iesuiticae ex variis istius nuperae sectae Mataeologorum scriptis excerptae collatio.* Tandem lucem vidit :

964. **Ioannis Serrani** *pro vera Ecclesiae Catholicae auctoritate defensio, adversus Ioannis Hayi Iesuitae disputationes, sacrae antiquitatis iudicio simplicissime explicata.* Genevae. 1594. Pro cuiusmodi opere confutando reliquit Ioannes Hayus in MSS. sequens opusculum :

DCCCXL. **Ioan. Hay** *Elleborum Ioanni Serrano Calviniano.* Mortuus est auctor a. 1607.

---

2. Controversia Francisci Turriani et Arthuri Faunthei S. I. sacerdotum cum Antonio Sadeele Lutherano. 1580. ss.

Ad controversiam, quae *Francisco Turriano*, erudito Iesuitae, cum Lutherano *Antonio Sadeele* (Chandieu) intercessit, cuive alius dictae Societatis sacerdos *Arthurus Faunteus* pariter involutus fuit, pertinent scripta sequentia :

965. **Ant. Sadeel** *sophismata Fr. Turriani monachi ex eorum sodalitate, qui sanctissimo Iesu nomine ad suae sectae inscriptionem abutuntur, collecta ex eius libro de Ecclesia et ordinationibus ministrorum Ecclesiae adversus capita disputationis Lipsicae. Quibus singulis subiecta est perspicua et vera solutio ex praeceptis recte et theologice disputandi petita.* Genevae. 1577. Est responsum ad scripta Turriani iam in priore decennio relata.

DCCCXLI. **Turriani** *defensio locorum S. Scripturae de Ecclesia Catholica et eius Pastore, Eppo Romano, beati Petri Principis Apostolorum successore, adversus nugatorias cavil-*

lationes Antonii Sadeelis Lutherani. Libri primus et secundus. Coloniae. 1580.

966. **A. Sadeelis** *ad omnia repetita F. Turriani monachi Iesuitae sophismata de Ecclesia et ordinationibus Ministrorum Ecclesiae responsio: in qua refelluntur omnes tum responsiones tum obiectiones a Turriano propositae in libro defensionis sophismatum, quem ille perperam defensionem locorum Scripturae inscripsit.* Genevae. 1580.

DCCCXLII. **Arturi Fauntei** S. I. *assertiones theologicae de Christi in terris Ecclesia, quaenam, et penes quos existat, propositae in Collegio S. I. Posnaniensi in autumnali studiorum renovatione.* Posnaniae. 1580.

DCCCXLIII. **Turriani** *ad ill. et pot. Principem ac Dominum Wilhelmum Landgravium Hassiae — contra Antonii Sadeelis Lutherani ad eundem ill. Principem epistolam, et contra ea, quae idem Sadeel in summam posterioris disputationis de Ecclesia Catholica visibili, et eius visibili Capite, Pontifice Romano, eidem Epistolae adiunxit liber bipartitus.* Ingolstadii. 1581.

967. **Sadeelis** *centum flosculi Turrianicae disputationis ex utroque eius libro, nempe quem defensionem locorum, et bipartitum inscripsit, et in Iesuitarum gratiam collecti.* 1582.

DCCCXLIV. **Turriani** *ad ill. Princ. Landgravium Hassiae posterioris defensionis locorum Scripturae de una Ecclesia Catholica in terris visibili, et de Eppo eius Pontifice Romano contra secundas cavillationes Antonii Sadeelis Lutherani liber primus et secundus.* Ingolst. 1583.

968. **Sadeel** *index elencticus repetitionum et tautologiarum Turriani ex tertio eius libro, quem bipartitum inscripsit, collectus.* 1583.

DCCCXLV. **Turrianus** *adversus tertias in librum bipartitum cavillationes Sadeelis.* Ingolst. 1584.

DCCCXLVI. DCCCXLVII. **A. Faunteus** S. I. *disputatio theologica de D. Petri et Romani Pontificis successoris eius in Ecclesia Christi principatu, in Collegio Posnaniensi S. I. publice proposita.* Posnaniae. 1583. item: *De Christi Ecclesia.* Opusculum posterius est altera editio assertionum, quas supra commemoravimus.

969. **A. Sadeel** *Posnaniensium assertionum de Christi*

in terris Ecclesia, quaenam et penes quos existat, propositarum a monachis novae Societatis, quam illi Societatem Iesu non sine blasphemia nominant, nisi forte unius Iudae Iscariotae posteri ac haeredes haberi velint, analysis et refutatio. Genevae. 1583.

DCCCXLVIII. **Faunteus** *de Christi in terris Ecclesia, quaenam et penes quos existat, libri III, in quibus Calvinianos, Lutheranos, et ceteros, qui se Ecangelicos nominant, alienos a Christi Ecclesia esse, argumentis signisque clarissimis demonstratur, et simul Apologia assertionum eiusdem inscriptionis contra falsas A. Sadeelis criminationes continetur.* Posnan. 1584.

970. **Sadeel** *Posnaniensium assertionum — analysis et refutatio. Editio secunda.* Genevae. 1591.

DCCCXLIX. **Faunteus** *contra Ant. Sadeelem Calvinistam libri tres.* 1591.

971. 972. **Sadeel** *ad tres libros Laur. Arturi de Ecclesia Christi in terris, seu apologiam assertionum Posnaniensium de Ecclesia responsio, tamquam appendix ad refutationem earumdem assertionum.* Genevae. 1592. — Eiusdem: *opera theologica volumine uno comprehensa et ordine commodissimo digesta, in queis omnes adversariorum tractatus adversus superstitem illum editi refelluntur. Accessit I. Lectii de vita A. Sadeelis et scriptis epistola.* Genevae. 1592.

3. Roberti Bellarmini S. I. Cardinalis opera pro Ecclesiae Romanae auctoritate, et controversia eiusdem cum acatholicis. 1581. ss.

Princeps Doctorum Polemicorum *Robertus Bellarminus*, plurima quidem exaravit opera pro Ecclesia Romana, Romanoque Pontifice, quae per decursum literaturae nostrae recensebuntur. Ad praesens decennium spectat praecipuum ipsius opus: *Controversiarum libri adversus haereticos*, cui per undecim annos irremisse incumbebat, et e quo velut e perenni fonte infinita propemodum eius laudandi materies quasi flumen erupit. Operi huic prolusit iam a. 1576, dum in Gymnasio Romano in *Disputationes de controversiis christianae fidei adversus huius temporis haereticos praefationem* habuit. Opus tamen ipsum luci publicae transmittere primum a. 1581. est adgressus. Titulus eius est:

DCCCL. *Disputationes de controversiis fidei adversus hu-*

ius temporis haereticos. Ingolstadii. 1581. ss. Magnam operis huius partem ea efficiunt, quae de Ecclesia, et Romano Pontifice disserit. Materiam de visibili Ecclesiae Capite Romano Pontifice V libris absolvit: *de monarchica potestate Petro collata; de eadem per Petrum in Rom. Pontificem translata; de eadem a Romano Pontifice, qui in antichristum transformatus est, nusquam ablata; de potestatis spiritualis partibus; de potestatis pontificiae temporalis natura.* Praecipue notandae sententiae eius sunt: Romanum Pontificem, si in manifestam haeresim laberetur, desinere esse Papam, secus vero a nemine iudicari deponique posse; Romanos Pontifices primatu suo numquam excidisse, nec unquam in antichristum aut feminam transformatos fuisse; non solum ab errore iudiciali, sive dum e cathedra loquitur, ac universam docet Ecclesiam, sed etiam a personali errore haeretico immunem esse Papam; Epporum potestatem externam ac forensem a Romano Pontifice derivari; potestatem temporalem seu in temporalibus Regum ex nobilitate finis, ex perfectione, e divino mandato, Principi ad haeresim pertrahere volenti nequaquam esse obediendum iubente, ex pacto, quo Principes se Ecclesiae subiiciunt, ex cura et officio pastorali, demum ex exemplis indubie derivari, et asserendam esse. Contra opus Bellarmini primus insurrexit anonymus:

973. *Avviso piacevole dato alla bella Italia da un nobile giovane francese.* Anonymus auctor ita suum contexuit opus, ut primum in Romanum Pontificem, quem antichristum haberi cupit, canina eloquentia invehatur, deinde quaedam ex Dante, Petrarcha, et Bocacio in medium adducat, quae adversus Rom. Pontificem facere existimavit, tandem 51 satyris non furore poëtico sed rabie canina in Sixtum V Papam evomat. Respondit *Bellarminus:*

DCCCLI. *Appendix ad libros de Summo Pontifice, quae continet responsionem ad librum quemdam anonymum, cuius titulus est: Avviso* etc. Declamationes auctoris refutat, tum Dantis, Petrarchae, et Bocacii apertissima testimonia contra eundem profert, demum sententiam satyrarum imperitiae ac temeritatis coarguit, auctoritatemque supremam Papae novis gravissimis testimoniis commonstrat. Idem *Bellarminus* in *Concionibus* suis, quas frequenter habuit, quaeve subin collectae ty-

pis vulgatae fuerunt, argumentum de Rom. Pontifice graviter pertractavit:

DCCCLII. *Conciones XII argumenta totidem continentes ad hominem catholicum in sua fide confirmandum et haereticum a perfidia sua convertendum.* Concionum *altera* est: *de antiquitate Catholicae Ecclesiae*, in qua origo Papatus stabilitur a Christo profluens, Papaeque in Petro universalis cura Ecclesiae commissa esse ostenditur; — *tertia* est: *de multitudine credentium, et firmitate nostrae religionis*, in qua firmitas et duratio Romanae Ecclesiae ostenditur, atque Rom. Pontificum continuae successiones ex Patrum testimoniis probantur; — *undecima* est: *de moribus haereticorum veterum et novorum*, in qua ostenditur, Ecclesiam Romanam, ab omnibus haereticis oppugnatam, veram esse Ecclesiam, supra petram, portas inferi et insultus haereticorum spernentem, fundatam. — Paulo post impugnavit *Bellarminus* Librum quoque *Concordiae*, ut eum Lutherani vocabant:

DCCCLIII — DCCCLV. **Bellarmini** *iudicium de libro, quem Lutherani vocant, Concordiae.* Ingolstadii. 1586. et germanice: *Censur und Urtheil über das Concordienbuch, wie es die Lutherischen nennen.* Ingolstadt. 1586. Huc spectat etiam: **Petri Hansonii** *Saxonis Entdeckung der grossen Thorheit, abscheulichen Irrthümer und grässlichen Lügen, so in dem Schmidelinischen zusammengeschweissten Concordibuch begriffen, und anfänglich kurz und summarischer Weise in Latein beschrieben durch Bellarminum, jetzt aber von Neuem paraphrastice verteutscht und gemehrt.* Ingolstadt. 1586.

Cum opus *Controversiarum* communi eruditorum iudicio inter praecipua pro defensione Ecclesiae edita numerandum foret: haud mirum, quod in unum Bellarimini opus omnes Protestantes impetum fecerint, viriumque, queis pollent, in hoc, si liceret, confutando periculum. Ingens est illorum numerus. Praecipui fuere: *Whitaker* Anglus, in Academia Cantabrigiensi Professor, tanta cum Bellarmino confligendi aviditate ardens, ut non expectata disputationum typis procusione in dictata ipsa ab auditoribus excepta et in chartam relata involaret; *Lambertus Danaeus* Professor Genevensis; *Wilhelmus Amesius* Professor Cantabrigiensis; *Franciscus Iunius* Biturix, ex atheo Calvinista, Professor Heidelbergensis; *Aegidius Hunnius, Ioannes Gehrar-*

dus, Ioannes Raynoldus, Oxoniensis, publica plane auctoritate ad refellendas Bellarmini Controversias constitutus; *Adamus Scherzerus* Bohemus etc. Ad defendendum Bellarminum arma arripuerunt: *Ioannes Eudaemon, Iacobus Gretserus, Adamus Contzen, Vitus Erbermannus* etc. Scripta, quae postremo Seculi XVI decennio vulgata fuere, serie chronologica enumeramus:

DCCCLVI. **Bellarmini** *Controversiarum seu disputationum de controversiis fidei* volumen III. anno 1592. lucem adspexit, totiusque huius operis altera editio Ingolstadii 1592. 1593. facta est.

974. **Christoph. Pelargus** *Pontificis Romani, regnique pontificii confutatio.* Francof. 1593.

975. **Sibrandus Lubbertus** *de Papa Romano libri X. scholastice et theologice collati cum disputationibus Rob. Bellarmini. Ad illustres Ordines Frisiae.* Francof. 1594.

976. **Andr. Chrastovius** Polonus Lithuanus Minister, *bellum Iesuiticum sive 205 Iesuiticarum contradictionum index: nempe de Eucharistiae mysterio 190, de Antichristo 15 pseudographiae, seu falso citatorum testimoniorum aliquot loci. Item duo libelli de opificio Missae, quorum prior disputationem contra Iesuitam R. Bellarminum susceptam, et in capita thesesque digestam continet, alter evangelicam et apostolicam adversus horrendum Missae Sacrificium in novem partes distributam, disputationem proponit.* Basileae. 1594.

977. **Daniel Cramerus** *in natalitiam memoriam D. M. Lutheri oratio, qualenam animal sit Papa Romanus, eiusque devotorii ex Cap. IX Apocalypseos, opposita Bellarmino, qui ex eodem loco Scripturae, qualenam animal sit Lutheranus, monstrose fingit.* Wittebergae. 1595.

978. **Bunny** *A Survey of the Popes Supremacy. Against Bellarmine.* London. 1595.

979. **Lambertus Danaeus** *de rebus in religione controversis responsio ad R. Bellarmini disputationes theologicas.* Genevae. 1596.

DCCCLVII. **Bellarminus** operis sui novam instituit editionem Venetiis. 1596.

980. **Franciscus Iunius**, qui Seculi 17 initio controversias Bellarmini ex professo, ut videbimus, impugnare coepit, iam

et hoc decennio Bellarminum adgressus est in *notis ad Tertullianum.* 1597.

981. **Ioan. Pappus** *contradictiones doctorum Romanae Ecclesiae, desumtae ex Bellarmini disputationibus de controversiis christianae fidei.* Argentorati. 1597.

982. **Iean Boysseul** *confutation des declarations de sponde et des arguties de Rob. Bellarmin.* Lyon. 1598.

983. **Matth. Sutlivius** *de Pontificis iniusta dominatione libri V contra Bellarminum.* Londini. 1599.

984. 985. **Leon. Hutterus** *disputatio super abominatione Pontificis.* Item: *Disputatio de substantiatione et praeceptionibus Pontificiis. Contra Bellarminum.* Viteb. 1599.

986. **Guil. Whitaker** *praelectiones, in quibus tractatur controversia de Ecclesia contra pontificios, inprimis Rob. Bellarminum. Exceptae ab ore auctoris et editae.* Cantabrigiae. 1599.

987. **Phil. Mornaeus du Plessis** *tractatus de Ecclesia, scilicet de eius visibilitate, infallibilitate, de Papa capite eiusdem* etc. Le Preux 1599. Nova editio.

DCCCLVIII. **Bellarminus** *de Indulgentiis et Iubileo libri duo.* Colon. 1599. Liber hic, potestatem Papae defendens non secus ac ‚tractatus de Purgatorio' in Disputationibus Controversiarum contentus, tum hoc decennio, tum sequente Seculo impugnabatur. Ex hoc seculo duo innotuerunt opuscula:

988. **Samuel Huber** *ausführliche Erklärung und Widerlegung des schrecklichen jesuitischen kath. Fegfeuers, insonderheit, wie R. Bellarminus, ein Jesuiter, dasselbe beschrieben hat.* Tübingen. 1591.

989. **Matth. Sutlivius** *de Purgatorio adversus Bellarminum.* Londini. 1599.

---

4. Ioannis Pistorii Nidani controversia. 1590. ss.

Ioannes Pistorius, cuius librum contra *Heerbrandum* de Ecclesia iam ad a. 1589. exhibuimus, hoc decennio controversiae cum acatholicis involutus fuit: scripta ordine, quo se exceperant, nominamus:

DCCCLIX. **Pistorius** *de praecipuis quibusdam controversis christianae doctrinae capitibus.* Ingolstadii. 1590. In libro

hoc quemadmodum alias controversas doctrinas, ita nominatim Primatum tuebatur.

990. **Christophorus Agricola** (David Schramm), *Anti-Pistorius, sive exceptio prior contra primam thesim dodecamorii symboli, quod Pistorius defendendum suscepit.* Francofurti. 1590.

991. Idem, *antipistorianum propugnaculum, sive exceptio posterior ad primam thesium pistorianarum, ac acroama catholicum pro tabulis divini iuris contra haereticos scripturi — fugas.* Francof. 1592.

992. **Frater Wilhelmus de Stuttgardia, Ord. Minorum** (Guil. Holderus) *mus exenteratus, h. e. tractatus valde magisterialis super quaestione quadam theologicali et multum subtili, ad Ioannem Pistorium, theologum sicut abyssi maris, profundum.* Tubingae. 1593. Liber satyricus.

DCCCLX. **Ioan. Pistorius** *Epistolae tres ad ‚Ioannem Pappum.'* Colon. 1594. Pappi librum supra recensuimus. Pistorius ostendit, neminem per 15 secula ita credidisse de religione, prout Lutherum, frustraque agere Protestantes, dum huius placita illis priorum seculorum conformia esse probare volunt.

DCCCLXI. **Pistorius** *anatomia Lutheri, d. i. die VII bösen Geister.* Cöln. 1595—1598.

DCCCLXII. Idem, *Wegweiser für alle verführten Christen, d. i. wahrhafter Bericht von XIV durch die Unrechtgläubigen in Streit gezogenen Artikeln, daraus Jedermann der Römischen Kirche Wahrheit erkennen kann.* 1599. Controversia sequenti seculo continuata fuit.

---

5. Gregorii de Valentia S. I. controversia. 1590. ss.

Gregorius de Valentia, cuius praeclarum librum *analysis fidei* iam in prioris decennii literatura memoravimus, a. 1590. edito scripto minoris molis, inscitiam et fraudes adversariorum suorum apposite castigavit: paulo post autem novo vulgato opere, controversiae involutus extitit.

DCCCLXIII. **Valentia** *de rebus fidei hoc tempore controversis libri, qui hactenus extant, omnes, cum nonnullis aliis nondum antea editis, ab ipso auctore recogniti. Sectio I, in qua*

analysis fidei catholicae, h. e. ratio methodica eam in universum fidem ex certis principiis probandi, quam S. Romana Ecclesia adversus multiplices sectariorum errores profitetur, libris 8 comprehensa, in quibus simul de Ecclesia, de Romano Pontifice etc. disputatur. Lugduni. 1591.

993. **Andr. Osiander** Professor et Cancellarius Tubingensis, *responsum ad analysim Gregorii de Valentia Iesuitae, de Ecclesia.* Tubingae. 1593.

DCCCLXIV. **Valentia** *peccata cuiusdam Lutherani Praedicantis in responso ad analysim Gregorii de Valentia, observata a quodam Theologo Ingolstadiensi: in quibus multa notatu digna occurrunt, praesertim circa testimonia SS. Patrum pro fide catholica adversus sectarios.* Ingolstadii. 1593.

994. **Osiander** *defensio responsi ad analysim.* Tubingae. 1594.

DCCCLXV. **Valentia** *secunda peccata Würtembergici cuiusdam Praedicantis in defensione responsi ad analysim Gregorii de Valentia, a quodam Theologo Ingolstadiensi observata.* Ingolstadii. 1594.

995. **Ulricus Pregizerus** *apologia contra crassissima mendacia tenebrionis cuiusdam Ingolstadiensis circa secunda peccata Osiandro imputata.* Tubingae. 1595.

DCCCLXVI. **Valentia** *peccata tria Sadeelis in apologia secundorum ipsius peccatorum.* Ingolstadii. 1595. Auctor existimavit *Sadeelem* fuisse scriptorem postremi opusculi.

996. **Osiander** *Papa non Papa, h. e. Papae et Papicolarum de praecipuis christianae doctrinae partibus iisque inter Evangelicae religionis et Romanae fidei homines controversis lutherana confessio; ex Iure Canonico sive Papali, ac eruditioribus nonnullis auctoribus pontificiis collecta, et in enchiridii formam congesta.* Tubingae. 1599.

Literatura de Ecclesiae Graecae Scriptoribus.

1. Contra R. P. Primatum.

997. **Manuel Peloponnesius** inter doctissimos Graecorum theologos relatus, *refutatio X capitum Francisci O. Praed. de processione Sp. S. — de primatu Papae.* 1500.

998. **Pachomius** monachus, collectis tractatibus tum Graecorum contra Latinos tum vicissim, pro Graecis dogmatibus pugnavit. 1534.

999. **Nectarii** Patriarchae Hieros. *adversus theses allatas in Hierusalem a quibusdam Regularibus per Petrum ipsorum magistrum de Primatu Papae.* In Civitate Moldaviae. 1542.

1000. **Nilus Cabasilas** (de quo iam suo loco recurrit sermo) reproductus est cum suo libro contra primatum Papae anglice: *A treatise conteyning a Declaration of the Popes usurped Primacie: written in greeke aboue seven hundred years since by Nilus of Tessal. translated by Th. Grossep.* London. 1560.

1001. **Maximus Margunius** Eppus Cytherorum, contra Latinos plura vulgavit opuscula. 1570.

1002. **Gabriel Severus** Philadelphiae metropolita, *tractatus contra V capita C. Florentini, sive de differentiis, quae inter Graecam et Latinam Ecclesiam intercedunt.* Venet. 1580. Opus hoc a. 1624. Londini recusum est sub titulo: *Apologia pro Orientali Ecclesia.*

1003. **Nili** *AEppi Thessal. de Primatu Papae Romani libri duo. Bonav. Vulcanio interprete.* Lugd. Bat. 1595.

1004. **Meletius Smotricki** AEppus Plocensis, contra unionem Graecorum in Synodo Brestensi stabilitam concinnavit: *apocrysin, seu responsionem ad librum Concilii Brestensis, nomine omnium veteri Graecae religioni adhaerentium.* Vilnae. 1597. Nomen in hoc opere assumsit *Christophori Philarethi.* Fata viri huius, et recensio ulteriorum operum eiusdem ad Sec. XVII pertinent, illicque referentur.

---

2. Pro Primatu.

Hunc contra Graecorum asserta tam Graeci Uniti, quam Latini tuebantur, quos chronologico ordine subiicimus.

DCCCLXVII. DCCCLXVIII. **Hieron. Donatus** *apologeticum ad Graecos de Romanae Apost. Sedis principatu.* Romae. 1515. — Eiusdem: *Epistola ad Oliverium Cardinalem, in qua probatur, Romanam Ecclesiam Primatum ecclesiasticae dignitatis obtinere, et Petrum esse Petram, et fundamentum Ecclesiae.* Romae. 1525.

DCCCLXIX. *Acta generalis VIII Synodi sub Eugenio IV. Ferrariae inceptae, Florentiae vero peractae. Magni Basilii contra Eunomium de Spiritu S. liber interprete G. Trapezuntio. Bessarionis oratio ad Graecos habita. Eiusdem epistola de successu ipsius Synodi ac de Spir. S. processione ad Alex. Lascarim.* Romae. 1526.

DCCCLXX. **Pantaleonis** *tractatus contra Graecorum errores* (Sec. XIII.) *ex Mss. Codice Bibliothecae Bavaricae studio Petri Stevartii Leodiensis.* 1552.

DCCCLXXI. **Turrecremata** *summa de Ecclesia, una cum apparatu nunc primum in lucem edito super decreto Papae Eugenii IV in C. Florentino de unione Graecorum.* Venet. 1562.

DCCCLXXII. **Ioan. Bapt. Romanus** S. I. (Elian) *fidei orthodoxae brevis et explicata confessio, quam SS. Romana Ecclesia docet et iis maxime proponendam edit, quicunque ab Orientalium errore ad catholicae veritatis communionem accedere et Romano Pontifici praestare obedientiam statuunt.* Romae. 1566.

DCCCLXXIII. **Theodorus Xantophulus** edidit *Acta Syn. Florentinae graece.* Romae. 1577.

DCCCLXXIV—DCCCLXXVI. **Petr. Skarga** S. I. *de unitate Ecclesiae Dei sub uno Pastore, et de Graecorum ab hac unitate defectione, cum monito et exhortatione ad nationes Russas Graecis adhaerentes.* Vilnae. 1577. Cum opus hoc schismaticis adeo grave accidisset, ut omnia primae editionis exemplaria exterminaverint: auctor opus suum denuo edidit sub titulo: *De regimine et unitate Ecclesiae Dei sub uno Pastore, et de Graecorum et Russorum ab hac unitate defectione.* Cracoviae. 1590. — Extat et sequens Petri Skarga opusculum: *Appendix de causis, propter quas Graeci a Romana Ecclesia defecerunt.* Insertum libro: ‚De Russorum, Moscovitarum, et Tartarorum religione etc. Spirae. 1582.‘

DCCCLXXVII. **Gennadius Scholarius** (Sec. XV.) *defensio V Capitum, quae in S. Oec. Florentina Synodo continentur, Benevolentio interprete.* Dilingae. 1581.

DCCCLXXVIII. DCCCLXXIX. **Anton. Possevinus** S. I. praeter opera, iam laudata, in quibus et de Graecis, signanter Russis tractat, speciatim de hoc argumento edidit: *Capita quibus Graeci et Rutheni a Latinis in rebus fidei dissentiunt, post-*

quam ab Ecclesia Catholica descivere Graeci: tradita in magno consessu procerum Ioannis Basilii M. Moscoviae Ducis, A. 1582. in civitate Moscua. Posnaniae. 1585. Item: *Interrogationes et responsiones de processione Sp. S. desumtae ac breviori et dilucidiori ordine digestae ex libro Gennadii Scholarii Patr. CPni, quae in S. et Oec. Flor. Synodo continentur.* Vilnae. 1586.

DCCCLXXX. **Bened. Herbestus** S. I. *fidei Ecclesiae Romanae argumenta, et Graecae servitutis historia ob unionem, ex ecclesiastica longiori historia ad Ruthenorum conversionem scripta, excerpta.* Cracoviae. 1586.

DCCCLXXXI. **Paulus Grysaldus,** *malleus contra Graecos.* Venet. 1587. Liber in gratiam Bernardini Suriani AEppi Corcyrensis editus, et libro alteri ‚Defensores fidei catholicae' insertus.

DCCCLXXXII. **Stephanus Lucinianus** Cyprius, O. Praed. *de Graecorum ritibus et dogmatibus.* 1590.

DCCCLXXXIII. **Barlaami** Monachi (iam suo loco nominati) *de Papae Principatu libellus, opera Ioan. Luidii graece et latine editus.* Oxonii. 1592.

DCCCLXXXIV. *Legationes Alexandrina et Ruthenica ad Clementem VIII pro unione et communione cum Sede Apostolica.* Ingolst. 1598.

Scripta de commercio literario theologorum lutheranorum et Ieremiae Patr. CPni. Notum est, *Theologos Lutheranos Tubingenses,* translata in lingvam graecam a Paulo Dolscio Augustana Confessione, hanc ad *Ieremiam II Patr. Gr. CPnum* misisse, eiusque sententiam desuper exquisivisse: Ieremiam Patriarcham vero plures doctrinas Confessionis Augustanae reiecisse, ac inter has de Romani quoque Pontificis Primatu satis moderate, ad confusionem Theologorum Lutheranorum semet enunciasse. Vulgata fuere de hac controversia plura scripta, quae ob magnum rei momentum in literatura nostra locum capere debent.

DCCCLXXXV. **Stanislaus Socolovius** *Censura Orientalis Ecclesiae de praecipuis nostri seculi haereticorum dogmatibus Hieremiae CPno Patriarchae iudicii et mutuae communionis causa ab orthodoxae doctrinae adversariis non ita pridem*

oblatis, ab eodem Patriarcha CPno ad Germanos graece conscripta, a Socolovio ex graeco in latinum conversa, ac quibusdam adnotationibus ad proprias Graecorum opiniones respondentibus illustrata. Ad Gregorium XIII PP. Cracoviae. 1582. Liber saepe editus, et a **Ioanne Ficklero** in germanicum translatus. In adnotationibus Socolovius vulgat integrum tractatum Graeci Patriarchae CPni *Gennadii Scholarii* de Primatu Papae.

DCCCLXXXVI. **Guil. Lindanus** *concordia discors, sive querimonia catholicae Christi Iesu ecclesiae ad imperii principes et alios ad unum omnes, nomine semichristianae confessionis suae Augustanae temere gloriantes, quae liquido ipsis demonstrat, simulatam ac vere personatam ipsorum concordiam 1580. initam non solum viros facere antichristianos, sed et minime solidis, imo asystatis adeoque pugnantibus niti fundamentis. Inserta est censurae Ieremiae Patr. CPni de Confessione Augustana epitome.* Coloniae. 1583.

DCCCLXXXVII. **Georgius Scherer** S. I. *gewisse und wahrhaftige neue Zeitung aus CPel, vom Hieremia, jetzigem Patriarchen, daselbst, was sein, aller Griechischen und Orientalischen Kirchen Urtheil und Meinung sei von allen Artikeln Augsburgischer Confession.* Wien. 1583.

1005. **Iacob Heerbrand** *Ablehnung und Abfertigung der neuen Zeitung aus CPel, so diess 1583 Jahr zu Wien von einem Jesuiter wider die christliche Augsburgische Confession ausgesprengt.* Tübingen. 1583.

DCCCLXXXVIII. **G. Scherer** S. I. *katholische Glossa, oder Erläuterung auf eine Epistel oder Sendschreiben der Ubiquentlerischen Prädicanten zu Tübingen an den Griechischen Patriarchen zu CPel, sammt angehängter gewisser und wahrhaftiger neuer Zeitung* etc. *ut supra.* Ingolstadt. 1584.

1006. **I. Heerbrand** *der Würtembergischen Theologen wahrhaftigar Bericht auf die unverschämten Lügen, muthwilligen Verkehrungen, höhnischen Gespött, und gräulichen Lästerungen Georg Scherer's, welche er katholische Glosse nennet.* Tübingen. 1584.

1007. *Acta et scripta Theologorum Würtembergensium, et Patriarchae CPni D. Hieremiae, quae utrinque ab a. 1576 usque ad a. 1581. de Augustana Confessione inter se miserunt, graece et latine ab iisdem Theologis edita.* Wittembergae. 1584.

Praemissa est editioni huic quasi officiosae praefatio contra Socolovium, Lindanum, et Ficklerum.

DCCCXXXIX. **G. Scherer** S. I. *drei Tractätlein, von allen erdichteten Mährlein, und gewisser wahrhaften neuen Zeitung von Hieremia CPnischen Patriarchen, und Sendbrief der Professoren zu Tübingen.* Mainz. 1585.

DCCCXC. Idem, *gelinde Antwort auf die zornige Schmähschrift, so von Würtembergischen vermeinten Theologen wider seine katholische Glossa über ihre Epistel oder Sendschreiben an Patr. zu CPel neulich ausgesprengt worden.* Ingolstadt. 1585.

DCCCXCI—DCCCXIII. **Ioan. Fickler** *spongia contra adspergines Würtembergicorum, Patriarchae CPni iudicium super articulos Augustanae Confessionis requirentium.* Monachii 1585. Prodivit opus hoc etiam germanice sub titulo: *Historische Erzählung einer lang verdeckten heimischen und gemeinen Kirchen gefährlichen That etlicher einverleibter Würtembergischer Theologen.* 1585. Additus est eidem subin sequens quoque titulus: *Schwammen, oder Abwischung der ausgesprengten Lügen und Lästerungen derjenigen Würtembergischen Prädicanten, welche dem Patriarchen zu CPel die Augsburgische Confession neulicher Jahren um sein Urtheil und Gutachten zugeschickt.* München. 1592.

DCCCXCIV. **Thomas Sunobbigius** *antidotum ultimae responsionis Würtembergensium Theologorum ad censuram Patriarchae de articulis Confessionis Augustanae a Stanislao Socolovio editae, cum eiusdem annotationibus.* 1585.

DCCCXCV. **Stan. Socolovius** *ad Würtembergensium Theologorum invectivam, quam actis et scriptis suis cum Patriarcha praefixerunt, responsio.* 1585.

DCCCXCVI. **Th. Sunobbigius,** *sententia definitiva Ieremiae Patr. CPni de doctrina et religione Würtembergensium Theologorum.* Aug. Trevir. 1586.

DCCCXCVII. **Iac. Gorscius** *animadversio, sive Crusius, in Theologos Würtembergenses, sua acta et scripta apud Patriarcham CPnum iactantes, et Stanislaum Socolovium in edenda Ecclesiae Orientalis censura calumniantes.* Colon. 1586.

Literatura De Concilio Tridentino.

Acta huius S. Concilii occasionem dederant Seculi XVI reformatoribus et ipsorum asseclis, tum adversus ipsum Concilium, tum adversus potestatem supremam Romani Pontificis, in Concilio aeque ac alias se manifestantem, scripta vulgandi. Scriptorum horum tam praesente, quam et subsequis seculis usque ad nostros dies magna vulgata est copia, quae rursum ex parte Catholicorum provocavit contraria, pro defensione S. Synodi, et potestatis Pontificiae, opera. Recensionem igitur horum scriptorum praetermittere haud licet.

1. Contra Concilium et Primatum.

1008. 1009. **M. Luther** *Handlung des Concilii halber gepflogen. Mit Luthers Vorrede.* 1533. — Idem: *Luthers und seiner Collegen Bedenken vom künftigen Concilio.* 1533.

1010. **M. Bucer** *Vorbereitung zum Concilio, wie alle rechtgottesfürchtigen von beiden Theilen zur Einigkeit christlicher Kirchen kommen, und sich darinnen unbewegt halten mögen.* Strassburg. 1533.

1011—1014. **Luther** *Schreiben an Churfürst Joh. Friedrich vom Concilio.* 1535. — Idem: *Ausschreibung eines freien christlichen Concilii, darunter des Pabsts Lehre und Tyrannei hart verklagt wird.* 1535. — Eiusdem: *disputatio de potestate Concilii.* 1536. — Item: *Sprüche, was ein Concilium für Gewalt und Macht habe.* 1536.

1015. *Protestantium Imperii Statuum excusatio, contra Concilium a Paulo III Pont. Romano Tridenti indictum, et provocatio ad Concilium Nationale.* Norimbergae. 1536.

1016. **Urbanus Rhegius** *Dialogus, oder ein lustiges und nützliches Gespräch vom zukünftigen Concilio zu Mantua zwischen einem Weltfrommen, und einem Epicurer, und einem Christen.* Wittemberg. 1536.

1017—1020. **Luther** *Bedenken des Concilii halber gestellt zu Schmalkalden.* 1537. — Idem: *Einer aus den hohen Artikeln des päbstlichen Glaubens, genannt ‚Donatio Constantini,' durch M. Luther verteutscht, in das aufgeschobene Concilium von Mantua.* Wittemberg. 1537. — Idem: *die Lügende* (Legende) *von S. Ioanne Chrysostomo, an die heiligen Väter in dem vermeinten Concilio zu Mantua, durch M. Luther gesandt.*

Wittemb. 1537. — Idem: *cur et quomodo christianum Concilium debeat esse liberum, et de coniuratione Papistarum. Cum praefatione Vergerii.* Wittebergae. 1537.

1021—1024. **Pasquillus**, *eine Unterredung zwischen dem Pasquillen und Deutschen von dem zukünftigen Concilio zu Mantua.* 1537. — *Was für Potentaten, Legaten, Botschaften und Gesandten zu Mantua ankommen.* 1537. — *Pasquilli de Concilio Mantuano iudicium.* 1537. Postremo libello adnexum habetur et sequens satyricum scriptum: *Querimonia Papistarum ad Legatum Pontificium in Comitiis Schmalcaldicis.* Romae. 1537.

1025—1026. *Protestantium Imperii Statuum rationes, cur Synodus illa, quam Paulus R. P. III Mantuae celebrandam parum candide indicit, et se habiturum esse significat, neque aequa videri possit, neque utilis Ecclesiae: unde et ab iis, qui SS. Evangelium ineffabili Dei misericordia revelatum acceperunt, atque Ecclesiae Christi consultum esse volunt, optimo iure ut suspecta recusari debeat? Regibus et Monarchis, praesertim exterarum nationum, adeoque omnibus bonis viris expositae.* Wittebergae. 1537. Liber hic et germanice et latine vulgatus fuit. Prodivit super eodem argumento sequens etiam liber: *Causae, quare Synodum indictam a Rom. Pontifice Paulo III recusarint Principes, Status et Civitates Imperii, profitentes puram et catholicam evangelii doctrinam.* 1537.

1027. *Angliae Regis, Senatus, populique sententia de eo Concilio, quod Paulus Eppus Romanus Mantuae futurum simulavit, et de ea Bulla, qua ad Cal. Nov. idem prorogavit, declarata a. 1537.* Wittebergae. 1537.

1028. **Luther** *Artikel, so da hätten sollen aufs Concilium zu Mantua, oder wo es seyn würde, überantwortet werden, von unsers Theils wegen. Und was wir annehmen oder geben könnten und nicht.* Wittemberg. 1538.

1029. *Dialogus apud inferos habitus inter Papas Leonem et Clementem, atque Cardinalem Spinolam, e Bononia in Germaniam missus. Accedit duplex oratio monitoria et deprecatoria Ecclesiae pro Concilio mature celebrando.* 1538.

1030. *Serenissimi et inclyti Regis Angliae Henrici 8 epistola de Synodo Vincentina, scripta a. 1538.* Vitebergae. 1539.

1031. **Luther** *von den Conciliis und Kirchen.* Wittenberg. 1539.

1032. *Der Bauern Reichstag und Concilium. Ein satyrisches Gedicht.* 1539.

1033. **Varemundus Luitholdus** — *de optima ratione habendorum Conciliorum et pacandarum Ecclesiarum.* 1540.

1034. *Epistolae duae Decani et Canonici cuiusdam, an statui et dignitati Ecclesiasticorum magis conducat, admittere synodum nationalem piam et liberam, quam decernere bello?* 1540.

1035. **Marci Mantuae Benavidii** vel *Bonavitis, dialogus de Concilio.* Venet. 1541.

1036. *Pabst Pauli Bullen und Ausschreiben ein General-Concilium a. 1542 im Convent zu Trident zu halten.* Rom. 1542. Liber sarcasticus.

1037. **Cosmomorius** *Symbolum novum a Cardinalibus in C. Tridentino constitutum.* 1545.

1038. **Mart. Bucerus** *de Concilio et legitime iudicandis controversiis religionis.* Argentorati. 1545.

1039. *Symbolum novum a RR. Rom. Ecclesiae Cardinalibus in Trid. Concilio congregatis constitutum a. 1545.*

1040. *Rathschlag des allerheiligsten Vaters Papsts Paul III. mit dem Collegio Cardinalium gehalten, wie das angesetzte Concilium zu Trient vorzunehmen sey.* 1545. Satyra.

1041. *Incerti Dialogi tres, quid de C. Tridentino iudicandum sit.* Norimbergae. 1546.

1042. *Anonymi epistola de duabus primis C. Tridentini sessionibus scripta Tridento 13. Ian. 1546.*

1043. *Recusationsschrift der christlich-augsburgischen Confessionsverwandten Stände wider das vermeinte vom Pabst Paulo III zu Trient indicirte Concilium. Mit einer Vorrede Math. Fl. Illyrici und Nic. Galli.* Nürnberg. 1546.

1044. **Flaccius Illyricus** *protestatio contra Conc. Tridentinum, cum norma Synodi, et scripta quaedam Monacharum de eo Concilio.* Norimbergae. 1546.

1045. 1046. **Phil. Melanchton** *acta C. Tridentini a. 1546 celebrati, una cum annotationibus piis et lectu dignissimis. Item ratio, cur qui Confessionem Augustanam profitentur, non esse assentiendum iniquis C. Tridentini sententiis iudicarunt.* 1546. — Idem: *Causae, quare et amplexae sint et retinendam ducant doctrinam, quam profitentur Ecclesiae, quae*

Confessionem Augustae exhibitam Imperatori sequuntur; et quare iniquis iudicibus collectis in Synodo Tridentina, ut vocant, non sit assentiendum. Witteb. 1546.

1047. 1048. **Aonius Palearius** *epistola ad Lutherum, Calvinum aliosque de C. Tridentino;* item: *Actio in Pontifices Romanos et eorum asseclas ad Imperatorem Rom. Reges et Principes Christ. Reipublicae, summos oecumenici, si quod futurum esset, Concilii praesides, cum de Concilio Tridenti habendo deliberaretur: in qua singulari methodo praecipuae corruptelae a Pontificibus Romanis in doctrinam apostolicam invectae, S. Scripturae testimoniis, SS. Patrum auctoritate dilucide deteguntur, et solidissime refelluntur.* 1546. Scriptum hoc primo 1596. Senis inventum, et 1606. Lipsiae vulgatum est.

1049. *Zwei Decrete des Trid. Concilii, worauf die Lehre und Haltung ihrer Kirchen bestehen soll.* 1546.

1050. *Admonitio ad Patres in C. Trid.* Paris. 1546.

1051. 1052. **Ioan. Calvinus** *acta Synodi Tridentinae cum antidoto.* 1547. Prodivit et gallice: *Les actes du Concile de Trente, avec le Remede contre le poison.* Geneve. 1548.

1053. **Henr. Bullingerus** *demonstratio: C. Tridentinum non institutum esse ad inquirendam illustrandamque ex Scripturis veritatem, sed ad subvertendam, stabiliendosque Romanae Ecclesiae errores.* 1551.

1054. *Recusationsschrift der Augsb. Confessionsverwandten Stände wider das vermeinte von Pabst Paul III weiland zu Trient angefangene Concilium, sammt Erbietung auf ein allgemeines Concilium in deutschen Landen.* Magdeburg. 1551.

1055—1058. **Petr. Paul. Vergerius** multa vulgavit adversus Synodum Tridentinam opera, quae chronologice referemus. Ad annum 1551 pertinent: *Demostratione del Bullingero.* Est versio italica superius citati libri. — *Bolla della Inditione e Convocatione del Concilio.* — *Bulla Iulii III Rom. Eppi, qua Concilium rursus fuit convocatum Tridentum, cum commentariolo Vidae.* Basil. 1551. — *Concilium Tridentinum fugiendum esse omnibus piis. Accedit Poggii Florentini de Hieronymi Pragensis obitu et supplicio descriptio, item catalogus brevis operum prohibitorum.* 1551.

1059. *Generale C. Tridentinum, continens omnia, quae*

ab initio usque ad finem in eo gesta sunt. Venetiis ad signum spei. 1552.

1060. **Valerii Philarchi** *dialogus super Tridentini Concilii progressu et successu.* Basil. 1552.

1061. *Syntagma eorum, quae nomine Christophori Ducis Würtembergensis etc. in Synodo Trid. per legatos eius acta sunt. Addita sunt exempla mandatorum et salvorum, ut vocant, conductuum, quorum cognitio utilis est.* 1552. Auctor collectionis huius est *Ioannes Brentius*, sub nomine *Huldrichi Encaustii* latens.

1062. *Was von dem jetzt ausgeschriebenen Tridentinischen Concilio zu halten? drei Gespräche.* 1552.

1063—1068. **Vergerius** *Risposta ad uno libro del Nausea, Vesc. di Vienna, scritto in lode del Conc. Trid.* Poschiavo. 1552. — *Descrittione di quello che in nome dell Principe Cristoforo Duca Würtemb. e stato fatto da suoi Ambasciatori nel Concilio di Trento.* Tubing. 1553. — *Confessione della pia dottrina, la quale in nome dell Duca W. fu per gli suoi Ambasciatori alli 24 di Gennaro presentata nel Conc. di Trento.* 1553. — *Le Copie delle Commissioni di salvi condutti, di Giuramenti, etc. delle quali e mentione nella Historia di Maneggi fatti in Trento in nome dell' Duca di W.* 1553. — *Risposta ad una ambasciata del Cardinal di Trento.* 1553. — Idem Vergerius plura inseruit monumenta ad historiam C. Trid. pertinentia libro, quem sub hoc titulo evulgavit: *Concilium non modo Tridentinum, sed omne papisticum perpetuo fugiendum esse omnibus piis.* 1553. Liber hic, iam A. 1551. editus, hic longe auctior, Bernae et Tubingae prelum reliquit.

1069. *Scripta quaedam Papae et Monarcharum de C. Tridentino, ad cognoscendam veritatem admodum utilia, nunc primum in publicum edita. Cum praefatione M. Flaccii Illyrici.* Basileae. 1554.

1070. 1071. **Vergerius,** *heus! Germani, cognoscite ex hac epistola, quid de vobis sentiat et praedicet Beatiss. Papa: tum etiam videte, quale Concilium cum suis creaturis celebraturus sit.* 1554. — Idem: *Cur et quomodo Concilium Christianum debeat esse liberum. Cum praefatione Vergerii.* Regiomonti. 1557.

1072. *Actiones duae Secretarii Pauli Papae huius nomi-*

nis IV: quarum altera disputat, an C. Tridentinum sit instaurandum? altera vero, an vi et armis decreta ipsius Concilii possit Protestantibus imperare? Accessit tertia, qua utrumque caput complectitur ac definit: Concilium non posse instaurari, nec Papam tanta esse potentia, ut possit decreta vi imperare. Pforzheim. 1559.

1073—1075. **Ludov. Grempii** *gravamina adversus Synodi Tridentinae restitutionem seu continuationem a Pio IV. indictam opposita, quibus causae exponuntur, quare ea Electoribus ceterisque Imperii Principibus et Ordinibus Aug. Conf. neque agnoscenda neque adeunda fuerit. E germ. in lat. conversa a Laur. Tuppio.* Argentorati. 1561. Liber saepius editus. — Extat et alia editio sub titulo: *Causae, cur Electores, Principes, aliique Aug. Confessioni coniuncti Status ad impium Concilium a Pontifice Pio IV Tridenti indictum non accedant. Item responsum datum legatis pontificiis Zachariae Delphino et Commendono in Conventu Naumburgensi A. 1561.* — Rursus alia sub sequente titulo: *Dilucida explicatio, veraque demonstratio, ob quas causas illustres Electores et Principes, atque adeo ipsi Status, Confessionis Aug. patroni, hoc factiosum ac suspectum Concilium a Pio IV Tridenti indictum sua legatione aut societate dignati non sunt, Romanae Caes. Maiestati oblata.*

1076. **I. Fabricius** (Montanus) *oratio, qua docetur, C. Tridentinum sine scelere a Christianis hominibus frequentari non posse.* Basil. 1562.

1077. *Scriptum de actis Synodi, quae Tridenti celebratur, deque praecipuis dissensionibus inter pontificios et eos, qui sinceram Evangelii doctrinam amplectuntur, publice propositum.* Wittembergae. 1562.

1078. 1079. **Vergerius** *responsio ad librum Antichristi Romani, qui in Ecclesias Christi, atque in doctos viros, qui sunt in Germania, debacchatus est horribiliter, eo potissimum tempore, quo iactabat se velle per suum Concilium amice tollere dissidia.* Regiomonti. 1563. — Idem: *Quod Pius IV Papa licet Concilium indixerit, nihil tamen minus in animo habet, quam profligatam ex Ecclesiis, quae illum adhuc agnoscunt, Iesu Christi doctrinam restituere, sed pristinos abusus atque idolomanias retinere et confirmare auctoritate Concilii.* Tubingae. 1563.

1080. *Treue Warnung vor dem hochschädlichen Betrug des Pabsts und seines Concilii.* 1563.

1081. 1082. *Discursus consolatorius super C. Tridentino factus inter S. Matrem Sorbonnam et Nicol. Maillardum. Venumdatur Parisiis in vico Sorbonnae ad intersignum Plenae Lunae apud Ioannem Lanternum.* 1564. Libello huic oppositus fuit sequens: *Pars secunda in qua Nic. Maillardus recitat suis sociis de Sorbona, Huguenotos non velle recipere Concilium. Venumdatur in vico solis ad intersignum eclipsis apud Ioannem Arcancelleium.* 1564.

1083. 1084. **Carolus Molinaeus** *conseil sur le fait du Concile de Trente.* Lyon. 1564. — Idem latine prodivit Pictavii. 1565.

1085. 1086. **Martinus Chemnitzius** *examen Concilii Tridentini.* 1565—1573. in IV partibus. In germanicum conversum opus a *Georgio Nigrino* a. 1577. Francofurti prodivit. Prout auctoritas auctoris examinis non vulgaris fuit, ita ad id refutandum plures se accinxerunt, ut in sequentibus referetur.

1087. **Theophilus Baldanus** *Ausführung, dass das Concilium zu Trient wider Gott und sein heil. Wort falsche, unchristliche, und gotteslästerliche Canones und Satzungen gemacht.* Laugingen. 1570.

1088—1090. **Innocentius Gentiletti**, ICtus Delphinensis, *examen C. Tridentini, in quo succincte demonstratur, in multis articulis hoc Concilium antiquis Conciliis et canonibus, regiaeque auctoritati contrarium esse, in 5 libros divisum.* Genevae. 1586. — Prodivit quoque gallice: *Le bureau du Concile de Trente, auquel est monstre etc. Par Denis Preudhomme.* 1586. et germanice: *Examen und Widerlegung des Tridentinischen Concilii.* 1587.

1091. **Iean le Maitre** *Extrait des registres de l' assemblee tenue a Paris sous le nom d' Etats en 1593. sur la reception du Concile de Trente.* Paris. 1593. Auctor connotat loca, in quibus Synodus libertatibus Ecclesiae Gallicanae contraria est.

1092. **Loisel** *Consultation sur la reception du Concile de Trente. Extraits d' aucuns articles du Concile de Trente, qui semblent etre contre et au-preiudice de la iustice royale et des Libertez de l' Eglise Gall. faits par Messieurs de l' Assemblée tenue a Paris 1593.* Paris. 1596.

2. Pro Concilio et Primatu.

DCCCXCVIII. **Georg. Wicelius** *adhortatiuncula, ut vocetur Concilium, ad AEppum Moguntinum privatim scripta.* Lipsiae. 1534.

DCCCXCIX. DCCCC. **Ioan. Cochlaeus** *Bericht der Wahrheit, auf die unwahren Lügen S. Ioannis Chrysostomi, welche M. Luther an das Concilium zu Mantua hat ausgehen lassen.* Leipzig. 1537. — Idem: *Vom Vermögen und Gewalt eines gemeinen Concilii.* Leipzig. 1537.

DCCCCI. *Confutatio una quatuor excusationum Lutheranorum pro Concilio Generali Mantuam indicto.* Lips. 1537.

DCCCCII. **Albertus Pighius** Campensis, *apologia indicti a Paulo III Concilii adversus lutheranae confoederationis rationes nuper in orbem sparsas.* Colon. 1538.

DCCCCIII. **Ioan. Cochlaeus** *nöthiges und christliches Bedenken auf Luthers Artikel, die man gemeinem Concilio vortragen soll.* Leipzig. 1538.

DCCCCIV. **Georgius Wicelius** *Antwort auf M. Luthers letzt bekannte Artikel, unsere ganze Religion und das Concilium belangend.* Leipzig. 1538.

DCCCCV. **Pauli III** Pont. M. *consilium datum Imperatori in Belgio per Cardinalem Farnesium pro Lutheranis.* Nicopoli Pamphiliae. 1540. Liber ironicus.

DCCCCVI. **Pauli III** P. M. *ad Carolum V Imp. epistolae hortatoriae de Concilio et ad pacem. Ipsius Caroli tum ad eam tum ad alias eiusdem Concilii convocatorias responsio. Francisci Francorum Regis adversus ipsius Caroli calumnias epistola apologetica ad Paulum III P. M. scripta.* Paris. 1543.

DCCCCVII. DCCCCVIII. **Pauli III** *Bulla S. Oec. et Gen. Concilii ad IV Domin. in Quadr. proxime futura celebrandi seu prosequendi.* 1545. — Eiusdem *admonitio paterna ad Carolum V, qua eum castigat, quod se Lutheranis praebuerit nimis facilem, deinde quod tum in cogenda Synodo, tum in definiendis fidei controversiis aliquid potestatis sibi sumserit. Cum scholiis.* 1545. Scholia diriguntur ad enervandam vim pontificiae epistolae.

DCCCCIX. **Reginaldus Polus** Card. *liber de Concilio, dicatus Ioanni Mariae Card. de Monte, et Marcello Card. S.*

Crucis, C. Tridentini praesidentibus. 1545. Auctor, ad Concilium designatus Legatus Sedis Ap. librum hunc occasione ista exaravit, in quo de auctoritate Rom. Pontificis in Concilio uberius disserit.

DCCCCX. **Hieron. de Curiel** *tractatus de Concilio Generali* etc. Salmanticae. 1546. Inserit libro huic auctor plures quaestiones, ad Conc. Trid. haud spectantes: uti de matrimonio Henrici VIII, de Iubileo etc.

DCCCCXI—DCCCCXIV. **Ioan. Cochlaeus** *necessaria et catholica consideratio super Lutheri articulis, quos velit Concilio Generali proponi.* Ingolstadii. 1546. — Idem: *In 18 articulos M. Buceri excerptos ex novissimo libro eius ad Principes et Status R. Imp. latine scripto responsio.* Ingolst. 1546. Prior libellus iam a. 1538. germanice prodivit; posterior dirigitur adversus librum Buceri a. 1545. de Concilio editum. — Idem: *Confutatio censurae Calvini in Conc. Tridentinum. Accedit ex Ambrosii Catharini Politi libris iudicium de persona et doctrina M. Lutheri, et Introductorium de haereticis excerptum ex libris Conradi Bruni.* Mogunt. 1548.

DCCCCXV. **Laurentius Pratanus** *nervi rer um in sacra et oecum. Tridentina Synodo gestarum epilogus, sive historia priorum VII Sessionum.* 1547.

DCCCCXVI. **Dominicus Soto** *tractatus pro iustificatione C. Tridentini.* Antwerp. 1550.

DCCCCXVII. **Gentian Hervet** *le Concile de Trente.* Rouen. 1556.

DCCCCXVIII. DCCCCXIX. **Lorenzo Perez** *scrittura al Re Cattolico per giustificatione del Papa per le parole ‚proponentibus Legatis.'* 1562. Et: *Scrittura sopra il ragionamento tenuto col Re Cattolico circa il ‚proponentibus Legatis,' et la continuatione del Concilio.* 1562. *) Pro suprema auctoritate Rom. Pontificis.

DCCCCXX. DCCCCXXI. **Hippolythus Chizzola,** Brixiensis, *responsionum ad tria scripta Petri Pauli Vergerii haeretici, indictionem Concilii Tridentini impugnantis, libri tres.* Venet. 1562. — *De potestate et maioritate Summi Pontificis supra Generale Concilium tractatus.* 1562.

---

*) Utrumque scriptum extat in: *Le Plat* Monum. C. Trid. V. 330. 331.

DCCCCXXII. **Caspar Cardillus Villalpandeus,** Segobiensis, *de Primatu Petri oratio ad SS. Synodum Tridentinam, die sacro Petro et Paulo 29. Iun. habita.* 1563. *)

DCCCCXXIII. **Angeli Massarelli,** Concilii Secretarii, et **Ioannis Curtembrosche** *acta C. Tridentini.* 1563.

DCCCCXXIV. **Paulus Manutius** *Canones et decreta SS. Oec. et Gen. C. Tridentini sub Paulo III, Iulio III, Pio IV Pontificibus Maximis. Iussu Pontificis Romani.* Romae. 1564. Prima editio: quam immediate Veneta, et aliae sequebantur.

DCCCCXXV. **Diego de Payva de Andrada** *orthodoxarum explicationum de religionis christianae capitibus libri X contra Chemnicium.* Venet. 1564. Liber hic opponebatur operi Chemnicii ‚theologiae Iesuitarum praecipua capita,' in quo hic defendere nitebatur Catechismum *Ioannis Monhemii* a Iesuitis Coloniensibus oppugnatum. Liber ille Payvae occasio extitit Chemnicio, contra Conc. Tridentinum scribendi, ex eo, quod Andradius Payva hortatu Patrum Tridentinorum librum suum edendo, non tam doctrinam Iesuitarum, quam ipsius Concilii decreta et canones defenderet. Qualiter Andradius Chemnicii ‚examen C. Tridentini' confutaverit, mox referetur.

DCCCCXXVI. **Gent. Hervet** *le saint, sacre, universel et general concile de Trente legitimement signifié et assemblé sous nos SS. Peres les Papes Paul 3. etc.* Reims. 1564. In hac Concilii editione refertur: tres solum Praesules obstitisse petitioni, ut Concilii confirmatio postuletur a Summo Pontifice.

DCCCCXXVII. **Andreas de Vega,** Segobiensis, O. S. Fr. *Commentaria in aliquot C. Tridentini decreta.* Compluti. 1564. Auctor in primas Sessiones et prima decreta Concilii iam A. 1546. vel 1548. commentatus fuit.

DCCCCXXVIII. *Universum SS. C. Tridentinum Oecum. et generale, legitime tum indictum, tum congregatum sub Paulo III A. 1545—1547. — sub Iulio III A. 1551. 1552. — et sub Pio IV A. 1562. et 1563.* Antwerpiae. 1564.

DCCCCXXIX. **Barthol. Marescotti** *Oratio de utilitate C. Tridentini, Faventiae in Dioecesana Synodo habita.* Florentiae. 1565.

---

*) Continetur tum in *Le Plat* Monum. C. Trid. I. 694. — tum in *Tejada y Ramiro* Coleccion de Canones. Madrid. 1853. IV. 846.

DCCCCXXX. **Dominicus Farrius** *Orationes, responsa, literae, mandata ex actis C. Tridentini collecta.* Venetiis. 1567.

DCCCCXXXI. *Concilium Tridentinum, h. e. canones, et decreta, literae et mandata, orationes habitae, sententiae et disputationes nonnullae.* Lovanii. 1567.

DCCCCXXXII. DCCCCXXXIII. **Iodocus Ravestein** Theologus Lovaniensis, *Apologia seu defensio decretorum C. Tridentini adversus censuras et examen M. Chemnicii.* Lovanii. 1568. — Idem et alio libro impugnavit hunc auctorem, et ceteros Lutheranos, elisis eorum obiectionibus: *Propugnaculum C. Tridentini.* Lovanii. 1577.

DCCCCXXXIV. **Petrus de Fuentiduenna** Segoviensis, *apologia pro sacro et oecumenico C. Tridentino adversus Ioannem Fabricium Montanum ad Germanos.* Antwerp. 1574.

DCCCCXXXV. DCCCCXXXVI. **Guil. Damasus Lindanus** *Stromatum libri duo pro variis C. Tridentini decretis, ac potissimum de suscipiendis una cum divina scriptura etiam apostolicis traditionibus.* Colon. 1575. Specialiter impugnavit Chemnicium sequente quoque libro: *Libri V de apostolico virginitatis voto pro defensione C. Tridentini contra M. Chemnicii calumnias.* Colon. 1577.

DCCCCXXXVII. **Diego de Payva de Andrada** *defensio Tridentinae fidei catholicae et integerrimae V libris comprehensa adversus haereticorum detestabiles calumnias et praesertim M. Chemnicii germani.* Olyssipone. 1578.

DCCCCXXXVIII. **Casp. Franckius** *Rettung und Erklärung des heil. allgem. Tridentinischen Concilii.* Ingolstadt. 1583.

II. Pontificatus, et Civile Imperium.

a) *Literatura generalis.*

24. **Iac. Spiegel** *Pragmaticae Sanctionis medulla divo Maximiliano iubente excerpta.* Slestadii. 1520. Si vera sunt, quae editor huius libri narrat, Imperator *Maximilianus* iam a. 1510. cogitabat *Sanctionem Pragmaticam* Gallicam in Imperium inducere, hocve scopo auctori commisit, ut eandem in extractu vulgaret. Spiegelius tamen extractum hunc non prius, quam post

obitum Maximiliani vulgavit. Vix credibile est, Maximilianum in obversum solemnium Germaniae Concordatorum quidquam molitum fuisse: magisque probabile videtur, partum hunc ab ipso auctore, Lutheranis favente, et subin ad eosdem deficiente, profectum fuisse. Liber interim praeter tritas invectivas in Romanam Curiam nil aliud continet.

25—30. **Gravamina nationis Germanicae contra Curiam Romanam.** Sub hoc titulo plura procusa fuere inde ab a. 1521. opera. Notum nempe est, occasione *Conventus Norimbergensis* cum interventu Nuntii Apostolici celebrati, proposita fuisse quaedam postulata e parte Germanorum, ut iis Romana Curia remedium adferret. Postulata haec erant nonnisi decem, sub Maximiliano I. Imp. primum edita sub titulo: *Gravamina X Germanicae nationis, cum remediis et avisamentis ad Caesaream Maiestatem.* (Opus a. 1535. denuo vulgatum.) Germanice quoque prodiere ea gravamina: *Die Beschwerungen des heil. Reichs und sonderlich der ganzen teutschen Nation vor den Stuhl zu Rom und seine anhängende Geistlichkeit auf dem Reichstage zu Worms vorgebracht.* Decem gravaminibus successere *centum*, per Lutheranos, ut communis est eius temporis scriptorum, et recentiorum quoque Historicorum persvasio, adducta, eo scopo, ut Summo Pontifici et Ecclesiasticis invidia conflетur, pontificia auctoritas deprimatur, omnisque disciplina ecclesiastica profligetur. Libellus, qui haec 100 gravamina complectitur, vulgatus fuit sub titulo: *S. R. I. Principum ac Procerum gravamina centum, quae adversus Sedem Romanam ac totum ecclesiasticum ordinem oratori Pontificiae Sanctitatis in Comitiis Norimbergensibus a. 1522. proposuerunt.* Tardius sub sequenti titulo: *In hoc libello Pontificii oratoris continetur legatio in Conventu Norimbergensi — exposita. — Insunt et gravamina Germanicae nationis iniquissima centum.* Norimbergae. 1523. — Item: *Legatio Adriani Papae VI ad Conventum Norimbergensem a. 1522. missa. — Gravamina 100 a Pontificibus introducta, Pontifici significata, Principibus et Imperii ordinibus ulterius non toleranda.* Vitebergae. 1538. Ex ipsis internis libri istius notis concludere licet, eum per factionis lutheranae homines compositum fuisse ex odio erga Romanum Pontificem. Continet quippe is exceptiones contra Purgatorium, cultum Sanctorum, Ordines Religiosos, consecrationem templorum, etc. Quis

vero credat, a Corpore Germanico, licet in Conventu Norimbergensi magna parte lutheranis addicto, proficisci potuisse similia postulata ac gravamina, quorum plura cum Catholica doctrina aperte collidunt?

31. **Iacob Mennel** *Kaiser all und Pabst all: ein kurzer Begriff aller Römischen Kaiser und Pabsthistorien an Kaiser Carolum.* Basel. 1522.

32—35. **Marsilius Patavinus**: *opus insigne, cui titulum fecit auctor ‚Defensor pacis,' quod quaestionem illam iam olim controversam de potestate Papae et Imperatoris excussissime tractat, profuturum theologis, iureconsultis, in summa optimarum literarum cultoribus omnibus scriptum quidem ante annos 200 ad Ludovicum Caesarem ex ill. Bavariae Ducum familia progenitum, at nunc in lucem primo editum perquam caste et diligenter.* Basileae. 1522. Operis huius uberior conspectus suo loco iam datus est. Hic unice notandum ducimus: prodiisse a. 1535. anglicam eius versionem: *The Defence of Peace, translated out of Latin into English by* **Wyllyam Marshall.** London. 1535. et a. 1545. germanicam: *Marsilius von Padua: ein kurzer Auszug des trefflichen Werks und Friedschirmbuches, darin der Kaiser und Pabstgewalt verständiglich gehandelt wird; durch* **Marx Müller von Westendorff** *verteutscht.* Neuburg. 1545. — Demum 1592. denuo prodivit sub titulo: *Marsilius Patavinus: Defensor pacis, sive adversus usurpatam Rom. Pontificis iurisdictionem pro invictissimo et constantissimo Rom. Imperatore Ludovico IV Bavarico, a tribus Romanis Pontificibus indigna perpesso, apologia, qua politicae, et ecclesiasticae potestatis limites doctissime explicantur, circa a. 1324 conscripta.* **Franciscus Gomarus** *Brugensis recensuit, capitum argumentis et notis ad marginem illustravit.* Francof. 1592.

36. **Beatus Rhenanus** patritius Salestadiensis, *invectiva in Papae Romani usurpationes, sive in Marsilii Patavini pro Ludovico Bavaro Rege Romanorum apologiam adversus mendaces historias quorumdam praefatio Licentii Evangeli sacerdotis nomine olim publicata.* 1522.

37. **Franciscus Guicciardinus** patritius Florentinus, *discursus de origine potestatis secularis in Romana Ecclesia.* 1523. Contra potestatem Rom. Pontificis in temporalia Regum.

38. 39. **Petrus de Vineis,** *querimonia Friderici II, qua se a Romano Pontifice et Cardinalibus immerito persecutum et imperio deiectum esse ostendit, a doctissimo viro Petro de Vineis eiusdem Friderici II Cancellario a. 1230. conscripta.* Hagenoae. 1529. — Eiusdem *Epistolarum, quibus res gestae Friderici II memoria dignissimae historica fide describuntur, et alia quamplurima utilia continentur, libri VI, nunc primum ex tenebris eruti et luce donati. His accessit ob similitudinem argumenti Hypomnema de fide, amicitia, et observantia Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos, auctore* **Simone Schardio.** Basileae. 1566. opus postremum Schardii est impietatis ac mendacii plenum.

40. **Iohn Kymeus** *des Pabsts Hercules wider die Deutschen, die auch vor dieser Zeit nicht haben wollten dem Pabst beide, die christliche und des heil. Römischen Reichs Freyheit und Dignität übergeben.* Wittemberg. 1538.

41. *Consilium admodum paternum Pauli III P. R. datum Imperatori pro Lutheranis a. 1540. Cum Eusebii Pamphili explicatione. Impressum per Ioannem Zelotem Nicopoli Pamphiliae.*

42. *Admonitio paterna Pauli III R. P. ad Carolum V, qua eum castigat, quod se Lutheranis praebuerit nimis facilem. Cum scholiis (Calvini).* 1545.

43. **Ioan. Lelandus** Londinensis, *de pace inter Papam et Caesarem.* 1552.

44. **Leodiensium** *epistola contra Paschalem II Papam pro Henrico IV.* Basileae. 1557.

45. **Dantis Aligeri** *monarchia, seu iura imperialia adversus Pontificem Romanum.* Basileae. 1559.

46. **Laur. Humfredus** *de religionis conservatione et reformatione, deque primatu Regum.* Basileae. 1559.

47. *Anamnesis iuris, quod in approbandis Pontificibus Imperatores habuerunt, cum brevi commentatione, quomodo vice versa Imperialis Maiestatis confirmatio a Pontificibus introducta et usurpata sit? Collecta ex veris monumentis.* Francof. 1562.

48. **Sigism. Seldius** *discursus de Caesaris et Rom. Pontificis potestate.* Viennae. 1565.

49. **Simon Schardius** ICtus Spirensis, *syntagma tracta-*

tuum de Imperiali iurisdictione, auctoritate et praeeminentia, ac potestate ecclesiastica, deque iuribus regni et imperii. Basileae. 1566. Opus contra Romanos Pontifices directum, saepe recusum, continet sequentes tractatus: 1. *Venerici Vercellensis* de unitate Ecclesiae. a. 1092. — 2. *Epistola Leodiensium.* 1107. — 3. *Waltrami* tractatus de investitura. 1109. — 4. *Disputatio inter clericum et militem.* 1299. — 5. *Dantis* monarchia. 1320. —6. *Iordanis* chronica. 1320. — 7. *Ioan. de Parisiis* de pot. Regia et Papali. 1322. — 8. *Marsilii Patavini* de translatione imperii. 1324. — 9. *Radulphi de Columna* tractatus de transl. Imperii. 1324. — 10. *Lupoldi de Babenburg* de iuribus regni et imp. 1340. — 11. Eiusdem *libellus de zelo cath. fidei veterum Principum Germanorum, paulo ante C. Constantiense.* — 12. *Fr. de Zabarellis* de schismatibus auctoritate imperii tollendis. 1406. — 13. *Niem* privilegia et iura imperii circa investituras. Tempore C. Basileensis. — 14. *Nic. de Cusa* de concordantia cath. libri tres. 1440. — 15. *Aeneae Sylvii* libellus de ortu et auctoritate Imperii Romani. 1465. — 16. *Laur. Vallensis* de falso credita et ementita Constantini donatione declamatio. 17. *Mich. Coccini* de Imperii a Graecis ad Germanos translatione. 1506. — 18. *Sim. Schardii* de Principum, quibus electio Imperatoris in Germania commendata est, origine seu institutione. 1565.

50. *Historia de vita Henrici IV Augusti, et Hildebrandi Pont. Max.* Francof. 1581.

51. **Anton. de Rosellis** *de potestate Imperatoris et Papae, et de materia Conciliorum, quae appellatur monarchia.* Venet. 1587.

XVIII. **Ioan. Cochlaeus** in *historia de actis Lutheri* ad a. 1523. confutat sic dicta ‚Centum gravamina Nationis Germanicae,' et declarat: proposuisse quidem Imperii Principes gravamina quaedam, quibus inique gravari videretur natio germanica non solum a Curia Romana, sed etiam ab Eppis et Praelatis Germaniae, non modo Norimbergae in Comitiis, verum etiam Wormatiae prius coram Caesare; at Lutheranos omnia ad sinistram et iniquam intentionem detorquentes ac depravantes, sumta inde occasione edidisse librum tum latine tum germanice sub titulo Centum gravaminum Germaniae: in iisque recensen-

dis non tantum et maligne in odium Papae, et Cleri omnia exauxisse, et in peiorem partem interpretatos fuisse, verum etiam impie plerisque antiquissimis ceremoniis Ecclesiae, quibus Eppi et Clerici in suis functionibus rite utuntur, derogasse; utque odium in Papam adhuc magis adaugeretur in populo, adiunxisse quoque summas omnium Annatarum, quas totius orbis Eppi loco primitiarum Summo Pontifici numerare solent.

XIX. **Thomas Campegius** Eppus Feltriensis et Sedis Apost. Legatus, coacta Ratisbonae a. 1524. plurium Epporum Synodo, exaravit libellum, tamquam *responsionem ad praetensa 100 gravamina*, in Vaticano tabulario conservatum. In hoc libello ita de gravaminibus iudicavit Campegius, ut ostenderet, opus hoc nationi Germanicae falso tribui. In responso ad I gravamen affirmat se non credere, eos, qui Germanorum nomine haec gravamina edidere, voluisse universim damnare humanas constitutiones. Ad gravamen III. et IV. propugnat ius Indulgentiarum. Ad XXX gravamen evincit, huius scripti auctores non veritate iniuriarum, quas germani paterentur, adductos esse ad querelas illas congerendas, sed ut Ecclesiae Catholicae et Romano Pontifici detraherent. Ad XCIV gravamen advertit, tam indigne invehi auctores gravaminum in viros doctrina ac religione insignes, et in Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem devotos, ut indignos se reddant responso. Verbo ostendit, Lutheranis praecipue auctoribus prolata fuisse 100 gravamina.

XX. **Lambertus Campestri** O. Praed. *de Pontificio et Imperio.* 1523.

XXI. **Ludolphus de Groninga** O. Praed. *disputatio habita Groningae inter Dominicanos et sacerdotes Ecclesiae S. Martini super thesi: Utriusque gladii auctoritas apud Rom. Pontificem plene residet, item a Christo generalem in temporalibus administrationem Romano Pontifici, particularem vero Imperatori indictam fuisse.* 1523.

XXII. **Hieron. Balbus** Eppus Gurcensis, *de coronatione liber singularis ad Carolum V Imperatorem, in quo de Romani Imperii origine, progressu, mutationibus, tum dignitate et praecellentia, denique, quam necessaria sit electo Imperatori coronatio Pontificia apud Urbem Romam, disseritur.* Lugduni. 1530.

XXIII. **Petrus de Monte** Eppus Brixiensis, *Monarchia,*

in qua Generalium Conciliorum materia de potestate et praestantia Rom. Pontificis et Imperatoris discutitur. Romae. 1537. Operis huius iam suo loco mentionem fecimus.

XXIV. **Henr. Cornelius Agrippa** *descriptio coronationis Bononiensis.* Colon. 1538. Imperatoris coronationem pontificiam describit, cum necessariis annotationibus.

XXV. **Fridericus Nausea** Blancicampianus, Ferdinandi Imp. Consiliarius, *Responsa SS. Sedis Apostolicae ad aliquot inclytae Germanicae Nationis adversus illam Gravamina.* Colon. 1538.

XXVI. **Silv. Sigonius** Leontinus, *de concordia servanda inter Pontificem et Imperium.* Romae. 1550.

XXVII. **Alphonsus Alvarez Guerrero** Hispanus, Consiliarius Regius, *Speculum sacrorum ac summorum Pontificum, Imperatorum, Regum ac Episcoporum, seu utriusque dignitatis tam ecclesiasticae quam politicae.* Venet. 1559.

XXVIII. **Iosephus Steph. Valentinus** Eppus Oriolanus, *de potestate coactiva, quam Romanus Pontifex exercet in negotia secularia. Ad Sixtum V. PP.* Romae. 1586.

XXIX. **Hugo Boncompagnus** (Gregorius XIII) *declaratio super Concordata Nationis Germanicae cum Sede Apostolica.* 1589. Post obitum Auctoris Coloniae editum.

XXX. **Celsus Mancinus** Eppus Alexanus in Apulia, *de potestate Rom. Pontificis et Principum.* Romae. 1596. Insertum Bibliothecae *Rocaberti.* VI. 33.

XXXI. **Ioannes Mariana** S. I. *de Rege et Regis institutione libri III. ad Hispaniae Regem Catholicum.* Toleti. 1599. Auctor tam in hoc opere, quam in sua ‚Historia Hispanica' a. 1592 et deinceps vulgata, dum potestatem Regiam Ecclesiae subiicit, multorum animadversiones in se excitavit, quae seculo sequente singularibus opusculis insertae in lucem publicam edebantur.

---

b) *Specialis Literatura de translatione Imp. Romani a Graecis ad Francos et Germanos.*

Quaestio de translatione Imperii Romani a Graecis ad Francos et Germanos, cuiusnam auctoritate facta, discussionum eruditarum obiectum extitit, cumprimis ab eo tempore, quo

Paulus IV Papa imperialis dignitatis translationem per Carolum V in fratrem Ferdinandum I a. 1556. auctoritate Caroli ipsius factam recognoscere detrectavit. Scripta de hoc argumento prodiere Sec. XVI-o sequentia:

52. **Marsilius Patavinus** *de translatione Imperii Romani.* Heidelbergae. 1559. Primum hoc fuit scriptum, ab anonymo sub praevii Auctoris nomine vulgatum.

53. 54. **Math. Flaccius Illyricus** *de translatione Imperii Romani ad Germanos; item de electione Epporum, quod aeque ad plebem pertineat.* Basileae. 1566. — Idem germanice: *Von Ankunft des Römischen Kaiserthums an die Deutschen. Von der Herkunft der VII Churfürsten. Verdeutscht durch Wolfgang Waldner.* Ursel. 1567. Illyricus totus in eo est, ut ad fabularum et figmentorum regnum releget communem illam convictionem tunc vigentem, quod Imperium Romanum Summi Pontificis auctoritate a Graecis ad Germanos translatum sit. Cumque pro sua inconstantia assertum hoc suum in eodem libro quadamtenus revocaverit, dum translationem eam factam esse non negavit, rursum in eo est, ut vim translationis enervet, asserendo: iniuste ac impie factam fuisse translationem, esseque eam instar praecipui miraculi Antichristi habendam.

XXXII. **Ioan. Franc. Commendonus** Cardinalis, reliquit, teste *Card. Angelo Maio,* (Spicilegium Rom. VI. Romae. 1841. p. I.) ineditum tractatum: *De iure Romani Imperii ad Germanos translati, et de Pontificum Max. potestate.* 1584.

XXXIII. **Bellarminus** *de translatione Imperii Romani a Graecis ad Francos, adversus M. Fl. Illyricum libri tres.* Antwerpiae. 1589. Opus Illyrici de commate ad comma persequendo, plene refutat ostendendo: Auctoritate Summi Pontificis vere factam esse translationem. Libro I detectis pluribus contradictionibus ac mendaciis Illyrici, demonstrat e consensu historicorum, ex confessione imperatorum aliorumve principum, ex testimoniis veterum Rom. Pontificum, demum ex refutatione omnium eorum iurium ac titulorum, quos adversarii praetendunt, Romanum Imperium a Graecis ad Francos Summi Pontificis auctoritate esse translatum; Libro II probat: Imperium Romanum a familia Caroli M. et gente Francorum ad familiam Ottonum et gentem Saxonum rursus Summi Pontificis auctoritate transisse;

Libro III docet, septem Electores Imperii a Summo Pontifice Gregorio V potissimum institutos.

55. 56. **Matthaeus Dresserus** *confutatio commentitiae opinionis Rob. Bellarmini de translatione Imperii Romani a Graecis ad Germanos, institutioneque VII Electoralium virorum per Pontificem Romanum.* Ursellis. 1591. — Idem Dresserus sequens vulgavit scriptum: *Ad Imp. Rudolphum II explicatio pia et historica vaticinii cuiusdam Lactantii de delendo nomine Romano in terris, et transferendo Imperio Occidentis in Orientem.* Lips. 1593.

57. **Iac. Chäricus** *teutsches Kaiserthum, d. i. Bericht, wie das Römische Kaiserthum auf den Fränkischen, und nach Abgang desselbigen auf den Sächsischen Stamm gebracht, um die falsche Meinung Roberti Bellarmini zu widerlegen.* Mühlhausen. 1594.

XXXIV. **Ludov. Rogerius** S. I. Arretinus, *apologeticus pro Rob. Bellarmini Card. libris de translatione Imperii Romani ad Germanos Libri tres, adversus Matthaeum Dresserum haereticum.* Opus tamen hoc Rogerius non edidit, sed eius auditor *Caspar Hap,* prout Seculo sequente referetur.

58. **Matth. Dresserus** *notatio adversus Card. Bellarminum, Ant. Possevinum, et Lud. Rogerium e S. I.* Per hanc notationem auctor formaliter provocat ad disputandum de argumento suae lucubrationis.

XXXV. **Bellarmini** *de translatione imperii Romani a Graecis ad Francos libri tres. Ed. altera.* Colon. 1599.

---

c) *Literatura de sic dictis Libertatibus Ecclesiae Gallicanae, et de iure Regaliae, Sec. XVI.*

Literatura Gallica de sic dictis *Libertatibus Ecclesiae Gallicanae,* quae potius veram redolent Ecclesiae servitutem, peculiarem sibi vindicat pertractationem. In fundamentis dictarum Libertatum numeratur famosa *Sanctio pragmatica,* de qua iam in Literatura priorum temporum sermo recurrit; ex iis porro enatum est conspicuum ius *Regaliae* relate ad beneficia ecclesiastica. Opera huc spectantia ex Sec. XVI. occurrunt sequentia.

aa) *Pro libertatibus et iuribus regiis.*

59. **Cosmas Guymier** *glossae ad sanctionem pragmaticam sub Eugenio IV et Carolo VII; cum Concordatis inter Leonem X et Franciscum I Gall. Regem.* Lugd. 1532.

60. *Pragmatica Sanctio cum Concordatis, et Commentariis C. Guymier ad pragm. sanctionem in Syn. Basileensi sub Eugenio IV et Car. VII. Rege. Accedunt Concordata inter Leonem X. et Franciscum I Gall. R.* Lugd. 1538.

61. **Iean le Maire de Belges,** *Traite de la difference des Concilles de l' Eglise et de la preeminence et utilite des Concilles de la S. Egl. Gallicane.* Paris. 1540.

62. 63. **Car. de Grassaliis** *Regalium Franciae libri duo, iura omnia et dignitates Regum Galliae continentes, una cum* **Ioannis Ferault** *tractatu, iura sive privilegia regni Franciae continente.* Paris. 1545.

64. 65. **Petr. Rebuffus** *de regiis ad Praelaturas nominationibus.* Paris. 1545. — Idem: *Concordata inter Leonem X et Sedem Apostolicam, et inter Regem Francorum.* Lugd. 1576.

66—69. **Arnulphus Andr. Ruzaeus** *tractatus iuris Regaliae. Cum supplemento* **Philippi Probi,** *item tractatus duo* **Petri Bertrandi** *Eppi Aeduensis de iurisdictione spirituali et temporali.* — Paris. 1551. — Idem: *De iure Regaliae.* Venet. 1584.

70. 71. **Franc. Duareni** Eppi Andegavensis opus Sec. XV compositum, denuo editum est sub titulo: *Pro libertate Ecclesiae Gallicanae adversus Romanam Aulam defensio Curiae Parisiensis, Ludovico XI condam oblata.* 1551. Idem scripsit: *Libros VIII de sacris Ecclesiae ministeriis ac beneficiis.* Paris. 1557.

72—75. **Carolus Molinaeus** (du Moulin) ICtus Parisiensis et advocatus in supremo Senatu, *Commentarius ad Edictum Henrici II contra parvas Datias et abusus Curiae Romanae, et antiqua edicta et senatusconsulta Franciae contra annatarum et idgenus abusus, multas novas decisiones iuris et praxis continens.* Lugduni. 1552. Auctor ob librum hunc e Gallia profugere debuit. Idem scripsit et alia opera pro defensione sui libri: *Factum pour la Iustification du Traite contra parvas datas.* 1553. et 1558. — *Extricatio Labyrinthi.* Paris. 1555. —

Tractatus de origine, progressu, et excellentia regni et monarchiae Francorum et Coronae Francicae. Lugduni. 1564.

76. *Pragmatica Sanctio cum glossis* **Cosmae Guymier,** *et additionibus* **Philippi Probi.** Paris. 1555.

77. **Ioannes de Parisiis** (Ioan. de Poliaco) *de potestate regia et papali.* Basileae. 1557. Opus saepius reimpressum, cuius iam in priore Seculo meminimus.

78. **Claudius Goustaeus** ICtus Senensis, *de potestate regia in Ecclesia tractatus. Ad Carolum IX. Gall. Regem.* 1561.

79. **Franc. Grimaudet** *de la Puissance royale et sacerdotale.* 1579.

80. **Franc. Hottomanus** *pro libertate Ecclesiae Gallicanae adversus Romanam Curiam.* 1590.

81. **Ioan. Servinus** Advocatus Regius, *vindiciae secundum libertates Ecclesiae Gallicanae et Regii Status Gallo-Francorum sub Henrico IV Rege.* 1593.

82. **Iac. Leschasser** Advoc. Regius, *tractatus de libertate antiqua et canonica Ecclesiae Gallicanae ad supremas Franciae Curias.* 1593.

83. 84. **Pierre Pithou** *les Libertes de l' Eglise Gallicane, dediées au Roy Henri IV.* Paris. 1594. ss. Prima editio operis, frequenter recusi, in 83 articulis sic dictas *Libertates* complectentis. Eodem tempore et latine prodiit: *Ecclesiae Gallicanae in schismate status ex actis publicis.*

85. **Petri Bertrandi** *libellus pro Ecclesiae Gallicanae libertate, seu de iurisdictione eccles. contra Petrum de Cugneriis.* Paris. 1594. Nova editio .

86. **Guil. de Monteferrato** *de Generalis Concilii potestate.* Paris. 1599.

87. **Ioan. Iiacynthus Felix** *de potestate Concilii supra Papam dissertatio ad Aquensium Praesulem.* Paris. 1599.

---

bb) Pro Rom. Pontifice.

XXXVI. **Elias de Bourdeille** O. S. Fr. *pro Pragmaticae Sanctionis abrogatione, et de potestate Papae.* Tolosae. 1518.

XXXVII. **Heliae AEppi Turonensis** *Concordata inter Leonem X et Franciscum I cum defensorio eorumdem.* Paris. 1518.

XXXVIII. **D' Aubigné** *Taxae Cancellariae Apostolicae, et taxae Poenitentiariae Apost.* Paris. 1520.

XXXIX. **Ioannes Quintinus** *aristocratia christianae civitatis, qua descriptio Pontificii et Regii imperii continetur* Paris. 1535.

XL. **Matth. a Pazo** *commentaria in Concordata Regni Franciae.* Tolosae. 1537.

XLI. **Robertus Cenalis** *de utriusque gladii facultate usuque legitimo axioma catholicum.* Paris. 1546.

XLII. *Censura libri Caroli du Moulin contra parvas datas.* Paris. 1552. Est censura Sacrae Facultatis Parisiensis super libro Caroli Molinaei paulo ante attacto.*) Operae pretium censemus, integram censuram exhibere, cum contineat sententiam Fac. Theol. Parisiensis super hoc argumento. ‚Hic liber, ait Facultas, est toti orbi christianissimo perniciosus, scandalosus, seditiosus, schismaticus, impius, blasphemus in Sanctos, conformis haeresibus Waldensium, Wiclefistarum, Hussitarum, et Lutheranorum, et maxime conspirans erroribus Marsilii Patavini ante annos 200 damnati et catalogo haereticorum adscripti; passim continens propositiones falsas, suspectas, erroneas, impias, et haereticas, quas ex locis S. Scripturae male intellectis saepe confirmare nititur, perperam etiam quandoque truncata auctorum testimonia producens. Aliquando etiam impostor traditiones humanas et Decretales temere contemnens, contumeliosus in Summum Pontificem, Collegium Cardinalium, Praesules et sacerdotes avertens ab illorum obedientia, imo Petri et Sedis Apostolicae Primatum, iurisdictionem et auctoritatem tollens; acephalam constituens in terris Ecclesiam, totum denique ordinem hierarchicum ecclesiae confundens.‘

XLIII. **Raymundus Ruffus,** *Summi Pontificis, Cardinalium, Epporum, totiusque ordinis sacri defensio adversus Car. Molinaeum ICtum Parisiensem.* Paris. 1553. Recusus Romae 1625.

XLIV. **Louis Savaron** *du pouvoir des Legats de N. S. Pere le Pape, et de la forme, qui se doit garder quand ils entrent en France.* Tours. 1590.

XLV. **Gilbertus Genebrardus** AEppus Aquisextiensis,

---

*) *Argentre* Coll. Iudic. II. 205.

liber de iure sacrarum electionum et earum necessitate ad Ecclesiae Gallicanae redintegrationem. Paris. 1593. Ob defensa contra excessivas civilis Potestatis praetensiones iura Ecclesiae liber manu lictoris publice combustus, auctorque perpetuo exilio mulctatus fuit.

---

d) *Peculiaris Literatura de Henrico Rege Navarrae, (subin Henrico IV Galliarum Rege,) per Summum Pontificem excommunicato.*

Admodum multa opuscula vulgabantur in Gallia et alibi gentium ea occasione, dum Henricus Rex Navarrae et alter Henricus Borbonius Princeps Condaeus ob datum haeresi nomen a Sixto V Papa e communione Ecclesiae eiecti fuerant: quo ex incidenti de eo quoque inter eruditos disputatum extitit, an Princeps haereticus habenas regni in Gallia tenere queat? Praecipua scripta recensemus.

aa) Contra Rom. Pontificem.

88. **Franc. Hottomanus** ICtus, *Sixti V PP. fulmen brutum in Henricum Regem Navarrae et Henricum Borbonium Principem Condaeum evibratum.* 1585. Auctor simul in Bellarminum invehitur, Primatus Pontificii strenuum defensorem.

89. **Almicus Meliphrona** Teutofrancus, *der unvernünftige und unsinnige Bannstrahl Pabsts Sixti V ins Teutsche gebracht, mit einer Widerlegung.* Passfurth. 1585.

90. *Moyens d' abus, Entreprises, et Nullitez de la Bulle du Pape Sixte V, contre le Prince Henry de Bourbon.* Colon. 1586.

91. **Giovane Francese (Nicol. Perrot)** *aviso piacevole data alla bella Italia, sopra la mentita data dal Re di Navarra a Papa Sisto V.* Monaco. 1586. Auctoris huius iam in literatura de Bellarmino fecimus mentionem, exponendo, quantopere auctor speciatim in Sixtum V PP. suas calumnias et contumelias evomat.

92. **Belloy** *apologia catholica pro successione Henrici Navarrei in Francorum regnum.* 1586.

---

93. *De postremis motibus Galliae utriusque partis scripta scitu dignissima, ex gallico latine versa.* Francof. 1586. In

opere hoc sequentia enumerantur scripta contra Papam, et pro Rege Henrico vulgata :

94. *Summa secreti cuiusdam consilii habiti inter Papam et viros quosdam, quibus maxime fidebat, reperta inter schedas Advocati Davidis a. 1576.*

95. *Declaratio Regis Navarrae, qua crimen haeresis ac schismatis a confoederatis sibi obiectum diluit.*

96. *Sixti V Papae excommunicatio contra Regem Navarrae et Principem Condaeum, cum eiusdem excommunicationis censura.*

97. *Responsio Regis Navarrae et Principis Condaei ad excommunicationem, Romae publice affixa.*

98. *Consilium Regibus Galliae et Navarrae datum ad sopienda schismata, per* **Ananiam de Jeraucourt.**

---

99. *Protestation et Defense pour le Roy de Navarre Henry IV. premier Prince de France, et Henry Prince de Conde, contre l' iniuste et tyrannique Bulle de Sixte V. Trad. du latin de ‚Brutum fulmen.'* 1587.

100. *Iudicium cuiusdam boni Sorbonistae non addicti Ligae, super Monitorio Papae contra Regem Christianissimum.* 1588.

101. *La Fulminante pour feu tresgrand et treschretien Prince Henri III Roi de France et de Pologne, contre Sixte V soidisant Pape de Rome, et les Rebelles de France.* 1589.

102. *Anti-Sixtus, seu invectiva in Sixtum V Papam.* Londini. 1590.

103. **Iac. Francus** *Ichova vindex, seu de rebus Gallicis narratio prima, contra Sixtum V.* Bremae. 1590.

104. **Tussani Bercheti** Lingonensis, *pium consilium super Papae Sfondrati, dicti Gregorii XIV monitorialibus, ut vocant, Bullis, et excomm. atque interdicti in Galliae Regem, Ecclesiam, et regnum minis, e Francorum maiorum nostrorum exemplis in rebus iisdem repetitum.* Francof. 1591. Originale lingva gallica prodivit in Gallia.

105. **Bannosius** *censura orthodoxa in excommunicationem Sixti V contra Henricum Borbonium.* Francof. 1592.

106. **Martin Mar-Sixtus,** *a second replie against the*

Defensory and Apology of Sixtus V, late Pope of Rome, defending the execrable Fact of the Iacobine Frier, vpon the person of Henry IV. late King of France, to be both commendable, admirable, and meritorious, London. 1592.

107. **P. Pithou** *Raisons par lesquelles il est prouvé, que les Eveques de France ont pu de droit donner l' absolution a Henri de Bourbon, Roi de France et de Navarre, de l' excomm. par lui encourue, meme pour un cas reserve au S. Siege Apost.* 1593.

---

bb) Pro Rom. Pontifice.

XLVI. In Literatura operum contra Henricum Navarreum et pro Romano Pontifice editorum primus omni iure datur locus *Manifesto,* quod Catholici Galliae adversus haereticum Henricum Navarreum uniti, sicque dictam Ligam (Ligue) efformantes pro eo ediderunt, ut ostendant, haeretico homini coronam Francicam concredi haud posse. Manifestum isthoc sub sequente prodivit titulo: *Declaration des causes qui ont mu le Cardinal de Bourbon, et les pairs, seigneurs, villes et communautes catholiques de ce royaume, de s' opposer a ceux qui veulent subvertir la religion de l' Etat.* Reims. 1585.

XLVII. **Bellarminus** *responsio ad librum anonymum contra Summum Pontificem ‚Aviso piacevole* etc.' Romae. 1586. Librum hunc iam memoravimus, tamquam appendicem ad libros de Summo Pontifice a Bellarmino adiectam. Egregie confutat auctorem, Papamque Sixtum V defendit.

XLVIII. XLIX. **Franc. Romulus** (Bellarminus) *responsio ad praecipua capita apologiae, quae falso catholica inscribitur, pro successione Henrici Navarrei in Francorum regnum.* Romae. 1586. Dirigitur adversus *Belloy* agologiam, de qua supra. Idem liber a. 1588. in gallicum conversus est: *Responce aux principaux articles et chapitres de l' Apologie du Belloy, faulsement et a faux tiltre inscrite apologie catholique, pour la succession de Henry Roi de Navarre a la couronne de France,* Rome. 1588.

L. **Ludovicus Aurelianensis** Advocatus Parlamenti Parisiensis. *Réponse de vrais catholiques anglais, pour l' exclusion du Roi de Navarre de la couronne de France.* 1588.

LI. LII. *Edictum Henrici III Regis de revocatione Edictorum Pacificationis, et reunione subditorum suorum in sinum Ecclesiae Romanae.* Item: *Declaratio Regis Galliae ad edictum promulgatum de revocandis subditis suis ad unitatem Ecclesiae Romanae.* 1588. Duplex hoc documentum fructus et sequela fuit Unionis illius sive Ligae Catholicorum, quam superius commemoravimus. In iis promittit Henricus, se iuraturum, quod haeresim e regno exstirpare, haereticis numquam favorem exhibere, et ad publica officia nonnisi catholicos adhibere velit. Promissum hoc tardius abivit in effectum.

LIII. *La Declaration de Notre S. Pere le Pape Sixtus V a l' encontre de Henry de Bourbon soidisant Roy de Navarre, et Henry de Bourbon pretendu Prince de Conde, heretiques, contre leur posterite et successeurs.* 1589.

LIV. *Bulla Sixti V contra Henricum 3.* Paris. 1589.

LV. *Avertissement aux Catholiques sur la Bulle de Sixte V.* Paris. 1589.

LVI. *Effets epouvantables de l' Excommunication de Henry de Valois et de Henry de Navarre.* 1589.

LVII. **Ioan. Boucher** *de iusta Henrici III abdicatione e Francorum regno. libri IV.* Paris. 1589.

LVIII. **Rossaeus** *De iusta Reipublicae Christianae in reges impios et haereticos auctoritate, iustissimaque Catholicorum ad Henricum Navarreum et quemcunque haereticum a regno Galliae repellendum confoederatione liber.* Paris. 1590.

LIX. **Renatus Choppinus** *oratio de Pontificis Gregorii XIV ad Gallos diplomate a Criticorum notis vindicato.* Paris. 1591. Contra hoc opus prodivit:

108. *Antichoppinus.* Antverpiae. 1592.

LX. **Consalvi Ponce de Leon** Hispalensis, *scholastica assertio pro disciplina Ecclesiae, qua demonstratur Henrici Borbonii ad Galliae regnum perpetue inhabilitas.* Romae. 1593.

LXI. **Parisiensium** *Theologorum ad postulata Cardinalis Placentini responsum super propositione in libello quodam factionis Navarrenae contenta.* Romae. 1593. Post unum annum, Henrico Navarreo ad sinum Ecclesiae redeunte et corona regni potito, *Parisiensis Universitas* in iuramento Regi nuncupato sequentia declaravit: ‚Henricum esse legitimum et verum Regem, — etiamsi hostes regni et factiosi homines usque hodie obstite-

rint eum admitti a S. Sede et agnosci tamquam filium bene meritum et primogenitum S. matris nostrae Catholicae Ecclesiae, quamvis per eum non steterit, neque stet; — et cum nulla, ut inquit D. Paulus, potestas sit nisi a Deo, idcirco qui potestati eius resistunt, Dei ordinationi resistunt et sibi damnationem acquirunt.' *) Nec deinceps cessatnm est a vulgandis libris contra Henricum Regem, eius conversionem pro simulata declarantibus:

LXII. **Boucher** *Sermons de la simulée Conversion et nullite de la pretendue de Henry de Bourbon, Prince de Bearn.* Paris. 1594.

LXIII. **Porthaise** *cinqu Sermons es quels est traicte tant de la simulée Conversion du Roy de Navarre, que du droict de l' absolution ecclesiastique, et autres matieres propres a ce temps.* Paris. 1594.

LXIV. **Fr. Penna** *responsio canonica, quod Eppi in Francia Henricum Borbonium non potuerint absolvere ab excommunicatione in casu Sedi Apostolicae reservato.* Romae. 1595.

---

e) *Literatura de Elisabetha Regina Angliae a Romano Pontifice excommunicata.*

Elisabetha Regina ob crudelem in Catholicos suscitatam persecutionem aliaque gravia motiva per Summum Pontificem Pium V excommunicata, vulgabantur potissimum in Anglia scripta contra hanc excomm. pontificiam directa; non deerant tamen, qui scripta haec energice refutarent, diramque Catholicorum persecutionem pro merito perstringerent.

aa) *Contra Rom. Pontificem.*

109. *Quaestio in Thomam Watsonum Eppum Lincolniensem, aliosque nonnullos Anglos super articulis quibusdam de Bulla Papali, quae contra Reginam Elisabetham recens exierat.* 1570.

110—112. **Henr. Bullingerus** *contra Bullam papisticam a. 1569. contra Angliae Reginam Elisabetham et contra eius regnum promulgatam, orthodoxae Reginae et universi re-*

*) *Argentré* coll. Iudic. II. 506.

gni Angliae defensio. Londini. 1571. Et: *Refutatio Bullae Pii V in Anglia sparsae.* Londini. 1571. — Prodivit etiam germanice: *Widerlegung der Bullen des Papsts Pii V wider die Königin Elisabeth. Durch I. C. Ulmer.* 1578.

113. 114. **John Bridges** Eppus Oxoniensis, *Supremacy of Christian Princes over all Persons thoroughout their Dominions, in all causes as well Ecclesiastical as Temporal.* Lond. 1573. — Idem: *Defense of the Government established in the Church of England in Ecclesiastical matters.* Lond. 1587.

115. **Rennigeri** *de Pii V et Gregorii XIII. furoribus contra Elisabetham Reginam Angliae.* Londini. 1582.

116. 117. **Cecill** *Execution de la justice en Angleterre, pour le maintien de la paix publique et chretienne, contre certains brouillons, Partisans des Traitres et des Ennemis du Royaume.* 1582. — Opusculum isthoc et latine editum fuit: *De iustitia Britannica seu Anglica, quae conservandae pacis publicae causa in Papicolas exercebatur tempore Elisabethae.* Londini. 1584.

---

bb) *Pro Rom. Pontifice.*

LXV. *Ecclesiasticae disciplinae et Anglicanae Ecclesiae ab illa aberrationis plena e Verbo Dei et dilucida explicatio.* 1574.

LXVI. **Robertus Personius** S. I. (Parsons) *Epistola de persecutione Anglicana, sub nomine Collegii Anglicani Romani scripta Romae 1581. et edita anno 1582. sub titulo: De persecutione Anglicana libellus, quo explicantur afflictiones, calamitates, cruciatus, et acerbissima martyria, quae Angli catholici nunc ob fidem patiuntur. Quae omnia in hac editione aeneis typis ad vivum expressa sunt.* Romae. 1582. Eodem anno et gallice et anglice prodivit Parisiis et Duaci.

LXVII. *Historia aliquot nostri seculi martyrum cum pia tum lectu iucunda, nunc denuo typis excusa.* Burgis. 1583. Refert se potissimum ad Anglos martyres sub Elisabetha trucidatos.

LXVIII—LXXII. 118. **Guil. Alanus** *ad persecutores Anglos pro catholicis vera, sincera, et modesta responsio.* 1582. Auctor tum hoc, tum aliis opusculis celebrem se reddidit de vindicata catholicorum Anglorum gloria. In praesente libello sequentia profert memorabilia verba: ‚Si Reges Deo et Dei populo

datam fidem fregerint, vicissim populo non solum permittitur, sed etiam ab eo requiritur, ut iubente Christi Vicario, supremo nimirum omnium populorum Pastore, ipse quoque fidem datam tali Principi non servet.' — Idem contra *Cecilium*, cuius librum paulo ante notavimus, scripsit: *Apologie sincere et modeste des Catholiques Anglois persecutes au dedans et au dehors du Royaume pour leur Foi, contre le Libelle intitule: Execution de la iustice en Angleterre.* 1583. Item latine: *Apologia Martyrum, qua ipsorum innocentia variis rationibus demonstratur, cosque solius Religionis Catholicae causa, quam susceperant propagandam et propugnandam, crudelissime enecatos fuisse. Huic adduntur literae, et confessio publica Ioannis Nicolai, quibus fatetur se falso accusasse supranominatos martyres, causamque praebuisse non postremam eorumdem crudelissimae necis. Item palinodiae trium sacerdotum, qui in haeresim metu tormentorum infirmati blandisque promissionibus pellecti aberraverant; in quibus et defectionis ab Ecclesia, et cur ad eandem redierint causae magna animi demissione declarantur.* Aug. Trevir. 1583. — Edidit porro contra eundem *Cecilium* aliud opus: *A true and modest Defence of the English Catholicks, that suffer for their Faith, both at home and abroad: against a slanderous Libell entituled: Execution of Justice in England, puis traduite en latin sous le titre ‚de Iustitia Britannica.'* Ingolstadii. 1584. Postremum opusculum refutare voluit **Thomas Bilson**, *of the true difference between Christian subiection and unchristian rebellion.* Oxford. 1585. — *Alanus* denuo vulgavit pro Catholicis libellum: *Exhortatio ad nobiles et populum Angliae.* 1588.

LXXIII. **Rob. Personius** S. I. *duo edicta Elisabethae Reginae Angliae contra sacerdotes Soc. Iesu, et alumnos Seminariorum, quae a Gregorio XIII P. M. Romae et Remis pro Anglis sunt instituta, quibus non solum illi ut perduelles proscribuntur, sed Angli omnes, qui in iisdem collegiis vivunt, revocantur. Una cum apologia doctissimi viri Guil. Alani pro iisdem sacerdotibus Soc. Iesu et aliis Seminariorum alumnis; in qua explicantur causae institutionis praedictorum seminariorum, et cur sacerdotes catholici in Angliam mittantur. Additur eisdem Guil. Alani piissima admonitio et consolatio vere christiana ad afflictos catholicos Angliae.* Aug. Trevir. 1583.

LXXIV. *Ecclesiae Anglicanae trophaea, seu SS. Martyrum, qui pro Christo catholicaeque fidei veritate asserenda antiquo recentiorique sub Regina Elisabetha persecutionum tempore mortem in Anglia subierunt.* Romae. 1584.

LXXV. **Hier. Osorius** Eppus Sylvensis, *de religione libri tres in Gualterum Haddonum Anglum. Praefixa est epistola paraenetica prolixior ad Elisabetham Angliae Reginam.* Colon. 1588.

LXXVI. **Didymus Veridicus Henfildanus** (*Personius*, aut *Stapletonius*) *apologia pro Rege Catholico Philippo II Hisp. Rege, contra varias et falsas accusationes Elisabethae Angliae Reginae per edictum suum 18 Oct. Richemondiae datum, et 10 Nov. Londini proclamatum publicatas et excusas: in qua omnium turbarum et bellorum, quibuscum his annis 30 christiana Respublica conflictatur, fontes aperiuntur et remedia demonstrantur.* Constantiae. 1592.

LXXVII—LXXIX. **Andreas Philopater** *(Personius) Elisabethae Angliae Reginae haeresim Calvinianam propugnantis saevissimum in Catholicos sui regni edictum, quod in alios quoque reipublicae christianae principes contumelias continet; cum responsione ad singula capita.* Lugduni. 1592. — Idem opus anno sequenti tum Parisiis, tum Romae evulgatum fuit sub titulo: *Elisabethae etc. edictum — promulgatum Londini 29 Nov. 1591. Cum responsione ad singula capita, qua non tantum saevitia et impietas tam iniqui edicti, sed mendacia quoque et fraudes el imposturae deteguntur et confutantur. Per* **Andream Philopatrum**, *presbyterum ac theologum Romanum, ex Anglis olim oriundum. Apoc. 17, 6: Et vidi mulierem ebriam de sangvine Sanctorum, et de sangvine Martyrum.* Romae. 1593. In libro hoc asserit auctor: ‚Infert universa theologorum et iurisconsultorum eccles. schola, et est certum et de fide, quemcunque Principem Christianum, si a Religione Catholica manifeste deflexerit, et alios avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate ex ipsa vi iuris tum humani tum divini, hocque ante omnem sententiam supremi pastoris ac iudicis contra ipsum prolatam, et subditos quoscunque liberos esse ab omni iuramenti obligatione, quod ei de obedientia tamquam principi legitimo praestitissent, posseque et debere, si vires habeant, istiusmodi hominem tamquam apostatam, hae-

reticum, hostemque ex hominum christianorum dominatu eiicere.' — Idem auctor sub nomine **Dolemanni** edidit: *Conference sur la succession prochaine de la couronne d' Angleterre.* 1593.

LXXX. **Nic. Sanderus** *pro defensione excommunicationis a Pio V latae in Angliae Reginam liber.* 1593. Huic respondit:

119. **Anti-Sanderus:** *duobus dialogis Venetiis habitis Sanderi et aliorum calumniae in Elisabetham Reginam refelluntur.* Cantabrigiae. 1593.

---

f) **Edmundi Campiani S. I.** *aliorumque eiusdem Societatis Sacerdotum* **controversia de fide catholica et auctoritate Rom. Pont.** *et contra decreta Elisabethae Reginae,* **cum Anglicanae Ecclesiae Ministris a. 1580. ss.**

Memorabilis extitit haec controversia, gloriosa morte pro fide catholica, quam quippe Campianus oppetere debuit, coronata, sed et post eius martyrium adhuc aliquo tempore continuata.

LXXXI. **Edmundi Campiani** *protestatio, qua Reginam Angliae Elisabetham, eiusque consiliarios metu ac suspicionibus de se liberat, et haeresi bellum indicit.* 1580.

LXXXII. **Edmundi Campiani** *rationes X, quibus fretus certamen Ecclesiae Anglicanae Ministris obtulit in causa fidei.* 1580.

120. **Wich. Charke** *an Answer to a seditions Pamphlet lately cast abroade by a Iesuite. with a Discoueric of that blasphemous sect.* London. 1580.

121. **M. Hanmer** *the great Bragge and Challenge of M. Champion a Iesuite confuted and aunsewered.* London. 1581.

LXXXIII. **Rob. Parsons** S. I. *A brief censure uppon two Bookes written (by Charke and Hanmer) in Answere to M. Edmonde Campions offer of Disputation.* Doway. 1581.

122. **W. Charke** *a Replic to a Censure written against the two Answers to a Iesuites seditious Pamphlet.* London. 1581.

123. **M. Hanmer** *the Iesuites Banner, with a Confutation of a brief Censure* etc. London. 1581.

124. *An Advertisement and Defence for Trueth against her Backbiters, and specially against the whispering Favourers*

and Colourers of Champion's and the rest of his Confederats Treasons. 1581.

125. *Conference held with Edm. Campion Iesuite, by the Dean of Pauls (Newel) and Windsor (Day) in the Tower of London.* 1581.

126. **G. Ellyot** *a very true Report of the Apprehension and Taking of the Arche-papist Edm. Campion.* London. 1581.

127. **A. Munday** *a breefe Discourse of the taking Edm. Campion and divers other Papist in Barkeshire.* London. 1581.

128. **Guil. Whitaker** Professor Cantabrigiensis, *ad X rationes Edmundi Campiani Iesuitae christiana responsio.* Cantabrigiae. 1581. Auctor asserit: Ecclesiam Romanam a fide degenerasse, Petri Primatum illicitum, Papae vero Romani nullum fuisse.

LXXXIV. *Rationes X, quibus fretus certamen adversariis obtulit in causa fidei Edmundus Campianus e Soc. Iesu, allegatae ad clarissimos viros nostrates academicos.* Romae. 1582.

LXXXV. *Edmundi Campiani Iesuitae rationes X, quibus fretus certamen Anglicanae Ecclesiae Ministris obtulit in causa fidei, et ad eas Guilelmi Whitakeri responsio.* Antwerpiae. 1582.

LXXXVI. **Ioan. Duraeus** S. I. Scotus, *confutatio responsionis Guil. Whitakeri in Academia Cantabrigiensi Professoris regii, ad rationes X, quibus fretus Edmundus Campianus Anglus Soc. I. Theologus certamen Anglicanae Ecclesiae ministris obtulit in causa fidei.* Paris. 1582.

LXXXVII. **R. Parsons** S. I. *a Defense of the Censure gyuen upon two Bookes of W. Charke and M. Hanmer whiche they wrote against M. Edm. Campion, and against his Offer of Disputation.* 1582.

129. *A particular Declaration or Testimony of the undutiful and traytorous Affection, borne againt her Majesty, by Edm. Campion Iesuit, and other condemned Priests, witnessed by their own Confessions.* London. 1582.

130. **Laurentius Humfredus** *Iesuitismi pars prima: sive de praxi Romanae Curiae contra Respublicas et Principes, et de nova legatione Iesuitarum in Angliam προφεραμεια, et praemunitio ad Anglos; cui adiuncta est concio eiusdem argumenti, cuius titulus est: Pharisaismus vetus et novus, sive de fermento Pharisaeorum et Iesuitarum.* Londini. 1582.

LXXXVIII. **Parsons** S. I. *a true Reporte of the Death and Martyrdome of M. Campion Iesuite and Prieste, and M. Sherwin etc. the first of Decembre 1581. Observed and written by a Catholike Preist, which was present thereat. Whereunto is annexed certayne Verses made by sundrie Persons.* Doway. 1852.

131. **A. Munday** *A Disconerie of Edm. Campion and his confederates, their most horrible and traiterous Practises, against her Majesties most royal Person and the Realm. Whereunto is added, the execution of Edm. Campion etc.* London. 1582.

LXXXIX. *L' Histoire de la mort que le R. P. Edmond Campion et autres ont souffert en Angleterre pour la foy catholique et Romaine le premier jour de Decembre 1581.* Paris. 1582.

XC. *Historia della morte del R. P. Edm. Campiano et altri due, che han patito in Inghilterra per la fede Cattolica Romana il primo di Dec. 1581.* Milano. 1582.

XCI. *Martyrium Edmundi Campiani S. I. e gallico in latinum versum a Guil. Estio.* Lovanii. 1582.

XCII. **I. Chr. Huber** *Bericht von der grausamen tyrannischen Verfolgung der Calvinisten wider die kath. Christen in Engelland, von einem Priester des Englischen Collegii zu Rom lateinisch beschrieben, jetzt aber sammt angehängten zehn Gründen, warum sich Edm. Campianus mit den Calvinisten zu disputieren angebothen, ins teutsche gebracht.* Ingolstadt. 1583.

XCIII. **John Gibbons** *Concertatio Ecclesiae Catholicae in Anglia adversus Calvinopapistas et Puritanos, a paucis annis singulari studio quorumdam hominum doctrina et sanctitate illustrium renovata.* Aug. Trevirorum. 1583. Opus hoc continet epistolas Edm. Campiani, et opuscula, item eiusdem martyrium.

132. **W. Charke** *an Answer for the Time unto that foul and wicked Defense of the Censure that was given upon M. Charkes Booke and M. Hanmers.* London. 1583.

133. **Falke** and **Goud** *Black Letter with a Remembrance of the Conference had in the Tower with Edm. Campion.* London. 1583.

134. *A Remembrance of the Conference had in the Tower with Edm. Campion, ond Walker, and Ctark. Nine artides directed to the Lords of the Privy-Council 1581. Conferences in the Tower published by the English Divines.* 1583.

135. *A true report of the Disputation, or rather private Conference, had in the Tower of London, with Edm. Campion Jesuite.* London. 1583.

XCIV. XCV. **Petrus Skarga** S. I. *decem valida argumenta, quod adversarii Eccl. Catholicae in ordinata de fide disputatione cadere debeant, Edmundi Campiani, e latina in polonam lingvam diligenter versa et necessario edita una cum brevi descriptione eius martyrii et responsione Whitakeri.* 1583. — Idem: *Decem argumenta, ob quae Edm. Campianus omnes haereticos eruditissimos in Anglia ad disputationem de fide invitavit, scripta ab eo ad Academias Oxoniensem et Cantuariensem; ei ad meliorem intelligentiam adiectae sunt binae eius literae, altera ad consilium et senatum Regni Angliae, altera ad Praepositum Generalem. S. I.* Vilnae. 1584.

XCVI. *Edmundi Campiani, qui non ita pridem pro catholica religione martyrium subiit, oblati certaminis in causa fidei rationes X redditae Academicis Angliae. Addita est brevis narratio vitae et martyrii eiusdem Campiani in gratiam lectoris.* Ingolstadii. 1584.

XCVII. *Rationes decem* etc. Romae. 1584. Nova ed.

136. **Laur. Humfredi** *Iesuitismi pars secunda, Puritano-Papismus, seu doctrinae Iesuiticae aliquot rationibus ab Edm. Campiano comprehensae, et a Ioanne Duraeo defensae confutatio, et ex iisdem fundamentis reformatae religionis assertio.* Londini. 1584.

XCVIII. **Ioan. Duraei** *confutatio responsionis Guil. Whitakeri* etc. Editio in Germania prima. Ingolstadii. 1585. Primam Parisiensem editionem superius notavimus.

XCIX. *Historia de morte ‚Edmundi Campionis' et aliorum, qui in Anglia propter fidem catholicam passi sunt mortem; traducta ex sermone Gallico in Latinum a* **Iac. Laingaeo.** Paris. 1585.

137. **Charke** *a Treatise against the Defense of the Censure* etc. Cambridge. 1586.

C. **Ioan. Aquapontanus** *(Bridgwater)* S. I. *concertatio Ecclesiae Cath. in Anglia adversus Calvinopapistas et Puritanos sub Elisabetha Regina—renovata: ac nunc denuo centum et amplius martyrum, sexcentorumque insignium virorum gestis variisque certaminibus, lapsorum palinodiis, novis persecutorum edictis, ac doctissimis Catholicorum de Anglicano seu mu-*

liebri pontificatu, ac Romani Pontificis in Principes Christianos auctoritate, disputationibus et defensionibus aucta. Aug. Trevirorum. 1588.

CI. *Edmundi Campiani, eines Jesuiters, Leben und Leiden, weleher zu London in seinem Vaterland 1581. gefänglich genommen, nachmals gemartert worden.* Dilingen. 1588.

CII. *Rationes X, quibus fretus certamen adversariis obtulit in causa fidei Edm. Campianus.* Herbipoli. 1589.

CIII. *Tres gravissimi perpetuae catholicae fidei constantiae testes :* **Tertullianus** *de praescriptionibus adversus haereticos;* **Vincentius Lirinensis** *adversus profanas omnium haereseon novationes;* **Edmundi Campiani** *oblati certaminis in causa fidei rationes X. Quibus accessit brevis auctoris vita et epistolae.* Colon. 1594.

CIV. **Ioannis Aquapontani** *concertatio Ecclesiae Cath. in Anglia adversus Calvinopapistas et Puritanos sub Elisabetha Regina, sive Martyrum Anglorum gesta et certamina.* Treviris. 1594. Nova et optima editio.

CV. **Conrad Vetter** S. I. *der lutherischen, calvinischen, und anderer sectischen Prädicanten Schreckengast, d. i. ‚Edmundi Campiani' Ursachen, warum er die Prädicanten hoher Schulen in England zu einer Disputation herausgefordert, sie aber nicht kommen wollen.* Ingolstadt. 1599.

---

g) *Literatura de ceteris relationis inter Ecclesiam ac Pontificatum, et Civile Imperium obiectis.*

aa) **De relatione Eccl. ad Civit.** *Contra iura et libertatem Ecclesiae:*

138. **Bernard. Lauretus**, alias **Laurentius**, ICtus Tolosanus, *tractatus continens casus, in quibus iudex secularis potest manus in personas clericorum sine nutu excommunicationis imponere.* Paris. 1500. et 1517.

139. **Nicol. Machiavelli** Florentinus, *Tractatus de Principe.* 1515. Arbitrio Principis ipsam subditorum religionem ac conscientiam subiicit.

140. *Disputatio de potestate secularibus in clericos permissa.* Basileae. 1557.

141. **Thomas Erastus** Helvetius, Heidelbergae Medicus et Senator ecclesiasticus, potestatis eccles. maximus oppugnator, et sectae ab suo nomine compellatae, Erastianae, conditor, asserta sua contra potestatem eccles. primum per *theses de excommunicatione* proponebat. A. 1568. Tardius vulgavit opusculum:

142. Idem, *explicatio quaestionis: utrum excommunicatio, quatenus religionem intelligentes et amplexantes a sacramentorum usu propter admissum facinus arcet, mandato nitatur divino, an excogitata sit ab hominibus?* 1589. Refutavit Erastum:

143. **Theod. Beza** *tractatus pius ac moderatus de vera excomm. et christiano presbyterio, iam pridem pacis conciliandae causa Erasti centum thesibus oppositus, et nunc primum cogente necessitate editus.* Genevae. 1590.

144. 145. **Marquardus Freherus** *de verbis Domini: Date Caesari, quae sunt Caesaris, et quae sunt Dei, Deo; sermo votivus theologico-historicam loci explicationem continens.* Heidelb. 1598. Anno sequente sub novo titulo idem argumentum tractavit: *De numismate census a Pharisaeis in quaestionem vocato dissertatio theol. historica.* 1599. In appendice multa congerit adversus Papas, quasi in iura Caesarum involantes.

His accedit de *tolerantia* scribens:

146. **Franc. Burghardus** (Andr. Erstenberger) *Tractat de autonomia, d. i. von Freistellung mehrerlei Religion und Glauben.* München. 1586.

---

bb) *Pro iurisdictione et libertate ac immunitate ecclesiastica:*

CVI. **Franc. Argentinus** Card. de immunitate ecclesiastica. Venet. 1511.

CVII. **Nicol. Everhardi** *de immunitate Cleri quoad accisias et alia.* 1516.

CVIII. **Ioannes a Virtute** *aureus de utraque potestate, temporali et spirituali, libellus.* Paris. 1516.

CIX. **Casp. Estevan** *defensio eccles. immunitatis ac libertatis, specialiter contra imponentes et exigentes onera.* Romae. 1520.

CX. **Remigius de Gonni** *de immunitate Ecclesiarum, personisque ad eas confugientibus.* Tolosae. 1549.

CXI. **Hier. Albanus** *de immunitatibus Ecclesiarum, et de personis confugientibus ad eas.* Romae. 1553.

CXII. **Adamus Blacvodaeus** ICtus, *de vinculo religionis et imperii, et de coniurationum insidiis religionis fuco adumbratis.* Paris. 1575.

CXIII. **Cunerus** Eppus Leovardiensis, *de Christiani Principis officio, deque obedientia, quae secundum conscientiam ex S. Literis ei debetur.* Colon. 1579.

CXIV. **Ioan. Lupus** Segobiensis, *de libertate ecclesiastica.* Venet. 1584.

CXV. *De politia ac disciplina civili et eccles.* Lugd. 1585.

CXVI. **Boëtius Epo** *de eccles. immunitatis iure, seu de iure sacro libri tres.* Duaci. 1588.

CXVII. **Anast. Germon** *de immunitate et libertate eccles.* Romae. 1591.

CXVIII. **Ant. Possevinus** S. I. *iudicium de ‚Nuae' militis Galli scriptis, quae ille discursus politicos et militares inscripsit. — De Nic. Machiavello.* Romae. 1592.

CXIX. **Petrus Ribadeneira** S. I. *Tratado de la Religion y virtudes, que deve tener el Principe christiano, para govemar y conservar sus Estados; contra lo que Nic. Machiavello y los Politicos d' este tiempo ensenan.* Madrid. 1595.

CXX. **Hackelmann** *de ecclesiis earumque immunitate.* Ienae. 1595.

CXXI. **Octavius Vulpellus** *de libertate ecclesiastica.* Urbini. 1595.

CXXII. **Thom. Bozius** *de iure status, sive de iure divino et naturali ecclesiasticae libertatis et potestatis.* Colon. 1598.

Huc accedit de *Tolerantia:*

CXXIII. CXXIV. **Iac. Pamelius** *de non admittendis una in republica diversarum religionum exercitiis.* Antverpiae. 1589. Idem gallice: Lugduni. 1592.

---

cc) De iure Patronatus.

CXXV. **Ant. Butrio** *de iure Patronatus.* Argentinae. 1506.

CXXVI. **Rochus de Curte** *de iure Patr.* Lugd. 1532.

CXXVII. **Franc. Florens** *de iure Patr.* Lugd. 1559.

CXXVIII. **Caesar Lambertinus** *de iure Patr.* Venet. 1583.

CXXIX. **I. N. Delphinas** *de iure Patr.* Lugd. 1579.

CXXX. **Paulus de Citaldinis** *tractatus de iure Patronatus.* Lugd. 1579. et 1581.

CXXXI. **Claudius Tutius** *quaestiones in materia iuris Patronatus ecclesiastici.* Venet. 1597.

---

dd) **De bonis ecclesiasticis.**

CXXXII. **Raymundus** Card. Gurcensis, *admonitio paterna de dignitate sacerdotali super omnes reges, et de virtute orationis ad obtinendam victoriam contra volentes rapere vi et violentia pecunias Deo dicatas.* Mogunt. 1503.

CXXXIII. **Celsus Veronensis** *dissvasoria, ne christiani Principes ecclesiasticos usurpent census.* 1525.

CXXXIV. **Casp. Hedion** *von dem Zehenden, ob und wie man den zu geben pflichtig sei.* 1525.

CXXXV. **Nausea** *de bonis mortuorum clericorum relictis.* Viennae. 1546.

CXXXVI. Idem, *quaestiones et solutiones super bonis per Clericos post mortem relictis.* 1552.

CXXXVII. **Thom. Campegius** *licere sacerdotibus bona temporalia possidere, et Eppis dominium temporale habere.* Venet. 1555.

CXXXVIII. **Petr. Rebuffus** *tractatus de decimis.* Lugd. 1564.

CXXXIX. **Alex. Moneta** *tractatus duo de optione canonica et de decimis.* Marpurgi. 1569.

CXL. **Franc. Sarmenti** *de reditibus ecclesiasticis liber unus.* Romae. 1569.

CXLI. **Mart. Azpilcueta** *apologia sui libri de reditibus eccles.* Romae. 1571.

CXLII. CXLIII. **Redoanus** *de non alienandis rebus Ecclesiae; cum notis* **Petri Ant. de Petra.** Venet. 1572. Prodivit denuo Placentiae. 1589.

CXLIV. **Mart. Navarrus** *de beneficiorum Ecclesiae reditibus.* Romae. 1573.

CXLV. Idem, *de alienatione rerum eccles. et de spoliis clericorum.* Romae. 1573.

CXLVI. **Ant. Marsilius Columna** *tractatus de eccles. redituum origine et iure.* Venet. 1575.

CXLVII. **Statius Achilles** *de reditibus eccles. commentarioli duo.* Romae. 1575.

CXLVIII. **Andreas Hispanus** *de decimis.* Venet. 1584.

CXLIX. **Franc. Ponzinus** *de eccles. reditibus.* Venet. 1584.

CL. **Guil. Redvanus** *tractatus de spoliis eccles.* Romae. 1585.

CLI. **Mart. Azpilcueta** *de parochorum spoliis et beneficiorum eccles. reditibus.* 1586.

CLII. **Bellamera** *de decimis.* Venet. 1587.

CLIII. **Bened. Canophilus** *de rebus Ecclesiae non alienandis.* Venet. 1587.

CLIV. **Alex. Stiaticus** *de rebus Ecclesiae non alienandis.* Bononiae. 1587.

CLV. **Nicol. Torrensis** *de reditibus eccles.* Romae. 1587.

CLVI. **Barthol. Perettus** *de rebus Ecclesiae non alienandis.* Bonon. 1588.

CLVII. CLVIII. **Alphonsus Villagut** O. S. B. *propugnaculum inexpugnabile Ecclesiarum pro sibi reintegrandis bonis stabilibus; — propugnaculum impenetrabile totius libertatis et immunitatis Ecclesiae Sanctae.* Venet. 1589.

CLIX. *Tractatus variorum de decimis.* Colon. 1590.

CLX. **Tyndarus** *de decimis.* Colon. 1590.

CLXI. **Georg. Ferrarius** *de decimis, ministeriis et officiis.* Romae. 1591.

CLXII. **Antonius de Quintana** *Ecclesiasticon de bonis eccles.* Salmanticae. 1592.

CLXIII. **Alph. Villagut** *de rebus ecclesiasticis male alienatis restituendis.* Colon. 1599.

Contra bona ecclesiastica scripsit:

147. **Lauterbach** *de bonis ecclesiasticis, an a laicis recte possideantur?* Vitebergae. 1595.

Pro iure amortisandi:

148. **Petr. Peck** *de amortizatione bonorum a Principe impetranda.* Colon. 1582. Recusus liber Monasterii. 1620.

149. **Magister Aegidius** *de amortizationibus seu de remissione iuris Galliae in bona regni.* Lugduni. 1593.

LITERATURA DE SOCIETATE IESU.

Seculum XVI.

I. Pars Historica.

In recensenda amplissima de Soc. Iesu literatura eum tenebimus ordinem, ut in prima parte, quam *historicam* nominamus, ea enarremus, quae de Constitutione Societatis, quippe de Bullis aliisve S. Sedis Apost. literis, statutis Ordinis, etc. agunt, et maximam partem per ipsos Sacri Ordinis socios literis mandata existunt; in altera autem parte, quam *polemicam* vocamus, chronologice enumeremus scripta, quae contra Societatem et pro eadem vulgata fuerunt: auctores pro Societate romanis, contra eandem vero scribentes arabicis numeris signaturi.

A) Literae Sedis Apostolicae. 1540. ss.

I. **Pauli III** *Papae prima approbatio S. I.* 1540. ‚Regimini militantis Ecclesiae.'

II. Eiusdem, *Facultas, Constitutiones condendi, ac quosvis idoneos ad Soc. admittendi.* 1543. ‚Iniunctum nobis.'

III. Eiusdem, *Facultas concionandi, confessiones audiendi, absolvendi, vota commutandi.* 1545. ‚Cum inter cunctas.'

IV. Eiusdem, *Facultas Coadiutores admittendi, qui possint etiam ad s. ordines promoveri.* 1546. ‚Exponi nobis.'

V. Eiusdem, *approbatio Exercitiorum.* 1548. ‚Pastoralis officii cura.'

VI. Eiusdem, *Privilegia ad Societatis regimen et ministeria.* 1549. ‚Licet debitum.'

VII. **Iulii III** *Papae, Confirmatio Instituti.* 1550. ‚Exposcit debitum.'

VIII. Eiusdem, *confirmatio Privilegiorum Societati concessorum, et aliorum nova concessio.* 1552. ‚Sacrae Religionis.'

IX. **Pii IV** *Papae confirmatio et nova concessio facultatis circa Societatis aedificia.* 1561. ‚Etsi ex debito.'

X. Eiusdem, *confirmatio facultatis conferendi gradus in artibus et Theologia.* 1561. ‚Exponi nobis.'

XI. Eiusdem, *defensio Societatis adversus libellos impios, ad Eppum Augustanum.* 1564. ‚Posteaquam.'

XII. **Pii V** *Papae confirmatio privilegii contra apostatas.* 1565. ‚Aequum reputamus.'

XIII. Eiusdem, *confirmatio Constitutionum circa contractus non capitulariter celebrandos.* 1568. ‚Innumerabiles fructus.'

XIV. Eiusdem, *privilegia circa praelectiones in collegiis, etiam ubi aliae sunt Universitates.* 1571. ‚Cum literarum studia.'

XV. Eiusdem, *declaratio, quod Soc. Iesu ex instituti ratione sit Mendicans.* 1571. ‚Dum indefessae.'

XVI. **Gregorii XIII** *Papae facultas de Conservatoribus Iudicibus assumendis.* 1573. ‚Aequum reputamus.'

XVII. Eiusdem, *approbatio de Horis Canonicis extra chorum recitandis.* 1573. ‚Ex Sedis Apostolicae.'

XVIII. Eiusdem, *Facultates circa librorum prohibitorum usum.* 1575. ‚Exponi nobis.'

XIX. Eiusdem, *Facultas privilegiis utendi.* 1575. ‚Decet Rom. Pontificem.'

XX. Eiusdem, *Facultas medendi circa adustionem et incisionem.* 1576. ‚Unigeniti Dei Filii.'

XXI. Eiusdem, *exemtio Societatis a publicis supplicationibus.* 1576. ‚Quaecunque sacrarum.'

XXII. Eiusdem, *confirmatio facultatis aedificandi et habitandi ubique.* 1576. ‚Salvatoris D. N.'

XXIII. Eiusdem, *facultas alienandi in evidentem utilitatem.* 1576. ‚Apostolicae Sedis.'

XXIV. Eiusdem, *derogatio Cap. Nuper. de Decimis.* 1578. ‚Pastoralis officii.'

XXV. Eiusdem, *de indulgentia plenaria semel in anno in Societatis Ecclesiis lucranda etc.* 1579. ‚Quanta in vinea.'

XXVI. Eiusdem, *restitutio usus altaris portatilis in Missionibus.* 1579. ‚Usum altaris.'

XXVII. Eiusdem, *de Indulgentiis pro Ecclesiis Societatis.* 1579. ‚Cum sicut accepimus.'

XXVIII. Eiusdem, *Facultas aperiendi literas S. Poenitentiariae.* 1582. ‚Exponi nobis.'

XXIX. Eiusdem, *extensio facultatis alienandi ad census redimibiles* etc. 1582. ‚Ex debito pastoralis.'

XXX. Eiusdem, *facultas transeundi ad aliam Religionem.* 1582. ‚Cum alias.'

XXXI. Eiusdem, *facultas de ordinibus a quocunque Antistite suscipiendis.* 1582. ‚Pium et utile.'

XXXII. Eiusdem, *confirmatio nova Instituti S. I.* 1582. ‚Quanto fructuosius.'

XXXIII. Eiusdem, *iterata confirmatio Soc. Iesu.* 1584. ‚Ascendente Domino.'

XXXIV. Eiusdem, *confirmatio exemtionis antiquae rerum et personarum Societatis.* 1584. ‚Satis superque.'

XXXV. Eiusdem, *de illicito secundo transitu ad Carthusiam absque indultu Praepositi Generalis.* 1584. ‚Exponi nobis.'

XXXVI. Eiusdem, *facultas praedicandi etiam iis concessa, qui nondum ad sacros ordines promoti essent.* 1584. ‚Vigore privilegii.'

XXXVII. Eiusdem, *erectio primariae Congregationis in Ecclesia Collegii Romani.* 1584. ‚Omnipotentis Dei.'

XXXVIII. **Sixti V** *Papae Facultas erigendi Scholares Congregationes in Collegiis, Romanaeque aggregandi.* 1586. ‚Superna dispositione.'

XXXIX. Eiusdem, *confirmatio praeviae facultatis.* 1587. ‚Romanum decet Pontificem.'

XL. **Gregorii XIV** *Papae confirmatio Instituti S. I.* 1591. ‚Ecclesiae Catholicae.'

XLI. Eiusdem, *Facultas Novitios admittendi et cum illegitimis dispensandi.* 1591. ‚Exponi nobis.'

XLII. **Clementis VIII** *Papae Facultas usus Bullae Cruciatae quoad eligendum Confessarium.* 1595. ‚Romanus Pontifex.'

De literis Apostolicis extant et scripta aliquot, praeter recensitas Bullas et Breves epistolas:

XLIII. *Literae Apostolicae, quibus institutio, confirmatio, et varia privilegia et indulta Societati Iesu a Sede Apost. concessa continentur.* Romae. 1559. Prima editio, eaque rarissima. Altera editio est de a. 1568. Tertia de a. 1587. Quarta de a. 1587. omnes Romanae. Quinta de a. 1598. et Neapoli et Romae vulgata.

XLIV. *Indulgentiae nonnullae, quas personae S. I. consequi possunt virtute communicationis privilegiorum et gratiarum, quam habent cum aliis Religionibus et piis locis.* Romae. 1569.

XLV. *Literae Apostolicae, quibus variae facultates ac indulgentiae Religiosis S. I. conceduntur.* Romae. 1583.

XLVI. *Compendium privilegiorum et gratiarum Soc. Iesu.* Romae. 1584.

XLVII. *Literae apostolicae, quibus variae facultates et indulgentiae Religiosis S. I. et aliis Christi fidelibus in Indiarum Orientalium et Occidentalium provinciis conceduntur.* Romae. 1585.

XLVIII. *Breve compendium privilegiorum et gratiarum S. I. ex maiori compendio extractum.* Romae. 1586.

XLIX. **Fr. Bonaventura** S. I. *de votis Soc. I. cum explicatione Extravagantis Gregorii XIII, quae incipit ‚Ascendente Domino,' in qua Pontifex Institutum Societatis declarat, et denuo confirmat.* 1592.

B) Constitutiones et Regulae S. I. 1558. ss.

L. *Constitutiones Soc. Iesu.* Romae. 1558. Princeps editio, a *S. Ignatio* hispanice conscripta, et a P. *Polanco* latine reddita.

LI. *Primum ac generale Examen iis omnibus, qui in Societatem Iesu admitti petent, proponendum.* Romae. 1558.

LII. *Declarationes et annotationes in Constitutiones S. I.* Romae. 1559.

LIII. *Constitutiones Soc. I.* Romae. 1559.

LIV. *Constitutiones Soc. I. cum earum Declarationibus.* Romae. 1570. 1577. 1583.

LV. *Constitutiones et Declarationes Examinis generalis S. I.* Romae. 1570. 1577.

LVI. *Quaedam ex Constitutionibus S. I. excerpta.* Romae. 1567. Alia editio est Neapolitana de a. 1568.

LVII. *Regulae communes, quae ad privatum cuiusque bonum spectant.* Romae. 1567.

LVIII. *Quaedam ex Constitutionibus S. I. excerpta. Ex Typographia Collegii Virdunensis S. I.* 1572.

LIX. *Regulae Soc. I.* Romae. 1580. — Venetiis. 1580. —

Rursum Romae. 1582. — Virduni. 1582. — Burgis. 1583. — Duaci. 1584. — Romae. 1590. — Dilingae. 1599. Italice : *Regole della Comp. di Gesu.* Roma. 1580. — Venetia. 1580. — Roma. 1582. — Germanice : *Regel der Soc. Jesu.* Dilingen. 1583. ac iterum a. 1592.

C) Literae et ordinationes Praepositorum Gen. 1547. ss.

LX. **Ignatii** (primi Pr. Gen.) *Epistola de perfecta obedientia, praecipue erga Superiores immediatos.* Romae. 1547.

LXI. Eiusdem, *epistola ad Conimbricenses de fervore divini servitii.* 1547.

LXII. **Iac. Laynez** *epistola ad Missionarios Indiae.* 1558.

LXIII. **Fr. Borgiae** *epistola ad Socios Aquitaniae.* 1569.

LXIV. **Claudii Aquaviva** quintuplex litera partim de studio verae perfectionis, partim de zelo in Missionibus Sacris. 1583—1599.

LXV. *Ordinationes Praep. Generalium communes toti Societati. Auctoritate Congregationis V recognitae et contractae.* Romae. 1595.

D) Canones et decreta Congregationum Gener. 1568. ss.

LXVI. *Decreta I et II Congregationis Gen. S. I. et Canones II Congr. Gen.* Romae. 1568.

LXVII. *Canones trium Congregationum Gen. S. I.* Romae. 1573.

LXVIII. *Canones Congregationum Gen. S. I. cum aliis nonnullis ad praxim pertinentibus.* Romae. 1581. Rursum Romae. 1590.

LXIX. *Canones quintae Congr. Gen. auctoritate eiusdem confecti.* 1599.

E) Annuae Literae. 1581. ss.

LXX. *Annuae literae Soc. Iesu : ad Patres et Fratres eiusdem Societatis.* Romae. 1583—1594. Initium sumunt lite-

rae hae, ad historiam Soc. pertinentes, in anno 1581, et desinunt in a. 1591. Nam epistolae reliquorum Seculi XVI annorum sequente seculo typo commissae, ad Literaturam Seculi XVII. spectant.

F) Ratio Studiorum. 1586. ss.

LXXI. *Ratio atque institutio studiorum per sex Patres ad id iussu Praepositi Gen. deputatos conscripta.* Romae. 1586. Altera editio Romana de a. 1591. Tertia Neapolitana a. 1598.

LXXII. **Franc. Catinii** *Universitatum totius orbis et collegiorum omnium Societatis libellus.* Turnoni. 1586.

G) De SS. Missionibus. 1545. ss.

LXXIII. *Copie d' une lettre missive des Indes par* **Fr. Xavier** *a son prevost* **Egnace de Loyola.** Paris. 1545.

LXXIV. **Epistolae Indicae,** *in quibus luculenta extat descriptio rerum nuper in India Orientali praeclare gestarum a Theologis Soc. I. qui paucis abhinc annis infinita Indorum millia Christo Iesu Christique Ecclesiae mirabiliter adiunxerunt.* Ingolstadii. 1563.

LXXV. **Epistolae Indicae** *de stupendis et praeclaris rebus, quas Divina Bonitas in India et variis Insulis per Societatem nominis Iesu operari dignata est, in tam copiosa gentium ad fidem conversione.* Lovanii. 1566. Opus hoc continet plures epistolas *Apostoli Indiarum Fr. Xaverii.*

LXXVI. **Epistolae Iapanicae,** *de multorum gentilium in variis Insulis ad Christi fidem per Societatis nominis Iesu Theologos conversione: in quibus etiam mores, leges, locorumque situs luculenter describuntur.* Lovanii. 1569. Liber iste pariter plures recenset Francisci Xav. literas.

LXXVII. **Epistolae Iapanicae.** *Pars altera.* Lovanii. 1569.

LXXVIII. **Epistolae Indicae et Iapanicae** *de multarum gentium ad Christi fidem per Soc. Iesu conversione. Item de Tartarorum potentia, moribus, et totius pene Asiae religione. Tertia editio castigatior et auctior.* Lovanii. 1570.

LXXIX. **Eman. Acosta** *rerum a Soc. Iesu in Oriente*

gestarum ad annum usque a Deipara Virgine 1568 Commentarius. Accessere de Iaponicis rebus Epistolarum libri IV. Dilingae. 1571.

LXXX. **Ioan. Petr. Maffeius** *selectarum epistolarum ex India libri IV.* Olyssipone. 1571.

LXXXI. *Historia rerum a Soc. I. in Oriente gestarum. Accessere de Iaponicis rebus libri IV, et recentium de rebus Indicis epistolarum liber.* Paris. 1572.

LXXXII. **Acosta** *de rebus Indicis Commentarius. De Iaponicis rebus epistolarum libri V. Accessit etiam specimen quoddam literarum vocumque Iaponicarum.* Neapoli. 1573.

LXXXIII. *Rerum a Soc. I. in Oriente gestarum volumen, continens historiam iucundam lectu omnibus christianis. Nunc pluribus ultra omnes editiones priores locupletatum.* Coloniae. 1574.

LXXXIV. *Brevis Iaponiae insulae descriptio ac rerum quarumdam in ea mirabilium a Patribus S. I. nuper gestarum succincta narratio. Item insigne quoddam martyrium, quod in Africa quidam pro christiana religione catholica invicta constantia subiit.* Coloniae. 1582.

LXXXV. *Iaponorum Regum legatio Romae coram Summo Pontifice Gregorio XIII 23 Mart. 1585 habita. Addita etiam est brevis in calce descriptio Insulae Iaponicae.* Romae, Bononiae, Cracoviae. 1585.

LXXXVI. *Acta Consistorii Gregorii XIII Papae exhibita regum Iaponicorum Legatis.* Romae. 1585. item Aug. Trevir. 1585.

LXXXVII. *Oratio nomine legatorum Iaponiae habita in publico Consistorio Romano.* Romae. 1585.

LXXXVIII. **Casp. Coelius** *Epistola de Iesuitarum rebus gestis in insulis Iaponicis.* Dilingae. 1586.

LXXXIX. *Historischer Bericht, was sich in den Jahren 1577—1581. in Bekehrung der gewaltigen Landschaft und Insel Japon in politischen und religiösen Sachen zugetragen.* Dillingen. 1586.

XC. **I. P. Maffei** Bergomatensis, *historiarum Indicarum libri XVI. Selectarum item ex India epistolarum eodem interprete libri IV.* Florentiae. 1588.

XCI. *Historiarum Indicarum libri XVI. Selectarum epi-*

stolarum ex India libri IV. ‚I. Petro Maffeio' interprete. Eiusdem de 52 e Societate Iesu, dum in Brasiliam navigant, pro catholica fide interfectis epistolae duae. Item vita Ignatii Loyolae. Venetiis. 1588. — Lugduni. 1589. — Coloniae. 1589. ac rursum 1590.

XCII. **Maffei** *Verzeichniss und Beschreibung der Dinge, so von den Jesuiten in Orient von 1542—1568. gehandelt worden. Aus dem Portugiesischen.* Ingolst. 1588.

XCIII. **Ios. de Acosta** S. I. *de natura novi orbis libri duo, et de promulgatione Evangelii apud barbaros, sive de procuranda Indorum salute libri VI.* Salmanticae. 1589.

XCIV. **G. Huysman** *narrationes rerum Indicarum ex literis PP. Soc. I. desumtae.* Lovanii. 1589.

XCV. **Eduard. de Sande** S. I. *de missione legatorum Iaponensium ad Romanam Curiam, rebusque in Europa ac in toto itinere animadversis dialogus, ex ephemeride ipsorum legatorum collectus et in sermonem latinum versus. In Macaënsi portu Sinici regni.* 1590. Latine et Iaponice.

XCVI. **Fr. Bencius** *quinque Martyres Soc. I. in India. Poëma heroicum.* Romae. 1592.

XCVII. *De trium Regum Iaponicorum legatis, qui Gregorio XIII obedientiam publice praestiterunt.* Antverpiae. 1593.

XCVIII. *Epistolae Indicae et Iapanicae.* Antverpiae. 1593.

XCIX. **Casp. Spitelli** S. I. *brevis et compendiosa narratio Missionum quarumdam Orientis et Occidentis.* Antverpiae. 1593.

C. **Horatius Tursellinus** S. I. *de vita Francisci Xaverii, qui primus e S. I. in India et Iaponia Evangelium promulgavit.* Romae. 1594.

CI. Idem, *de vita Fr. Xaverii, qui primus e S. I. in Indiam et Iaponiam Evangelium invexit, libri VI.* Antverpiae. 1596. et Leodii. 1597.

CII. *Literae annuae Iaponenses a. 1591 et 1592: quibus res memoratu dignae, quae novis christianis ibidem toto biennio acciderunt, recensentur, a ‚Lud. Frois' ad Generalem S. I. conscriptae; nunc ex lingva Italica in Latinam traductae.* Coloniae. 1596.

CIII. **Ios. Anchieta** S. I. *Brasilica Societatis historia, et vitae clarorum Patrum, qui in Brasilia vixerunt.* 1597.

CIV. **Ioan. Peruschus** S. I. *historica relatio de potentissimi Regis Mogor, a magno Tamerlane oriundi, vita, moribus, et summa in Christianam Religionem propensione: deinde de omnium Iaponiae regnorum, quae uni nunc monarchae Quabacundono parent, proxima ad Regnum Christi conversione. Collecta ex epistolis a. 1592—1595. inde datis.* Moguntiae. 1598.

CV. *Nova relatio historica de statu rei christianae in Iaponia, et de Quabacundoni, h. e. monarchae Iaponici trucidatione; binis epistolis ab ‚Aloysio Frois' S. I. a. 1595. datis comprehensa.* Moguntiae. 1598.

CVI. *Historica relatio de legatione Regis Sinensium ad Regem Iaponum.* Romae. 1599.

CVII. **Lud. Frois** S. I. *de rebus Iaponicis historica relatio, eaque triplex: 1. de gloriosa morte XXVI crucifixorum; 2. de legatione Regis chinensium ad Regem Iaponiae, et de prodigiis legationem antegressis; 3. de rebus per Iaponiam a. 1596. a Soc. Iesu durante persecutione gestis.* Mogunt. 1599.

CVIII. *Iaponicae tres literae de XXVI personis crucifixis, et de miraculis Iesuitarum a. 1596. in Iaponia factis.* Mogunt. 1599.

Praeter recensita opera lucem adspexerant admodum multa scripta de Missionibus in Asia, et Africa item America lingvis apud gentes diversas usitatis concinnata, e quibus doctus Iesuita **Carayon** in sua ‚Bibliographia historica S. I. Paris. 1864.' 125 et amplius recenset.

H) De Sacris Exercitiis. 1548. ss.

CIX. *Exercitia spiritualia.* Romae. 1548. Prima editio, latine per *Andream Frusium* S. I. procurata.

CX. *Directorium Exercitiorum spir. S. Ignatii, P. Claudii auctoritate confectum, cura et recognitione perfectum, et Instituto S. I. insertum.* Romae. 1558.

CXI. *Exercitia spiritualia ‚Ignatio de Loyola' S. I. institutore et primo Generali Praeposito auctore.* Viennae Austr. 1563.

CXII. **Fr. Garsia de Cisneros** Abbas, *Exercitatorium spirituale monasticum Benedictinum.* Salmanticae. 1571. Iuxta Ignatiana Exercitia. Prius lingva hispanica prodivit.

CXIII. *Exercitia spiritualia ‚Ignatio de Loyola.' auctore.* Burgis. 1574.

CXIV. *Exercitia spiritualia ‚Ignatii de Loyala.'* Romae. 1576. et iterum 1596.

CXV. *‚Ignatii de Loyola.' Exercitia spiritualia.* Vilnae. 1583. — Duaci. 1586. — Hispali. 1587. — Valentiae. 1598.

CXVI. *Les Exercices de la vie spirituelle.* Paris. 1585.

CXVII. *Directorium Exercitiorum spiritualium ‚Ignatii de Loyola.'* Romae. 1591. — Ingolstadii. 1592. — Valentiae. 1599.

CXVIII. **Avila** S. I. *Annotationes praeclarae in librum Exercitiorum S. P. Ignatii.* 1599.

D) De S. Ignatio fundatore. 1572. ss.

CXIX. **Petr. Ribadeneira** S. I. *vita ‚Ignatii Loyolae' S. I. fundatoris, libris V comprehensa, in quibus initia ipsius Societatis ad annum usque 1556.* explicantur. Neapoli. 1572.

CXX. Idem, *Vida del P. Ignacio de Loyola, fundador de la Religion de la Compania de Iesus. Escripta en Latin, y traduzida en Romance.* Madrid. 1583. ac rursum 1586.

CXXI. **I. Petr. Maffeius** S. I. *de vita et moribus Ignatii Loyolae, qui Societatem Iesu fundavit, libri III.* Romae. 1585. Opus saepissime recusum.

CXXII. *Vita Ignatii Loyolae, qui Religionem Clericorum S. I. instituit, a ‚Petro Ribadeneira' sacerdote S. I. pridem conscripta, et nunc denuo recognita et locupletata.* Matriti. 1586. — Antverpiae. 1587. — Ingolstadii. 1590.

CXXIII. **Giov. Giolito de' Ferrari** *vita del P. Ignatio Loyola — descritta dal P. Ribadeneira, — tradutta nell' italiana.* Venetia. 1586, et iterum 1587.

CXXIV. **Ferd. Alber** S. I. *Historia von dem Leben und Wandel Ignatii Loyola, Anfängers und Stifters der Religion, die Societät Jesu genannt; erstlich von P. Ribadeneira beschrieben, — in unsere hochteutsche Sprache versetzt.* Ingolstadt. 1590.

CXXV. *Vida del P. Ignacio de Loyola, y de los Padres Diego Laynez, y Francisco de Borja.* Madrid. 1594.

CXXVI. **Michel d' Esne** *les trois livres de la vie du P.*

Ignace de Loyole, qui a fondé la Compagnie de Jesus. Traduicts du latin du P. Maffee. Douay. 1594.

CXXVII. *La Vie du P. Ignace de Loyole, fondateur de la Comp. de Jesus. Nouvellement traduicte du Latin du P. Ribadeneira et enrichie de plusieurs choses tirées du P. Maffee.* Avignon. 1599.

II. Pars Polemica.

1543—1556.

1. *Anatomia Societatis Iesu, seu probatio spiritus Iesuitarum. Item arcani imperii Iesuitici cum instructione secretissima pro superioribus eiusdem, et deliciarum Iesuiticarum specimina, tandem divina oracula de Societatis exitu.* 1543.

2. **Censura Facultatis Sorbonicae** *de Iesuitis.* 1554. In hac Censura de Societate Iesu pronunciatur : eam videri in negotio fidei periculosam, pacis Ecclesiae perturbativam, monasticae religionis eversivam, et magis ad destructionem quam ad aedificationem.

3. **Ios. Wigand** *Widerlegung des Jesuitischen Catechismi ‚Summa doctrinae christianae' genannt.* Magdeb. 1556. Contra Catechismum *Canisii.*

CXXVIII. **Mart. Olavius** S. I. *responsio ad decretum Sorbonicum.* 1556. Confutatio censurae Parisinae supra nominatae.

1560—1569.

4. **Matth. Flaccius** *ethnica Iesuitarum doctrina de expiatione peccatorum et iustificatione.* 1560.

5. **Decretum Possiacense** *Ecclesiae Gallicanae.* 1561. Mitius quidem sonat decreto Sorbonico, sed tamen improbat Societati, quod se a ‚Iesu' nominet, neque censet eam ut distinctum Regularem Ordinem, verum duntaxat ut Collegium quodpiam aut Societatem recipiendam.

6. **Mart. Chemnitzius** *theologiae Iesuitarum praecipua capita, ex quadam ipsorum censura, quae Coloniae a. 1560. edita est, adnotata.* Lipsiae. 1562. Censura, de qua hic sermo est, concernebat catechismum *Monhemii.*

7. **Etienne Pasquier** *Plaidoye pour l' Université de Paris, contre les Iesuites.* Paris. 1564.

8. **Chemnitzius** *Examen wider die Cöllnische Jesuitische Censur nach der Richtschnur des göttlichen Worts.* Leipzig. 1566.

9. **Luc. Osiander** *Warnung vor der falschen Lehre und pharisäischen Gleisnerey der Jesuiten.* Tübingen. 1568.

10. **Guil. Bidembach** *consensus Iesuitarum et Christianorum in doctrina religionis.* Tubingae. 1568.

11. **Gonsalvi** *der Hispanischen Inquisition, und Jesuiten Ränke und Practiken.* Heidelb. 1569.

CXXIX. **Steph. Agricola**, (primum apostata, sed dein ad fidem reversus) *für die Gesellschaft Jesu gegründete Verantwortung und Entschuldigung auf etliche neue Anklagen und Erdichtungen.* Cöln. 1560.

CXXX. *Response a une epistre liminaire de ‚Pierre Viret' ministre des reformez de Lyon, en faveur de ceux de la Comp. de Iesus.* Lyon. 1565.

CXXXI. **Iac. Payva** Lusitanus, *de Societatis Iesu origine libellus, contra Chemnitii cuiusdam petulantem audaciam.* Lovanii. 1566.

CXXXII. *Societatis Iesu defensio adversus obtrectatores, ex testimonio et literis Pii IV P. M. ‚II Tim. 3: omnes, qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur.'* Lovanii. 1566.

1570—1579.

12. *Istis formistis Ingolstadii formatis, Monaci probatis, et Regenspurgi coronatis.* 1570. Satyra adversus Soc. I.

13. **Osiander** *Bericht, wie ein Christ auf die 27 päbstische Artikel, so die Jesuiten den bedrängten Christen in Deutschland in Verfolgungen vorzuhalten pflegen, antworten solle.* Tübingen. 1571.

14. **Donatus Gotvisus** *fides Iesu et Iesuitarum, h. e. collatio doctrinae Iesu cum doctrina Iesuitarum.* Argentorati. 1573.

15. **Pauli Albutii** *epistola ad Iesuitas, in qua de rebus*

gravissimis et lectu dignissimis tractatur. Lutetiae Paris. 1573. — Basileae. 1581.

16. **Sebast. Spradler** *Ablehnung der Scheingründe der Jesuiten, die Leute von der rechten Religion abzuhalten.* Tübingen. 1574.

17. **Guil. Hassus Rodingus** *contra impias scholas Iesuitarum, et eos, qui suos pueros ipsis informandos committunt, ad Christianos homines oratio.* Heildelb. 1575.

18. **Boquinus** *assertio veteris ac veri Christianismi adversus novum et fictum Iesuitismum seu Societatem Iesu.* 1576. Auctor erat Professor Heidelbergensis.

19. **Iac. Heerbrand** *refutatio defensionis assertionum Iesuiticarum.* Tubingae. 1577.

20. **Etienne Pasquier** *le Catechisme des Jesuites, ou le mystere d' Iniquite, revelé par ses Supposts, par l' Examen de leur Doctrine, mesme selon la croyance de l' Eglise Romaine.* Ville-Franche. 1577.

21. **Donatus Wisart** Trivonensis, *fides Iesu et Iesuitarum, h. e. collatio doctrinae D. N. Iesu cum doctrina Iesuitarum, collecta ex S. Literis, Patrum scriptis, ac Iesuitarum libris, et per fidei articulos disposita. Item iuramentum papisticum, continens Capita pontificiae religionis cum confutatione eiusdem. Cum praefatione* **Ioannis Marbachii.** 1578. Nova editio libri paulo ante citati, cuius auctor se ‚Wisartum' nominat, cum prius ‚Gotvisum' se dixisset.

22. *Breve colloquium Iesuiticum, toti orbi christiano, et urbi potissimum Caesareae Viennensi ad recte cognoscendam, hactenus non satis perspectam, Iesuitarum religionem utilissimum: habitum a* **Paulo Florenio** *cum* **Christiano Francken.** Lipsiae. 1579. *Francken* e Soc. Iesu excessit, et plura contra eandem opuscula in lucem emisit.

CXXXIII. **Adam Walasser** *von dem grossen Laster der Nachredner und Verläumder, mit angehängtem wahrhaftigen Bericht von der Societät Jesu von wegen scheusslicher Schriften und Gemälde wider die Jesuiter fälschlich erdichtet und in Druck ausgegangen.* Dillingen. 1570.

CXXXIV. **Ioan. Perellius** *dialogus de catholica doctrina,*

deque rebus Societatis Iesu, adversus contumelias ‚Rodingi Hassi.‘ Ingolst. 1576.

CXXXV. Idem, *Gespräch von der Jesuiter Lehre und Wesen, Thun und Lassen, wider die Schmäh- und Lästerworte, die ein Sacramentirer aus Hessen, ‚Wilh. Roding,‘ in der Franciscanerschule zu Heidelberg, den Jesuiten boshaftig zugemessen hat. Durch* **J. Götz** *verteutscht.* Ingolst. 1576.

CXXXVI. **Franc. Turrianus** S. I. *apologeticus contra ‚Boquinum,‘ Biturigum sectae Zwinglianae, nominis eiusdem Societatis Iesu calumniatorem.* Colon. 1578.

CXXXVII. *Dialysis assertionum ‚Iacobi Niemoievii‘ contra Iesuitas.* Posnaniae. 1579.

1580—1589.

23. *Doctrinae Iesuitarum praecipua capita, a doctis quibusdam theologis retexta, solidis rationibus testimoniisque SS. Scripturarum et doctorum veteris Ecclesiae confutata. Rupellae apud Theophilum Regium.* 1580. Liber hic continet opuscula *Chemnitii, Boquini,* et *Gotvisi,* superius iam citata, omnia impia et conviciis calumniisque plena tum contra S. Sedem, tum contra Soc. Iesu.

24. *Vom Ursprung und wunderlichen Herkommen des heiligen Ordens der Jesuiter.* 1580.

25. **Chr. Francken** (apostata) *Colloquium Iesuiticum. Adiecta huic nonnulla sunt paradoxa tum de Iesuitarum aptolatria, tum etiam de praedestinatione.* Basileae. 1580. Nova et auctior editio.

26. Idem, *Epistola, in qua deplorat suum a Societate Iesu et Ecclesia Cath. discessum, eiusque fidem ac religionem a se temere oppugnatam.* Viennae. 1581.

27. **Jesuwalt Pickhart** *Bienenkorb des heil. Röm. Reichs Immenschwarms, sammt Läuterung der heil. Röm. Kirche Honigweben, Fegfeuerung der Immenstöcke.* Christlingen bei Ursino Gottgewinn. 1581.

28. **Georg. Nigrinus** *Gegensatz, Antithesis und Vergleichung der Lehre, Glaubens und Lebens Jesu und der Jesuiten, d. i. Christi und Antichristi.* Argentor. 1581.

29. **Adamus Blacvood** *Apologia pro regibus, qua re-*

gii nominis amplitudo et imperii maiestas ab haereticorum famosis libellis et perduellium iniuriis vindicatur. Pictavis. 1581. Contra Iesuitas.

30. **Boquin** *Defence of the old and true Profession of Jesuites. Translated by T. G.* London. 1581.

31. *Onguant pour la brulure, on le secret pour empescher les Iesuites de bruler les livres.* Cologne. 1581.

32. **Laur. Humfredus** *Pharisaismus vetus et novus, sive de fermento Pharisaeorum et Iesuitarum. Concio in festo Cinerum* a. 1582.

33. **Phil. Heilbrunner** *Spiegel, darin zugleich die Jesuitische Apologia an den König in Frankreich, wie auch ‚Conrad Vetters' Antwort wider den unschuldigen Luther und des Meyrhöfers, Praedicanten Spiegel abgefertigt worden.* Augsburg. 1582.

34. **Dominicus Montanus** *Jesuiter-Spiegel, darin zu schen, wie ihre Lehre in allen Artikeln der Lehre unsers Herrn J. C. nach dem sie doch wollen genennet seyn, stracks zuwider ist.* Erfurt. 1582.

35. **L. Helmbold** *der Jesuiter-Orden reimweise beschrieben.* Mühlhausen. 1583.

36. *Pieces pour l' Universite de Louvain contre les Jesuites de l' annee* 1583.

37. *Doctrinae Iesuitarum praecipua capita. Altera editio priore emendatior et duplo auctior.* Rupellae. 1584.

38. **L. Humfredus** *concio de vitando fermento Pharisaeorum et Iesuitarum.* Rupellae. 1585.

39. Idem, *de praxi Pontificis Romani et legatione Iesuitarum in Anglia.* Rupellae. 1585.

40. Idem, *confutatio Puritano-Papismi, seu doctrinae Iesuiticae.* Rupellae. 1585.

41. *Characteres Iesuitarum, i. e. Notae ex Prophetarum, Apostolorum, et Apostolicorum virorum scriptis per Centurias collectae, quibus novae illius Societatis, sibi nomen Iesu falso tribuentis, facies et artes ad vivum depictae repraesentantur.* 1585.

42. *Doctrinae Iesuiticae praecipua capita. Tomus alter, scripta quaedam continens, in quibus Iesuitarum sophismata*

solidis rationibus, testimoniisque SS. Scripturarum et doctorum veteris Ecclesiae refelluntur. Rupellae. 1585.

43. *Doctrina Iesuitarum a Theologis reformatis confutata. 5 vol.* Rupellae. 1585—1589.

44. *Eine sehr nothwendige, treuherzige und wohlgemeinte Warnungsschrift an alle Chur- und Fürsten, Stände und Städte des heil. Reichs teutscher Nation, auch alle andern christlichen Potentaten.* etc. 1585.

45. *Gratianus anti-Iesuita.* 1585. 1588.

46. **Iac. Pieton v. Schambrue** *von dem Jesuitischen Geist und ihrem Gewissen.* 1586.

47. **Paul Floreni** *Jesuitisches Gespräch mit ‚Chr. Francken.'* Basel. 1586. Ex latino (1579) versum.

48. **I. Conr. Ulmer** *neuer Jesuwiterspiegel, darin durch 3 schöne Bücher und ein lustiges Gespräch ihre Lehre, Glauben und Leben aus ihren eigenen Schriften klärlich vor Augen gestellt, und mit Zeugnissen der heil. Schrift und der alten Kirchenväter ausführlich widerlegt wird.* Basel. 1586.

49. **Chemnitii** *Bericht von der Jesuiten Ursprung.* Basel. 1586. Ex latino.

50. **Osiander und Philadelphus** *Warnung vor der Jesuiter blutdürstigen Anschlägen und Praktiken, durch welche sie die reine evang. Lehre auszutilgen, und des Antichrists tyrannysches Joch der Christenheit widerum aufzudringen unterstehen.* Tübingen. 1586.

51. *Mörderische Geschichte der Jesuiten. Wahrhaftige, erbärmliche und unerhörte Thaten durch die Jesuwiter geschehen zu Krakau in Polen.* Danzig. 1586.

52. **Bidembach** *Consens der Jesuiten und der Christen in der Lehre der Religion.* Basel. 1586. Ex latino anni 1568.

53. **Elias Hasenmüller** *historia Iesuitici ordinis, in qua de Soc. Iesuitarum auctore, nomine, gradibus, incremento, vita, votis, privilegiis, miraculis, doctrina, morte etc. tractatur.* Francof. 1588.

54. **P. Ayrault** *De la puissance paternelle.* Tours. 1589. Opusculum dirigitur ad Iesuitam.

55. **I. Schopff** *Bericht, wie übel die Lehre der Jesuiten mit der Lehre Christi übereinstimme.* Tübing. 1589.

56. **Chemnitius** *theologiae Jesuitarum brevis ac nervo-*

sa descriptio et delineatio, ex praecipuis capitibus censurae ipsorum, quae a. 1560 Coloniae edita est, notata. Rupellae. 1589. Nova editio libri iam a. 1562. evulgati.

57. **Boquinus** *assertio veteris ac veri christianismi adversus novum et fictum Iesuitismum.* Rupellae. 1589. Pariter nova editio ex a. 1576.

58. **Holder** *Bericht von dem überkunstreichen Buch des wahnwitzigen Probstes zu Pellan in der Steiermark, Dr. Peter Schuehitsch, aus welchem zu sehen, dass gedachter Doctor birnkrank, und die Jesuiter, als sie ihm zum Patron bewilligt, einen Narren über Eier gesetzt.* Tübing. 1589.

59. *Doctrinae Iesuitarum capita varia a doctis auctoribus confutata. 6. Vol.* Rupellae. 1589.

CXXXVIII. *Dialysis assertionum ‚Iacobi Niemojewski' contra Iesuitas editarum.* Posnaniae. 1580.

CXXXIX. *Tractatus continens responsiones ad argumenta eiusdem Iacobi.* Posnaniae. 1580.

CXL. *Vera relatio de colloquio Iacobi Niemojewski cum Francisco Toleto.* Posnan. 1582.

CXLI. **Vitus Miletus** *Augenschein des Jesuiter-Spiegels, so neulich zu Erfurt in Druck ausgegangen, darin hell angezeigt wird, was solcher vermeinter Jesuiterspiegel für ein Spiegelfechtung sey.* Cöln. 1582.

CXLII. **Georg. Scherer** S. I. *Rettung der Jesuiter Unschuld wider ‚Lucam Osiander.'* Ingolstadt. 1586.

CXLIII. **Petr. Hansonus** Saxo, *Offenbarung der neuerschrecklichen und teufelischen Landlügen, so dieses 1586 Jahr wider die Societät Jesu im Reich und andern Landen hin und her ausgesprengt worden.* Freiburg. 1586.

CXLIV. *Wahrhafte königliche und andere beständige Zeugnisse wider die ausgebreitete erdichtete neue Zeitung und unerfindliche Anziehung beschuldigter Thaten, damit etliche Patres S. I. zu Krakau in Polen gefänglich eingezogen, nach Nilo geführt, und daselbst gerichtet worden seyn sollen, mit Unschuld und falschem Grund angegeben worden.* Mainz. 1586.

CXLV. **Greg. Roseffius** S. I. *Antwort und Ehrenret-*

tung auf die ehrenrührige, im Recht und Römischen Reich verbotene Schmachschrift ‚Lucae Osiandri', die er intitulirt: Warnung vor der Jesuiter etc. Ingolstadt. 1586.

CXLVI. Idem, *wohlgegründete erneuerte Antwort und Ehrenrettung auf ‚Lucae Osiandri' Warnung vor der Jesuiter* etc. Ingolst. 1586.

CXLVII. **Christoph. Rosenbusch** *Replica auf des Calumnianten ‚Lucae Osiandri' Verantwortung wider die Jesuiter.* 1586. Auctor idem cum priore, mutato solum nomine.

CXLVIII. Idem, *Declaration der untüchtigen unwahrhaften Abfertigung ‚Lucae Osiandri' Praedicanten.* 1588.

CXLIX. Idem, *apologia pro Soc. Iesu contra Osiandrum.* Ingolts. 1588.

1590—1599.

60. **Iac. Andreae** *ein christliches Gespräch eines gutherzigen Präsidenten, lutherischen Prädicanten, und Jesuiten von der kath. apost. christl. Kirche, was dieselbige sey, und ob die lutherischen Prediger, oder der Pabst mit seiner Priesterschaft von derselbigen abgefallen.* Tübing. 1590.

61. **Equitis Poloni** *in Iesuitas actio prima.* 1590.

62. *Decreto della Ser. Republ. de* **Venezia** *contra i Gesuiti.* 1591.

63. **Hunnii** *examen assertionum Iesuiticarum.* 1591.

64. **Iessen** Comte de Malte, *Monologie des Iesuites.* Caën. 1592.

65—78. *Libelli supplices Summo Pontifici Clementi VIII oblati pro reformatione Soc. Iesu.* 1593. Libelli hi finguntur ab ipsa Societate concinnati, in variis eiusdem provinciis, quorum tamen falsitas ac suppositio manifesta est. Erant sequentes: 1. *Pro Soc. Iesu ad Clementem VIII P. M.* 2. *SS. Patri et P. M. Clementi VIII, soli et in manu propria, Memoriale.* 3. *SS. D. N. Clem. VIII P. M. clausura sigillata sigillo parvo nominis Iesu circumdato corona spinea, cum subscriptione: ‚Iac. Cariddi.'* 4. *SS. D. N. etc. Cum sigillo Iesu e Provincia Rheni, et subscriptione: ‚Iac. Ernfelderi.'* 5. *Similis libellus e provincia Mediolanensi cum subsciptione: ‚Bern. Rossignolii.'* 6. *E provincia Neapolitana cum 27 subscriptionibus.* 7. *Nomine Con-*

gregationis provincialis Venetae. 8. *E provincia Belgica cum subscriptione ‚Oliverii Manarei.‘* 9. *E provincia Franciae cum subscriptione ‚Ioan. Castellarii.‘* 10. *E provincia Aquitaniae cum subscriptione ‚Lud. Richeomi.‘* 11. *E provincia Superiori Germanica.* 12. *E provincia Poloniae cum subscriptione ‚Pauli Boxa.‘* 13. *E provincia Austriaca cum subscriptione ‚Ioan. Vivarii.‘*

79. **Erasmus Milius** *bona nova de historia Ordinis Iesuitici.* Tubingae. 1593.

80. **P. Ayrault** *de la puissance paternelle, contre ceux qui sous couleur de religion, vollent les enfants a leurs peres et meres.* Ed. II. Tours. 1593. Prima ed. occurrit 1589.

81. **P. Aerodius** quaesitor Andegavensis, *de patrio iure, ad filium pseudo-iesuitam.* Paris. 1594.

82. **Andr. Chrastovius** *bellum Iesuiticum, sive 205 contradictionum Iesuiticarum index de Eucharistia, Antichristo, et missa.* Basileae. 1594.

83. 84. **Hasenmüller** *Iesuiticum ieiunium, sive commentatio historica de Iesuitarum ieiunio et exercitiis. Edita a* **Polycarpo Lysero.** *Adiecta est* **Dan. Crameri** *oratio continens descriptionem Papae Romani.* Francof. 1595. Prodivit etiam germanice : *Nothwendige und zuvor unerhörte Erzählung des unchristlichen Fastens der verdächtigen Jesuiter. Ins Deutsche gebracht durch* **Melch. Leporinum.** Frankf. 1596.

85. **Nauntelius** (D. Rheminginus) *Prob der Jesuiter nach Romanischem Schrott und Korn : darin als in einem Spiegel zu sehen, wie unrechtmässig sich dieselben des Tituls der Societät Jesu anmassen.* 1595.

86. *Wahre Abconterfeyung der schädlichen und erschrecklichen Secte der Jesuiter.* 1595.

87. *‚Confirmatio‘ gegen und wider die Jesuiten, aus vielen alten Chronicis gezogen. Aus dem Lat. ins Deutsche versetzt durch* **Eybenhold.** 1596.

88. *Jesuiter-Spiegel, d. i. kurze Anzeige, daraus zu sehen, wozu der Jesuitenorden gestiftet.* 1596.

89. **Georg Heckel** *Bericht, welchergestalt die Jesuiten mit den Päbsten, Prälaten, Fürsten, gemeinem Volk, der Jugend, auch mit sich selbst untereinander umzugehen pflegen.* Frankf. 1596.

90. *Jesuiter-Spiegel sammt einem Auszug von der Jesuiter Geheimnissen.* 1596.

91. **Hier. de la Nuza** O. Praed. Provincialis Aragoniae, *Libellus supplex ad Philippum II Hispan. Regem, quo ostendit Iesuitas, novitatibus intendentes, causas esse turbarum in Ecclesia Dei existentium.* 1597.

92. **Daniel Chamierus** *Epistolae Iesuiticae et ad eas responsiones.* Genevae. 1599.

93. **Gabr. Bariacus Lermaeus** *nobilis Volca, introductio in artem Iesuitarum, in eorum gratiam, qui eius artis mysteriis aut iam initiati aut propediem initiandi sunt, ad venerandos Patres Turnoni eam artem facientes.* 1599.

CL. CLI. **Ioan. Lans** S. I. *Nobilis Poloni pro Societatis Iesu Clericis oratio prima, in ficti Equitis Poloni in Iesuitas actionem primam.* Ingolst. 1590. Etiam germanice: *Schutzrede für die ehrwürdigsten Herren und Väter der Societät Jesu, wider eines ungenannten, erdichteten Polnischen Edelmanns erste Action oder Schandschrift. Durch* **Cleopham Distelmeyer** *aus dem Latein in die teutsche Sprache gebracht.* Dilingen. 1591.

CLII. **Stanisl. Rescius** *spongia, qua absterguntur convitia et maledicta Equitis Poloni contra Iesuitas. Anagramma auctoris: Sanis recta salus.* Ingolst. 1591. ac rursus Cracoviae et Neapoli. 1592.

CLIII. **Petr. Mich. Brillmacher** S. I. *epistola ad amicum, qua tamquam spongia deterguntur mendacissimae calumniae a ‚Stephano Isaaci' ex Iudaeo pseudo-christiano, ut oleum camino adderetur, rescriptae ad ‚Ioannem a Münster,' de ipso et Iesuitarum artibus, in perniciem, ut fingit, tam Papistarum quam Evangelicorum comparatis.* Monasterii Westph. 1593.

CLIV. **Iac. Gretserus** S. I. *Apologeticus adversus librum, qui ‚Introductio in artem Iesuiticam' inscribitur, nuper a Gabr. Lermaeo Calvinista editum.* Ingolst. 1599.

CLV. Idem, *libri duo de modo agendi Iesuitarum cum Pontificibus, Praelatis, Principibus, populo, iuventute et inter*

se mutuo: oppositi eiusdem argumenti libello anonymo et famoso. Ingolst. 1599.

Controversia de S. Ignatio Loyola. Cum descriptionem vitae Fundatoris S. I. Calvinista *Lithus* impugnaret, plures vulgati fuere parte ab utraque libri, quos, licet ad Seculum sequens maiori parte spectent, hic sub una serie exhibemus:

94. **Christianus Simon Lithus Misenus** *Vita Ignatii Loyolae, qui religionem Clericorum Soc. I. instituit, ante aliquot annos descripta a ‚Petro Ribadeneira,' nunc in honorem totius Societatis brevissimis et utilissimis scholiis illustrata.* Heidelb. 1598.

CLVI. **Iac. Gretserus** S. I. *Libri quinque apologetici pro vita Ignatii Loyolae fundatoris S. I. edita a ‚Petro Ribadeneira,' contra calumnias cuiusdam ‚Christiani Simonis Lithi' Miseni Calvinistae.* Ingolst. 1599.

95. **Stenius** *responsio ad apologiam ‚Iacobi Gretseri,' conscriptam de ‚Christiani Simonis Lithi Miseni' Scholiis, quibus illustratur vita Loyolae fundatoris Iesuitici Ordinis.* Heidelb. 1600.

CLVII. **Gretserus** *libri V apologetici — adversus iteratas calumnias cuiusdam ‚Chr. Sim. Lithi Miseni' Calvinistae.* Ingolst. 1601.

96. **Stenius** *responsio altera ad alteram ‚Iac. Gretseri' apologiam pro vita Ign. Loyolae.* Heidelb. 1603.

97. Idem, *‚Iacobus Gretserus' triumphatus ob infelicem defensionem narrationum de vita et miraculis Ign. Loyolae.* Heidelb. 1604.

CLVIII. **Gretserus** *‚Lithus Misenus' Calvinista nunc tertio libris V dedolatus pro defensione B. P. Ignatii, qui Societatem Iesu instituit ac fundavit.* Ingolst. 1604.

98. **Stenius** *‚Iac. Gretserus' Loiolanae Societatis Theologus triumphatus.* Ambergae. 1605.

Controversia de Historia Ordinis S. I. Historia Ordinis Iesuitici ab *Elia Hasenmüller* 1588. edita, ultimo Seculi XVI. decennio plures peperit lucubrationes:

CLIX. **Petr. Stevartius** *apologia pro Soc. Iesu contra commentitiam historiam Soc. I.* Ingoltst. 1592.

99. **Polycarpus Leyser** *‚Eliae Hasenmülleri ‚historia Iesuitici ordinis. Edita a Polyc. Leysero cum Praefatione.* (Contra Stevartium.) Francof. 1593.

CLX. **Stevartius** *apologia pro Soc. I. contra historiam ordinis Ies. a Polycarpo Leysero editam.* Colon. 1594. et Ingolst. 1595.

CLXI. **Gretserus** *Epistola de historia Ordinis Iesuitici, scripta ab ‚Elia Hasenmüller,‘ edita a ‚Polycarpo Leyser‘; nuper promissa a sacerdote S. I. superioris Germaniae ad D. Petrum Stevartium‘ Leodium.* Dilingae. 1594.

CLXII. Idem, *Historia Ordinis Iesuitici, — conscripta ab Elia Hasenmüllero, et nuper edita a Polycarpo Leysero, nunc vero in gratiam lectoris veritatis studiosi correcta et refutata.* Ingolst. 1594.

100. **Dan. Cramer** *tyrocinium apologeticum pro Polycarpo Leysero, ad vindicandam historiam Iesuitici ordinis per Hasenmüllerum.* Vitembergae. 1594.

101. **Leyser** *Eliae Hasenmülleri historia Iesuitici Ordinis, — cum duplici Praefatione, quarum posteriore historia haec contra Gretserum defenditur.* Francof. 1595.

CLXIII. **Cleophas Distelmayr** *apologia für die lobwürdige Societät Jesu wider Polycarpi Leysers falsch erdichtete Historie des Jesuiterordens.* Ingolst. 1595.

CLXIV. Idem, *Iacobi Gretseri S. I. refutatio libri: Historia Ordinis Iesuitici —, ins Deutsche gebracht.* Ingolst. 1595.

102. **Melchior Leporinus** *Historia Iesuitici ordinis, d.i. gründliche und ausführliche Beschreibung des Jesuitischen Ordens und ihrer Societät, — anfänglich in lateinischer Sprache beschrieben, und ins Teutsche gebracht.* Francof. 1596.

CLXV. **Gretserus** *Honorarium Polycarpo Lausero Praedicanti Lutherano ob Historiam Iesuiticam denuo editam, et nova Praefatione adversus I. Gretserum locupletatam et exornatam, datum et oblatum gratae mentis ergo.* Ingolst. 1606.

103. **Leyser** *Strena ad I. Gretserum, pro Honorario eius.* Lipsiae. 1607.

CLXVI. **Gretserus** *examen Strenae Lauserianae, non Polycarpicae, sed Polypseusticae et Myriolaedoreticae.* Ingolst. 1608.

Literatura Gallica. In Gallia ultimis annis Seculi XVI plura vulgabantur adversus Soc. Iesu scripta, cumprimis postquam attentati contra Regem Henricum et Principem Nassoviensem parricidii rei ipsi Iesuitae proclamarentur: cuiusmodi scripta Seculo sequente continuata fuere. Scripta haec per Societatis alumnos partim, partim alios cordatos viros egregie refutabantur. Quae Seculo XVI in lucem prodierant, hic recensentur:

1594.

104. **Ant. Arnauld** *Plaidoyer pour l' Universite de Paris contre les Iesuites.* Paris. 1594.

105. **Ant. Arnaldi** *oratio pro Univ. Parisiensi actrice contra Iesuitas reos, habita 1594, nunc latina facta et missa ad Senatum populumque Vilnensem.* Lugd. Batav. 1594.

106. **Ant. Arnaldi** ICti et Advocati Curiae supremae, *Philippica nomine Univ. Paris. actricis in Iesuitas reos.* 1594.

107. **Du Mesnil** *Plaidoye en la cause de l' Univ. de Paris et des Iesuites.* Paris. 1594.

108. **Iac. Ambrosii** academiae rectoris et regii medici, *orationes duae in Senatu habitae pro universis Academiae ordinibus, in Claromontenses, qui se Iesuitas dicunt.* Paris. 1594.

CLXVII. **P. Versoris** *Plaidoye pour les prebstres et escoliers du college de Clermont, contre l' Universite de Paris.* Paris. 1594.

CLXVIII. *Defensio Collegii Claromontani adversus libellos supplices et alia funesta.* Paris. 1594.

CLXIX. *Defense de ceux de Clermont.* 1594.

CLXX. **P. Barny** *Defenses des Iesuites contre les requestes et plaidoyes nagueres imprimees a l' encontre d' eux.* Lyon. 1594.

1595.

109. **Dolle** *Plaidoye pour les Curez de Paris, contre les Iesuites.* Paris. 1595.

110. **P. Barriere** *Procedure faicte contre ‚Iean Chastel‘* (qualifié Escolier estudiant au College des Iesuites) *par la Cour de Parlement de Paris, et Arrests donnez contre le parricide et contre les Iesuites, avec l' Histoire prodigieuse du detestable parricide attente contre le Roy Henri IV.* Paris. 1595.

111. *Histoire abregee du Proces criminel de ‚Iean Chastel,‘ avec l' Arrest donne contre luy et contre les Iesuites, ou se trouve l' erection de la Pyramide devant la grande porte du Palais a Paris et sa demolition, tiré de Manuscrits de Bethune dans la Bibliotheque du Roy.* Paris. 1595.

112. *Advertissement aux Catholiques, sur l' Arrest de la Cour du Parlement de Paris, en la cause de ‚Iean Chastel.‘* Paris. 1595.

113. **P. Constat** *Invective contre l' abominable parricide attente sur la personne du Roy Henri IV.* Paris. 1595.

114. *Arret de la Cour, ensemble les vers et discours latins de la Pyramide, ez quatre faces.* 1595.

115. *Decret de la seigneurie de Venise contre les Iesuites.* Paris. 1595.

116. *L' adieu des Iesuites et leur sortie du royaume de France.* Paris. 1595.

117. **Du Belloy** *Discours, ou il reproche aux Iesuites l' invasion du patrimoine des familles.* 1595.

118. *Discours de l' amour du Pere quel il doit estre, sur le Iugement de ‚Iean Chastel‘ Pere et fils.* Paris. 1595.

119. *In parricidas Regum, et Iesuitas parricidarum impulsores.* Paris. 1595.

120. *Quaestio parricidii a ‚Ioanne Chastel‘ Iesuitarum discipulo attentati in Henricum IV Christianissimum Regem Francorum et Navarrae; et Senatusconsulta contra parricidam et Iesuitas facta.* Paris. 1595.

CLXXI. **Francois des Montaignes** *(Lud. Richeome* S. I.) *la verité defendue pour la religion catholique, en la*

cause des Iesuites. Contre le Plaidoye d' ‚Ant. Arnauld.' Tolosc. 1595.

1596.

CLXXII. **Francisci Montani** (*Richeome* S. I.) *apologia pro Societate Iesu in Gallia contra ‚Antonii Arnaldi' Advocati Parisiensis Philippicam. Ex Gallico in Latinum translata. Accessit appendix ex historia de facto ‚Ioannis Schattelii, studiosi Parisiensis.* Ingolst. 1596. et Cracoviae. 1597.

CLXXIII. **Gretser** *apologia Francisci Montani etc. Accessit interpretis appendix contra anonymi cuiusdam Calvinistae criminationes.* Ingolst. 1596.

1597.

121. **Simon Marion** *Plaidoye sur lequel a este donne, contre les Iesuites, l' arret du 16 Oct. 1597.* Paris. 1597.

122. *Arrest portant defense de recevoir aucuns Iesuites pour tenir escholes.* Paris. 1597.

1598.

123. *Arret du Parlement contre le sieur de Tournon, qui avoit retenu les Iesuites.* Lyon. 1598.

124. *La Conspiration faite par les Peres Jesuites de Dovay pour assassiner le Prince Maurice d' Orange, Conte de Nassau, avec le potrait racourey du conteau a quatre tranchans, de l' invention jesuitique.* Leyde. 1598.

CLXXIV. *Tres-humble remonstrance et reuquete des religieux de la Comp. de Jesus, au Tres-Chrestien roy de France et de Navarre Henri IV.* Bourdeaux. 1598. ac iterum 1599.

1599.

CLXXV. **Gretser** *apologia Soc. Iesu in Gallia ad Christ. Galliae et Navarrae Regem Henricum IV: scripta a Religiosis*

eiusdem Societatis Iesu in Gallia, et hoc anno Burdigalae excusa, nunc primum latine reddita. Ingolstadii. 1599.

CLXXVI. **Fr. Costerus** S. I. *Sica tragica Comiti Mauritio a Iesuitis, ut aiunt Calvinistae, Leydae intentata, nuper germanice, nunc latine edita ab* **Aegidio Schondoncho** *S. I. sacerdote.* Antwerpiae. 1599.

CLXXVII. **L. Richeome** S. I. *Response de Rene de la Fon pour les religieux de la Comp. de Jesus : au Plaidoye de ‚Simon Marion,' — avec quelques Notes sur le Plaidoye etc.* Ville-Franche. 1599.

LITERATURA SEC. XVII.

I. De Primatu.

Decennium I. a. 1600—1609.

1093. **Thomas Iamesius**, *Cyprianus redivivus, h. e. elenchus eorum, quae in opusculo Cypriani de Unitate Ecclesiae sunt vel addita, vel detracta, vel lapsu typographi vel alio quovis modo supposita.* Londini. 1600.

1094. **Laurentius** *fabula papistica infernalis tripartita.* Amstelod. 1600.

1095. **Thomas James** *bellum Papale inter Sixtum V et Clementem VIII.* Londini. 1600. Auctor notat ultra bis mille loca, in quibus editiones Bibliorum latinae iussu duorum horum Pontificum factae ab invicem discrepant.

1096—1098. **I. L. de Beaulieu** *l' Evangile de Rome, comme il a este immediatement receu du Pape, et publie par M. Jacques Davy, du Perron et autres.* 1600. Etiam latine sub titulo : *Evangelium Romanum, prout immediate Clementis 8 Rom. P. manu Iacobo Davyo Ebrodunensi Eppo Gallo, aliisque traditum est, et ab iis annunciatum. Cui ob dilucidiorem expositionem adduntur : 1. tractatus de remissione peccatorum adversus Paparum indulgentias. 2. Eiusdem Evangelii per partes expressa exposito. Galat. 1, 1 : Sed etiamsi nos, aut angelus etc.* 1600. — Prodivit et sequens editio : *Evangelium Romanum, h. e. tractatus de remissione peccatorum adversus Paparum indulgentias, et expositio particularis Evangelii Romani.* Genevae. 1600.

1099. **Ioan. Frenkelius** *Rom. Pontificum historia.* Ursellis. 1600. Auctor lutheranus.

1100. *Antithese des faicts de Jesus Christ et du Pape, mise en vers Francois, ensemble les traditions et decrets du*

Pape opposez aux commendemens de Dieu. Item la description de la vraye image de l' Antechrist, avec la Genealogie etc. Imprime a Rome l' an du grand Jubile. 1600.

1101. **Daniel Chamierus** *disputatio de Oecumenico Pontifice libris VI distincta.* Genevae. 1601. Monstare voluit : a Christo nullum monarchicum regimen in Ecclesia institutum, nec Petro creditum, nec Romano Pontifici datum fuisse.

1102. **Mylius** *Pabstpredigten. Was und wer der Pabst zu Rom sei, wie sein ganzes Reich an Lügen, Mord, Schand und Raub zusammengestückelt.* Frankfurt. 1601.

1103. **Philo Maximilianus** Trevirensis, *Triumphus Papalis super successionem ementitam, et consensum dissentientem pontificiorum et Iesuitarum.* 1601.

1104. **Stephanus Szegedinus** Pannonius, *Speculum Pontificum Romanorum, in quo imperium, decreta, vita, prodigia, interitus, elogia accurate proponuntur. Cum iucundis de traditionibus pontificiis quaestionibus. Omnia ex Balei actis pontificiis, et variis scriptis restituta, illustrata, digesta, et epigrammatis acutis, et argutis dialogis locupletata.* Ed. IV. 1602.

1105. **Hunnius** *az igaz Anyaszentegyházról és ennek fejéről, az Krisztusról; ismét a Római Anyaszentegyházról, és ennek fejéről a Római Pápáról való Artikulus. Iratott Aegidius Hunnius, fordíttatott Esterházy Tamás által.* Sárvár. 1602.

1106. **Verheidenius** *catalogus praecipuorum theologorum, qui oppugnarunt Papam Romanum, eorumque librorum.* Hagae Com. 1602.

1107. **Carion** *Gregorii M. monitorium classicum ad Mauritium Imper. et Eppos aetatis suae contra Antichristum et titulum eius ‚Eppi oecumenici.'* Sedani. 1603.

1108. *Reformatio Ecclesiae Anglicanae quibus gradibus inchoata et perfecta sit, primo temporibus Henrici VIII, tum Eduardi VI, deinde Elisabethae, ac postremo Iacobi.* Londini. 1603. Est collectio scriptorum Anglicorum contra Primatum Rom. Sedis.

1109. **Sleidanus** *Bericht von des Pabstthums Auf- und Abnehmen.* 1603.

1110. **Ioan. Crecelius** *descriptio et refutatio ceremo-*

niarum gesticulationumque Pontificiae Missae. Magdeburgi. 1603.

1111. **Mathias Sutlivius,** iuxta alios **Thomas Mortonus,** *de Turco-Papismo, h. e. de Turcarum et Papistarum adversus Christi Ecclesiam et fidem coniuratione, eorumque in religione et moribus consensione et similitudine, una cum libris IV de Turcopapistarum maledictis et calumniis.* Londini. 1604. Liber opponitur alteri similis fere tituli libro: **Guil. Reginaldi,** et **Guil. Giffordi** *Calvino-Turcismus, i. e. Calvinisticae perfidiae cum Mahumetana collatio et dilucida utriusque sectae confutatio.* Antwerpiae. 1597. Uterque liber in eo convenit, quod affectibus ac passionibus abrepti auctores multa ad rem haud pertinentia protulerint; prior vero insuper contra Rom. Pontificem dirigitur.

1112. **G. Abbot** *des Dr. Hill's Gründe für das Papstthum gänzlich umgestossen und in ihrer Schwäche dargestellt.* Oxford. 1604. Liber anglice editus contra Hillium convertitam.

1113. **Wilh. Perkinsius** *problema de Romanae fidei ementito catholicismo: estque antidotum contra ‚thesaurum catholicum Iodoci Coccii.'* Hanoviae. 1604.

1114. **Conradus Ruhelius** *libri dogmatum et argumentorum praecipuorum, quae Iesuitae obtendunt de et pro Papa.* Wittembergae. 1604.

1115. *Collatio Petri Apostoli cum Pontifice Romano.* 1604. Liber incerti auctoris.

1116. **Conr. Vorstius** *enchiridion controversiarum, seu index errorum Ecclesiae Romanae una cum antidoto.* Steinfurti. 1604.

1117. **Georg Pacard** *descriptions de l' Antechrist, et de son Royaume, recueillies des Propheties qui sont en l' Ecriture S. des ecrits des Peres et de l' experience suivant ce qu'on en troue par les Histoires.* A Niort. 1604.

1118. **Hieron. Megiserus** *päbstlicher Chroniken Auszug, d. i. wahrhaftige Conterfeyten und Bildnisse aller römischen Päbste etc. anfangs in Latein zusammengezogen, anjetzo aber in das teutsche übersetzt durch Georg Beatum.* Francf. 1604.

1119. 1120. **Franc. Croyi** *harmonia Romanae Ecclesiae cum ethnicismo.* 1605. Liber proprie gallice editus sub titulo: ‚Les trois Conformites, a savoir, l' Harmonie, et Convenance de

l' Eglise Romaine, avec le Paganisme, Iudaisme, et Heresies anciennes.'

1121. **Henr. Eckardus** Hessus, *Papa pharisaizans, qui non tantum iuratam papistarum et pharisaeorum conspirationem ac syncretismum prodit, sed Urnam insuper errorum, corruptelarum, et abominationem in doctrina, vita, moribus, ritibus, et traditionibus sub regno pontificio latentem in apricum producit.* Ienae. 1605.

1122. **Gabr. Povelus** *de Pontifice Romano disputationum libri duo.* Londini. 1605. Papam esse antichristum, et Ecclesiam Romanam eius synagogam asserit, atque inde ab a. 880 usque suum aevum 68 oppugnatores antichristi in Academia Oxoniensi recenset.

1123. **Daniel Tilenus** *speculum Antichristi, in quo ipsius priora et posteriora tamquam in clara luce ita contueri possunt facile perspicaces Iesuitae cum suis discipulis, ut de eo consultare ulterius non necesse habeant, donec ad pedum osculationem devenerint.* Rostochii. 1605.

1124. **Hasenmüller** *triumphus Papalis.* Francof. 1605. Instituit collationem doctrinae Ecclesiae Catholicae cum S. Literis et Patrum scriptis, atque dissensum inter hos et illam ostendere satagit, Papam pro Antichristo proclamat.

1125. **Petr. Victorinus Palma Cayet** in opere *Septenaria chronologia seu historia de pace inter Franciae et Hispaniae Reges.* 1605. contendit: Pontifici in fidei quaestionibus non maiorem inesse auctoritatem, quam cuique alteri, et Papam suo Ostiensi Eppo esse subiectum. Propositiones has confixit Sacra Facultas Parisiensis.

1126. **Oliverius Ormerot** *pagano-papismus.* 1606.

1127. **Geffrey Chaucer** *the Plough-mano Tale, shewing that the Pope is Antichrist, with an Exposition on the same.* London. 1606.

1128. **Eduardus Bulklei** *speculum Ecclesiae Pontificiae, in quo* ‚Nic. Clemangis' *de corrupto Ecclesiae statu, et epistolae duae de materia Concilii generalis:* ‚Petri de Alliaco' *tractatus de reformanda Ecclesia; aliaque ex Gersone, Bernardo, Ioanne Sarisberiensi, Marsilio Patavino etc. collecta referuntur.* Londini. 1606.

1129. **Octavius Meninus** *Ode ad adulatores Pont. Romani.* 1606.

1130. **Ioan. Rosa** *Catechetica adversus Romanum Pontificem.* Swinfurti. 1606.

1131. 1132. **Thomas Mortonus** Eppus Lichfeldiensis et Coventriensis, *magna impostura praesentis Ecclesiae Romanae detecta in uno hoc articulo: Credo Sanctam Catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam, matrem et magistram, seu dominam omnium aliarum Ecclesiarum, sine qua nulla est salus.* 1606. Item: *de Iudice Ecclesiae.* Londini. 1606. Liber adversus R. Pontificem.

1133. **Salamon Gesner** *de antichristo.* 1606.

1134. **Andr. Osiander** *assertiones theologicae de Conciliis.* Tubingae. 1606.

1135. **Daniel Chamierus** *corpus Panstratiae Catholicae, sive controversiae de religione adversus pontificios.* Genevae. 1606.

1136. **G. Mylius,** *Beweis, dass D. Luther in allen mit dem Pabstthum streitigen Puncten geglaubet habe dasjenige, was stracks nach der heil. Apostel Zeiten und in nachfolgenden 600 Jahren öffentlich ist geglaubt und gelehrt worden.* Wittenberg. 1606.

1137. **Guil. Middleton** *Papistomastix, or the Protestants Religion defended.* London. 1606. Quantumcunqne sudet auctor, ut Papatui apostolicam eripiat originem, confiteri tamen coactus fuit: ‚non mirum esse, si in conciliis, patribus, historiis iam inde ab Apostolorum temporibus vestigia Papae cernantur.'

1138. **Max. Philon** *examen et inquisitio Papistarum et Iesuitarum.* 1607. Liber execrabilis, contra Papam directus.

1139. **Andr. Mergiletus** Francus, *Papa homo peccati, filius perditionis et Dei adversarius, adeoque Antichristus, demonstratus e Bibliorum S. Scripturae singulis capitibus.* Lipsiae. 1607.

1140. **Wilh. Zepperus** *politia ecclesiastica, sive forma ac ratio administrandi regni Christi.* Herbornae. 1607.

1141. **Assverus Blume** *revelatio totius Babylonis Romanae.* Gerae. 1607.

1142. 1143. **Philippus Nicolaus** *de Antichristo Romano filio perditionis, cum Loyolitica Societate et eius ordinis*

hierophanta quodam in Altena conflictus. Item: *De bestia filii perditionis septicipite, Papatu Romano per VII Occidentis regna diffuso, eiusque capitibus V deficientibus et duobus remanentibus.* Francof. 1607.

1144. *Lamentatio et planctus super successione, cathedra, et sepulcro Petri.* 1607.

1145. **Arthur Dent** *the Ruine of Rome, being an Exposition on the Revelation.* London. 1607.

1146. 1147. **Polycarpus Lyserus** *schola Babylonica, seu commentarius in Daniel. C. I.* Item: *Colossus Babylonis, seu expositio C. II Dan.* Gerae. 1607.

1148. **Frider. Balduinus** *diatribe theologica de Antichristo, in qua Papicolarum fabulae de Antichristo ex immotis Scripturarum divinarum oraculis et subsecuto infallibili temporum eventu refutantur.* Wittebergae. 1607.

1149. **Ioachim Balck** *Tractat, darin bewiesen wird, dass der Pabst zu Rom der wahre grosse Antichrist sei.* Wittenberg. 1607.

1150. **Luc. Osiander** *epitomes Hist. Eccl. Centuriae XVI, in quibus breviter et perspicue commemoratur, quis fuerit status Ecclesiae Christi a Nativ. Salvatoris usque ad a. 1600.* Tubingae. 1607. In sensu Centuriarum Magdeburgicarum.

1151. **Conr. Graserus** *historia Antichristi illius magni, explicata X exercitationibus in alteram partem C. XI Danielis prophetiae, quae 10 posterioribus versibus capitis continetur.* Lugd. Bat. 1608.

1152. **Petr. Hinckelmann** *Papismi errores praecipui vere cacolici et venenati, in disputationes 24 distributi et succincte refutati in academia Rostochiensi.* 1608.

1153. *Bulle of Mandaet des Paas van Roomen. Ende Antworde.* 1608. Satyra hollandica.

1154. **Leon. Hutterus** *Nicolai de Clemangis liber sive tractatus de corrupto Ecclesiae statu.* Witteb. 1608.

1155. **Lignaridus** *contra scandalum apostasiae transeuntium ad Papatum.* Bernae. 1608.

1156. **Ioachimi** *Cistercitae monachi vaticinia de Rom. Pontifice. Cum notis* **Ioannis Adrasder.** Francof. 1608. Opus ab haereticis confictum.

1157. **Theodorus Hypselius** (Math. Hoë) *Procession*

und Litanei des Papstthums. Leipzig. 1608. Opponitur liber hic libro *Conradi Andreae* S. I. ‚Geisslungsprocession oder Lutherische Litanei.'

1158. **Nicodemus Frischlinus** *Phasma Romano-Catholicum, sive Ecclesia Romano-Babylonica.* Gerrae. 1608.

1159. **Sigwart** *disputatio de Antichristo in templo Dei sedente.* Tubingae. 1608.

1160. **M. Flaccii Illyrici** *catalogus testium veritatis, qui ante nostram aetatem Pontifici Romano eiusque erroribus reclamarunt: nova hac editione emendatior et prioribus auctior redditus, ordine digestus, et in libros XX tributus studio et cura S. G. S. Accessit appendix rerum et testimoniorum insignium ab a. 1517 ad a. 1600.* Genevae. 1608.

1161. **I. Ursinus** *speculum iesuiticum Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos perfidiam, insolentiam ac tyrannidem repraesentans, et Romam Babylonem, Papam autem Romanum ipsum esse Antichristum demonstrans.* Ambergae. 1609.

1162. **Leon. Hutterus** *ilias malorum regni pontificio-romani, h. e. historica dissertatio de iniustissimo Pontificis Romani in Ecclesia Dei dominatu, deque lamentabili et tragico plane statu Ecclesiae sub regno pontificio.* Wittebergae. 1609.

1163. **I. Forster** *eulogium Lutheri Lipsia-papisticum.* Wittebergae. 1609.

1164. **Theodori a Niem** *historiarum sui temporis libri IV, quorum tres priores de schismate, quod in Romana Ecclesia inter Urbanum XI et Clementem Antipapam viguit, quartus vero ‚Nemus Unionis' inscribitur.* Argentorati. 1609. Nova editio operis ante secula conscripti.

1165. **Phil. Nicolai** *de Antichristo Romano perditionis filio conflictus.* Rostochii. 1609.

1166. **Burchardus Harbartus** *theses de III et IV Smalcaldicae Confessionis articulis, de Papa, eiusque, quem sibi tribuit, primatu.* Lipsiae. 1609.

1167. **Elias Reisnerus** *de Romanis Pontificibus tractatus.* 1609. Continetur in *Isagoge historica.*

1168. Idem, *tertia illustrium septem quaestionum historicarum: Utrum S. Petrus Apostolus Romae Eppatum gesserit?* Ienae. 1609.

1169. **Elias Ehinger** *altes und neues Papstthum, von der Uneinigkeit der Papisten.* Darmstadt. 1609.

1170. **Polyc. Lyserus** *collectio concionum: Schola Babylonica, Colossus Babylonicus, Fornax Babylonica, Cedrus Babylonica, Epulum Babylonicum, Aula Persica, i. e. Commentarius in Danielis capita VI priora.* Francof. 1609.

1171. *Monita politica ad S. R. I. Principes de immensa Curiae Romanae potentia moderanda. Latine, italice, gallice.* Francof. 1609.

DCCCCXL. **Thesis Parisiensis:** *Rom. Pontifex controversiarum ecclesiasticarum iudex est a Christo constitutus, eiusque definitionibus indeficiens fides promissa.* 1600. Propositionem hanc in *Sorbona* publice propugnatam fuisse narrat in suis opp. *Petrus de Marca.*

DCCCCXLI. **Iac. Gretserus** S. I. *vindicatio locorum quorumdam Tertullianicorum a perversis Francisci Iunii Calvinistae depravationibus.* Ingolst. 1600. Dirigitur liber contra opus *Fr. Iunii* A. 1597. vulgatum, in Literatura huius anni a nobis recensitum. Ostendit, Iunium plura Tertulliani loca de Ecclesia Romana, Summoque Pontifice, et aliis Ecclesiae doctrinis ac ritibus depravasse, et vel invito Tertulliano mentem sententiamque Calvinianam affinxisse.

DCCCCXLII. **Ioan. a Glano** (de Glen) *historia pontificalis, seu demonstratio verae Ecclesiae a Christo fundatae.* Leodii. 1600. Opus gallice editum.

DCCCCXLIII. **Dominicus de S. Thoma Ulysseus** O. Praed. *Manualis Thomistici totius Theologiae speculatricis et moralis volumen IV: De Ecclesia Christi et de Papa.* 1600. Insertus tractatus Bibliothecae *Rocaberti* X. 145.

DCCCCXLIV. **Ioanninus** vaticinia seu praedictiones illustrium virorum sex rotis aeri incisis comprehensae de successione Rom. Pontificum. Venet. 1600.

DCCCCXLV. **Laelius Zechius** *de indulgentiis et iubilaeo anni sancti. Accedunt libri duo de potestate Romani Pontificis adversus impios politicos et sui temporis haereticos auctore* **Alex. Carerio.** Colon. 1601.

DCCCCXLVI. **Iustus Baronius Calvinus** Veteraca-

strensis, *pro sacrosancta catholica Romana Ecclesia, proque sua ad eam transmigratione apologia.* Mogunt. 1601.

DCCCCXLVII. **Alphonsus Ciacconius** *vitae et res gestae Pontificum Rom. et Cardinalium.* Romae. 1601. Opus a multis subin continuatum.

DCCCCXLVIII. **Didacus Nugno Cabezudo** O. Praed. *tractatus de auctoritate Pontificis* in: Commentariis ac disputationibus in P. III Summae D. Thomae. Pinciae et Venet. 1601.

DCCCCXLIX. **Iodocus Coccius** Can. Iuliacensis, *thesaurus catholicus, in quo controversiae fidei iam olim nostraque memoria excitatae S. Scripturarum, Conciliorum, et SS. tam graecorum quam latinorum Patrum testimoniis a temporibus Apostolorum ad nostram usque aetatem deducta successione explicantur, Catholicae Ecclesiae consensus perpetuus instar catenae connexus proponitur.* Colon. 1601.

DCCCCL. **Cornelius Schultingius** *thesauri antiquitatum ecclesiasticarum cum singularibus scholiis adversus Centurias Magdeburgensium et Calvinistas.* Colon. 1601.

DCCCCLI—DCCCCLIV. **Angelus Rocca** O. S. Aug. *de Romani Pontificis nomenclatura ac muneribus; — de Tiarae pontificiae, quam regnum mundi vulgo appellant, origine, significatu, et usu; — commentarius de Summi ac Romani Pontificis potestate spirituali ac temporali iuxta Conc. Generalium mentem, nec non SS. Patrum et veterum ac recentiorum Theologorum, Canonistarum, et Iuristarum doctrinas ac sententias; — commentarius de canonisatione Sanctorum h. e. de diffinitione, auctoritate, et antiquitate, deque causis et ordine iudiciario canonisandi Sanctos.* 1601. ss.

DCCCCLV. **Paulus Morigia** *summarium chronologicum vitarum Rom. Pontificum.* Bergomi. 1601.

DCCCCLVI. **Caspar Hurtado**, et **Melchior Onnate** in Academia Complutensi publice propugnabant thesim: ‚Non est de fide, hunc numero Papam (Clementem 8) esse de iure divino Summum Pontificem.‘ Propositio isthaec tum in Hispania tum Romae improbata fuit. *)

DCCCCLVII. DCCCCLVIII. **Iustus Calvinus** *de unitate Ecclesiae Romanae omnibus amplectenda epistolae catholicae.*

---

*) *Argentré* coll. Iudic. III. 2. p. 168.

Item: *Praescriptionum adversus haereticos perpetuarum ex ss. orthodoxis potissimum Patribus tractatus sex.* Mogunt. 1602. Inter libros in posteriore opere vulgatos continentur: Cypriani de unitate Ecclesiae, et Augustini aeque de unitate Ecclesiae adversus Petiliani Donatistae epistolam. Necessitatem communionis cum Ecclesia Romana egregie commonstrat Auctor.

DCCCCLIX. **Anastasii** *vitae Rom. Pontificum.* Mog. 1602.

DCCCCLX. **Sixtus Sartorius** (Miltenberger) Can. Passaviensis, *causae motivae, ob quas Sixtus Sartorius deserta lutherana secta catholicam sacrosanctis scripturis vere fundatam et a S. orthodoxis Patribus traditam Religionem amplexus est et profitetur.* Ingolst. 1602.

DCCCCLXI. **Franc. Carrierius** *historia chronologica Pontificum Romanorum, cum praesignatione futurorum ex Malachia.* Lugd. 1602.

DCCCCLXII. **Iustus Eccardus** *de Rom. Pontificis auctoritate.* Francof. 1602.

DCCCCLXIII. **Fr. Petrarcha** *epistolae XVI, quibus testatum reliquit, quid de Pontificatu et de Romana Curia senserit.* 1602.

DCCCCLXIV—DCCCCLXVI. **Ian. Busaeus** S. I. *Anastasii S. R. E. Bibliothecarii historiae de vitis Summorum Pontificum. — Accessit* **Luitprandi Ticinensis** diaconi, *opusculum de vitis RR. PP. Item* **Abonis Floriacensis** *Abbatis epitome de vitis eorumdem ex Anastasii Bibliothecarii historia excerpta. Utrumque ex pervetustis MSS. Codicibus membraneis descriptum, et nunc primum typis procusum.* Mog. 1602.

DCCCCLXVII. **Christoph. Marianus** S. I. *convivium evangelicum, in quo diversarum partium ministri evangelici cum D. Augustana Confessione hilariter accumbunt, et evangelice philosophantur.* Monasterii. 1602.

DCCCCLXVIII. **Georgius Forró** S. I. Transilvanus, in generalibus Comitiis auctoritatem Summi Pontificis adversus praesentes haereticos defendit.

DCCCCLXIX. **Distelmayr** *zwanzig Beweise, dass der röm. Pabst nicht sei, noch ohne hohe Iniurie der Antichrist möge genannt werden.* Ingolstadt. 1602.

DCCCCLXX. **Isidorus Mosconius** *de maiestate mili-*

tantis Ecclesiae libri duo, quibus Ecclesiae maiestatem ex Religione Christiana prodire demonstratur, atque de ipsius Religionis statu, quove modo in officiis, dignitatibus, gradibus, ordinibus tam ecclesiasticis quam secularibus splendescat. Venet. 1602.

DCCCCLXXI. **Ioan. Paulus Windeck** *prognosticon futuri status ecclesiae, oppositum insulsi cuiusdam per Sveviam lutherologi libro de signis ruituri Papatus; in quo demonstratur, Lutheranorum, Calvinianorum aliasque sectas contra Romano-Catholicam Ecclesiam grassantes brevi esse perituras. Item deliberatio christiana, quibus remediis a Catholicorum provinciis sectae omnes arceri et funditus evelli queant.* Colon. 1603.

DCCCCLXXII. **Franc. Agricola,** *attestatio SS. Patrum, quod Petrus fuerit Romae.* Colon. 1603. Recusa est diss. A. 1654.

DCCCCLXXIII. **Lud. Richeome** S. I. *idololatria Hugonotica, seu Luthero-Calvinistica, id est, demonstratio idololatriae hugnoticae, ad similitudinem veteris paganismi ab inferis per Lutherum et sectatores revocatae.* Mogunt. 1603.

DCCCCLXXIV. **Nicol. Sanderus** *Sedes Apostolica, seu de militantis Ecclesiae Romanae potestate, Romanorumque Pontificum primatu et auctoritate.* Venet. 1603.

DCCCCLXXV. **Sylvius Antonianus** Card. *de Primatu S. Petri et successione apostolica. Item commentariolus adversus eos, qui asserunt, S. Petrum Romae primum, tum Antiochiae sedem habuisse.* 1603.

DCCCCLXXVI. DCCCCLXXVII. **Iac. Gretserus** *de iure et more prohibendi, expurgandi, et abolendi libros haereticos et noxios, adversus Fr. Iunium Calvinistam, et Ioannem Pappum, aliosque Praedicantes Lutheranos. Libri duo. Primo libro insertum est examen libelli M. Lutheri, quo se purgare nititur ob Ius Canonicum Wittebergae exustum.* Ingolst. 1603. — Anno sequente edidit: *Supplementum duplex pro duobus libris de iure et more prohibendi etc.* Ingolst. 1604. Utrobique refellit argumenta contra ius Summi Pontificis in prohibendis libris noxiis ac haereticis.

DCCCCLXXVIII. DCCCCLXXIX. **Andr. Iurgiewicius** *quinti Evangelii professores antiquissimi ‚Nullus et Nemo,' qui in Ecclesia mathematica, fugitiva, latina, incognita et invisibili*

protestantium usque ad Lutherum, Zwinglium, et Calvinum latuerunt, e tenebris eruti. Monasterii. 1603. — Prodivit et germanice: *Der Reformirten weitbekannter Niemand, daraus zu erkennen, wo die rechte oder unrechte Kirche jederzeit gewesen, und jetzt zu finden sei; verdeutscht durch* **M. Ioan. Stamphium.** Mainz. 1603.

DCCCCLXXX. **Ioan. Fr. Bordinus** AEppus Avenionensis, *Summorum urbis et orbis Pontificum series et gesta.* Paris. 1604. Ex Annalibus Baronii.

DCCCCLXXXI. **Christoph. a Sacrobosco** S. I. (Holiwood) *de investiganda vera ac visibili Christi Ecclesia libellus.* Antwerp. 1604.

DCCCCLXXXII. **Alexander a Turre** (Turrianus) Eppus Sithiensis, *de fulgenti radio hierarchiae eccl. militantis libri X.* Venet. 1604. Libro IV agit de maiestate Romanae Ecclesiae.

DCCCCLXXXIII. **Cornelius Schultingius** S. I. *Hierarchiae anacrisis, sive animadversiones in varios tractatus de Politia Ecclesiastica evulgatos.* Colon. 1604.

DCCCCLXXXIV. **Ioan. Magirus** S. I. *brevis admonitio in ‚epistolarem disceptationem Ioannis Magiri et Davidis Parei de auctoritate divina et canonica Scripturarum, deque absoluta Ecclesiae infallibilitate.‘* Moguntiae. 1604. Disceptatio epistolaris prodivit Heidelbergae eodem anno, cui censuram subiecit Magirus. Utrumque opusculum eodem anno iunctim quoque evulgatum fuit.

DCCCCLXXXV. **Marquardus Leonis** O. S. Fr. *discursus theologicus de vera Ecclesia Dei.* Monachii. 1605.

DCCCCLXXXVI. **Henr. Sedulus** *Praescriptiones adversus haereses Ecclesiam Romanam et Romanum Pontificem impugnantes.* Antverpiae. 1606.

DCCCCLXXXVII. **Abraham Schädlin** *Urtheilsprecher, d. i. ein unpartheiischer Richter über alle diejenigen, welche das Lutherthum—verlassen, sich zu der alten, kath. röm. Kirche—begeben, welche kath. röm. Kirche nunmehr in die 1600 Jahre unaufhörlich glaubt und bekennt, auch vermöge der Zusage Christi des Herrn bis zum Ende der Welt und in Zukunft des Antichrists beständiglich glauben und bekennen wird alles, was Christus etc.* München. 1606.

DCCCCLXXXVIII. Idem, *Eröffnung der Zeugenaussage*

durch ordentlichem Richter, d. i. gründliche Beweisung aus den Schriften Luthers und seiner Nachkommen, dass alle diejenigen, welche das Lutherthum verlassen, und zu der alten, kath. röm. Kirche sich begeben, christlich, wohl und recht haben. Der andere Theil des Urtheilsprechers. München. 1606.

DCCCCLXXXIX. **Gonzalez de Illescas** *historia pontifical y catholica* etc. Opus iam memoratum, Barcelonae. 1606. recusum.

DCCCCXC. **Iac. Illarius** *responsio ad articulos fidei ministrorum Calvinistarum Franciae, praesertim ad hunc: Papam esse antichristum.* 1606.

DCCCCXCI. **Georgius Critonus** Scotus, *de Papa qua Hierarcha Conciliis superiore.* 1607. Contra hanc assertionem Curia Parisiensis decretum edidit.

DCCCCXCII. **Florimundus Raemundus** *(Ludov. Richeome.* S. I.) *l' Antichrist.* Paris. 1607.

DCCCCXCIII. **Marquardus Leonis** O. S. Fr. *enumeratio methodica et compendiosa selectissimorum et omni exceptione maiorum scriptorum totius Occidentis, Meridiei, et Orientis Ecclesiarum; quibus probatur, non tantum Europaeam, sed et Africanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, Antiochenam, CPnam, Asiaticam, et Orientalem Ecclesiam ante annos mille Romanae Ecclesiae ut Capiti suo adhaesisse.* Ingolst. 1607. 1 609.

DCCCCXCIV. **Iurgiewiczii** opus ‚*Nullus et Nemo*' paulo superius citatum in gallicum idioma conversum prodivit Parisiis 1608.

DCCCCXCV. **Martinus Becanus** S. I. *disputatio theologica de antichristo reformato: in qua tum alii, tum Marpurgensis quidam Calvinista refutatur, qui nuper duplici elencho conatus est probare, Papam esse antichristum. Cum appendice: an Romana Ecclesia defecerit a fide.* Colon. 1608.

DCCCCXCVI. *Historia delle vite dei Sommi Pontefici dal Salvatore nostro sino a Paolo V, scritta gia da Platina, da Onofrio Panvinio, e Antonio Ciccarelli, et hora ampliata da Giov. Stringa. Tradotto in lingva italiana da Barth. Dionigi Dafano.* Venet. 1608.

DCCCCXCVII. **Benedictus a Benedictis** *iacula Ecclesiae Christi Catholicae, ex Catholicorum ipsorumque haereticorum*

assertionibus depromta, quibus christianae fidei veritas firmissime roboratur, et haereticae perfidiae falsitas certissime refutatur. Venet. 1608.

DCCCCXCVIII. DCCCCXCIX. **Augustinus Valerius** Card. Veronensis, *quod oporteat semper orare, praesertim pro Romano Pontifice, Christi Vicario.* Item *de reverentia et obedientia erga Christi Vicarium.* 1608.

M. **Vicentius Pons** O. Praed. *la verite catholique, apostolique et romaine: Credo unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Romanam Ecclesiam.* Aix. 1608.

MI. **Paulus Ciera** O. S. Aug. *tractatus apologeticus pro statu Romanae Urbis et Curiae.* Senis. 1608.

MII. **G. A. Brandi** *Cronologia dei Sommi Pontefici, che contiene le effigii, nomi, e patria loro, cominciando da S. Pietro, insino al Paolo V. Revista e espurgata.* Roma. 1608.

MIII. **Guil. Bailly** S. I. *Cathechisme et abrege des controverses de nostre temps, touchant la Religion. Avec verification de quelques passages impugnez de faux par quelques Ministres.* Bourdeaux. 1608.

MIV. **Casp. Scioppius** *definitio hominis lutherani ex ipsius Lutheri (operibus) confecta.* Ingolst. 1608.

MV. Idem, *Lutheri Anticalvinismus, sive verba Lutheri ex variis eius libris congesta, quibus suos lutheranos monet, ut cum Calvinistis, hominibus perfidis ac seditiosis, nihil commune habeant, ac potius cum catholicis coniungantur.* Ratisbonae. 1608.

MVI. Idem, *exercitatio Protestantium, qua lutherani Principes periculosae securitatis et negligentiae in religionis negotio convincuntur.* Graecii. 1609.

MVII. Idem, *examen spiritus Lutheri, quo portentosae, incredibiles, execrabiles, et ab omni seculo inauditae Lutheri opiniones ex libris eius proferuntur.* Graecii. 1609.

MVIII. Idem, *humiliatio Protestantium, qua haeretici superbiae convincuntur et quam humilitatem exhibere eis necesse sit, docentur.* Graecii. 1609. Omnia haec scripta auctoris, ante suam ab ordine Soc. I. apostasiam vulgata, potenter exagitant Reformatorum Sec. XVI. asserta.

MIX. **Iac. Gualterius** S. I. *Table Chronographique de l' estat du Christianisme depuis la naissance de Iesus Christ jusqu'*

a l' annec 1609. Opus historicum, in quo auctor per singula secula exhibet statum Ecclesiae, Rom. Pontificum etc.

MX. **Gerardus Vossius** *oratio panegyrica S. Ioannis Chrysostomi in Apostolos Petrum et Paulum. Latine reddita.* 1609. Accedunt docti commentarii et elegans apostrophe ad Urbem Romanam.

MXI. **Didacus Nugnus** O. Praed. *de his, in quibus usus clavium potest exerceri.* 1609.

MXII. **Cosmas Magalianus** S. I. Portugallus, *operis hierarchici, sive de Ecclesiastico Principatu libri III.* Lugd. 1609.

MXIII. **Vincentius de Montesancto** O. Praed. *tractatus de potestate Papae.* 1609.

MXIV. **Marquardus Leonis** *enumeratio Ecclesiarum totius orbis olim Pontifici Romano subiectarum.* Ingolstadii. 1609.

MXV. **Ioan. Magirus** S. I. *responsio ad Philippi Mornaei praefationem ad eos, qui Ecclesiam Romanam sectantur. Spirae.* 1609.

MXVI. **Ludov. de Torres** Card. *historiae Rom. Pontificum.* 1609.

MXVII. **Mazzaroni** *de tribus coronis Pontificis Maximi.* Romae. 1609.

MXVIII. **Carolus Scribanius** S. I. *orthodoxae fidei controversa.* Antwerp. 1600. In forma dialogi inter Redanium et Lipsium. Libri I. cap. 4: ‚an iudex controversiarum ab alia Ecclesia petendus, quam a Romana?'

MXIX. **Franc. Bozzius** Eugubinus, *Divi Petri vita.* 1609. Opus fusum, omnia adiuncta vitae Principis Apostolorum uberius proponens.

MXX. **Martinus Smiglecius** S. I. *nodus Gordius, sive de vocatione Ministrorum disputatio, in qua X demonstrationibus ostenditur, ministros Evangelicos non esse veros verbi Dei et Sacramentorum ministros.* Cracoviae. 1609.

Ioannis Pistorii Nidani controversia.

Opus **Pistorii** a. 1599. editum : *Wegweiser etc.* prout et aliud : *de controversis capitibus* a. 1590. pluribus scriptis

quemadmodum ultimo seculi prioris, ita primo istius decennio dedit occasionem.

1172. **Balth. Mentzerus** *Anti-Pistorius, seu disputationes de praecipuis quibusdam controversis christianae doctrinae capitibus.* Marpurgi. 1600. et 1614. nova ed.

MXXI. **Pistorii** *Wegweiser* etc. denuo lucem vidit Ingolstadii. 1600.

1173. **Mentzerus** *apologia primae disputationis antipistorianae.* Marpurgi. 1600.

1174. Idem, *evangelischer Wegweiser.* 1603.

1175. **Conr. Vorstius** *tessaradecas antipistoriana, seu responsio ad librum Ioannis Pistorii de XIV articulis in religione controversis.* Hanoviae. 1607. Huc pertinent adhuc :

MXXII. **Iac. Gretserus** S. I. *dormitorium apostatarum, nuper ab ignoto dormitantio laedendae clarissimi viri D. Ioannis Pistorii et aliorum quorumdam etiam principum existimationi et famae exstructum, at nunc funditus destructum.* Ingolstadii. 1616.

1176. **Wilh. de Stuttgardia** (Guil. Holderus) *mus exenteratus, h. e. tractatus valde magisterialis super quaestione quadam theologicali et multum subtili ad Ioannem Pistorium theologum sicut abyssi maris profundum.* Tubing. 1677. Ed. nova. (prima a. 1593.)

Edmundi Campiani S. I. controversia.

MXXIII. *S. Vincentii Lerinensis libellus adversus profanas haereseon novationes, cum scholiis et commentariis Ioannis Costerii, item* **Edmundi Campiani** *S. I. in Anglia pro religione catholica occisi rationes X oblati certaminis in causa fidei redditae Academicis Angliae.* Colon. 1600.

MXXIV. *Zeugniss beständiger Wahrheit katholischer Religion durch Tertullianum, V. Lirinensem, Edm. Campianum.* Köln. 1600.

1177. *Rabsaces Romanus, i. e. Edm. Campiani Iesuitae rationes X, — et ad eas* **Guilelmi Whitakeri** *responsio.* Lichae Solimorum. 1601.

MXXV. *Rationes X, quibus fretus certamen adversariis*

obtulit — **Edm. Campianus** *Anglus e S. I. Allegatae ad clarissimos viros nostrates academicos.* Paris. 1601.

MXXVI. **Iustus Calvinus** *praescriptionum adversus haereticos — tractatus sex.* Moguntiae. 1602. Libro huic, iam superius memorato, illatae sunt *Campiani* rationes.

MXXVII. **Edm. Campiani** *orationes, epistolae etc.* Ingolstadii. 1602.

MXXVIII. **Edm. Campiani** *S. I. theologi, qui non ita pridem pro catholica religione martyrium subiit, oblati certaminis in causa fidei rationes X redditae Academicis Angliae.* Cracoviae. 1605.

MXXIX. *Tertulliani, Vinc. Lirinensis, et Edm. Campiani opuscula, quibus Cath. Religio illustratur, et haeretica pravitas profligatur.* Rorschachii. 1608. Huc pertinent insuper :

MXXX. **Campiani** *opuscula omnia nunc primum edita.* Paris. 1618. — Pisae. 1618. — Mussiponti. 1622. — Mediolani. 1625. — Antwerp. 1635.

MXXXI. **Pauli Bombini** *vita et martyrium Campiani.* Antwerp. 1618. — Mantuae. 1620.

MXXXII. **Piseci a Martowice** *responsio ad X rationes Edm. Campiani Iesuitae.* Racoviae. 1620.

Franc. Costeri S. I. et Fr. Gomari aliorumve sectariorum contr.

1178. **Franc. Gomarus** *Anti-Costerus, seu Enchiridii controversiarum a Costero conscripti refutatio.* Lugd. Bat. 1600.

MXXXIII. **Fr. Costerus** *epistola ad Fr. Gomarum, Anti-Costerum, Calvinianum.* Colon. 1600.

MXXXIV. Idem, *Apologia pro I parte Enchiridii contra F. Gomarum Calvinistam.* Colon. 1603.

MXXXV. Idem, *Apologia pro II parte Enchiridii sui de S. Scriptura contra Fr. Gomarum.* Colon. 1604.

1179. **Gomarus** *speculum verae Ecclesiae Christi, in quo errores Fr. Costeri in suo Enchiridio confutantur.* Hanoviae. 1605.

MXXXVI. **Costerus** *liber de Ecclesia contra Fr. Gomarum.* Colon. 1605.

MXXXVII. Idem, *augmentum Enchiridii controversiarum de religione praesertim de Sacramentis.* Colon. 1605.

1180. **Philippus Marbachius** *disputationes theologicae de praecipuis doctrinae christianae controversiis cum Pontificiis, Enchiridio Fr. Costeri Iesuitae oppositae.* Argentorati. 1606.

1181. **Lucas Osiander** *Enchiridion contra Pontificios, refutatione 8 propositionum conscriptarum a Fr. Costero auctius.* Francof. 1606.

1182. **Balthasar Krakewitz** *tractatus theologicus de coniugio, in quo heterodoxia Rob. Bellarmini et Fr. Costeri refellitur.* Wittebergae. 1606.

MXXXVIII. **Costerus** *apologia adversus Lucae Osiandri haeretici lutherani refutationem 8 propositionum catholicarum.* Colon. 1606.

MXXXIX. Idem, *clypeus catholicorum contra haeresim.* Antwerpiae. 1606.

1183. **Osiander** *solida refutatio virulentae illius apologiae, quam Fr. Costerus nuper edidit.* Francof. 1607.

MXL. **Costerus** *responsio ad stolidam refutationem Lucae Osiandri.* Colon. 1608.

Colloquium Ratisbonense de norma doctrinae et controversiarum iudice.

Hortatore potissimum Comite Palatino Rheni ac Bavariae Duce Maximiliano institutum fuit *Ratisbonae* initio Seculi eruditum colloquium inter Catholicos et sectarios de controversis religionis capitibus, cumprimis de Ecclesia, Rom. Pontifice, norma doctrinae ac iudice controversiarum fidei. Ex parte heterodoxorum designati fuere: *Iacobus Heilbrunner, Aegidius Hunnius, David Rungius, Osiander, Bidembach, Fladungus, Philippus Heilbrunner;* ex parte Catholicorum autem: *Albertus Hunger, Iacobus Gretserus, Antonius Welserus, Hannemannus, Adamus Tanner.* Scripta de hoc Colloquio, prout se excepere, recensemus, eo praenotato, quod illorum etiam opuscula, qui in Colloquio ipso partem non habebant, sed unice ad illustrandam rem colloquii suas concinnarunt lucubratiunculas catalogo nostro inserenda censuerimus.

MXLI. **Conradus Andreas** *(Conradus Vetter S. I.) der unschuldige, demüthige, keusche Luther.* Ingolst. 1600.

1184. **Philipp Heilbrunner** *der keuschē Pabst, d. i. Beweisung, dass die Jesuwider an weiland M. Luther der Keuschheit halber nichts zu tadeln haben.* Laugingen. 1600.

MXLII. **Conr. Andreas** *Abfertigung des Heilbrunnerischen keuschen Pabsts, d. i. augenscheinliche Beweisung, wie Ph. Heilbrunner den keuschen Luther nicht allein ungewaschen in dem Pfeffer stecken lassen, sondern auch sich selber dermassen in diesem Pfeffer vertieft, dass er an seiner Wäscherei verzweifle.* Ingolst. 1600.

1185. **Phil. Heilbrunner,** *Jesuiterspiegel, darin der Jesuwider antichristische Lehre und blutgieriger Geist aus ihren eigenen Schriften zu erkennen.* Laugingen. 1601.

MXLIII. **Conr. Andreas** *Pfuffer, d. i. Zerschmetterung des predicantischen Jesuwiderspiegels Ph. Heilbrunners, mit lebendiger Beschreibung sein und seiner Zunftgenossen predic. Geistes, d. i. Lügen-, Läster-, Lärmen-, Aufruhr-, Mord- und blutgierigen Geistes.* Ingolst. 1601. — Scripta haec erant praeludia subsequentium de ipso Colloquio Ratisbonensi tractantium.

1186. **Aegidius Hunnius** *disputatio de colloquio cum Pontificiis ineundo.* Witteb. 1601.

1187. Idem, *Labyrinthus primus papisticus, h. e. disputatio de Papatu semetipsum contradictionibus implicante, confundente, et iugulante.* Witteb. 1601.

1188. **Ph. Heilbrunner** *Colloquium Ratisbonense de norma doctrinae et controversiarum religionis iudice.* Lauingae. 1601.

MXLIV. *Acta Colloquii Ratisbonensis de norma doctrinae catholicae et controversiarum religionis iudice habiti 1601. Edita Ser. D. Maximiliani voluntate optima fide iuxta authenticum exemplar.* Monachii. 1602. Editio officiosa ex parte Catholicorum.

1189. *Colloquium Ratisbonense, oder Gespräch von der Richtschnur christlicher Lehre und dem Richter aller Zwiespalt in Religions- und Glaubenssachen, ins teutsche übersetzt durch* **Georg Gauchler** *verordnetem Notarium.* Laugingen. 1602. Editio ex parte Protestantium.

1190. **Frid. Balduinus** *flosculi et emblemata praeci-*

puarum absurditatum, quas Iesuitae in Colloquio Ratisbonensi vomuerunt. Witteb. 1602.

1191. **David Rungius** *diagraphe Colloquii Ratisbonensis, praecipua capita deliberationum antecedentium nec non omnia utriusque partis argumenta et solutiones complectens.* Witteb. 1602.

1192. **Aegid. Hunnius** *relatio historica de Colloquio Ratisbonensi, praeterito anno habito.* Erfordiae. 1602.

1193. *Epistola consolatoria cuiusdam pontificii anonymi solantis amicum Augustanum, lugentem sortem Iesuitarum ob rem Ratisbonae infeliciter gestam; cum annotationibus* **Aeg. Hunnii.** Witteb. 1602.

1194. Idem, *examen praefationis, quam Collocutores Bavarici Protocollo Monachii praefixerunt.* Witteb. 1602.

MXLV. **Adamus Tanner** S. I. *relatio compendiaria de initio, processu, et fine Colloquii Ratisbonensis, quod a. 1601 institutum fuit, opposita vanis rumoribus, qui de hac ipsa re opera et studio haereticorum passim in vulgus sparsi sunt.* Monachii. 1602.

MXLVI. Idem, *examen narrationis, quam historicae relationis nomine insignitam de Colloquio Ratisbonensi edidit Aeg. Hunnius praedicans, ad normam historicae veritatis institutum: in quo etiam non pauca tum de rebus ipsis, quae in disputatione versabantur, tum de notationibus Hunnianis ad epistolam historicam de eodem Colloquio cuiusdam anonymi catholici, et appendice praedicantium Neoburgensium, quam priori editioni sui Protocolli assuerunt.* Monachii. 1602.

MXLVII. **Iac. Gretserus** S. I. *responsum ad theses Aeg. Hunnii praedicantis Wittebergensis de Colloquio cum Pontificiis ineundo: in quo non pauca de proxima disputatione Ratisbonensi, deque controversiarum norma et iudice. Accesserunt digressiones sex adversus eiusdem Hunnii calumnias, quas nuper effudit partim in relatione sua de Colloquio Ratisbonensi, partim in notationibus ad epistolam anonymi.* Ingolstadii. 1602.

MXLVIII. Idem, *Labyrinthus Cretico-Hunnianus, h. e. disputatio de Hunnio, praedicante Wittebergensi, genioque lutherano semetipsum contradictionibus, fraudibus, mendaciis et criminationibus impugnante, confundente et iugulante.* Ingolst. 1602.

MXLIX. **I. Aurimontius** *sertum Hunnianum ex floribus absurditatum in Colloquio Ratisbonensi effusarum. Carmen.* Ingolst. 1602.

ML. *Epistola et notae de Colloquio Ratisbonensi.* Ingolst. 1602.

MLI. **Petr. Stevartius** *de Colloquio Ratisbonensi oratio.* Ingolst. 1602.

MLII. **Christianus Lycius** *fasciculus olidus 50 flosculorum seu absurditatum graveolentium, quas in Colloquio Ratisbonensi ex olidis faucibus olidi Praedicantes eructarunt.* Monachii. 1602.

MLIII. **Andreas Montanus** *Censur des zu Laugingen beigedruckten Protocolls vom Colloquio zu Regensburg.* München. 1602.

MLIV. *Anonymi catholici epistola consolatoria ad Praedicantes ob rem Hunnii infeliciter gestam, cum glossis anonymi.* Ingolst. 1602.

1195. **Basilius de Varna** (*Andreas Libavius* Medicus) *analysis dialectica Colloquii Ratisbonensis anni 1601 de norma et iudice omnium controversiarum fidei christianae habiti. Cum collatione relationis Adami Tanneri, et responsi Iac. Gretseri ad theses Aegidii Hunnii de colloquio ineundo.* Francof. 1602.

1196. **Ph. Heilbrunner** *Postcolloquium Ratisbonense, d. i. wahrhaftiges Verzeichniss des Gesprächs, so nach jüngstgehaltenem Colloquio zu Regensburg allda im bischöflichen Hof vor IV fürstlichen Personen zwischen D. Philipp Heilbrunner, und Conrad Vetter Jesuiten gehalten worden.* Laugingen. 1602.

1197. **Daniel Cramer** *kurzer Bericht vom gehaltenen Colloquio zu Regensburg, auch was nach Endung desselben mit Conrad Vetter vonwegen seiner Schmähbücher wider D. M. Lutherum daselbst gehandelt worden.* Leipzig. 1602.

1198. **Aeg. Hunnius** *Anti-Tannerus.* Witteb. 1602.

1199. **Iac. Heilbrunner** *Anti-Tannerus, h. e. scriptum apologeticum contra mendacia Adami Tanneri, in quibus Colloquium Ratisbonense in aliquam quasi speciem per relationem compendiariam transmutare non erubuit.* Francof. 1602.

1200. **Conr. Rubelius** *Anti-Gretserus.* Wittebergae. 1602.

MLV. **Conr. Andreas** (*Vetter* S. I.) *sauber Present und*

Verehrung auf Phil. Heilbrunners neulich ausgesprengtes Regensburgisches Postcolloquium. Ingolst. 1602.

MLVI. Idem, *gründliche wahrhafte Relation von dem Regensburger Colloquio in Form eines lustigen Gesprächs durch Decumanum, item von dem Postcolloquio.* Münster. 1602.

MLVII. Idem, *gründliche Relation von dem Postcolloquio, so den 9. Dec. 1601. zu Regensburg zwischen C. Andreae und Phil. Heilbrunner, die ausgegangenen Tractätlein des unschuldigen Luthers betreffend, angestellt worden.* Ingolst. 1602.

1201. **Math. Hän ab Hänegg** *Labyrinthus Papisticus, contra nugas Iac. Gretseri.* Witteb. 1603.

1202. **Georg. Zeaemann** *de Colloquio Ratisbonensi: theologica et scholastica tractatio, relationis et notationum Aeg. Hunnii veritatem, et examinis Tanneriani notarumque anonymi vanitatem demonstrans.* Witteb. 1603.

1203. **Philipp, und Jacob Heilbrunner** *endliche Abfertigung der unverschämten ehrrührigen Widerlegung und Retorsionsschrift Conrad Vetters Jesuiten, so dieser Tagen unter dem Namen Conrad Andreae hergebrochen, das zu Regensburg* 1601 *gehaltene Postcolloquium betreffend.* Laugingen. 1603.

1204. *Triumphus Iesuiticus; Bericht, was für grausamen Spott die Jesuiter bei jüngst zu Regensburg gehaltenen Colloquio eingelegt.* Tübingen. 1603.

MLVIII. **Adami Tanneri** S. I. theologi *apologeticus adversus calumnias, mendacia, ceteraque errata, quibus Aeg. Hunnius praedicans Wittebergensis suum examen praefationis, Colloquio Ratisbonensi Monachii recuso praefixae exornare voluit. In quo praeter cetera firmissimis argumentis asseritur quoque indelebilis illa ignominiae nota, quam adversarii sibimetipsis inusserunt, dum commune disputationis Protocollum, in quo totius controversiae puncta turpissime corruperunt. Accessit in fine catalogus 100 absurditatum supra illas 50 in praefatione notatas, quas in eodem Colloquio Ratisbonensi a. 1601 commiserunt Praedicantes.* Monachii. 1603.

MLIX. Idem, *apologeticus pro compendiaria relatione de Colloquio Ratisbonensi anni 1601 eodem auctore Monachii edita, adversus Anti-Tannerum, h. e. mendacem, calumniosum, imperitumque, Aegidii Hunnii et Iacobi Heilbrunneri, Praedicantum Lutheranorum, quo eandem relationem impugnandam sus-*

ceperunt. Inveniet hic lector de norma et iudice religionis, deque antichristo contra eosdem pleraque copiosius explicata. Accessit in fine appendix ad lectorem de morte Hunnii. Mogunt. 1604.

MLX. **Gretserus** S. I. *antimonium pro deliro quodam medico, qui nominis sui oblitus se Basilium de Varna nominat, deliranti eo fine per distinctas doses porrectum, ut expurgato cerebro cum alia tum etiam hoc discat, quaenam sit controversiarum norma et quis iudex.* Ingolst. 1604.

MLXI. Idem, *brevis admonitio, qualis sit liber: Anti-Gretserus, inscriptus, et a paedagogo quodam Wittebergensi in gratiam Hunnii emissus.* Ingolst. 1604.

MLXII. Idem, *exercitationum theologicarum libri sex:* 1. *Commentariolus duplex, alter in numisma argenteum nuper ab haereticis de Colloquio Ratisbonensi cusum, alter in eiusdem metalli numisma in laudem Hussi, Lutheri, et Rabi sub figura anseris, cygni, et corvi significatum.* 2. *Commentarius et glossae in orationem Hunnianam de pseudo-iubilaeo Wittebergensi.* (Reliqua huc non pertinent.) — Ingolst. 1604.

1205. **Libavius** *Gretserus triumphatus, seu demonstratio, in Colloquio Ratisbonensi de norma et iudice controversiarum fidei Iesuitas prostratos esse.* Francof. 1064.

1206. **Math. Hän ab Hänegg** *tractatus tripartitus theologicus de quibusdam religionis christianae capitibus, ad confutationem Iacobi Gretseri, in patrocinium veritatis divinae, et vindicationem Hunnii.* Wittebergae. 1064.

MLXIII. **Gretserus** *Bavius et Maevius: ille ut delirus alchymista antimonio, hic tamquam insipiens praedicans Helleboro nigro curatus, ut tandem expurgato cerebro intelligant, quis sit controversiarum fidei iudex et quae norma.* Ingolst. 1605.

1207. **Math. Hänegg** *Labyrinthus Cretico-Gretserianus in quo ostenditur, quam horrende Gretserus papisticam doctrinam pinxerit.* Wittebergae. 1606.

MLXIV. **Gretserus** *Palaemon, sive iudicium super controversia de norma et normato inter Rudolphum Goelenium Philosophiae Professorem Marpurgicum, et Bavium Tubaro-Rotenburgensem Arsenicarium, propter Iacobum Gretserum exorta.* Ingolst. 1606.

MLXV. **Conr. Andreas** *(Vetter* S. I. *zweihundert Luther, d. i. zweihundert helle und sonnenklare Proben des unschuldigen Luthers.* Ingolstadt. 1607.

1208. **Iac. Heilbrunner** *acatholicus, seu non-catholicus Papatus, i. e. solida et manifestissima demonstratio ex Verbo Dei, tum ex antiquis Patribus, Conciliis, historiis eccles. partim ex Iure Canonico, quod minime Papistarum doctrina et superstitiones, sed evangelica Aug. Conf. religio sit vere catholica, christiana, et apostolica: dispertita in praecipuos XX articulos, principio Bavaricis ad disputandum propositos. Edita loco continuationis Colloquii Ratisbonae a. 1601. habiti, nomine Neoburgensium, nec non approbatione ac cum praefationibus Electoralium Saxonicorum et Wirtembergensium Theologorum.* Lavingae. 1607.

MLXVI. **Leo Marquardus** O. S. Fr. *gründliche Erörterung und christliche Widerlegung, dass M. Luther in allen und jeden mit dem Römischen Pabstthum streitigen Puncten gelehrt und geglaubt habe dasjenige, was stracks nach der heil. Apostel Zeiten in den nächstfolgenden 600 Jahren öffentlich ist geglaubt und gelehrt worden. Von ‚G. Müller' Wittenbergischen Prädicanten 1606 ausgegangen; anjetzo aber ‚I. Heilbrunner's' unkatholischem Pabstthum, dem er sich neben andern Prädicanten unterschrieben, entgegengesetzt.* Ingolst. 1607.

MLXVII. Idem, *Censur des ungehobelten Buchs Heilbrunneri, so er in 20 Hauptartikeln verfasset a. 1607 zu Laugingen drucken lassen.* Ingolst. 1610.

MLXVIII. **Sebastianus Heiss** S. I. *volumen acatholicorum XX articulorum Confessionis Augustanae, editum a Iac. Heilbrunner nomine Palatinorum Neoburgensium, approbatione Electoralium Saxonicorum et Wirtembergensium Theologorum: compendio recognitum et castigatum.* Dilingae. 1608.

MLXIX. Idem, *Behobelung des unkatholischen Pabstthums Iacobi Heilbrunneri.* Ingolst. 1609.

MLXX. **Alphonsus Tostatus** *censura catholica Colloquii Ratisbonensis.* 1608.

Huc spectant adhuc ex sequente decennio:

MLXXI. **Iac. Keller** S. I. *sertum Hunnianum ex absurditatum floribus, quos in Colloquio Ratisbonensi effudit Aeg.*

Hunnius. Ingolst. 1610. Uberior editio libri, iam a. 1602. sub nomine ‚Aurimontii' vulgati.

MLXXII. **Adamus Tanner** S. I. *Labyrinthus Cretico-Hunnianus.* Monachii. 1612.

Bellarmini controversia. a) *de libro disputationum de controversiis fidei.*

Oppugnatores celebris Bellarmini, ut iam in prioris seculi literatura notavimus, admodum multi extitere: qui potissimum primo huius seculi decennio se insinuarunt. Operis ‚Disputationum de Controversiis' quamlibet partem impetebant: verum hic ad ea potissimum scripta reflectimus, quae de Papa, Conciliis, Ecclesiae membris etc. agebant, non intermissis et iis, quae in quacunque relatione ad Rom. Pontificis potestatem constituuntur.

1209. **Franciscus Iunius** *animadversiones ad Controversiam de Verbo Dei scripto et non scripto contra Rob. Bellarminum.* Lugd. Bat. 1600.

1210. Idem, *animadversiones ad Controversiam de Christo capite totius Ecclesiae contra Rob. Bellarminum.* Lugd. Bat. 1600.

1211. **Matth. Sutlivius** *liber de vera Christi Ecclesia contra Bellarminum.* Londini. 1600.

1212. **Salomon Gesner** Theol. Wittembergensis, *de Conciliis libri duo, quorum primus generalem tractationem, secundus historicam narrationem omnium Conciliorum continet.* Wittebergae. 1600.

1213. **Guil. Whitakerus** *praelectiones de Conciliis contra Bellarminum.* Cantabrigiae. 1600.

1214. **Leon. Hutterus** *duae Controversiae de Verbo Dei scripto et de persona Christi contra Bellarminum.* Wittebergae. 1601.

1215. **Whitacker** *praelectiones de conciliis contra pontificios, inprimis contra Bellarminum in sex quaestiones distributae.* Herbornae et Cantabrigiae. Uberior editio.

1216. **Gesner** *de Conciliis libri duo posteriores elenctici refutationem duorum Bellarmini librorum de Conciliis continentes.* Wittebergae. 1601.

1217. **Sibrandus Lubbertus** *de conciliis libri V. scho-*

lastice et theologice collati cum disputationibus Rob. Bellarmini. Genevae. 1601.

1218. **Amandus Polanus** *sylloge thesium theologicarum disputationibus Rob. Bellarmini oppositarum.* Basileae. 1601.

1219. **Franc. Iunius** *de Summo Pontifice contra Bellarminum.* Amstelodami. 1601.

1220. **M. Ioan. Piscator** *appendix ad analysin Matthaei, videlicet verborum Christi Matth. XVI. 18. 19. Tu es Petrus etc. vindicatio a falsa expositione Rob. Bellarmini.* 1601.

1221. **Petrus Piscator** *de antichristo adversus Papam.* Ienae. 1601.

1222. **Aegidius Hunnius** *prima controversia generalis Rob. Bellarmini examinata et refutata.* Francof. 1602.

1223. **Fr. Iunius** *animadversiones ad Controversiam de Conciliis et Ecclesia militante contra Rob. Bellarminum. Per Petrum Sanctandreanum.* 1602.

1224. **Wilh. Perk** *der katholische reformirte Christ, d. i. Erklärung, wie fern die reformirten Kirchen mit der Römischen zustimmen. Wider Bellarminum und Pistorium.* Herborn. 1602.

1225. **Phil. Marnixius** *examen rationum, quibus Bellarminus Pontificatum Romanum adstruere nititur.* 1602.

1226. **Robertus Abbotus** Oxoniensis, *Antichristi demonstratio contra fabulas pontificias et ineptam Bellarmini de Antichristo disputationem.* Londini. 1603.

1227. **Ioan. Regius** Dantiscensis, *apologeticus pro Ecclesia Aug. Conf. vera et eius ministris, contra Bellarminum* Mulhusii Thur. 1603.

1228. **Lamb. Danaeus** *de rebus in Religione controversis responsio ad Rob. Bellarminum.* Genevae. 1603.

1229. **Georg Dovnamus** *a treatise affirming the Pope to be Antichrist — against Bellarmin.* Londini. 1603.

1230. **Phil. Marnixius** *examen rationum* etc. ut supra. Ed. 2. Genevae. 1604.

1231. **Iacobus VI** Angliae et Scotiae Rex, *commentatio de Antichristo contra Bellarminum.* Lipsiae. 1604. Auctori longior intercessit cum Bellarmino controversia, de qua in rubrica ‚Pontificatus et Civile Imperium' sermo fiet.

1232. **Daniel Tilenius** Arminianus, *exegesis ad XXXI.*

articulum fidei, quam profitentur orthodoxae in Gallia Ecclesiae de Antichristo. Amstelod. 1604.

1233. **Corn. Ruhelius** *dogmata et argumenta praecipua Suitarum de Papa, ex Bellarmino et aliis collecta et refutata.* Wittebergae. 1604.

1234. **Gesner** *de dicto Christi: Tu es Petrus etc. contra Papam.* Wittembergae. 1604.

1235. Idem, *labyrinthus papisticus, h. e. disputatio de Papatu se ipsum confutante.* Witteb. 1604.

1236. **Hoë** *de Papatu semetipsum contradietionibus implicante.* Witteb. 1604.

1237. **Abbotus** *Hilli rationes pro Papatu.* Oxonii. 1604.

1238. **M. Sutlivius** *de Pontifice Romano eiusque iniustissima in Ecclesia dominatione libri V. adversus Rob. Bellarminum.* Hanoviae. 1605. nova editio.

1239. **Iustus Molitor** *disquisitiones de Christi in terris militante Ecclesia contra Bellarminum.* Lubecae. 1605.

1240. 1241. *L'Antechrist Romain, oppose a l'antechrist Iuif du Card. Bellarmin et autres.* 1606. Prodivit et latine: *Antichristus Romanus antichristo Iudaico Card. Bellarmini oppositus.* Genevae. 1606. Auctor se scripsit **Remundum** Gallum Calvinistam.

1242. **Sibrandus Lubbertus** *libri VI. de Ecclesia collati cum disputationibus Bellarmini.* Franekerae. 1607.

1243. **Leon Hutter** *triumphus de regno Pontificum seu de Missa adversus Bellarminum.* Witteb. 1607.

1244. **Samuel Huber** *Anti-Bellarminus, h. e. confutatio eorum, quae adversus christianam fidem pro tuenda pontificia sua religione tomis disputavit IV. R. Bellarminus. Opus, in quo libris VI. tota Romana Babylon, scortationum et abominationum mater, quam Bellarminus pocillator et proditor eius in lucem produxit, ex imis evertitur fundamentis.* Goslariae. 1607.

1245. **Nicol. Hunnius** *problemata duo theologica: fueritne Apostolus Petrus Ecclesiae totius caput et princeps loco Christi ab ipso Christo constitutus? ac an idem Ap. Petrus ut Pontifex et Eppus universalis sederit Romae et quidem 25 annis? Bellarmino opposita et praeside L. Huttero proposita.* Witteb. 1607.

1246. **Aeg. Hunnius** *disputationes: altera de duobus*

antichristis primariis eorumque fatali incremento, tyrannide et occasu, altera de antichristo magno. 1607.

1247. **Guil. Whitacker** *praelectiones de Romano Pontifice adversus Pontificios et Bellarminum.* Hannoviae. 1608.

1248. **Andr. Chrastovius** *triumphus Iesuiticus, h. e. redargutio Iesuiticarum* contradictionum, *quas propugnat Bellarminus in doctrina de Euchar. mysterio, de Antichristo etc.* Lipsiae. 1608.

1249. **Conradus Vorstius** *enchiridion controversiarum inter Evangelicos et Pontificios, seu index errorum Ecclesiae Romanae, una cum antidoto, ex IV tomis Rob. Bellarmini excerptus.* Hanoviae. 1608.

1250. Idem, *disputationes variae de iustis causis deserendi Papatus.* Steinfurti. 1608.

1251. **Abbot** *antichristi demonstratio contra fabulas pontificias et ineptam Rob. Bellarmini de Antichristo disputationem. Ed. nova. Accessit* **Iacobi VI** *Angliae etc. Regis de Antichristo ex Apoc. XX. commentatio.* Londini. 1608.

1252. **Thomas Brightmannus** *de Antichristo Iesuitarum fictitio contra Bellarminum.* Francof. 1609.

1253. Idem, *apocalypsis Ioannis analysi et scholiis illustrata, cum synopsi universali et refutatione Bellarmini de Antichristo.* Francof. 1609.

1254. **Ernestus Zephyrius** *Speculum Iesuiticum, h. e. demonstratio Esauiticae profanitatis, Pelagianae levitatis, blasphemae impietatis Bellarminianae et Gretserianae. Elaborata et honorarii loco Suitis transmissa.* Wittebergae. 1609.

Tantis oppugnatoribus hoc decennio pauca sunt opposita opuscula:

MLXXIII. **Bellarminus** *disputationes etc. Opus ab ipsomet auctore nunc demum auctum, recognitum, et in IV tomos distributum. Accesserunt hac editione singulis Tomis recentia quaedam eiusdem auctoris opuscula.* Ingolstadii. 1601.

MLXXIV. Eiusdem *Disputationum epitome, labore* **Fr. I. Desbois** *O. Min.* Paris. 1602.

MLXXV. **Andr. Eudaemon** S. I. *castigatio Lamberti Danaei Calviniani ministri, pro Card. Bellarmini controversiis.* Ingolst. 1605.

MLXXVI. **Petrus Pázmány** S. I. Card. Strigoniensis, II.

diatriba theologica de visibili Christi in terris Ecclesia, adversus posthumum Guil. Whitakeri contra Card. Bellarminum librum. Graecii. 1605.

MLXXVII. **Casp. Scioppius** *epistola de antichristo ad quemdam Germaniae Principem protestantem scripta. Accesserunt eiusdem de Petri Primatu, adoratione Summi Pontificis, de splendore et divitiis Ecclesiasticorum, de Papae potestate in secularibus; et viri doctissimi de Protestantibus et Calvinistis iudicium.* Ingolst. 1605.

MLXXVIII. **Gretserus** *demonstratio adversus sectarios praecipuorum quorumdam Ecclesiae Cath. dogmatum, ex communibus ἐννοιαις, h. e. notitiis omnium Christianorum pectoribus insculptis, et ex vulgari infimae plebis loquendi consvetudine.* Ingolst. 1606.

MLXXIX. **Bellarminus** *recognitio librorum omnium ab ipso auctore edita.* Romae. 1607.

MLXXX. **Gretserus** *defensio controversiarum Rob. Bellarmini adversus Whitakerum, Iunium, Danaeum, aliosque sectarios.* Ingolst. 1607.

MLXXXI. Idem, *murices catholicae et germanicae antiquitatis, sectariorum praedicantium pedibus positi et sparsi: h. e. demonstrationes quorumdam orthodoxae Ecclesiae dogmatum ex communibus vulgatisque sentiendi, loquendi et agendi rationibus et formulis desumtae, quas numquam evertent, nisi prius germanicam lingvam animosque Germanorum penitus evertant.* Ingolst. 1608.

MLXXXII. **Sebast. Heiss** S. I. *disputatio I. theologica de Verbo Dei. Haberi scriptum aliquod Dei Verbum, et quibus id libris contineatur: adversus impugnatores Rob. Bellarmini.* Dilingae. 1608.

MLXXXIII. Idem, *disputatio II theologica de Verbo Dei: Vere divinos esse libros, quos hodie sectarii e Canone ab Ecclesia recepto excludunt. Adversus impugnatores Rob. Bellarmini.* Dilingae. 1608.

MLXXXIV. **Gretserus** *controversiarum Rob. Bellarmini defensio. Tomus II de Christo, Christique Vicario Pontifice Romano adversus Iunium, Danaeum, Sibrandum, Sutlivium, Whitakerum, Chamierum, Abbotum, Dovelum, Dresserum, aliosque sectarios.* Ingolst. 1609.

MLXXXV. **Ioan. Eudaemon** S. I. *de Antichristo libri 3. adversus Rob. Abbotum.* Ingolst. 1609.

Bellarmini controversia b) *de libro: Ecclesia, quae est in Purgatorio, seu de Indulgentiis.*

Hunc Bellarmini tractatum, cumprimis in quantum potestatem Romani Pontificis concedendi Indulgentias, etiam ad Purgatorium extensas, concernit, plures impugnabant e sectariis, quorum argumenta Catholici refutarunt. Scripta hoc ordine se excepere:

MLXXXVI. **Bellarmin,** *Tractat vom Fegfeuer in 2 Bücher getheilt.* Mainz. 1600.

1255. **Amandus Hanaverus** *refutatio rationum et argumentorum Pontificiorum ac Iesuitarum, inprimis R. Bellarmini pro Purgatorio, in qua obiter Fr. Toleti doctrina de Indulgentiis ponderatur et examinatur.* 1601.

1256. **Aegid. Hunnius** *de Indulgentiis et Iubileo Romani Pontificis tractatus, oppositus rancidis mercibus Papae, quas Bellarminus orbi christiano commendare non erubuit.* Francof. 1601.

MLXXXVII. **Casp. Scioppius** *apologeticus adversus Aeg. Hunnium pro gemino de Indulgentiis libro R. Card. Bellarmini, in quo praeter doctrinam Indulgentiarum — de vitiis quoque et abusibus Curiae Romanae disputatur.* Monachii. 1601.

1257. **Franc. Iunius** *animadversiones in Controversiam de Purgatorio contra R. Bellarminum.* 1603.

1258. **Frid. Balduinus** *examen Apologetici, quem Caspar Scioppius pro gemino de Indulgentiis libro R. Bellarmini opposuit tractatui Aeg. Hunnii de eodem obiecto.* Wittebergae. 1606.

1259. **Matth. Sutlivius** *de Indulgentiis et Iubileo libri II contra Bellarminum.* 1608.

Huc spectant et sequentia opera:

1260. **Theod. Thummius** tractatus de Iubileo antichristiano et Indulgentiis. Tubingae. 1625.

MLXXXVIII. **Ioan. Piwocki** S. I. *arma catholica pro traditionibus et Purgatorio, contra Anti-Bellarminum Amesii Protestantis Franckorani.* Vilnae. 1636.

Bellarmini controversia c) *de libro: Iudicium de libro Concordiae Lutheranorum.*

1261. **Matth. Hoë** *Apologeticus contra Bellarminium stolidum iudicium pro Sancto Concordiae libro.* Francof. 1605.

MLXXXIX. **Bellarminus** *apologia brevis pro eodem libello.* 1606.

Huc spectant et sequentia opera:

1262. **Gerhard. Titius** *vindicatio Aug. Confessionis ab impactis ipsi a R. Bellarmino per summam iniuriam in Iudicio de formula Concordiae 22 mendaciis.* Helmstadii. 1656.

1263. **Gerhard Titius** *vindicatio Augustanae Confessionis adversus Bellarmini libellum, cui titulus est: Iudicium de formula Concordiae.* Helmstadii. 1658. Editio 2. auctior.

1264. **Phil. Lud. Hanneckenius** *discussio repetita iudicii famosi, quo sanctum Concordiae librum infamare olim conabatur Card. Bellarminus.* Gissae. 1675.

Roberti Personii S. I. controversia.

Celebris Anglus Iesuita Personius (Parsons) plures hoc decennio vulgavit in Anglia libros pro fidei catholicae et S. Sedis Apost. defensione. Ii una cum adversariorum libellis hac serie se exceperunt:

MXC. **Personius** *modesta admonitio ad Franciscum Hastingum Equitem Auratum*, Antwerp. 1600. Hastingus plures vulgavit adversus Rel. Cath. libellos 1599.

MXCI. Idem, *a briefe apologie, or Defence of the catholike ecclesiasticall Hierarchie and Subordination in England, erected these latter Years by Pope Clemens VIII, and impugned by certain Libells printed and published of late.* St. Omers. 1601.

MXCII. Idem, *Detection of notable Untruths gathered out of Mr. Sutcliffe's new Challenge.* London. 1602.

1265. **Matth. Sutcliffe** *Challenge concerning the Romisch Church, her Doctrine and Practises, published first against R. Parsons.* London. 1602.

1266. **Humphrey Ely** *certaine briefe notes upon a briefe Apology set out under the Name of the Priests, united to the Arch-Priest.* Paris. 1603.

MXCIII. **Personius** *Replie to a Libell called a brief Apology of the Hierarchie.* London. 1603.

MXCIV. Idem, *a treatise of three Conversions of England from paganisme to Christian Religion. The first under the Apostles in the first ages after Christ; the second under Pope Eleutherius and K. Lucius in the second age; the third under Pope Gregory the Great etc.* 1603. 1604.

1267. **Thomas Bell** *the anatomy of Popish Tyranny.* London. 1603.

1268. Idem, *Downfall of Popery, proposed by way of a Challenge to all Papists.* London. 1604.

MXCV. **Personius** *forunner of Bell's Downfalle, e, or an Answer to Thoon. Bell' s Downfall of Popery.* 1605.

1269. **M. Sutcliffe** *Subversion of Rob. Parsons his Treatise of three Conversions of England.* London. 1606.

MXCVI. **Personius** *the dolefull Knell of Th. Bell, by B. C. Student in Divinity.* Roane. 1607.

MXCVII. Idem, *de sacris alienis non adcundis quaestiones duae ad usum praximque Angliae breviter explicatae.* Audomari. 1607.

MXCVIII. Idem, *the Christian Directory guiding men to eternall salvation, denided iuto three Bookes.* 1607. Liber multoties recusus, postremo Neo-Eboraci in America. 1820.

Baronii Annalium Eccl. parentis controversia.

Opus Baronii historicum, quod priori seculo inchoatum fuit, permultis lucubrationibus illustratum, ac simul impetitum extitit, maxime propterea, quod Baronius Annales suos eo scopo concinnaverit, ut Providentiae Divinae munus in gubernanda per Summos Pontifices universa Ecclesia de seculo in seculum redderet conspicuum. Primo Seculi XVII decennio sequentia lucem adspexerunt opera:

MXCIX. **Baronius** *relationes historicae duarum illustrium legationum, prior de Patriarchae Alexandrini ad Sedem Apostolicam, posterior de Ruthenorum aliquot mille Ecclesiarum ad eandem Sedem receptorum negotio agit.* Colon. 1600. Ex Annalibus distincte editum.

MC. **Leuchthius** *Annales Ecclesiastici, d. i. Kirchenhistorien Caes. Card. Baronii.* München. 1600.

MCI. **Cornelius Schultingius** *apparatus sacrarum antiquitatum ex septem prioribus tomis Baronii ordine literarum.* Colon. 1601.

MCII. **Casp. Scioppius** *epistola ad Card. Baronium de editione Annalium Eccl. deque sua ad catholicos migratione.* Romae. 1601. Auctor multis fatis obnoxius, fatetur, se lectione Annalium Baronii motum fuisse ad amplectendam fidem Catholicam.

MCIII. **Gabr. Bisciola** *epitome Annalium Eccl. Caesaris Baronii.* Venet. 1602. Continet X secula.

MCIV. **Corn. Schultingius** *epitome Annalium Eccl. Caesaris Baronii, continens thesaurum sacrarum antiquitatum ex octo prioribus tomis, ab incunabulis nascentis Ecclesiae usque ad an. Chr. 714. et ad aetatem Gregorii II aucta, magnaque nova accessione plurimum locupletata.* Colon. 1603.

1270. **Abrahamus Scultetus** *confutatio prolixae disputationis Caesaris Baronii de baptismo Constantini Romano, quam tertio Annalium Eccl. tomo inseruit.* Neostadii. 1607.

Nicolai Serarii S. I. controversia.

Libri, quos Nic. Serarius de Luthero vulgavit, plura scripta ‚pro et contra' pepererunt:

MCV. **Serarius** *Lutheroturcicae orationes: oratio prima: utrum candide, sinceriter, ex animique sententia, citra ullum aut convicium aut maledictum loquendo, verum sit: Lutherum, quemadmodum de se ipse scripsit, diabolo magistro et doctore usum esse?* Ingolstadii. 1603. Prima editio a. 1594. Herbipoli facta.

1271. **Frid. Balduinus** *hyperaspistes Lutheri adversus maledicam orationem Nicolai Serarii Esauiticae factionis Monachi nuper editam; et cum notis prophylacticis Frid. Balduini Ecclesiae Dei Fribergae ministri.* Lipsiae. 1603.

MCVI. **Serarius** *des Luthers Nachtlicht, d. i. kurzer, wahrhaftiger, beständiger und gründlicher Bericht von der grossen und ersten, vornehmsten und wunderbarlichen Erleuchtung, durch welche dem theuren und hochgelehrten Mann D. M.*

Luther seine Lehre im Anfang offenbaret worden. Ingolstadt. 1603.

MCVII. Idem, *Lutheroturcicae orationes. Nova editio.* Moguntiae. 1604.

MCVIII. Idem, *de Lutheri magistro, ut digito possit monstrari, et dicier: hic est; ad Lutheranos Praedicantes, non belli, sed pacis ergo, in unius ex eorum numero Friderici Balduini, qui apud Lipsienses non ita pridem editus est, quique docentis et discentis Hyperaspisten agit, gratiam libri duo: in quibus cum utilia plura, tum vero insunt duo haec: 1 tota diaboli cum Luthero disputatio ad verbum; 2. disputationis eiusdem dispunctio, et ad ipsius diaboli argumenta omnia responsio.* Moguntiae. 1604.

1272. **Frid. Balduinus** *de disputatione Lutheri cum diabolo tractatio theologica et scholastica, apologetici loco edita.* Islebii. 1605.

MCIX. **Serarius** *apologiae pro discipulo et magistro, Luthero et diabolo, a Lutherano Superintendente Frid. Balduino editae alogia, per Nic. Serarium monstrata.* Mog. 1605.

1273. **Ioannes Simonius,** *Rhetor Rostochiensis, Lutherus Theosdotus. Oratio mendaciis papisto-turcici cuiusdam Iesuitae, originem doctrinae coelestis diabolo blaspheme adscribentis, opposita.* Rostochii. 1606.

MCX. **Serarius** *Lutherus Theosdotus Rostochii Rhetori remissus cum discipulo suo Calvino ad Ser. Christianum II. Saxoniae Ducem Electorem.* Mogunt. 1607.

1274. **Simonius** *apologeticus pro Luthero Theosdoto contra Serarium.* Rostochii. 1608.

Huc spectant adhuc ex sequente decennio:

1275. **Ioannes Förster** *vindiciae Lutheri, i.e. orationes pro Luthero, adversus convicia et calumnias Iesuitarum, et inprimis Nicolai Serarii.* Wittemb. 1610.

1276. **Simonius** *Logos Logos. Theosdotus Lutherus triumphans.* Rostochii. 1610.

MCXI. **Serarius** *Logi Logi apologetici pro Luthero diaboli discipulo, scripti a Rostochiensi Rhetore, rescripti a Nic. Serario S. I. Cum novo Calviniani Marpurgensis Doctoris (Raphaelis Eglini Iconii) de octiduano Christi Domini carcere paradoxo.* Mog. 1610.

Ioannis Hammeri S. I. controversia.

Ioannes Hammer S. I. anno 1606. viam universae carnis ingressus, reliquit celebre scriptum, tres quaestiones complectens, Protestanticis Ministris sive Praedicantibus oppositum, quippe de Romano Pontifice, de sic dictis Evangelicis, et, num novum evangelium ad salutem ducat. Scriptum isthoc ab obitu dicti Iesuitae luce publica donatum, saepiusque recusum, aliquot controversis opusculis occasionem dedit, quae sequenti ordine se excepere:

MCXII. **I. Hammer** *Prädicanten-Latein, d. i. drei Fragen allen genannten Evangelischen Prädicanten von vielen Katholischen oftmals aufgegeben, aber nie bishero gründlich beantwortet, jetzo auf's Neue in Reimen verfasset: 1. Ob es wahr sey, dass der Pabst von Gotteswort abgefallen, und dasselbige unterdrückt habe? 2. Ob die genanten Evangelischen katholisch seien? 3. Ob jemals einer durchs Neue Evangelium selig geworden: Durch* **Hermannum Josemann** *Liebhaber der Wahrheit.* 1607.

1277. *Drei Jesuviten Latein: so die zu Speyer den Evangelischen Prädicanten daselbst aufgegeben. Aufgesagt durch ein alt Dorfpfarrerlein.* 1607.

1278. **Ioh. Huldrich Gròbius** *auf das Büchlein, genannt Prädicanten-Latein, d. i. auf drei Fragen, allen Evangelischen Prädicanten von den Papisten aufgegeben, kurze und wohlgegründete Antwort.* 1608.

1279. **Gratianus Vermelius** *Latipratensis kurze und beständige Antwort der Prädicanten auf das gesandte Prädicanten-Latein.* 1608.

1280. **Christophorus Creutz** *Prädicanten-Latein, — sammt gründlicher umständlicher Antwort darauf.* 1608.

1281. **Friderici Mosellani** *Reuterischer Striegel und Auswüscher wider die von Jesuiten eingeschleichten Schartecken (Prädicanten-Latein intitulirt) angestelt.* Neustadt an der Hardt. 1608.

1282. **Christianus Chrismannus von Christlingen (Danais)** *Jesuiten-Latein: Ausbund etlicher unchristlicher, friedenstörender Lehren, welche von Jesuiten und andern unfriedsamen Päbstlern gelehrt, und aus derselben Büchern gezogen worden sind.* Wittemberg. 1608.

1283. *Prädikanten-Teutsch, d. i. teutsche und satte Erklärung auf H. Josenmann's ungereimte Reimen und ungeschickte Fragen.* 1608.

MCXIII. **Ioannes Werda,** Liebhaber der Wahrheit, *Prädicanten-Latein, d. i. drei Fragen etc. Sammt gründlicher Ablehnung eines Calvinischen Eulengeschreys, welches Christianus Christimannus von Christlingen in seinem Jesuiter-Latein hat jämmerlich hören lassen.* St. Gallen. 1609.

1284. **I Friedr. Palaeus** *jesuitisches Eulengeschrey, d. i. gründliche Ablehnung des geistlosen Schreiens und Schreibens, welches ein grimmiger Papist unter dem Namen Joannis a Werda wider das Jesuiten-Latein und Beantwortung der drei so wohlbeschreiten Josemannischen Hauptfragen Christiani Christmanni jämmerlich hat hören lassen.* Mannheim. 1609.

Huc spectant adhuc e sequentibus decenniis:

MCXIV. **H. Iosemann** *Prädicanten-Latein, d. i. drei Fragen etc.* 1641. Nova editio.

1285. **Christoph. Creutz** *gründliche Antwort auf das Prädicanten-Latein.* 1641.

MCXV. *Praedicantus Latinus sub nomine anagrammatico Hermanni Ioseman, rhythmis germanicis tersis et acutis, magno plausu per Germaniam exceptus, et recusus saepius Herbipoli, Moguntiae, Coloniae, Monasterii, et iterum Coloniae 1651. ita solidus, ut frustra hactenus praedicantes sectarii in confutando desudarint.*

Decennium II. A. 1610—1619.

1286. **Andr. Osiander** *Papa non Papa, h. e. Papae et Papicolarum de praecipuis doctrinae christianae capitibus — lutherana confessio. Ex Iure Canonico sive Papali ac eruditioribus nonnullis auctoribus pontificiis collecta et in enchiridii formam congesta.* Francof. 1610. Editio nova. (1-a A. 1599.)

1287. **I. Förster** *de monarcha vel capite Ecclesiae Catholicae in hisce terris militantis: an monarchia Ecclesiae constituta sit in Petro eiusque successoribus falso sic dictis Romanis Pontificibus?* Wittebergae. 1610.

1288. **I. Ursinus** *Iesuitici templi stupenda.* Ambergae. 1610. Contra Rom. Ecclesiam eodem modo, ac primum auctoris opus ‚Speculum Iesuiticum' A. 1609.

1289. **Ioan. Georg. Sigwartus** *discursus de regimine ecclesiastico, in quo prisca et apostolica ecclesiam gubernandi ratio adstruitur; papalis vero primatus et monarchia ex immotis scripturarum fundamentis et antiquis historiarum monumentis destruitur.* Tubingae. 1610.

1290. **Ioan. Tilius** *Parallela: sive memorabilia de vita et moribus Pontificum Romanorum, Christi Vicariorum, exempla cum ethnicorum principum dictis factisque comparata.* Ambergae. 1610.

1291. **Benedictus Claromontanus** *carmina duo, unum in Papam Romanum, alterum in Iesuitas.* 1610.

1292. **Matth. Sutlivius** *de Turcopapismo liber unus, et de Turcopapistarum maledictis et calumniis libri IV.* Londini. 1610.

1293. **Ioan. Gehrardus** *Loci Theologici.* Ienae. 1610 ss. Opus contra Papatum cumprimis directum.

1294. **Lucius Ludovicius** *antichristus: disputatio bipartita, olim auctoribus Daniele Tileno et Thoma Brightmanno.* Ambergae. 1610.

1295. **Thom. Pisecius** Socinianus, sub nomine **Camilli** *de antichristo libri duo, in quibus tamquam in speculis status nostrorum christianorum cernitur.* 1610.

1296. **Ioan. Rod. Lavater** *Andreae Dudithii quaestio: ubi vera et catholica Ecclesia invenienda sit? cum Epistola Ioannis Wolphii et Theodori Bezae de eodem argumento.* Hanoviae. 1610.

1297. *Discursus epistolares politico-theologici, de statu reipublicae christianae degenerantis, tum de reformandis moribus et abusibus Ecclesiae, cum Francisci I Regis Gall. et Card. Sadoleti epistolis. Omnia ex variis Bibliothecis collecta, et nunc primum coniunctim edita.* Francof. 1610.

1298. **Adamus Reuterus** *oratio demonstrans, Papam esse bestiam in Apoc. XVII. 4.* Londini. 1610.

1299. **Henricus Parreus** *summa colloquii Ioannis Rainoldi cum Harto de Capite et fide Ecclesiae.* Oxonii. 1610.

1300. **Donatus Wisartus** *collatio doctrinae Christi*

cum ea Iesuitarum; et iuramentum papisticum continens capita pontificiae religionis cum confutatione eiusdem. Oppenhemii. 1610.

1301. **Iean Fleury** *disp. entre Pere Iovye et Iean Fleury touchant l' auctorite de l' Eglise et de l' Escriture, des S. Images, et que S. Pierre a este a Rome.* Saumur. 1611.

1302. **Conr. Vorstius** *de causis admodum iustis ac necessariis hactenus ab Evangelicis deserti et porro a piis omnibus deserendi Romani Papatus.* Steinfurti. 1611.

1303. **Ios. Hall** *Polemices sacrae pars prior: Roma irreconciliabilis, qua docetur, nullam sperari posse, nec debere quidem, uti se nunc res habent, Pontificiorum cum Evangelicis in causa religionis conciliationem, cudendamque in solos pontificios hanc fabam.* Londini. 1612.

1304. **Behm** *de Romani Pontificis tyrannide.* Regiomonti. 1612.

1305. *Adversus potestatem Rom. Pontificis tractatus varii.* Francof. 1612.

1306. *De aetatibus Ecclesiae, contra primatum Papae.* Hanoviae. 1612. Liber antiquus denuo editus.

1307. **Hoë** *bellum Christi et antichristi.* Lips. 1612.

1308. **Helvigius** *Antichristus Romanus.* Witteb. 1612.

1309. **Iean Welsch** *l' armageddon de la Babylon.* Ionzac. 1612.

1310. **George Thomson** *la Chasse de la Bete Romaine, ou il est evidemment prouve que le Pape est l' antechrist.* Geneve. 1612.

1311. Idem, *la Chasse de la Bete Romaine, ou est refute le 23 Chapitre du Catechisme.* La Rochelle. 1612.

1312. **Leonellus Scharpus** *speculum Papae, i. e. viva et expressa antichristi effigies.* Etonae. 1612.

1313. Idem, *dialogus de superstitiosis articulis in Symbolo Pii IV.* Londini. 1612. Opusculo huic praefigitur etiam sequens titulus: Speculum Papae.

1314. **Balth. Gualterus** *problemata hebraica, chaldaica, syriaca, graeca controversias de Papae Romani primatu et de antichristo concernentia.* Ienae. 1612.

1315. **Abrah. Hoffmann** *Romanorum Pontificum Chronicon.* Lipsiae. 1612.

1316. **Henr. Ekkardus,** *an Pontifex Romanus sit dominus Ecclesiae? an idem vere sit et dicatur Eppus? an idem sit successor D. Petri? S. Petrum non praesedisse Romanae Ecclesiae.* Francof. et Ien. 1612.

1317. 1318. **Erycus Rhonaeus** *idea reformandi Antichristi, sive succinctae tractationes sed solidae domonstrationes de primordiis, incrementis et summo fastigio Antichristi, eiusque subsistentia, blasphema doctrina, et malitiose impia vita, deque subsequenti denique ruina. Studio et opera fideli Eryci Rhonaei Neopatrensis P. Evangelici et Epicalyptico-Apocalypticae Theosophias indagatoris studiosissimi.* Venet. 1613. 2. vol. Accessit et tertium: *adelicher Discurs, durch welche Mittel der Abfall zu verschiedenen Zeiten verbessert worden vor Luthero.* Steinfurt. 1613. Auctor resoluto anagrammate est *Henricus Oraeus,* qui etiam sub persona *Ioannis de Hyperiis* latebat.

1319. **Ulrici Veleni** *tractatus, quo asseritur, Petrum Apostolum numquam Romae fuisse.* Francof. Ed. nova. 1613.

1320. **I. Förster** *de Conciliis in genere, et inprimis de IV Oecumenicis in specie.* Witteb. 1613.

1321. **Iac. Usserius** (Ussher) AEppus Armacanus in Hibernia, Eccl. Anglicanae addictus, *gravissimae quaestionis de christianarum ecclesiarum in occidentis praesertim partibus ab Apostolorum temporibus ad nostram aetatem continua successione et statu historica explicatio.* 1613. Auctor demonstrare satagit, extitisse inde a temporibus apostolicis usque reformationem Ecclesiam puram a Romanis erroribus.

1322. **Martin Rinckhart** *der Eislebische Ritter. Eine neue und schöne geistliche Comödie, darinnen nicht allein die Lehre, Leben und Wandel des letzten deutschen Wundermanns Lutheri, sondern auch seiner und zuvörderst des Herrn Christi zweier vornehmsten Hauptfeinde, Papsts, und Calvinisten, sowohl als anderer vielfältige Rath- und Fehlschläge, in 3 Ritterbrüdern: Pseudopetro, Martino, und Ioanne, als die um eine Erbschaft und Testament streiten, abgemahlt und aufgeführt.* 1613. Eisleben.

1323. **Fredericus Braunbom** *florum Flaminiorum Romanensium Bapalium sive Papolium decas una, inter quos inspersae notae anascevasticae in disputationem Martini Becani*

antiiesuidae Moguntini de antichristo reformato, una cum chronologia totius scripturae nova absoluta. Hanoviae. 1613. Opus *Becani* iam in literatura primi decennii citavimus.

1324. **Lampadius** *decades duae disputationum de Conciliis, quibus Evangelicorum consensus dilucide ostenduntur, et Papatus fundamenta convelluntur.* Bremae. 1613.

1325. **Thom. Williamson** *sword of the Spirit to smite in peices that antichristian Goliath the Pope.* London. 1613.

1326. **Ioh. Bissendorf** *Solatium Iesuiticum, d. i. katholischer Jesuitentrost. Gesprächsweise gehalten zwischen dem Papst und Teufel, darin gehandelt wird von dem Zustand der Römischen Kirchen und der verstorbenen Päpste aus dem berühmten Poëten Euricio Chordo in teutschen Reimen.* 1614.

1327. **Christoph. Walpurger** *ethnico-pontificia conformitas.* Lipsiae. 1614.

1328. **Vergerius** sub nomine *Athanasii, vide quid Papatus sentiat de Germaniae Principibus et Liberis Civitatibus, quae Evangelio nomen dederunt.* Francof. 1614. Nova editio.

1329. **Paulus Anglus** Decretorum Doctor, *aureum speculum Papae, eius Curiae, Praelatorum et aliorum spiritualium super plenitudine potestatis Papalis.* Francof. 1614. Opus ante 200 annos exaratum.

1330. **Anton. Sadeel** (Chandieu) *de Christo Capite, deque sententiis: Tu es Petrus, Pasce agnos meos; atque universe de Primatu Petri contra Turrianum.* 1614. Nova editio operis superiore seculo vulgati.

1331. **S. N.** *Papistogelastes or Apologues by which are pleasantly discovered the Abuses of the Synagogece of the Pope.* Oxford. 1614.

1332. **Christoph. Binderus** *Theologia Scholastica.* Francof. 1614. Continet tractatum contra Rom. Pont.

1333. **Ioan. Frenzelius** *Historia Eccl. Romana: neue Pabst-Chronica, oder Römische Kirchenhistorie, in welcher eine ausführliche Lebensbeschreibung aller Römischen Päbste von S. Petro an bis auf Paulum V anzutreffen.* Leipzig. 1614. Curam editionis gessit *Georg. Wintermonat.*

1334. *Gregorii I epistola de obedientia erga Imperatorem, et de nomine Universalis Papae in Ecclesia Cath. non usurpando.* Francof. 1614.

1335. **Thomas Draxus** (Andr. Willetus) *praeparatio angelica de fuga a Babylone.* Oppenheimii. 1614. Evincere nititur, Romam hodiernam esse Babylonem apocalypticam.

1336. **Albertus Graverus** *de Rom. Pontifice: eum esse Antichristum.* Ienae. 1614.

1337. **Ioan. Martini Lydius** *Scriptores duo Anglici coaetanei et conterranei de vitis Pontificum Romanorum, videlicet Robertus Barns, et Ioannes Baleus, quos a tenebris vindicavit, veterum testimoniis, ne quis de fide illorum dubitaret, confirmavit, et usque ad Paulum V hodie regnantem continuavit.* Lugd. Bat. 1615. Negat: Petrum Romae fuisse.

1338. **Rodenborch** *conficta religionis papalis fundamenta.* 1615.

1339. **Ianus Serraeus** Calvinista Gallus, *Inventarium generale historiae Franciae.* Genevae. 1615. Contra Papam dirigitur.

1340. *Prophecy concernant the Downfall of the Pope.* London. 1615.

1341. **Iac. Cappellus** *les livres de Babel, ou l' Histoire du Siege Romain, distribuée par Controverses et Considerations sur ce que le Sr. Ferrier et ses Compagnons ont dit de plus specieux en faveur de l' antechrist.* Sedan. 1616.

1342. **Petr. Hay** *a vision of Balaams Asse, representing the state of the Church of Rome.* London. 1616.

1343. **Parker** *de politica ecclesiastica Christi et hierarchica opposita libri III.* Francof. 1616.

1344. **Henr. Isselburgius** *dissertatio de iure Protestantium orthodoxorum contra Pontificem Romanum, eiusque concilia, imperium, atque anathemata.* Bremae. 1616.

1345. *Doctrina Ecclesiae Anglicanae ab Eduardo VI, Elisabetha, et Iacobo stabilita, cum apologia pro discessione ab Ecclesia Romana.* Londini. 1617.

1346. *Tria Conclavia, i. e. tres historicae narrationes de tribus trium Pont. Rom. Urbani VII, Gregorii XIV, et Clementis VIII electionibus, ex italico sermone in latinum fideliter translatae.* Francof. 1617.

1347. **Franc. Monginot** *Resolution des doutes, ou sommaire decision des Controverses entre l' Eglise Reformee et l' Eglise Romaine.* Paris. 1617. Librum hunc tamquam ex anti-

quis haeresibus consarcinatum et impudentissimis mendaciis ac imposturis refertum Fac. Theol. Parisiensis proscripsit. *)

1348. **Christoph. Iungenius** *parallela apocalyptica sententiarum, quibus ex conflictu et collisione praecipuarum inter Christianos opinionum de antichristo pontificio et Davidico veritas qua patet vel elicitur vel saltem elicienda proponitur.* Francof. 1618.

1349. **Martinius Horzovinus** *Hussus et Lutherus, i. e. collatio historica duorum fortissimorum Iesu Christi militum, I. Hussii Bohemi, et M. Lutheri Germani.* Pragae. 1618.

1350. **Balth. Gualtherus,** *exercitationum ad repetitionem Hist. Eccl. institutarum secunda de D. Petri Pontificatu Romano, Patr. Antiocheno et Alexandrino; suo uxorisque martyrio, et filia Petronilla: Caesari Baronio et Gabrieli Bisciolae Iesuitae Mutinensi opposita.* Ienae. 1618.

1351. **Simon Hessus** *apologia contra Eppum Roffensem super concertationem eius cum Ulrico Veleno: an Petrus fuerit Romae, et de primatu Papae.* Francof. 1618. Argumenta 18, quae adducuntur, omnia ex Veleno desumta sunt: nec videtur esse totum opus aliud, quam versio germanica Veleni.

1352. *Parallela christiana et antichristiana. Tractätchen contra Papatum.* Heidelb. 1619.

1353. **Thom. Draxus** (Andr. Willetus) *de Antichristo.* Francof. 1619.

1354. **Richardus Bernard** *fabulons foundation of the Popedome, shewing that Peter was never at Rome.* Oxon. 1619

1355. **David Pareus,** *acta colloquiorum Svalbacensium inter 3 Doctores Iesuitas, et Davidem Pareum Theologum Heidelbergensem mense Maio 1608. habitorum.* Heidelbergae. 1619. In colloquio partem ceperunt e Soc. Iesu *Becanus, Serarius,* et *Mülhusinus.* Refutavit:

Pareum Becanus:

MCXVI. **Becanus** *epistola ad Davidem Pareum Theologum Heidelbergensem de actis Colloquiorum Svalbacensium, et de fide haereticis servanda.* Mogunt. 1619. Contra eundem Pareum iam prius **Mülhusinus** vulgavit: *Speculum miseriarum Davidis Parei*, et: *Miseriarum speculi auctarium primum.*

*) *Argentré* Coll. Iudic. II. 2. p. 101.

MCXVII. **Petrus Cottonus** S. I. *Institution Catholique ou est declaree et confirmee la verite de la foy. Contre les heresies et superstitions de ce temps; divisee en IV livres, qui servent d' antidote aux quatre de l' Institution de Jean Calvin.* Paris. 1610.

MCXVIII. **I. Gretserus** S. I. *pharetra Tertullianea adversus haereticos concinnata.* Ingolst. 1610.

MCXIX. **Severinus Binius** Can. Colon. *vitae Rom. Pontificum a S. Petro usque Paulum V.* 1610.

MCXX. **Nicol. Alemannus** Bibl. Vatic. custos, *liber de Principis Apostolorum sepulchro.* Romae. 1610.

MCXXI. **Leo Marguardus** O. S. Fr. *qualiter cum haereticis disputandum sit, et ubi vera Dei in terris Ecclesia sit? Disputatio Bambergae in Comitiis Provincialibus FF. Min. proposita.* Bambergae. 1610.

MCXXII. **Sab. Heiss** S. I. *tres quaestiones breviter discussae, et ceu faculae ad internoscendam Christi in terris Ecclesiam praelatae.* Ingolst. 1610.

MCXXIII. **Scioppius** *gratulatio ad haereticos Austriae Ordines, cum sectae suae libertatem Regi Matthiae extorsissent: qua prius ex Lutheri, Calvini, ac similium confessione probatur, ex isto novo Evangelio ingentem morum corruptelam ac Reipublicae ruinam nasci; deinde ex S. Literis Augustanam Confessionem non pastoris sed alieni vocem esse ostenditur.* Ingolst. 1610. Opus hoc paulo post tuebatur sequenti libro:

MCXXIV. *Apologia pro gratulatione ad haereticos Austriae Ordines adversus haereticorum responsum, quod post biennium demum ei opposuerunt.* Ingolst. 1615.

MCXXV. MCXXVI. **Iac. Rebullosa** O. Praed. in sermone suo propugnabat: *Papam pro legitimo Christi successore a S. Ignatio habitum fuisse.* Cuiusmodi assertum dum **Sacra Facultas Parisiensis** improbaret tamquam modum loquendi haereticum continens: **Franciscus Solier** S. I. scripsit *Epistolam vindicativam pro sermonibus S. Ignatii contra Censuram Parisiensen.* 1611.

MCXXVII. **Dominicus Pinellus** Card. *tractatus de auctoritate Papae.* 1611.

MCXXVIII. **Franc. Penia** *de Regno Christi.* Romae 1611. Insignis tractatus pro eo, quod tam Christus in terris imperium

ac externam iurisdictionem exercuerit, quam Rom. Pontifex illam actu exerceat.

MCXXIX. MCXXX. **Silvester Lavallensis** (de la Val) Capucinus, *iustae amplitudines Ecclesiae Romanae contra impietatem illorum, qui Summum Pontificem vocant Antichristum.* Pictavii. 1611. Auctor librum suum dirigit adversus ministrum haereticum Blesensem *Viguier*, quam iam a. 1610 sequente confutavit opere: Correctio Christiana contra errores Viguerii. Paris. 1610.

MCXXXI. **Ioan. Rainoldus** *lectiones de libris apocryphis et Papae primatu, contra Hartum.* Oppenhemii. 1611.

MCXXXII. **Bern. Desirant** Theologus Lovaniensis, *Honorius Papa vindicatus.* Aquisgrani. 1611.

MCXXXIII. **Wibertus Rosenbach** O. Praed. *pro infallibilitate et supra Concilia auctoritate Romani Pontificis.* Paris. 1611. Auctor has theses tuebatur palam, contradicente Sorbona praeeunte Claudio Bertin, et Curia Regia.

LCXXXIV. **Petrus Ribadeneira** S. I. in *Flore Sanctorum* pertractat *vitas SS. Rom. Pontificum.* 1611.

MCXXXV. **Iac. Naclantus** Eppus Clugiensis, *de Papae et Concilii potestate compendiaria enarratio tractatioque; item an decreta actaque Generalis Concilii exigant necessario confirmationem Papae?* Venet. 1612. Instar programmatis assumit verba: Tu es Petrus etc.

MCXXXVI. **Marc. Ant. Capellus** O. S. Fr. *de successione Eppi Romani contra duos anonymos.* Colon. 1612.

MCXXXVII. **Didacus Nugnus** *de Conciliorum et Papae auctoritate.* Venet. 1612.

MCXXXVIII. **Hier. Beroardus** O. Praed. *istoria delle vite de Sommi Pontefici.* Venet. 1612.

MCXXXIX. **Marc. Guardalajarra et Xavier** Hispanus Carmelita, *historia Pontificalis sex partibus distincta.* Caesaraug. et Barcin. 1612.

MCXL. **Gretserus** S. I. *epimetrum sive auctarium ad opus de libris noxiis prohibendis.* Ingolst. 1612.

MCXLI. *Responsio Synodalis* (Basileensis) *de auctoritate cuiuslibet Concilii Generalis supra Papam: et in eam responsionem Commentarius.* Colon. 1613.

MCXLII. **Paulus Fabulotus,** Romanus Religiosus, *dis-*

putatio theologica de potestate Papae supra Concilium. Ferrariae. 1613.

MCXLIII. **Lud. Richeome** S. I. *Idololatria Hugonottica, seu Luthero-Calvinistica, i. e. demonstratio idololatriae hugonotticae ad similitudinem veteris paganismi, ab inferis per Lutherum et sectatores revocatae. A Lud. Richeome S. I. primum gallice edita* (1608), *nunc vero a Marcellino Bompar eiusdem Soc. latinitate donata.* Moguntiae. 1613.

MCXLIV. **Ioan. Gonterius** S. I. *vera narratio disputationis in causa fidei oblatae ab uno concionatore S. I. Lutheranis Concionatoribus, ea honoraria conditione, ut solius Scripturae etiam, ut ab iis versa et detruncata est, tamquam Iudicis auctoritate staretur, ac nihilominus detrectatae.* Mussiponti. 1613.

MCXLV. **Barthol. Tortoletus** *sacrosancta, admirabilis, inconcussa Vaticana Petra* Romae. 1614.

MCXLVI. **Theodorus Laelius** Eppus Feltrensis, *Replica pro Papa et Sede Romana.* Francof. 1614.

MCXLVII. **Ludovicus a Patrono** ADiaconus Matritensis, *de Rom. Pontificis auctoritate.* Antwerpiae. 1614.

MCXLVIII. **Antonius Augustinus** *de Pontifice Max.* 1614. Apud *Rocabertum* Bibl. VI. 161.

MCXLIX. **Ioannes Card. Leodiensis** *epistola de obedientia, quatenus Papae sit praestanda.* Francof. 1614.

MCL. **Georgius am Ende** S. I. *funiculus triplex, oder dreifacher Strick, durch welchen diejenigen, so sich von der heil. allg. kath. röm. recht apost. Kirche abgesondert, also gebunden und verstrickt werden, dass sie sich in Ewigkeit davon nicht losmachen können. Der Erste bindet alle die, welche vorgeben, die rechte Kirche auf Erden könne irren, ja habe de facto geirrt, und wird erklärt, welches die rechte Kirche sei? Der andere verwickelt die, welche fälschlich und wider Wahrheit lästern, der Pabst sei von dem Wort Gottes abgefallen und habe solches unterdrückt: dabei auch gefragt wird, ob die genannten Evangelischen recht katholisch seien, und ob einer jemals durch ihr vermeintes neues Evangelium sey selig geworden? Der Dritte verstrickt diejenigen, welche sich um die Gestalten in dem heil. Sacr. des Altars heftig bewerben, reissen, und solche mit Gewalt haben wollen.* Wien. 1615.

MCLI. **Richardus Stanihurstius,** Hibernus Dubliniensis, *brevis praemonitio pro futura concertatione cum Iacobo, Usserio,' qui in sua historica explicatione conatur probare, Pontificem Romanum (legitimum in terris Christi Vicarium) verum et germanum esse antichristum.* Duaci. 1515.

MCLII. **M. Becanus** S. I. *de Ecclesia Christi, itemque de Ecclesia Romana, quae est Catholicorum, et de reformata, quae est Lutheranorum et Calvinistarum.* Mog. 1615.

MCLIII. **Ieremias Ferrerius** Gallus (antea Calvinista) *de antichristo et eius notis, ubi demonstratur, Romanum Pontificem non esse antichristum.* Paris. 1615.

MCLIV. **Anton. de Souza** O. Praed. *relectio de censuris Bullae Coenae.* Ulyssipone. 1615.

MCLV. **Adalbertus Borkowski** S. I. (Rosciszewski) *Oratio contra Andr. Volanum sacramentarium, qui Clementi VII scripserat orationem, qua per summam impudentiam ei persvadere nitebatur, ut se Pontificatu abdicaret.* Vilnae. 1615.

MCLVI. Idem, *ad orationem Andreae Volani, qua et errores in Ecclesia Ramana, si diis placet, reprehendit, et Pontificem ad deserendum Pontificatum adhortatur, Ioannis Bobolae in Academia Vilnensi studiosi responsio.* Praeses disputationis fuit *Borkowski.*

MCLVII. Idem, *Minister reprehensus, et Papa defensus contra impudens ministri Zygravii scriptum, quod vocavit, ‚Papapompe.'* Cracoviae. 1615.

MCLVIII. **Andr. Iurgiewicz** Can. Vilnensis, *responsio ad famosum Andreae Volani contra Summum Pontificem libellum, quem Apologiam contra calumnias Iesuitarum inscripsit.* Vilnae. 1615.

MCLIX. **Laur. Boier** S. I. *Carmen ad Andr. Iurgiewicz Can. Vilnensem.* 1615.

MCLX. Idem, *carmen adversus Volanum.* 1615.

MCLXI. **Iac. Gualterus** S. I. *tabula chronographica status Eccl. Cath. a Christo nato ad a. 1614. in qua duodenis columnis exhibentur Summi Pontifices et antipapae, Concilia etc. nec non errorum cum recentioribus Calvinianae sectae haeresibus collatio, ac demum duodecim ex iis, quas vel maxime nunc Calvinismus impugnat, catholicarum veritatum confirmatio, partim ex ipsa adversariorum secum pugnantium confes-*

sione, partim ex Scriptura, partim ex sanctis cuiusque seculi Patribus ac Catholicis Doctoribus petita. Auctore I. Gualtero, qui eam gallice primum scriptam (1609.) *postea latinam fecit et multis additamentis in praefatione designatis locupletavit.* Lugd. 1616.

MCLXII. *Histoire des Papes, contenant les affaires les plus memorables avenues sous l' autorite du S. Siege, depuis S. Pierre iusques a Paul V.* Paris. 1616.

MCLXIII. *La Verite triomphante pour les Papes sur 50 faulsetes et autres inepties de l' antichristianisme de ministre* **Mars,** *avisees en la conference faicte entre le* **Marcellin Montouzon** *Recollet, et ledict Mars, ministre des Eglises pretendues reformees du haut Limozin.* Lymoges. 1616.

MCLXIV. **Andr. Duchesnius** *Rom. Pontificum vitae a S. Petro usque ad Paulum V.* Paris. 1616.

MCLXV. **Deodatus Gentilis** O. Praed. *tractatus de potestate Summi Pontificis.* 1616.

MCLXVI. **Hier. Gratianus** Carmelita, *Theologia mystica.* Bruxellis. 1616. Tractat in ea de potestate Papae adversus librum ‚Ferd. de las Infantes.'

MCLXVII. **Timotheus Berardus** Carmelita, *panegyricae declamationes de sacra fide et Pontifice Romano.* 1616.

MCLXVIII. **Georg. Tyszkiewicz** S. I. *theologia antilogica Lutheranorum, et antilogia theologica Calvinistarum, seu contradictiones de rebus fidei, quas Lutherani et Calvinistae in suis propositionibus concordes discordes admittunt, deprehensae a G. Tyszkiewicz, et ab eodem aliquot supra tres quaestiones comprehensae, in quibus proditur dolus, fraus aperitur, convincitur falsitas, lutherana nimirum et calviniana. In gratiam scholae tam lutheranae quam calvinianae.* Cracoviae. 1616.

MCLXIX. **Mart. Becanus** S. I. *de Iudice Controversiarum.* Moguntiae. 1616. Opus frequentius recusum, pro Summi Pontificis auctoritate. Ei opposuit:

1356. **Helvich Garthius** *de iudice controversiarum fidei et religionis christianae.* Wittebergae. 1617. Adversarium suum mox confutavit:

MCLXX. **Becanus** *apologia pro Iudice controversiarum.* Mogunt. 1618.

MCLXXI. **Ioannes Arnulphus** S. I. in Sermone sacro coram Ludovico XIII. Rege Galliae A. 1617. habito doctrinam cath. et signanter constitutionem Ecclesiae, Primatum etc. evolvens, symbolum vero fidei Calvinisticae perstringens, occasionem praebuit pluribus scriptis, quae ministri IV reformati *Carentonienses* adversus ipsum ediderant: quae tamen omnia insigniter refutavit. Huiusmodi scripta enumerat *Backer* in sua Bibliotheca sedecim ex A. 1617 et 1618.

MCLXXII. **Ferdinandus a Iesu** Carmelita Hispanus, *de Summo Pontifice et Conciliis.* Conimbricae. 1617.

MCLXXIII. **Ioan. Raphael Cobenzl** S. I. *liber in concionem Simonis Mann, quam habuit 5 Nov. 1615. de norma fidei et religionis.* Olomucii. 1617.

MCLXXIV. **Petr. Cutsemius** *triumphus catholicae veritatis super desperata Calvini causa.* 1617.

MCLXXV. **Thom. Ramon** O. Praed. *de Primatu D. Petri Apostoli et Romani Pontificis successoris eius fasciculus aureus in III libros divisus: in quibus ex plurimis locis utriusque Testamenti, SS. Conciliorum decretis et antiquis Patribus, Catholicaeque Ecclesiae doctoribus summa Apostolicae Romanaeque Sedis auctoritas et potestas luculenter demonstratur.* Tolosae. 1617.

MCLXXVI. **Zacharias Bowerius** O. Min. Salutiensis, *demonstrationes symbolorum verae et falsae religionis, adversus praecipuos ac vigentes Catholicae religionis hostes, atheistas, Iudaeos, haereticos, praesertim Lutheranos et Calvinistas.* Lugd. 1617. Agit de unitate Capitis visibilis a Christo constituti, et de successione visibili.

MCLXXVII. **Petrus Cottonus** S. I. *institutio catholica, in qua exponitur fidei veritas et comprobatur adversus haereses et superstitiones huius aevi: in IV divisa libros, qui totidem Ioannis Calvini voluminibus et institutioni opponi queant. Auctore Petro Cottono. E Gallico vertit* **Ludovicus Cressolius** S. I. Mogunt. 1618.

MCLXXVIII. **S. Anselmi** *libri duo contra Guibertum antipapam pro defensione Gregorii VII Pontificis legitimi.* Colon. 1618. Nova editio.

MCLXXIX. **Luc. Castellinus** *de certitudine gloriae Sanctorum canonisatorum.* Romae. 1618.

MCLXXX. **Ioan. Garcia de Caralps** *de Canonisatione Sanctorum.* Barcinone. 1618.

MCLXXXI. **Abrahamus Bzovius** *Romanus Pontifex, seu de praestantia, officio, auctoritate, virtutibus, felicitate, rebusque praeclare gestis Pontificum a D. Petro usque Paulum V. commentarius in tres libros divisus.* Colon. 1619. Auctor, qui in opere hoc permulta pro auctoritate S. Sedis e vetustissima aetate profert monumenta, distinctis capitibus sequentia evolvit: Romanum Pontificem esse Ecclesiae Cath. monarcham; ex hominibus pro hominibus a Deo assumtum; omnium mortalium supremum; Christi Vicarium, non antichristum; Petri successorem, primae Sedis Praesulem; Catholicae Ecclesiae Primatem; Concilio et coetui Pastorum iure divino praelatum; nec falli nec fallere scientem; a nemine mortalium iudicari posse; ab eo nullam dari provocationem; ad illum in causis fidei provocari; apostolici depositi servatorem; a Christo et Spiritu S. traditae doctrinae dictatorem; S. Scripturae cognitorem et custodem; eiusdem interpretem; iudicem controversiarum de fide; conditorem dogmatum (seu, ut se explicat, declaratorem ac definitorem), doctorem orbis; iudicem haereticorum et ultorem; innocentem ab haeresi; impollutum, segregatum a peccatoribus, seu a communione haereticorum incontaminatum; librorum censorem; antistitem sacrorum; clavigerum coelorum; regni coelestis ianitorem; iudicem coeli in iudicio terreno supremum; fontem sacerdotii; principem Pastorum; legislatorem; Catholicae Ecclesiae curatorem; iudicem Epporum; iudicem supremum, ad quem in causis eccles. ultima sit provocatio; religionis verticem; Romanae Ecclesiae et urbis Antistitem cum cura spirituali et temporali; Patrimonii Apostolici iustissimo titulo possessorem atque patremfamilias; Christianorum Imperii columen; eiusdem servatorem; Regum unctorem; iudicem et arbitrum orbis; vindicem scelerum; ecclesiasticae libertatis assertorem; orbis christianorum pacarium; christianorum defensorem; indeficientem.

MCLXXXII. **Petr. Biard** S. I. *l' autorite de Nostre Pere le Pape, efficacement et clairement verifiee par l' authentique temoignage de S. Ierosme et autres Peres. Et la refutation de tout ce que Iean Martinet Ministre de Saillans a pu controuver*

au contraire. Ensemble la nouvelle reunion de Mar Elias Patriarche de Babylone a l' Eglise Romaine. Lyon. 1619.

MCLXXXIII. **Christoph. a Sacro Bosco** S. I. (Holiwood) *Libellus de investiganda vera ac visibili Christi Ecclesia recognitus et auctus.* Antwerpiae. 1619. Prima editio a. 1604.

MCLXXXIV. **Thomas a Talamello** *Rationale utriusque potestatis ecclesiasticae et iurisdictionis sanctae matris Ecclesiae R. Cath.* Ticini Regii. 1619.

MCLXXXV. **Longus a Cariolano** *de casibus reservatis beneficiorum iuxta regulam a Clemente VIII praescriptam.* Colon. 1619.

MCLXXXVI. **Ioan. Deckerius** S. I. *de Pontificibus Ecclesiae Christi a S. Petro usque ad Simplicium, sub quo Romanum cecidit Imperium.* 1619. Tractatus praesens insertus est operi auctoris: ‚Theologicae Dissertationes.'

MCLXXXVII. **Leon. Duardus** *Commentarii in Bullam, quae in die Coenae Domini legi solet.* Mediolani. 1619.

MCLXXXVIII. **Paulus Bombinus** *de Summo Pontifice.* Romae. 1619.

MCLXXXIX. **Franc. Veronius** S. I. *methodus Veroniana, sive brevis et perfacilis modus, quo quilibet Catholicus etiam scholis theologicis non exercitatus, potest solis Bibliis, sive Genevensia illa sint, sive alia, et confessione fidei Religionis praetensae Ministrum evidenter mutum reddere, et religionario cuicunque, quod in omnibus et singulis praetensae reformationis suae punctis errare teneatur, demonstrare.* Colon. 1619.

Bellarmini controversia de libro: Disputationes de Controv. fidei.

1357. **Franc. Iunius** *animadversiones ad Controversiam de Summo Pontifice contra R. Bellarminum.* 1610.

1358. **Nic. Vignier** *theatre de l' Antechrist, auquel est repondu au Card. Bellarmin* etc. Liber in Synodo Calviniana St. Maixent approbatus et typis commissus.

1359. **Cor. Vorstius** *anti-Bellarminus contractus, h. e. compendiosum examen omnium fidei controversiarum, quae hoc tempore inter Evangelicos et Pontificios agitantur.* Hannoviae. 1610.

1360. **Thom. Brightmann** *demonstratio, antichristum Pontificiorum et Iesuitarum fictitium monstrum esse. Contra Bellarminum.* Ambergae. 1610.

1361. **Lubertus** *de Papa Romano replicatio ad defensionem tertiae controversiae Bellarmini scriptam a Gretsero.* Arnhemii. 1610.

1362. **Daniel Tilenus** Arminianus, *de Papa Romano Antichristo.* Ambergae. 1610.

1363. **Laur. Laelius** *exegesis articuli de persona et officio Christi, opposita Rob. Bellarmino.* Francof. 1611.

1364. **Dan. Tilenus** *Antichristus: disputatio bipartita: 1. Papam Romanum revera esse illum magnum et proprie dictum Antichristum, in S. Literis praedictum. 2. Antichristum Iesuitarum et Pontificiorum fictitium et ementitum monstrum esse. Adversus R. Bellarminum. Auctore Th. Brightmanno. Coniunctim edita.* Ambergae. 1611.

1365. **David Paraeus** *disputationes et notae in Bellarmini librum de Verbo Dei scripto.* Heidelb. 1612.

1366. **Whitacker** *De Papa Romano, refutatio 40 demonstrationum Nicolai Sanderi, quod Papa non sit Antichristus ille insignis.* Oppenheimii. 1612.

1367. **Amandus Polanus** *collegium anti-Bellarminianum.* Basileae. 1613.

1368. **Balth. Meisner** *disputationes X adversus Bellarminum de ficto Petri et Papae Primatu.* Witteb. 1614.

1369. **I. G. Brunnerus** *oratio de causis corrupti Papatus, et in specie nullitate et vanitate Petrini Eppatus, contra modernos Papicolas, inprimis Bellarminum Card.* Francof. 1614.

1370. **Franc. Iunius** *tractatus de conciliis, synodis et synodalibus iudiciis, Magistratus summi in talibus iure et officio contra Bellarminum.* Francof. 1614.

1371. **Nic. Hunnius** *ministerii lutherani divini adeoque legitimi demonstratio, Bellarmino etc. opposita.* Vitembergae. 1614.

1372. **Iac. Capellus** *de conciliis contra Bellarminum.* 1616.

1373. **Iac. Wehrenberg** *analysis primae controversiae Bellarmini de Verbo Dei.* Hamburgi. 1618.

1374. **Andr. Willettus** *synopseos Papismi controversia generalis tertia, de Conciliis contra Bellarminum.* Oppenhemii. 1618.

1375. **Iac. Reneccius** *Panoplia, i. e. armatura theologica, libri II, quibus omnia R. Bellarmini deliria refutantur.* Wittebergae. 1618.

1376. **Dan. Tilenus** *de Controversia II fidei christianae, scilicet de Christo Capite totius Ecclesiae V libris. Cum notis et animadversionibus.* Sedani. 1619.

1377. Idem, *de Controversia III fidei christianae, quae est de Summo Pontifice, cum notis et animadversionibus.* Sedani. 1619.

MCXC. **Gretserus** S. I. *vindiciae Bellarminianae et Muricum Praedicanticorum a criminationibus et inscitia lutherani magistelli Ernesti Zephyrii, una cum lutheranae fidei specillo.* Ingolstadii. 1611.

MCXCI. **Balduinus Iunius** O. Min. *Roberti Bellarmini Politiani S. R. E. Cardinalis solida christianae fidei demonstratio, ex eius operibus Controversiarum desumta.* Antwerpiae. 1611.

MCXCII. **Ioan. Eudaemon** S. I. *castigatio Apocalypsis Apocalypseos Thomae Brightmanni Angli.* Colon. 1611.

MCXCIII. **Mich. Walpolus** S. I. *Antichrist extant, against George Downham.* St. Omer. 1613.

MCXCIV. **Bellarmini** *disputationes etc. Accessere opuscula recenter nonnulla numquam hactenus excusa. Editio ultima ab auctore emendata.* Colon. 1615.

MCXCV. **Henr. Lancellottus** *capistrum Hunnii.* Antwerp. 1616. Libro huic denuo opposuit Hunnius:

1378. **Nic. Hunnius** *capistrum Hunnio paratum, Lancellotto iniectum, h. e. evidens probatio, demonstratione ministerii lutherani divini adeoque legitimi Henricum Lancellottum ita convictum et captum, ut eius fundamenta toto suo apologetico nequidem tangere ausus fuerit, multo minus subruere potuerit.* Viteberg. 1617.

Baronii controversia.

1379. **Bongarsius** *commentatio de potestate Papae adversus Baronium.* Heidelb. 1612.

MCXCVI. **Henr. Spondanus** *Annales Eccles. ex tomis Caesaris Baronii in epitomen redacti et eiusdem auctoritate editi.* Paris. 1612.

De Annalibus Baronii inde ab a. 1614. notabilior exarsit disceptatio occasionem praebente *Casaubono*:

1380. **Isaacus Casaubonus** Calvinista, *Exercitationes XVI de rebus sacris et ecclesiasticis ad Card. Baronii prolegomena, in Annales, et primam eorum partem de D. N. I. C. nativitate, vita, passione, assumtione, cum prolegomenis, in quibus de Baronianis Annalibus candide disputatur.* Londini. 1614.

MCXCVII. **Heribertus Rosweydus** S. I. *lex talionis XII Tabularum Card. Baronio ab Isaaco Casaubono dicta, retaliante Rosweydo.* Antwerpiae. 1614.

MCXCVIII. **Math. Caryophilus** *notae sive stricturae ad exercitationes Casauboni.* 1614.

MCXCIX. **Petr. Lansselius** dispunctio omnium qua notarum qua calumniarum, quae ab Isaaco Casaubono in exercitationibus adversus Baronium Iustino Martyri inuruntur. Paris. 1615.

MCC. **Eudaemon** *refutatio exercitationum Isaaci Casauboni. Libri II ad Rob. Bellarminum.* Colon. 1617.

MCCI. **Iul. Caesar Bulengerus** *diatribae in Casaubonum.* Lugd. 1617.

1381. **Iac. Capellus** *vindiciae Casaubonianae contra Rosweydum.* Sedani. 1619.

MCCII. MCCIII. **Rosweydus** *Anti-Capellus, sive explosio naeniarum Iacobi Capelli, quas funeri Isaaci Casauboni ad legem XII Tabularum in vindiciis suis accinuit.* Antwerp. 1619. Idem auctor iam a. 1610. vulgavit librum: *De fide haereticis servanda ex decreto C. Constantiensis dissertatio cum Daniele Plancio Scholae Delphensis moderatore: in qua, quae de Husso est historia, excutitur.* Antwerp. 1610.

1382. 1383. **I. Capellus** *artes Romanae Sedis a Iacobo Capello delineatae brevibus notis in Herib. Rosweydi Iesuitae librum de fide haereticis servanda.* Sedani. 1619. Item: *Assertio*

bonae fidei adversus praecipuas Herib. Rosweydi Iesuitae strophas. Ibid. 1619.

MCCIV. **Rosweydus** *syllabus malae fidei Capellianae, excerptus ex I. Capelli mendaci assertione bonae fidei et fictis artibus Romanae Sedis, pro Anticapello suo et dissertatione de fide haereticis servanda.* Antwerp. 1619.

1384. **I. Capellus** *vindiciae pro Is. Casaubono adversus Herib. Rosweydum recognitae et assertae. Cum eiusdem notis in Rosweydi librum de fide haereticis servanda.* Sedani. 1619.

MCCV. **Rosweydus** *Anti-Capellus. — Accedit corollarium contra coccysmos Capelli de fide haereticis servanda ad lucem historiae Hussi.* Antwerp. 1619.

MCCVI. **Ioan. Dartis** *animadversiones in annales eccles. Caesaris Baronii et Is. Casauboni exercitationes.* Paris. 1616.

MCCVII. **Abr. Bzovius** *Historia Eccl. ex Caesaris Baronii Annalibus aliorumque virorum illustrium ecclesiasticis historicisque monumentis.* Colon. 1617.

MCCVIII. Idem, *Annalium eccl. post C. Baronium tomus 13—20. ab a. 1198—1565. rerum in orbe christiano gestarum narrationem complectentes.* Romae. 1616. ss.

Petri Pazmanni S. I. Card. AEppi Strigoniensis controversia.

MCCIX. **Ioan. Iemicius** parochus Senquicensis (Petrus Pázmány) *peniculus Papporum apologiae Solnensis conciliabuli, in quo Praedicantes iura Ecclesiae Catholicae et dogmata fuerant ausi infringere; et Hyperaspistes legitimae antilogiae Cardinalis Forgách AEppi Strigoniensis. Cum appendice, in qua anonymi Sycophantae glomeratae criminationes, et infabre commissae fabellae in Pontificem Max. e triviis compotabilibus mutuatae ac rhythmis pannonicis cantitatae iugulantur.* Posonii. 1610. Saepius editus liber.

1385. **Petrus Petschius** Minister Freywaldensis, *malleus periculi papistici adversus apologiam Solnensis Synodi editi, i. e. refutatio errorum, calumniarum, et mendaciorum,*

quibus doctrinam Evangelii libro Concordiae comprehensam Scriptor quidam pontificius sub nomine Ioannis Iemicii allatravit. Cassoviae. 1612.

MCCX. **Petr. Pázmány** *Logi alogi, quibus baptae calamosphactae peniculum Papporum Solnensis conciliabuli, et Hyperaspisten legitimae antilogiae vellicant, veritatis radiis adobruti.* Posonii. 1612.

MCCXI. Idem, *consultatio de fide capessenda sub nominae* **Michaelis Veresmartis.** Posonii. 1612.

1386. **Ioan. Mihalyko** Minister Eperjesiensis, *septem conciones Lucae Pollio de aeterna filiorum Dei vita, Vratislaviae germanice habitae, nunc hungarice redditae.* Bartphae. 1612.

MCCXII. **Pázmány** *Hodegus, seu dux ad veritatem, in quo ostenditur vanitas sectarum catholicae fidei adversantium.* Posonii. 1613. Opus hoc, stylo cultiore hungarico elaboratum, non paucos Protestantium in sinum Ecclesiae reduxit. Quindecim libris absolvitur: primo de humanae rationis cum fide christiana consensu; 2. de veritate fidei christianae; 3. omnes religiones, quae a Romana defecerant, ab ipsa defecisse veritate, nec posse cum illa conciliari; 4. in Confessione Augustana et formula Concordiae multa a veritate aliena et cum sana ratione haud consentanea contineri; 5. doctrina Calvini et Confessio Helvetica refutatur; 6. credendum esse id quoque, quod Ecclesia proponit, licet in S. Literis non contineatur; 7. de via ad rectam S. Scripturae interpretationem; 8. de Ecclesia; 9. solam Romanam Ecclesiam esse veram; 10. Romanum Pontificem non esse Antichristum, Lutherum vero et Calvinum Antichristi ministros; 11. de Sacramento Altaris; 12. de iustificatione, 13. de invocatione Sanctorum; 14. de Purgatorio contra obiectiones Protestantium; 15. responsum ad ea, quae Protestantes de idololatria Ecclesiae Romanae, de fide haereticis non servanda, de caelibatu Clericorum pronunciant.

1387. **Steph. Xylander** pastor in Scepusio, vulgavit *epistolam de reditu* (apostasia) *Christophori Thurzo* Comitis, ad pastores 24 Regalium: plenam invectivis in Rom. Pontificem et Clerum Catholicum. Dictus Comes antea opera Petri Pazmanni Catholicus factus, rursum apostatavit ad Lutheranos.

1388. *Acta et mutuus consensus Synodi Aug. Conf.*

amplectentis in oppido Szepes-Várallja a. 1614. mense Ianuario celebratae. Synodus haec acta Solnensis conciliabuli confirmavit.

1389. **Math. Haffenrefer** Theologi Tubingensis, *Loci Theologici opera Emerici Zvonarits, pastoris Csepreghiensis, in lingvam hungaricam translati.* Keresztur. 1614.

MCCXIII. **Nicol. Szily** (Petr. Pázmány) scripsit *censuram in locos Theologicos.* 1614.

1390. **Zvonarits et Nagy** *apologia locorum Theologicorum.* Keresztur. 1615.

MCCXIV. **Tacitus Benevolus** *Echo christiana et catholica, h. e. responsio et repercussio, qua blasphemiae et convicia lutherana, quibus in unam sanctam catholicam apostolicam, Romanam Ecclesiam, in Inquisitionem, in Petrum Pázmány Primatem, lucifuga lutheranus, Ordinis Praedicatorum magistri et Stephani Iairi fictis nominibus, impegit, reverberantur.* 1616.

MCCXV. **Pázmány** *controversiae fidei.* Viennae. 1616.

Huc spectant et subsequis decenniis:

1391. **Frid. Balduinus,** Hungarus, *defensio Aug. Confessionis, eiusdem apologiae et formulae Concordiae, opposita invectivae, quam Petrus Pazmannus Iesuita in libros illos scripsit.* Rostochii. 1623.

1392. Idem, *Phosphorus veri catholicismi, devia Papatus, et viam regiam ad Ecclesiam vere catholicam et apostolicam fideliter monstrans, facemque praelucens legentibus Hodegum Petri Pazmanni olim Iesuitae nunc Cardinalis.* Vittebergae. 1626.

MCCXVI. **Pázmány** *appendix quinque quaestionum epistolicarum contra Frid. Balduinum.* 1627.

1393. **Florianus Moschonius Duchon,** minister Teutoliptsensis, *antithesis veteris et novae Ecclesiae ac doctrinae Christo-Lutheranae et apostolicae, ac novae Romanae ; in qua ostenditur ex antiquitate et S. Scriptura, quomodo vera primitiva Ecclesia ab origine mundi usque ad Nativitatem Christi, ab incarnatione Salvatoris usque ad Gregorii M. ultimi Eppi Romani tempora crevit et in puritate permansit ; progressu autem temporis prodigiose a superstitiosis Papistis in abomi-*

nabiles errores abducta, sed misericordia Dei ex obscura caligine errorum est revocata. Bartphae. 1628.

MCCXVII. **Pázmány** *lene medicamentum Civitati Varadiensi exhibitum adversus morsus luporum, cum defensione libri de Scriptura S. et Ecclesia, scripti ab AEppo Strigoniensi sub nomine Stephani Sellai.* Posonii. 1630.

MCCXVIII. Idem, *rationes octo, ob quas merito nobilis quidam e novis sectis ad veram fidem transierit. Epistola ad Evam Batthián.* Posonii. 1631.

1394. **Ioan. Hodikius** Superintendens et minister Bitsensis, *Hyperaspistes considerationum.* Bartphae. 1631. Contra Petrum Pazmannum.

MCCXIX. **Pázmány** *dissertatio, an unum aliquod ex omnibus lutheranis dogmatibus Romanae Ecclesiae adversantibus Scriptura S. contineat?* Posonii. 1631. Priori libro oppositum.

1395. **Hodikius** *statera dissertationis cuiusdam papisticae, quam Petrus Pázmány Card. evulgari curavit, exhibens oculatam demonstrationem aequivocationum et sophismatum in dicta dissertatione adhibitorum, et oppositorum Hyperaspistae considerationum Hodikii, qui easdem adhibuit et conscripsit.* Bartphae. 1632.

1396. **Ioan. Posaházi** *scipio veritatis.* Patakini. 1669. Contra Hodegum Pazmanni.

Iacobi Gretseri S. I. Controversia de Luthero.

MCCXX. **Gretserus** *orationes et quaestiones: 1. Utrum Lutherus fuerit scholasticus Theologus. 2. Cur Lutherus Ingolstadiensem Academiam adeo oderit. 3. Utrum Lutheranus salvis primis sectae suae principiis possit petere et capessere gradus et honores academicos in theologia, iurisprudentia, medicina, et philosophia. 4. Num Lutherus in doctorali sua inauguratione observaverit Clementinam de magistris. Recitatae et discussae in Academia Ingolstadiensi a. 1606. cum SS. Theol. licentiati — suprema theologici doctoratus laurea insignirentur.* Ingolst. 1606.

MCCXXI. Idem, *inauguratio doctoralis Martini Morescii Poloni: in qua potissimum de Lutheri doctoratu et Luthe-*

ranis doctoribus disseritur. Celebrata in Acad. Ingolst. A. 1609. Cracoviae. 1610.

MCCXXII. Idem, *Lutherus academicus, h. e. summus academiarum cultor, amplificator et encomiastes, Theologus positivus, scholasticus, Casista, Controversista, Canonista, Legista, Medicus, Philosophus, Logicus, Physicus, Metaphysicus, Ethicus, Rhetor, Mathematicus, Musicus, Historicus, Poëta, Grammaticus, Peripatelicus, seu Aristotelicus, Stoicus, Cynicus, Epicureusque Aristippicus; quem omnibus Academiis Catholicis, Lutheranis, et Calvinianis lubens merito dat, donat, dicat I. Gretserus.* Ingolst. 1610.

MCCXXIII. Idem, *summula casuum concientiae de Sacramentis, pro sectariis Praedicantibus tam urbanis et oppidanis, quam agrestibus et ruralibus, ex Luthero, Calvino, et Beza fideliter collecta, et in lucem edita.* Ingolst. 1611.

1397. **Ioan. Forster** *Gretserus calumniator et nugivendulus, sive oratio apologetica pro Luthero adversus I. Gretserum.* Wittebergae. 1611.

MCCXXIV. **Gretser** *oratio panegyrica de Doctoratu et coniugio B. Lutheri, opposita calumniis et sophisticationibus frivolis I. Gretseri, a factionis anti-Iesuiticae socio.* Witteb. 1612.

MCCXXV. **Gretserus** *suppetiae missae Luthero academico adversus Ioannem Forsterum, Praedicantem et aratorem Witebergensem.* Ingolst. 1612.

1398. **Forster** *profligatio suppetiarum I. Gretseri Luthero Academico missarum.* Witteb. 1612.

MCCXXVI. **Gretserus** *parenaesis ad omnes incorruptae Confessionis Augustanae academicos, ut dispiciant, an non Ioannes Forsterus Witebergensis Professor spiritum Sacramentarium sub pectore conclusum gerat. Continet haec Parenaesis responsum ad orationem doctoralem Forsteri contra Lutherum Academicum, et ad imaginariam Suppetiarum profligationem.* Ingolst. 1613.

1399. **Forster** *parenaesis ad omnes incorrupti iudicii christianos, ut dispiciant, an non I. Gretserus Soc. I. Monachus Ioannem Forsterum calumniose et sycophantice Sacramentarismi insimulet.* Wittebergae. 1614.

MCCXXVII. **Gretserus** *inauguratio doctoralis Petri*

Wilhelmi ex O. Cist. in qua potissimum disquiritur et disseritur, quid Lutherus de peccatis senserit ac docuerit. Ingolst. 1614.

MCCXXVIII. Idem, *Camarina Lutherana et Calviniana de peccatis et legibus, nunc a I. Gretsero nonnihil mota, ut omnes sentiant, quam gravem mephitim exhalet.* Ingolst. 1621.

Tanneri et Kelleri S. I. controversia de Papatu.

Liber de *Papatu non-catholico* per *Iacobum Heilbrunner* Praedicantem Neoburgensem occasione controversiae de colloquio Ratisbonensi A. 1607. lingva tum latina tum germanica vulgatus (iam superius citatus) diuturniori liti literariae ansam praebuit, et sic dictum *Colloquium Neoburgense* produxit, quod inter *Heilbrunnerum*, et Soc. Iesu presbyterum *Iacobum Keller* A. 1615. habitum fuit.

1400. **Iac. Heilbrunner** *acatholicus seu non catholicus Papatus* etc. Lauingae. 1607. (ut supra) Germanice: *Unkatholisches Pabstthum, oder Beweis, dass die päbstliche Lehre nicht, die Augsburgische Confession aber gut katholisch, apostolisch sei.* Laugingen. 1607.

MCCXXIX. **Adam Tanner** S. I. *ketzerisches Lutherthum, wider des falschgenannten unkatholischen Pabstthums, so Jac. Heilbrunner, pfalzneuburgischer Prädicant, in Druck gegeben; d. i. gründliche, augenscheinliche Erweisung aus h. Schrift, dann auch aus den h. Vätern und Concilien, dass die lutherische Lehre und vermeinter Glaube mit nichten katholisch, sondern ganz falsch, irrig, und ketzerisch verbleibe; auch alles, was bemeldter Heilbrunner in seinem erdichteten unkatholischen Pabstthum zum Gegentheil beschrieben, voll grober Unwahrheiten, Lügen, etc. stecke.* Ingolstadt. 1608.

1401. **Heilbrunner** *unkatholisches Pabstthum, d. i. gründliche, aus Gotteswort, denen alten Patribus, Conciliis, Kirchhistorien, und Jure Canonico, Erweisung, dass die papistische Lehre mit nichten, hingegen aber die evangelische gut katholisch, christlich und apostolisch sei, in XX Hauptartikel, welche dem Baierischen Gegentheil zur Disputation anfangs vorgeschlagen, an Stelle einer Continuation des a. 1601. zu Regensburg gehaltenen Colloquii, abgetheilt.* Augsburg. 1614.

MCCXXX. MCCXXXI. **Ad. Tanner** *Lutherus: seu anato-*

miae Confessionis Augustanae pars prima, in qua 10 rationibus ab ipso eiusque confessionis praecipuo auctore Luthero desumtis demonstratur, eam nulla fide, sed iusta potius execratione dignam esse. Ingolstadii. 1613. Item: *Ecclesiasticus: seu anatomiae Conf. Aug. pars secunda, in qua 10 rationibus ab ipsis Ecclesiae verae uotis ac proprietatibus perspicue demonstratur, Ecclesiam Conf. Aug. veram Ecclesiam non esse: cum solida argumentorum contrariorum, eorum inprimis, quae in catholico volumine Iacobi Heilbrunneri praedicantis Neoburgensis continentur, solutione.* Ingolst. 1614.

MCCXXXII. **Jac. Keller** *katholisches Pabstthum, wider das von Jac. Heilbrunner neupfälzischen Prädicanten geschriebene unkatholische Pabstthum.* München. 1614.

MCCXXXIII. Idem, *drei Sendschreiben, so zwischen J. Keller und J. Heilbrunner wegen der geschriebenen Bücher von dem Pabbsthum seien in Latein gegen einander abgegangen, jetzt aber aus dem Latein in die teutsche Sprache versetzt.* Ingolst. 1615.

MCCXXXIV—MCCXXXVII. Idem, *summarischer Bericht von dem zwischen J. Keller, und I. Heilbrunner zu Neuburg an der Donau jüngstgehaltenen Colloquio, aus dem lateinischen Missiff ins Deutsche verwendet durch Severum Echterum.* 1615. Item: *Protocoll des Colloquii a. 1615 zu Neuburg zwischen J. Keller und D. J. Heilbrunner gehalten.* Augsburg. 1615. Item: *Protocollum des Colloquii 1615. zu Neuburg zwischen J. Keller und J. Heilbrunner.* Dillingen. 1615. Item: *Protocollum des Colloquii a. 1615. zu Neuburg gehalten, sammt einer vorgehenden nützlichen Instruction zu besserm Verstand des Protocolli; dann auch 3 Sendschreiben in beiden Sprachen, sammt nützlichen Marginalibus hinzugesetzt.* München. 1615.

MCCXXXVIII. Idem, *katholisches Pabstthum.* München. 1616. Nova editio.

MCCXXXIX. **Joh. Praenus** *compendium oder Auszug aus den 2 Tomis des kath. Pabstthums.* München. 1616.

1402. **Heilbrunner** *Colloquium Neoburgense, ausführlicher wahrhafter Berichl von dem Gespräch, welches im Mon. Junio 1615 gehalten.* Ulm. 1616.

MCCXL. **Keller** *letzte Öhlung Jacobi Heilbrunneri, bei welcher eine grosse Anzahl Lichter leuchten, d. i. endliche Ab-*

fertigung vieler falschen Dinge und Unwahrheiten, so er auf ein neues übergangen in seinem neulich ausstaffirten Buche vom Colloquio zu Neuburg. München. 1616.

1403. **Heilbrunner et Georg Zeaemann** *Offenbarung des unkatholischen Pabstthums wider J. Keller,s katholisches Pabstthum.* Erfurt. 1617.

1404. **Zeaemann** *Apologia des XV Artikels im unkatholischen Pabstthum, von der Kirche Christi allhier auf Erden, wider J. Keller.* Francof. 1617.

1405. **Heilbrunner** *Ablehnung der Kellerischen Oelgötzerei oder letzten Öhlung.* Frankf. 1617.

MCCXLI. **Keller** *Todesschweiss J. Heilbrunneri, bei welchem ihm viel Lichter und Sterne in die Hand gegeben worden zu einem endlichen Abdruck, d. i. Antwort auf seine Ablehnung Kellerischer Oehlgötzerei.* München. 1618.

1406. **Zeaemann** *fernerer gründlicher Bericht des unkatholischen Pabstthums, darin von X Artikeln gehandelt, und viel Jebusitisch falsch beschrieben wird. Wider J. Keller's Münchischen Jebusitens zusammengeflickten Bettlermantels, den er das katholische Pabstthum intitulirt.* Frankf. 1620.

1407. Idem, *fernere gründliche Offenbarung des unkathol. Pabstthums, darinnen von XII Artikeln, so zwischen den Evangelischen und Päpstlichen streitig, gehandelt wird. Wider J. Keller.* Frankf. 1621.

Leonardi Lessii S. I. controversia de fide Cath. et lutheranismo.

Controversiae occasionem dedit egregius *Lessii* liber de fide Catholica, quam ceu unicam veram, vera Ecclesia et huius Capite praeditam, atque ad salutem ducentem, probat.

MCCXLII. **Leon Lessius** *quae fides et religio sit capessenda, consultatio.* Antwerpiae. 1609.

MCCXLIII. Idem, *Consultation, touchant la foy et religion qu' on doit suivre. Composée en latin, et mise en francois par le M. Christoffe.* Dovay. 1610.

MCCXLIV. Idem, *Rathsfrage, welchen Glauben man annehmen, oder zu welcher Religion man treten soll. Verteutscht durch Matthaeum Tympium.* Münster. 1610.

MCCXLV. Idem, *ob es wahr sei, dass ein jedweder in sei-*

nem Glauben könne selig werden; erstlich durch Leon. Lessium in Latein beschrieben, nun aber allen wegen der so jämmerlich zerrissenen Religion betrübten Teutschen zu grossem Nutz und Wohlfahrt verteutscht und mit einem Tonnerklapff fetzerischer Unwahrheit vermehrt durch M. Tympium. Münster. 1611.

1408. **Balth. Meisner** *disputatio sub praesidio Menzeri de religione Lutherana capessenda et Romana deserenda, ex consultatione catholica.* Giessae. 1611.

1409. Idem, *Consultatio catholica de fide Lutherana capessenda, et Romano-Papistica deserenda, opposita consultationi Leon. Lessii Lovaniensis.* Giessae. 1611. et saepius Wittebergae.

1410. Idem, *Scholae Academicae, h. e. disputationes quinque, quarum 1. de unione personali; 2. de communicatione idiomatum; 3. de causis peccatorum; 4. de regimine ecclesiastico; 5. de religione Lutherana capessenda, et romana papistica deserenda, contra Leon. Lessium Iesuitam Lovaniensem.* Wittebergae. 1612.

1411. **Henr. Brandius** *examen consultationis Lessianae de optione fidei et religionis capessendae.* Francof. 1613.

MCCXLVI. **Lessius** *quae fides etc.* Ed. nova Antwerpiae. 1614. *Cum appendice, qua quaestionibus quibusdam, quae ad eandem Consultationem spectant, respondetur.*

MCCXLVII. **Hermannus Hugo** S. I. *de vera fide capessenda ad neo-evangelicanam Synodum Dordracenam apologetici libri tres, adversus Balthasarem Meisnerum Lutheranum, et Henricum Brandium Calvinistam, pro consultatione Leonardi Lessii S. I. theologi.* Antwerpiae. 1620.

1412. **Balth. Meisner** *Apologia pro consultatione catholica de religione lutherana capessenda, Hermanno Hugoni Iesuitae opposita, et in XIX disputationes distributa.* Argentorati. 1623.

MCCXLVIII. **Lessius** reliquit in MSS. *disputationem de Summi Pontificis auctoritate.* *)

Martini Smiglecii S. I. controversia de vocatione Ministrorum protest.

MCCXLIX. MCCL. **Smiglecius** S. I. *Via sine viribus via*

*) *Backer* Bibl. des Ecrivains de la Comp. de Jesus. I. 459.

ministrorum Evangelicorum, seu refutatio cuiusdam epicherematis, missionem ministrorum evangelicorum propugnantis. Coloniae. 1611. Item: *Nodus gordius, sive de vocatione ministrorum disputatio, in qua X demonstrationibus ostenditur, ministros evangelicos non esse veros Verbi Dei et Sacramentorum ministros.* Ingolstadii. 1613. Primam editionem operis istius iam ad a. 1609 commemoravimus.

1413. **Ioannes Volkelius** (Valentinus Smalcius) *nodi gordii a M. Smiglecio nexi dissolutio.* Racoviae. 1613.

MCCLI. **Smiglecius** *refutatio vanae dissolutionis nodi gordii de vocatione ministrorum a Ioanne Volkelio ministro Ariano tentatae.* Cracoviae. 1614.

1414. **Donner** *Iesuita nodosus resolutus, h. e. disputationis cuiusdam iesuiticae, cui titulus: Nodus Gordius, resolutio.* Ienae. 1614.

1415. **Volkelius** *notae in libellum M. Smiglecii, quem refutationem vanae dissolutionis nodi sui gordii appellat.* Racoviae. 1614.

1416. Idem, *examinatio 100 errorum, quos Mart. Smiglecius ex duabus libri nuper adversus monstra ipsius editi partibus collegit.* Racoviae. 1615.

1417. **Iac. Zaborowski** *Minister Evangelicus, de missione sacerdotum in Ecclesia Romana contra Mart. Smiglecium dissertatio.* 1615.

1418. Idem, *ad nodum gordium seu disputationem de vocatione Ministrorum a M. Smiglecki editam brevis, simplex et succincta responsio.* 1615.

MCCLII. **Ioan. Przedborowski** *defensio missionis Sacerdotum in Ecclesia Romana, opposita dissertationi Iacobi Zaborowii ministri Calviniani.* Cracoviae. 1616.

1419. **Zaborowski** *vindicatio dissertationis de missione sacerdotum in Ecclesia Romana, opposita defensioni cuiusdam Iesuitae sub nomine Ioannis Przedborowski latentis.* 1616.

MCCLIII. **Smiglecius** *de notis ministrorum libri duo, oppositi Iacobi Zaborowii in coetu calvinistico ministri responsioni futili ad nodum gordium.* Cracoviae. 1617.

MCCLIV. Idem, *de ordinatione sacerdotum in Ecclesia Romana adversus I. Zaborovii Calviniani ministri dissertationem.* Cracoviae. 1617.

1420. **Volkelius** *responsio ad vanam refutationem dissolutionis nodi gordii a M. Smiglecio nexi.* Racoviae. 1618.

MCCLV. **Smiglecius** *Logica M. Smiglecii selectis disputationibus et quaestionibus illustrata, et in duos tomos distributa.* Ingolstadii. 1618.

1421. **Johann Bissendorf** *nodi gordii resolutio, d. i. gründlicher und einfältiger Unterricht von dem Beruf, Ordination, und Einweihung der Evangelischen Prediger; wider das nichtige und ganz vergebliche Geschwätz der 10 Argumenten M. Smiglecii Jesuiten zu Ingolstadt, im Nodo gordio hin und wieder ausgesprengt.* 1624.

Iacobi Reihing S. I. controversia de Ecclesiae Romanae fundamentis.

Occasionem liti praebuit conversio Principis Wolfgangi Wilhelmi Com. Palatini ad fidem Catholicam, per *Iacobum Reihing* celebrata, per acatholicos vituperata. Auctor tamen operum, Iacobus Reihingius, sequente decennio apostatavit a religione et fide, librisque pluribus eandem, quam hoc decennio egregie defendebat, Romanam Ecclesiam, oppugnavit.

MCCLVI. **Reihing** *muri Civitatis sanctae, h. e. religionis catholicae fundamenta XII, quibus insistens Seren. Princeps Wolfgangus Wilhelmus Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariae etc. in Civitatem sanctam, h. e. Ecclesiam Catholicam faustum pedem intulit, dissertationibus totidem explicata.* Colon. 1615.

MCCLVII. **Conradus Vetter** S. I. *muri civitatis S. d. i. der katholischen Religion XII. Grundfesten, durch welche der Fürst und Herr Wolfgang Wilhelm Pfalzgraf etc. nach vorsichtiger und reifer Betrachtung bewegt, von der Augsb. Confession sich zu der uralten, beständigen, einigen, heiligen, katholischen, und apostolischen Kirche begeben. Von Ihrer fürstl. Durchlaucht mit kurzen Worten verfasst, und zugleich durch J. Reihing ordentlich nach einander mit umständlicher Ausführung erklärt, und jetzt aus dem Latein verteutscht.* Ingolstadt. 1615.

1422. **Fabricius de la Bassecourt** minister in aula Principis Brandeburgici, *Tuba Dei, ad subvertendos muros Ie-*

richo Ecclesiae Romanae, i. e. praeludium ad librum Iacobi Reihing Iesuitae, cui titulus: Muri civitatis sanctae etc. Arnhemii. 1615.

1423. Idem, *Tuba tertia, quinta* etc. et: *Integra ac perfecta refutatio fundamentorum XII, quibus insistens Ser. Princeps Neuburgus infaustum pedem intulit in Ecclesiam Romanam; item dissertationum Iacobi Reihingii Iesuitae.* Arnhemii. 1616.

1424. **Balth. Meisner** *dissertatio solennis per Ioan. Rodenborch defensa: Muri Babylonis Romanae, sive conficta religionis papisticae fundamenta.* Witteb. 1615.

MCCLVIII. **Reihing** *excubiae angelicae Civitatis Sanctae pro defensione XII fundamentorum catholicorum Ser. Principis, levis armaturae sociis Balthasari Meisnero praeconi lutherano, et Fabricio Bassecourt Tubicini Calviniano oppositae.* Norimb. 1617.

1425. **Pálházi Göntz Miklós** *Rodenborch János Római Babylonnak kőfalai, az az, egy Jesuita a' szent város kőfalainak magyarázva gondolt 12 fundamentomi, mellyeknek rövid erősségökbe befoglalt lerontását Sz. Lélek segitségébűl Drezdai Meisner Boldizsár oltalma alatt közönséges oltalmazásra felvett.* Keresztúr. 1619.

1426. **Meisner** *depulsio excubiarum papisticarum pro muris Ecclesiae Romanae.* Witteb. 1621.

Reliqua opuscula Reihingii post ipsius apostasiam sequente decennio vulgata fuere, ibique occurrent.

Marci Antonii de Dominis controversia.

Marcus Ant. de Dominis AEppus Spalatensis, primum 20 fere annis Societati Iesu adscriptus, dein ex eadem dimissus, ex Eppatu Segniensi ad AEppatum Spalatensem translatus, ob compositum impium de Republica Ecclesiastica opus capiti suo metuens, in regnum Angliae se contulit, non modo Societatis sed ipsius fidei desertor et transfuga effectus. Post exactos hic aliquot annos, capto ad redeundum in sinum matris Ecclesiae consilio, revocatisque publice erroribus, Romam venit, edita retractatione solenni; sed rursum ad devia se abripi passus, postquam convictus fuisset de eo, quod eiuratas opiniones porro

quoque sectetur, in castellum S. Angeli coniectus, A. 1625 illic obiit. Multa scripsit cum ipse De Dominis, tum ii, qui opera eiusdem refutaverant. Horum operum seriem, qua se exceperunt, usque ad obitum auctoris exhibebimus praesenti capite.

1427—1432. **M. A. de Dominis** *tractatus, quo causas discessus sui ex Italia exponit.* Venet. 1616. Item: *M. A. de Dominis consilium, sui discessus ex Italia causas exponens.* Witteb. 1616. Item: *M. A. de Dominis AEppus Spalatensis suae profectionis consilium exponit.* Londini. 1616. Item: *M. A. de Dominis expositio consilii suae profectionis scripta Venetiis.* 1616. Item: *M. A. de Dominis AEppi Spalatensis causae profectionis suae ex Italia.* 1617. Item: *Epistola M. A. de Dominis AEppi Spalatensis ad Eppos Ecclesiae Christianae scripta, in qua omnes causas discessus sui ab Eppatu exponit.* Campidoni. 1617. In hac opella; toties recusa, pro more apostatarum variis Scripturarum flosculis horrendam lapsus sui ruinam conatur velare, errorisque erigere simulacrum, ut illius adoratione rudiores illaqueet: Sedis Apostolicae Primatum, ipsamque Ecclesiam supra petram aedificatam delirantis cerebri cavillationibus, iam dudum ante protritis profligatisque, maledice proscindit.

MCCLIX. **Pauli V.** *decretum contra libellum M. A. de Dominis de profectione.* Romae. 1616. In decreto exponitur: complures propositiones formaliter haereticas, erroneas, schismaticas, sapientes haeresim, blasphemas et contumeliosas in Ecclesiam Cath. Romanam in eo libro contineri.

MCCLX. **Laurentius Beyerlinck** APresbyter Antwerpiensis, *profectionis M. A. de Dominis quondam AEppi Spalatensis consilium examinat.* Antwerpiae. 1617.

1433. **M. A. de Dominis** *Bericht, warum er vom Papstthum abgetreten.* Frankfurt. 1617.

1434. Idem, *gründlicher Bericht, in welchem er anzeiget die Ursachen, warum er vom Pabstthum abgetreten, und sein Erzbisthum verlassen.* Erfurt. 1617.

1435. Idem, *Predica fatta la prima Domenica dell' Avvento 1617 in Londra, nella Cappella detta delli Merciari alla Nazione Italiana.* Londra. 1617. Concio coram numerosa plebe habita, in qua assumtis verbis ‚Nox praecessit, dies autem appropinquavit etc.' stulte et impie noctem errorum, quae est sub Papatu, interpretando, Ecclesiamque nauticae classi comparan-

do, adstruxit, in eam, quum paribus inter se navibus constaret, unam omnium, Romanam, principatum sibi per iniuriam vindicasse.

1436. Idem, *Scogli, del cristiano naufragio, quali va scoprendo la S. Chiesa di Cristo. Alli suoi diletti figliuoli, perche da quelli possano allontanarsi.* 1617. Liber aeque, ac prior, in S. Sedem Romanam virulentus.

MCCLXI. **Fidelis Annosus Veremontanus** *(Ioannes Floydus* S. I.) *Synopsis apostasiae M. A. de Dominis ex ipsiusmet libro delineatur.* Antwerp. 1617.

MCCLXII. **Paulus Boudot** *pythagorica M. A. de Dominis, AEppi nuper Spalatensis, nunc iam demum in lupum sub ovina pelle transformati nova metempsychosis.* Antwerp. 1617.

MCCLXIII. **C. A.** *Monsignor fate voi; or a discovery of the Dalmatian apostata M. A. de Dominis and his bookes.* 1617.

1437. **M. A. de Dominis** *Papatus Romanus. Liber de origine, progressu, atque extinctione ipsius.* Londini. 1617. Opus, reticito nomine, Regi Britanniae Iacobo inscriptum, contendit demonstrare: Eppum urbis Romae nullam praeeminentiam habuisse, quam ceteri Eppi non habuerint, valdeque decipi aestimantes Papam esse Vicarium Christi, cum in rei veritate ipse quoque se Petri Vicarium esse profiteatur; Papam pendere ab Imperatore, ab eoque investituram petere oportere etc.

1438. Idem, *de Republica Ecclesiastica libri X.* Operis huius, aeque Regi Britannico dicati, volumen primum, priores IV libros complectens, prodivit Londini 1617. et anno sequente Heidelbergae. In quatuor his libris exhibet formam fanaticae suae Reipublicae, in qua Christi ministri, a monarchia terrena alienissimi, ex ipsa Christi institutione aristocratice Ecclesiam gubernent ac proin Petri Primatus seu Papatus Romanus cum Evangelio et institutione Christi plurimum pugnet. Hunc Primatum se penitus destruxisse, et in pulverem redegisse, ipse Auctor gloriabundus profitetur.

Opus mox post primum volumen impugnatum extitit.

MCCLXIV. **Decretum Romanum** anni 1616. superius memoratum, quod librum Auctoris *de consilio suae profectionis* proscripserat, iam in antecessum libros quoque de Republica Eccl. confixit per haec verba: ‚Quia in praefato libello auctor

ait, opus quoddam *de Republica Christiana* se brevi editurum, quod X libros complectitur, et singulorum librorum materiam, quam in iis tractat, proponit, in quo se docere expresse asserit plures propositiones, manifeste haereticas: ideo praedictum quoque opus, ubicunque et quovis idiomate sive iam impressum sive imprimendum praesenti decreto prohibetur.'

MCCLXV. **Decretum Romanum** alterum de a. 1617. volumen primum Reipublicae sequentibus prohibet verbis: ‚Licet alias — prohibitum fuerit opus de Republica Eccl. sive tunc impressum sive imprimendum M. A. de Dominis; tamen quia nuper eius prima pars in lucem prodiit quatuor libros continens, quampluribus haeresibus, erroribus atque calumniis referta: ideo denuo quoque huiusmodi opus prohibetur etc.'

MCCLXVI. **Balthasar Nardius** *expunctiones locorum, qui in libro de Papatu Romano ignoti auctoris depravantur, mutilantur, etiam falso afferuntur, prout in prima parte Reip. Eccl. M. A. de Dominis, unde per compendium videntur congestae. Animadversiones itidem ad singula impiae illius doctrinae capita.* Lutetiae. 1618.

MCCLXVII. *Censura S. Facultatis Theol.* **Parisiensis** *in quatuor priores libros M. A. de Dominis de Rep. Eccl.* Paris. et Colon. 1618.

MCCLXVIII. *Censura S. Fac. Theol.* **Coloniensis** *in quatuor priores libros M. A. de Dominis de Rep. Eccl.* Colon. 1618. Tam priorem quam posteriorem Censuram in Monumentis exhibuimus.

MCCLXIX. **Leonardus Marius** Prof. Colon. *Catholica Hierarchiae Eccl. assertio, in qua D. Petri et Romanae Sedis Principatus contra haeresim et schisma M. Antonii Spalatensis quondam AEppi ex Scriptura S. Sanctis Patribus et Conciliis defenditur, ac simul illius mendacia, impostura, et fraudes deteguntur.* Colon. 1618.

MCCLXX. **Mart. Becanus** S. I. *de Republica Ecclesiastica libri IV contra M. A. de Dominis nuper AEppum Spalatensem, nunc desertorem et apostatam.* Mogunt. 1618.

1439. *Examinatio assertionis Leon. Marii, in qua Pontificis Romani usurpatum in Ecclesia dominatum totamque synagogae Romanae Hierarchiam sub vocabulo ‚Primatus' adversus de Dominis defendendam suscepit.* Londini. 1618.

1440. **Daniel Lohetus** *sorex primus oras chartarum primi libri de Republica Eccl. AEppi Spalatensis corrodens, Leonardus Marius, a Daniele Loheto eiusdem D. Spalatensis amanuensi in muscipula captus et eiusdem scalpello confossus.* Londini. 1618.

MCCLXXI. **Balth. Nardi** *assertio supremae potestatis Rom. Pontificis adversus primam partem M. A. de Dominis.* Antwerpiae. 1619.

MCCLXXII. **Ioannes Cydonius** (*Andr. Eudaemon* S. I.) *admonitio ad lectores librorum M. A. de Dominis.* Colon. 1619.

MCCLXXIII. **Philalthaeus** *(Bellinus) in imaginem M. A. de Dominis vigilis disquisitio.* Palat. 1619.

1441. **M. A. de Dominis** *de Rep. Eccl. pars secunda, continens libros V et VI. Cum appendicibus.* Londini. 1620.

1442. Idem, *Pars tertia continens libros VII—X.* Hanoviae. 1622.

MCCLXXIV. **Fidelis Annosus Veremontanus** *(Ioannes Floydus* S. I.) *hypocrisis M. A. de Dominis detecta, seu censura in eius libros de Republica Eccl. praeambula pleniori responsioni.* Antwerpiae. 1620.

MCCLXXV. Idem, *censura X librorum de Republica Eccl. M. A. de Dominis.* Antwerp. 1620.

MCCLXXVI. **Thomas de Piolatis a Liburno** *confutatio priorum scriptorum M. A. de Dominis AEppi Spalatensis ad haereticos prolapsi.* Genuae. 1620.

MCCLXXVII. **Zacharias Boverius** Salutiensis, O. Min. *censura parenaetica in IV libros de Republ. Eccl. M. A. de Dominis nuper AEppi Spalatensis, nunc vero a S. R. Ecclesia apostatae et haeretici: in duas partes distributa, in quarum prima operis titulus, epistola ad lectorem, praefatio ad Eppos, et libellus, qui ‚consilium suae profectionis' inscribitur; in altera quatuor eiusdem libri de Rep. Ecc. examinantur ac iustis censuris castigantur; in utraque vero innumeri prope ipsius errores, fraudes, et imposturae deteguntur ac refelluntur, et Pontificia potestas ab eiusdem calumniis vindicatur.* Mediolani. 1621.

MCCLXXVIII. **Marcus Ant. Capellus** *disputationes duae de Pontificatu B. Petri, et de successione Eppi Romani*

in eundem Pontificatum, contra anonymos duos de Papatu Romano. Colon. 1621.

MCCLXXIX. **Fidelis Annosus** *(Floydus* S. I.*) Monarchiae Ecclesiasticae ex scriptis M. A. de Dominis AEppi Spalatensis demonstratio duobus libris comprehensa, seu Respublica Ecclesiastica M. A. de Dominis per ipsum a fundamentis eversa.* Coloniae. 1622.

MCCLXXX. **M. Ant. Capellus** *dissertatio de apellationibus Ecclesiae Africanae ad Romanam Sedem, contra Protestantes, maxime M. A. de Dominis.* Paris. 1622. Editio altera et tertia Romae paulo post secuta est: imo et quarta curante *Christophoro Pfaffio,* qui eidem notas adiecit, librum confutare cupiens.

1443. **M. Ant. de Dominis** a. 1622. de reditu ad Romanam Ecclesiam cogitans, antequam Regno Anglicano valediceret, reditum suum ad fidem catholicam illustrem et conspicuum redditurus, Londini cathedram conscendit, et praesente maxima hominum copia publice revocavit quaecumque contra Vicarium Christi et Ecclesiam tam verbo quam scripto nefarie vulgaverat: cumque tum a *Iosepho Hall* APresbytero Vigorniensi, tum a *Paulo Sarpio* Veneto ad deponendum consilium reditus stimularetur, elucubravit libellum: *Epistola de pace religionis ad Iosephum Hallum APresbyterum Vigorniensem, in qua sui etiam ex Anglia proximi discessus rationem reddit.* 1622. (edita Vesuntione Sequanorum 1666.) Inconstans, non obstante priore publica concione, in hac ad Hallum epistola rursum talia proponit unionis media, per quae pristinos errores suos non obscure confirmat. In Belgium traiiciens, postquam coram Apostolico Nuntio suos errores eiurasset, et eo inviatus fuisset, ut abiecto consilio concordiae, qualem in litera ad Hallum patefecerat, Romam contendat, veniamque suae defectionis petat, Romae se stitit: atque ad palinodiam canendam compulsus, elucubravit opusculum:

MCCLXXXI. MCCLXXXII. *M. Antonius de Dominis AEppus Spalatensis sui reditus ex Anglia consilium exponit.* Romae. 1623. Opusculum eodem anno et Dilingae et Parisiis recusum est sub titulo: *M. A. de Dominis consilium sui reditus ex Anglia et reversionis ad Ecclesiam Catholicam, cum versione gallica subiuncta.* 1623. In libro hoc retractat solenniter omnia,

quae, ut ipse ait, ‚in odium utplurimum S. R. E. ac Sedis Apostolicae, Summorumque Pontificum, a quibus se laesum existimabat, asseruit, quae falsa et haeretica esse et prius noverit, et postea ex parte saltem ipse reprehenderit.‘

MCCLXXXIII. **Eduardus Coffin** S. I. *Motives for renouncing the Protestant religion by Ant. de Dominis.* St. Omer. 1623.

MCCLXXXIV. Idem, *M. A. de Dominis AEppi Spalatensis Palinodia, qua reditus sui ex Anglia rationes explicat.* Audomari. 1623.

MCCLXXXV. **Nicol. Coeffeteau** O. Praed. *pro sacra monarchia Ecclesiae Cath. et Romanae adversus Rempublicam M. A. de Dominis quondam AEppi Spalatensis libri IV apologetici, quatuor eius prioribus libris oppositi.* Lutetiae. 1623.

1444. *M. A. de Dominis His Shiftings in Religion.* London. 1624.

1445. *A Relation sent from Rome of the Processe, Sentence, and Execution done upon the Body, Picture, and Bookes of M. A. de Dominis, after his death.* London. 1624.

1446. **Ios. Hall** Eppus Vigorniensis, *alter Ecebolius M. A. de Dominis AEppus Spalatensis, pluribus dominis inservire doctus.* Londini. 1624.

1447. **Richardus Crakantorp** *defensio Ecclesiae Anglicanae contra M. A. de Dominis AEppi Spalatensis iniurias. Opus posthumum a Ioanne Barkham in lucem editum.* Londini. 1625.

MCCLXXXVI. **Dominicus Gravina** O. Praed. *pro sacro fidei cath. et apost. deposito fideliter a Romanis Pontificibus custodito apologeticus adversus novatorum calumnias, et praesertim novissimi M. A. de Dominis archiapostatae Spalatensis.* Neapoli. 1629.

MCCLXXXVII. **Philippus Faber** Faventinus, Minorita, *de Primatu Petri et Rom. Pontificis contra M. A. de Dominis.* 1630. (Paris.)

MCCLXXXVIII. *La Retractation de M. A. de Dominis presentée a l' Eveque d' Anvers Malderus.* Antwerp. 1636.

Max. Sandaei S. I. controversia de dissidio Protestantium Hollandiae.

MCCLXXXIX. **Max. Sandaeus** *Epistola ad amicum Italum de dissidio Protestantium Hollandorum in negotio Religionis.* Herbipoli. 1617.

1448. 1449. **Iac. Laurentius** Minister Hollandicus, *cauteriata Iesuitarum conscientia;* et: *Vulpina Iesuitica, sive censura admonitionis Sandaeanae.* Amstelod. 1617.

MCCXC. **Sandaeus** *castigatio conscientiae Iesuiticae cauteriatae, confictae in Hollandia: ad Principem Orangiae Mauritium Comitem Nassoviae.* Herbipoli. 1617.

MCCXCI. Idem, *demonstratio ad controversias Hollandicas: prodromus, quod in fide Protestantium Hollandorum non sit salus. Ad Ill. et Ampl. Hollandiae Ordines.* Herbipoli. 1618.

MCCXCII. Idem, *Hydrus Hollandicus, seu fidei christianae apud Hollandos controversa.* Herbipoli. 1618.

MCCXCIII. MCCXCIV. Idem, *prodiga Iesuitarum liberalitas in vocibus universalibus: ‚omnis, nullus, semper, numquam, ubique, nusquam, totum, nihil' tum veritate, tum proprio testimonio confutata; sive appendix ad cauteriatam Iesuitarum conscientiam, iam ante ab eodem auctore editam.* Amstelod. 1618.

MCCXCV. Idem, *hyperbole et castigatio prodigae Iesuitarum liberalitatis in vocibus universalibus, confictae in Hollandia.* Moguntiae. 1619.

1450. **Iac. Laurentius** *diss. theol. de libris gentilium, Iudaeorum, Turcarum, etc. et Pontificiorum permittendis ac tolerandis; Protestantium vero prohibendis et comburendis: opposita disputationi I. Gretseri Iesuitae. Ad Max. Sandaeum Theol. Papisticae Doctorem, et Scholae Herbipolensis Professorem, Iesuitam Hyperbolicum.* Amstelod. 1619.

1451. Idem, *apologeticus alter adversus Max. Sandaeum; sive examen castigationis Sandaeanae de prodiga Iesuitarum liberalitate in vocibus universalibus, omnis, nullus, semper, numquam, ubique, usquam, totum, nihil; quae est liber tertius in sua, quam nuper edidit, Hyperbole.* Amstel. 1619.

MCCXCVI. **Sandaeus** *admonitio de cauteriata Iesuitarum conscientia: ad examinatorem Sandaeanae castigationis, Hollandum Calvinistam.* Herbipoli. 1619.

1452. **I. Laurentius** *censura admonitionis Sandaeanae de cauteriata Iesuitarum conscientia.* Amstel. 1620.

Scripta de Iubileo Protestantico A. 1617.

Annus 1617 ceu secularis inductae Reformationis Protestantibus occasionem suppeditavit, pluribus scriptis materiam hanc pertractandi, et contra Pontificis Romani potestatem declamandi: cuiusmodi scriptis opposita mox fuere insignia catholica opuscula pro tuenda fide salvifica et Primatus auctoritate.

a) *Pro Iubileo Prot.*

1453. **David Maierus** *omnium Sanctorum Iubilaeus evangelicus, h. e. tractatus de statu Ecclesiae ante Lutherum prorsus miserabili, et de reformatae religionis evangelicae auspiciis, progressu, et continuato ad haec usque tempora successu, una cum inserta fusiore narratione nativitatis, vitae, et mortis M. Lutheri.* Francof. 1617.

1454. **Er. Schmidius** *Prodromus Iubilaei eccles. Lutherani.* Viteb. 1617.

1455. **Ioan. Paul. Resenius** *Lutherus triumphans, exhibens intimationem Iubilaei Ecclesiae Lutheranae anni 1517 et chronologiam ab A. 1517 usque ad A. 1539. deductam.* 1617.

1456. 1457. **Frider. Blanckenburg,** et **Casp. Brülovius,** ambo Professores Argentinenses, occasione Iubilaei Lutherum carminibus ad astra evexerunt, eique primam post Christum et Paulum sedem adiudicarunt. *)

1458. *Iubilaeum Lutheranum Academiae Argentoratensis, sive acta secularis gaudii, quod in honorem aeterni Patris luminum, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum e supernis descendit, et gratam memoriam mirabiliter ante hos 100 annos ministerio B. Mart. Lutheri, electi Dei organi, restitutae Evangelii lucis, Argentoratensis Academia devota pietate celebravit.* Argent. 1617.

1459. **Finckius** *Jubilus propheticus et poëticus.* Coburgi. 1617.

1460. **Frommann** *disputatio de praesenti Iubilaeo.* Coburgi. 1617.

---

*) *Weisslinger* armamentarium Cathol. Argentinae. 1749. p. 63.

1461. **Wolfg. Francius** *M. Lutheri disputatio pro declaratione virtutis Indulgentiarum, sive theses 95 contra I. Tetzelium, iterum ad disputandum proposita, cum notis ex M. Lutheri scriptis collectis.* Wittebergae. 1617.

1462. Idem, *disputatio de blasphema Rom. Pontificis tyrannide illa, quam primam anno abhinc retrorsum numerato centesimo ipso, nimirum 1517. expresse impugnare coepit vir Dei D. M. Lutherus. Quae in Academia Wittebergensi ad diem 28 Martii 1617 repetetur.* Witteb. 1617.

1463. **Hermannus Empsychovius** *demonstratio, Lutherum in omnibus cum Papatu controversis capitibus docuisse, quod apostolica Ecclesia et orthodoxi Patres per sex a Christo nato secula docuerunt.* Gissae. 1617.

1464. **Vinc. Schmuccius** *de Papa Romano quaestio: an sacer ille homo sit Antichristus?* Lipsiae. 1617.

1465. **Henr. Hirtzwigius** *Lutherus drama: Megalandri M. Lutheri Islebio-Mansfeldii infinitos circa ortum progressumque repurgati a se Evangelii labores ostendens; anno iubilaeo evangelico primo, qui est a nato Christo 1617.* Wittebergae. 1617.

1466. **Facius** *Diakertomesis Ecclesiae militantis in Sec. XVI.* Altorfii. 1617.

1467. **Clauderus** *oratio secularis de inculta pontificiae aetatis latinitate.* Altorfii. 1617.

1468. **Becmann** *oratio secularis de barbarie superiorum temporum.* Ambergae. 1617.

1469. **Conr. Deckerus** *de staurolatria Romana libri duo.* Hanoviae. 1617.

1470. **Io. Cluten** *fasciculus impietatis, iniquitatis, falsitatis ex luco errorum Thalmudi Pontificii succisus.* Argentorati. 1617.

1471. **Aug. Thormer** *de D. Lutheri ad Papatus reformationem vocatione, fueritne legitima nec ne?* Lipsiae. 1617.

1472. **Ericius Tiletanus** *Papa Romanus pharizans, cum pseudochymicis ex fraude et dolo conferruminatis affabre comparatus, iterato editus: cui subiecta sunt testimonia aliquot veterum et recentium theologorum, historicorum, politicorum de interitu et ruina monachatus papalis.* Lips. 1617.

1473. **Bernegger** *oratio, quod de Bonifacio 8 Papa di-*

ctum, intrasse ut vulpem, regnasse ut leonem, id aeque vere de universo papali regno dici posse. Argent. 1617.

1474. *Programma seculare Academiae Lipsiensis de instante Iubilaeo Evangelico Ecclesiae Christi Saxonicae.* Lips. 1617.

1475. *Theologorum quorumdam in Electoratu Saxoniae epistola invitatoria, ad universos theologos et eccl. evangel. ministros, tum in inclyta Germania, tum aliis quoque in regnis et provinciis de Iubilaeo Lutherano solenniter — celebrando amice scripta.* Lips. 1617.

1476. **Matth. Hoë von Hoenegg** *Parasceve ad solemnitatem iubileam evangelicam, oder christliche Anleitung, wie das instehende evangelische Jubelfest recht und nützlich solle begangen werden.* Leipzig. 1617.

1477. **Th. Iames** *fiscus papalis, sive catalogus indulgentiarum et reliquiarum septem principalium ecclesiarum urbis Romae, ex veteri manuscripto descriptus.* Londini. 1617.

1478. *Intimatio Iubilei evangelici ad mandatum Ser. Electoris Saxoniae, in toto illo Electoratu et vicinis provinciis celebrandi, publicata ab Academia Wittebergensi.* 1617.

1479. **Christoph. Walpurger** *ethnico-pontificia conformitas, seu disputatio, qua evincitur, pontificios magnam errorum suorum partem ab ethnicis mutuatos fuisse.* Lips. 1617.

1480. **Vinc. Schmuck** *drei Jubelfestpredigten zu Leipzig gehalten.* Leipzig. 1617.

1481. *Prosphonesis Consistorii Mansfeldensis ad universos in Comitatus istius urbibus et agris dominos Eccl. ministros de Iubileo evang. lutherano in Gymnasio Islebiensi celebrando.* Islebii. 1617.

1482. **Gebler** *iubila Petro-Paulina, oder vier evangelische Jubelpredigten.* Eisleben. 1617.

1483. **Lud. Rechtenbach** *Iubilaeus evangelico-lutheranus Nicolaitan-Islebiensium, oder IV Jubelpredigten.* Eisleben. 1617.

1484. **Casp. Pfaffius** *Cygno-dracomachia, seu pugna cygni et draconis, in festivitatem anni iubilaei evangelico-lutherani primi carmine heroico conscripta et in schola Stetinensi habita.* Stetini. 1617.

1485. **Bartholdus Krakewitz** *oratio secularis de qua-*

tuor insignibus Dei beneficiis in Ecclesiam et Scholas seculo evangelico superiori collatis. Gryphiswaldiae. 1617.

1486. **Barthol. Battus** *disputatio de Antichristo.* Gryphisw. 1617.

1487. **Ioan. Affelmannus** *programma in praelectiones publicas de Iubilaeo evangelico.* Rostochii. 1617.

1488. **Abrah. Schulteti** *neue Jahrspredigt, d. i. historischer Bericht, wie wunderbarlich Gott die verschiedenen 100 Jahre seine Kirche reformirt, regiert, und erhalten.* Amberg. 1617.

1489. **Ioan. Salmuthi** *duae conciones in iubileo evangelico habitae.* Ambergae. 1617.

1490. *Iubilaeus christianus sub Christiano IV per sua regna, Daniam et Norwegiam, ditionesque Septemtrionis celebrandus.* Hafniae. 1617.

1491. **Publ. Aesquilli** *eigentliche Beschreibung des heil. römischen und katholischen Hafenkäses.* 1617.

1492. Idem, *Jubelkram und Mess des heil. römischen und kath. Hafenkäses.* 1618.

1493. *Programm vom Steigen und Fallen des Papstthums.* Leipz. 1618.

1494. **Höffler** *prophetische Jubel-Posaune.* Altorf. 1618.

1495. *XIV christliche Predigten in dem Evangelischen Jubelfest der Kirchen zu Strassburg 1617 gehalten durch die Prediger und Kirchendiener daselbst.* Strassburg. 1618.

1496. **Mich. Maier** *mercator papisticus, in quo merces diversarum materiarum, quibus Popae vel Papae suam in omnia tam divina quam humana auctoritatem fucare nituntur, proponuntur, in memoriam evangelici Jubilei anni 1617.* Hanoviae. 1618.

1497. **Nicol. Martini** *Lutherus triumphans, Papa corruens: pro solemnitate iubilea, largissimaque Spiritus S. super divum Lutherum effusione, in celeb. Argentinensium academia heroico carmine publice decantatus.* Argent. 1618.

1498. *Sylloge historico-politico-ecclesiastica circa potestatem Papae.* Argentor. 1618.

1499. **Abr. Schulteti** *annalium Evangelii passim per Europam XVI salutis partae seculo renovati decas 1 et 2 ab a. 1516—1536.* Heidelb. 1618.

1500. **Casp. Brülovius** *carmen heroicum de vita rebusque gestis M. Lutheri.* Argent. 1618. Ex actis academiae supra memoratis distincte editum.

1501. **Sam. Mart. Horzwinus** *Hussius et Lutherus, i. e. collatio historica duorum fortissimorum Iesu Christi militum, Mag. Ioannis Hussi Bohemi, et D. Mart. Lutheri Germani, quorum natales, educatio, officium, doctrina, virtutes, persecutio, mors, mortem denique sequuta ex Historicorum monimentis, priorum theologorum testimoniis, adversariorum dictis et scriptis bona fide et studio christiano conferuntur.* Pragae. 1618.

1502. **Ioan. Tarnovius** *tres Eliae, h. e. comparatio trium Ecclesiae Dei reformatorum, Eliae Thesbitae, Ioannis Baptistae, Martini Lutheri in solemnitate Iubilaei Lutherani instituta.* Rostochii. 1618.

1503. **Nic. Hunnius** *demonstratio theologica, quod Papa Romanus sit universalis Ecclesiae seductor.* Wittebergae. 1618.

1504. *Orationes iubileae tres in templo ad arcem Electoralem academico in Academia Wittebergensi de reformatione religionis ante 100 annos per B. Lutherum instituta, habitae a doctoribus et professoribus theologis Academiae Wittembergensis.* 1618.

1505. **Polycarpus Lyserus** *oratio iubilea de Rom. Pontificis blasphema tyrannide, habita Lipsiae in aede Paulina.* Lips. 1618.

1506. **Sigism. Evenius** *palma secularis lutherano-evangelica pressa, haud oppressa, seu dissertatiuncula de trophaeis et victoria, quam a primo reformationis initio ad huncce praesentem diem secularem ab Evangelii hostibus Pontificiis ac Sacramentariis reportarunt Lutherus eiusque Parastatae, in schola Halensi Sax. recitata.* Halae. 1618.

1507. **Ziegler** *evangelisches Jubeljahr.* Leipz. 1618.

1508. **Braun** *das gnädige Jubeljahr des gereinigten Evangelii.* Leipzig. 1618.

1509. Idem, *Programm vom fliegenden Engel oder Luthero.* Giessen. 1618.

1510. **Thörmer** *disputatio de vocatione Lutheri ad reformationem.* Lips. 1618.

1511. **I. G. Pharetratus** *Luthero-Papamachia.* Lips. 1618.

1512. **Leon. Rechtenbach** *Iubilaeus evangelico-lutheranus Andrean-Islebiensium*, *oder Jubelpredigten.* Eisleben. 1618.

1513. **Ioan. Tarnovius** *tuba Iubilaei Lutherani, sive explicatio dicti Habac. II. 4.* Rostochii. 1618.

1514. Idem, *panegyricus Academiae Rostochiensis, in quo occasione Iubilaei Lutherani agitur de visitatione gratiosa per M. Lutheri ministerium ante seculum coepta.* Rostochii. 1618.

1515. **Ioan. Simonius** *oratio secularis.* Rostoch. 1618.

1516. **Ioan. Leibius** *Iubilaeum catholicum, sive narratio historica* (metrica) *de statu religionis tempore Caroli V Altorfii habita.* Norimbergae. 1618.

1517. **Ioan. Gisenius** *Papismus, h. e. pontificiorum errorum methodica enumeratio, et brevis, pia, atque modesta refutatio.* Giessae. 1618.

1518. **David Pareus** *thema seculare de causis eliminati et fugiendi Papatus Romani.* Heidelb. 1618.

1519. **Hubmeier** *alae Seculi religiosae, una Calviniana, altera Papistica, quinque orationibus depictae.* Lips. 1619.

1520. **Ioan. Cratius** *Iubilum continuatum, d. i. richtige und wohlgegründete Erklärung der Jubelpredigten zu Heidelberg und Amberg.* Hanau. 1619. Defendit conciones iubilares *Sculteti* et *Salmuthi* supra memoratas.

1521. **Conr. Aslacus** *oratio theol. historica de religionis per D. M. Lutherum reformatae origine et progressu in Germania, et eiusdem in hisce regnis Daniae et Norvegiae elapso hoc centenario, videlicet ab A. 1517 ad A. 1617. — plantatione, irrigatione, propugnatione et conservatione.* Hafriae. 1621.

1522. **Charles Drelincourt** *du Jubilé des Eglises reformees avec l' examen du Jubile de l' Eglise Romaine.* Paris. 1627.

---

b) *Contra Iubilaeum.*

MCCXCVII. **Andr. Forner** *apophoretum gratulatorium: ollaris caseus quint-evangelicus Augustanae Confessionis.* Ingolstadii. 1616.

MCCXCVIII. Idem, *Iubileus quintevangelicus utriusque Conf. Augustanae, tam veteris Luthero-puritanae, quam recen-*

tioris, ut vocant, Luthero-Calvinianae, Norimbergensibus Verbi Ministris inscriptus. Ingolst. 1618.

MCCXCIX. **Adamus Contzen** S. I. *palma secularis Lutherano-Evangelica.* Mogunt. 1618.

MCCC. Idem, *trauriges Jubeljahr der Evangelischen.* Mainz. 1618.

MCCCI. Idem, semen haereticorum. 1618. Et germanice: *Ketzerbrut, d. i. abgenöthigter Beweis, dass alle Ketzer mit ihren Lehren die allergrössten und gröbsten Irrthümer ausgebrütet und erzielet haben.* Mainz. 1618.

MCCCII. a. Idem, *Iubilum Iubilorum, Iubilaeum Evangelicum, piae lacrimae omnium Romano-Catholicorum: ad Imper. Aug. Reges, Principes, Respublicas, populos, pangente et plangente Adamo Contzen.* Mogunt. 1618.

MCCCII. b. Idem, *chronologia Iubilaei Evangelici opposita lacrimis Catholicorum, et instructio paterna de Iubilo Iubilorum ad Neuhusianos Scholasticos transmissae.* Mogunt. 1618.

MCCCIII. Idem, *asinus palmatus, seu Paedagogus Halensis Sig. Evenius furens in tyrannide Pontificia seculari.* Mogunt. 1618. Huic libro *Evenius* respondit:

1523. **Evenius** *tyrannidis pontificiae secularis demonstratio apologetica.* Halae. 1619. Alius quoque conflixit cum Adamo Contzen:

1524. **Lyserus** *examen 10 Documentorum Adami Contzen.* Lips. 1618.

MCCCIV. **Petrus Roest** S. I. *pseudo-Iubilaeum A. 1617. a Lutheranis celebratum.* Molshemii. 1618.

MCCCV. **Max. Sandaeus** S. I. *thema seculare de causis post mimicum centuplicis inconstantiae ludibrium, deserendae semperque fugiendae synagogae Protestanticae solemni disputationi propositum, et oppositum themati seculari Davidis Parei.* Mogunt. 1618.

XCCCXVI. **Contzen** *coronis omnium Iubilorum anno secundi evangelico scriptorum, qua status conturbatae in Europa religionis, errores, errorum causae et remedia exponuntur, et omnibus omnium religionum Ordinibus post centum annorum lacrimosa certamina pax svadetur.* Mogunt. 1619.

Controversia de regionibus suburbicariis Rom. Pontificis.

Scriptis controversiae istius occasionem praebuit a. 1618 *Gothofredus*, tum *Salmasius*, eo scopo dissertationes suas exarantes, ut potestatem Romani Pontificis ad sic dictas *suburbicarias* regiones et ecclesias restringerent. Quibus se opposuit *Iac. Sirmondus* S. I.

1525. **Iac. Gothofredus** (nomine reticito) *de suburbicariis regionibus et ecclesiis, seu de praefecturae et Eppi urbis Romae dioecesi coniectura.* Francof. 1618. Id totis viribus probare conatur, dioecesim Papae uti Metropolitae et Eppi Romani non extendi ultra centesimum ab Urbe lapidem, quo fere modo Praefecti Urbis iurisdictio intra dictos fines continebatur.

MCCCVII. **Iacob. Leschasserius** *observatio de ecclesiis suburbicariis.* Parisiis et Francof. 1618. Reflexiones continet adversus priorem auctorem.

1526. **Iac. Gutherius** *specula ad Leschasserii observationem de Ecclesiis suburbicariis.* Paris. 1618.

MCCCVIII. **Iac. Sirmondus** S. I. *censurae coniecturae anonymi Scriptoris de suburbicariis regionibus et ecclesiis.* Paris. 1618. Solide demonstrat Sirmondus, vana esse commenta, quae de suburbicariarum regionum etymo ac notione, deque earumdem numero et situ iactitant adversarii, et ostendit: non ideo eas sic fuisse vocatas, quod suburbanae forent, aut quod intra centesimum ab Urbe lapidem consisterent, sed quia suberant Urbico Magistratui, seu Urbis Vicario, non autem Praefecto, cuius potestas haud excedebat territorii fines, et angustioribus etiam quam centesimis claudebatur terminis.

MCCCIX. **Hieron. Aleander** *refutatio coniecturae anonymi scriptoris de suburbicariis regionibus et dioecesi Eppi Romani.* Lut. Paris. 1619.

1527. **Gothofredus** *vindiciae pro coniectura adversus censuram I. Sirmondi.* Genevae. 1619.

1528. **Claudius Salmasius** *amici ad amicum de suburbicariis regionibus et ecclesiis epistola.* Lugd. Bat. 1619.

MCCCX. **Sirmondus** *adventoria Causidico Divionensi adversus amici ad amicum epistolam de suburbicariis regioni-*

bus et ecclesiis. Cum censura vindiciarum coniecturae alterius anonymi. Paris. 1620.

MCCCXI. *Tractatus de urbicariis et suburbicariis regionibus ac ecclesiis contra Ioannem Artisium, alias dictum Ioannem de Manibus.* Argentor. 1620.

MCCCXII. **Marc. Ant. Capellus** *disputationes duae de Pontificatu beati Petri etc. — et de suburbicariis regionibus ac ecclesiis.* Colon. 1621. Opus isthoc suo loco iam citavimus: hic unice ob appendicem de quaestione suburbicariarum regionum id repetimus.

1529. **Salmasius** *eucharisticon Iacobo Sirmondo pro adventoria de regionibus et ecclesiis suburbicariis.* Lut. Paris. 1621.

MCCCXIII. **Sirmondus** *Propempticum Claudio Salmasio adversus eucharisticon de suburbicariis regionibus et ecclesiis.* Paris. 1622. His accedit:

MCCCXIV. **Gabr. Dupineau** *discours sur l' etendue du Patriarchat d' Occident a Rome, au temps du premier Concile de Nicee et quelles furent depuis les provinces et regions appellées ‚Urbicaires et Suburbicaires.'*

Decennium III. a. 1620—1629.

1530. **Ioannes de Hypperiis** (Henr. Oraeus) *Reformir-Spiegel des weltlichen Pabsts und wahren Antichrists zu Rom. Mit 132 magischen Figuren und 72 erschrecklichen Wunderwerken, so bei Päbstenzeiten sich zugetragen haben.* 1620. Latinam editionem sub nomine ‚Eryci Rhonaei' iam ad a. 1613. citavimus.

1531. **Franc. de Lancluse** *antithese de Notre Seigneur Jesus Christ et du Pape de Rome* 1620. Latina editio sub nomine ‚Rosarii' a. 1557. occurrit.

1532. **Andr. Helvigius** *Antichristus Romanus.* Stralsund. 1620.

1533. **Beatus Modestinus Seuberlichius** *zwei Tractatus, genannt: Cura Papatus.* 1620.

1534. **Ioan. a Fuchte** *Nicolai de Clemangis liber de corrupto Ecclesiae statu. Addita sunt nonnulla vetusta carmina. quae in prioribus editionibus non extant.* Helmstadt. 1620.

1535. *Wohlmeinende Wahrnung an alle christlichen Potentaten und Obrigkeiten wider des Pabst und seiner Jesuiten hochgefährliche Lehre.* 1620.

1536. **Guilelmus de S. Amore** *Papa patefactus et genuinus Antichristus.* Ienae. 1620.

1537. **Balth. Balduinus** *Papa et Papatus gladio suo iugulatus.* Witteb. 1520.

1538. **Frider. Balduinus** Hungarus, *apostasia Ecclesiae Romanae Papisticae.* Witteb. 1620.

1539. **Busenreiter** *reformatio Papatus iuxta Confessionem Augustanam, qua proponitur 59 Romanorum Epporum, atque 33 Conciliorum, et 89 testimoniorum ex Iure Canonico consensus cum Aug. Confessione in omnibus fidei articulis; depromta ex veteri Bibliotheca, pro apologia verae fidei catholicae apostolicae, et Confessionis Augustanae. Cum praefatione Ioan. Arndtii.* Goslari. 1621.

1540. **Wilh. Alabaster,** Sudovulgiensis, *commentarius de bestia apocalyptica.* Delphis. 1621.

1541. **Iac. Bobhart** genannt *Schützen, Probierstein des Römischen Pabstthums.* 1631.

1542. **Isaacus Casaubonus** *de libertate ecclesiastica* Francof. 1621. Propugnat independentiam a Romano Pontifice, in hocque consistere libertatem eccles.

1543. **Daniel Rixinger** *Religionem Pontificiam esse idololatriam, et philosophiam pontificiam altercandi studium.* Argentinae. 1621.

1544. **Petrus Cassiodorus** *epistola de tyrannide Papae in iura regni et ecclesiae Anglicanae.* Francof. 1621.

1445. **Aegidii de Roma** seu **Columnae** *quaestio in utramque partem pro et contra Pontificiam potestatem.* Francof. 1621.

1546. *Nomenclator praecipuorum iam inde a nato Christo Ecclesiae doctorum, scriptorum, professorum. Cui accessit continua series Rom. Pontificum.* 1621. Liber inter prohibitos locatus.

1547. *Tractatus de aetatibus Ecclesiae contra Primatum Papae.* Francof. 1621.

1548. *Roma irreconciliabilis: seu demonstratio, Papam*

Sedemque Romanam omnibus Rebuspublicis Christianis praecidisse viam ad veram tutamque pacem obtinendam. 1611.

1549. *Simonia Curiae Romanae.* Francof. 1622.

1550. *Paraphrastica explicatio Apoc. 12—20. de exitio Papae.* 1622.

1551. *Fiscus Papalis, sive catalogus Indulgentiarum, et Reliquiarum VII principalium Ecclesiarum urbis Romae.* 1622.

1552. **Andr. Kesler** *bellum religiosum Petri et Papae.* Coburgi. 1623.

1553. *La Mappe Romaine, contenant 5 Traites: 1 — la Fournaise — 2. l' Edom Romain. 3. l' Oiseleur Romain. — 4. la Conception Romaine — 5. la Rejouissance de l' Eglise.* Geneve. 1623.

1554. 1555. **Gabr. Reehaanius** *clavis temporum N. T. super acta, itinera, et data Epistolarum Pauli et Petri.* Witteb. 1623. Item: *kleiner gewisser Peterkalender, oder Ausrechnung der Wanderschaft Petri und Pauli, nach den Jahren des Leidens Christi und damals regierender Kaiser.* Wittemberg. 1623. Auctor et Antiochenum et Romanum Petri Eppatum ad fabulas amandat.

1556. **Iohn. Vicars** *Babel's Balme: or the Honeycombe of Rome's Religion, with a neat draining and straining out of the Romish Honey thereof, sung in tenne most elegant Elegies.* London. 1624.

1557. **Nicol. Vedelius** *commentarius de tempore utriusque Eppatus S. Apostoli Petri, seu historia Eppatus Antiocheni et Romani S. Petri. Libri II.* Genevae. 1624.

1558. *A Gagge for the Pope, shewing taht antichrist shall be discovered and punished in this World.* London. 1624.

1559. *Austin's Religion not Popish, in answer to those who falssy affirme, that we had no Religion before Luther and Calvine.* London. 1624.

1560. **Iohn Brinsley** *Fourth part of the True Watch, to the plain hearted seduced by Popery.* London. 1624.

1561. *Dos Tratados: el primero es del Papa, y de su autoridad, colegido de su vida, y doctrina. El segundo es de la Missa.* 1624. Liber Indici illatus.

1562. **Enoch Himmel** *concordia concors Papae calvinistica.* 1625.

1563. **Ioan. Cameronus** Hugonotta, *myrothecium Evangelicum.* 1625. Non negat, Matth. XVI. Petro singulare aliquid fuisse collatum, quod non fuit illi cum aliis Apostolis commune: sed hanc praecellentiam ad primatum meri ordinis refert.

1564. **William Crashaw** *Mittimus to the Iubilee at Rome or the Rates of the Pope's Custom House, sent to the Pope as a new Year's Gift from England.* London. 1625.

1565. **Iohn Maier** *antidote agains Popery.* London. 1625.

1566. **Henr. Iselburgius** *de iure Protestantium contra Pontificem.* Bremae. 1626.

1567. *Respublica Romana, cum appendice: de Romae statu hodierno et Pontificis auctoritate dissertatio.* Ex officina Elzeviriana. 1626.

1568. *Specimen corruptelarum pontificiarum in Cypriano, Ambrosio, et Gregorio Magno, auctore operis imperfecti, et Iure Canonico.* Londini. 1626.

1569. **I. Cluver** *dissertatio: Romam Pontificiam esse Hierosolymam apostaticam.* Rostochii. 1627.

1570. **Furmann** *de potestate Romani Eppi.* Wittebergae. 1628.

1571. **David Blondellus** *pseudo-Isidorus, et Turrianus vapulantes: seu editio et censura nova epistolarum omnium, quas piissimis Urbis Romae Praesulibus a B. Clemente ad Siricium, et nefando cursu, infelici eventu Isidorus cognomento Mercator supposuit; Franc. Turrianus Iesuita adversus Magdeburgensium Centurias aculeato stylo defendere conatus est. Recensuit, notis illustravit, bono Ecclesiae dicavit David Blondellus Catalaunensis.* Genevae. 1628.

1572. **Casp. Brochmand** Eppus Hafniensis, *de Romano Pontifice libri V.* Hafniae. 1628.

1573. **Ioan. Adamus Steinhauser** *theses theologicae de quaestione: an Ecclesiae regimen sit monarchicum?* Witteb. 1628.

1574. **Krakewitz** *discursus theologicus de dominatu in Ecclesia Christi politico.* Gryphiswaldiae. 1628.

1575. **Paulus Röber** *labyrinthus variarum, et inter has periculosarum aliquot opinionum de potestate Romani Eppi.* Wittebergae. 1628.

1576. **Thomae Campanella** *compendium librorum po-*

liticorum de Papana et Hispanica monarchia. Zwei Discurse des Bruders Th. Campanella von des Pabsts und Spaniens vermeinter rechtmässigen Gewalt, und derselben mit dem Römischen und Türkischen Kaiser Vergleichung, ja Vorzüge. Allererst aus einem Welschen MSS. verteutscht, und mit einer Widerlegung apostillirt von einem männlichen Rivalen der Klugheit. 1628.

1577. **Georg. Godwin** *melissa religionis Pontificiae eiusdemque apostrophe.* Londini. 1629.

1578. **Edonis Neuhusii** *triumphalia Leowardiana in victoriis Belgicis de Antichristo antiochisante.* Groningae. 1629.

1579. **I. Botsacus** *de Ecclesia Romano-Papistica non sancta.* Witteb. 1629.

1580. **Henr. Burton** *irreconcileable Opposition between the Apostolick Church of Christ and the apostate Church of Antichrist.* London. 1629. Burtonium refutarunt:

MCCCXV. **Hugh Cholmeley** *State of the now Roman Church, in Vindication of the Bishop of Exceter, against Henry Burton.* London. 1629.

MCCCXVI. **Rob. Batterfeild** *Maschil concerning the Church of Rome, against H. Burton.* London. 1629. Utrique respondit Burton:

1581. **Burton** *the Church of Rome no true Visible Church of Christ, being an Answer to Hugh Cholmley's Challenge, and R. Batterfeild's Maschil.* London. 1629.

MCCCXVII. **Dionysius Petavius** S. I. *dissertatio de Petri Antiochena et Romana Sede.* Opus hoc inter Petavii opera passim non comparet: provocat ad illud auctor in opere: ‚de doctrina temporum' a. 1627. edito. Refutat *M. A. de Dominis* argumenta contra Petri Romanum iter et Eppatum. Doctissima sane dissertatio!

MCCCXVIII. **Iac. Sirmondus** S. I. *Anastasii Bibliothecarii Sedis Apost. collectanea, quae in Ioannis Diaconi, cum eccles. historiam meditaretur, gratiam e Graecis versa concinnavit.* Paris. 1620. Opus hoc continet vindicias *Honorii I.* Papae.

MCCCXIX. **Antonius Perez** O. S. B. *Pentateuchum fidei,*

sive volumina V de Ecclesia, de Conciliis, de Scriptura Sacra, de Traditionibus sacris, et de Romano Pontifice. Matriti. 1620.

MCCCXX. **Dominicus Gravina** O. Praed. *liber catholicarum praescriptionum adversus haereses, ubi de legitimo et praecipuo magistro et Iudice infallibili Romano Pontifice in decretis fidei et morum, et canonisatione Sanctorum.* Neapoli. 1620. Auctor singularem concinnavit tractatum adversus opus Marci A. de Dominis, ut in literatura super hac controversia occurrit.

MCCCXXI. **Ioan. Bellarinus** *doctrina ex C. Tridentino et Catechismo Romano de Verbo Dei, — de Ecclesia et Papa.* Venet. 1620.

MCCCXXII. **Marth. Vauthier** alias **Perin** S. I. *tractatus, quo ostenditur, Religionem Pontificiam esse orthodoxam, non idololatriam; et philosophiam pontificiam esse scientiam veritatis, non altercandi studium; adversus Danielem Rixingerum Medicum et Philosophum lutheranum Argentinensem.* Aug. Trev. 1620. et Colon. 1621. Huic scripto Rixinger novum opposuit:

1582. **Dan. Rixinger** *examen examinis Vautheriani quadruplicis, quo demonstratur, Religionem Pontificiam esse idololatriam, et inprimis illam Dan. Pauli apostasiam.* Argentinae. 1621.

MCCCXXIII. **Marcus Ant. Petilius** ICtus Neapolit. *de Romano Pontifice.* Colon. 1620.

MCCCXXIV. **Angeli Rocca** O. S. Aug. opera *de Tiara Pontificia,* et *de canonisatione Sanctorum,* ad a. 1601. iam relata, anno 1620. reimpressa sunt.

MCCCXXV. Idem, *de Romani Pontificis nomenclatura variis muneribus referta commentarius.* 1620. Aeque reimpressum.

MCCCXXVI. **Grafio** O. S. B. *tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* 1620.

MCCCXXVII. **Car. Stengelius** *commentarius rerum gestarum SS. Apostolorum Principis Petri e S. Literis, S. Patribus, et probatissimis Scriptoribus concinnatus.* Aug. Vind. 1620.

MCCCXXVIII. **Iodocus Coccius** S. I. *disputatio bimembris de vero et falso Antichristo.* Molshemii. 1621.

MCCCXXIX. **Iac. Browerius** O. Praed. *clavis apostolica, seu theologica demonstratio, qua dilucide ac solide concluditur, divina fide credendum, Paulum V esse Summum Maximumque Pontificem.* Duaci. 1621.

MCCCXXX. **Iul. Caesar Bulengerus** S. I. *de Rom. Pontifice libri V, et VI-us de Primatu Rom. Ecclesiae.* 1621.

MCCCXXXI. **Petr. Matthaeus** (Matthieu) ICtus Lugdunensis, *de rebus gestis Rom. Pontificum.* 1621.

MCCCXXXII. **Theonestus Cogmandolus** *Secreta Secretorum: Calvino-Turcica secreta, eorumdemque apocalypsis 94 Considerationibus exposita, et futuro Principum conventui exhibenda. 1621.* Libro huic oppositus fuit sequens:

1583. *Mysterium iniquitatis eiusque vera apocalypsis, sive secreta secretorum, Turco-Papistica secreta; contra libellum famosum, cui ipsa calumnia titulum praefixit:* ‚Secreta Calvino-Turcica,' *auctore, qui se falso Theonestum Cogmandolum, Politiae Christianae Professorem nominat; 95 Considerationibus comprehensa, et totidem eiusdem inconsideratissimis figmentis opposita: quibus praecipuae criminationes, falsitates et calumniae ex vulgo ita nominata Anhaltina Cancellaria in innocentes dolo malo sparsae accurate reiiciuntur, diluuntur, ac refutantur; solideque demonstratur, Iesuita-Catholicos per latus dictorum Calvinistarum iugulum omnium Lutheranorum petere, et causae communis evangelicae exitium universale serio moliri. Vindice libertatis Germanicae* **Iustino Iusto Iustinopolitano.** *Acta et revisa in Cancellaria Hispanica omnia et cum Originalibus collata.* Iustinopoli. 1622.

MCCCXXXIII. **Marquardus Leonis** O. S. Fr. *demonstratio catholica et universalis S. Rom. Ecclesiae et eiusdem orthodoxae fidei perpetuae.* Lechusii prope Aug. Vind. 1622.

MCCCXXXIV. **Caspar Ulenberg** *vita, mores, res gestae M. Lutheri, Phil. Melanchtonis, M. Fl. Illyrici, Georg. Maioris, et Andr. Osiandri.* Colon. 1622.

MCCCXXXV. **S. Franc. Salesius** A. 1622. defunctus reliquit *Tractatum de auctoritate et primatu S. Petri et Summorum Pontificum eius successorum:* in quo infallibilitatem Pontificiam diserte confitetur, velut necessariam pro omni tempore Ecclesiae.

MCCCXXXVI. **Georgius am Ende** S. I. *tres utiles in-*

terrogationes de Ecclesia Dei et S. Communione sub una specie. Nissae Silesiorum. 1622. Ad librum hunc, in quo auctoritas Summi Ecclesiae Capitis defenditur, respondit:

1584. **Laur. Laelius** Onoltzbacensis theologus protestans, *Beantwortung der 3 Fragen von der Kirche Gottes und dem heil. Abendmahl.* Nürnberg. 1627.

MCCCXXXVII. **Franc. Longus a Coriolano** *Summa Conciliorum.* Antwerpiae. 1623. In ea momentosum continetur praeludium pro suprema auctoritate Papae in Concilia. Auctior editio facta est Parisiis. 1645.

MCCCXXXVIII. **Ios. Malavaletus** S. I. *unitas Ecclesiae Catholicae unius Scripturae auctoritate stabilita.* Paris. 1623.

MCCCXXXIX. **Ioan. Puteanus** *de Rom. Pontifice.* Tolosae. 1623.

MCCCXL. **Iac. Bidermannus** S. I. *prolusiones theologicae tres, quibus Pontificis Romani dignitas adversus haeresim propugnatur.* Dilingae. 1624.

MCCCXLI. **Petrus Monod** S. I. *Amedeus Pacificus, seu de Eugenii IV et Amedei Sabaudiae Ducis in sua obedientia Felicis V nuncupati controversiis commentarius, in quo continetur accurata Concilii Basileensis historia.* Taurini. 1624.

MCCCXLII. **Ferd. Ughellus** *elogia Pontificum et Cardinalium Ordinis Cisterciensis.* Florentiae. 1624.

MCCCXLIII. **Georg. Tiszkievicius** S. I. *theologia antilogica Lutheranorum, et antilogia theologica Calvinistarum, seu contradictiones de rebus fidei, quas Lutherani et Calvinistae in suis propositionibus concordes, discordes admittunt, deprehensae — in gratiam scholae tam lutheranae quam calvinianae.* Cracoviae. 1624.

MCCCXLIV. **Thom. Messingham** *florilegium insulae Sanctorum, seu vitae et acta Sanctorum Hiberniae, quibus accesserunt non vulgaria monumenta: h. e. S. Patritii purgatorium, S. Malachiae prophetia de Summis Pontificibus, aliaque nonnulla.* Paris. 1624.

MCCCXLV. **Blasius Bagnus** *de praecipuis S. R. E. dignitatibus tractatus XVI.* Bononiae. 1625.

MCCCXLVI. MCCCXLVII. **Andr. Iloius** *apologia pro Gregorio Magno contra Septimium Florentem Christianum.* (de

Phoca Imp.) 1625. Eiusdem: *Vitae Rom. Pontificum carmine heroico.*

MCCCXLVIII. **Cornelius Luminaeus a Marca** O. S. B. Belga, *corollarium apostolicum, seu panegyris sacra Apostolorum Principibus adornata.* 1625.

MCCCXLIX. **Gabr. Naudaeus** *apologia pro Silvestro II et Gregorio VII Rom. Pontificibus.* Paris. 1625.

MCCCL—MCCCLIII. **Luc. Castellinus** *de electione et confirmatione canonica Praelatorum.* Romae. 1625. Idem de *canonisatione* sequentia vulgavit opera: *Tractatus de certitudine gloriae Sanctorum canonisatorum; — de inquisitione miraculorum in SS. Martyrum canonisatione; — de dilatione in longa annorum tempora magni arduique negotii canonisationis Sanctorum.*

MCCCLIV. **Platinae** *historia de vitis Rom. Pontificum. Cum supplementis* **Onuphrii, Cicarellae,** et **Bzovii.** Colon. 1626.

MCCCLV. **Ioan. Ant. Brandus** Salernitanus, *Chronicon Pontificum Romanorum.* 1626.

MCCCLVI. **Fr. Veronius** S. I. *Traite de la puisance du Pape.* Paris. 1626.

MCCCLVII. **Theod. Petreius** *chronologica tam Rom. Pontificum, quam Imperatorum historia, qua eorumdem vitae et res gestae a B. Petro ad Urbanum V — recensentur.* Colon. 1626.

MCCCLVIII. **Henr. Lammormainus** *Controversiarum catechismus seu epitome, complecteus controversias religionem spectantes 124. E Gallico Guil. Bailii in latinum idioma versus.* Viennae. 1626. In Catechismo hoc, quem in literatura a. 1608 nominavimus, auctoritas R. P. contra obiectiones ministrorum acatholicorum propugnatur.

MCCCLIX. **Fortunatus Scacchus** O. S. Aug. *de cultu, canonisatione, et beatificatione Servorum Dei.* 1627. Opus vastum et solidum.

MCCCLX. *Morgenstern, dadurch ein Jeder gutherziger zur Erkenntniss des hellen Tages der Wahrheit bald und leichtlich kommen kann.* Neuburg. 1627. Auctor tum cetera dogmata, tum Primatum Papae ex S. Scriptura et Confessione Lutheri ipsius probat. Opposuit Auctori:

1585 — 1587. **Ioan. Gerardus** theologus protestans,

gründliche und bescheidentliche Antwort auf das päbstische Büchlein, dessen Titul: Morgenstern. Jena. 1628. Et latine: *Phosphori consideratio.* Ienae. 1629. Demum: *Dogmata papalia Sacrarum Literarum, ad quas in illis adstruendis pontificii frustra provocant, auctoritate denudata.* Ienae. 1665.

MCCCLXI. **Virgilius Ceparius** S. I. de Sanctorum canonisatione tractatus. Romae. 1628.

MCCCLXII. **Sebastianus Caesar** *de ecclesiastica Hierarchia.* Conimbricae. 1628.

MCCCLXIII. **Nic. Sanderi** *historia schismatis Anglicani, aucta per* **Eduardum Rhishtonum.** Colon. 1628.

MCCCLXIV. **Car. Felix de Matta** *de canonisatione Sanctorum.* Romae. 1628.

MCCCLXV. **Franc. Rupifucaldius** Card. *de auctoritate Ecclesiae et Rom. Pontificis.* Lugd. 1628.

MCCCLXVI. **Georg. Holzhay** S. I. *mirabilis comoedia de Rom. Pontifice et Antichristo, a Neo-Evangelicis Praedicantibus inchoata.* Ingolst. 1629. Huic opposuit:

1588. **Georg. Rhostius** *medulla fidei catholicae theologica, oder antichristliche Vasserquelle, darinnen die wundersame Comödie des Jesuiten G. Holzhagen, Röm. Pabst, und Antichrist, und andere Irrthümer wiederlegt, und die Frage: ob der Pabst, der Antichrist, und Petri successor sey? erörtert wird.* Rostoch. 1629. Respondit doctus Iesuita:

MCCCLXVII. MCCCLXVIII. **Holzhay** *apologia pro sua Comoedia.* Ingolst. 1620. Et: *De vera Christi Ecclesia.*

MCCCLXIX. **Honorius III.** PP. *adversus tenebrarum principem et angelos eius.* Romae. 1629.

MCCCLXX. **Ioan. Abrincensis** Capuc. *libri duo controversiarum de SS. Euch. Sacramento, de Primatu Summi Pontificis, et aliis materiis ad fidem spectantibus. Romae.* 1629.

MCCCLXXI. **Armandus Ioan. Plessacus Richelieu** Eppus Lucionensis, *de praecipuis punctis fidei catholicae adversus IV ministros Charentonienses.* 1629. In libro hoc peculiariter defenditur auctoritas Rom. Pontificis.

MCCCLXXII. **Adamus Tanner** S. I. *Anti-Mylius, Beweis, dass Luther weder in allen, noch in einigen der Apostel Lehre zugethan.* Ingolstadt. 1629. Opusculum *Mylii* recensuimus ad a. 1606.

Gebhardus Razenriedt S. I. Plura vulgavit adversus **Laurentium Laelium** Praedicantem Onolsbachensem opuscula, pro tuenda Rom. Pontificis potestate:

MCCCLXXIII. *Vindiciae pro Pontificis in Ecclesiam potestate.* Monachii. 1629.

MCCCLXXIV. *Modius Luthero-Laelianus eversus.*

MCCCLXXV. *Linguarium.* Cum autem Laelius opponeret librum:

1589. **Laur. Laelii** *clavis Lingvarii contra Iesuitam Razenriedt* Norimb. 1629. Razenriedt rursus publicavit:

MCCCLXXVI. *Clava clavi et clavigero debita.*

MCCCLXXVII. *Cera Ulyssea.*

MCCCLXXVIII. *Maculae Solis, sive demonstratio, in Scriptura non minus quam in sole reperiri quaedam obscura.*

MCCCLXXIX. *Offa triplici cerebro Ecclesiam allatranti obiecta.*

MCCCLXXX. *Collyrium.* Opera praemissa prodiere simul coniuncta sub titulo:

MCCCLXXXI. *Laelius de amicitia cum haeresi contracta convictus.* Monachii. 1631.

Bellarmini controversia.

1590. **Andr. Chrastovius** *Triumphus Iesuiticus contra Bellarminum de Euch. mysterio, Antichristo, et Missae officio.* Lipsiae. 1620. Est nova editio libri iam A. 1608. vulgati.

1591. **Theod. Thummius** *Papa antichristus, h. e. solida demonstratio, Pontificem Romanum post tempora Gregorii M. esse antichristum illum magnum, a propheta Daniele et apostolo Paulo descriptum, fabulis Pontificiorum, inprimis vero Bellarmini opposita.* Tubingae. 1620.

1592. **Ioan. Gehrardus**, *disputationes synopticae, in quibus dogmata papalia iuxta seriem a Rob. Bellarmino observatam succincte expenduntur.* Ienae. 1620.

1593. **Henr. Höpfner** *de Conciliis adversus Bellarminum.* Lips. 1620.

1594. **Theod. Thummius** *de erroribus Bellarmini.* Tubingae. 1621.

1595. **Isaac Fröreisen** *scrutinium Panopliae Bellarminianae.* Argentorati. 1622. ss. 3. Vol.

1596. **Thummius** *apodixis theologica, pontificios esse eikonostavroskeletolatras contra Bellarminum.* Tub. 1613.

1597. 1598. **Ioan. Matth. Meyfart** *suscitabulum Clericorum, proponens absurda absurdorum absurdissima, — ex IV saltem capitibus controversis de S. Scriptura, Traditionibus, Patribus, et Pontifice Romano.* Coburgi. 1623. Idem auctor iam A. 1622. vulgavit *disputationes adversus Costerum, Becanum,* et in iis Bellarminum quoque impetebat.

1599. **Fröreisen** *vindiciae synopticae contra Bellarminum.* Argentor. 1624.

1600. **Thummius** *Papa antichristus, h. e. continuata demonstratio, Pontificem Romanum esse antichristum, a Spiritu S. libris prophetarum et apostolorum descriptum, fabulis pontificiorum, inprimis vero Bellarmini opposita.* Tub. 1624.

1601. **Nic. Vedelius** *de Cathedra Petri, seu de Eppatu Antiocheno et Romano S. Ap. Petri, adversus Baronium et Bellarminum, pro libertate Regum, Principum, et populorum christianorum.* Genevae. 1624.

1602. **Guil. Amesius** *Bellarminus enervatus, sive disputationes Anti-Bellarminianae.* Franckerae. 1625.

1603. **Daniel Chamierus** *Panstratia Catholica, sive controversiae de Religione adversus Pontificios* (Bellarminum) Genevae. 1626. 4. vol.

1604. **Thummius** *disquisitio, an Papa Romanus sit universalis Eppus, Pastor, Ephorus, et monarcha totius Ecclesiae militantis?* Tub. 1626.

1605. **Fröreisen** *scutum catholicae veritatis pro invenienda vera in his terris Ecclesia, Thomae Henrico eiusque complicibus Iesuitis* (Bellarmino) *praelatum.* Argentor. 1628.

1606. **Gehrardus** *disputationes theologicae,* (XX) *in quibus dogmata papalia iuxta seriem Bellarmini epitomicos expenduntur.* Ienae. 1622.

Baronii controversia.

1607. **Mericus Casaubonus** *pietas contra maledicos patrii nominis et religionis hostes.* Londini. 1621. Est defensio filii pro patre Isaaco Casaubono contra adversarios Exercitationum huius in Annales Baronii.

MCCCLXXXII. **Ioan. Horatius Scoglius** *a primordio Ecclesiae historia.* Romae. 1622. Est epitome Annalium Baronii, cum hoc desinens in anno 1198.

1608. **Richardus Montacutius** *analecta ecclesiasticarum exercitationum contra priores tomos Baronii Annalium.* Londini. 1622.

Laurentii Foreri S. I. et aliorum eiusdem Soc. controversia cum acatholicis.

Laurentio Forero, uni e celebrioribus Societatis Iesu controversistis, multiplex intercessit hoc et subsequis decenniis cum Lutheranis et Calvinistis literaria controversia: cui ex parte Societatis etiam *Georgius Stengelius, Casparus Lechnerus* et alii involuti erant. E Lutheranis et Calvinistis potissimum *Hoë, Thummius, Reihingius* a Societate et Catholica Religione apostatans, *Hunnius, Gerardus* etc. in arenam descenderunt. E praesente decennio sequentia scripta huc pertinent:

1609. **Math. ab Hoë** *zweischneidiges Schwert Gottes wider Laur. Forerum.* Leipzig. 1619.

1610. **Theod. Thummius** *discursus de reformatione B. Lutheri.* Tubingae. 1619.

MCCCLXXXIII. **Laur. Forer** *ausgezogenes Goliathsschwert wider D. Hoë.* Cöln. 1619.

1611. **Thummius** *christlicher wohlgegründeter Bericht auf die Frage: ob ein evangelischer Christ auf Begehren und Nöthigen weltlicher Obrigkeit mit gutem Gewissen zur päbstlichen Religion sich begeben könne.* Tübingen. 1621.

1612. **Iacobus Reihing** antea S. I. nunc apostata, *laquei pontificii contriti, quibus adiuvante Domino liberatus Liberatori suo ter O. M. libenter merito publicas gratias in Academia Tubingensi dicere voluit.* Tubingae. 1622.

1613. **Luc. Osiander** *Christliche Erinnerung bei dem Revocationsacte D. Reihing's sammt Widerruf P. Vergerii.* Tüb. 1622.

MCCCLXXXIV. MCCCLXXV. **Georg. Stengelius** S. I. Rector Dillinganus, *dissertatio de laqueis pontificiis nomine, re Lutheranis, quos irato Deo misere illaqueatus Iacobus Reihing Augustanus texuit, Georgius Stengelius Augustanus S. I.*

Sacrae Theol. Doctor, eiusdemque in illustri ac catholica orthodoxa Ingolstadiana Academia professor retexuit. Ingolst. 1622. Etiam germanice: *Vermeint-päbstische, eigentlich lutherische Fallstricke des armseligen, übel verstrickten Mannes ‚J. Reihing.'* Ingolst. 1622.

MCCCLXXXVI. MCCCLXXXVII. Idem, *rete Catholicum.* Ingolst. 1622. Etiam germanice: *Katholisches Fischnetz, vertheidigt wider ‚J. Reihing:* Ingolst. 1622.

MCCCLXXXVIII. **Thomas Vitus** (Laur. Forer S. I.) *Laquei Lutherani, ad veram Christi Ecclesiam contriti, quibus adiuvante Domino liberatus Liberatori suo ter O. M. libenter, merito publicas solennesque gratias in illustri, catholica, et vera orthodoxa Dilingana Academia dicere voluit Thomas Vitus Neoburgo-Danubianus, quondam ibidem Lutheranus Concionator.* Dilingae. 1622.

1614. **Reihing** *dissertatio de vera Christi in terris Ecclesia, adversus larvatum Iesuitam Dillinganum.* Tubingae. 1622.

MCCCLXXXIX. **Forer** *Symbolum Catholicum sive Pontificium, collatum cum Symbolo Apostolico, et ad publicam disputationem in vere catholica Academia Dilingana propositum; — in quo catholica et vere orthodoxa fides adversus, sigillatim adversus calumnias quasdam apostatae Reihing defenditur.* Dilingae. 1622.

MCCCXC. Idem, *Symbolum Lutheranum collatum cum Symbolo Apostolico; — in quo ostenditur, quam lutherana fides ab apostolica fide sit aliena; refellitur etiam pars dissertationis apostatae Reihing de Ecclesia adversus larvatum Iesuitam.* Dilingae. 1622.

MCCCXCI. Idem, *Symbolum Calvinianum, collatum cum Symbolo Apostolico; — in quo ostenditur, quam Calviniana fides sit ab Apostolica fide aliena.* Dilingae. 1622.

1615. *Hymenaeo Iacobi Reihing Patritii Augustani, Theol. Doctoris et Professoris Tubingensis, sponsi; et Mariae Velserae, Antonii Felicis Patritii Augustani filiae, sponsae, sacrum.* Aug. Vind. 1622.

MCCCXCII. **Stengelius** *secunda revocatio Iacobi Reihing ad aram veritatis revocata, et in hostiae vicem mactata, a Georgio Stengelio etc.* Ingolst. 1622.

MCCCXCIII. Idem, *valetudinarium musis novis, et 22 poëtis, vetulis, frigidis, nudis, edentulis, claudis etc. Hymenaeum Iacobi Reihingi Praedicantis non minus inscite, quam impie, h. e. praedicantice celebrantibus, ab Apolline et veris christianisque musis commiserationis ergo erectum et attributum.* Ingolst. et Dilingae. 1622. Liber hic a. 1640. Monachii denuo vulgatus fuit.

MCCCXCIV. Idem, *Aesculapius Conradi Cellarii, seu pars secunda Valetudinarii poëtici. Musis novis erecti, nunc insigniter locupletati et dilatati de Conradi Cellarii tonstrina, Apollinis fisco addicta.* Ingolst. 1622.

MCCCXCV. **Simon Felix** S. I. *metamorphosis Iacobi Reihingi Catholico-Lutherani.* Dilingae. 1622.

MCCCXCVI. Idem, *vulpecula Tubingensis demoliens vineam Ecclesiae Christi, capta et pro meritis accepta per Simonem Felicem.* Dilingae. 1622. Eruditum opus, in quo notae Ecclesiae, Papatus, ac cumprimis inerrantia Papae propugnantur.

1616. **Reihing** *araneorum operae, quas contra laqueos pontificios contritos, textura improba suspenderunt Georgius Stengelius, Simon Schaitenreiffer* (Simon Felix) *et Laur. Forerus, e tribus Collegiis Iesuiticis, Ingolstadiensi, Friburgensi, Dillingano, nunc stilo Reihingi deiectae.* Tub. 1623.

1617. Idem, *apologeticus pro dissertatione sua de vera Christi in terris Ecclesia contra Simonem Felicem.* Tub. 1624.

1618. **Melchior Nicolai** *Symbolum Lutheranum ab imposturis, calumniis, mendaciis, criminibus falsi Laurentii Foreri Iesuitae vindicatum.* Tubingae. 1624.

MCCCXCVII. **Forer** *aranea Tubingensis stylo veritatis deiecta, et una cum nido suo textoque suo nihili protrita. Pars prima.* Dilingae. 1624. In tractatu hoc ea vindicat, quae in laqueis lutheranis sub nomine Thomae Viti disseruit.

MCCCXCVIII. **Simon Felix** *muscae morientes inanium cavillorum Iacobi Reihingi apostatae Tubingensis exsufflatae.* Friburgi Br. 1624.

MCCCXCIX. **Forer** *Lutherus Thaumaturgus omnibus Lutheranis strenae loco donatus, h. e. dissertatio de miraculo omnium miraculorum miraculosissimo, quo luthericam fidem Lutherani divinitus confirmatam fuisse immerito gloriantur.* Dilingae. 1624.

1619. **Tobias Wagner** Cancellarius et Praepositus Tu-

bingensis, *Lutherus thaumaturgus Laurentio Forero oppositus.* Tub. 1624.

1620. **Thummius** *Papa, i. e. praecipua capita superstitionis acatholicae romanae.* Tubingae. 1624.

MCCCC. **Caspar Lechner** S. I. *Eutychi-Nestoriana ubiquitas, theologica disputatione impugnata, contra Theod. Thummium Praedicantem Tubingensem.* Ingolst. 1624.

1621. **Thummius** *apocalypticus character antichristi, contra Casp. Lechnerum Iesuitam.* Tub. 1624.

MCCCCI. **Lechner** *Thummianae iconomachiae theologica disputatione refutatae pars prior ac posterior.* Ingolst. 1624.

1622. **Thummius** *idololatria Lechneriana, i. e. responsio ad partem priorem Thummianae iconomachiae per Casp. Lechnerum refutatae.* Tub. 1624.

1623. Idem, *Papa antichristus magnus, h. e. solida et perspicua demonstratio, Pontificem Romanum esse antichristum, erroribus Bellarmini, maxime vero cavillis Lechneri opposita.* Tub. 1624.

MCCCCII. **Lechner** *apocalypticus character antichristi disputatus cum sex aliis antichristianis notis a Theod. Thummio calumniose et torte explicatis.* Ingolst. 1624.

MCCCCIII. Idem, *antichristus Thummianus theologica disputatione refutatus.* Ingolst. 1624.

MCCCCIV. **Georg. Stengelius** *nova S. Scripturae tinea, h. e. Iacobus Reihing, araneorum parens, divini verbi populator, e suis latebris excussus.* Ingolst. 1624.

MCCCCV. Idem, *Scarabeus, h. e. Iacobus Reihing, araneorum parens, qui de iustificatione haeretice docens suopte testimonio et reipsa immundus, internisque sordibus plenus, et imputatione externaeque iustitiae tectorio vanus esse ostenditur.* Ingolst. 1625.

1624. **Thummius** *apocalypticus character antichristi, cavillis et mendaciis per Casp. Lechnerum in apocalyptico suo Antichristi charactere sparsis oppositus.* Tub. 1625.

1625. **Ioann. Gehrardus** *consideratio duorum discursuum, quibus Iesuitae simplicioribus pesvadere conantur, ut a Luthero secessionem faciant.* Ienae. 1625.

1626. **Thummius** *tractatus de iuramentis et Iesuitarum aequivocationibus.* Tub. 1625.

1627. **Matth. Hoë** *Gottes des heil. Geistes zweischneidiges Schwert wider des Laur. Foreri Goliathsschwert, von der heil. Schrift und christl. Kirche.* Leipzig. 1626.

1628. **Thummius** *apologia contra iniustas criminationes Laur. Foreri, et Casp. Lechneri de crimine laesae S. Caes. Maiestatis.* Tub. 1626.

MCCCCVI. **Lechner** *Theodorus Thummius Praedicans Lutheranus Analytikos, et libellis duobus de Papa Antichristo en typo descriptus.* Ingolst. 1626.

1629. **Reihing** *Retractation und gründliche Widerlegung seines falschgenannten katholischen Handbuchs, welches er als Jesuit wider M. Hoë geschrieben.* Tübing. 1626.

MCCCCVII. **Stengelius** *libri duo de duobus apostatis, sive duae parenaeses : in quarum prima exemplo Luciferi et malorum Angelorum, in altera dictis factisque Iacobi Reihingii, Theodori Thummii, aliorumque Praedicantium aut apostatarum ostenditur, quam sit miserum a Deo et veritate recedere.* Ingolst. 1626.

MCCCCVIII. **Fòrer** *septem characteres reformatoris Germaniae Lutheri, pronunciatis totidem delineati, et adversus calumniatores defensi.* Dilingae. 1626.

MCCCCIX. Idem, *Auctuarium de iisdem septem characteribus, adversus fugitivum quemdam Austriacum itidem Lutheranum Praedicantem.* 1626.

1630. **Thummius** *iusta et necessaria defensio secunda de Papa Antichristo, contra Lechnerum.* Tub. 1627.

MCCCCX. **Forer** *bellum Ubiquisticum vetus et novum, inter ipsos Lutheranos bellatum et necdum debellatum : ex quo evidenter demonstratur, Ecclesiam Lutheranam esse falsam Ecclesiam, quia non est unitate fidei una Ecclesia.* Dilingae. 1627.

MCCCCXI. Idem, *Alter und neuer Lutherischer Katzenkrieg von der Ubiquität.* Dilingae. 1627.

MCCCCXII. Idem, *Thummius et Zeaemann, par nobile fratrum, divis hominibusque infestum, infensum, et iniuriosum, a Laur. Forero castigatum.* Dilingae. 1628.

MCCCCXIII. Idem, *Manuale Lutheranorum, seu Vindiciae Symboli Lutherani cum Symbolo Apostolico collati, quibus denuo demonstratur, clarissimeque ostenditur, doctrinam Lutheranam a fide apostolica esse alienam. Adversus Melchio-*

ris Nicolai Tubingensis Doctoris Symbolum Lutheranum male vindicatum. Dilingae. 1628.

1631. *Necessaria defensio Romani Imperii Evangelicorum Electorum, Principum ac Statuum Pupillae, h. e. verae, sincerae, ac invariatae Invictissimo Imperatori Carolo V a. 1530 exhibitae Confessionis. Edita ab honorificentissimis Ser. Suae Electoralis eam ad rem deputatis Theologis.* Lips. 1628.

1632. *Des Augapfels Vertheidigung durch Johann Georg Herzogs zu Sachsen Theologen.* Leipz. 1628.

1633. **Nicol. Hunnius** *necessaria depulsio duarum gravissimarum accusationum Iesuiticarum, ac si Ecclesiae Aug. Conf. Papam dicendo Antichristum, 1. Romanum Imperium, Caesaream Maiestatem, ceterosque Status Catholicos iniuria afficerent; 2. solemnem Religionis Pacificationem violarent. Conscripta a clarissimo quodam theologo, in lucem vero prolata a Wilh. Lysero Professore Wittebergensi.* Wittebergae. 1628.

1634. Idem, *offenbarlicher Beweis, dass D. Martin Luther zu des Pabstthums Reformation rechtmässig von Gott sei berufen worden, aus gewissen Gründen, vornemlich der heil. göttl. Schrift, geführt.* Wittemb. 1628.

1635. **Andr. Kesler** *solida ac modesta responsio, libello ubiquistico Laur. Foreri Iesuitae opposita, qua contra pontificias accusationes asseritur concordia Evangelicarum Ecclesiarum etc. et multiplex in Papatu discordia demonstratur.* Ienae. 1629.

1636. *Augapfel der Augsb. Confession.* Leipzig. 1629.

1637. *Pupilla Saxonica.* Lips. 1629.

MCCCCXIV. **Forer** *compositio Pacis inter Principes et Ordines Imperii Romano-Catholicos atque Aug. Confessioni adhaerentes in Comitiis Augustae 1555 edita, cum appendice quorumdam tractatuum et literarum, quae in praecedenti de Pace Religionis dissertatione allegata fuerunt; Passaviensis tractatio 1552.* Dilingae. 1629.

MCCCCXV. **Forer** *wer hat das Kalb ins Aug geschlagen? d. i. hochnothwendige und unumgängliche Frage aus dem Evangelischen Augapfel, ob der Augsb. Conf. verwandte Prediger, oder aber die Jesuiten den Religionsfrieden im heil. Röm. Reich umstürzten? Durch ein Sendschreiben Lutheri beantwortet. Durch M. Conradi Andreae jüngern Bruder.* Dillingen. 1629.

MCCCCXVI. Idem, *Zungenschlitzer, d. i. ausführliche,*

gründliche Handlung einer wohlbedenklichen Frage, ob auch kraft des Religionsfriedens den Prädicanten erlaubt sei, dass sie den Pabst zu Rom ausrufen für den Antichrist, oder aber sie vermöge des kais. Rechts von so schädlichem und dem ganzen Römischen Reich schmählichen Laster sollen abgehalten werden. Aus dem lateinischen Buch ‚Compositio Pacis' verteutscht. Dillingen. 1629.

1638. *Katholischer Oculist und Starenstecher.* Frankf. 1629.

MCCCCXVII. **Forer** *Überschlag über den Starensichtigen, und von den Sächsischen Prädicanten übelgeheilten Augapfel derer, die sich Evangelisch nennen; d. i. nothwendige Abfertigung der heillosen und unbegründeten Vertheidigung, welche von Leipzig aus durch etliche lutherische falschgenannten Theologen, die Augsb. Confession und Religionsfrieden betreffend, im heil. Röm. Reich ausgesprengt: aber jetzt mit beständiger Wahrheit widerlegt, und zur Beschützung des wahren katholischen, alleinseligmachenden Glaubens in Druck gegeben.* Dillingen. 1629.

1639. *Der neue Starenstecher, Oculist, und Kälberarzt, welcher dem gesunden, wohlsehenden Evangelischen Augapfel ein grünes unapostolisches Fleck- und Scheu-Leder fürhängen, und eine finstere, jesuitische, viereckigte Schlafhaube und Nebelkappe aufsetzen will.* 1629.

MCCCCXVIII. **Andr. Fabricius** (Forer) *Brille auf den Evangelischen Augapfel, d. i. richtige, beständige Ablehnung und in Gotteswort wohlgegründete Refutation der im Augapfel Augsb. Conf. gesetzten Artikel — von den katholischen Theologis übergeben.* Dillingen. 1629.

1640. *Dillingischer Kälberarzt, der das Kalb ins Aug geschlagen, d. i. fernere Erörterung der Frage aus dem Evang. Augapfel, ob der Augsb. Conf. Prediger, oder der Jesuwider den Religionsfrieden zerstören? durch ein Sendschreiben Ignatii Loyolae.* 1629.

1641. *Brillenputzer Evangelischen Augapfels.* Leipzig. 1629.

MCCCCXIX. **Forer** *Ausputzer des genannten Evangelischen Brillenputzers, d. i. gründlicher wahrhafter Bericht, was von der vermeinten Apologia und Schutzschrift der Augsb. Conf. zu halten: durch weiland den Markgraf Jacob zu Baden*

in dem vierten Motiv seiner Bekehrung dem christlichen Leser zu Gute verfertiget. Dillingen. 1629.

MCCCCXX. **G. Landherr** *scharfes rundes Auge auf den Römischen Pabst, und die alleinseligmachende Kirche gerichtet, wider den chursächsischen Theologen Augapfel.* Prag. 1629.

1642. *Palaestra Aug. Confessionis, d. i. allerhand Schriften, sowohl der katholischen als evangelischen Religion Zugethanen, welche seit dem publicirten Augapfel in offenen Druck ausgegangen.* Frankf. 1629.

Bartholdi Nihusii controversia cum Georgio Calixto de Rom. Pontifice.

Bartholdus Nihusius, primo Lutheranus, dein Praemonstratensis, cum *Georgio Calixto* Lutherano Theologo vigesimis et trigesimis Seculi annis doctissime conflixit cum quoad alia dogmata, tum ac praecipue quoad auctoritatem et infallibilitatem Romani Pontificis. Scripta usque ad finem certaminis literarii uno conspectu recensemus.

MCCCCXXI. **Barth. Nihusius** *Exercitationes.* 1621. In opusculo, quod adhuc qua Lutheranus exaravit, Exercitationesque inscripsit, auctoritatem et infallibilitatem Romani Pontificis in decidendis fidei controversiis propugnat: oblique petens *Cornelium Martinum* Protestanticum theologum.

1643. **Cornelius Martinus,** *epistola ad Barth. Nihusium.* Helmstadii. 1621. Contra opusculum Nihusii.

1644. **Georgius Calixtus** *tractatio de auctoritate et canone S. Scripturae; sub praesidio Calixti a Conrado Horneio defensa.* Helmst. 1623. Aeque contra Nihusium.

MCCCCXXII. **Nihusius** in *epistola ad Calixtum* 1623. Scripta refutat, quae in praevio tractatu de S. Scriptura ceu norma credendorum adducta habentur, et confitetur; sibi persvasum esse, quod infallibilitas Capitis Ecclesiae visibilis certa, ac una eiusdem auctoritas pro norma credendorum sumenda sit, idque ex testimoniis Veterum Patrum probari.

MCCCCXXIII. Idem, *nova epistola ad Calixtum de primo principio theologico* 1624 scripta, et 1625. typis vulgata, uberius proponit et confirmat argumentum prioris literae, intrepide

asserens: infallibiliter verum esse, quidquid Romanus Pontifex definit.

1645. **Calixtus** *programma de auctoritate S. Scripturarum.* 1625. In eo Nihusii asserta elidere nititur, et secundum programma pluribus praelectionibus rem suam tuetur.

MCCCCXXIV. **Nihusius,** iam Catholicus, *andabata Helmestetensis, sive somnium Georgii Calixti de convulso ab sese religionis pontificiae fundamento, recensitum et evolutum.* Coloniae. 1626.

MCCCCXXV. Idem, *Calixtus castigatus, sive apologia Bartholdi Nihusii e Lutherano Catholici pro sua de primo principio theologico epistola; reprehensiunculas quasdam Georgii Calixti — diluens, simulque obiter huius eiusdem passim in scriptis errores alios, ingentemque inscitiam, fastum, et cavillandi libidinem detegens.* Colon. 1626.

1646. **Calixtus** *S. Augustini de doctrina christiana libri et Commonitorium Vincentii Lirinensis.* Helmstadii. 1629. In Prooemio Calixtus talia protulit, quae castigationem novam merebantur, quam et praestitit Nihusius:

MCCCCXXVI. **Nihusius** *cribratio Superintendentis Bleicherodensis.* 1630. Magnam libri partem consecrat refutandis assertis Calixti.

MCCCCXXVII. Idem, *variae chartae adversus Calixtum; auctarium levidense; cribrum; cribrationes, et cribrationum appendices, appendicumque continuationes.* 1631.

MCCCCXXVIII. Idem, *ars nova dicto S. Scripturae unico lucrandi e pontificis plurimos in partes Lutheranorum, detecta nonnihil et suggesta Theologis Helmstetensibus, Georgio Calixto praesertim et Conrado Horneio, qui monentur, imo etiam atque etiam rogantur, ne compendium hoc negligant.* Hildeshemii. 1632.

1647. **Calixtus** *digressio de arte nova, quam nuper commentus est Bartholdus Nihusius, ad omnes Germaniae Academias Romano Pontifici deditas et subditas, inprimis Coloniensem.* Helmst. 1634. Instar appendicis subnexa fuit haec Digressio operi Calixtino: ‚Epitomes Theologiae Moralis pars prima.'

MCCCCXXIX. **Nihusius** *apologeticus pro arte nova argumentandi, contra Andabatam Helmstetensem* Colon. 1640.

MCCCCXXX. Idem, *Suscitabulum pro Ducatibus Brunsvico-Luneburgicis.* Colon. 1643.

MCCCCXXXI. Idem, *iudicium de edito Calixti contra primatum Papae libello.* Mogunt. 1644.

MCCCCXXXII. Idem, *Morosophus, sive Vedelius in suo Rationali prorsus irrationalis.* Colon. 1646. Opponitur liber opusculo Vedelii: ‚Rationale theologicum, seu de necessitate et vero usu principiorum rationis ac philosophiae in controversiis theologicis. Genevae. 1628.'

MCCCCXXXIII. Idem, *Prosphonematicus ad Senatores aulicos Brunsvigios et Luneburgicos, de Conrado Horneio quaedam indicans.* Colon. 1646.

MCCCCXXXIV. Idem, *Hypodigma, quo diluuntur nonnulla contra Catholicos disputata in Cornellii Martini tractatu de analysi Logica.* Colon. 1647.

MCCCCXXXV. Idem, *Obelus oppositus inconsideratis de Scripturarum canone disceptationibus Conradi Horneii, Ecclesiam Catholicam vellicantis.* Colon. 1647.

1648. **Calixtus** *tractatus de arte nova, quam nuper commentus est Bartholdus Nihusius etc.* Francof. 1652. Nova editio.

Martini Becani S. I. controversia.

Martino Becano percelebri Controversistae in Soc. Iesu plura intercesserunt cum haereticis certamina literaria: sed horum maior pars ad relationem inter Pontificatum et Imperium Civile pertinet, ibique locum obtinebit; hic unice ea scripta recensebimus, quae per opus Becani *Manuale Controversiarum* provocata fuerunt. Operi huic prolusit Becanus iam per collectionem aliquot opusculorum a. 1617. vulgatam:

MCCCCXXXVI. **Becani** *Opuscula theologica, sive controversiae fidei inter catholicos et haereticos huius temporis, in quibus eorumdem haereticorum prava dogmata et opiniones explicantur, et egregie refelluntur.* Paris. 1617. ss. Post paucos annos idem argumentum singulari pertractavit libro, qui controversiam excitavit:

MCCCCXXXVII. Idem, *Manuale controversiaum huius temporis in V libros distributum. Ad invictissimum et sacratissimum Imperatorem Ferdinandum II Austriacum, catholicae fidei defensorem,* Viennae. 1622. Liber saepissime editus.

MCCCCXXXVIII. Idem, *opuscula theologica — aliquot tra-*

ctatibus posthumis aucta, et duobus tomis comprehensa. Paris. 1623.

MCCCCXXXIX. Idem, *compendium Manualis Controversiarum huius temporis de fide ac religione.* Mogunt. 1623.

MCCCCXL. Idem, *tractatio dilucida et compendiaria omnium de fide controversiarum, ex Manuali depromta.* Lugduni. 1624. Auctor inclytus anno 1624. naturae debitum solvit quidem: sed, quum opus isthoc controversisticum summae foret auctoritatis, atque in eo praeter alias doctrinas controversas praesertim Romani Pontificis Primatus et suprema in Ecclesia auctoritas insigniter propugnaretur, factum est; ut inde ab anno 1622, quo prima *Manualis* editio in lucem exiit, surgerent adversarii, opus celebre impetentes.

1649. **Meyfartus,** *Graverus continuatus, sive duo tomi disputationum anti-Iesuiticarum, Costero, Bellarmino, Becano oppositarum.* Ienae. 1622. *Graverus*, quem auctor se continuare dicit, scripsit a. 1614, contra Costerum, ut suo loco iam notavimus.

1650. 1651. **Ioan. Crocius** *Anti-Becanus.* Marpurgi. 1626. Auctor hic iam a. 1621. contra priora Becani opera scripsit librum: *Enneas dissertationum theologicarum, quibus infallibile verae religionis sive fidei criterium expositum asseritur, variae adversariorum notae examinantur, religio autem et ecclesia evangelica contra pontificiorum, inprimis M. Becani criminationes, calumnias, et cavillos defenditur.* Marpurgi. 1621.

1652. **Meyfartus** *Anti-Becanus, seu Manualis controversiarum theologicarum a Mart. Becano, nuper Iesuita ac Sophista exquisitissimo, ex tot opusculis collecti confutatio.* Lipsiae. 1627.

1653. **Balthasar Hilscher** *examen libri II Manualis controversiarum Becani.* Lips. 1628.

MCCCCXLI. **Casp. Henr. Marx** *anti-coronis Meyfartica, cum coronide Anti-Meyfartica, quam pro vindicanda orthodoxa P. M. Becani de ubiquitate humanitatis Christi doctrina Coburgum Erfurto remittit.* Erfurti. 1630. Plenus sale et acute pungens libellus.

1654. **Hopfner** *speculum coecitatis papisticae, circa doctrinam de adventu Antichristi, politum a Becano in Ma-*

nuali controversiarum. Lipsiae. 1629—1634. Constat septem disputationibus.

MCCCCXLII. **Nicol. Alberti** S. I. *Becanus redivivus, d. i. M. Becani — Handbuch aller Streitsachen in 5 Bücher abgetheilt.* Frankf. 1631. Versio germanica Manualis controversiarum.

1655. **Ioan. Himmelius** *dissertationes Anti-Becanianae.* Ienae. 1631.

1656. Idem, *Becanus enervatus.* Ienae. 1631.

1657. **Menno Hanneken** *examen Manualis Catholici M. Becani S. I. de S. Scriptura et Traditionibus Pontificiorum ad normam S. Scripturae institutum.* Marburgi. 1637.

1658. **Ioan. Crocius** *Anti-Becanus, i. e. controversiarum communium, quas M. Becanus Catholicis, Lutheri ac Calvini nomine perperam discretis, in Manuali ex scholastica Theologia aliisque variis opusculis conflato movit, examen ex Scriptura S. et antiquitate institutum.* Casselli. 1643. Est auctior editio prioris operis.

1659. **Nic. Arnoldus Polonus** *refutatio Compendii Manualis M. Becani Iesuitae 50 disputationibus sub praesidio Cocceii adornata.* Franequerae. 1647.

MCCCCXLIII. **Melchior Cornaeus** S. I. *animadversiones in Anti-Becanum Ioannis Crocii, Professoris Casselensis.* Moguntiae. 1647.

MCCCCXLIV. **Becani** *compendium Manualis Controversiarum. Cum excerpto animadversionum Moguntinensium Anti-Becano oppositarum.* Colon. 1651.

1660. **Ioan. Crocius** *Anti-Becani — a Moguntinorum Theologorum inanibus offuciis, putidis nugamentis, lusibus sophisticis, frivolis cavillis, foedis mendaciis, criminationibus impudentibus, et virulentis calumniis iusta vindicatio.* Marpurgi. 1654.

1661. **Udalricus Heinsius** *Theologorum Moguntinensium animadversiones in Ioannis Crocii Anti-Becanum.* Ienae. 1656.

MCCCCXLV. **Melchior Cornaeus** *Anti-Crocius, sive animadversiones in Ioannem Crocium.* Herbipoli. 1658.

1662. **Iac. Wellerus** *rationes Becani examinatae, an Lutherani Dei verbum habeant?* Wittebergae. 1679.

1663. **Seb. Schmidius** *collegium disputatorium in articulos XXI Confess. Aug. et in Martini Becani Manuale.* Slesswici. 1694.

Decennium IV. A. 1630—1639.

1664. **Guil. Rivetus** *libertatis ecclesiasticae defensio adversus supremam auctoritatem et potestatem, quam Rom. Pontifex sibi in Ecclesiam universam arrogat.* Genevae. 1630.

1665. **Andr. Rivetus** *Catholicus orthodoxus, sive summa controversiarum omnium inter orthodoxos et pontificios, in qua accurate examinatur Catechismus controversiarum Bailii.* Lugd. Bat. 1630. De celebri catechismo Bailii iam suo loco egimus.

1666. 1667. **Andr. Kesler** *Pabstthum, oder gründlicher Bericht von der Papisten Ursprung, Lehre und Leben;* item: *Lutherthum, oder gründlicher Bericht 1. von Lutheri Reformation, 2. von der Lutheraner Ursprung, Lehre und Christenthum.* Coburg. 1630. Utrumque scriptum instar memoriae secularis Reformationi sacratae prodivit.

1668. **James Wadsworth,** *Discovery of Spanish Popery and Jesuiticall Stratagems, with the Authors motives of his leaving the Church of Rome.* London. 1630.

1669. **Miguel de Monserrato** *de Papa Antichristo.* Hagae. 1630.

1670. **H. B.** *ineptiae, absurditates, contradictiones, et commenta infallibilia Iuris Canonici de Summi Pontificis potestate.* Gryphiswaldiae. 1631.

1671. **Adam Lebrecht Müller** *Theologia Petri antipontificia, oder des heil. Petri Grundsätze göttlicher Lehre.* Jena und Leipzig. 1631.

1772. *Fragen über christlichen Kirchenbau, was der Pabst für Recht zu teutschen Kirchen habe, wie man sich zu verhalten habe, wenn der Pabst teutsche Kirchen anficht.* 1631.

1673. **Erasmus Pontanus** *neue Zeitung vom Teufel und Pabst, wie sie unter einander Gespräch gehalten.* Item: *Römischer Bann, und des Pabsts zu Rom Achts-Erklärung von Gott dem Allmächtigen geschehen.* 1631.

1674. **Christoph. Megander** *Petrus nec Papa, nec Papista.* Altenburgi. 1631. Est concio de textu Matth. XVI. 18.

1675. **Ieremias Stephanus**, *Cyprianus de unitate Ecclesiae, cum Mss. collatus et annotationibus illustratus.* 1632. Contra Primatum tendunt notae editoris.

1676. **Henricus Christianus** *antiquitas Romanae sed non Catholicae Religionis.* 1632. Auctor fingit, Ecclesiam Romanam ex vetustis paganorum superstitionibus et antiquis Iudaeorum ac haereticorum commentis suam consarcinasse doctrinam, hancque hoc ex obtutu antiquam, sed non catholicam esse.

1677. **I. Dolingius** *antichristus pymbogeron, h. e. de finali Antichristi interitu libri IV.* Rostochii. 1632. Impius liber.

1678. **Mich. Dunkius**, *de Antichristo revelato. Adversus Rom. Pontificem.* Norimb. 1632.

1679. **Himmel** *mataeologia papistica, sive papismus ex pontificiorum scriptis XVI disputationibus confutatus.* Ienae. 1632.

1680. **I. Dallaeus** *Apologie des Eglises Reformees, ou est monstre la necessite de leur separation d' avec l' Eglise Romaine.* Genevae. 1633.

1681. **Iosuas Maius** *dissertatio de potestate Pontificis Romani.* Coburgi. 1633.

1682. **Georg. Abbotus** AEppus Cantuariensis, *de Papismo everso, contra Thomam Hill.* 1633.

1683. **Sam. Hailand** *Augsburgisches Erlösungsjahr vom päbstlichen Gewissenzwang.* 1633.

1684. *Geistweltlicher Discours, darin erzählt wird, wie wunderbar Gott seine Kirche von den Banden des Antichrists befreiet.* Frankfurt. 1633.

1685. **Wolfgangus Frantzius**, *tractatus theologicus novus et perspicuus, de interpretatione S. Scripturarum maxime legitima, duabus constans regulis essentialibus illis, quae Luthero ad Papatus destructionem in versione Bibliorum germanica, et in scripturarum praeter morem antea sub Papatu consvetum explicatione, unice usitatae et familiares fuere.* Witteb. 1633.

1686. **Laur. Laelius** *dass Petrus sich selbst für den Pabst zu Rom nie gehalten.* Nürnberg. 1633.

1687. **Ioan. Gehrardus** *confessio catholica, in qua doc-*

trina catholica et evangelica, quam ecclesiae Aug. Conf. addictae profitentur, ex romano-catholicorum scriptorum suffragiis confirmatur. Ienae. 1633. ss. In vasto hoc opere, cuius ultimus tomus a. 1637. prodiit, contra Primatum multa profert, Papamque pro Antichristo habet.

1688. *Sententia definitiva SS. Verbi Divini ad Danielem, Esdram, et Ioannem Prophetas de fatali mutatione Romani Imperii, ratione Ecclesiae et politiae Romanae, nec non futura Ecclesiae Evangelicae in terris felicitate, centum aphorismis ex apposito textu biblico perspicue exposita.* 1633.

1689. **Ioan. Bastwick** *elenchus papisticae religionis, in quo probatur, eam neque apostolicam, neque catholicam, imo neque Romanam esse.* Amstelod. 1634.

1690. **David Maier** *transenna theologica et historica de Papatu Romano per ethnicismum impraegnato, refermentatoque; porro de Papistarum Deo, qui est revera Papa Romanus.* Francof. 1634.

1691. **Murschelius** *fatorum Romae Papalis apocalypsis. Accessit praefatio Dorschaei.* Argentor. 1634.

1692. **Ludov. Capellus** Gallus Calvinista, *de S. Petro Apostolo.* Genevae. 1634.

1693. **Alardus Vaeck** *libri III de iudice controversiarum, in quibus demonstratur, quod Papae Romani iudicium de controversiis non sit absolute infallibile, e contra Ecclesiae Doctorum, qui iuxta Scripturae sano sensu explicatae normam de iis ferunt sententiam, conclusiones merito approbentur.* Schaumburg. 1634.

1694. **Blondellus** *Epistolarum Decretalium, quae vetustissimis Pontificibus Romanis hactenus tribuuntur, examen adversus Isidori Mercatoris fragmenta; ubi simul ostenditur, ex quibus centonibus eae consutae ac confectae fuerint.* Genevae. 1635.

1695. **Silvester** *Iconismus Aquilae Romanae praeprimis ad rationem status in Germania hodierni consertus.* Amstelod. 1635.

1696. **Franc. Albanus** (apostata) *päbstische Anatomia, darinnen nach Ordnung der äusserlichen Glieder des Pabsts das römische Wesen, wie es heutigen Tages damit eine Beschaffenheit hat, beschrieben wird.* Wittemberg. 1636.

1697. *Idologonia, seu deorum falsorum origo, et Papae Romani ortus, progressus, ac dominatus.* 1638. Liber in Anglia procusus.

1698. **Samuel Maresius** *quaestio: an Iurisperiti Pontificii possint ex Iustinianeo Codice habere satis firma argumenta remanendi in Ecclesia Romana nec ne?* Sylvae Ducis. 1638.

1699. **Rob. Parker** *de Politia Ecclesiastica et Hierarchica opposita libri II.* 1638. Est nova editio operis iam a. 1616. vulgati.

1700. **Mart. Wescombe** *fabulae pontificiae, evangelicae veritatis radiis dissipatae.* Oxoniae. 1639.

1701. **Huls** *omnium Rom. Pontificum vitae.* Vesaliae. 1639.

1702. **Math. Max. a Parasin** *Fels des Heils.* Nürnberg. 1639. Ex latino in germanicum translatum opus, contra Primatum, coelibatum etc.

1703. **Ludov. de Dieu** *Hieronymi Xavierii historia S. Petri persice conscripta simulque multis modis contaminata, latine reddita et brevibus animadversionibus notata.* Lugd. Batav. 1639.

1704. **Daniel Heinsius** *exercitatio sacra ad Matth. XVI. 18.* Inest operi: ‚Sacrarum Exercitationum ad N. T. libri XX. Lugd. Bat. 1639.' In exercitatione sua enervare vult momenta textus pro Primatu Petri.

MCCCCXLVI. **Balduinus Iunius** alias **Longhe** Hollandus Minorita, *tractatus de Rom. Pontifice et de Ecclesia militante.* 1630.

MCCCCXLVII. *Dissertatio de ordine et tempore fundationis Cathedrae Romanae, in qua dissolvuntur principaliora argumenta haereticorum adversus traditiones illius.* Matriti. 1630.

MCCCCXLVIII—MCCCCLII. **Alexander Regourd** S. I. pluribus operibus impugnabat ministros Reformatos in Gallia, potestatem Papae et Ecclesiam lacessentes: *Demonstrations catholiques ou l' art de reunir les pretendus Reformez, et toute sorte de sectes, a la Creance, et a la Communion de l' Eglise Romaine. Avec les impostures des Ministres Pierre Dumoulin et Iean Mestrezat.* Paris. 1630. Item: *Opera theologica ex re-*

centi controversia in 3 tomos digesta; — Anti-Calvinus; — Apocarteresis Chamerii; — Minister infidelis.

MCCCCLIII. **Math. Faber** S. I. *Antwort auf die unerheblichen Ursachen, warum ein Christ mit gutem Gewissen sich nicht könne zur römisch-papistischen Kirche begeben.* Amberg. 1630. Solida responsio ad praetextus, quasi conversioni ad veram fidem obstaret doctrina de Rom. Pontifice.

MCCCCLIV. **Franc. Silvius** Doctor Duacenus, et celebris interpres D. Thomae, *de praecipuis fidei controversiis.* 1630. Propugnat: de fide esse, quod iudicium Rom. Pontificis in rebus fidei sit infallibile. Ei Universitas Duacensis sequens scripsit chronographicum: ‚Silva innixa Thomae fundat ovile Petri.'

MCCCCLV. **Riviere** *Doctor Parisiensis (Theoph. Raynaudus S. I.) Calvinismus bestiarum religio, et appellatio pro D. Banne Calvinismi damnato a Petro Paulo de Bellis Italo O. Praed. apostata. Editio altera Parisiensi nitidior. ‚Benedicite omnes bestiae et pecora Domino. Dan. 3.'* Lugduni. 1630.

MCCCCLVI. **Didacus Nugno** *commentaria scholastica de Sacramentis Ecclesiae. Accessit tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* Colon. 1630.

MCCCCLVII. **Ignatius Braccius** *de Etymologia nominis: Papa, et Pontifex.* Romae. 1630.

MCCCCLVIII. **Bern. Paxillus** O. Praed. *de primatu Papae.* 1630. Nova editio.

MCCCCLIX. **Paulus Bombinus** e Congr. Somaschae, *de Summo Pontifice et Conciliis.* 1630.

MCCCCLX. **Henrici** *anatomia Confessionis Augustanae.* Friburgi. Br. 1631.

MCCCCLXI. **Guido Terrena** Carmelita, *pro Romano Pontifice adversus haereticos.* Colon. 1631.

MCCCCLXII. **Hieron. Columbus** Perusinus, *angelica et humana Hierarchia libris VIII distincta.* 1631. Item: *De regimine Ecclesiae Dei.* Utrobique peculiariter tractat de Rom. Pontifice.

MCCCCLXIII. **Valerianus Salainius** *vitae Rom. Pontificum.* 1632.

MCCCCLXIV. **Iac. Revius** *historia RR. PP. contracta, et compendio perducta usque ad a. 1632.* Amstelod. 1632.

MCCCCLXV—MCCCCLXIX. **Thom. Campanella** O.

Praed. *Monarchia Messiae, compendium in quo per philosophiam divinam et humanam demonstrantur iura Summi Pontificis super universum orbem.* Aesii. 1633. Item: *De regimine Ecclesiae ad Pontificem: quibus modis non obnoxiis Principum contradictionibus ex toto mundo Pontifex Max. solis armis ecclesiasticis potest efficere unum ovile sub uno Pastore.* — Item: *Opusculum de eligendo Summo Pontifice semper optimo. — De monarchia sapientiae aeternae in humano corpore assumto, ubi de iuribus Pontificis. — Libellus pro Papa iuxta canones et Politicam optimam. Opusculum, quod libertas sub Papatu maior est, quam sub quocunque alio Principatu aut Republica.*

MCCCCLXX. **Christoph. Besoldus** *Romanorum Pontificum series et vitae.* Argentor. 1633. Auctor initio Protestans a. 1635. ad sinum Ecclesiae reversus edidit scriptum de causis suae conversionis, in eoque pro Primatu Papae insigniter peroravit.

MCCCCLXXI. **Ovidius de Amicis** *de Primatu Ecclesiae tam in spiritualibus quam temporalibus: discursus duo ad Urbanum VIII. Papam.* 1633.

MCCCCLXXII. **Franc. Carriere** *digesta Chronologiae Pontificiae.* Lugd. 1633.

MCCCCLXXIII. **Ioan. Dartis** Professor Parisiensis, *de statu Ecclesiae tempore Apostolorum liber singularis.* Paris. 1634. Triplicem discernit Ecclesiae regiminis statum: primum, quo a Christo missi sunt Apostoli simul cum Petro, ut indistincte et communiter Ecclesiam regerent sub Christo solo Capite, Petro nondum constituto Capite visibili Ecclesiae; secundum, quo Petrus est constitutus Caput Apostolorum et totius Ecclesiae; tertium, quo sortitione facta provinciarum in determinatis locis Apostoli constituti sunt Eppi, sed sub Petro regentes Ecclesiam.

MCCCCLXXIV. *Legatio Apostolica* **Petri Al. Carafae** *Eppi Tricaricensis sedente Urbano VIII P. M. ad Tractum Rheni et ad provincias inferioris Germaniae.* Leodii. 1634.

MCCCCLXXV. **Felix Contelorius** *tractatus et praxis de canonisatione Sanctorum.* Lugd. 1634.

MCCCCLXXVI. **Stephanus Crucius** S. I. *discursus sobre a vida do Apostolo S. Pedro em que se refutaô os principaes errores do Oriente compostos em verso etc.* Goa. 1634.

MCCCCLXXVII. **Philippus Nutius** (Nuyts) S. I. *demonstratio errorum Triglandii de Pontificatu.* Antwerp. 1634.

MCCCCLXXVIII. Idem, *refutatio errorum Triglandii.* 1635.

MCCCCLXXIX. Idem, *Triglandius in sacco.* 1635.

MCCCCLXXX. **Bonav. Malvasia** Minorita, *nuntius veritatis Davidi Blondello missus.* Romae. 1635. Pro defensione Turriani contra librum Blondelli: ‚Pseudo-Isidorus et Turrianus vapulantes.'

MCCCCLXXXI. **Aug. Oregius** Card. Beneventanus, de *Hierarchia Ecclesiastica.* 1635. Fuse disserit de auctoritate Rom. Pontificis. Tractatus hic est pars operis theologici ab auctore concinnati.

MCCCCLXXXII. **Didacus de Cea** Hispanus, *archaeologia sacra Principum Apostolorum Petri et Pauli.* Romae. 1636. Evolvit praerogativas Petri, eius Primatum, et Ecclesiae Romanae indefectibilitatem.

MCCCCLXXXIII. **Math. Faber** S. I. *Fels der kath. Kirche, Lehre und Glaube vergeblich bestritten von den Unkatholischen.* Ingolstadt. 1636.

MCCCCLXXXIV. **David Kineardus** *de Capite Ecclesiae.* 1637.

MCCCCLXXXV. **Paulus Sherlogus** S. I. *de Pontificis Romani humano et politico magistratu propugnato adversus calvinicum.* Lugd. 1637.

MCCCCLXXXVI. **Ambrosius Cordua** O. Praed. *de auctoritate Summi Pontificis.* 1638.

MCCCCLXXXVII. **Thomas Baconus** alias *Soutwell* S. I. *regula viva seu analysis fidei in Dei per Ecclesiam nos docentis auctoritatem: in qua perspicue solideque ostenditur, veram fidem infallibili praesentis Ecclesiae testimonio niti, idque sine ullo circularis regressus vitio.* Antwerp. 1638.

MCCCCLXXXVIII. **Eutropius** Abbas, *epistola ad Petrum Papam.* Paris. 1639.

MCCCCLXXXIX. **Andr. du Saussay** *libellus de Pallio sacro.* Insertus operi: ‚De mysticis Galliae Scriptoribus.' Paris. 1639. p. 188.

MCCCCXC. **Dominicus Gravina** O. Praed. *de legitimo et praecipuo magistro et iudice infallibili, Romano Ponti-*

fice, in fidei, morum, et eccl. disciplinae, canonisationis et cultus Sanctorum decretis. Neapoli. 1639.

MCCCCXCI. **Ludov. Cellotius** *Hierarchia Ecclesiastica.* Rothomagi. 1639. De Rom. Pontifice fuse tractat.

Bellarmini Controversia.

1705. **Ioan. Georg. Dorscheus** *vindiciae et animadversiones ad Rob. Bellarmini Card. in IV Tomis Controversiarum factas allegationes. Cum duabus dissertationibus praeliminaribus.* Argentor. 1630.

1706. **Meisner** *praelectiones in locum de Ecclesia, contra Bellarminum, Gregorium de Valentia, Stapletonum.* Wittebergae. 1630.

1707. **Gehrardus** *Bellarminus ορθοδοξιας testis, h. e. catholica et evangelica veritas in praecipuis quibusdam articulis cum Romano-Catholicis Ecclesiae nostrae controversis ex ipsomet Bellarmino ostensa, ac publice proposita.* Ienae. 1631—1633. Tres partes.

1708. **Lud. Cruccius** *de Christo Capite Ecclesiae unico et vero contra Bellarminum.* Bremae. 1632.

1709. **Ioan. Crocius** *disputationes Anti-Bellarminianae.* Bremae. 1632. Sunt 54 thesibus comprehensae.

1710. **Georg. Albrechtus** *anti-Bellarminus Biblicus.* Nordlingae. 1634.

1711. **Balth. Rhaw** *Papatus conciliis apostolicis et antiquis denudatus, quem inquisitionibus aliquot scholasticis iuxta methodum a Bellarmino in Controversiarum tomis servatam adornatis indagatum et deprehensum, Iesuitarum vanae gloriationi de omnibus Conciliis et decretis Epporum orbis suae papisticae religionis apostolicam antiquitatem comprobantibus opposuit.* Gryphiswaldiae. 1634.

1712. **Laur. Olai Vallius,** *disputationes de papistica religione deserenda et lutherana amplectenda; item de principio, ex quo Lutherani contra Papistas disputant, habitae pro introitu ad Bellarmini refutationem.* Upsaliae. 1635.

1713. Idem, *disputationes contra Rob. Bellarminum.* Upsaliae. 1635.

1714. **Guil. Amesius** *Bellarminus enervatus. Editio recognita et aucta.* Amstelod. 1638. Prima ed. A. 1625.

1715. **Dorschaeus** *Sylloge Vindiciarum ad Bellarminum ex Genesi et Exodo.* Argentinae. 1638.

Laur. Foreri S. I. controversia.

1716. 1717. *Haupt-Vertheidigung des heil. Röm. Reichs Evangelischer Churfürsten, Fürsten und Stände hochverehrtesten Augapfels.* — Et latine: *Iterata et solida defensio pupillae et cimelii S. R. I. Electorum, Principum et Statuum Evangelicorum, i. e. Aug. Confessionis.* Leipzig. 1630.

1718. *Nochmalige unvermeidentliche und gründliche Haupt-Vertheidigung des Evang. Augapfels.* Leipz. 1630.

1719. *Die rechten Gläser in die alte Brille über den jüngst ausgegangenen Evang. Augapfel, eingesetzt vermittelst zweier theologischen Tractätlein: 1. Wider das Pabstthum zu Rom vom Teufel gestiftet. 2. Beweis aus den Schriften der alten Vorfahrer, dass der Papst zu Rom, und sonst kein anderer der Antichrist sei.* Erfurt. 1630.

1720. **Dan. Chemnicius** *unförmlicher Augen-Wimper.* Erfurt. 1630.

1721. **Andr. Kesler** *consideratio scripti, quod Iesuita L. Forerus contra Pupillae Evangelicae defensionem edidit sub titulo: Überschlag.* Coburg. 1630.

1722. Idem, *verteutscht durch Morgenroth.* Coburg. 1630.

1723. **Iac. Martini** *Kalbsgeschrei wider den Augapfel.* Wittemberg. 1630.

MCCCCXCII. **Conr. Andreae jüngerer Bruder** (Forer) *es müsste wohl eine Kuh lachen, dass durch den Titel des Tractätleins: ‚Wer hat das Kalb ins Aug geschlagen?‘ Jemand an seinen Ehren angetastet, oder schmählich sei gelästert worden: wie ein unbenannter Auctor in einer famosen Charte ‚der neue Starenstecher‘ genannt, ausgibt, dem eine andere wohlangehäufte Lästerschrift ‚der Dillingische Kälberarzt‘ intitulirt, Beistand leistet. Beide gründlich widerlegt.* Dillingen. 1630.

MCCCCXCIII. **Georg Landherr** *scharfes rundes Auge wider der Sächsischen Churf. Theologen Augapfel.* Wien. 1630.

1724. **Christ. Langius**, *priorum sex admirationum*

scripti, cui titulus: ‚Scharfes rundes Auge' a Georgio Landherr exarati, et defensioni Pupillae Evangelicae oppositi examinatio et refutatio. Lips. 1630.

MCCCCXCIV. **Ad. Tanner** S. I. *antichristus decem praescriptionibus proscriptus, et ex Ecclesiae Romanae atque Catholicae, Romanique Imperii finibus ipso iure relegatus: oppositus anonymi cuiusdam ministri Wittenbergensis libello A. 1628. edito, cum hac inscriptione: Necessaria depulsio etc.* Ingolst. 1630.

MCCCCXCV. Idem, *Manuductor, Wegweiser, oder X Kennzeichen, dass die päbstische Kirche die rechte sei.* Ingolst. 1630.

MCCCCXCVI. **Forer** *Pupulae cataplasma.* Dilingae. 1630.

MCCCCXCVII. Idem, *abstersio fuliginis contra Keslerum praedicantem pro bello Ubiquistico.* Dilingae. 1631.

MCCCCXCVIII. Idem, *rubigo Kesleriana.* Dil. 1631.

MCCCCXCIX. Idem, *Nichts ist gut für die Augen;* et: *Ex nihilo nihil fit.* Dilingen. 1631.

MD. *Ein gut Paar der allerbesten Venedischen Brillen auf Lutherische Nasen.* 1631.

1725. **Gehrardus** *consideratio quarumdam quaestionum theologicarum, in compositione pacis Dilingensi propositarum.* Ienae. 1631. Dirigitur contra librum Foreri priori decennio editum, et in liter. a. 1629. memoratum.

1726. **Nic. Hunnius** *innocentia Lutheranorum in puncto iniuriarum, ex asserto Pontificis Romani antichristianismo, in Romanum Imperium, Imperatorem, ac Status Catholicos redundantium, nec non violatae pacis religiosae, contra Iesuitarum delationes antehac per ‚Necessariam depulsionem' asserta, nunc vero contra ‚Compositionem Pacis' ICtorum Dilingensium, et Ad. Tanneri ‚Antichristum proscriptum' immotis fundamentis stabilita et defensa.* Wittembergae. 1631.

1727. Idem, *resolutio trium quaestionum praeiudicialium: 1. an Papam nominare Antichristum sit iniuria in Papam redundans? 2. an in Caesarem redundet? 3. an Protestantes in concionibus et scriptis vigore Pacificationis Religiosae prohibeantur Papam Antichristum nominare?* Francof. 1631.

1728. **Botsaccus** *contradictiones pontificiae, quibus Ec-*

clesia Romana probatur non esse una unitate fidei. Viteb. 1631. Contra opus Foreri, quod ad a. 1627. citavimus.

1729. **Petr. Haberkorn** *orthodoxa vindicatio fidei Lutheranae.* Marpurgi. 1632.

MDI. **Valentinus Bullerius** *resolutio anti-Hunniana, an Papa sit Antichristus?* 1633.

1730. **Dan. Bundmann** *evangelischer Augen-Trost, d. i. Discurs wider das Jesuitische Augen-Pulver-Nichts.* Leipzig. 1633.

MDII. **Tanner** *Antichristus cum sono Evangelii in Aethiopia et Sinarum regno propagatus.* 1633.

MDIII. **Forer** *oleum nihili.* Dilingae. 1638.

1731. **Melch. Nicolai** *disputationes contra Manuale Forerianum.* Tubingae. 1639.

MDIV. **Forer** *refutatio 2 disputationum Praedicantis lutherani Tubingensis contra vindicias Symboli Lutherani.* 1639.

Cornelii Iansenii Professoris Lovaniensis controversia cum Voëtio.

Controversia occasionem sumsit ex propagatione Lutheranismi in Hollandia per Ministros Dordracensem, Harlemensem etc. item *Gisbertum Voëtium* famosum Professorem Traiectensem ultimis prioris decennii annis instituta. Cui propagationi per scripta acatholica succolatae strenue se opposuit *Cornelius Iansenius* celebris Professor Lovaniensis. Scripta ab utrinque vulgata sequenti se exceperunt ordine :

1732. **Gisb. Voëtius** *Lacrymae Crocodilli.* Dordraci. 1627. Auctor cum suis sociis, Ministris Dordraceno, Harlemensi etc. tum hoc scripto, tum alias ad collationem sive disputationem Catholicos Civitatis Sylvaeducensis incolas, praesertim Ecclesiasticos provocavit ‚de fide, ut aiebat, antiqua, catholica, apostolica, et christiana.' Ad hanc provocationem mox sequebatur responsum catholicum:

MDV. **Corn. Iansenius** *Alexipharmacum civibus Sylvaeducensibus propinatum adversus ministrorum suorum fascinum.* Lovanii. 1629.

1733. **Voetius** *Philonium Romanum correctum, h. e. notae*

et castigationes in Declamatiunculam Cornelii Iansenii Prof. Lov. titulo Alexipharmaci editam. Dordraci. 1630.

MDVI. **Iansenius** *Notarum spongia, quibus Alexipharmacum civibus Sylvaeducensibus nuper propinatum adspersit Gisb. Voëtius.* Lovanii. 1631.

1734. *Voëtius desperata causa Papatus, novissime prodita a Corn. Iansenio, ubi inprimis magna illa praeiudicia de Reformatorum vocatione, successione, et secessione funditus subruuntur, praemissa etiam velitatione de magia, aliisque abominationibus Papatus.* Amstel. 1635.

MDVII. **Libertus Fromondus** *causae desperatae Gisberti Voëtii adversus spongiam Cornelii Iansenii crisis.* Lovanii. 1636.

1735. **Mart. Schoockius** *desperatissima causa Papatus, nuper misere prodita, nunc turpiter deserta a Corn. Iansenio.* Amstel. 1638.

1736. **Theodorus Simonis** primo Lutheranus, dein Catholicus, tum Calvinista, postremo Socinianus, *de statu et religione propria Papatus. Adversus Corn. Iansenium.* Lugd. Bat. 1638.

MDVIII. **Fromondus** *Sycophanta, epistola ad Gisb. Voëtium.* Lovanii. 1640.

1737. **Schoockius** *auctarium ad desperatissimam causam Papatus.* Ultrai. 1645.

Ioannis Floydi S. I. Controversia.

Lis haec nata est ea occasione, qua *Richardus Smith* munere Delegati Apostolici in Anglia fungens, postulabat, ut, non obstante statu persecutionis Catholicorum Angliae, Regulares absque Delegati iurisdictione confessiones fidelium non excipiant. Cuiusmodi postulato Iesuitae obsistebant, irrestrictamque confessionum excipiendarum facultatem virtute privilegii S. Sedis Ap. pro se vindicabant. Controversia hinc subsecuta plura in lucem protulit scripta.

MDIX. **Matth. Kellison** *a treatise of the Hierarchie and divers Orders of the Church, against the anarchie of Calvin.* Douay. 1629. Pro iure Delegati Apostolici Richardi Smith AEppi Chalcedonensis.

MDX. **Daniel of Jesus** *(Floydus* S. I.*) an Apology of the Holy See Apostolick's proceeding for the Government of the Catholick's of England during the time of persecution, with a Defence of a religious state, written by Daniel of Jesus, reader of Divinity.* Rouen. 1630.

MDXI. **Nicolas Smith** *(Math. Wilson* S. I.*) a modest briefe Discussion of some points taught by M. Dr. Kellison in his Treatise of the Ecclesiastical Hierarchy.* Rouen. 1630. Auctor alio nomine *Eduardus Knott* compellabatur, eratque Vice-Provincialis Anglorum Iesuitarum. Utrumque opusculum latina lingva vulgatum fuit anno sequente:

MDXII. **Danielis a Iesu** *apologia S. Sedis Apostolicae quoad modum procedendi circa regimen Catholicorum Angliae tempore persecutionis, cum defensione Religiosi Status. Praefixa admonitio ad lectorem* **Hermanni Loemelii** *S. Th. Lic. et Canonici Regularis Eccl. Cathedralis Audomarensis.* Audomaropoli. 1631. Versio per alium facta: sed praefatio est ipsius auctoris Floydi, sub nomine ‚Hermanni Loemelii' latentis.

MDXIII. **Nic. Smithaei** *modesta et brevis discussio aliquarum assertionum Doctoris Kellisoni, quas in suo de Eccles. Hierarchia tractatu probare conatur.* Antwerpiae. 1631. Opuscula utriusque auctoris censurae AEppi Parisiensis, Sorbonae, et Cleri Gallicani subiecta, pluraque exhinc scripta evulgata fuere:

MDXIV. **Censura Parisiensis AEppi** (de Gondy) *die 30. mensis Ianuarii 1631 in quasdam propositiones hibernicas, et duos libellos Anglicanos, quorum prioris titulus est: ‚Modesta etc. auctore Nic. Smithaeo;' posterioris vero: ‚Apologia etc. auctore Daniele a Iesu.'* Paris. 1631.

MDXV. *Censura propositionum quarumdam cum ex Hibernia delatarum, tum ex duobus libris anglico sermone conscriptis, in latinum bona fide conversis excerptarum, per* **S. Facultatem Theol. Parisiensem** facta. Paris. 1631.

MDXVI. **Epistola AEpporum et Epporum Parisiis** *nunc agentium ad AEppos et Eppos Regni Galliae, super animadversione duorum libellorum, quorum tituli sunt, prioris quidem: ‚Modesta etc. auctore Eduardo Knotto etc. sub ementito nomine Nic. Smithaei,' posterioris vero: ‚apologia etc. auctore Ioanne Floydo sub falso nomine Danielis a Iesu.'* Paris.

1631. In his literis de dictis libellis pronunciatur: in iis contineri propositiones longe plurimas periculosas, seditiosas, impias, et quae in anarchiam atque ordinis confusionem maxime propendeant, schismaticas, blasphemas, ac ipsius Summi Pontificis auctoritatem convellentes etc.

MDXVII. **Hermannus Lömelius** (Floydus) Antwerpiensis S. Th. Licentiatus, et Canonicus Lectoralis Eccl. Cathedr. Audomarensis. *Spongia, qua diluuntur calumniae nomine Facultatis Parisiensis impositae libro, qui inscribitur: Apologia S. Sedis etc. nec non Ecclesiae Anglicanae querimonia apologetica de censura aliquot Epporum Galliae in duos libros Anglicanos.* Audomaropoli. 1631. Posterior pars libelli separatim prodiit:

MDXVIII. *Ecclesiae Anglicanae querimonia apologetica de censura aliquot Epporum Galliae in duos libros Anglicanos. Auctore Hermanno Lömelio* etc. Audomari. 1631.

MDXIX. **Richardus Smith** *brevis et necessaria declaratio iuris Eppalis.* Calais. 1631. Est opus apologeticum ipsius Delegati Apostolici, AEppi Chalcedonensis.

MDXX. *Bref narre de ce qui s' est passe en suite du differend meu en 1625 entre l' Eveque de Chalcedoine, deleque du Pape aux royaumes d' Angleterre et d' Ecosse et les Iesuites Anglois.* 1631.

MDXXI. **Antonius Goffar** S. Th. Doctor, *vindiciae pro Nicolao Smithaeo contra censuram nomine Facultatis Parisiensis editam in eiusdem librum, cui nomen: Modesta et brevis discussio etc.* Leodii. 1631.

MDXXII—MDXXIV. Dissidio fervente, edita est *bulla Urbani VIII* a. 1631. de eodem dissidio: quam sequebatur a. 1633. *decretum S. Congr. Officii,* utrique parti silentium imponens. Facultas quoque Parisiensis Theologica novum Floydi librum, cui nomen ‚Spongia,' censura sua notavit. Scripta tamen tam post bullam, quam decretum adhuc vulgabantur.

MDXXV. **Fanciscus Hallier** Doctor Sorbonicus, *defensio Eccles. Hierarchiae, seu Vindiciae Censurae Fac. Th. Parisiensis adversus Hermanni Lömelii Spongiam, quo libro perspicue et copiose explicantur quaestiones praecipuae de statu Ecclesiae perfectae, de Sacr. Confirmationis, de Eppis et Curatis, de*

Hierarchiae Eccl. membris omnibus, de Regularium Statu, etc. de duplici honore Delegatis Apostolicis debito. Parisiis. 1632.

1738. **Petrus Aurelius Theologus** *(Abbas San-Cyranus Vergerius) Vindiciae censurae Fac. Th. Parisiensis, seu responsio dispunctoria ad libellum, cui titulus: ‚Hermanni Lömelii Spongia;' cuius mendacia, contumeliae, ignorantiae, et haereses novissimae in censuram S. Fac. Paris. adversus librum pseudonymum Danielis a Iesu de regimine Ecclesiae Anglicanae eruuntur et refelluntur ad verbum, inserto ipso textu auctoris.* Paris. 1632.

1739. Idem, *assertio Epistolae Ill. ac RR. Galliae Antistitum, qua libros Nicolai Smithaei et Danielis a Iesu damnarunt, adversus librum, cui titulus : Querimonia Ecclesiae Anglicanae* etc. 1632.

1740. Idem, *confutatio collectionis locorum, quos Iesuitae compilarunt tamquam sibi contumeliosos, et iniuriosos, ex defensione epistolae Epporum Galliae et censurae S. Fac. Paris. a Petro Aurelio edita.* 1633.

MDXXVI. **Nicol. le Maistre** Eppus Lombariensis, *instauratio antiqui Epporum principatus, et religiosae erga eosdem monachorum et clericorum omnium observantiae; cui praemissa est confutatio rationum, quas Sorbonicae censurae obiecit Spongia.* Paris. 1633.

MDXXVII. **Hermannus Lömelius** *defensio decreti S. Congregationis ad Indicem, pro suppressione librorum, quorumcunque utriusque partis in controversia Eppi Chalcedonensis, dati Romae 19 Mart. 1633, qua contumax eiusdem sacri decreti disquisitio refutatur.* Colon. 1634.

1741. **Petri Aurelii** opera, signanter opuscula in hac controversia vulgata et iam memorata; porro **Censura Sacrae Fac. Parisiensis,** et **Epistola Praesulum Galliae,** iussu Cleri denuo edita fuere annis 1642. 1643. 1644. et 1653.

MDXXVIII. **Ludov. Cellot** S. I. *de Hierarchia et Hierarchis libri IX, in quibus pulcherrima dispositione omnes hierarchici gradus et ordines, eppalis, papalis etc. secundum patrum doctrinam, decreta Conciliorum, sine iusta cuiusquam offensione explicantur.* Rothomagi. 1641. Contra *Hallierii* et *Aurelii* opera. Libro in Indicem relato, misit Auctor ad Facultatem Pari-

siensem errorum retractationem : cuius historiam texuit in sequenti opere :

MDXXIX. *Horarum subcisivarum liber singularis ad veram librorum Francisci Hallier de Hierarchia Eccles. intelligentiam.* Paris. 1648. Hoc opus crisi subiecit :

MDXXX. **Alypius a S. Cruce** (*Hamon* Medicus) *apologia Ludovici Cellotii tribus libris comprehensa, ad ipsummet Cellotium.* 1648.

Decennium V. a. 1640—1649.

1742. **Enoch Himmel** *prodromus religiosae pacificationis, abdicandi decreti Calvinistici, et Romani Pontificis.* 1640.

1743. **Theoph. Brachet de la Milletiere** *Traite de la necessite de la puissance du Pape en l' Eglise.* Paris. 1640. Auctor tametsi Calvinianus, necessitatem agnoscit potestatis Pontificiae.

1744. *Von der vornehmen Bothschaft, so an päbstliche Heiligkeit gesendet worden, und was sie verhandelt.* Rom. 1640. Satyra.

1745. *Lettre de* **Blondell** *a M. de la Haye touchant la pretendue necessite de la puissance du Pape en l' Eglise, proposée par le Sieur de la Milletiere.* Paris. 1640.

1746. **Thom. Morton** Ep. Dunelmensis, *grand imposture of the now Church of Rome, conc. this Article of their Creed : The holy Catholick and Apostolick Roman Church.* London. 1640.

1747. **Statius Fabricius** *disputatio Theologica de fictitio Pontificis Romani in Ecclesia Christi principatu.* Helmstadii. 1640.

1748. **Brachet** *Reponse a la Lettre d' un de ses amis, sur son Traite de la necessite* etc. Paris. 1640. Est responsum ad epistolam Blondelli.

1749. **Renatus Bravonius** Anglus, *de Pallii pontificii ratione.* 1640.

1750. **Franc. Florens** *de usu et auctoritate Pallii.* Paris. 1640.

1751. **G. Calixtus** et **Conr. Horneius** *solida refutatio*

‚Statii Buscheri' Cryptopapismi novae theologiae Helmstadiensis. Luneburgi. 1641. Parte secunda uberius oppugnatur Primatus Romanae Sedis, quem a Theologis Helmstadiensibus agnosci scripserat Buscherus.

1752. **Comenius** *cerberus triceps antichristianus.* Stockholmii. 1641. Caput 13 Apocalypseos ad Rom. Pont. applicat.

1753. **Lud. Molinaeus** *apologia pro epistola Irenaei Philadelphii adversus argutias Theoph. Iscani.* Londini. 1641.

1754. **Gomarus** *disputatio de Antichristo.* 1641.

1755. **Ioan. Cocceius** *brevis repetitio quorumdam illustrium locorum V. et N. T. qui de Antichristo agunt.* Franekerae. 1641.

1756. **Ioan. Bastwick** *Flagellum Pontificis et Epporum latialium. Accedunt ad calcem epistolae ad quemdam, qui a reformata religione ad Papismum defecerat, de papisticae religionis futilitate et de Romanae Ecclesiae falsitate.* Londini. 1641.

1757. **Andr. Kleslerus** *bellum religiosum Petri Apostoli et Papae Romani.* 1643.

1758. **Andr. Helwigius** *Antichristus Romanus in numero apocalyptico 661 proditus.* 1643.

1759. *English Pope, conc. the mysticall intelligence between the Court of England and the Court of Rome.* London. 1643.

1760. *Himmlischer Scheidebrief, zu welchem die Römische Braut mit ihrem Leben Ursache gegeben hat. Aus dem Ital. ins Teutsche übersetzt.* 1643. Extat et gallica editio :

1761. *Le celeste divorce ou la separation de Jesus Christ avec l' Eglise Romaine son epouse, a cause de ses dissolutions.* 1644.

1762. **Pasquins** *des alten Römers Entzückung, vermittelst der er sowol die abgescheidete Römische Braut, sammt ihren Buhlern und Gespielen, als die rechte Himmelskönigin sammt ihrem Bräutigam und dessen Dienern, jede in ihrem Schmuck und Wohnung gesehen hat. Aus einem uralten ital. Exemplar in das Teutsche übersetzt.* 1644.

1763. **Theophilus Brachet** *le pacifique veritable, sur le debat de l' usage legitime du Sacrement de Penitence.* Paris. 1644. Auctor Calvinianus, in praesente libro tractat quidem de

Poenitentia : inserit tamen saepius assertiones erroneas et auctoritati Ecclesiae ac Summi Pontificis iniquas, in tantum, ut Sacra Facultas Parisiensis necessarium duxerit, librum hunc peculiari notare censura. Duas cumprimis perstringit auctoris propositiones, quae iura Romani Pontificis laedunt : alteram de infallibilitate, quam Auctor solis Oecumenicis tribuit Conciliis; alteram de Antichristo, quo nomine idem Romanum comprehendit Pontificem. *)

1764. **Claudius Salmasius** *librorum de Primatu Papae pars prima. Cum apparatu. Accessere de eodem Primatu Nili et Barlaami tractatus.* Lugd. Bat. 1645. Opus prolixum contra Primatum, sine sectionibus, capitibus, et paragraphis, perpetuo orationis contextu decurrens. Auctor totus in eo est, ut vel ipsum adventum Petri Romam addubitet, omniaque Primatus fundamenta evertat.

1765. **Hörnick** *de primatu Rom. Pontificis.* Regiomonti. 1645.

1766. **Hudson** *the Essence and Unity of the visible Catholick Church.* London. 1645.

1767. **Matth. Hoë** *bellum Christi et Antichristi.* Lipsiae. 1645.

1768. **David Derodon** *disputatio de supposito, in qua plurima hactenus inaudita de Nestorio tamquam orthodoxo et de Cyrillo Alexandrino aliisque Eppis Ephesi in Synodum coactis tamquam haereticis demonstrantur, ut soli Scripturae S. infallibilitas asseratur.* Francof. 1645. Contra Ecclesiae et Rom. Sedis auctoritatem.

1769. **Adolph. Helt** *chronologia apostolica de una, sancta, catholica, et apostolica Ecclesia.* Hamburgi. 1646. In plures periodos dividens suam opellam, contendit auctor, in secunda mox periodo Ecclesiam a gloria sua decidisse, per Hussum autem ac Lutherum penitus interemtum esse Antichristum Romanum.

1770. **Vicecomes Falcklandius** Anglus, *discursus de infallibilitate, quam Ecclesia Romana habere se putat.* Londini. 1646. Tractatus hic aliquot scriptis praebuit occasionem. Nimirum:

---

*) *Argentre* coll. Iudic. III. 18. ss.

1771. **Anonymus** *exceptiones contra discursum Falcklandii.* Oxonii. 1646.

1772. *Responsio ad discursum Falcklandii.* 1646.

1773. **Falklandii** *replica.* Londini. 1646. (1650. recusum.)

1774. **Gualteri Monzacutii** *epistola ad patrem suum, de causis conversionis suae ad Religionem Rom. Cath.* 1646.

1775. *Responsio tum patris, tum Falklandii.* Lond. 1646.

1776. **Moses Amyraldus** *de secessione ab Ecclesia Romana.* Salmuri. 1647.

1777. **Christ. Car. Schalling** *triga quaestionum illustrium ad historiam Pontificum Rom. pertinentium: 1. An Papa sit Christi aemulus? 2. An Papa possit esse femina? 3. An Papa sit apostata?* Coburgi. 1647. Primum negat, alia duo affirmat.

1778. **Nicol. Rigaltius** in editione: *Operum S. Cypriani.* Paris. 1648. admodum audax est in enervandis locis Cyprianicis, quae praerogativas Romanae Sedis stabiliunt. Editioni suae inseruit etiam: *Tractatum sive dissertationem anonymi antiqui Scriptoris de baptismo haereticorum.*

1779. **Abrah. Calovius** *theologia apostolica romana oraculis 82 e divina catechesi Ecclesiae Romanae a S. Paulo inscripta succincte comprehensa.* Dantisci. 1648.

1780. **Maresius** *‚Iacobi Tirini‘ S. I. iudex controversiarum fidei auctus, emendatus, refutatus.* Groningae. 1648.

1781. **Hülsemann,** *de fide instrumentorum, quibus Pontificii infallibilitatem Papae probare nituntur.* Lipsiae. 1649.

MDXXXI. **Thomas Tretterus** Posnaniensis, *Romanorum Pontificum compendiaria gesta.* 1640.

MDXXXII. **Antonius Cordubensis** O. Praed. *de potestate Papae.* 1640.

MDXXXIII — MDXXXV. 1782. **Iul. Caesar Coturius** S. I. *controversiae, sive demonstrationes catholicae, quibus ostenditur Lutheranam Ecclesiam non esse veram et apostolicam, quia in essentialibus fidei articulis a primitiva Apostolica Ecclesia deficit.* Pars I. Lessnae. 1641. Pars II. Nissae.

1642. Opus hoc paulo post sub sequente titulo fuit editum: *Epitome controversiarum sive demonstrationes catholicae etc. in compendium contractae.* Monachii. 1643. Adversarium nactus est Auctor in **Ioanne Frimalio,** qui vulgavit: *Anti-Coturii specimen, sive demonstrationes catholicae de Verbo Dei scripto.* Wittebergae. 1644. Huic respondit: **Balthasar Conrad,** *Anti-Frimalius, liber Controversiarum apologeticus.* Vratislaviae.

MDXXXVI. **Dion. Petavius** S. I. *dissertationum eccles. libri duo, in quibus de Epporum dignitate ac potestate, deque aliis eccl. dogmatibus disputatur.* Paris. 1641. Libro huic, quatenus Romani Pontificis auctoritatem supremam propugnabat, opposuit se:

1783. **Claudius Salmasius** sub nomine *Wallonis Messalini, de Episcopis et Presbyteris, contra D. Petavium diss. prima.* Lugd. Bat. 1641.

MDXXXVII. **Mich. Alford** *Britannia illustrata, sive Lucii, Helenae, Constantini patria et fides; cum appendice de tribus hodie controversis: de Paschate Britannorum, de Clericorum nuptiis, et num olim Britannia coluerit Romanam Ecclesiam?* Antwerp. 1641.

MDXXXVIII. **Pius de Marra** O. S. B. *propugnaculum fidei catholicae, in quo agitur de imperio regiminis Ecclesiae Romanae. — Item: De potestate Papae reservandi collationes beneficiorum in certis mensibus vacantium.* Neapoli. 1642.

MDXXXIX. MDXL. **Math. Faber** S. I. *opus concionum tripartitum.* Ingolst. 1642. In Concionibus dogmaticis Auctor probat: Papam non esse antichristum; Ecclesiam habere unum Caput visibile; Primatum Petri; successionem continuam Pontificum; unum Ecclesiae Pastorem supremum, eiusve regimen monarchicum. Etiam in parte festivali concionum Romanae Sedis praecellentiam evolvit, prout et in *Auctario Concionum.*

MDXLI. **Dion. Petavius** S. I. *de Ecclesiastica Hierarchia libri V, in quibus potissimum de Eppis et Presbyteris, deque eorum differentia disputatur.* Paris. 1643. Hoc opere Salmasium cumprimis refutat, primatus fundamenta subruentem.

MDXLII. **Bollandi** S. I. *acta Sanctorum mensis Ianuarii.* Antwerp. 1643. Tomo altero p. 181. exhibent brevem disquisitionem: *De Cathedra S. Petri Romana.*

MDXLIII. **Lud. Iac. a S. Carolo** Carmelita, *Bibliotheca Pontificia duobus libris distincta. In primo agitur de Pontificibus a S. Petro usque Urbanum VIII. qui scriptis claruerunt. In secundo de omnibus auctoribus, qui eorum vitas — posteritati consecrarunt. Cui adiacet catalogus haereticorum, qui adversus Rom. Pontificem aliquid ediderunt.* Lugd. 1643. Instar curiosi memorari potest, in opere hoc ex articulis Smalcaldicis auctorem novum formatum esse sub titulo ‚Articulus Alsmacaldus, Germanus Lutheranus edidit de Primatu et potestate Papae librum.'

MDXLIV. **Ivo Parisiensis** O. S. Fr. *de potestate Rom. Pontificis adversus Lutheranos, Calvinistas et alios haereticos.* Paris. 1643.

MDXLV. **Motteus Hodancurius** (de la Motte Hondancourt) Eppus Rhedonensis, *de Romano Pontifice.* 1643.

MDXLVI. **Barthol. Tortorelli** *Vaticana Petra, seu apologia S. Petri.* Romae. 1644.

MDXLVII. **Georg. Coresius** *de primatu Papae.* 1644.

MDXLVIII. **Casp. Iongelinus** O. Cist. *Purpura D. Bernardi, sive elogia et insignia gentilitia Pontificum, Cardinalium, AEpporum, et Epporum, qui ex Ordine Cisterciensi assumti in S. R. E. floruerunt.* Colon. 1644.

MDXLIX. **Torrigio** *i sacri trofei romani del trionfante Principe degli Apostoli S. Pietro gloriosissimo.* Roma. 1644.

MDL. **Erardus Bile** S. I. Professor Cadomensis dum *de Simonia, et iurisdictione Papae* libellum a. 1644. Cadomi exarasset: pluribus opusculis impugnatus extitit, quasi propositiones minus orthodoxas teneret:

MDLI. **P. Cally** *doctrine heretique, schismatique, et contraire aux lois du royaume, touchant la primaute du Pape, enseigneé par les Jesuites dans leur college de Caën.* 1644.

MDLII. *La Simonie enseignee par les Jesuites a Caën.* 1644.

MDLIII. *Lettre de l' un escolier estudiant en droit en l' Universite de Caën a un Advocat de Rouen.* 1644.

MDLIV. *Doctrine simoniaque enseignee par le P. Erarde Bile.* 1644.

MDLV. **Iac. Dupré** *oratio contra doctrinam simoniacam, praeter alios adversus Sedem Romanam errores publice traditam atque defensam a. 1644. dictatis lectionibus thesibusque*

disputatis a Lectore Moralis Theol. Collegii Cadomensis S. I. habita in generalibus Comitiis Univers. Cadomensis. 1645.

MDLVI. Idem, *altera oratio in Erardum Billium Iesuitam post propugnatam publice et ex cathedra simoniam, iam S. Petri principatum et ecclesiasticam monarchiam oppugnantem: habita in maioribus comitiis ad scholarum instaurationem; in qua Iesuitae errores, falsimonia, et calumniae in Concilia Oecumenica, Romanos Pontifices, et ceteros Hierarchicorum Ordinum Pastores explicantur et refelluntur.* 1645. Respondit his scriptis:

MDLVII. **Billius** *Lettre justificative d'un P. Jesuite professeur dans l'Univ. de Caën, calomnie d'avoir enseigne l'anarchie dans l'Eglise, et que la iurisdiction du Pape estoit de droict humain: adressee a un Docteur de Paris.* Caën. 1645.

MDLVIII. **Adrianus et Petrus de Walenburch** *methodus Augustiniana defendendi et probandi fidem catholicam ex solo Verbo Dei.* Colon. 1645. Liber hic a Protestantibus multum oppugnabatur. Hoc decennio contra illum scripsit:

1784. **I. Conr. Dannhaver** *polemosophia, seu dialectica sacra.* Argentor. 1648.

MDLIX. **Constantinus Caietanus,** Abbas Cassinensis, *de Romano S. Petri domicilio et pontificatu concertatio.* 1645.

MDLX. **Ioan. Caramuel Lubovischus** (Lobkowicz) *ad Petrum Gassendum epistola, qua significat Germanos Protestantes ad amplectendam fidem catholicam longe promtiores futuros illa ipsis opinione detracta, non licere cuiquam esse catholicum, nisi qui Papam infallibilem et oecumenico concilio superiorem agnoscat.* 1645. Ad hanc epistolam sequebatur mox responsum:

MDLXI. **Petri Gassendi** *responsio, qua late demonstrat, tum antiquae tum hodiernae scholae Parisiensis ac longe gravissimorum Theologorum perpetuam ac constantem esse doctrinam, Papam nec citra Concilium Oec. infallibilem esse, nec Concilio Oec. superiorem.* Paris. 1645.

MDLXII. **Ambrosius Corbaeus** S. I. *certamen triplex a tribus S. I. ex provincia Anglicana sacerdotibus, Thoma Hollando, Rodulpho Corbaeo, Henrico Morsaeo, intra proximum triennium pro avita fide, religione, sacerdotio contra veritatis, pietatis, Ecclesiaeque hostes susceptum fortiter, decertatum*

constanter, confectum feliciter Londini in Anglia. Antwerpiae. 1645.

MDLXIII. **Henricus Marcellius** S. I. *protestatio christiana.* Bambergae et Herbipoli. 1645. s. Libro huic, in quo unica salvifica Ecclesia Cath. sub regimine Romani Pontificis posita propugnatur, opposuit *Seldius* sequens opusculum:

1785. **Ioan. Christoph. Seldius** *Anti-Marcellius, h. e. refutatio Protestationis Christianae et salutaris in sola Religione Catholica assecuturae.* Coburgi, 1649. Refutavit Seldium:

MDLXIV. **Melchior Cornaeus** S. I. *protestatio fidei catholicae Bambergicae Marcellianae vindicata.* Herbipoli. 1653.

MDLXV. **Ambrosius Viola** O. Praed. *tractatus de Primatu D. Petri.* 1646.

MDLXVI. MDLXVII. **Iulius Placentinus** *de potestate Pontificia; —* et: *de Romanae Ecclesiae auctoritate.* Paris. 1646.

MDLXVIII. **Petrus de Marca** celebris AEppus Parisiensis (cuius opera suis locis occurrent) in *dissertatione de discrimine clericorum et laicorum ex iure divino, et de forma regiminis a Christo instituta in Ecclesia.* 1647. fuse disserit de Primatu Rom. Pontif.

MDLXIX. **Theophilus Raynaudus** S. I. *Corona aurea super mitram Rom. Pont. selectorum titulorum, quibus Concilia et Patres Romani Pontificis et Sedis Apostolicae maiestatem coronarunt, illustrata collectio. Reposita Poppae Genuensi, qui Christi Vicarium infabri Antichristi nomine dehonestarat.* Romae. 1647. Auctor profert 495 titulos, quibus per Veteres ornati fuere beatus Petrus eiusque successores.

MDLXX. **Angelus Petricca a Sonnino** O. Min. *Turris David, seu de Ecclesia militante et triumphante, ac Summo Pontifice.* Romae. 1647.

MDLXXI. **Bern. Moretto** Venetiano, *Propugnacolo della Cattolica apostolica Universale S. Romana chiesa alle false obiettioni de scismatici et haeretici, contro la parola Romana nella dottrina cristiana. Singolar sigillo per conoscer canonicamente la vera chiesa di Cristo.* Venetia. 1647.

MDLXXII. **Hervaei Natalis Britonis** O. Praed. *Doctoris Theol. Parisiensis praestantissimi et subtilissimi, in IV Libros Sententiarum Commentaria, quibus adiectus est tractatus de potestate Papae. Opus sane suo et auctore et lectore dignum, an-*

tea quidem praecedentium seculorum incuria magno theologicae scholae dispendio ferme oblivioni traditum, nunc autem recens editum in lucem. Paris. 1647.

MDLXXIII. **Adrianus et Petrus de Walenburch** *XV libri de unitate Ecclesiae et schismate.* Colon. 1647.

MDLXXIV. **Paulus Aresius** Eppus Derthonensis, *velitationes in Apocalypsim, in quibus agitur de perennitate Ecclesiae Romanae, et haereses contra illam impugnantur.* Mediolani. 1647.

MDLXXV. **Anonymus** *de rebaptismate liber: non debere denuo baptisari qui semel in nomine Domini I. C. sint tincti.* Primum editioni Rigaltianae operum Cypriani a. 1648. adiectus, dein in subsequis editionibus recusus, stat pro sententia Stephani Papae adversus Cyprianum. Auctor fuit Cypriano coaevus.

MDLXXVI. MDLXXVII. **Ioan. Fragosus** S. I. *regimen Reipublicae Christianae ex S. Theologia et ex utroque Iure ad utrumque forum tam internum quam externum coalescens. Tomus II, qui Principum ac Pastorum Ecclesiasticorum obligationes ac iurisdictiones complectitur.* Lugd. 1648. Prodivit etiam extractus huius voluminis sub titulo: *De obligatione Summi Pontificis deque eiusdem quoad Indulgentias et quoad ecclesiasticas dignitates.*

MDLXXVIII. **Fr. Davemporto** O. S. Fr. *systema fidei, seu tractatus de Concilio Universali. Cum appendice de origine Papatus Romani.* Leodii. 1648.

MDLXXIX. **Franc. Combefisus** *historia haereseos Monothelitarum, et dissertatio apologetica pro Actis VI Synodi adversus Alb. Pighium, et Card. Baronium, nec non de Honorii causa eiusque iustitia.* Paris. 1648. Auctor est pro damnatione Honorii eo sensu, quod in controversia Monothelitica se minus recte gesserit, actorumque Synodi VI. authentiam vindicat.

MDLXXX. **Nic. de Bralion** *Pallium AEppale. Accedit et primum prodit ritus et forma benedictionis ipsius ex antiquo Mss. Bibl. Vatic.* Paris. 1648. Originem Pallii ad Petrum Ap. refert.

MDLXXXI. **Bonav. Hocquard** *Perspectivum Lutheranorum et Calvinistarum.* Viennae. 1648.

MDLXXXII. **Paulus de Ceria** August. Erem. *tractatus apologeticus pro statu Romanae Urbis et Curiae.* 1648.

MDLXXXIII. **Ioan. Dartes** Prof. Parisiensis, *libri III de ordinibus et dignitatibus ecclesiasticis, in quibus breviter respondetur ad Salmasium de Primatu Papae.* Paris. 1648.

MDLXXXIV. **Gebhardus Razenriedt** S. I. *Wegweiser zu der rechten und wahren, auf Petrum Matth. XVI. von Christo gebauten Kirche, d. i. gründlicher Bericht, wo die auf Petrum von Christo gebaute unzerstörliche Kirche 1600 Jahre lang gewesen und noch zu finden sei.* Straubing. 1648.

MDLXXXV. **Ioan. Dominicus** S. I. Portugallus, *tractatus de Ecclesia, Pontifice, et Concilio.* 1649. Mss. in Collegio Elborensi conservatum.

MDLXXXVI. **Marc. Paul. Leonis** S. I. *de auctoritate et usu Pallii pontificii.* Romae. 1649.

MDLXXXVII—MDLXXXIX. **Angelus Petricca a Sonnino** Minor. *de appellationibus omnium Ecclesiarum ad Romanam S. Petri Cathedram, adversus huius temporis haereticos et schismaticos.* Romae. 1649. Scripsit quoque *de potestate Apostolorum adversus Gabrielem Philadelphum,* et : *redargutionem dissertationis Blondelli* (contra epistolas Decretales PP.)

MDXC. **Horatius Iustinianus** Card. *tractatus de Primatu Petri.* 1649.

MDXCI. **V. Baldini** *Cronologia ecclesiastica la quale contiene le vite de Sommi Pontefici da S. Pietro sino ad Innoc. X. Con molte ritratti.* Bologna. 1649.

Bellarmini controversia.

MDXCII. **Ioan. Andr. Coppenstein** *controversiarum inter catholicos et haereticos nostri temporis ex Roberto Bellarmino Cardinali in Epitomen redactarum libri.* Moguntiae. 1643.

MDXCIII. **Melchior Cornaeus** S. I. *araneus Argentinus, h. e. Ioannes Georg. Dorschaeus, Praedicans, scopis theologicis detersus.* Mogunt. 1646.

MDXCIV. Idem, *iudicium aequitatis delatum Academicis Argentinensibus circa malam fidem Dorschaeanam.* Mog. 1647.

1786. **Dorschaeus** *iudicium Contra Cornaeum.* Argentorati. 1647.

MDXCV. **Cornaeus** *crisis Anticriseos, seu examen iudicii Ioannis G. Dorschaei.* Mog. 1648.

1787. **Andr. Willettus** *disputationes theologicae contra Rob. Bellarminum.* Lugd. Bat. 1648.

1788. **Dorschaeus** *Anti-Cornaeus.* Argentorati. 1649.

MDXCVI. **Cornaeus** *Keras amatheias, sive cornu ignorantiae Dorschaeanae.* Mog. 1649.

Omnia haec controversa inter Cornaeum et Dorschaeum scripta concernunt Bellarmini disputationes, et Dorschaei librum iis oppositum, priori decennio relatum.

Baronii controversia.

Quoad hanc e praesente decennio duo tantum opera memoranda occurrunt:

MDXCVII. **Henr. Spondanus** *Annalium eccles. C. Baronii continuatio ab a. 1198, quo is desiit, ad finem 1640.* Paris. 1640. s. Opus frequenter editum.

MDXCVIII. **Odoricus Raynaldus** *Annales Eccl. ab a. 1198, quo desinit Baronius, ad a. 1534.* Romae. 1646 — 1663. Octo vol. Accessit a. 1689. nonum vol. in duabus partibus.

Foreri controversia.

MDXCIX. **Forer** *Manupretium oppugnati Manualis Foreriani, Melchiori Nicolai Tubingensi Praedicanti numeratum et depensum.* Dilingae. 1641.

1789. **Nicolai** *iubar coelestis veritatis Manupretio Foreri repositum.* Tubingae. 1642.

MDC. **Ioan. Halback** *Ketzer-Brille, d. i. Widerlegung und Gegenbericht der Lutherischen und anderer Ketzereien.* Cöln. 1645.

1790. **Benedictus Carpzovius** *vindiciae iuridico-politicae Theologorum Lutheranorum ab enormi crimine laesae maiestatis ex asserto Romani Pontificis antichristianismo ipsis calumniose imputato a ICtis Dillingensibus.* 1645.

1791. **Nicolai** *iubar coelestis veritatis in medio tenebrarum papisticarum rutilans, praelatum Laurentio Forero Iesuitae.* Tubingae.1648.

1792. **Elias Ehingerus** *über die Frage, wo die christliche Kirche geblieben vor Luthers Zeiten.* Ulm. 1649.

Henrici Wangnereck S. I. controversia.

Ex occasione conversionis duorum Lutheri asseclarum, plura prodiere scripta de Ecclesia et Romano Pontifice tractantia, *Henrico Wangnereckio* pro Ecclesia et Papa, *Georgio Dorschaeo* et aliis contra dimicantibus.

MDCI. **Ioannes Kircher,** *Aetiologia, in qua migrationis suae ex lutherana synagoga in Ecclesiam Catholicam veras et solidas rationes succincte exponit, et perspicue, doctisque omnibus et iudicandi dexteritate pollentibus rite, accurate, et modeste considerandas proponit.* Viennae. 1641.

1793. **Ioan. Georg. Dorschaeus** *Kircherus devius, sive Hodegeticus Catholicus, quo ostenditur, Ioannem Kircherum Tubinga-Würtembergicum migrationis suae ex synagoga, quam vocat, lutherana in Ecclesiam Catholicam institutione ivisse non qua eundum est, sed qua itur.* Argentorati. 1641.

MDCII. **Christophori Besoldi** *Motiven, warum er von der Lutherischen Religion abgewichen.* Ingolstadt. 1641.

MDCIII. **Henr. Wangnereck** S. I. *vinditiae motivorum fidei catholicae, quibus Christophorus Besoldus ad eam perductus est.* Aug. Vind. 1642.

1794. **Tobias Wagner** *Censur der Motiven Christ. Besoldi.* Ulm. 1642.

1795. **Abrah. Calovius** *examen Aetiologiae I. Kircheri quo rationes migrationis eius in Synagogam Papalem neque veras neque solidas, sed falsas atque leviculas esse — ostenderat.* Rostochii. 1643.

1796. Idem, *Examen Anti-Kircherianum in IX capita distinctum.* Regiomonti. 1643.

MDCIV. **Wangnereck** *katholische Gegencensur, d. i. Rettung der Besoldischen Motiven wider die vermeinte Censur Tobiae Wagneri.* Ingolst. 1644.

1797. **Wagner** *Evangelische Theologia Patrum, entgegengesetzt der gerühmten katholischen Gegencensur Henrici*

Wangnereck über die Religionsmotiven Christophori Besoldi. Ulm. 1645.

MDCV. **Wangnereck** *Antitheses catholicae de fide et bonis operibus art. 4. 6. 20. Confessionis Aug. oppositae.* Dilingae. 1645.

MDCVI. **Kircher** *XV Fragen, das Gewissen und den wahren Glauben betreffend, allen irrigen und von der kath. Kirche abgetretenen Schäflein zu bedenken übergeben.* 1649.

1798. **Ioh. Conrad Schragmüller** *kurze und wohlgegründete Antwort auf XV Fragen, das Gewissen und den wahren Glauben betreffend, welche I. Kircher von Tübingen allen irrigen und von der kath. Kirche abgetretenen Schäflein zu bedenken übergeben hat.* Speyer. 1651.

MDCVII. **Ioannes Abbas Elchingensis** (Wangnereck) *Anti-Dorschaeus, sive duo Controversiarum Religionis cardines, Sacramentum et Evangelium, adversus I. G. Dorschaei Hodegeticum, qui Ioannis Kircheri motiva conversionis ad Ecclesiam Catholicam oppugnavit.* Dilingae. 1653.

1799. **Tob. Wagner** *septena specimina stellionatuum Iesuiticorum ab Henrico Wangnereck in suo Anti-Dorshaeo mascule praestita, et a Tobia Wagnero ex collatione Evangelicae Theologiae Patrum cum anti-Dorschaeo remonstrata, maiorisque evidentiae gratia — publice ad disputandum proposita.* Tubingae. 1655.

1800. **Balthasar Bebelius** *Anti-Wangnereccius, quem sub praesidio academico Balth. Bebelii — in Academia Argentoratensi adornarunt et defenderunt pererudili aliquot studiosi Theologiae.* Argentorati. 1682.

Valeriani Magni Capucini, et Erbermanni Iesuitae controversia cum haereticis.

Valerianus Magnus Ord. Capuc. Mediolanensis, magnae vir eruditionis, et *Vitus Erbermannus* S. I. plures subiere cum heterodoxis, potissimum *Georgio Calixto, Conringio, Musaeo* etc. velitationes literarias de auctoritate Romani Pontificis, controversia etiam subsequis decenniis continuata. Initium controversiae datum fuit adhuc a. 1628 et a. 1630. ss. sed, cum con-

troversia praesenti decennio plura pepererit scripta, his et priora addenda censuimus sub uno conspectu.

MDCVIII. **Valerianus Magnus** *iudicium de Catholicorum et acatholicorum regula credendi.* Pragae. 1628. Extollit supremam Rom. Pontificis auctoritatem. Valerianum oppugnarunt:

1801. **Ioannes Maior** *castigatus Valerianus M. de acatholicorum et catholicorum regula credendi.* Ienae. 1630.

1802. **Ioannes Botsaccus** *Anti-Valerianus.* Lips. 1631.

1803. **Iac. Martinus** vindiciae Ecclesiae Lutheranae. Vitemb. 1631.

1804. **Ioan. Halesius** *brevis disquisitio, an et quomodo vulgo dicti Evangelici pontificios, ac nominatim Valeriani M. de acatholicorum credendi regula iudicium solide atque evidenter refutare queant?* Eleutheropoli. 1633.

MDCIX. **Valerianus** *iudicium de acatholicorum regula credendi, contra illos, qui illud confutare ausi sunt, in VI libros distributum.* Viennae. 1641. Est nova et auctior editio libri a. 1628. primum vulgati: continentur in nova editione refutationes auctorum, qui contra Valeriani opus scripserunt, signanter Maioris, Martini, Ioannis Botsacci, auctoris anonymi, et Conradi Belgii.

MDCX. Idem, *iudicium de Catholicorum regula credendi ad studia universalia Biblistarum, in quo solidissimis rationibus evincitur, illam esse veram Christi Ecclesiam, quae claret regeneratis, hanc vero non esse aliam, quam quae communicat in fide cum Rom. Pontifice; in libros VIII distributum.* Viennae. 1641.

1805. **Ulricus de Neufeld** *(Ioan. Amos Comenius) iudicium de iudicio Valeriani M. super catholicorum et acatholicorum credendi regula.* Amstelod. 1641.

MDCXI. **Valerianus** *Echo vera absurditatum Ioannis Amos Comenii, latitantis sub ficto nomine Ulrici de Neufeld.* Viennae. 1642.

MDCXII. Idem, *acta disputationis Rheinfeldensis.* Viennae. 1643. Disputationis huius, quae cum pluribus Praedicantibus instituta fuit, potissimum de Ecclesia eiusque Capite, resultatum fuit conversio sincera ad fidem salvificam Ernesti Hassiae Landgravii cum consorte.

MDCXIII. Idem, *tractatus de infallibilitate Romani Pontificis in rebus fidei definiendis.* 1643.

MDCXIV. Idem, *Epistola prolixa ad Ser. Electorem Palatinum de Primatu Romani Pontificis.* 1643.

MDCXV. Idem, *lux in tenebris lucens, ubi ex factis Catholicismi et Acatholicismi ad oculum demonstratur, quae sit vera Ecclesia.* 1643.

1806. **Georgius Calixtus** *de visibili ecclesiastica monarchia.* Helmstadii. 1643. Cumprimis contra infallibilitatem Rom. Pontificis.

MDCXVI. **Vitus Erbermann** S. I. *anatomia Calixtina, seu Vindiciae pro Romanae Ecclesiae tribunali in fidei causis infallibili.* Mogunt. 1644.

1807. **Calixtus** *Irenicon.* Helmst. 1645.

MDCXVII. **Erbermann** *irenicon catholicum Helmstadiensi oppositum.* Mog. 1645.

MDCXVIII. Idem, *irenici anti-calixtini pars altera pro Sedis Apost. infallibilitate.* Mog. 1646.

1808. **Calixtus** *responsum maledicis Theologorum Moguntinensium, pro infallibilitate Pontificis — vindiciis oppositum.* Helmst. 1646.

1809. Idem, *responsi pars altera.* Helmst. 1646.

Hugonis Grotii controversia de Antichristo.

Libellus *Hugonis Grotii*, quo de Antichristo Novi Testamenti contrariam cum ceteris Protestantibus opinionem manifestavit, eoque vocabulo nullibi Papam Romanum indicari asseruit, plura provocavit opuscula; ante quorum recensionem notare iuvat: Grotium in pluribus scriptis suis Primatus necessitatem in Ecclesia agnovisse.

MDCXIX. **Hugo Grotius** *commentatio ad loca quaedam N. T. quae de Antichristo agunt, aut agere putantur.* Amstelod. 1640. Probat (reticito nomine), per Antichristum, inprimis II Thess. II. descriptum, non Romanum Pontificem, sed tyrannos ethnicos Ecclesiam persequentes, speciatim Caligulam cum Simone Mago intelligi debere.

1810. **Samuel Maresius** *dissertatio de Antichristo, qua expenditur et refutatur nupera commentatio ad illustriora ea*

de re N. T. loca, illustris viri Hugonis Grotii credita, simulque ecclesiarum reformatarum sententia de Antichristo Romano defenditur et confirmatur. Amstel. 1640.

1811. **Hippolytus Fronto Caracotta** *(Petrus Molinaeus) strigil contra anonymi commentationem ad quaedam N. T. loca, quae de Antichristo agere videntur.* Amstel. 1640.

MDCXX. **Grotius** *appendix ad interpretationem locorum N. T. quae de Antichristo agunt.* Amstel. 1641.

MDCXXI. Idem, *Samuelis Maresii concordia concors, seu apologia Grotii.* Amstel. 1642.

1812. **Maresius** *concordia discors, et Antichristus revelatus, i. e. Hugonis Grotii apologia pro Papa et Papismo, quam praetextu concordiae inter Christianos sanciendae exhibet illius Appendix ad interpretationem locorum N. T. de Antichristo, modeste refutata duobus libris.* Amstel. 1642.

1813. **Samuel Bochartus** *epistola singularis ad Claudium Sarravium.* 1642. Contra Grotium.

1814. **Anonymus,** *Grotius Papista.* 1642.

1815. **Iacobus Laurentius** *Hugo Grotius papizans, i. e. notae ad quaedam loca in Hugonis Grotii appendice de Antichristo, Papam Romanum, et doctrinam ac religionem papisticam spectantia, et quibus via sternitur ad Papismum antichristianum.* Amstelod. 1642.

MDCXXII. **Grotius** *epistola ad Laurentium anatomisata.* Amstelod. 1642.

1816. **Laurentius** *responsio ad epistolam Grotii.* Amstel. 1642.

1817. Idem, *Idolum Romanum, cum dedicatione ad Grotium.* Amstel. 1643.

1818. Idem, *Grotius antiquus novus, seu Syncretista a se ipso dissentiens.* Amstelod. 1643.

1819. **Ioan. Simplicius** *(Ionas Schlichtingius) notae ad viri clarissimi commentationem ad II Thess. 2.* a. 1643.

Iodoci Keddii S. I. controversia.

Celebris controversista, permultorum operum pro vindicanda Catholicae Ecclesiae et Sedis Apostolicae veritate auctor, *Iodocus Kedd* S. I. longam habuit cum adversariis suis litera-

riam concertationem, hoc decennio inchoatam, et sequenti continuatam.

MDCXXIII. **Iod. Kedd** *statera veritatis, d. i. Goldwage der Wahrheit, contra Lutheranos, Calvinistas, Anabaptistas.* Coloniae. 1646.

MDCXXIV. Idem, *Religionsspiegel, darinnen XII Propositiones allen lutherischen, calvinischen Prädicanten gründlich und freundlich vorgehalten werden zu beantworten. Ist dreimal zu Cöln, item Aachen, Amberg, Augsburg, und vielen anderen Orten gedruckt, und den Prädicanten vorgestellt, aber niemals recht beantwortet worden. ‚Faciant adhuc si possint, stat hactenus arcus triumphalis'.* 1647. Multi, cumprimis in Hollandia, adornabant ad praevias Propositiones responsa, signanter *Spanhemius, Gotthals, Groven, Abrah. Tilenius, Guil. Huls:* praecipua erant:

1820. **Ioan. Crocius** *Keddischer Uiberwitz, d. i. christgründliche Antwort auf das hochgerühmte, über dem Fundament der reformirten Religion durch J. Kedd Jesuiten zu Aachen ausgesprengte und allen Reformirten Prädicanten gründlich zu beantworten vorgehaltene Examen.* Cassel. 1647.

1821. **Ludwig v. Horning** *XX Ursachen, um welcher willen er zur kathol. Kirche getreten.* Mainz. 1649.

1822. **Guil. Hulsius** *directum Responsum auf die XII Propositionen* etc. Wesel. 1649.

1823. **Bernard Waldschmid** *richtige Widerlegung der XX Ursachen, um welcher willen D. Ludwig v. Horning vom luth. Glauben zum päbstischen geschritten.* Frankf. 1649.

Decennium VI. a. 1650—1659.

1824. **Erasmus Hannemann** *disputatio theol. de primatu Romani Pontificis.* Helmstadii. 1650. Disputatio instituta fuit sub praesidio *Georgii Calixti.*

1825. **Hudson** *a Vindication of the Essence and Unity of the visible Catholick Church.* London. 1650.

1826. **Ioan. Crocius** *de Ecclesiae unitate et schismate contra Walenburchios.* Casellis. 1650.

1827. **Andr. Kühnaeus** *de schismatis inter Ecclesias Occidentales origine, auctore, continuatione atque remedio; contra Andr. et Petr. Walenburchios fratres, Colonienses Canonicos.* Freibergae. 1651.

1828. **Henr. Hammondus** *dissertatio prooemialis de antichristo*, inserta: ‚Dissertationibus, quibus Eppatus iura ex primaeva antiquitate adstruuntur.' Londini. 1651. Auctor pro iure Epporum Anglicanorum contra presbyterianos a Blondello defensos pugnans, de antichristo fere eandem fovet cum Hugone Grotio sententiam.

1829. **Banck** *taxa Cancellariae Romanae notis illustrata. Accedit index latino-barbarus.* Franequerae. 1651.

1830. **Iac. Revius** *historia Pontificum Rom. contracta et compendio perducta ad a. 1632.* Liber in Indicem relatus.

1831. **Conringius** *commentarii duo de electione Urbani VIII, et Innocentii X.* Helmstadii. 1651.

1832. **Balth. Balduinus** *Papa et Papatus proprio gladio iugulatus.* 1652.

1833. **Ioan. Ios. Daniel** *Babylon apocalyptica mystica, Roma, prothrono Antichristi ex Apoc. 17. declaratur. Disputatio theologica praeside Quenstedtio.* 1652.

1834. **Davidis Christiani** *disputatio inauguralis de Pontificis Romani infallibilitate, Romanaeque Ecclesiae principatu, et Sanctorum canonisatione.* Giessae. 1652.

1835. **Iac. Grossius** *antiprimatus contra Papam.* 1652.

1836. **Henr. Schmid** *de Cathedra Petri seu de infallibilitate Pont. Rom. exercitatio.* Tubingae. 1652.

1837. **I. Ern. Gerhardus** *de monarchia Pontificis Romani debilitata.* Ienae. 1652.

1838. **Franc. Potter** *interpretatio numeri 666 de Antichristo.* Oxonii. 1652.

1839. **Edw. Hall** *Discourse of Apostasy and Antichrist, by way of Comment on the 12 former verses of II Thess. 2. with a Discourse of Flaying the Witnesses.* 1653.

1840. **Georg. Titius** *examen Hildesheimensis pontificii lapidis lydii verae et falsae Ecclesiae.* Helmstadii. 1653. Contra librum *Ottonis Sonnemann*, sub nomine ‚Conradi Hennies' latentis.

1841. **Ioan. Beerius** Luxenburgensis, *conculcatio Papismi.* Tubingae. 1654.

1842. **Daniel Lanius** *ignea veritatis evangelicae columna, peregrinantes veros Israelitas ex spirituali errorum pontificiorum Aegypto in beatissimam promissam terram perducens ac praecedens: Perspectivo minus perspicuo Bonaventurae Hocquardi monachi Franciscani, amalecitarum instar castra Domini in bello offensivo invadentis opposita in Hungaria. Pars generalis.* Vitebergae. 1654. Opus Hocquardi ad an. 1648. memoravimus. Prodivit etiam pars specialis:

1843. Idem, *pars specialis cum appendice, Catalogum testium veritatis ductum igneae columnae sequentium continente.* Lips. 1659.

1844. **Georg. Calixtus** *de universalis primaevae Ecclesiae auctoritate exercitatio.* Helmst. 1654. Excurrit quam saepissime ad lacessendum primatum.

1845. **Ioan. Iac. Heilinus** *muri Babylonis destructi, d. i. gründliche Widerlegung der vornehmsten Scheingründe, damit heutiges Tages die Jesuiten und päbstlichen Lehrer die evang. Religion umzustossen, dagegen ihre päbstischen Irrthümer zu behaupten sich unterstehen.* Tübing. 1654.

1846. **Henr. Hammondus** *tractatus de schismate.* Londini. 1854.

1847. Idem, *Replica ad nobilis pontificii B. P. responsionem ad tractatum de schismate. Accessit relatio de appendice, quem H. T. suo ‚Controversiarum Manuali' annexuit, de responsione a Dinotho Abbate Bangoriensi data Augustino monacho Gregorii M. P. R. Legato, se nempe cum ceteris Britannicis Ecclesiis parere AEppo Caerleonensi, non Romano Eppo.* Londini. 1654.

1848. *Prophetia de Romae ruina finali contingente a. 1666.* Londini. 1655.

1849. *Petitiones Cardinalium pro obtinendo Pontificatu ad Christum Dominum, cum Domini responsione ad singulas.* 1655.

1850. **Ant. Reiser** *unbiblisches Papstthum und wohlgegründetes Lutherthum, wider ‚M. Fabrum' Jesuiten gründlich erwiesen.* Frankf. 1655. Opus *Fabri* in liter. a. 1642. occurrit.

1851. **I. Andr. Bosius** *exercitatio de Pontifice Maximo Romae veteris.* Ienae. 1656.

1852. **M. A. Gerard de Saint Amand** *Rome ridicule.* Paris. 1656. Satyra.

1853. **Lud. Molinaeus** *iugulum causae pontificiae, seu nova, unica, compendiaria, et una propemodum periodo comprehensa ratio, per quam totus doctrinarum Romanensium complexus, de quibus lis est inter Protestantes et Pontificios, et una Papa eiusque imperium funditus evertuntur.* Londini. 1656. recusum 1671.

1854. **Ioan. Valckenier** *Roma paganisans, seu idololatriae pontificiae examen historico-theologicum: accessit eiusdem speculum Papismi.* Franeckerae. 1656.

1855. **Hieron. Müller** *disputatio politica de Antiocho Epiphane Syriorum Rege, et Romano Pontifice.* Vittebergae. 1656. Crudelitatem ac tyrannidem Pontificis proponit.

1856. *Diatribe de antiqua Ecclesiae Britannicae libertate, atque de legitima eiusdem Ecclesiae exemtione a Romano Patriarchatu.* Londini. 1656. recusum 1687. Opusculum per theses probare nititur: Ecclesiam Britannicam Romano Patriarchatui nequaquam fuisse subiectam, et post secessionem a Romano Pontifice non esse schismaticam, sed tanto magis catholicam, quanto magis vindicem veteris libertatis!

1857. *Abominationes Papatus, seu invicta demonstratio, Papam Romanum esse Antichristum. Excerpta ex libro, cui titulus: ‚Romae ruina finalis a. 1666.'* 1656.

1858. **Franc. Potter** *explicatio numeri bestiae 666, qua tum vera eius exponendi ratio ostenditur, tum characteres exquisitissimi, quibus antichristus omnisque eius Hierarhia ad vivum depingitur, perspicue solideque eruuntur.* Basileae. 1656.

1859. *Conclave, in quo Fabius Chisius Summus Pontifex creatus est.* Schlesvigi. 1656.

1860. **Ioan. Henricus Otto** *quaestio theologico-historica, an et quando beatus Petrus fuerit Romae.* Genevae. 1656. Contra iter Romanum Petri.

1861. **Fr. Bonivard** *advis et devis de la source de l' idolatrie et tyrannie papale, par quelle practique et finesse les papes sont en si haut degre montez.* Geneve. 1656.

1862. **Saccius** *de 70formi Romani Papatus fide.* 1657.

1863. **Aeschilius Petraeus** *disputationes de Romano Pontifice.* 1657. Contendit, primatum vi et fraude post C. Nicaenum Romae adhaesisse, Bernardumque in libro Considerationum primatui refragari.

1864. **Molitor** *Popysma Papismi, seu libellus repudii, quem Romanae uxori suae in pontificio adulterio deprehensae, in Universitate Tubingensi dedit Molitor, Austriacus sacerdos quondam Papalis.* Tubingae. 1657.

1865. *Calendarium Papae: d. i. Pabstthums Schaltjahr, darin der Babyllonischen Hure ihr verdienter Lohn vollends wird ausgezahlt werden.* 1657.

1866. *Greuel des Pabstthums, oder Beweis, dass der Pabst ein Antichrist sei.* 1657.

1867. **Andr. Costa** *oratio de secessione a Pontifice et accessione ad Reformatos.* Basileae. 1657.

1868. **Robertus Baronius** Anglus Ecclesiastes Abredonensis, *apodixis catholica, sive apologia pro disputatione de formali obiecto fidei; in qua variae—quaestiones de analysi fidei, auctoritate Papae, et conciliorum, ratione investigandi veram Ecclesiam, circulo pontificiorum etc. perspicue tractantur et explicantur.* Londini. 1657.

1869. **Pierre Fremaut** Ministre d' Embden, *Traite de la reformation et delivrance de l' Eglise, de la corruption et servitude de Rome, de l'origine du Papisme.* Embden. 1657.

1870. **Ioan. Cocceius** *disquisitio de Ecclesia et Babylone.* Lugd. Bat. 1657.

1871. **Henningus Bentius** *sciagraphia duelli pontificii, quod est: pugna doctrinae pontificiae cum praxi in bene multis fidei capitibus.* Cellae. 1657.

1872. **Georg. Calixtus** *historia de statu rerum in Ecclesia occidentali Sec. 8, 9, 10, et deinceps, quando Pontificius dominatus et corruptelae invaluerunt.* Helmstadii. 1657.

1873. **Herm. Conringius** *historia electionis Alexandri VII Papae; adiuncta sunt opuscula varia eiusdem argumenti.* Helmst. 1657.

1874. **G. Calixtus** *Cypriani et Augustini de Unitate Ecclesiae libelli. Cum Introductione in eorum lectionem, seu po-*

tius fragmento introductionis. Helmstadii. 1657. Omnem vim argumento pro Primatu ex libris his eripere conatur Calixtus.

1875. **Sam. Maresius** *compendiosa Papismi refutatio.* Groningae. 1658.

1876. **Georg. Calixtus** *orationes tres de Pontifice Romano.* Helmstadii. 1658.

1877. **Iac. Usserius** *gravissimae quaestionis de christianarum ecclesiarum ab Apostolorum temporibus ad nostram usque aetatem continua successione et statu historica explicatio.* Hannoviae. 1658. Opus Primatui infestum.

1878. **Ioan. Wirtzius** *de Christo, unico N. T. Pontifice.* 1658.

1879. **Beer** *unfehlbare und stets beharrliche Kirche Christi, oder schriftmässige Erörterung der Frage: ob und wie die Kirche nicht irren könne, und ob und wie sie bis ans Ende der Welt bestehen werde.* Nürnberg. 1658.

1880. **Ioan. Fabricius** *Historia des heil. Apostels Petri, wie solche bei den IV Evangelisten, in den Apostelgeschichten, theils auch bei Paulo, theils bei Petro selbst zu lesen, zusammengetragen.* Nürnberg. 1658.

1881. **Fessel** *de Antichristo Occidentali magno.* Viteb. 1659.

1882. **Iustus Valentinus Stemann** *Ecclesia Romana monstrum triceps.* Rostochii. 1659.

1883. **Hogelius** *kohlschwarzes Pabstthum und christliches Lutherthum. Mit des deutschen Cleophae seltsamen Avisen von S. Johanne.* Frankf. 1659.

1884. **Aegidius Strauchius** *vita Petri dissertatione historico-theologica descripta.* Viteb. 1659.

1885. **Gisb. Voëtius** *dissertatio de canonisatione Sanctorum.* Ultrai. 1659. Ipsa dissertatio a. 1654. exarata, illata est Auctoris dissertationibus selectis a. 1659. excusis Part. 3.

MDCXXV. **Barthol. Mastrius** Meldulensis, *theologicae quaestiones de Summo Pontifice.* 1650. Continentur etiam in *Rocaberti.* Bibl. V. 621.

MDCXXVI. **Andreas a S. Cruce** Carmelita, *tractatus de auctoritate Summi Pontificis.* 1650.

MDCXXVII. **Collegium Brugense** S. I. *D. Ioannis Chrysostomi Patriarchae CPni gloriosa reductio, inconcussa liber-*

tas, piissima mors. Brugis. 1651. Auctoritas S. Sedis, cuius opera Divus Confessor et Doctor restitutus est, celebratur.

MDCXXVIII. **Gonzalo de Illescas** *Historia pontifical y catolica, en laqual se contienen las Vidas y hachos de todos los summos pontifices romanos.* Madrid. 1652. Nova editio operis, iam Sec. XVI. ad an. 1564. commemorati.

MDCXXIX. **Menochius** *trattenimenti eruditi di varia eruditione.* 1—6. Roma. 1653. De *Pallio AEppali* disserit.

MDCXXX. *Anatomia Ecclesiae Catholicae Romanae, in qua quid tempora per discessionem ab ea dederint, quid fides per unitatem cum ea effecerit, demonstratur per catalogum haereticorum.* Francof. 1653.

MDCXXXI. **Ioan. Caramuel Lobkowitz** *Hierarchia Ecclesiastica, de Pontificis, Patriarcharum etc. electione, promotione, necessitate.* Pragae. 1653.

MDCXXXII. **Florovantus Martinelli** *Roma ex ethnica sacra, Petri et Pauli apostolica praedicatione et profuso sangvine publicae venerationi exposita.* Romae. 1653.

MDCXXXIII. **Ioan. Rosenthal** S. I. *l' Edifice construit sur la pierre qui est Iesus Christ.* Cologne. 1653.

MDCXXXIV. **Carolus Kreitzen** S. I. *Petra inexpugnabilis, quod sola Romana Ecclesia sit una, sancta, catholica, apostolica.* Brunsbergae. 1653.

MDCXXXV. **Anast. Vochetius** Can. Regul. *antiquissima, catholicaeque Religionis semita.* Viennae. 1653.

MDCXXXVI. Idem, *Perspicilia catholicae veritatis.* Viennae. 1653.

MDCXXXVII. Idem, *divisio lucis a tenebris.* Viennae. 1653.

MDCXXXVIII. Idem, *lucifuga haereticus, sive Nicodemi vespertilio ad lucem invincibilis veritatis catholicae protractus.* Viennae. 1653. In omnibus his operibus auctor ex penu unius salvificae veraeque Religionis ac Ecclesiae, sub uno visibili Capite constitutae, arma subministrat adversus pseudo-reformationem.

MDCXXXIX. **Macedo** *tessera Romana auctoritatis pontificiae adversus buccinam Thomae Angli et classicum heterodoxorum.* Londini. 1654. Contra scriptores Anglos, qui Romanum Pontificem nomine ‚Antichristi' insigniebant.

MDCXL. **Aloys. Abellys** *de l' obeissance et soumission,*

qui est duc au Pape en ce qui regarde la foi. Paris. 1654. Pro infallibilitate Papae.

MDCXLI. **Vinc. Candidus** O. Praed. *tractatus de Primatu D. Petri.* 1654.

MDCXLII. **P. de Laurentio** Oratorii presbyter, in polemico opere, Conventui Cleri Gallicani dedicato, contra *Mestrezatum* Ministrum Calvinicum doctrinam de infallibilitate Papae tamquam omnibus Catholicis communem propugnavit. 1655.

MDCXLIII. **Adamus Burghaber** S. I. *discussio theologica adiaphoriae, seu controversiae, an quilibet in sua fide salvari possit, si praesertim potissimos christ. relig. articulos in Symbolo Ap. credat?* Monachii. 1655.

MDCXLIV. **Franc. de la Carrera Ysantos** *(Balthasar Campuzanus)* O. S. Aug. *El Summo Sacerdote panegirico allegorico.* Roma. 1655.

MDCXLV. **Bartholdus Nihusius** *concordia nationum christianarum per Asiam, Africam, et Europam in fidei catholicae dogmatibus, apud borealis Europae Protestantes deseri contra fas nuper coeptis : indicata ab Abrahamo Echellensi, et Leone Allatio.* Mogunt. 1655.

MDCXLVI. **Rosenthal** S. I. *epistola irenica ad iuventutem Hassiae super dissensionibus doctorum quos audiunt.* Colon. 1655. Libro huic oppositum fuit sequens opus :

1886. **Davidis Christiani** *Iesuita pseudo-Irenarcha, h. e. censura in epistolam irenicam Ioannis Rosenthal Iesuitae, in qua ostenditur, Iesuitae conatum de pacificationis modo esse de re impossibili, nec a Lutheranis salva fide et conscientia acceptari posse.* Gissae. 1656.

MDCXLVII. **Dominicus Segnerus** *opus Dei admirabile tribus Maximis apud Theologos celeberrimis adnumerandum, seu suprema dignitatis ac potestatis plenitudo S. Petro ac successoribus a Christo Domino concessa.* Romae. 1656. Insertum *Rocaberti* Bibl. X. 1.

MDCXLVIII. **Ioan. de la Torre** O. Praed. *tractatus de auctoritate, gradu, ac terminis Legatorum de Latere.* Romae. 1656.

MDCXLIX. **Thomas de Franciscis** O. Praed. *tractatus de Rom. Pontifice.* 1656.

MDCL. **Franc. Guillou** volente Facultate Th. Pari-

siensi propugnavit: *iurisdictionem Epporum esse immediate a Christo.* 1656.

MDCLI. **Honoratus Fabri** *una fides unius Ecclesiae Romanae contra indifferentes huius seculi.* Dilingae. 1657.

MDCLII. **Bonav. Malvasia** O. Min. *Apologia pro Epistolis veterum Rom. Pontificum Isidoro Hispalensi collectore et Francisco Turriano defensore. Liber I. in D. Blondellum* Romae. 1658.

MDCLIII. **Raymundus a S. Martino** S. I. *confessio fidei, quam Religionarii praetensae reformationis struxerunt, seipsa destructa.* Montalbani. 1658.

MDCLIV. Idem, *demonstratio ad eosdem de unione cum Ecclesia Romana.* Montalbani. 1658.

MDCLV. **Franc. Richardi** S. I. *clypeus fidei Romanae.* Paris. 1658.

MDCLVI. **Andr. du Chesne** *Histoire des Papes.* Paris. 1658. Opus a filio Francisco luce donatum.

MDCLVII. **Raymundus Pozzi** *Romana veritas contra haereticos.* Messanae. 1658.

MDLVIII. **Ioan. Mari** *de canonisatione Sanctorum.* Romae. 1658.

MDLIX. **Thomas Carwell** S. I. *Labyrinthus Cantuariensis.* London. 1658. Opus de celebri fidei catholicae et auctoritatis Pontificiae in Anglia defensore *Fishero* agit, adversarios eiusdem confutans.

MDCLX. **Alfonsus Alvarez Guerrero** Eppus Monopolitanus, *de ecclesastica divina potestate, et de unitate S. Matris Ecclesiae, ac de unitate et plenissima potestate sacri summi Romani Pontificis.* Venet. 1659. Inest tractatus praesens operi: ‚Thesaurus Christ. Religionis et speculum sacrorum Summ. Pontificum etc. ad Philippum Regem Catholicum.‘ Continetur in *Rocaberti* Bibl. II. 1.

MDCLXI. **Petrus Labat** O. Praed. *Theologia scholastica secundum illibatam D. Thomae doctrinam. Tomus IV: de divina gratia et virtutibus theologicis.* Tolosae. 1659. In hoc opere duas magni momenti evolvit quaestiones: 1. *Utrum solus Papa sit infallibilis in quaestionibus fidei?* 2. *utrum Papa sit supra Concilium?* Utramque affirmative decidit.

MDCLXII. **Vitus Erbermann** S. I. *kurzer Beweis, aus*

Beer's Erörterung, dass die unfehlbare und stets beharrliche Kirche Christi nur bei dem Römischen Stuhl zu finden sei. Würzburg. 1659.

MDCLXIII. **Henr. Marcellius** S. I. *de inexpugnabili Regno Christi Danielis prophetae vaticinia, et alia diversa Scripturae documenta de eminentia et infallibilitate Ecclesiae ac Religionis Catholicae.* Colon. 1659. Opus hoc constituit tertiam partem maioris operis, ab auctore sub titulo: ‚Sapientia pacifica filiorum Dei' a. 1657. ss. vulgati.

MDCLXIV. **Hieron. Mülman** S. I. *censura disquisitionis de Ecclesia et Babylone, contra Ioan. Cocceium.* Colon. 1659.

MDCLXV. **Thomas Henrici** Eppatus Basileensis Vicarius, *Irenicon Catholicum.* 1659.

Bellarmini Controversia.

1887. **Ioan. Gerhardus** *anti-Bellarminianae dissertationes theologicae XX.* Ienae. 1650.

MDCLXVI. **Melchior Cornaeus** S. I. *Keras amatheias, sive cornu ignorantiae Dorschaeanae continuatum.* Mog. 1650.

1888. **Gehrardus** *fictitia monarchia Pontificis Romani debilitata, h. e. consideratio ac ventilatio philosophica aliquot rationum, quibus Card. Bellarminus ac Iesuitarum nonnulli Romani Pontificis primatum adstruere conantur.* Ienae. 1652.

MDCLXVII. **Cornaeus** *quaestio praesenti tempori opportuna: an verum sit illud, aut Papista aut non Christianus?* Mog. 1652.

MDCLXVIII. Idem, *Aristoteles redivivus Romano-Catholicus, seu de Primatu Papae.* Herbipoli. 1652. Pars altera huius operis pertractat quaestionem de Communione sub utraque specie.

MDCLXIX. Idem, *miracula Ecclesiae Catholicae defensa contra Praedicantem Argentinensem.* Mog. 1652. Est in intimo nexu cum scriptis prioribus.

1889. **Ioan. Conr. Dannhawerus** *alethea sancta, sui vindex, contra defensionem miraculorum Eccl. Catholicae a Melchiore Cornaeo Loyolita iactatam producta.* Argentor. 1653.

1890. Idem, *Aristoteles ex orco redivivus, contra Melchiorem Cornaeum Iesuitam.* Argent. 1654.

MDCLXX. **Cornaeus** *crimina laesae veritatis a I. C. Dannhawero commissa.* Herbipoli. 1654.

1891. **Lamb. Danaeus** *ad Rob. Bellarmini disputationes theologicas de rebus in religione controversis responsio.* Genevae. 1654.

1892. **Dannhawer** *aletheia victrix sui criminatoris ‚Melchioris Cornaei.'* Argent. 1655.

1893. **Dorschaeus** *dissertatio: an Aug. Confessio Papam dicat Antichristum?* 1655. Contendit, Romanum Pontificem ante Confessionem Aug. habitum fuisse ac declaratum Antichristum.

1894. Idem, *Thomas Aquinas exhibitus confessor veritatis evangelicae Conf. Aug. iuxta Controversias Card. Bellarmini examinatas.* Francof. 1656.

MDCLXXI. **Cornaeus** *manes Lutheri et Calvini vindicati.* Herbipoli. 1656. Ironia!

MDCLXXII. Idem, *Perspicillum intellectuale Dannhawero dono datum.* Herbipoli. 1656.

1895. **Dannhawer** *Vale triumphale Melch. Cornaei Loyolitae Herbipolensis novo perspicillifero missum.* Argentor. 1658.

MDCLXXIII. **Cornaeus** *anima separata Monopisti, sive disputatio Pitzliputzlii cum anima Monopisti Acatholici.* Herbipoli. 1658. Ad iocosam hanc disputationem respondit:

1896. *Titius, destructio fundamentorum, quibus Cornaeus disputationem scurrilem Pitzliputzli superstruxit.* Helmst. 1660.

1897. Idem, *vindiciae Lutheranae Cornaei appendici pro disputatione Pitzliputzli cum anima Mopisti oppositae.* Helmst. 1661.

1898. **Gerhardus** *Bellarminus orthodoxiae testis.* Ienae. 1658. Probare vult, Bellarminum stare pro orthodoxia lutherana.

MDCLXXIV. **Cornaeus** *ens rationis Luthero-Calvinicum.* Herbipoli. 1659.

MDCLXXV. Idem, *Pilati novi, et coena morticina Lutheristarum Erfurtensium.* Herbipoli. 1659.

MDCLXXVI. Idem, *Aristotelis redivivi pars tertia: de Primatu Papae, cum appendice.* Herbipoli. 1660.

1899. **Ioan. Hülsemann** *animadversiones in Rob. Bellarmini tomum primum Controversiarum.* Viteb. 1661.

Foreri controversia.

MDCLXXVII. **Forer** *umbella fatuo lumini accensa.* Lucernae. 1650. Contra praedicantem *Nicolai.*

MDCLXXVIII. Idem, *colloquia contra Praedicantem Tigurinum.* Lucernae. 1650.

1900. **Melch. Nicolai** *operaepretium ad Manupretium Iesuitico-Forerianum.* Tubingae. 1652.

1901. Idem, *umbellae somnium Iesuitico-Forerianum oppositio coelestis veritatis iubare discussum, in quo prudens lector, quid de vocatione Lutheri, de ratione symbolica, de visibilitate et invisibilitate Ecclesiae, de ultimo et infallibili eiusdem iudicio, de protestationibus pontificiorum, credendum, et in quo tandem resolutive acquiescendum sit, solide demonstratum inveniet.* Stuttgardiae. 1652.

1902. **Petrus Haberkorn** *decas disputationum theologicarum contra Keddium et Forerum.* Marpurgi. 1653.

MDCLXXIX. **Forer** *quaestio: ubinam ante Lutherum Protestantium Ecclesia fuerit?* Pars I. Ambergae. 1653.

MDCLXXX. Idem, *gründliche und nothwendige Ablehnung der scharfen und hochschmählichen Bezichtigung, dass der Pabst zu Rom der Antichrist sey.* Straubing. 1653.

MDCLXXXI. Idem, *Glaubensschlüssel zur wahren Kirche, d. i. kurzer Unterricht, wie einer, der seine ewige Seligkeit lieb hat, und bei so viel unterschiedlichen jetzt schwebenden, und noch täglich neu aufkommenden Religionen sich befindet, und desswegen zu zweifeln Ursache hat, sich zu verhalten habe.* Ingolstadt. 1653.

MDCLXXXII. Idem, *was soll ein Mann ohne Kopf? d. i. kurzer, gründlicher Discurs, dass die allgemeine, katholische, christliche sichtbare Kirche auch ein sichtbares allgemeines Haupt haben, und nicht acephala, oder kopflos auf Erden sein solle.* Der erste Theil. Amberg. 1653.

MDCLXXXIII. Idem, *was soll ein Mann ohne Kopf? der andere Theil: d. i. kurzer und gründlicher Discurs, dass Christus als das principal — und oberste — Haupt der allgemeinen*

Kirche, nach seiner Himmelfahrt den heil. Apostel Petrum, als ein nachgesetztes sichtbarliches ministerial- und Statthalter-Haupt eben derselben allgemeinen Kirche vorgesetzt und hinterlassen habe. Ingolstadt. 1653.

MDCLXXXIV. Idem, *was soll ein Mann ohne Kopf? der dritte Theil: d. i. kurzer und gründlicher Discurs, 1. ob S. Petrus im obersten Hirtenamt über die allgemeine Kirche einen Nachfolger habe, und ob der Römische Bischof derselbige sey? 2. ob der Römische Bischof im ersten und anderen Seculo sey für ein Haupt der allgemeinen Kirche gehalten worden?* Ingolst. 1653.

MDCLXXXV. Idem, *Rettung des Überschlags über den Lutherischen Augapfel, wider die Leipzigischen Vertheidiger, die geänderte Augsb. Confession betreffend.* Straubing. 1653.

1903. **Petrus Haberkorn** *Anti-Forerus de IV quaestionibus: 1. ubi Ecclesia ante Lutherum? 2. de Lutheri reformatione, 3. an Ecclesia invisibilis? 4. quomodo sub corrupto ministerio semen spirituale possit generare?* Gissae. 1654.

MDCLXXXVI. **Forer** *quaestio: ubinam ante Lutherum Protestantium Ecclesia fuerit? Pars II.* Ingolstadii. 1655.

Iodoci Keddii controversia.

MDCLXXXVII. **Iod. Kedd,** *richtige Niederlegung der nichtigen Widerlegung B. Waldschmids, vermittelst der er die XX Ursachen, um welcher willen D. L. v. Horning vom Lutherthum zur kath. Kirche getreten, zu hintertreiben vermeinet.* Mainz. 1650.

1904. **Bern. Waldschmid** *Kedd vertiginosus, oder schwindelsüchtiger Scrupul Iodoci Kedd, so bei ihm in Ansehung des Titels der Widerlegung der XX Ursachen Hornings entstanden.* Frankf. 1650.

MDCLXXXVIII. **Kedd,** *Jesuiter-Schule, darin die Einfalt Wilhelmi Hulsii Weselischen Prädicanten abgelegt wird durch Unterweisung Jodoci Kedd S. I.* Cöln. 1650.

MDCLXXXIX. Idem, *Schulrecht, auf des Hulsen, Jarrige,*

und Treumann's Lügen, Schmähschriften, und Pasquillen wider die Societät Iesu. Cöln. 1650.

MDCXC. Idem, *Heliopolis, oder Sonnenstadt Gottes, welche ist die wahre alleinseligmachende Kirche Christi.* Cöln. 1650.

MDCXCI. Idem, *Evangelisches Kellerhaus und Herzenpress, durch welchen den Lutherischen und Calvinischen die Bekenntniss der Wahrheit ausgepresst und abgedrungen wird.* Cöln. 1650.

MDCXCII. Idem, *zwölf kunstreiche Atzelsprünge Wilhelmi Hulsii und anderer VII Calvinischen Prädicanten.* 1650.

MDCXCIII. Idem, *klarer Beweis, dass die Lutherischen, Calvinischen, und Wiedertäufferischen Lehrer keinen wahren göttlichen Beruf haben zu predigen, und die heil. Sacramenta zu administriren.* Cöln. 1650.

MDCXCIV. Idem, *ewiges Elend der Unglaubigen, durch einen klaren Beweis vorgestellt und dargethan, dass kein Lutheraner etc. durch seine vermeinte Religion die ewige Seligkeit erlangen könne.* Cöln. 1650.

MDCXCV. Idem, *katholisches Handbüchlein, darin unterschiedliche Tractaten wider jetzo schwebenden Secten.* 1650.

MDCXCVI. Idem, *Schmitzlauge, damit Bernhard Waldschmid luth. Wortsdiener zu Frankfurt der schwarze Rauch aus den Augen und Angesicht abgewaschen wird, mit beigefügtem Beweis, dass des Waldschmids evangelisches Predigtamt zu Frankfurt in Brunnen gefallen sey.* Cöln. 1651.

MDCXCVII. Idem, *Appendix scholae Iesuiticae, in welcher dem Hulsio die Eselskrone aufgesetzt worden.* 1651.

1905. **Waldschmid** *Schmids Lauge, die nichts taugt, gegen Kedd beantwortet.* Frankf. 1651.

MDCXCVIII. **Kedd** *Prädicanten Fegfeuer, welches in sich begreift altes und neues Prädicanten-Latein.* Cöln. 1651.

MDCXCIX. Idem, *duplex confessio M. Lutheri, d. i. zweifache Bekenntniss M. Lutheri von seiner Lehre und Früchten.* Aachen. 1651.

MDCC. Idem, *character Antichristi, d. i. Brandzeichen des Antichristi, welches den Luther und Calvin etc. an der Stirne führen, indem sie die heil. Dreifaltigkeit zu verläugnen sich unterstehen.* Aachen. 1651.

MDCCI. Idem, *Prädicanten Schandflecken, mit welchen sie die vermeinte reformirte Religion anstatt einer rechtmässigen Vertheidigung besudelt haben.* Cöln. 1651.

MDCCII. Idem, *veritas antiquae Ecclesiae Ill. Com. Erhardi Ferd. de Truchsess.* Viennae. 1652.

1906. **Matth. Lang** *zwölf Schlussreden auf den Religionsspiegel Iod. Keddii, darin XII Propositiones etc. einfältig — mitgetheilt, und mit einer gründlichen Vertheidigung wider alle Lügenmäuler zum Druck befördert.* Leipzig. 1652.

1907. **I. Micrälius** *diatribe de Erhardi C. Truchsess recognitione universalis antiquae Ecclesiae Viennae facta, una cum solutione* IV *quaestionum et responsione ad* XII *postulata Keddii Iesuitae, et ad sophismata Valeriani Magni, Capucini, de regula credendi.* Stetini. 1652.

1908. **Samuel Pomarius** *consideratio pia et sobria postulati Keddiani.* Vittebergae. 1662.

1909. **Reineri Sionati** *Erwägung, wofür ‚Iodoci Keddens' Erklärung des Römischen Glaubens zu halten.* Augsburg. 1652.

1910. **Ant. Reiser** Pastor Hamburgensis, *kurze Erwägung, wofür die 12 Schlussreden Iodoci Kedd, Loyoliter Ordens, anzusehen, und wie denselben zu begegnen.* Augsburg. 1652.

1911. **Iac. Reinboth** *ausführlicher Beweis, dass des I. Kedd Sonnenstadt, die er den Kirchen Augsb. Conf. entgegengesetzt, utopisch, im Gotteswort und den Schriften der Väter der ersten 400 Jahre nicht, hingegen die Kirche Augsb. Conf. in Gotteswort und einhelligem Consens der Väter gegründet sei.* Schleswig. 1652. Altera operis pars 1655. et tertia 1658. prodivit.

1912. **Gerhardus Titius** *responsio ad XII postulata I. Keddii Iesuitae, una cum discussione parenaeseos eiusdem, qua postulata sua contra Protestantium responsiones defendere laborat.* Helmstadii. 1652.

1913. **Melchior Nicolai** *gründliche Antwort auf die XII Propositiones des jesuitischen Glaubensspiegels so von I. Kedd allen luther. Predigern gründlich zu beantworten vorgehalten worden.* Stuttgart. 1652.

MDCCIII. **Kedd** *Examen über das Fundament der Luthe-*

rischen Religion, allen lutherischen Prädicanten gründlich zu beantworten vorgestellt. Wien. 1652.

MDCCIV. Idem, *Passport der luth. und kalvin. Predigtamtes, d. i. klarer Beweis, dass die lutherischen etc. Prädicanten keinen göttlichen Beruf haben zu predigen.* — Wien. 1652.

MDCCV. Idem, *Sendschreiben an den — Rath der Stadt Frankfurt, darin bewiesen wird, dass Bernard Waldschmid Prädicant daselbst mit Unwahrheit die kath. Religion beschwert hat.* Wien. 1652.

MDCCVI. Idem, *Widerlegung der Antwort, so 10 Lutherische Prädicanten auf die XII Propositiones ohne einigen Grund ausgeben.* Pragae. 1652.

MDCCVII. Idem, *Neujahrsschrift, damit das lutherische Ministerium der h. Röm. Reichsstadt Regensburg und andere anwesende Prädicanten verehrt worden.* Ingolstadt. 1653.

MDCCVIII. Idem, *rechtmässige Schuldforderung an alle neu-evangelische an- und abwesende Prädicanten mit beigefügter Ostergabe, und mit lebendigen Farben abgemalten Luther.* Ingolst. 1653.

MDCCIX. Idem, *das Eine stösst das andere um, anstatt einer Pfingstgabe allen Neuevangelischen zur Erkenntniss der Wahrheit verehrt, und erklärt, wie der Lutherische Wirbelgeist einen Artikel des Lutherthums durch den andern umstosse.* Amberg. 1653.

MDCCX. Idem, *apocalypsis Calixtina, d. i. Calixtinische Offenbarung des Lutherischen Antichristens, in einem Sendschreiben an Joh. Georg Churfürsten von Sachsen erklärt.* Ingolst. 1653.

MDCCXI. Idem, *aufrichtige Gewissenseröffnung des schwermüthigen lutherischen Herzens, mit beigefügtem christlichen Herzensrührer, und Examen über drei unkatholische Fragen, so zu der Gewissenseröffnung gehörig sind.* 1653.

MDCCXII. Idem, *nihil ad rem, d. i. nichts zur Sache, oder ungründliche Antwort Melchioris Nicolai und anderer lutherischen Prädicanten auf die XII Propositiones des Glaubensspiegels, mit beigefügter Gegeneinanderhaltung der Lehre Christi und der Aposteln gegen die Lehre Lutheri und der Lutherischen.* Ingolstadt. 1653.

MDCCXIII. Idem, *idea causarum, cur Lutheranismus*

aliaeque sectae abiiciendae, sola vero Catholica Religio amplectenda sit. Ingolst. 1653.

MDCCXIV. Idem, *unbewegliche Grundfeste, und unwidersprechliche redliche Ursachen, wodurch ‚Henricus Ioannes Friederich', Medicinae Doctor, von der lutherischen sectischen Synagoga ausgegangen, und zu der wahren uralten christl. katholischen Kirche sich verfüget.* Wien. 1653.

MDCCXV. Idem, *wahrhafter Bericht, welchergestalt, durch was für Weg und Ursachen ‚Georg Friederich Philips von Griessheim' das neue ungegründete Lutherthum verlassen, und die uralte kath. Religion angenommen.* Wien. 1653.

1914. **Micrälius** *tertia parenaesis ad Erhardum C. Truchsess, quo sophismata Iodoci Keddii dissolvuntur.* Stetini. 1653.

1915. **Melchior Nicolai** *Antwort auf die jesuwitische vermeinte Demonstration Keddii, dadurch er zu behaupten vermeinet, dass D. Luther keinen göttlichen Beruf gehabt habe, die Kirche Christi zu reformiren.* Stuttgart. 1653.

1916. **Petr. Haberkorn** *decas disputationum theologicarum contra Keddium et Forerum.* Marpurgi. 1653.

1917. **Nicolai** *nihil non ad rem, Alles zur Sache: oder wohlgegründete beständige Vertheidigung der Beantwortung der XII Propositiones des jesuitischen von J. Kedd ausgesprengten Glaubensspiegels. Mit beigefügter Ablehnung der zwischen der Lehre Christi und Lutheri sich vermeintlich haltenden Contradictionen.* Stuttgart. 1653.

1918. Idem, *Bedenken über die Neujahrsgabe, welche I. Kedd, der übelgenannten Gesellschaft Jesu, an das Lutherische Ministerium etc. hat abgehen lassen.* Stuttgart. 1653.

1919. Idem, *unverschämte Schuldforderung Iodoci Kedd, der sich der Gesellschaft Jesu zu sein vermisset, allen evang. Christen zur Stärke und Erquickung abgelehnt und in Druck gegeben.* Stuttgart. 1653.

1920. Idem, *gründliche Ablehnung des jesuitischen Wirbelgeists, in welchem der unbesonnene Jesuit Kedd unter den Titel einer Pfingstgabe sich unterstanden zu beweisen, dass ein Artikel der Evangelischen den andern umstosse. Allen Römisch-Katholischen zum Nachdenken, den Evangelischen aber zu Trost und Stärkung gestellt.* Stuttgart. 1653.

MDCCXVI. **Johann Schiffler** von Breslau, Phil. et Med.

Doctoris, *gründliche Ursachen und Motiven, warum er von dem Lutherthum abgetreten, und sich zur kathol. Kirche bekehrt hat.* Ingolstadt. 1653.

MDCCXVII. Idem, *Sendschreiben auf die ausgegangene Diatribe Ioannis Micrälii Schulmeisters zu Stettin.* Ingolstadt. 1653.

1921. 1922. **Ioan. Musaeus** *Vertheidiguug des unbeweglichen Grundes der Augsburger Confession, Iodoci Kedd Sophistereien entgegengesetzt.* Leipzig. 1654. Idem scripsit: *Anti-Keddius.*

1923. **Matth. Lang** *apologia veritatis, dass die XII Schlussreden M. Langii noch feststehen, wider den Prägischen Appendicem oder Anhang des Jesuiten J. Kedd auch wider alle seine Büchlein, Tafeln, Schriften, und Spottreden.* Leipzig. 1654.

1924. **Sebast. Niemann** *Ablehnung etlicher falschen Auflagen J. Kedd's wider Lutherum.* Jena. 1654.

1925. Idem, *alte Lumpen Keddens.* Leipz. 1654.

MDCCXVIII. **Kedd** *Schriftgärtlein der römisch-katholischen alleinseligmachenden Wahrheit.* Wien. 1654.

MDCCXIX. Idem, *Wundergeist M. Lutheri, allen Lutherischen zum neuen Jahr 1654. vorgestellt und verehrt, darin augenscheinlich erwiesen wird, dass Luther seine Lehre vom Teufel empfangen habe.* Amberg. 1654.

MDCCXX. Idem, *bedenke es wohl, warum so viele hohe und niedrige Standes-Personen durch Gottes Gnade das Lutherthum und andere Secten verlassen.* Ingolstadt. 1654.

MDCCXXI. Idem, *Prädicanten-Betrug, ihre kraftlose Absolution und christloses Abendmahl betreffend, mit beigefügter christlicher treuherziger Warnung, wider den Betrug der neuevangelischen Lehrer.* Ingolst. 1654.

MDCCXXII. Idem, *anagraphia Lutheranismi, d. i. Schriftlosigkeit des Lutherthums, oder augenscheinlicher Beweis, dass die neuevangelischen Prädicanten keinen einzigen eigenthümlichen Glaubensartikel, so sie wider die römisch-catholische Kirche lehren, weder 1. mit klaren Worten der heil. Schrift, noch 2. durch eine giltige rechtmässige Consequenz oder Schlussrede darthun und beweisen können.* Ingolst. 1654.

MDCCXXIII. Idem, *Urtheil über das Meisterstück Ioannis Micrälii, Stetiner Professoris, so er über die IV Fragen und das Sendschreiben Erhardi Truchsess gemacht hat.* Ingolst. 1654.

MDCCXXIV. Idem, *Gegenrecepisse, d. i. augenscheinlicher kurzer Beweis, dass ‚Erasmus Gruber' in seiner Antwort auf die drei ersten Propositiones des Glaubensspiegels nichts geantwortet, sondern im Polnischen Stiefel neben 14 andern Prädicanten das hauptsächliche Differential-Beweismittel und Ergo huttig übersprungen* etc. Straubing. 1654.

MDCCXXV. Idem, *Monstrum ubiquitatis' oder Meerwunder der Lutherischen Allenthalbenheit des Leibs Christi; dabei erwiesen wird, dass die Lutherischen ihre eigene Augsb. Confession verfälscht haben.* Straubing. 1654.

MDCCXXVI. Idem, *letzter Athem des Lutherthums.* Ingolstadt. 1654.

MDCCXXVII. Idem, *Vale, oder freundlicher Religions-Abschied an das ministerium zu Regensburg und andere Lutherische Prädicanten, mit beigefügtem Sendschreiben an G. Calixtum, eine Vorbereitung zur künftigen Religionshandlung begreifend.* Straubing. 1654.

1926. **Philastrius Ehregott,** *Antifrimelius, oder grobe Anstösse Joannis Frimel, Professoris zu Breslau, so er begangen in der Antwort auf die XII Propositiones Keddii.* Schwindniss. 1654.

1927. **Eberhard** *Irrgarten Keddens.* Lips. 1654.

MDCCXXVIII. **Hector Victoriosus von Hingfeltz** *Affenwitz des verderbten Soldaten Martialis Vincentii und Erasmi Gruber, so sie bei Beantwortung des Glaubensspiegels erzeigt haben.* Amberg. 1654.

MDCCXXIX. **Ioannis Laur. Holleri** *gründliche Ursachen, warum er das ungegründete Lutherthum verlassen, und der alleinseligmachenden Kirche Christi zugetreten; mit beigefügten Verfälschungen, welche Luther im N. T. begangen.* Ingolst. 1654.

MDCCXXX. **Kedd** *verlorner Sturm Joannis Reinboth, welchen er mit Verlust seines Namens auf die Aussenwerke der Sonnenstadt Gottes gethan hat, mit beigefügtem Urtheil eines*

Dänischen vom Adel über die Antwort des Herrn Reinboth. Straubing. 1655.

1928. **Iac. Reinboth** *aufrichtiger Beweis, dass Dr. Reinboth mit Wahrheit und guter Ordnung Iod. Keddens Sonnenstadt und XII Propositiones des Glaubensspiegels widerlegt.* Schleswig. 1655.

MDCCXXXI. **Kedd** *deductio Catholicae Religionis ex Romanorum Imperatorum legibus civilibus, edictis, rescriptis, constitutionibus etc. omnibus Lutheranarum Universitatum Iuris studiosis proposita. Cui accessit examen Reformatae Religionis et duplex syllogismus apodicticus. Incivile est, nisi tota lege perspecta, una eius particula proposita iudicare et respondere.* Viennae. 1655.

MDCCXXXII. Idem, *Constantinus magnus Romano-Catholicus, Ecclesia Catholica; S. Stephanus et primi Hungariae Reges Romano-Catholici; Comiti Francisco Wesselény Regni Hungariae Palatino dedicati consecratique.* Viennae. 1655.

MDCCXXXIII. Idem, *Parenaesis ad Lutheranos dominos Academicos aberrantes: cum aliis doctissimorum virorum considerationibus, et demonstrationibus, nullam nisi Romanae Ecclesiae fidem prudenter et secure amplectendam esse; et Indiculo quorumdam Serenis. Illustr. etc. qui deserto Luthero Calvinoque ad gremium Cath. Ecclesiae redierunt.* Viennae. 1655.

MDCCXXXIV. Idem, *Reformatae Religionis examen.* Pragae. 1655.

1929. **Samuel Pomarius** *Examen Examinis I. Keddii Iesuitae.* Vitteb. 1655.

MDCCXXXV. **Kedd** *responsa ad ea, quae Verbi ministri Lutherani Examini opposuerunt.* Viennae. 1655.

MDCCXXXVI. Idem, *grund- und bodenloses neu erfundenes Evangelium Lutheri, Calvini, und anderer, so vom alten Glauben abgewichen; mit wiederum beigefügtem Wirbelgeist und Prädicanten-Betrug.* Wien. 1655.

MDCCXXXVII. Idem, *ewiges Elend der unbussfertigen Lutheraner, Calvinisten etc. durch einen klaren Beweis vorgestellt, dass sie durch ihre vermeinte Religion die ewige Seligkeit nicht erlangen können.* Wien. 1655.

MDCCXXXVIII. Idem, *Libellus consequentiae, oder Consequenz-Büchlein, darin etliche sonderbare Religions-Ungründe*

der vermeinten lutherischen und calvinischen Religion vorgestellt werden, aus welchen solche Absurda und ungereimte Lehrstücke erfolgen, dass die ganze christliche Religion nothwendig umstossen und vernichtet wird. Mit beigefügter neuen lutherischen und calvinischen Haustafel zugerichtet und vorgestellt. Wien. 1655.

MDCCXXXIX. **Ioannes Senertus Terentianus,** *Arcus triumphalis, quem honori debito speculi Religionis Iodoci Kedd S. I. subnexum XII columnis firmissimis, quas 24 opinionis Lutheranae Praedicantes et Professores famosissimi, plurimique Verbi eiusdem et Calviniani Ministri frigidis oppido et nihil plane ad rem facientibus responsis suis pulchre hactenus, dum evertere satagunt, exornarunt atque illustrarunt, erexit, ac aliquot emblematibus et inscriptionibus illustravit. Nil veritate fortius, pressa opprimi numquam potest.* Viennae. 1655.

MDCCXL. Idem, *Langius trilingvis, d. i. dreispitzige Schlangenzunge des Matth. Lang, unwürdigen und untüchtigen luth. Prädicanten zu Ödenburg in Ungarn, welche klärlich erweiset, dass nicht allein dessen vermeinte XII Schlussreden wider die XII unumstösslichen Propositiones Iodoci Kedd gar nicht feststehen, sondern auch er lange noch wie vor sein dreifaches L in Lügen, Laster, und Läugnen emsig prakticire, und also Nichts zur Sache antworte. Qui quae vult dicit, quae non vult audiet.* Straubing. 1655.

1930. **Langius** *Mitleiden zu haben mit I. S. Terentiano wegen seines Langii trilingvis.* Leipzig. 1656.

MDCCXLI. **Kedd** *Alt-Latein, und neu-prädicantendeutsch, in drei Fundamentalfragen über die lutherische Religion verfasst.* Cöln. 1657.

MDCCXLII. **Vitus Erbermann** S. I. *animadversio in Anti-Keddium Ioannis Musaei.* Herbipoli. 1659.

Valeriani Magni, Erbermanni, Fratrum Walenburch, controversia.

MDCCXLIII. **Valerianus** *acta disputationis Rheinfeldensis continuata ex propria cuiusque domo cum Dominis Petro Haberkornio, Georgio Calixto, et Ioanne Croco Praedicantibus.* Colon. 1652.

MDCCXLIV. **Adrianus et Petrus de Walenburch,** *fundamentorum fidei amica discussio, sive motiva, quibus Protestantibus ostenditur, quam sit periculosum vitare communionem Ecclesiae Rom. Catholicae. Ad Ernestum Hassiae Landgravium. Omnibus ab avita maiorum fide deviis oblata.* Colon. 1652.

1931. **Petr. Haberkorn** *Anti-Valerianus, i. e. solida ac succincta refutatio duorum illorum tractatuum fallacissimorum Valeriani, quos vocat ‚iudicium de acatholicorum et catholicorum regula credendi.* Gissae. 1652. Constat IX disputationibus.

1932. Idem, *Appendix Anti-Valeriani, cum appendice actorum Reinfelsanorum, sive verae et candidae relationis actionum illarum, quae Reinfelsae in disputatione privata inibi instituta, et alibi occurrerunt.* Gissae. 1652.

1933. **Ioan. Conr. Dannhaverus** *Gorgias Leontinus sophista in Valeriano Magno redivivus.* Argentor. 1652.

1934. **Ioan. Micrälius** *diatribe de Erhardi Truchsess recognitione etc. una cum — responsione ad sophismata Valeriani Magni Capucini de regula credendi.* Stetini. 1652.

1935. **Dannhaverus** *deliquia onirocritarum Fratrum de Walenburch.* Argent. 1652.

1936. **Valerius Iaschius** *examen Walenburchiacae fundamentorum fidei discussionis.* Argentor. 1652.

MDCCXLV. **Valerianus** *methodus revocandi acatholicos ad Ecclesiam Catholicam, Ioanni Philippo AEppo Moguntino oblata.* 1653. Unicam methodum esse veram, quippe auctoritatis Ecclesiae et huius Capitis, Romani Pontificis, agnitionem.

1937. **Maresius** *munimen orthodoxiae et perseverantiae evangelicae contra tentationes et scandalum defectionis illius ad Papismum, cuius lugubre exemplum parari a Valeriano Magno Capucino non ita pridem in principe magni nominis Germania vidit.* Groningae. 1652.

1938. Idem, *reflexiones ad quatuor erotemata per Germaniam non ita pridem disseminata, et eorum solutionem factam a Valeriano Magno Capucino.* Groningae. 1652.

Inter *Valerianum*, et **Ioannem Rosenthal** e S. I. annis 1652. et 1653. plures intercesserunt epistolares velitationes, occasionem praebente minus cauta Valeriani enunciatione de infallibilitate Ecclesiae et Rom. Pontificis; creveruntque contro-

versiae in tantum, ut Valerianus apologiam pro se scribere necessarium putaverit, in recensione literaturae occursuram.

1939. **Herm. Conringius** *defensio ecclesiae Protestantium adversus duo pontificiorum argumenta, petita a successione epporum ac presbyterorum ab Apostolis usque derivata.* Helmst. 1654.

1940. Idem, *concussio fundamentorum fidei Pontificiae.* Helmst. 1654. Opponitur praecipue operi *fratrum de Walenburch.*

MDCCXLVI. **Valerianus** *opusculum contra Herm. Conringium haereticum, satagentem subvertere fundamenta Ecclesiae, sed ab auctore ipsum subversum et concussum.* 1654.

1941. **Conringius** *responsio ad Valerianum Magnum pro sua concussione fundamentorum fidei pontificiae.* Helmst. 1654.

MDCCXLVII. **Valerianus** *epistola ad Conringium.* 1654.

1942. **Conringius** *responsio altera pro sua concussione fundamentorum fidei pontificiae ad Valeriani M. epistolam nuperrimam.* Helmst. 1654.

MDCCXLVIII. **Christoph. Haunoldus** *pro infallibilitate Ecclesiae Romanae notae responsoriae.* 1654.

1943. **Conringius** *animadversiones in libellum Chr. Haunoldi, concussioni fundamentorum fidei pontificiae oppositum.* Helmst. 1654.

MDCCXLIX. **Vitus Erbermann** *interrogationes apologeticae, oppositae libello Hermanni Conringii de concusso fundamento fidei pontificiae.* Herbipoli. 1654.

1944. **Conringius** *examen libelli a Vito Erbermanno concussioni fundamentorum fidei pontificiae oppositi.* Helmst. 1654.

1945. **Valerianus** *epistola de eo, quod Primatus Rom. Pontificis ex solo sacro textu probari non possit.* 1654. Epistola haec dirigebatur, ut iam supra innuimus, adversus Iesuitam *Rosenthal*, qui instar responsi transmisit Valeriano librum a se eodem tempore compositum contra Praedicantis Calvinistici *Sebastiani Kurzii* asserta :

MDCCL. **Rosenthal** S. I. *Duodecim considerationes de solido super petram, et non super arenam, aedificio cum duo-*

decim considerationibus in aliquas acatholicorum strophas. 1654. Pro defensione Valeriani mox surrexit :

1946. **Bonaventura Ruthenus** Capucinus, *zwölf Bedenken eines Lehrjungen in der Baukunst, über zweien Meister derselbigen Kunst, einen alten Griechen, und einen jungen Creter.* 1654. In hoc scripto auctor laxat frena aversioni contra Soc. Iesu.

1947. **Valerianus** *commentarius in M. Iocosum, severum; modium cum appendice, et appendicula.* 1654. Est apologeticus liber pro sua doctrina contra exceptiones Iesuitae *Rosenthal.*

1948. **Samuel Maresius** *Valeriani methodus αμεθοδον et ignis fatuus; sive examen theologicum novae methodi ab ipso nuper procusae ad retrahendos Protestantes sub iugum Pontificis; cum refutatione libelli : ‚lux in tenebris lucens.'* Groningae. 1654.

1949. **Conringius** *glossa ordinaria ad literas circulares Alexandri VII Papae; —* item : *Historia electionis Papae Alexandri VII.* Helmst. 1655.

MDCCLI. **Erbermann** *examen examinis Conringiani de infallibilitate Cathedrae Apostolicae.* Herbipoli. 1655.

1950. **Ioan. Musaeus** *tractatus de Ecclesia, quo duae antehac habitae disputationes, una de natura et definitione Ecclesiae, altera de eiusdem distinctione in universalem et particulares uberius deducuntur.* Ienae. 1656. Opus dirigitur contra *Erbermannum.*

MDCCLII. **Erbermann** *Alexandri Papae VII electio et auctoritas a cavillis Conringii vindicatae.* Mogunt. 1657.

1951. **Conringius** *epistola de electione Alexandri Papae VII. contra Viti Erbermanni appendicem.* Helmst. 1657.

1952. **Gehrardus Titius** *ostensio summaria, quod pontificii dogmata sua sibi peculiaria non possint unanimi scriptorum ecclesiasticorum e quinque prioribus post natum Servatorem seculis superstitum consensu probare.* Helmst. 1658.

MDCCLIII. **Erbermann** *Anti-Musaeus, h. e. parallela Ecclesiae verae et falsae, quarum illam Catholici omnes iuxta Symbolum Apostolorum ultra 1600 annos profitentur, hanc a Protestantibus ante 130 annos confictam, toties interim convulsam, nuper Ioannes Musaeus, lutheranus Ienae Theologus,*

instaurare conatus est. Accedit animadversio gemina: prior in Anti-Keddium eiusdem Musaei; posterior in ostensionem summariam Gerhardi Titii Helmstadiensis. Herbipoli. 1659.

1953. **Valerianus** *apologia, qua imposturas adversariorum novissime sibi inustas vindicat.* 1659. Novus liber apologeticus, potissimum contra exceptiones Iesuitarum.

Fratrum Wallenburchicorum Augustinianam methodum (ad a. 1645. lauadatam) impugnabant praesente decennio:

1954. **Dannhaverus** *Onirocritarum Batavorum, Adr. et Petri de Walenburch deliquia, quibus accesserunt Nihusii anoëtica.* Argent. 1650.

1955. **Ioan. Paulus Felvinger** *examen methodi Augustinianae ab Adr. et Pet. de Walenburch conscriptae.* Altorfii. 1657.

1956. **Petr. Haberkornius** *heptas disputationum anti-Walenburchicarum.* Gissae. 1658. Potissimum eam discutit quaestionem: ubi fuerit ante Lutherum Ecclesia Christi?

1957. **Iocosus Severus Medius** *vertrautes Gespräch zwischen IV päpstischen Scribenten: ‚Kedd Iesuit, Valeriano M. Capuciner, Elia Schiller, und P. Segner', was dieser Leute Zweck und Vorhaben sei. Accedit: ‚Valeriani M. de calumnia, qua Iesuitae ipsum infamare ausi sunt.'* 1659.

Hieronymi Mülman S. I. controversia.

MDCCLIV. **Mülman** *mysterium fraudis seu tectae praestigiae, quibus ministri reformationem Ecclesiae professi innocentes et incautos animos sub specioso Verbi divini, scriptorumque propheticorum et apostolicorum nomine fraudulenter ludunt, atque per propriam interpretationem ad verbum et commenta mere humana, lubrica, et falsa cum salutis aeternae iactura exitiose pertrahunt, ad meridianum solem oculis detectae.* Coloniae. 1650.

MDCCLV. Idem, *verfälschter Löseschlüssel, oder ausführlicher Bericht von der trostreichen Gnadenabsolution, welche die treugefliessenen Seelsorger Augsb. Conf. dem geistgeängsteten und bussfertigen Beichtkind herzerfreulich anbieten, etc. aus D. M. Lutheri und anderer Lehrer Schriften fleissig zusammengetragen.* Cöln. 1651.

1958. **Bened. Carpzovius** *Lutherischer Löscschlüssel wider Hier. Mülman.* Leipzig. 1651.

MDCCLVI. **Mülman** *Beilicht I. B. Carpzovio vorgestellt, um zu sehen, ob er den übelreformirten Löseschlüssel wieder zurechtbringe.* Cöln. 1654.

MDCCLVII. Idem, *insolubilis demonstratio, quod ministri acatholici nequeant habere verum sensum S. Scripturae.* Colon. 1654.

MDCCLVIII. Idem, *Glaubensspiegel, oder Controvers über Herrn M. Hoëns Handbüchlein wider das Pabstthum.* Cöln. 1657. Opusculum Hoëni iam initio literaturae huius seculi recensuimus.

1959. **Ioan. Misler** *speculum anti-iesuiticum, in quo Hier. Mülmanni Iesuitae speculum fidei sic dictum, contra Mathiam Hoë directum, errorum nebulis obfuscatum, ad Verbi Divini speculum repurgatur, orthodoxia lutherana vindicatur, sicque Manuali evangelico Hoëano nitor suus pristinus restituitur.* Gissae. 1660.

Decennium VII. a. 1660—1669.

1960. **Ulrici Veleni** *libellus, quo Petrum Romam non venisse demonstratur. Editio recognita.* 1660.

1961. **I. Funck** *examen theologicum antiquitatis primatusve Romanae Ecclesiae.* Lips. 1660.

1962. **Thomas Anglus** *animadversiones in libellum de retinenda a Clero Anglicano observantia in Apostolicam Sedem.* Rothomagi. 1660.

1963. **Adrianus Paëtius** *de Pontificum erroribus.* In forma epistolae ad Stephanum Curcellaeum. Continetur in opere: ‚Praestantium ac eruditorum virorum epistolae ecclesiasticae et theologicae varii argumenti. Amstelod. 1660.'

1964. **Laur. Bodechius** apostata, *execrandum Papae Romani, antichristi revelati genium, et augustissima Beati Lutheri virtus et indoles in cygno expressa.* 1661. Liber horrendorum plenus convitiorum.

1965. **Iean Nicolai** *Antichrist remontre en latin au Pape Alexandre VII par Raisons nouvelles et Argumens non encore ouis.* Amstelod. 1661.

1966. **Nicol. Rivius** *vera et sincera enarratio gestorum et dictatorum in nupera concertatione inter D. Steinbergium, et Conradum Reidt Iesuitam habita, de Iudice controversiarum : vice apologiae ad confutationem Iesuiticarum artium, thrasonismorum satyricorum in D. Steinbergium coniectorum. Accedit ad calcem brevis istius controversiae enucleatio, ad ruinosum religionis papalis fundamentum oculis omnium exponendum, ad occurrendum responsionibus et sophismatibus adversariorum.* Alethopoli. 1661.

1967. **Fr. Breckling** *Biblia diaboli, sive verbum diaboli ad suos ministros, apostolos, et successores in mundo. Die unheilige Schrift und Sendbrief des Lucifers.* 1661. Est nova editio libri contra Rom. Pontificem sub titulo ‚Bulla diaboli' a. 1545. editi, ut suo loco notavimus.

1968. **Ioannes Launoius**, plurium scriptorum contra Sedem Apost. auctor, *de vera notione plenarii apud Augustinum Concilii in causa rebaptisantium dissertatio.* Ed. 2. Paris. 1661.

1969. **Ioachimus Hildebrandus** *tractatus de Hierarchia veteris Ecclesiae.* Helmstadii. 1661. Liber hic primum a. 1702. typo vulgatus fuit.

1970. **I. Launoy** *de recta Nicaeni Canonis VI, et prout a Rufino explicatur, intelligentia diss.* Ed. 2. Paris. 1662. Contra Primatum. Dissertationem hanc refutat *Henricus Valesius* libro III observationum ecclesiasticarum in Socratem et Sosomenum.

1971. **Hieron. Kromayer** *Ecclesiae Romanae apostasia in mysterio peracta, vel successiva et clandestina errorum papalium in Ecclesiam introductio, contra falso iactatum concentum doctrinae uniformem inter Ecclesiam Apostolicam et Romanam : opus historico-dogmatico-polemicum ad convincendos pontificios utilissimum, duabus disputationum decadibus absolutum.* Lipsiae. 1662. Decadis I. disputatio 1. est de Primatu Rom. Pontificis; decadis vero II. disputatio 10. de Antichristo.

1972. **Valz** *Dialogue d' un juif avec un iesuite et un catholique reforme, ou il est montre quelle est la vraie Eglise, et l' impossibilite d' avoir communion avec Rome.* Nismes. 1662.

1973. **Samuel Maresius** *Collegium theologicum. Accedunt tres disputationes celebres: 1. de Syncretismo. 2. de cau-*

sis secessionis ab Eccl. Romana. 3. de peccato in Sp. S. Genevae. 1662.

1974. **Agathus Securus** *Veneti cuiusdam Legati relatio de notabili aula Romana et moderni Pontificis, eiusque cognatorum et Cardinalium proprietatibus. 1663.*

1975. **Gisbertus Voëtius** *Politia Ecclesiastica.* Amstelod. 1663. Auctor Hierarchiam Catholicam, ac cumprimis Primatum oppugnat, sed tamen statuit principia, e quibus necessitas supremae cuiusdam auctoritatis in Ecclesia concludi debet.

1976. **Christianus Kortholt** *Papa schismaticus, oder Beweis, dass nicht M. Luther und die Protestirenden, sondern der Römische Pabst und dessen Anhang an der im vorigen Seculo entstandenen Kirchentrennung Schuld haben.* Rostoch. 1663.

1977. **Frid. Breckling** *mysterium Babylonis et Sionis. Endurtheil über Babel.* Amsterdam. 1663.

1978. **Ios. Hallus** *the olde Religion, a Treatise wherein is Laid downe the true state of the difference Betwixt the Reformed and Romane Church.* Lond. 1663. Scopus auctoris est ostendere, Ecclesiam Romanam tum quoad alias doctrinas, tum quoad illam de suprema Romani Pontificis potestate multum abludere ab antiqua Ecclesia.

1979. *Tragedie de Timothee chrestien, lequel a été brulé iniquement par le commandement du Pape, parce qu' il sontenoit l' Evangile de Jesus Christ.* Lyon. 1663.

1980. **Ioan. Conr. Dieterich** *Breviarium Pontificum Romanorum, ex testimoniis avitis et domesticis vitam omnium Pontificum a Lino usque ad Alexandrum VII. exhibens.* Gissae. 1663.

1981. **M. Casaubon** *of the necessity of Reformation in and before Luthers time.* London. 1664.

1982. **Samuel 52,** Concionator Londinensis, *Antichristi excidium.* Londini. 1664.

1983. **Augustinus Serpilius** *disputatio theol. principem illam proponens controversiam de absoluta Romani Pontificis potestate, quam ex loco Matth. XVI. 17. 18. potissimum evincere conantur.* Vittebergae. 1664.

1984. **Frid. Spanhemius** *dissertationum auctoritati Romani Papae adversarum trias: 1. de sensu Can. VI C. Ni-*

caeni I. deque iuribus veterum metropoleon et Romani Patriarchatus. Adversus Leonem Allatium, Emanuelem a Schelstrate etc. 2. De Ecclesiae Graecae et Orientalis a Romana et Papali in hunc diem perpetua dissensione. Adversus Abr. Echellensem, Petr. Arcudium, Leonem Allatium et nuperos ὁμοφηφους. 3. De ficta collatione Imperii in Carolum M. per Leonem III R. P. Contra Baronium et nuperos Hyperaspistas. Heidelb. 1664.

1985. **Steph. Szécsi,** *disputatio theologica de potestate clavium.* Ultraiecti. 1664.

1986. **Ierem. Taylor** Bishop of Down and Connor in Ireland, *Dissvasive from Popery, adressed to the people of Ireland.* Dublin. 1664. London. 1668.

1987. *Romae ruina finalis a. 1665. mundique finis.* Londini. 1665.

1988. **Theophilus Spizelius** *examen vaticinii cuiusdam Anglicani de ultimo Romae excidio.* Aug. Vind. 1665. Critisat quidem opusculum prius, sed in oppugnanda R. P. auctoritate huic consonat.

1989. **Henr. Ammersbach** *iudicium de duobus magnis Antichristis.* 1665. Turcam et Papam intelligit.

1990. **Erasmus Gruber** *Lutherus redivivus.* Francof. 1665. Cumprimis vol. 8. Papatum Romanum oppugnat.

1991. **Albertus Grevenkop** *Monotheletarum haeresis dissertatione historico-theologica discripta.* Viteb. 1665. Recusa 1686. Pro haeresi *Honorii* Papae.

1992. **Meisner** *de antichristo occidentali magno.* Vitteb. 1665.

1993. *Bedenken von den beiden grossen Antichristen, Pabst und Türken.* 1665.

1994. **Hunnius** *Ecclesia Romana non christiana. Cum Chemnitii praefatione.* Francof. 1665.

1995. **Iani Bircherodii** *series chronologica actorum SS. Petri et Pauli.* Hafniae. 1665.

1996. **Sebast. Schmid** *syncrisis, seu collatio Scripturae S. et Pontificis Romani, qua quaestio: meliusne mundo et ecclesiae per Scripturam S. an per Pontificem Romanum consultum sit? discutitur.* Argentor. 1665.

1997. **Mich. Siricius** *tractatus de successione eccles.* Gissae Hassorum. 1666. Contra successionem Rom. PP.

1998. **Ioan. Gehrardus** *fulmina bruta Pontificiorum.* Rudolstadii. 1666.

1999. **Ioan. Car. Gelka** Religiosus apostata Bohemus, *exercitatio theologica de infallibilitate Ecclesiae Romanae seu Pontificis Romani.* Ienae. 1666.

2000. **Iean Labadie** *Declaration des Raisons qui l' ont oblige a quitter la Communion de l' Eglise Romaine.* Geneve. 1666.

2001. **M. Flaccii Illyrici** *Catalogus testium veritatis, — accurata nunc recensione exhibitus, pristinaeque integritati redditus, additis nonnullis notis, una cum auctario opusculorum ac testimoniorum.* Francof. 1666. Nova editio. Opus hoc iam Sec. XVI. memoravimus.

2002. *Eiusdem Catalogi — auctarium, quo monumenta in integrum restituuntur; cui adiuncti sunt tres alii tractatus M. Fl. Illyrici hactenus desiderati: 1. de Syn. VI. Carthaginensi. 2. de Petri Primatu. 3. de electione Epporum.* Cattopoli. 1667.

2003. **Launoy** *confirmatio dissertationis de vera plenarii apud Augustinum Concilii notione.* Paris. 1667.

2004. **Ioh. Törster** *päbstlicher Svetonius, d. i. kurzgefasste, doch gründliche Zeitbeschreibung aller Römischen Bischöfe und Päbste vom ersten bis auf Alexandrum VII.* 1667.

2005. **Hier. Kromayer** *programma sesquiseculare de IV temporibus nativitatis, dominationis, revelationis, et totalis destructionis in doctrina de Antichristo observandis.* Viteb. 1667.

2006. **Aeneae Sylvii** (Pii II) *Commentariorum historicorum libri III de Concilio Basileensi, nunc secundo iuxta editionem Coloniensem 1535 editi.* Cattopoli. 1667. Nova editio operis ab auctore solemniter retractati, ut suo loco diximus.

2007. **I. Melchior Steinbekg** *notae ad decretum Parlamenti Galliae contra infallibilitatem Papae.* Herborn. 1668.

2008. Idem, *vera Papismi idea, in quo idololatria Romana etc. describitur.* Herborn. 1668.

2009. 2010. Idem, *Papa Ultraiectinus, seu mysterium iniquitatis reductum a Gisberto Voëtio in opere ‚Politiae Ecclesiasticae'.* Londini. 1668. Liber summe satyricus, sub nomine

Ludiomaei Colvini vulgatus. Castigat Voëtium, quod necessitatem auctoritatis superioris in Ecclesia adstruendo, Papatum in Reformationem inducere tentaverit. Scripsit contra Auctorem hunc : **Irenaeus** *animadversiones.* Londini. 1668.

2011. **Lud. Molinaeus** *parenaesis ad aedificatores imperii in imperio. Contra Gisbertum Voëtium et alios Protestantes, pro aliqua suprema potestate in Ecclesia pugnantes.* 1668.

2012. **Ioan. Adamus Scherzer** *de Papismo.* Lipsiae. 1668.

2013. *Il Puttanismo Romano, overo Conclave generale delle Puttane della Corte per l' elettione del nuovo Pontefice.* 1668. Satyra contra Sedem Romanam.

2014. **Andr. Sárosi** *Labyrinthus Romanus paucis delineatus, h. e. meritum et dubitatio, quibus totius papisticae religionis structura absolvitur.* Tubingae. 1669.

2015. *Nepotismus Romanus, i. e. historia de ratione status Pontificum Rom. quemadmodum quilibet suae familiae homines ad summos honores evehere, largis reditibus ditare, et primariis officiis status sui praeficere soleat. Italice primum edita, nunc latinitate donata.* Stuttgardiae. 1669. Prodivit anno eodem et gallice.

2016. **Timoth. Friedlieb** *solutio quaestionis : cur non vis fieri Rom. Catholicus, ut erant maiores tui?* 1669. In forma dialogi impugnat doctrinas catholicas, cumprimis de Ecclesia Romana qua matre ac magistra omnium Ecclesiarum, et professionem fidei Tridentinam.

2017. *Syndicat et Voyage en l' autre monde du Pape Alexandre VII.* 1669. Acerbo stylo compositus liber.

2018. **Ioan. Durellius** *vindiciae Ecclesiae Anglicanae.* Londini. 1669.

2019. **Rangonis** *unkatholisches Pabstthum.* Stettin. 1669.

2020. **Hier. Kromayer** *de Ecclesiae morbo desperato laborantis a Luthero suscepta sanatione.* Lips. 1669.

MDCCLIX—MDCCLXIII. **Franc. Aug. Macedo** Minorita Conimbricensis in Lusitania, *de clavibus Petri; de persona, cui claves traditae sunt a Christo; de constitutione, amplitudine et distinctione potestatis clavium; de transmissione clavium ad*

Pontificem Romanum, et comparatione pontificiae ac episcopalis potestatis; de potestate Rom. Pontificis, de illius auctoritate, et iudicio veritatis fidei et morum in dubiis circa eam ortis, et de infallibili auctoritate R. P. et de Antichristo. Romae. 1660. Sunt totidem separatae disquisitiones.

MDCCLXIV. **Adamus Burghaber** S. I. *de iustitia, de Summo Pontifice.* Friburgi Br. 1660.

MDCCLXV. **Ioan. Gonet** O. Praed. *tractatus de Summo Pontifice.* 1660.

MDCCLXVI. **Ioan. Adam** S. I. *Response a la lettre de M. Daillé, ministre de Charenton, publiée contre le honneur de M. Cottiby, ministre de Poictiers, converty a la foi catholique, ou sont refutees les calomnies de ce Ministre contre le Pape etc.* Poictiers. 1660.

MDCCLXVII. **I. Theod. Sprenger** *Roma nova ex facie anni huius 1660 delineata, ancillante oculari testimonio, transactoque itineris fastidio, a vulgari recensione fideliter vindicata. Exhibens statum urbis et Romani regiminis in ecclesiasticis et civilibus, cum aliis regnis, principatibus, provinciis, et terris sparsim comparata.* Francof. 1660.

MDCCLXVIII. **Car. Malletus** *de Hierarchia et iure Ecclesiae militantis libri VIII.* Taurini. 1660.

MDCCLXIX. **Abrahamus Echellensis** Maronita, *de origine nominis Papae, nec non de illius proprietate in Romano Pontifice, adeoque de eiusdem Primatu.* Romae. 1661.

MDCCLXX—MDCCLXXII. 2021. 2022. **Timotheus Laubenberger** von Reutlingen, qui iam a. 1659. sequens vulgaverat opus: *Kohlschwarzes Lutherthum, Mohrenweisses Zwingelthum, Katholisches Pabstthum*, hoc decennio occasionem nactus fuit, plura edendi controversa scripta. Signanter, quum laudato operi **Christianus Kortholt** protestans opposuisset: *Kohlschwarzes Pabstthum. 1660.* mox novo opere reposuit: *Rettung des kath. Pabstthums wider die 3 Lästerschriften Lutheri, Hogelii, und Kortholtii, unterm Titel: Pabstthum zu Rom vom Teufel gestiftet; darin von Neuem ihre armseligen Prädicanten-Argumenta rein beantwortet, artig umgekehrt, und glaubwürdig erwiesen wird: dass das Pabstthum von Gott, das kohlschwarze Lutherthum aber und der Calvinismus von einem andern gestiftet.* Aschaffenburg. 1661. Cum erga hoc scriptum **Kortholtus**

concinnasset libellum: *Römischer Beelzebub; denuo respondit* **Laubenberger** sequenti opere: *Rettung päbstlicher Heiligkeit und Römischer Kirche. Wider Chr. Kortholt etc.* Aschaffenburg. 1662.

MDCCLXXIII. **Ant. Prodomontanus** Capuc. *Jeropantheon, sive sacrum templum, in quo Summorum Pontificum monumenta, seu facinora eorum temporum fausta ac infausta reconduntur ac depinguntur carmine, a D. Petro usque ad Clementem IX.* 1661.

MDCCLXXIV. **Christoph. Ott** S. I. *confutatio Tremelliana, cui adiuncta est methodus brevissima et certissima reducendi errantes animas ad veram cath. fidem: sive Revocatoriae Tremellianae ad calculos veritatis et modestiae revocatio, h. e. concionis ad populum Stralsund nunc priori anno a I. G. Tremellio apostata habitae, in qua Lutheranismum profitetur publice, Catholicismum contra cum intolerandis adversus Catholicos calumniis eiurat, confutatio.* Aug. Vind. 1662.

MDCCLXXV. **Hermannus Wesselinghius** *tractatus iuridico-politicus de iure superioritatis ac potestate summa Romani Pontificis.* Colon. 1662.

MDCCLXXVI. **Bentius** *Roma proprio triumphans nomine.* Paris. 1662.

MDCCLXXVII. **Arturus a Monasterio** (du Monstier) O. S. Fr. *de rebus Neustriacis vol. quinque.* 1662. In iis peculiariter agit de dignitate sacerdotali, eminentia eppali, et suprema maiestate Summi Pontificis apud Gallos Neustriacosque populos.

MDCCLXXVIII. **Dion. de Rives** Capuc. *de Primatu S. Petri, et Ecclesiae visibilis infallibilitate contra athcos, Iudaeos, et haereticos.* Lugd. 1662.

MDCCLXXIX. *Confutatio cuiusdam libelli haeretici, cui titulus: ‚Capucinus excapuciatus', in lucem emissi per ‚Ioan. ab Hamerstede' ministrum reformatae, ut se vocat, religionis. Auctore fideli quodam S. R. E. filio.* 1662. Argumenta contra Primatum adducta bene refellit.

MDCCLXXX. **Giov. Stef. Menochio** S. I. *per qual causa il Pontefice Romano si chiami Papa?* Tractatus hic insertus est operi: ‚Le stuove, ovvero Trattenimenti eruditi del P. Menochio etc. Venetia. 1662.' Cap. 74.

MDCCLXXXI. **Andr. Lao** O. Praed. *Tractatus de Summo*

Pontifice contra sectarios, e Conciliis, Patribus, praesertim D. Augustino et D. Thoma, eiusque angelica doctrina praecipue delibatus. Romae. 1663.

MDCCLXXXII. **Fr. Carriere** *historia chronologica Pontificum Romanorum, cum praesignatione futurorum ex S. Malachia.* Ed. 2. Lugd. 1663.

MDCCLXXXIII. **Mathias a Corona** Carmelita, *sanctitas Ecclesiae Romanae in S. Elia Propheta figurata.* Leodii. 1663.

MDCCLXXXIV. **Alphonsus Ciaconius** *vitae ac res gestae Pontificum Romanorum, cum eorumdem insignibus.* Lugd. 1663. Continuarunt et auxerunt opus: *Fr. Cabrera Moralis*, *Andr. Victorellus*, et *Ferd. Ughellus.*

MDCCLXXXV. **Caesar Becillus** (supresso nomine) *Annotationes marginales in Ciaconium, et collationes cum historia Baroniana.* 1663.

MDCCLXXXVI. **Mich. Alford** S. I. *Fides Regia Britannica, sive Annales Ecclesiae Britannicae, ubi potissimum Britannorum Catholica Romana et orthodoxa fides per quinque prima secula etc. asseritur.* Leodii. 1663. In subsequis voluminibus perduxit opus ad annum 1189.

MDCCLXXXVII. **Herm. Wesselinghius** *tractatus iuridico-politicus de maioritate et obedientia Romano Pontifici praestanda, deque osculo pedis, et iurisdictione in spiritualibus et temporalibus.* Viennae. 1664.

MDCCLXXXVIII. *Responsio cuiusdam Superintendentis Lutherani data Argentoratensibus ad quaestionem: an cives Argentinenses, consequenter et Aug. ac Helv. Confessionis aut etiam aliarum religionum in Hungaria et Transilvania incolae, possint tuta et salva conscientia ad Ecclesiam Romanam redire, et credere ac tenere ea omnia, quae illa credit ac tenet?* Francof. 1664. Recusa Tyrnaviae. 1698. et iterum 1724. Affirmative resolvitur quaestio.

MDCCLXXXIX. **Thomas Leonardi** O. Praed. *Unicae Christi Sponsae, i. e. Catholicae sub Romano Pontifice Ecclesiae integritas et sanctitas denuo asserta. Itemque Calvinismus de violata mystici thori fide clare convictus, adversus spuria vitulamina cuiusdam Ioannis Hamerstedii.* Lovanii. 1664.

MDCCXC. **Christianus Lupus** O. S. Aug. Doctor Lovaniensis, in vasto opere: *Synodorum generalium ac provin-*

cialium decreta et canones scholiis et notis, ac historica actorum dissertatione illustrati. Lovanii. 1665. ss. egregie evolvit et pertractat ea, quae ad illustrandam et tuendam supremam Pontificiam potestatem pertinent.

MDCCXCI. **Didacus de Lequile** O. S. Fr. *Principatus sacerdotalis Cathedrae Romanae.* Oeniponti. 1665.

MDCCXCII. Idem, *Monarchia Ecclesiastica.* Et: *Antimonarchia acatholica et monstrosa.* 1665.

MDCCXCIII. **Bern. Meynier** S. I. *le Pape reconnu des Lutheriens et des pretendus Reformez dans leurs livres.* Lyon. 1665.

MDCCXCIV. **Rodericus Zanzius de Azeculo** *de appellatione a sententia Rom. Pontificis non informati ad se ipsum bene informandum.* Patavii. 1665.

MDCCXCV. **Eduardus Vorsley** S. I. *Truth will ont: or a discovery of some Untruth, smoothly told by Dr. Jeremy Taylor in his Dissvasire from Popery: with an answer to such arguments as deserve Answer. By his friendly adversary E. W.* Printed. 1665.

MDCCXCVI. **Franc. Phoebeus** Canon. Romanus, *de identitate Cathedrae, in qua S. Petrus Romae primum sedit, nec non de antiquitate et praestantia solemnitatis Cathedrae Romanae dissertatio.* Romae. 1666.

MDCCXCVII. **Nicolaus du Bois** *de propositionibus ab Alexandro VII damnatis.* 1666. Cumprimis impugnat Gallos, infallibilitatem pontificiarum decisionum negantes.

MDCCXCVIII. **Franc. Matth. de Kirchoffen** *responsum catholicum de infallibilitate Romanae Ecclesiae. Contra exercitationem pseudo-theologicam Ioannis Gelka.* Pragae. 1666.

MDCCXCIX. **Dominicus a SS. Trinitate** Carmelita Nivernensis, *de Ecclesia militante, de Summo Pontifice Romano, de Conciliis.* Romae. 1666. Efficit tomum septimum ‚Bibliothecae theologicae,' et continetur in *Rocaberti.* Bibl. Pontif. X. 213.

MDCCC. **Barthol. d' Astroy** *Armamentarium Augustinianum adversus haereses quadruplici methodo apparatum et instructum.* Leodii. 1666. Magnam operis partem efficiunt excursiones eruditae pro tuenda auctoritate et infallibilitate Pontificia.

MDCCCI. **Adolphus Godefridus Volusius,** *Wilhelmi*

Eisengreinii catalogus testium veritatis ab a. 1563. perductus ad an. 1666. Mogunt. 1666. De Catalogo Eisengreinii Sec. 16. necessaria diximus.

MDCCCII. **Dominicus Pueroni** Cremonensis, *Commentarius in Bullam Coenae Domini.* Romae. 1666.

MDCCCIII. **Aug. Macedo** praeter opera de a. 1660 laudata, vulgavit sequentem dissertationem: *Tessera Romana auctoritatis Pontificiae adversus Thomam Anglum.* Romae. 1666.

MDCCCIV. **Lud. Thomassinus** Congr. Orat. Presb. *dissertatio in Synodos sub Stephano Papa in causa baptismi haereticorum, Romanam, Carthaginensem etc.* Paris. 1667. Continetur inter dissertationes in Concilia tum generalia, tum particularia.

MDCCCV. **Ios. Meraviglia** Eppus Novariensis, *Atlas maior, sive de Summo Pontifice.* Venet. 1667.

MDCCCVI. **Iac. Boireau** S. I. *la Conformite de l' Eglise Romaine d' aujourd' hui avec l' ancienne. Prouvee par le VIII Chapitre du 22 livre de la Cite de Dieu de S. Augustin.* Bourdeaux. 1667.

MDCCCVII. **Isidorus de Luz** *de Ecclesia Dei cum generatim, tum speciatim de Romana.* Ulyssip. 1667.

MDCCCVIII. **Ioan. Nicolai** *de Concilio plenario, quod contra Donatistas baptismi quaestionem ex Augustini sensu definivit, oecumenica dissertatio.* Paris. 1667.

MDCCCIX. MDCCCX. Idem, *de plenarii Concilii et baptismatis haereticorum assertione dissertatio posterior, anteriorem firmans et a pseudocriticis contumeliis cavillisque defendens.* Paris. 1668. Utraque dissertatio contra *Launoyi* opuscula dirigitur. Auctor iam a. 1658. prolusit dissertationibus his sequente opusculo: *Ad clarissimum et carissimum sibi sincerae veritatis ac aequitatis amatorem, in dissertationes contra I. Launoyium edendas prolusio, et contra eius nugas et imposturas apologia.* Paris. 1658.

MDCCCXI. **Ioan. Riccioli** S. I. *immunitas ab errore tum speculativo, tum practico definitionum S. Sedis Apost. in canonisatione SS. in festorum eccles. institutione, et in decisione dogmatum, quae implicite tantum in Verbo Dei scripto vel tradito continentur, propugnata.* Bonon. 1668.

MDCCCXII. **Mathias a Corona** Carmelita, *potestas infallibilis S. Petri et successorum Rom. Pontificum in rebus fidei, morum, regimine Ecclesiae etc. contra huius seculi novatores.* Leodii. 1668.

MDCCCXIII. **Vincentius Ferre** O. Praed. *tractatus de virtutibus theologicis et vitiis eis oppositis.* Salmanticae. 1669. Agit peculiariter de Rom. Pontifice, Capite Ecclesiae.

MDCCCXIV. **Ant. Bruodini** *propugnaculum catholicae veritatis.* Pragae. 1669.

Bellarmini controversia.

2023. **Ioan. Hülsemann** *animadversiones in Rob. Bellarmini tomum primum Controversiarum.* Vittebergae. 1661.

MDCCCXV. **Ioan. Pivocki** S. I. *arma catholica pro Traditionibus etc. contra Anti-Bellarminum.* 1666. Huc spectant et sequentia opera:

MDCCCXVI. MDCCCXVII. **Alb. Zennerus** O. Praed. *armamentarium Evangelico-Thomisticum pro praecipuis hoc tempore controversis articulis contra ‚I. G. Dorschaei' sinistre inscriptum: ‚Thomas Aquinas etc.' aliosque orthodoxae fidei impugnatores. Pars prior.* Aug. Vind. 1665. Item: *Manuale compendium veritatum, seu doctrinarum orthodoxarum et contradictoriarum heterodoxarum ‚I. G. Dorschaei' ex Thomistico suo controversiarum armamentario extractum, et communi Ecclesiae usui atque utilitati communicatum.* Constantiae. 1667. Utrumque opus opponitur libro *Dorschaei*, quem in literatura prioris decennii (1656) memoravimus. Verum pro Dorschaeo vindicias scripsit:

2024. **Ant. Reiser** *Vindiciae Evangelico-Thomisticae pro ‚Dorschaeo' contra ‚Thomam Leonardi' O. Praed. et Prof. Lovan. Accessit Appendix anti-Thomistica contra ‚Alb. Zennerum' O. Praed.* Ulmae. 1668. s.

Baronii controversia.

MDCCCXVIII. **Matth. Chefneux** *Ecclesiae Catholicae ab origine mundi ad Christum, et a Christo ad nos usque spe-*

culum chronographicum. Leodii. 1661. et 1666. Est quasi epitome ex Annalibus Baronii.

2025. **Adamus Tribbechovius** *exercitationes ad Baronii Annales continuatae, ubi desiit Isaacus Casaubonus.* Kilonii. 1666.

Foreri contrōversia.

MDCCCXIX. **Forer** *Wunder über Wunder, ovum ante gallinam, d. i. Lutherthum vor Luthero, wider Haberkorn und Voëtium.* Ingolstadt. 1660.

2026. **Haberkorn** *tractatus Vindiciarum, quibus Anti-Forerus ab opere Foreri Iesuitae posthumo titulum hunc ireniticum: ‚Ovum ante gallinam, filius ante patrem,‘ praeseferente, asseritur, et strophae Iesuiticae denuo disiiciuntur et prosternuntur, veritate Lutheranae Ecclesiae adhucdum solide vindicata.* Gissae. 1662.

2027. Idem, *apologia pro Anti-Forero in 35 disputationibus.* Tubingae. 1664.

2028. **M. Nicolai** *Lutherus a septem characteribus Foreri vindicatus.* Tubingae. 1668.

MDCCCXX. **Ioan. Theophilus Klibnitzius** *Vorbericht und Anhang wider den churf. Sächsischen Augapfel.* Wien. 1670. Postremum diuturnae huius controversiae opusculum, celebri auctore *Laurentio Forero* eidem immortuo, quippe a. 1659. ad aeternitatem translato.

Valeriani, Erbermanni, Walenburchiorum controversia.

2029. **Gerh. Titius** *castigatio animadversionis Viti Erbermanni, apostatae et Iesuitae Herbipolensis, in ostensionem summariam, quod pontificii sua dogmata non possint e quinque prioribus seculis probare.* Helmst. 1660.

MDCCCXXI. **Erbermann** *Anti-Musaei pars II. h. e. assertiones theologicae, quibus vindicatur a cavillationibus Ioannis Musaei fidei divinae a scholasticis tradita analysis. Praemittitur dissertatio, qua Biblia germanica vernacula lingva per Ienenses glossata impietatis convincuntur. Ad Ser.*

Ducem Saxoniae, itemque Proceres Reip. Norimb. Herbipoli. 1661.

MDCCCXXII. Idem, *iusta expostulatio cum Protestantium Theologis, Ienensibus praecipue, quod tam atrocibus quam patentibus calumniis falsisque criminibus desideratae concordiae Protestantium cum Catholicis in una fidei confessione praefracte obsistere non desinant: Aug. Imperatori etc. nomine Theologorum Catholicorum humillime exhibenda.* Herbipoli. 1662.

2030. *Audiatur et altera Pars: seu copia literarum cuiusdam R. P. Valeriano Magno O. S. F. Capucino amicissimi, et in fine earumdem subscripti Ernesti Landgr. Hassiae, in sic dictam suam apologiam contra imaginatas sibi imposturas Iesuitarum.* Francof. 1661.

2031. **Valeriani Magni** *Apologia revisa, cum notabili augmento aliquot epistolarum contra imposturas Iesuitarum. Accessere monita privata S. I. novissima.* 1661.

2032. Idem, *declarationes contra Iesuitas.* 1661.

2033. *Defensio pro Valeriano Magno, in qua exponitur Ecclesiae Romanae scandalum, i. e. Iesuitarum haeresis, detecta a Theophilo contra librum: audiatur et altera pars. Homo politicus accedit integer.* 1661.

2034. *Relatio veridica de pio obitu Valeriani Magni.* Monopoli. 1662. Valeriani postremum librum, ‚Apologiam' priori decennio exhibuimus: qui occasio extitit aliquot scriptorum ab obitu quoque continuatorum.

2035. **Christ. Kortholt** *Valerianus Confessor, h. e. solida demonstratio, quod Ecclesia Romana hodierna non sit vera Christi Ecclesia; deducta ex Valeriani M. Capucini Theologi apud Pontificios celebratissimi et Missionarii apostolici apologia antiiesuitica.* Rostochii. 1662.

2036. Idem, *scandalum Ecclesiae Rom. Catholicae, i. e. Iesuitarum haeresis seu atheismus detectus a Theophilo, secundum apostolicam denunciationem Valeriani Magni ad Imperatorem, Reges, Principes.* Utrumque opus refutavit:

MDCCCXXIII. **Christianus Faber** Gallo-Sebusianus, (Honoratus Fabri S. I.) *Christiani Korholti Germani Rostochiensis Valerianus Confessor in examen vocatus atque reiectus, et eiusdem demonstratio paralogismi convicta. Item Scan-*

dali Ecclesiae Rom. Cath. afficti a larvato quodam Theophilo, vanitas demonstrata, i. e. utriusque opusculi brevis confutatio. Lugduni. 1669.

2037. **Gerhardus Titius** *pila sophistica de Iudice controversiarum fidei a Walenburgiis denuo in medium proiecta, et in ipsos retorta.* Helmstadii. 1662.

MDCCCXXIV. **Walenburgici fratres** *Hermannus Conringius laudatus et correctus. Pars prior: de vocatione extraordinaria primorum Ecclesiae reformatorum.* Colon. 1662. Contra opus Conringii ‚de concussione fundamentorum fidei.'

2038. **Conringius** *animadversiones in fratrum Walenburgiorum Conringii laudati et correcti partem priorem de vocatione extraordinaria primorum ecclesiae reformatorum.* Helmst. 1663.

2039. **Ioan. Musaeus** *Biblia Lutheri Norimbergae cum Glossis excusa, dissertationibus quinque a Viti Erbermanni iterata maledicentia vindicata: cum praefatione, qua eiusdem Erbermanni expostulationem iustam — minime iustam esse liquide ostenditur.* Ienae. 1663.

MDCCCXXV. **Erbermann** *iusta expostulatio cum Lutheranis doctoribus, Ienensibus praecipue, antichristianismum Romanae Ecclesiae affingentibus. Accedit pars tertia, (Anti-Musaei) qua dissertationes apologeticae D. Musaei pro Bibliis Ernestinis discutiuntur.* Herbipoli. 1663.

2040. **Musaeus** *disquisitio de unitate Ecclesiae reducenda.* Ienae. 1664. Constat opus 10 sectionibus; fundamentum unionis in eo collocat, ut dominatui pontificio limites ponantur.

2041. **Ioan. Arndius** *demonstratio theologica anti-Walenburgica.* 1664.

MDCCCXXVI. **Honoratus Fabri,** *Hermanni Conringii concussio excussa, et Romanae fidei firmitas inconcussa.* Aug. Vind. 1664.

MDCCCXXVII. **Walenburch fratres** *examen principiorum fidei.* Colon. 1664.

MDCCCXXVIII. Iidem, *de perpetua probatione fidei per testes.* Colon. 1665.

MDCCCXXIX. Iidem, *de missione Protestantium, ubi et Conringii animadversiones refutatae.* Colon. 1665.

MDCCCXXX. Iidem, *de articulis fidei necessariis.* Colon. 1666.

MDCCCXXXI. Iidem, *discussio causarum separationis Protestantium ab Unitate Ecclesiae Cath.* Colon. 1666.

2042. **Ianus Alexander Ferrarius** *(I. L. Fabritius* Heidelbergensis) *Euclides catholicus, sive demonstratio Romanae fidei ex primis, certis, et evidentibus principiis, mathematica methodo, et connexis continua serie propositionibus deducta, ad Rev. viros Adrianum et Petrum de Walenburch.* Paris. 1667. Liber satyricus, saepius editus, et prorsus anti-catholicus.

2043. **Kortholt** *Apologia pro Valeriano Confessore, adversus Capucinum Salisburgensem.* Kilonii. 1667.

MDCCCXXXII. **Walenburgici fratres** *tractatus generales de Controversiis fidei.* Colon. 1669. Postremum opus fratrum horum eruditione theologica inclytorum, comprehendens in duobus voluminibus permultas eorumdem lucubrationes diversis temporibus exaratas.

Keddii controversia.

Auctore celebri *Keddio,* adhuc priore decennio, quippe a. 1657. fatis functo, pauca, quae ad longam controversiam spectant scripta, sequenti se excepere ordine:

2044. **Ioan. Botsaccus** *Grundfeste des Evangelischen Glaubens, wider Iod. Kedd.* Danzig. 1663.

2045. **Andr. Kunadus** *Constantinus Magnus Evangelicus Romano-Catholico Iodoci Keddii Iesuitae oppositus.* Vittebergae. 1666.

2046. **Melch. Zeidler** *Keddius refutatus.* Regiomonti. 1686.

Norberti Caillioccii (Caillieu) Ord. Praem. controversia cum Ioan. Launoio.

Occasionem controversiae praebuit opus *Ioannis Launoii* contra privilegia *exemtionis* Ordinis Praemonstratensis a iurisdictione Eppali exaratum. Operi huic opposuit *Caillieu:*

MDCCCXXXIII. **Caillioccius** *responsio ad inquisitionem*

Ioan. Launoii Parisiensis Theologi in privilegia Praemonstratensis Ordinis. Paris. 1661.

MDCCCXXXIV. Idem, *Apologia responsionis.* 1662.

2047. **Launoius** *Censura responsionis, qua Fr. Norbertus Caillioccius sese mendaciis atque erroribus novis irretivit.* Paris. 1663.

MDCCCXXXV. Resumsit hanc controversiam Seculo 18. **Georgius** Abbas Praem. edita *Dissertatione antiapologetica in Ioannis Launoii apologiam, qua invicte demonstratur privilegium totalis exemtionis Ordini Praem. esse coaevum.* Aug. Vind. 1771.

Decennium VIII. a. 1670—1679.

2048. **Mich. Siricius** *idolum Papale ex ipsa Papatus praxi et antiquis monumentis per aliquot capita solide demonstratum.* Gissae. 1670.

2049. **Larroquanus** *dissertatio duplex: 1. de Photino haeretico eiusque multiplici damnatione. 2. de Liberio Pont. Romano.* Genevae. 1670. Pro lapsu Liberii PP.

2050. **Dorotheus Ascianus** *Montes pietatis Romanenses historice, canonice, theologice detecti. Praemittitur iustus tractatus de nervis rerum gerendarum Rom. Ecclesiae. Subiungitur biga Scriptorum pontificiorum Nicolai Bariani Aug. montes impietatis, et Michaelis Papafavae decisio contra montes pietatis.* Lipsiae. 1670.

2051. **Steinberg** *anatome Papismi, foeditatem et novitatem eiusdem renudans et refutans.* 1670.

2052. **Nic. Ioan. Elffring** *Papa Utopicus.* Kiloni. 1670.

2053. **Kortholt** *funus Ecclesiae Romanae in Clemente IX PP. defunctae.* Kiloni. 1670.

2054. **Ioan. Ad. Scherzer** *de Luthero primo Reformatore.* Lips. 1670.

2055. **Nic. Nifanius** *ostensio historico-theologica, quod Carolus M. in plurimis fidei articulis non fuerit Papista.* Francof. 1670.

2056. **I. Fried. Mayer** *de titulo Pontificis Romani ‚Servi Servorum' schediasma historicum.* Lips. 1671.

2057. Idem, *de mendaciis duobus Pontificis.* 1671.

2058. **Ioan. Launoius** *dissertationis de recta Nicaeni Canonis VI intelligentia propugnatio.* Paris. 1671.

2059. Idem, *Remarques sur la dissertation, ou l' on montre en quel temps et pour quelles raisons l' Eglise universelle consentit a recevoir le baptesme des heretiques.* Paris. 1671.

2060. **I. Diecmann** *de vocis ‚Papae' aetatibus dissertationes duae.* Viteb. 1671.

2061. **I. Zach. Mörlin,** *podolatriam Pontificis Romani publico eruditorum examini sistit.* Viteb. 1671.

2062. **Törster** *päbstlicher Svetonius, — bis auf Clemens X.* Nova editio operis priore decennio memorati, nonnihil aucta. 1671.

2063. **Georg. Moebius** *de divino Reformationis ardentibus plurimorum votis olim sub Papatu desideratae beneficio condigne aestimando.* Lips. 1671.

2064. *Hét fejü és tíz szarvú bestián ülő Babylon.* 1671.

2065. **Ioan. Wolffius** *lectiones memorabiles et reconditae.* Francof. 1671. Totum opus in duos vastos divisum tomos, continet quaecunque in ignominiam Rom. Sedis excogitare licet: altero tomo autem tractatum inseruit sub titulo: ‚Christiani tutiores sub Turca, quam Pontifice.'

2066. **Georg. Mylius** *Papstpredigten.* Frankf. 1671.

2067. **Lud. Molinaeus** *Iugulum Causae, seu nova et expeditissima ratio, per quam Papa, eius imperium, totusque Missae, Religionis, et Ecclesiae Romanae apparatus una ruina concidere debent. Iuxta exemplar Londinense.* 1671.

2068. *L' Ambasciata di Romolo a Romani, nella quale vi sono annessi tutti Trattati, Negotiati, Satire, Pasquinate etc. durante la Sede vacante, comminciando dal giorno della morte di Clemente IX, sino alla creatione di Clemente X, con la vita, processo e sentenza di Fr. Borri Milanese, et un Discorso sopra la Precedenza tra Francia e Spagna.* Bruselles. 1671.

Andr. Wigandi antea Iesuitae apostasia a fide ac religione plura post se traxit scripta:

2069. **Wigand** *Widerrufspredigt, darin seines von dem Papstthum Abfalles, und aus dem Jesuitenorden Austritts Motiva kundgemacht.* Jena. 1671.

MDCCCXXXVI. *Widerlegung der Widerrufspredigt.* Mainz. 1671.

MDCCCXXXVII. *Comparatio inter Iac. Reihingum, et Andr. Wigandum, Ex-Iesuitas.* 1671.

2070. *Der Jesuiten klägliches Sehnen und Verlangen, den Fussstapfen Herrn A. Wigand nachzufolgen : von einem ihres Ordens wehmüthig entworfen, und von einem Evangelischen durch sonderbare Schickung an den Tag gebracht.* 1671.

MDCCCXXXVIII. **Landgrafen Ernst zu Hessen** *Bedenken über den Abtritt des gewesenen Jesuiters Andr. Wigand.* 1671.

2071. **Wigand** *Apologia wider der Jesuiter Schmach-Widerlegung, wie auch Landg. Ernst zu Hessen Bedenken.* Jena. 1672.

MDCCCXXXIX. *Des fürstl. Hessen-Reinpfälzischen Secretarii gründliche Widerlegung des zweiten Theils der sogenannten Wigand'schen Apologia.* 1672.

2072. **I. Frid. Mayer** *dissertatio Anti-Grotiana, num dogma Papistarum sit : Pontificem Romanum esse Deum? scripta ad Nicolaum a Gersdorff.* Lips. 1672.

2073. *Neuentlarvtes Rom, d. i. offenherzigdeutsche Entdeckung, wie es in besagter Stadt, und dem ganzen Römischen Kirchenstaat hergehet.* 1672.

2074. **Iustus Zacharias Tollenius** *exercitatio academica de Papa et Papatu Romano.* Helmst. 1672.

2075. **I. Launoy** *Examen du livre de M. David touchant le Concile plenier.* Paris. 1672.

2076. **Ioan. Pridiaux** Oxoniensis Professor, tum Eppus Wigorniensis, *Operum Theol. Lect. 22 de auctoritate Ecclesiae.* Tiguri. 1672.

2077. *Neuentlarvtes Rom, d. i. offenherzige deutsche Entdeckung, wie es in besagter Stadt und im ganzen Kirchenstaat hergeht; in dem gerichtlich durchsuchten Leben Alexandri VII auf eine anmuthige Art vorgestellt.* 1672.

2078. **Scherzerus** *de Iohannea visione Apoc. XIV. 6—8.* Lipsiae. 1672. Angelum illic memoratum ipsum esse Lutherum Papatus reformatorem contendit.

2079. **I. Christoph. Wagenseil** *de Pontificis Romani electione.* Gerae. 1672.

2080. **Roman Forgerius** *or a true account of false records, discovering the impostures, and counterfeit antiquities of the Church of Rome.* Lond. 1673.

2081. *De tribus in Gallia religionibus, pontificia, lutherana, et reformata liber.* 1673. Plura continet opuscula contra Ecclesiam Cath. et Rom. Pontificem, gallice primum vulgata, tum latine reddita.

2082. *A reasonable discours, schewing the necessity of maintaining the established religion in opposition to popery.* London. 1673.

2083. *Fraudes Romanae quoad Concilia.* 1673.

2084. **Urlaub** apostata O. Cisterc. *ungegründetes Pabstthum.* Jena. 1673. Est sermo occasione apostasiae dictus.

2085. **Strauch** *dissertatio de Annatis.* Ienae. 1673.

2086. **Seb. Schmidt** *Des an der Lehre und Kirche Augsb. Conf. verübten Unrechts überzeugtes Papstthum.* Strassb. 1673.

2087. *Engellands Indepedency upon the Papal Power.* 1674.

2088. *Itinerario della Corte di Roma, o Teatro della Sede Apostolica.* 1674.

2089. **Ioan. Praetorius** *Antichristus per gematriam detectus, ad ductum Apoc. 13, 18.* — 1674. Auctor scribit hebraice ‚Papa Romanus,' singulisque literis subiicit numerum ipsis assignatum, qui omnes collecti faciunt 666 ceu numerum bestiae in Apocalypsi designatum.

2090. *Precipitii della Sede Apostolica, overo la Corte di Roma persequitata e persequitante.* 1674.

2091. **Varenius** *antipapismus orthodoxus in praecipuis christianae religionis articulis.* Rostochii. 1674.

2092. **Löscher** *tractatus de latrociniis pontificiorum in concilia, canones, patres, et alios scriptores publicos commissis.* Martisbergae. 1674.

2093. **Reck** *l' Unite de la creance de l' Eglise Romaine.* Hannover. 1674.

2094. **Ioan. Launoius** *veneranda Romanae Ecclesiae circa Simoniam traditio.* Paris. 1675.

2095. **I. Frid. Mayer** *utrum Pontifex Romanus summam potestatem habeat convocandi Concilia?* Vittebergae. 1675.

2096. **Paulus Colomesius** *Rome protestante, ou temoig-*

nages de plusieurs catholiques romains en faveur de la creance et de la pratique des protestans. London. 1675.

2097. **Mich. Michonius** *epistola de decessione ab Ecclesia Romana.* Ultraiecti. 1675.

2098. **Mori** *mysterium iniquitatis.* Londini. 1675.

2099. 2100. **Ferrante Pallavicino** *l' anima divisa in sei vigilie.* 1675. Est satyra contra Sedem Romanam, quae paulo post germanice vulgata fuit : *Roma denudata, oder entblösstes Rom, d. i. des Geistes F. Pallavicini redende Nachtwachen.* 1680.

2101. **Daniel Klesch** Hungarus Igloviensis, *prodialogismus gamico-mysticus, geistlich-hochzeitliches Vorgespräch zwischen Seelenbräutigam Christo Iesu und Braut, d. i. die reine christgläubige Kirche.* Halle. 1676.

2102. **Schmidt** *Petrus niemal Papst, oder Beweis, dass Petrus nie ein solcher Papst gewesen, wie der Römische Papst sein will.* 1676.

2103. **Seobaldus Fabrici** *de unitate Ecclesiae Britannicae meditationes sacrae.* Oxonii. 1676. Contra unitatem Romanam.

2104. **Scherzerus** *Bibliotheca pontificia seu Papismus vapulans ex ipsorum pontificiorum scriptis detectus.* Lips. 1676.

2105. *Apologia pro Ioanne Gersonio, pro suprema Ecclesiae et Conc. Generalis auctoritate.* — Lugduni Batav. 1676.

2106. **Nic. Hunnius** *Abfall der römischen Kirche von der alten apostolischen und wahrhaftigen christlichen Reinigkeit der heilsamen Glaubenslehre, Gottesdienst, und Religion. Aus dem Lateinischen cura Valentini Alberti.* Lüneburg. 1676. Latinum opus prodivit a. 1632.

2107. **Ioan. Dallaeus** *apologia pro ecclesiis reformatis, in qua demonstratur, eas falso et inique schismatis idcirco accusari, quod a Papae Romani communione secesserint.* Genevae. 1676.

2108. **Kühnens** *discretus catholicus autocatacritus, d. i. der so wenig wahrhafte als sincere gegen das Pabstthum anders gesinnte, aus seinen Schriften convincirte Diskret-Katholische.* 1677.

2109. *Romae animale exemplum, oder römisches Contrafait in apocaliptischen Figuren und Erklärungsgesprächen vorgestellt.* 1677. Liber publice combustus.

2110. *La Ruine du Papat et de la Simonie de Rome, avec une lettre circulaire, adressee aux Peres, dont les filles desertent leur maisons et la religion pour se rendre Nonnains.* 1677.

2111. **Isaac Barrow** *a Treatise on the Pope's Supremacy. To which is added a Discourse concerning the Unity of the Church.* 1677.

2112. *Der endlich in der Schrift gefundene päbstische Stuhl, d. i. schriftmässiger und gründlicher Unterricht in XI Argumenta abgefasst, wodurch die römisch-katholische Kirche, nachdem sie lang auf Petro beweglich gestanden, nunmehro auf Ioannem unbeweglich gestellt wird. Allen Römischkatholischen zum Trost und Freude, den reformirten und Lutheranern aber zum grossen Schrecken in einem Traum vorgestellt durch einen Liebhaber der rechtkatholischen Wahrheit.* Freystadt. 1677. Auctor sub hominis catholici persona primatum Petri impugnat, et fingit, S. Ursulam ipsi adparuisse ac patefecisse, non Petrum sed Ioannem fuisse primum Pontificem Romanum.

2113. *Il Vaticano langvente dopo la morte di Clemente X, con i remedy preparati da Pasquino e Marforio per guarirlo.* 1677.

2114. **Samuel Andreae** *disquisitio historica de successionibus Pontificum Romanorum secundum praenotationem Malachiae Hiberno adscriptam.* Marpurgi. 1677.

2115. **Fr. Potter** *interpretatio numeri 666 characteri Antichristi respondentis.* Amstelod. 1677.

2116. *Tractatus de potestate et Primatu Papae, annexus articulis Smalcaldicis, et Formulae Concordiae insertus.* Lips. 1677. Nova editio. In libro ipso monentur omnes, ut Papam deserant et execrentur.

2117. **Thom. Iames** *bellum Papale sive concordia discors Sixti V et Clementis VIII circa Hieronymianam editionem.* Londini. 1678. Nova editio.

2118. **Christ. Philippus Richter** *dissertatio de Pallio Eppali.* Ienae. 1678.

2119. **Ioan. Colner** *chronologia et syncrotema Papatus h. e. ex avitis ipsissimis pontificiis aliisque veridicis auctoribus solida demonstratio, quod hodierna Romana Ecclesia sit apostatica, nova et haerctica. Editio nova aucta.* Corbachii. 1678.

2120. **Ioan. van der Wayen** *oratio de Ecclesiae ex*

utroque Babele exitu et eorum inter se convenientia. Franequerae. 1678.

2121. **Henry Care** *a weckly Pacquet of Advice from Rome or the History of Popery.* London. 1678.

2122. **Lud. Maimbourg** primum S. I. dein inde egressus, *histoire du grand schisme d' Occident ou des Antipapes.* Paris. 1678. Indici prohibitorum libr. inserta.

2123. **Ant. Alb. Scotelius** *dissertatio historica de ludibriis Aulae Romanae.* Rintelii. 1678.

2124. **Dalix** Minister Carentonicus in Gallia, *dissertatio de Conciliorum quorumvis definitionibus in examen revocandis.* 1679. Contendit, Synodales definitiones, licet a Papa confirmatas, denuo in examen revocari posse. Refutatus a *Natali Alexandro.*

2125. **Lud. Hartmann** *unkatholisches Pabstthum.* Rosenberg. 1679.

2126. *Papists no catholicks and popery no christianity.* London. 1679.

2127. **Ioan. Hammerstede** *Vindiciae Reformatae Ecclesiae contra Romano-Pontificiam, speciatim contra anonymum quemdam Capucini excucullati antagonistam Lovaniensem.* Gorichemi. 1679.

2128. **Basilii Hyperetae** *(Samuel Pufendorf) historische und politische Beschreibung der geistlichen Monarchie des Stuhls zu Rom.* Hamburg. 1679.

2129. **Frid. Spanhemius** *dissertationum historici argumenti quaternio: 1. de temere credita Petri in urbem Romam profectione. 2. de aera conversionis Paulinae et annexis. 3. de apostolatu et apostolis. 4. de aequalitate veterum metropoleon cum Romana, seu de Can. VI C. Nic. I.* Lugd. Bat. 1679.

2130. **Ferrante Pallavicino** *il divorzio celeste cagionato dalle dissolutezze della sposa Romana et consacrato alla simplicita de scrupulosi Cristiani.* Geneve. 1679.

2131. *Popery, or the principles and positiones, aprouved by the Church of Rome.* Lond. 1679.

MDCCCXL. *Profetia veridica di tutti i Sommi Pontefici sia al fine del mondo: fatta da S. Malachia Arcivescovo Armacano.* Venetia. 1670.

MDCCCXLI. **Dominicus Marchesius** O. Praed. *Theologia bipartita in dogmaticam et moralem. Tom. I. De Supremo Legislatore et Capite Ecclesiae Rom. Pontifice.* 1670. Inest *Rocaberti* Bibliothecae. IX. 623.

MDCCCXLII. **Lud. Iac. a. S. Carolo,** Carmelita, *Bibliotheca Pontificia.* Ed. nova. 1670. Opus hoc ad an. 1643. commemoravimus.

MDCCCXLIII. **Octavius Worst** Capuc. in controversiis fidei eruditus, plura reliquit opera quorum maior pars ad controversiam Iansenisticam pertinet, ibique occurret: *Summum et infallibile orbis christiani in rebus fidei et morum decidendis tribunal: ex quo nihil unquam erroneum in fide et moribus definitum processit, nec procedet, nec procedere potest; a quo in praedicta materia appellare, etiam ad Concilium Generale legitime congregatum, non solum periculosum in fide, temerarium et scandalosum, sed haereticum quoque esse comprobatur; in quo nullus haereticus sedit, nec unquam sedebit.* 1670.

MDCCCXLIV. Idem, *Apologia sacra, in qua Summi Romani Pontificis iurisdictionis Primatus, sicut et illius infallibilis in controversiis fidei decidendis auctoritas ex solo sacro textu comprobatur.* 1670.

MDCCCXLV. **Augustinus Oldoinus** S. I. *necrologium Pontificum, ac pseudopontificum Romanorum cum notis.* Romae. 1671.

MDCCCXLVI. **Petrus Nicolius** Theologus Parisiensis, *Preiugez legitimes contre les Calvinistes.* Paris. 1671. Opusculum hoc multis scriptis decennio sequente occasionem praebuit; hoc decennio unicus descendit in arenam contra auctorem:

2132. **Ioan. Claudius** Minister Reformatus, *la defense de la Reformation contre le livre intitule: Preiugez* etc. Rothomagi. 1673.

MDCCCXLVII. **Amideus Chirolus de Raconisio,** O. Serv. BMV. *Lumina fidei divinae, quibus Christiani ducuntur in cognitionem veritatis.* Lugd. 1671. Primatum insigniter commonstrat, eiusque ius, res fide divina credendas proponendi. Extat in *Rocaberti* Bibl. III. 327.

MDCCCXLVIII. **Franc. Wissmann** S. I. *Cephalica pro Acephalis, i. e. probata capitis medicina, seu demonstratio*

brevis in tres conciones tributa de apposito Capite visibilis Ecclesiae Christi in terris. Viennae. 1671.

MDCCCXLIX. **Leibnitzii** celebris Protestantium Eruditi, *Systema Theologicum* a. 1671. vel certe paulo post concinnatum, ac frequenter recusum, necessitatem Primatus in Ecclesia aperte enunciat.

MDCCCL. **Aegidius Estrix** S. I. *diatriba theologica de Sapientia Dei benefica optimi mundi architecta et gubernatrice optima; de Sapientia Dei verace, Ecclesiae in mundo militantis moderatrice et magistra; sive manuductio ad fidem divinam pervestigandam, confirmandam, expoliendam, asserta potissimum auctoritate Romani Pontificis, eaque nulli obnoxia errori, etiam in quaestione facti vulgo dicta.* Antwerpiae. 1672. Mox post vulgatum hunc librum prodiit:

MDCCCLI. **Petri Van Buscum** Canon. Gandavensis, *Instructio ad tyronem theologum de methodo theologica, octo regulis perstricta; iuncta Vindiciis.* Gandavi. 1672. Auctor impugnabat ea, quae doctus Iesuita *Estrix* pro auctoritate infallibili Rom. Pontificis protulerat. Respondit protinus Iesuita:

MDCCCLII. **Estrix** *Apologia pro Summis Pontificibus Romanis, Gen. Conciliis, et Ecclesia Catholica, contra Petri Van Buscum Instructionem* etc. Antwerpiae. 1672. Nondum tamen ad silentium redigi se passus Canonicus Gandavensis, sequens edidit opusculum:

MDCCCLIII. **Petr. Van Buscum** *defensio adversus ea, quae P. Aeg. Estrix in libro a se edito — apponit Instructioni ad tyronem theologum.* Gandavi. 1672. Novam opposuit apologiam.

MDCCCLIV. **Estrix** *Apologia — contra Petri Van Buscum — Instructionis defensionem.* Antwerp. 1672. Imo et sequente anno rem hanc pertractavit in libro:

MDCCCLV. Idem, *dilucidatio communis doctrinae theologorum de fide imperfecta quorumdam rudium hominum, nuper assertae diatriba theologica.* Antwerp. 1673.

MDCCCLVI. **Ioan. Fr. Hacki** S. I. *Scrutinium veritatis fidei, quo in prima parte XII theologicis discursibus inquiritur, an non universarum a Rom. Cath. Ecclesia atque inter sese dissidentium huius temporis religionum, ex uno omnium principio, quod scilicet solum Verbum Dei scriptum exclusa*

Cath. Ecclesiae auctoritate sit regula, norma, iudexque fidei, nullitas manifeste sequatur? In secunda vero parte veritas fidei solius Romanae Catholicae stabilitur. Olivae. 1672. Est nova editio libri, anno 1661 primum vulgati: ob quem sequente decennio Auctori controversia enata fuit.

MDCCCLVII. **Laelius Iordanus** *de causis maioribus Epporum et rerum capitalium ad Papam deferendis et Romanae Sedis origine atque auctoritate.* Venet. 1672. Continetur in *Rocaberti* Bibl. XV. 142.

MDCCCLVIII. **Anton. Eringtonus** Anglus, *Missionarium, seu opusculum practicum pro fide propaganda et conservanda, in quo vera Christi Ecclesia per legitimi Pontificis Primatum ostenditur, et Pontificis Primatus ab adversariis agnoscitur.* Romae. 1672.

MDCCCLIX. **Eduardus Worsleius** S. I. *Reason and Religion: or the certain rule of Faith, where the Infallibility of the Roman Catholick Church is asserted against Atheists, Heathens, Jewes, Turks, and all Sectaries; with a refutation of M. Stillingfleet's many gross errors.* Antwerp. 1672. Cum *Stillingfleetus* ultro scriberet:

2133. **Stillingfleet** *a second discourse in Vindication of the Protestant Grounds of Faith, against the pretence of Infallibility in the Roman Church, in Answer to E. W.* London. 1673. respondit *Worsleius:*

MDCCCLX. **Worsley** *the Infallibility of the Roman Cath. Church, and her Miracles defended against Dr. Stillingfleet's Cavils.* Antwerp. 1674.

MDCCCLXI. **Magius** *disquisitiones historicae de Pauli IV inculpata vita.* Neapoli. 1672.

MDCCCLXII. **Petrus Gaultruchius** S. I. *Histoire sainte avec l' explication des points controverses de la Religion chretienne.* Caen. 1672. Tomus tertius et quartus operis continet historiam Summorum Pontificum.

MDCCCLXIII. *L' Histoire de la vie des Papes, recueillie des auteurs anciens et modernes, augmentee de la prophetie de S. Malachie.* Lyon. 1672.

MDCCCLXIV. *Perpetua lux et visibilitas Ecclesiae Dei opposita tenebris invisibilitatis Ecclesiae Lutheri.* Colon. 1673.

MDCCCLXV. **Gaultruche** S. I. *scopuli novorum dogmatum,*

seu synopsis propositionum, quas damnarunt Summi Pontifices, adversus novorum temporum novatores. Cadomi. 1673.

MDCCCLXVI. **Dietericus Rondeck**, primo Lutheranus, dein ad sinum Ecclesiae matris reversus, *Civitas supra montem posita, et lucerna supra candelabrum collocata omnibus civitatem coelestem intrare volentibus, et lumen aeternae claritatis mediante vera fide affectantibus proposita, discursu plano et facili, de Ecclesiae et fidei unitate retinenda, ideoque omnibus sub periculo damnationis aeternae indaganda una vera Ecclesia.* Hannoverae. 1673. Decem articulis complectitur doctrinas controversas, et praerogativas unius ac solius verae Romanae Ecclesiae.

MDCCCLXVII. **Fernandez Minnano** Hispanus, *Basis Pontificiae iurisdictionis et potestatis supremae, sive de eiusdem origine, fundamentis et successiva continuatione.* Matriti. 1674.

MDCCCLXVIII. **I. de Leotard** *Rome triomphante, ou la Medisance des Religionnaires convaincue.* Beziers. 1674.

MDCCCLXIX. **Nicol. Schatten** S. I. *Carolus M. Romanorum Imperator et Francorum Rex, Romano-Catholicus libris IV explicatus et vindicatus adversus Chr. Nifanium Lutheranum Bilfeldiae Praedicantem et Superintendentem, ceterosque horum temporum heterodoxos. Accessit Labyrinthus Praedicantum, oppositus libello eiusdem Nifanii de veritate Lutheranae Ecclesiae.* Neuhusii. 1674. *Nifanius,* cuius primum opus iam suo loco recensuimus, respondit :

2134. **Nifanius** *Carolus M. veritatis evangelicae confessor denuo exhibitus, atque ab impugnationibus Nicolai Schatten S. I. vindicatus.* Francof. 1679.

MDCCCLXX. **Christianus Lupus** *Tertulliani liber de praescriptionibus contra haereticos, scholiis et notis illustratus.* 1675. Prodivit ceu tomus IX. Opp. Venetiis 1727. studio Thomae Philippini Ravennatensis O. S. Aug. editorum. Insigniter disserit Lupus in mentionato libro de Primatu.

MDCCCLXXI. **Barthol. Mastrius a Meldula** O. Min. *quaestiones de Summo Pontifice,* insertae operi theologico ad mentem Scoti Venetiis 1675. vulgato.

MDCCCLXXII. **Vincentius Ferre** O. Praed. Hispanus, in *tractatu de fide.* 1675. evolvit quaestiones de Supremo Ecclesiae Capite, de infallibilitate eiusdem in definiendis rebus fidei,

morum, canonis. SS. et approbatione Religiosorum, item de electione Summi Pontificis, eiusque supra Concilia potestate.

MDCCCLXXIII. MDCCCLXXIV. **Henschenius** et **Papebrochius** S. I. in *Bollandianis Actis Sanctorum* Tomo I Aprilis. Antwerp. 1675 : *Diatriba praeliminaris in catalogos veteres Rom. Pontificum ex antiquissimis Cod. Mss. acceptos.* Porro Tomo III Aprilis: **Papebrochius** *de lapsu Marcellini PP.* contendit contra *Lupum :* lapsum omnino evenisse, sed poenitentia elutum, nec posse inter Donatistarum figmenta referri.

MDCCCXXLV. **Nicol. Steno** Eppus Titopolitanus, *epistola ad virum eruditum, cum quo in unitate S. Rom. Ecclesiae aeternam amicitiam inire desiderat, de methodo convincendi acatholicum, iuxta Chrysostomi homil. 33.* Florentiae. 1675.

MDCCCLXXVI. MDCCCLXXVII. **Ignat. Brunus** (Brown) S. I. *the Unerring and Unerrable Church, in reply to a sermon of Andreu Sall.* Dublin. 1675. Idem argumentum pertractavit in libro : *An unerrable Church or none.* 1678.

MDCCCLXXVIII. **Emanuel Alvarez Pegas** *de competentiis inter Eppos et Nuntium Apostolicum.* Lugd. 1675.

MDCCCLXXIX. **Christoph. Ott** S. I. *Roma gloriosa, oder das glorwürdige Rom in seinen 244 Päbsten, d. i. Römische Päbste, — deren allerhart angefochtene Ehre und Ruhm — verfochten wird wider die grausamen, durchaus ungegründeten vielfältigen Schmachreden ihrer Feinde, die aus diesen wahrhaften Statthaltern Christi lauter Antichristen vergebens, ganz lächerlich und ungeschickt machen wollen* etc. Insbruck. 1676.

MDCCCLXXX. **Nic. Angelini** *discorso curiosissimo intorno alla mutazione dei nomi dei Papi nella loro creazione.* Venezia. 1676.

MDCCCLXXXI. **Alb. Burg** *methodus facilis veram Ecclesiam lumine rationis inveniendi, proposita a quodam Calvinista seu Reformato, per Dei misericordiam infinitam in gremio S. matris Ecclesiae Cath. Ap. Rom. reducto.* Venet. 1676.

MDCCCLXXXII. **Aug. Oldoinus** S. I. *Athenaeum Romanum, in quo Summorum Pontificum ac pseudopontificum, nec non S. R. E. Cardinalium et pseudocardinalium scripta publice exponuntur.* Perusiae. 1676.

MDCCCLXXXIII — MDCCCCI. **Natalis Alexander** ce-

lebris Historicus, cuius *Historia Ecclesiastica* inde ab a. 1676. Parisiis edi coepta fuit, multas inseruit huic operi suo dissertationes de Primatu potestateque Romani Pontificis tractantes, eruditione plenas: nominatim

1. Diss. IV in Sec. I: *de S. Petri, et Rom. Pont. Primatu;*

2. Diss. XIII in Sec. I: *de sessione S. Petri Romae;*

3. Diss. *de Zephirini R. P. fide*, illum nec errorem Montani propugnasse, nec ullatenus ei favisse;

4. Diss. XX in Sec. III: *de lapsu Marcellini Papae;* hunc una cum Synodo Sinuessana, commentitium esse;

5. Diss. XI in Sec. IV: *de C. Nicaeni Convocatione;*

6. Diss. XII in Sec. IV: *de praesidio in C. Nicaeno;*

7. Diss. XX in Sec. IV: *de sensu VI Canonis Nicaeni;* quem de Patriarchico iure agere, et Primatum haud destruere ait;

8. Diss. XXII. in Sec. IV: *de S. Athanasii ad Iulium R. P. confugio;*

9. Diss. XXVIII in Sec. IV: *de iure appellandi ad Sedem Romanam:*

10. Diss. XXXII in Sec. IV: *de Liberii, Osiique lapsu;* quem haud probari ostendit;

11. Diss. XXXVIII in Sec. IV: *de Canone 3 Concilii CPni Oecumenici;*

12. Diss. II in Sec. VII: *de Honorii I Papae damnatione in VI Synodo Oecumenica;* Papam magis qua fautorem haeresis, quam haereticum damnatum fuisse;

13. Diss. XVI in Sec. IX et X: *de exauctoratione Ioannis XII in Syn. Romana a. 962;* iudicium fuisse illegitimum, cum Sedis Ap. Praesules uni Dei arbitrio reserventur iudicandi;

14. Diss. II in Sec. XI et XII: *de dissidio, quod Gregorium VII cum Henrico IV Imperatore commisit;* Gregorium VII contra doctrinam Patrum et Verbum Dei tribuisse sibi ius exauctorandorum Regum, nulliusve ponderis esse momenta rationum, quibus ius illud Pontifex in epistola ad Hermannum Metensem probare nititur;

15. Diss. III in Sec. XI et XII: *de Gregorii VII dictatu;* hunc suppositum fuisse Gregorio asserit;

16. Diss. XII in Sec. XIII et XIV; *an solius sedis Ap. sit, declarare, damnare, et reprobare in rebus fidei?* negative re-

spondet, responsumque huiuscemodi in Comitiis quoque Facultatis Th. Parisiensis a. 1683. edidit;

17. Diss. IV in Sec. XV et XVI: *de auctoritate et sensu decretorum Sessionis IV et V C. Constantiensis*; horum decretorum vigorem propugnat;

18. Diss. VIII in Sec. XV et XVI: *de Conciliis Senensi ac Basileensi;* pro superioritate Conciliorum supra Papam, ab iis ipsis propugnata, qui Eugenii Papae depositionem in C. Basileensi improbarunt;

19. Diss. IX. in Sec. XV et XVI: *de Annatis;* refellit *Ioannem Launoium*, qui in libro ‚veneranda Rom. Ecclesiae circa simoniam traditio' easdem impugnabat, docetque, annatas solvere pium, exigere autem nec simoniacum esse nec iniustum. Utut autem Natalis Alexander in suis dissertationibus auctoritatem Romani Pontificis relate ad Concilia et Eppos labefactare nitatur, librique ipsius Romae damnati extiterint: negari tamen non potest, auctorem hunc sibi non satis constitisse; nam in operibus suis, quae multa vulgavit, talia profert, quae pro suprema Sedis Romanae potestate propugnanda valent, quaeve omnes eas restrictiones auctoritatis pontificiae, quas in dissertationibus praeviis proposuit, — insigniter elidunt. Tomo IV opp. scribit: ‚Romani Pontificis auctoritatem divino iure et immediate a Christo institutam et acceptam propugno, et cuius est, universalis Ecclesiae periculis subvenire; — Romanus Pontifex summam habet et ordinariam in Ecclesia universa potestatem; — Pastorum omnium unus est Pastor.' — Tom. IX: ‚Concilia semper necessaria non esse censeo, et Romanum Pontificem etiam extra Concilia et sine Conciliis summum iure divino controversiarum fidei iudicem esse profiteor et propugno, eiusque iudicio ut omnium christianorum Patris ac Doctoris, Catholicos omnes subesse et humiliter parere debere.' — Tom. XVI: ‚De necessitate salutis existit, omnes Christi fideles Romano Pontifici subesse.' — Epporum his de rebus (controv. fidei) iudicium a Romano Pontifice confirmari debere, sive in Conciliis etiam generalibus, sive extra concilia in suis dioecesibus controversias fidei iudicaverint, iudicari quidem eas ab ipsis, sed non finiri, nisi Sedis Apost. iudicio confirmata sint illorum decreta etc.'

MDCCCCII. **Math. a Corona** Carmelita, *de Ecclesia Ro-*

mana, eius Primatu, auctoritate etc. 1676. ss. 12 voluminibus tractavit de his et analogis materiis.

MDCCCCIII. **Franc. Macedo** *schema illustre et genuinum S. Congregationis S. Officii Romani cum elogiis Principum Cardinalium, et Corollario de infallibili auctoritate Summi Pontificis in mysteriis fidei decidendis.* Patavii. 1676.

MDCCCCIV. **Alphonsi Ciacconii** *vitae et res gestae Pontificum Romanorum et Cardinalium ab initio nascentis Ecclesiae ad Clementem IX, ex recognitione Aug. Oldoini.* Romae. 1677.

MDCCCCV. MDCCCCVI. **Eustachius de S. Rosario** *S. Augustinus Romano-Catholicae fidei confessor et defensor: seu orthodoxa fides, quam Romana hodiedum tenet semperque tenuit Ecclesia.* Aug. Vind. 1676. Et germanice : *S. Augustinus der Römischen Kirche Bekenner.* Aug. 1677. Contra sectarios, Augustinum inter oppugnatores Romani Primatus recensentes.

MDCCCCVII. **Marcus Schönman** S. I. *katholisches Zeughaus mit allerhand Wehr und Waffen, wider alle innerhalb 150 Jahren im Röm. Reich entstandene Glaubensneuerungen, aus göttlicher Schrift, allg. Conciliis, und heil. Vätern Zeugnissen wohl versehen. Erster Theil begreift 12 Hauptfragen, vorhin ausgegangen unter dem Titel: ‚Columna Ecclesiae inconcussa.'* Erfurt. 1677. Contra opus hoc consurrexere Protestantes :

2135. **Casp. Sagittarius** *Sendschreiben an M. Schönmann, über das also genannte Katholische Zeughaus.* Gotha. 1677.

2136. Idem, *dissertatio inauguralis de natalitiis martyrum. Cum appendice praefationi Armamentarii catholici ‚Schönmanni' opposita.* Ienae. 1678.

2137. Idem, *treuherzige Vermahnung und wohlgegründete Warnung an P. ‚Schönmann' S. I. Priester in Erfurt, etwas tüchtiges zu schreiben, hingegen von der ungeschickten mündlichen Widerlegung der evangelischen Schriften, und Lästerung der evang. Religion und deren Lehrer abzustehen.* Jena. 1678.

2138. **I. S. Schernhauer** *Päbstische Irrsäule wider den Jesuiten Schönman.* Wittenb. 1678.

2139. **I. Frid. Meyer** *Vindiciae Lutheri apocalyptici contra Schönmannum.* Lips. 1678.

2140. **Sagittarius** *ausgelecrtes und entwerthetes Katho-*

lisches Zeughaus, d. i. gründliche Vertheidigung der Lehre und Lebens Lutheri wider ‚P. M. Schönmann's' unüberwindliches kath. Zeughaus. Jena. 1679.

MDCCCCVIII. **Iulius Lucenti** *Italia Sacra Ferdinandi Ughellii in epitomen redacta, et aucta, — adiectis Summorum Pontificum vitis per ea potissimum gesta deductis, quae ab Apostolorum Principe Petro usque ad Innocentium XI, sacrum Romanum orthodoxum oecumenicum Primatum contra novatores comprobant.* Romae. 1677.

MDCCCCIX. **Math. a Corona** *tractatus de potestate ac dignitate S. R. E. Cardinalium, Nuntiorum, Legatorum Apostolicorum.* Leodii. 1677.

MDCCCCX. **Leibnitzius** iam superius laudatus, in opere: *De iure suprematus Principum imperii.* 1677. pariter, ac in ‚Systemate Theologico' divinam primatus institutionem confitetur.

MDCCCCXI. **Nic. Steno** Eppus Titopolitanus, *scrutinium Reformatorum, ostendens reformatores morum fuisse a Deo, reformatores autem fidei et doctrinae non fuisse.* Florentiae. 1677.

MDCCCCXII. **Adamus Burghaber** S. I. *Theologia polemica, in qua doctrinae catholicorum doctorum asseruntur, defenduntur, et errores haereticorum huius temporis proponuntur ac refelluntur.* Friburgi Helv. 1678.

MDCCCCXIII. **Emanuel Schelstrate** *antiquitas illustrata circa Concilia generalia et provincialia, decreta et gesta Pontificum, et praecipua totius Historiae Eccl. capita; ubi exponuntur selectiora hodierno tempore tam in Galliis, quam aliis orbis catholici regionibus circa antiquitatem eccles. controversa, ac corriguntur errores quamplurimi, qui infelici nostro seculo ut venena serpunt, et incautos ubique inficiunt.* Antwerp. 1678.

MDCCCCXIV. Idem, *Ecclesia Africana sub Primate Carthaginensi—, opus continens dissertationes quatuor: in quarum prima agitur de exordio Ecclesiae Africanae, — in secunda de fide et ritibus Ecclesiae Africanae uti a Romana mutuatis, ita et eidem consonis, in tertia de Conciliis Africae, in quarta de successione Epporum Carth.* etc. Antwerp. 1679. Tam in

priore quam praesente eruditissimi auctoris opere auctoritas Romanae Sedis egregie evolvitur.

MDCCCCXV. **Claudius du Molinet** *historia Summorum Pontificum a Martino V ad Innocentium X. per eorum numismata.* Paris. 1679.

MDCCCCXVI. **Gabriel Ivul** S. I. *relatio historica colloquii Cassoviensis de Iudice controversiarum fidei, praeside Gabr. Ivul S. I., respondente Stephano Renyes Varasdiensi, antea studioso calviniano, habiti cum ‚Elia Radivero' Rectore Bartfensi, et ‚Isaaco Zabanio' conrectore Eperiesiensi a. 1666. in iudicium Lutheri et Pontificis a confessore veritatis exhibita.* 1679.

MDCCCCXVII. **Ioan. Tamagnini** Venetus, *celebris historia Monothelitarum atque Honorii controversia scrutiniis octo comprehensa.* Paris. 1679. Opus posthumum: in quo probatur, Honorium a Synodo probabiliter quidem damnatum fuisse, sed epistolas eius demtis levioribus lapsibus, orthodoxas esse.

MDCCCCXVIII. **Carolus Felix de Matta** *novissimus de Sanctorum canonisatione tractatus.* Romae. 1679.

MDCCCCXIX. **Franc. Porterus** O. Min. *palinodia praetensae religionis reformatae, suam reformationem per propria principia reprobantis, ex eisdem principiis fatentis: solam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, eius proinde fidem esse eandem hodie sub Innocentio XI quae fuit olim sub D. Petro, exinde sub Innocentio I.* Romae. 1679.

MDCCCCXX. **Philo-Germanus** *(Georg. Winthers) Ephemerides, oder kurze Jahr- und Taggeschichten von Auf- und Untergang des Lutherischen ersten Evangelii, und des Melanchtonis Augsburgischer Confession.* Cöln. 1679. Liber satyricus.

Controversia Bellarmini.

2141. **Ioan. Cocceius** *contra Bellarmini controversias de Ecclesia et Babylone, de Antichristo, de potentia S. Scripturae etc.* Amstelod. 1675.

2142. **Georg. Dounamus** *Papa Antichristus, sive diatriba duabus partibus constans de Antichristo.* 1677.

2143. **I. Ad. Scherzerus** *Ioannis Hülsemanni vindiciae*

S. Scripturae etc. Accessere denuo animadversiones in Bellarminum de verbo Dei, et dissertatio de necessitate coniunctionis Evangelicorum cum Romano Papatu. Lipsiae. 1678.

Baronii controversia.

2144. **Georg. Grenius** *enneas animadversionum in loca Baronii.* Vitembergae. 1671.

2145. **Andr. Magendeus** (Magenel) *Anti-Baronius, seu animadversiones in Annales Card. Baronii, cum epitome lucubrationum criticarum Casauboni in Tomi I annos 34. quibus accesserunt quaedam ad Baronium animadversiones Davidis Blondelli.* Lugd. Bat. 1675.

2146. **Ioan. Henr. Ott** *examen perpetuum historico-theologicum in Annales Caes. Baronii.* Tiguri. 1676.

2147. **Christianus Kortholtus** *disquisitiones anti-Baronianae.* Kilonii. 1677.

Erbermanni, Valeriani, Walenburchii controversia.

2148. **Ioan. Musaeus** *tractatus de Ecclesia, quo duae eius antehac habitae disputationes, una de natura et definitione Ecclesiae, altera de eiusdem distinctione in universalem et particularem, uberius deducuntur. et ab adversariorum, cumprimis Viti Erbermanni, obiectionibus et exceptionibus vindicantur.* Ienae. 1671.

2149. **Frid. Ulricus Calixtus** *responsum maledicis Moguntinorum theologorum pro Rom. Pontificis infallibilitate, praeceptoque sub una, vindiciis oppositum. Editio nova locupletata, cura filii* (Georgii Calixti). Helmstadii. 1672. Prima editio de a. 1646. iam superius relata habetur.

MDCCCCXXI. **Erbermann** S. I. *Trophaea Romana S. Cath. Ecclesiae. quae Lutheranismi propugnatoribus Ienensibus Ioanni Musaeo, et Andreae Wigando eripuit erexitque.* Moguntiae. 1672. Dirigitur opus praesens tum contra *Musaei* tractatum de Ecclesia, tum contra *Wigandi* apostatae libellos superius commemoratos.

MDCCCCXXII. Idem, *Lutherische Schriftfolter, d. i. augenscheinlicher Beweis, dass zwar die Neuevangelischen insgemein,*

doch vornemlich die lutherisch-reinen Lehrer zu Jena ihre deutschglossirte Bibel nicht ihrem Versprechen gemäss dem eigentlichen Wortverstand nach erklärt, sondern gottlos, schmählich und ärgerlich traktirt haben, wie auch jüngsthin ihr Convertit ‚Andreas Wigand' in seinem Sermone revocatorio, und Apologia. Aus dem dritten Trophaeo — teutsch übersetzt. Mainz. 1672.

MDCCCCXXIII. Idem, *wahrhafte Widerlegung der ungegründeten Ursachen, die Andreas Wigand mit Unwahrheit, Schmähung und Aergerniss in seiner Verantwortungsschrift zum andernmal vorwendet, warum er nicht allein aus dem Orden, sondern auch von der kath. Religion abgetreten. ‚Vae homini illi, per quem scandalum venit.'* Mainz. 1672.

MDCCCCXXIV. Idem, *clara probatio, Ienenses Doctores, et Andream Wigandum apostatam perperam interpretari Biblia.* Herbipoli. 1672.

2150. **Georg. Calixtus** *responsum ad Moguntinorum Vindicias, cuius parte prima de studio concordiae ecclesiasticae, parte altera de infallibilitate Rom. Pontificis agitur.* Helmst. 1673.

2151. **Ioan. Guil. Baierus** *dissertationes Erbermanni dialogis oppositae.* 1673. Dirigitur adversus Erbermanni Trophaea Romana.

2152. **Christ. Kortholt** *Valerianus confessor, quo Ecclesiam Romanam hodiernam veram Christi ecclesiam non esse ex Valeriani Magni hypothesibus demonstratur, ab impugnatione Christ. Fabri, Gallosebustani, vindicatus.* Kilonii. 1673.

2153. **Gerhardus Titius** *tractatus de phrasibus, sive loquutionibus veterum Ecclesiae doctorum, quibus pro fucandis noritatibus suis Romano-Pontificiae Ecclesiae doctores hodie abutuntur.* Helmst. 1676. Contra Erbermannum.

2154. **Ioan. Sylvius** *Latinorum hodiernorum methodici, inter illos Fratres de Walenburch, correcti, seu fundamentorum crudelitatis Romanae concussio, et fundamentorum fidei catholicae seu reformatae defensio.* 1676.

MDCCCCXXV. **Theophilus Christianus** *in librum, qui inscribitur : Latinorum etc. considerationes omnibus veritatis amantibus propositae.* Antwerp. 1676.

Bossueti controversia.

Iacobi Benigni Bossueti Eppi Condomensis, viri inter Gallos celeberrimi, exiguae molis, sed gravissimi argumenti, libellus, expositionem doctrinae cath. continens, plura provocavit scripta controversa, tam hoc quam subsequis decenniis. Auctor eruditissimus longo cum Protestantibus usu atque experientia didicit, nil magis morari, quominus ipsi e tenebris haereticae doctrinae ad lucem catholicae veritatis emergant, quam quod dogmatum vice a catholicis foveri censeant commenta falsa ac putida: quare ad hoc tollendum repagulum nil aptius esse existimavit, quam si missis privatorum doctorum sententiis, aut quae obmoventur obiectionibus, genuinam omnium consensu acceptatam exponeret illorum dogmatum catholicorum notionem, quae Catholicos inter ac Protestantes in controversiam vocantur. Id praevio in libello praestare voluit, cuius prima lineamenta anno 1671 duxit, dum heroum fortissimus Turenne, Hugonottarum Gallicorum idolum, cervices suas svavissimo Ecclesiae iugo subiecerat. Initio pauca exemplaria iuris fecit publici sub titulo:

MDCCCCXXVI. *Exposition de la doctrine de l' Eglise Catholique sur les matieres de controverse.* Paris. 1671. Editioni praefixa est approbatio XI Praesulum Galliae. Capite penultimo agit Auctor ‚de S. Sedis Apostolicae et Eppatus auctoritate,' et sic se enunciat: „Cum Christus Ecclesiam suam unam esse voluerit et firmiter in unitate fundatam, Primatum beati Petri ad illam continendam coagmentandamque instituit. Quare eundem agnoscimus Primatum in Principis Apostolorum successoribus, quibus idcirco ea subiectio debetur, ea obedientia, quam sancta concilia, sanctique patres christiani ubique docuerunt. Ea porro, de quibus in scholis quaeri omnes norunt, licet in medium adferre Calviniani doctores non desinant ad conflandam illi potestati invidiam, hic commemorare nihil attinet, cum e fide catholica non sint. Sufficit agnoscere Caput, et Pastorem a Deo constitutum, ut gregem omnem in vias eius dirigat: quod libenter ii facient omnes, qui fraternae ecclesiasticaeque concordiae student. Equidem si fuissent unitatis studiosi novae huius reformationis auctores, nec eppale regimen antiquassent ab ipso Christo institutum, — nec cathedram beati Petri sprevissent, cuius auctoritas et fundamentum in Evangelio tam firmum ha-

beat, et in traditione tam manifestam tamque continuam omnibus seculis testificationem; imo servassent potius diligenter et Ep-patus auctoritatem, qua unitas in singulis Ecclesiis constat, et Sedis Petri Primatum, qui catholicae omnis unitatis commune vinculum est.“

Contra librum Bossueti scripserunt:

2155. **David Aug. Brueysius** *response au livre de M. de Condom, intitule : Exposition* etc. 1672.

2156. **De la Bastide** *reponse au livre* etc. 1672.

2157. **Noguier** *reponse* etc. 1672.

2158. **Anonymus**, *reflexions generales sur le livre de M. de Meaux, ci-devant Ev. de Condom, intitule : Exposition* etc. Brandenb. 1675.

Primae erant hae velitationes. Interea Bossuetus, librum suum limando, et censurae Sorbonae subiiciendo, siquidem quae-piam minus recte dicta deprehendisset, ea emendavit, sicque emendatam editionem iuris publici fecit a. 1679:

MDCCCCXXVII. *Exposition — avec un avertissement sur cette nouvelle edition.* Paris. 1679. In Monito causa agitur Bos-sueti adversus accusationem Reformatorum, quasi Bossuetus in recensione dogmatum a C. Tridentino discessisset. Novam edi-tionem continuo exceperunt Epporum approbationes, ipsiusve Papae Innocentii XI duplex Breve ad Auctorem: alterum de 4. Ian. 1679. alterum de 12. Iul. 1679. In utroque Summus Pontifex laudes tribuit Bossueto, quod ‚elucubraverit libellum de catholi-cae fidei expositione, pia, eleganti, sapientique ad haereticos in viam salutis reducendos oratione.‘ Quae novam hanc praeclari operis editionem sequebantur scripta controversa, ea ad sequens pertinent decennium.

Decennium IX. a. 1680—1689.

2159. **Unglenk** *Grund für Ungrund, d. i. gründliche Widerlegung des päbstischen Dialogi eines päbstischen Abge-fallenen, — handelnd von des Pabst's Primat, Monarchie, Rich-teramt etc.* Nürnberg. 1680.

2160. **Ioan. Wolfius** *disputatio theol. de potestate Pon-tificis Romani circa Concilia.* Wittenbergae. 1680.

2161. **Isaac Barrowius** *tractatus de suprema Pont. Rom. potestate in rebus ecclesiasticis. A Ioan. Tillotsono post auctoris obitum editus.* Londini. 1680.

2162. **Heidegger** *Carolus M. testis veritatis.* Tigurii. 1680. Exemplum *Nifanii* sequutus, ostendere nititur, Carolum M. fuisse reformatum.

2163. *Bestia apocalyptica septiceps et decicornis, sub Vae tertio revelata, atque ex ipsa Iesu Christi revelatione aliisque principiis certissimis cum universo ipsius exercitu demonstrata a servo Christi S. H. S. G.* 1680.

2164. *Apologie pour les protestans, ou l' auteur iustifie pleinement leur conduite et leur separation de la communion de Rome, et propose des moyens faciles et raisonnables pour une sainte et bienheureuse Union.* Amsterdam. 1680.

2165. **Iames Salgado** *Symbiosis Papae et diaboli ut et Cardinalis et Morionis. Appendix, in qua diabolicae Papae machinationes ulterius depinguntur* etc. Londini. 1681.

2166. **Th. Jekyll** *popery a great mistery of iniquity.* Lond. 1681.

2167. **Ant. Reiser** *Roma non gloriosa, oder das glorunwürdige Rom in historischer Prüfung der von Ott vorgestellten Lebensbeschreibung der römischen Bischöfe und Päbste.* Ulm. 1681.

2168. *Media certa et honesta pro conversione omnium haereticorum, nec non monita et consilia salutaria pro reformatione Ecclesiae.* Colon. 1681. Totus fere liber in oppugnando Primatu versatur, quem nec in S. Literis fundari, nec in Ecclesia primitiva viguisse, nec Ecclesiae conducere etc. persvasum it.

2169. **Simonville** *comparatio ceremoniarum Iudaicarum cum disciplina Ecclesiae.* Paris. 1681. Comparat Rom. Pontificem cum principe Synedrii: eique ius duntaxat suffragii cum ceteris Eppis commune tribuit, nullum Primatum.

2170. **De Saint Sulpice** *Abrege de l' origine et du progres du Papisme, conten. ses ceremonies, ses superstitions* etc. Leyde. 1682.

2171. **Ioan. Hammerstede** *triumphus Ecclesiae de Babylone, oppositus Calvinismi convicto ‚Thomae Leonardi.'* Lugd. Bat. 1683.

2172. *Kurzer und wahrhaftiger Bericht von der letzten*

Verfolgung der evang. Prediger in Ungarn. Aus dem Holländischen übersetzt. 1683. In hoc libello continentur ‚22 articuli Confessionis Romano-Catholicae in Hungaria Evangelicis publice praescriptae et propositae,' quorum plerique et anticatholici et blasphemi sunt: alioquin in odium ac invidiam Ecclesiae Cath. excogitati, et ab eo tempore frequentius recusi, ut subsequa literatura docebit. De Rom. Pontifice asseritur in dictis articulis: art. IV: ‚confitemur, quidquid Papa instituerit novi, sive intra sive extra Scripturam, — esse verum, divinum et salvificum, ideoque a laicis maioris aestimari debere Dei vivi praeceptis.' — Art. V: ‚Confitemur, Papam SS. ab omnibus honore divino honorari debere, maiori cum genuflexione, ipsi Christo debita.' — Art. XI: ‚Confitemur, Papam habere potestatem Scripturam immutandi pro voluntate augendi et minuendi sua.' — Opusculum, in quo haec Confessio prima vice vulgabatur, commemoratum legitur in: *Actis Historico-Ecclesiasticis.* T. XIII. Weimar. 1738.

2173. **I. Chr. Adami,** *quod osculum pedum Pontifici Romano fixum sit indecorum, dissertatione morali demonstrat.* Vittebergae. 1683.

2174. **Hannekenius** *paralysis fidei Papae.* Gissae. 1683. Maxime impugnat librum *Gregorii de Valentia* a. 1589. de analysi fidei cath. editum.

2175. **Wagenseil** *exercitatio de Rom. Pontificibus e Germanorum gente creatis.* Altorfii. 1683.

2176. **I. Ad. Scherzer** *de tubicinio quinto Apoc. IX. Papae atque Iesuitis vindicato.* Lips. 1683. Potestatem Papae usurpatam esse e dicto loco eruere satagit.

2177. **Ludov. le Blanc** *theses theologicae variis temporibus in Academia Sedanensi editae et ad disputandum propositae.* Londini. 1683. Pars maxima contra R. P.

2178. **Anton. Arnaldus,** a Iansenii partibus, *Praeiudicia legitima contra Calvinianos.* Ed. 3. Bruxellis. 1683. Utut Iansenista, in praesenti opere, per duos Galliae Praesules reviso ac approbato, egregie dissipat quaevis praeiudicia Reformatorum adversus Romanam Ecclesiam, ostendendo una, nullas ipsis suppetiisse reales causas, a dicta Ecclesia secessionem faciendi. Respondit Arnaldo:

2179. **Ioan. Claudius** Minister Parisiensis, *defensio Re-*

formationis adversus librum, cui titulus: Praeiudicia etc. Amstel. 1683.

2180. **Pasquini** et **Marforii** *curiosae interlocutiones super praesentem orbis christiani statum, publicatae in Romano Capitolio a. 1681. et latine ac gallice editae 1683.* Pasquillus.

2181. **Samuel Parker** ADiac. Cantuar. *relatio de regimine Christianae Ecclesiae seculis sex prioribus.* Lond. 1683.

2182. **Guil. Cave** Capell. Regius, *dissertatio de regimine veteris Ecclesiae.* Lond. 1683. Primatum a Suprematu distingvendo, illum ceu honorem non abiudicat Romano Pontifici, sed potestatem supremam negat.

2183. **Wilh. Momma** Hamburgensis, *de varia conditione et statu Ecclesiae Dei sub triplici oeconomia Patriarcharum, Vet. ac N. T.* Amstelod. 1683. Primatum tam in expositione loci Matth. XVI. 18. quam in Capite de regimine Ecclesiae oppugnat.

2184. **Daniel Francus** *disquisitio de Papistarum Indicibus librorum prohibitorum, cum Chr. Arnoldi epistola.* Lips. 1684.

2185. **Henr. Dodwellus** *dissertationes Cyprianicae.* Oxoniae. 1684. Auctor inter Anglicanos pereruditus, utut in 13 dissertationibus omnia tentet, queis vim Primatus Romani Pontificis enervet, ipsaque S. Cypriani loca in hunc sensum pertrahat: confitetur tamen: ‚ad Ecclesiae unitatem non sufficere caput Christum, sed in ecclesia visibili esse etiam visibilem unitatem; — quod Ap. Petro illa clavium potestas, quae postea reliquis omnibus Apostolis est concessa, soli tamen huic data est, non id sine certo arcanoque consilio a Servatore esse factum etc.‘

2186. **Theodosius Gibellinus** *(Matth. Göbelius) Caesareopapia Romana, worin die politischen Geheimnisse des Römischen Stuhls vorgestellt werden.* Lips. 1684.

2187. **Moser,** et **Thulemar** *diss. de AEpporum Pallio et aliis insignibus.* Heidelbergae. 1684.

2188. **Melch. Leydecker** famosus Ultraiectinorum theologus, *mysterium pietatis ostensum contra mysterium iniquitatis Ecclesiae Romanae.* Ultrai. 1684.

2189. **Valent. Alberti** *solida confutatio libri ab anony-*

mo pontificio sub titulo ‚Augustanae et Antiaugustanae Confessionis' Viennae editi. Lips. 1684. Opus quaestionatum suo loco iam memoravimus.

2190. **Paulus Gotfridus Röber** *titulum Pontificis Romani ‚Servi Servorum' dissertatione historico-theologica eruditorum examini exponit.* Vitebergae. 1685.

2191. **Aegidius de Witte** Belga, edito sub nomine *Candidi* libro, propositiones potestati Primatiali adversas defendebat a. 1685. per Facultatem Lovaniensem proscriptas.

2192. **I. Georg Layritz** *historia Papatus, der Römische Papstthron, d. i. gründliche und ausführliche Beschreibung des päpstlichen Ehr- und Macht-Wachsthums, nebst den Geheimnissen des Papstthums.* Bayreuth. 1685.

2193. **Christ. Kortholt** *de processu disputandi papistico tractatus.* Kiloni. 1685. In examen revocat argumenta illorum, qui pro potestate Rom. Sedis suo tempore pugnarunt.

2194. **Eduardus Stillingfleet** *origines Britannicae, i. e. antiquitates Britannicarum Ecclesiarum.* Londini. 1685. Impugnat auctoritatem Rom. Pontificis quoad Britanniam.

2195. *Histoire du Papisme Deux Parties.* Amsterdam. 1685.

2196. **I. Friedr. Mayer** *Kriege des Herrn für die wahre evangelische Kirche wider das unheilige Papstthum geführt.* Wittenberg. 1685.

2197. **Pierre du Puy** *Histoire generale du schisme des Papes.* Paris. 1685.

2198. **Petr. Iurieux** *praeiudicia legitima contra Papismum, sive Preiugez Legitimes contre le Papisme: Ouvrage ou l' on considere l' Eglise Romaine, dans tous ses dehors, et ou l' on fait voir, par l' histoire de sa conduite, qu' elle ne peut etre la veritable Eglise, a l' exclusion de toutes les autres Communions du Christianisme, comme elle pretend.* Amsterdam. 1685.

2199. *Bestia bicornis apocalyptica detecta et monstrata, d. i. das zweigehörnte. Thier.* Merseburg. 1686.

2200. *Harmonie des Propheties anciennes avec les modernes sur la duree de l' antichrist et les souffrances de l' Eglise.* Cologne. 1686.

2201. *Anatomie des von Ungarischen Jesuiten gestellten*

Glaubensbekenntnisses. 1686. Refert se ad praemissam formulam Professionis fidei, alioquin confictam.

2202. **Schönig** *Greuel der Verwüstung, d. i. Beweis, dass die apostolisch-katholische, kurz lutherische Kirche durch das Nebenwort der ‚römisch-katholischen' verwüstet werde.* 1686.

Londinensibus typis a. 1685 plures prodiere libelli contra S. Sedem Apostolicam directi sub sequentibus titulis:

2203. *Papista male repraesentatus noviter per Catholicum Romanum;*

2204. *Responsio ad Papistam male respraesentatum;*

2205. *Animadversio in responsionem ad Papistam male repraesentatum;*

2206. *Papista non male repraesentatus;*

2207. *Papistae Protestantes contra Protestantis Papismum;*

2208. MDCCCCXXVIII. *Annotationes super animadversione in auctorem Papismi male repraesentati.* Opusculorum horum auctores erant: **Sclater de Putney,** et **Claget.** Occasionem autem scriptis his polemicis dedit **Ioannes Gother,** primum Anglicanus, dein ad fidem Cath. conversus, edito libro: *A Papist misrepresented and represented.* 1683. In libello isto auctor veram proponit doctrinam catholicam, eamque adversus obiectiones tuetur.

2209. **Ioan. Melch. Thamerus** *disputatio Theologica de monarchia seu primatu Petri, et Rom. Pontificis in cathedra Petri successione.* Gissae. 1686.

2210. **Casp. Ziegler** *de Eppis eorumque iuribus, privilegiis, et vivendi ratione liber commentarius.* Norimb. 1686. Totus liber ad evertendam Primatus potestatem tendit.

2211. **Ioan. Fellus** Eppus Oxoniensis, *Cypriani opera recognita et illustrata. Accedunt Annales Cyprianici per Ioannem Pearson Cestriensem Eppum.* 1686.

2212. **Nethenius** *dissertatio de mysterio iniquitatis antichristianae.* Herbornae. 1686.

2213. *Suite de l' accomplissement des propheties, ou accomplissement des preuves historiques qui font voir que le Papisme est l' antichristianisme. Par le P. I. P. E. P. E. Th. A. R.* Rotterdam. 1687.

2214. **Heidegger** *mysterium Babylonis magnae, seu*

in divi Ioannis Theologi Apocalypseos prophetiam de Babylone magna diatribae. Lugd. Bat. 1687.

2215. Idem, *in Apocalypseos prophetiam de Babylone magna diatribae.* Lugd. Bat. 1687.

2216. Londini a. 1687. prodiisse memoratur *liber anonymus, negans iter romanum Petri Apostoli. ‚Thesaurus Hist. Eccl. Romae. 1841. T. 6. p. 44.‘*

2217. **I. Andr. Gleich** *disquisitio theologica, quare haeresis pontificia inter reliquas praecipuo quodam et perenni vigore unice superet?* Vittebergae. 1687.

2218. **Fr. Turretinus** *de necessaria secessione nostra ab Ecclesia Romana, et impossibili cum ea syncretismo disputationes.* Genevae. 1687.

2219. **I. Iac. Hoffmann** *historia Paparum seu Epporum Ecclesiae Romanae, brevi metro comprehensa, cum enarratione historico-chronologica.* Basileae. 1687.

2220. **Mich. Siricius** *ostensio fundamentalis abominationum Papatus.* Giistrovii et Rostochii. 1687.

2221. **Frid. Spanhemius** *selectiorum de Religione controversiarum — elenchus historico-theologicus. Errorum fontes ubique aperiuntur, insertis dissertationibus quae sunt huius temporis.* Lugd. Batav. 1687. Fontem praecipuum errorum ponit in praetensa, ut vocat, Romani Pontificis suprema potestate.

2222. **I. Andr. Quenstedt** *de Paulina Petri increpatione. Gal. I. 11.* Witebergae. 1687.

2223—2225. **Iac. Usserius** *opuscula duo nunc primum latine edita, quorum alterum est de Epporum et Metropolitanorum origine, alterum de Asia proconsulari. Accessit veteris Ecclesiae gubernatio Patriarchalis, — praeterea appendix de antiqua Ecclesiae Britannicae libertate, et privilegiis.* Londini. 1687. Omnia contra Primatum.

2226. **Samuel Schelwig** *schriftmässige Prüfung des Papstthums.* Danzig. 1687. Per 43 capita articulos fidei e diametro opponit semper contra Ecclesiam Romanam.

2227. **Nothwanger** *exercitatio historico-theologica de osculatione pedum Pontificis Romani.* Vittebergae. 1687.

2228. **Benthemius** *media quibus Roma Papalis condita, conservata, et fines propagare studet; cum antidoto a Placentio de Verona.* Calymmatiopoli. 1688.

2229. **Elias Weiel** Superintendens Ulmensis, *exercitatio theologico-ecclesiastica, in qua Ecloga Eulogii apud Photium de variis oeconomiae sacrae potissimum ecclesiasticae generibus illustratur, simulque de thronis et cathedris Pontificalibus uberius disseritur.* Ulmae. 1688.

2230. *Popery not founded on Scripture, or the Texts which Papists cite out of the Bible.* London. 1688.

2231. **Christ. Dreier,** theologus Regiomontanus, *disputationes de primatu Petri, de successore Pontificis in locum Petri, de Primatu Rom. Pontificis* etc. 1688. Omnes hae disputationes continentur in eiusdem Auctoris opere : ‚Controversiarum cum pontificiis praecipuarum.' Etsi autem e sectae praeiudiciis in genere contra Primatum scribat : recognoscit tamen, iam ab antiquissimo tempore Ecclesiam Romanam summo in honore fuisse, praecipue ob suam fundationem a Petro et Paulo App. factam.

2232. **Melch. Leydecker** *veritas evangelica triumphans de erroribus quorumvis seculorum. Opus historico-theologicum, quo principia fidei reformatae demonstrantur.* Traiecti. 1688.

2233. *Historicum examen auctoritatis Conciliorum Generalium.* Londini. 1688. Cumprimis contra auctoritatem Rom. Pontificis.

2234. **Ebertus a Weyhe** *de controversia, an Ius Pontificum in Scholis et foro fidelium licite doceri possit?* Vittebergae. 1688.

2235. **Johnson** *Julien l' Apostat ou abrege de la vie, avec une comparaison du Papisme et du paganisme, et une autre idee du Papisme, avec un petit traite de l' Antechrist. Trad. de l' Anglois.* 1688.

2236. *Petrus non Papa, d. i. Petrus niemals Pabst; wider Bellarmin, Tanner etc.* Strassburg. 1688.

2237. **Franc. Burmannus** *exercitationes academicae.* Roterodami. 1688. Continentur inter eas disputationes de Primatu Petri : quem duntaxat honorarium fuisse, sine ulla potestate, asserit.

2238. **Georg. Ashwell** *dissertatio de Ecclesia Romana, de iudice controversiarum.* Oxonii. 1688.

2239. **William Sherlock** Dean of S. Paul, *A Preserva-*

tive against Popery. London. 1688. Huic respondit doctus Iesuita :

MDCCCCXXIX. **Lud. Sabran** S. I. *Answer to Dr. Sherlock's Preservative against Popery.* London. 1688.

MDCCCCXXX. Idem, *Scherlock's Preservative considered in Two Letters.* London. 1688. Ad cuiusmodi scripta vocem levavit Scherlockius :

2240. **Sherlock** *a Preservative against Popery, in two parts; with a Vindication of both parts, in answer to L. Sabran Jesuit.* London. 1688.

2241. **Pufendorf** *de monarchia Pontificis Romani.* Francof. 1688.

2242. *Apologia Ecclesiae Anglicanae, qua demonstratur, falso eam a Romana schismatis accusari.* Amstelod. 1688.

2243. **Ioan. Pearsonii** *Cestriensis nuper Eppi opera posthuma. Edenda curavit et dissertationes novis additionibus auxit* **H. Dodwellus,** *cuius etiam accessit de successione primorum Romae Epporum dissertatio singularis.* Londini. 1688. Prout de *Dodwello* supra monuimus, ita de *Pearsonio* iteramus, hunc quoque penes omnem suam ad sectae praeiudicia adhaesionem, in sua dissertatione de successione Epporum Romanorum clare enunciasse: a nemine vocari posse in dubium, quin Petrus Apostolus Ecclesiam Romanam fundarit, eique Romani Eppi succedant.

2244. **Casp. Löscher** funus papatui paratum, Tubing. 1689.

2245. *La Chambre des comptes d' Innocent XI. Dialogue entre S. Pierre et le Pape, a la Porte du Paradis. Intrigues de la Cour de Rome on Idee du Conclave de 1689.* Rome. 1689.

2246. *Erfüllung der Weissagungen, oder die bevorstehende Errettung der Kirchen, darinnen erwiesen wird, dass das Pabstthum das antichristliche Reich sei.* 1689.

2247. *A Collection on the Newest and mort Ingenious Poems, Songs, Catches etc. against Popery, relating to the Times.* London. 1689.

2248. **Ioan. Tobias Gutbier** *diss. historica de origine controversiae circa haereticos rebaptisandos olim motae.* Lips. 1689. Contra auctoritatem Rom. Pont.

2249. Idem, *diss. historica II de progressu controversiae. etc.* Lips. 1689.

2250. Idem, *diss. historica III de eventu controversiae etc.* Lips. 1689.

2251. *La Decadence de l' Empire Papal par la quelle il est menace d' une prochaine ruine. Ecclogue.* Amsterdam. 1689.

2252. *Traite de la Superiorite spirituelle et temporelle, que Rome atribue a S. Pierre et a ses pretendus successeurs.* 1689.

2253. **I. Launoy** *Epistolae.* Cantabrigiae. 1689. In iis, quae per decursum operum suorum contra Primatum protulerat, uberius explicat ac evolvit.

2254. **Ioan. Claudii** *opera posthuma. Tomus V.* Amstelod. 1689. Epistolas 45 continet: inter quas occurrunt nonnullae de Iudice controversiarum fidei tractantes: quaestionemque in sensu Protestantico definientes.

2255. **Henr. Dodwellus** *dissertationes in Irenaeum.* Oxoniae. 1689.

2256. *Epistolae obscurorum virorum a diversis ad diversos scriptae et nil praeter lusum iocumque continentes, in arrogantes sciolos, bonorum virorum obtrectatores, plerumque famae et sanioris doctrinae contaminatores.* Volumen tertium. 1689. Operis huius mentionem fecimus Sec. XVI.

MDCCCCXXXI. **Franc. Marchesius** *clypeus fortium.* Romae. 1680. Vindicat *Honorium* PP. a labe haereseos.

MDCCCCXXXII. **Pietro Paolo Platania** *il trionfo S. Pietro Apostolo nella Cattedra di Antiochia. Opera eroica.* Napoli. 1680.

MDCCCCXXXIII. **Ioan. Garnier** S. I. *Liber diurnus Rom. Pontificum, ex antiquissimo Codice Mss. nunc primum in lucem editus. Cum notis et dissertationibus.* Paris. 1680. Opus hoc auctor eo scopo se edisse fatetur, ut quaestioni de lapsu *Honorii* Papae lucem adferat: cuius culpam unice in inconsulta cum haereticis agendi ratione reponit.

MDCCCCXXXIV. Idem, *diss. de usu Pallii.* Continetur in

apparatu ad librum diurnum R. P. Sententiam Garnieri de Pallii origine impugnavit *Chr. Lupus.*

MDCCCCXXXV. **Ioan. Frenzelius** *Römische Kirchenhistorien, darinnen nach ordentlicher gewisser Jahrrechnung von dem heil. Petro an bis auf unsere Zeiten aller Päbste Geschichte Meldung geschieht.* 1680.

MDCCCCXXXVI. **Franc. de Florencia** S. I. *Panegirico del Apostol S. Pedro, predicado en la Catedral de Puebla.* Megico. 1680.

MDCCCCXXXVII. *Roman Catholic Principles.* 1680. Liber continens controversa doctrinae capita: saepius editus et magni a Catholicis habitus. In eo propos. 12. Primatus Petro eiusque successoribus datus; propos. 13. agnitio universae Ecclesiae de divino iure huius Primatus enuntiatur; prop. 14. asseritur, Papam non esse infallibilem; prop. 15. ei potestatem in res Civitatum seculares non competere.

MDCCCCXXXVIII. **Anton Pauluccius** ICtus Venetus, et Can. Patavinus, *Iurisprudentia Sacra, de Ecclesia, Summo Pontifice ceterisque Ecclesiae dynastis, et de comitiis ecclesiasticis, conciliis, et Synodis.* 1680. Peculiariter tuetur Principatum Sedis Romanae adversus novatorum ineptias.

MDCCCCXXXIX. **Ioan. Barnesius** *Catholico-Romanus pacificus.* Oxonii. 1680. Sectione 2. de Papa; 4. de Ecclesia Romana; 13. de Primatu Papae disserit.

MDCCCCXL. **Christianus Lupus,** doctus Augustinianus, iam identidem laudatus, plura hoc decennio reliquit orbi literario in defensionem Primatus opera: *Divinum ac immobile S. Petri App. Principis circa omnium sub coelo fidelium ad Romanam eius Cathedram appellationes, adversum profanas hodie vocum novitates assertum privilegium, ac demonstratum adversus quosdam nostrorum temporum novatores.* Mogunt. 1681. Egregium opus pro iure appellationum, quod confirmavit sequenti elucubratione:

MDCCCCXLI. Idem, *Ad Ephesinum Concilium variorum Patrum Epistolae ex Mss. Cassinensi Cod. desumtae; item ex Vatic. Bibl. Mss. Commonitorium Coelestini etc.* Lovanii. 1682.

MDCCCCXLII. Idem. *Discussio quaestionis: an Rom. Pontifex possit omnibus sub coelo Ecclesiis consecrare aut conse-*

crandos iubere Eppos? 1681. Affirmative respondet. Extat in *Rocaberti* Bibl. Vl. 651.

MDCCCCXLIII. Idem, *de Dictatu Gregorii VII.* Ibid. p. 437.

MDCCCCXLIV. **David** *des Iugemens Canoniques des Eveques.* Paris. 1681. Docet: causas Epporum in primo tribunali ad Papam deferendas; sine auctoritate Romani Pontificis ab Eppis in Synodo congregatis nil definiri posse, Romanumque Pontificem in diiudicandis facti quaestionibus infallibilem esse. Opus hoc Auctori plures causavit coram Clero Gallicano molestias.

MDCCCCXLV. **Iac. Boëlous** *de antiquis et maioribus Epporum causis ad confutationem errorum Davidii.* 1681. Auctor sub nomine *Theologi Parisiensis* priorem auctorem refutare nitebatur.

MDCCCCXLVI. **Franc. Iansens Elinga** O. Praed. *Summa Conciliorum, quatuor controversiis ad Concilia praeambulis, quibusdam etiam notis marginalibus, et narrationibus vitarum Pontificum — aucta.* Lovanii. 1681.

MDCCCCXLVII. **I. W. e Soc. Iesu,** (nomen non constat) *Finis haeresum et bellorum gemellorum fratrum orbis Phaëtontium: h. e. bellum anti-christianum novissimum, et atrocissimum omnium bellorum, quae orbem terrarum cruentarunt et incenderunt; praenunciatum et descriptum a divinis Vatibus Ezechiele, Daniele, D. Ioanne Apostolo et Evangelista, et a Sibyllis ethnicis; explicatum a sacris Interpretibus Bellarmino, Malvenda, Pererio, Sanctio, Cornelio a Lapide, Lessio, Iosepho a Costa etc.: quo atrox et anilis Praedicantium naenia de chimerico Romano Antichristo exploditur.* Aquisgrani. 1682. Cum dedicatoria epistola ad Principem Ludovicum C. Pal. Rheni.

MDCCCCXLVIII. **Innocentius Pencinius** *lapis lydius veritatis.* Venet. 1682. Primatum egregie commonstrat.

MDCCCCXLIX. **Bossuetus** *collatio cum D. Claudio Ministro Charentonio super articulo de Ecclesia.* Paris. 1682. Collatio anno 1678 Lutetiae est habita. In opere ipso praeclare ac erudite vindicatur Ecclesiae et Rom. Sedis auctoritas. Respondit adversarius:

2257. **Claudius** *responsio ad librum D. Eppi Meldensis, cui titulus: collatio* etc. Hagae. Com. 1683.

MDCCCCL. **Franc. Malagola** O. Praed. dum coram Sor-

bona theses suas a. 1682. palam propugnaret, eas divo Petro *Dei Vicario* inscripsit in exemplari, quod Facultati destinavit, in altero autem exemplari: *Romano Pontifici, omnia liganti et solventi super terram*, i. e. apicem tenenti utriusque potestatis. Utraque inscriptio per Sorbonam reprobata extitit.*)

MDCCCCLI. **Ioan. Leonardus de Fenis** S. I. *controverses familieres, ou les erreurs de la religion pretendue reformee, sont refutees par l' Ecriture, les Conciles, et les Peres.* Paris. 1683. Utitur forma dialogistica, et Primatum, ac necessitatem eiusdem et auctoritatem definitivam solide commonstrat.

MDCCCCLII. **Guil. Burius** *Summorum urbis et orbis Pontificum Epiconographia.* Lovanii. 1683.

MDCCCCLIII. **Natalis Alexander** *selecta Historiae Eccl. capita, et in loca eiusdem insignia dissertationes historicae, chronologicae, criticae, dogmaticae.* Paris. 1683. ss. Sunt eaedem dissertationes, denuo editae, de quibus iam in literatura a. 1676. sermonem habuimus.

MDCCCCLIV. **Petrus Vecchia** O. S. B. Abbas Cassinensis, *de Ecclesia militante et triumphante libri duo.* Romae. 1683.

MDCCCCLV. **Ioan. de Luca** Card. *relatio Curiae Romanae.* Colon. 1683. Opus quidem unice ad descriptionem tribunalium, Congregationumque Romanae Sedis pertinens, sed in primis duobus Discursibus supremam Romani Pontificis auctoritatem dilucide evolvens.

MDCCCCLVI. *Pontificiae auctoritatis defensio.* Lovanii. 1684. Auctore O. S. Fr. sacerdote.

MDCCCCLVII. **Gilbertus Choiseul du Plessis-Praslin** Eppus Tornacensis, *Memoriale de controversiis quibusdam religionis.* Paris. 1684. Potissimum de iudice controversiarum, Romano Pontifice et Conciliis. Libro huic Minister quidam Reformatus opposuit:

2258. *Reflexiones M. I. M. D. L. D. V. Memoriali Eppi Tornacensis oppositae.* 1684. Quas Eppus sequenti opere refutavit:

MDCCCCLVIII. *Responsiones Eppi Tornacensis ad Reflexiones, quas M. I. etc. Memoriali — opposuit.* Lutetiae. 1685.

---

*) *Argentré* Coll. Iudicior. III. 141.

MDCCCCLIX. **Arnoldus Engel** S. I. *Quaestiones tres fundamentales de Lutheranismo ex Lutheri scriptis, sive: drei Fundamentalfragen über die Lutherische Religion in und aus den Schriften M. Lutheri gegründet und genommen.* 1684. Sunt eaedem quaestiones, quae iam in controversiis priorum decenniorum occurrerunt, cumprimis eo spectantes, ut Lutheranismi originem ad suos proprios terminos reducant. Respondit ad hocce opusculum:

MDCCCCLX. **Augustus Pfeifer** *Lutherthum vor Luthern, oder das alte evangelische durch Lutherum erneuerte Christenthum, und das neue Römische durch Lutherum aufgedeckte Papstthum: durch gründliche Beantwortung dreier von P. Arnoldo Engel S. I. ausgestreuten Fundamentalfragen wider die luth. Religion, kürzlich gewiesen und vertheidigt.* Dresden. 1684.

MDCCCCLXI—MDCCCCLXVI. **Daniel Papebrochius** S. I. *conatus chronico-historicus ad Catalogum Rom. Pontificum. Cum praevio ad eundem apparatu* **Godefridi Henschenii**, *atque* **Petri Possini**, *a S. Petro usque ad Paschalem II deductus. — Eiusdem conatus pars secunda a Gelasio II ad Innocentium XI.—Eiusdem Paralipomena addendorum, mutandorum, aut corrigendorum in conatu chronico-historico.* 1685. Opuscula haec continentur in Propylaeo ad Acta Sanctorum Maii. Agit adhuc in citato **Conatu** *de solennium canonisationum initiis atque progressibus,* porro *de duplici Vigilii Papae vexatione, et schismate Romani Cleri contra eundem;* item *de Gregorio VI Papa,* quem legitimum fuisse, nec, nisi ipse cessisset, deponi potuisse asserit; *de Pallio AEppali;* — demum *de Gregorio VII,* cuius facta ab adversariis multum lacessita apologetice percenset.

MDCCCCLXVII. **I. I. Ruegg** *Beschützung der römisch-kathol. Lehre von der heil. Schrift; vom Römischen Papst; von der christlichen streitenden Kirche und anderen streitigen Religionsartikeln.* Einsiedeln. 1685.

MDCCCCLXVIII. **Dominicus Marchesius** Eppus Puteolorum, *theologia bipartita in dogmaticam et moralem. Tom. I. de supremo legislatore et Capite Ecclesiae Rom. Pontifice. Et Appendix: de potestate non solum spirituali sed etiam temporali Rom. Pont. in toto orbe catholico.* Neapoli. 1685.

MDCCCCLXIX. **Petr. Ios. Cantelius** S. I. *Metropolita-*

narum urbium historia civilis et ecclesiastica, in qua Romanae Sedis dignitas, et Imperatorum ac Regum maxime Francorum in eam merita explicantur. Paris. 1685.

MDCCCCLXX. **Lud. Ferrandus** Advocatus Parlam. Paris. *tractatus de Ecclesia contra haereticos, praecipue Calvinianos.* Lutetiae. 1685.

MDCCCCLXXI. Idem, *responsio ad Apologiam pro reformatione, reformatoribus, et reformatis.* Lutetiae. 1685. In utroque opere refutat Ministrum Calv. *Claudium.*

MDCCCCLXXII. **Ioan. Mabillonius** *observationes ecclesiasticae et historicae de Canonisatione SS.* Paris. 1685. Dissertatio haec continetur in Praefatione ad Acta SS. Ord. S. B.

MDCCCCLXXIII. **Christoph. Ott** S. I. *Roma gloriosa, oder das glorwürdige Rom in seinen 244 Päbsten. — In Druck zum andernmal gegeben und vermehrt mit einem Anhang, dessen Titel: Unvergleichliche Ehrenkrone, welche der römisch-kath. Kirche in diesen XVII Weltgang aus allen vier Theilen der Welt — durch ihre Bekehrung zum kath. Glauben viele gekrönte — und andere hochachtbare Personen aufgesetzt haben.* Dillingen. 1686. Prima editio occurrit a. 1676.

MDCCCCLXXIV. **Thomassinus** *Traite de l' Unite de l' Eglise.* Paris. 1686.

MDCCCCLXXV. **Hiacynthus Parpera** Presb. Oratorii, *Index copiosior ad vitam aeternam, etc. — Cum tractatu de Summo Pontifice ex S. Scriptura, Traditione, Conciliis generalibus, et praesertim C. Constantiensi, Summis Pontificibus, SS. Patribus, Theologis, ac Philosophis.* Venet. 1686.

MDCCCCLXXVI. *Alvearium Claraevallense dogmaticarum veritatum de Rom. Pontifice et Ecclesia. Assertiones ex doctrina S. Bernardi Abb. S. R. E. Doctoris melliflui contextae.* Romae. 1686. Auctor cistercita evolvit genuinam S. Bernardi doctrinam de R. Pontifice.

MDCCCCLXXVII. **Ioan. Palatius** *gesta Pontificum Romanorum a S. Petro usque Innocentium XI.* Venet. 1687.

MDCCCCLXXVIII. *Animadversiones in Historiam Eccles. Alexandri Natalis.* Romae. 1687. Sic dictas liberales Gallicanas sententias, auctoritati Pontificiae derogantes perstringit auctor.

MDCCCCLXXIX. **Giov. Pallazzi** *vita di S. Pietro, Prin-*

cipe degli Apostoli, Capo della Chiesa, Vicario di Giesu Cristo. Venetia. 1687.

MDCCCCLXXX. **Thyrsus Gonzalez de Santalla** S. I. *Manuductio ad conversionem Mahumetanorum in duas partes divisa : in prima veritas Religionis Chr. Cath. Romanae manifestis argumentis demonstratur ; in secunda falsitas Mahumetanae sectae convincitur.* Matriti. 1687. In opere hoc, cuius utraque pars separatim quoque prodivit (ut suis locis occurret) doctrinam de Primatu eiusque praerogativis insigniter evolvit Auctor.

MDCCCCLXXXI. **Nic. Steno** *antilogia contra Mich. Siricii ostensionem abominationum Papatus idololatricarum.* Florentiae. 1687.

MDCCCCLXXXII. **Nicol. Maria Pallavicini** S. I. *defensio Pontificatus Romani, Romanaeque Ecclesiae, qua demonstrantur suprematus, infallibilitas, sanctitas, aliaeque dotes sublimes Apostolici Principatus, refutantur haereses modernae universae, detegitur impietas schismatum Orientalis atque Anglicani, erroris denique indirecte convincuntur omnes sectae Religioni Cath. contrariae.* Romae. 1687. Grande opus per tria volumina diffusum, stylo eleganti exaratum, valet tum ad fideles Ecclesiae Romanae — filios in sua fide firmandos, tum ad haereticos in Ecclesiae gremium reducendos.

MDCCCCLXXXIII. **Bern. Desirant** O. S. Aug. *de Romani Pontificis infallibilitate.* Lovanii. 1687.

MDCCCCLXXXIV. Idem, *Honorius Papa vindicatus, salva integritate Concilii VI.*

MDCCCCLXXXV. **Gabrielli** Card. O. S. P. *de Romano Pontifice et de Ecclesia adserta dogmatica ad mentem D. Bernardi Abbatis, S. R. E. Doctoris melliflui.* 1687.

MDCCCCLXXXVI. **Emanuel Schelstrate** *dissertatio de auctoritate Patriarchali et Metropolitica, adversus ea, quae scripsit Eduardus Stillingfleet Decanus Londinensis in libro de originibus Britannicis.* Romae. 1687.

MDCCCCLXXXVII. Idem, *de iure Patriarchatus Romani. Contra Salmasium,* (qui in libello de suburbicariis regionibus Patriarchatum coarctabat, ut suo loco observavimus.)

MDCCCCLXXXVIII. Idem, *de Ecclesia Africana* — (auctoritatem supremam Rom. Sedis semper agnoscente).

MDCCCCLXXXIX. Idem, *de auctoritate Apostolorum, et quod Petrus Apostolici Collegii Princeps et Caput Ecclesiae a Christo constitutus sit, et quod Primatus Petri ad eius in Cathedra Romana successores transmissus sit.* Opera haec inserta sunt *Rocaberti* Bibl. t. XI.

MDCCCCXC. **Felix Dechamps** *de potestate ecclesiastica et Romano Pontifice Epistola ad Martinum Steyaert.* 1688. Auctor unice in quaestione de infallibilitate Romani Pontificis ad illorum auctorum seriem transit, qui eam non admittunt: quo ex incidenti decretum Stephani Papae de non rebaptisandis haereticis omnimode enervare satagit, ut errorem Cypriani tegat atque excuset.

MDCCCCXCI. **Ioan. Ciampinus** *examen Libri Pontificalis, seu vitarum Rom. Pontificum, quae sub nomine Anastasii Bibliothecarii circumferuntur.* Romae. 1688.

MDCCCCXCII. Idem, *Parergon ad examen Libri Pontificalis, sive epistola Pii II ad Carolum VII ab haereticis depravata, et a Launoiana calumnia vindicata.* Romae. 1688. In utroque opere, quae adversarii Primatus contra Summos Pontifices, horumve biographum Anastasium protulere, crisi severae subiicit: Launoii calumniam autem, qui epistolae Pii II verbum peregrinum et a sensu eiusdem Pontificis prorsus alienum subtrudere voluit, peculiariter castigat.

MDCCCCXCIII. **Ioan. Laur. Luchesinus** S. I. *demonstrata impiorum insania, sive nova copia et series centum evidentium signorum verae fidei, oculis subicientium veritatem Ecclesiae Romanae sacraeque monarchiae Pontificis Maximi, argumentis plusquam mille debellantium schismaticos et haereticos, et aliis plus quam ducentis evertentium directe ac singillatim atheos, theistas, Iudaeos, Mahometanos, ethnicos, manifestae dementiae redargutos.* Romae. 1688.

MDCCCCXCIV. **Honoratus Fabry** S. I. *Pontificum vindicata, nimirum Honorii, Liberii, Vigilii, et Gregorii VII.* 1688.

MDCCCCXCV. **Ioan. Gisbert** S. I. *dissertationes academicae selectae, olim in Academia Tolosana pronunciatae; nunc ab eodem repraesentatae ad ornatum christianae theologiae cum historia eccles. nova methodo sociatae, cuius nuper organum tradidit.* Paris. 1688. In citatis dissertationibus continentur sequentes, ad Primatum pertinentes: *1. Petrus Paulo concors,*

seu discordia Petrum inter et Paulum salvo utriusque iure et honore composita. Diss. theologica. 2. De Zosimo Pontifice in causa Pelagii et Coelestii diss. theologica. 3. Defensio Ecclesiae in negotio trium Capitulorum. 4. De Honorio Pontifice in causa Monothelitarum.

MDCCCCXCVI. **Mabillonius** *Musei Italici tomus II complectens antiquos libros rituales S. R. E. cum Commentario praevio in Ordinem Romanum.* Lutetiae. 1689. Ea, quae de electione Rom. Pontificis historice et critice refert, ad seriem operum de Romano Pontifice tractantium merito pertinere videntur.

MDCCCCXCVII. **Franc. Menestrerius** *Refutation des propheties faussement attribuees a S. Malachie sur les elections des Papes ‚depuis Celestin II jusqu'' a la fin du monde.* Paris. 1689.

MDCCCCXCVIII. **Pelissonius** *considerationes controversiarum de religione, et probationes traditionis ecclesiasticae in singulis capitibus controversis, ex gallice versis Patrum locis.* Lutetiae. 1689. Egregie dispellit obiectiones reformatorum contra Primatum.

Bellarmini controversia.

2259. **Ioan. Adamus Scherzerus** *Anti-Bellarminus, sive in V tomos controvcrsiarum R. Bellarmini disputationes academicae.* Lips. 1681.

2260. **I. Gehrardus** *Bellarminus orthodoxiae testis etc.* Sunt eaedem disputationes, quas auctor a. 1631. ut suo loco diximus, vulgavit, quasve eius filius Ernestus Ienae 1684. denuo evulgavit : ac a. 1688. novis 30 disputationibus proposuit.

2261. **Ant. Reiser** *Ioannes Launoius theologus et Sorbonista Parisiensis, testis et confessor veritatis evangelico-catholicae in potioribus fidei capitibus controversis, adversus Rob. Bellarminum et alios quosdam Sedis Romanae defensores egregius et luculentus; nunc post obitum contra Chr. Lupum Lovaniensem, Em. Schelstrate Antwerpiensem, Natalem Alexandrum Parisiensem, Dominicum Galesium, et Franc. Marchesium Romanos.* Amstelod. 1685.

Baronii controversia.

MDCCCCXCIX. **Aug. Redingius** *vindex veritas Annalium Eccles. Caesaris Baronii adversus arrogatum I. Henrici Ottii examen perpetuum, centuria prima.* Einsidlae. 1680.

2262. **Henr. Ottius** *vindiciae examinis.* Tiguri. 1681.

2263. **Frider. Spanhemius** *introductio ad historiam et antiquitates sacras, cum perpetuis castigationibus Annalium Caesaris Baronii ac recentiorum in Gallia Pontificia Scriptorum.* Lugd. Bat. 1683. et 1687.

2264. **Thom. Comberus** Canon. Eboracensis Angl. *fraudes Romanae in editione Conciliorum priorum IV seculorum commissae, cum appendice fraudum et errorum in Annalibus Baronii deprehensorum.* Londini. 1689.

MM. **Anton. Pagius** *Critica historico-chronologica in Annales Baronii, in qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, innovatur, et periodo graeco-romana nunc primum concinnata munitur.* Paris. 1698.

Valeriani controversia.

MMI. **Carolus Hildesiensis** Capuc. *Valerianus redivisus, i. e. elucidatio in regulam credendi Valeriani Magni Capucini.* Colon. 1683.

MMII. **Honoratus Fabri** S. I. *Christiani Kortholti, Germani Rostochiensis, Valerianus confessor in examen vocatus atque reiectus, et eiusdem demonstratio paralogismi convicta. Item Scandali Ecclesiae Rom. Catholicae afflicti a larvato quodam Theophilo vanitas demonstrata : i. e. utriusque opusculi brevis confutatio.* 1683. Cum opere hoc diuturna controversia cessasse videtur.

Ioan. Franc. Hacki S. I. controversia.

Erudito huic Iesuitae, ut iam superiore decennio innuimus, magna intercesserat cum novatoribus controversia ob librum, cui prima vice ‚Scrutinii veritatis fidei,' dein ‚Scrutatoris veritatis' nomen dedit.

MMIII. *Scrutator veritatis.* 1680. Auctor reticito nomine,

in scripto hoc, unius duntaxat phylerae, XII proposuit postulata Protestantibus per modum prodromi prioris fusi operis ‚Scrutinium veritatis fidei.' In postulatis his sive discursibus argumentum unius ac solius salvificae, sub gubernio Romani Pontificis constitutae, Ecclesiae praeclare pertractavit.

2265. **Samuel Schelguigius** Professor Gedanensis, *detectio veritatis, scrutinio veritatis iniquo et sophistico, ex amore Dei et Verbi divini opposita.* Gedani. 1680.

2266. Idem, *Unterricht auf die Fragen des sogenannten Erforschers der Wahrheit.* Danzig. 1680.

2267. **Ioan. Guil. Baierus** *scrutinium scrutatoris, seu dissertatio, qua Scrutator veritatis, scriptum recens auctoris pontificii anonymi, examinatur.* 1680.

2268. **Adrianus Pauli** Minister Gedanensis, *iudicium de Scrutatore veritatis, cum responsione.* 1680.

2269. *Satisfactio data Scrutatori veritatis ad eius XII postulata fidei, edita in lucem a. 1680 a quodam eiusdem congregationis, quae agnoscit unum solum Deum, et qui missus est Iesum Christum.*

2270. **Georgius Keich** *responsio ad postulata scrutatoris.* Amstelodami. 1681. Haec est Quakerorum responsio unius phylerae.

MMIV. **Hacki** *scrutinium veritatis fidei. Nova editio.* Olivae. 1681.

2271. **Sam. Schelguigius** *examen scrutinii veritatis iterati.* Dantisci. 1682.

2272. Idem, *Vertheidigung des alten Glaubens wider den Verfasser der Erforschung der Wahrheit.* Danzig. 1683.

MMV. **Lucas Markiewitz** Parochus Wiecborgiensis, *examen scrutinii veritatis fidei ad prolegomena Schelguigii institutum.* Posnaniae. 1683.

MMVI. Idem, *crisis in Corybanticam Poësim examini Schelguigiano Scrutinii veritatis fidei praefixam.* 1683. In fine adiicit auctor: ‚Vindicans honorem R. P. in Christo Ioannis Fr. Hackii Professoris olim sui, hanc crisin in tesseram grati animi scripsit Lucas Markiewicz Parochus Wieckborgensis.'

2273. **Nicol. Friedhold** *Purgatorium Bombyliae criseos, in quo Criticus sine crisi, idemque Parochus Lucas Markiewicz a mendis, vitiis, conviciis, scommatibus, quibus non ita pridem*

quibusdam Gymnasii Gedanensis Civibus nescio quas turpitudines et iniuriarum maculas adspergere ausus est, ne poenas impudentissimorum conatuum in suo olim Purgatorio luat, mature purgatur: eidem iustae retalionis ergo dedicatum a vindicatore commilitonum quondam suorum. Gedani. 1683.

2274. *Statera veritatem transgressa subversa.* 1685.

2275. **Melch. Zeidler** *notae et animadversiones in scrutatorem veritatis.* Helmstadii. 1689.

2276. **Schelguigius** *disquisitio de Rechabitis.* Gedani. 1689. In libello isto rursum animadversiones vulgat in opus Hackii.

MMVII. **Hacki** *regia via omnes dissentientes in religione Neoevangelicos ad orthodoxam et salvificam christianae fidei veritatem perscrutandam, inveniendam, et amplectendam manuducens, pro maiori elucidatione scrutinii veritatis fidei proposita.* Gedani. 1689.

2277. **Schelguigius** *disputatio ignis fatui, quo Ioan. Fr. Hacki Soc. suae theologus misere seductus cum viam regiam se tenere opinaretur, in coenosas paludes incidit.* 1689.

MMVIII. **Hacki** *Apologeticorum pro Scrutatore scrutinioque veritatis fidei pars prima, qua responsa Auyustano-Lutheranum ad libellam veritatis, Calvino-Reformatum ad Stateram iustitiae, Socinianum item ac Quackerianum expensa, nulla declarantur.* Gedani. 1689.

MMIX. Idem, *Libella veritatis, ad quam responsio scrutatori veritatis fidei nomine Augustano-Lutherani coetus data, eiusdem nondum detecta veritas examinatur ac demonstratur.* Gedani. 1689.

MMX. Idem, *Statera iustitiae, qua iudicium cum responsione de scrutatore veritatis nomine Calvino-Reformatorum male formatorum expenditur, ac in melius reformatur.* Gedani. 1691.

MMXI. Idem, *satisfactio scrutatori veritatis orthodoxae nomine Socinistarum data ad stateram iustitiae et veritatis appensa nulla declaratur.* 1691.

MMXII. Idem, *Appendix, qua responsum Quakerianum scrutatori veritatis ad postulatum V per Georgium Keich datum nullum declaratur.* 1691.

Bossueti controversia.

2278. **De la Bastide** *seconde reponse a M. de Condom, ou l' on refute l' avertissement et ce, qu' il a aionte a la nouvelle edition de son Exposition.* 1680.

2279. **David Martin** Minister in Hollandia, *Vortrag der Lehre der kath. Kirche.* 1680.

2280. **Frid. Spanhemius** *specimen stricturarum ad libellum nuperum Eppi Condomensis.* Accedit de praescriptionis iure adversus novos Methodistas. Lugd. Bat. 1681.

2281. Idem, *xenia Romano-Catholicorum iusto pretio aestimata, et xeniis Protestantium pari affectu relata.* Auctor latet sub nomine *Timothei Philaleti.*

2282. **Petr. Iurieu** *Preservatif contre le changement de religion, ou idee iuste et veritable de la religion cath. romaine, opposee aux portraits flattes de M. de Condom.* Haag. 1682.

MMXIII. **Iac. Fabri** *motiva invicta ad convincendos reformatos.* Paris. 1682. Castigat exceptiones adversus librum *Bossueti* factas, et de Primatu peculiariter disserit.

2283. **David Aug. Brueysius** *reponse au livre de M. de Condom, intitule: Exposition etc.* Haag. 1683.

2284. Idem, *Examen des raisons, qui ont donne lieu a la separation des Protestans.* Paris. 1683. Auctor, quum priore libro Bossuetum impugnasset, accuratiore instituto examine Catholicus factus, in praesenti opere strictum instituit Protestantismi examen ex confessione ipsorum Protestantium, ex C. Tridentino, et S. Literis. Impugnavit illum:

2285. **Iurieu** *Suite de Preservatif contre le changement de religion, ou reflexions sur l' addoucissement des dogmes et des cultes de l' Eglise Romaine, propose par M. Brueys.* Haag. 1683. Praeter hunc alii etiam surrexere adversarii:

2286. *Le Proselyte abuse ou fausses vuees de M. Brueys dans l' examen de la separation des Protestans.*

2287. *Considerations generales sur le livre de M. Brueys: Examen etc.* Rotterdam. 1684.

2288. **Daniel Severinus Scultetus** *antididagma, quo probatur, doctrinam ab Eppo Bossueto expositam, ab Innocentio XI egregie laudatam, admitti non posse.* Hamburgi. 1684.

Hunc auctorem principe loco memorant adversarii inter oppugnatores Bossueti.

2289. *Reflexions generales sur le livre de ‚M. de Meaux'; Exposition etc.* Cologne de Brandenbourg. 1685.

2290. **Guil. Wackius** *exposition of the doctrine of the Church of England in the seueral articles proposed by M. de Meaux, late bishop of Condom, in his ‚Exposition' etc.* London. 1686. Contra hunc prodivit:

MMXIV. *Vindication of de Bishop of Condom's Exposition.* 1686. Rursum surrexit:

2291. **Wackius** *defence of the exposition of the doctrine — agains the exceptions of M. de Meaux, and his vindicator.* London. 1686.

2292. *Lettres pastorales adressees aux fideles de France, qui gemissent sous la Captivite de Babylon: on sont dissipées les Illusions de ‚M. de Meaux,' et ou l' on verra les principaux Evenemens de la presente Persecution.* Amsterd. 1686.

MMXV. *Catholica querimonia adversus Surieu, seu veriore nomine Petrum Iurieum.* Matriti. 1686.

2293. **Wack** *second defence of the exposition.* London. 1688.

2294. **Scherlok** *answer to a discours intitled Papist — against protestant popery, containing a particular examination of M. de Meaux Exposition.* 1688.

2295. **Gilbert** *answer of the bishop of Condom's exposition.* 1688.

2296. **Phil. Müller** *observatio ad Bossueti expositionem doctrinae catholicae.* Ienae. 1688.

MMXVI. **Bossuetus** *Histoire des Variations des eglises protestantes.* Paris. 1688. Auctor immortalis quum per tot adversarios opus suum impugnantes id potissimum in medium proferri videret, quasi in ipsa Catholica Ecclesia fluxa forent ac incerta omnia, neque Bossueto successerit, veram Ecclesiae proponere doctrinam: haec accusatio motivo ac incitamento eidem servivit ad elucubrandum praesens eruditum opus: quod prout cunctas adversariorum suorum exceptiones penitus protrivit, ita multos ex coetu Protestantium ad agnitionem veritatis catholicae adduxit. Sed adversarios et hoc opus invenit plurimos, qui iam nunc utrumque Bossueti librum impugnabant:

2297. **Petr. Iurieus** *lettres pastorales.* 1688. Acriter perstringit Bossueti opus. Sed respondit:

MMXVII. **Bossuet** *prima admonitio ad Protestantes super epistolis Ministri Iurii contra Historiam de Variationibus: Christianismum a Iurio esse corruptum, stabilitumque Socinianismum.* Paris. 1689.

MMXVIII. Idem, *les six Avertissemens aux Protestans sur les lettres de Iurieu contre l' Histoire des Variations.* Paris. 1689.

2298. **Gilb. Burnet** *critique de l' Histoire des Variations des eglises protestantes par M. de Meaux.* Amsterdam. 1689.

Reliqua scripta controversa ad sequens decennium pertinent.

Petr. Nicolii controversia.

Petrus Nicolius celebris Parisiensis Theologus, pro Iansenismo quidem pugnans, sed orthodoxae doctrinae adversus Galliae Reformatos acerrimus propugnator, non levia subivit cum his literaria certamina, et Papatum contra Calvinistas strenue defendit.

MMXIX. **Nicolius** *prejugez legitimes contre les Calvinistes, et additions considerables contre la defense de la reformation de M. Claude.* Bruxelles. 1683. Nova editio libri a. 1671. vulgati, cum refutatione Ministri Claudii.

2299. **Claud. Paionus** *examen du livre, qui a pour titre: Preiugex etc.* Haye. 1683.

MMXX. **Nicolius** *les pretendus reformes convaincus de schisme.* Paris. 1684.

2300. **P. Iurieu** *prejugez legitimes contre le Papisme, seu: Praeiudicia adversus Papismum. Opus, in quo Ecclesia Romana in tota externa facie sua consideratur, indeque ostenditur, illam non esse veram Ecclesiam, exclusis, ut praetendit, omnibus aliis Christianorum coetibus.* Amstelod. 1685.

2301. Idem, *le vray systeme de l' Eglise et la veritable analyse de la foi.* Dordrac. 1686. Opponitur libro Nicolii de schismate.

2302. *L' Avocat des Protestans, ou Traite du Schisme.*

Contre les obiections des Sieurs Nicole, Brueys, et Ferrand. Amsterdam. 1686.

MMXXI. **Nicolius** *Traite de l' Unite de l' Eglise, ou refutation du nouveau systeme de M. Iurieu.* Paris. 1687.

2303. **Iurieu** *Traite de l' Unite de l' Eglise et des Points fundamentaux — contre M.Nicole.* Rotterdam. 1688. Huc spectat et sequens liber ex sequente decennio :

MMXXII. **Richardus** *(Gerberon). Critique des Preiugez de M. Iurieu contre l' Eglise Romaine.* 1690.

Lud. Maimburgi controversia.

Ludovicus Maimburgus (Maimbourg) antea Soc. Iesu adscriptus, dein acerrimus sic dictarum ‚Libertatum Ecclesiae Gallicanae' defensor, et ex Ordine egressus, ac a Rege Galliarum Abbatia S. Victoris donatus, plurima vulgavit opera: quorum pars ad defensionem libertatum Gallicanarum pertinet, ibique occurret. Hic commemoramus eius controversiam cum Reformatis Galliae ob editam ab ipso Lutheranismi ac Calvinismi historiam, in Indicem equidem relatam ob plura erronea adserta, sed ex eo, quod Protestantes fortiter castiget, ex historiaque ipsa reformationis argumenta in refutationem Protestantismi desumat, in Literatura nostra praeteriri haud queuntem.

MMXXIII. **Maimbourg** *Histoire du Lutheranisme.* Paris. 1680.

MMXXIV. Idem, *Histoire du Calvinisme.* Paris. 1682.

2304. *Critique generale de l' Histoire du Calvinisme de Maimbourg.* Villefranche. 1682.

2305. **Iean Rou** *Remarques sur l' Histoire du Calvinisme.* Haye. 1682.

2306. **Iurieu** *Histoire du Calvinisme et celle du Papisme mise en parallele; ou Apologie pour les Reformateurs, pour la Reformation, et pour les Reformes, divise en quatre parties; contre le libelle intitule : Histoire du Calvinisme.* Rotterdam. 1683.

2307. *Histoire veritable du Calvinisme, ou Memoires historique touchant la Reformation, oppossee a l' Histoire du Calvinisme de Maimbourg.* Amsterdam. 1683.

2308. *Apologie de la Reformation contre un libelle intitule: Histoire du Calvinisme.* Amsterdam. 1683.

MMXXV. **Maimbourg** *de sua in Candidam et Audebertum benevolentia.* 1863. Est epigramma contra adversarios.

2309. **Ioan. Graverol** Minister Lugdunensis, *de iuvenilibus Theodori Bezae poëmatis epistola ad N. C. qua Maimburgus aliique Bezae nominis obtrectatores accurate confutantur.* Amstelodami. 1683.

2310. **Ioan. Hen. Heideggerus** *historia Papatus, novissimo historiae Lutheranismi et Calvinismi fabro καταβιαιον reposita, qua Ecclesiae Romanae septem periodis distinctae origo et progressus ad nostra usque tempora pertexitur. Accedit Fr. Guicciardini historia Papatus ex autographo Florentino restituta.* Amstelodami. 1684. Auctor assumsit nomen *Nicandri ab Hohenegg, Viri Soc. Iesu.*

2311. **Frid. Seylerus** *Roma titubans, wider Bossuet und Maimburg.* Basel. 1684.

MMXXVI. *La France toute Catholique, i. e. Gallia tota Catholica sub regno Ludovici Magni, sive Colloquia Protestantium Gallorum, qui sectam suam impiam et regno perniciosam deprehendentes, laudando consilio interitum eius maturare decernunt. Accedit Apologia Ecclesiae Romanae adversus satyram, cui titulus: Parallelismus Papismi et Calvinismi; omnesque alios a Protestantibus editos libellos.* Lugduni. 1684. Opus tribus constans voluminibus forma dialogorum vehementer cribrat Protestantes.

2312. **Noel Aubert de Verse** *Histoire du Papisme, ou Abrege de l' Histoire de l' Eglise Romaine, depuis sa naissance jusqu'a Innocent XI. Opposee a celle du P. Maimbourg. Traduit du latin de I. H. Heidegger.* Amsterdam. 1685.

2313. *Nouvelles lettres de l' auteur de la Critique generale de l' histoire du Calvinisme. Premiere partie, ou en iustifiant quelques endroits qui ont semble contenir des contradictions, de faux raisonnemens, et autres meprises semblables, on traite par occasion de plusieurs choses curieuses qui ont rapport a ces matieres.* A Villefranche. 1685.

Controversia de epistola pastorali Epporum Galliae ad Protestantes a. 1682. dimissa.

MMXXVII. Clerus Galliae a. 1682. Regia auctoritate congregatus (in merito Regaliae) edidit ac ad Protestantes dimisit 1. Iul. eiusdem anni epistolam adhortatoriam et invitatoriam, ut ad sinum Ecclesiae Catholicae Romanae redirent, propositis una XVII modis sive methodis, quibus conversio illorum absque violentia in effectum deduci posset. In epistola, per 8 AEppos, 26 Eppos, et plurimos alios Praelatos atque Theologos subscripta, stylo vere blando ac paterno urgentur Protestantes, ut ad sinum S. Matris Ecclesiae, a qua semet separandi nullam habuerint fundatam causam, reverti festinent. Epistolae nullus respondit effectus, imo plura evulgata fuere scripta contra eandem: quae subiicimus:

2314. *Reflexions solides sur le Monitoire de l' Assemblee du Clerge adressee aux Protestans.* 1682.

2315. *Conferences des Protestans opposees aux XVII methodes du Clerge de Francc.* 1682.

2316. **I. Claude** *Considerations sur les lettres circulaires de l' Assemble du Clerge de France de l' annee* 1682. Haye. 1683.

2317. *Reponse Apologetique a Messieus du Clerge de France sur les actes de leur Assemblee de 1682 touchant la Religion.* Amsterdam. 1683.

2318. **Gilb. Burnet** *Remarques sur les actes de la derniere Assemblee generale du Clerge de France. Traduit par Rosemond.* London. 1683. Originale fuit anglicum.

2319. *Examen des methodes proposees par Mess. de l' Assemblee du Clerge de France.* Colon. 1684.

2320. **I. Basnage** *reflexions sur la cruelle persecution, que souffre l' eglise reformee de France et sur la conduite et les actes de la derniere assemblee du Clerge de ce royaume.* 1686.

Omnes hi Scriptores protestantici penitus reiectis ac repudiatis methodis per Eppos Gallicanos propositis, declarant: iis, quae in epistola pastorali adducuntur, Calvinismum minime everti, et provocationi Eppali opponunt ceu totidem axiomata illis Praesulum contraria: 1. non esse certam successionis Eppalis in Ecclesia Romana ininterruptam seriem; 2. Ecclesiae

haud recte tribui immunitatem ab errore; 3. Romani Pontificis infallibilitatem frustra praetendi; 4. Traditionum ac praescriptionum principium admitti non posse; 5. Ipsis Galliae Eppis Traditionis neglectum ac violationem imputari, quod sententiam tot seculis in Ecclesia Romana receptam ac stabilitam, qua Romano Pontifici ius Reges ac Principes haereticos aut haereticis patrocinium praebentes deponendi vindicatur, non ita pridem publico solemnique decreto reiecerint.

Ioannis Dezii S. I. controversia.

Ioannes Dezius S. I. unionem inter Catholicos et Lutheranos conciliaturus, concinnavit opuscula: quae tamen et Romae in Indicem librorum prohibitorum relata, et a Protestantibus impugnata fuerunt:

MMXXVIII. **Dez** S. I. *Articuli Irenici.* Argentorati. 1685. Scopus est: Augustanam Confessionem cum Concilio Tridentino componere; quo in opere in plures errores lapsus est auctor.

MMXXIX. Idem, *articuli fidei praecipui ad unionem utriusque Ecclesiae, Romano-Catholicae et Lutheranae, emendati ab Irenophilo.* Argentor. 1685. Prima editio anonyma, haec sub nomine ‚Irenophili' vulgata est: sed decreto 30 April. 1685 Romae prohibita. Inter articulos, quorum 31 sunt, art. 3. et 4. sonant de Ecclesiae regimine: ‚quod Ecclesia sit regnum spirituale, interne a Christo, externe a Praepositis legitimis gubernatum; — quod in Sede Romana eam praerogativam debeamus agnoscere, quam in Cathedra D. Petri primitiva Ecclesia agnovit.'

2321. **Ioan. Adamus Osiander** *copiae trinarum epistolarum, ex occasione XXXI Articulorum, qui Argentinae nuper editi unionem utriusque Ecclesiae, Romano-Catholicae et Evangelicae concernunt, ultro scriptarum in favorem veritatis, in lucem emissae.* Stuttgardiae. 1685.

2322. Idem, *kurze und gründliche Beantwortung des wiederholten Jesuitischen Kurz und Gut.* Tübing. 1685.

2323. **Sam. Schelguigius** *de articulis fidei ad unionem Ecclesiae nostrae cum Romana promovendam e Gallia Argentoratum transmissis, ibidemque a. 1685. die 20 Iul. valvis omnium templorum et collegiorum affixis.* Gedani. 1685.

2324. **I. B. Carpzovius** *das Zeugniss des Teufels, vor-*

stellend die betrüglichen in Strassburg angestellten Jesuiterpredigten über die Augsb. Confession, nebst beigefügten Bedenken über die zur Reunion der Religionen auf Seiten der Papisten dienlich erachteten Religionspuncte; herausgegeben von einem Augsb. Conf. Verwandten. 1685.

2325. **Osiander** *kurze Beantwortung der 30 Artikel, so zu einer Vergleichung in Glaubenssachen zwischen den Papisten und Evangelischen sind zu Strassburg publicirt und gedruckt worden.* Tübingen. 1686.

2326. **Dan. Severinus Scultetus** *Epicrisis ad Articulos Argentoratenses, unionem Ecclesiae Evangelicae cum Romana concernentes.* Francof. 1686.

2327. **Georg. Henr. Häberlinus** *christlicher Bericht von der Reunion oder Wiedervereinigung der Evangelischen Augsb. Conf. mit der heutigen Römischen Kirche.* Tübing. 1686.

MMXXX. **Dezius** *la Reunion des Protestans de Strassbourg a l' Eglise Romaine, egalement necessaire pour leur salut, et facile selon leurs principes.* Strassbourg. 1687. In altero hoc opere intendit auctor ostendere, Protestantes a dogmatibus catholicis haud longe distare, imo doctrinas Aug. Confessionis cum Conc. Tridentino conciliari posse.

MMXXXI. **Ulrich Obreht** *Vereinigung der Protestirenden zu Strassburg mit der Römischen Kirche. Aus dem Französischen übersetzt.* Strassburg. 1688. Vensio prioris libri.

2328. **Casp. Heunischius** *declaratio Lutherana super admonitione de reunione Iesuitae Ioannis Dez.* Lipsiae. 1688.

2329. **Ioan. Faust** *die Vereinigung wahrer Christen in Christo Jesu.* Strassburg. 1688.

MMXXXII. **Dez** *la Reunion etc.* Nova editio cum nova praefatione. Argent. 1689. Huc spectant e sequenti decennio :

2330. **Häberlin** *Decius suo gladio iugulatus, oder kurzer, doch gründlicher Beweis, dass die Wiedervereinigung der Protestirenden oder der Evangelischen Augsb. Conf. mit der heutigen Römischen Kirche weder nöthig zu ihrem Heil, noch leicht nach ihrer Lehre sei. Contra I. Dezium.* Tübing. 1690.

2331. **Valentinus Alberti** *Augustana Confessio thetice et apologetice inprimis contra Iesuitae Ioan. Dez aliorumque tam antiquorum quam recentiorum adversariorum fallacias et criminationes succincta methodo pertractata. Subiectis etiam*

dilutisque iis, quae P. Dez Ecclesiae Argentoratensi speciatim imputavit. Lipsiae. 1690.

2332. **Hector Godofridus Masius** *dissertatio de Sirenum cantu, sive de unione Protestantium cum Romana Ecclesia a P. Dez nuper tentata.* Hafniae. 1690.

Matthaei Praetorii controversia.

Matthaeus Praetorius Borussus, primo Lutheranus, dein Catholicus studio conciliandae inter dissidentes unionis ac pacis vulgavit librum, quem Protestantes eodem prorsus ac quoad alios pacificatores modo oppugnabant.

MMXXXIII. **Praetorius** *Tuba pacis ad universas dissidentes in Occidente Ecclesias.* Coloniae. 1685. Auctor pro necessitate Primatus in Ecclesia fuse perorat, et ostendit: ‚opus esse supremo Iudice ad hoc, ut sperari ac fieri possit compositio partium circa res fidei litigantium; agnoscendum itaque esse Primatum iurisdictionis ac magisterii, quem quippe iam pridem asseruerint SS. Patres successori D. Petri, ob idque Romanam Ecclesiam passim appellent Cathedram Apostolicam, Cathedram Petri; Romanum vero Pontificem caput Ecclesiae, caput fidelium, Pastorem Pastorum, petram et crepidinem Ecclesiae Catholicae, rectae fidei fundamentum etc. Protestantes per opus hoc sub iugum Romani Pontificis, ut aiebant, sese mitti existimantes, contra illud sequentes edidere tractatus:

2333. **Ioan. Fecht** *kurzes Bedenken über M. Prätorii jüngsthin herausgegebene ‚Tubam pacis', oder theologischer Discurs von Vereinigung der römischen und protestirenden Kirchen.* 1686.

2334. **Melchior Zeidler** *refutatio tubae pacis.* Helmstadii. 1688. Auctor hic, quem Praetorius fidei catholicae propitium et ad eandem inclinantem credidit, adversus suspicionem istam protestatur, pluraque contra Pontificiam potestatem profert.

2235. **Bernardus van Sanden** *diatriba brevis opposita tubae pacis Praetorii.* 1688.

2336. **Samuel Schelvigius** *sex disputationes de unione Ecclesiarum, tridentinae atque augustanae confessioni addictarum.* Gedani. 1689.

Decennium X. a. 1690—1699.

2337. **Elias Weihenmaier** *dissertationes de Gregorio VII vulgo Hildebrando.* Vittebergae. 1690.

2338. **Paulus Antonius** *de auctoritate Ecclesiae, qua mater est.* Lipsiae. 1690. Occasionem sumit auctor, adversus Ecclesiam Romanam eiusque Summum Praesulem debacchandi.

2339. **Melchior Leydecker** *commentarius in Augustinum de unitate Ecclesiae.* Traiecti. 1690.

1340. Idem, *historia Ecclesiae Africanae illustrata pro Ecclesiae Reformatae veritate et libertate.* Ultraiecti. 1690. Totum opus eo tendit, ut persvadeat, Reformatos parum sibi vindicare libertatem, quali Ecclesia Africana relate ad Romanum Pontificem gavisa fuerit, item ut obiectionem, quasi Reformati non forent nisi novi Donatistae, refutet.

2341. **Raumburger** *de Gregorio VII vulgo Hildebrando.* Witteb. 1690.

2342—2376. **Eduardus Brown** *fasciculus rerum expetendarum et fugiendarum, prout ab Orthuino Gratio Presbytero Daventriensi editus est Coloniae 1535, una cum appendice sive tomo II scriptorum veterum.* Londini. 1690. Opus, ut suo loco iam innuimus, eo scopo confectum, ut Romani Pontificis auctoritas in invidiam adducatur: continet quippe tractatus antiquos contra supremam potestatem Pontificiam conscriptos. Similibus tractatibus auxit hoc opus Eduardus Brownius, inserendo eidem sequentia opera: 1. *Hildeberti Cenomanensis* epistolae (de Curia Romana); 2. *Math. Flaccii Illyrici* Antilogia Papae; 3. *Anonymi Rothomagensis* tractatus contra coelibatum cleri; 4. *Guil. Grashavii* epistola ad Binium de consilio Praelatorum emendandi Ecclesiam; 5. *Hadriani IV* PP. epistola ad Fridericum Barbarossam cum huius responso; 6. *Ecclesiae Gallicanae gravamina;* 7. *Roberti Grossetest* seu *Capitonis* sermones et tractatus, (potissimum contra Papatum); 8. *Ecclesiae Anglicanae gravamina* ex Matthaeo Parisiensi, et defensorium *Guil. Occami;* 9. *Defensorium Curatorum* contra eos, qui se privilegiatos dicunt; 10. *Nic. Oresmii* oratio coram Urbano V et Cardinalibus; 11. *Ioannis de Rupescissa* prophetia ex Sec. XIV; 12. *Petri de Alliaco* opuscula; 13. *Univ. Parisiensis* determinatio in causa schismatis de a. 1397; 14. *Alexandri*

III epistola ad AEppum Cantuariensem, et aliae epistolae; 15. *Nic. de Clemangis* liber de corrupto Ecclesiae statu; 16. *Matthaei de Cracovia* tractatus de squalloribus Curiae Romanae; 17. *Epistola 54 nobilium Moraviae;* 18. *Bullae Papales* adversus Bohemos, et methodus *Cruciatae* in Anglia sub Martino V.; 19. *Epistolae Capitaneorum Bohemiae* ad Reges ac Principes; 20. *Epistola anonymi Cantuariensis* de misero Eccl. statu; 21. *Consilium Praelatorum* Bononiae congregatorum de emendanda Ecclesia sub Iulio III; 22. *Gentiani Herveti* oratio de Can. VI C. Chalcedonensis; 23. *Guil. Damasi Lindani* epistola ad Principes et Praelatos de Cleri moribus; 24. *Clementis VII* ad Carolum V et huius epistolae; 25. *Caroli V.* protestatio circa C. Trid.; 26. *G. Wicelii* via regia; 27. *Steph. Gardineri* oratio de vera obedientia; 28. *Richardi Sampsonis* oratio contra Eppum Romanum; 29. *Pii II* bulla retractationum; 30. *Ioan. Barnesii* Catholico-Romanus pacificus; 31. *Fr. Broccardi* consilia Vaticana retecta; 32. *Silv. Pricratis* modus solennis inquirendi in haereticos; 33. *Eduardi Bulckleii* speculum papisticum; 34. *Officium Ordalii.*

2377. **Ioan. Frid. Mayer** *liber commentarius de Pontificis Romani electione.* Holmiae et Hamburgi 1690. Instar appendicis adnexas habet duas dissertationes, iam prius vulgatas (et suis locis per nos memoratas): ‚de titulo Pont. Romani: Servi Servorum;‘ et: ‚num dogma Papistarum sit, Pontificem Romanum esse Deum?‘

1378. **Christ. Andr. Rosner** *tractatus de reservationibus.* Lips. 1690.

2379. **Henr. Horchius** *sacerdotium Romanum una cum eius sacrificio νοθειας convictum.* 1690.

2380. *Rome amoureuse, ou la doctrine des Dames et des Courtisannes Romaines.* Amsterd. 1690.

2381. **Theod. Gibellinus** *Caesareopapia Romana, darstellend die Begebenheiten, Gelegenheiten, und Geheimnisse des Päbstlichen Stuhles zu Rom.* Frankf. 1691.

2382. **Christian Wagner** *gründliche Widerlegung der von Arnoldo Wion für des Irländischen Bischofs Malachiae Arbeit ausgegebenen und fast von Jedermann angenommenen Prophezeiungen, betreffend alle römischen Päbste, so von A. C. 1143. bis an's Ende der Welt regieren sollen.* Leipzig. 1691.

Est versio ex gallico *Menestrerii,* cuius librum iam superius indicavimus.

2383. **Lud. Elias Dupin** *dissertationes de antiqua Ecclesiae disciplina.* Paris. 1691. Quarta dissertatione ‚de Primatu Rom. Pontificis' hunc non negat, sed tantopere coarctat, ut nil nisi directorium quodpiam ad servandum in societate ordinem e Primatu prodeat, nulla vero potestas, ceteris altior ac sublimior.

2384. **Christ. Kortholt** *apothesis Papaea.* Kiloni. 1691.

2385. 2386. Idem, *exercitatio in Canonem VI Nicaenum.* Kiloni. 1691. Eandem *Sebastianus Kortholt* dissertationibus suis Antibaronianis annexuit. Hamb. 1708.

2387. **Leon. Ryssenius** *solutio nodi gordii de numero Antichristi.* Lugd. Bat. 1691.

2388. **Fueslin** *Conclavia Romana reserata, sive mysterium iniquitatis, in quo exhibentur tractatus: 1. de vero fictoque Petri Primatu, seu de veris eius praerogativis et monarchia fictitia; 2. de eiusdem itinere et eppatu Romano; 3. de successione Pontificum Romanorum; 4. de habentibus ius eligendi N. T. ministros; 5. de Ecclesiae Rom. Cardinalibus; 6. de electionibus simoniacis; 7. de Pontificibus Romanis simultaneis; 8. de Ioanna Papissa; 9. de Pontificum Rom. probitate; 10. de eruditione et prudentia eorumdem; 11. de varia quoad nomen et rem mutatione, ut et miseria eorumdem; 12 de nepotismo eorumdem.* Tiguri. 1691.

2389. *Die Hässlichkeit des Röm. Stuhls.* 1691.

2390. *Cardinalis Azzolini candidatus Papalis dignitatis, eiusdemque promotor probe instructus, seu aphorismi politici, quae in Conclavi observanda habeant Cardinales. Cum commentario de electione Rom. Pontificis I. F. Mayeri.* Osnabrugae. 1691.

2391. **Bannosius** *de politia Civitatis Dei et Hierarchia Romana.* Francof. 1692.

2392. **Henr. Pipping** *de triplici corona Romani Pontificis.* Lips. 1692.

2393. **Köber** *dissertatiuncula de Martino Luthero, primo Papatus reformatore.* Gerae. 1692.

2394. **Alberti** *de triplici Corona Rom. Pontificis.* Lips. 1692.

2395. **Chr. Kortholt** *disquisitio de Pontifice Romano.* Kiloni. 1692.

2396. **Elias Weihenmaier** *de convocatoribus ac directoribus IV priorum Conciliorum Oec. adversus Baronium, Bellarminum, Binium et sequaces.* Vitteb. 1692.

2397. **Car. Fr. Schwind** *die Päpste in ihrer Blösse. Ein Auszug aus der Parallel zwischen dem Leben Jesu, und dem Leben derer, die seine ersten Nachfolger sein sollten; vorgestellt am Ostermontag in der Kathedralkirche zu Strassburg.* Strassburg. 1692.

2398. *Curiose Vorstellung des heutigen Pabstthums. Durch H. L. B. Mit ihrer Päpstl. Heil. Privilegio. Nach dem übersetzten Romanischen Exemplar mit Fleiss gedruckt.* 1693. Liber satyricus.

2399. **Ioan. Hammerstede** *Babylonia convicta, seu tractatus continens argumenta, quibus invicte demonstratur, Ecclesiam Romanam esse meretricem babylonicam.* Amstelodami. 1693.

2400. **Rechenberg** *dissertatio historica de Totatu* (Dictatu) *Hildebrandino.* Lips. 1693.

2401. **Christ. Blumberg** *‚Mysterion‘ Coronae meretricis Babylonicae frontispicium.* Lipsiae. 1694.

2402. **I. Abrahamus Köhler** *testimonia ipsorum Pontificum Romanorum de suis erroribus et historia collecta.* Lipsiae. 1694.

2403. **Baier** *de falso iactata dignitate et potestate Rom. Pontificum tempore Iustiniani Imp.* Ienae. 1695.

2404. **Ioan. la Placette**, Benearnus, *observationes historico-ecclesiasticae, quibus eruitur veteris Ecclesiae sensus circa Pontificis Romani potestatem in definiendis fidei rebus.* Amstelod. 1695. Cumprimis ex controversia Cypriani cum Stephano Papa deduci ait auctor eum veteris Ecclesiae sensum, quod auctoritas Papae non sit supra omnem exceptionem elevata.

2405. **Löscher** *exercitatio historico-philologica de numero Antichristi 666 ex Apoc. XIII. 17.* Witeb. 1695.

2406. **Ioan. Ernestus Grabius** *dubia Consistorio Electorali Sambiensi exhibita.* 1695. Auctor magni apud Protestantes nominis, magnaeque eruditionis, proponit in praesenti opere dubia sua de Lutheranismo: quem etiam schismatis ac

communionis cum antiquis haereticis postulat ideo, quod ab Ecclesia Catholica vera secessionem fecerit, et dogmata foverit, ab Ecclesia in antiquis hereticis iam damnata. Opus magnam excitavit attentionem, iussuque Electoris Brandenburgici triumviris de coetu lutherano negotium datum est, refellendi opus Grabii:

2407. **Phil. Iac. Spenerus** *Evangelicae Ecclesiae vindiciae adversus culpam schismatis et communionis cum haereticis antiquis falso eidem impactam iussu Ser. El. Brandenburgici dubiis a M. I. E. Grabio Consistorio Electorali Sambiensi exhibitis oppositae.* Francof. 1695.

2408. **Ioan. Guil. Baierus** *solida demonstratio, quod Lutherus et eius asseclae nec schismatis nec haeresecos accusari iure queant, exhibitis Consistorio Sambiensi dubiis opposita.* Ienae. 1695.

2409. **Gottlob Balduinus** *ad motiva Nonneminis de Primatu Pontificis responsio.* Dresdae. 1695.

2410. **Bern. von Sanden** *ad M. I. E. Grabii dubia responsio.* Regiomonti. 1695.

2411. **Ioan. la Placette** *de insanabili Romanae Ecclesiae scepticismo dissertatio.* Amstelod. 1696. Totum opus dirigitur ad commonstrandum, quod Ecclesia Romana, dum relicta Scriptura S. ceu norma credendorum, ad Traditionem, et Conciliorum ac Pontificum infallibilitatem se provocat, in continua fidei incertitudine versetur.

2412. **Aug. Antonius** *diss. de Pathmo Lutheri in arce Wartburg prope Isenacum; animadversiones historicae contra Card. Pallavicinum, Cochlaeum, Surium, Maimburgum, Bossuetum, Natalem Alexandrum, etc.* Halis Sax. 1696.

2413. **Franc. Turretinus** *disputatio de necessaria secessione ab Ecclesia Romana.* Lugd. Bat. 1696.

2414. **Ioan. Lud. Conradi** *de iudicio Romanorum Pontificum falso et erroneo.* Vittebergae. 1696.

2415. **Neumann** *de excidio Antichristi.* Vittebergae. 1696.

2416. **I. Gottlieb Mollerus** *Centuriarum Historiae Eccl. Magdeburgensium recensio historico-critica.* Gedani. 1696.

2417. *Zwei höchstnützliche Büchlein wider das Pabstthum: 1. ‚Hunnii' Bericht von der römischen und evangel. Kirche. 2. ‚Meisneri' Beantwortung der Frage: wo die wahre Re-*

ligion vor Lutheri Zeiten gewesen? Leipzig. 1697. Utrumque opusculum hic neo excusum suis locis indicavimus.

2418. **I. Paul Hebenstreit** *diss. theol. de forma regiminis in Ecclesia.* Ienae. 1697. Contra Primatum Petri.

2419. 2420. **Aug. Pfeiffer** *Lutherthum vor Luthern, etc.* (ut a. 1684.) *Accessit Panoplia antipapistica.* Dresdae. 1697. Nova editio.

2421. **Neumann** *diss. de Petro a Petro alieno.* Vitteberg. 1697.

2422. *Curioser Geschichtkalender aller Römischen Päpste.* Leipzig. 1697.

2423—2493. **Hermannus Van der Hardt** *Magnum Oecum. Constantiense Concilium de universali Ecclesiae reformatione, unione, et fide; IV Tomis comprehensum, ex ingenti antiquissimorum et fide dignissimorum MSS. mole et profundis veteris illius aevi tenebris diligentissime eruit ac recensuit.* Francof. et Lips. 1697. ss. In opere hoc plurima occurrunt scripta, quae auctoritatem Primatus coarctant et evertunt, adeo, ut opus ishoc reapse promtuarium similium scriptorum atque tractatuum dici possit. Eorumdem scriptorum maximam partem suis locis iam recensuimus: existimamus tamen, haud fore superfluum, indicem reformatoriorum istorum operum iuxta Tomorum ordinem isthic subnectere:

1. **Theod. Vrie** *historia C. Constantiensis,*

2. **Nicol. Clemangii** *vota pacis ac emendationis in Constantiensi Concilio quaesitae,*

3. Eiusdem, *de ruina Ecclesiae circa tempora C. Constantiensis,*

4. **Ioan. Gersonis** *de simonia abolenda Constantiensis Concilii ope,*

5. Eiusdem, *de modis uniendi ac reformandi Ecclesiam in Concilio universali,*

6. **Petri de Alliaco** *de difficultate reformationis in Concilio universali,*

7. Eiusdem, rectius **Theodorici de Niem** *monita de necesitate reformationis eccl. in Capite et in membris,*

8. Eiusdem, *canones reformationis ecclesiae in Const. Concilio suscipiendae,*

9. **Franc. de Zabarellis** *capita agendorum in Conc. Gen. Const. de ecclesiae reformatione,*

10. **Collegii Reformatorii Const.** *de eccl. disciplinae reformatione statuta, sive geminum Reformatorii Const. protocollum,*

11. Eiusdem, *decreta de regiminis eccl. emendatione,*

12. Eiusdem, decretales de eccl. Status reformatione,

13. **Gallicae Nationis** *declaratio de Annatis non solvendis,*

14. Anonymi *epistola ad Sigismundum Imp. de emendandis ecclesiasticorum moribus,*

15. **Pilei** *parenaesis ad Sigism. Imp. de reformatione Ecclesiae in Const. Concilio prosequenda,*

16. **Stephani de Praga** *oratio de maturanda Ecclesiae emendatione,*

17. **Mauritii de Praga** *consilium de eccl. statu mature emendando,*

18. **Petri de Bruxellis** *oratio de impendente in clerum calamitate ob corruptissimos eius mores,*

19. **Bernardi Baptisati** *invectiva in corruptum eo tempore clerum, in Const. Concilio emendandum,*

20. **Theobaldi** *conquestio de nimis diu dilata in Const. Concilio Cleri reformatione,*

21. **Iacobi Laudensis** *Eppi, idea melioris Summi Pontificis in Const. Concilio eligendi,*

22. **Martini V.** *Papae regula Cancellariae.*

23. **Germanicae Nationis** *articuli de reformatione supremi regiminis ecclesiastici,*

24. **Martini V.** *Papae reformatio Constantiensis in capite et in Curia Romana, nationibus in Concilio oblata,*

25. **Germanicae Nationis** *et* **Martini V.** *Papae Concordata quoad eccles. regiminis emendationem facta,*

26. **Anglicanae nationis** *et* **Martini V.** *Concordata Constantiensia,*

27. **Monachorum Benedictinorum** *Capitulum Constantiense de visitatione ac reformatione monachorum S. Benedicti,*

28. **Richardi Ullerstoni** *petitiones quoad reformationem Ecclesiae militantis.* Haec 28 opuscula Tomo I continentur. Tomus II exhibet sequentia:

29. **Henr. de Langenstein de Hassia** *consilium pacis de unione ac reformatione Ecclesiae in concilio Univ. quaerenda,*

30. *Acta pleniora C. Pisani 1409. celebrati,*

31. Anonymi, *calcaria Sigismundo et Constantiensi Concilio addita,*

32. Anonymi, *obtestatio Const. Concilii, ut tres dissidentes Pontifices removeat,*

33. **Andr. Lascharis** oratio de pace ac unione Ecclesiae per Sigismundum Imp. Constantiae paranda,

34. Eiusdem *oratio parenaetica ad Ioannem PP. XXIII de humilitate Papam decente, spontaneave Papatus abdicatione,*

35. **Nic. de Dinckelspuhl** *oratio ad Sigismundum de auctoritate Imperatoris res Concilii gubernandi,*

36. *Cardinalium aliorumque magnorum consultationes de Ioanne, Gregorio, et Benedicto ad Papatus resignationem adigendis,*

37. **Ioannis XXIII** *diplomata Principibus quibusdam Germanis ante fugam data, quibus illos sibi devinciret,*

38. Eiusdem *machinae ad Conc. Constantiense dissolvendum compositae,*

39. *Constant. Concilii acris contentio pro integritate Concilii servanda, contra Ioannis fugitivi insidias,*

40. **Benedicti Gentiani** *publicus dolor ex fuga Ioannis XXIII e Concilio,*

41. *Cardinalium aliorumque Praelatorum disputationes de iure Cardinalium,*

42. **Theodorici a Niem** *invectiva in diffugientem e Const. Concilio Ioannem XXIII,*

43. Eiusdem *de vita ac fatis Constantiensibus Ioannis Papae XXIII usque ad fugam et carcerem eius,*

44. **Gregorii XII** *epistolae ad Sigism. Imp. et Bavariae Ducem, aliorumque ad Gregorium de schismate tollendo, ac pace Ecclesiae per Const. Conc. paranda,*

45. **Gersonis** *oratio propemptica, habita ante iter Sigismundi in Hispaniam, de iure et praxi Const. C. in componendis rebus arduis,*

46. *Sigismundi Caesaris et Legatorum Const. Concilii acta Hispanica in negotio Benedicti ad cessionem perducendi,*

47. **Gersonis** *demonstratio in Concilio publice facta, Petrum de Luna, sive Benedictum XIII esse haereticum et Papali dignitate exuendum,*

48. *Cardinalium consultationes de novo Pontifice in Const. Concilio eligendo,*

49. **Martini V.** *recens in Concilio electi Papae diplomata de beneficio decimarum, quae ex Cleri Germanici redditibus Caesari pro infinitis laboribus tribuit,*

50. **Ioan. Abundi, Ioan. de Waldow, Georgii C. de Hohenlohe,** *commissariorum Martini V et executorum mandatum decimarum Clero Germano promulgatum,*

51. **Dominici de S. Geminiano** *apologia pro Clero Germano, sive repudium decimarum, diplomatibus Martini V oppositum.* Tomo III insunt ea, quae Hussum etc. haereticos concernunt. Tomus IV continet acta ac decreta Sessionum 45 Concilii Const. Tomus V continet:

52. *Res securitatis Constantiensis, quam Ioannes XXIII Papa ante adventum ad Concilium pro se et sua Curia a Constantiensi Magistratu per Caesarem Sigismundum quaesivit et obtinuit,*

53. *De admirabili ordine ac distributione Const. Concilii in consultando per quinque nationes: Germanicam, Gallicam, Italicam, Anglicam, et Hispanicam,*

54. *Gallicae nationis protestatio contra Anglos, proprium ius suffragii et peculiaris nationis sibi in Concilio vendicantes,*

55. *Anglicae nationis vindicatio sui iuris quoad propriam in Concilio nationem,*

56. *Propositio in Concilio facta de commoda divisione orbis christiani secundum quatuor terrae plagas,*

57. **Alberti de Bon-Christianis** *oratio coram Papa Martino V de passione Christi, et corrupto Ecclesiae statu,*

58. *Const. Concilii epistola ad Ernestum Austriae Ducem de fuga Friderici, et Ioannis Papae e Concilio.* Reliqua Tomi V contenta huc non pertinent. Tandem Tomo VI continentur:

59. *De auctoritate Const. Concilii ex indicentium, Caesaris et Pontificis, iure atque potestate,*

60. *Edictum universale Sigismundi, quo omnes ad Concilium citati, et securitas iisdem promissa,*

61. Eiusdem *epistola ad Gregorium XII qua ille ad Concilium vocatus,*

62. Eiusdem *epistola ad Carolum VI Galliae Regem, qua Concilium denunciatum, et Legati illius invitati,*

63. **Ioannis XXIII** *bulla, qua Constantiense Concilium indixit, et omnes ad illud convocavit,*

64. *De auctoritate Const. Concilii ex decretorum eius virtute, pondere, atque valore,*

65. *De fatis Sessionis IV et V,*

66. **Petri de Alliaco** *tractatus de eccl. potest.*

67. *De iure Concilii et Ecclesiae,*

68. **Gersonis** *tractatus de potestate eccl.*

69. *De variis C. Constantiensis fatis,*

70. **Andreae Eppi Magorensis** *Gubernaculum Conciliorum* — opus vastum IX partibus constans : a) de iure Concilii in emendationem ac reformationem status ecclesiastici; b) de officio concilii quoad reformationem ecclesiastici regiminis; c) de necessitate frequentium conciliorum generalium pro emendando ecclesiastico statu; d) de quatuor conciliis Apostolorum; e) de aliis conciliis orientalibus et occidentalibus, comparatis cum recentiorum temporum conciliis, horumque potiori necessitate; f) de iis, qui habeant in Conciliis praesidere et definire; g) quis habeat convocare Concilia; h) qui teneantur venire ad Concilia; i) qui possint concilia dissolvere.

2494. **Godofredus Ohm** *disputatio theologica historico-ecclesiastica de excommunicatione civitatis Francofurtensis ad Oderam papali et tyrannica, Sec. XIV a Ioanne XXII et Clemente VI instituta.* Regiomonti. 1697. Excommunicatio vibrata fuit ob Eppum per Cives Francofurtenses captum et carceri mancipatum.

2495. **Huldericus** *antithesis doctrinae Petri et Romani Pontificis.* 1697.

2496. **Felix Christoph. Mentzerus** *Augiae Papatus stabulum, Herculis Christiani M. Lutheri laboribus repurgatum.* Hafniae. 1697.

2497. **Mich. Le Vassor** *tractatus de ratione controversias de religione examinandi.* Amstelod. 1697. Contra auctoritatem Rom. Pontificis ceu supremum tribunal controversiarum opus suum dirigit: loca illa S. Scripturarum, et Traditionis, quae

pro Primatu adferuntur, examini subiiciendo, et persvadere nitendo, iis nec Primatum stabiliri, nec Ecclesiam Romanam pro centro communionis eccles. statui.

2498. **Christ. Kortholt** *Historia Eccl. N. T. κατ' επιτομην a Christo nato usque ad Sec. XVII, sistens statum Ecclesiae sub Imperatoribus, schismata, haereses, synodos ac Ecclesiae doctores.* Lips. 1697. In sensu Ecclesiae Romanae Catholicae iniquo et hostili.

2499. **Christianus Democritus** *(Dippelius) Papismus Protestantium vapulans.* 1098.

2500. **Ern. Salomon Cyprianus** *de Omophorio Epporum Graecorum.* Helmstadii. 1698. Agit simul de Pallio Latinorum.

2501. *Nouveau Traite de l' Antechrist, dans lequel on prouve que l' eglise romaine, c'est-a-dire le pape et son clerge sont le grand antechrist.* Londres. 1698.

2502. **Souligne** *le Papisme demasqué.* Londres. 1698.

2503. **I. Frid. Mayer** *Ecclesia Papaea Lutheranae reformationis patrona et cliens; sive dissertationes de pontificiis, Leonis X processum adversus Lutherum improbantibus, et quantum pontificiis reformatio beati Lutheri, ipsis non diffitentibus, profuerit? Cum addita oratione de morte Caroli V Imper. evangelica.* Lips. 1698.

2504. **Franc. Bredow** *Papam Romanum non universalem Christi in terris Vicarium, neque omnium Ecclesiarum Caput, ex ipsius antiquitatis Iurisque Canonici monumentis, passim latitantibus, contraque Papatum proprio canonum gladio iugulandum fortiter militantibus, aliisque Canonistarum et Pontificiorum suffragiis, dissertatione patristico-theologica paulo planius pleniusque ostensum, plublicae placidaeque collationi academicae sistit.* Rostochii. 1698.

2505. **Christoph. Barthut** *widerlegte Augsb. Confession de a. 1530, und dass D. Lutherus nicht sey der Engel mit dem ewigen Evangelio Apoc. XIV. sondern der vierte Engel mit der Plagschale Apoc. XVI. durch welche Vergleichung fast alle Menschen im Lutherthum die ewigen Evangelisten verworfen, und durch diese ihre Confession ein umgekehrtes Papst- oder Apapstthum aufgerichtet haben.* Amsterdam. 1698. Auctor, inter sic dictos Fanaticos referri solitus, tam Papatum quam Augustanam Confessionem Lutheranorum impugnat.

2506. **Christ. Neubaur** *vera Dei electio ad hominum salutem*, 1698. Electionis Papae Romani modum impugnat.

2507. *Regula primitiva Reformationis contra novitates Romae per* **Thomam Pierce** *Reg. Angl. Concion. nunc primum latine edita.* Lugd. Batav. 1698.

2508. **Ioan. Clericus** *Novum Testamentum D. N. I. C. ex versione Vulgata, cum paraphrasi et adnotationibus* **Henrici Hammondi** : *ex anglica lingva in latinam transtulit, suisque animadversionibus illustravit, castigavit, auxit.* Amstelod. 1698. Uterque, tam Hammondus, quam Clericus, in locum Matth. XVI. de Primatu omnia tentant, ut vim verborum Domini eludant.

2509. **I. Frid. Mayer** *diss. de dicto Lutheri : Deus vos impleat odio Papae.* Hamburgi. 1699.

2510. **Paulus Theophilus Hoffmann** *disquisitio historico-theologica, qua Marcellini inter Seculi III Eppos Romanos ultimi et vita recenseiur, et in fide constantia asseritur, ita, ut postea ea sine praeiudicio nostrae ecclesiae ac cum lucro adversariorum fieri ostendatur.* Gedani. 1699.

2511. **E. S. C.** *(Ernestus Salomon Cyprianus) Schediasma de vitiis Paparum adversus eorundem infallibilitatem.* Colon. 1699.

2512. **Elias Veielius** *dissertatio isagogica in selecta Historiae Eccl. capita, sive in dissertationes historicas, chronologicas, criticas, dogmaticas Natalis Alexandri : in qua tamquam in Breviario adductis Viri clarissimi et domesticorum fidei propriis verbis, graves illius ac plurimae in multis magnique momenti capitibus cum sodalibus dissensiones acresque censurae producuntur, ac ostenditur : adversarium veritatis evangelicae tam gravem causae pontificiorum plus offecisse quam protestantium, simulqae decus Imperatorum Romano-Germanicorum contra acerbas Gallicani Scriptoris criminationes paucis vindicatur ac pietas D. Lutheri et parastatarum adseritur.* Ulmae. 1699.

2513. **Iac. Basnage** *Histoire de l' Eglise.* Rotterdam. 1699. In IV partes divisum opus contra Romanae Ecclesiae auctoritatem.

2514. **Ioan. Forbesius a Corse,** *Instructiones historico-theologicae.* Genevae. 1699. In iis tum contra Honorium Papam, quem Monothelitam facit, tum contra Primatum se enunciat.

2515. **Ioan. Chr. Buckius** *de podolatria Rom. Pontificis, non suscipienda profitenti sacra emendata.* Vitembergae. 1699.

Subiicimus opera, quae *sine designatione anni, et passim loci quoque,* vulgata fuere contra Primatum:

2516. **Ioan. Bapt. Leo** Ducis Urbini apud Venetos orator, *discursus duo super potestate ecclesiastica, et Curiae Romanae monarchia.*

2517. **Alexander Lysca** ICtus et patritius Veronensis, *oratio de Romanae Curiae rapacitate, perfidia, et tyrannide.*

2518. **Octavius Meninus** ICtus Foroiuliensis, Praefectus Cenetensis, *oratio de immensa Curiae Romanae potentia moderanda.*

2519. **Franc. Guicciardini** Florentinus, *discursus de ortu et incrementis Pontificii imperii.*

2520. **Ioan. Guil. Baier** *diss. de falso iactata dignitate et potestate Rom. Pontificum tempore Iustiniani M. Imperatoris.*

2521. **Valentinus Lebaris** *de Primatu Pontificis Romani.* Tubingae.

2522. **Martinus Gratianus Gertichius** Polonus, *protestatio seu assertio theologica contra Primatum Ecclesiae Romanae.*

2523. **Abrah. Ramburtius** Theologus Sedanensis, *disputationes tres de monarchia totius Ecclesiae, quae statuitur in Petro constituta.*

2524. Idem, *disputationes tres de monarchia totius Ecclesiae militantis, quae a Petro fingitur in successores transmissa.*

2525. **Anonymus Gallus,** *de repugnantia doctrinae Christi ac Rom. Pontificis: in qua demonstratur per antithesin, Pontificum doctrinam et vitam non tantum SS. Christi Evangelio non consentaneam, sed extra Dei verbum ab hominibus traditam atque confictam esse.* Opus hoc ex Gallico latinum fecit *Ioannes Avene* Rubeaquensis.

2526. **Whitgift** Cantabrigiensis, *defensio: Papam esse Antichristum.* Londini.

2527. **Ioan. Gerhardus** *Photino-Papismus, h. e. evidens demonstratio, quod Photiniani, utut ab Ecclesia Romana videri*

velint alienissimi, tamen errores quosdam papales in sinu suo adhuc foveant.

2528. **Salomon Deyling** *de novitate regimis monarchici in Ecclesia Romana.*

2529. **Fr. Gomarus** *disputatio de Petri Apostoli, et Papae Romani repugnantia.*

2530. **Guil. Chillingworth** *contra infallibilitatem Papae Romani.*

2531. **Pacard** Gallus Calvinista, *descriptio Antichristi.* Genevae.

2532. **Vignorius** aeque Gallus Calv. *theatrum antichristi.*

2533. **Wolfgangus Martius** *quaedam contra Papatum.* Refutavit ea: *Hanardus Gamerius.*

2534. **Marperger** *meditationes 30 de accurata Antichristi descriptione.*

2535. **Valentinus Boltzius** *consilium Christi, et Papae.*

2536. **Amandus Polonus** Calvin. *S. Petrum non praesedisse Romanae Ecclesiae annis 25.*

2537. Idem, *contra ementitam successionem Pontificum Romanorum in Eppatu Romano.*

2538. **Anonymus Gallus** *de Antichristo Romano.*

2539. *Capita fidei christianae contra Papam et portas inferorum.*

2540. **Chessitaeus** *de Antichristo.* Vitebergae.

2541. **Daniel Arcularius** *adversus R. Pont. potestatem.*

2542—2544. **David Rungius** *de primatu Ecclesiae Romanae; — de tyrannide Rom. Pontificis; — contra primatum Papae.*

2545. **Domites Menapius** *Enchiridion controversiarum inter Evangelicos et Pontificios.* In eo potissimum adversus Primatum disserit.

2546—2549. **Bachmannus** *adversus Primatum R. P.; — Petrum non praesedisse Rom. Ecclesiae; — sitne Papa Concilio subiectus? — sitne Papa Antichristus?*

2550. **Govynus** Gallus Calv. *adversus potestatem R. P.*

2551. **Henr. Butingius** *Petrum non praesedisse Romanae Ecclesiae.*

2552. **Hermannus Fabronius** *de Antichristo.*

2553. **Iac. Reneccius** *S. Petrum non praesedisse Romanae Ecclesiae, seu verae Ecclesiae inventio.*

2554. Idem, *disputatio de Antichristo.*

2555. **Ioan. Deucerus** *de Antichristo Romano.*

2556. **Ioan. Funkius** *Petrum non praesedisse Ecclesiae Romanae 25 annis.*

2557. **Millettier** Calvin. *de successione Rom. Pontificum a S. Petro usque Urbanum VIII.*

2558. **Moses Pflagerus** *de Antichristo adversus Rom. Pontificem.*

2559. **Aut. Polus** *lucidarium potestatis Papalis.*

2560. **Conr. Clingius** *de Rom. Pontifice libri III.*

2561. **Andr. Horvat** Veterosoliensis, *disquisitio, qua Romanam Hildebrandinam Ecclesiam, cui caput infallibile posterioribus Ecclesiae N. T. seculis est enatum et fabricatum, ab antiqua Romana Ecclesia in multis degenerasse ‚P. Mathiae Fabro' Iesuitae, qui calamum contra ‚M. Graczam' spiritu superbo strinxit, demonstratur.* Praedicans *Gracza* Protestanticum coetum appellavit ‚catholicum,' Romanam autem Ecclesiam ‚acatholicam' : quod cum *Mathias Faber* S. I. refutaret, *Horvat* respondit et argumenta multa contra Primatum congessit.

2562. **Schard** *testimonia ex 30 maximae auctoritatis Scriptoribus, qui Romam ‚Babylonem,' eiusque Eppum ‚Antichristum' certo statuerunt.*

2563. **Mollerus** *diss. de Malachia propheta pontificio.* Altorfi.

2564. *Prosecutio probationis, locum Matth. XVI ‚Tu es Petrus' non recte refundi in Apostolorum Principis successores. Auctor se scripsit : E. D. W.*

2565. *Vita et mores omnium Romanorum Pontificum, et quo in statu sub quolibet Respublica Christiana fluctuaverit.*

2566. *Zerstörung und Niederlage des ganzen Papstthums, geweissagt durch die Propheten, Christum und seine Apostel, und aus Johannis Apocalypsi figürlich gesehen. Durch einen Hochgelehrten vor sehr vielen Jahren geschrieben.*

2567. **M. Montannes** *Aviso sobre los abusos de la Iglesia Romana.*

2568. *Pasquillus pasquilli e Roma migrantis, et Cyri cuiuspiam dialogus de Romanae Curiae moribus.* Utopiae.

MMXXXIV. **Ioan. Morawski** S. I. *Sancta Romana Ecclesia ab antiquis calumniis haereticorum de novo suscitatis vindicata.* Posnaniae. 1690. ac rursus 1693. Auctor percurrit omnia controversa dogmata, ac praeferenter refellit obiectiones contra Ecclesiam Romanam positas, quasi ipsa foret Babylon apocalyptica.

MMXXXV. **Ioan. Lud. a Iosepho** Carmelita, *proelia militantis Ecclesiae, sub omnibus Summis Pontificibus a S. Petro usque Innocentium XI.* 1690.

MMXXXVI. **Gavardi** O. S. Aug. *quaestiones IV de Hierarchia Ecclesiae militantis.* Neapoli. 1690.

MMXXXVII. **Ioan. Ciampinus** *diss. historica, an Romanus Pontifex baculo pastorali utatur?* Romae. 1690.

MMXXXVIII. **Ant. Mazzaroni** *de tribus coronis Papae, et osculo pedum eius.* Romae. 1690.

MMXXXIX. **Richardus** *Critica sive examen praeiudiciorum a D. Petro Iurio Ecclesiae Romanae oppositorum, ut et appendicis libri eiusdem de implemento prophetiarum.* Paris. 1690. Solida refutatio Calvinistici operis, et apologia pro suprema auctoritate S. Sedis.

MMXL. **Paulus Segneri** S. I. *l' Incredulo sensa scusa, dove si dimostra, che non puo non conoscere quale sia la vera Religione, chi vuol conoscerla.* Venezia. 1690. Opus cumprimis adversus ministrum calvinisticum *Iacobum Piceninum* directum, qui in suo de reformata religione libro hanc non tantum cum summo praeiudicio orthodoxae verae Religionis magnificavit, sed et sententias protulit, incredulitati faventes. Opus Segneri etiam latine vulgatum fuit:

MMXLI. Idem, *Incredulus non excusatus, opus, in quo gravido argumentorum pondere, rationum quoque subtilitate et acumine admirabili demonstratur atheismo enervato unica Divinitas, et haeresi convictae unica Religio, extra quam non datur vera salus.* Colon. 1694. Idem argumentum pertractavit contra Piceninum *Franciscus Panigarolus* Eppus Astensis.

MMXLII. **Iansens Elinga** *summa totius doctrinae de Pontificis auctoritate et infallibilitate, a nuperis cavillationibus Natalis Alexandri, et Felicis Dechamps vindicata.* Brugis. 1690.

MMXLIII. **Franc. Foris Otrokocsi** *apocalyptica tuba quinque orationibus progressum et interitum locustarum acu-*

leis et omni stratagemate armatarum pandens in Ecclesia Dei multis persecutionibus iactata, consolatoria contra magnos et praecipuos antichristi satellites. Amstelod. 1690. Auctor initio Minister Calvinisticus in Rimaszécs, dein Romae conversus, et in patriam redux, multis libellis oppugnabat Protestantes hoc decennio.

MMXLIV. **Bonaventura Van Den Dycke** O. Min. Lovaniensis, sumta occasione e canonisatione S. Ioannis a Capistrano, ad mentem Sancti huius sequentes theses publice exposuit a. 1691. disputationi: 1. *Concilium Generale plenitudinem potestatis et infallibilitatis a Christo numquam accepit, sed solus Petrus prae omnibus et pro omnibus.* 2. *Papa est Deus orbis loco Christi in spiritualibus et temporalibus, et sicut luna recipit claritatem a sole, non sol a luna, sic regalis potestas recipit auctoritatem a sacerdotali, non contra.* 3. *Qui praeest regno perpetuo scilicet spirituali, ut est Papa, praeese debet etiam regno temporali, sine quo nequeunt spiritualia gubernari.* Theses hae, non obstante iterata Consilii Brabantiae prohibitione, publice defensae extiterunt.*)

MMXLV. **Ioan. Thomas de Rocaberti** *liber apologeticus de Rom. Pontificis Honorii I invicta in fide constantia.* Valentiae. 1691. Erat quasi prodromus amplioris de simili argumento operis, annis subsequis vulgati.

MMXLVI. **Thyrsus Gonzalez** S. I. (iam priore decennio laudatus) *Veritas Religionis Catholicae adversus haereticos demonstrata, sive manuductio ad conversionem haereticorum, in qua suppositis Scripturis, et supposita fide in Christum, evidenter demonstratur, inter Religiones Christianas solam Catholicam Romanam esse veram Christi religionem atque Ecclesiam, et in illa posse homines salutem aeternam obtinere.* Dilingae. 1691. Est separata editio Partis primae ex opere, quod a. 1687. primum prodivit. In parte hac Primatus evidenter commonstratur. Denuo edita fuit a 1696. Insulis: et in *Actis Eruditorum Lipsiacis.* XVI. 272. ss. argumenta de Primatu impugnata.

MMXLVII. **Ant. Foresti** S. I. *del Mappamondo Istorico, che contiene la Monarchia Evangelica, espressa nelle vite de' Romani Pontefici da S. Pietro ad Alessandro VIII.* Parma.

---

*) *Laur. Veith* de Primatu et infall. R. P. Mechliniae. 1824. p. 192.

1691. Est tomus tertius operis, quod sub titulo ‚Mappamondo' de monarchiis orbis tractat.

MMXLVIII. **Venceslaus Andr. Macarius de Merfeliez** *doctrinale theologico-controversisticum.* Micro-Pragae. 1691. Inter ceteras controversas doctrinas praecipue illam de Ecclesia, huiusve Capite, Romano Pontifice, uberius pertractat, et quemadmodum praerogativam de iudicatu controversiarum fidei egregie evolvit, ita obiectiones aut rectius calumnias haereticorum de Antichristo Romano dissipat.

MMXLIX — MMLVII. **Emanuel a Schelstrate** *antiquitas Ecclesiae, dissertationibus, monimentis, ac notis illustrata. Tom. I.* Romae. 1692. *Tom. II.* ibid. 1697. sub titulo: *opus Geographico-Hierarchicum de institutione Ecclesiarum per orbem universum, a Christo et Apostolis, ac Apostolorum principe Petro eiusque successoribus Rom. Pontificibus facta.* Auctor eruditus, multorum pro Ecclesia operum scriptor, in praesenti opere, quae ad Primatum pertinent, his potissimum complexus est disquisitionibus: Tom. I. diss. 1. art. 4: *quod beatus Petrus post divisionem Apostolorum Romam sub Claudio venerit, et Cathedram ibidem 25 annis tenuerit;* contra Papebrochium et Baluzium. — Diss. 3. *de antiquis Roman. Pontificum catalogis;* fusa disquisitio successionem primorum Paparum illustrans. Agit hic etiam de sic dicto *Libro Pontificali*, de quo iam suo loco uberius sermonem fecimus. — Tom. II. diss. 2: *de auctoritate Apostolorum, et quod Petrus collegii apostolici princeps et caput Ecclesiae a Christo constitutus sit*; contra Centuriatores Magdeb. et M. Ant. de Dominis fusius evolvit praerogativas singulares Petri Apostoli, praesertim eam, quod excepta Petri Cathedra, nulla alia sollicitudinem omnium Ecclesiarum acceperit, quodque in sola Petri cathedra auctoritas apostolica gubernandi totam Ecclesiam ad successores transmissa sit. — Diss. 3: *quod Primatus Petri ad eius in cathedra Romana successores transmissus sit;* fuse probat, per omnes orbis provincias Primatum agnitum fuisse. — Diss. 6: *de iure Patriarchatus Romani;* docta disquisitio de limitibus eiusdem, item commentatio in Can. VI Nicaenum, exagitatio quaestionis, quasi contra Romanum Pontificem alius Patriarcha Occidentis creari posset, etc. — Diss. *de institutione Epporum et Metropolitanorum;* contra M. Ant. de Dominis et sequaces uberius probat, Eppos ac Metropolitas

ita successisse Apostolis in plenitudine potestatis, ut per Primatum plenitudo haec limitata, Eppique in exercitio suae potestatis Primati Ecclesiae subiecti forent.

MMLVIII. **Rocaberti** *de Romani Pontificis auctoritate. Tom. I: in quo de auctoritate R. P. infallibili extra Concilium, et illibata Rom. Pontificis in fide constantia; Tom. II: in quo Honorii I, Ioannis XXII, Nicolai III, et Gregorii VII invicta in fide constantia asseritur; Tom. III: in quo Rom. Pontificis suprema potestas in temporalibus tam directiva quam coactiva propugnatur.* Valentiae. 1692—1694. Opus eximium, cuius prodromum iam superius citavimus.

MMLIX. **Dominicus Maria Marchese** O. Praed. *appendix de potestate Summi Pontificis.* 1692. Priora Auctoris opera iam in antecedentibus occurrunt.

MMLX. **Ioan. Ekart** *quaestio iuridica: utrum Summus Pontifex in Ecclesia militante supremus Dei Vicarius, quibusvis Conciliis maior, legislator universalis, habens plenitudinem potestatis spiritualis, eandem etiam in temporalibus supra omnes Principes orbis christiani exercere valeat?* Cracoviae. 1692. Ad omnes quaestiones affirmative respondet.

MMLXI. **Otrokocsi** (iam laudatus) *ειρηνικον seu pacis consilium pro ineunda unione et concordia inter fratres Protestantes, Ecclesiae hoc tempore infausto, in primis in afflictissima Hungaria, saluberrimum.* Franequerae. 1692.

MMLXII. **Ioan. Laur. Luchesini** S. I. doctissimis voluminibus ditavit Rempublicam literariam: *Sacra Monarchia S. Leonis M. Pont. Max. passim et ubique refulgens in polemica historia C. Chalcedonensis: ex qua in lucem profertur tota vis, quae latebat in actis et authenticis literis ad eandem Synodum pertinentibus, et mendacissima pronunciata Petri Svavis Polani de aristocratica forma regiminis antiquae Ecclesiae perpetua novarum ratiocinationum serie penitus everluntur.* Romae. 1693.

MMLXIII. Idem, *Sacra Monarchia SS. Silvestri, Iulii, Damasi, et Coelestini, Pont. Max. passim et ubique fulgens in polemica historia pontificia Conciliorum, Nicaeni, Sardicensis, CPni, et Ephesini: ex qua praeter ceteras, quae demonstrantur, Romanae cathedrae praerogativas plurimis nondum expensis argumentis ostenditur notoriam in antiqua Ecclesia fuisse prae-*

stantiam Pontificis Maximi supra Generalia Concilia, et eiusdem in declaranda fide infallibilitatem.

MMLXIV. Idem, *Sacra Monarchia, et infallibile magisterium Vigilii, Agathonis, et Hadriani I Pont. Max. passim et ubique fulgens in polemica historia pontificia V, VI, ac VII Generalium Synodorum.*

MMLXV. **Thomasin** *Traite dogmatique et historique des edits et des autres moiens spirituels et temporels, dont on s' est servi dans tous les temps, pour etablir et pour maintenir l' Unite de l' Eglise catholique.* Paris. 1693.

MMLXVI. **Steph. Baluzius** *vitae Paparum Avenionensium.* Paris. 1693. Editor, qui magnam partem operis prima vice in lucem protulit, ad ceteras vero partes notas adiecit, in Praefatione consurgit adversus illos, qui diuturnam hanc Romanorum Pontificum extra Romam commorationem nomine ‚exilii Babylonici' insigniunt: ostenditque, nominationem hanc insulsam et ineptam esse ex eo, quod Pontifices, tametsi sedem suam extra Romam habuerint, in suo tamen manserint, sive veri Romani Pontifices fuerint.

MMLXVII. **Wilh. Heimbach** O. Praemonst. *Lucerna super candelabrum posita, et ab illo igne accensa, qui ex sacris canonibus eruitur : sive tractatus theol. canon. iuridicus de Ordinum Regularium — origine, instituto, professione, exemtione etc.* 1693.

MMLXVIII. **Porter** O. Min. *systema decretorum dogmaticorum ab initio nascentis Ecclesiae per Summos Pontifices editorum.* Avenione. 1693.

MMLXIX. **Elias Astorinus** Carmelita, *Prodromus apologeticus de potestate S. Sedis Ap.* Senis. 1693.

MMLXX. **I. L. Luchesini** S. I. *de notorietate in antiqua Ecclesia praestantiae Pontificis Maximi supra Generalia Concilia, et infallibilitatis in declaranda fide, etiam ante Synodorum vel Ecclesiae consensum tractatus duo, eruti ex polemica historia C. Chalcedonensis scripta ab eodem auctore.* Romae. 1694.

MMLXXI. **Ignatius Fiume** O. Praed. *Schola veritatis orthodoxae.* 1694. Plurima profert pro Primatu testimonia veterum.

MMLXXII. **Fr. Ant. Guarnierus de Monte Regali** O. S. Fr. *de Ecclesia militante, Capite, et membris,* Romae. 1694.

MMLXXIII. **Faustus Naironus** *Evoplia fidei Cath. Romanae historico-dogmatica.* Romae. 1694.

MMLXXIV. **Otrokocsi** *apologeticum bonae conscientiae testimonium de pacifico suo studio, quo contra sinistre iudicantes protestatur, se non aliter quam unice validis e S. Scriptura depromtis argumentis permotum esse a Deo ad dandam ecclesiasticae paci catholicae operam.* Tyrnaviae. 1694.

MMLXXV--MMCLXXXIX. **I. Th. de Rocaberti** *Bibliotheca maxima Pontificia, in qua auctores melioris notae, qui hactenus pro S. Romana Sede tum theologice tum canonice scripserunt, fere omnes continentur.* Tomi XXI. Romae. 1695—1699. — Est splendidissimum hoc opus velut quoddam armamentarium, e quo arma ad tuenda S. Sedis iura desumantur. Servato ordine Auctorum alphabetico, vulgantur in Opere sequentium Scriptorum lucubrationes :

1. **Abr. Bzovii** *Pontifex Romanus.* Colon. 1619.

2. **Abr. Echellensis** *de origine nominis Papae, nec non de illius proprietate* etc. Romae, 1661.

3. **Ad. Tanner** S. I. *de Summo Pontifice.*

4. **Adolphi Schulkenii** *apologia pro Bellarmino.* Colon. 1603.

5. **Alani Copi** *dialogi VI* etc. Antw. 1566.

6. **Alberti Pighii** *Hierarchia Eccl.* Col. 1551.

7. **Alberti Pii** *de Primatu D. Petri.*

8. **Alex. a S. Elpidio** *tract. de eccl. pot.* 1496.

9. **Alex. a Turre** *de fulgenti radio.* 1588.

10. **Alphonsi Alvarez Guerrero** *de eccles. divina potestate et unitate* etc. 1659.

11. **Alphonsi Mendoza** *an Summum Pontificem esse Romae sit de iure divino* etc.

12. **Alvari Pelagii** *de planctu Eccl.* 1340.

13. **Ambr. Catharini** *excusatio disputationis contra Martinum* (Lutherum) etc. 1521.

14. **Amedei Chiroli de Raconisio** *lumina fidei divinae* etc. 1671.

15. **Andr. Duvalii** *de supr. R. P. pot.* 1631.

16. **Andr. Lao** *de Summo Pont.* 1663.

17. **Angeli Petriccae a Sonnino** *de Appellationibus*

omnium Ecclesiarum ad Romanam S. Petri Cathedr. Item : *Turris David ;* et : *De potestate Apostolorum.*

18. **Annibalis de Grassis** *de iurisd. univ. Summi Pont. in temporalibus.*

19. **Anselmi Lucensis** *libri II contra Guil. Antip.*

20. **Antonii Florentini** *de Summo Pont.* 1423.

21. **Ant. Diana** *de Primatu solius Petri.*

22. **Ant. Augustini** *de Pont. Max.* 1614.

23. **Ant. Florebelli** *de auctor. Eccl. ad Sadoletum.*

24. **Ant. Paulutii** *Iurisprudentia sacra.*

25. **Ant. Possevini** S. I. *scriptum magno Duci Moscoviae traditum* etc.

26. **Ant. Sanctarelli** S. I. *de pot. R. P.* 1625.

27. **Aug. Barbosa** *Ius. Eccles.*

28. **Aug. de Bellis** *de absoluta D. Petri monarchia.* 1647.

29. **Aug. Oregii** *Theologia*

30. **Aug. Steuchi** *pro Religione Chr.* 1530.

31. **Fr. Ant. Perez** *pentateuchum fidei.* 1620.

32. **Balth. Nardi** *expunctiones locorum, qui in libro de Papatu Rom. depravantur* etc. 1618. Item : *assertio supr. potestatis R. P.*

33. **Ioan. Fragosi** S. I. *Regimen Reip. Chr.* 1658.

34. **Barlaami** *epistolae de unione.* 1303.

35. **Barth. Fumi** *summa armilla.* 1545.

36. **Barth. Mastrii** *theol. quaest. de S. P.* 1650.

37. **Balduini Iunii** *de Rom. Pont.* 1631.

38. **Bernaldi Constantiensis** *de Gregorio VII.*

39. **Boëtii Eponis** *de iure sacro.* 1599.

40. **Cataldini de Boncompagnis** *de C. Basil.* 1488.

41. **Celsi Mancini** *de iuribus Principatuum.* 1596.

42. **Christ. Lupi** *de Appellat. — dictatus Greg. VII. — de consecr. Epp.*

43. **Christoph. Marcelli** *de haeresis pravitate.* 1520.

44. **Coel. Sfondrati** *Gallia vindicata.*

45. **Cypriani** *de Unitate Eccl.*

46. **Car. Scribani** S. I. *de controv. fidei.* 1612.

47. **Caes. Delphini** *de proportione Papae ad Concil.*

48. **Const. Caietani** *de singulari Prim. Petri.*

49. **Camilli Campegii** *pro SS. Rom. Eppo* 1545.

50. *Cathedrae apost. oec. auctoritas.* (contra decl. 1682.)
51. **Cypr. Beneti** *de prima orbis Sede.* 1512.
52. **Cuneri Petri** *verae Ecclesiae — proprietates.* 1568.
53. **Didaci de Cea** *archaeol. sacra Petri et Pauli.* 1636.
54. **Didaci Nugni** *comm. ac disp. de Summo P.* 1601.
55. **Dion. Petavii** S. I. *de Eccl. Hierarchia.*
56. **Dominici Bannes** *de fide, spe, caritate.* 1584.
57. **Dominici Gravina** *catholicae praescriptiones* 1643.
58. **Domin. Iacobatii** *de Concilio.* 1527.
59. **Domin. Marchesii** *theologia bipartita.* 1670.
60. **Domin. Segneri** *opus Dei admirabile.* 1656.
61. **Domin. Soto** *de potest. Eccl.* 1560.
62. **Dom. de S. Thoma** *Manuale Thomisticum.*
63. **Dom. a SS. Trinitate** *de Eccl. militante.* 1666.
64. **Eliae Astorini** *de pot. S. Sedis.* 1693.
65. **Eman. a Schelstrate** *opera plura.* 1678. ss.
66. **Sfondrati** *Regale Sacerdotium.*
67. **Franc. Vargas** *de auctor P. M.* 1563.
68. **Franc. Agricola** *de Primatu* etc. 1599.
69. **Fr. Aug. Macedo** *de clavibus Petri* etc. 1688.
70. **Franc. Peniae** *de regno Christi.* 1611.
71. **Franc. Suarez** S. I. *defensio fidei cath.* 1613.
72. **Greg. de Valentia** S. I. *comm. theol.* et alia opp. 1585. ss.
73. **Casp. Contareni** *de potestate P. M.* 1542.
74. **Gennadii Scholarii** *de primatu Papae.* 1460.
75. **Henrici VIII** Angl. Regis *de Primatu R. P.*
76. **Hier. Mutii** *de Romana Ecclesia.*
77. **Iac. Latomi** *de Primatu Pontificis.* 1544.
78. **Iac. Simanca** *de catholicis institutionibus.*
79. **Ioan. de Turrecremata** *de potest. Papali.* etc.
80. **Ioan. Gonet** *de Summo Pontifice.*
81. **Ioan. Eckii** *de Primatu Petri.*
82. **Ioan. Fabri** opus adversus nova dogmata. 1541.
83. **I. M. Cariophilli** *confutatio Nili de Prim. Papae.*
84. **Ioan. Fisher** *convulsio calumniarum Ulr. Veleni.*
85. **Laur. Brancati** *in Duns-Scotum commentaria.*
86. **Laelii Iordani** *de maioribus causis.* 1572.

87. **Leon. Marii** *cath. Hier. Eccl. assertio.* 1618.
88. **Leon. Coquaei** *Anti-Mornaeus.* 1614.
89. **Lud. Thomassini** *diss. in Concilia.* 1695.
90. **Ant. Capelli** *disput. de Pontif.* 1621.
91. **Melch. Cani** *Loc. theolog.* 1562.
92. **Mich. Aninyon** *de unit. ovilis.* 1588.
93. **Mart. Becani** S. I. *disp. de Antichristo.*
94. **Nic. Coeffeteau** *pro S. Monarchia.* 1633.
95. **Nic. Sanderi** *de clave David.* 1582.
96. **Onuphr. Panvinii** *de Prim. Petri.* 1591.
97. **Pauli Fabulotti** *de post. Papae.* 1613.
98. **Petri Labat** *Theol. Schol.* 1659.
99. **Petri a Soto** *assertio cath. fidei.* 1557.
100. **Petri a Monte** *tract. Conc. Gen.* 1458.
101. **Reginaldi Poli** *de Summo Pont.* 1558.
102. **R. Bellarmini** *de pot. in temporalibus.*
103. **Rodulphi Cupers** *de SS. univ. Eccles.* 1588.
104. **Silv. Prieratis** *errata Lutheri.*
105. **Sixti Senensis** *Bibliotheca.* 1566.
106. **Stan. Hosii** *de loco et auct. R. P.*
107. **Thom. Caietani** *de compar. auct. PP.*
108. **Thomae Aquinatis** *opuscula.*
109. **Thom. Campegii** *de auct. Pontif.*
110. **Thom. Stapletoni** *vere admiranda de magnitudine Rom. Eccl.*
111. **Thom. Waldensis** *Doctrinale.* 1430.
112. **Vinc. Ferre** *de virt. theol.* 1669.
113. **Wilh. Lindani** *de vera Ecclesia.*
114. **Zachariae Bowerii** *demonstrationes symbolorum verae et falsae religionis.* 1617.

MMCXC. **Steph. Böjtös** *Domus Domini in vertice montium, sive Ecclesia Romano-Catholica una, sancta, apostolica, visibilis, visibiliter indefectibilis, errare nescia, monarchica, omnium sectarum et haereseon domitrix et triumphatrix invictissima. Adversus circumlatrantes temporis huius haereticos Regni Hungariae Parochis exhibita.* Tyrnaviae. 1695.

MMCXCI. **Franc. Leytam** S. I. *impenetrabilis Pontificiae dignitatis clypeus : in quo vera doctrina de potestate Summi Pontificis Romani indubitati supra omnia Concilia, etiam*

Generalia et legitime congregata, et de eiusdem infallibilitate in rebus ad fidem moresque spectantibus tam intra quam extra Concilium definiendis demonstratur per argumenta, desumta ex S. Scriptura, ex Conciliis Universalibus, et particularibus, ex sacris canonibus, ex SS. Patribus tam Graecis quam Latinis, et ex rationibus theologicis; item de potestate Concilii Universalis legitimi supra Papam dubium seu Antipapam, et in casu schismatis iuxta veram C. Constantiensis explicationem. Romae. 1695. Auctor acriter persequitur tum Lutheranos et Calvinistas, tum recentiorum Gallorum sophismata contra auctoritatem Papae supra Concilia, tum Maimburgum de infallibilitate.

MMCXCII.—MMCXCVII. **Rodulphus Suitensis** Capucinus, in haereticos acerrimus hostis, plura conscripsit in Helvetia contra eosdem opuscula: *Pretiosus thesaurus, seu XV consilia veri amici Evangelicorum Glaronensium, uti vocantur.* 1695. — *Perspicilia ad videndum orthodoxae fidei veritatem Ioanni Henrico Fasi Ministello Acatholico imposita.* 1696. — *Refutatio literarum contra Auctorem impressarum a quodam haeretico.* 1696. — *Claudius Schobinger ter in conflatorio examinatus.* 1696. — *Principalis quaestio, utrum in controversiis fidei Verbum Dei vel Ecclesia Christi sit iudex?* 1698. — *Refutatio extremae unctionis, quam Praeco Acatholicus Auctori dare voluit.* 1701. Omnia *Tugii* impressa.

MMCXCVIII. **Otrokocsi** *examen reformationis Lutheri et sociorum eius ab a. 1517 factae iustum animaeque in salutem necessarium, quo ostenditur: Lutherum et socios non fuisse veros reformatores, nec eorum reformationem fidei orthodoxae conformem.* Tynaviae. 1696.

MMCXCIX. Idem, *laetum ad lugentes Sion nuncium, quo ex Is. 30, 26. ostenditur instare tempus amplissimae lucis spiritualis in Ecclesia Christiana, nec non conversionis Turcarum, et tot vulnerum scissionumque Ecclesiae sanationis per Christianorum unionem futurae.* Tyrnav. 1696.

MMCC. **Germain** *defense de l' Eglise Romaine et des Souverains Pontifes contre M. Leydeker.* Liege. 1696.

MMCCI. **Luis Lopez** *defensa de la Iurisdiction de Su Santidad.* Barcelona. 1696.

MMCCII. **Stephanus a Nivibus Cardeira** *Lusitanus, clava pontificia, seu auctoritas in Conciliis tum generalibus*

tum provincialibus, cum scholiis in aliquot Decretales inde emanantes. Patavii. 1697.

MMCCIII. **Thyrsus Gonzales** S. I. *Romani Pontificis in definiendo infallibilitas breviter demonstrata: sive synopsis argumentorum, quibus auctoritas infallibilis Sedis Apostolicae in determinandis fidei et morum controversiis ostenditur; excerpta ad verbum ex Manuductione ad conversionem haereticorum. Opera et zelo Dominici Antonii Parrini, Bibliopolae Neapolitani, ut eo modo, quo potest, capitalem hanc Summi Pontificis praerogativam tueatur.* Neapoli. 1698. Opus, e quo haec disquisitio excerpta habetur, memoravimus in Liter. a. 1691.

MMCCIV. Idem, *opus theologicum de invaliditate appellationis a Romano Pontifice ad Concilium Generale.* Antwerpiae. 1698.

MMCCV. **Abelly** *de l' Obeissance et de la soumission a N. S. le Pape.* Lovain. 1698.

MMCCVI. **Otrokocsi** *Roma Civitas Dei sancta, seu opusculum, quo iuxta ductum Psalmi 47. ostenditur, quod per veterem literalem Ierusalem et Sion sensu strictiori Romanae urbis Ecclesia ut aliarum Ecclesiarum Caput fuerit praefigurata.* Tyrnaviae. 1698. Etiam hungarica lingva prodivit hocce opusculum.

MMCCVII. **Claudius Fr. Menestrier** S. I. *opusculum contra vulgares quasdam prophetias de electionibus Summorum Pontificum, S. Malachiae AEppo Armacano hactenus falso attributas. In latinum ex gallico translatum opera Francisci Porter Hiberni.* Romae. 1698. Gallicum originale prodiit a. 1689.

MMCCVIII. **Ios. Fr. Sozzifanti** S. I. *breve ristretto della vita di S. Liberio.* Pistoia. 1698. Pro constantia fidei Liberii Papae.

MMCCIX. **Chr. Hellwichius** *manuductio Regiomontanorum Theologiae Professorum ad Catholicam Ecclesiam, ex variis ipsorum scriptis adornata.* Glacii. 1698.

MMCCX. Idem, *rationes quaedam selectiores, ad deserendam lutheranam religionem impellentes.* 1699. In utroque libro Primatum singulariter effert, et reditum ad Unitatem Ecclesiae svadet. Adversarios nactus est duos:

2569. **Ioan. Günther,** *gründliche Schutzschrift für die*

evang.-lutherischen Prediger, sonderlich gegen Dr. Hellwich. Leipzig. 1698.

2570. **Görtz** *Papatus irrationabilis ex Chr. Helwichii rationibus selectis demonstratus.* Halae. 1699.

MMCCXI. *Altes und jetziges übereinstimmendes Papstthum.* Cöln. 1698.

MMCCXII. **Natalis Alexander** *Historia Ecclesiastica.* 1699. Nova editio cum responsis ad animadversiones Censurae Romanae. Prima editio est de a. 1679.

MMCCXIII. **Leytam** S. I. *Synopsis de Ecclesia militante, partes complectens duas: prima est de vera Ecclesia, et eius notis ac insignibus, in qua solum regula fidei praesens ac viva reperiri potest; secunda omnia schismata, quae per defectum conformitatis ad illam regulam ab exordio nascentis Ecclesiae ad nostrum usque tempus nata, et per eandem regulam penitus extincta narrantur. Opus sane eruditum planeque necessarium ad iacula hostium Romanae Sedis enervanda, et ad fallacia haereticorum sophismata seu potius deliramenta penitus profliganda.* Romae. 1699.

MMCCXIV. **Malachias Kramski** S. I. *veritas Romanae Ecclesiae infallibilis.* Posnaniae. 1699.

Subnectimus Scriptores, qui annum editorum ab se operum, et passim locum quoque, neutiquam designarunt:

MMCCXV. MMCCXVI. **Angelus de Clavasio** O. Min. *Summa Angelica,* et huic insertus: *brevis tractatus de Summo Pontifice.*

MMCCXVII. **Gonzalez de Mendoza** O. S. Aug. *de Romani Pontificis auctoritate.*

MMCCXVIII. **August. Barbosa** ICtus Lusitanus, *Ius Ecclesiasticum. Liber I. de Personis Eccl. signanter Summo Pontifice.* Continetur in *Roccaberti* Bibl. IV. 469.

MMCCXIX. *Discursus, quo humani opus consilii non esse Pontificatum docetur.* Initio Seculi XVII. exaratus, et e Codice Bibliothecae Urbinatis per *Hugonem Lämmer* in *Analectis Romanis.* Schaffhusii. 1861. p. 121. vulgatus.

MMCCXX. **Laurentius Brancati de Lauraea** O. Min. Card. *in tertium Sententiarum Duns-Scoti commentaria. Tom. III. de virtutibus theologicis, et de virtute fidei.* Fuse agit de

decretis Rom. Pontificis, et de Romano Pontifice velut legitime proponente res fidei. Apud *Rocabertum* Bibl. XV. 1.

MMCCXXI. **Iacobus e Theramo** Canon. Aprutinus, *Monarchialis, sive de Romani Pontificis monarchia liber.*

MMCCXXII. **Ambrosius Busti** O. Praed. *de Primatu Petri.*

MMCCXXIII. **Amedeus Chirolus** *de legitimo Proponente res fide credendas.* (R. P.)

MMCCXXIV. **Andr. Iustinianus** O. Praed. *censura in librum de potestate Rom. Pontificis.*

MMCCXXV. **Andr. Scovares** *de obedientia Eccl. Rom.*

MMCCXXVI. **Angelus Ferrus** *de auctoritate Summi Pont.*

MMCCXXVII. **Ant. Rebde** *de potestate Eccl. et R. Pont.*

MMCCXXVIII. **Barth. Simon de Carusis** *tractatus contra errores, qui inventi sunt tempore Ludovici Bavari de Romani Pontificis auctoritate.*

MMCCXXIX. **Didacus de Astudillo** O. Praed. *de origine et unitate Ecclesiae.*

MMCCXXX. *Epistola ad Innocentium X Papam de suprema Ecclesiae Romanae amplitudine in Petri et Pauli auctoritate fundata.*

MMCCXXXI. **Ferdinandus de Paxos** Lusitanus ex Ord. Mercenariorum, *de Primatu Rom. Ecclesiae.*

MMCCXXXII. **Franc. Torniellus** Novariensis Minorita, *tractatus de unitate Ecclesiae contra Lutheranos.*

MMCCXXXIII. **Hier. Trevisanus** *de Primatu Summi Pontificis, et de unitate Ecclesiae adversus haereticos.*

MMCCXXXIV. **Hippolytus Candidus** Carthus. Neapol. *de Regno Christi, quod est sancta, catholica, et apostolica Ecclesia; de eius generali Vicario; de ipso regno Ecclesiae et Primatu.*

MMCCXXXV. **Iac. Fourre** O. Praed. *de potestate Pontificis contra Lutherum.*

MMCCXXXVI. **Iac. de Susato** O. Praed. *de unitate Ecclesiae et eius origine.*

MMCCXXXVII. **Ioan. Bouvel** Britannus, *propugnaculum adversus babylonicam captivitatem Lutheri.*

MMCCXXXVIII. **Nicol. Rinctorius** Carmelita, *de unitate Ecclesiae, et schismate vitando.*

MMCCXXXIX. **Ioan. Ad. Flessa** *commentatio de dictatibus Gregorii VII.*

MMCCXL. **Scipio Dupleix** *de rebus gestis RR. PP.*

MMCCXLI. **Rutilius Benzonius** Eppus Lauretanus, *de iurisdictione Summi Pontificis.*

MMCCXLII. **Iac. Castellanus de Fara** *de canonisatione SS.*

MMCCXLIII. **Henr. Werlaeus** O. Praem. *de eminentia Sedis Apostolicae.*

MMCCXLIV. **Ioan. Fr. Poggius** *de potestate Papae et Concilii.*

MMCCXLV. **Iac. Allindus** *de potestate Summi P.*

MMCCXLVI. **Iac. Carthusianus** *disputatio pro utraque parte C. Basileensis.*

MMCCXLVII. **Ioan. Lupus** Segobiensis, *de Romano Pontifice, et de libertate ecclesiastica.*

MMCCXLVIII. **Ioan. Stolanus** *de Rom. Pontifice, seu de Primatu Petri et Romanae Ecclesiae.*

MMCCXLIX. **Petr. Malon** O. S. Aug. *tractatus de S. Petro Ap.*

MMCCL. **Petr. Manlius** de Romanis Pontificibus.

MMCCLI. **Rodericus Novotensis** Eppus, *de potestate Papae et Cardinalium tractatus.*

MMCCLII. **Sebast. Caesar** *Hierarchia Ecclesiastica,* signanter *de Rom. Pontifice.*

MMCCLIII. **Ildephonsus Biezma** O. S. Fr. *de reverentia Summo Pontifici eiusque Legatis debita. Epistola ad Philippum V Hisp. Regem.*

MMCCLIV. **Andr. Bauria** *de potestate Papae.*

MMCCLV. **Boninus de Boninis** *de Papatu libri IV.*

MMCCLVI. **Adeodatus Solera** O. S. Aug. *epistola de Primatu Petri.*

MMCCLVII. *Notae et observationes ad quaedam singula, quae sparsim occurrebant in tractatu Claudii Salmasii de Primatu Papae.*

MMCCLVIII. **Michael a Castrofranco** Capuc. *Tractatus contra petentes Conc. Generale, et appellantes a Papa ad Concilium.*

MMCCLIX. Idem, *de suprema auctoritate S. Petri, et Summ. Pontificum successorum eius.*

MMCCLX. Idem, *de infallibilitate Summi Pontificis in rebus fidei definiendis et terminandis.*

MMCCLXI. Idem, *historia generalis omnium Conciliorum a S. Petro usque ad nostra tempora, in qua confirmatur praecipue ex eisdem Conciliis auctoritas Summi Pontificis, et confutatur quidam liber de vita S. Athanasii noviter impressus, erroribus non paucis repletus auctoritatem eiusdem Summi Pontificis minuentibus.*

Bellarmini controversia.

2571. **Math. Sutlivius** *libri de Conciliis contra Bellarminum.* Londini. 1690.

2572. **I. Frid. Mayer** *diss. de Bellarminō malae fidei postulato a domesticis fidei.* Kiloni. 1693.

2573. Idem, *de fide Baronii et Bellarmini ipsis Pontificiis ambigua eclogae.* Amstelod. 1697.

2574. **Ioan. Paul. Hebenstreit** *de legibus Ecclesiae universae, pariterque de Conciliis, in quibus illae conditae sunt, inprimis Oecumenicis, contra Bellarminum et Baronium disputatio.* Ienae. 1699.

Baronii controversia.

MMCCLXII. **Laurentius Brancatus de Lauraea** Card. *Index alphabeticus rerum et locorum omnium memorabilium ad Annales Card. Baronii. Opus posthumum.* Romae. 1694. Vulgarunt opus hoc post auctoris obitum *Ioannes de Lima*, et *Mello.*

2575. **Samuel Basnagius** *de rebus sacris et ecclesiasticis exercitationes historico-criticae, in quibus Card. Baronii Annales ab anno Christi 35, in quo Casaubonus desiit, expenduntur: tum et multa adversus Bellarminum, Ligtfootum, Pagium, et alios discutiuntur, plurimique historiae et chronologiae errores emendantur.* Ultraiecti. 1692.

Bossueti controversia.

Duabus ex *Bossueti* libris ‚de expositione doctrinae catholicae' et ‚variationes eccl. Protestantium, antea exortis dissensionibus accessit hoc decennio tertia ex tentata per eundem Bossuetum unione: cuiusmodi tentamen nutu Imperatoris Leopoldi M. ab Eppo Neostadiensi inchoatum, Bossuetus resumsit, cum celebribus Protestantium theologis *Molano*, et *Leibnitio* conferens. Scripta trium harum controversiarum eo, quo se exceperant, ordine recensemus:

2676. **Iac. Basnage** *historia de religione ecclesiarum reformatarum, in qua successio illarum ecclesiarum et perpetuitas fidei, maxime post seculum octavum, dein instituta reformatio et perseverantia in iisdem dogmatibus a reformatione ad hoc usque tempus demonstratur. Accedit historia de origine et progressu praecipuorum errorum in Ecclesia Romana, responsi loco opposita Historiae de variationibus Eccl. Protestantium a I. B. Bossueto Eppo Meldensi editae.* Roterod. 1690.

2577. **Petr. Allixius** *annotationes aliquae super historiam antiquarum Pedemontii Ecclesiarum.* Londini. 1690. Opus aeque Bossueto oppositum ex parte Waldensium.

MMCCLXIII. **Ioachim le Grand** *lettre a M. Burnet touchant l' histoire des variations.* 1690. Pro defensione Bossueti.

2578. **I. Alphonsus Turretinus** *pyrrhonismus pontificius, sive theses historico-theologicae de variationibus Ecclesiae Romanae.* Lugd. Bat. 1691.

MMCCLXIV. **Bossuetus** *defense de l' histoire des variations contre la reponse de M. Basnage.* Paris. 1691.

2579. **Molanus** theol. lutheranus, consistoriorum Hannoveranorum rector, *Regulae circa christianorum omnium ecclesiasticam reunionem, tam a. S. Scriptura quam ab universali Ecclesia et Aug. Confessione praescriptae, et a nonnullis, iisque professoribus, zelo pacis collectae, cunctorumque christianorum correctioni ac pietati subiectae.* 1691.

2580. Idem, *Cogitationes privatae de methodo reunionis a Theologo Aug. Confess. conscriptae, et cum Eppo Bossueto communicatae.* Hannoviae. 1691. In utroque libro Molanus ea, quae iam longiore tempore cum Bossueto de unione contulerat, uberius exponit.

MMCCLXV. **Bossuet** *de scripto, cui titulus: Cogitationes privatae etc. sententia Eppi Meldensis.* 1692.

2581. **Valentinus Alberti** *examen professionis tridentinae, nec non expositionis doctrinae cath. I. B. Bossueti.* Lips. 1692.

2582. **Christian Gotthülf Blumberg** *mysterion, coronae meretricis Babylonicae frontispicium, sive exercitium anti-Bossueticum, quo mysterii nomen in corona papali olim fuisse conspicuum ex Apoc. XVII. 5. adversus I. B. Bossuetum demonstratur.* Lips. et Francof. 1694. *Bossuetus* affirmabat: veritate haud niti narrationem, quasi in corona, quam gestat Rom. Pontifex, vox ‚mysterion' claris literis expressa cerneretur. Huic se opponit auctor, eo scopo, ut confirmet Protestantium opinionem, quod vocabulum ‚mysterion' fronti meretricis Babylonicae Apoc. 17, 5. additum nominetur.

MMCCLXVI. **Gerardus Hagemann** *defensio profcssionis fidei catholicae, nec non expositionis eiusdem doctrinae Iac. B. Bossueti.* Neuhusii. 1695. Contra *Val. Albertium.*

2583. **Val. Alberti** *apologia ad Bossuetum, pro examine professionis fidei tridentinae.* Lips. 1696.

2584. **Ioan. Lud. Hannemann** *mysterion Papali coronae adscriptum Non-Ens, ceu commentarius in Cap. 17. Apoc. quo demonstratur, papali coronae mysterion nunquam fuisse inscriptum.* Hamburgi. 1698. Controversia de hoc mysterio etiam sequente seculo continuata fuit.

2585. **Iac. Basnage** *histoire de l' eglise depuis Jesus Christ iusqu' a present.* Rotterdam. 1699. Est continuatio reflexionum in librum Bossueti de variationibus Eccl. Protest.

Literatura de Iansenismo. Sec. XVII.

1. *Literatura ante editum Iansenii librum.*

Sectae, cui a *Iansenio* nomen, literatura, longe amplissima quippe inde ab exordio usque finem superioris seculi 3350 et amplius opera ‚pro et contra' complectens, iam ibi incipit, ubi *Michaelis Baii* controversiae exarserant. Licet enim Iansenius a. 1638 diem supremum obierit, ipsiusque ‚Augustinus,' tot bellorum ac turbarum auctor, quadragesimis Seculi 17 annis in lucem editus fuerit: principia tamen in dicto libro de gratia, libero arbitrio, et bonis operibus proposita, iam in damnatis Se-

culo XVI. Baii sententiis continentur; unde instar praeludii ad literaturam Iansenianam, adducimus nonnulla opera partim e Sec. XVI. partim e Seculi XV*II* primis decenniis.

MMCCLXVII. *Censura* **Facultatis Theol. Parisiensis** *de propositionibus* **M. Baii.** 1560.

MMCCLXVIII. *Doctrinae eius, quam certorum articulorum in Bulla Pii V Pont. comprehensa postulare visa est damnatio, brevis et ordinata ac cohaerens explicatio, a veneranda Facultate S. Theol. in Lovaniensi Academia, D. Vercellensis Eppi et Apostolici per utramque Germaniam Nuntii voluntate ac iussu concepta.* 1586.

MMCCLXIX. *Iustificatio seu defensio Fac. S. Theol. Lovaniensis contra assertiones quasdam Professorum ibidem Soc. Iesu, de Scriptura S. Praedestinatione et Gratia Christi, iussu Epporum Belgii typis impressa.* 1588. Opera haec se referunt ad lites Lovanienses, inter Academiam et Lessium S. I. Theologum.

MMCCLXX. *Mandatum Apostolicum iussu Sixti V per Nuntium Ap. promulgatum in Belgio a. 1588. ad sedandas controversias.*

MMCCLXXI. **Georgii Nunnii** *Lusitani, Congregationis de Auxiliis ob controversiam de electione ad gratiam et mediis ad eandem habitae, inde ab a. 1598—1607 Secretarii, acta Congregationis.* 1607.

MMCCLXXII. **Didacus Alvarez** *de auxiliis divinae gratiae.* Lugd. 1611.

2586. **Theodotus** *pacificatorium dissecti Belgii.* Ursellis. 1618.

MMCCLXXIII. **Franc. Salesius** Eppus Genevensis, in suis libris multa reliquit fragmenta contra Iansenistas, et Bicipites. 1622.

2587. **Guil. Gibieuf** Oratorii presbyter, *de libertate Dei et creaturae.* Paris. 1630. Iansenii praecursor.

MMCCLXXIV. **Theophilus Raynaudus** S. I. *dubia ex persona sectarii de libertate expedita.* Lugd. 1630.

MMCCLXXV. Idem, *nova libertatis explicatio ad lucem obscurissimis quibusque theologicis difficultatibus affundendam nuper adinventa, et duobus libris proposita a ‚Guilelmo Gibieuffo,' hac antistropha tractatione discussa. Accessit examen*

novae theologiae, negantis concursum Dei nobiscum ad actus liberos. Paris. 1632.

MMCCLXXVI. MMCCLXXVII. Idem, *Valerianus Cemeliensis Eppus integer doctrinae, labisque purus. Disquisitio theologica, qua Massiliensium sive Semipelagianorum error circa salutis initium accurate excutitur, et Parcus caritatis Valeriani criminator repellitur. Cui accessit censura inofficiosae censurae libri de praedestinatione et gratia.* Lugd. 1632. et iterum 1633. sub titulo: *Censurae inofficiosae censura, qua liber de praedestinatione et gratia B. Fulgentio Ruspensi Eppo asseritur, et nitens purusque praestatur.*

MMCCLXXVIII. **Fr. Annatus** S. I. (sub nomine *Eugenii Philadelphi Romani) exercitatio scholastica contra novam rationem tuendi physicas praemotiones liberorum agentium, eorumque libertatem exponendi; adversus ‚D. Gibieuf.' Cum appendice ad ‚Guil. Camerarium Scotum.'* Cadurci. 1632.

2588. **Guil. Camerarius Scotus**, causa scribendi. 1633. Libellus adversus Raynaudum, et pro Gibieuffo.

MMCCLXXIX. **Raynaudus** *non causa ut causa, subiuncta vera causa. Elenchus sophismatis Guilelmi Camerarii Scoti. Editus antehac sub nomine P. du Pasquier, S. Theol. Doctoris.* Fastemburgi. 1635.

MMCCLXXX. Idem, *‚Arnaldus redivivus, natus Brixiae seculo XII, renatus in Gallia aetate nostra.* 1635.

---

2. *Literatura post vulgatum librum Iansenii.*

1640.

2589. **Cornelii Iansenii** *Eppi, Augustinus, seu doctrina S. Augustini de humanae naturae sanitate, aegritudine, medicina, adversus Pelagianos et Massilienses, tribus tomis comprehensa. Primus: Haereses et mores Pelagii contra naturae humanae sanitatem, aegritudinem et medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur. Secundus: Genuina sententia Augustini de humanae naturae stantis, lapsae, purae, statu et viribus eruitur et explicatur. Tertius: Genuina sententia profundissimi Doctoris de auxilio gratiae medicinalis Christi Salvatoris, et de praedestinatione hominum et angelorum proponitur*

ac dilucide ostenditur. Lovanii. 1640. De Iansenio notamus: ab eo Primatum Rom. Pontificis diserte agnitum fuisse; nam in erudito ‚Tetrateucho sive Commentario in IV Evangelia. Lov. 1639.' explicans verba: Tu es Petrus, scribit: ‚His igitur verbis secundum antiquorum Patrum concordem intelligentiam Christus Petrum Caput Ecclesiae suae, Vicarium scilicet suum cum plenitudine potestatis instituit.' Ad verba porro: Pasce agnos et oves, ait: ‚Illud idem est ac si diceret: sis pastor universi gregis seu ovilis mei, h. e. totius Ecclesiae, tam filiorum quam patrum, tam fidelium quam pastorum seu epporum. Quod officium cum sit ordinarium ac tamdiu necessarium quam erit ovile, profecto iisdem verbis eandem potestatem omnibus Petri legitimis successoribus tribuit.'

2590. Eiusdem, *alexipharmacum et spongia adversus haereticos huius temporis.* Lovanii. 1641.

2591. **Liberti Fromondi** *brevis anatomia hominis.* Lovanii. 1641.

2592. Eiusdem, *Conventus Africanus, sive disceptatio iudicialis apud tribunal iudicis Augustini. Enarratore Artemidoro Oneirocritico.*

2593. Eiusdem, *Lucerna Augustiniana, qua breviter et dilucide declaratur Concordia et Discordia, qua duo nuper Doctores S. Theol. Duacenses conveniunt aut recedunt a ceteris hodie S. Augustini discipulis.*

2594. Eiusdem, *Emunctorium Lucernae.*

2595. Eiusdem, *et Henrici Caleni Epistola de 16 Iun. 1641. quae incipit: Theses vestras.* 1641.

2596. **Florentii Conrii** *Peregrinus Hiericuntinus.* Paris. 1641.

2597. **Iac. Zegers** *Augustini Hipponensis et Iprensis de Deo omnes salvari volente homologia per theses propugnanda, quando adversariis videbitur.* Lovanii. 1641.

2598. **Iac. Zegers** *humilis et supplex querimonia contra theses PP. Iesuitarum.* Lovanii. 1641.

2599. *Censurae Facultatum Lovaniensis et Duacensis super quibusdam articulis de S. Scriptura, Gratia et Praedestinatione a. 1586. Lovanii in Scholis S. I. scripto traditis. Additum est decretum Fac. Lovaniensis a. 1613, quo declarat se persistere in sua antiqua sententia.* Paris. 1641.

2600. *Iustificatio seu defensio Fac. Lovaniensis contra assertiones quasdam Professorum ibidem Societatis nominis Iesu de Scriptura S. etc.* Paris. 1641.

2601. **Phyletimus** *Somnium Hipponense, sive de controversiis hodiernis Augustini iudicium.* 1641.

2602. **Ioan. a Lapide** *Cornelii Iansenii Iprensis Eppi laudatio funebris.* 1641.

2603. *Testimonia eruditorum virorum celebrantium librum, cui titulus: Corn. Iansenii Augustinus.* 1641.

2604. **Ioan. Vergerius** (Abbas Sancyranus) *theologia familiaris, seu brevis explicatio mysteriorum fidei.* 1641.

2605. *Planctus veritatis Augustinianae in Belgio patientis. Ad Urbanum VIII. Papam.* 1641. 1646. 1649.

2606. **Petri Aurelii** (Sancyrani Abb.) *Theologi opera iussu et impensis Cleri Gallicani denuo in lucem edita.* Paris. 1642. 1646. In collectione hac multi continentur libelli pro Iansenismo elucubrati.

2607. **Ant. Arnaldus** (unus e praecipuis Iansenistis) *de frequenti Communione sensa SS. Patrum, Pontificum, et Conciliorum.* Paris. 1643. Liber frequentissime excusus.

2608. Idem, *apologia Iansenii et doctrinae Augustini.* Paris. 1643.

2609. **Iansenii** *Augustinus de humanae naturae sanitate.* Rothomagi. 1643.

2610. *Censura propositionum ex Hibernia delatarum per Facultatem Parisiensem.* Paris. 1643.

2611. **L. Fromondi** *Chrysippus, seu de libero arbitrio ad Philosophos Peripateticos.* Lovanii. 1644.

2612. *Divus Augustinus contra Pelagianos.* Paris. 1644.

2613. *Quaestio theologica et historica de mente C. Tridentini circa scientiam mediam et gratiam efficacem.* 1644.

2614. *Memoriale exhibitum SS. D. N. Papae per Deputatos Academiae Lovaniensis.* Paris. 1644.

2615. **Mart. de Barcos** *vindiciae defuncti ‚Vincentii a Paulo.'* 1645. Sanctum hunc auctor Iansenistam facere adnitebatur.

2616. **Matth. Feydeau** *theses Theologicae pro actu Vesperiarum in Sorbona.* 1645.

2617. *Theses apologeticae adversus solutionem quaestionis theologico-historicae.* 1645.

2618. *Examen libelli propositionum ex Iansenio excerptarum.* Lovanii. 1646.

2619. *Approbationes celeberrimorum Doctorum tum Gallorum tum Belgicorum de Augustino Cornelii Iansenii.* 1646.

2620. *Collatio Antwerpiensis ad Petrum Aurelium.* Lovanii. 1647.

2621. **Petr. Cobbaërt** *consideratio rhythmica altitudinis consilii divini super salute generis humani, ex sanctissimo et irrefragabili Ecclesiae Doctore Augustino Eppo Hipponensi proposita.* Bruxellis. 1647.

2622. **Corn. Iansenii** *Enchiridion, continens erroris Massiliensium et opinionis quorumdam recentiorum circa Gratiam Parallelum et stateram.* Lovan. 1647.

2623. *Novus Prosper contra novum Collatorem.* Lovanii. 1647.

2624. *Conventus Africanus inter veteris et novae Theologiae patronos.* Rothomagi. 1647.

2625. *S. Augustini opuscula insigniora contra Pelagianos.* Lovanii. 1647.

2626. *Prosperi et Hilarii epistola ad Augustinum.* 1647.

2627. *Prosperi poëma adversus ingratos.* 1647.

2628. *Augustinus docens Catholicos et vincens Pelagianos AEppatus Senonensis.* Paris. 1647.

2629. *Iustificatio censurae Lovaniensis contra PP. Soc. Iesu.* Paris. 1647.

2630. *Saul Exrex.* Lovan. 1648.

2631. *Trias SS. Patrum de Gratia.* 1648.

2632. *Augustini Tomus 3. continens opuscula discipulorum eius adversus Pelagianos et eorum reliquias.* Lovan. 1648.

2633. *Vita S. Augustini per* **Rivium.** Antwerpiae. 1648.

2634. *Lupus Servatus de tribus quaestionibus.* 1648.

2635. *Augustini opus imperfectum.* Lovan. 1648.

2636. *Censura Fac. Theol. Paris. librorum Rabardaei, Bauny et Cellotii ex S. I.* 1648.

2637. *Apologia L. Cellotii, auctore Alypio a S. Cruce.* Paris. 1648.

2638. **Vincentii Lenis** (Liberti Fromondi) *theriaca adversus Dionysii Petavii et Antonii Ricardi libros de libero arbitrio.* Paris. 1648.

2639. Eiusdem, *epistola prodroma gemella ad Dion. Petavium et Ant. Richardum.* 1648. In hoc opere Auctor se nominavit ‚Arausicanum Philosophiae Augustinianae de libero arbitrio vindicem.‘

2640. **Lane** *Conditiones propositae ad examen doctrinae de Gratia.* 1649.

2641. **Bourzeys** Abbas Turonensis, *propositiones de Gratia in Sorbonae Facultate propediem examinandae.* 1649. Auctor subin retractavit.

2642. *Rationes, ob quas AEppus Mechliniensis, Belgii Primas, a promulgatione Bullae, qua proscribitur ‚Cornelii Iansenii Augustinus,‘ abstinuit, de mandato Regio Suae Maiestati Catholicae exhibitae.* Bruxellae. 1649.

2643. *Rhythmica recusatio strenae arbitriarii cuiusdam.* Lovan. 1649.

2644. **Ranutii Higati** *Bernardus de gratia.* Lovan. 1649.

2645. *‚Ripaldae‘ S. I. vulpes capta per Doctores Lovanienses.* Lovan. 1649.

2646. *‚Molinae‘ adversus doctrinam S. Augustini apparatus. Ad Nic. Cornet.* 1649.

2647. **Iac. Capreoli** *disputatio de libero arbitrio.* Paris. 1649.

Cum in oppugnandis Iansenistarum erroribus inclyta Societas Iesu partem maximam habuerit: opera quoque, quae de hoc obiecto in publicam lucem venere, potissimum doctos dictae Soc. Patres habent auctores.

MMCCLXXXI. *Copia Mandati Apostoli, iussu Sixti V per Octavium Eppum Calatinum, Nuntium Apost. in Belgio a. 1588. Lovanii promulgati, ad sedandas controversias inter Universitatis Lovaniensis Theologos, et Sacerdotes S. I. exortas; nunc denuo edita.* 1641. Agit de controversiis circa Gratiam inter Lesium S. I. et theologos Lovanienses. Lessii doctrina post institutum examen ex parte S. Sedis, pro sana declarata extitit.

MMCCLXXXII. **Petri Biveri** *epistola Doctoribus Iansenianis: Ad rem, ad rem; quod nulla res est, omnino nihil est. S. Aug. Ad rem, amici, ad rem.* 1641.

MMCCLXXXIII. Eiusdem, *epistola ad Card. Cueva in Congr. S. Inquisitionis.* 1641.

MMCCLXXXIV. **Ioan. de Ionghe** S. I. *theses theologicae de gratia, libero arbitrio, praedestinatione etc. in quibus doctrina theologorum S. I. contra Cornelii Iansenii Augustinum defenditur, in 6 Capita divisae: primum theologos S. I. a Pelagianismi et Semipelagianismi nota liberat; secundum ostendit eorumdem doctrinam consentire S. Scripturae, Conciliis etc. Iansenianam vero ab his, et inprimis ab Academiae Lovaniensis antiquis modernisque doctoribus dissentire; tertium Iansenii doctrinam opponit C. Tridentini definitionibus; quartum eandem componit cum propositionibus damnatis a Pio V et Gregorio XIII. PP.; quintum eandem cum Calvini aliorumque heterodoxorum opinionibus in statera appendit; sextum multa detegit non modo theologis S. I. sed et sanctis Ecclesiae PP. a Iansenio falso imposita.* Antverpiae. 1641.

MMCCLXXXV. Idem, *theses theologicae apologeticae priorum, et miscellaneae adversus doctrinam Corn. Iansenii propugnatam ab eius patronis, sub praetextu querimoniae typographi Lovaniensis.* Antverpiae. 1641. Primus fuit Ionghius e S. I. qui cum Iansenii Augustino conflixit. Ei sociam navavit operam:

MMCCLXXXVI. **Ign. Derkennis** S. I. *theses theologicae contra Corn. Iansenii Augustinum.* Antverp. 1641.

MMCCLXXXVII. *Memoriale ad Emin. Card. de la Cueva circa querimoniam frivolam Iansenianam contra theses theologicas, et libellum supplicem Capellae Regiae Bruxellensis Concionatoris, eiusdem de eodem ingesta tela et regesta.* 1641.

MMCCLXXXVIII. **Petrus de S. Iosepho** *defensio Augustini Hipponensis adversus Augustinum Iprensem quoad auxilium gratiae et humanam libertatem.* Paris. 1643.

MMCCLXXXIX. **Iac. Sirmondus** S. I. *Praedestinatus, sive praedestinatorum haeresis, et libri S. Augustino temere adscripti refutatio, ab auctore ante annos 1200 conscripta.* Paris. 1643.

MMCCXC. *Declaratio Doctorum Lovaniensium super obedientia Bullae Urbani VIII, Iansenium damnantis, praestanda* 1643. Paucis demtis, reliqui Doctores receperunt Bullam.

MMCCXCI. **Dion. Petavius** S. I. *de libero arbitrio libri tres.* Paris. 1643.

MMCCXCII. Idem, *de Poenitentia et praeparatione ad*

Communionem, contra librum ‚Arnaldi' de frequente communione. Paris. 1643.

MMCCXCIII. **Franc. Irenaeus** *sincera et amica sensa circa quaestiones de praedestinatione et frequenti communione.* Paris. 1643. Aeque contra Arnaldum.

MMCCXCIV. **Petr. de Sesmaisons** S. I. *quaestio: an melius sit frequenter quam raro sumere communionem?* Paris. 1643. Contra Arnaldum.

MMCCXCV. Idem, *Remarques iudicieuses sur le livre de la frequente communion.* Paris. 1643.

MMCCXCVI. *Sentimens de S.* **Franc. de Sales** *sur la. Grace.* 1644.

MMCCXCVII. **Hier. Seguin** S. I. *application de la Censure du livre ‚le Pacifique Veritable' au livre de la Frequente Communion de ‚Arnauld,' avec quelques Remarques sur le libelle dudit Arnauld intitule: Defense de la Verite Catholique.* Paris. 1644.

MMCCXCVIII. **Isaacus Habert** Eppus Vabrensis, *defensio doctrinae Ecclesiae et Sorbonnae antiquae de Gratia, contra librum: Apologia Iansenii.* Paris. 1644.

MMCCXCIX. **Urbani VIII** *confirmatio constitutionum Pii V et Gregorii XIII, prohibentium quasdam theologorum sententias et opiniones, nec non prohibitio libri, cui titulus est: Augustinus Cornelii Iansenii.* „In eminenti." Paris. 1644.

MMCCC. **Didacus de Arcereinoso** Eppus Placentinus, *receptio et promulgatio bullae Urbani VIII. adversus Iansenium.* 1644.

MMCCCI. **D. Petavius** S. I. *Theol. Dogmatum Tom. III.* Paris. 1644. In eo disputat contra Iansenistas de libero arbitrio ex sententia S. Augustini.

MMCCCII. **Iac. Novet** S. I. *Conciones adversus grassantes de infrequenti Communione et poenitentia publica errores.* 1644.

MMCCCIII. **Ioan. Launoyus** *diss. de mente Conc. Tridentini circa satisfactionem in Sacramento Poenitentiae.* Paris. 1644.

MMCCCIV. **Ioan. Petr. Camus** Eppus Bellicensis, plurium librorum contra Arnaldum auctor. 1644.

MMCCCV. **Nic. Lombardus** S. I. *Lettre d' Eusebe a Polemarque, sur le livre de la frequente communion.* Paris. 1644.

MMCCCVI. **Steph. Dechamps** S. I. *theses theol. de gratia et libero arbitrio, in Coll. Claromontano propugnatae.* Paris. 1644.

MMCCCVII. **Franc. Annatus** S. I. celebris Controversista, pluribus exagitavit libris Iansenianos, signanter Ant. Arnaldum. Anno 1644. scripsit contra librum Arnaldi de theologia morali S. I. Paris. 1644.

MMCCCVIII. **Franc. Pinthereau** S. I. *les impostures et les ignorances du libelle: la theol. mor. des Iesuites.* Paris. 1644.

MMCCCIX. Idem, *les Errata de la Typographie de Port-Royal.* Paris. 1645.

MMCCCX. Idem, *Progres du Iansenisme.* Caën. 1645.

MMCCCXI. Idem, *heresies et erreurs de Petrus Aurelius.* 1645.

MMCCCXII. **Ant. Richardus** (*Steph. Dechamps* S. I.) *de haeresi Ianseniana ab Ap. Sede merito proscripta libri III.* Paris. 1645.

MMCCCXIII. Idem, *defensio censurae S. Fac. Parisiensis latae 28 Iun. 1560, seu disputatio theol. de libero arbitrio, qua evincitur, merito ab S. Facultate haereseos damnatam esse propositionem hanc: libertas et necessitas eidem conveniunt respectu eiusdem, et sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* Paris. 1645.

MMCCCXIV. **Ioan. Bagotius** S. I. *Apologeticus fidei duas in partes tributus.* Paris. 1645. Parte altera validissimis argumentis impugnat Iansenium, tacito nomine.

MMCCCXV. **Ioan. Martinonus** S. I. *tomi theologici de Eucharistiae et Poenitentiae Sacramentis.* Burdigalae. 1645. Librum Arnaldi de frequenti communione refutat eruditissime.

MMCCCXVI. **Ant. Richardus** (*Dechamps* S. I.) *disputatio theol. etc. editio tertia auctior. Accessit appendix: ‚Petrus du Moulin' Calvinista, novi doctoris i. e. Iansenii breviator.* Paris. 1646.

MMCCCXVII. **Is. Habertus** *theologiae Graecorum Patrum vindicatae circa universam materiam gratiae, cum perpetua collatione Scripturae, Conciliorum, doctrinae S. Aug. etc. libri III.* Paris. 1646.

MMCCCXVIII. **Armandus Borbonius** *theses theologicae in Sorbona propugnatae adversus perversa Iansenii de gratia*

et libero arbitrio, atque Arnaldi de Euch. et Poenit. dogmata. Paris. 1646.

MMCCCXIX. **Bagotius** S. I. *de Poenitentia dissertationes theologicae, in quibus a S. Patribus antiquus circa poenitentiam Ecclesiae ritus explicatur, et hodiernus vindicatur contra novas huiusce aevi opiniones.* Paris. 1646.

MMCCCXX. **Franc. Veronius** S. I. *in Iansenii praetensum Augustinum: seu S. Augustinus liberatus a quatuor Sophistices Iprensis speciebus novatoris scholae, ex methodo Augustiniana.* Paris. 1647.

MMCCCXXI. **Hier. Seguin** S. I. *causae commotionis in Gallia adversus librum de frequenti communione excitatae, seu analysis posterior libri de frequenti comm. ad SS. D. N. Innoc. X. Causam huic operi scribendo dedit liber famosus contra analysim priorem et applicationem censurae Sorbonicae nuper editus.* Flexiae. 1647.

MMCCCXXII. **Iac. Sirmondus** S. I. *Rabani AEppi Moguntini de praedestinatione Dei adversus Gotheschalcum epistolae tres.* Paris. 1647.

MMCCCXXIII. **Ioan. Genesti** *prolusio theologica de morte Christi pro reprobis iuxta mentem D. Augustini.* Paris. 1647.

MMCCCXXIV. **Renatus Maupeou** *gratiam Dei non esse semper efficacem, nec necessitare aut determinare voluntatem ad unum: atque ut sit efficax vel inefficax, ab hominum arbitrio ad utrumlibet, seu ab indifferentia libero pendere, nec aliter unquam docuisse S. Augustinum. Contra Corn. Iansenium.* Panis. 1647.

MMCCCXXV. **Abelly** Eppus Ruthenensis, *verae vindiciae opinionum vener. servi Dei Vincentii (a Paulo), et circa quasdam doctrinas Abbatis Sancyrani; contra iniurias libelli falso inscripti: Vindiciae.* 1647. Vindicat famam Vincentii a Paulo, quem, ut superius innuimus, Barcosius Iansenistam facere voluit; item perstringit opiniones Vergerii Sancyrani.

MMCCCXXVI. **Fr. Pinthereau** S. I. *Theologia Petri Aurelii* (Abbatis Sancyrani), *sive praecipui eius errores contra fidem ac bonos mores, excerpti ex latinis eiusdem operibus editis a. 1646. Studio Christiani Catholici.* Audomaropoli. 1647.

MMCCCXXVII. **Novet** S. I. *Response aux lettres provinciales.* Paris. 1647.

MMCCCXXVIII. **Iac. Sirmondus** S. I. *historia Praedestinatiana XII capitibus comprehensa: quibus initiis exorta, et per quos potissimum profligata Praedestinatorum haeresis olim fuerit et oppressa; adversus divinationem Iansenii Iprensis de Praedestinatorum haeresi, ex Augustini eius Tomo I. lib. 8. c. 23.* Paris. 1648.

MMCCCXXIX. **Ant. Richardus** (Dechamps S. I.) *responsio ad obiectiones Vincentianas, qua Vincentii Lenis theriaca praesentissimum venenum esse demonstratur.* Paris. 1648.

MMCCCXXX. **Dion. Petavius** S. I. *de lege et gratia libri duo adversus doctrinam Iansenii.* Paris. 1648.

MMCCCXXXI. Idem, *elenchus Theriacae Vincentii Lenis, cum responsione ad obiectiones Vincentianas.* Paris. 1648.

MMCCCXXXII. **Fr. Veronius** S. I. *la condemnation de la doctrine des Iansenistes par 5 Conciles Francois, huit cens ans il y a, selon les Methodes de S. Augustin: ou Iansenii Gotheschalens haereticus, et le Baillon des Iansenistes* etc. Paris. 1648.

MMCCCXXXIII. **Innocentii X** *Papae XVI Brevia ad Antistites et alios viros in Belgio vicinisque provinciis missa pro vigore Bullae Urbani VIII, doctrinam Iansenii condemnantis.* Coloniae. 1648. Omnia Brevia recusa sunt in ‚Martinezii de Ripalda S. I. opere de ente supernaturali adversus Baium et Baianos. T. 3.‘

MMCCCXXXIV. **Leopoldi Guilelmi** ADucis Austr. Eppi Argentoratensis, *Epistola ad Doctores Univ. Duacenae de erroribus Iansenianis.* Duaci. 1648.

MMCCCXXXV. *Protestatio Doctorum S. Theol. Academiae* **Duacensis** *ad Ser. ADucem Leopoldum adversus Cornelii Iansenii doctrinam, pro sua erga Sedem Ap. et bullam Urbani VIII. observantia.* Duaci. 1648.

MMCCCXXXVI. **Ant. Girardus** S. I. *Saint Prosper disciple de S. Augustin, de la vocation des Gentils: ou la doctrine catholique de la liberte et de la grace est declarée contre les erreurs des heretiques.* Paris. 1649.

MMCCCXXXVII. **Dion. Petavius** S. I. *de Trid. Conc. interpretatione et S. Augustini doctrina dissertationes duae.* Paris. 1649. 1650.

MMCCCXXXVIII. *Veritas et aequitas censurae Pontifi-*

ciae Pii V, Gregorii XIII, Urbani VIII super articulis 76 damnatis, propugnata constanter ac illustrata a **Fac. Theol. Duacena** *antiquiore ac recentiore; sive Antitheses depromtae digestaeque ad mentem S. Augustini ex luculentis commentariis* **Guil. Estii** *et* **Franc. Sylvii**; *quot ipsae, tot rationes: cur Universitas Duacena Urbanam Bullam de his Articulis promtissime acceptarit, in publicis scholis promulgarit.* Duaci. 1649.

MMCCCXXXIX. **Georg. Galopinus** *Responsa ad Iansenianas quinque assertiones.* Duaci. 1649.

MMCCCXL. **Franc. Sylvius** *Antitheses ex commentariis adversus Baianos Ianseniumque depromtae.* Duaci. 1649.

MMCCCXLI. **Iac. Sirmondus** S. I. *Amolonis AEppi Lugdunensis ad Gotheschalcum epistola, in qua eius de praedestinatione et gratia errores aliquot reprehendit.* Paris. 1649.

MMCCCXLII. Idem, *S. Augustini sententiae de praedestinatione et gratia Dei, et de libero hominis arbitrio, ante annos 800, ex eius libris collectae.* Paris. 1649.

MMCCCXLIII. *Notationes in conditiones propositas a doctoribus ad examen doctrinae de gratia.* 1649.

Literatura de Ecclesia bicipiti a Iansenistis conficta.

Ianseniani, auctoritati S. Sedis Romanae alioquin infesti, eamque variis sub praetextibus effugere volentes, inter cetera quae ad eam enervandam confinxerant, id quoque in medium proferebant, quod Ecclesia Romana duobus gaudeat capitibus, Petro et Paulo auctoritate aequalibus, quae duo unum efficiant. Prolusit huic stolido errori iam famosus Spalatensis apostata *Marcus Antonius de Dominis*: expolivit tamen inventum *Antonius Arnaldus*, Iansenismi columna, dum in praefatione libri ‚de frequenti communione' haec adhibuit verba: ‚in duobus Ecclesiae capitibus, quae nonnisi unum faciunt, exemplum videri poenitentiae etc.' *) Licet autem verba haec Arnaldi eruditus Praesul Vaurensis *Car. Franc. de Abra de Raconis* mox perstrinxerit: ad tuendum tamen Arnaldum surrexit *Mart. Barcos,*

*) Praefatio quidem operi Arnaldi praefixa *Martinum Barcos* habet auctorem, verba tamen subsumta occurrunt etiam in alio Arnaldi libro a. 1645. edito.

Abbatis Sancyrani nepos et Iansenismi promotor : cuius opuscula plures eruditi confutarunt. Literatura sequenti se excipit serie.

2648. **Ant. Arnaldus** *de frequenti communione.* Paris. 1643.

MMCCCXLIV. **Raconisius** *responsum ad apologiam Ant. Arnaldi.* 1644.

2649. **Barcos** *de auctoritate SS. Petri et Pauli, quae residet in Papa, successore duorum illorum Apostolorum.* Paris. 1645. Lingva gallica.

MMCCCXLV. **Raconisius** *la Primaute et souverainete singuliere de S. Pierre.* Paris. 1645.

MMCCCXLVI. **Isaacus Habertus** Eppus Vabrensis, *de Cathedra seu primatu singulari S. Petri in Ecclesia Cath. Ap. et Romana libri duo.* Paris. 1645.

MMCCCXLVII. **Petrus a S. Iosepho** *l' Advocat de S. Pierre et de ses Successeurs, contre l' Advocat non advoié de S. Paul, ou l' Examen du Livre, qui porte pour titre : De l' autorite de S. Pierre et de S. Paul.* Paris. 1645.

2650. **Barcos** *la Grandeur de l' Eglise Romaine etablie sur l' autorite de S. Pierre, et de S. Paul ; pour servir de response aux livres de Pierre de S. Joseph, Habert, et de l' Eveque de Laueaur.* Paris. 1645.

2651. Idem, *Epistola de suprema Romanae Ecclesiae amplitudine in Petri et Pauli individua auctoritate fundata ad Innocentium X,* Paris. 1645.

MMCCCXLVIII. **Constantinus Caietanus** Abbas Cassinensis, *de singulari S. Petri solius Primatu commentarius ad Innocentium X P. M.* 1645. Continetur iu ‚Bibliotheca *Roccaberti.* VII. 27.'

MMCCCXLIX. **Franc. de Samuellis** O. Praed. *apologetica disputatio selecta de unico D. Petri Primatu ac successorum eius RR. PP.* 1645.

MMCCCL. **Antoninus Diana** *de Primatu solius D. Petri ac differentia inter ipsum et D. Paulum disceptationes apologeticae.* 1645. Lugd. 1647. Apud *Roccabertum.* IV. 119.

MMCCCLI. **Ivo Parisiensis** Capucinus, *le Souverain Pontife.* Paris. 1645.

MMCCCLII. **Matthaeus a Nativitate** O. S. Fr. *apologia*

unica catholica pro unitate pontificatus in singulari B. Petri persona, contra coaequalem pontificatum in persona B. Pauli, haeretice et schismatice assertum a quodam auctore Gallo. 1645.

MMCCCLIII. **Claudius Morell** Catalaunensis, *Remarques sur le livre : La Grandeur de l' Eglise Romaine, et sur l' Epistre adressée au Pape touchant le meme livre.* Paris. 1646.

MMCCCLIV. **Guido Britonnellus** *Epistola ad Innocentium X. R. P. Petri unici Apostolorum Principis in Summo Pontificatu unicum successorem, et unius ovilis unicum Pastorem.* Rothomagi. 1646.

MMCCCLV. **Theoph. Raynaudus** S. I. *confutatio novi erroris de Ecclesia bicipiti, seu disputatio de unici corporis Christi mystici uno simul ac duplici Capite.* Romae. 1647.

MMCCCLVI. **Petrus de Marca** *exercitatio de singulari Primatu Petri.* Barcinone. 1647.

MMCCCLVII. **Augustinus de Bellis** *de absoluta D. Petri monarchia, qua solus Ecclesiam aurigavit; contra anonymum neotericum, qui ita Paulum Petro inseruit, contesseravit, ut cum illo unum Pontificem, unum Caput Ecclesiae a Domino institutum fuisse commentus sit.* 1647. Apud *Roccabertum* Bibl. IV. 529.

MMCCCLVIII. **Innocentii X** Papae decretum de 24. Ian. 1647 : quo propositio, omnimodam inter Petrum et Paulum aequalitatem asserens, damnatur.

1650.

2652. **Barcos** *quae sit S. Augustini et doctrinae eius auctoritas in Ecclesia : opus oppugnandis hodiernis erroribus, controversiisque elucidandis et componendis accomodatum, in quo excutitur tractatus de Gratia publice traditus in Collegio Navarrico a ‚Iac. Pereyret' Theol. ac Prof. Parisiensi.* 1650.

2653. **Matth. Faydovius** Doctor Sorbonicus, *Catechismus de Gratia.* 1650. Liber hortatu Praesulis Ambianensis, Iansenistis addicti, scriptus, eo scopo, ut doctrina haec amplius disseminetur. A S. Sede mox damnatus.

2654. **Vinc. Lenis** *(Libertus Fromondus) Stratagema Antonii Richardi* (Dechamps S. I.) *quo bellum, sui sociorumque defensionem ab erroribus Massiliensium transtulit in S. Augustini et Eppi Iprensis bellum offensivum.* 1650.

2655. **Henr. Duhamel** *Catechisme de la Grace.* 1650. Eiusdem argumenti.

2656. **Sinnich** *dissonantia consonantiarum.* 1650. Per Praesules Belgii damnata.

2657. Idem, *Goliatismus profligatus.* 1650.

2658. *Lucerna Augustiniana.* Lovan. 1650.

2659. *Theses apologeticae, sive istius aevi operum nomenclatura.* 1650.

2660. *De initio piae voluntatis diss.* 1650.

2661. **Celidonicius Nicasius** *Peregrinus Ierosolymitanus.* 1651.

2662. **Sinnich** *spongia Notarum Molinomachiae.* 1651.

2663. *Edictum, cui titulus: Vicarii Generales Iprensis Sedis Eppalis.* 1651. Contra bullam Urbani VIII.

2664. *Edictum AEppi Mechliniensis.* 1651. Eiusdem argumenti.

2665. *Edictum Eppi Gandensis.* 1651. In eodem merito. Tria haec Edicta decreto Romano damnata.

2666. **Samuel Maresius** Prof. Calvin. Groningensis, *explanationes quarumdam difficultatum de gratia.* 1651.

2667. **Franc. Vermeil** O. Praed. *concordia S. Thomae cum S. Augustino quoad gratiam.* Pictavii. 1651.

2668. **Thomas Anglus** *quaestio theologica: quomodo secundum principia Peripatetices Digbeanae, seu secundum rationem, et abstrahendo, quantum materia patitur, ab auctoritate, humani arbitrii libertas sit explicanda, et cum gratiae efficacia concilianda?* 1651.

2669. *Antithesis Augustini et Calvini.* Paris. 1651.

2670. *Emunctorium lucernae Augustinianae, quo fuliginines a quibusdam aspersae emunguntur.* 1651.

2671. **Henr. Holden** *divinae fidei analysis, seu de fidei catholicae resolutione libri duo.* Paris. 1652.

2672. Idem, *epistola ad analyscos fidei interpretem Anglum.* 1652.

2673. Idem, *epistolae tres, quarum duae in causa Iansceniana, altera ad D. Feret s. Nic. de Cardineto pastorem, altera ad Ant. Arnaldum.* 1652.

2674. **Sam. Maresius** *Catechismus gratiae Ianseni-sticae, notis illustratus, ac praefatione munitus.* 1652.

2675. **Ioan. Camerarius** *Philosophia Moralis Christiana.* Andegavi. 1652.

2676. *Congregationum de Auxiliis divinae gratiae habitarum coram Clemente VIII, Paulo V. Acta sincera.* 1653. Liber pro apocrypho, nulliusque fidei declaratus Romae a. 1654.

2677. *Distinction abregée des V propositions, qui regardent la matiere de la Grace.* 1653. Auctores huius operis nominantur: *Noël de la Lane, Toussaint Des-Mares, L. de S. Amour, Nic. Manessier, L. Angran.*

2678. *Ecrit a trois Colonnes.* 1653. Famosum scriptum, a Iansenistis Summo Pontifici post editum ab hoc decretum, praesentatum.

2679. **I. Ottius** Tigurinus Minister, *oratio de causa Iansenistica, una cum scholiis et indice praecipuorum librorum Iansenisticorum.* Tiguri. 1653.

2680. **Sam. Maresius** *apologia pro S. Augustino, Iansenio et Iansenistis contra Papam et Iesuitas: seu examen theologicum tripartitum postremae constitutionis Innocentii X, in qua de 5 propositionibus dogmaticis in gratiam Iesuitarum et Pelagianorum contra S. Augustinum et Iansenii asseclas pronunciatum est.* 1653.

2681. **Numa Sedulius** (Samuel Hundius) *Innocentii X P. M. bulla adversus Cornelii Iansenii propositiones V de gratia, eiusque sectatores; una cum defensione Belgarum contra peregrina iudicia, et bullae istius receptionem. In Civitate Libera.* 1653.

2682. **Stockmans** *ius Belgarum circa bullarum pontificiarum receptionem.* 1653.

2683. *Theses theologicae de gratia. Propugnatae Salmurii per PP. Oratorianos.* 1654.

2684. *Scriptum trium columnarum Innocentio X oblatum a Iansenistarum ablegatis sub titulo: Brevissima distinctio V propositionum in varios sensus, apertaque de iis tum Calvinistarum ac Lutheranorum, tum Pelagianorum et Molinistarum, tum S. Augustini, eiusque discipulorum sententia.* 1654. Ex Gallico versum.

2685. *Examen libelli, cui titulus est: Propositiones excerptae ex Augustino Corn. Iansenii Eppi Iprensis, quae in speciem exhihentur Suae Sanctitati.* 1654.

2686. **Marcus Ferro** *iusta damnatio V propositionum Iansenii.* 1654.

2687. **Humilis Romanus** *utrum sit damnandus Iansenii Augustinus? Nullo iure; non potest damnari Iansenius nisi ridente Pelagio, plorante Augustino.* 1654.

2688. *Memorialia per Deputatos Academiae Lovaniensis exhibita Romae Summis Pontificibus Urbano VIII et Innocentio X pro doctrina B. Augustini manutenenda.* 1654.

2689. **Ant. Arnaldus** *Apologeticus ad S. Theol. Fac. Parisiensem.* 1655.

2690. **Sam. Maresius** *synopsis verae catholicaeque doctrinae de gratia.* Groningae. 1655. Est conversio Catechismi in theses a discipulis propugnandas.

2691. **Ioan Nicolai** O. Praed. *theses Molinisticae, Thomisticis notis expunctae.* 1656. Contra Iesuitas.

2692. **Ant. Arnaldus** *Epistola, et alter apologeticus ad S. Fac. Parisiensem.* 1656.

2693. Idem, *epistola inscripta viro sapientissimo Henrico Holdeno.* 1656.

2694. Idem. *vera S. Thomae de gratia sufficienti et efficaci doctrina dilucide explanata.* 1656.

2695. Idem, *propositiones theologicae duae, de quibus hodie maxime disputatur, clarissime demonstratae.* 1656.

2696. Idem, *diss. theol. de propositione Augustiniana circa gratiam sufficientem.* 1656.

2697. *Epistola Advocati Parlamentarii ad suum amicum circa inquisitionem in Gallias invehendam occasione bullae Alexandri VII.* 1656.

2698. *Tredecim Theologorum ad examinandas V propositiones ab Innocentio X selectorum suffragia, seu, ut appellant, vota Summo Pontifici scripto tradita.* 1656.

2699. **Thom. Hurtado** *resolutiones orthodoxo-morales, scholasticae, historicae de vero, unico, proprio et catholico martyrio fidei; quibus iunguntur digressiones* etc. Est opus iansenisticum, in quo cumprimis Theophilus Raynaudus S. I. pungitur.

2700. **Franc. Profuturus** (Petr. Nicolius) *Belga percontator, seu scrupuli super narratione rerum gestarum in*

Conventu Cleri Gallicani circa Innocentii X constitutionem. Sylvaeducis. 1657.

2701. **Paulus Irenaeus** (Nicolius) *disquisitiones ad praesentes Ecclesiae tumultus sedandos opportunae; prima, an sint in Ecclesia novae alicuius haeresis sectatores; secunda, de vero sensu Iansenii et multis commentitiis sensibus illi affictis circa primam propositionem; tertia, sive Ecclesiae turbae Annato Iesuita iudice compositae.* 1657.

2702. **Ioan. Henr. Otto** *Romanae Ecclesiae auctoritatem super Petro et Paulo tamquam uno capite fundatam demonstrans epitome tractatus gallicani, cui titulus: La Grandeur etc. Latine vertit, notasque addidit.* Basileae. 1657. *Barcosii* librum de Ecclesia bicipiti recoxit.

MMCCCLIX. **F. Vavasseur** S. I. *Ianscnius Iprensis suspectus.* Paris. 1650.

MMCCCLX. **Fr. Annatus** S. I. (sub nomine *Vincentii Severini Claravallensis*) *catholica disceptatio de Ecclesia praesentis temporis, cum epistola ad Vincentium Lenem. (Lib. Fromondum.)* Paris. 1650.

MMCCCLXI. *Veritas Bullae Urbanianae demonstrata in eo, quod asserit, in Augustino Iansenii multas e propositionibus a Pio V et Gregorio XIII damnatis contineri.* Namurci. 1650.

MMCCCLXII. *Appendix ad veritatem Bullae Urbanianae, seu notae ad Aurelii Aviti Molinomachiam, verius Urbanomachiam.* 1650.

MMCCCLXIII. *Tractatus apologeticus pro auctoritate Bullae Urbanianae.* 1650. Tria haec de Urbani Bulla opera adscribuntur **Michaëli Paludano** O. S. Aug.

MMCCCLXIV. **Servati Lupi** *presbyteri de tribus quaestionibus liber, cum eiusdem collectaneo et duabus epistolis, ac quibusdam PP. Graecorum testimoniis.* Paris. 1650. Edidit *I. Sirmondus* S. I.

MMCCCLXV. *Possini Vincentia victus.* Montalbani. 1650.

MMCCCLXVI. **Alph. le Moyne** Doctor Sorbonicus, *de dono orandi, sive de gratia ad orandum sufficiente disputatio,*

in qua scripta illius vindicantur a contumeliis libelli de initio piae voluntatis. Paris. 1650.

MMCCCLXVII. Idem, *adversus Doctorem Theologiae praelecta mendacia.* 1650.

MMCCCLXVIII. **Dion. Petavius** S. I. *Theol. dogmatum liber XIII. Appendix, in qua catholica doctrina in eo libro tradita* (de officio Christi Mediatoris sive Salvatoris, et gratia) *ab heterodoxi cuiusdam, qui se Abbatem nominavit, oppugnatione defenditur.* Paris. 1650.

MMCCCLXIX. *Responsio Seniorum Facultatis S. Theol.* **Duacenae** *adversus ‚Lucernam Augustinianam,' sane fumosam ac famosam, nempe ab anonymo obiectam contra veritatem et aequitatem censurae pontificiae.* Duaci. 1650.

MMCCCLXX. **Ant. Richardus** *(Steph. Dechamps* S. I.) *disputatio theol. de libero arbitrio, qua defenditur censura S. Fac. Theol. Parisiensis lata a. 1560, et plures novi dogmatis propositiones ab eadem merito proscribi, et Augustini, aliorum Patrum ac veterum Theologorum doctrinae adversari demonstratur. Ed. 5.* Coloniae Ubiorum. 1650.

MMCCCLXXI. Idem, *Parallelum Massiliense adversus Anti-Richardum.* 1650.

MMCCCLXXII. **Dion. Amelotus** *contra eos, qui constitutiones pontificias in causa Ianseniana editas vellicant.* 1650.

MMCCCLXXIII. **Gabr. Cossartius** S. I. *oratio adversus novitatem doctrinae habita in Sacello Collegii Claromontani S. I.* Paris. 1650.

MMCCCLXXIV. **Iac. Pereyrat** *apparatus ad tractatum de gratia.* Paris. 1650.

MMCCCLXXV. **Lud. Abelly** *medulla theologica ex S. Scripturis, Conciliorum Pontificumque decretis, et SS. Patrum ac Doctorum placitis expressa.* Paris. 1650.

MMCCCLXXVI. **Simon de Gras** Eppus Suessionensis, *censura libri, qui inscribitur: ‚Augustinus Cornelii Iansenii,' facta Suessione die 4. Febr. 1650.* Paris. 1650.

MMCCCLXXVII. **Val. Randour** *epistola Decani S. Theol. Fac. Duacenae ad Fulgentium, h. e. Libertum Fromondum, emunctorii Lucernulae suae auctorem ex Univ. Lovaniensi.* Duaci. 1650.

MMCCCLXXVIII. Idem, *pro veritate et aequitate Pontifi-*

ciae Censurae epistola II eiusdem Decani ad Libertum Fromondum. Duaci. 1650.

MMCCCLXXIX. **Bertrandus Textor** O. Cist. *disputatio theol. adversus Ianseniana dogmata, capitibus 13 distincta, cum duplici appendice: una in doctrinam Ranutii Higati de sententia S. Bernardi, altera in librum de gratia victrice, auctore Lanaeo.* Carolopoli. 1651.

MMCCCLXXX. **Ant. Richardus** (*Dechamps* S. I.) *Vindiciae adversus I. G. Baccalaurei Racematoris calumnias, et epistola amici narratoria ad Vinc. Lenem S. Apologiae doctorem circa stratagema Ant-Richardi. Accessit decretum Capituli Gen. Capucinorum, et Epistola Epporum Galliae ad Innocentium X.* 1651.

MMCCCLXXXI. Idem, *Secreta Iansenismi, detecta et refutata a Doctore Catholico.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXII. **Dion. Petavius** S. I. *diss. brevis de adiutorio sine quo non, et adiutorio quo, ad mentem B. Augustini.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXIII. **Fr. Annatus** S. I. *Iansenius de Augustino, de Ecclesia Catholica, de Theologia scholastica, ac de D. Thomae familia pessime meritus.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXIV. Idem, *Iansenius per heterodoxorum et orthodoxorum theses et antitheses productus et profligatus.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXV. **Gabr. Cossartius** S. I. *extemporalis defensio adversus satyram a Franc. du Monstier pro novitate doctrinae — recitatam, cum brevi ad eundem Franc. epistolio.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXVI. **Ioan. Launoy** *diss. de vero auctore illius professionis fidei, quae Pelagio, Hieronymo, et Augustino tribui vulgo solet.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXVII. **Ioan. de Lugo** S. I. *responsio ad Lovanienses de doctrina Iansenii.* 1651.

MMCCCLXXXVIII. **Ioan. Salabertus** *diss. de concordia libertatis et gratiae sufficientis.* Paris. 1651.

MMCCCLXXXIX. **Philippi IV.** Hisp. Regis. *Edictum duplex adversus Iansenistas.* 1651.

MMCCCXC. **Hibernorum** *protestatio catholica adversus doctrinas Iansenismi.* Paris. 1651.

MMCCCXCI. *Conclusio Fac. Theol. Parisiensis pro Hibernis adversus decretum Rectoris Academiae et Iansenistas.* Paris. 1651.

MMCCCXCII. **I. Sirmondus** S. I. *historia poenitentiae publicae XII distincta capitibus, adversus Ant. Arnaldi eiusque sectatorum doctrinam.* Paris. 1651.

MMCCCXCIII. **Ioan. Morinus** *commentarius historicus de disciplina in administratione Sacr. Poenit. 13 primis seculis.* Paris. 1651.

MMCCCXCIV. **Phil. Labbe** S. I. *Triumphus catholicae veritatis adversus novatores, sive Iansenius damnatus a Conciliis, Pontificibus, Eppis, Universitatibus, Doctoribus Theologis, atque Ordinibus Religiosis. Item propositiones Corn. Iansenii Iprensis Eppi et Ianseniauorum damnatae a Conciliis etc. ut haereticae, erroneae, suspectae, temerariae, scandalosae, in pias aures offensionem immittentes, periculosae etc. ad XII capita revocatae. Nec non elogia et tituli, quibus decorantur novatores cum Wicleffo, Husso, Luthero etc. a supradictis Conciliis* etc. Paris. 1651.

MMCCCXCV. **Praemonstratensium** *decretum in Capitulo latum adversus Iansenismum.* 1651.

MMCCCXCVI. **Ioan. Martinonus** S. I. *Anti-Iansenius, h. e. selectae disputationes de haeresi Pelagiana et Semipelagiana, deque variis statibus naturae humanae, et de gratia Christi Salvatoris, in quibus vera de illis doctrina proponitur, et Cornelii Iansenii Iprensis falsa dogmata refutantur.* Paris. 1652.

MMCCCXCVII. **Fr. Annatus** S. I. *Augustinus a Baianis vindicatus libris VIII : doctrinam Iansenianam longe distare a doctrina S. Augustini.* Paris. 1652.

MMCCCXCVIII. Idem, *de incoacta libertate disputatio quadripartita, qua monstratur ex doctrina potissimum S. Augustini atque etiam S. Thomae, indifferentiam, h. e. agendi et non agendi potentiam, et quidem proximam et expeditam, ad libertatem arbitrii esse necessariam. Contra novum Augustinum Iprensis Eppi, Vincentium Lenem, Apologistam Iansenii, Commentatorem 5 propositionum.* Romae. 1652.

MMCCCXCIX. Idem, *an sit sopienda quae iam fervet Iansenistarum controversia imposito utrique parti silentio?* Paris. 1652.

MMCCCC. **Phil. Labbe** S. I. *Elogium D. Augustini, umbra eiusdem, tumulus novae doctrinae, et epitaphium; nec non antitheses Cornelii Iansenii et D. Augustini.* Paris. 1652.

MMCCCCI. **Alex. Sebille** O. Praed. *Divi Augustini et SS. Patrum de libero arbitrio interpres Thomisticus adversus Corn. Iansenii Iprensis doctrinam, defensatam in Theriaca Vincentii Lenis Theologi Arausicani.* Mogunt. 1652.

MMCCCCII. **Petrus a S. Iosepho** *consensus orbis de gratia sufficiente, innumeris SS. Patrum et Theologorum testimoniis comprobatus, nec non a Pelagianismi et Semipelagianismi nota contra Calvinistas et Iansenianos vindicatus.* Paris. 1652.

MMCCCCIII. **Ant. Vatier** S. I. *S. Aurelii Augustini Hipp. Eppi de correptione et gratia ad Valentinum et cum illo monachos liber explicatus et illustratus. Accesserunt suis locis animadversiones in aliqua, quae Ant. Arnaldus, eum ipsum librum e latino gallicum faciens, aut in D. Augustini textum inseruit, aut ab S. Doctoris aliena sensu ipsi attribuit.* Paris. 1652.

MMCCCCIV. **Dion. Petavius** S. I. *carmen ad S. Genovefam, in quo describuntur graphice mores et dogmata Iansenianorum.* Paris. 1652.

MMCCCCV. **Valent. Randour** *oratio contra synopsim de gratia et annexis Samuelis Maresii Calvinistae.* Duaci. 1652.

MMCCCCVI. *Gotheschalci vindiciae novae veterum Patrum decretis oppressae.* Rhemis. 1652.

MMCCCCVII. **Fr. Annatus** S. I. *informatio de V propositionibus ex Iansenii theologia collectis, quas Eppi Galliae Rom. Pontifici ad censurum obtulere.* Paris. 1653.

MMCCCCVIII. Idem, *Iansenius a Thomistis gratiae per se ipsam efficacis defensoribus condemnatus.* Paris. 1653.

MMCCCCIX. Idem, *Iansenius a Thomistis — condemnatus in V propositionibus, Summo Pontifici ab Eppis Galliae ad examen et censuram missis. Thomistae vero ex omni eorum numero selecti principes: 1. Didacus Alvarez. 2. Ioan. Gonzalez de Albeda. 3. Ioan. Paulus Nazarius. 4. Didacus Nugnez Cabezudo. 5. Petr. Ledesma. 6. Balthasar Navarrete. 7. Ioannes a S. Thomä, qui omnes in Iansenium damnationis tulere sententiam.* Paris. 1653.

MMCCCCX. **Innocentii X** *constitutio, qua declarantur et definiuntur V propositiones in materia fidei.* Paris. 1653. Celebres V propositiones Iansenianae, quas Summus Pontifex configit, multis scriptis pro et contra ventilatae, omnium primo per *Cornetum* S. I. theologum anno 1649 Parisiis denunciatae fuisse videntur.

MMCCCCXI. **Fr. Vavassor** S. I. *de libello supposititio diss. ad Ant. Arnaldum.* Paris. 1653.

MMCCCCXII. **Thomas Augustinus** *(Bagotius* S. I.*) libertatis et gratiae christianae defensio libris duobus adversus Calvinum et Pelagium in Cornelio Iansenio redivivos.* Paris. 1653. Romae. 1659.

MMCCCCXIII. **Lud. Bail** *de beneficio Crucis, seu articuli disputati de Gratia.* Paris. 1653.

MMCCCCXIV. **Pet. Firmianus** *seculi genius.* Paris. 1653. In dissert. 3 et 4 disserit de theologiae cuiusdam novae (Ians.) sublimitate periculosa et gynomachia, seu mulierum cum theologis conflictu.

MMCCCCXV. **Henr. Valesius** *oratio in obitum Dionysii Petavii S. I. Theologi.* Paris. 1653. Multum continet oratio de Iansenisticis commentis.

MMCCCCXVI. *De receptione decretorum Pontificum Romanorum sine Regii Placeti remora libri IV.* Opus in Mss. conservatum, contra librum *Stockmansii* supra citatum pro iure Belgarum sive Placeto R.

MMCCCCXVII. **Alexius Philo-Romaeus** *(Dorotheus Louffius* S. I.*) defensio brevis Constitutionis Innocentii X de V propositionibus Iansenii.* Leodii. 1654.

MMCCCCXVIII. **Steph. Dechamps** S. I. Biturici, *de haeresi Ianseniana ab Apost. Sede merito proscripta libri III. Opus ante annos IX sub Antonii Richardi nomine inchoatum.* Paris. 1654.

MMCCCCXIX. **Gabr. Cossartius** S. I. *Panegyricus Ludovico XIV Regi Pacifico dictus.* Paris. 1654. Contra Ians.

MMCCCCXX. **Hier. Vignier** *Praefatio Auctarii seu supplementi editionis Opp. S. Augustini.* Paris. 1654.

MMCCCCXXI. **Lud. Cellotius** *historia Gotteschalci Praedestinatiani, et accurata controversiae per eum revocatae disputatio in libros 5 distincta.* Paris. 1654.

MMCCCCXXII. **Fr. Annatus** S. I. *cavilli Iansenianorum contra latam in ipsos a Sede Apost. sententiam, seu confutatio libelli trium columnarum et aliarum coniecturarum, queis Iansenistani obtinere conantur, ut non videantur esse condemnati.* Paris. 1654.

MMCCCCXXIII. MMCCCCXXIV. **Phil. Labbe** S. I. *Bibliotheca Anti-Iansenistana, sive catalogus piorum eruditorumque scriptorum, qui Cornelii Iansenii Eppi Iprensis et Iansenianorum haereses, errores, ineptiasque oppugnarunt. Cum praeludiis historiae et cribratione farraginis Iansenisticae.* Paris. 1654. Postremum separato quoque sub titulo prodivit: *Farraginis Iansenisticae cribratio, sive catalogus librorum aliquot, scriptorum a Iansenianis, bicipitibus, sancyraniis; Congregationi Indicis librorum prohibitorum ad examen, censuram, et damnationem a doctoribus catholicis oblatus.*

MMCCCCXXV. **Fr. Pinthereau** S. I. *de attritionis sufficientia in Sacr. Poen. liber, in quo opinionis illius antiquitas et certitudo ex veteribus theologis, SS. Patribus, Conciliis, Summis Pontificibus et Scripturis adversus Baianos ostenditur.* Paris. 1654.

MMCCCCXXVI. **Petrus a S. Iosepho** *idea universalis Philosophiae, in cuius parte ethica, quae ad liberum arbitrium spectant, discutiuntur.* Paris. 1654.

MMCCCCXXVII. *Acta et decreta Universitatis Pictaviensis, super receptione et observatione bullae SS. D. N. Innocentii X contra V propositiones haereticas Iansenistarum.* Pictavii. 1654.

MMCCCCXXVIII. **Lud. de Marche** S. I. *apologia pro veritate Constitutionis SS. D. N. Innocentii X adversus novissimas obtrectatorum calumnias, sive consensus damnatarum V propositionum cum doctrina Iansenii Iprensis Eppi et haereticorum, ac dissensus a SS. Scripturis, Conciliis, Patribus, praesertim a Divo Augustino. Una cum recensione aliarum Iansenii opinionum, et effugiorum novo-antiquorum.* Leodii. 1654.

MMCCCCXXIX. *Mens divinitus inspirata Innocentio X super V propositiones Iansenii, et mens Augustini illustrata de duplici adiutorio gratiae, sine quo non et quo.* 1655.

MMCCCCXXX. **Franc. Suarez** S. I. *tractatus theol. de vera intelligentia auxilii efficacis, eiusque concordia cum libero*

arbitrio, ad stabiliendas definitiones fidei Innocentii X contra Iansenium, et dissertatio de confessione epistolari eius. Opus posthumum. Lugd. 1655.

MMCCCCXXXI. **Previllius** *progressus Iansenismi.* Avenione. 1655.

MMCCCCXXXII. **Ioan. Nicolai** O. Praed. *iudicium seu censorium suffragium de propositione Ant. Arnaldi: Petro defuisse gratiam, sine qua nihil possumus, quando Christum negavit.* Paris. 1656.

MMCCCCXXXIII. *Indiculus locorum Cornelii Iansenii, in quibus propositiones ab Innocentio X damnatae continentur.* Paris. 1656.

MMCCCCXXXIV. **Steph. Dechamps** S. I. *oratio de S. Augustino Theologorum Aristotele, sive doctrina de S. Augustini in rebus theologicis auctoritate.* Paris. 1656.

MMCCCCXXXV. **Renatus Rapin** S. I. *de nova doctrina dissertatio, seu Evangelium Iansenistarum.* Paris. 1656.

MMCCCCXXXVI. **Theoph. Raynaudus** S. I. (sub nomine *Leodegarii Quintini) Thomas Hurtado, Clericus Regularis Minor, vulgo Peloso, in resolutione controversiae de communione pro mortuis vulsus ac depilatus.* Lugd. 1656.

MMCCCCXXXVII. Idem, *Theologia supplex, instructa libello pro libera quaestionum scholasticarum inter doctores discussione cum caritate atque modestia. Accessit ad theologiae supplicis libellum: pro exoranda laxatione decreti interdicentis tractationem auxiliorum divinae gratiae. Contra Thomam Hurtado.* 1656.

MMCCCCXXXVIII. Idem, *theologia antiqua de veri martyrii adaequate sumti notione, ad spumosam καινολογιαν et fragosum Taratantaria Thomae Hurtado Buccaferrei, iterato vulsi ac depilati.* Lugd. 1656.

MMCCCCXXXIX. 2703. Idem, *Thomae Hurtado depilatio tertia circa restrictionem et missos evangelicos.* Londini. 1656. Omnia haec Raynaudi opera referunt se ad librum Hurtadi, a nobis paulo superius citatum: qui denuo acuit calamum, et vulgavit: *Antidotum contra duplex venenum, quod ex fonte Theophilino ebibit Leodegarius Quintinus Aeduus, procurante D. Didaco Sanchez de l' Aquila.* Hispali. 1657.

MMCCCCXL. **Pinthereau** S. I. *Anti-Aurelius* (Abb. S. Cyranus). Lyon. 1656.

MMCCCCXLI. **Simeon le Page** O. S. Aug. *Thesis Augustiniana, seu S. Aug. triumphus de Cornelio Iansenio Eppo Iprensi ob quinque propositiones a summis Patribus haereseos damnatas.* Pictavii. 1657.

MMCCCCXLII. **Raynaudus** S. *I. Αυτος εφα, os Domini locutum est, lingvarium validum damnatis a Sede Ap. iniectum, et depulsio frivolae declinationis, qua pauci murmurantes damnatione Iansenii et Innocentium X obtendunt defectum Concilii Generalis.* Lugd. 1657. (In titulo videtur quidpiam deesse.)

1660.

2704. **Maresius** *epicrisis theologica ad quaestionem de gratia.* Groningae. 1661.

2705. **Isaac Lud. de Maistre,** vulgo **Sacy,** *Horae canonicae Portus Regii.* 1661. Librum hunc et Fac. Theol. Parisiensis et Innocentius X confixerunt.

2706. *Diarium* **Lud. Santamorii.** 1662. Acta Iansenistarum ad modum diarii describens.

2707. **Aletophili Caritopolitani** *Manuale Catholicorum.* 1664. Uterque liber manu carnificis Parisiis publice exustus.

2708—2711. **Nicolius,** et **Arnaldus** *Apologia pro Monialibus Portus Regii; — Octodecim Epistolae sub nomine: Haeresis imaginaria; — tractatus de fide humana; — refutatio relationis P. Ferrerii.* 1664.

2712. *Mantica ineptiarum.* 1664. Liber auctoritati Summi Pontificis et Praesulum infestus.

2713. **I. Ad. Osiander** *specimen Iansenismi.* Tubingae. 1666.

2714. **Iansenius** *spongia notarum.* Lovanii. 1166.

2715. **Essenius** *triumphus Crucis.* Ultraiecti. 1666.

2716. **Godofredi Hermanni** *theses pro quarta Sorbonica.* 1666. Inter eas invenitur et sequens: Lex data est, ut reos faceret.

2717. **Christ. Lyserus** *de consensu non consensu quin potius dissensu Lutheranorum et Iansenistarum contra Molinistas.* Lipsiae. 1668.

MMCCCCXLIII—MMCCCCXLVII. **Fr. Aug. Macedo** O. Min. *dissertationes : de persona, cui claves traditae sunt a Christo ; de constitutione, amplitudine et distinctione potestatis clavium ; de transmissione clavium ad Pont. Romanum et comparatione pontificiae et eppalis potestatis ; diatriba de Pauli cum Petro quoad eppatum romanum et clavium ordinariam et pontificiam potestatem nova aequalitate recens inducta.* Romae. 1660.

MMCCCCXLVIII. **Fr. Vavassor** S. I. *epistola ad amicum de Iansenismo.* Paris. 1661.

MMCCCCXLIX. **Thesis Claromontana.** In Collegio Claromontano S. I. Parisiis die 12 Dec. 1661. propugnavit **Iacobus Coretus** S. I. thesim sequentem : *Datur in Ecclesia Romana controversiarum fidei iudex infallibilis, etiam extra Concilium Generale, tum in quaestionibus iuris, tum facti : unde post Innocentii X et Alexandri VII Constitutiones fide divina credi potest, librum, cui titulus : ‚Augustinus Iansenii,‘ esse haereticum, et V propositiones ex eo decerptas, esse Iansenii et in sensu Iansenii damnatas.* Thesis haec plures peperit libellos. Sequentes nobis innotuerunt.

2718. *Theses propugnatae a Iesuitis in Collegio Claromontano, in quarum XIX appendice manifesta continetur haeresis, qua fidei catholicae fundamentum et Ecclesiae Gallicanae doctrina concutiuntur : delata nuper per scriptum publicum ad universos Galliae Eppos.* 1661. Scriptum ex parte Iansenistarum.

2719. *Factum Parochorum contra Iesuitarum thesim, ex qua consequitur, Papam esse supra Reges* etc. 1661.

2720. *Nouvelle Heresie des Jesuites soutenne publiquement a Paris, denoncée, a tous les Eveques de France.* Paris. 1662.

2721. *Defense des Libertes de l' Eglise Gallicane contre les theses des Iesuites, adressée a tous les Parlements de France.* 1662.

MMCCCCL. *Expositio theseos in collegio Claromontano propositae 12 Dec. 1661. qua Iesuitae non modo non eiurant a se haeresim, verum etiam confirmant et eandem Summo Pontifici, Clero Gallicano, ac Sorbonae, nec non Doctori Angelico affingere non verentur.* 1662. Opusculi huius auctor fuit *Franc. Annatus S. I.*

2722. *Les illusions des Jesuites dans leur escrit intitule :*

Expositio etc. pour empescher leur condamnation de leur nouvelle heresie. 1662.

2723. *Status novissimae controversiae de infallibilitate Pontificis etiam in quaestionibus facti, nuper imperterrite asserta a Iesuitis, et negata constanter a Iansenistis et aliis viris communionis Romanae, expositus ex duplici partium scripto; quibus additur in fine brevis epicrisis de tota hac controversia, hominis neutri partium addicti.* Groningae. 1662.

2724. *Les pernicieuses consequences de la nouvelle heresie des Jesuites contre le Roy et contre l' Estat. Par un Advocat du Parlament.* Paris. 1664. Tantis opusculis oppugnata fuit praevia Thesis, quam nec Sorbona erroneam adinvenit, et de qua Petrus de Marca in suo Commentariolo fassus est, eam extra Galliam ubique tradi.

MMCCCCLI. **Franc. Annatus** S. I. *scientia media contra novos eius impugnatores defensa.* Paris. 1662.

MMCCCCLII. **Marc. Ant. de Foix** S. I. *responsio ad postremas tricas Iansenistarum.* Tolosae. 1663.

MMCCCCLIII. **Fr. Annatus** S. I. *Notae in diarium Sanctamorii.* Paris. 1664.

MMCCCCLIV. **Philippus Vicecomes** O. S. Aug. *liber de solo Primatu S. Petri contra Arnaldum, cum adnotationibus in margine.* 1664.

MMCCCCLV. **Dorotheus Löffius** S. I. *defensio censurae hispanicae adversus librum, cui titulus: ius Belgarum circa bullarum pontificiarum receptionem.* 1665.

MMCCCCLVI. **Fr. Annatus** S. I. *opuscula theologica ad Gratiam spectantia in tres digesta tomos.* Paris. 1666. Collectio plurium operum, quae iam indicavimus.

MMCCCCLVII. **Vinc. Baronius** O. Praed. *SS. Augustini et Thomae vera et una mens de libertate humana et gratia divina explicatur, et scholae Thomisticae asseritur. Adversus duos Theophili Raynaudi libros aliosque huius aetatis melioris notae theologos.* Paris. 1666. Contra Iansenistas, sed una contra Raynaudi sententias.

MMCCCCLVIII. *Iansenistarum ars secreta, et politica, praesensque Sorbonae Parisiensis status, detectus a quodam doctore, qui theologiae vacans Iansenismum sub magisterio cuiusdam professoris, publice illum tradentis, edoctus, tandem resi-*

puit, et nunc Catholicorum partibus adhaeret. Trecis. 1667. Impugnat articulos de potestate Papae et Regum per Sorbonam ante aliquot annos vulgatos, de quibus in Literatura Primatus uberius actum est.

MMCCCCLIX. **Gonet** *Apologia Thomistarum, seu Calvinismi et Iansenismi depulsio.* 1668.

MMCCCCLX. **Massoulié** *S. Thomas sui interpres.* 1668. Eiusdem cum praecedente argumenti.

MMCCCCLXI. **Vinc. Ferre** O. Praed. *Tractatus de virtutibus theologicis et vitiis eis oppositis.* Salmanticae. 1669. Et Iansenismum castigat, et sententiam de Ecclesia bicipiti. Extat etiam in *Bibl. Roccaberti.* XX. 358.

1670.

2725. **Franc. Van Vianen** *Theses theologicae.* 1670.

2726. *Theses theologicae de Gratia, propugnatae Salmurii.* 1674. Sub hoc titulo duplex prodivit scriptum: alterum ‚Matri divinae gratiae,' alterum ‚Divo Aurelio Augustino divinae gratiae vindici' dicatum.

2727. **Huygens** Doctor Lovaniensis, *methodus remittendi et retinendi peccata.* Lovan. 1674.

2728. *Notulae ad decretum AEppi Mechliniensis, datum Bruxellis.* 1674.

2729. **Aegidius Gabriel** O. S. Fr. *Specimina Moralis christianae et Moralis diabolicae in praxi.* Lovan. 1675.

2730. **Paschasius Quesnellus**, magnus Iansenista, *Opera S. Leonis Magni, cum dissertationibus, notis* etc. 1675. Opus auctoritati Pontificiae iniquum, et observationibus Iansenistis plenum. Anno mox sequente condemnatum.

2731. **Macarius Havermans** O. Praem. *Tyrocinium morale.* Colon. 1676.

2732. **Ioan. Wierts** *centuria colloquiorum Dei et animae, quibus Iansenianam de gratia doctrinam e campo disputandi Martio in placidum meditandi Elysium compendiarie traducere conatus est.* Roterod. 1676.

2733. **Boileau** *de antiquo iure Presbyterorum.* 1678.

Societatis Iesu alumnis, tamquam strenuis Iansenismi oppugnatoribus, prout antehac, ita isto quoque decennio non modo cum veris Iansenistis, sed et cum aliorum Ordinum Regularium professoribus congrediendum fuit, a quibus quippe plures animadversiones contra opera Iesuitarum positae fuerant. Eius generis certamen subivit *Franciscus de Fourmestraux* S. I. cum quopiam Philalethe, sub quo Dominicanus latet. Scripta eatenus lucem viderunt sequentia :

2734. **Germanus Philalethes Eupistinus** *Thomistarum triumphus, i. e. SS. Augustini et Thomae, gemini Ecclesiae solis, summa concordia 1. de scientia media ; 2. de natura pura seu duplici Dei amore ; 3. de libertate ; 4. de Contritione ; 5. de Probabilitate.* Duaci. 1670.

2735. **Hier. Henrieguier** O. Praed. *vanitas triumphorum, quos ab auctoritate praedeterminationum physicarum pro scientia media erigere nititur Germanus Philalethes Eupistinus. Auctore amico Philalethi consentaneo.* Duaci. 1670.

2736. **Philalethes** *Thomistarum triumphus. Editio II multis additionibus illustrata, et refutationibus iunioris Molinistae corroborata.* Duaci. 1672.

2737. *Praeclara et solida de praedeterminatione physica disputatio ad utilitatem scholarium contra acerrimos illius impugnatores, ex doctrina Germani Philalethis Eupistini, in suo Thomistarum triumpho nervose deducta, per Theologum Lovaniensem.* Bruxellis. 1673.

MMCCCCLXII. **Franc. de Fourmestraux** S. I. *iusta defensio adversus convicia et imposturas Pseudophilalethis, vanum Thomistarum triumphum de scientia media temere nuper iactantis. Exponuntur eiusdem errores et inanis conatus ad conciliandos Pseudo-Augustini discipulos cum neotericis Thomistis.* Duaci. 1673.

2738. **Philalethes** *Thomistarum triumphus in perpetuum firmatus. Adversus iniustam recentis Molinistae defensionem.* Duaci. 1674.

2739. Idem, *funiculus triplex, quo necessitas Angelici luminis D. Thomae ad veram S. Augustini intelligentiam insolubiliter stringitur, adversus Baium, Molinam, Iansenium. Per Carolum ab Assumtione, Carmelitam Excalceatum, nunc et semper Germanum Philalethem Eupistinum.* Cameraci. 1675.

MMCCCCLXIII. **Octavius Worst** Capuc. *Vindiciae Augustinianae Catholicae, seu vera demonstratio operum S. Augustini, quae Theologi Lovanienses typis mandarunt annis salutis 1566. 1567. et 1658. Lugduni, et 1614. 1626. 1637. 1651. Parisiis, et sub fuco adulterinae emendationis depravarunt.* 1670.

MMCCCCLXIV. Idem, *sol in Ecclypsi, seu S. Augustinus in Cornelio Iansenio.* 1670.

MMCCCCLXV. Idem, *Calvinus Pelagianus redivivus, seu Augustinus Cornelii Iansenii.* 1670.

MMCCCCLXVI. Idem, *Panoplia S. Augustini, seu doctrina S. Augustini adversus Augustinum Cornelii Iansenii Anti-Augustini.* 1670.

MMCCCCLXVII. Idem, *Triumphus S. R. Ecclesiae super omnes principales haereses Calvinistarum, quae in Hollandia, Anglia, Germania, et Gallia grassantur: in quo earum errores ex propriis illorum principiis convincuntur* etc. 1670.

MMCCCCLXVIII. Idem, *Satyra Hollandica fidei monstrosae haeresum multarum, quae in sola Hollandia vigent.* 1670. In omnibus his operibus auctor exagitat Iansenistas.

MMCCCCLXIX. **Aegidius Estrix** *diatriba theol. de sapientia Dei benifica, et verace, sive manuductio ad fidem divinam pervestigandam.* 1674.

MMCCCCLXX. Idem, *dilucidatio communis doctrinae Theologorum de fide imperfecta quorumdam rudium hominum.* 1674.

MMCCCCLXXI. Idem, *Apologia pro Summis Pontificibus, Gen. Conciliis, et Ecclesia Catholica contra ‚Petri van Buscum' Instructionem ad tyronem theologum.* 1674.

MMCCCCLXXII. **Franc. Simon** *status reformationis attentatae in Belgio.* Mogunt. 1675.

MMCCCCLXXIII. **Bruno Neusser** *prodromus velitaris, in quo S. Augustinus, sanctissimi Galliarum Eppi, Baronius et Bellarminus, et centeni S. I. Scriptores vindicantur a calumniis, conviciis, imposturis, quibus scatet opus ‚Henrici Noris' in historiam Pelagianam.* Mogunt. 1676.

MMCCCCLXXIV. **Franc. Macedo** *commentatio polemica pro Vincentio Lerinensi.* Mogunt. 1676.

MMCCCCLXXV. Idem, *responsa adversus Iansenium et Norisium.* Venet. 1677.

1680.

2740. **Libertus Hennebel** *theses theologicae.* 1680.

2741. **Paulus Irenaeus** (Nicolius vel Arnaldus) *Causa Ianseniana, sive fictitia haeresis, sex disquisitionibus theologice, historice explicata et explosa.* Colon. 1682.

2742. **Ioan. de Nerrcassel** Eppus Castoriensis, *amor poenitens, sive de recto clavium usu.* Ultraiecti. 1683.

2743. **Arnaldus** *Epistolae imaginariae et visionariae; tractatus de fide humana; iudicium acquum ex operibus S. Augustini extractum* etc. Colon. 1683.

2744. Idem, *de veris et falsis ideis, contra id, quod docet auctor libri de inquirenda veritate.* Colon. 1683.

2745. **Philippus Iansenius** *ultima attentata in extrema necessitate novissimorum Casuistarum.* 1683.

2746. **Steyaërt** *assertio censurae Lovaniensis et Duacensis adversus quorumdam hodie obiectiones.* 1685. Est nova editio.

2747. *Pentalogus diaphoricus, sive quinque differentiarum rationes, ex quibus verum iudicatur de dilatione absolutionis ad mentem gemini Ecclesiae solis, SS. Augustini et Thomae; oblatus ad examen SS. D. N. Innocentio XI.* 1685. Damnatus Romae.

2748. **Gilbertus** *tractatus de Gratia.* 1686.

2749. **I. Boileau** *historia Confessionis auricularis.* 1686.

2750. **I. Opsträt** *diss. theologica de conversione peccatoris.* Lovan. 1687.

2751. **Paschasius Quesnellus** *Novum Testamentum, annotationibus moralibus instructum.* 1687. Opus multorum motuum occasio! Eius prima pars iam 1671. Parisiis vulgata fuit.

2752. *Aurea fodina suffossa.* 1688.

2753. **Eugenius Brugensis,** *ultima vox zelatricis innocentiae indigna patientis, sive libellus supplex ad Innocentium XI.* 1689.

2754. **Gerberon,** unus ex columnis Iansenianis, *declaratio seu professio fidei Cleri Hollandiae.* 1689.

2755. Idem, *Phantasma Baianismi.* 1689.

MMCCCCLXXVI. **Timotheus a S. Fide** *confutatio fraudum et argumentorum Iansenii.* Colon. 1680.

MMCCCCLXXVII. **Annatus** S. I. *quaestio facti, quam appellare hodie placuit, an propositiones V ab Innocentio X et Alexandro VII damnatae tradantur in Augustino Cornelii Iansenii Ep. Iprensis? discussa et demonstrata.* Colon. 1680.

MMCCCCLXXVIII. *S. Augustinus per se ipsum docens catholicos.* Paris. 1680.

MMCCCCLXXIX. *Doctrina theologica per Belgium manans.* Mogunt. 1681.

MMCCCCLXXX. **Franc. Dunellus** S. I. *Noris Iansenianus.* 1682.

Philippus Vos pro doctrina catholica contra Iansenismum egregie decertabat Lovanii. Opuscula prodiere sequentia:

MMCCCCLXXXI. **Vos** *theses theologicae de censura Lovaniensi adversus theses ‚Francisci van Vianen'.* Lovanii. 1682.

2756. **Huygens** *de sententia Facultatis Theol. Lovaniensis in materia praedestinationis et gratiae, quaestio theologica: an dictae Facultatis sententia in istis materiis sufficienter innotescat ex quibusdam thesibus Lovaniensium defensis ante a. 1613?* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXII. **Vos** *doctrina doctorum S. Fac. Lovaniensis excerpta ex thesibus, quibus publice praesederunt post mandatum Apostolicum iussu Sixti V usque ad a. 1613.* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXIII. Idem, *Appendix ad doctrinam etc. adversus theses ‚Gummari Huygens.'* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXIV. Idem, *appendix altera doctrinae S. Facultatis adversus theses nuperas Gummari Huygens.* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXV. Idem, *appendix tertia doctrinae etc.* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXVI. Idem, *theses apologeticae adversus theses in collegio Pontificio (Adriani VI) defensas.* Lovanii. 1682.

MMCCCCLXXXVII. Idem, *theses theologicae pro auctoritate Sixti V et Innocentii XI contra fictitiam approbationem censurae Lovaniensis in dictatis publicis de gratia variisque thesibus expressam.* Lovanii. 1682.

2757. **Huygens** *theses historico-theologicae de doctrina*

Lovaniensium potissimum veterum circa praedestinationem et gratiam Christi. Lovanii. 1682.

2758. Idem, *theses theol. de doctrina S. Augustini circa praed. et gratiam Christi.* Lovanii. 1683.

MMCCCCLXXXVIII. **Vos** *theses theol. pro auctoritate Innocentii X et Alexandri VII, condemnantium V propositiones Corn. Iansenii in sensu ab ipso intento; adversus theses Gummari Huygens.* Lovanii. 1683.

2759. **Huygens** *theses hist. theol. de doctrina Semipelagianorum circa praed. et gratiam Christi, quatenus improbata a S. Augustino et aliis SS. Patribus gratiae Christi defensoribus.* Lov. 1683.

MMCCCCLXXXIX. **Vos** *theses theol. de religiosa observantia exhibenda Constitutionibus Innocentii X et Alexandri VII, adversus theses Gummari Huygens.* Lov. 1683.

2760. **Huygens** *thesis hist. logico-theol. pertinens ad theses prius propugnatas.* Lov. 1683.

MMCCCCXC. **Vos** *theses theol. de modo intelligendi constitutiones Pontificum sincere iuxta mentem Ecclesiae Cath. adversus thesim unicam Gummari Huygens.* Lov. 1683.

2761. **Huygens** *theses theol. de peccatis ignorantiae, et potissimum ignorantiae iuris naturae.* Lov. 1683.

2762. Idem, *theses theol. de opinione probabili.* Lov. 1683.

2763. Idem, *theses theol. de caritate.* Lov. 1683.

2764. Idem, *theses hist. theol. pertinentes ad anteriores theses de gratia, peccatis ignorantiae, probabilitate et caritate.* Lov. 1683.

2765. Idem, *theses hist. theol. in quibus expenditur, an vere dicatur: Lovanienses sunt condemnati per decretum SS. D. N. Innocentii XI. proscribentis 65 articulos?* Lov. 1683.

MMCCCCXCI. **Vos** *antitheses pro auctoritate Summorum Pontificum, ad varias theses Gummari Huygens.* Lov. 1684.

2766. **Huygens** *theses theol. in quibus exhibentur quaedam observationes circa aliquot ex 65 articulis a SS. D. N. Innocentio XI condemnatis.* Lov. 1684.

MMCCCCXCII. **Vos** *animadversiones theol. in observationes Gummari Huygens circa aliquot e 65 propositionibus a SS. D. N. Innocentio XI condemnatis.* Lov. 1684.

2767. **Huygens** *theses theol. pertinentes ad anteriores theses defensas.* Lov. 1584.

2768. **Idem,** *theses logico-theol. pertinentes ad anteriores theses defensas.* Lov. 1684.

MMCCCCXCIII. **Vos** *theses theol. in defensionem antithesium pro auctoritate RR. PP.* Lov. 1684.

MMCCCCXCIV. Idem, *theses theol. ad conclusionem impertinentem Gummari Huygens.* Lov. 1684.

2769. **Huygens** *theses theol. de virtutibus, ad quas ducit, et vitiis a quibus abducit doctrina Lovaniensium de gratia Christi.* Lov. 1684.

2770. **Libertus Hennebel** *thesis hist. theol. Lovaniensium cum Thomistis concordiam circa necessitatem gratiae per se efficacis in statu naturae lapsae luculenter demonstrans.* Lov. 1684.

MMCCCCXCV. **Vos** *theses theol. complexae doctrinam S. Francisci Salesii consonam cum doctrina nostra, dissonam a doctrina Gummari Huygens.* Lov. 1684.

MMCCCCXCVI. Idem, *theses theol. complexae responsionem ad theses Gummari Huygens. Cum appendice ad theses Ioan. Liberti Hennebel.* Lov. 1684.

2771. **Hennebel** *thesis II hist. theol. Lovaniensium doctrinam vindicans contra theses nuperrime editas.* Lov. 1684.

MMCCCCXCVII. **Vos** *dissertationes theol. complexae doctrinam S. Augustini dissonam a doctrina Gummari Huygens in compendio Theologiae reimpresso, aliisque thesibus; cum appendice ad theses Liberti Hennebel.* Lov. 1684.

2772. **Hennebel** *thesis III hist. theol. dissertationum nuperarum auctorem a puncto controversiae aberrantem in viam benignissime reducens.* Lov. 1684.

2773. **Huygens** *theses theol. i. e. articuli theologorum Lovaniensium, exhibiti AEppo Mechliniensi causa concordiae ineundae cum PP. S. I. et aliis.* Lov. 1685.

MMCCCCXCVIII. **Vos** *antitheses ad theses theol. seu articulos exhibitos AEppo Mechl.* Lov. 1685.

2774. **Huygens** *theses theol. adversus antitheses oppositas nuperis thesibus nostris, i. e. articulis etc.* Lov. 1685.

MMCCCCXCIX. **Vos** *apologia pro antithesibus ad theses theol. Gummari Huygens.* Lov. 1685.

2775. **Huygens** *theses theol. refutatoriae apologiae pro nuperis antithesibus.* Lov. 1685.

MMD. **Vos** *disputatio theol. pro apologia antithesium ad theses eiusdem refutatorias.* 1685.

2776. **Huygens** *theses theol. quibus examinantur Praeliminaria, per quae Patres S. I. et alii conati fuerunt sese excusare ab exhibitione suarum sententiarum, ad quam per contractum de Conferentia ineunda sese obstrinxerant.* Lov. 1685.

MMDI. **Vos** *disquisitio theol. pro auctoritate Sedis Apostolicae, et S. Inquisitionis Romanae ad theses Guimari Huygens.* Lov. 1685.

MMDII. **Honoratus Fabri** S. I. *vindiciae pro S. Hilario, Semipelagianismi calumniose insimulato; ex prodromo velitari ‚Brunonis Neusser' contra discipulos pseudo-Augustini Iprensis.* 1682.

MMDIII. **Lessius** S. I. *Apologiae PP. S. I. contra censuram Lovaniensem et Duacensem, conscriptae circa a. 1588. Quibus hic accessit brevis descriptio exordii et progressus totius controversiae, ab iisdem auctoribus fideliter concinnata.* Leodii. 1684.

MMDIV. **Lud. Molina** S. I. *liberi arbitrii cum gratiae donis, divina praescientia, providentia, praedestinatione et reprobatione concordia.* Olyssipone. 1688.

MMDV. **Isaac de Bruyn** S. I. *responsio ad appendicem pacificam viri eximii (Henr. Collins) de mente S. Augustini circa gratiam Christi.* Lovan. 1689.

MMDVI. **Ant. Marinarius** Carmelita, *verus Augustinus contra Iansenium.* 1689.

1690.

2777. *Expositio Augustiniana circa materiam V propositionum, olim Alexandro VII. nunc denuo Summo Pontifici Alexandro VIII oblata, simulque eorum, quae ad eam publicandam impulerunt, brevis narratio.* 1690.

2778. **Quesnellus**, *historica utriusque censurae, Lovaniensis et Duacensis, apologia.* 1690. Contra Iesuitas.

2779. Idem, *documenta necessaria pro historia Facultatis Duacensis, et eorum continuatio.* 1690. Eiusdem cum priori argumenti.

2780. **Gerberon** *brevis catholicorum Belgarum institutio de lectione Scripturae, qua libellus Eppi Castoriensis eandem laicis concedens defenditur.* 1690.

2781. *Theologus Catholicus, sive theologicus tractatus de divina gratia iuxta modum, quo ista materia in publicis Academiis tractatur; cum appendice circa personam Cornelii Iansenii, et eius librum, cui titulus est: Augustinus.* 1690.

2782. **Leydekker** *disputatio hist. theol. de vario Iansenistarum fato.* 1690.

2783. Idem, *historia Ecclesiae Africanae illustrata pro Ecclesiae Reformatae veritate et libertate.* Ultraiecti. 1690. Pro Ianseni smo.

2784. **Ioan. Libertus Hennebel** *formulae Alexandrinae interpretatio.* Lovanii. 1690. Auctor hic, cuius iam saepe meminimus, subin palinodiam cecinit.

2785. **Pauli Irenaei** (Nicolii) *disquisitiones.* 1692.

2786. *Quaestio iuris Pontificii circa decretum ab Inquisitione Romana adversus 31 propositiones latum.* 1693.

2787. **Aegidius Strauchius** *diss. hist. theol. de iure tertii orthodoxi circa causam Iesuitico-Ianseniana m.* Viteb. 1693.

2788. *Literae Roma datae ad Doctorem Lovaniensem circa novum decretum et Breve Innocentii XII. ad Eppos Belgii de Formulario contra Iansenium; et Theologi Lovaniensis ad illas responsio.* 1694.

2789. *Excerptum ex ‚Basnagii' historia operum Eruditorum mensis Nov. 1694. celeberrimi Iansenistae ‚Antonii Arnaldi' vitam et obitum concernens.*

2790. **Quesnellus** *compendium doctrinae moralis ex Evangeliis, Actis Apost., Epistolis canonicis et Apocalypsi, sive Cogitationes Christianae.* Paris. 1694.

2791. **M. Leydekker** *de historia Iansenismi libri VI, quibus de Cornelii Iansenii vita et morte, nec non de ipsius et sequacium dogmatibus disseritur.* Traiecti. 1695.

2792. **Quesnellus** *Problema ecclesiasticum: utrum Noaillio Cabilonensi, an Parisino credendum sit?* 1695. Noail-

lius qua Praesul Cabilonensis probavit, qua AEppus Parisinus damnavit opus Quesnelli de N. T.

2793. **Gerberon** *admonitio fraterna ad eruditissimum D. Opsträt.* 1696. Pro causa Ianseniana tuenda.

2794. Idem, *enarrator discordiae Iansenianae.* 1696.

2795. Idem, **Mich. Baii** *celeberrimi in Lovaniensi Academia Theologi opera cum Bullis Pontificum, et aliis eius causam spectantibus, ad Romanam Ecclesiam a conviciis Protestantium simul ac Arminianorum, ceterorumque huius temporis Pelagianorum imposturis vindicandam collecta, expurgata, et plurimis, quae hactenus delituerunt, opusculis aucta.* Colon. 1696.

2796. *Theses theologicae* 1696. ss. Auctores thesium, Iansenismo faventium, sunt Benedictini e Congr. S. Mauri.

2797. **Thom. Ittigius** *heptas dissertationum, selecta quaedam historiae eccl. veteris et novae capita illustrantium. Diss. IV: de origine controversiae circa aequalem Petri et Pauli Primatum ante 50 annos per Ant. Arnaldum excitatae.* Lips. 1696.

2798. **Quesnellus** *causa Arnaldina, seu Ant. Arnaldus a calumniis vindicatus.* 1697.

2799. **Gerberon** (sub nomine *Cucullati civis Roterodamensis) disquisitiones duae de gratuita praedestinatione et de gratia per se ipsam efficaci.* 1697.

2800. Idem, *Norisius aut Iansenianus, aut non Augustinianus demonstratus.* 1697.

2801. *Panegyris Ianseniana.* Gratianopoli. (Delphis.) 1698.

2802. *Panegyreos eiusdem apologia.* 1698. Auctor utriusque est *Withe* ex-Oratorianus.

2803. *Refutatio prodroma libelli, cui titulus: Breve Memoriale de statu et progressu Iansenismi in Hollandia.* Delphis. 1698.

2804. **Vincentius Palaeophilus** *Gratia triumphans de novis liberi arbitrii decomptoribus, inflatoribus, deceptoribus.* Delphis. 1699.

2805. **Bossuet** Eppus Meldensis, *defensio observationum in N. T. a Quesnello editarum.* 1699. Opus hoc passim velut a Iansenistis suppositum censetur: interim ex epistola ac instructione pastorali Epporum Lucionensis et Rupellensis contra Quesnellum 1710. vulgata constat, Bossuetum reipsa scripsisse memoratam observationum defensionem, sed mox eandem retractavisse, et Iansenistas illa abusos fuisse.

MMDVII. **Ioan. ab Isselsteyn** Theologus Lovaniensis, *doctrinae Augustinianorum theologorum circa 5 propositionum materiam expositio, articulis 5 ad Alexandrum VII olim transmissis comprehensa, nunc Alexandri VIII iudicio denuo subiecta : excussa et refutata.* Coloniae. 1690.

MMDVIII. **Cornelius a Craneberg** *fraus V Articulorum, sive eorum cum Augustino Iprensi convenientia demonstrata.* Colon. 1690.

MMDIX. **Daniel** S. I. a. 1690. ss. pluribus scriptis gallicis oppugnavit Iansenismum.

MMDX—MMDXV. **Iac. Fontaine** S. I. *confutatio libelli anonymi, cui titulus : ‚Les Sentimens de M. l' Archeveque de Malines.' Per Didacum de Oropega Lovan. Theologum. Accessit eiusdem auctoris responsio ad comparationem inter doctrinam AEppi et Novatorum.* Colon. 1691. De literis pastoralibus per APraesulem Mechliniensem adversus turbas Iansenisticas editis multa lucem adspexerant scripta ex parte Iansenistarum, quae partim Fontaine, partim alii strenue refutabant. Praecipua erant: 1. *Motivum iuris pro Clero Dioecesis Mechliniensis, qui accusatur in epistola pastorali AEppi.* — 2. **Manseau** *Examen de la Reponse aux Plaintes contre la conduite de M. l' Arch. de Malines.* Cologne. 1691. — 3. *Responsum ad Examen Fr. Manseau, turpissime patrocinantis infami AEppi Mechl. calumniatori.* 1691. — 4. *Epistola pastoralis AEppi Mechlin. super praecipuis Ecclesiae Belgicae turbis, per alios quoque eiusdem provinciae Ordinarios adoptata, ac a Summo Pontifice laudata.* Lovan 1692. — 5. *Epistola pastoralis artibus Patrum Societatis et Amplissimi D. Steiartii composita, eiusdem praeconiis alte laudata, eiusdem notis, aphorismis, thesibus refutata.* Colon. 1693.

MMDXVI—MMDXVIII. 2806. 2807. **Isaacus de Bruyn** S. I. pariter ac praecedens, literario certamini extitit obnoxius: cuius intuitu haec vulgabantur opuscula: 1. **Bruyn** *theses theol. de peccatis, gratia, et legibus; — item de fide, spe et caritate.* Lovan. 1691.—2. **Mart. de Swaën** *diss.* theol. *de gratia per se efficaci.* 1692. — 3. **Henr. Collins** *expostulatio brevis contra Isaaci de Bruyn S. I. theses.* 1692. — 4. **Bruyn** *theses theol. quibus ostenditur veritas, iustitia, iudicium iuramenti famosi circa V propositiones Iansenii in sensu ab auctore intento da-*

mnatas. Lov. 1692. — 5. Idem, *epistola responsoria ad Martinum de Swaën Doctorem Lovaniensem.* 1692.

MMDXIX. **Ioan. Waudripont** S. I. cum Iansenistis dimicans, occasionem dedit 22 opusculis pro et contra a. 1691. ss. editis.

MMDXX—MMDXXIV. 2808—2816. **Isaacus Bruyn,** item **Gerardus Bolck, Alex. Maës,** omnes S. I. partim cum Lovaniensibus partim cum aliis Iansenismi fautoribus, a. 1692 novum certamen subire coacti sunt. Scripta prodiere haec: 1. **Ladersous** professor Lovaniensis, contendebat: *Iesuitas nequiter ac fraudulenter egisse in negotio Formularis* (Alexandrini), *et plures Belgii praelatos decepisse, ab iis subscriptionem formularis extorquendo.* 1692. — 2. **Gerardus Bolck** S. I. *scriptiuncula apologica adversus iteratas calumnias super negotio famosi formularis, D. Ladersous professoris.* 1692. — 3. Idem, *calumnia publice impacta Gerardo Bolck amplissimorum virorum, qui pro ea citantur, testimoniis revicta.* 1692. — 4. **Libertus Hennebel** *calumnia D. Ioanni Fr. de Ladersous publice impacta in calumniatorem Gerardum Bolck S. I. invicte retorta in negotio famosi formularis Belgici.* 1692.— 5. **Theologus Academicus Lovaniensis** *brevis confutatio insignis calumniae a D. Ladersous subdole, nequiter, mendaciterque impactae Petro Clenaërts Professori.* 1692. — 6. **Emanuel Van Outers** S. I. *epistola ad Ioan. Fr. Ladersous professorem.* 1692. — 7. **A. de Smeyers** *puerilis protervia Ioannis F. de Ladersous modeste repressa.* Colon. 1692. — 8. **I. Opsträt** *supplicatio eucharistica ad Innocentium XII P. M. pro abrogatione Formularis in Belgio.* 1692. — 9. Idem *supplicatio ad AEppum Mechliniensem ceterosque Belgii Eppos, qua quidam Belgae Theologi iuramentum in veritatem facti Ianseniani ea qua par est reverentia deprecantur.* 1692. — 10. Idem, *supplicatio altera prioris apologetica ad Belgii Eppos adversus varia scripta sub his titulis: ‚Defensio formulae, — Institutio theologica, — Institutio polemica, — Nicostrati ac Philadelphi contentiones‘* etc. 1692.—11. Idem, *appendix prima ad supplicationes, qua subvertitur supplicatio Ianseniana eversa.* 1692.— 12. Idem, *appendix altera ad supplicationem adversus appendicem alteram de formulari et iuramento defensam praeside Alex. Maës S. I.* 1692. — 13. Idem, *appendix tertia ad supplicationes, ad-*

versus theses theologicas praeside de Bruyn S. I. defensas. 1692. — 14. Idem, *appendix quarta ad supplicationes, adversus classem tertiam theologiae universae praeside Petro Clenaerts defensam. Accedit corollarium adversus corollarium Stejartii defensum.* 1692.

MMDXXV. *Propositiones per Belgium disseminatae, iussu Congregationis S. Officii collectae, atque ad supremum Innocentii XII tribunal delatae per Theologos orthodoxae fidei et auctoritatis Pontificiae defensores.* Colon. 1692.

MMDXXVI. **Iac. de Monbron** *disquisitio hist. theol. an Iansenismus sit merum phantasma.* 1692.

MMDXXVII. *Observationes Doctoris Parisiensis in libellum, cui titulus est: doctrinae Augustinianorum expositio circa materiam V propositionum.* 1692.

MMDXXVIII. **I. Claremontius** *diss. de formulari in causa Ianseniana.* Colon. 1693.

MMDXXIX. *Iansenismus in multis exotice rigidus.* 1694.

MMDXXX. *Iansenismus omnem destruens religionem.* 1694.

MMDXXXI. *Iansenismus plurimas haereses, et errores damnatos pertinaciter defendens.* 1694.

MMDXXXII. **Fromegovius** *animadversiones in Quesnelli N. T.* 1694. In opere Quesnelli 199 errores detexit.

MMDXXXIII. **AEppi Mechliniensis** *decretum quo 71 opuscula Iansenistica damnantur.* 1695.

MMDXXXIV. MMDXXXV. 2817—2819. **Coelestinus Sfondratus** Cardinalis, *Nodus Praedestinationis, ex SS. Literis doctrinaque SS. Augustini et Thomae, quantum homini licet, dissolutus.* Romae. 1696. Liber hic, Iansenistas impugnans, contra doctrinam catholicam aliquot errores continere videbatur. Recensemus, quae eatenus lucem viderant, scripta: 1. *Epistola 5 Antistitum Galliae ad Innocentium XII. P. M.* Paris. 1697. — 2. **Gerberon** *appendix ad Nodum Sfondratianum.* Colon. 1698. — 3. *Propositiones excerptae ex libro, cui titulus: Nodus praedestinationis, cum adiunctis quibusdam notis.* 1699. — 4. *Dispunctio notarum 40, quas scriptor anonymus Card. Sfondrati libro inussit.* Colon. 1699.

MMDXXXVI. **Epporum Belgii** *decretum, quo 15 libri Iansenistici proscribuntur.* 1697.

Sine anno.

2820. *Compendium Moralis Evangelicae.*

2821. *Compendium Theologiae.*

2822. *Doctrina vera S. Thomae de gratia sufficienti.*

2823. *Notationes brevissimae in notionem humanae libertatis ab Ant. Arnaldo delineatam per Hubertum S. T. Licentiatum.*

2824. *Vindiciae praedestinationis et gratiae.*

MMDXXXVII. *Description du Iansenisme.*

MMDXXXVIII. **Michael a Castrofranco** Capuc. *Antidotum contra Iansenismum.* 3. vol. Pro infall. Pontificis.

MMDXXXIX. Idem, *de sanctitate imaginaria Iansenii et Iansenistarum, et de vera sanctitate Catholicorum, et sanctitate eminenti Religiosorum.*

MMDXL. Idem, *refutatio libri de frequenti communione Arnaldi Iansenistae, in quo innumeri errores continentur contra usum Sacr. Euchar. et Poenit.*

MMDXLI. Idem, *refutatio libri de perpetuitate fidei eiusdem Arnaldi.*

Literatura de Ioanna Papissa.

Pro veritate narrationis.

2825. *Antithese des Faits de Iesus Christ et du Pape, mise en vers francois, avec la vie de Hildebrand, et de la Papesse Ieanne.* Rome. 1600.

2826. *Ein Gespräch zwischen einem Katholischen und einem Evangelischen, ob's wahr sey, dass ein Weib zu Rom Pabst gewesen?* 1608.

2827. **Faber** *(Domini Iesu, veritatis, religionis evangelicae, et Academiae Witembergensis studiosus,) Papa mulier, seu vera et infallibilis narratio de Papa Ioanne VIII. femina.* Witembergae. 1609.

2828. *Iesuitas, singulares SS. Pontificiae maiestatis hoc*

tempore vindices, falso et frustra negare, Papam Ioannem VIII. fuisse mulierem. Ambergae. 1609. Nova editio libri, quem iam in literatura Sec. XVI. memoravimus.

2829. *De Papa Romano et Papissa Romana, h. e.* **Guil. Whitakeri** *refutatio demonstrationum 40 Nic. Sanderi, quod Papa Romanus non sit Antichristus ille insignis; et* **Conradi Dekkeri** *assertio veritatis historicae de Papa Ioanne VIII. quod fuerit mulier et puerpera.* Oppenhemii. 1612.

2830. **Henr. Nicolai** *vom Pabst Iohanne dem Achten, dass er eine Frau gewesen, aus beglaubten päbstlichen Scribenten selber, sammt der Refutation aller und jeglicher Objectionen.* Goslar. 1614.

2831. *Ioanna Papissa toti orbi manifestata, adversus scripta Rob. Bellarmini, Caes. Baronii, Florimundi Raemundi, et aliorum papicolarum, quibus impudenter negant, Ioannam hanc Papissam fuisse unquam.* Oppenhemii. 1616. Ut Praefatio docet, opusculum hoc, in forma dialogi inter Protestantem et Papistam, ex scriptis anglicis *Alexandri Cooke* fideliter collectum est. Reimpressum. 1667.

2832. **Georg. Calixtus** *de Ioanna Papissa disputatio.* Inserta libro eiusdem: ‚de Coniugio Clericorum. Helmstadii. 1631.' Parte 2. cap. 17. Historiam pro vera habet eo, quod a plurimis Scriptoribus commemoretur: eamque ideo tractatui suo de Coniugio Clericorum inseruisse semet fatetur, ut ostendat, iusto Dei iudicio permissum fuisse, ut Romana Sedes, quae matrimonium in sacro ordine non admittit, hoc quoque monstro, videlicet femina Papa, pollueretur.

2833. **Iean de la Montagne** *la papesse Ieanne ou dialogue entre un protestant et un papiste, prouvant manifestement qu' une femme nommée Ieanne a été Pape de Rome, contre les suppositions et obiections faites au contraire par R. Bellarmin et C. Baronius, Cardinaux, Florimond de Raimond, et autres ecrivains papistes.* Sedan. 1633. Est opus *Alexandri Cooke* in gallicum translatum.

2834. **Egbert Grim** *commentarius de Ioanna Papissa.* Vesaliae. 1635. Lingva hollandica scriptum opus, 135 testimoniis firmare nititur veritatem narrationis.

2835. **Ioan. Hülsemann** *disquisitio publica historico-theologica, quae Ecclesiam Papisticam demonstrat non habere*

successionem Epporum continuam, atque sic non esse catholicam — illius historiae occasione, qua Ioannes VIII Pontifex Romanus femina fuisse legitur. Viteb. 1640.

2836. **Christ. Car. Schalling** *triga quaestionum illustrium ad historiam Pontificum Romanorum pertinentium: 1. An Papa sit Christi aemulus? 2. An Papa possit esse femina? 3. An Papa sit apostata?* Coburgi. 1647. Ad primam quaestionem negativum, ad secundam et negativum et affirmativum, ad tertiam affirmativum dat responsum.

2837. *Historia ac vita Ioannis VIII Rom. Pont. cum collectaneis viri eruditi.* Cosmopoli. 1654.

2838. **Rudolphus Capellus** *discursus historicus de Ioanna VIII papissa.* Gissae. 1655. Refert *Theodorus Haseus*, auctorem, lecto *Blondelli* libro, de veritate narrationis dubitasse.

2839. **Gisbertus Voëtius** *spicilegium ad disceptationem historicam de Papissa Ioanna.* Ultraiecti. 1660.

2840. *Unumstösslicher Beweis, dass Johann VIII ein Weib und Hure gewesen.* 1661.

2841. **A. Varenius** *trifolium panegyricum de planctu turturis, descensu Christi, Papa meretrice.* Rostochii 1661.

2842. **Herm. Witekind** *Historiae Ioannis VIII. virum primum simulantis, postea sexum suum partu in publica via edito prodentis, a Iesuitarum inprimis technis vindicatae editio nova. Accedunt in fine viri cuiusdam celebrisque critici* (Mathiae Berneggeri) *eandem in rem collectanea.* Helmstadii. 1662. Est nova rursus editio, cum mutato nonnihil titulo, libri, iam repetitis vicibus indicati. Anno 1677. denuo recusus liber qua ‚editio ultima'.

2843. *Apotheosis Ioannis VIII Pontificis Romani. Ein schönes Spiel von Frau Jutten, welche Pabst zu Rom gewesen, und aus ihrem päbstlichen Scrinio pectoris auf dem Stuhl zu Rom ein Kindlein zeuget. Vor 80. Jahren gemacht und geschrieben, jetzt aber neulich — in Druck gegeben.* Eisleben. 1665. Opus hoc iam in literatura prioris Seculi indicavimus.

2844. **Ioan. Lehmann** *infelix puerpera, Ioannes VIII Pontifex, dissertatione historica exhibita.* Viteb. 1669.

2845. **Artopaeus** *diss. de Ioanna VIII Papissa.* Lipsiae. 1673.

2846. **Petrus Megerlinus** *disquisitio chronologica de Ioanna Papissa.* 1673.

2847. *Present for a Papist, or the life and death of Pope Ioan.* London. 1675.

2848. *Päpstliches offenbares Kindbett, oder etliche 40 Zeugnisse uralter berühmter Scribenten, so meist vor Luthero gelebt, zu beweisen, dass Pabst Joannes VIII eine Weibsperson gewesen, und in öffentlicher Procession zu Rom ein Kind geboren.* Monachii. 1678.

2849. **I. Christoph. Wagenseil** *exercitatio iuris publici de Rom. Pontificibus et Germanorum gente creatis.* 1683. Peculiari capite propugnat veritatem narrationis de Ioanna Papissa.

2850. *Ioannes Papa pariens.* 1690.

2851. **Christoph. Christianus Händel** *de Ioanne VIII P. O. M. qui femina fuit sexum mentita.* Viteb. 1692.

2852. **Chanoinus** in *nova Ephemeride Sapientum* Roterodami edita pro veritate historiae Papissae peroravit. 1694.

Contra veritatem narrationis.

MMDXLII. **Ioan. Car. Florimundus Raemundus** *(Lud. Richeome S. I.) erreur populaire de la papesse Ioanna.* Bourdeaux. 1602.

MMDXLIII. Idem, *error popularis seu fabula Ioannae, quae Pontificis Romani Sedem occupasse falso credita est.* Burdigalae. 1605. ac iterum 1606.

MMDXLIV. **Georg. Scherer** S. I. *ob es wahr sey, dass auf eine Zeit ein Papst zu Rom schwanger gewesen, und ein Kind geboren habe?* 1606. Ed. secunda. (prima a. 1584.)

MMDXLV. Idem, *Trattato, nel quale con verissime ragioni prova non esser vero che gia sia stata in Roma una Donna Pontefice. Tradotto dalla lingva tedesca — da Niccolo Pierio.* Venezia. 1606. Aeque altera editio, iuxta primam a. 1586. Dissertatio recusa est a. 1614. in Operum Auctoris nova editione.

MMDXLVI. **Silvester de Laval** Capuc. in opere : *Les iustes Grandeurs de l' Eglise Romaine.* 1611. fuse persequitur argumentum fabulae.

MMDXLVII. **Florimond de Raymond** *l' Antechrist e l' Antipapesse.* Cambray. 1613.

MMDXLVIII. Idem, *error popularis etc. ut supra. Adiectus est Tractatus de eadem Ioanna Moguntiaca, ex Annalibus Moguntinis* **Nicolai Serarii** *S. I. desumtus.* Coloniae. 1614.

MMDXLIX. *Anatomie of Pope Ioan.* London. 1626.

MMDL. **Leo Allatius** *confutatio fabulae de Ioanna Papissa ex Monumentis Graecis.* Romae. 1630. Multoties editus liber.

MMDLI. **Marcus Ant. Petilius** ICtus Neapolitanus, *fabula de Ioannae id nominis VIII Papae parturientis ratione.* Neapoli. 1633.

MMDLII. **Thomas Dempsterus** *fabula Ioannae Papissae.* Romae. 1633.

MMDLIII. **Ioannes de la Salle** *confutatio Ioannae Papissae.* Lovanii. 1633.

MMDLIV. **Ioannes Stalenus** *Papissa monstrosa, et mera fabula, sive dissertatio historico-theologica, qua ex vulgi errore ortum de Papissa figmentum ex vera chronologia et alto Scriptorum in subsequentibus annis de ea silentio, uti et levi ac incerta recentiorum narratione penitus profligatur et eliminatur; opposita nugis et calumniis cuiusdam ‚Egberti Grim.'* Colon. 1639.

MMDLV. **Elias Ehinger** *dissertatio de Papa muliere seu de Papa Ioanna VIII.* 1641.

MMDLVI. **Bartholdus Nihusius** *Leonis Allatii confutatio fabulae de Ioanna Papissa ex monumentis graecis. Recensuit, Prologo atque Epilogo auxit, nec non Telescopium adiunxit.* Colon. 1645. Potenter cribrat Editor Protestantes, fabellae auctores et propagatores.

MMDLVII. **Mathias Fabri** S. I. in *Concionibus*, quas Ingolstadii 1642. ss. edidit, distincto sermone fabulam de Ioanna Papissa confutavit.

MMDLVIII. **David Blondellus** Calvinista, *familier eclaircissement de la question, si une femme a été assise au Siege Papal de Rome entre Leon IV et Benoit III.?* Amsterdam. 1647. Cum Auctor solidissime evincat, narrationem inter fabulas referri debere: factum est, ut multi Protestantium contra eundem calamos acuerunt:

2853. **Gauthier** minister Calvin. *considerations libres de la collection des actes authentiques faite par Blondell.* 1650.

2854. **Cognard** *Traite contre l' eclaircissement donne par D. Blondell* etc. Saumur. 1655.

MMDLIX. MMDLX. **Blondell,** *de Ioanna Papissa, sive famosae quaestionis, an femina ulla inter Leonem IV et Benedictum III Romanos Pontifices media sederit, anakrisis.* Amstelodami. 1657. Editioni huic latinae adiecit **Stephanus Curcellaeus** Socinianus, praefationem apologeticam pro Blondello: et instar memorabilis eventus commemorat, quod contra opus Blondelli nec *Salmasius* diffusissimae, ut ait, eruditionis vir, nec *Andr. Rivetus* aeque doctus, quidquam obmoverint. Contra Blondellum scripsit porro:

2855. **Samuel Maresius** *Ioanna Papissa restituta, seu animadversiones et annotationes historicae ad D. Blondelli librum de Ioanna Papissa. His additur brevis refutatio praefationis apologeticae, quam anacrisi praefixit Steph. Curcellaeus, illius editor.* Gröningae. 1658.

2856. Idem, *dissertatio historico-theologica de variis sedibus, quibus Pontifex Romanus imponitur die suae inaugurationis, ac nominatim de ea, quae olim sexui illius explorando fuit destinata.* Groningae. 1663. Praeter hunc impugnavit Blondellum:

2857. **Fridericus Spanhemius** *de Papa femina inter Leonem IV et Benedictum III disquisitio historica: qua ut Onuphrii, sic praecipue Allatii, Labbei, Blondelli, Launoii, Mabillonii adversus Papissam praesidia excutiuntur.* Lugd. Bat. 1691. Opus hoc in gallicum convertit:

2858. **Iac. Lenfant** *histoire de la Papesse Ieanne, fidelement tiree de la dissertation latine de Spanheim.* Cologne (Amsterdam) 1694.

MMDLXI. **Ioan. Chiffletius** *iudicium de fabula Ioannae Papissae.* Antwerpiae. 1658.

MMDLXII. **Daniel Zwickerus** Socinianus, *iudicium de Samuelis Maresii Ioanna Papissa restituta.* 1658.

MMDLXIII. **Philippus Labbe** S. I. *Cenotaphium Ioannae Papissae nuper ab heterodoxis Maresio, Salmasio, Calixto, Hottingero, Cookio, Grimo etc. ex Utopia in Europam revocatae, eversum funditusque excisum demonstratione chronica ineluctabili, contexta e coaetaneis duntaxat unius Seculi IX Scri-*

ploribus. Addita ad calcem virgidemia Maresiana. 1660. Continetur Tom. VIII. Conciliorum. p. 154. ed. Paris.

MMDLXIV. *Animadversiones chronologicae in Maresii librum de Ioanna Papissa restituta.* 1661. Auctor demonstrat, Maresium in historia quidem utcunque *Blondellum* refutasse, sed in chronologia ei parem haud esse.

MMDLXV. *Zerstörung des also fälschlich genannten päbstlichen offenbaren Kindbetts, welches von einem, so von Luthero einen vergalleten Hass gegen den Römischen Pabst ererbt, aus wahrem und schon vor hundert und mehr Jahren ausgedroschenem und ganz vermodertem Stroh, und stinkendem verfaultem Holz dem Pabst Johann VIII in München zu seinem eigenen Spott aufgerichtet und in's Kupfer unverschämt stechen lassen; d. i. gründliche Widerlegung des verlegenen alten Mährleins und Fabel von dem Pabst Johann VIII, als ob selbiger eine Weibsperson gewesen, und in öffentlicher Procession zu Rom ein Kind geboren.* Wahrstadt. 1678.

MMDLXVI. **Ioan. Diecmann** *EXEΔION Historicum de primis et antiquissimis Iohannae Papissae praeconibus.* Helmstadii. 1678. Contra *Maresium.*

MMDLXVII. **Christ. Fr. Paullini** *Abhandlung, ob ein Weib Papst gewesen?* Frankf. 1695.

Literatura de C. Tridentino.

Contra Concilium et Rom. P.

2859. **Guil. Ranchin** *Revision du Concile de Trente, contenant les nullites d'iceluy, les griefs des Rois et Princes Chrestiens de l'Eglise Gallicane et autres catholiques.* Genevae. 1600.

2860. **Aonius Palearius** *actio in Pontifices Romanos et eorum asseclas, ad Imp. Rom. Reges et Principes Romanae Reip. summos oec. Conc. praesides conscripta, cum de Concilio Tridentino habendo deliberaretur, nunc primum in lucem edita: in qua singulari methodo praecipuae corruptelae a Pontificibus Romanis in doctrinam apostolicam invectae SS. Scripturarum testimoniis, SS. Patrum auctoritate dilucide detegun-*

tur et solidissime refelluntur. Lipsiae. 1603. Libri huius, a. 1546. concinnati, sed primum 1603. Libri huius, a. 1546. concinnati sed primum 1603. typis evulgati, in Liter. Sec. XVI. meminimus.

2861. **Carolus Molinaeus** *consilium super facto C. Tridentini.* Bernae. 1605. Liber gallice iam Sec. XVI. signanter a. 1562. editus.

2862. **Iac. Gillotus** *Missive du Concile de Trente.* Paris. 1607. Liber frequenter editus, postremo a. 1654.

2863. *Actiones duae Secretarii Pontificii, quarum altera disputat: an Papa Paulus IV debeat cogitare de instaurando C. Tridentino, magna est enim spes de pace; altera vero, an vi et armis possit deinde imperare Protestantibus ipsius Concilii decreta?* 1607. Liber Sec. XVI. nunc denuo editus.

2864. *Actes du Concile de Trente en l' a. 1562 et 1563. contenans les memoires, instructions et depeches des Ambassadeurs de France, ensemble les demandes, et protestations par eux, faictes au dit Concile, au nom du Roy tres chrestien et de l' Eglise Gallicane.* 1607.

2865. **Quirinus Reuter** *Andreae Dudithii de Horehovicza quondam Eppi Quinque-Ecclesiensis, oratoris et Consiliarii Caesarei, Orationes in C. Tridentino habitae.* Offenbachii. 1610. Adnexa est libro huic Apologia quoque Dudithii de inito ab se coniugio, item alia eiusdem notata ad Syn. Tridentinae historiam pertinentia.

2866. **I. Pappi** *de causa recusatae a nostris Synodi Tridentinae. Disput. XI.* Argentorati. 1610.

2867. **Luc. Bacmeister** *disputationes theologicae, decretis C. Trid. oppositae.* Rostochii. 1610.

2868. **Georg. Carleton** *consensus Ecclesiae Catholicae contra Tridentinos, demonstrans unam ac perpetuam doctrinam e S. Scripturis excerptam et in Ecclesia Catholica conservatam usque ad C. Tridentinum in gravissimis fidei controversiis, de Scripturis videlicet, sive regula fidei, de Ecclesia* etc. Francof. 1613.

2869. **Ioachimus Ursinus** *C. Tridentini, in quo Pontificii omnem spem ac praesidium hodieque ponunt, historica relatio et nullitas solide et ex fundamento demonstrata, tum in gratiam orthodoxae ecclesiae per Germaniam, M. Britanniam,*

Gallias, et alibi per orbem christianum dispersae. Ambergae. 1615.

2870. **Paulus Sarpius** Servita, et famosus Reip. Venetae Theologus, historiam C. Tridentini a se italice exaratam consignavit *Marco Antonio de Dominis* Spalatensi apostatae, qui eam primum italice vulgavit sub titulo : *Istoria del Concilio di Trento da* **Pietro Soave Polano** *nella quale si scoprono tutti gl' artificii della Corte di Roma, per impedire, che ne la verita de dogmi si palesasse; ne la riforma del Papato e della Chiesa si tratasse. Publicata per* **M. A. de Dominis** *Arcivescovo di Spalatro.* Londra. 1619.

2871. Idem, **Petri Suavis Polani** (per anagramma *Pauli Sarpii Veneti) historiae C. Tridentini libri VIII. ex Italicis summa fide et accuratione latini facti.* Augustae Trinobatum (Londini). 1620. Prima latina editio, aeque per *M. A. de Dominis* procurata.

2872. Idem, **Petri Suavis Polani** *historiae* etc. *Editio nova, ab ipso auctore multis locis emendata et aucta, ex versione* **Adami Newtoni, Guil. Bidelli,** et **M. A. de Dominis.** Lugd. Bat. 1622. Opus Sarpii, in multas lingvas conversum, et saepius editum, quasi promtuarium erat pro haereticis et aliis S. Sedis adversariis, e quo suas contra Concilium et Romanos Pontifices argumentationes desumebant et instruebant.

2873. *Revelatio consiliorum, quae initio Synodi Tridentinae inter Pontificem, Caesarem, ceterosque Reges, Principes, et Status Pontificios, contra veros et liberos orbis christiani reges, principes, et ordines sunt inita : in quibus coniurationis Romanae veritas, astus, continuatio a Concilii illius publicatione in hunc usque diem evidentissime ostenduntur.* 1620.

2874. **Georg. Calixtus** *Georgii Cassandri de communione sub utraque specie dialogus* etc. Helmstadii. 1642. Cum in opere hoc Calixtus multa ad historiam C. Trid. spectantia proponat, eidem locum in recensione dandum esse censuimus.

2875. **Abrah. Calovius** *mataeologia papistica, Concilio potissimum Tridentino et praecipuis scriptoribus pontificiis proposita.* Gedani. 1647.

2876. **H. Conringius** *Georgii Wicelii via regia. Accesserunt varia, quibus cum alia multa docentur, tum necessitas*

reformationis Ecclesiae Romanae, simulque C. Tridentini iniquitas ostenditur. Helmstadii. 1650.

2877. 2878. **Fratres Puteani** *Memoires du Concile de Trente, pris sur les originaux.* Paris. 1654. In sensu liberali, sic dictis libertatibus Gallicanis favente. Opus hoc frequenter editum fuit, etiam sub sequente titulo: *Instructions et lettres des Rois etc. concernant le Concile de Trente.*

2879. **Balth. Cellarius** *disputationes theologicae XVII in C. Tridentinum.* Helmst. 1657.

2880. **Georg. Calixtus** *consideratio doctrinae pontificiae iuxta ductum C. Tridentini.* Helmst. 1659.

2881. **I. Frid. Gerhardus** *speculum religionis pontificiae, sive discussio errorum praecipuorum in C. Tridentino occurrentium.* Ienae. 1660.

2882. **I. Henr. Heidegger** *quaestiones theologicae de fide decretorum C. Trid.* Steinfurti. 1662.

2883. **Ioan. Henichius** *theses theologicae Concilio Tridentino oppositae.* Rintelii. 1662.

2884. **I. Iac. Müller** *comparatio primi oecumenici et Tridentini ultimi, quantum ad scopum utriusque et auctoritatem attinet. Cum appendice de Eusebio Pamphilo et Paulo Sarpio Historicis.* Argentor. 1666.

2885. **I. Conr. Dannhaver** *Syncrisis C. Nicaeni primi oecumenici et Tridentini ultimi.* Argent. 1666.

2886. **Iac. Aug. Thuanus** *historia C. Trid.* Hanc edidit *Heideggerus.* Tiguri. 1672.

2887. *Stattliche Ausführung der Ursachen, warum die Chur- und Fürsten — das C. zu Trient nicht besuchen können* etc. Tübingen. 1673. Est nova editio libri, qui iam in literatura Sec. XVI. occurrit.

2888. **Innoc. Gentilettus** *Examen canonum et decretorum C. Tridentini, in quo demonstratur, Concilium hoc canonibus antiquiorum et auctoritati Regis Galliae adversari.* Genevae. 1678. Prodivit saepius usque a. 1690.

2889. **Petrus Iurius** *compendium historiae C. Trid. cum dissertatione, continente considerationes historicas de Conciliis, et speciatim de Tridentino, ut constet, ad id recipiendum Protestantes non teneri.* Genevae. 1682.

2890. **De la Mothe Iosseual** (Amelot de la Houssaye)

histoire du Concile de Trente de fra Paolo Sarpio, avec des remarques historiques, politiques, et morales. Amsterd. 1683.

2891. **Constantinus Wolfius** *Gallia Concilio Tridentino repugnans. Duae dissertationes.* Vitemb. 1687.

2892. **Eduardus Stillingfleet** *C. Tridentinum ad traditionem catholicam examinatum ac reprobatum.* Londini. 1688.

2893. **Masius** *Gallia multis modis lutheranizans, sive de contemtu C. Trid. in Gallia.* Hafniae. 1695.

2894. **Paulus Antonius** Magdeburgensis, *Concilii Tridentini adeoque et Pontificiorum doctrina publica.* Halae. 1697. Auctor dogmata in C. Tridentino sancita per antitheses proponit, et notas adiungit contra eadem.

2895. **Mich. Geddes** *the council of Trent no free assembly.* London. 1697. Auctor peculiari dissertatione de eo perorat, quod Romani Pontifices ad evertendam libertatem Conciliorum studia sua contulerint.

2896. **Mich. le Vassor** *epistolae et commentarii Francisci de Vargas, Petri de Malvenda, ac quorumdam Hispaniae Epporum, Conc. Tridentinum concernentes. Ex Hisp. sermone in gallicum translatae et notis illustratae.* Amstelodami. 1699.

Pro Concilio et Rom. Pontifice.

MMDLXVIII. *Sacrosancti et Oec. C. Tridentini, Paulo 3 Iulio 3, et Pio 4 PP. Max. celebrati, Canones et decreta. Accesserunt* **Ioan. Sotealli** *Theologi, et* **Alatii Lucii** *ICti ad marginem annotationes.* Antwerp. 1618.

MMDLXIX. **Mauritius de Gregorio** Siculus, *ad Concilium Tridentinum Margarita, et Hiacynthus.* Venet. 1619. Sub ‚Margarita' comprehenditur catalogus omnium Conciliorum cum indicatione doctrinae in iis stabilitae et errorum condemnatorum; sub ‚Hiacyntho' autem index rerum copiosissimus. Opus saepius editum.

MMDLXX. **Nic. Riccardius** O. Praed. *historia C. Tridentini a calumniis vindicata.* Romae. 1620.

MMDLXXI. Idem, *historiae C. Tridentini emaculata synopsis.* Romae. 1637.

MMDLXXII. **Petrus Cotonus** S. I. *defensio C. Tridentini.* 1626.

MMDLXXIII. **Balth. Hager** S. I. *collatio confessionis Augustanae et C. Tridentini cum verbo Dei ad illustrem et generosam Franconiae nobilitatem.* Herbipoli. 1627. Librum hunc refutare nitebatur:

2897. **Ioan. Hülsemann** *Manuale Confessionis Augustanae, vindicans eam ab iniqua collatione cum conciliabulo Tridentino Balth. Hageri.* Viteb. 1631. Editio IV a. 1674. Viteb. et Plaviae.

MMDLXXIV. **Terentius Alciatus** S. I. *Historiae C. Tridentini a veritatis hostibus evulgatae elenchus.* Romae. 1629.

MMDLXXV. *Conc. Tridentinum, additis declarationibus Cardinalium, et citationibus Ioan. Sotealli et Horatii Lucii, nec non remissionibus Aug. Barbosae, decisionibus item Rotae Romanae insertis, denique Constitutionibus Pontificum ad varia Concilii capita. Cum indice librorum prohibitorum,* Lugduni. 1650.

MMDLXXVI. **Scipio Henricus** *censura theologica et historica adversus Petri Svavis Polani de C. Tridentino pseudohistoriam.* Dilingae. 1654.

MMDLXXVII. **Sforzias Pallavicini** S. I. Card. *Istoria del Concilio di Trento, scritta — ove insieme rifutasi con autorevoli testimonianze un' Istoria falsa divolgata nello stesso argomento sotto nome di Pietro Soave Polano.* Roma. 1656. Opus celebre, quemadmodum plurimis editum vicibus, ac in lingvas alias translatum, ita multis opusculis oppugnatum.

MMDLXXVIII. **Augustinus Barbosa** *collectanea ex Doctoribus, materias in C. Tridentino occurrentes tractantibus.* Lugd. 1657.

MMDLXXIX. **Calixtus Puccinelli** Generalis Servitarum, *Istoria del Concilio di Trento, scritta dal P. Sforsa Pallavicino, compendiata.* Roma. 1660.

MMDLXXX. **Philippus Quorlius** *historia Concilii Tridentini.* Panormi. 1661. Contra *Sarpium.*

2898. **Caesar Aquilinus** *iudicium de tribus Historicis C. Tridentini: Sarpio, Scipione Henrico, et Pallavicino, ostendens Henricum et Pallavicinum Sarpio insultantes sibi ipsis invicem adversari.* Amstelod. 1662.

MMDLXXXI. **Rinaldo Luccarini** Vescovo di Citta della Pieve, *Detti sentenziosi che si leggono nell' Istoria del Concilio di Trento scritta dall Emin. Pallavicino.* Roma. 1662.

2899. **Iulius Clemens Scotti** S. I. *notae 64 morales, censoriae, historicae ad inscriptionem, epistolam, approbationem et capita 13 introductionis ad historiam C. Trid. Sfortiae Pallavicini; in quibus multa reponuntur cum multiplici eruditione ad utramque Theologiam, canonicam, conciliaremque scientiam potissime spectantia. Stanislai Felicis Coloniensis opera typis evulgatae, selectis in Romana Curia viris dicatae. His additus est libellus, continens discussionem quatuor iudiciorum iam impressorum de eadem Pallavicini historia, una cum incommodis ab eo Romanae Ecclesiae illatis ac inferendis, ac illius pariter commodis. Quam sequitur exceptio contra accusationem historiae Petri Soave Polani, eiusdemque accusationis confutatio.* Coloniae. (Patavii) 1664. Auctor e Societate egressus, multa satyrica exaravit adversus Societatem opuscula.

MMDLXXXII. **Giampietro Cataloni** *Istoria del Concilio di Trento scritta dal Em. Pallavicino, separata nuovamente dalla parte contenziosa, e ridotta in piu breve forma.* Roma. 1666.

MMDLXXXIII. **Phil. Labbe** S. I. *SS. Oec. Trid. Concilii Canones et decreta, ex editione Lovaniensi a. 1567. Accesserunt 1. Christ. Principum ad S. C. Trid. literae et mandata. 2. Legatorum ab iisdem missorum habitae ad S. Synodum orationes. 3. S. Synodi ad easdem orationes legatorum responsa. 4. SS. Patrum et doctissimorum virorum tum ad S. Synodum, tum ad Patres ibi congregatos orationes et conciones elegantissimae. 5. Eorumdem de rebus gravioribus exhibitae Patribus sententiae aliquot et nonnullae coram iisdem habitae disputationes.* 6. *Reginaldi Poli Card. opuscula duo, et Petri Frontidonii pro Concilio ad Germanos oratio.* Paris. 1667.

MMDLXXXIV. **Ioan. Giattini** S. I. *vera C. Trid. historia auctore Sfortia Pallavicino contra falsam Petri Svavis Polani narrationem scripta et asserta; primum italico idiomate in lucem edita, deinde ab ipso auctore aucta et recensita; ac la-*

tine reddita a Giattino Panormitano, eiusdem Soc. sacerdote. Antwerp. 1670.

MMDLXXXV. **Augustinus Redingius** Abbas Einsidlensis, dissertationibus seu quaestionibus theologicis *Heideggeri*, queis fides decretorum Tridentinorum impetebatur (a. 1662.) opposuit: *Dissertationes controversisticas.* 1670. Ad has respondit fusiori opere:

2900. **I. Henr. Heideggerus** *C. Tridentini anatome historico-theologica.* Tiguri. 1672. In anatome ista tum dissertationes *Redingii*, tum censuram *Scipionis Henrici* confutare intendit, et *Pauli Sarpii* historiam defendere.

MMDLXXXVI. **Michelangelo Mariani** *descrizione istorica della Citta e del Concilio di Trento.* Trento. 1673.

2901. **Ioan. le Noir** (Niger) *nouvelles lumieres politiques pour le gouvernement de l' Eglise, ou l' Evangile nouveau du Card. Pallavicin, revele par luy dans son Histoire du Concile de Trente.* Paris. 1676. Auctor (reformatus theologus) ob iniquissima quoque in opere hoc contenta carceri mancipatus fuit, illicque vitam finivit.

MMDLXXXVII. **Guil. Damasus Lindanus** Eppus Ruraemundensis, *stromatum libri II pro variis C. Tridentini decretis, ac potissimum de suscipiendis una cum divina scriptura etiam apostolicis traditionibus.* Colon. 1675. Oppositum est opus *Chemnitzii* examini C. Tridentini, priore seculo edito.

2902. **Ant. Hulsius** *idea C. Tridentini, seu observationes ad Sessiones 1—21. eiusdem Concilii adversus Card. Pallavicinum.* 1677.

MMDLXXXVIII. **Georg. Heidelberger** S. I. insignis in Germania Concionator, cetera inter disseruit *de S. Ioanne Chrysostomo tamquam strenuo veritatum, in C. Tridentino subin definitarum, assertore.* 1679. Huic se opposuit:

2903. **I. Frid. Mayer** *Chrysostomus Lutheranus, orthodoxae veritatis adversus decreta C. Tridentini assertor, Georgii Heidelbergeri Loyolitae Chrysostomo Papistae e diametro oppositus.* Grimmae. 1680. Verum penitus profligavit Mayerum, auctore interea defuncto, alius ex eadem Societate eruditus vir:

MMDLXXXIX. **Ioan. Fr. Hacki** S. I. *Divus Ioannes Chrysostomus, aureus Ecclesiae Christi Doctor, Romanae catholicae veritatis, Occumenici C. Tridentini decretis firmatae,*

incorruptus assertor, a Lutheranismo, cuius eum I. F. Mayerus Doctor Grimmensis reum conficto nomine fecit, et falsis argumentis probavit libro edito a. 1680, vindicatus. Olivae. 1683.

MMDXC. **Redingius** *oecumenici Concilii Tridentini veritas inexstincta, ne apice quidem laesa ex praesumtuosa I. H. Heideggeri anatome historico-theologica.* 1684.

MMDXCI. **Ioan. Card. de Luca** *adnotationes practicae ad C. Tridentinum.* Colon. 1684.

2904. **Heideggerus** *tumulus Tridentini Concilii, iuxta eiusdem anatomen seu sceleton antehac exhibitum, noviter erectus.* Tiguri. 1690. Contra *Redingii* opus.

2905. **Ioan. Iac. Hottinger** *Sforzia Pallavicinus infelix C. Tridentini vindex, seu exercitatio historica, operi, quod Card. Pallavicinus de C. Trid. scripsit, opposita, qua praemissis quibusdam de C. Trid. historia generalibus, Card. Pallavicini adversus historiam C. Trid. sub nomine Svavis Polani publicatam praeiudicia, accusationes, exceptiones excutiuntur, et historia ei a Pallavicino opposita multis modis mendosa, suspecta, falsa et causae adversus Polanum susceptae detrimentosa esse ostenditur.* Tiguri. 1692.

MMDXCII. **Ioan. Stoz** S. I. *succincta relatio historica de gestis in SS. Gen. C. Tridentino, quae afferet magnum ad eiusdem Concilii intelligentiam, lumen, maiorem ad observantiam stimulum, maximum ad praxin in utroque foro commodum. Ex variis auctoribus, potissimum ex authenticis documentis ab Em. Card. Pallavicino productis concinnata.* Dilingae. 1695.

2906. **Henricus Vagades** *de translatione C. Tridentini contra Pallavicinum pro Sarpio.* Sine loco et anno.

Literatura de Ecclesia Graeca.

Contra Primatum.

2907. **Meletius Pega** Patr. Alexandrinus, huius seculi initio *ad Sigismundum III Regem Poloniae* exaravit *epistolam,* adversus Primatum Rom. Sedis. 1600. Scripsit etiam ad Ruthenos et alios epistolas contra Eccl. Latinam et Primatum.

2908. **Nili** AEppi Thessalonicensis, et **Barlaami** monachi

libros de Primatu Papae, de quibus suo loco iam disseruimus, **Claudius Salmasius** operi suo *de Primatu.* Hanoviae. 1608. adiecit. *Barlaami* opus ex iis, quae Sec. XIV. de eodem diximus, minus proprie huc refertur.

2909. **Meletius Smotrizki** AEppus Plocensis, cuius unum opus iam in prioris seculi literatura citavimus, rursum edidit sub nomine *Theophili Orthologi* sequentem librum: *Threnos, i. e. lamentatio Ecclesiae Orientalis de apostasia nonnullorum fidelium et inobedientia Patriarchae CPno exhibita.* Vilnae. 1610. Opus hoc scripsit post unionem plurium Graecorum cum Ecclesia Romana, eique subnexuit ‚Cyrilli Lucaris expositionem dogmatum.'

2910. **Georg. Coresius** Chius, *narratio inclyti certaminis Florentinorum.* Venet. 1611. Tum in hoc, tum in alio, Londini 1624. vulgato, opere de processione Spir. S. contra Ecclesiam Latinam et Primatum invehitur.

2911. **Metrophanes Critopulus** Patr. Alex. Helmstadii commorans, atque ab eiatibus theologis rogatus, concinnavit librum: *Confessio catholicae et apostolicae in Oriente Ecclesiae.* Helmst. 1625. Latine reddita a *Ioanne Horneo* a. 1661.

2912. **Gregorius Myrmegusianus** monachus, *Synopsis divinorum et sacrorum Ecclesiae dogmatum.* Venet. 1635.

2913. **Nili,** et **Barlaami** opera *de primatu* rursum recudi fecit **Salmasius** in suo *Apparatu et tractatu de primatu Papae.* Lugd. Bat. 1645.

2914. **Silvestri Sguropuli** *vera historia unionis non verae inter Graecos et Latinos, sive C. Florentini exactissima narratio,* a. 1448 graece vulgata (ut Sec. XV dictum), in latinum translata a **Roberto Creygton** Hagae Com. 1660. prodivit.

2915. **Nectarius** Patr. Hieros. *confutatio imperii Papae in Ecclesiam.* 1662. Liber anno hoc compositus, primum tardius, quippe 1682. Iassii in Moldavia typo commissus fuit. In eo Auctor et Primatum vehementer impugnat, et in Synodum Florentinam invehitur. Occasionem praebuit Nectario concinnandi hunc librum *Petrus* Missionarius ex Ord. S. Fr. qui pro usu Missionis elucubravit *Diatriben dogmaticam seu quinque theses de Papae imperio,* eamque Nectario Patriarchae obtulit.

2916. **Ioan. Olearius** *de frustra iactato Reformatorum cum Graecis censensu. Cum pogrammate invitatorio, Hugoni,*

Grotio, consensum Graecorum cum Ecclesia Romana defendenti, opposito. Francof. et Lips. 1680.

2917. 2918. **Dositheus** Patr. Hier. prioris successor, ac dogmatum Graecorum assiduus propugnator, non modo opus Antecessoris sui contra Primatum *Iassii* 1682. edi curavit, verum ipse quoque contra Confessionem *Cyrilli Lucaris* celebrata Synodo, illam velut Calvinismo faventem reiecit, et huius tituli librum vulgavit: *Clypeus orthodoxae fidei, sive apologia et confutatio adversus eos, qui Orientalem Ecclesiam calumniantur, ac si de Deo rebusque divinis haeretice, ut sentiunt ipsi scilicet Calviniani, sentiret.* Paris. 1676. Graecam doctrinam contra Galvinistas defendit, sed una Ecclesiam Romanam impetiit: quo ex incidenti a. 1694. *collectionem* etiam vulgavit *variorum Scriptorum graecorum*, qui potestatem Rom. Pontificis impugnabant.

2919. **Maximus Peloponnesius** *Enchiridion adversus Principatum Papae.* 1682. Citatur a *Demetrio Procopio* in recensione eruditorum Graecorum Sec. XVII.

2920. **Petr. Mohila** Rector Kijoviensis, *Lithos, seu lapis e fundo veritatis Ecclesiae Sanctae orthodoxae Russiae.* Kioviae. 1689. Contra auctoritatem Romanae Sedis.

2921. **Angelus Panaretus,** et **Matthaeus Christorph** *sermones contra Primatum et monarchiam Papae ad omnes Ecclesias secundum Apostolum Petrum.* Sine anno.

2922. **Ioannes** Patr. CPnus. *Contra Papatum.* Sine anno.

2923. **Anonymus** *disceptatio cum Cardinalibus Romanis de Primatu Petri.* Sine anno.

Pro Primatu.

Praeter Latinos Scriptores, de Primatu relate ad Ecclesiam Orientalem, scribentes, plures erant Graeci ipsi, qui Sec. XVII. Primatum Romanum propugnarunt.

MMDXCIII. **Barlaamus** primum Monachus, dein Eppus Hieracensis, cuius fata et opera iam Sec. XIV. recensuimus, et quem complures erronee inter adversarios Primatus numerant, tantae evasit auctoritatis, ut libri eius post obitum quoque frequentius recusi extiterint. Huc spectat opus: *Epistolae ad Graecos de Unione cum Romana Ecclesia.* Ingolstadii. 1604.

MMDXCIV. **Manuelis Calecae** *adversus Graecorum er-*

rores libri IV. Interprete **Ambrosio Camaldulensi.** Ingolst. 1608.

MMDXCV. **Marquardus Leo** *enumeratio Scriptorum, quibus probatur, tam Europaeam quam Orientalem Ecclesiam Romanae Ecclesiae semper ut Capiti suo adhaesisse.* Ingolst. 1609.

MMDXCVI. **Petrus Skàrga** S. I. *monitum ad Russos contra Philaretum.* Cracoviae. 1610. Est refutatio operis *Smotrickiani* sub nomine *Christophori Philareti* latentis ‚Apocrisis' etc. ut in Liter. Sec. XVI.

MMDXCVII. Idem, *in threnos et lamentationes Theophili Orthologi ad Russos graecae devotionis monitum.* Cracoviae. 1610. Confutatio alterius operis ab eodem *Smotrickio* sub nomine ‚Theoph. Orthologi' a. 1610. vulgati.

MMDXCVIII. **Hadrianus IV** *epistola ad Basilium Arcridenum de unienda Ecclesia Orientali et Occidentali.* Paris. 1618.

MMDXCIX. **Leonis** Archimandritae Vilnensis opus a. 1423. exaratum *Defensio unitatis Ecclesiae'*, auctoritate Iosephi Metropolitae totius Russiae anno 1618. Vilnae typis expressum est.

MMDC. **Petrus Arcudius** *de Concordia Ecclesiae Occ. et Or. in VII Sacram. administratione libri VII.* Romae et Paris. 1619. Idem plura egregia pro Primatu scripta Graecorum latinitate donavit, uti *Vecci, Gregorii Palamae, Bessarionis* etc.

MMDCI. **Ioan. Matthaeus Cariophilus** Cretensis, AEpus Iconiensis, pluribus scriptis impugnavit Graecos, Primatum agnoscere detrectantes: utpote *Confutatio Nili Thessalonicensis de Primatu Papae.* Paris. 1626. Solida ac docta lucubratio, ostendens, synodicas ratiocinationes a Nilo alteratas, male intellectas fuisse.

MMDCII. Idem, *refutatio christianae catechesis a Zacharia Gergano graeco compositae.* Romae. 1631. Tam graece quam latine.

MMDCIII. Idem, **Gennadii** *liber pro defensione Concilii Florentini.* Romae. 1628. in graecum sermonem translatus.

MMDCIV—MMDCVII. Idem, latina e graecis reddidit opera sequentia: *Acta C. Florentini;* — **Georgii Scholarii** *orationes de pace ad Graecos;* — **Iosephi Methonensis** *responsio ad epistolam Marci Ephesii;* — **Gregorii Protosyncelli** *apologia adversus Marci Ephesii epistolam.*

MMDCVIII. Idem, *refutatio Confessionis fidei editae nomine Cyrilli AEppi CPni* (Lucaris). Romae. 1632.

MMDCIX. *Explanatio quinque capitum definitionis S. Gen. Florentinae Synodi, iam olim pie conscripta, nunc vero ad communem Graecorum utilitatem vernaculo eorum sermone donata: falso antea Gennadio Patriarchae adscripta.* Romae. 1628. Inter V Capita continetur illud de Primatu.

MMDCX. **Meletius Smotricki** AEppus Plocensis, cuius 2 opera contra Primatum et Latinos superius citavimus, ad Sacram Unionem reversus, hunc suum passum edita *Apologia* a. 1627. confirmavit: libroque isti paulo post alium succedere fecit:

MMDCXI. MMDCXII. Idem, *Parenaesis, seu monitum ad monachos Vilnenses penes Ecclesiam S. Spiritus*, Cracoviae. 1628. Item: *Considerationes de sex differentibus Graecos inter et Latinos fidei articulis.* In his Considerationibus magno ingenii acumine, magna vi argumentorum disserit de Primatu Ecclesiae Romanae. Smotrickium impugnarunt duo Graeci non Uniti:

2924. **Andr. Muschilowszki** *Antidotum.* 1629.

2925. **Gelasius Diplizki** *Antapologia.* 1632. Priori opposuit Smotrickius librum:

MMDCXIII. **Rhodinus** *epistola ad Ioannem presb. Paramythiensem, qua probat: Romanos Pontifices non tantum Latinos, sed etiam Graecos uti suas oves quaerere.* Romae. 1629.

MMDCXIV. **Smotricki** *Exethesis.* 1629. in libro hoc tanta facundia propugnat suas Considerationes, ut ‚Cicero Polonus dici meruerit.

MMDCXV. **Matthaeus Bembus** S. I. *Armena devotio et invitatio hominum nationis huius nobilis ad unitatem fidei et caritatis Ecclesiae S. Cath. Romanae.* Cracoviae. 1630.

MMDCXVI. **Ioan. Catumsyrtus** Italo-graecus, *de vera Ecclesiae Occidentalis et Orientalis concordia.* Venet. 1632. et 1634. Auctor eundem, ac *Arcudius.* scopum sibi praefixit, sed in errores lapsus est, quos retractare debuit.

MMDCXVII. **Horatius Iustinianus** *Acta Concilii Florentini omnia, notis illustrata.* Romae. 1638.

MMDCXVIII. **Leo Allatius** patria Chius, causam Ecclesiae Latinae et Primatus contra Graecos praeclare egit: et multis operibus hoc scopo editis egregie promovit. Primum eius opus fuit: *De Ecclesiae Occidentalis atque Orientalis perpetua consensione libri tres,* Coloniae. 1648. Opus Allatii multis occasionem dedit lucubrationibus, inprimis subsequis decenniis: mox tamen post vulgatum opus lucem adspexit:

MMDCXIX. **Melchioris Inchoferi** S. I. *epistola Leoni Allatio circa quaestionem de aequali Primatu et individua auctoritate Apostolorum Petri et Pauli.* Romae. 1648. Auctor plures, in aliis obiectis etiam, epistolas dedit ad doctissimum Allatium, quibus enunciationes eiusdem non satis tersas ac accuratas perstrinxit.

MMDCXX. **Ioan. Quistorpius** *dissertatio de Christianismo hodiernorum Graecorum.* Rostochii. 1649. Contra opus Leonis Allatii.

MMDCXXI—MMDCXXXV. **Leo Allatius** *Graecia orthodoxa.* Romae. 1652. In opere hoc duobus tomis constante vulgat Scriptores Graecos pro auctoritate Romanae Sedis, et doctrina Ecclesiae Cath. scribentes: utpote

1. *Nicephorum Blemmidam,*
2. *Ioannem Veccum,*
3. *Petrum Mediolanensem,*
4. *Georgium Pachymerem,*
5. *Esaiam Cyprium,*
6. *Ioannem Argyropulum,*
7. *Gregorium Protosyncellum,*
8. *Georgium Trapezuntium,*
9. *Ioannem Plusiadenum,*
10. *Hilarionem monachum,*
11. *Nicetam Byzantium,*
12. *Constantinum Meliteniotam,*
13. *Georgium Metochitam,*
14. *Maximum Chrysobergam.*

MMDCXXXVI. **Simon Starovolscius** primicerius Tarnoviensis, *epitome Conciliorum tam generalium quam provincialium, in Graeca et Latina Ecclesia celebratorum, quaecunque reperiri potuerunt; item vitarum Rom. Pontificum, epistolarum decretalium et diversarum sanctionum eorum, cum chronologica et historica observatione.* Romae. 1653.

MMDCXXXVII. **Leo Allatius** *epistola ad Boineburgium de perpetua Ecclesiae Or. atque Occ. tum in dogmate, tum in ritibus consensione.* Romae. 1655.

MMDCXXXVIII. **Nicol. Cichovius** S. I. *Tribunal SS. Patrum Orientalium et Occidentalium ab Orientalibus summe laudatorum, ad quod duas de processione Spiritus S. a Patre et*

Filio, et de praeeminentia Rom. Pontificum supra Orientales Patriarchas, controversias expendendas, Graeci schismatis propugnatoribus proposuit. Cracoviae. 1658.

MMDCXXXIX. **Clemens Galanus** *conciliatio Ecclesiae Armenae cum Romana ex ipsis Armenorum Patrum et doctorum testimoniis, in duas partes, historialem et controversialem divisa.* Romae. 1658. ss. Primus tomus iam 1650. prodivit.

Contra *Leonem Allatium* scripsere:

2926. **Elias Weielius** *exercitatio historico-theologica de Ecclesia Graecanica hodierna, Leoni Allatio potissimum, Arcudio, et Nihusio opposita.* Argentorati. 1661.

2927. **Ioan. Henr. Hottinger** *historia Ecclesiae Orientalis.* Heidelb. 1661.

2928. **Frid. Spanhemius** *dissertationes tres auctoritati Romani Papae adversae: 1. de sensu Can. VI Concilii Nicaeni I. — 2. de Ecclesiae Graecae et Orientalis a Romana et Papali in hunc diem perpetua dissensione: adversus Abr. Echellensem, Petr. Arcudium, Leonem Allatium, et nuperos* ὁμοφήφους. *3. de ficta collatione Imperii in Carolum M. per Leonem III PP.* — 1664. Respondit adversariis suis:

MMDCXL. **Leo Allatius** *Hottingerus fraudis et impostura manifeste convictus.* Romae. 1661.

MMDCXLI. Idem, *iuvenis Ulmensis, Eliae Veielii, exercitationis hist. theologicae de Ecclesia Graecanica hodierna refutatio.* Romae. 1661.

2929. **Hottinger** *Leo Allatius nimiae temeritatis convictus.* Heidelb. 1662.

2930. Idem, *disputatio apologetica de Ecclesiae Orientalis atque Occidentalis tam in dogmate quam in ritibus dissensu.* 1662.

MMDCXLII. **Leo Allatius** *de octava Synodo Photiana. Annexa est Ioannis Hottingeri disputationis apologeticae de Ecclesiae Orientalis atque Occidentalis tam in dogmate quam in ritibus dissensu; et iuvenis Ulmensis etc. ut supra, refutatio.* Francof. 1666.

2931. **Veielius** *defensio exercitationis hist. th. de Ecclesia Graecanica hodierna adversus refutationem eiusdem a Sene Chio Romae adornatam.* Francof. 1666.

MMDCXLIII. **Neophyti Rhodini** *epistola ad Ioannem*

presb. Paramytiensem, qua probat: Romanum Pontificem non tantum Latinos sed etiam Graecos uti suas oves quaerere, illisque providere. Romae. 1659.

MMDCXLIV. **Leo Allatius** *in Roberti Creyghtoni apparatum, versionem et notas ad historiam C. Florentini a Sguropulo scriptam exercitationum pars prior.* Romae. 1666. Pars posterior non prodivit.

MMDCXLV. **Athanasius Rhetor** *de Summi Pontificis sublimi supra omnes dominio ad Patriarchas Orientis et de infallibilitate eiusdem.* 1662.

MMDCXLVI. **Aloysius Tassellus** Capuc. *concio de Primatu Summi Pontificis adversus Graecos illum impugnantes.* Leucae. 1664.

MMDCXLVII. **Sophronii** Patr. CPni, *homilia in beatos Apostolos Petrum et Paulum. Interprete* **Ioanne Franc. Albano.** Urbini. 1666. Latina editio ex graeco originali.

MMDCXLVIII. **Iac. Susza** Eppus Chelmensis, *Saulus et Paulus, Ruthenae unionis, sangvine beati Iosaphat transformatus; sive Meletius Smotriscius, AEppus Hierapolitanus, Archimandrita Dermanensis O. S. Bas. M. ex tenebris in lucem prolatus.* Romae. 1666. Auctor describit vitam et conversionem *Smotriscii*, de quo paulo supra pluries mentio facta.

MMDCXLIX. 2932. **Paulus Benedictus Boym** S. I. *antiqua fides, seu clara demonstratio: eos, qui in schismate perseverant, non habere antiquam fidem; in duas partes dispertita, i. e. de potestate S. Petri et Pontificum Romanorum, ac de processione Spir. S. a Patre et Filio.* Vilnae. 1668. Narrat *Strahl* in opere: ‚Das gelehrte Russland. Leipz. 1628.' p. 261. in Bibliotheca Patriarchali Moscovitica conservari MSS. sub titulo: ‚Vera fides. Auctore *Innocentio Gizel* Archimandrita, operi Boymii Iesuitae oppositum.

MMDCL. **Peregrini Maseri** Foroliviensis, *de Pallio Pontificio e B. Petri corpore Orientalibus concesso diatriba.* Romae. 1678.

MMDCLI. **Mich. Nau** S. I. *Ecclesiae Romanae Graecaeque vera effigies, ex variis tum recentibus tum antiquis Monumentis singulari fide expressa, Romanis Graecisque exhibita, quo intelligant admirabilem utriusque consensionem, et in tanta*

matrum concordia nefas esse pugnare et odisse inter sese ingenti damno liberos. Paris. 1680.

MMDCLII. **Febure** *praecipuae obiectiones, quae vulgo solent fieri per modum interrogationis a Mahumeticae legis sectatoribus, et haereticis Orientalibus adversus Catholicos, earumque solutiones.* Romae. 1681.

MMDCLIII. **Ieremias Cacabella** Cretensis, *vitas Rom. Pontificum*, scriptas a ‚Platina', graeco reddidit sermone. 1682.

MMDCLIV. **Laur. Ingvinus** S. I. *Romanae Sedis potestas Innocentii XI auspiciis in Graeciam revocatur.* Firmi. 1688.

MMDCLV. MMDCLVI. **Theophilus Rutka** S. I. *Lapis contra lapidem, i. e. refutatio lapidis, Kijoviae typis editi contra iurisdictionem tum S. Petri tum eius successorum Epporum Romanorum, e libris slavicis selecta et orbi tradita.* Lublini. 1690. Contra eundem Scriptorem Kijoviensem reliquit tractatum MSS. sub titulo : *Concordia S. orthodoxae Ecclesiae Orientalis cum Romana et auctoritas Scriptoris, qui confecit : Lapidem.*

MMDCLVII. Idem, *tribunal SS. Patrum Graecorum, auctoritatem Eppis Romanis supra Patriarchas Orientales adiudicans, e tribunali latino Nicolai Cichovii a. 1658. Cracoviae edito translatum (in lingvam polonicam) et in nonnullis locis abbreviatum.* Leopoli. 1692.

MMDCLVIII. Idem, *S. Cyrillus Patr. Alexandrinus, Summi Pontificis Romani Coelestini in C. Ephesino Vicarius, idemque Spiritus S. a Filio procedentis de coelo datus propugnator, et negantium Sp. S. a Filio processionem ante tempus et tamen in tempore acerrimus expugnator, e suis monumentis ad vitam oculosque posterorum de Graecia excitatus.* Lublini. 1692. Theophilum Rutka impugnavit :

2933. **Adamus Zernikavius**, primo Lutheranus, dein Graecus schismaticus, *confutatio libri Theophili Rutka Iesuitae Poloni.* 1693.

2934. **Mart. Chlandenius** *de fide ac ritibus Ecclesiae Graecae hodiernae.* Vitembergae. 1693. Dirigitur liber contra opus *Michaelis Nau* supra laudatum.

MMDCLIX. **Thomassinus** *Traite de l' Unite de l' Eglise des moyens que les Princes chretiens ont employez pour y faire rentrer ceux qui en etvient separes et la reunion des Eglises Orientales.* Paris. 1693.

MMDCLX. **Ioan. Laur. Lucchesinus** S. I. *eversio fundamentorum schismatis Orientalis.* 1694.

MMDCLXI. Idem, *Sacra Monarchia et infallibile Magisterum S. Nicolai M. et Hadriani II P. Max. passim et ubique fulgens in polemica historia pontificia octavae Synodi Generalis, et Photianae rebellionis, ab ipso Photio multipliciter labefactatae.* 1694.

MMDCLXII. **Faustus Naironus** Maronita Banensis, *Evoplia fidei Cath. Romanae historico-dogmatica, ex vetustissimis Syrorum seu Chaldaeorum monumentis eruta.* Romae. 1694.

MMDCLXIII. **Nicolaus Commenus Papadopoli** Cretensis, *Praenotiones mystagogicae ex Iure Canonico, sive responsa sex, in quibus una proponitur commune Ecclesiae utriusque, Graecae et Latinae, suffragium de iis, quae omnino praemittenda sunt ordinibus sacris, atque obiter et Graecia adversus calumniatores defenditur, aut praecipue Photianorum ineptiae refelluntur.* Patavii. 1696.

MMDCLXIV. **I. Laur. Czepanski** *controversiae Orientalis et Occidentalis Ecclesiae de subiecto Potestatis Ecclesiasticae, et regimine Ecclesiae, et inerrabili Ecclesiae regimine.* Warsoviae. 1699.

MMDCLXV. **Mich. Anchialus** Graecus, *de Primatu Ecclesiae Romanae.* MSS. in Parisiensi. R. Bibl.

MMDCLXVI. **Adamus Abbas** in Oriente, *sermo de fide Domini Papae Romae Magnae, et Domini Eliae Patriarchae Orientis.* Sine anno. Demonstrat excellentiam doctrinae fidei, quam S. R. Ecclesia tenet, et principatum Summi Pontificis ex comparatione Abrahae et Petri principis Apostolorum.

MMDCLXVII. **Ioannes** Patr. CPnus, (diversus ab alio Ioanne, itidem Patr. supra memorato) *de comparatione Maximi Pontificis ad Concilium.* Sine anno.

II. Pontificatus, et Civile Imperium.

Primis Seculi XVII annis multi antiquiores tractatus de iuribus Principum, potissimum *Francofurti* vulgati fuere, in praeiudicium Potestatis Pontificiae.

Pro Imperio.

150. **Henr. Canisius** *notae in Concordata Germaniae.* Ingolstadii. 1600.

151. **Mart. Maior** *ad Aeneam Cardinalem Senensem epistola contra Curiam Romanam super Germanicae nationis gravaminibus.* Francof. 1602. Editio nova.

152. **Iac. Wimphelingius** *de Germanicae nationis gravaminibus contra Sedem et Curiam Romanam.* Francof. 1602. Aeque nova editio.

153. **Theod. Laelius** *de appellationibus a Pii II Papae excommunicatione iniusta Sigismundi ADucis Austriae et Gregorii de Heimburg.* Francof. 1607. Editio nova, et satyrica, siquidem *Laelius* causam Pontificis defenderit, ut Sec. XV. diximus.

154. **Zangerus** *de excommunicatione maiore, qua Pontifices in Principes abusi sunt.* Vitemb. 1607.

155. **Marquardus Freherus** *Gregorii Heimburgensis I. C. pro Sigismundo duce Austriae appellatio a Pii II Papae. excommunicatione iniusta ad futurum Concilium: cum Replica Laelii Eppi Feltrensis pro Papa Pio II, et Apologia contra detractiones Laelii; item admonitio de iniustis usurpationibus Pontificum Rom.* Francof. 1607.

156. **Gregorii de Heimburg** *ICti acutissimi ac oratoris omnium suo tempore facundissimi, scripta nervosa iuris iustitiaeque plena, quibus cum D. Sigismundum ADucem Austriae, tum personam suam propriam contra Pii II Papae impias et iniustas excomm. bullas, itemque Theodori Laelii Eppi Feltrensis, modo dicti Papae causam agentis, clandestina opprobria — solide defendit, simulque Papae primatum politicum enervavit.* Francof. 1608. Nova editio opera *Goldasti* curata, quinque complectens tractatus: 1. confutatio primatus Papae: 2. appellatio prima Sigismundi; 3. appellatio secunda eiusdem et proprio nomine (Heimburgi) ab excomm. Pii II ad Conc. Generale; 4. apologia contra Theod. Laelium Feltrensem; 5. apologia contra Nicol. Cusanum Card. Omnia haec scripta suo loco iam retulimus.

157. **Simon Schardius** *anamnesis iuris, quod in approbandis Pontificibus Imperatores habuerunt, cum brevi commemoratione, quomodo vice versa Imperatoriae Maiestatis con-*

firmatio a Pontificibus introducta et usurpata sit. Argentor. 1608. Nova editio.

158. *De Pontificum electione approbanda per Imperatores.* Argentor. 1608.

159. **Theodorici Niem** *privilegia et iura Imperii circa investituras Eppatuum et Abbatiarum a Papis restituta Imperatoribus Romanis.* Argentor. 1609.

160. **Maximiliani I.** *epistola de Pontificia et Imperatoria dignitate coniungenda.* Francof. 1609.

161. **Walthramus** *de Epporum investitura per Imperatores facienda.* Argentor. 1609.

162. **Schardius** *hypomnema de fide, amicitia, et observantia Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos; denuo cum Haganoensi exemplo collatum, recognitum etc. per* **Germanum Philalethen.** Ambergae. 1609.

163. *Syntagma tractatuum de Imperiali iurisdictione, auctoritate et praeeminentia, ac Potestate Ecclesiastica, deque iuribus regni et imperii, auctorum variorum.* Argentor. 1609. Tractatus contra auctoritatem Rom. P.

164. **Iulius Albergatus** *quo pacto Papa se gerere debeat in totius Imperii ecclesiasticis negotiis curandis.* Francof. 1610.

165. **Conradi Traiectensis** *Eppi oratio pro Imperatore contra Papam.* Hanoviae. 1611.

166. **Seldius** *Consilium, oder Bedenken an Kaiser Ferdinand, wie des Pabsts Pii V unbilligen Anmassen wider Ihrer Majestät ordentliche Wahl durch die Churfürsten des Reichs, ohne des Pabsts Consens und Bewilliguug geschehen, zu begegnen sei.* Frankf. 1612. Consilium hoc a. 1559. editum fuit.

167. **Guil. Burret** *ius Regis, seu de absoluto et independenti secularium principum dominio, et obsequio eis debito libri tres, in quibus Summo Pontifici non esse ius Principes deponere, aut civiliter plectere, probat.* Basileae. 1612.

168. *Consultatio von Kaiserlicher Wahl wider des Pabsten Praetensiones.* 1612.

169. **Marsilius Patavinus** *Defensor pacis, rationem, qua Imperia sive quaevis aliae hominum societates optime contineantur, atque foederentur, citraque seditionis metum firmen-*

tur, continens, et, in quantum se extendat Imperatoris et Pontificis potestas, explicans. Francof. 1612.

170. **Henningius Arnisaeus** *tractatus de potestate temporali Pontificis in Principes.* Francof. 1612.

171. **Philotheus Achillinus** *somnium viridarii de iurisdictione regia et sacerdotali.* 1612.

172. **David Pareus** *quaestiones controversae theologicae de iure Regum et Principum contra Papam Romanum.* 1612.

173. **Bucheridge** *de potestate Papae in rebus temporalibus, seu in Regibus deponendis usurpata.* Londoni. 1614.

174. **Ioan. Garsenius** *oratio de Pontificia electi Imperatoris Romani coronatione.* Francof. 1614.

175. *Politica imperialia, sive discursus politici, acta publica, et tractatus generales de Imperatoris et Regis Romanorum, Pontificis Romani, Electorum etc. iuribus, privilegiis, regalibus etc.* Francof. 1614. In hoc opere continetur:

176. **Philopater** *quaestio politica: an Pontificis Sedisque Romanae magis, quam Hispaniae aut alius cuiusque in orbe christiano dominatoris, ad Monarchiam universalem propositum extimescendum sit? et quo consilio Pontifex Evangelicos Hispaniae quam alterius monarchiae terrore magis percellere studeat?* 1614.

177. *Anamnesis iuris, quod olim in approbandis Pontificibus habuerunt Imperatores, et vice versa.* Rostochii. 1614. Nova editio.

178. **Wimphelingius** *replicae de gravaminibus nationis Germanicae contra Aeneae Sylvii tractatum.* Francof. 1614.

179. **S. Ambrosii** *epistolae de potestate imperiali et episcopali.* Francof. 1614.

180. **S. Bernardi** *epistolae de iuribus Imperii et Sacerdotii.* Francof. 1614.

181. **Agobardi** *Lugdunensis tractatus de comparatione utriusque regiminis, ecclesiastici et politici.* Francof. 1614.

182. **Sigism. Seldt** *Rathschlag, darin von der Kaiser- und Pabstgewalt, und wie weit sich dieselbe erstrecke, catholice discurriret wird, hauptsächlich aber von dem entstandenen*

Streit, ob ein Römischer Kaiser, so sich der Reichswürde und Bürde entladen will, nothwendig die Resignation in der Päbstl. Heil. Hand thun müsse. Frankf. 1614.

183. **Mich. Wendlandus** *discursus de pace et cura Religionis, iurisdictione Imperatorum in Pontifices, et libertate conscientiarum: violentam Pontificum Romanensium in Imperatorem et hominum conscientias arrogantiam gnaviter et graviter depingens.* Gerae et Lipsiae. 1615.

184. **Otto** *an electus in Imperatorem ante approbationem et confirmationem Pontificiam iura imperii administrare possit?* Ienae. 1616.

185. 186. **Georg. Herwartus** *Ludovicus IV Imp. defensus contra Bzovii calumnias in Annalibus suis.* Monachii. 1618. Altera editio sequentem obtinuit titulum: *Annalium Ecclesiasticarum post Caesarem Baronium tomi XIV. ab Abr. Bzovio conscripti appendix.* Monachii. 1621.

187. **Christoph Gewold** *defensio Ludovici IV Imp. contra Bzovium.* Ingolstadii. 1618.

188. **Marsilius Patavinus** *de iurisdictione ecclesiastica et seculari, seu legislator romanus.* Francof. 1618.

189. **Hincmarus** *admonitio de potestate Regia et Pontificia.* Francof. 1621.

190. **Rudolphus Prellaeus** *tractatus de potestate Pontificali et imperiali.* Francof. 1621.

191. **Oxoniensis, Parisiensis, Pragensis,** *et* **Romanae** *Academiae epistolae de auctoritate Imperatoris in schismate Paparum tollendo.* Francof. 1621.

192. **Henr. Cachemius** *informatio de nullitate processuum Papae Ioannis XXII contra Ludovicum Imp.* Francof. 1621.

193. **Beatus Rhenanus** *praefatio in Marsilii defensorem pacis pro Ludovico IV contra usurpationes Ecclesiasticorum.* Francof. 1621.

194. **Mich. Lonigus** *consilium Gregorio XV exhibitum de adhortando Maximilianum Bavariae Ducem ad petendam dignitatis Electoralis confirmationem a Sede Apostolica. Cum praefatione et censura* **Gerardi Ioannis Vossii.** Lugd. Bat. 1623.

195. **Matthaeus Steph. Pomeranus** *de imperio Papae in Principes seculares.* 1624.

196. **Georg. Remi** *de commento, Alexandrum 3 Pontificem Romanum calcasse collum Imp. Friderici I Ahenobarbae.* Norimbergae. 1625.

197. **Wilh. Struther** *vindiciae sacrae auctoritatis Principum contra Pontificum antichristianam usurpationem.* Edinburgi. 1626.

198. 199. **Petrus Pazmannus** AEppus Strigoniensis, per Regem Ferdinandum III de titulo Regis Hungariae ‚Apostolicus' interrogatus, exhibuit 1627. Regi brevem hac de re discursum: in quo deducere satagebat, peculiaria esse Regis Hungariae quoad res ecclesiasticas iura in conferendis maioribus beneficiis, puta Praelaturis. De eodem argumento serius, anno quippe 1635. rursus disseruit, occasione positae quaestionis de *Eppis titularibus* Hungariae: ubi rursus evincere conatur, ad Reges Hungariae spectare ipsam electionem Praelatorum, et collationem Eppatuum. *) Discursus praevii hos habent titulos: *Responsum ad quaestiones: 1. An Regia Maiestas more aliorum patronorum tantum habeat ius praesentandi et nominandi, vel potius iure peculiari Coronae possit eligere Praelatos et conferre beneficia ecclesiastica? 2. De collatione Eppatuum titularium.* — Item: *Responsum ad Ferdinandum Imp. et Regem, quod liberum sit in nominandis Praesulibus Regum Hungariae arbitrium.*

200. **Anton. Marcellus** *de iure seculari Rom. Pontificum, Cui adiectus est ingenuus et liber discursus contra elationem et potestatem temporalem Papae.* Francof. 1627.

201. **Ioan. Garsenius** *ius ab Imperatoribus olim in approbandis confirmandisque Pontificibus Romanis usurpatum, et vice versa de assumta Pontificum Romanorum temporum successu in ipsos Caesares et Imperatores, nimia illorum indulgentia, confirmationis et reprobationis auctoritate.* Rostochii. 1630. Anno 1634 denuo Stettini.

202. *Concordiae inter Alexandrum III Summum Pontificem, et Fridericum I Imperatorem Venetiis confirmatae narratio ex notis et animadversionibus Felicis Contelori.* Paris. 1632.

203. **David Pareus** *propositiones de potestate ecclesia-*

*) *Péterfy* Concilia Hung. I. 75. ss.

stica et civili, explicatae a Philippo Pareo Davidis filio. 1633. Contra Primatum Papae.

204. **Iac. Gothofredus** *de interdicta Christianorum cum gentilibus communione, deque Pontificatu Maximo Christianorum Imperatorum.* 1645. Auctor sub nomine *Iulii Pacidii* latens, impugnat Baronium, qui titulum ‚Pontificis Maximi' etiam per Christianos Imperatores usurpatum debite perstrinxerat.

205. **Laur. Banck** *de tyrannide Papae in reges et principes Christianos diaskepsis.* Franequerae. 1649.

206. **Ioan. Andr. Bosius,** *dissertationes duae de pontificatu maximo Imperatorum Romanorum.* Ienae. 1656.

207. 208. **Ioan. Meisner** *diss. de iure Pontificis circa electionem Imperatoris Rom.* Viteb. 1657. Prodiit et germanice cum observationibus *Beniamini Bieler.* Rostochii. 1657.

209. **Ioan. Strauch** *diss. de Pontificis Romani partibus circa electionem Imp. Rom. Germanici.* Ienae. 1657.

210. **Gabriel Adalzo de Santander** *dictamen ad interrogata respondens circa Exclusivam a Principibus quandoque interpositam ante Summi Pontificis electionem.* Francof. 1660.

211. **Romolo Cortaguerra** *l' Huomo del Papa, e del Re contra gl' intrighi del nostro tempo di Zambeccari.* 1671.

212. *Apologia pro Ioanne Gersonio, pro suprema Ecclesiae et Conc. Generalis auctoritate, atque independentia Regiae potestatis ab alio quam a solo Deo. Per E. R. D. T. P.* Lugd. Bat. 1676.

213. **Gisb. Voëtius** *inventarium controversiarum de temporali potestate Papae.* 1676.

214. *Il Livello politico, o sia la giusta Bilancia, nella quale si pesano tutte le massime di Roma.* 1678.

215. **Henr. Linck** *diss. de Concordatis nationis Germanicae.* Altorfii. 1680.

216. **L. Maimbourg** S. I. *Histoire de la decadence de l' empire apres Charlemagne et des differends des empereurs avec les papes au suiet des investitures et de l' independance.* Paris. 1681. — Cum aliis auctoris operibus in Indicem relatum.

217. 218. **Ioan. Schilterus** *de libertate Ecclesiarum Germaniae libri VII. Accedit de prudentia Iuris Christianorum*

liber singularis, itemque de fatis Ecclesiarum per Ioannem divinitus revelatis dissertatio. Ienae. 1683. Libertatem Ecclesiae Germanicae ad normam Gallicanae pertractat, et, dum a Papa fere independentem efficere vult Ecclesiam Germaniae, eandem Reipublicae Civili subiicit. Idem scripsit *Notas ad Concordata Germaniae.* 1689.

219. **Boeckel Paul Bornefeld** *oratio de potestate Imperatoris circa electionem et subiectionem Romani Pontificis.* Vitebergae. 1686.

220. **Samuel Pufendorf** *de habitu Religionis Christianae ad vitam civilem.* Bremae. 1687. Primatum oppugnat, et supremum in rebus ecclesiasticis imperium Potestati Civili tribuit.

221. **Wilh. Christoph. Kriegsmann** *de attrito per Papas Imperio, deque Pontificatu a Caesare Ecclesiae reique publicae causa capessendo dissertationes.* 1687.

222. **I. Fr. Buddaeus** *diss. historica de Ludovico Bavaro, Imper. Romano.* Ienae. 1689.

223. 224. **Stryck** *de Principe quolibet Papa in suo territorio.* Halae. 1690. Item: *De iure papali Principum Evangelicorum.* Halae. 1694.

225. **Le Blanc** *diss. historique sur quelques monnoyes de Charle M. etc. frapées dans Romae.* Amsterdam. 1692. Auctorem hunc, in quantum auctoritatem Rom. Pont. sugillat, refutavit:

CLXIV. **Vignolius** *diss. de denariis Pontificum.*

226. **I. Pütter** *de illicita a Principibus Protestantibus provocatione in causis ecclesiasticis.* Halae. 1699. Contendit: dolosis artibus Romani Eppi supremam auctoritatem Principibus ereptam fuisse.

Pro Papa.

CLXV. *Discorso come l' Impero dipenda da Papi.* Discursus desumtus est ex parte I Thesauri Politici auctore *Ventura* vulgati. Mediolani. 1600.

CLXVI. **Ioan. Azorius** S. I. Hispanus, in *Institutionibus Moralibus.* Romae. 1600. ss. vulgatis quaestionem de relatione

potestatis sacrae ad civilem, et signanter Romani Pontificis ad Principes uberius pertractando, enunciat: ‚Imperatorem in temporalibus — Pontifici iure divino esse subiectum e sententia communi ICtorum; — iure suo uti Papam, cum Imperatori iustis de causis imperium adimit; — Romani Pontificis esse, in certis causis Imperatorem dirigere, corrigere, et iudicare, prout ad communem Reipublicae christianae et Ecclesiae Cath. salutem, pacem, et utilitatem conducit.‘ Liber Auctoris in Sorbona iussu regio examinatus et reprobatus fuit. *)

CLXVII. **Mariana** S. I. *historia Hispaniae,* et *liber de Rege ac Regis institutione,* iam in Literatura Sec. XVI. memorata, hoc seculo multis operibus partim impetita, partim vindicata fuere: e quibus Bibliographi S. I. 20 et amplius numerant.

CLXVIII. **Georg. Branden** *super Concordatis inter S. Sedem Ap. et inclytam Nationem Germaniae collectanea omnibus Germanis cognitu necessaria; ipso textu Concordatorum a mendis diversarum editionum studiose expurgato.* Romae. 1600.

CLXIX. **Thom. Bozzius** *de iure Status, seu de iure divino et naturali ecclesiasticae libertatis et potestatis.* Colon. 1601.

CLXX. **Germanus Francus** *repraesentatio pacis generalis inter orbis christiani reges principes et status, Pontificum et Sedis Romanae sollicitudine ab exordio superioris seculi ad haec usque tempora procuratae.* 1609.

CLXXI. **Scholasticus Hesso** *commentarius de rebus gestis inter Callistum Papam et Henricum V Regem ac Imper.* Ingolstadii. 1612.

CLXXII. **Guil. Singletonus** *discussio decreti Magni Concilii Lateranensis de potestate Ecclesiae in temporalibus.* Moguntiae. 1613.

CLXXIII. **Marc. Ant. Petilius** ICtus Neapol. *ecclesiasticae communionis progressus.* Neapoli. 1620. In hoc opere ostendit potestatem Rom. Pont. circa temporalia.

CLXXIV. **Pereira de Castro** *de manu Regia.* Olyssipone. 1625. Opus frequenter editum, pro indirecta potestate Papae in temporalia Regum.

CLXXV. **Richardus Brunaeus** *monomachia S. Thomae*

---

*) *Argentre* coll. iudicior. de novis err. II. 2. p. 242.

Cantuariensis AEppi, et Henrici II. Anglorum Regis de libertate ecclesiastica. Colon. 1626.

CLXXVI. **Felix Contelorius** *Concordiae inter Alexandrum III Summum Pontificem, et Fridericum I Imp. Venetiis confirmatae narratio ad veritatis scriptum stabilita. Criminationes ab auctore actorum Alexandri III et Chronico Romualdi AEppi Salernitani depulsae. Caesaris Card. Baronii auctoritas a calumniis vindicata.* Paris. 1632.

CLXXVII. **Georg. Archangelus Leslaeus** Capuc. *de potestate Rom. Pontificis in Principes seculares.* 1634.

CLXXVIII. **Franc. Bozius** *oratorii presbyter, de temporali Ecclesiae monarchia.* 1635. Opus eruditum.

CLXXIX. **Antoninus Diana** *tractatus de potestate Papae exauctorandi Reges.* Lugd. 1641. Hunc oppugnavit:

227. **Ant. Betancor** Lusitanus, *Anti-Diana, sive admonitio apologetica ad Ant. Diana circa suum tractatum de potestate exauctorandi reges.* 1653.

CLXXX. **Franc. Valente** S. I. *concordia Iuris Pontificii cum Caesareo, et cum theologica ratione.* Paris. 1654. Percurrit tractatus relationis Ecclesiae ad Civitatem, et concordiam utriusque commendat.

CLXXXI. **Caspar. Villaroël** *tractatus de unione utriusque gladii, Pontificii et Regii.* Matriti. 1656.

CLXXXII. **Ioan. Streinius** S. I. *Summa Iuris Canonici.* Coloniae Ubiorum. 1658. Pars quinta operis inscribitur: *Antinomïa Iuris Pontificii et Caesarei per 250 differentias, plurium doctorum auctoritate probatas, singulari studio in certas classes reducta, discussa, et explicata.*

CLXXXIII. **Anton. Diana** *de potestate Pontificis ornandi Principes laicos titulo Regio.* Lugd. 1667. Est Tractatus XII ‚Resolutionum Moralium' auctoris.

CLXXXIV. **D' Aubry** Consiliarius Regis Galliae et Parlamenti Advocatus, *axiomata politica Gallicana de iustis praetensionibus Regis super Imperium.* 1668. Inter axiomata sub num. XXIV sequens continetur: ‚*Cum Carolo V desiit Imperium Germanicum, utpote qui ultimus a Rom. Pontifice coronatus est.*' Libro huic opposuit:

228. **Henr. Kipping** *notas et animadversiones in axiomata politica Gallicana.* Bremae. 1668.

CLXXXV. **Henr. Wagnereck** S. I. *commentarius exegeticus ss. canonum, seu expositio brevis et clara omnium pontificiarum decretalium, — etiam Concordatorum Germaniae. Opus posthumum.* Dilingae. 1672.

CLXXXVI. *Disputatio apologetica pro potestate Summi Pontificis, in qua clare demonstratur, penes Pontifices esse potestatem Principes abdicandi, istamque veritatem non solum esse conclusionem theologicam, quae errori opponitur, sed de fide etiam expresse definitam.* Sine loco et anno. (1674.)

CLXXXVII. **Christ. Lupus** *ecclesiastica libertas et Ecclesiae immunitas violenter oppugnata per Angliae Regem Henricum II., christianissime defensa per Galliae Regem Ludovicum VII, immobiliter protecta in gloriosa confessione et pretiosa morte D. Thomae Cantuariensis AEppi et Martyris, et per Summum Pontificem Alexandrum III. in apostolica petra contra inferorum portas praevalente immutabiliter confirmata.* 1675. Est tomus 10. opp. auctoris Venetiis 1728. editorum.

CLXXXVIII. **Felicianus Oliva** Lusitanus, insignis Canonum doctor, in *Tractatu de foro Ecclesiastico*, quem 1678. vulgavit, animadvertit: ius sic dicti *Placeti* respectu bullarum Pontificiarum nullo niti fundamento, imo, si politicae potestati ius hoc concedatur, pari, quin et maiori iure id Ecclesiae concedendum esse: Aliter, inquit, Summus Pontifex posset per constitutionem generalem praecipere, ut nullum Rescriptum gratiae, impetratum a Principe seculari executioni mandetur, nisi prius apud Eppos praesentetur, et examinetur, an in praeiudicium potestatis spiritualis aliquid contineat? quia non minor sed maior est eius (Pontificis) potestas ad hoc, quam Principis secularis ad illud. P. I. qu. 22. n. 19.

CLXXXIX. **Franc. d' Enghien** O. Praed. *auctoritas Sedis Apostolicae pro S. Gregorio Papa VII. vindicata adversus Natalem Alexandrum.* Colon. 1684. Refellit argumenta Natalis Alexandri pro eo adducta, quasi doctrina de potestate Papae exauctorandi Reges, quam Gregorius VII. exercuit, erronea, infundataque foret.

CXC. **Dominicus Marchesius** O. Praed. *Theologia bipartita in dogmaticam et moralem. Tomus I, in quo pro parte dogmatica agitur de supremo Legislatore et Capite Ecclesiae,*

Romano Pontifice. Appendix: de potestate non solum spirituali, sed etiam temporali Pontificis Rom. in toto orbe catholico. Neapoli. 1685.

CXCI. *Traite de la puissance du Pape sur les Princes seculiers.* Cologne. 1687.

CXCII. **Van den Dycke.** O. Min. Lovanii publice tuendas suscepit a. 1691. sequentes propositiones: *Papa est Deus orbis loco Christi in spiritualibus et temporalibus, et sicut luna recipit claritatem a sole, non sol a luna, sic regalis potestas recipit auctoritatem a sacerdotali, non contra.* Item: *Qui praeest regno perpetuo, scilicet spirituali, ut est Papa, praeesse debet etiam regno temporali, sine quo neque unt spiritualia gubernari.* Theses has conabatur Consilium Brabantiae supprimere, sed Gubernatore Belgii, et ipso Rege Hispaniae, ad quem appellatum fuit, permittente, eaedem palam propugnatae fuerunt. *)

CXCIII. **Rocaberti** *de Romani Pontificis auctoritate.* Valentiae. 1692. ss. Tomo III. propugnat *supremam R. P. potestatem tam directivam quam coactivam in temporalibus.* Opus arresto Parlamenti Gallici 1695. suppressum.

CXCIV. **Georg. Branden** *collectanea super Concordatis inter S. Sedem Apost. et inclytam nationem Germaniae.* 1694.

CXCV. **Ios. Stevani** *liber de potestate coactiva, quam Rom. Pontifex exercet in negotia secularia.* Romae. Sine anno.

CXCVI. **Petrus Ravennas** *de potestate Papae et Imperatoris.* Sine anno.

CXCVII. *Historiae Pontificiae Scriptores insigniores decem, quibus ius et potestas Pontificis Romani in Reges, Principes atque Respublicas repraesentatur.* Sine anno.

Specialis Literatura de Pontificatu et Imperio.

a) *de Translatione Imperii Romani.*

Quemadmodum Sec. XVI. ita hoc quoque Seculo plura lucem videre scripta *de Translatione Imperii Romani* tractantia, partim pro suprema Pontificia auctoritate, partim contra eandem.

*) *Veith* de Primatu et infallib. Papae. Mechliniae. 1824. p. 191. s.

229. **Caesarius Branchedauria,** nobilis Taurinensis, *oratio praemonitoria ad Imperatorem, Reges, Principes, et Respublicas, de mutatione Imperii Romani et ortu Pontificum.* Sine loco et anno.

CXCVIII. **Ludov. Rogerius** S. I. *Apologeticus pro Rob. Card. Bellarmini libris de translatione Imperii ad Germanos. Libri III adversus Matthaeum Dresserum haereticum.* 1600.

CXCIX. **Casp. Hap** S. I. Rogerii auditor, *compendium erratorum Dresseri, ex Apologetico Magistri sui desumtum.* Posnaniae. 1600.

CC. Idem, *defensio librorum Ill. Card. R. Bellarmini de translatione Imperii adversus putidam notationem ludimagistri lutherani Matthaei Dresseri, qua non solum ipsum, sed etiam alios duos S. I. Theologos, Antonium Possevinum, et Lud. Rogerium provocare ausus est.* Moguntiae. 1601.

230. **Franc. Iunius** *animadversiones in libros III R. Bellarmini de translatione Imperii a Graecis ad Francos.* Genevae. 1602.

CCI. **Iac. Gretserus** S. I. *apologia trium librorum de translatione Imperii Romani a Graecis ad Francos pro Card. R. Bellarmino adversus Fr. Iunium Calvinistam, et Matthaeum Dresserum Lutheranum.* Ingolstadii. 1609.

231. **Iordanus** (Iordanes) *de translatione Imperii ad Germanos.* Offenbachii. 1610.

232. **Henringus Arnisaeus** Halberstadiensis, *de subiectione et exemtione Clericorum; item de potestate temporali Pontificis in Principes, et denique de translatione Imperii Romani commentatio politica.* Francof. 1612.

233. *De translatione Imperii Romani ad Germanos, item de electione Epporum tractatus Ser. ac invictiss. Rom. Imp. Maximiliano II. — oblatus, ad decidendam controversiam, quae Maiestatis eius parenti Imp. Ferdinando cum Pontifice Romano intercedebat.* Francof. 1612. Videtur esse nova editio operis, auctore *M. Fl. Illyrico* a. 1566. vulgati.

234. **Melch. Goldastus** *de translatione Imperii Romani a Graecis ad Francos, an et quatenus a Pontifice Romano facta sit? clarissimi cuiusdam Germaniae ICti politica disputatio, opposita disceptationi R. Bellarmini Card. et Iesuitae de eadem re.* Hanoviae. 1613.

235. **Thom. Cludius** *(Arnoldus Engelbrecht) de iurisdictione veteris reipublicae Romanae cum translato ad Germanos imperio.* Helmstadii. 1613.

236. **Henr. Grossen** *de translatione Imperii Romani ad Germanos, et moderno Imperii statu.* Viteb. 1631.

237. **Christ. Kortholt** *Römischer Beelzebub und Erörterung der Frage: ob und wie fern der Pabst das Römische Reich von den Griechen auf die Deutschen gebracht habe? Darin zuvörderst, was hievon Luther in seinem Buch: Wider das Pabstthum zu Rom vom Teufel gestiftet, geschrieben.* Iena. 1660. Respondit:

CCII. **Timotheus Laubenberger** *Römischer Beelzebub, und Erörterung der Frage etc. Christiano Kortholt wiederum heimgeschickt.* Würzburg. 1661.

238. **Kortholt** *Vertheidigung seines unterm Titel: Römischer Beelzebub, herausgegebenen Tractätleins, wider Timotheum Laubenberger.* Iena. 1661.

CCIII. **Laubenberger** *Rettung Päpstlicher Heiligket und Römischer Kirche. Wider Chr. Kortholt.* Aschaffenburg. 1662.

239. **Frid. Spanhemius** *dissertationes tres auctoritati Romani Papae adversae: 1. de sensu Canonis 6 C. Nic. I. — 2. de Eccl. Graecae a Romana — dissensione. — 3. de ficta collatione Imperii in Carolum M. per Leonem III R. P. contra Baronium et nuperos Hyperaspistas.* 1664.

240. **Henr. Vagedes** *diss. hist. de ludibriis Aulae Romanae in translatione Imperii Romani.* Rintelii. 1678.

---

b) *Controversia inter Gretserum et Goldastum de iuribus Imperii et Annalibus Baronii.*

Cum *Baronius* in Annalibus suis, ut suo loco iam observavimus, potestatem Romani Pontificis tum in genere, tum in relatione ad Civile Imperium strenue propugnaret, ac nominatim *S. Gregorii VII* Papae controversiam cum *Henrico IV* Caesare a calumniis haereticorum ac politicorum egregie defenderet: factum est, ut inter plurimos Annalium Baronianorum adversarios fuerint, qui specialiter relationem hanc inter Imperium et Pontificatum uberius discuterent, suaque tela tum contra Baronium

tum contra Sedem Apostolicam vibrarent. Quae hoc ex incidenti in lucem prolata sunt opera, sequenti semet serie exceperunt:

241. **Melchior Goldastus** Calvinista, *Rationale Constitutionum Imperalium αυτοσχεδιασθεν, sive extemporale, in quo cum ipsis constitutionibus argumenta dicuntur, tum Sacri Romani Imperii iura adversus Caesaris Baronii Annales elenchos praescribuntur.* Francof. 1607.

CCIV. **Iac. Gretserus** S. I. *apologia pro Gregorio VII P. M.* — Ingolstadii. 1609. Defendit Gregorium Papam adversus exceptiones Goldasti.

CCV. Idem, *Caesar Baronius S. R. E. Cardinalis Amplissimus, a Melchioris Goldasti Calvinistae inscitia et calumniis vindicatus. Ad Rev. et Ill. Principem Eppum Bambergensem.* Ingolst. 1610.

CCVI. Idem, *retectio insipientiae et falsimoniae Goldastinae in tomo 3. Constitutionum Imperialium.* Ingolst. 1611.

CCVII. Idem, *refutatio alogiarum Annae Comnenae in Alexiade contra Gregorium VII Papam.* 1611.

242. **Goldastus** *apologiae RR. et Ill. S. R. I. Principum pro Imp. Henrico IV. adversus Gregorii VII Papae cognomento Hildebrandi et aliorum criminationes; nunc recensitae, de integro emendatae, et auctoribus suis restitutae.* Hanoviae. 1611.

243. Idem, *replicatio pro S. C. et R. Maiestate Francorum, illustrissimisque Imperii Ordinibus adversus Iac. Gretseri, Iesuitae e Societate Loyolitarum, crimina laesae maiestatis rebellionis et falsi, extemporaliter et populariter instituta.* Hanoviae. 1611.

244—390. Idem, *Monarchia S. R. Imperii, sive Tractatus de iurisdictione Imperiali seu Regia, et Pontificia seu Sacerdotali; deque potestate Imperatoris ac Papae, cum distinctione utriusque regiminis, politici et ecclesiastici: a Catholicis Doctoribus conscripti atque editi, et nunc iterum ex tenebris producti, recensiti, ac oppositi tractatibus eorum, qui utramque potestatem in spiritualibus et temporalibus aut adulatorie aut imperite confundunt.* Hanoviae. 1611. ss. Opus vastum, tribus constans voluminibus, in quibus sequentium Auctorum tractatus vulgantur.

1. **Agobardi** *epistola de monarchia Imperii Francici.* 833.

2. **Hincmari** *admonitio de potestate Regia et Pontificia.* 884.

3. **Eutropii** *tract. de iuribus Imperatorum.* 900.

4. **Petri Cassiodori** *de tyrannide Pont. Rom. in iura Regni et Ecclesiae Anglicanae.* 1250.

5. **Ockami** *disput. super potestate Praelatis Ecclesiae atque Principibus terrarum commissa.* 1305.

6. **Henr. Cachemii** *informatio de nullitate processuum Papae Ioannis XXII contra Lud. Imper.* 1328.

7. **Ockami** *tract. de iurisd. Imp. in causis matr.* 1342.

8. **Anonymi** *tract. de aetatibus Ecclesiae contra Primatum et superioritatem Papae.* 1350.

9. **Nili** *de Primatu Papae Romani.* 1360.

10. **Rud. Prellaei** *tract. de pot. Pontif. et Imper.* 1370.

11. **Philothaei Achillini** *somnium viridarii.* 1371.

12. **Paris. Oxon. Prag. et Romanae** *Academiarum epistola de auctor. Imp. in schismate Paparum tollendo.* 1380.

13. **Hussi** *determinatio de civili dominio Cleric.* 1390.

14. **Anonymi Graeci** *disceptatio de Prim. Papae.*

15. **Barlaami** *de Primatu Papae.* 1440.

16. **Gersonis** *de excommunicationis valore.*

17. Eiusdem, *resolutio circa materiam excomm. et irreg.*

18. **Ant. Roselli** *monarchia.*

19. **Greg. Heimburgi** *admonitio de iniustis usurpationibus Paparum Rom. ad Imp. Reges et Principes.*

20. **M. Wesseli** *tract. de dign. et pot. Eccl.* 1476.

21. Eiusdem, *propositiones de pot. Papae et Eccl.*

22. Eiusdem, *responsio de pot. Papae et materia indulg.*

23. **Iac. Almaini** *expositio de suprema potestate eccles. et laica.* 1511.

24. **Beati Rhenani** *praefatio in Marsilii defensorem pacis.* 1522.

25. **G. Wicelii** *adhortatiuncula ad AEppum Moguntinum ut vocetur Concilium.* 1532.

26. **Stephani Wintoniensis** *de vera obedientia.* 1536.

27. **I. Bekinsau** *de supremo et absoluto iuris imperio.* 1546.

28. **Cl. Goustani** *tract. de pot. Regia in Ecclesia.* 1561.

29. **Is. Casauboni** *de libertate eccles. liber. sing.* 1607.

30. *Narratio verissima eorum, quae contigerunt in disput. publice proposita Parisiis de absoluta Papae pot.* 1611.

31. **Ambrosii** *epistolae de pot. Imp. et Eppali.*

32. **Hieronymi** *epistola ad Evagrium.*

33. Eiusdem, *tract. de correctione etc. Cleric.*

34. **Gregorii M.** *ep. de obedientia erga Imp. et de nomine ‚Universalis Papae' in Ecclesia Cath. non usurpando.*

35. **Agobardi** *de comparatione utr. regiminis.*

36. **Damiani** *tract. de correctione Eppi et Papae.*

37. Eiusdem, *discept. syn. de electione P. R.*

38. **Bernardi** *epistolae de iuribus Sacerd. et Imp.*

39. Eiusdem, *de consider. ad Eugen. III. PP.*

40. **Innocentii III.** *ep. decr. pro iure Francorum.*

41. **Radulphi Columnae** *tr. de translatione Imperii.*

42. **Aegidii Romani** *quaestio in utramque partem, pro et contra Pontificiam potestatem.*

43. **Ioannis** Dominicani, *tr. de pot. Regia et Papali.*

44. **Marsilii Patavini** *tr. de translatione Imp.*

45. Eiusdem, *Defensor Pacis, de pot. Imp. et Papali.*

46. **Ockami** *octo quaestionum decisiones super pot. S. P.*

47. Eiusdem, *dialogus de pot. Imperiali et Papali.*

48. Eiusdem, *compendium errorum Ioannis PP.*

49. *De utili dominio rerum ecclesiasticarum.*

50. **Iodoci Badii Ascensii** *summaria seu epitomata 124 capitulorum operis 90 dierum Guil. Ockami.*

51. **Ockami** *opus 90 dierum de utili dominio rer. eccl.*

52. **M. Caesenatis** *tr. tres contra errores Ioannis PP.*

53. **Petri Cugnerii** et **P. Bertrandi** *actio coram Rege habita de iurisd. eccles. et politica.*

54. **Marsilii Patav.** *tr. de iurisd. Imp. in matr.*

55. **Richardi Armacani** *denfensio Curatorum contra eos, qui se dicunt Privilegiatos.*

56. **Rogerii Chonnoë** *defensio religionis Mendicantium.*

57. **Fr. Petrarcae** *ep. de iuribus Imp. adversus Papam.*

58. **Jordani** *chronica de translatione Imperii.*

59. **Theod. Niem** *excerpta de pot. Imp. et Papali.*

60. **Ioannis Leodiensis** *de obedientia Papae praestanda.*

61. **Gersonis** *tr. de pot. eccl. et de origine iuris.*

62. Eiusdem, *Concordia, qaod plenitudo potestatis eccl. sit in Summo Pontifice, et in Ecclesia, quamvis non omnino simpliciter.*

63. Eiusdem, *sermo de viagio Regis Rom. ad Antipapas.*

64. Eiusdem, *tr. de auferibilitate Papae ab Ecclesia.*

65. Eiusdem, *sententia de modo habendi se tempore schismatis.*

66. **Theophori** *tract. qualis fuerit status Ecclesiae in V. et N. T. et primitivis temporibus.*

67. **Anonymi** *tract. de unitate Ecclesiastica.*

68. **Gersonis** *tract. de Statibus Ecclesiasticis.*

69. Eiusdem, *tr. de modo vivendi omnium fidelium.*

70. Eiusdem, *epistola pacis.*

71. Eiusdem, *tract. de schismate.*

72. Eiusdem, *alter tract. de schismate.*

73. Eiusdem, *quaedam edita tempore schismatis.*

74. *Decretum C. Constantiensis super futuris Conciliis.*

75. **Gersonis** *sermo de pace.*

76. Eiusdem, *considerationes de pace.*

77. Eiusdem, *sermo coram Papa Alexandro.*

78. Eiusdem, *sermo coram Papa Benedicto.*

79. Eiusdem, *propositio coram Anglicis, Parisiis euntibus ad conc. Pisanum.*

80. Eiusdem, *trilogus in materia schismatis.*

81. *Christ. Regis Franciae epistola iustificativa subtractionum factarum a pseudopapa Petro de Luna.*

82. **Gersonis** *disceptatio mendicitatis et proprietatis.*

83. Eiusdem, *sermo in C. Const. post fugam Ioannis Papae.*

84. Eiusdem, *tractatus: quomodo et an liceat in causis fidei a Papa appellare?*

85. Eiusdem, *tr. contra Papam super potestate Ecclesiae.*

86. Eiusdem, *excerpta de articulis contra Papam productis.*

87. *Decreta* **S. Fac. Th. Paris.** *de pot. Eccl. et Prim. R. P.*

88. **Pauli Angli** *aureum speculum super plenit. pot. PP.*

89. **Aeneae Sylvii** *tr. de ortu et auctor. Rom. Imperii.*

90. **Iac. de Paradiso** *collectum de auctor. Eccl.*

91. **Sigismundi AD. Austr.** *processus contra PP. Pium II.*

92. **Greg. de Heimburg** *scholia in Breve Pii II. super exc.*

93. Eiusdem, *appellatio ab excomm.*

94. **Theod. Laelii** *Replica pro Papa et Sed Romana.*

95. **Heimburgi** *apologia contra Ep. Feltrensem.*

96. Eiusdem, *Invectiva in Nic. Cusanum Card.*

97. **I. Fr. Pici Mirandulae** *apologia pro Savonarola.*

98. **C. Turonensis** *decreta contra plenit. Pap. pot.*

99. **C. Pisani** *apologia pro Eccl. auct. contra Pap.*

100. Eiusdem, *epist. ad Imper. pro auct. Eccl.*

101. **Phil. Decii** *consilium pro auct. Concilii supra P.*

102. Eiusdem, *sermo super eadem materia.*

103. **Ulr. Veleni** *tr. quo asseritur, Petrum nunquam Romae fuisse, adversus praetensum Primatum in Rom. Ecclesia.*

104. **Fr. Guicciardini** *discursus de origine pot. secul.*

105. **Anonymi Angli** *de vera differentia Regiae Potestatis et Ecclesiasticae.*

106. **Car. Molinaei** *tr. de monarchia Francorum.*

107. *Quaestio in Th. Watsonum — de bulla Papali, quae contra Reginam Elisabetham recens exierat.*

108. **Fr. Hotomanni** *fulmen brutum Sixti V.*

109. *Iudicium Sorbonistae super Monitorio Papae.*

110. **Anonymi** *pium consilium super eodem obi.*

111. **Lud. Servini** *vindiciae secundum libert. E. Gallic.*

112. **Iac. Leschasseri** *tr. de libertate Eccl. Gall.*

113—135. *Scripta de controversia Veneta,* quae inferius cum ceteris eo spectantibus occurrunt.

136. *Quaestio bipartita in Blacvellum — de iuramento fidelitatis in Anglia.*

137. **Ascanii Columnae** *iudicium de iis, quae Card. Baronius de Monarchia Siciliae scripsit.*

138. *Philippi Hisp. R. Edictum de Mon. Sic.*

139. **Guil. Barclaii** *tr. de potest. Papae in Principes.*

140. **Rogerii Widringtoni** *apologia Card. Bellarmini.*

141. **Lud. Servini** *commonefactio adversus Bellar.*

142. **Ben. Milleloti** *t. de delicto communi et casu privilegiato, vel de legitima Iudicum secul. pot. in personas eccl.*

143. **Edm. Richerii** *liber de Eccles. et Polit. potest.*

144. **Ioan. Bedae de la Gormandiere** *tr. de iure Regum.*

145. **Anonymi** *commentatio ad Bellarm. librum.*

146. **Barclaii** *pietas, — vindiciae pro patre adversus Bellarminum.* — Opus *Goldasti*, hos tractatus complectens, a. 1621. Francofurti recusum fuit immutato tomorum ordine, ita, ut *tertius* volumen primum, *primus* volumen II. et *secundus* volumen III absolveret.

CCVIII. **Gretserus,** *et* **Sebast. Tengnagel,** *gemina adversus Melchiorem Guldinastum Calvinianum Replicatorem defensio. Prior pro S. Rom. orthodoxi et catholici Imperii avita maiestate, replicationem Calvinianam Imperii huius vastatricem accurate examinat et refutat, auctore* **I. Gretsero.** *Posterior vero complura monumenta hactenus inedita pro Gregorio VII. aliisque Pontificibus Romanis lectori exhibet, editore* **Seb. Tengnagel.** Ingolst. 1612.

CCIX. **Gretserus** *Arnaldi Brixiensis in Melchiore Goldasto Calvinista redivivi descriptio et imago: nunc publice ad spectaculum proposita; idque in gratiam novae ac commentitiae Monarchiae S. Rom. Imperii ab eodem Goldasto nuper conditae et evulgatae.* Ingolst. 1613. Cum praesente Gretseri libro controversia quidem conclusa est, Melchiore Goldasto nil amplius replicante: vulgavit tamen *Goldastus* sequentia adhuc opera, Pontificatum et Imperium spectantia:

391. **Goldastus** *Collectio Constitutionum Imperialium, h. e. Imperatorum etc. Recessus, ordinationes etc. inde ab instauratione primae Monarchiae Germanae usque ad Imp. Matthiam inclusive, sub S. Maiestatis eius auspiciis collecta et partim ex publicis monumentis, partim ex Ordinum Imperii Archivis, in lucem reducta. In quibus quidquid de iurisdictione Imperii et Ecclesiae, potestate Imperatoris et Papae, auctoritate et libertate Regum et ceterorum Imperii Occid. Ordinum per magnam Germaniam, i. e. Teutoniam, Franciam, Italiam, Hispaniam, Angliam, Hungariam etc. de iuribus civilibus et feudalibus, Pace Religiosa ac profana, aliisque rebus omnibus ad Ecclesiam et politiam spectantibus ab anno orbis conditi 1812 usque ad praesentem 1613 Christi nati constitutum et sancitum est, fere comprehenditur.* Francof. 1615.

392. Idem, *Speculum omnium Statuum totius orbis terrarum, Imperatoris, Papae, Regum, Cardinalium, Patriarcharum, AEpporum, Ducum, Epporum, Principum, Abbatum, Comitum, Praelatorum, Baronum, Presbyterorum, Nobilium, Cleri-*

corum, civium, mercatorum, opificum, et agricolarum, sortem generis humani, eiusque commoda et incommoda repraesentans. Auctore **Roderico Eppo Zamorensi et Calagurita-no**; *cui ob similem materiam est adiunctum* **Macabri** *speculum morticinum. Utrumque recensitum et editum ex Bibliotheca Melch. Goldasti.* Hanoviae. 1613.

393. Idem, *Politica Imperialia sive discursus politici, acta publica, et tractatus generales de DD. NN. Imperatoris et Regis Romanorum, Pontificis Romani, Electorum Principum, et communium S. Rom. Germ. Imperii Ordinum iuribus, privilegiis, regalibus, dignitatibus, praeeminentiis etc. tam religiosis quam profanis.* Francof. 1614.

394. **G. Sig. Seldius** *Bedenken an Kaiser Ferdinand, wie des Pabsts Pauli IV unbilligem Anmassen wider Ihrer kais. Maiestät-Wahl durch die Kurfürsten des Reiches, ohne des Pabsts Consens geschehen, zu begegnen sey.* Frankfurt. 1618. Opus iam 1558. conscriptum: in quo discutitur quaestio: an Caesar abdicaturus se Imperii onere, id in manus Romani Pontificis resignare debeat?

395. **Daniel Lipstorpius** *formatio et exclusio infrunitae Monarchiae Papalis, publicata simul mala Caesaris Baronii fide, et vindicatis ab ea iuribus Caesareis et summarum potestatum circa sacra, ex ipsa veneranda antiquitate ecclesiastica per partes ostensa et explicata.* Ienae. 1656. Idem opus, mutato nonnihil titulo vulgavit auctor:

396. Idem, *tractatus historico-politicus de Monarchiae Ecclesiasticae incrementis et decrementis, quo simul iura Maiestatis circa sacra discutiuntur.* Ienae. 1658.

---

c) *De Pace Westphalica.*

Constat, S. Sedem Apostolicam adversus Pacem hanc, quatenus Sacrosanctae Religioni ac Ecclesiae Catholicae praeiudiciosa foret, protestatam fuisse, decretaque eiusdem pro nullis ac irritis declaravisse. Factum hinc est, ut quaestio ista partem in utramque discussa extiterit per lucubrationes theologico-politicas. Missis ceteris scriptis de Pace Westphalica magno

numero vulgatis, ea duntaxat recensemus, quae dictam relationem Pacis ad Ecclesiam Catholicam, et respective protestationem Pontificiam concernunt.

CCX. **Ernestus de Eusebiis,** civis Romanus, *(Henricus Wagnereck* S. I.) *iudicium theologicum super quaestione: an Pax, qualem desiderant Protestantes, sit secundum se licita? ex principiis christianis, sententia veteris Ecclesiae, Summorumque Pontificum deductum. Sumtibus et typis Theodori de Sicecela armona* (anagr. *Ecclesia Romana). Ecclesiopoli ad insigne pietatis.* 1648.

CCXI. Idem, *vehiculum iudicii theologici.* 1648. Scripta haec docti Iesuitae acriter oppugnabantur :

397. *Sacri Romani Imperii pax licita demonstrata.* 1648.

398. **Moses Amyraldus** *de secessione ab Ecclesia Romana, deque ratione pacis inter Evangelicos constituendae.* Salmurii. 1648.

399. **Ioan. Georg. Dorschaeus** *Entdeckung des blutdürstigen Urtheils, welches der vermummte Joh. Ernest de Eusebiis über die Frage von dem Frieden in Deutschland gefällt hat.* Strassburg. 1648.

400. Idem, *prodromus anticriseos theologicae, seu invectiva in Vehiculum Iudicii theologici.* Argent. 1648.

401. Idem, *Anticrisis theologica opposita Iudicio theologico Ernesti de Eusebiis super quaestione: an Pax* etc. Argentorati. 1648.

402. Idem, *triga syndromos anticriseos theologicae, h. e. pro Pace Religionis consilium ICtorum Tatavinorum editum.* Argentor. 1648.

403. **Irenaeus Eubulus** *(Hermannus Conringius) pro Pace perpetuo Protestantibus danda consultatio catholica. Fridеburgi.* 1648. *Apud Germanum patientem.*

404. **Irenaeus Philadolphus** *(Tobias Wagner) iniquitates Iudicii Theologici Ern. de Eusebiis.* Tubingae. 1648.

CCXII. *Responsum Theologorum* (Moguntinensium) *super quaestione: an Pax, qualem desiderant Protestantes, quaeve nunc Monasterii et Osnabrugi tractatur, sit secundum se illicita? Pro principiis christianis, et veteris Ecclesiae Catholicae, Summorumque Pontificum ac SS. Patrum sententia in Iudicio Theologico Ernesti de Eusebiis civis Romani explicata, et de-

monstrata, a quodam anonymo notis clancularíis oppugnata. 1648. Dirigitur contra *Dorschaeum.*

CCXIII. **Christianus Fidelis** *Crisis Anticriseos, et triga opisodromos, seu examen et discussio iudicii Ioannis G. Dorschaei.* Francof. 1648. Auctor scripti huius fuit aeque Iesuita.

405. **Andr. Rhunaeus,** Dorschaei discipulus, et Minister Dantisci, contra priorem Auctorem Iesuitam, librum Moderatoris sui Dorschaei defendit. 1648.

406. **Ioan. Caramuël a Lobkowitz,** Abbas Montis Serati Pragae, *Sacri Romani Imperii pax licita demonstrata.* Francof. 1648.

407. Idem, *refutatio solida scriptorum a contraria parte, contra Catholicorum demonstrationes, quae Pax in Imperio sit licita vel illicita? nunc una cum ponderatione et examine Proiecti Caesarei in gratiam posteritatis coniunctim publicata.* 1648. Auctor cetera inter de bonorum ecclesiasticorum concessione haereticis facta, partemque notabilem Pacis efficiente suam enunciat sententiam: quam impugnavit:

CCXIV. **Humanus Erdemann** *(Vitus Erbermann,* S. I.*) Anti-Caramuel, seu examen et refutatio dissertationis, quam de potestate Imperatoris circa bona eccl. proposuit I. Caramuel.* Trimonadi. 1648. Respondit Caramuel:

408. **Caramuel** *S. R. I. pacis licitae demonstratae, variis olim consiliis agitatae, nunc demum medullitus discussae et ad binas hypotheses reductae, prodromus et syndromus, sive additamentum.* Francof. 1648.

409. Idem, *Appendix apologetica, qua respondetur quibusdam monitis Equitis alicuius anonymi.*

410. **Caramuel** *S. R. I. pax medullitus discussa, et ad binas hypotheses reducta; sub primam condemnata et dissvasa; sub secundam pia, licita, et valida demonstrata et persvasa.* Francof. 1648.

411. Idem, *S. R. I. pax licita demonstrata. Editio tertia et correctior et auctior.* Viennae. 1649.

Edita Bulla protestatoria adversus Pacem Westphalicam, scripserunt:

412. **Hermannus Conringius** *animadversiones in Bullam Innocentii X. contra Pacem Westph.* 1650. Editio altera. 1680.

413. **Amandus Flavianus** *(David Blondellus) de fulmine nuper ex Exquiliis vibrato, ad Reges, Ordines, Principes, populos christianos Commonitorium, sive adversus Innocentii X Bullam in Tractatum Monasteriensem.* Eleutheropoli. 1651.

CCXV. **Guil. Hiac. Bougeant** S. I. *Histoire du traite de Westphalie ou des Negociations qui se firent a Munster et a Osnabrug, pour etablir la Paix entre toutes les Puissances de l' Europe.* Paris. 1651.

414. **Ioan. Hoornbeeck** *examen Bullae Papalis, qua Innocentius X abrogare nititur Pacem Germaniae.* Ultraiecti. 1653.

415. 416. **Ludov. de Montesperato** *(Conringius) vindiciae Pacis Osnabrugensis contra Innocentii X bullam.* Londini. 1653. Prodivit etiam germanice : *Rettung des Osnabrückschen und Münsterschen Friedens wider Innocenz X Nullitätserklärung.*

417. **Benedictus Carpzovius** *discussio brevis Iudicii theologici super quaestione, an Pax, qualem desiderant Protestantes, sit secundum se illicita? a quodam, qui se Ernestum de Eusebiis nuncupat, pridem in publicum emissi, nec non ‚Vehiculi' ab eodem auctore iudicio illi nuper succenturiati: qua rationes in utroque scripto contra pacis ineundae conditiones adductae confutantur.* 1658.

418. **Herm. Conringius** *libri duo de Pace civili inter Imperii ordines, religione dissidentes, perpetuo conservanda. Accedunt animadversiones in bullam Innocentii X.* Helmstadii. 1677. Prior pars operis est velut altera editio libri iam 1648. ab auctore vulgati.

419. *Bullarii Romani destructio et confutatio generalis, ac specialis bullarum Innocentii X et Urbani VIII. de abrogatione Pacis Germaniae* etc. Amstelod. 1686. Opus hoc iam a. 1654 a Professore quopiam Traiectensi concinnatum fuit. Auctor abiudicat Summo Pontifici ius circa Reges, bona, Regulares etc.

---

d) *De Controversia inter S. Sedem et Remp. Venetam.*

Controversia, quae primis Seculi XVII annis inter S. Sedem Ap. et Rempublicam Venetam ob decreta huius libertatibus ac

iuribus personarum ecclesiasticarum adversa, cumprimis de bonis eccles. et libertate testandi in favorem Ecclesiae, item de iudicandis ac puniendis Clericis, exarsit, innumeris scriptis pro et contra discussa fuit, quorum seriem, quoad possibile est, chronologicam exhibere cupimus.

CCXVI. **Ugolinus** *de censuris Ecclesiasticis.* 1602.

CCXVII. **Capellus** O. S. Fr. *de controversiis Venetorum cum Paulo V P. Max.* Venet. 1604.

CCXVIII. *Monitorium* **Pauli V** *ad Remp. Ven.* 1605.

CCXIX. **Pauli V** *Breve excommunicationis, seu censura contra Venetos.* Romae. 1606. Tam latine quam italice. Breve Pontificis vulgavimus in *Monumentis Catholicis.* T. 3. p. 87.

CCXX. *Monitoria et declarationes excommunicationis contra Venetos, promulgatae a Clemente V, Sixto IV, et Iulio II. Rom. Pontificibus.* Romae. 1606.

CCXXI. **Clementis V** *monitorium et declaratio excomm. interdicti, et aliarum poenarum eccles. data Avenione 1306. contra Venetos, qui Civitatem Ferrariensem et eius Comitatum hostiliter invaserant et occupaverant: et absolutio a praedicta excomm. et aliis censuris per eundem Pontificem eisdem Venetis concessa.* Romae. 1606.

CCXXII. **Iulii II** *monitorium et declaratio excomm. facta a. 1509. contra Venetos detinentes aliquas civitates et loca S. R. E. ab eis per fraudem occupata.* Romae. 1606.

CCXXIII. **Sixti IV** *declaratio excomm. et interdicti contra Venetos, qui Civitatem Ferrariensem invaserant, a. 1483.* Romae. 1606.

CCXXIV. **Bellarminus** *Risposta a favore di Paolo V contro i Veneziani.* Viterbo. 1606. Primum isthoc erat plurium scriptorum, quae doctissimus ac piissimus Purpuratus in causa praesente edidit.

CCXXV. **Baronius** *votum factum in Consistorio 17. April. 1606. contra Remp. Venetam.* Verba Cardinalis ad Papam directa sic sonant: „Duplex est, B. P., ministerium Petri, pascere et occidere. Dixit enim ad eum Dominus: Pasce oves meas; audivitque e coelo vocem: occide et manduca. Pascere oves est curam gerere obsequentium fidelium christianorum mansvetudine, humanitate ac pietate, agnos et oves pro se. Cum vero non cum ovibus et agnis negotium sit, sed cum leonibus et aliis feris

animalibus refractariis et adversantibus agendum est, iubetur Petrus eos occidere, obsistere scilicet, pugnare et expugnare, ne tales sint, penitus. Sed quod eiusmodi occisio non esse debeat nisi ex summa caritate, quod occidit, praecipitur manducare, nempe per christianam caritatem intra sua viscera recondere, ut simus unum et idem in Christo: quod dicebat Apostolus, cupio vos in visceribus Iesu Christi. Sic igitur non est occisio ista crudelitas, sed pietas, cum sic occidendo salvatur, quod eo modo vivendo perierat. Est, ut Nicolaus I docet, excommunicatio non ad occidendum venenum, sed ad sanandum optatum medicamentum. Perge igitur, S. Pater, quod coepisti, in quo te nemo redarguere potest nimiae festinationis; quod dicat Paulus ad christianos fratres scribens: Ecclesiam in promtu habere ulcisci omnem inobedientiam, in promtu hoc illi faciendum praecepit. Tua vero Sanctitas in his diutius est implorata, scribens dilationemque iterans in hunc usque diem. Ego ut ingenue fateor, exulto spiritu, et superabundo gaudio. Videor videre in Sede Petri Gregorium sive Alexandrum, has scilicet praecipuas radices collapsae penitus Ecclesiae libertatis; ambas ex Senensi Metropoli, unde Vestra Sanctitas originem ducit, vocatus ad Cathedram Petri, quorum alter expugnavit Henricum perversissimum Imperatorem, alter vero mira constantia resistens, Fridericum penitus superavit. Idem tibi certamen ineundum. Erige collapsam, prostratam Eccles. libertatem, certa paratam victoriam. Etenim nobiscum Deus. Verbum Christi est: portae inferi non praevalebunt adversus eam. Positus es in Ecclesia successor Petri, et quod Hieremiae, tibi dictum est: Posui te in columnam ferream et murum aheneum. Memor esto, te in Ecclesia positum esse in petram, in quam omnes, qui offendunt, confringentur. Tu vero permanebis illaesus, coniunctus Christo, qui pro te pugnabit et vincet.“ *)

CCXXVI. Idem, *tractatus super eo, quod haeretici habiti sint, qui obstinate iura Ecclesiae labefactant.* 1606.

CCXXVII. Idem, *parenaesis ad Rempublicam Venetam.* Ferrariae. 1606.

CCXXVIII. Idem, *Essortatione alla Republica di Venezia.*

---

*) *Paul der V und die Republik Venedig. Teutschland. 1819.*

Tradotta dalla Latina nella volgar lingva da **Franc. Lerdonati** *Fiorentino.* Roma. 1606.

420. **Leonardi Donati** Ducis Venetorum, *Edictum contra iniustam bullam Pauli V. P. M.* Venet. 1606. Edictum hoc sequentis est tenoris: ‚Ad aures nostras pervenit, SS. Patris Pauli PP. V. mandato quoddam assertum Breve contra nos et Senatum ac dominium nostrum fulminatum, Romae die 17 Apr. publicatum et affixum fuisse, vobisque (Eppis) directum. — Quamobrem nos, qui tranquillitatem ac quietem dominii nostro regimini a Deo commissi servare tenemur, et auctoritatem Principis, neminem superiorem in temporalibus sub Divina Maiestate agnoscentis, tueri debemus, his nostris publicis literis coram Deo et universo orbe protestamur, nihil eorum, quae per nos fieri poterant, praetermissum fuisse, quo validissimae et indissolubiles rationes et iura nostra Sanctitati Suae innotescerent, eique probarentur. — Verum cum Sanctitatis Suae aures clausas invenerimus, cognoverimusque praefatum Breve contra omne ius et aequum emanasse, et contra ea, quae Divina Scriptura, SS. Patrum doctrina sacrique canones praecipiunt, in praeiudicium auctoritatis secularis a Deo nobis traditae, et libertatis Reipublicae nostrae, cum perturbatione tranquillae possessionis bonorum, honoris et vitae, qua fideles subditi nostri divina gratia sub nostro regimine fruuntur, non sine omnium scandalo promulgatum fuisse: praedictum Breve non modo ut iniustum, indebitumque, verum etiam uti nullum, nulliusque roboris aut momenti nobis habendum esse non dubitamus; atque ita invalidum, irritum et fulminatum illegitime et de facto, nulloque iuris ordine servato, ut ea remedia adhibenda non duxerimus, quibus maiores nostri et alii supremi Principes usi sunt cum Pontificibus, qui potestatis a Deo sibi in aedificationem traditae limites ac modos egressi fuerunt. Praesertim cum exploratum nobis sit, vos ceterosque fideles nostros subditos, universumque orbem idem de eo existimaturos, etc.‘

421. Idem, *Proclama per l'officiatura de Divini officii nel tempo dell' Interdetto.* Venezia. 1606.

422. Idem, *Lettera al Clero del Dominio Veneto.* Venezia. 1606.

423. **Rinaldo Retini** *Trattato della Considerazione di S. Bernardo Abbate di Chiaravalle, nel quale considera l'auto-*

rita, carico, et officio del Sommo Pontefice; a Papa Eugenio III. ammonendolo et instruendolo, come in quelli si debba portare. Tradotto di latino. Venezia. 1606.

424. *Trattato della nullita del Interdetto di Papa Paulo V.* Venezia. 1606.

425. *Dichiarazione de' dispareri tra la Rep. Veneta e Paulo V, ed accomodamento della contesa.* 1606.

426. *Dichiarazione delli Capitoli soprali quali e stata la contesa tra Sua Santita et la Ser. Rep. di Venezia, con l'accomodamento.* 1606.

427. **Giov. Gersone** *trattato e risoluzione sopra la validita delle Scomuniche. Tradotto dalla l' latina.* 1606.

428. **Giov. Lanspergio** Carthus. *mirabile rivelazione del frutto dell' afflitione per cagione d'una scomunica ingiustamente patita. Cavata dal libro terzo della vita della S. Gertruda,* Venezia. 1606.

429. **Ventura** *Vicentinus, consilium super controversia vertente inter Paulum V. et Remp. Venetam.* Venet. 1606. apud *Goldastum* Monarchiae t. 3. p. 486.

430. **Gallofrancus ad Philenetum** *pro libertate Status et Reipublicae Venetorum.* Paris. 1606.

431. **Hieronymus Vendramenus** *disquisitiones controversiarum inter Paulum V. et Remp. Venetam vergentium, ad Sacrum Cardinalium Collegium.* 1606.

432. Idem, *assertiones contra Venetae Reip. detractores ac maledicos.* Venet. 1606.

433. **Frater Fulgentius Manfredus** O. S. Fr. *epistola ad universam Ecclesiam Catholicam.* Venet. 1606.

434. Idem, *Manifesto in proposito dell Interdetto di Paolo V.* Venezia. 1606.

435. **Paulus Venetus** *(Sarpi) Considerationes censurarum Pauli V Pontificis contra Ser. Remp. Venetam.* Venet. 1606.

436. Idem, *Considerazioni sopra le Censure della Santita di Papa Paolo V contro la Ser. Rep. di Venezia.* Venezia.1606.

437. Idem, *Tractatio de interdicto Pauli V Pontificis, in qua demonstratur, quod legitime non sit publicatum, et propterea ob multas causas Ecclesiasticos ad sui executionem non obliget, nec etiam absque peccato ab iisdem possit observari. Composita*

a subscriptis VII Theologis: **Petro Antonio** *ADiacono et Vicario Gen. Veneto;* **Paulo** *O. Servorum Theologo Ser. Reip. Venetae;* **Bernardo Gordano** *Minore Obs. Theologo;* **Michaele Agnolo** *Minore Obs. Theologo;* **Marco Ant. Capello** *Minore Conv. Theologo;* **Camillo** *Augustiniano Theologo;* **Fulgentio** *O. Servor. Theologo.* Venet. 1606.

438. Idem, *trattato dell' Interdetto della Santita di Paolo V, nel quale si dimostra che egli non e legitimamente publicato, et che per molte ragioni non sono obligati gli Ecclesiastici all' essecuzione di esso, ne possono senza peccato osservarlo. Composto dalli sottoscritti Teologi.* ut supra. Venezia. 1606.

439. **Ioan. Marsilius** Presbyter Neapolitanus, *responsio super censuris Pauli V contra Remp. Venetam.* 1606. In libello hoc sequentes *octo propositiones* stabilire nitebatur: 1. potestatem Principum esse immediate a Deo; 2. Regnum Christi non esse temporale; 3. nec summum Pontificem usurpare posse potestatem temporalem; 4. auctoritatem illius esse mere spiritualem; 5. personas et bona ecclesiastica non gaudere exemtione e iure divino; 6. Ducem Venetum uti legitimum Reipublicae dominum non peccare, dum leges fert de bonis ecclesiasticis; 7. sententiam Papae de excomm. Reip. eo ipso nullam esse; 8. nec esse proin observandam.

440. Idem, *scriptura occasione interdicti Pauli V, in favorem Reip. Venetae.* Venet. 1606.

441. **Responsio Doctoris cuiusdam Theologi** *ad literas quasdam a reverendo quodam eius amico ipsi scriptas super censuris seu excomm. Pauli V P. R. publicatis contra Ser. Remp. Venetam, et super nullitate dictarum censurarum seu excomm. excerpta ex S. Scriptura. SS. Patribus, et aliis Doctoribus Catholicis: in qua octo illae propositiones continentur, quarum nomine Ioannes Marsilius — a Gen. Inquisitoribus Romam citatus est.* 1606.

442. Idem, *Risposta di un Dottore di Teologia ad una Lettera scrittagli da un reverendo suo amico, sopra il Breve di Censure della Santita di Paolo V publicate contra li Signori Venetiani.* 1606.

443. **Ioan. Palmerius** *lettera alli fedeli sudditi dello Stato Veneto. Nel Romitorio de Santa Valle.* 1606.

444. **Anton. Quirinus** *relatio rationum Ser. Reip. Vene-*

tae difficultatibus Pauli V Pontificis oppositarum. Venet. 1606. Libro huic votum suum addixerunt sequentes, subscripti Theologi et ICti: **Petr. Ant. Ribettus** *Vicarius Generalis;* **Paulus Venetus** *Reip. Theologus;* **Bernardus Cordanus** *O. S. Fr.;* **Mich. Angelus Bonicellus** *O. Min.;* **Camillus** *O. S. Aug.;* **Marcus Ant. Peregrinus** *Professor Patavinus;* **Marc. Ant. Ottelius** *Iuris. Prof. Patavinus;* **Ioachimus Scaynus** *Iuris Prof. Patavinus.*

445. Idem, *avviso delle raggioni dalla Ser. Rep. di Venezia intorno alle difficolta, che le sono promosse dalla Santita di Papa Paolo V.* Venezia. 1606.

446. Idem, *dissertatio de iuribus Reipublicae Venetae.* Venet. 1606.

447. **Marcus Ant. Peregrinus** *responsum redditum pro decretis Ser. Reip. Venetae de non alienandis bonis immobilibus per subditos laicos in personas eccles. absque Principis licentia, de non aedificandis Ecclesiis aut Monasteriis eodem Principe inconsulto, et demum pro facultate iudicandi et puniendi clericos pro delictis gravibus et atrocibus.* Patavii. 1606.

448. **Marcus Ant. Othelius** *responsum redditum pro decretis Ser. Reip. Venetae.* Patavii. 1606.

449. **Ioachinus Scaynus** *responsum redditum pro decretis Ser. Reip. Venetae.* Patavii. 1606.

450. *Sermo Apologeticus pro Ser. Reip. Venetae vetustissima et incorrupta, et a maioribus summa virtute summisque laboribus parta ac constituta libertate. Tractatibus hactenus recensitis colophonem quasi inponens.* Venet. 1606.

451. **Octavius Meninus** ICtus Foroiuliensis, *de immensa Curiae Romanae potentia moderanda ad S. R. I. Principes oratio.* 1606.

452. **Ioannes Surdus** *(Ioannes Leo)* Venetus, *discursus super potestate ecclesiastica, et Romanae Curiae monarchia.* 1606.

453. Idem, *Discorso sopra le Censure di Paolo V contro la Rep. de Venezia.* 1606.

454. *Der durchl. grossm. Herrschaft Venedig Ausschreiben an die geistlichen und weltlichen Stände ihrer Herrschaft wider Pabsts Paul V publicirtes und ausgesprengtes Interdict, Excomm. und Bannbrief. Desgleichen ein theologischer Rath-*

schlag über vorgemeldetes päbstliches Interdict. Strassburg. 1606.

455. **Nicol. de Marbais** *supplicatio ad Imperatorem, Reges, Principes, Status de convocando Concilio Generali contra Paulum V Rom. Pont.* 1606.

456. **Mich. Agnolus** *trattato dell' Interdetto.* 1606.

457. *Responsa clarissimorum ICtorum Peregrini, Othelii, et Scayni, ex primariis Gymnasii Patavini Professoribus, reddita pro decretis Serenissimi Principis Veneti.* Venet. 1606. Est collectio responsorum a tribus his eruditis redditorum, et iam superius singillatim recensitorum.

458. *Eine nothwendige, treuherzige Erinnerung und handgreifliche Warnung an den allerheiligsten Herrn Paulum V Pabst und Bischof der Stadt Rom, im Namen des durchl. Staates und Herrschaft Venedig.* Basel. 1606.

459. *Epistolae IV ICtorum Italiae pareneticae pro iustitia causae Venetae.* Arnhemii. 1606.

460. **Marc. Ant. Capellus** *Parere delle controversie tra Paolo V e la Rep. di Venezia.* 1606.

461. *Lettera della Citta di Verona in proposito dell' Interdetto di Paolo V.* Verona. 1606.

462. *Lettere due, una sotto nome della Rep. di Genova alla Rep. di Venezia; altra che contiene il parere sopra la medesima.* Venezia. 1606.

463. *Scrittura de FF. Capuccini in proposito dell' Interdetto di Paolo V.* Brescia. 1606.

464. **Guido de Columna** *epistola ad Paulum V.* Aug. Vindel. 1606.

465. *Declaration of the variance between Paul V and the State of Venice, with a Proof of the nullity of his Censure.* 1606.

466. *De controversia inter Venetos et Paulum V auctores varii.* Londini et Venetiis. 1606. Utraque lingva, latina et italica prodivit haec collectio.

467. **Simon Sardi** *due discorsi sopra la liberta ecclesiastica.* 1606.

468. *Ad Paulum V P. M. epistolae quatuor, quibus iustitia causae Venetae, censurae nullitas ac belli incommoda proponuntur.* Phinopoli. 1606.

Post tot libellos in favorem Venetorum vulgatos, levarunt vocem pro iustitia Censurarum S. Sedis :

CCXXIX. **Bellarminus** Card. *Risposta a favore di Paolo V contro i Venetiani.* Viterbo. 1606.

CCXXX. Idem, *Risposta a un libretto intitolato: Risposta di un Dottore ad una lettera* etc. Roma. 1606.

CCXXXI. Idem, *latine.* 1606.

CCXXXII. Idem, *Risposta ad un libretto intitolato: Trattato e risolutione sopra la validita delle scomuniche di Giov. Gersone.* Roma. 1606.

CCXXXIII. Idem, *responsio ad alterum Gersonis opusculum, ubi asseritur, quod sententia Pastoris etiam iniusta timenda est.* Venet. 1606.

CCXXXIV. Idem, *Risposta a due libretti, uno de' quali s' intitolato : Risposta di un Dottore di Theologia etc. e l' altro: Trattato e risolutione sopra la validita delle scomuniche etc.* Roma. 1606. In praesenti opusculo utrumque, iam momoratum scriptum, iunctim editum est.

CCXXXV. Idem, *Risposta a due libretti sopra le Censure publicate da Paolo V contro i Venetiani.* Firenze. 1606.

CCXXXVI. Idem, *Responsio ad duos libellos, quorum alter inscribitur : Responsio Doctoris Theologi ad epistolam a reverendo amico scriptam de literis apostolicis censurarum, quas Pauli V Sanctitas adversus Venetos promulgavit; alter vero : Tractatus et resolutio super validitate excomm. I. Gersonis Theologi in duo opuscula distributus.* Romae. 1606.

CCXXXVII. Idem, *Risposta alle oppositioni di F. Paolo Servita contro la sua scrittura.* Roma. 1606.

CCXXXXVIII. Idem, *Risposta alla difesa delle otto proposizioni di Giov. Marsiglio Napolitano.* Roma. 1606.

CCXXXIX. Idem, *responsio ad oppositiones F. Pauli Servitae, et Ioannis Marsilii Neapolitani.* Romae. 1606.

CCXL. Idem, *Risposta al Trattato de' sette Teologi di Venezia sopra l' Interdetto della Santita di N. S. Paolo V e dalle opposizioni di F. Paolo Servita contro la prima scrittura del istesso Card. Bellarmino.* Roma. 1606. In XIX propositiones e tractatu VII theologorum extractas partiendo opus, insigni cum eruditione asserta eorumdem prosternit, penitusque profligat.

CCXLI. Idem, *responsio ad tractatum septem Theologorum Venetorum pro causa Reipublicae.* Romae. 1606.

CCXLII. **Barthol. Ugolinus** ICtus, *de iustitia et validitate Monitorii ac Censurarum Pauli V P. Max. in Ducem ac Senatum Reip. Venetorum, statutarios, et eorum fautores, consultores, et adhaerentes, nec non loca eius dominio subiecta.* Bononiae. 1606.

CCXLIII. Idem, *responsiones ad tractatum VII Theologorum, per quas eorum rationes et conclusiones refelluntur, quibus asserunt: 1. Ecclesiasticas personas non debere observare Interdictum latum a Paulo V P. Max. in Statum Reip. Venetae; 2. si illud observent, eas peccare; 3. Principem Reip. Venetae Interdicti observationem prohibere posse ac debere; eam non prohibendo peccare.* Bononiae. 1606.

CCXLIV. **Ioan. Bertolotti** O. Praed. *Filoprotropia, ove in una Lettera scritta ad un' Ill. Senatore di Vinegia essorta quella Ser. Republica a riporsi nell' obedienza del Vicario di Cristo.* Bologna. 1606.

CCXLV. **Gregorio Buonaiutti da Spilimbergo** *Lettera ad una Reverenda Madre Abbadessa circa il modo di reggersi in questo tempo dell' Interdetto.* Bologna. 1606.

CCXLVI. **Laelius Medici** Placentinus O. S. Fr. *Apologeticum super Interdictum Venetorum a Paulo V promulgatum.* Bononiae. 1606.

CCXLVII. Idem, *Discorso sopra i fondamenti e le ragione delli Signori Veneziani, per le quali pensano di essere scusati della disubbidienza, che fanno alle censure ed Interdetto della Santita di N. S. Papa Paolo V. Dove evidentissimamente si dimostra, che chiaramente si ingannano, e che da' loro Consultori sono ingannati.* Bologna. 1606.

CCXLVIII. **Georgio Servantio** O. Praed. Vercovo di Trevico, *difesa della Potesta ed Immunita Eccles. Contro le otto proposizioni di un Dottore incognito sopra il Breve di Censure della Santita di Papa Paolo V publicate contro li Signori Veneziani.* Bologna. 1606.

CCXLIX. **Rutilius Benzonius** Eppus Lauretanus et Recinetensis, *disputationes duae de iurisdictione et immunitate ecclesiastica contra errores in Republica Veneta obortos, item de*

iustitia Pontificii Interdicti contra eiusdem Reipublicae Pseudotheologos. Recineti. 1606. Prodiere etiam separatim hae disputationes.

CCL. **Girolamo Del Bene da Monte Santo** *alla dimanda fattagli circa l'Essito di quel che passa al' presente fra la Santita di Paolo V. e la Ser. Rep. di Venezia.* Bologna. 1606.

CCLI. **Barthol. Canbi di Soluthio** O. S. Fr. *copia d'una lettera scritta alli Signori Venetiani, piena di affettuosissima carita.* Mantova, Viterbo, Bologna. 1606.

CCLII. **Giov. Ant. Bovio** *Risposta alle Considerazioni di Fra Paolo da Venezia sopra le Censure di Paolo V.* Bologna. 1606. Egregia refutatio Pauli Servitae.

CCLIII. Idem, *Lettera al P. M. P. Rocca, nella quale si discorre per modo di annotazioni sopra a due lettere del Doge e Senato di Vinetia al Clero ed popoli del suo Stato, et sopra a due altre scritture, di nuovo in quel Dominio divulgate, intorno alla validita delle Censure da Paolo V.* Milano et Napoli. 1606.

CCLIV. **Nicomaco Filaliteo Romano** (Card. Caietanus) *avvertimenti alla Republica di Venezia e suoi sudditi.* Bologna. 1606.

CCLV. **Paolo Comitolo** S. I. *trattato apologetico del Monitorio di Paolo V, e delle Censure in quello contenute e pubblicate in Roma alli 17. Apr. 1606. contro il Doge e Senato Veneto.* Bologna. 1606.

CCLVI. **Franc. Suarez** S. I. *disputationes de Censuris, Excomm. Suspensione, et Interdicto.* Venet. 1606. Opusculum hoc, cuius prima editio iam a. 1603. Conimbricae, altera a. 1604. Lugduni vulgata fuit, occasione controversiae Venetae per editores Reipublicae faventes foedum in modum corruptum et truncatum extitit, exmissis iis, quae auctoritati Summi Pontificis et libertati ecclesiasticae favebant, prout auctor ipse in libro de immunitate conqueritur.

CCLVII. Idem, *de immunitate ecclesiastica a Venetis violata, et a Paulo Papa V. iuste et prudentissime defensa.* 1606. Opus hoc, hortatu ipsius Summi Pontificis conscriptum, diu latuit, donec per Eppum Brugensem, *Ioannem Malou* a. 1859. in lucem protraheretur. In eo doctissimus auctor cum moderamine ipsi consveto rem pertractans, non negat, bona immobilia Eccle-

siis donata, ab his cum oneribus suis accipi debere, nec ab iis liberari, nisi consentiente Principe vel Domino; admittit quoque, facultatem acquirendi bona immobilia ad certos limites legitime arctari posse cum consensu Papae: demonstrat autem clarissime, rem hanc a solis principibus secularibus definiri non posse, sed Summum Pontificem et Praelatos suum interponere debere iudicium: ac proin usurpationem potestatis ecclesiasticae solam impugnat, quam Respublica Veneta contra omnia iura tam ecclesiastica quam civilia sibi attribuerit. Quanti fecerit laborem Suaresii Paulus V. Papa, e Brevi apparet, a. 1607. ad eum dimisso, quod quoniam de tota Veneta controversia, signanter de libellis adversus auctoritatem Pontificiam Venetiis procusis, se enunciat, totum hic subiicimus: ‚Dilecte fili etc. Quam sit magnus Deus noster, eiusque virtus et sapientia, ex ea, quam ecclesiastica libertas elapsis mensibus perpessa est, procella perspicue apparet. Conati fuerunt nonulli tenebrarum amatores errorum noctem offundere veritati improbis scriptis suis. Sed pestiferam noctem tam multi fideles Christi servi ac tam feliciter sanae doctrinae lumine dissiparunt, ut haec nox Spiritus S. gratia illuminata plane fuerit. In servis istis numerat te in primis volumen apostolatui nostro a te missum. Multum in eo diligentiae ac doctrinae, nec minus ardoris asserendae catholicae veritatis, et divinae beati Petri tuendae auctoritatis elucet; usque adeo, ut opus universum theologum eximium exprimat ac pium. Est igitur, cur in Domino gaudeas, et gratias agas Patri luminum, a quo omne datum optimum, et omne donum perfectum descendit. Nobis autem non potuit nisi gratissimum esse beneficium, et tale beneficium apud Ecclesiam Sanctam humilitati nostrae commissam opportune a te positum. Quapropter oramus D. N. I. C. ut in dies de sponsa sua ita bene mereri secundum divitias bonitatis suae tibi tribuat, ac retribuat, atque apost. benedictionem iterum impertimur.‘

CCLVIII. **Ant. Possevinus** S. I. *copia di una lettera, che si finge esser stata scritta dalla Republica di Genova alla Rep. di Venetia, in risposta di un' altra, che falsamente si afferma che la Rep. di Venetia habia scritta a quella di Genova.* 1606.

CCLIX. Idem, *Lettera al P. Marcantonio Capello sopra le controverse tra Paolo V. e la Rep. di Venezia.* 1606.

CCLX. Idem, *Risposta di* **Giovanni Filotheo d' Asti** *alla lettera d' un theologo incognito.* Bologna. 1606.

CCLXI. Idem, *nuova risposta di Giov. Filoteo d' Asti alla lettera di un Teologo incognito scritta ad un sacerdote suo amico, sopra le Censure, e interdetto di Papa Paolo V contra la Signoria di Venetia.* Bologna. 1606.

CCLXII. **Ludov. de Paramo** *confutatio decretorum Reip. Venetae de immunitate ecclesiastica.* Panormi. 1606.

CCLXIII. **Ascanius Columna** Card. Eppus Praenestinus, *sententia contra Eppos Reip. Venetae, SS. D. N. Pauli Papae V interdicto non obtemperantes.* Romae. 1606.

CCLXIV. Idem, *sentenza tradotta in lingva volgare da Girolamo Bordoni.* Siena. 1606.

CCLXV. **Alexander Pesantius** Romanus, *tractatus de immunitate eccles. et potestate Rom. Pont. Ad SS. D. N. Paulum V. P. Max. et ad Scipionem Burghesium Card. eius nepotem.* Romae. 1606.

CCLXVI. **Bernardo Giusti** *difesa della liberta eccles. contra alcuni detrattori di Venetia.* Roma. 1606.

CCLXVII. **Lelio Baglioni** *apologia contro le Considerazioni di Fra Paolo di Venezia sopra le Censure, e contro il trattato de VII teologi di Venezia sopra l' interdetto.* Perugia. 1606.

CCLXVIII. **Eleuterio Albergoni** *predica del modo di lodare et essaltare dia nella Cattedra sopra l' Evangelio. Recitata nella Citta di Venezia 1593.* Roma. 1606. Agit de exaltatione Cathedrae Apostolicae S. Sedis: liber autem impressus ex occasione controversiae Venetae.

CCLXIX. **Balthassar Nardi** *discorsi politici, intorno allo stato presente delle Cose di Signori Venetiani.* 1606.

CCLXX. **Cesare Pallazzuolo** *il soldato di S. Chiesa, con li privilegj ed esenzioni concedute da Clemente VIII alle Bataglie dello Stato di S. Chiesa.* Roma. 1606.

CCLXXI. **Fra Paolo Veneziano** O. S. Aug. *Dialogia alli Signori della Rep. e Senato di Venetia.* Bologna. 1606.

CCLXXII. **Gabriel Othellus** Alexandrinus, *de Sedis Apostolicae gladio monitoriali iuste, pie, necessario exerto libri tres.* Ticini. 1606.

CCLXXIII. **Arumaeus** *disputatio, num lex Venetorum de*

non alienandis immobilibus in Ecclesiasticos, sine licentia Superioris, probanda? 1606.

CCLXIV. *Edictum* **Inquisitorum Generalium** *excommunicationis contra Robertum Meiettum Typographum Venetum.* Romae. 1606.

CCLXXV. *Edicta Citatoria* **Inquisitorum Generalium** *ad Paulum Sarpium* etc. Romae. 1606.

Haec ipsa Edicta, prout et multiplicia scripta praemissa de causa Veneta contra huius propugnatores Venetos vulgata, occasionem praebuerunt Venetae causae patronis, ut rursum calamum acuerent:

469. **Pauli Veneti** (Sarpi) *exceptio contra citationem Inquisitorum Generalium.* Venet. 1606. In forma Epistolae ad Cardinales Inquisitores.

470. **Ioannis Marsilii** Neapolitani *exceptio in eodem merito.* 1606.

471. **Fr. Fulgentii Manfredi** O. S. Fr. *exceptio in eodem merito.* 1606.

472. *Epistola incerti auctoris ad Cardinalem Baronium in causa Interdicti Pauli V.* 1606.

473. **S. Bernardo** *trattato del Pontefice.* 1606.

474. **Zefiriele Tommaso Bovio** *copia di una lettera a Paolo V.* Padova. 1606.

475. **M. Ant. Capello** *risposta alla lettera del P. Ant. Possevino circa le controversie tra Paolo V e la Ser. Rep. di Venezia.* Venezia. 1606.

476. Idem, *risposta al P. Lelio Piacentino sopra le ragioni de' Veneziani intorno all' Interdetto di Paolo V.* Venezia. 1606.

477. **Nicol. Crassus** iunior, Venetus civis, Philosophus et ICtus, *antiparaenesis ad Caesarem Baronium Card. pro Ser. Veneta Republica.* Patavii. 1606.

478. *Difesa di Giov. Marsilio a favore della Risposta dell' otto propositione, contro la quale ha scritto Card. Bellarmino.* Venetia. 1606.

479. *Defensio Ioannis Marsilii quoad octo propositiones, contra quas scripsit Card. Bellarminus. Cum protestatione I. Marsilii.* Francof. 1606.

480. **Alexander Lyscas,** *epistola de Romanae Curiae*

rapacitate, perfidia, et tyrannide, ad Card. Baronium. 1606. Apud *Goldastum* Monarchiae t. 3. p. 391.

481. **Ioan. Marsilii** *votum pro Ser. Rep. Veneta, oppositum voto Card. Baronii.* 1606. Apud *Goldastum* l. cit. p. 374.

482. **Fulgentio** *confirmatione delle Considerazioni di Paolo di Venezia contra le opposizioni del P. Ant. Bovio, ove si dimostra, qual sia la vera liberta della Chiesa.* Venet. 1606.

483. **Paolo di Venezia** (Sarpi) *Apologia per le opposizioni fatte dall' Card. Bellarmino alli trattati et risoluzioni di I. Gersone sopra la validita delle scomuniche.* Venetia. 1606.

484. *Duo vota, h. e. ex animo prolatae sententiae, unum Caesaris Baronii Card. contra Ser. Rempublicam Venetam, alterum Ioannis Marsilii Neap. Theologi pro eadem Ser. Republica.* 1606.

485. *Apologie du P. Paul pour les traites de I. Gerson sur la validite des Censures, contre les obiections faites par le Card. Bellarmin; traduite de l' italien.* 1606.

486. *L' examen du P. Paul, religieux de l' Ordre de' Servi, contenant la reponse aux censures du Pape Paul V, contre la republique de Venise; traduit d' italien.* 1606.

487. **Wolfgango Hoffmann** *avvertimento et ammonitione cattolica al P. Ant. Possevino in una lettera.* Venezia. 1606.

488. **Nicol. Vignerius** *de Venetorum excommunicatione adversus Baronium dissertatio.* Salmuri. 1606.

489. Idem, *advis du Card. Baronius au Pape Paul V, avec la reponse de* **Nic. Vignier.** Saumur. 1606.

Anno sequente, 1607, controversia literaria continuata fuit:

490—502. *Pauli V Papae excomm. sententia adversus Ser. Ducem et Senatum ac universum dominium Venetum: et pro iisdem diversorum gravissimorum Ser. Reip. Venetae cum Theologorum tum ICtorum Responsiones, in quibus tam dictae excomm. nullitas et iniquitas, quam decretorum validitas et aequitas evidentissime demonstratur, probatur, et evincitur.* Francof. 1607. Continet haec collectio:

1. **Pauli V** *Breve excommunicatorium.* 1606.
2. **Leonardi Donati** *Ducis Edictum.*
3. **Pauli Veneti** *Considerationes censurarum.*
4. **A. Quirini** *relationem rationum Reip. Ven.*

5. *Tractationem de Interdicto a VII Theologis.*

6. **Peregrini** *responsum pro decretis Reip.*

7. **Ant. Othelii** *responsum in eodem merito.*

8. **Ioach. Scayni** responsum in eodem merito.

9. *Sermonem Apologeticum pro Rep.*

10. **Marsilii** *exceptionem contra Edictum Rom.*

11. **Pauli Veneti** *epistolam et exceptionem.*

12. *Responsionem Theologi anonymi.* Quae omnia iam superius suis locis illata habentur.

503. **Fr. Br. PP. W. P. R.** *Christianissimi propositiones censoriae 95 in responsionem primam Card. Bellarmini antichristiani et antiiesuitae ad Venetae causae patronos; scriptae gratulationis ergo ad Senatum populumque Venetum.* 1607.

504. **Marquardus Freherus** *Pii Papae II iniusta excommunicatio Sigismundi ADucis Austriae; et Gregorii de Heimburg appellationes et contradictiones, Theodori Laelii Eppi Feltrensis et dicti Gregorii Heimburgensis contrariis disputationibus, nunc primum e MSS. erutis, discussae et illustratae. Cum notis.* Francof. 1607.

505. **Leonardo Donato** *altera lettera al Clero del Dominio Veneto.* Venezia. 1607.

506. **Hannibal Cranzius** *sententia super quaestione: an iniurias a Paulo V Venetae Reipublicae illatas liceat bello et armis propulsare?* Patavii. 1607.

507. **Giov. Marsilio** *Esame sopra tutte le scritture, che sono state mandate alle stampe e senza nome di autore, e con nomi fitti contro la Rep. di Venezia.* 1607.

508. **Fulgenzio Thomasello** *le mentite Filoteane, ovvero confutazione della Invettiva di Giov. Filoteo d' Asti* (Ant. Possevino) *contro la Rep. di Venezia.* Padova. 1607.

509. **Thomas Bovius** *epistola ad Romanum Pontificem dehortatoria.* 1607.

510. **I. C. G.** (*Isaacus Casaubonus,* Genevensis) *de libertate ecclesiastica liber singularis ad viros Politicos, qui de controversia inter Paulum V P. Max. et Remp. Venetam edoceri cupiunt.* 1607. Opus XI Capitibus constare debuisset, sed cum Capite 3 finit, his adiectis: ‚Cetera desiderantur, per Papam Paulum V effecto, ut Regio mandato inhiberentur.'

511. **Mich. Aguolus** *de interdicto Pauli V.* Francof. 1607.

512. **Petrus Antonius** de eodem. Ibid.

513. **Camillus Augustinianus** de eodem. Ibid.

514. **Marc. Ant. Capellus** de eodem. Ibid.

515. **M. Fulgentius Brescianus** de eodem. Ibid.

516. **Bern. de Gordano** de eodem. Ibid. Sunt hi libelli ex priore anno, denuo Francofurti vulgati.

517. **Parisii** *(Iac. Leschasseri) consultatio de controversia inter Paulum V et Remp. Venetam.* 1607. Etiam italice prodivit Patavii. 1607.

518. **Nic. Vignerius** *de Venetorum excommunicatione; cum adiuncta responsione christianorum Reipublicae Venetae civium et amicorum ad antichristianam Caesaris Baronii paraenesim.* 1607.

519. **I. Zanger** *de excomm. maiore, qua Pontifices in Principes abusi fuerint.* Viteb. 1607.

520. **Franc. Topius** Politianus, *tractatus de potestate Principis secularis.* Florentiae. 1607.

521. *Responsio super Censuris Pauli V contra Remp. Venetam, et de nullitate excommun.* Francof. 1607.

522. **Conr. Nebenius** *Pauli V. sententia excomm. adversus Ducem et Senatum Venetum, cum Venetorum responsionibus.* Francof. 1607.

523. *Missiva Principum Apostolorum Petri et Pauli plena apostolicae veritatis, christianae caritatis, amicae et sincerae adhortationis; ablegata Romam ad SS. Patrem Paulum V Pontificem et Eppum Summum: qua Sua Sanctitas evangelice et apostolice adhortatur, vestem sacerdotalem habitumque militarem invicem convenire nec debere nec posse. Ex Germ. in Lat. conversa. Impressa in Monte Carpeio apud S. Mariam, aram coeli, permissu privilegio et licentia Principum Apostolorum in perpetuum.* 1607. In fine epistolae haec continentur: ‚Dabantur in nostra Dataria in Capitolio 10. Ian. 1607. nomine iussuque Principum Apostolorum. Sanctus Marcus Evangelista, Consiliarius atque Secretarius subscripsit.‘

524. **Pifanio di Pizzoni** *lettera Venetiana al Paolo V.* Coirae. 1607.

525. **Pandolfo Hoffmann** *lettera al P. Ant. Possevino.* 1607.

526. *Oratio apologetica ad Paulum V pro Veneta Republica.* 1607.

527. *Proclama per assicurazione della persona di Fra Paolo Servita.* Venezia. 1607. Praesens scriptum ex incidenti rumoris vulgatum est, quasi vitae Pauli Veneti Reipublicae Theologi insidiae struerentur.

528. *Sentenza del Excelso Consilio di X contro la persone, che attentarono di levare da vita a Fra Paolo Servita.* Venezia. 1607.

529. *Responsio ad literas quasdam super censuris seu excomm. Pauli V. contra Remp. Venetam.* 1607.

530. *Cagioni per lequali la Santita di N. S. Papa Paolo V. s' e mosso ad accomodarsi con i Signori Venetiani l' anno 1607.* Est Codex MSS. in Bibl. Corsiniana Romae per *Hugonem Lämmer* detectus (*Lämmer* zur Kirchengeschichte. Freiburg. 1863. p. 182.)

531. **Octavius Meninus** *panegyricus Principi et Senatui Veneto dictus.* Venet. 1607.

532. **Gabr. de Barlieti** O. Min. *de quatuor Monarchiis et de Antichristo: suspiciones ex censura et ab excommunicatione Pauli V. P. Max. contra Ser. Remp. Venetam emanata et publicata.* Hannoviae. 1607.

533. **A. Quirinus** *Bericht, warum die mächtige Stadt und Herrschaft Venedig sich den unleidlichen Beschwerungen, mit denen durch jetzigen Papst Paul V. in sie gesetzt wird, nicht zu untergeben schuldig, sondern zu widersetzen befugt sei.* 1607.

534. **Edm. Richerius** *apologia adversus obtrectatores Ioan. Gersonii.* 1607.

535. *Excommunication oder Bannbrief Pauli V. Röm. Pabsts wider den durchl. Herzog, Rath, und ganze Gemeinde zu Venedig, sammt des Herzogs Ausschreiben wider solche nichtige Excommunication.* Frankf. 1607.

536. *Pieces du memorable Proces Esmeo l' a. 1606. entre le Pape Paul V. et les Seugneurs de Venise, touchant l' Excommunication du Pape publiee contre iceux venitiens.* a S. Vincent. 1607. Collectio scriptorum de controversia Veneta, similis illi, quae a. 1606. prodivit, superiusque iam occurrit, sed

hac auctior et completior. Latina quoque lingva edita est sub titulo :

537—553. *Controversiae memorabilis inter Paulum V. P. Max. et Venetos de excommunicatione contra eosdem Venetos Romae promulgata 17. Apr. 1606. acta et scripta varia, summa fide ex italico in latinum sermonem conversa, prout Romae et Venetiis excusa prodierunt.* In villa Sanvicentina. 1607. Collectio sequentia continet scripta, a nobis iam recensita :

1. *Breve excommunicationis contra Venetos.*
2. *Literae Ducis Veneti ad Ecclesiasticos dominii.*
3. *Literae Reip. et Senatus Ven. ad subditos.*
4. **Quirini** *diss. de iuribus Reipublicae.*
5. **Pauli Veneti** *considerationes in censuras Pontif.*
6. *Tractatus de Interdicto.*
7. **Baronii** *paraenesis ad Remp. Venetam.*
8. *Epistolae II. ICtorum, et sententia Baronii, et Columnae.*
9. *Responsio Doctoris Theologi (Sarpii).*
10. **Bellarmini** *responsio ad priorem libellum.*
11. **Marsilii** *defensio in favorem 8 propos.*
12. **Gersonis** *tractatus et resolutio de excomm.*
13. **Bellarmini** *responsio ad Gersonem.*
14. *Apologia Gersonis auctore* **Paulo Veneto.**
15. **Th. Bovii** *epistola ad Papam.*
16. *Canticum italicum ironicum in Paulum V.*

Pro iuribus Sedis Apostolicae a. 1607. scripsere sequentes eruditi :

CCLXXVI. **Bellarminus** *Card. responsio ad tractatum VII. Theologorum Venetorum super Interdicto SS. D. N. Pauli V. nec non aliae duae responsiones, quarum priori Fr. Pauli O. Servorum, posteriori Ioannis Marsilii oppositionibus respondet.* Coloniae. 1607.

CCLXXVII. Idem, *responce au Traite des sept Theologiens de Venise sur l' Interdit du Pape Paul V. et aux oppositions du Fr. Paul Servite contre la premiere Escritture du meme Cardinal; avec la responce du meme autheur a la defense des huit propositions de Iean Marsille.* 1607.

CCLXXVIII. Idem, *Verantwortung Bellarmini wider die Herrschaft Venedig; aus dem Latein verteutscht durch Albrecht Fürsten F. Baierischen Regierungsrath.* München. 1607.

CCLXXIX. Idem, *responsio ad duos libellos: quorum primus contra censuram Pauli V adversus DD. Venetos publicatam, dirigitur: alter est tractatus et resolutio I. Gersonis super validitate excomm.* Coloniae et Moguntiae. 1607.

CCLXXX. **Ottavio de Franceschi** Teologo Messinese, *ducento e piu calumnie opposte da Giov. Marsiglio al Card. Bellarmino, confutate.* Macerata. 1607.

CCLXXXI. **Orazio Capponi** *avviso alla Nobilta Veneziana di salde ragioni, e certe verita per la salute, e vera Storia di quella Seren. Repubblica intorno alle loro presenti azioni.* Roma. 1607.

CCLXXXII. **Ferd. della Bastida** S. I. *Antidoto alle velenose considerazioni di Fra Paolo di Venetia sopra le Censure di N. S. P. Paolo V. nel quale si scuoprono gli errori, spropositi, et inganni di questo autore.* Roma. 1607. Etiam hispanica lingva prodivit eodem anno.

CCLXXXIII. **Giulio Roffo** *risposta al Parere di Fra Marcantonio Capello sopra le Censure di Paolo V.* Roma. 1607.

CCLXXXIV. **Ioan. Phil. Maynardus** ICtus Britonoriensis, *de privilegiis ecclesiasticis, pro defensione censurarum ac interdicti Pauli V contra Venetos ab impugnationibus auctoris incerti; I. Marsilii; F. Pauli O. Servorum; Ant. Quirini Senat. Veneti; VII Theologorum Venetorum; et Thomae Bovii Veronensis; nec non pro responsione ad tria consilia ICtorum Collegii Patavini. Opus, in quo de immunitate eccles. auctoritate pontificia, Clericorum exemtione a foro seculari, decretorum Venetorum invaliditate etc. late disseritur.* Anconae. 1607.

CCLXXXV. **Matteo Forti** *avviso alli sudditi del dominio Venetiano. Sopra d' una lettera di I. B. Palmieri finto Romito.* Roma. 1607.

CCLXXXVI. Idem, *admonitio pia et sincera ad subditos dominii Veneti, qua respondetur epistolae I. B. Palmierii pseudo-eremitae.* Colon. 1607.

CCLXXXVII. **Marcus Ant. Capellus** Theologus Venetus, cuius scripta pro Republica et contra censuras Papae superius enumeravimus, proprias has lucubrationes egregie confutavit, palinodiamve cecinit in tractatu: *De absoluta omnium rerum sacrarum immunitate, et de Principum laicorum ex lege Naturae, Moysis, et Christi potestate.* 1607.

CCLXXXVIII. **I. Stephano Barberio Piamontese** Carmelitano, *confutazione della confirmazione fatta dall' P. Fulgenzio Bresciano Servita alle Considerazioni di Paolo di Venetia contre le opposizioni del Bovio.* Roma. 1607.

CCLXXXIX. **Franc. Cumel** (Zumel) *defensio censurarum Pauli V contra Venetos.* Valentiae et Salmanticae. 1607.

CCXC. *Difesa delle Censure publicate da Paolo V nella causa de Sign. Venetiani, fatta da alcuni Teologi della Religione di Servi: in risposta alle Considerazioni di Fr. Paolo di Venezia dello stesso Ordine, ed all' Trattato dell' Interdetto de sette Teologi.* Perugia. 1607.

CCXCI. *Difesa delle censure di Papa Paolo V contro i Venetiani, di varii autori.* 2. Vol. 1607.

CCXCII. **Franc. di Sosa** *discorso contro due trattati intorno le censure di Paolo V alla Rep. di Ven.* Napoli. 1607.

CCXCIII. **Angelus Maria Sermarinus** de Arimino, O. Serv. *confutatio duorum tractatuum vernacula lingva inscriptorum, quorum primus est: ‚Risposta d' un Dottore di Teologia sul' affare delle censure di Paolo V i Veneziani;' et secundus: ‚Trattato sopra la validita delle scomuniche di I. Gersone'; in qua quidem confutatione Dominus N. I. C. secundum naturam humanam, et S. Sedis Apostolicae temporalis praecipue monarchia in toto terrarum orbe defenditur, omnesque temporales potestates a Deo mediante Papa pendere tuetur.* Arimini. 1607.

CCXCIV. **Augustinus Vigianius** Florentinus Servita, *de ecclesiastica immunitate disputationes sex, quibus adversus huius temporis novatores Clericorum exemtio a potestate civili ex iure divino, pontificio, et caesareo, nec non e SS. Patribus et rationibus demonstratur.* Bononiae. 1607.

CCXCV. **Baldassar Nardi** Aretino, *apologia contro le vane ragioni, con le quali alcune scritture, che sono da Venezia uscite, impugnano le Censure del Papa.* Bologna. 1607.

CCXCVI. **Ascanius Torrius** Theologus Romanus, *(Benedictus Iustinianus* S. I.) *apologia ad Gallofrancum pro libertate ecclesiastica.* Romae. 1607.

CCXCVII. **Agesilao Mariscotti** *aviso sicuro contro il mal fondato aviso del Sig. A. Quirino Senatore Veneto.* Bologna. 1607.

CCXCVIII. **Orazio Navazotti** *alla Republica di Venezia. Canzone.* Asti, Milano, e Bologna. 1607.

CCXCIX. **Ioan. Beltranus Guevara** Hispanus ICtus, *propugnaculum eccles. libertatis, et pontificae potestatis adversus leges Venetiis latas, et contra earum defensores, ad SS. D. N. Paulum V. P. Max.* Romae. 1607.

CCC. **Paolo Anafesto** *risposta all' aviso del Sig. A. Quirino circa la scomunica della Santita di Paolo V. contro il Duce et Senato di Venetia.* Bologna. 1607.

CCCI. **Adamus Tanner** S. I. *defensionis eccles. libertatis libri duo: contra Venetae causae patronos, Ioannem Marsilium Neapolitanum, et Paulum Venetum Servitam; in quibus praecipua et eccl. libertatis fundamenta exponuntur, et adversae causae firmamenta refelluntur.* Ingolstadii. 1607.

CCCII. **Franc. Fagnanus** *de iustitia et validitate censurarum Pauli V. in Rempublicam Venetam.* Romae. 1607.

CCCIII. **Giov. Filoteo d'Asti** *(Ant. Possevinus* S. I.) *nuova risposta alla lettera di un teologo incognito scritta ad un sacerdote suo amico sopra le censure et interdetto di Papa Paolo V. contro la Signoria di Venezia. Di nuovo da molti errori della prima stampa corretta, et ampliata da l' istesso autore con molte altre ragioni et autorita.* Viterbo. 1607. Sunt, qui praesens opus non Possevino, sed *Ioanni Gonterio* S. I. tribuant auctori.

CCCIV. **Gerardus Loppersius** Frisius Catholicus antagonista, *sententiae Card. Baronii propugnatio adversus Ioan. Marsilium Neapolitanum.* Romae. 1607.

CCCV. **Nicodemus Macri** *disceptationes cum Nicolao Crasso Veneto de paraenesi Card. Baronii ad Remp. Venetam.* Monachii. 1607.

CCCVI. **Barthol. Gasparini** *in Fr. Paulum Venetorum Pseudotheologum epigrammata.* Bononiae. 1607.

CCCVII. **Ioan. de Carthagena** *pro libertate eccles. et potestate tuenda adversus iniustas Venetorum leges; ad Paulum V. P. Max.* Romae. 1607.

CCCVIII. **Ioan. Pedrazzanus** *responsio ad libellum, qui inscribitur: ‚risposta di un dottore di Teologia'* etc. Ingolstadii. 1607.

CCCIX. **Paulus Ciera** Venetus, O. S. Aug. *tractatus de iure Principum.* Bononiae. 1607.

CCCX. **Teodoro Eugenio di Famagosta** *all' aviso mandato fuori dal Ant. Quirino Senatore Veneto, circa le ragioni, che hanno mosso la Santita di Paolo V. Pont. a publicare l' Interdetto sopra tutto il dominio Vinitiano.* Bologna, e Ferrara. 1607.

CCCXI. **Ventura Venturi da Siena** (distinctus ab altero Vicentino) *della maiesta Pontificia: I. Parte, nell occasione del giusto risentimento fatto dalla Santita Paolo V. verso la Rep. di Venezia. Dove con ragioni naturali, con l' uso delle genti, con leggi canoniche, e civili, con essempii d' altri Principi, con l'attioni dell' istessa Republica, e in particolare con molte considerazioni alla ragione di Stato, al Governo del Principe appartenenti, si procura di confermar la soprema autorita del Sommo Pontefice.* Siena. 1607.

CCCXII. **Barthol. Ugolinus** *responsiones ad tres ICtos ex primariis Gymnasii Patavini Iuris Professoribus, asserentes infrascripta Ducis ac Senatus Veneti decreta iusta atque valida esse 1. de non alienandis bonis immobilibus in personas eccl. 2. de non erigendis de novo monasteriis, coetibus et reductibus virorum ac mulierum, et de non aedificandis de novo Ecclesiis absque licentia Principis. 3. de iudicandis et puniendis clericis pro criminibus gravibus et atrocibus.* Bononiae. 1607.

CCCXIII. **Ioan. Valenzuela Velasquez** *defensio iustitiae et iustificationis Monitorii, emissi et promulgati per Paulum V adversus Ducem et Senatum Reipublicae Venetorum, super quibusdam statutis et decretis ab eisdem editis contra S. Sedis Apost. auctoritatem, et libertatem, ac immunitatem ecclesiasticam.* Valentiae. 1607.

CCCXIV. **Christoph. Inglostranus Benzone** *Speculum clarissimum, in quo Summi Pontificis Romani imago, expressaque sedes utriusque gladii, nempe spiritualis et temporalis, ecclesiastici et politici, in toto terrarum orbe demonstratur, declaratur, et absque ulla macula apparet.* Ferrariae. 1607.

CCCXV. **Paulo Comitolo** S. I. *Trattato apologetico del Monitorio di Paolo V. e delle Censure. Ed. 2.* Bologna. 1607.

CCCXVI. Idem, *confutazione del libro de' sette Teologi*

contro l' Interdetto Apostolico di Paolo V con tre principali trattati: nel 1. de quali si prova, che Christo in quanto uomo fu ed e padrono di tutte le cose create, contro l' ottava propositione del loro libro: nel 2. che l' Romano Pontefice puo in molti casi esercitare la potesta sua sopra gl' Infedeli, contro l' undecima ; nel 3. che senza esame e discussione si dee ubbidire a commandamenti de' Superiori, e massime del Papa contro la duodecima, e sequenti. Bologna. 1607.

CCCXVII. **Iac. Gretserus** S. I. *Considerationum ad Theologos Venetos libri tres de immunitate et libertate eccles. in quibus prope ad verbum refellitur liber de hoc ipso argumento scriptus a Marco Ant. Capello, simulque Card. Bellarmini doctrina copiose defenditur, qua Capellus ad nebulas imperitorum oculis offundendas perverse abutitur.* Ingolstadii. 1607. Iam supra observavimus, Capellum errores suos retractavisse.

CCCXVIII. **Eulogio** Teologo Romano, *lettera scritta al P. Evaristo Filareto.* Bologna. 1607.

CCCXIX. **Federicus Surdus** *repetitio celeberrimi ‚Cap. Sacris. Extravag. de his quae vi metusve causa fiunt' ; ubi inter cetera late tractatur de metu circa censuras.* Bononiae. 1607.

CCCXX. *Sacri ac venerandi Iuris utriusque Collegii Bononiensis responsum pro libertate ecclesiastica.* Bonon. 1607.

CCCXXI. **Anastasius Germonius** ADiac. Taurinensis, *assertio libertatis immunitatisque ecclesiasticae, qua respondetur etiam Peregrino, Othelio, et Scayno , Iurium in Patavino Gymnasio Profossoribus.* Romae. 1607.

CCCXXII. **Gregorius Servantius** *difesa della potesta et immunita eccles. Ed. 2.* Bologna e Ferrara. 1607.

CCCXXIII. **Franc. de Ponte Marchio Morconi** *iuris responsum super censura Veneta.* Romae. 1607.

CCCXXIV. **I. Ant. Brandi** *accorgimento fatto a i clarissimi Signori Venetiani.* Viterbo. 1607.

CCCXXV. **Felix Milensius** Erem. August. *scrutinium pro voto Card. Baronii in causa S. Matris Ecclesiae Catholicae cum Republica Venetorum, contra votum Ioannis Marsilii refragantis.* Moguntiae. 1607.

CCCXXVI. *Difesa di VI Teologi de' Servi delle censure publicate da Paolo V nella causa de' Signori Veneziani, in risposta alle Considerazioni di Fra Paolo, ed al trattato dell'*

Interdetto de sette Teologi. Perugia. 1607. Similis tituli libellus prodivit quoque, ut paulo superius indicavimus, nomine plurium Theologorum ex Ord. Servorum.

CCCXXVII. **Lepidus Maccabrunus** *defensio ecclesiasticae potestatis a Venetis oppugnatae.* Senis. 1607.

Quaestioni controversae, tot tantisque scriptis pro et contra discussae, finis impositus fuit per pacem inter S. Sedem Ap. et Venetos initam : super qua a. 1607. duo lucem viderunt opuscula :

CCCXXVIII. *Discorso politico, nel quale si tratta, se convenga al Papa concluder con Venetiani la pace.* Huius scripti, in Tabulario Romano, signanter Bibliotheca S. Crucis in Hierusalem diu delitescentis, argumentum prima vice notum reddidit *Hugo Lämmer* in suo libro : *Zur Kirchengeschichte des XVI und XVII Jahrhunderts.* Freiburg. 1863. p. 18.

CCCXXIX. CCCXXX. **Leon. Donato** Dux Venetus, *Proclama dopo la remotione per la causa dell' Interdetto.* Venezia. 1607. Cuiusmodi opella germanice quoque prodiit sub titulo : *Proclama an alle geistlichen Stände Venetischer Jurisdiction wegen des mit Päbstlicher Heiligkeit und hochfürstlicher Durchlaucht getroffenen Friedens.* 1607.

Conclusa licet pace, continuata fuit literaria concertatio. vulgatis usque finem Seculi sequentibus adhuc scriptis :

CCCXXXI. **Henricus Henriquez** S. I. *apologeticus de iustitia censurarum in cuusa Reipublicae Venetae.* 1608. Mss. asservatur in Bibl. Vaticana : an typis procusum sit, non constat.

554. **Rutgerus Rulandt** *tractatus de invocatione utriusque brachii causae praesenti Venetae accomodatus.* 1609. In Indicem librorum prohib. relatus.

CCCXXXII. **Thomas Maria Caraffa** S. I. *chilias thesium theologico-philosophicarum, dedicata Paulo V vicedeo, christianae reipublicae Monarchae invictissimo, et pontificiae omnipotentiae conservatori acerrimo.* 1609. Theses hae fervente controversia Veneta exaratae occasionem dederunt publicandi sequens scriptum :

555. **Guil. Bedellus** Henrici Wottoni Legati Anglici comes et capellanus, *de Antichristo sub bestia apocalyptica numero 666 figurato.* 1609. Auctor transmisit suum opusculum *Paulo Sarpio.*

CCCXXXIII. **Iac. Perronius** Card. *ad Regem Galliae epistola de Pacificatione Veneta.* 1609.

CCCXXXIV. **Ioan. de Carthagena** O. S. Fr. *propugnaculum catholicum de iure belli Romani Pontificis adversus iura Ecclesiae violantes.* Romae. 1609.

556. *Pauli V excommunicatio Reip. Venetae, et ad hanc responsio Venetorum.* Francof. 1610.

527. *Mandatum procuratorium Ducis, Consilii, et Communis Venetiarum ad petendam a Clemente V absolutionem ab excommunicatione et censuris contra eos prolatis.* Venet. 1610

Iam superius indicata sunt opuscula, quae de controversiis Venetis Sec. XIV ferventibus occasione novissimae litis a. 1606 in lucem edita fuerunt.

558. **Henningus Arnisaeus** Halberstadiensis, *de subiectione et exemtione Clericorum, item de potestate temporali Pontificis in Principes, — commentatio politica opposita scriptis eorum, qui in his controversiis contra Ser. Regem M. Britanniae, et florentissimam Rempublicam Venetam disputarunt, potissimum vero libris Rob. Bellarmini.* Francof. 1612.

559. **Nicolas de Marbais** *Supplication et requete a l' Empereur, aux Roys, Princes, Estats, Republiques, et Magistrats Chrestiens, sur les causes d' assembler un Concile General contre Paul V.* Leyde. 1613. Libellus hic iam a. 1606. prima vice prodiit.

560. *Opinione del P. Paolo Sarpi Servita, in qual modo debba governarsi la Republica di Venezia per aver perpetuo dominio.* 1615. MSS. in Bibl. Corsiniana extat, ut habet *Lämmer* in cit. opere : *Zur Kirchengeschichte des XVI und XVII Jahrhunderts.* p. 182.

561. **And. Maurocenus** *historia Veneta ab a. 1521—1615. cum historia Interdicti.* Venet. 1623.

562. **P. Sarpi** *Historia particolare delle cose passate tra il Pontifice Paolo V et la Ser. Republica di Venezia* negli anni 1605. ss. Mirandola. 1624.

563. Idem, *Interdicti Veneti historia; de motu Italiae sub initio Pontificatus Pauli V. commentarius. Ex Italico.* Cantabrigiae. 1626.

564. *Histoire des differends entre le Pape Paul V et la Republique de Venise en 1605. etc. trad. de l' ital. en francois.*

Paris. 1625. Nova editio a. 1688. Auctor versionis fuit *Ioan. de Cordes.*

565. *History of the Quarrels of Pope Paul the V with the State of Venice.* London. 1626. Auctor est *Christophorus Potter* Decanus Wigorniensis.

566. **Theodorus Graswinkelius,** *libertas Veneta, sive Venetorum in se ac suos imperandi ius.* Lugd. Batav. 1634.

567. **Paolo dell' Ord. de Servi** *discorso dell' origine, forma, leggi, ed uso dell' Ufficio dell' Inquisitione nella Citta e dominio di Venetia.* Genova. 1639. Refutavit Sarpium:

CCCXXXV. **Card. Albitius** *risposta all' historia della S. Inquisitione composta gia dal Paolo Servita. Osia discorso dell' origine etc. del Paolo dell' Ordine de Servi.*

568. **Fulgentio Micanzio** *vita del P. Paolo dell' Ordine de Servi, e Teologo della Ser. Republica di Venetia.* Leodii. 1646.

569. **Paolo Sarpi** *Historia particolare* etc. Mirandola. 1675. Nova editio libri a. 1624. vulgati.

570. Idem, *Trattato dell' interdetto della Santita di Papa Paolo V.* Venetia. 1673. Nova editio.

571. Idem, *Considerationi sopra le Censure de Papa Paolo V.* 1673. Editio nova.

572. *Theologorum Venetorum I. Marsilii, Pauli Veneti, Fr. Fulgentii etc. ad excommunicationis sententiam in eos latam responsio.* Venet. 1673. Aeque nova editio.

573. *Apologia del Paolo da Venetia.* Venet. 1675.

574. *Vita del Paulo da Venetia.* 1659.

---

e) *De controversia Anglica, signanter iuramento civili fidelitatis, et potestate temporali Rom. Pontificis.*

Haud minor fuit altera controversia in *Anglia* exorta, plurimis, uti prior Veneta, scriptis partem in utramque diu versata: cui proximam occasionem praebuit detectio horrendae *conspirationis pulverariae* contra Regem, Auctoribus, ut vulgo existimabatur, Catholicis conflata. *Iacobus* Angliae Rex, ut vitae suae consuleret, subditis *iuramentum* praescripsit, in cuius formula faterentur „quod supremus Dominus Rex sit legitimus et verus

Rex huius Regni, et quod Papa nec per se ipsum, nec per ullam aliam auctoritatem Ecclesiae vel Sedis Romanae aliquam potestatem aut auctoritatem habeat Regem deponendi, vel ullos subditorum suorum ab eorum obedientia et subiectione Suae Maiestati debita exonerandi etc.“ Rex ut aiebat, praescriptione huhuius iuramenti, cuius froena laxandi Papae haud foret potestas, nonnisi civilem obedientiam in tuto locare cupiebat, et Archipresbyter Catholicus in Anglia *Blackwellus* aequitatem civilis istiusmodi iuramenti defendebat, iuraque Regum in rebus temporalibus Scholasticorum testimoniis muniebat. Ast Summus Pontifex *Paulus V* expensis formulae iuramenti tenoribus, siquidem in ea Regem qua supremum Dominum, repudiata omni extranea iurisdictione, unicum legitimum Regem ac Dominum compellari, sicque subditos ad agnoscendam supremam Regis etiam in spiritualibus potestatem, repudiandumque Primatum Romani Pontificis obstringi cerneret: misso ad Anglos Catholicos duplici Rescripto, dd. X Cal. Oct. 1606. et X Cal. Oct. 1607. formulam praedictam reprobavit eamque nuncupari prohibuit. *) Cardinalis *Bellarminus* autem edita ad APresbyterum Blackwellum epistola hunc ad saniora revocare, et, postquam Rex ipse contra Bellarminum calamum acuerat, cum hoc quoque congredi, argumenta Regis enervare, supremamque Romani Pontificis potestatem propugnare nitebatur. Cumque Regi *Ioannes Barclaius* suppetias ferret, hunc etiam ad silentium redigere conatus est. Exortum est hinc bellum literarium, vulgatis multis opusculis, quae ordine chronologico, quoad possibile est, recensemus, facto ab illis scriptis initio, quae in causa praemissae coniurationis pulverariae, Catholicis, signanter Iesuitis, vulgo attributae, prodiere:

575. *Relation of the Proceedings against Henry Garnet a Jesuite, and his confederates, the Traitors in the Gunpowder Plot.* London. 1606. In opusculo hoc continentur duo discursus *Eduardi Coqui* (Coke) contra Garnetum.

576. *A true and certain relation of sundry machinations and plots of the Jesuits.* London. Sine anno.

577. *Consideration to move all to aknowledge, that the proceedings with the Jesuits have been both mild and merciful.* 1601.

578. *A true relation of the faction begun at Wisbich by*

*) Utrumque Breve Pauli V continetur in *Monum. Cath.* V. 167.

Fa. Edmonds, alias Weston, a Jesuit 1595 and continued since by F. Walley, alias Garnet etc. against the secular priests, that thougt it deshonourable that secular priests should be governed by Jesuits. 1601.

579. *In homines nefarios, qui Parliamenti iam pridem habendi domum pulvere bombardico evertere sunt machinati, scilicet 5 Nov. 1605; Carmen ad Iacobum Regem.* Cantabrigiae. 1605.

580. **Jacobus Rex** Britanniae, *coniuratio sulphurea, quibus ea rationibus et auctoribus coeperit, maturuerit, apparuerit, una cum earum examine.* Londini. Suppresso nomine et dato editionis. Continetur inter Opera Regis Francof. 1689. edita p. 100.

581. *Actio in Henr. Garnetum, societatis Iesuiticae in Anglia Superiorem, et ceteros, qui proditione longe immanissima Ser. Brittaniae M. Regem et Regni Angliae Ordines pulvere fulminari e medio tollere coniurarunt; una cum orationibus DD. Delegatorum. Adiectum est supplicium de Henrico Garneto Londini sumtum. Omnia ex Anglico a G. Camdeno latine versa.* Londini. 1607.

582. *Narratio fidelis et succincta de nupera illa immanissima, a Iesuitis et coniuratis in magnum Magnae Britanniae Regem intentata conspiratione. Ex Commentariis anglicis publica auctoritate editis in unum historiae corpus congesta.* Lugd. Bat. 1607.

583. *The Jesuits Miracles, or new Popish Wonders. Containing the Straw, the Crowne, and the Wondrous Child, with the confutation of them and their follies.* Printed at London. 1607.

584. *Proditio sulphurea a Iesuitis in Iacobum Brittaniae Regem et regni Proceres intentata.* Lugd. Bat. 1607.

585. *Processus iudicialis contra Henricum Garnetum institutus ex iure civili et canonico defenditur. Item suprema Principum potestas explicatur et asseritur.* Oxonii. 1608.

CCCXXXVI. **Andreas Eudaemon Ioannes,** S. I. *ad actionem proditoriam Eduardi Coqui Apologia pro P. Henrico Garneto Anglo eiusdem S. I. sacerdote.* Coloniae. 1610.

586. *Aphorismi doctrinae Iesuitarum et aliorum aliquot pontificiorum doctorum: quibus verus christianismus corrumpitur, pax publica turbatur, et vincula societatis humanae tolluntur.* 1608. Liber hic eodem tempore vulgatus est in odium

Soc. Iesu, quo negotium *Garneti* in Anglia tam infaustum habuit exitum. Scopus operis est, demonstrare, quam perniciosa sit tum Iesuitarum tum aliorum Catholicorum doctrina de relatione Potestatis Ecclesiasticae ad Civilem. Refutavit mox librum hunc:

CCCXXXVII. **Mart. Becanus** S. I. *aphorismi doctrinae Calvinistarum, ex eorum libris, dictis, et factis collecti: cum brevi responsione ad Aphorismos falso Iesuitis impositos.* Moguntiae. 1608.

587. *Ad M. Becani aphorismos, quos vocat Calvinisticos, notae.* Ambergae. 1609.

588. *Aphorismi doctrinae Iesuitarum etc. Editio octava, cui accesserunt propositiones doctrinae Iesuitarum collectae ab auctore libelli anglici, cui titulus: ‚An exact discoverie of Romish doctrine.‘* Ambergae. 1609. Contra librum hunc, toties editum, ex parte Soc. Iesu plura lucem adspexerunt opera:

CCCXXXVIII. **Sebast. Heiss** S. I. *declaratio apologetica ad aphorismos doctrinae Iesuitarum, aliorumque pontificiorum.* Ingolstadii. 1609.

CCCXXXIX. **Pierre Coton** S. I. *Lettre declaratoire de la doctrine des Peres Jesuites, conforme, aux decrets du Concile de Constanze. Adressee a la Royne, Regente en France.* Paris. 1610.

CCCXL. *Lettera declaratoria della Dottrina de Padri Giesuiti.* Lyon. 1610.

CCCXLI. *A Letter to the Queen Regent of France, declaratoire of the common doctrine of the Fathers of the Societie of Iesus.* London. 1610. In libro *Cotoni,* qui in plures lingvas mox translatus, frequenterque recusus extitit, cumprimis obiectio Societati facta refutatur, quasi ipsa licitam esse Regum caedem docuerit.

589. *Anti-Coton, ou refutation de la lettre declaratoire du P. Coton. Livre ou est prouve que les Iesuites sont coulpables, et autheurs du Parricide execrable commis en la personne du Roy tres chrestien Henry IV.* 1610. Liber nimis vehemens contra Soc. Iesu, auctor incertus.

590. *Anti-Cotonus, sive refutatio historico-politica epistolae declaratoriae P. Cotoni super Iesuitarum sententiis ac scriptis de regicidiis ac principum caedibus.* Francof. 1610.

591. *Anti-Coton, oder Widerlegung des durch den Jesuiten Coton ausgesprengten Erklärungs-Schreibens.* 1610.

592. *Advis de Maistre Guillaume nouvellement retourne de l' autre monde, sur le sujet de l' Anticoton, composé par P. D. C. c' est — a — dire Pierre du Coignet, jadis mort et depuis n' agueres resuscite.* 1610.

CCCXLII. *Le fleau d' Aristogiton, ou Reponse aux calomnies contre les Peres Iesuites, avancees dans le livre intitule: Anticoton. Par* **Louis de Montgommery.** 1610.

593. *Le Remerciement des Beurrieres de Paris au Sieur de Courbouzon-Montgommery.* Niort. 1610.

594. *Le fleau d' Aristogiton; avec le remerciement des Beurriéres de Paris.* Amsterdam. 1610. Nova editio simultanea utriusque opusculi praecedentis.

595. *Quaestiones spiritui immundo ad explicandum propositae a Cottono, Societatis, quam dicunt Iesu, ex autographo expressae.* 1610.

596. *Pyramides duae, una de perpetrato, altera vetus inversa de attentato parricidio Ignatianae sectae in Henrico IV Rege christianissimo; una cum aliis eiusmodi argumenti diversorum poëtarum poëmatis, placituris quibus cordi est christianismus incorruptus. Omnia in gratiam monachorum Ignatianorum, qui se Iesuitas indigitant, edita.* Lut. Paris. 1610.

CCCXLIII. **Adrian Behotte** Chanoine de Rouen, *response a l' Anticoton, de point en point. Pour la defense de la Doctrine et Innocence des Peres Iesuites.* Rouen. 1611.

CCCXLIV. *Autre response a l' Anticoton.* Lyon. 1611.

CCCXLV. **L. N. Iouxte** *la veritable response a l' Anticoton sans falsification de son texte. Mis en forme de dialogue.* Nantes. 1611.

CCCXLVI. **Franc. de Verona Constantinus** *Iesuita sicarius, h. e. Apologia pro I. Castello Parisiensi, mortis supplicio affecto, et pro PP. ac scholasticis S. I. olim Galliae regno exterminatis, contra edictum Parlamenti olim Parisiis in illos latum.* Lugd. 1611.

CCCXLVII. *Reponse apologetique a l' Anticoton, et a ceux de sa suite, presente a la Royne ,Regente en France, ou il est montre, que les auteurs anonymes de ces libelles diffama-*

toires sont attaints d' Heresie, Leze-Maieste, Perfidie, Sacrilege, et tres enorme imposture. Par un Pere de la meme Compagnie. Au Pont. 1611. Quis sit auctor apologiae istius, non eadem est eruditorum sententia : aliis ipsum *Petrum Cotonum*, aliis *Lud. Richeome* etc. tamquam auctorem laudantibus.

CCCXLVIII. *Responsio apologetica adversus Anticotoni et socicrum criminationes, Reginae Ludovici XIII Gall. Regis parenti, per huius aetatem Regnum administranti, dedicata: in qua demonstratur, famosorum, qui nunc volitant, librorum auctores anonymos reos esse haereseos, perduellionis, perfidiae, sacrilegii, atrocissimaeque imposturae. Scripta primum gallice ab uno e Patribus S. I. ac postmodum latine transscripta a* **Ioanne Perpezatio** *sacerdote eiusdem Societatis.* Lugduni. 1611.

CCCXLIX. **Andr. Eudaemon Ioannes** *confutatio Anticotoni, qua respondetur calumniis, ex occassione caedis christianissimi Regis Franciae, et sententiae Marianae, ab anonymo quodam in P. Cottonem et socios eius congestis.* Mogunt. 1611.

CCCL. CCCLI. **Iac. Keller** S. I. *Tyrannicidium, seu scitum Catholicorum de tyranni internecione adversus inimicas Calviniani ministri calumnias in S. I. iactatas.* Monachii. 1611. Etiam germanice prodivit: *Lehre vom Tyrannenmord an alle Chur- und Reichsfürsten der A. C. zugethan, wider einem namenlosen Prädicanten.* Augsb. 1611.

597. **Isaacus Casaubonus** *epistola ad Frontonem Duceum S. I. theologum de apologia, quae communi Iesuitarum nomine ante aliquot menses Parisiis edita est.* Londini. 1611.

CCCLII. **Eudaemon** S. I. *responsio ad epistolam Isaaci Casauboni. Os stulti proximum est confusioni Prov. X.* Coloniae. 1612.

CCCLIII. **Erycius Puteanus** *In Isaaci Casauboni ad Frontonem Ducaeum S. I. theologum, virum clarissimum, epistolam Stricturae. Liber prodromus.* Lovanii. 1612.

CCCLIV. *Discours en forme de lettre missive, sur le sujet d' une epitre du Sieur Casaubon au P. Fronton de Duc.* 1612.

CCCLV. **Cardinal du Perron** *lettre du 15. Iuillet 1611, envoyee au Sieur Casaubon en Angleterre.* Paris. 1612.

598. **Is. Casauboni** *ad epistolam Card. Perronii responsio.* Londini. 1612.

CCCLVI. **Card. Perronius** *refutatio responsionis Casauboni.* 1612. Libellus ante mortem paratus, sed auctore obeunte imperfectus relictus.

599. *Censura* **Sorbonae** *de opere, cui titulus : Responsio apologetica etc.* Paris. 1612.

600. **David Home** *le Contr' Assassin, ou Response a l' apologie des Iesuites, fait par un Pere de la Compagnie de Iesus de Loyola ; et refutee par un tres-humble-serviteur de Iesus Christ de la Compagnie de tous les vrais chrestiens.* Geneve. 1612.

601. **Pierre de la Marteliere** Advocat en la Cour, *Plaidoye faiet en Parlement: pour l' Universite de Paris contre les Iesuites.* Paris. 1612.

CCCLVII. **Iacques de Montholon** Advocat en la Cour, *Plaidoye faiet en Parlement, pour les Peres Iesuites demandeurs et requerans l' enterinement des lettres patentes a eux octroyees par Sa Maieste, de pouvoir enseigner toute sorte de sciences, selon leur Institut en l' Universite de Paris. Contre les Opposans de l' Universite.* Rouen. 1612. Contra priorem.

602. **Petrus Hardevilerius** *actio pro Academia Parisiensi adversus presbyteros et scholasticos Collegii Claromontani, habita in Senatu Parisiensi.* Paris. 1612.

CCCLVIII. **Louis Richeome** S. I. *Examen categorique du libelle Anticoton, auquel est corrige le plaidoye de M. Pierre de la Marteliere, Advocat, et plusieurs calomniateurs des Peres Iesuites refutez. Et les droits inviolables de Sa Maieste et personne des Roys defendus.* Pont a Mousson. 1613.

603. **Leidhresser** *dissertatio politica super doctrinae capitibus inter Academiam Parisiensem et Iesuitas controversis.* Francof. 1613.

604. **Robertus Abbotus** Professor Oxoniensis, *Antilogia adversus apologiam Andreae Eudaemon — Ioannis Iesuitae pro Henrico Garneto Iesuita proditore: qua mendacissimi monachi adversus Ecclesiam et Rempublicam Anglicanam violatae religionis et iustitiae nomine calumniae refutantur, et Iesuitarum, Garneti vero maxime, proditoria consilia et coniurationes ex-*

ploratissima veritate referuntur. Cretenses semper mendaces. Tit. 1, 12. Londini. 1613.

CCCLIX. **Eudaemon-Ioannis Cydonii** e S. I. *epistola ad amicum Gallum super dissertatione politica Leidhresseri. Item responsio ad epistolam Is. Casauboni.* Colon. 1613.

605. **Is. Casaubonus** *exercitationes ad Cardinalis Baronii Prolegomena. Exercitatio I. c. 4.* Londini. 1614. Refert se opus hoc ad vertentem controversiam.

606. *Mastix Iesuitarum et aliorum pontificiorum, ubi demonstratur, Romanam doctrinam esse coniurationum ac seditionum fautricem, ac qui illi addicti sunt, eos non tolerandos esse in regno Angliae aliisque provinciis reformatis.* Oppenhemii. 1614.

607. **Ioan. Prideaux,** *castigatio cuiusdam circulatoris, qui R. P. Eudaemon Ioannem Cydonium e S. I. se ipsum nuncupat, opposita ipsius calumniis in epistolam Is. Casauboni ad Frontonem Ducaeum.* Oxoniae. 1614.

CCCLX. **Andreas Schioppius, Casparis frater,** *(Franciscus Garassus* S. I.*) Horoscopus Anti-Cottonis, eiusque germanorum Martillerii et Hardivillerii vita, mors, coenotaphium, apotheosis.* Antwerpiae. 1614.

CCCLXI. Idem, *Holofernis Kriegfoederi, Landspergensis Bavari, scholae Meitingensis monarchae, responsio ad epistolam Isaaci Cazoboni, Regii in Anglia Archipaedagogi, pro viro clarissimo Caspare Sciopio.* Ingolst. 1615.

CCCLXII. Idem, *Isaaci Casauboni corona Regia, id est, panegyrici cuiusdam vere aurei, quem Iacobo I M. Britanniae Regi, fidei defensori delinearat, fragmenta ab Euphormione inter schedas του μαχαιρου inventa, collecta et in lucem edita 1615. pro officina regia Ioannis Bill.* Londini.

CCCLXIII. Idem, *testamentarius Codex Anticotonis nuper inventus, et ad fidem manuscriptae membranae castigatus reformatusque; ac Elixir Calvinisticum seu lapis philosophiae reformatae a Calvino Genevae primum effossus, dein ab Isaaco Casaubono Londini politus. Ad Anglico-Gallicanos praesumtae reformationis fratres.* In Ponte Charentonio. 1615.

CCCLXIV. **Eudaemon Ioannes** *Responsio ad Cap. IV primae Exercitationis Isaaci Casauboni, et ad Antilogiam Rob. Abboti adversus apologiam P. Garneti.* Colon. 1615.

CCCLXV. **Andreas Schioppius** *(Garassus) Horoscopus Anticotonis auctior et pene novus: prima pars. Secunda pars, in qua praeter Anticotonem et socios, Pasquelinus sive Lagenius, et Casaubonus tanguntur leviter, eorumque mores et scripta castigantur.* Ingolstadii. 1616.

Praemissis instar prodromi his scriptis, accedimus ad recensenda opuscula de iuramento Anglicano et temporali potestate Rom. Pontificis in Anglia controversa:

608. **Georgius Blackvellus** APresbyter Angliae, *Letter to the Romish Catholicks in England*, London. 1607. Archipresbyter hic, ut iam supra monuimus, iuramentum a Iacobo Rege praescriptum, non obstante iterato Apost. Sedis prohibitivo Rescripto, commendavit, ipseque in illo nuncupando ceteris praeivit, exarata etiam epistola pro eiusdem commendatione.

CCCLXVI. **Bellarminus Card.** *epistola ad Archipresbyterum Angliae.* Romae. 1607. Egregia sane epistola! in qua praeter alia, notatu cumprimis digna continentur sequentia: „—Quibuscunque verbis iuramentum ab adversariis fidei concipiatur in regno isto, eo tendit: ut auctoritas Capitis Ecclesiae a successore S. Petri ad successorem Henrici VIII. in Anglia transferatur. Quod enim obtenditur de periculo vitae regis, si Summus Pontifex eam in Anglia potestatem habeat, quam in omnibus aliis christianis regnis habet, inane prorsus esse omnes, qui sunt aliqua prudentia praediti, facile vident. — Vani sunt isti praetextus, decipulae et stratagemata satanae, qualia non pauca in historiis veterum temporum inveniuntur. — Si rem totam diligenter apud te cogitare volueris, videbis profecto non esse rem parvam, quae ob iuramentum istud in discrimen adducitur, sed unum ex praecipuis fidei nostrae capitibus, ac religionis catholicae fundamentis. Audi enim, quid Apostolus vester Magnus Gregorius in ep. 2. libri XI scribat: ‚Apost. Sedis reverentia nullus praesumtione turbetur: tunc enim status membrorum integer perseverat, si caput fidei nulla pulsetur iniuria.‘ Itaque S. Gregorio teste cum de Primatu Sedis Ap. vel turbando, vel minuendo, vel tollendo satagitur, de ipso Capite fidei amputando, ac de totius corporis omniumque membrorum statu dissipando satagitur.“ —

609. **Triplici nodo triplex cuneus**: *or, an apologie for the Oath of Allegiance against the two Breves of Pope Paulus V, and the late letter of Card. Bellarmine to G. Blackwell*

the Archpriest. London. 1607. Liber **Iacobi Regis Britanniae,** sine nomine quidem auctoris, sed Regia auctoritate impressus. In eo auctor regius demonstrare satagit: iuramento fidelitatis solam civilem contineri obedientiam, hancque Brevibus pontificiis et epistola Bellarmini prohiberi, contra manifesta S. Scripturae, Patrum, et Conciliorum argumenta.

610. **Iacobus Rex Br.** *Triplici nodo triplex cuneus, sive apologia pro iuramento fidelitatis adversus Brevia Papae Pauli V et recentes literas Card. Bellarmini ad G. Blackwellum Angliae APresbyterum.* Londoni. 1608. Editio latina prioris operis.

611. Idem, *Apologie pour le serment de fidelite, contre les deux brefs du Pape Paul V, et la lettre du Card. Bellarmin ecrite a Blacwekll.* Leyden. 1608. Editio gallica eiusdem libri.

CCCLXVII. **Bellarminus** *responsio* **Matthaei Torti,** *Presbyteri et Theologi Papiensis, ad librum inscriptum: Triplici nodo triplex cuneus.* Colon. 1608. Assumto *Matthaei Torti* nomine amplissimus Auctor totum Regis opus diligenter percurrendo, ostendit: iuramentum Catholicis Angliae propositum non solum civilem obedientiam, sed et catholicae fidei abnegationem requirere; tum Brevia Pontificia et suam ad APresbyterum epistolam contra quasvis Regis obiectiones defendit.

CCCLXVIII. **Robertus Personius** S. I. *iudicium cuiusdam viri catholici de apologia Iacobi Regis Angliae pro iuramento fidelitatis.* Audomari. 1608.

CCCLXIX. **Mart. Becanus** S. I. *disputatio theologica de fide haereticis servanda.* Moguntiae. 1608. Contra Becanum scripsit anonymus:

612. *Pro defensione foederatorum contra appendicem diss. theologicae M. Becani de fide haereticis servanda, ad asserendam contra Pontificum et Iesuitarum perfidiam, Regum et Principum fidem et maiestatem.* Amstelodami. 1608. Respondit Becanus:

CCCLXX. **Becanus** *quaestiones miscellaneae de fide haereticis servanda, contra quemdam Calvinistam Batavum, qui se Foederatorum inferioris Germaniae Defensorem appellat.* Moguntiae. 1609. Rursum contra Becanum prodivit:

613. *Apologia pro Christiano Batavo, non Calvinista, contra M. Becani, Iesuitae Antichristiani Sylvaducensis quae-*

stiones miscellaneas de fide haereticis servanda : in qua axiomatis pontificii, quo fidem haereticis servandam esse docent, fraus ut et cetera pestiferae sectae damnata dogmata, quibus publica simul ac privata in regnis et rebuspublicis eversum eunt, ex ipsorum Iesuitarum scriptis et indubitatae fidei monumentis tam Pontificiorum quam Evangelicorum evidentissime demonstrantur. Londini. 1610. Becanus non siluit, sed vulgavit scriptum novum :

CCCLXXI. **Becanus** *quaestiones Batavicae : in quemdam Batarum, qui se christianum, evangelicum, et foederatorum defensorem appellat.* Moguntiae. 1611.

CCCLXXII. Idem, *epistola ad Davidem Pareum, Theologum Heidelbergensem, de actis Colloquiorum Svalbacensium, et de fide haereticis servanda.* Moguntiae. 1619. Svalbaci per tres Iesuitas, Becanum quippe, Serarium, et Molhusinum, colloquium de capitibus fidei cath. et cumprimis Primatu Rom. Sedis institutum fuit cum Davide Pareo, cuius acta quum hic minus rite vulgasset, Becanus iis memoratum librum opposuit.

614. **G. Blackwellus** *quaestio bipartita, cuius actio prior iusiurandum de fidelitate, altera iuramenti assertionem contra Bellarminum continet.* Londini. 1609.

615. *Examination bien ample faicte a Lambeth, de poinct en poinct selon le mandement de Sa Majeste, de G. Blackwell faict Archiprestre d' Angleterre, par le Pape Clement VIII. sur l' occasion d' une sienne responce faicte au desceu de l' estat, a une lettre du Card. Bellarmin, le blasmant d' avoir preste le serment de fidelite. Ensemble la lettre du Cardinal et la dite response. Parcillement la lettre de M. Blackwell aux Catholiques romains d' Anglettere.* Amsterdam. 1609.

616. **Andr. Lancelotus** Cicestriensis, *Tortura Torti, sive ad Matthaei Torti librum responsio, qui nuper editus est contra apologiam Ser. Principis Iacobi M. Brit. Regis pro iuramento fidelitatis.* Londini. 1609.

617. **Iacobus Rex** *apologia pro iuramento fidelitatis, primum quidem anonymos, nunc vero ab ipso auctore Iacobo M. Br. Rege, denuo edita. Cui praemissa est Praefatio monitoria Sacr. Caesari Rudolpho II. ceterisque christiani orbis monarchis ac Regibus, liberis Principibus, Rebuspublicis, atque Ordinibus inscripta.* Londini. 1609. In hac nova editione Rex

non modo auctorem prioris anonymi libri se profitetur, sed et Praefationem adiicit, Bellarmini responsum carpendo, ac Principes sollicitando, ut ab Ecclesiae unitate abstrahantur, ac ad sinum adulterae pelliciantur.

618. Idem, *catalogus mendaciorum Torti una cum brevi eorumdem confutatione.* Londini. 1609.

619. **Guil. Barclaius** ICtus, *de potestate Papae, an et quatenus in Reges et Principes seculares ius et imperium habeat?* Londini. 1609. Nec nomen suum, nec typographi aut loci palam fecit editor; et, qui verbum ‚Mussiponti' apposuit, probabilius confinxit hunc editionis locum, qui, Londinum fuisse videtur Bellarmino. Auctor potestatem Summi Pontificis in temporalibus absolute negat.

CCCLXXIII. **Bellarminus** *apologia pro responsione sua ad librum Iacobi M. Britanniae Regis, in qua refellitur Praefatio monitoria Regis eiusdem. Accessit eadem ipsa responsio iterum recusa, quae sub nomine Matthaei Torti anno superiore prodierat.* Romae. 1609. Apologiam hanc Cardinalis auctor, ad imitationem Regis Britannici aeque Imperatori ceterisque Regibus ac Principibus dedicat: ‚non (ut ait) ut antidotum contra venenum propinem, quo Maiestates et Celsitudines Vestras, in recta fide fundatas et radicatas nequaquam egere certissime scio, sed quia cum in tota praefatione, atque adeo in toto regio libro ego pungar, ego carpar, ego apud Mai. Vestras in invidiam adducar, aequum est, ut apud easdem ipse me defendam, et simul, quod sacerdotum Domini proprium officium est, dogmata SS. nostrae Fidei impugnantibus pro viribus resistam. Neque debet novum aut insolens videri, quod scribamus adversus regem et regios libellos, ubi necessitas fidei id requirit, cum extent libri non pauci veterum Epporum, maiorum nostrorum, Hilarii Eppi Pictaviensis et Luciferi Eppi Calaritani adversus Constantium Imperatorem haereticum, Gregorii Eppi Nazianzeni et Cyrilli Eppi Alexandrini adversus Iulianum Imp. apostatam.

620. **Iacobus Rex** *responsio ad apologiam Bellarmini.* Londini. 1610.

621. **Lancelot** *responsio ad apologiam Card. Bellarmi, quam edidit contra praefationem monitoriam Ser. Regis Iacobi.* Londini. 1610.

622. **John Gordon** *anti-Tortor Bellarminus, sive refu-*

latio calumniarum, mendaciorum, et imposturarum Laico-Cardinalis Bellarmini, contra iura omnium regum, et sinceram illibatamque famam Ser. Principis Iacobi M. Brit. Regis. Londini. 1610.

623. **Conr. Graser** *Professor Thorunensis, Plaga Regia, h. e. commentarius brevis et perspicuus in Apocalypsin S. Ioannis, quatenus haec reconditissima Prophetia hucusque per decurrentia Ecclesiae Cath. fata impleta est, et hodie potissimum impletur.* Tiguri. Contra Rom. Pont. quem Antichristum vocat, et Plagae Regibus inflictae auctorem; dedicat vero suum librum Iacobo Regi Britanniae qua fidei vere catholicae propugnatori et defensori.

CCCLXXIV. **M. Becanus** S. I. *refutatio Torturae Torti, seu contra Sacellanum Regis Angliae*, (Lancelotum) *quod causam sui Regis negligenter egerit.* Mogunt. 1610.

CCCLXXV. Idem, *Seren. Iacobi Angliae Regis Apologiae et monitoriae Praefationis ad Imperatorem, Reges, et Principes refutatio.* Moguntiae. 1610.

CCCLXXVI. Idem, *Examen Plagae Regiae.* Moguntiae. 1610.

CCCLXXVII. **Coeffetteau** O. Praed. *responce a l' advertissement adresse par le Ser. Roi de la Grande Bretagne Iacques I a tous les Princes et potentats de la chrestiente.* Paris. 1610.

CCCLXXVIII. **Pelletier** *la relation catholique contre le livre de Iacques Roi de Angleterre.* Paris. 1610.

CCCLXXIX. **Marc. Ant. Capellus** O. S. Fr. *adversus Primatum ecclesiasticum Regis Angliae.* Bononiae. 1610.

CCCLXXX. **Constantinus Caietanus** Cassinensis, *Textus iuramenti et formula iuramenti in Anglia a Rege Iacobo propositi in 8 clausulas distributa, cum laterali utrinque veluti quodam commentario, vel interpretatione sensus eiusdem.* 1610.

CCCLXXXI. **I. Gretserus** S. I. *commentarius exegeticus in Iacobi Regis M. Britanniae praefationem monitoriam, et in eiusdem apologiam pro iuramento fidelitatis.* Ingolstadii. 1610.

CCCLXXXII. Idem, *Basilicum δωρον ad Seren. M. Britanniae Regem Iacobum.* Ingolst. 1610.

CCCLXXXIII. **Leonardus Coquaeus** O. S. Aug. *Examen Praefationis monitoriae Iacobi I M. Britanniae et Hiberniae*

Regis, praemissae Apologiae suae pro iuramento fidelitatis. In quo examine refellitur et Apologia ipsa Regis, et Summi Pontificis Brevia ad Catholicos Anglos defenduntur. Friburgi. 1610.

CCCLXXXIV. **Bellarminus** *responsio ad librum, cui titulus : Triplici nodo triplex cuneus. Ed. nova.* Colon. 1610.

CCCLXXXV. Idem, *Apologia pro responsione sua ad librum Iacobi M. Brit. Regis etc. Ed. nova.* Colon. 1610.

CCCLXXXVI. Idem, *tractatus de potestate Summi Pontificis in rebus temporalibus adversus Guil. Barclaium.* Romae. 1610. Primum adfert in medium sententias clarissimorum Scriptorum ex omni natione orbis christiani, ut ostendat sententiam Barclaii singularem esse, catholicisque scriptoribus repugnare; cum plurium conciliorum patres in unum quasi maximum cogit concilium pro potestate Papae temporali; demum refutando obiectiones Barclaii, potestatem hanc Papae, a Barclaio universe negatam ipse quoque absolute probat, non multum laborans, an ea potestas sit absoluta, vel tantum ad spiritualia extensa. Liber Bellarmini magnam excitavit attentionem, et invenit repugnantiam :

624. **Statue de Memnon** *Tocsin au Roy, a la Reine Regente, aux Princes etc. contre la puissance temporelle du Pape mis en lumiere par Bellarmin.* Paris. 1610.

625. *Arrest du Parlement contre le livre de Bellarmin ‚de potestate Summi Pontificis', du 26 Nov. 1610.*

626. *Remontrance et conclusions des gens du Roy, et arrest du Parlement du 26 Nov. 1610 sur le livre intitule : Tractatus de potestate' etc.* Paris. 1610.

627. *Sentenz und Urtheil des k. Parlaments zu Paris wider das Buch des Card. und Jesuiten Bellarmini von des Pabsts Oberherrschaft über alle Potentaten.* 1610.

628. *Le Tocsin contre le livre de Bellarmin de la puissance temporelle.* London. 1610.

629. **Robertus Burhill** *responsio pro Tortura Torti, contra M. Becanum Iesuitam.* Londini. 1611.

630. **Lud. Servinus** *commonefactio et postulationes Regiorum cognitorum, nec non arrestum Parlamenti Parisiensis die 26 Nov. 1610. datum adversus librum R. Bellarmini de potestate Summi Pontificis in temporalibus.* 1611.

631. **I. Barclaii** *Traicte de la puissance du Pape, Scavoir*

s' il a quelque droiet, empire ou domination sur les Rois et Princes seculiers. Traduit du latin. Pont a Mousson. 1611.

632. **Iean Bede** *les droits du Roy, contre le Card. Bellarmin.* Franckenthal. 1611.

633. **Ioan. Bedaeus de la Gourmandiere** *ius regum contra Card. Bellarminum et alios Iesuitas.* Paris. 1611.

634. **C. D. S. C.** *La doctrine de Iesus Christ, et celle du Card. Bellarmin Iesuite, touchant les Rois et les Princes, rapportee l' une a l' autre, pour montrer que ainsi que l' une est veritable, ainsi l' autre est fausse, et partant iustement condamnee par l' arret du Parlement 1610.* 1611.

635. **Rogerus Widdringtonus** Catholicus Anglus, *apologia Card. Bellarmini pro iure Principum, adversus suas ipsius rationes pro auctoritate Papali Principes secularis in ordine ad bonum spirituale deponendi.* Cosmopoli. 1611.

636. *Aufwecker an den König, die k. Wittib und Regentin etc. wider das hochschädliche giftige Buch von des Pabsts weltlicher Macht und Gewalt über alle Königreiche, welches der Cardinal und Jesuit Bellarminus hat ausgesprengt und zu Rom drucken lassen. Durch das redende Bild Memnonis : Notate verba, signate mysteria, ecce enim mysterium vobis dico. Aus dem Französ. verteutscht.* 1611.

637. **Guil. Tooker** Decanus Lichtenfeldenus, *duellum, seu singulare certamen cum M. Becano Iesuita, futiliter refutante apologiam et monitoriam praefationem ad Imp. Reges et Principes, et quaedam orthodoxa dogmata Ser. ac pientissimi Regis.* Lond. 1611.

638. **Richardus Thomson** *elenchus refutationis Torturae Torti pro Eppo Eliensi adversus M. Becanum.* Londini. 1611.

639. Idem, *la Chasse de la beste romaine, — ou est prouvé, que le Pape est l' Antichrist.* Rochelle. 1611.

640. **Becano-Baculus-Salcolbrigiensis**, *vel refutatio Becanici examinis Plagae Regiae, quo ad orthodoxam Protestantium doctrinam, et Ser. Regis Angliae Primatum Ecclesiae Regium vincat veritas.* Oppenhemii. 1611.

641. **Ioan. Gordonius** *orthodoxo — Iacobus, et Papa-postaticus, seu probatio : Regem Britanniae esse catholicae*

fidei verum defensorem, Papasque Cardinalitios defecisse a fide Trinitatis et iuramento baptismi. Londini. 1611.

642. 643. **Philippus Mornaeus Plessaeus** Calvinista, *le Mystere de l' iniquite, c' est a dire l' histoire de la Papaute; par quels progrez elle est montee a ce comble, et quelles oppositions les gens de bien lui ont faict de temps en temps; ou sont aussi defendus les droicts des empereurs, rois et princes chrestiens, contre les assertions des Cardinaux Bellarmin et Baronius.* Saumur. 1611. Idem latine : *Mysterium iniquitatis, seu historia Papatus, quibus gradibus ad id fastigii enisus sit, quamque acriter omni tempore ubique a piis contra intercessum : adseruntur etiam iura imperatorum, regum et principum christianorum adversns Bellarminum et Baronium Cardinales.* Salmuri. 1611. Auctor, verus rabiosus thraso, opus hoc aculeatis in Pontifices Romanos mendaciis et criminationibus pessimis exundans, inscripsit Iacobo I Angliae Regi, huncve in epistola dedicatoria non exhorruit sangvinolentis interpellare vocibus, ‚ut Papam, quem iam stylo confixerat, propediem ultore gladio gloriose transfigat' etc. Librum *Sacra Facultas Parisiensis* ‚impium et execrabilem, legi divinae, naturali, et canonicae, Patrum antiquorum doctrinae, praxi Ecclesiae Cath. — omnino contrarium, haeretium, furiosissimum, seditiosissimum, impudentissimis calumniis atque mendaciis refertissimum, damnandum, execrandum, ac populo christiano penitus interdicendum' enunciavit.

CCCLXXXVII. **Fr. de Rosset** *Response du Card. Bellarmin a la Preface et a l' Apologie du Roy de la Grand' Bretaigne, avec la refutation des principales heresies de ce temps, et particulierement de celle qui dit que le Pape est l' antichrist. Traduit du latin.* 1611.

CCCLXXXVIII. **Andr. Eudaemon-Ioannes** S. I. *Parallelus Torti et Tortoris eius Lanceloti Cicestriensis, sive responsio ad Torturam Torti, pro Ill. Card. Bellarmino.* Colon. 1611.

CCCLXXXIX. **Caspar Scioppius** *collyrium Regium, Ser. D. Iacobo M. Brit. Regi, graviter ex oculis laboranti, omnium Catholicorum nomine gratae voluntatis causa muneri missum, una cum syntagmate de cultu et honore.* 1611. *Apud Holofernem Kriegsederum.*

CCCXC. Idem, *Ecclesiasticus, auctoritati Ser. D. Iacobi M. Brit. Regis oppositus: in quo disputatur de amplitudine potestatis et iurisdictionis eccles. tam in temporalibus quam spiritualibus; de Regum et Principum Christ. erga Ecclesiam eiusque Antistites seu Praelatos officio; de natura et ingenio rebellium Ecclesiae, seu haereticorum, variisque eorumdem ad ecclesiae obedientiam reducendorum modis; de charactere sive signis et notis Ecclesiae.* Hartbergae. 1611.

CCCXCI. **Georg. Stengelius** S. I. *Antitortor Bellarminianus, Ioannes Gordonius Scotus, pseudo-Decanus et Capellanus Calvinisticus, nuper in Germaniam hirsuto et hispido capillo delatus, nunc sine pectine quidem, sed tamen satis eleganter tonsus ac pexus, et iucundi spectaculi ergo ad Ser. M. Brit. Regem Iacobum remissus.* Ingolstadii. 1611.

CCCXCII. **Iac. Gretserus** S. I. *tonsura Gordoniana, seu antitortor Bellarminianus bene tonsus, et Iacobo Regi remissus.* Ingolst. 1611.

CCCXCIII. **Anton. Hoskinus** S. I. *contra iuramentum fidelitatis Catholicis a Rege Britanniae propositum.* Audomari. 1611. Lingva Anglica.

CCCXCIV. **Leonardus Lessius** S. I. *de Antichristo et eius praecursoribus disputatio apologetica gemina, qua refutatur Praefatio monitoria, falso, ut creditur, adscripta Iacobo M. Britanniae Regi.* Antwerpiae. 1611.

CCCXCV. Idem, *defensio potestatis Summi Pontificis adversus librum Regis M. Britanniae, Guilelmi Barclaii Scoti, et Georgii Blackwelli.* Caesaraugustae. 1611.

644. **Alexandre Monreal** *le premier coup de la retraite contre le Tocsain, sonne par la Statue de Memnon contre le livre du Card. Bellarmin Iesuite,* Montpellier. 1611.

645. **Marillac** *Examen du livre intitule: Remonstrance et Conclusions des gens du Roy et Arrest de la Cour du Parlament du 26 Nov. 1610. — Pour monstrer les ignorances, impertinences, faulsetes et prevarication qui se trouvent presque en toutes les pages.* 1611.

646. **Petr. Molinaeus** *vindicatio libri Iacobi Regis Britanniae contra Bellarminum et Coeffetellum.* Londoni. 1612.

647. **Henningus Arnisaeus** *de subiectione et exemtione clericorum, item de potestate temporali Pontificis in Principes*

— *commentatio politica, opposita scriptis eorum, qui in his controversiis contra Ser. Regem M. Britanniae, et florentissimam Rempublicam Venetam disputarunt, potissimum vero libris Rob. Bellarmini.* Francof. 1612.

648. **Ioan. Gordonius** *anti-Bellarmino-tortor, seu Tortus retortus et Iuliano-Papismus.* Londoni. 1612.

649. **Dr. Collins** *increpatio Andreae Eudemon — Ioannis Iesuitae de infami parallelo, et renovata assertio Torturae Torti pro Eppo Elyensi.* Cantabrigiae. 1612.

650. **David Pareus** *quaestiones theologicae de iure regum et principum contra Papam magnum illum Antichristum pro Iacobo Rege Angliae contra Bellarminum et Becanum.* Ambergae. 1612.

651. Idem, *commentarius in Bellarmini librum de temporali potestate Papae.* 1612.

652. **Widdrington** *ipsa Praefatio, et apologetica responsio.* Cosmopoli. 1612.

653. **Helwys** *a Declaration of the mystery of iniquity.* 1612.

654. **Ioannis Barclaii** *pietas, seu publicae pro Regibus et Principibus, et privatae pro Guilelmo Barclaio parente Vindiciae adversus Rob. Bellarminum in tractatu de potestate Summi Pontificis in temporalibus.* Parisiis. 1612.

655. *Ad Bellarmini librum de temporali potestate Papae commentatio.* Heidelbergae. 1612. Contra Bellarminum.

656. *Varia tam Facultatis Theologicae et Curiae Parisiensis, quam aliorum Theologorum et ICtorum opuscula, decreta etc. quibus Romani Pontificis potestas super reges, regna, principatus evertitur. Item ius Regum contra Bellarminum.* Francof. 1612.

CCCXCVI. **Becanus** *dissidium Anglicanum de Primatu Regis cum brevi praefatione ad Catholicos in Anglia degentes.* Moguntiae. 1612. Huic oppositus fuit liber:

657. **Richardi Harris** *Concordia anglicana de Primatu Ecclesiae Regio, adversus Becanum de dissidio Anglicano.* Londoni. 1612.

CCCXCVII. **Becanus** *duellum M. Becani cum Guilelmo Tooker, Anglicanae Theol. Professore et Decano Ecclesiae Lichefeldensis, de Primatu Regis Angliae.* Moguntiae. 1612.

CCCXCVIII. Idem, *de Pontifice Vet. Test. et de comparatione illius cum Rege.* Moguntiae. 1612.

CCCXCIX. Idem, *controversia Anglicana de potestate Regis et Pontificis, contra Lancellotum Andream Sacellanum Regis Angliae, qui se Eppum Elyensem vocat, pro defensione Card. Bellarmini.* Moguntiae. 1612.

CCCC. **Rob. Personius** S. I. *contra Brarloum pseudoeppum Lincolniensem circa iuramentum fidelitatis.* Audomari. 1612.

CCCCI. **Casp. Scioppius** *Scorpiacum, h. e. novum ac praesens adversus Protestanticam haeresim remedium ab ipsismet Protestantium scorpionibus petitum, quo adversus Ser. Iacobum M. Brit. Regem recitatis Magdeb. Centuriatorum testimoniis luculentissime demonstratur.* Mogunt. 1612.

CCCCII. Idem, *alexipharmacum Regium, felli draconum et veneno aspidum, sub Philippi Mornaei de Plessis nupera Papatus historia abdito, oppositum, et Ser. D. Iacobo M. Brit. Regi strenae Ianuariae loco missum muneri.* Moguntiae. 1612.

CCCCIII. **Pelleterius,** et **Brayus** *contra Mornaei historiam Papatus, signanter contra Praefationem.* 1612.

658. **Burhillus** *de potestate Regia et usurpatione Papali, pro Tortura Torti, contra Parallelum Andreae Eudaemon Ioannis Iesuitae.* Oxonii. 1613.

659. **Rogerus Widdringtonus** *disputatio theologica de iuramento fidelitatis, SS. Papae Paulo V. dedicata, in qua potissima argumenta, quae a Card. Bellarmino, I. Gretsero, Leon. Lessio, M. Becano, aliisque nonnullis contra recens fidelitatis iuramentum ex decreto Regis et Parlamenti in Anglia stabilitum facta sunt, examinantur.* Albianopoli. 1613.

660. Idem, *Catholicus Anglus, responsio apologetica ad libellum cuiusdam Doctoris Theologiae, qui eius pro iure Principum Apologiam tamquam fidei catholicae repugnantem falso criminatur; in cuius praefatione quaedam dicuntur de novo fidei articulo sive dogmate, invento a Leon. Lessio S. I. Theologo in sua disputatione apologetica pro potestate Summi Pontificis.* Parisiis. 1613.

661. **Andr. Rivetus** *defensio mysterii Plessaeani contra Pelleterium et du Bray.* 1613.

662. **Adamus Reuter** *libertatis Anglicanae defensio, seu*

demonstratio, Regnum Angliae non esse feudum Pontificis, contra M. Becanum. Londini. 1613.

663. **Bede** *Consultation sur la question: si le Pape est superieur du roi, en ce qui est du temporel, avec la replique du peuple chretien et royal contre le Dialogisme du Card. Bellarmin fait pour le Pape contre le roi.* Sedan. 1613.

664. **Barclaius** *de regno et regali potestate adversus Buchananum, Brutum, Boucherium, et reliquos monarchomachos libri sex.* Hanoviae. 1613. Iesuitas quoque petit in hoc opere ex occasione controversiae Anglicae.

CCCCIV. **Leon. Coquaeus** *Anti-Mornaeus, sive confutatio mysterii iniquitatis, i. e. historiae Papatus Philippi Mornaei: in quo elucidata historiae veritate Romani Pontifices vindicantur ab adversarii calumniis, et sacra eorum auctoritas ac fides orthodoxa asseritur.* Paris. 1613.

CCCCV. Idem, *antidota fidei orthodoxae contra progressus seu oppositiones historiae Papatus Philippi Mornaei.* Paris. 1613.

CCCCVI. **Thomas Fitzherbert** S. I. *A supplement to the Discussion of M. D. Barlows answer to the judgment of a Catholicke Englishman — interrupted by the Death of the Author Rob. Parsons.* Audomari. 1613.

CCCCVII. Idem, *a confutation of certaine Absurdities, Falsities, and Follies, uttered by M. D. Andrews in his answer to Card. Bellarmine's Apology.* Audomari. 1613.

CCCCVIII. **Becanus** *examen Concordiae Anglicanae de Primatu Ecclesiae Regio, in Richardum Harris Praedicantem Anglicanum, et eiusdem Concordiae Architectum.* Moguntiae. 1613.

CCCCIX. Idem, *Controversia Anglicana de potestate Pontificis et Regis, recognita et aucta.* Mogunt. 1613. Prima editio huius operis de a. 1612. supra relata decreto S. Congreg. Cardinalium a Summo Pontifice deputatae 3. Ianuar. 1613. promulgato inter prohibitos libros recensita fuit, velut continens ‚nonnulla falsa, temeraria, scandalosa, et seditiosa.' *) Auctor itaque in altera editione ea, quae castigari meruerant, expunxit. Super negotio hoc prodivit:

*) *Argentré* coll. iudicior. III. 2. p. 189.

CCCCX. *Supplicatio ad Imperatorem, Reges, Principes, super causis Generalis Concilii convocandi contra Paulum V, et summa actorum Facultatis Parisiensis contra librum inscriptum: ‚Controversia Anglicana,' quibus adiicitur annotatio de iis, quae Becanus Iesuita in editione eiusdem Controversiae Anglicanae recognita, et Romano Pontifici dicata, expunxit.* Londini. 1613. Prodivit et sequens super eodem merito liber:

CCCCXI. *M. Becani Sorbonicae laudes, h. e. summa actorum Fac. Theol. Parisiensis contra librum inscriptum: Controversiae etc.*

CCCCXII. **Odovardus Westonus** *Iuris Pontificii Sanctuarium defensum ac propugnatum contra Rogeri Widdringtoni in apologia et Responso Apologetico impietatem.* Londini. 1613.

CCCCXIII. **Adolphus Schulkenius** Geldrensis, *apologia pro R. Bellarmino Card. de potestate R. P. temporali, adversus librum falso inscriptum: ‚Apologia Card. Bellarmini pro iure Principum — auctore R. Widdringtono.'* Coloniae. 1613.

CCCCXIV. **Leon. Lessius** S. I. *sub nomine* **Guilelmi Singletoni** *discussio decreti M. Concilii Lateranensis, et quarumdam rationum annexarum de potestate Ecclesiae in temporalibus, et incommoda diversae sententiae.* Albini. 1613.

CCCCXV. **Andr. Eudaemon Ioannes** S. I. *epistola monitoria ad Ioannem Barclaium, Guilelmi filium, de libro, ab eo pro patre suo contra Bellarminum scripto.* Colon. 1613.

665. **Widdringtonus** *exemplar decreti, in quo duo libri eius: Apologia, et Disputatio theologica, condemnantur, et purgatio eius.* Albianopoli. 1614.

666. **Burhill** *assertio pro iure regio contra M. Becani Iesuitae controversiam Anglicanam, proque Eppi Elyensis responsione ad apologiam Bellarmini.* Londini. 1614.

667. **Phil. Mornaeus** *examen eruditum ac festivum rationum, quibus Rob. Bellarminus Pontificatum Romanum adstruere nititur.* Heidelb. 1614.

668. **Ioan. Buckeridge** Eppus Roffensis, *de potestate Papae in rebus temporalibus sive in Regibus deponendis usurpata, adversus Rob. Card. Bellarminum libri duo: in quibus re-*

spondetur authoribus, Scripturis, rationibus, exemplis contra Guil. Barclaium allatis, nec non sex vel verius quinque exemplis, quibus morte praeventus non responderat Barclaius. Londini. 1614.

669. **Petr. Molinaeus** *de monarchia temporali Pont. Romani liber, quo Imperatoris, Regum, et Principum iura adversus usurpationes Papae defenduntur, et docetur, quibus artibus Papa ab humili statu ad tantae potentiae culmen ascenderit; et liber Ser. Regis Iacobi ab adversariorum obiectionibus praecipue vero Rob. Bellarmini, et Cuffetelli Dominicani vindicatur.* Londoni. 1614.

670. **Balth. Meisner** *disputatio de ficta Rom. Pontificis potestate in rebus temporalibus.* Viteb. 1614.

CCCCXVI. **Coeffeteau** Dominicain, *apologie pour la response a l' advertissement du Ser. Roy de la Grande Bretagne, contra les accusations de Pierre du Moulin, ministre de Charenton.* Paris. 1614.

CCCCXVII. Idem, Eppus Massiliensis, *responsio ad librum ministri Du Plessis Mornaei, cui titulus: ‚Mysterium iniquitatis,' pro auctoritate ac infallibilitate Papae.* Paris. 1614.

CCCCXVIII. **Franc. Suarez** S. I. *defensio fidei catholicae et apostolicae adversus Anglicanae sectae errores, cum responsione ad Apologiam pro iuramento fidelitatis et praefationem monitoriam Ser. Iacobi Angliae Regis.* Colon. 1614.

CCCCXIX. **Fitzherbert** S. I. *Reply to Roger Widdrington's ‚Disputatio Theologica de iuramento fidelitatis,' a ‚Apologia Card. Bellarmini pro iure Principum.'* 1614.

CCCCXX. **I. Gretserus** *mysta Salmuriensis, seu revelatio mysterii iniquitatis, quod Plessaeus architectatus est.* Ingolstadii. 1614.

671. **Andr. Rivetus** *Notae et considerationes super responsione Nicolai Coeffeteau ad librum Mornaei.* Paris. 1615.

CCCCXXI. **Iac. Perronii** Card. *oratio in consessu trium Ordinum habita.* Lutetiae. 1615. de potestate Rom. Pontificis, etiam quoad temporalia.

672. **Widdrington** *appendix ad disputationem theologicam de iuramento fidelitatis, sive responsio ad argumenta Suarezii S. I. pro potestate papali reges deponendi.* Albinopoli. 1616.

673. Idem, *Confutation of the Reply of Thomas Fitzherbert, and of the obiections of Schulkenius, against Widdrington's Apology for the right of Princes.* 1616.

674. Idem, Catholicus Anglus, *ad Paulum V P. Max. humillima supplicatio: cui adiungitur appendix, in qua plurimae calumniae, quas Adolphus Schulkenius eidem Widdringtono imposuit, deteguntur.* Albinopoli. 1616.

675. **Iacobus** Rex Angliae, *declaratio pro iure regio sceptrorumque immunitate adversus Card. Perronii orationem.* Londini. 1616. Pungit Perronium, quod iura regia depresserit, pontificia autem exaltaverit.

676. **Samuel Collins** *Epheta to Fitzherbert or the Defence of the Bishop of Ely, concerning his answer to Card. Bellarmine's Apology against the calumnies of a scandalous pamphlet.* Cambridge. 1617.

677. *Deus et Rex: sive dialogus, quo demonstratur, Ser. Iacobum Regem in regnis suis iustissime sibi vindicare, quidquid in iuramento fidelitatis requiritur.* 1617.

678. **Burhill** *defensio responsionis Ioannis Buckeridgii. ad apologiam Card. Bellarmini.* Cantabrigiae. 1617.

679. **Widringtonus** *discussio discussionis decreti M. Conc. Lateranensis, adversus Leon. Lessium S. I. Theologum, nomine Guilelmi Singletoni personatum: in qua omnia argumenta, quae idemmet Lessius pro Papali Potestate Principes deponendi ex iure canonico et decretis conciliorum atque Pontificum, aliisque incommodis adducit, dilucide examinantur et refutantur: et quaedam egregia Ill. Card. Perronii artificia perspicue deteguntur et refelluntur.* Augustae. 1618.

CCCCXXII. **Franc. Suarez** S. I. *disputatio decima de Summo Pontifice.* 1619. Auctor pius et eruditus evolvit in opusculo isto utramque Rom. Pontificis potestatem. Insertum est opus Bibliothecae *Rocaberti.* XII. 362. ss.

CCCCXXIII. **Leon. Coquaeus** *apologia pro Summis Ecclesiae Romanae Pontificibus, in qua eorum auctoritas, et a beato Petro usque Paulum V sine ulla interruptione continuata successio demonstratur.* Mediolani. 1619. Novum opus auctoris contra errores et calumnias Mornaei etc.

CCCCXXIV. **Casp. Scioppius** *haereticus elenchomenos, h. e. elenchi seu syllogismi, quibus catholicae romanae eccle-*

siae fides aperitur, et haereticorum ab ea dissidentium conscientia convincitur. Colon. 1619.

680. **Georg. Downame,** *Papa Antichristus, sive Diatriba duabus partibus constans, quarum prior VI libris vindicat Iacobi Regis sententiam de Antichristo, posterior refutat Leon. Lessii XVI demonstrationes Regis praefationi monitoriae oppositas.* Londini. 1620.

681. **Andr. Rivetus** *Destruction de la Tour de Babel, c' est — a — dire de la monarchie mal fondée, usurpée par le Pape sur l' eglise universelle.* Saumur. 1620.

682. Idem, *historia rerum maxime notabilium, quae in Ecclesia post Apostolorum missionem usque ad nostra tempora contigerunt, cum defensione deductionis mysterii iniquitatis, factae per Philippum Mornaeum, contra accusationes Coffetevi et Gretseri.* Salmuri. 1620.

CCCCXXV. **Card. Perronius** *Replique a la reponse du Roi de la Grande Bretagne.* Paris. 1620.

683. **G. Downame** *Diatribe de Antichristo, cuius duae sunt Partes: 1. κατασκευη, qua orthodoxa Ser. Regis Iacobi de Antichristo sententia demonstratur. 2. ανασκευη, qua Leon. Lessii XVI demonstrationes refutantur.* Londini. 1621. Opus idem cum novo titulo, quod a. 1620. occurrit.

684. **E. I.** *Theologi xenium ad Catholicos Anglos, sive brevis et dilucida explicatio novi iuramenti fidelitatis; ut Anglo-Catholicorum conscientiae plenius instruantur, et tranquillentur circa iuramentum fidelitatis.* 1621. In Indicem prohibitorum librorum relatus liber.

685. *Quaestio in Thomam Watsonum Eppum, aliosque super quibusdam articulis de bulla Papali, quae contra Reginam Elisabetham exierat.* Francof. 1621. Nova editio libri iam a. 1570. vulgati, ut suo loco diximus.

CCCCXXVI. **Fitzherbert** S. I. *Obmutesce of F. T. to the Epheta of D. Collins.* Audomari. 1621. Est responsum ad librum Collinsii a. 1617. vulgatum.

CCCCXXVII. **Thom. Demsterus** *de iuramento fidelitatis libri tres pro Bellarmino.* Bononiae. 1623.

686. **Guil. Rivetus** *libertatis Ecclesiae defensio, sive adversus auctoritatem, quam Rom. Pontifex sibi in Ecclesiam universam arrogat, dissertatio.* Genevae. 1625.

687. **Petr. Molinaeus** *Nouveaute du Papisme, opposé a l' antiquité du vrai christianisme.* Sedan. 1627. Opponitur libro *Card. Perronii* supra laudato, quo Regem Britanniae refutavit a. 1620.

688. Idem, *Novitas Papismi.* Vesaliae. 1632. Latina prioris libri editio.

689. Idem, *Novitas Papismi, aus dem Franz. ins Deutsche übersetzt durch Mart. Stützing.* Wesel. 1632.

CCCCXXVIII. **Ioan. Iaubertus de Barrault** AEppus Arelatensis, *Scutum fidei catholicae adversus scutum praetensae religionis reformatae Petri Molinaei.* Paris. 1632. Peculiariter tractat de Rom. Pontifice, argumentisque Molinaei eversis, ostendit ex S. Augustino, Romanum Pontificem in fide errare non posse, sed ‚esse petram, quam non vincunt superbae inferorum portae.'

CCCCXXIX. **Silvester Petrasancta** S. I. *notae in epistolam Petri Molinaei ad Balzacum, cum responsione ad haereses, errores et calumnias eius, ac vindiciis urbis Romae et Pontificis Romani.* Antwerpiae. 1634.

690. **Andr. Rivetus** *Iesuita vapulans, seu castigatio notarum Silvestri Petrasancta in epistolam Petri Molinaei ad Balzacum.* Lugd. Bat. 1635.

691. **Petr. Molinaeus** *Hyperaspistes, sive defensor veritatis, adversus calumnias et opprobria ingesta in veram religionem a Silvestro Petrasancta Iesuita. Opus in tres libros digestum, quibus maxima pars controversiarum inter nos et Ecclesiam Romanam excutitur, et aperitur mysterium iniquitatis.* Genevae. 1636.

CCCCXXX. **Petrasancta** *apologia pro notis adversus Andream Rivetum Ministrum in Hollandia, qui eas carpsit, cui titulus: ‚Calvinianus verbero,' et in eum vindiciae vapulares.* Laureti. 1639.

692. **Nicol. Vedelius** *de Cathedra Petri seu de Eppatu Antiocheno et Romano S. Petri libri duo. Adversus Baronium et Bellarminum pro libertate Regum, Principum, et populorum christianorum. Editio II. Genevensi auctior.* Franeckerae. 1640.

693. **David Blondel** *Traite historique de la Primaute de l' Eglise, auquel les Annales Eccl. du C. Baronius, les Contro-*

verses du C. Bellarmin, la Replique du Card. du Perron, et autres sont confrontees avec la Reponse du Roy de la Grande Betragne. Geneve. 1641.

CCCCXXXI. **Franc. Veronius** S. I. *de la Primaute en l' Eglise, ou de la hierarchie d' icelle, pour reponse abregée et par avance au gros volume du Sieur Blondel ministre de Boucy de meme tetre.* Paris. 1641. Est prioris refutatio, sed Indici librorum vetitorum illata.

CCCCXXXII. CCCXXXIII. Idem, *Regle generale de la Foy Catholique separee de toutes autres doctrines, contenant le moyen efficace pour la reduction et reunion de ceux de la religion pretendue reformée a l' Eglise Catholique, apostolique, et romaine, signifiee a tous les Ministres assembles au Synode National a Charenton l' an. 1645.* Paris. 1646. Iam a. 1644. Operibus Veronii Parisiis editis inserta fuit : *Epitome controversiarum per Scripturam S. productam et expositam a sanctis Patribus, ex methodis Augustinianis in artem hic prius concinnatis. Auctore Fr. Veronio, Ecclesiaste regio et Scriptore a Clero Gallicano deputato in controversiis.* De Papa, eius Primatu, et auctoritate fuse agit, et ea, quae sunt de fide, sollicite discernit ab iis, circa quae adhuc viget controversia.

694. *Summa actorum Fac. Theol. Parisiensis contra librum inscriptum: Controversia Anglicana de potestate Regis et Pontificis auctore M. Becano.* Oppenhemii. 1643. Enarrantur quae ad prohibitionem primae editionis libri istius a. 1613. factam se referunt.

CCCCXXXIV. **Laur. Forerus** S. I. *Antiquitas Papatus. — Zur Widerlegung eines in dieser Materie vom Petro Molinaeo ausgefertigten Buchs.* Dilingen. 1644.

CCCCXXXV. **Vitalengus Bosellus** *de potestate Pontificis in temporalibus adversus Guil. Barclaium.* Ferrariae. 1647.

CCCCXXXVI. **Petr. Ant. Bosellus** *responsum novum de potestate Summi Pontificis in temporalibus.* 1647.

CCCCXXXVII. **Laur. Forerus** *Anti-Molinaeus, contra Professorem Sedanensem.* Dilingae. 1661.

695. **Du Moulin** *the novelty of Popery, opposed to the antiquity of true christianity.* London. 1664.

696. **Henr. Müller** *Causa Augustorum defensa contra*

Pontificem Romanum, eiusque parasitos Bellarminum et Bzovium. Rostochii. 1666.

697. **Petrus Valesius** O. S. Fr. *de auctoritate Papae et Principum.* Londini. 1670. Auctor stetit pro sententia, quae tenet, Principes in rebus temporalibus nullo sub respectu Papae subiici.

698. *Les Principes de la doctrine de Rome sur le sujet de l' Excommunication et de la deposition des Roys, ou traite dans lequel on fait voir premierement que l' Eglise de Rome enseigne que le Pape, peut excommuniquer et deposer les Roys donner leur Royaumes a d' autres et absoudre leurs sujets du serment de fidelite; et 2. que cette doctrine est tout a fait pernicieuse contraire aux droits et aux priviléges des Roys, et sur tout aux Roys protestans, et incompatible avec la fidelite, qui leur est deve et que les loys divines et humaines ordennent aux sujets de leur garder. Traduit de l' Anglois de M. Ev. de Lincoln.* London. 1679.

699. *Discursus opportunus, ostendens, qua ratione iuramenta fidelitatis et suprematus nihil contineant, quod cuipiam bono Christiano scrupulum iniiciat.* Auctore W. B. 1679. Liber anglice concinnatus, et in Indicem prohibitorum relatus.

700. *Sententia 60 Doctorum S. Fac. Theol. Parisiensis circa sacramentum Anglicanum de Regum suprema auctoritate a nullo dependente.* 1680. Sententia haec, a Theologis Parisiensibus pronuncitata, huius est tenoris: „Nos infrascripti etc. censemus: iusiurandum, ut conceptum est, salva fide et tuta conscientia a Catholicis Anglis iurari posse, si modo in propositione, quae est de depositione et caede Principum, ut quae damnatur qua haeretica, *deponi et occidi* coniunctim accipiantur; imo etsi divisim, ita, ut tamen propositio materialiter, i. e. verbo Dei contraria, finiatur, quatenus deponi posse Principes effert; formaliter vero etiam, quatenus et occidi posse superaddit.“ *)

701. **Robertus Grovius** *Barlovii Eppi Lincolnensis Papismus regiae potestatis eversor, sive tractatus, in quo ostenditur, Ecclesiae Romanae principia esse regibus et principibus universis, praecipue vero Protestantibus, tum periculosa tum perniciosa.* Londini. 1682. Ex Anglico in latinum translatus liber.

*) *Argentré* Coll. Iudicior. 3. p. 139.

702. *Anglicana fidelitas vindicata a Theologis Gallis, seu declaratio 60 Doctorum Sorbonae in favorem iuramenti fidelitatis. In Anglicum translata a W. B.* 1682.

703. **Petr. Valesius** O. S. Fr. *Causa Valesiana epistolis ternis praelibata, quibus accesserunt appendices duae, una instrumentorum, altera de Gregorio VII.* Londini. 1684. Auctor, iam superius memoratus, enarrat adiectis monumentis, qualiter ipse ob suam sententiam de potestatis regiae independentia, et ob praestitum a se cum multis aliis Hibernis Catholicis iuramentum fidelitatis in quaestionem attractus et excommunicatus fuerit. In toto opere auctor nimis acrem adhibet adversus Romanos Pontifices stylum, quos potestatem in temporalibus adversus omnia iura sibi usurpasse contendit. Hibernorum, qui iuramentum nuncuparunt, patrocinium praeter Valesium suscepit quoque **Raymundus Caron** ex eodem Ordine, cuius opus, a. 1665. editum, quia de Gallicanis agit Libertatibus, in Literatura Gallicana recensebitur.

---

f) *De sic dictis Libertatibus Gallicanis.*

Literatura de sic dictis Libertatibus Gallicanis Seculo XVII copiosa est: tum quod liber *Edmundi Richerii*, summae apud Libertatum harum patronos auctoritatis, a. 1611. editus, prout et alter *Petri de Marca* AEppi Parisiensis circa medium Seculi vulgatus, multa scripta ex utraque parte produxerit; tum quod famosa *declaratio Cleri Gallicani de anno 1682.* aeque pluribus opusculis in partem utramque edendis occasionem praebuerit. Scripta tam de Richerii, et Petri de Marca operibus, quam de Declaratione anni 1682. distinctis paragraphis sub uno conspectu exhibeb imus.

α) Ab initio seculi usque a. 1611. quo ‚Richerii' liber prodivit.

704. **Fauchet** *Traite des Libertez de l' Eglise Gallicane.* Paris. 1600.

705. **Sixtinus Regnerus** *tractatus de Regalibus.* Mulhusii Tirigetarum. 1602.

CCCCXXXVIII. **Iulius Ant. Sanctorius** Card. *de potestate Rom. Pontificum super Franciae Regnum.* 1602.

706. **Hottomanus** *Sixti V. fulmen brutum in Henricum*

Regem Navarrae, et Henricum Borbonium Principem olim Condaeum evibratum: cui praeter alia subiuncta est disputatio Rob. Bellarmini de primatu Eppi Romani, et ad eam responsio. 1603. Nova editio libri iam priore seculo elucubrati.

707. **Carolus Molinaeus** *commentarius ad Edictum Henrici II. contra parvas datas et abusus Curiae Romanae, et in antiqua edicta et senatusconsulta Franciae contra Annatarum et idgenus abusus multas novas decisiones iuris et praxis continens;* 1605. Aeque nova editio e priori seculo.

708. **Iac. Lechassier** *de la liberte ancienne et canonique de l'Eglise Gallicane.* 1606. Liber hic a Comitiis Cleri Gallicani reprobatus est, velut continens dictiones falsas, erroneas, haereticas, divino iuri et canonicis decretis contrarias, et impietatem redolentes.

709. **Is. Casaubonus** *libellus de libertate ecclesiastica.* Paris. 1607. Pro libertatibus Gallicanis.

710. *Quaedam acta Ecclesiae Gallicanae pro libertatibus Ecclesiae, et iuris communis defensione.* Paris. 1608.

711. **Ioan. Marius** Belga, *de schismatum et Conciliorum Ecclesiae universalis differentia, deque Gallicanae Ecclesiae Conciliorum praestantia et utilitate liber, ex gallico in latinum conversus.* Argentor. 1609.

712. **Petr. Pithoeus** *Traites des droits et libertes de l' Eglise Gallicane.* Paris. 1609. Auctor, qui iam priore seculo similem vulgavit tractatum, non se nominavit: praesentem librum redegit **Iac. Gillot**.

713. **Henr. Valesius** *effecta abominanda excommunicationis Henrici Valesii et Henrici Navarraei.* 1611.

β) **Richerii** *liber de eccl. et pol. potestate.*

CCCCXXXIX. Occasionem edendi hunc librum *Richerio* proxime praebuit *disputatio Dominicanorum* super sequentibus thesibus in generali eorundem Capitulo a. 1611. propositis: 1. *Romanum Pontificem in fide et moribus errare non posse;* 2. *in nullo casu Concilium esse supra Papam;* 3. *ad Papam pertinere, dubia decidenda Concilio proponere, decisa confirmare vel infirmare, partibus silentium perpetuum imponere.* Cum theses has palam defendi Syndicus Sorbonae, *Edmundus Richerius*

prohibuisset, re tum ad Facultatem ipsam Sorbonicam, tum ad Nuntium Apostolicum delata, illa quidem theses reprobavit, Nuntius vero disputationem indulsit. *) Progredimur iam ad recensionem opusculorum:

714. *Summa eorum, quae acta sunt Parisiis in disputationibus Capituli Generalis Dominicanorum die 27. Maii 1611.* apud *Argentre* Coll. Iud. II. 2. p. 45. In hac relatione Facultas Sorbonica protestatur: Ecclesiam Gallicanam a temporibus C. Constantiensis contrariam sententiam (illi Dominicanorum oppositam) velut de fide semper propugnasse.

715. *Decreta S. Facultatis Theologicae Parisiensis de potestate eccles. et primatu Rom. Pontificis contra sectarios.* Paris. 1611.

716. *Narratio verissima eorum, quae contigerunt in disputatione publice proposita Parisiis de absoluta Papae potestate.* 1611.

717. **Edmundus Richerius** *de ecclesiastica et politica potestate.* Paris. 1611. Contra praemissas theses Dominicanas proxime conscriptus, et frequentissime editus liber pro systemate suo (vulgo ‚Richeriano' dicto) sequentes statuit propositiones: iurisdictionem sacram essentialiter ac primario Ecclesiae, Romano Pontifici autem ministerialiter tantum competere; Ecclesiam esse politiam monarchicam regimine aristocratico temperatam a D. N. I. C. qui est monarcha et caput Ecclesiae; Petrum esse unice dispensatorem et caput ministeriale; infallibilem decernendi potestatem toti Ecclesiae, non uni Petro competere; Ecclesiam duntaxat svasive et directive poenas temporales irrogare posse; Principem politicum esse vindicem ac protectorem legis canonicae, huncve in finem leges figere et gladium distringere posse; eundem esse iudicem legitimum appellationum ab abusu, hincque libertates Ecclesiae Gallicanae originem sumere; in Concilio Generali Papam haberi ut caput quoad praedicationem verbi divini, administrationem Sacramentorum, et executionem canonum, sed non quoad directionem et potestatem coërcitivam in totum Concilium.' Auctor primo latere voluit, nomine reticito: sed infelix ingenii partus, cuius parentem mox omnes noverant, statim damnatus et impugnatus extitit.

---

*) *Argentré* Coll. Iudicior. II. 2. p. 45.

CCCCXL. **Belliocus** primus acuit calamum contra praevium Richerii librum. 1611. Sequebatur

CCCCXLI. **Synodus Parisiensis** a Card. *Perronio* Metropolita *Senonensi* congregata 1612. In hoc Concilio, cui VII. Praesules, eotum Suffraganei Senonenses, intererant, discusso per plures Sessiones Richerii libro, hic unanimiter est proscriptus, censuraque Synodalis mox in Ecclesiis Metropoleos promulgata.

718. **Richer,** *appel interjecte par E. Richer de la Censure de son livre intitule: ‚De Eccl. et Pol. Potestate.'* 1612.

CCCCXLII. **Paul de Gimont** *(Boucher, Bacherius)* Theologus Tornacensis, *advis sur l' Appel.* 1612.

CCCCXLIII. **Synodus Aquensis** per *Paulum Heraldium* AEppum ad Aquas Sextias coacta aeque damnavit Richerii libellum. 1612.

CCCCXLIV. **Petr. Pelletier** *la Monarchie de l' Eglise, contre les erreurs du livre de la puissance eccl. et pol. d' Edm. Richer.* Paris. 1612.

CCCCXLV. **Claudius Durandus** *avis d' un Docteur en Theologie sur un livre: De la puissance eccl. et polit.* Paris. 1612.

CCCCXLVI. **Andr. Duvallius** *libelli de eccl. et polit. potestate, cuius auctor Edm. Richerius est, elenchus, pro suprema Pontificis Romani in Ecclesiam auctoritate.* Paris. 1612.

719. **Richerius** *demonstratio et defensio libelli de eccl. et pol. potestate* 1612. Tuebatur quidem Richerius suum libellum: sed cum interea et regio decreto officio Syndicatus motus esset, *declarationem* edidit, saepe repetitam super eo: quod librum dictum non alio concinnaverit consilio, quam ut breviter demonstraret, quaenam essent principia doctrinae Maiorum Scholae Parisiensis; quodque protestetur, se velle omnem suam doctrinam S. Sedis Ap. et Ecclesiae iudicio subiicere. Richerio in impugnanda suprema auctoritate Rom. Pontificis suppetias tulit:

720. **Simon Vigorius** *libri IV. de statu et gubernatione Ecclesiae: 1. de monarchia Ecclesiae. 2. de infallibilitate. 3. de disciplina eccl. 4. de Conciliis.* 1613. Opus ea eruditione plenum, quam libri protestantici contra Ecclesiam ac cumprimis Rom. Pontificem suis lectoribus propinant. Presse sequitur Richerii systema: imo et haereseos de duplici capite Ecclesiae

sementem per id sparsit, quod dixerit: S. Paulum a Patribus dignitate et potestate S. Petro parem habitum fuisse.

CCCCXLVII. **Duvallius** *de suprema Rom. Pontificis in Ecclesiam potestate disputatio quadripartita.* Paris. 1614. Contra *Vigorium.*

721. **Vigorius** *de suprema Ecclesiae auctoritate; apologia de monarchia, de infallibilitate, de disciplina eccl. et de Conciliis contra Duvallium.* Trecis. 1617.

722. **Richerius** declarationem, aut si mavis, *palinodiam*, quam iam a. 1612. ediderat, denuo vulgavit a. 1622. iis unice deletis, quae ‚de ostendenda Scholae Parisiensis doctrina' monuerat.

CCCCXLVIII. **Theophraste Bouju** (Bovius) *Defense pour la Hierarchie de l' Eglise et du Pape contre Simon Vigor.* Paris. 1620.

CCCCXLIX. **Le Iau** Canon. Ebroicensis, *tractatus de Summi Pontificis auctoritate in IV distinctionibus: de monarchia, infallibilitate, disciplina eccl. Conciliis.* Ebroicis. 1622. Contra *Vigorium.*

723. **Richerius** a. 1629. novam cecinit *palinodiam*, edita declaratione coram subscriptis testibus: ‚se semper voluisse et velle et seipsum et libellum suum a. 1611. vulgatum, quascunque eius propositiones, earumque interpretationem, omnemque suam doctrinam Ecclesiae Cath. Romanae, et S. Sedis Apost. iudicio subiicere, quam matrem et magistram omnium Ecclesiarum, et infallibilem veritatis iudicem agnoscit; — seque dolorem permagnum concepisse, aliquas propositiones memorati libelli sic a se esse conscriptas, ut occasionem offensionis dederint, quasi iustae et legitimae potestati Summi Pontificis et DD. Praelatorum Ecclesiae aliquid diminutum aut detractum vellet — etc.'

CCCCL. **Petrus Camus** Eppus Bellici (Belley) in Gallia, *de la Primaute et Principaute de S. Pierre et de ses successeurs. Traite chronographique.* Paris. 1630. Richerii systema egregie refellit, et Romani Pontificis supremam ac infallibilem auctoritatem aperte tuetur.

CCCCLI. **And. Duvallius** semel adhuc strinxit adversus *Vigorium* calamum, inserto ‚Commentationi suae in 2. II. S. Thomae' tractatu *de suprema Rom. Pontificis auctoritate.* 1631. qui etiam in Bibilotheca *Rocaberti* III. 405. locum nactus est.

724. **Richerius** paulo ante mortem suam a. 1631. postremam eamque fusiorem concinnavit ac post se reliquit *palinodiam*, denuo confirmans, se in doctrina et fide S. Romanae Ecclesiae mori velle, et propositiones in libello suo evolutas contrariis assertionibus retractans. De his Richerii palinodiis ac declarationibus multum equidem in utramque partem scripsere eruditi, ut eruerent: an eae sincerae vel fictae fuerint? Post testimonium tamen virorum, qui morienti Richerio assistebant, asseverare licet: postremam eiusdem palinodiam omnino sinceram fuisse.*)

CCCCLII. **Dion. Petavius** S. I. *de Ecclesiastica Hierarchia libri V.* Paris. 1643. Libro 3. cap. 14. ss. Richerianum systema oppugnat. Memoratu digna sunt sequentia Petavii verba: ‚Potestas omnis Ecclesiae non naturali et humana, sed divina Christi auctoritate niti debet: quare non aliter de ea pronunciare fas est, quam ut ab ipsomet Auctore Christo tradita est. Christus eodem certe momento, quo Ecclesiam instituit, potestatem introduxit: ac tam Petro velut Capiti, quam Apostolis sub eo commisit. Vel ipsa similitudo visus et oculi, quam ad hoc negotium Richerius adhibet, ipsius convincit errorem. Etenim ‚facultas videndi soli inest oculo, quia solus ea non utitur tantum sed praeditus est oculus, nec tam stolide quis visavit, ut videndi in toto corpore vim inesse dicat.‘

γ) Ulterior literatura usque a. 1639. Contra auctoritatem Rom. Pont.

725. *Acta Concilii Pisani I celebrati ad tollendum schisma 1409. et Concili Senensis 1423. item constitutiones factae in diversis Sessionibus S. Gen. C. Pisani.* 1511. Paris. 1612. Nova editio actorum a schismaticis his conciliabulis profectorum, de quibus suis locis plura diximus.

726. *Varia tam Facultatis Theologicae et Curiae Parisiensis, quam aliorum Theologorum et ICtorum opuscula, decreta, et censurae; item commonefactiones et postulata Regiorum in Gallia cognitorum, quibus primarium fidei Iesuiticae*

*) Consuli possunt *Veith* Richerianum systema confutatum. Mechlin. 1825. et *Theotimus Eupistinus* de doctis cath. viris, qui Febronio in scriptis suis retractandis praeiverunt 1791.

caput de Romani Pontificis potestate super omnes Reges et Principes, eorumque subditos, regna et principatus evertitur, et de legitima insuper Iudicum secularium potestate in personas ecclesiasticas agitur. Francof. 1612.

727. *Gallicanae Ecclesiae libertas et doctrina.* Paris. 1612.

728. **Iac. Lechasserii** librum *de libertate Ecclesiae Gallicanae ad supremas Franciae Curias*, (superius citatum) *Goldastus* 1613. denuo recudi fecit.

729. **Lud. Servini** *vindiciae Gallofrancorum secundum libertatem Gallicanae Ecclesiae et Regii Status.* 1613. aeque a *Goldasto* reimprimi procuratae.

730. **Andreae de Oviedo** *de Primatu Papae, et Facultatis Parisiensis decreta de potestate eccl. et primatu Papae.* Francof. 1614. pariter studio *Goldasti* recusae.

731. *Concilii Turonensis decreta contra plenitudinem potestatis Papalis in temporalibus.* Francof. 1614.

732. *Acta inter Bonifacium VIII, Benedictum IX, et Clementem V Rom. Pontifices, et Philippum Pulchrum Regem Christianissimum.* 1614. Nova editio.

733. **Iac. Bedé** *consultation sur la question, si le Pape est superieur du Roy en ce qui est du temporel?* Sedan. 1615.

734. **Phil. Decius** *consilium ad Ludovicum Francorum Regem pro auctoritate Concilii Generalis supra Papam, et sermo de eadem materia.* Francof. 1621. Nova editio.

735. **Cosmae Guymier** *Sanctio pragmatica denuo edita cum novis additionibus et notis Philippi Probi.* Paris. 1621. Prima editio est de a. 1486.

736. *Taxa Cancellariae Apostolicae. Numerus et tituli Cardinalium, AEpporum, et Epporum. Taxae et valor beneficiorum Regni Galliae cum taxis Cancell. Apost.* Paris. 1625. Liber admodum vehemens contra Curiam Rom.

737. **Mich. Roussel** *historia Pontificiae iurisdictionis ex antiquo, medio, et novo usu; iuxta SS. Patrum et Conciliorum decreta et scripta, atque Historicorum Eccles. et aliorum ex diversis nationibus relationes. Adhibita praxi forensi Galliae, Hispaniae, et plurimarum orbis christiani gentium.* Paris. 1625. Auctor iurisdictionem Pontificis acerrime oppugnat.

738. **Fr. Salgado de Samoza** *de Regia protectione vi oppressorum appellantium a causis et iudiciis ecclesiasticis*

tractatus. Lugduni. 1626. Potestatem civilem cum summo praeiudicio Sacrae, ac cumprimis Romani Pontificis potestatis extollit. Eiusdem argumenti est liber:

739. **Salgado** *tractatus de supplicatione ad Sanctissimum a bullis et literis apostolicis, nequam et importune impetratis in perniciem reipublicae, regni, aut regis, aut iuris tertii praeiudicium, et de earum retentione interim in Senatu.* Matriti. 1639.

740. **Marcus Ant. Marcellus** *liber de iure seculari Rom. Pontificum: cui adiectus est ingenuus et liber discursus contra elationem et potestatem temporalem Papae pro defensione Regis christianissimi et immunitatum Ecclesiae Gallicanae. Ex Gallico in latinum translatus cum praefatione Wolfg. Crusteherii.* Francof. 1627.

741. Idem, *Discorso libero incontro la grandezza e potentia temporale del Papa, in difesa del Re nostro Cristianissimo e della Chiesa Gallicana.* Tradotto dal Franchese. 1628.

742. *Defense des Libertez de l' Eglise Gallicane contre les theses des Iesuites.* 1630.

743. **Marc. de Vulson** *puissance du Pape, et Libertez de l' Eglise Gallicane.* Geneve. 1632.

744. **Franc. Bosquetus** *Pontificum Romanorum, qui e Gallia oriundi sederunt, historia ab a. 1305—1394. ex MSS. Codicibus edita, et notis illustrata.* Paris. 1632.

745. **Horatius Montanus** *tractatus de Regalibus.* Neapoli. 1634.

746. **Iover Blasius Alcazar** *allegatio pro regalibus iuribus in Patronatibus, Monasteriis et aliis.* 1634.

747. **Iean de Tillet** *advis sur les Libertez de l' Eglise Gallicane.* Paris. 1639.

Pro auctoritate Rom. Sedis.

CCCCLIII. **Michael Mauclerus** Doctor Sorbonicus, *de Monarchia divina, ecclesiastica et seculari christiana, deque sancta inter Ecclesiam et secularem illam coniuratione, amico respectu, amoreque reciproco in ordine ad aeternam, non omissa temporali, felicitatem.* Lutetiae Paris. 1622. Eximium sane opus, de quo S. Fac. Parisiensis enunciavit : ‚in eo praeclara omnia, orthodoxa, valde pia, Ecclesiae Cath. et Regnis Christianis ad-

modum salutaria, ab omni contra fidem, pacem publicam, bonosque mores errore alienissima contineri.'*) Notanda censemus cumprimis sequentia auctoris verba: ‚Tam late patet legum pontificiarum canonumque auctoritas per universum orbem, ut ab illius obedientia observationeque fidelis adultus, quocumque in loco terrarum existat, quantacunque dignitate, sublimitateque sive imperiali sive Regia, Principali, Ecclesiasticaque polleat, nullus immunis et liber esse possit, alias ab ovili Domini gregeque extorris crederetur. Est enim Pontificis potestas non angustis terrae finibus, sicut Regum Principumque secularium, conclusa, sed sine termino per omnia mundi climata pervagata, dilatata, diffusa super omne Christi Domini corpus mysticum, quod est Ecclesia, generalissima ab omnibus de grege fideli recognoscitur. Et quo latissime Pontificia potestas extensa provehitur, eo etiam leges eius potestatis deductae penetrant, ut non possit esse aut dici Romanus Pontifex Princeps et Pastor universalis ovilis christiani, quin simili iure omnes ubique terrarum sparsae huius ovilis animae fideles legum pontificiarum observandarum vinculo teneantur.'

CCCCLIV. **Urbanus Felicens** Eppus Policastrensis, *censoriae notationes in Rousselii historiam pontificiae iurisdictionis. Ex apibus Urbanis Leonis Allatii.* 1625.

CCCCLV. **Anton Sanctarellus** S. I. *tractatus moralis de haeresi, schismate, apostasia, sollicitatione in Sacr. Poenitentiae, blasphemia, maledictione, et de potestate Romani Pontificis in his delictis puniendis. Ad Ser. Principem Mauritium Cardinalem a Sabaudia.* Romae. 1625. Liber hic in Gallia magnam excitavit attentionem ex eo, quod Papae potestas etiam ad Reges ac Principes ob praevia delicta puniendos, imo et deponendos, per Auctorem propugnaretur. Prodiere mox contra librum plura opuscula:

748. *Libre Discours contre la grandeur et puissance temporelle du Pape, pour la defense du Roi tres-chretien et des libertes de l' Eglise Gallicane. Contre le livre de Sanctarel* Iesuite. 1626.

749. **Boutrays** *gallicinium in aliquot falsas damnatasque Ant. Sanctarelli assertiones, pro Rege Christianissimo.* Paris. 1626.

*) *Argentré* Coll. Iudic. II. 2. p. 257.

750. *La Sautarelle demasquee a la Franc. Du puits de l' abysme sont sorties les Sauterelles, ayant des queves de scorpion, et des aiguillons dans leurs queves.* Apoc. X. 1626. Scriptum imprecatorium in carmine.

751. *Censura Fac. Theol. Parisiensis in librum, qui incribitur: Ant. Sanctarelli etc.* Paris. 1626. In hac censura continetur etiam declaratio aliquot Iesuitarum Parisiis super eo edita, quod asserta Sanctarelli ipsi quoque improbent ac reiiciant. Censura haec a. 1682. reimpressa fuit.

752. *Censura de la Sacre faculte de Theologie de Paris d' un livre intitule : A. Sanctarelli etc.* Paris. 1626.

753. *Censura et sentenza di dannazione fatte dalla Sorbona — con diversi atti publici del Parlamento, contra il libro del P. Ant. Santarelli etc. che contiene dottrina nova, scandalosa, tirannica, et heretica.* Parigi. 1626.

754. **Edm. Richer** *relation et recueil des pieces sur cette affaire de livre de Santarell.* Paris. 1629. Continentur in libello censurae Facultatum Theol. Parisiensis, Tolosanae, Valentinae, Remensis, Pictaviensis, Burdigalensis etc. Pro Sanctarello in arenam descendit :

CCCCLVI. *Reponse aux Considerations sur le livre de Sanctarel.* 1626. Item :

CCCCLVII. **Guil. Fabricius** *confutatio censurae quorumdam Theologorum Parisiensium sub nomine Fac. Theol. Parisiensis editae, in quasdam propositiones ex Sanctarelli libro collectas.* 1627.

CCCCLVIII. **Andr. Victorellus** *Bonifacius VIII Pont. Max. ex bonae notae scriptoribus defensus.* 1630.

CCCCLIX. **Constantinus Caietanus** O. S. B. *vita Bonifacii VIII Papae, cum Apologia pro eiusdem Bonifacii ingressu ad Pontificatum legitimo, prudenti regimine, et gloriosa morte.* 1631.

CCCCLX. *L' Homme du Pape et du Roy, ou reparties veritables sur les imputations calomnieuses d' un libelle diffamatoire contre Sa Saintete et Sa Majeste Tres-Chretienne par les Ennemis du S. Siege et de la France.* Bruxelles. 1636. Prodivit etiam italice Parisiis.

CCCCLXI. **Petr. Frizon** *Gallia Purpurata, qua tum Sum-*

morum Pontificum tum Cardinalium Galliae res gestae continentur. Paris. 1638.

CCCCLXII. **Alexandre Fichet** S. I. *le Triomphe du S. Siege contre un conseiller heretique de Grenoble.* Lyon. 1638. Contra *Vulsonii* Calvinistae librum.

CCCCLXIII. **Gabr. Martinus** *inscriptio in falso : in librum Marci Vulsonis Calvinistae de auctoritate Summi Pontificis et libertatibus Eccl. Gallicanae.* Gratianopoli. 1639.

δ) Ab a. 1639, seu dissidio de Libertatibus Eccl. Gallicanae usque a. 1682, quo famosa Declaratio Cleri edita est.

Annus 1639, in Annalibus Ecclesiae Gallicanae memorabilis est : eo quippe lucem aspexere plures tractatus de sic dictis *Libertatibus Ecclesiae Gallicanae.* Primum *Petrus Puteanus,* Bibliothecae Parisiensi Praefectus, collegit tractatus de dictis Libertatibus per Petrum et Franciscum Pithoeum, I. Capellum, Natalem Brularium, Ioan. Tilletum, Claudium Fauchetium etc. evulgatos, eosque in duobus voluminibus edidit, auctoritate Regia sic exaltata, ut Ecclesiam quoque illi subiiceret. Quae res tum Praesulum Gallicanorum censuram, per communem Epistolam eodem anno enunciatam provocavit, tum ipsius Regii Consistorii Edictum, Puteani volumina supprimens. Imo cum existimaretur, libros de Libertatibus eo unice consilio vulgatos fuisse, ut animi ad dissidium et schisma excitarentur, rumorque percrebresceret, Cardinalem Richelium Patriarchatus Gallicani instituendi consilium agitare, sicque omni pene communione cum Sede Romana sublata, nobilissimam Ecclesiam Gallicanam rescissionis a corpore Ecclesiae periculo obnoxiari : in lucem vulgatus fuit a Presbytero *Carolo Hersan* liber sub titulo : *Optatus Gallus,* seu de cavendo schismate : in quo Libertates Gallicanae ceu totidem schismatis meditati semina impugnabantur, Rex et Richelius in invidiam adducebantur, et *Petrus de Marca,* Puteano amicis vinculis nexus, tacite proscindebatur. Is itaque, hortatu Regio, opus concinnavit sub titulo : *De Concordia Imperii et Sacerdotii,* eo scopo, ut vindicatis Libertatibus Ecclesiae Gallicanae simul ostenderet, per eas nil detrahi de reverentia S. Sedi Ap. debita, atque a Gallis prae cunctis populis constantis-

sime retenta. Vel ex brevi hoc historico praeloquio apparet, inde ab a. 1639. maximi momenti quaestiones in Gallia discussas fuisse, quae ampliorem reddidere literaturam.

Contra auctoritatem Papae.

755. **Pierre Dupuy** (Puteanus) *Traite des droits et des libertes de l' Eglise Gallicane avec les preuves.* Paris. 1639.

CCCCLXIV. (**Carolus Hersan**) *Optati Galli de cavendo schismate liber paraeneticus die 1. Ianuarii Lugduni ad Ecclesiae Gallicanae AEppos et Eppos.* Paris. 1640.

756. **Gros de Boze** doctus Gallus, Academiae Inscriptionum Secretarius, alteram paravit libri editionem, cui accessit: *Arrest de la Cour de Parlament, par le quel est ordonne, que le libelle intitule ‚Optati Galli etc.' sera lacere et brusle.* Paris. 1640.

757. *Apotrepticus adversus Optatum Gallum de cavendo schismate ad Reverendissimos Ecclesiae Gallicanae Primates.* Paris. 1640.

758. **Nicol. Rigaltius** *dissertatio censoria super editione libelli paraenetici de cavendo schismate.* Paris. 1640.

759. **Mich. Rabardaeus** S. I. *Optatus Gallus de cavendo schismate benigna manu sectus, tarde sed aliquando.* Paris. 1641. Auctor refutare cupiens Optati librum, ipse quoque in errores lapsus est, opusque eiusdem Indici illatum.

760. **Ioan. Samblancatus** Tolosates, *confutatio Paraenetici de cavendo schismate.* Tolosae. 1641.

761. **Isaac Habertus** Can. Paris. *de consensu Hierarchiae et Monarchiae adversus paraeneticum opus Optati Galli, schismatum fictoris libri VI.* Paris. 1641.

762. Idem, *de l'Union de l'Eglise avec l' Etat.* Paris. 1641.

763. **Sulpice Mandrini** *la Chimere defaite, ou Refutation du livre d' Optatus Gallus.* Paris. 1641.

764. Idem, *Chimaera excisa, seu confutatio libelli seditiosi, cuius auctor ut schisma politicum excitet in Gallia, ecclesiasticum se fingit avertere. Liber ex gallico sermone latinus factus ab ipsomet auctore.* Paris. 1641. Auctorem libri huius faciunt nonnulli *Ioannem Sirmondum,* unum de 40 membris Academiae Gallicae.

765. *Concilium I Provinciae Parisiensis anni 1640 adver-*

sus libellum, cui titulus: Optatus Gallus de cavendo schismate. Paris. 1642.

766. **Bonav. Roselli** *responsio apologetica ad P. Raberderium S. I.*

767. **Rabardaeus** *brief Eclaircissement des principales difficultes qu'on remarque dans un livre compose contre Optatus Gallus.*

768. Idem, *breviarium probatorium sententiarum, quas Domnus Ant. Diana* (e Cler. Regul.) *reprobat in Optato benigna manu secto, praemissa ipsius breviatoris ad P. Diana epistola apologetica.*

769. Idem, *benevola admonitio ad P. Ant. Diana.* Tria haec postremo recensita scripta conservabantur in collegio Claromontano S. I. in iisque Auctor discussione prolixiori defendit, quae in suo Optato reprobata fuerant.

770. *Marin* Medicus Regius, *observations de Philalethe sur un libelle intitule: Optatus Gallus, et ce qui regarde les Libertes de l' Eglise Gallicane.* Paris. 1650.

771—773. **Petr. de Marca** *de Concordia Sacerdotii et Imperii, sive de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae.* Paris. 1641. De argumento et scopo operis iam in praeloquio necessaria monuimus, ulteriora ex ipso Auctore mox infra subnexuri. Opus in Indicem libr. prohib. relatum est. Multis operibus impugnatum extitit, quorum plurima iam in antecedentibus commemoravimus, dum egregios tractatus de iuribus Primatus recensuimus, sive quoad relationem ad Concilia, sive quoad infallibilitatem, sive quoad appellationes ad S. Sedem Ap. Haec quippe iura in opere Petri de Marca aut studio oppugnantur, aut ita coarctantur, ut iuris nil remaneat. Ultimi tamen libri operis non ab Auctore quippe operi immortuo, sed a *Stephano Baluzio* vulgati fuere. Dum confirmatio Petri de Marca, per Regem ad Infulas designati, Romae retardaretur, ipseque gravi morbo laboraret, instar palinodiae sive retractationis vulgavit libellum sub titulo: *Libellus, quo editionis librorum de Concordia Sacerdotii et Imperii consilium exponit, opus Ap. Sedis censurae submittit, et Reges canonum custodes, non vero auctores esse docet.* Barcinone. 1646. In hoc libello XI propositionibus veram suam de Primatu R. P. sententiam evolvere nitebatur, obiectiones una ex suo priori libro positas refellere sa-

tagens. Paulo post tam ad Innocentium X Papam firmissimae adhaesionis literas dedit, quam scripta peculiari declaratione errores suos retractavit: „Ego inquit, profiteor, me in omnibus sequi et amplecti eam doctrinam de iurisdictione ac immunitate eccles. — quam docet Romana Ecclesia; — quaecunque vero huic doctrinae contraria scripsi in libro de Concordia Sacerdotii et Imperii et in epistola Hiacyntho Messades ADiacono Empuritano Ecclesiae Gerundensis directa a me editis, quae postea decretis S. Congr. Indicis damnata sunt, ea quoque et nunc damno, et in altera illius libri editione me emendaturum spondeo; — profiteorque, singularia illa iura, quibus in negotiis eccles. Rex Christianissimus utitur, nonnisi ex privilegio apostolico posse exerceri, alioquin legitime non usurparentur. — 1647." Tandem et in alio libro: *De Primatu Lugdunensi et ceteris Ecclesiae Primatibus*, novis et ex antiquitate petitis observationibus Romani Pontificis auctoritatem amplificavit: atque post haec facta Romae confirmari meruit.

774. **Acacius Ripoll** *tractatus de regalibus.* Barcinone. 1644.

Sub *Innocentio X* Papa de Eppis in *Portugallia* constituendis controversia enata est: Rege Ioanne IV, quem Portugalli post factam ab Hispanis secessionem sibi elegerant, Eppos designante et Romano Pontifici pro obtinenda confirmatione praesentante, Papa autem Eppos sic propositos confirmare renuente, parato tamen ad providendum Apostolica auctoritate vacantibus Cathedris. Controversiam hic inserendam censuimus ex eo, quod intermediatio Epporum Galliae per Regem Ioannem expetita fuerit. Hac occasione sequentia in lucem prolata sunt scripta:

775. *Responsum Academiae Ulyssiponensis de provisione Ecclesiarum Portugalliae.* Ulyssipone. 1649. Sententia Academiae fuit: in extrema necessitate, qualis per 10 viduitatis Ecclesiarum annos in Portugallia enata est, posse nominatos a Rege Eppos, etiam citra confirmationem pontificiam ordinari.

776. *Responsum pii viri potentissimo Portugalliae Regi datum.* 1649. Auctor scripti huius fuit *Ismaël Bullialdus*, primo Calvinista, dein sacerdos et magnae existimationis Canonista: suam sententiam ita, ut Academia Ulyssiponensis, depromens.

CCCCLXV. *Ragioni, con le quali si mos'ra qualmente sua*

Maësta deve accettare li Vescovati nel modo, che la Santita di N. S. li ha nominati motu proprio. 1649. Exponuntur rationes, ob quas Rex acceptare debeat constitutos per Summum Pontificem Eppos. Opusculum ex parte Nunciaturae Apostolicae elaboratum.

777. **Bullialdus** *Serenissimi Lusitaniae Regis Ioannis IV ad Gallicanae Ecclesiae Praesules libellus, quo super Ecclesiarum Lusitaniae statu consilium petit, et apud Summum Pontificem mediationem.* 1651.

778. Idem, *pro Ecclesiis Lusitanicis ad Clerum Gallicanum libri duo.* Argentorati. 1651. recusi 1656. Ratisbonae.

779. *Epistola Epporum Galliae e Comitiis Cleri Gallicani ad Innocentium X. Papam pro Ecclesiis Lusitanicis.* 1651. In ea persvadere nituntur Galliae Praesules Summo Pontifici, supremam adesse necessitatem, providendi Ecclesiis Lusitaniae de Pastoribus, et quidem ita, ut nominati a Rege Eppi canonice instituantur: quum, ut aiunt, ius hoc Reges Catholici semper exercuerint, eoque privari haud possint; nec fore aliud necessarium, quam ut Papa abstrahendo a mortalium Regum, inter se pugnantium, ambitione, diplomatibus suis cautelam inserat: ‚sine detrimento, aut praeiudicio partium.'

780. *Balatus ovium: opus a tribus Lusitanici Regni Ordinibus Supremo Pastori et Summo Pontifici Innocentio X. oblatum.* Paris. 1653. Auctor omnem quidem adhibet reverentiam erga S. Sedem, et non negat ius praesentandi Eppos e privilegio apostolico descendere: censet tamen, Summum Pontificem in suprema hac Ecclesiarum Portugalliae necessitate obligari ad confirmandos Praesules, quos Rex designavit.

781. **Franc. Ramos de Manzano** Consiliarius Regis Hispaniae, *Memoria intorno al provedimento de Vescovadi vacanti nella Corona di Portogallo.* Madrid. 1659. Memoriale dirigitur ad Summum Pontificem pro concedenda Epporum a Rege designatorum confirmatione.

CCCCLXVI. **Innocentii X.** *Breve ad Eppum Aegitanensem Inquisitorem Portugalliae.* 1660. Laudat Inquisitorem Summus Pontifex, quod propositiones plures in libellis de praesente controversia editis contentas iusta censura perstrinxerit. Nec cessit votis Portugallicis Innocentius X, primum sub Clemente IX. sopita controversia.

782. **Petr. Puteani** *commentarius in tractatum de libertatibus Eccl. Gall. Petri Pithoei, i. e. de origine et progressu interdictorum eccles. de informationibus vitae et morum pro illis, qui nominati sunt a Rege ad Eppatus; historia de origine sanctionis pragmaticae et de Concordatis.* Paris. 1652. Nova editio.

783. **Avezan** *de censuris ecclesiasticis, cum dissertatione de pontificia et regia potestate.* Aureliani. 1654.

784. **Puteanus** (Dupuy) *Histoire du differend d' entre le Pape Boniface VIII, et Philippe le Bel Roy de France. Le tot justifie par des actes et memoires pris sur les originaux qui sont au tresor des chartes du Roy.* Paris. 1655. Collectio actorum celebris controversiae pro parte Regis.

785. **Ioan. Frischmann** *pietas Francica, seu Francorum Regum in Ecclesiam Summosque Pontifices merita, et horum in Reges iniuriae et odia diversis elogiis exposita.* 1662.

786. *Sex propositiones Facultatis Th. Parisiensis de auctoritate Pontificis.* 1663. Propositiones hae, quae eodem tempore et gallice prodierant: *Six propositions de la Faculte de Theol. de Paris touchant l' autorite du Pape*, sequentibus verbis erant conceptae: 1. Non esse doctrinam Facultatis, Summum Pontificem aliquam in temporalia Regis auctoritatem habere, imo obstitisse Facultatem etiam iis, qui indirectam tantummodo voluerunt esse illam auctoritatem. 2. Esse doctrinam Facultatis, quod Rex nullum omnino agnoscit nec habet in temporalibus superiorem praeter Deum; eamque esse antiquam doctrinam, a qua numquam recessura sit. 3. Doctrinam Facultatis esse quod subditi fidem et obedientiam Regi ita debent, ut ab iis nullo praetextu dispensari possint. 4. Eandem Facultatem non probare nec probasse unquam propositiones ullas Regis auctoritati aut germanis Ecclesiae Gallicanae libertatibus et receptis in regno canonibus contrarias, v. g. quod Summus Pontifex deponere possit Eppos adversus eosdem canones. 5. Doctrinam Facultatis non esse, quod Summus Pontifex sit supra Concilium Oec. 6. Non esse doctrinam nec dogma Facultatis, quod Summus Pontifex nullo accedente Ecclesiae consensu sit infallibilis.

787. *Decretum Curiae Parlamenti Parisiensis, vi cuius propositiones quaedam contentae in Declaratione Facult. Th. Parisiensis circa auctoritatem Papae inserendae sunt actis*

publicis dictae Curiae, et ad omnes Dioeceses atque Universitates publicas transmittendae. E sermone gallico boni publici causa in latinum translatum a **Thoma Stegero,** *ut et iudicium Parochorum Galliae de sententia Iesuitarum circa infallibilitatem Pontificis in quaestionibus facti.* 1663.

788—790. **Petri de Marca** opus *de Concordia Sacerdotii et Imperii* per **Stephanum Baluzium** auctum denuo vulgatum est Parisiis. 1663. Prodivit etiam distinctim tam *Responsio Petri de Marca ad notas Lucae Holstenii,* quam eiusdem *Duae Epistolae ad Card. Barberinum, et Innocentium X. Rom. Pontificem.*

791. **Fr. Salgado de Samoza** *tractatus de regia protectione vi oppressorum appellantium a causis et iudicis ecclesiasticis.* Lugduni. 1664. Nova editio.

792. **Franc. Paniagna** *defensio Regalium et iurisdictionis Regiae.* Matriti. 1664.

793. **Raymundus Caron** Hibernus, O. Min. Recoll. *Remonstratio Hibernorum contra Lovanienses, Ultramontanasque censuras, de incommutabili Regum imperio, subditorumque fidelitate, et obedientia indispensabili, ex S. Scripturis, Patribus, Theologis etc. vindicata. Cum duplici appendice: 1. de Libertate Gallicana. 2. Contra infallibilitatem Summi Pontificis.* Londini. 1665. Auctoris mentio iam in controversia de iuramento Anglicano occurrit.

794. *Recueil des diverses pieces concernant les Censures de la Faculte de Theol. de Paris sur la Hierarchie de l' Eglise.* Münster. 1666.

795. **Guy Coquille** *Oeuvres, contenant plusieurs Traitez touchant les Libertez de l' Eglise Gallicane, l' histoire de France, et le droit francois.* Paris. 1666.

796. **Fr. Pinssonius** *pragmatica Sanctio cum glossis Cosmae Guymier; accedit Pinssonii historia pragmaticae sanctionis et Concordatorum cum annotationibus.* Paris. 1666.

797. **Guil. de Monserrat** *commentarius in pragmaticam sanctionem.* Paris. 1666.

798. *Relation de tout ce qui se passa entre le Pape Alexandre VII et le Roi de la France.* Colon. 1670.

799. **I. Doviatius** *specimen Iuris Eccles. apud Gallos usu recepti, quo pragmaticae sanctiones, Concordata, Indulto-*

rum genera varia, Legatorum Pontificiorum mandata etc. continentur. Paris. 1671.

800. **Claudius Grenet** *Veritatis audiendae. Quaestio theologica: Quis est Caput Corporis Ecclesiae? Theses quas tueri conabitur Iacobus le Febure.* Parisiis. 1673.

801. **Nicol. Mazure** *Nudae veritati. Quaestio theologica: Quaenam est columna veritatis? Theses, quas tueri conabitur Ioan. de Bössel in Sorbona.* Paris. 1673. Tam prior quam hic libellus Indici prohibitorum insertus. 1674.

802. **Pinssonius** *notae summariae super beneficiis et indultis, Regi et aliis concessis, cum praefatione historica et aliis opusculis.* Paris. 1673. Pro iure Regio.

803. Idem, *diss. hist. de la Regale, pour savoir si elle peut et doit etre etendue sur les Abbayes.* Paris. 1676.

804. **Edm. Richerii** *apologia pro I. Gersonio, pro suprema Ecclesiae et Concilii Gen. auctoritate atque independentia regiae potestatis ab alio, quam a solo Deo, adversus Scholae Parisiensis et eiusdem doctoris christiani obtrectatores.* Lugd. Bat. 1676. Opus posthumum.

805—807. **Natalis Alexander** *dissertationes : 8 in Sec. 13 et 14 : de iure Regaliae ad Can. XII Conc. Lugdunensis II. — Diss. 9. in Sec. 13 et 14 : de dissidio Bonifacii VIII et Philippi Pulcri. — Diss. 5 in Sec. 15 et 16 : de mente C. Constantiensis circa potestatem Ecclesiae in temporalia Regum.* 1676. ss.

808. **L. Maimbourg** antea Iesuita, *Histoire de la decadence de l' empire depuis Charlemagne, et des differendes des Empereurs avec les Papes, au suiet des Investitures et de l' independance.* Paris. 1676. Opera Maimburgi in Indicem sunt relata.

809. **Claudius Fleury** *Institutiones Iuris Eccles. Francici.* Paris. 1677. primum inscio Auctore sub nomine Caroli Boneli, dein ab ipso auctore evulgatae. Auctor totus in eo est, ut praecipuas praerogativas Pontifici auferat, Primatumque magis destruat quam adstruat, prout ipsi Protestantes iudicant, qui eum inter testes veritatis, Lutheranae scilicet Reformationis, referendum censent.

810. **Iean Chatelain** *Explication du Concordat.* Paris. 1678.

811. *Defense de l' anciennes Traditions des Eglises de France. Par. R. O.* Paris. 1678.

812. **Ioan. Gerbais** Socius Sorbonicus, *diss. de causis maioribus, ad Caput Concordatorum de Causis.* Paris. 1679. Auctor a Praesulibus Gallicanis a. 1665. Conventum agentibus ad scribendum provocatus, in opere isto Libertates Gallicanas cum praeiudicio auctoritatis Pontificiae propugnavit, iudiciumque de sic dictis causis maioribus a Papa ad Eppos avocandum proiectavit: per decretum Romanum a. 1680. damnatus

813. **Richerii** *historia Conciliorum Generalium in IV libros distributa.* Coloniae. 1680. ss. In posthumo hoc opere eadem prorsus proponuntur quoad regimen Ecclesiae principia, quae in libro de eccl. et polit. potestate a. 1611. continentur: ut adeo Auctor, hunc laboris sui foetum cum morte relinquens, et in ipso opere Conciliari ad priorem suum librum provocans, retractationem haud sincero animo fecisse multis videatur.

814. **I. Doviatius** *histoire du droit canonique avec l' explication des lieux, qui ont donne le Nom aux Conciles, ou le surnom aux auteurs ecclesiastiques, et une cronologie canonique.* Paris. 1680.

815. **Fr. Pinssonii** *Manuale Iuris Pontificii, Caesarei, et Gallici, compactum ex annotationibus ‚Molinaei' ad ius pontificium sive canonicum, adversariis ‚Gabr. du Pineau' Senatoris Andegavensis ad Molinaeanas annotationes, animadversionibusque eiusdem Pinssonii ad utrumque, in quibus ius quotidianum et forense exhibetur ex libertatum Eccl. Gall. uberiori penu, constitutionum Regiarum tum antiquiorum tum recentiorum in exhausto fonte, et superiorum Galliae tribunalium decretorio stylo.* 1681.

816. Idem, *Traite singulier des Regales, ou des droits du Roi sur les benefices eccles.* Paris. 1688.

Pro auctoritate Sedis Apostolicae.

CCCCLXVII. *Epistola Epporum Galliae in Comitiis congregatorum ad ceteros Eppos encyclica.* 1639. In ea uberius se enunciant contra Tractatus de Libertatibus Gallicanis a *Puteano* evulgatos, ceu tales, in quibus falsae et haereticae, quas dete-

stantur, Ecclesiae Gallicanae adscriptae servitutes potius quam libertates contineantur.

CCCCXLVIII. **Sigism. Campeggi** *Enormita inaudite nuovamente uscite in luce contro il decoro della Apost. Sede Romana, in duo libri intitolati: ‚l' uno, dell' arrogante potesta dei Papi, in difesa delle immunita della Chiesa Gallicana; l' altro, del diritto di Regalia, che tiene il Re Christianissimo iure coronae indipendentemente da Sommi Pontefici, di conferire benefici ecclesiastici etc.' colle contrarisposte dello stesso autore.* Francf. 1649.

CCCCXLIX. **Ioan. Rubeus** *Bonifacius VIII e familia Caietanorum Pontifex Romanus, seu res ab illo gestae et earum defensio.* Romae. 1651. Historiam controversiae cum Rege Galliae proponit et Papam ab impetitionibus defendit.

CCCCLXX. *Chronicon seu continuatio Chronici Ademari Engolismensis; cum additionibus Fr. Petri a S. Romualdo Fuliensi, in quo ostenditur: Gregorium VII et Pium V Pontifices definivisse, quod Papa Reges deponere possit.* 1653. Liber tum ab AEppo Parisiensi, et Facultate Theologica, tum a Parlamento proscriptus.

CCCCLXXI. **Iac. Vernantius** (Bonaventura a S. Anna) Carmelita Rhedonensis supremam potestatem Romani Pontificis strenue tuebatur in libro: *Defense de l' autorite de N. S. P. le Pape, de Nosseigneurs les Cardinaux, les Archeveques et Eveques, et de l' emploi des Religieux Mandiants contre les erreurs de ce temps.* Metz. 1658. Opus eggregium, ut mox referemus, gravi censura Parisiis notatum extitit.

CCCCLXXII. **Lud. Abelly** *Defense de la Hierarchie de l' Eglise et de l' autorite du Pape.* Paris. 1659.

CCCCLXXIII. **Michel Gorgeu** Minime, *Remarques sur les Souverains Pontifes Romains depuis Coelestin II. au sujet de la Prophetie de S. Malachie.* Abbeville. 1659.

CCCCLXXIV. In *Sorbona* a. 1660. publica disputatione defendebatur sequens propositio: *Romanus Pontifex controversiarum ecclesiasticarum constitutus est Iudex a Christo, qui eius definitionibus indeficientem fidem promisit.*

CCCCLXXV. *La Condannation d' un Prestre del Heremitage, pour avoir soustenu que le Pape a pouvoir sur le tempo-*

rel des Roys. 1661. Etiam latine vulgatus est libellus hic, sine notatione loci et auctoris.

CCCCLXXVI. **Vincentius de Meur,** *Summi Pontificis ex cathedra definientis decreta non tam ut hominum inventa quam ut coeli oracula suscipienda esse.* 1661. Thesim hanc auctor praeside Eppo Tutelensi in Regia Societate *Navarrica* publice propugnavit.

CCCCLXXVII. **Gabriel Druetus** Villanovanus, defendebat has assertiones: *Christus S. Petrum eiusque successores summa supra Ecclesiam auctoritate donavit; — Romani Antistites privilegia quibusdam Ecclesiis, sicut Ecclesiae Gallicanae, impertiti sunt; — Concilia Generalia ad extirpandas haereses, schismata, et alia tollenda incommoda, admodum sunt utilia, non tamen absolute necessaria.* 1663. Curia Parlamenti has theses tamquam libertatibus Gallicanis contrarias aboleri iussit, assentiente Facultate Theologica.

CCCCLXXVIII. **Laur. Desplantes** Cistercita, propugnavit thesim: *Summus Pontifex in tota Ecclesia, et in foro tam interno quam externo plenitudinem iurisdictionis obtinet.* 1663. Huius assertionis eadem fuit sors, quae priorem tetigit: ipsaque haec assertio occasionem praebuit Theol. Facultati Parisiensi, famosas illas sex propositiones concinnandi, quas iam superius memoravimus.

CCCCLXXIX. **Brebeuf** *defense de l' Eglise Romaine.* Paris. 1664.

CCCCLXXX. **Vernantii** liber paulo superius laudatus, quemadmodum ob eruditionem suam magni habitus, ita impetitionibus magis expositus fuit. Contra illum lucem vidit:

817. *Censura S. Facultatis Theol. Parisiensis in librum, cui titulus est: La defense etc.* Paris. 1664. In ea Facultas plures propositiones (quae de Rom. Pontifice sonant) variis censuris perstringit, cumprimis tamquam ‚Regibus iniuriosas, seditiosas, et germanis Ecclesiae Gallicanae Libertatibus contrarias.' Non siluit doctissimus Auctor, sed mox edidit:

CCCCLXXXI. **Vernantius** *vetus doctrina Theologorum Parisinae Facultatis, opposita Censurae eiusdem Facultatis contra librum de auctoritate Pontificis et erroribus nostri temporis.* 1664.

CCCCLXXXII. **Alexander VII.** Summus Pontifex Faculta-

tis Theologicae Parisiensis agendi ratione, iuxta quam ipsa ab aliquo tempore peculiari studio quaslibet propositiones auctoritati Summi Pontificis faventes suis censuris perstringere, et ad sic dictas Gallicanas Libertates velut lapidem lydium exigere, hincque earum vim ac momentum ponderare non dubitavit, commotus, Breve direxit ad Regem Galliarum dd. 6. April. 1665. sequentis tenoris: ‚Ven. Frater AEppus Tarsensis et Nuntius Ap. nostro nomine referet Maiestati tuae, quam gravi sensu doloris ex Censuris Theologorum Sorbonae pontificius animus afficiatur; omnique studio quantum maxime poterit a te petet, ut auctoritate regia praesto esse velis, quo illae omnino revocentur. Quod profecto speramus de singulari pietate tua, quae propositiones Apostolicae Sedi tam adversas et iniuriosas in regno et academia tua tolerare non poterit. Cumque praesertim in reprimenda Iansenistarum haeresi tam enituerit, nolet eam omnem gloriam et labores tantos irritos cadere, et vel ipso tempore, quo pestiferi errores confodiuntur, gladii eorum iugulo instantis aciem adeo importune retundi. Sed quoniam Nuntius cuncta late et distincte disseret, ut ei fidem habeas, a Maiestate tua postulamus, cui bened. apost. etc. Datum Romae die 6. Apr. 1665.‘

CCCCLXXXIII. *Tractatus de auctoritate Pontificia in definiendis controversiis fidei ac morum, iuris ac facti.* Lovanii. 1665.

CCCCLXXXIV. **Lud. Thomassinus** *dissertationes, commentarii, et notae in Concilia generalia et particularia.* Paris. 1667. Viginti dissertationibus potissimum de Rom. Pontifice disserit, eiusque auctoritatem sic extollit, ut ob id contra eundem ex parte aulae Gallicae processus instrui iussus fuerit.

CCCCLXXXV. **David** *des Iugemens canoniques des Eveques, pour servir de response a la nouvelle doctrine de plusieurs auteurs.* Paris. 1671. Liber hic instar vindiciarum auctoritatis Pontificiae, cumprimis adversus opus *Petri de Marca*, considerari potest. Contra Davidium scripsit:

818. **Boileau** Doctor Sorbonicus, *liber de antiquis et maioribus Epporum causis, in quo S. Patrum, Pontificum, et conciliorum sententiae summa fide proferuntur ad confutationem errorum Davidis in libro gallico de iudiciis canonicis Epporum.* Leodii. 1678.

CCCCLXXXVI. **Coelestinus Lardenois** O. S. B. *disqui-*

sitio theologica de Rom. Pontificis decretis circa fidem, ex tabulis suffragialibus Thomae Angli excerpta, paucis adiectis. 1671.

CCCCLXXXVII. **Metayer** *dissertation sur les pensions selon les libertez de l' Eglise Gallicane.* Rouen. 1671.

CCCCLXXXVIII. **Bertier** Eppus Montalbanus, *tractatus de iure Regaliae.* Colon. 1680. Acerrime impugnat praetensumius regium, idque iniustum demonstrat, nisi Ecclesiasticae Potestatis assensus accedat.

CCCCLXXXIX. *Traite sur la suiet de l' Excommunication et Deposition des Rois.* Paris. 1681. Utrumque ius vindicat Romano Pontifici.

CCCCXC. CCCCXCI. **Thomassinus** *vetus et nova Ecclesiae disciplina circa beneficia et beneficiarios.* Paris. 1682. Opus idcirco memoratu dignum, quod occasione multiplicis relationis, in qua res beneficiaria per varias Ecclesiae aetates ad Statum Civilem constituebatur, auctoritatem Summi Pontificis accurate proponat ac propugnet. Cumque Anonymo cuidam Scriptori haud plene satisfecisset, contendenti: Thomassinum id agere, ut S. Sedis auctoritatem succutiat: contra has notas sive animadversiones Responsionem adornavit, subsequis operis editionibus additam. Subiungitur operi Thomassini: *Tractatus beneficiarius pro indemmniter salvandis iuribus S. Matris Ecclesiae quoad beneficia. Auctore* **Caesario Sguanin** *Servita.*

ε) De Declaratione anni 1682. quoad Regaliae iura, et literatura ulteriori usque ad finem Seculi.

Iis, quae de famosa hac Declaratione Cleri Gallicani dicenda sunt, iam in Monumentis Primatus praemissis, hic unice ipsam Literaturam ordine chronologico pertractamus, praemissis aliquot ex anno 1681. opusculis, quae iam ad famosam Declarationem sese referebant:

819. *Epistola pro pacando super Regaliae negotio Summo Pontifice Innocentio XI ad Em. Card. Alderanum Cybo, Pontificii Status administrum.* 1681. In Indicem prohib. relata.

820. *Recueil des diverses pieces concernant la Regale, et le Diocese de Pamiers.* Cologne. 1681.

821. *Dissertations sur l' autorite legitime des Rois en*

matiere de Regale. Cologne. 1682. Auctor est *Rolland le Vayer.*

822. **Guil. Burnet** *historia iurium Principis, circa beneficia eccles. et territoria Ecclesiae.* Lond. 1682.

823. **Poncet** *Considerations sur la Regale et autres droits de Souverainete a l' egard des Coadjuteurs.* 1682.

824. **Gilbertus de Choiseul- du Plessis-Praslin,** Eppus Tornacensis, Commissionis Conventus Gallicani praecipuum membrum. *Relatio circa Potestatem Ecclesiasticam.* Paris. 1682. Primus de hoc argumento liber, frequenter editus. Continet is examen ac iudicium de hac materia, quippe de famosis IV propositionibus, nomine Commissionis Conventui Praesulum substratum.

825. **Felix Buy** alias *Buhy* Carmelita, unus e primis erat propugnatoribus articulorum Gallicanorum, Romae mox damnatus.

CCCCXCII—CCCCXCVII. **Nicolaus Dubois** Doctor Lovaniensis, primus strinxit ensem adversus Declarationem *Disquisitio theologico-iuridica ad Galliae Eppos super declaratione Cleri Gallicani facta Parisiis 19. Mart. 1682. per quemdam S. Theol. Professorem.* Leodii. 1682. Tum in hoc, quem sine nomine vulgavit, tum in subsequis tractatibus, quippe *Consultationes theologico-iuridicae, — prima pars refutationis argumentorum seu errorum, — de iure et facto, — acta Parisiensia, — Defence de l' autorite du Pape par dessus les Conciles* ostendit: iam inde ab Ecclesiae nascentis exordio Gallicanam Ecclesiam perpetua consvetudine solitam fuisse in materiis fidei ac morum ad S. Sedem tamquam ad sacram anchoram confugere, expectando illius dogmaticam definitionem.

CCCCXCVIII. **I. A. D' Aubermont** O. Praed. aeque Lovaniensis Theologus, *Doctrina, quam de Primatu, auctoritate et infallibilitate Rom. Pontificis tradiderunt Lovaniensis S. Theologiae Magistri ac Professores tam veteres quam recentiores, propriis ipsorum verbis ac probationibus expressa, Declarationi Cleri Gallicani de Eccl. Potestate nuper editae opposita.* Leodii. 1682. Amplum texit catalogum Auctorum ac doctorum Lovaniensium pro suprema R. P. potestate per Declarationem Gall. succussa.

CCCCXCIX. **Nicol. Cevoli** Comes Patritius Romanus,

Antigraphum ad Cleri Gallicani de eccl. potestate declarationem, Optimo Maximo Summoque Pontifici Christi Vicario Innocentio XI, Urbis et Orbis Domino, coelorum, terrarum inferorumque ianitori unico, fideique oraculo infallibili, humiliter dicat, consecrat, praesentat etc. 1682. Auctor enunciat: propositiones Cleri Gall. ad unam omnes ex Institutionibus Calvini esse desumtas ac plane haereticas.

D. Idem, *Atlas antigraphi nuper editi contra declarationem Cleri Gallicani de eccl. potestate et de extensione Regaliae.* Colon. 1682.

DI. **Emmanuel a Schelstrate** *de lugendis Actis Cleri Gallicani, Parisiis de mandato Regis congregati a. 1682 die 19 Mart. ss. dissertatio.* Antwerpiae. 1682. Opusculum tantummodo in 30 exemplaribus impressum, sed subin recusum.

DII. *Censura Strigoniensis de IV propositionibus Cleri Gallicani.* 1682. Hanc edidit Primas Hungariae *Georgius Szelepcsényi* in Concilio Nationali: vocans propositiones illas ‚auribus christianis absurdas, et plane detestabiles, per Hung. Regni provincias a ministris satanae disseminatas, et eousque proscribendas, donec super iis infallibile Apost. Sedis oraculum prodierit, ad quam solam divino et immutabili privilegio spectat de controversiis fidei iudicare.' Censuram integram exhibuimus in Monumentis.

826. **Regnerus Sixtinus** *tractatus de Regalibus, recognitus, amplissime auctus et politus.* Norimbergae. 1683.

827. *Censura S. Facultatis Theol. Parisiensis ad dandum Senatui responsum lata in propositionem, de qua ille quaesierat, quid ipsa sentiret.* Paris. 1683. Propositio, de qua Fac. Parisiensis erga requisitionem Senatus Regni suum depromsit iudicium, erat illa ipsa, quam in censura *Strigoniensi* contineri mox memoravimus: ‚ad solam quippe Ap. Sedem divino et immutabili privilegio spectare, de controversiis fidei iudicare.' Hanc propositionem Facultas Parisiensis enunciat ‚falsam, temerariam, erroneam, praxi Ecclesiae adversam, Verbo Dei contrariam,' quatenus excludit ab Eppis et Conciliis iudicandi de fidei controversiis auctoritatem.

828. *Arrest du Parlement, au sujet de deux libelles, l' un en forme de Censure de l' Archeveque de Strigonie, et l' autre imprime a Liege, intitulé : ‚Disquisitio theol. iuridica', contre*

la Declaration du Clerge de France 1682. Paris. 1683. Quoad utriusque opusculi suppressionem decernit Curia Parisiensis.

829. **Edm. Richerius** *vindiciae doctrinae maiorum Scholae Parisiensis, seu constans et perpetua Scholae Parisiensis doctrina de auctoritate et infallibilitate Ecclesiae in rebus fidei et morum, contra defensores monarchiae universalis et absolutae Curiae Romanae. Accesserunt aliquot censurae eiusdem Scholae Parisiensis, nec non defensio Richerii adversus aliquos eius calumniatores, epilogus apologiae pro Ioanne Gersonio, et Notae in Censuram Hungaricam quatuor propositionum Cleri Gallicani.* Colon. 1683. Foetus hic posthumus Richerii continet monumenta contra supremam Rom. Pontificis auctoritatem, tum ex anterioribus seculis, tum e recentiori tempore, cumprimis autem censuras plures Facultatis Sorbonicae de Propositionibus auctoritati monarchicae Papae faventibus. Subiunxit autem Editor Notas quorumdum Theologorum Parisiensium in Censuram Hungaricam Declarationis Gallicanae.

830. **Thom. Ittigius** *animadversiones ad Censuram Fac. Th. Parisiensis de propositione: ad solam Sedem Apost. etc.* Lipsiae. 1683.

831. **Lud. Maimburgus** quondam S. I. *histoire de la Ligue.* Paris. 1683. Dirigitur tractatus contra superioritatem Rom. Pontificis supra Concilia.

DIII. **Ios. Saenz de Aguirre** O. S. B. Card. *auctoritas infallibilis et summa Cathedrae S. Petri extra et supra Concilia quaelibet atque in totam Ecclesiam denuo stabilita: seu defensio Cathedrae S. Petri adversus Declarationem nomine ill. Cleri Gallicani editam.* Salmanticae. 1683. Auctor doctrinam, quam titulus ipse manifestat, fide divina et catholica certam, contra ei oppositam ut haereticam, ab orco revocatam, et, cum in declaratione Gallicana contineatur, hanc abs mora ab Eppis Gallis retractandam enunciat, idque hoc magis, quod infallibilitatem S. Sedis Galli ipsi multoties recognoverint.

DIV. **Nic. Cevoli** *Hercules gentilis Atlantis christiani columen, seu homonea ethnicorum contra Declarationem Cleri Gallicani.* Colon. 1683.

DV. **Enghien** O. Praed. *responsio historico-theologica ad Cleri Gallicani de potestate eccles. declarationem ex Summorum Pontificum documentis, decretis ac gestis excerpta*

per quemdam S. Theol. Professorem. Colon. 1683. Egregius tractatus contra famosam declarationem.

DVI. **Franc. de Sequeyros et Sotomaior** O. S. Aug. *Eurythmia pontificalis adversus Cleri Gallicani de eccl. pot. declarationem.* Compluti. 1683.

DVII. **Nic. Dubois** *acta Parisiis 1683. in examine doctrinae Richeristarum, Censurae Hungaricae etc.* Leodii. 1683.

DVIII. DIX. **D.' Aubremont** Lovaniensis, *mantissa celebrium in Belgio et Gallia Scriptorum, qui tardius, post editum nuper succurrerunt tractatum, cui titulus: Doctrina etc. ut supra. Censurae a Sorbona recenter latae adversa.* Leodii. 1683. Accessit eiusdem Doctoris *dissertatio de im mediata epalis et synodalis iurisdictionis origine.*

DX. **Academiae Duacenae** *libellus supplex ad Regem Galliae contra declarationem.* 1683. In eo candide enunciant: Duacenos aversari doctrinam propositionibus Gallicanis expressam, tamquam suis in partibus hactenus non auditam, et uti erroneam constanter declaratam.

DXI. **Emmanuel a Schelstrate** *acta Constantiensis Concilii ad expositionem decretorum eius Sess. IV. et V. facientia, nunc primum ex Codicibus MSS. in lucem eruta, ac dissertatione illustrata.* Antwerpiae. 1683. Ostendit, decreta isthaec, quae propositionis II. Gallicanae fundamentum constituunt, non esse indubitatae auctoritatis.

832. *Traite des Excommunications par M. PHBT. C.* Dijon. 1683. Equidem profitetur se nec auctoritati Papae derogare, nec libertatibus Gallicanis praciudicare velle, secularium tamen Principum absolutam tuctur potestatem respectu iuris excommunicandi.

DXII. **Andreas Garcia de Samaniego** Canonista Salmanticensis duobus annis continuo incubuisse narratur operi ad refutandam famosam Declarationem destinato: de opere tamen hoc, num in lucem unquam prodierit, non constat.

DXIII. **Ant. Charlas** *tractatus de Libertatibus Eccl. Gallicanae, continens amplam discussionem declarationis factae ab ill. AEppis et Eppis Parisiis mandato regio congregatis 1682.* Leodii. 1684. Insigniter perstringit et castigat abusus e sic dictis Libertatibus Gallicanis enatos, propositionesque Cleri iis superstructas.

833. **Hieron. a Costa** (fictum nomen) *historia de origi-*

ne, et progressu redituum ecclesiasticorum, in qua ex veteri et novo iure tractatur, quidquid pertinet ad materiam beneficiorum Regalium, Investiturarum, Nominationum, et aliorum iurium, quae Principibus attribuuntur. Francof. 1684. Pro irrestricto iure Regaliae.

DXIV. **Eugenius Lombardus** *(Card. Sfondratus) Regale Sacerdotium Romano Pontifici assertum et IV propositionibus explicatum.* 1684. Fuse ac erudite confutat IV propositiones Gallicanas: eam observans methodum, ut Ecclesia Gallicana universa in quatuor ordines divisa, nimirum Clerum ac praecipue Praesules, Sacros Doctores, Reges, Scriptores historicos, hos omnes doctrinam IV propositionibus contrariam ab olim defendisse ostendat.

DXV. **Emmanuel Ant. Vidax** Carmelita, *Davidis monomachia, sive singulare cum Philistaeo gigante duellum pro Israëlitici Dei populi vindicando honore adversus Goliath fautores oppugnantes allophilos I. Reg. 17. vel theologico-dogmatica, et sacro-iuridica disceptatio pro Summo Iesu Christi Sacerdotio et Regno, supremaque eius potestate, in ipsius Iesu filii David Vicario Petro et legitimis successoribus Romanis Pontificibus a priscis continuo seculis ab Ecclesia recognita, veneratae, et in finem usque seculi sine intermissione ab omnibus orthodoxis veneranda; contra acephalam Gallicani Cleri declarationem factam die 19 Mart. 1682, literaria palaestra, Pinciano Athenaeo in examen vocata, argumentorumque agoni exposita.* Vallisoleti. 1684.

834. **Lud. Maimburgus** olim S. I. saepe iam a nobis citatus, *Traite historique de l' etablissement et des prerogatives de l' Eglise de Rome et de ses Eveques.* Paris. 1685. Auctor, quum antehac in suis libris dignitatem Pontificiam occultis duntaxat minutisque proeliis impetiisset, in praesente Tractatu (Indici librorum prohibitorum mox inserto) plenam instruit aciem, seque hostem auctoritatis Pontificiae, uti appellat, oecumenicae sive universalis, profitetur. Non negat, Catholicorum omnium concordem esse in eo sensum, quod Iesus Petro et successoribus non honoris modo ac ordinis, verum etiam iurisdictionis primatum contulerit : sed Regis sui zelum in reducendis ad Ecclesiam Cath. Reformatis laudans, e Decreto Cleri Gallicani anni 1682. et Edicto Regio de Potestate Ecclesiastica, occasionem se sum-

sisse ait, tractatum hunc concinnandi, ut ademto omni per doctrinam decretis iis expressam obstaculo Reformati ultro ad Ecclesiam Cath. redeant. Defendit itaque IV propositiones Gallicanas.

835. **Marc. Vulsonius** *libri VI de auctoritate Pontificis et libertatibus Ecclesiae Gallicanae.* Genevae. 1685. Gallicus tractatus iam a. 1632. prodiit.

836. **Larroque** *nouveau traite de la Regale.* Rotterdam. 1685. Auctor Reformatus pro defensione Regiae potestatis.

DXVI. **Anton. Charlas** *Causa Regaliae penitus explicata, seu responsio ad Natalis Alexandri dissertationem de iure Regaliae.* Leodii. 1685.

DXVII. *Avvertimenti Cattolici al Sign. Luigi Maimbourg sopra l' errori ed Abbaglie del suo trattato istorico del stabilimento e progressi della Chiesa Romana.* 1686. Contra librum Maimburgi.

DXVIII. **Iac. Boileau** *consideration sur le Traite historique de l' etablissement* etc. Cologne. 1686. Duas tantum vindicat praerogativas per Maimburgum impugnatas, infallibilitatem et superioritatem supra Concilia.

DXIX. **Emanuel a Schelstrate** *tractatus de sensu et auctoritate decretorum Conc. Constantiensis Sessione IV et V circa Potestatem Ecclesiasticam editorum, cum actis et gestis ad illa spectantibus, et ex MSS. Italicis, Germanicis, et Gallicis nunc primum in lucem erutis.* Romae. 1686. Opus hoc sunt quasi Vindiciae dissertationis anni 1683. supra laudatae, contra Maimburgi argumentationes.

837. **Lud. Elias Dupin** Sorbonicus Doctor, *de antiqua Ecclesiae disciplina dissertationes historicae.* Paris. 1686. Primatum Pontificium ad normam IV propositionum coarctat, et cumprimis *Schelstratium* oppugnat quoad decreta C. Constantiensis.

838. **Maimburgus** *Histoire du Pontificat de S. Gregoire le Grand.* Paris. 1686.

839. Idem, *Histoire du Pontificat de S. Leon le Grand.* Paris. 1687. Quemadmodum in priori de praerogativis Romanis opere, ita in his quoque duobus de Gregorio et Leone voluminibus, omne suum collocat studium in evertendis Primatus prae-

rogativis et firmandis Gallicanis propositionibus, insuper Eppos et Papas regnantium imperiis subiacere asserit.

DXX. **Ant. Charlas** *de la puissance Ecclesiastique, ou Reponse au Traite historique de L. Maimbourg.* 1687.

DXXI. **Mart. Steyaert** Lovaniensis, *Positiones de Pontifice.* Lovanii. 1687. Cumprimis infallibilitatem evolvit adversus declarationem Gallicanam. Sed adversarium expertus in Eppo Tornacensi :

840. **Gilb. Choiseul du Plessis-Praslin** *Epistola ad Mart. Steyaërt de Potestate Ecclesiastica.* 1687. in qua se Conventus Gallicani anni 1682. partem fuisse confessus, oppugnat asserta Steyaërtii de infallibilitate Pontificia.

841. *Collectio omnium eorum, quae facta et scripta sunt pro defensione C. Constantiensis circa auctoritatem Conc. Gen. supra Pontificem; occasione censurae thesium Steyartii factae a Facultate Lovaniensi.* 1688.

DXXII. **Ant. Charlas,** *Tractatus de Conc. Generali, ad iustificanda ea, quae dicta sunt in tractatu de Libertatibus Eccl. Gall. circa auctoritatem C. Basileensis, adversus ea, quae auctor responsionis ad positiones Steyartii iis opponit.* Leodii. 1688. Contra Eppum Tornacensem.

DXXIII. *Remarques d'un Theologien sur le Traite historique de Maimbourg.* Cologne. 1688. Erudita refutatio, quae non solum infallibilitatem Pontificiam, velut ab ipsis Gallis communiter antea receptam, demonstrat, sed etiam infidelitatem in allegando, contradictiones multiplices, etc. Maimburgi detegit.

DXXIV. **Coelest. Sfondratus** *Gallia vindicata, in qua testimoniis exemplisque Gallicanae praesertim Ecclesiae, quae pro Regalia ac IV Parisiensibus propositionibus a Lud. Maimburgo aliisque producta sunt, refutantur.* St. Galli. 1688. Alterum auctoris, iam superius sub ‚Eugenii Lombardi' nomine laudati, opus contra famosas propositiones.

DXXV. *Summa exhibens Papae et Concilii quoad superioritatis praerogativam inter se comparationem, ex occassione IV Cleri Gallicani propositionum a. 1682. in Parisiensi eccles. conventu editarum, adversus Lud. Eliam Dupin vindicatam ab Auctore inextinctae SS. C. Tridentini veritatis.* 1688. Auctor est *Augustinus Redingus* Abbas Einsidlensis in Helvetia.

842. **Franc. Pinssonius** Advoc. Paris. *Tractatus singularis de Regaliis, seu de iuribus Regis in beneficia eccles.* 1688.

843. **Franc. Duarenus** *de sacris Ecclesiae ministeriis ac beneficiis. Item pro libertate Ecclesiae Gallicanae adversus Romanam Aulam defensio.* 1688. Prior liber Duareni novitus editus, cum supplemento de Gallicanis libertatibus.

DXXVI—DXXVIII. 844—850. **Sfondratus** *Legatio Marchionis Lavardini Romam, eiusque cum Romano Pontifice Innocentio XI dissidium; ubi agitur de iure, origine, progressu, et abusu quarteriorum, franchitiarum, seu asyli; et refutantur rationes a Lavardini advocato productae.* 1688. Occassionem controversiae, de qua opusculum isthoc agit, praebuit postulatum Legati Gallici de asyli iure domui Legati competente: quod cum Summus Pontifex reiecisset, ipsumque excommunicationis mucronem adhibuisset, scriptis pluribus pro et contra res pertractari coepit. Vibrato nimirum anathemate, lucem adspexit: *Lavardini apologia,* tum: *Talonii Regii Advocati declamatio; — Protestation de Lavardin a Rome; — Arrest de la Cour de Parlament sur la Bulle du Pape; — Memoire des raisons du Roy a reprendre les armes; Acte d' Appel interiete au futur Concile;* — pro iuribus autem Pontificiis *Auctor Italicus Bullae Innocentii contra Lavardini apologiam defensor;* et alius aeque *Italus contra declamationem Talonii.* Sfondratus in suo libello quaestionem controversam omni ex parte versat, et pro iure Ponficis ac contra praetensionem Gallici Legati se enunciat. Refutare ipsum voluit Anonymus auctor opusculi: *De iure asyli sive franchitiarum in regione urbis Romanae, in qua Legati Gallici diversantur, et de nultitate excommunicationis a Pontifice in Marchionem Lavardinum vibratae. Accedit consideratio canonis XII Conc. Lugdunensis II de iure Regaliae.* Amstelodami. 1688.

DXXIX. **August. Redingus** *Cathedrae Apostolicae oecumenicae auctoritas, ex occasione IV propositionum Cleri Gallicani asserta et vindicata contra Gallos defensores dictarum propositionum, simul adversus alios Regaliae propugnatores. In quo scripto tractatur 1. de Rom. Pontificis erga Reges auctoritate; 2. de eiusdem supra Reges auctoritate; 3. de eiusdem supra Concilium auctoritate; 4. de eiusdem infallibilitate in decidendis fidei ac morum controversiis.* 1689.

851. **Felix Dechamps** *epistola ad Martinum Steyaërtium de Summo Pontifice eiusque potestate.* 1689. Indici librorum vetitorum inserta.

852. **Gilbert Burnet** *Bericht von dem neulichen Streite in Frankreich wegen der Regalien, sammt einigen Briefen hoher Personen, in dieser Sache. Aus dem Englischen von H. L. B.* Lüneburg. 1689.

DXXX. *Tractatus generalis de Regalia in IV libros distributus, qui primum gallico sermone prodiit, nunc latino donatus auctior et correctior editur. Tuetur ius Ecclesiae contra Ministros Regios, simul confutat plura scripta pro iure Regis vulgata, signanter 1. Anonymum scriptum, quo Regaliae ad omnes Galliarum Ecclesias extensio defenditur. 2. Anonymum scriptum italico sermone vulgatum eiusdem argumenti. 3. Reflexiones de dissert. Natalis Alexandri ad Can. XII. C. Lugd. II. de Regalia. 4. Animadversiones in tractatum Pinssonii a. 1688. vulgatum.* 1689. Auctor fuit Eppus Apamiensis **Caulet,** post cuius obitum hoc opus auctum prodiit.

DXXXI. **Thyrsus Gonzalez de Santalla** S. I. Generalis, *de infallibilitate Rom. Pontificis in definiendis fidei et morum controversiis extra concilium Generale, et non expectato Ecclesiae consensu: contra recentes huius infallibilitatis impugnatores tractatus theologicus.* Romae. 1689. Auctor, qua Professor adhuc Salmanticensis mox post cognitam Gallicanam anni 1682. Declarationem integro biennio dictavit discipulis confutationem eiusdem. In vasto autem opere suo XIX Disputationibus rem omnem complexus, genuinum sensum decretorum CC. Constantiensis et Basileensis aperit, atque Gallos dictae Declarationis auctores ex ipsis Gallis Scriptoribus et Praesulibus erroris convincit.

DXXXII. **Iansens Elinga** *suprema Rom. Pontificis auctoritas eiusque extra Concilium Generale definientis infallibilitas, adversus epistolam Gilberti Eppi Tornacensis propugnata.* Brugis. 1689.

DXXXIII. *Il Disinganno, discorso sopra la Dichiarazione del Clero Gallicano della potesta ecclesiastica di Don Ettore Albergante.* Roma. 1689.

853. **Emm. Charles Borjon** *Compilation du Droit Romain, du Droit Francois, et du Droit Canon: des Dignitez Ec-*

clesiastiques, ou il est traite du Pape, des Patriarches, des Cardinaux. 1690. Opus iuxta principia Gallicana elucubratum, ac eapropter in Indicem relatum.

DXXXIV. **Laur. Pisani** O. Praed. *de potestate Summi Pontificis contra propositiones Sorbonae.* 1690.

DXXXV. DXXXVI. **Gavardi** O. S. Aug. *quaestiones quatuor de Hierarchia Ecclesiae militantis.* Item: *volumen adversus opus Petri de Marca de Concordia Sacerdotii et Imperii.* Neapoli. 1690.

854. **Ioan. Ad. Osiander** Theol. Tubingensis, *diss. de iure Regaliae.* 1691.

855. **I. Ern. Gerhardus** *ius tertii in causa Regaliae inter Galliae Regem et Pontificem Romarum disceptatae dissertatione ecclesiastica evolutum.* Ienae. 1691.

856. *Literae Abbatis cuiusdam ad alium Aulae Romanae Praesulem, de decreto Inquisitionis contra 31 Propositiones 1690 promulgato perscriptae.* Tolosae. 1691. Libello hoc continetur historia condemnationis propositionum, potissimum moralium, in Studio Lovaniensi et alibi traditarum, inter quas fuit et illa: ‚futilis et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Conc. Oec. auctoritate atque in fidei quaestionibus decernendis infallibilitate.‘ Attingit quoque libellus IV propositiones Gallicanas, pluraque profert, quae animum a Curia Romana utcunque alienum produnt.

DXXXVII. **Henr. Wolthir** *pondus ratiocinationum in epistola Gilberti de Choiseul Eppi Tornacensis de Potestate Ecclesiastica examinatum.* Nissae. 1692.

857. **Gerbais** *Lettre de l' Eglise de Liege au sujet d' un Bref de Paschal II. mise en Franc.* Paris. 1697. In favorem declarationis anni 1682. se enunciat versor praeviae literae.

858. Idem *Traite du celebre ‚Panorme‘ touchant le Concile de Basle, mis en Franc.* Paris. 1697.

859. *Histoire des Conciles generaux, et assemblees tenues en Orient et Occident depuis le temps des Apotres jusqu' au Concile de Trente, avec des dissertations par raport aux moeurs de l' eglise gallicane et du royaume.* Paris. 1699.

860. **Alex. Guillemain** *Memorandum des Libertes et des Servitudes de l' Eglise Gallicane.* Paris de Lyon.

861. **Zorn** *tractatus de Libertatibus Eccl. Gallicanae antiquae et hodiernae.* Rostochii.

---

g) *Ulterior Literatura ad relationem inter Ecclesiam ac Pontificatum, et Civile Imperium pertinens.*

1. **Adversus iura et libertatem Ecclesiae :**

862. **Matth. Stephani** Pomeranus, *tractatus de iurisdictione.* 1606.

863. **Lud. Rud. de Sablonetta** *opera diversa, scilicet de absoluta Principis potestate*, etc. Venet. 1606.

864. **Wilh. Zepper** *Politia ecclesiastica, sive forma ac ratio administrandi et gubernandi Regni Christi, quod est Ecclesia.* Herbornae. 1607.

865. *Tractatus de remediis, Regibus ceterisque catholicis liberis principibus et eorum Ministris competentibus adversus AEppos et Eppos.* 1609.

866. **Ioan. Vytenbogaërtus** Minister Remonstrancium in Belgio, *de officio et auctoritate supremi christiani Magistratus in rebus ecclesiasticis.* 1610. Auctor strictum ius sacrorum Civili tribuit imperio.

867. **Benignus Milettot,** Consiliarius Curiae Divionensis, *tractatus de delicto communi et casu privilegiato.* 1611. Pro potestate iudicum secularium in personas eccles. Prodiit denuo opusculum a. 1612. Francofurti.

868. **Barbeyrac** *du pouvoir des Souverains et de la liberte de conscience.* Amsterdam. 1614.

869. **Ant. Walaeus** *officium Ministrorum Ecclesiae, et super id auctoritas Magistratus.* Lugd. Bat. 1615.

870. **Theod. Reinking** *tractatus de regimine seculari et ecclesiastico, exhibens brevem et methodicam Iuris publici delineationem.* Gissae. 1616.

871. **Richardus Crakanthorpius,** *Iustiani Imperatoris contra Baronium defensio.* Londini. 1616. Tuetur praedicti Caesaris agendi rationem quoad res ecclesiasticas, enervare satagens Baronii in Annalibus positas obiectiones.

872. **Rymon** *tractatus de iurisdictione regia et casibus regiis, et illius privilegiis.* Paris. 1618.

873. **Math. Bortius** *de natura iurium Maiestatis et Regalium explicatio.* 1619.

874. **Claudius Goustaeus** *tractatus de potestate regia in Ecclesia.* Francof. 1621.

875. **Horatius Marta** *tractatus de iurisdictione, per et inter iudicem eccles. et secularem exercenda.* 1623.

876. **Hayward** *of Supremacy in affaires of Religion.* London. 1624.

877. *Trattato delle appellationi nelle materie eccl. per il Capo d' Abuso.* Lione. 1624.

878. **Guil. Barret** *ius Regis, sive de absoluto et independenti secularium principum dominio et obsequio eis debito.* 1624.

879. **Ioan. Bidenbachius** *quaestionum nobilium hendecades duae, quibus tam suprema territorii, quam meri quoque imperii iura et immunitates explicantur.* 1624.

880. *De la puissance royale sur la police be l' Eglise.* Paris. 1625. Etiam italice eodem anno ibidem prodivit.

881. **Lucius Antistius Constans** *de iure Ecclesiasticorum liber singularis : quo docetur : quodcunque divini humanique iuris ecclesiasticis tribuitur, vel ipsi sibi tribuunt, hoc aut falso impieque illis tribui, aut non aliunde quam a suis, h. e. eius reipublicae seu civitatis praediis, in qua sunt constituti, accepisse. Alethopoli apud Caium Valerium Pennatum.* 1625.

882. **Filesac** *Regia Maiestas sacrosancta.* Paris. 1626.

883. **Menochius** *de iurisdictione eccles. et seculari et de immunitate eccl.* Ienae. 1628.

884. **Calybute Downinge** *Discourse of the State Ecclesiastical of this Kingdome in relation of the Civil.* Oxonii. 1634.

885. **I. Olearius** *de Clericorum subiectione.* Vitebergae. 1636.

886. **I. Hamel** *la Police Royale sur les personnes et choses ecclesiastiques.* 1639.

887. **Iac. Trigland** *de potestate civili et eccles.* Amstelodami. 1642.

888. **Ioan. Lopez de Baylo** *iustificationes motivorum, tam iuris quam facti, quibus Regia Audientia moveri debet ad procedendum ad occupationem temporalitatum, et bannimen-*

tum contra Eppum Alguarensem. 1642. Liber duplici decreto Indicis proscriptus.

889. **Herm. Conringius** *de maiestatis civilis auctoritate et officio circa sacra.* Helmstadii. 1645.

890. **Thomas Hobbesius**, *elementa philosophica de cive.* Paris. 1645.

891. Idem, *de natura humana et corpore politico.* 1650. Magnus defensor iurium Civitatis in sacra. Eapropter a multis, etiam acatholicis oppuguatus.

892. **Marti y Viladamor** *Defensa de la auctoridad Real en las Personas Eccles. del Principado de Cataluna.* 1646.

893. **Blondellus** *de formulae regnante Christo in Veterum monumentis usu, seu vindiciae pro Philippi I. et II. summa regia potestate.* Amstelod. 1646.

894. **Hugo Grotius** *commentarius posthumus de imperio summarum potestatum circa sacra. Cum scholiis* **Blondelli.** Paris. 1648.

895. **Franc. de Vico** *de las Leyes, y Pragmaticas Reales del Reyno de Sardina.* 1651. Decreto Indicis confixum opus.

896. **Lambertus Velthuysen** *diss. de principiis iusti et decori, ut apologia pro tractatu Hobbesii de cive.* Amstelod. 1651.

897. **I. M. Sonner** *diss. iuridica de foro competente eccl. et seculari.* 1656. In Indicem relata.

898. **Lampadius** *de iure maiestatis circa sacra.* Helmstadii. 1656.

899. **Lud. Molinaeus** *paraenesis ad aedificatores imperii in imperio; in qua defenduntur iura Magistratus adversus Mosem Amyraldum et ceteros vindices potestatis eccl. presbyterianae.* Londini. 1656.

900. Idem, *Corollarium ad paraenesin.* Lond. 1657.

901. **Gothofredus Stosser** *de potestate politica circa sacra.* Argentorati. 1659.

902. **Timannus Gesselius** *de distractione Imperii et Ecclesiae.* Trajecti. 1660.

903. *De la Puissance royale et sacerdotale.* Paris. 1662. In Indicem relatus liber.

904. **Ant. Fabri** *tractatus theol. iurid. politicus de reli-*

gione regenda in Republica. Cum notis **Ahasveri Frischii**. Francof. 1665.

905. **Will. Prynne** *the first tome of an Historicall and Chronologicall vindication of the Kings supreme Ecclesiasticall Iurisdiction.* London. 1666.

906. *Institutiones iuris imperii circa sacra ex Hug. Grotio de imperio summarum potestatum circa sacra desumtae.* Amstelod. 1668.

907. **Bechmann** *de potestate Principis circa sacra,* Ienae. 1670.

908. **Spinoza** *tractatus theologico-politicus.* Hamburgi. 1670.

909. **Ernestus Gockelius** *de Europaeis Regibus, eorumque praecipuis maiestaticis iuribus tractatio methodica.* 1671.

910. **Fritsch** *electa Iuris publici Romano-Germanici.* Francof. 1672. In his disserit pro vulgato illo axiomate: cuius est regio, eius etiam est religio.

911. **Adamus Pisetzky a Kranichfeld** *diss. iurid. hist. politica, in qua demonstratur, religionem vi propagari non posse.* Francof. 1672. Liber per potestatem civilem in Austria a. 1774. prohibitus.

912. **Lesueur** *Histoire de l' Eglise et de l' Empire, depuis le naissance de Iesus-Christ jusqu' a l' an. 800.* Geneve. 1674.

913. **I. Weiss** *de Clericorum subiectione.* Gissae. 1674.

914. **Rhetius** *de iure Statuum Imperii circa sacra.* Francof. 1675.

915. **Henr. Henniges** *de summa Imperatoris Romani potestate circa sacra.* Norimbergae. 1676.

916. **Charles Fevret** *traite de l' Abus.* Lyon. 1677.

917. **Felicianus de Oliva** *tractatus de foro Ecclesiae, materiam utriusque potestatis, spiritualis scilicet et temporalis, respiciens.* 1678. Decreto Indicis a. 1682. prohibitus.

918. **Gilb. Burnet** *History of the Rights of Princes in the disposing of Ecclesiastical Benefices, relating chiefly to the Regale.* London. 1682.

919. **I. Ad. Osiander** *de iure circa sacra, et in specie de iure reformandi.* Tubingae. 1682.

920. **Daniel Clasen** *de religione politica liber unus.* Servestae. 1682.

921. **Casp. Ziegler** *de iuribus Maiestatis tractatus academicus, in quo pleraque omnia, quae de potestate et iuribus Principis disputari solent, strictim exponuntur.* Viteb. 1681.

922. **Ioan. Luis Lopez** *discurso iuridico-hist. politico en defensa de la iurisdicion Real, ilustracion de la provision de veynte de Febrero del a. 1684.* Prohibitus.

923. **Ant. Matthaei** *de Advocatis Ecclesiae.* Amstelod. et Lugd. Bat. 1686.

924. **Kenckel** *de potestate Principis circa iurisdictionem et disciplinam eccles.* Viteb. 1686.

925. **Nic. Lyncker** *de superioritate sacra, de potentatu imperii, de plenitudine summae potestatis.* ‚1686.'

926. 927. **Samuel Puffendorf** *de habitu Religionis Christianae ad vitam civilem*, item *de concordia verae Politicae cum Religione Christiana.* 1687. Videtur quidem in aliquot locis libertatem Ecclesiae vindicare, sed spectato totius operis contextu auctor negat omnem Hierarchiam, omnemque Ecclesiae statum, et summum imperium Reipublicae tribuit.

928. **Nic. Körner** *quaestiones canonico-politico-civiles.* Erfordiae. 1688.

929. **Iohn Milton** *treatise of civil power in ecclesiastical causes.* London. 1690.

930. **Slevogt** *diss. de advocatia Imperatoris Romani ecclesiastica.* Ienae. 1690.

931. **Struve** *de advocatia maiestatica.* 1690.

932. **I. B. Mulz** *repraesentatio maiestatis imperatoriae.* Oettingae. 1690.

933. *Abrege de la doctrine de la Tolerance civile.* Rotterdam. 1691. Pro tolerantia.

934. **Ioan. Thomas** *de iuribus Maiestatis circa religionem in genere, et in specie de eppalibus et patronatus.* Helmstadii. 1693.

935. **Adamus Rechenberg** *commentatio: an cuius regio, illius quoque sit religio?* Lipsiae. 1695.

936. **Müldener** *diss. de protectione ab Imperatore ecclesiis utriusque religionis in Germania aequaliter debita.* Halae. 1698.

937. **Chr. Thomasius** *vindiciae iuris Maiestatis circa sacra.* Halae. 1699.

938. **Kestner** *de iure reformandi in sacris.* Rintelii. 1699.

---

939. **Hobbesius** novo libro vulgavit sua principia de relatione Ecclesiae ad Civitatem: *Leviathan, seu de materia, formai et potestate civitatis eccl. et civilis.* Londini. 1676. Idem sensit cum Hobbesio:

940. **Hadr. Hutuyn** *Politica contracta generalis.* Hagae. 1681. Systema Hobbesianum maxime impugnavit:

941. **Richardus Cumberlandius** *disquisitio philosophica de legibus naturae, in qua earum forma, capita, ordo, promulgatio, et obligatio e rerum natura investigatur, quin etiam elementa Philosophiae Hobbesianae cum moralis tum civilis considerantur et refutantur.* Londini. 1672.

Pro *iure imperii circa academias scientiarum* duo prodiere opuscula:

942. **Ziegler** *de iure erigendi Academias.* Viteb. 1661.

943. **Röhrensee** *diss. de iure Maiestatis in Academiis.* Viteb. 1691.

---

2. Pro iuribus et libertatibus Ecclesiae.

DXXXVIII. **Mich. Agia** *tractatus de exhibendis auxiliis, sive de invocatione brahii utriusque.* Matriti. 1600.

DXXXIX. **Laelius Zechius** *Politicorum, seu de Principe et Principatus administratione libri tres, theologice, iuridice, et historice tractati.* Veronae. 1601.

DXL. **Matth. Scholasticus** *de vero et christiano Principe, deque eius visibili hic in terris ministerio libri II. in quibus de rebus tum ad S. Theologiam, tum etiam ad Ius Can. ac Civile graviter copioseque disputatur.* Patavii. 1605.

DXLI. **Fr. Molina** *de brachio seculari Ecclesiae praestando, et mutuis iudicum auxiliis.* Barcinone. 1607.

DXLII. **Alex. Ambrosinus** *de immunitate et libertate eccles.* Parmae. 1608.

DXLIII. **Walpolus** *de Principum subiectione Deo et Ecclesiae tractatus.* Audomari. 1608.

DXLIV. **Laur. Ortiz de Ibarrola** *de politia et immunitate eccl.* Romae. 1610.

DXLV. **Marta** *tractatus de iurisdictione per et inter iudicem eccl. et secularem exercenda.* Avenione. 1616.

DXLVI. **Franc. Suarez** S. I. *epistolae de libertate ecclesiastica occasione interdicti Olyssiponensis.* 1617. Mascule progugnavit iura ac libertates Ecclesiae, adeo, ut a Paulo V Papa literis apostolicis honorari meruerit. Edidit has epistolas *Malou* Eppus Brugensis Bruxellis et Parisiis. 1859.

DXLVII. **Petrus Pázmány** Card. Strigon. *Vindiciae Ecclesiasticae, quibus decreta Principis ‚Bethlen' in Clerum Hungariae edita divinis humanisque legibus contraria, ipso iure nulla esse demonstrantur.* Viennae. 1620. Liber praesens, pro iuribus Cleri editus, a Protestantibus per sequentia tria scripta oppugnabatur :

944. *Defensio querelarum Ungariae contra corruptelas Iesuiticas, cum refutatione calumniarum contra Gabr. Bethlen.* 1620.

945. **Eucharius Martinus Budissino-Lusatius** *epistola ad Mathiam Hoë ab Hohenegg : Machiavellisatio, qua unitorum animos dissociare nitentibus respondetur ; in gratiam D. AEppi castissimae vitae Petri Pázmány succincte excerpta oratio parresiastica, qua auxilia a Rege et Ordinibus Hungariae petuntur.* Saragossae. 1621.

946. **Dorotheus Plosarius** *oratio apologetica pro Gabr. Bethlen. Posonii excudebat Petrus Pázmány sumtibus Nicolai Esterházy.* 1624.

DXLVIII. **Adamus Contzen** S. I. *Politicorum libri decem, in quibus de perfectae reipublicae forma, virtutibus et vitiis, institutione civium, legibus, magistratu eccl. et civili, potentia reipublicae, itemque seditione et bello, ad usum vitamquecommunem accomodate tractatur.* Moguntiae. 1621.

DXLIX. **Ioan. Beccardus** O. Praem. *S. Thomae Cantuariensis et Henrici II Anglorum Regis Monomachia de libertate ecclesiastica, cum adiuncto eiusdem argumenti dialogo.* Colon. 1624.

DL. **Chokier** *vindiciae libertatis eccles.* Leodii. 1630.

DLI. **Otto Truchsess** Card. Augustanus, *protestatio defensa Pacem Religiosam concernens.* Dillingae. 1630.

DLII. **Ioan. Roa Avila** Hispanus, *de potestate Ecclesiae et concursu potestatis Principum.* 1631.

DLIII. **Nic. de Maistre** *instauratio antiqui Epporum Principatus.* Paris. 1633.

DLIV. DLV. **Marc. Ant. Petilius** IC. Neapolit. *de eccl. et potitica potestate.* Item : *De militantis Ecclesiae conflictu.* 1633. Propugnat : summam humani generis gubernandi curam uni Sacerdotio a Deo demandatam esse, Principem vero illi ad externa in adiutorium datum.

DLVI. **Ioan. Mulman** S. I. *idea Principis christiano-politici, centum symbolis emblematicis expressa per ‚Didacum Saavedram.'* Bruxellis. 1640.

DLVII. **Catharina Chidley** Angla e secta independendentium, *the Iustification of the independant churches of christ.* London. 1641.

DLVIII. **I. Fragosus** S. I. *regimen Reipublicae Christianae, ex S. Theologia et ex utroque Iure ad utrumque forum tam internum quam externum coalescens.* Lugd. 1641.

DLIX. **Angelus Vancius** O. S. Aug. *brevis animadversio de universorum hominum ex ipso iure originis naturalis subiectione temporalium principum laicorum potestati, qualis sit et quam late pateat. Contra M. A. de Dominis AEppum Spalat. haereticum.* Patavii. 1641.

DLX. **Santa-Maria** *veri confini delle Potesta dominanti spirituale e temporale giusta la dichiarazione dei Elettori del S. Impero, approvata dalli Rappresentanti di tutt'i Principi in Roma sotto Clemente VII. colle risposte al decreto contrario della Sorbona nel 1626.* Colonia. 1642.

DLXI. **Petr. Cabeliavius** *de libertate Ecclesiae in exercenda disciplina spirituali.* Amstelod. 1642.

DLXII. **Maranta** *apologeticus tractatus pro iuribus Ecclesiae, quo pro iurisdictione ac defensione immunitatis et libertatis eccl. propugnaculum instituitur.* Romae. 1644.

DLXIII. *Istravagante segnite nel regno di Francia, ovvero excessi del Policisme, colle controrisposte di Paolo Torelli al libro della sovrana giurisdizione del Re sopra la Politia della Chiesa.* Colonia. 1646.

DLXIV. *Officium Magistratus christiani circa sacrum ministerium.* Auristadii. 1648.

DLXV. **Fr. Zipaeus** *de iurisdictione eccles. et civili libri IV.* Leodii. 1649.

DLXVI. **Th. Delbene** *de immunitate et iurisdictione eccles.* Lugd. 1650.

DLXVII. **Ant. de Pazzi** *la liberta eccles. oppugnata, difesa, vendicata.* Firenze. 1650.

DLXVIII. **Flavius Popaeus** civitatis Sesoe in Semeolandis (Iulius Foppa S. I. Mediol.) *de libertate ecclesiastica cum publica Reipublicae necessitate confoederanda.* Bononiae. 1651.

DLXIX. **Aegidius Ranbeck** O. S. B. *asylon fori ecclesiastici.* Aug. Vind. 1651.

DLXX. **Fray Pyo Vives y Pexo** *discurso apologetico por la immunidad y libertad ecclesiastica.* Barcellona. 1652.

DLXXI. **I. Andr. Tria** *Osservazioni critiche intorno alla polizia della Chiesa.* Roma. 1652.

DLXXII. **Gibalinus** *de sacra iurisdictione in ferendis poenis et censuris ecclesiasticis.* Lugd. 1655.

DLXXIII. **Didacus Cabrera Mexia** *defensio immunitatis fori ecclesiastici.* Matriti. 1655.

DLXXIV. **Richardus Faust** O. S. Aug. *Princeps christiano-politicus, septem donis Spiritus S. insignitus.* Viennae. 1658.

DLXXV. **Philoclerus** *iura Cleri, or an Apology for the Clergy.* Oxon. 1661.

DLXXVI. **Collegium Monasteriense S. I.** *drama historico-politicum, quo ostenditur, pacem ac religionem esse fundamentum rerumpublicarum, utpote quibus floruit Chaldaea sub Evilmerodacho per Danielem, et, ut speramus vovemusque, Monasteriensis dilio — florebit.* Monasterii. 1661.

DLXXVII. **Aegidius Ranbeck** *panoplia libertatis ac immunitatis eccl. qua se Clerici defendendo sint contra quotidianos laicorum incursus ac violentias.* Aug. Vind. 1666.

DLXXVIII. **Fr. de Urrutigoiti** *tractatus de competentiis iurisdictionis inter curiam eccl. et secul.* Lugd. 1667.

DLXXIX. **Thom. Delbene** *de immunitate et iurisdictione eccles.* Lugd. 1673.

DLXXX. **Estevan** *defensio immun. eccles.* Paris. 1673.

DLXXXI. **Adalb. Gabr. Slawosz** *vox catelli pastoritii*

penes ovile Christi: seu controversia, utrum in Polonia liceat absque periculo damnationis aeternae Magnatibus et aliis Nobilibus Polonis Catholicis in suis oppidis vel pagis aedificare vel aedificari concedere aut demum aedificatas fovere, tueri synagogas Lutheranorum et Calvinistarum et aliorum haereticorum sola ratione lucri vel alicuius respectus temporalis? theologice iuxta mentem S. R. E. decisa. Olivae. 1679.

DLXXXII. **Emmanuel Ludovicus** S. I. *Theodosius Lusitanus, sive Principis perfecti vera effigies, rerum sub id tempus in Lusitania praeclare gestarum nativis coloribus illuminata.* Eborae. 1680.

DLXXXIII. **Sanctorius Oliva** *flos legalis Eppi potestatem in immunitate eccles. cognoscenda redolens.* Cataniae. 1681.

DLXXXIV. **Georg. Bársony** Eppus Weszprimiensis, *veritas toti mundo declarata, Sacr. C. R. Maiestatem non obligari ad tolerandos in Ungaria Lutheranos et Calvinistas: impugnata ab haeretico quodam Protestantium fautore, sed praesenti scripto vindicata per catholicum, pacis, patriae, Maiestatis C. R. et antiquae Religionis Cath. ac Hungariae studiosum sub ipsis Comitiis Sopronienſibus.* 1681.

DLXXXV. **Ios. Sacripante** Card. *defensio iurisdictionis eccles.* Romae. 1688. Contra avocationes causarum ad iudicia secularia.

DLXXXVI. **Vinc. Ursinus** (Bened. XIII.) *disquisitio theol. historica: an imperator, reges, aliique principes seculares Conciliis praesse, et laici in illis intervenire valeant?* 1695. Inest diss. haec Auctoris ‚Synodico Beneventanae Eccl.'

DLXXXVII. **Menochius** *de iurisdictione, imperio, et potestate eccles. et seculari.* Lugd. 1695.

DLXXXVIII. **Car. Schretter** S. I. *concordia canonica Iuris Eccles. et civilis Hungarici de testamentis et immunitate eccles.* Tyrnaviae. 1698.

Pro *iuribus Ecclesiae quoad Monasteria* scripsere:

DLXXXIX. *Reflexions sur l' Edit touchant la reformation des Monasteres.* Paris. 1667. Quum autem contra opus istud prodiret:

947. **Vayer de Bouttigny** *de l' autorité du Roi tou-*

chant l' age necessaire a la profession solemnelle des Religieux. Paris. 1669. Opus mox refutatum extitit :

DXC. *Contre la nouvelle apparition de Luther et de Calvin sous les reflexions faites sur l' Edit touchant la reformation des Monasteres, avec un Echautillon des faussetez et des erreurs contennes dans le Traite de la Puissance Politique touchant l' age necessaire a la profession solemnelle des Religieux.* Paris. 1669.

---

3. **Specialis literatura de opere Bellarmini.**

Bellarmini liber ‚de officio Principis Christiani' plura provocavit opera, quae hic serie continua exhibemus :

DXCI. **Bellarminus** S. I. Card. *de officio Principis Christiani libri III ad Ser. Princ. Wladislaum Sigismundi III Poloniae et Sveciae Regis filium.* Romae. 1619.

DXCII. Idem, *de officio etc. Quibus accessit admonitio ad Eppum Theanensem nepotem suum de necessariis Eppo ad salutem suam in tuto ponendam.* Lugduni. 1619. Opus isthoc composuit Auctor, ut ipse in praefatione monet, non ut principes sui seculi admoneret officii, sed ut iis optimum regimen gratularetur, atque ad perseverandum in pia et iusta gubernatione cohortaretur. Exponit peculiariter officia principum erga Ecclesiam. Liber Auctoris clarissimi plures expertus fuit adversarios.

948. **Rob. Abbot** Eppus Sarisburiensis Anglus, *exercitationes de suprema potestate regia contra Bellarminum et Suarezium.* Londini. 1619.

949. **Thom. Morton** *Causa Regia, seu de auctoritate et dignitate Principum Christianorum contra Bellarmini librum de officio Principis Christiani.* Londini. 1620.

950. **Nic. Vedelius** Franeckeranus, *diss. de Magistratu, contra Bellarminum de laicis.* 1636. Eadem dissertatio paulo post sub novo vulgata fuit titulo:

951. Idem, *de Eppatu Constantini M. seu de potestate Magistratuum reformatorum dissertatio repetita, cum responsione ad interrogata quaedam.* Franeckerae. 1641. Vedelius ob propugnatum ius sacrorum tamquam civili magistratui competens, impetitus fuit per plura scripta, quae rursum occasio extiterant apologiarum ex parte Vedelii et sociorum. Scripta hoc ordine se excepere :

952. **Iac. Revius** *examen dissertationis Nic. Vedelii de eppatu Const. M.* Amstelod. 1641.

953. **Guil. Apollonius,** (Theologus Mittelburgensis) *liber de iure Maiestatis circa sacra.* Medioburgi Zelandiorum. 1643. Quod Vedelius magistratui tribuit, hoc auctor Clericis adscribit.

954. **Lansbergius** *Grallae, seu vere puerilis cothurnus sapientiae, quo se iactat apud imperitos Guil. Apollonius, minister ecclesiae Mittelburgensis, vere anus in centonibus, quos edidit de iure maiestatis circa sacra, contra libellum Nic. Vedelii de eppatu Const. M.* Franeckerae. 1646.

955. **Iodocus Larenus** *epistola ad Guil. Apollonium, in qua breviter deteguntur mendacia et calumniae libelli famosi, maledicentissimi, cui nomen: Grallae.* Medioburgi Zeland. 1646.

956. *Bombomachia Ulissingana Walachropapistica discussa, seu responsio ad epistolam Iodoci Lareni.* Franeckerae. 1647.

957. **Iodoci Lareni** *responsio ad Grallarum auctoris bombomachiam Ulissinganam.* Mediob. 1647.

958. **Guil. Apollonius** *Grallopoeus detectus, sive epistola responsoria ad Iodocum Larenum, in qua disseritur de Grallarum auctore, scribendi methodo, vitiis, et synopsis proponitur doctrinae de iure maiestatis circa sacra.* Mediob. 1647.

959. *Grallator furens de novo in scenam productus cum pantomimo suo, Bombomachide Ulissingano, seu responsio ad epistolas Guil. Apollonii et Iodoci Lareni, quas in lucem dedere contra Grallarum auctorem.* Franeckerae. 1647.

960. *Tractatus varii pro iure maiestatis circa sacra, contra Guil. Apollonium et Iodocum Larenum, aliosque eiusdem iuris oppugnatores.* Eleutheropoli. 1675.

---

4. **Machiavelli** opus *de Principe* oppugnarunt :

DXCIII. **Ioan. Oranus** S. I. *Princeps Christianus, adversus Nic. Machiavellum, ceterosque huius temporis politicos a ‚P. Ribadencira' nuper hispanice, nunc latine editus.* Colon. 1604.

DXCIV. **Thom. Fitzerbertus** S. I. *de politica et religione. Defensio causae catholicae. An sit utilitas in scelere? vel de felicitate in Principe Machiavelli.* Romae. 1610.

DXCV. **Iuan de S. Maria** *Tratado de Republica y Policia Christiana para Reyes y Principes.* Barcelona. 1610.

DXCVI. **Ribadeneira** S. I. *della religione del Principe cristiano contro li Machiavellisti.* Bologna. 1622. Nova editio ex Sec. XVI.

DXCVII. *Anti-Machiavellus, d. i. Regentenkunst und Fürstenspiegel.* Strassburg. 1624.

DXCVIII. **David Humius Theagrius** *Apologia Basilica, seu Machiavelli ingenium examinatum in libro, quem inscripsit ‚Principem.'* Paris. 1626.

DXCIX. **Claudius Clement** S. I. *dissertatio christiano-politica ad Philippum IV Regem Catholicum, in qua Machiavellismo ex impietatis penetralibus producto et iugulato, firmitas, felicitas, et incrementa Hispanicae Monarchiae atque Austriacae Maiestatis gubernationi ex christianae sapientiae legibus accepta referuntur.* Matriti. 1636.

DC. Idem, *Machiavellismus iugulatus a Christiana sapientia Hispanica et Austriaca.* Compluti. 1637.

DCI. *Machiavelli Princeps ex Tellii Fulginatis traductione diligenter emendatus.* Lugd. 1643.

DCII. *De regno adversus Machiavellum libri tres.* Lugd. Bat. 1647.

DCIII. **Benedictus Laugeois** Parisiensis, Capucinus, *de Politica Christiana contra Machiavellum.* 1685.

DCIV. **Rodulphus Suitensis** Capuc. *provocatio Atheistarum pseudopoliticorum Machiavellistarum etc. in certamen particulare rationis.* Tugii. 1686. ss.

---

5. De immunitate eccles. asylo.

DCV. **Ios. Branca** *analytica demonstratio ex testimoniis atque decretis Pontificum a Clemente I. usque ad Gregorium* VII, *immunitatem tam personarum quam rerum eccles. esse de iure divino.* Romae. 1607.

DCVI. **Vincentius de Monte Sancto** O. Praed. *tractatus de immunitate eccles.* 1609.

DCVII. **Marius Italiae** *de immunitate Ecclesiarum.* Panormi. 1611.

961. **Alemannus** *consultatio de immunitate Clericorum* Magdeb. 1613.

DCVIII. **Simon Rao** *responsiones ad dubia super immunitate et iurisdictione eccles.* Panormi. 1615.

DCIX. **Deodatus Gentilis** *tractatus de immunitate eccles.* 1616.

DCX. **Felix Contelorius** *quaestio: utrum Clericus possit a ministris ecclesiae extrahi a loco sacro in illis casibus, in quibus laicus extrahi non potest?* Romae. 1620.

DCXI. **Alexius Peregrinus** *de Ecclesiarum immunitate.* Cremonae. 1621.

DCXII. **Petr. Gambacurta** S. I. *commentariorum de immunitate ecclesiarum in Constit. Gregorii XIV P. M. libri VIII.* Lugd. 1622.

962. **Petr. Sarpi,** *qui et Paul. Sarpi, de iure asylorum liber singularis.* Lugd. Bat. 1622. Indici illatus.

DCXIII. **Prosper Farinacius** *ad interpretationem bullae Gregorii XIV de immunit. Eccl.* Francof. 1622.

963. **Ritterhusius** *de iure asylorum.* Argentorati. 1624.

DCXIV. DCXV. **Ioan. Escorsa** O. S. Fr. *defensorium immunitatis eccl.* Et: *Expositio motus proprii Gregorii XIV super Ecclesiarum immunitate.* 1626.

DCXVI. **Fr. Sgambatus** *tractatus de immunitate Eccl.* Neapoli. 1630.

964. **Leibfried** *de asylis.* Basil. 1631.

DCXVII. **Nic. Lancicius** S. I. *octo monita Varsaviae sub tempus Comitiorum proposita, ne quid contra immunitatem eccles. statueretur, ut quidam politici moliebantur.* Varsaviae. 1632.

DCXVIII. **Hier. Gatticus** *de immun. Eccl.* Bonon. 1636.

DCXIX. **Petr. Wittfelt** S. I. *placita iuridica de immunitate eccles.* Monasterii Westph. 1640.

DCXX. *Apologia pro immunit. eccl.* Colon. 1640.

DCXXI. **Ant. Fernandez** S. I. *de immunitate eccles.* 1642.

DCXXII. **Matthaeus a Nativitate** O. S. Fr. *opusculum theologicum ad Philippum IV Hisp. Regem de immunitate eccl.* 1645.

DCXXIII. **Balth. Thomasius** *de libertate et immunitate eccl.* Bonon. 1647.

DCXXIV. **Marius Cutellus** *de prisca et recenti immunitate ecclesiae, et ecclesiasticorum libertate generales controversiae.* Matriti. 1647.

DCXXV. **Andr. Muscara** *defensio immun. eccles.* Panormi. 1647.

DCXXVI. **Iuan de Cebrian** Arzobispo de Saragosa, *Consulta sobre la Immunidad Eccles.* 1647.

DCXXVII. **Iuniperus Drepanensis**, O. S. Fr. *de immunitate ac libertate eccles.* Panormi. 1648.

965. **Behaghel** *diss. an et quatenus asyla in Republica Christiana sint toleranda?* Ultrai. 1648.

966. **Lud. Alb. Binnius** *disputatio de iuribus et immunitatibus ss. Ecclesiarum.* Helmstadii. 1655.

967. **Fried. Viccius** *de asylo.* Viteb. 1656.

968. **Conr. Friedlieb a Friedensberg** *diss. de asylis.* Gryphiswaldiae. 1657.

969. **David Pestel** *de asylis.* Rintelii. 1657.

970. **Götz** *de asylis.* Ienae. 1660.

971. **Nic. Myler ab Ehrenbach** *de iure asylorum.* Stuttg. 1663.

972. **Bechmann** *de iure asylorum.* Ienae. 1664.

DCXXVIII. **Ant. a Bononia** *de immunit. Eccl.* Panormi. 1664.

DCXXIX. **M. Ant. Gallicius** O. S. Fr. *de immun. eccl.* 1665.

DCXXX. **Prosper Farinaccius** *de immun. Eccles.* Romae. 1672.

973. **Osiander** *de asylis Hebraeorum, Gentilium, Christianorum.* Tubingae. 1673.

974. **Cras** *de asylis.* Gissae. 1674.

DCXXXI. *De iure asylorum liber.* Venet. 1677.

975. **Carlholm** *de asylis eorumque iure.* Upsal. 1682.

976. **Heinsius** *iura asylorum modernorum.* Viteb. 1683.

977. **Tob. Obrecht** *de asylis et illorum iure.* Basil. 1686.

978. **Thesmarus** *diss. de asylis.* Marpurgi. 1686.

979. **Müller** *de immunitatibus praediorum eccles. a muneribus.* Ienae. 1684.

DCXXXII. **Rob. Kolbius** *aquila certans pro immunitate Ecclesiarum a potestate seculari, seu confutatio 35 signorum*

Solmensium, quibus tam in genere immunitas eccl. quoad ecclesias, personas et res in seculari territorio sitas, quam in specie Monasterii Arnsburgensis exemtio et alia iura a Solmensibus syndicis et Uffenbach in sua deductione impugnantur. Francof. 1687.

DCXXXIII. *De iure asyli.* 1688.

DCXXXIV. **Wiestner** *diss. de iure asylorum.* Ingolst. 1689.

DCXXXV. **Georg. Klaus** *S. I. immunitas eccl. omni prorsus iure a servitute laicali vindicata, tribunalibus secularibus erepta ac defensa.* Varsaviae. 1689.

DCXXXVI. **Karg de Bebenburg** *de iure sacri asyli.* Colon. 1690.

DCXXXVII. **Craft** *diss. de iure asylorum.* Lugd. 1693.

DCXXXVIII. **R. Kolbius** *laurea aquilae certantis pro immunitate eccl. a potestate seculari.* Francof. 1694.

DCXXXIX. **Murcott** S. I. *discursus theol. iuridicus ad bullam Innoc. XI. quae incipit ‚Ad nostri Apost. auditum.' Cui additur historica narratio sacrilegi furti a. 1640 facti, ubi defenditur ius curiae eccles. Portuensis circa delinquentes non tradendos ministris regiis eos postulantibus.* 1694.

980. **Ioh. Gottfr. a Diesseldorf** *de eo, quod iustum est circa asyla.* Gedani. 1699.

---

6. De Patronatu et primis precibus Caesareis.

DCXL. *Tractatus de iure Patronatus clarissimorum Iuris Universi Consultorum, nempe Caesaris, Lambertini, Rochi de Curte, Pauli de Cittadinis, et I. Nic. Delphinatis.* Venet. 1607.

DCXLI. *Tractatus de iure Patronatus.* Francof. 1609.

DCXLII. *Paul. de Cittadinis de iure Patr.* Francof. 1609.

981. **Sigism. Finkelthaus** *de iure patronatus eccles.* Lipsiae. 1619. Recusum. 1639.

DCXLIII. **Chokier** *de iure primariarum precum.* Colon. 1621.

DCXLIV. **Martinus Mager a Schönberg** *de advocatia armata, seu de clientelari patronorum iure et potestate, clientumque officio.* Francof. 1625.

DCXLV. **Zach. Hermann** *de iure patronatus ecclesiastico.* Argentor. 1627.

DCXLVI. **Heuchelinus** *de iure patr.* Argent. 1628.

982. **Bened. Crusius** *de iure patr.* Upsaliae. 1629.

983. **Math. Stephani** *tractatus de iure patr. ecclesiarum et academiarum.* Gryphiswaldiae. 1631.

984. **Zyth. a Bude** *tractatus de iure patr. eccles.* Lipsiae. 1639.

DCXLVII. **Guil. Theobaldus Motmann** *primariae preces per Imperatorem ad Eccl. Cameracensem.* Bracciani. 1643.

985. **Ioan. de Anania** *de iure patron. ecclesiastico.* Amstelod. 1643.

DCXLVIII. **Fr. Pitonus** *de controversiis patronorum.* Venet. 1646.

DCXLIX. **Ioan. a Chokier** *scholia in primarias preces Imperatoris.* Leodii. 1658.

986. **Fritsch** *de imperiali primarum precum iure.* Rudolstadii. 1660.

DCL. DCLI. **Fr. de Roye** *de iure patronatus ad tit. lib. III. Decretal.* Andegavi. 1661. Idem: *tractatus de iuribus honorificis in Ecclesia.*

987. **Henr. Cortreius** *de iure patr. eccl.* Ienae. 1665.

DCLII. **I. Fontanella** *de iure patron.* Romae. 1666.

988. **Schrötter** *diss. de iure prim. precum.* Ienae. 1669.

DCLIII. **Henr. Wangnereck** S. I. *commentarius exegeticus SS. Canonum, seu expositio brevis et clara — primariarum precum suo loco insertarum.* Dilingae. 1672. Potissimum de Concordatis agit.

989. **Van Stoekken** *de precibus primariis Imp.* Argentor. 1673.

990. **Math. Stephani** *tractatus de iure patron. acquirendo et conservando.* Genevae. 1673.

DCLIV. **Vivianus** IC. Pisanus, *praxis iuris patr. acquirendi et conservandi.* Venet. 1673.

991. **Finckelthaus** *tract. de iure patr.* Lips. 1680.

DCLV. **Resch** *de iure patron.* Salisb. 1685.

992. **Lynker** *vindiciae primariarum precum Caes. Maiestati vi suae electionis competentium, ut ullo Pontificis in-*

dultu nec indigere, nec oblatum acceptari posse aut debere videri queat. 1686.

993. **Schultes** *diss. de iure patron. canonico.* Marpurgi. 1687.

994. **Petr. Frassus** *tract. de regio patronatu ac aliis nonnullis regaliis, Regibus Catholicis in Indiarum Occid. imperio competentibus.* 1688. Indici insertus.

995. **Fritsch** *opuscula varia de selectioribus quibusdam materiis ius publicum atque privatum Rom. Germ. concernentibus.* Norimb. 1690. In iis disserit etiam *de regali primariarum precum iure.*

996. **Mollenbeccius** *de iure patronatus eccles.* Gissae. 1692.

997. **Winnkopp** *de iure patr. eccles.* Erfordiae. 1694.

---

7. *De bonis ecclesiasticis.*

DCLVI. **Polemar** *de clericorum civili dominio.* Ingolstadii. 1603.

DCLVII. **Petr. Paysne** Anglus, *responsiones ad quartum articulum Bohemorum de temporalitate Ecclesiae, sive quod liceat Ecclesiae habere bona temporalia.* Ingolst. 1603.

DCLVIII. **Mathaeus Brunanus**, *de eccl. redituum iuribus et origine libri duo.* Cremonae. 1604.

DCLIX. **Villagut** *de rebus Ecclesiae non rite alienatis recuperandis et in integrum restituendis.* Bonon. 1605. et Colon. 1609.

DCLX. *Sacri Apostolici auditorii assertio ecclesiasticae libertatis adversus eius impugnatores.* Romae. 1607. Tuetur ius Ecclesiae acquirendi et possidendi bona.

DCLXI. **Henr. Canisius** *praelectiones in Titulos duos Iuris. Can. de decimis, primitiis, oblationibus.* Ingolst. 1609.

998. **Scaliger** *de decimis in Lege Dei.* Francof. 1612.

999. **Christoph. Binder** *theses de bonis Ecclesiae ante legem, sub lege, ac sub Evangelio, eorumque legitimo usu.* Tubingae. 1615.

1000—1003. Anno 1617. et subsequis enata controversia de bonis per Acatholicos occupatis, prodiere sequentia scripta: 1. *Kurzes Bedenken, ob im Reiche die Erz-hohe, und andere Stifte beständiglich in ihrem ‚Esse' und Wesen zu erhalten?*

Halberstadt. 1617. — 2. *Summarischer Bericht, etliche nach dem Passauischen Vertrage eingezogene hohe und andere Stifte betreffend.* 1629. — 3. *Copia Kais. Edict. über etliche erledigte Reichs-Gravamina, die geistlichen Güter und Stifte betreffend.* Wien. 1629. — 4. *Discursus iuridico-politicus, ob die Evang. Churfürsten und Stände — schuldig sind, ihre inhabende Erz- und Stifte, und Klöster etc. den Römisch-Katholischen abzutreten?* 1631. Scripta haec contra bona Ecclesiae diriguntur.

DCLXII. **Petr. Gotrovius** S. I. *disputatio theologica de decimis.* Dilingae. 1618.

DCLXIII. **Lucius Iul. Caesar** *tractatus diversorum de spoliis eccles. ab ipso auctore selecti.* Romae. 1619.

DCLXIV. **I. Petr. Moneta** *tractatus de decimis tam spiritualibus quam papalibus.* Colon. 1620.

1004. **Theod. Thummius** *tractatus de bonis Ecclesiae* Tubingae. 1621.

DCLXV. **Steph. Quaranta** *tractatus de rebus Ecclesiae non alienandis.* Lugd. 1622.

1005. **Hunnius** *de decimis.* Francof. 1628.

1006. **Conr. Carpzovius** *disputatio de decimis.* Viteb. 1629.

DCLXVI. **Basil. Poncius** *commentarius de reditibus eccles.* 1629.

DCLXVII. **Henr. Petraeus** *de rebus Deo dicatis ad usus profanos haud transferendis.* 1631.

Anno 1631. et ss. plura **de bonis extinctorum Monasteriorum ad Societatem Iesu transferendis** lucem adspexerunt opera, quibus occasionem praebuerant nonnullae lucubrationes, super hoc argumento iam a. 1630. vulgatae. Opera haec praesenti loco iuxta seriem, qua se excepere, referimus:

1007. *Pro Sacra Caes. Maiestate eiusdemque ad suum oratorem instructione, super impediendis antiquarum fundationum mutationibus suscepta defensio. Iudicium duorum theologorum, super translatione restituendorum in Imperio coenobiorum ad Soc. Iesu. ‚Respondit Naboth: propitius sit mihi Dominus, ne dem haereditatem patrum meorum tibi. 3. Reg. 21.'* 1630.

1008. *De monasteriorum ab haereticis recuperatorum translatione disceptatio.* 1630.

1009. *Disceptatio solida et modesta de restitutis bonis quibusdam eccles. in Imperio Rom.* 1630.

1010. *Disceptatio seu quaestio: utrum bona ecclesiastica et monasteria, maxime nuper ex manibus haereticorum erepta et victricibus Imperatoris armis recuperata, ad alias familias transferri, an potius antiquis ordinibus et eorum quondam possessoribus restitui possint et debeant?* 1630.

DCLXVIII. **Paulus Laymann** S. I. *iusta defensio SS. Romani Pontificis, Aug. Caesaris, S. R. E. Cardinalium, Epporum, Principum et aliorum, demum minimae Societatis Iesu, in causa Monasteriorum extinctorum et bonorum eccles. vacantium, contra quosdam a se ipsis delectos Iudices.* Dilingae. 1631.

1011. **Casp. Scioppius** *astrologia ecclesiastica, hoc est, disputatio de claritate ac multiplici virtute stellarum in Ecclesiae firmamento fulgentium, i. e. Ordinum Monasticorum: cui accessit astrum inextinctum, i. e. causaedictio pro veterum ordinum honore ac patrimoniis, adversus famosum volumen Pauli Laymanni Iesuitae in Monachos editum.* 1634. Pars altera operis non est stricte Scioppii foetus, sed *Romani Hay* Benedictini, qui tardius sub suo nomine libellum vulgavit.

DCLXIX. **Laymann** S. I. *Astrologiae ecclesiasticae et astri inextincti a Caspare Scioppio in lucem editi censura.* Dilingae. 1635.

1012. **Romanus Hay** O. S. B. Monast. Ochsenhusani in Svevia, *Astrum inextinctum, sive ius agendi antiquorum Religiosorum Ordinum pro recipiendis suis manasteriis, quae nonnulli perperam extincta fuisse dicunt, et bonis ecclesiasticis, per Sacr. Caes. Mai. Edictum generale vel ius belli etc. restituendis, e sacris canonibus eorumque interpretibus clare demonstratum.* 1636.

DCLXX. **Henricus Wangnereck** S. I. *vindiciae politicae adversus Pseudopoliticos, qui Caspare Scioppio in paedia Politices suppetias pseudologicas ferente, finem et media verae Politices corrumpunt.* Dilingae. 1636.

DCLXXI. **Layman** S. I. *Censura astrologiae ecclesiasticae et astri inextincti a Casp. Scioppio in lucem editi.* Coloniae Agr. anno seculari Soc. Iesu a S. P. Ignatio institutae, atque a Pontifice Paulo III confirmatae. 1639. Est nova editio libri paulo ante memorati.

DCLXXII. **Valentinus Mangionius** S. I. Perusianus, *astri inextincti theoricae, sive ius agendi antiquorum ordinum pro recipiendis monasteriis, quae nonnemo male appellat sua, confutatum.* Colon. 1639.

DCLXXIII. **Ioannes Crusius** S. I. Bremensis, *astri inextincti a Casp. Scioppio et Romano Hay in orbem vulgati eclypsis seu deliquium, propositis variis quaestionibus de collegiis eorumque titulis, iuribus, de dominio, possessione, ultimis voluntatibus, et circa eas Pontificis potestate, donationibus, etc. aperte et breviter demonstratum.* Colon. 1639.

DCLXXIV. **Eugenius Lavanda** *notae astrum inextinctum interstingventes.* Colon. 1640.

DCLXXV. *Declaratio iurium, quae Societas Iesu in Regno Hungariae et Transsilvania habet ad bona stabilia possidenda.* Viennae. 1646.

1013. **Hay** *aula ecclesiastica de beneficiis eccles. praesertim Regularibus, eorumque extinctione, devolutione, collatione, et spe iuridica, illa, sicubi destituta fuerint, reparandi. Et hortus Crusianus Ioannis Crusii e S. I., Eclipsi sive deliquio astri inextincti speculi loco oppositus.* Francof. 1648.

DCLXXVI. **I. Crusius** *commenta Hayana aulae ecclesiasticae et horti Crusiani, ad oppugnatae legitimae potestatis voluntatis, et invasi nominis propugnationem inter varias de collegiis, titulis, beneficiis, iuribus etc. item de anno natali Christi, ac diversis in causa Monasteriorum Pontificis, Caesaris, Principum indultis, rescriptis, decisionibus, tum de diversorum Monachorum ac Clericorum regularium, maxime Soc. Iesu institutis, doctrinis, moribus etc. practicae resolutiones.* Colon. 1653.

DCLXXVII. **Iac. Masenius** S. I. *rastrum horti Hayani, male eversa re ac titulo, Crusiani appellati: quo veritas a falsitate, innocentia a calumnia, aequitas ab iniquitate contra Romanum Hay in causa bonorum eccles. per Romanam Caesareamque Curiam translatorum cum iusta summorum in Europa Principum, Pontificis ac Caesaris, Academiarum, Societatis Iesu, aliorumque Religiosorum Ordinum propugnatione strictim purgatur ac defenditur.* Colon. 1653.

DCLXXVIII. **I. Crusius** *resolutiones ac tractatus II quaestionis 6 cap. 2. §. 22. 23. de Concordatis Germaniae, adver-*

sus Allegationes 143 etc. in Romani Hay horto male appellato Crusiano repertas. Colon. 1653.

DCLXXIX. **Henry Spelman** *the History and Fate of Sacrilege, discover' de by Examples of Scripture, of Heathens, and of Christians.* 1632. Pro defensione proprietatis bonorum eccles. — Rec. *Hist. polit. Blätter. XX. 351.*

DCLXXX. **Nic. le Maistre** *illustratio sacri patrimonii, seu de bonis et possessionibus ecclesiarum.* Paris. 1636.

1014. **Prueschenk** *de amortisatione bonorum.* Ienae. 1640.

1015. **Ramdohr** *de decimis.* Ienae. 1641.

DCLXXXI. **Ioan. de Lugo** S. I. *disputationes de iustitia et iure, h. e. de rerum dominio, an beneficiarii sint domini suorum reditуum* etc. Lugd. 1642.

DCLXXXII. **I. Markiewicz** Canon. Posnaniensis, *decima Cleri secularis in Regno Poloniae defensa* contra exemtiones Patrum S. I. Paris. 1644. Liber hic pluribus scriptis controversis occasionem praebuit :

DCLXXXIII. **Naldi** *consultatio Polona decimarum pro PP. Soc. I. contra Ioannem Markiewicz.* Romae. 1647.

DCLXXXIV. *Decima Cleri secularis in iudicio S. Congr. C. Trid. Interpretum contra exemtiones PP. Soc. I. Romae vindicata, tandem in Regno Poloniae per Ioannem Markiewicz antea defensa, nunc ad effectum executionis debitae accomodata.* Cracoviae. 1647.

DCLXXXV. *Decima Cleri secularis contra exemtiones Patrum S. I. antea defensa; deinde vigore Brevis Innocentii X executioni debitae accomodata; nunc tertio S. Congregationi Em. C. Trid. Interpretum contra conclusiones D. Naldi repraesentata per Ioannem Markiewicz.* Cracoviae. 1647.

DCLXXXVI. **Nic. Cichovius** S. I. *responsum theologicum ad triplex scriptum Ioannis Markiewicz contra exemtionem PP. Soc. I. a solvendis decimis.* Romae. 1649. Recusum 1650. et Brunsbergae. 1680.

DCLXXXVII. **I. Markiewicz** *replicatio canonica in materie decimarum.* Branbergae. 1650.

DCLXXXVIII. *Responsum ad primum libellum Ioannis*

Markiewicz contra privilegia Soc. I. et decisiones Rotae ratione exemtionis a solvendis decimis. Romae. 1650.

DCLXXXIX. **Adamus Niesielski** presbyter Romanus, *speculum zeli pro clero in materia decimarum adversus Polonam Soc. Iesu, per replicationem titulo canonicam a Rev. Ioanne Markiewicz pessimis ad exemplar malitiae lucubrati. Illustri D. I. Markiewicz ad contemplationem dedicatum et oblatum.* 1651.

DCXC. **Markiewicz** *speculum zeli, sub ficto nomine Alberti Niesielski editum, refutatum.* Gedani. 1652.

DCXCI. Idem, *scandalum expurgatum in laudem instituti Soc. Iesu.* Gedani. 1654.

DCXCII. Idem, *carcer Romanus pro informatione Auditorum Rotae.* Paris. 1666.

DCXCIII. Idem, *veritas bonae vitae ex occasione occupatae haereditatis Iaroslaviensis Patribus Societatis demonstrata.* 1671.

DCXCIV. Idem, *Summus Pontifex Innocentius X de duplici instituto Soc. Iesu eiusque constitutionibus et declarationibus interrogans, optimam informationem accepit per I. Markiewicz.* Paris. 1672. Libri Markiewicziani pluribus Indicis decretis condemnati sunt.

DCXCV. **Werndle** *Traktat vom Zehendrecht.* Innsbruck. 1646.

DCXCVI. **Humanus Erdemann** *Anti-Caramuel, sive refutatio disputationis de potestate Imperatoris circa bona eccles.* Trimonadi. 1648.

1016. **Hahn** *disp. de iuribus decimarum.* Helmstadii. 1650.

DCXCVII. *Tractatus diversorum de spoliis eccles. auctoribus ‚Guib. Redoano, Mart. Navarro, I. Azorio, Hier. Mainatio, Vinc. Filliuccio,' ICtis, cum bullis et constit. Summ. Pontif. ac S. Rotae Rom. decisionibus, quae ad hanc materiam pertinent, a Iulio Caes. Lutio selecti.* Romae. 1650.

1017. **Schvok** *liber de bonis eccles.* Ultrai. 1651.

DCXCVIII. **Alteserra** *diss. binae Iuris Can. de censibus, decimis, oblationibus.* Tolosae. 1651.

DCXCIX. **Theoph. Raynaudus** *lucubratio de bonis*

Ecclesiae aut male partis aut male dispensatis, qua malae dispensationes bonorum eccl. personis ac familiis ominosae et exitiales esse demonstrantur. Lugd. 1653.

DCC. **Ferd. de Castropalao** *de horis canonicis, decimis.* Lugd. 1656.

1018. **Brunnemann** *disp. de decima.* Francof. 1664.

DCCI. **Mich. Seneschal** S. I. *resolutio theol. de non fundandis vectigalibus, quae ab Ecclesiasticis exigebantur.* Duaci. 1664.

DCCII. **Petr. Peckius** *de iure sistendi et amortisatione bonorum.* Colon. 1665.

1019. **Buschius** *de bonorum eccles. natura et iure.* Franeckerae. 1666.

1020. 1021. **Fritsch** *exercitationes iuris publici.* Rudolstadii. 1667. Tom. 1. continet *diss. de amortisatione bonorum auctore* **Zacharia Prueschenk**; Tom. 3. autem *de secularisatione bonorum eccl. auctore* **Mauricio.**

1022. **Nic. Prick** *discursus politicus de reformatione bonorum eccles. licite instituta.* Marpurgi. 1669.

1023. **Diether** *tractatus de decimis.* Francof. 1670.

1024. **Achilles Epstein** *de bonis immobilibus in personam mortuam non transferendis et de amortisatione.* Argentor. 1670.

DCCIII. **Aug. Vasquez** S. I. *declaratio manifesta iuris Collegii Gaditani S. I. ad non solvendas decimas cuiusdam haereditatis.* Gadibus. 1670.

DCCIV. Idem, *antilogia iuridica et redargutio ad hominem demonstrativa contra impugnatorem praedictae declarationis iusto volumine.* Gadibus. 1670.

1025. **Bechmann** *disputatio de bonis eccles.* Ienae. 1672.

1026. **Leo Fr. Sack** *de prohibita rerum Ecclesiae alienatione.* Erfordiae. 1672.

1027. **Schulz** *diss. de alienatione bonorum eccles.* Rintelii. 1672.

DCCV. **Richard. Ossanaeus** *disput. canonica de decimis.* Ingolst. 1672.

DCCVI. **Ioan. Turricellus** *de rebus Ecclesiae non alienandis.* Ferrariae. 1674.

DCCVII. **Natalis Alexander** *de iusta bonorum temporalium ab Ecclesia possessione dissertatio.* 1676.

1028. **Thielemann** *de alienatione et profanatione bonorum ecclesiasticorum: von Verwendung geistlicher Güter zu weltlichen Sachen.* Ienae. 1677.

1029. **Barthol. Schwendendörfer** *de manu mortua et de iure circa illam.* Lipsiae. 1677.

1030. **Ioan. Frid. Rhetius** *tractatus de secularisatione.* Francof. 1678.

1031. **Ericus Mauritius** *diss. de bonorum eccl. secularisatione.* Kiloni. 1679.

DCCVIII. **Thom. de Rosa** *de reditibus eccles.* Neapoli. 1682.

1032. **I. H. Böttticher** *diss. de secularisatione.* Helmstadii. 1683.

1033. **Frid. Schragius** *de decimis eccl.* Argentor. 1683.

1034. **Hier. a Costa** (Rich. Simon) *histoire de l' origine et du progres des revenues eccles.* Francf. 1684.

1035. **Grantzius** *disputatio de eo, quod iustum est circa reditus Ecclesiae.* Argent. 1686.

1036. Fratres **Itteri,** Ioan. Christianus et Wilhelmus, *disquisitio iuris publici de bonis eccl.* Francof. 1687.

1037. **Grimm** *de profanatione rei sacrae, vulgo secularisatione.* Gissae. 1687.

1038. *Traite touchant l' origine des dixmes et l' obligation de les payer.* Paris. 1687.

1039. **Fesch** *de iure decimandi.* Basil. 1689.

1040. **Mich. de Perray** *Traite des portions-congrues du droits, les oblations, dixmes.* Paris. 1689.

DCCIX. **Marsolier** *histoire de l' origine des dixmes, des benefices, et des autres biens temporels de l' eglise.* Lyon. 1689.

DCCX. **Phil. Bastide** e Cong. Maurina, *de decimis et earum origine apud Iudaeos, Gentiles, et Christianos.* 1690.

1041. **Bedecker** *de origine decimarum.* Rostochii. 1691.

DCCXI. **Iac. Wex** S. I. *manipulus decimarum, sive quaestiones X canonicae et plures controversiae de decimis cum aliis 50 positionibus ex universo Iure Eccl. quas — publice*

defendit in Univ. Oenipontana **Casp. Ign. Comes Königle.** Oeniponti. 1692.

DCCXII. **Weistner** S. I. *alienatio rerum ecclesiasticarum.* 1692.

1042. **Eisenhart** *diss. de manu mortua.* Helmst. 1693.

DCCXIII. **Ioh. v. Veredle** *Tractat vom Zehendrechte.* Ingolst. 1693.

DCCXIV. **Mart. Navarra** *tractatus de reditibus beneficiorum eccles.* Romae. 1693.

1043. **Blum** *nützlicher Unterricht vom Zehendrechte.* Leipzig. 1696.

DCCXV. **Alex. Moneta** *tractatus de portione canonica et de decimis.* Ulmae. 1696.

DCCXVI. **C. Schmid** *discussio theol. iuridica discussionis problematicae ad decantatam legem amortisationis.* Aug. Vindel. 1698. Citari solet etiam editio Romana anni 1699. auctore *Aug. Michel.*

DCCXVII. *De natura ac iure bonorum eccles. Sine designatione anni.*

LITERATURA DE SOCIETATE IESU.

Seculum XVII.

I. Pars Historica.

A) *Literae Apostolicae Sedis. 1602. ss.*

CLXXIX. **Clementis VIII** *Papae Facultas erigendi Congregationes.* 1602. ‚Cum sicut nobis.'

CLXXX. **Pauli V** *PP. confirmatio Instituti et Privilegiorum Societatis.* 1606. ‚Quantum Religio.'

CLXXXI. Eiusdem, *decretum de Beatificatione Ignatii Fundatoris S. I.* Citatur in Bulla Urbani VIII. de a. 1623.

CLXXXII. Eiusdem, *Bulla de indulgentia plenaria pro festo invocationis Ecclesiarum S. I.* 1611. ‚Splendor paternae gloriae.'

CLXXXIII. **Gregorii XV** *PP. Bulla beatificationis Aloysii Gonzagae.* 1621. ‚In Sede Principis.'

CLXXXIV. Eiusdem, *Bulla de indulgentia plenaria in festis Ignatii et Xaverii.* 1622. ‚Splendor paternae gloriae.'

CLXXXV. Eiusdem, *Bulla de indulgentiis pro docentibus, discentibus, promoventibus doctrinam christianam.* 1622. ‚Pietatis et christianae caritatis.'

CLXXXVI. **Urbani VIII** *PP. literae decretales de canonisatione S. Ignatii Loyolae Soc. I. fundatoris.* 1623. ‚Rationi congruit.'

CLXXXVII. Eiusdem, *bulla canonisationis S. Francisci Xaverii.* 1623. ‚Rationi congruit.'

CLXXXVIII. **Alexandri VII** *PP. Bulla de indulgentia plenaria sub Exercitiis spiritualibus.* 1657. ‚Cum sicut nobis.'

CLXXXIX. Eiusdem, *facultas eligendi Vicarium Generalem cum iure successionis.* 1661. ‚Cum sicut accepimus.'

CXC. Eiusdem, *confirmatio decretorum Congregationis Gen. XI circa officium Vicarii Gen.* 1661. ‚Alias nos.'

CXCI. Eiusdem, *Bulla super regimine et triennio Superiorum Soc. I.* 1663. ‚Debitum pastoralis officii.'

Ex opusculis, quae de literis Apostolicis vulgabantur, occurrunt :

CXCII. *Literae apostolicae, quibus institutio, confirmatio, et varia privilegia continentur Societatis Iesu.* Romae. 1606. Ac rursum 1615. et Antverpiae. 1635.

CXCIII. *Bullae Apostolicae, quae iis, qui in prima probatione, ceterisque novitiis Soc. I. ostendi solent.* Romae. 1606.

CXCIV. *Bullae, decreta etc. quae impressioni Antverpiensi accesserunt ab a. 1636.* Antverp. 1665. et 1669.

CXCV. *Breve compendium privilegiorum et gratiarum S. I. ex maiori compendio extractum.* Turnoni. 1603. — Romae, 1606. — Monachii. 1611. — Romae. 1615.

CXCVI. *Compendium priviligiorum et gratiarum Soc. I.* Antverpiae. 1635.

B) *Constitutiones et Regulae. 1603. ss.*

CXCVII. *Regulae Societatis Iesu.* Antverpiae. 1603. — Lugduni. 1604. — Antverp. 1605. — Lugd. 1606. 1607. — Romae. 1607. — Mussiponti. 1614. — Paris. 1620. — Dilingae. 1620. — Bruxellis. 1626. — Lugd. 1694. — Cosmopoli. 1697.

CXCVIII. *Constitutiones Soc. I. cum earum Declarationibus.* Romae. 1606.

CXCIX. *Constitutiones S. I. latinae et hic spanicae, cum earum declarationibus.* Romae. 1606. 1615.

CC. *Constitutiones Examinis generalis S. I.* Romae. 1606.

CCI. *Regulae S. I. ab innumeris, quibus scatebant, mendis in hac editione summa cum diligentia emendatae et correctae.* Lugduni. 1609.

CCII. *Regles de la Comp. de Iesus.* 1610. — Paris. 1620. — Lille. 1626. — Paris. 1665. 1666.

CCIII. **Nigronus** *Regulae communes S. I. commentariis asceticis illustratae.* Mediolani. 1613.

CCIV. *Regulae S. I. auctoritate VII Gen. Congregationis auctae.* Romae. 1616. — Antverp. 1635.

CCV. *Gemeine Regeln Fratrum Coadiutorum.* Paderborn. 1616.

CCVI. *Regel der Soc. Iesu.* Dillingen. 1626.

CCVII. *Epitome Instituti Soc. I.* Romae. 1689. — Pragae. 1690. — Bruxellis. 1690. — Vilnae. 1690.

C) *Literae et ordinationes Praep. Generalium, item sic dictae Industriae. 1600. ss.*

CCVIII. **Claudii Aquavivae** S.I. Praep. Gen. *Industriae pro Superioribus eiusdem Soc. ad curandos animae morbos.* Florentiae. 1600. — Romae. 1606. — Venetiis. 1611. — Romae. 1615. — Mediolani. 1624. — *Gallice* Paris. 1625.

CCIX. Idem, *Lettre sur le recours a Dieu dans les tribulations et les persecutions.* 1602.

CCX. *Ordinationes Praep. Generalium, Instructiones et Formulae communes toti Societati. Auctoritate V Congr. Gen. recognitae.* Neapoli. 1603. — Romae. 1606.

CCXI. **Cl. Aquavivae** *Instructio pro Superioribus ad augendum conservandumque spiritum in Societate.* Romae. 1604. Etiam lingva gallica eodem anno edita, ac rursum Romae. 1615. recusa.

CCXII. *Lettere de' Prepositi Generali a Padri e Fratelli della Comp. di Gesu.* Roma. 1606.

CCXIII. **Ignatii** *de religiosa perfectione et zelo animarum.* Gandae. 1607. Nova editio epistolae a. 1547. datae.

CCXIV. *Les Epistres des Peres Generaux aux Peres et Freres de la Comp. de Iesus.* Tolose. 1609.

CCXV. *Instructiones et ordinationes toti Societati communes, ad Provinciales et Superiores eiusdem: in VI Cong. Gen. partim ab eadem approbatae, partim ad Praepositum Gen. delatae et cum PP. Assistentibus recognitae.* Neapoli. 1609. Eodem anno recusae in Belgio.

CCXVI. *Literae Praep. Generalium S. I. ad Patres et Fratres eiusdem Soc.* Ipris. 1611. — Dilingae. 1612. — Romae. 1615. — Antverp. 1635.

CCXVII. **Cl. Aquavivae** *epistola de fervore spiritus iugiter in nobis excitando fovendoque.* Mogunt. 1611.

CCXVIII. **Claudii Aquavivae** *Industriae pro Superioribus S. I. ad curandos animae morbos.* Romae. 1615.

CCXIX. *Instructiones ad Provinciales et Superiores Societatis, auctoritate Congregationis VII ut directiones tantum seorsim impressae.* Romae. 1616. — Antverp. 1635.

CCXX. *Ordinationes Praep. Gen. communes toti Societati, auctoritate VII Congr. Gen. contractae.* Romae. 1617. — Antverpiae. 1635.

D) *Canones et Decreta Congr. Gener. 1606. ss.*

CCXXI. *Canones Congregationum Gener. Soc. I. cum aliis nonnullis ad praxim pertinentibus.* Romae. 1606. — Antverp. 1635.

CCXXII. *Decreta Congr. Gener. S. I.* Romae. 1615. — Antverp. 1635.

CCXXIII. *Canones Cong. Gen. S. I. cum Formulis omnium Congregationum, auctoritate Septimae recognitis et auctis, et regulis Vicarii, Assistentium etc.* Romae. 1616.

CCXXIV. *Formulae Congregationum in IV Gen. Cong. confectae et approbatae, in VI et VII recognitae et auctae.* Romae. 1616. — Antverp. 1635.

CCXXV. *Indiculus Decretorum.* Romae. 1653. — Lugduni. 1653. — Antverpiae. 1665.

CCXXVI. *Censurae et praecepta.* Antverp. 1665.

CCXXVII. *Decreta Congregationis Gen. XII.* Coloniae. 1686.

CCXXVIII. *Decreta Congr. Gen. XIII.* Paderb. 1688.

CCXXIX. *Formula Congregationis Gen. in IV Congregatione confecta, et approbata; in VI—VIII. X—XIII. recognita et aucta.* Romae. 1689.

CCXXX. *Decreta Congregationis XIV. habitae Romae a die 15 Nov. 1696. ad diem 16 Ianuar. 1697.* Romae. 1697.

E) *Annuae Literae. 1600. ss.*

CCXXXI. *Annuae Literae Soc. Iesu ad Patres et Fratres eiusdem Soc. ab a. 1592—1654.* Florentiae, Neapoli, Lugduni, Antverpiae, Duaci, Moguntiae, Dilingae, Pragae, editae.

CCXXXII. *Auctarium annuarum literarum Soc. Iesu, a.*

1653 et 1654, continens elogia seu vitas PP. I. Almeida etc. Pragae. 1654.

F) *Ratio studiorum. 1600. ss.*

CCXXXIII. *Ratio atque institutio studiorum S. I.* Moguntiae. 1600. — Neapoli. 1603. — Romae. 1606.

CCXXXIV. *Ratio atque institutio studiorum S. I. auctoritate VII Cong. Gen. aucta.* Romae. 1616. — Antverpiae. 1635.

CCXXXV. *Protrepticon ad magistros scholarum inferiorum S. I.* Romae. 1625. — Dilingae. 1626. — Lovanii. 1674.

CCXXXVI. **Fr. Sacchini** S. I. *Paraenesis ad Magistros scholarum inferiorum S. I.* Romae. 1625. — Dilingae. 1626.

CCXXXVII. *Regulae studiorum inferiorum S. I.* Insulis. 1628.

CCXXXVIII. *Ordinatio pro studiis superioribus ex Deputatione, quae de illis habita est in Congr. Gen. VIII.* Calissii. 1655.

CCXXXIX. **Fr. Piccolominei** *ordinatio pro studiis superioribus a. 1651. ad provincias missa.* Antwerp. 1665.

CCXL. *Paraenesis ad magistros scholarum inferiorum S. I.* Duaci. 1667. — Lovanii. 1674.

G) *De SS. Missionibus. 1600. ss.*

Literatura Missionum e Sec. XVII. admodum ampla est, in qua recensenda illum tenebimus ordinem, ut iuxta diversas orbis partes procedamus, alioquin praecipua duntaxat opera, eaque potissimum latina, indicaturi.

---

1. Missiones in Asia et Africa.

CCXLI. **Guzman** *Historia de la entrada de la christiandad en el* **Iapan, China,** *y otras partes; traducida del latin del ‚Tursellino.‘* 1600.

CCXLII. **Ioan. Oranus** S. I. **Iaponica, Sinensia, Mogorana:** *h. e. de rebus apud eas gentes a PP. Soc. Iesu a. 1598 et 1599 gestis, in lingvam latinam versa.* Leodii. 1601.

CCXLIII. *Recentissima de amplissimo regno* **Chinae,** *item de statu rei christianae apud magnum regem* **Mogor,** *et de morte Taicosanae Iaponiorum monarchae.* Moguntiae. 1601.

CCXLIV. *Epistola P. ‚Nic. Pimenta' visitatoris S. I. in* **India** *Orientali ad ‚Claudium Aquaviva' Praep. Gen.* Mediolani. 1601. — Romae. 1601.

CCXLV. *Nova relatio historica de rebus in* **India** *Orientali a PP. Soc. I. a. 1598 et 1599 gestis, a P. ‚Nic. Pimenta' ad Praep. Gen. missa.* Moguntiae. 1601.

CCXLVI. *Historia de rebus Iaponicis.* Antverp. 1601.

CCXLVII. *Exemplum epistolae P. ‚Nic. Pimenta' Provinciae orientalis* **Indiae** *Visitatoris ad Praep. Generalem de statu rei christianae in India Orientali.* Romae. 1602.

CCXLVIII. *Literae P. ‚Alex. Valignano' Visitatoris S. I. in* **Iapponia** *et* **China,** *— a ‚Ioanne Hayo' S. I. ex Italico in Latinum conversae.* Antverp. 1603.

CCXLIX. **Nic. Pimenta** *de felici statu et progressu rei christianae in* **India** *Orientali.* Constantiae. 1603.

CCL. *De rebus in* **Iaponiae** *regno post mortem Taicosamae Iaponici monarchae gestis Epistolae duae.* Mogunt. 1603.

CCLI. **Iaponiensis** *imperii admirabilis commutatio, exposita literis, quas ex Italis Latinas fecit ‚Ioan. Hayus' Dalgattiensis Scotus S. I.* Antverp. 1604.

CCLII. *Literae annuae* **Iaponicae** *a ‚Fr. Pasio' ad ‚Claud. Aquaviva' S. I. Praep. Gen. datae.* Mogunt. 1604.

CCLIII. **I. P. Maffei** Bergomatis S. I. *Historiarum* **Indicarum** *libri XVI; selectarum item ex India Epistolarum libri IV. Accessit liber recentiorum Epistolarum a ‚Ioanne Hayo' nunc primum excusus.* Antverp. 1605. — Cadomi. 1614.

CCLIV. **Ioan. Hay** S. I. *de rebus* **Iaponicis, Indicis,** *et* **Peruvianis** *Epistolae recentiores, in librum unum coacervatae.* Antverp. 1605. Continet 53 opuscula.

CCLV. *Literae S. I. a. 1602 et 1603 e* **Sinis, Molucis, Iapone** *datae, progressum rei christianae in iis oris, aliaque memoratu iucunda complexae.* Moguntiae. 1607.

CCLVI. **Lud. de Cerqueira** *de morte gloriosa sex Martyrum, qui a. 1604. in* **Iaponia** *pro fide passi sunt.* Romae. 1607.

CCLVII. *Effigies et nomina quorumdam e Soc. Iesu, qui pro fide vel pietate sunt interfecti ab a. 1549—1607.* Romae. 1608.

CCLVIII. **Franc. Pasii** S. I. *relatio historica rerum in*

Iaponiae *regno gestarum a. 1603—1606. ternis annuis literis comprehensa. Edita primum Romae 1608 italice, nunc vero latine reddita.* Mogunt. 1610.

CCLIX. *Literae* **Iaponicae** *a. 1606 et 1607, et chinenses, illae a P. ‚Ioanne Rodriguez', hae a P. ‚Matthaeo Ricci' S. I. sacerdotibus transmissae ad Praep. Gen. latine redditae a Rhetoribus Collegii S. I.* Antverp. 1611.

CCLX. *Relationes de gloriosa morte novem christianorum* **Iaponensium**, *qui pro fide catholica in regno Fingensi, Sassumano, et Firandensi occubuerunt.* Mogunt. 1612.

CCLXI. **Nic. Godignus** S. I. *de* **Abyssinorum** *rebus, deque Aethiopiae Patriarchis Ioanne Nonio Barretto, et Andrea Oviedo libri tres.* Lugduni. 1615.

CCLXII. **Petri Iarrici** Tolosani S. I. *thesaurus rerum* **Indicarum**: *in quo christianae ac catholicae religionis tam in India Orientali quam aliis regionibus, Lusitanorum opera nuper detectis, ortus, progressus, incrementa, et maxime quae a PP. S. I. ibidem in dictae fidei plantatione ac propagatione ad annum usque 1600 gesta atque exantlata sunt, non minus vere quam eleganter recensentur. Opus nunc primum a* **Martino Martinez** *e gallico in latinum sermonem translatum.* Coloniae. 1615.

CCLXIII. *Literae* **Iaponicae** *ann. 1609 et 1610. Ex Italicis latinae factae ab ‚Andr. Schotto' S. I.* Antverp. 1615.

CCLXIV. **Nic. Trigautius** S. I. *Literae Soc. I. e regno* **Sinarum** *a. 1610 et 1611.* Aug. Vind. 1615. — Antverp. et Romae. 1615.

CCLXV. Idem, *de expeditione apud* **Sinas** *suscepta ab Societate Iesu: ex ‚Matth. Ricci' S. I. commentariis libri V ad SS. D. N. Paulum V. in quibus Sinensis regni mores, leges atque instituta et nova illius Ecclesiae difficillima primordia accurate et summa fide describuntur.* Aug. Vind. 1615. Nova et auctior editio prodivit Lugd. 1616. et Colon. 1617.

CCLXVI. Idem, *rei christianae apud* **Iaponios** *commentarius, ex literis annuis 1609—1612 collectus.* Aug. Vind. 1615.

CCLXVII. *Epistola ‚Nic. Trigautii' S. I. navigatione in Indiam, itemque de statu rei christianae apud* **Sinas** *et* **Iaponios.** Colon. 1620.

CCLXVIII. **Petr. Morejon** S. I. *de rebus Iesuitarum apud* **Iaponios** *et* **Sinas**. Olyssipone. 1621.

CCLXIX. **Rigautius** S. I. *de christianis apud* **Iaponios** *triumphis, sive de gravissima ibidem contra Christi fidem persecutione exorta a. 1612 usque ad a. 1620. libri V, in annos totidem summa cum fide ex annuis S. I. literis continua historiae serie distributi. Cum ‚Raderi' auctario et iconibus ‚Sadelerianis.'* Monachii. 1623.

CCLXX. *Theatrum* **Iaponensis** *constantiae, qua supra 118 illustrissimi martyres atrocissimis suppliciis excruciati a. 1622. pro fide Christi per ignem et gladium, obierunt.* Bruxellis. 1624.

CCLXXI. **Crucius** S. I. *rerum memorabilium in regno* **Iaponiae** *gestarum literae a. 1619—1622.* Antverpiae. 1625.

CCLXXII. **Literae Aethiopicae** *Patrum S. I. de propagatione fidei apud Abyssinos ab ineunte Iulio 1623 ad exitum Aprilis 1624.* Gandavi. 1626.

CCLXXIII. *De novis christianae religionis progressibus et certaminibus in* **Iaponia** *a. 1622; in regno Sinarum 1621 et 1622. literae.* Monast. Westph. 1627.

CCLXXIV. *Historia* **Iaponensis** *anni 1624. continens felicem christianae fidei progressum, et varia Iaponensium christianorum certamina pro fide, ex literis ‚Ioannis Froës, Rodriguez, Giram' S. I. ex italico sermone in latinum translata.* Mogunt. 1628.

CCLXXV. *Martyrium trium Beatorum e S. I. ‚Pauli Michi, Ioannis Goto, Iacobi Ghisai,'* **Iaponum** *crucifixorum.* Florentiae. 1628.

CCLXXVI. *Historia mortis trium Martyrum e Societate Iesu, qui a. 1597. in* **Iaponia** *cum aliis cruci affixi sunt.* Romae. 1628.

CCLXXVII. *Relatio de* **Cocincina** *‚Christophori Borri' e S. I. ex italico latine reddita pro strena Sodalibus Inclytae Congr. Assumtae Deiparae in domo professa S. I.* Viennae. Austriae. 1633.

CCLXXVIII. **Ioan. Bollandus** S. I. *Narratio persecutionis adversus Christianos excitatae in variis* **Iaponiae** *regnis a. 1628—1630. Italice Romae excusa, ac latine reddita a quodam eiusdem Soc. I. sacerdote.* Antverp. 1635.

CCLXXIX. **Marcelli Mastrilli** S. I. *et 32 sociorum, ac 16 aliorum religiosorum iter in* **Indiam** *S. P. Francisci Xaverii patrocinio feliciter peractum; ab eodem Marcello descriptum, atque ad Catholicam Hispaniarum Reginam transmissum.* Antverp. 1637.

CCLXXX. **Ant. Ruiz** *de spirituali Iesuitarum expeditione in provincia* **Paraquaria**. Matriti. 1639.

CCLXXXI. **Barthol. Pereira** *Paciecidos libri XII, quibus decantatur clarissimus ‚Fr. Paciecus' Lusitanus S. I.* **Iaponiae** *Provincialis, eiusdem Ecclesiae gubernator, ibique vivus pro Christi fide lento igne concrematus a. 1626.* Conimbricae. 1640.

CCLXXXII. **Alvarus Semmedo** *de cultura evangelica Iesuitarum apud* **Sinas.** Matriti. 1642.

CCLXXXIII. **Mich. Roman** *expeditiones spirituales S. I.* Lugd. 1644.

CCLXXXIV. **Andr. Perez** *de triumphis fidei per Iesuitas apud barbaros assecutis.* Matriti. 1645.

CCLXXXV. *Relatio de provincia* **Iaponiae** *Soc. I. oblata Innocentio X.* Romae. 1646.

CCLXXXVI. **Ant. Fr. Cardim** S. I. *fasciculus e* **Iaponicis** *floribus, suo adhuc madentibus sangvine, compositus.* Romae. 1646.

CCLXXXVII. Idem, *catalogus Regularium et secularium, qui in* **Iaponiae** *regnis usque a fundata ibi a S. Francisco Xaverio gentis Apostolo Ecclesia ab ethnicis in odium christianae fidei sub quatuor tyrannis violenta morte sublati sunt.* Romae. 1646.

CCLXXXVIII. Idem, *mors felicissima quatuor Legatorum Lusitanorum, et Sociorum, quos* **Iaponiae** *Imperator occidit in odium christianae religionis.* Romae. 1646.

CCLXXXIX. **Alexander de Rhodes** S. I. Avenionensis, **Tunchinensis** *historiae libri II. quorum altero status temporalis huius regni, altero mirabiles evangelicae praedicationis progressus referuntur, coeptae per PP. Soc. I. ab a. 1627—1646. auctore eorum, quae hic narrantur, teste oculato.* Lugduni. 1652.

CCXC. **Franc. Rigordi** S. I. *peregrinationes apostolicae, qui 12. Nov. 1643. Massilia solvens, per mare Mediterraneum, Syriam, Arabiam desertam, Mesopotamiam, Chaldaeam, Per-*

sidem, sinum Persicum, et mare Indicum Goam pervenit 18 Mart. 1646. Inde egressus 14 Sept. eiusdem anni per littus Mogolense, mare Indicum, Persas, Parthos, et Medos, mare Caspium, Tartariam Asiaticam, Moscoviam, Poloniam, Hungariam, Austriam, et Italiam, rediit Massiliam in patriam 4 Iunii. 1649. Massiliae. 1652.

CCXCI. **Martinius Tridentinus** S. I. *brevis relatio de numero et qualitate Christianorum apud* **Sinas.** Romae. 1654.

CCXCII. **Ad. Schall** S. I. *Historica narratio de initio et progressu Missionis Soc. I. apud* **Chinenses** *ac praesertim in Regia Pequinensi, ex literis eius collecta.* Viennae. 1665.

CCXCIII. **Dan. Bartoli** S. I. *dell' Istoria della Comp. di Gesu l' Asia. Parte prima.* Roma. 1667. Ed. 3. Prima editio est de a. 1653.

CCXCIV. **Dan. Bartolus** S. I. *Asiaticae historiae S. I. pars posterior, libris IV pertexens, quae post beatum S. Xaverii obitum Societatis Patres ad Dei gloriam in iisdem Provinciis gessere. Ex italico latine reddita a ‚Lud. Ianino' S. I. sacerdote.* Lugduni. 1667.

CCXCV. *Iter ex Agra Mogorum in Europam, ex relatione ‚Ioannis Gruberi et Henrici Roth,' quod bis confecerunt.* Amstelodami. 1667.

CCXCVI. **Dan. Bartolus** S. I. *Asiaticae historiae S. I. pars tertia libris IV comprehensa, ubi praeter res gestas a PP. Soc. Iesu in conversione* **Sinarum, Cocincinae** *et* **Tunchini** *regnorum, nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere lectorum curiositati. Ex Italico latine reddita a ‚Lud. Ianino' S. I.* Lugd. 1670.

CCXCVII. **Prosper Intorcetta** S. I. *Historica relatio de ortu et progressu fidei orthodoxae in Regno* **Chinensi** *per Missionarios S. I. ab a. 1581—1669. novissime collecta ex literis eorumdem PP. Soc. I. praecipue ‚Ioannis Adami Schall' Coloniensis. Editio altera, aucta geographica regni Chinensis descriptione, compendiosa narratione de statu Missionis Chinensis, prodigiis quae in ultima persecutione contigerunt, et indice.* Ratisb. 1672.

CCXCVIII. **Franc. de Rougemont** S. I. *historia* **Tartaro-Sinica** *nova, curiose complectens ab a. 1660 aulicam bellicamque inter Sinas disciplinam, sacrorum iura et sacri-*

ficulorum, christianae religionis prospera adversaque, singulari fide, elegantia facili, idoneisque testimoniis breviter et clare describens. Lovanii. 1673.

CCXCIX. **Ioan. Dominicus Gabiani** S. I. *incrementa* **Sinicae** *Ecclesiae, a Tartaris oppugnatae, accurata et contestata narratione exhibita.* Viennae Austr. 1673.

CCC. **I. Ad. Schall** S. I. *historica narratio de initio et progressu Missionis Soc. I. apud* **Chinenses.** Viennae Austr. 1675.

CCCI. **Ant. Thomasius** S. I. *libellus rationum, quibus ostenditur expedire Ser. Principi Lusitaniae, tentare hoc tempore reditum Lusitanorum in* **Iaponiam,** *missa ad eius Imperatorem legatione.* Macai. 1683.

CCCII. **Phil. Couplet** S. I. *catalogus Patrum S. I. qui post obitum S. Fr. Xaverii primo seculo, sive ab a. 1581—1681. in imperio* **Sinarum** *Iesu Christi fidem propagarunt. Ubi singulorum nomina, patria, ingressus, praedicatio, mors, sepultura, libri sinice editi recensentur. E Sinico latine redditus.* Paris. 1686.

CCCIII. **Ant. Thomae** S. I. *epistola de Missione* **Sinensi** *ad Praep. Gen. data Pekini 20 Dec.* 1696.

CCCIV. **Ios. Suarius** S. I. Lusitanus, *Libertas Evangelium Christi annunciandi et propagandi in imperio* **Sinarum** *solenniter declarata a. 1692 die 22 Martii, et Europaeorum notitia descripta.* 1696.

CCCV. *Novissima* **Sinica** *historiam nostri temporis illustratura, in quibus de christianismo publica nunc primum auctoritate propagato missa in Europam relatio exhibetur, deque favore scientiarum Europaearum ac moribus gentis et ipsius praesertim Monarchae, tum et de bello Sinensium cum Moseis ac pace constituta multa hactenus ignota explicantur.* 1699. Praeter recensita a nobis de Missionibus Asiae et Africae opera, **Carayon** doctus Iesuita in sua Bibliographia enumerat variis lingvis conscripta et typis vulgata 285 opuscula.

CCCVI. **De Francisco Xaverio specialis literatura.** Huic iam prioris Seculi recensio dedit initium. Seculo XVII sequentia vulgata sunt opuscula :

CCCVII. **Horatius Tursellinus** S. I. *de vita Fr. Xaverii, qui primus e Soc. Iesu in Indiam et Iaponiam Evangelium invexit, libri VI. aucti et recogniti.* Lugd. 1607. Prima editio est de a. 1594. — Coloniae. 1610. — Cameraci. 1621. — Duaci. 1621. — Coloniae. 1621.

CCCVIII. **M. Hueber** *vom Leben und Wunderthaten B. Fr. Xaverii.* München. 1615.

CCCIX. **Franc. a S. Ang. Macedo,** Conimbriensis, *Apotheosis S. Fr. Xaverii lyrico carmine libri tres.* Ulyssipone. 1620.

CCCX. *Relatio facta in Consistorio secreto coram SS. D. N. Gregorio XV — super vita, sanctitate, actis canonisationis et miraculis B. Fr. Xaverii S. I.* Insulis. 1622. — Romae. 1622.

CCCXI. **Franciscus Maria** Eppus Portuensis, *de vita, sanctitate, canonisatione, et miraculis B. Fr. Xaverii.* Dillingae. 1622.

CCCXII. *De vita S. Fr. Xaverii — libri sex ‚Horatii Tursellini' S. I. Accesserunt ex relatione facta in Consistorio secreto quaedam miracula, quae in vita non habentur.* Monachii. 1627. — Rothomagi. 1676.

CCCXIII. **Marcellus Mastrillus** S. I. *narratio miraculi in se a S. Fr. Xaverio Indiarum Apostolo patrati, quod auctoritate Francisci Card. Boncompagni AEppi Neapolitani legitime probatum est.* Neapoli. 1634.

CCCXIV. **Scipio Paolucci** S. I. *S. Francisci Xaverii prodigium in P. Marcello Mastrillo momento temporis curato.* Neapoli. 1634.

CCCXV. **Bern. Gennari** *Xaverius Orientalis, sive res a Xaverio ad haec tempora in India pro fide gestae.* Neapoli. 1641.

CCCXVI. **Horatius Tursellinus** S. I. *S. Fr. Xaverii epistolarum libri IV, nova quarumdam accessione.* Lugd. 1650.

CCCXVII. **Petr. Possinus** S. I. *appendix, sive liber V Epistolarum S. Fr. Xaverii, nunc primum luce donatus.* Antverpiae. 1659.

CCCXVIII. *S. P. Francisci Xaverii Indiarum Apostoli beneficia et miracula Potami, Neapoli, et alibi facta annis 1652, 1656, 1658,* Antverp. 1658.

CCCXIX. **Hier. Bardi** *Xaverius peregrinus.* Romae. 1659.

CCCXX. **Dan. Bartolus** S. I. *de vita et gestis S. Fr. Xaverii e S. I. Indiarum Apostoli libri IV. Ex Italico Romae approbato et edito latine redditi a ‚Lud. Ianino' ex eadem Soc.* Lugd. 1666.

CCCXXI. *Epitome vitae S. Fr. Xaverii.* Colon. 1667.

CCCXXII. *Vita S. Fr. Xaverii e S. I. Indiarum Apostoli ac Thaumaturgi, compendio descripta. Prius Mediolani italice, tum Graecii latine in lucem edita, nunc plurimum aucta et recusa.* Pragae. 1667.

CCCXXIII. *Divus Fr. Xaverius e S. I. Orientis Apostolus, orbis utriusque thaumaturgus, elogiis illustratus.* Vetero-Pragae. 1673.

CCCXXIV. **Leon. Frizon** S. I. *Xaverius thaumaturgus: panegyricum poëma cum operibus XV historicis, oratoriis, theologicis de Sancto Indiarum Apostolo.* Burdigalae. 1684.

CCCXXV. **Lud. Abelly** Eppus Ruthenensis, *flores Epistolarum S. Fr. Xaverii.* Paris. 1687.

CCCXXVI. **Adamus Weidenfeldt** S. I. *S. Franc. Xaverii e S. I. epistolae veteres per quinque, et novae per septem libros distinctae, ex ipsismet autographis manu S. Xaverii hispanico vel lusitanico idiomate conscriptis, a P.* **Horatio Tursellino** *et P.* **Petro Possino** *eiusdem Soc. sacerdotibus latinitate ac luce donatae; postea nova cum archetypis in Indiis aliisque terrae partibus facta collatione accuratius emendatae. Pro appendice accedit relatio de statu Iaponiae brevis et curiosa, nuperrime Tyrnaviae impressa.* Coloniae. 1692. — Praeter haec opuscula recenset **Carayon** in sua Bibliographia alia 34 diversis lingvis conscripta.

---

2. Missiones Lavantinae.

CCCXXVII. **Louis de Grangier** S. I. *Lettres envoyées du Levant.* Paris. 1615.

CCCXXVIII. **Ierome Dandini** S. I. *Missione Apostolica al Patriarca e Maroniti del Monte Libano, e Pellegrinazione a Gerusalemme.* Cesena. 1656. — Similia opera de Missionibus Lavantinis apud **Carayon** occurrunt adhuc 8.

---

3. **Missiones Americanae.**

CCCXXIX. **Didacus Torrensis** S. I. *relatio historica rerum apud Indos in provincia* **Peruana** *gestarum.* Romae. 1603.

CCCXXX. Idem, *de rebus* **Peruanis** *commentarius, a ‚Ioanne Hayo' ex Italo in Latinum conversus.* Antverpiae. 1604.

CCCXXXI. **Petr. Diazius** S. I. *de 52 e Soc. Iesu, dum in* **Brasiliam** *navigant, pro catholica fide interfectis epistolae duae.* Antverp. 1605.

CCCXXXII. **Ioan. Hay** S. I. *de rebus Iaponicis, Indicis, et* **Peruanis** *epistolae recentiores in librum unum coacervatae.* Antverp. 1605.

CCCXXXIII. **Biard** S. I. *epistola e* **Portu Regali in Nova Francia,** *data die ultimo Ianuarii 1611. qua regionem illam describit, et PP. Soc. I. in eam profectionem.* 1612.

CCCXXXIV. **Seb. Beretarius** *vita ‚Iosephi Anchietae' S. I. in* **Brasilia** *defuncti, ex iis, quae de eo ‚Petr. Roterigus' S. I. IV libris Lusitanico idiomate collegit, descripta.* Colon. 1617.

CCCXXXV. *Commentarius de Republica in America Lusitanica atque Hispanica a Iesuitis instituta.* Sine loco et anno.

CCCXXXVI. *Relatio martyrii PP.* **Rochi Gonzalez, Alfonsi Rodriguez,** *et* **Ioan. de Castillo,** *S. I. qui a. 1628 in Urvai* **Paraquariae** *provincia passi sunt.* Viennae. 1631.

CCCXXXVII. **Nic. Mastrillus** (in Missione sub nomine *Duran)* S. I. *literae annuae* (1626. 1627) *provinciae* **Paraquariae** *S. I. latine redditae a ‚Iacobo Ranconier S. I. Belga.* Antverp. 1636.

CCCXXXVIII. **Iac. de Beroa** S. I. *literae provinciae* **Paraquariae,** *ex Hispanico autographo latine rêdditae a ‚Franc. de Hamal, S. I.* Insulis. 1642.

CCCXXXIX. **Alphonsus de Ovalle** S. I. *epistola, qua statum in provincia* **Chilensi** *exponit.* Matriti. 1642.

CCCXL. **Adamus Schirmbeck** S. I. *Messis* **Paraquariensis** *a PP. S. I. per sexennium in Paraquaria collecta, annis videlicet 1638—1643.* Monachii. 1649.

CCCXLI. **Gobat** S. I. *narratio historica eorum, quae Societas Iesu in* **Nova Francia** *fortiter egit et passa est annis 1648 et 1649 — e gallico in latinum translata.* Oeniponti. 1650.

CCCXLII. *Relatio triplex de rebus* **Indicis**: 1. ‚*Cornelii Beudini dicti Gondinez*‘ *martyrium.* 2. ‚*Caaiguarum*‘ *gentis mores, coepta conversio.* 3. **Adriani Knudde** *dicti* **Crespi** *elogium.* Antverp. 1654.

CCCXLIII. **Franc. Creuxius** S. I. *historiae* **Canadiensis** *seu* **Novae Franciae** *libri X ad annum usque 1656.* Paris. 1664.

CCCXLIV. **Nic. del Techo** S. I. *historia provinciae* **Paraquariae** *S. I.* Leodii. 1673.

CCCXLV. **Eman. Rodriguez** S. I. *Maragnion et Amazones, seu historia expeditionum temporalium et spiritualium in America.* Matriti. 1684.

CCCXLVI. **Ioan. de Estrada** S. I. *breris relatio Missionum S. I. in* **America Septemtrionali**, *in quibus tum excolendis tum extendendis insudat provincia Mexicana eiusdem Societatis; et exhibitio status, quem earum Missionum res hoc tempore tenent, in quarum subsidium hoc labente anno 1691 Rex noster Catholicus Carolus II facultatem concessit transferendi eo 60 viros apostolicos ex provinciis tum sibi tum Imperatori subditis selectos.* Andegavi. 1691.

CCCXLVII. CCCXLVIII. **Ant. Sepp**, *und* **Ant. Böhm** S. I. *Reisebeschreibung, wie dieselben aus Hispanien in* **Paraquariam** *kommen, und kurzer Bericht der denkwürdigsten Sachen selbiger Landschaft, Völker, und Arbeit der sich alldort befindenden Missionarien.* Nürnberg. 1697. Continuatio historiae istius edita est Ingolst. 1710. — **Carayon** enumerat insuper 86 opera de Missionibus Americanis, hoc seculo variis idiomatibus scripta.

H) *De S. Exercitiis. 1600. ss.*

Ignatiana S. Exercitia, item alia eiusdem sancti Fundatoris opuscula huc spectantia, Seculo quoque XVII pluries edita ac illustrata fuere:

CCCXLIX. *Exercitia spiritualia* **Ignatii de Loyola.** Mo-

guntiae. 1600. — Calissii. 1604. — Mussiponti. 1605. — Romae. 1606. — Audomaropoli. 1610. — Romae. 1615. — Dilingae. 1620. — Antverp. 1638. — Paris. 1644. — Viennae. 1656. — Pragae. 1680. — Antverp. 1689.

CCCL. *Directorium Exercitiorum spiritualium B. P. N. Ignatii.* Antverpiae. 1600. — Romae. 1606. — Paris. 1644. — Cracoviae. 1692.

CCCLI. *Les Exercices de S. Ignace.* Insulis. 1614. — Paris. 1619. — Anvers. 1673.

CCCLII. *Exercicios espirituales del P. Ignacio de Loyola.* Roma. 1615. — Sevilla. 1628.

CCCLIII. *Exercitia spiritualia B. P. N. Ignatii de Loyola. Una cum Directorio.* Paris. 1619.

CCCLIV. *Les vrais Exercices Spirituels du B. P. Ignace de Loyola. Ensemble la Guide ou Directoire pour ceux qui font faire lesdits Exercices.* Paris. 1620. — Ibid. 1628.

CCCLV. *Esercitii spirituali di S. Ignatio de Loiola. Con una breve Istruzione di meditare, cavata da medesimi Esercizi.* Roma. 1625. — Ibid. 1649. — Roma. 1673. 1691.

CCCLVI. *Vitae, passionis ac resurrectionis mysteria I. C. D. N. meditationibus exposita per S. Ignatium de Loyola S. I. Accessit compendiaria evangelicae historiae dispositio.* Ravenspurgi. 1627.

CCCLVII. *Maior Dei gloria viris apostolicis per Exercitia spiritualia S. Ignatii proposita.* Viennae. 1660.

CCCLVIII. **S. Ignatii de Loyola** *S. I. fundatoris apophtegmata sacra, sive coelestis prudentiae aphorismi, quibus pie, sobrie ac iuste cum Deo, nobiscum ac proximis iuxta Apostolum in hoc seculo vivamus, tribus commentariis ad efformandos mores illustrati a P.* **Hadriano Lyraeo** *S. I.* Antverpiae. 1662. Monachii. 1683.

CCCLIX. *Exercitia spiritualia S. Ignatii Loyolae S. I. fundatoris. Cum brevi instructione meditandi ex ipsismet Exercitiis depromta. Et Breve SS. D. N. Alexandri VII. de indulgentia plenaria pro iis, qui exercentur.* Romae. 1663.

CCCLX. **Nic. Elffen** S. I. *scintilla cordis, sive exercitia spir. octiduana S. Ignatii.* Colon. 1667.

CCCLXI. *Exercitia spiritualia S. P. Ignatii Loyolae, fundatoris Ordinis S. I. Cum bullis Pontificum tum approbationis*

Exercitiorum, tum indulgentiae plenariae pro omnibus, qui octiduo illis vacant in domibus eiusdem Soc. Brevi insuper instructione meditandi; quae omnia et dilucidantur, et illustrantur pluribus ex aere impressis imaginibus. Antverpiae. 1676.

CCCLXII. **Ioan. Nádasi** S. I. *annua eremus divini amoris, seu lectio spiritualis pro iis, qui asceticis D. Ignatii meditationibus exercentur.* Viennae. 1678.

CCCLXIII. **Tob. Lohner** S. I. *Institutiones Theologiae Mysticae, seu facilis et practicus modus Exercitia spir. S. Ignatii per octiduum faciendi.* Dilingae. 1680.

CCCLXIV. *Les Maximes de S. Ignace fondateur de la Comp. de Iesus. Avec les sentimeno de S. Francois Xavier de la mesme Compagnie.* Paris. 1683.

CCCLXV. **Georg. Hoffmann** S. I. *Exercitia S. P. Ignatii, seu apparatus asceticus in 32 Meditationes digestus.* Lincii. 1684.

CCCLXVI. **Ign. Diertius** S. I. *Exercitia spir. S. Ignatii cum sensu eorum explicata et in IV hebdomadas digesta.* Ypris. 1687.

I) *Ad historiam Ordinis spectantia.*

1. De fundatore S. Ignatio Loyola.

Opuscula de Sancto Fundatore partim biographiam, partim ipsam canonisationem concernunt. Praecipua, potissimum latina, de utraque recensemus:

CCCLXVII. **Petr. Ribadeneira** S. I. *vita P. Ignatii Loyolae, qui Religionem Clericorum S. I. instituit.* Colon. 1602.

CCCLXVIII. **I. Petr. Maffejus** S. I. *de vita et moribus Ignatii Loyolae, qui Soc. Iesu fundavit, libri III. Editio postremo recognita.* Antverp. 1605.

CCCLXIX. *Vita B. P. Ignatii Loyolae Soc. I. fundatoris.* Romae. 1609.

CCCLXX. *Vita S. Patris Ignatii Loyolae ad vivum expressa ex ea, quam ‚Petr. Ribadeneira' S. I. theologus ad Dei gloriam et piorum hominum usum ac utilitatem olim scripsit, deinde Matriti pingi, postea in aes incidi, et nunc demum typis excudi curavit.* Antverpiae. 1609.

CCCLXXI. **Casp. Quartemont** S. I. *vita B. P. Ignatii, qui Religionem Clericorum S. I. instituit: nuper a ‚Petro Ribadeneira, hispanice conscripta, et ab eodem rebus memorabilibus illustribus que miraculis ita locupletata, ut alia ab illa priore, quam ante aliquot annos in lucem edidit, videri posset: a Casparo Quartemont latine conversa.* Ipris Flandrorum. 1612. — Lugduni. 1613. — Colon. 1622.

CCCLXXII. **Iac. Bidermann** S. I. *res a B. Ignatio Loyola S. I. parente gestae, quas e ‚Petri Ribadeneira' compendio literis Hispanis vulgato latine conscripsit.* Monachii. 1612. — Friburgi Helv. 1613. — Monachii. 1615.

CCCLXXIII. **Georg. Mayr** *vita B. Ignatii S. I. fundatoris latino-graeca: ex hispanica, quam ‚Casp. Quartemont' latine reddidit.* Aug. Vind. 1616. et 1622.

CCCLXXIV. *De b. Ignatio Loiola S. I. conditore libri III, editione quinta recogniti et aucti, ex ‚Petri Ribadeneira' hispanico.* Dilingae. 1621. Edit. 6. ibid. 1625. et Colon. 1632.

CCCLXXV. **Pierre Morin** S. I. *la Vie du glorieux S. Ignace de Loyola, Fondateur de l' ordre de la Comp. de Iesus. Divisée en quatre Livres.* Paris. 1622.

CCCLXXVI. **Estevan Liberos** *Compendio de las vidas de S. Ignacio y S. Franc. Xavier.* Barcelona. 1622.

CCCLXXVII. *Vita S. Ignatii centum imaginibus expressa. Serenissimo Bavariae Duci Collegium Augustanum.* Aug. Vind. 1622.

CCCLXXVIII. *Elogium invicto Christi duci, christianae fidei defensori et propagatori S. Ignatio Loyolae S. I. fundatori.* Neapoli. 1630. — Viennae. 1635.

CCCLXXIX. **Nieremberg** S. I. *vida del glorioso Patriarca San Ignacio de Loyola.* Madrid. 1631. 1636.

CCCLXXX. **Andres Lucas** S. I. *vida de S. Ignacio de Loyola Patriarca y Fundator de la Comp. de Iesus.* Granada. 1633.

CCCLXXXI. *Ignatius, sive de vita et gloria S. Ignatii Loiolae S. I. conditoris libri III.* Romae. 1634. — Antverpiae. 1635.

CCCLXXXII. **Car. Verpaeus Condrusius** S. I. *de raptu Manresano S. Ignatii de Loyola fundatoris S. I.* libri IV. Antverp. 1649.

CCCLXXXIII. **Bartoli** S. I. *Della vita e dell' instituto di S. Ignatio, fondatore della Comp. de Gesu libri V.* Roma. 1650.

CCCLXXXIV. **Theoph. Raynaudus** S. I. *oratio triplex de S. Ignatio a Loyola, aedificante Domum Dei, templo S. Sophiae, Basiliadi Iustinianeae, et domui caritatis Lugdunensi proportionalem. 2. S. Ignatius aemulator curae et industriae apostolicae, in horti Domini novatione. 3. Ignatius de Loyola e mancipio seculi et vanitatis verna ductor exercitus Domini.* 1654.

CCCLXXXV. **Car. Bovius** S. I. *Ignatius insignium, epigrammatum et elogiorum centuriis expressus.* Romae. 1655.

CCCLXXXVI. **Lud. Ianinus** S. I. *de vita et instituto S. Ignatii S. I. fundatoris libri V. Ex italico ‚Dan. Bartoli' Romae edito latine redditi.* Lugd. 1665. 1675.

CCCLXXXVII. **Lor. Ortis** *origen de la Comp. de Iesus en la vida de S. Ignatio de Loyola.* Sevilla. 1679.

CCCLXXXVIII. *Oratio in laudem primorum X Patrum S. I.* Vilnae. 1679.

CCCLXXXIX. *Compendium vitae S. P. Ignatii.* Pragae. 1690.

CCCXC. **Ign. Querch** S. I. *acta S. Ignatii de Loyola S. I. fundatoris, iconibus, symbolis ac versibus exornata et eiusdem Sancti honori inscripta.* Sine loco et anno.

CCCXCI. **Ion. Stärck** S. I. *Leben des h. Vaters Ignatii von Loyola, Stifters der S. I. vor diesem in französischer Sprache aus 6 oder 7 Auctoribus zusammengetragen, und in VI Büchern beschrieben von ‚Bouhours' S. I. Jetzt in's Teutsche übersetzt.* Cöln. 1693.

CCCXCII. *Vita Ignatii Loyolae, qui Religionem Clericorum S. I. instituit, a ‚Petro Ribadeneira' S. I. pridem conscripta, et nunc denuo recognita et locupletata.* Lugduni. 1695. Praeter haec opera, recensent duo insignes Iesuitarum Bibliographi *Backer*, et *Carayon* alia 55 opuscula de S. Ignatio diversis lingvis vulgata.

De *canonisatione Ignatii* sequentia opuscula viderunt lucem:

CCCXCIII. *Relatio facta in Consistorio secreto coram Gregorio Papa XV a ‚Fr. Maria Eppo Portuensi S. R. E. Cardinali a Monte die 19 Ianuar. 1622. super vita, sanctitate, actis canonisationis et miraculis B. Ignatii.* Romae. 1622. —

Tolosae. 1622. — Parisiis. 1622. — Insulis. 1622. — Paris. 1644.

CCCXCIV. *Oratio ‚Nicolai Zambeccari' Consist. Aulae Advocati, supplicantis pro Beatis Ignatio Loyola Fundatore S. I. eiusque socio Francisco Xaverio in Sanctorum numerum referendis, habita die 27 Ian. 1622.* Romae. 1622.

CCCXCV. *Gloria S. Ignatii Fundatoris S. I.* Cracoviae. 1622. — Vilnae. 1624.

CCCXCVI. **Mich. Grisius** S. I. *Honor S. Ignatio de Loyola S. I. fundatori, et S. Fr. Xaverio Indiarum Apostolo, per Gregorium XV. inter Divos relatis, habitus a Patribus domus professae et collegii S. I.* Antverpiae. 1622.

CCCXCVII. *Narratio eorum, quae Duaci pro celebranda SS. Ignatii et F. Xaverii canonisatione gesta sunt.* Duaci. 1622.

CCCXCVIII. *Sanctorum Ignatii et Xaverii in Divos relatorum triumphus, Bruxellae ab aula et urbe celebratus.* Bruxellae. 1622.

CCCXCIX. *Relatio vitae, miraculorum, et canonisationis S. P. Ignatii.* Romae. 1623.

CCCC. *Sacra hilaria Mussipontana, ob relatos a Gregorio XV auctoritate Apostolica in ecclesiasticum Sanctorum album et canonem Ignatium Loyolam et Fr. Xaverium, sanctitate et miraculis claros, Soc. Iesu soles geminos: primum gallice edita, post e gallico in latinum sermonem conversa, utrobique formis aeneis illustrata.* Mussiponti. 1623.

CCCCI. *Narratio miraculorum a. 1623. Aprili et Maio Munebregae Bilbilensium ad imaginem S. P. Ignatii de Loyola S. I. fundatoris a Deo O. M. patratorum.* Lovanii. 1623.

CCCCII. **Ioan. Paludanus** *de S. Ignatio concio sacra, habita in templo S. I. 31 Iulii 1623.* Lovanii. 1623.

CCCCIII. *SS. D. N. Urbani divina providentia Papae VIII Bulla sive literae decretales canonisationis S. Ignatii Loyolae S. I. fundatoris.* Romae. 1626. — Paris. 1644.

CCCCIV. *Gloria S. P. Ignatii de Loyola fundatoris S. I.* Rothomagi. 1630.

CCCCV. **Nic. Ceccoperius** *de Divo Ignatio Loyola oratio Senis publice habita.* Senis. 1636.

CCCCVI. **Aloysius Curius** O. Min. *sermo panegyricus*

de S. Ignatio Loyola S. I. fundatore, habitus Romae in templo S. Mariae de ara coeli. Romae. 1647.

CCCCVII. **Franc. de Longobardis** *descriptio apparatus, quo in festo S. Ignatii annum 1640. celebravit Collegium Romanum.* Romae. 1683. — Laudati duo Bibliographi, *Backer* et *Carayon*, 37 enumerant scripta, diversis lingvis exarata, ad canonisationem Ignatii spectantia.

---

2. Historia Soc. Iesu.

Sub praesente rubrica exmissis biographiis particularibus Sociorum, de quibus *Aug. Carayon* in sua Bibliographia sub 1430 numeris amplius quam bis mille opera recenset, illis duntaxat operibus tribuimus locum, quae auctores habent ipsos Socios Ordinis, et ad polemicas discussiones se haud immittunt cum adversariis Societatis.

CCCCVIII. **Petr. Ribadeneira** *Tratado en qual se da razon del Instituto de la Religion de la Comp. de Iesus.* Madrid. 1605.

CCCCIX. Idem, *Obras agora de nuevo revistas y acrecentadas.* Madrid. 1605. In operibus, hic denuo editis describit historiam Soc. in Hispania et Portugallia.

CCCCX. *Le Restablissement de l' Exercice de la Religion Cath. et des Religieux de la Comp. Iesus dicts Iesuites.* Paris. 1608.

CCCCXI. *Artides de retablissement des Iesuites en* **France** *en l' a. 1603.* Paris. 1611.

CCCCXII. *Recueil des lettres patentes octroyées aux Iesuites par les Rois Henry IV et Louis XIII, concernant leur retablissement avec la remontrance du Parlement.* Paris. 1612.

CCCCXIII. **I. Argenti** *de statu Soc. I. in Polonia et Lithuania.* Cracoviae. 1613.

CCCCXIV. **Christoph. Figueroa** *de rebus Iesuitarum in Oriente gestis.* Matriti. 1614.

CCCCXV. *Societatis Iesu prima institutio.* 1614. Sine loco et nomine auctoris.

CCCCXVI. **Nic. Orlandinus** *Historiae Soc. Iesu pars*

prima: Ignatius. Romae. 1615. — Antverp. 1620. — Colon. 1615—1621. — Romae. 1623.

CCCCXVII. **Franc. Sacchinus** *Historiae S. I. pars secunda: Lainius.* Antverpiae. 1620.

CCCCXVIII. Idem, *Historiae S. I. pars tertia: Borgia:* Romae. 1622.

CCCCXIX. **Hier. Alvares** *Historia da Comp. de Iesus em o Reyno de* **Portugal.** 1624.

CCCCXX. *Dell'* **anno secolare** *celebrato in Roma dalli Padri della Comp. di Gesu nel* 1639.

CCCCXXI. **Ioan. Bollandus** *imago* **primi seculi S. I.** *a provincia Flandro-Belgica eiusdem Soc. repraesentata.* Antverpiae. 1640. Iuxta nonnullos auctor praecipuus operis fuit **Tollenarius** Provincialis Belgicus.

CCCCXXII. **Bourghesius** *de Iubileo S. I.* Duaci. 1640.

CCCCXXIII. *Annus secularis S. I.* Colon. 1640.

CCCCXXIV. **Petr. Pennequinus** *primum seculum S. I.* Duaci. 1640.

CCCCXXV. *Gratiae seculares Summis Pontificibus, Regibus, Praesulibus, et Protectoribus Soc. Iesu in M. Ducatu Litvaniae ab alma Academia et Univ. Vilnensi eiusdem Soc. exhibitae.* Vilnae. 1640.

CCCCXXVI. *Primum societatis seculum virtute ac literis illustre.* Gracoviae. 1640.

CCCCXXVII. *Lettre d' un Ecclesiastique d' Avignon envoyee a Rome a un de ses amis, sur le sujct des devotions que Messieurs de la grande Congregation ont fajets pour la centiesme annee de l' establissement de l' Ordre des Iesuites.* Avignon. 1640.

CCCCXXVIII. **Max. Sandaeus** S. I. *Iubilum S. I. seculare ob artifices evangelicos a fundatore suo Ignatio eiusque sociis primo a confirmata religione seculo Ecclesiae Cath. ad animarum subsidium aptatos et submissos.* Coloniae. 1640.

CCCCXXIX. **Iac. Damianus** *synopsis primi seculi S. I. Nomine provinciae Gallo-Belgicae.* Tornaci. 1641. Etiam gallice:

CCCCXXX. **Fr. Lahier** *Tableau raccourei de qui s' est fait par la Comp. de Iesus, durant son premier siccle.* Tournay. 1642.

CCCCXXXI. **Lud. Valdivia** *Historia provinciae Castellanae S. I.* 1642.

CCCCXXXII. **Ant. Sanderus** *panegyricus sacer anno seculari iubileo S. I. dictus.* Ipris. 1642.

CCCCXXXIII. **Balth. Tellez** *Chronicon S. I. in provincia Lusitana.* Olyssipone. 1645.

CCCCXXXIV. **Gabr. Alvarez** *historia provinciae Aragoniae S. I.* Barcelonae. 1645.

CCCCXXXV. **Fr. Kropf** *Historia provinciae Germaniae Sup. S. I.* Monachii. 1646.

CCCCXXXVI. **Gerhardus Garbonel** *supplementum et notae ad historiam missionis Hollandicae.* 1646. Refert se ad opus: **Guil. Gottgebühr** *de missione Batavica.*

CCCCXXXVII. **Fr. Sacchinus** *Historiae S. I. pars quarta: Everardus.* Romae. 1652. — Insulis. 1661.

CCCCXXXVIII. *Annus dierum illustrium S. I.* Romae. 1657.

CCCCXXXIX. Annus secularis S. I. adumbratus ex anno temporali. Ibid.

CCCCXL. **Albertus Chanowski** S. I. *vestigium Bohemiae piae.* Pragae. 1659.

CCCCXLI. **Henr. Morus** *historia missionis et provinciae Anglicanae S. I. ab a.* 1580—1635. Audomari. 1660.

CCCCXLII. **Fr. Sacchinus** *Historiae S. I. pars quinta: Claudius. Tomus prior. Res extra Europam gestas et alia quaedam supplevit* **Petr. Possinus.** Romae. 1661.

CCCCXLIII. **I. Chrys. Daczicky** S. I. *notitia collegii convictorum S. I. Pragae ad S. Bartholomaeum.* Pragae. 1664.

CCCCXLIV. **Ioan. Nádasi** *annus dierum illustrium et memorabilium S. I.* Antverpiae. 1665.

CCCCXLV. **Dan. Bartoli** *dell' Istoria della Comp. di Gesu l' Inghilterra, parte dell' Europa.* Roma. 1667. — Bologna. 1676.

CCCCXLVI. **Bouhours** *Relation de la sortie d' Espagne, du P. ‚Everard Nitard.'* Paris. 1669.

CCCCXLVII. **Lud. Ianinus** *Historiae Europaeae S. I. pars de Anglia. Ex Italico ‚D. Bartoli' latine reddita.* Lugduni. 1671.

CCCCXLVIII. **Bartoli** *dell' Istoria della Comp. di Gesu l' Italia parte prima dell' Europa.* Roma. 1673.

CCCCXLIX. **Silvio Tornamira** *annali della Comp. di Gesu in Sicilia.* Palermo. 1676. ss.

CCCCL. *Commentarii de rebus gestis in negotio aggregationis Provinciae Gallo-Belgicae S. I. petitae a Rege Christianissimo* a. 1682. Romae.

CCCCLI. *Actions de graces rendues dans le college a Quimper pour le Retablissement de la sante du Roy.* Quimper. 1687.

CCCCLII. *Relation de ce qui a ete fait a Auch, dans le College des Peres de la Comp. de Iesus, pour celebrer la premiere année seculaire, depuis l' etablissement de ces Peres dans le college.* Auch. 1699.

Instar Supplementi ad historiam Ordinis recensemus opera tum ad catalogos et elogia virorum illustrium, tum ad elenchum martyrum S. I. pertinentia:

CCCCLIII. *De la mort d' aucuns glorieux martyrs en Angleterre.* Anvers. 1601.

CCCCLIV. *Centuria prima: das erste Hundert der geislichen und Ordenspersonen, so aus der Soc. Iesu bisher von den Heiden, Mahumedanern, Ketzern etc. wegen des kath. Glaubens umgebracht und gemartert worden.* München. 1605.

CCCCLV. *Catalogus quorumdam e S. I. qui pro fide vel pietate sunt interfecti.* Cracoviae. 1606. — Neapoli. 1606. — Romae. 1608.

CCCCLVI. **Petr. Ribadeneira** *illustrium Scriptorum S. I. catalogus.* Antverp. 1608. — Lugduni. 1609. — Antverp. 1613. — Rothomagi. 1653.

CCCCLVII. **D' Oultreman** *petit recueil d' aucuns hommes illustres et des plus signales martyrs de la Comp. de Iesus.* Douai. 1622. et 1623. — Lyon. 1627.

CCCCLVIII. **I. Freylin** *Elogios de los claros varones de la comp. de Iesus de la provincia del Piru.* Sevilla. 1630.

CCCCLIX. **A. Oliva** *Catalogo de algunos varones illustres in santidad en la Provincia del Peru de la Comp. de Iesus.* Sevilla. 1632.

CCCCLX. *Centum S. I. Heroës seu celeberrimi Scripto-*

res, qui hoc primo seculo ex theologica, philos. et humanistica Facultate prodierunt. Graecii. 1640.

CCCCLXI. **Lud. de Valdivia** *de viris illustribus S. I.* 1642.

CCCCLXII. **Guerreiro** *gloriosa coroa d' esforcados religiosos da Comp. de Iesu mortos polla Fe Catholica nas Conquistas dos Reynos da Coroa de Portugal.* Lisboa. 1642.

CCCCLXIII. **Phil. Alegambe** *Bibliotheca Scriptorum S. I. post excussum a. 1608 catalogum ‚Petri Ribadenceira', nunc hoc novo apparatu librorum ad a. 1642 editorum concinnata, et illustrium virorum elogiis adornata. Accedit catalogus Religiosorum S. I. qui hactenus pro cath. fide et pietate in variis mundi plagis interemti sunt.* Antverpiae. 1643.

CCCCLXIV. *Certamen triplex, a tribus S. I. e provincia Anglicana sacerdotibus ‚Thoma Hollando, Rud. Corbaeo, Henr. Morsaeo' intra proximum quadriennium pro avita fide, religione etc. feliciter confectum Londini in Anglia.* Antverpiae et Monachii. 1646.

CCCCLXV. **P. I. Cardoso** *Agiologio Lusitano dos Santos e varones illustres en virtute do reino de Portugal e suas conquistas.* Lisboa. 1651—1666. 3. Vol.

CCCCLXVI. **Ioan. Nádasi** *mortes illustres et gesta eorum de Soc. I. qui in odium fidei, pietatis, aut cuiuscunque virtutis occasione Missionum, Sacramentorum administratorum, fidei aut virtutis propugnatae, ab ethnicis, haereticis vel aliis veneno, igne, ferro aut morte alia necati acrumnisve confecti sunt: auctore ‚Philippo Alegambe.' Extremos aliquot annos mortesque illustres ad a. 1655 adiecit ‚I. Nádasi.'* Romae. 1657.

CCCCLXVII. Idem, *Heroës et victimae caritatis S. I.* Romae. 1658.

CCCCLXVIII. *Varones illustres en santidad, letras, y zelo de la almas de la Comp. de Iesus.* Madrid. 1666. VI vol.

CCCCLXIX. **Mathias Tanner** *Societas Iesu usque ad sangvinis et vitae profusionem militans in Europa, Africa, Asia, et America contra gentiles, Mahometanos, Iudaeos, haereticos, impios, pro Deo, Fide, Ecclesia, pictate: sive vita et mors eorum, qui ex S. I. in causa fidei et virtutis propugnatae violenta morte toto orbe sublati sunt.* Pragae. 1675.

CCCCLXX. **Nathanael Sotvel** *Bibliotheca Scriptorum*

S. I. Opus inchoatum a ‚Petro Ribadeneira' a. 1602. Continuatum a ‚Phil. Alegambe' usque ad a. 1642. Recognitum et productum ad annum Iubilei 1675. Romae. 1676.

CCCCLXXI. **Franc. Maggio** *nomina et elogia, quibus viri clarissimi ex omni genere Societatem Iesu honorifice appellant.* Neapoli. 1677.

CCCCLXXII. **Cristoph. Gomez** *Elogia S. I. sive propugnaculum Pontificum, Conciliorum, Cardinalium, Antistitum, nec non Imperatorum, Regum, Principum et aliorum virtute, religione, omnique literatura illustrium (etiam haereticorum) testimoniis qua expressis verbo, qua scripto consignatis constructum.* Antverpiae. 1677.

CCCCLXXIII. *Systema Bibliothecae collegii Parisiensis S. I.* Paris. 1678.

CCCCLXXIV. *Elogia Soc. Iesu.* Antverpiae. 1681.

CCCCLXXV. **Tanner** *die Gesellschaft Jesu, d. i. Lebenswandel und Todesbeschreibung derjenigen aus der Gesellschaft Jesu, die um Vertheidigung des Gaubens gewaltthätig hingerichtet worden.* Prag. 1683.

CCCCLXXVI. Idem, *brevis relatio felicis agonis, quem pro Religione Cath. gloriose subierunt aliquot e S. I. sacerdotes, in ultima Angliae persecutione sub a. 1678 a Protestantibus excitata, violenta morte sublati.* Pragae. 1683.

CCCCLXXVII. *Florus Anglo Bavaricus.* Leodii. 1685. Agit de collegiis Anglicis S. I. et procella, contra eandem Soc. in Anglia excitata, sub qua plures Iesuitae passi sunt.

CCCCLXXVIII. **Tanner** *Societas Iesu Apostolorum imitatrix, sive gesta praeclara et virtutes eorum, qui e S. I. in procuranda salute animarum per apostolicas missiones, conciones, Sacramentorum ministeria, Evangelii inter fideles et infideles propagationem, ceteraque munia apostolica per totum orbem terrarum speciali zelo desudarunt.* Pragae. 1694.

CCCCLXXIX. **Ant. Baronis** *triumviratus sanctimoniae Soc. Iesu, tribus epigrammatum libris ad imitationem propositus.* (Fr. Xaverius, Borgias, Gonzaga). Neapoli. 1695.

CCCCLXXX. **Ant. Böhmer** *Societas Iesu in coelis triumphans, sacris Ecclesiae honoribus in terris decorata, Seculo Christi XVII anno eiusdem ultimo seculorum memoriae commendata.* Viennae. 1699.

II. Pars Polemica.

1600.

125. *Vom Ursprung und wunderlichem Herkommen der Jesuiten.* 1600.

126. **H. Garthius** *Theologiae Iesuitarum praecipua capita restituta.* Argentor. 1601.

127. *Histoire notable de ‚P. Henry' Iesuite et Sodomite brusle a Anvers le 12 d' avril 1601, tourne de flamand en francois.* 1601. Libellum hunc mendacia putida continere, declaravit publico testimonio Magistratus Antverpiensis 15 Oct. 1601.

128. **Heilbrunner** *Jesuider-Spiegel, darin der Jesuider antichristische Lehre, und blutgieriger Geist aus ihren eigenen Schriften zu erkennen. 3 Thle.* Laugingen. 1601.

129. **Osiander** *wie man auf die 37 Artikel der Jesuiten antworten soll.* Tübingen. 1601. Liber ad opera Sec. XVI se referens.

130. **Pasquier** *le Catechisme des Iesuites ou examen de leur doctrine.* Villefranche. 1602.

131. *La Sibylle Francoise ou derniere remonitrance au Roi.* Villefranche. 1602.

132. **Ant. Arnauld** *le franc et veritable Discours au Roy sur le restablissement qui luy est demande pour les Iesuites.* 1602. Idem latine :

133. *Ingenua et vera oratio ad Regem Christianissimum.* Lugduni. 1602.

134. *De Iesuitarum deleto collegio gratiarum actiones ad Praesules Curiae Parisinae per Academiam Parisiensem. Graece et Latine.* Paris. 1603.

135. *Lettre mystique. Responce, replique.* Leiden. 1603.

136. *Cathechismus, oder gründlicher Bericht von der Lehre und Leben der Jesuiten.* Freystadt. 1603.

137. *Varia : Oratio ad Regem Christ. de restitutione Iesuitarum ; — arestum supremac Curiae Parisiensis ; — Reginae Angliae edictum contra Iesuitas ; — Locusta Iesuitica, carmen ; — epistola Max. II, Henrici IV, Montani de Iesuitis,* etc. Lugd. Bat. 1603.

138. *Fragmentum epistolae pii cuiusdam Eppi, quo pseu-*

do-Iesuitae Caroli et eius congerronum maledicta depellit. Hanoviae. 1604. — Rostochii. 1605.

139. **Car. Molinaei** *consilium super commodis vel incommodis novae sectae seu factitiae religionis Iesuitarum.* Hanoviae. 1604.

140. **Dan. Chamieri** *Epistolae Iesuiticae et ad eas responsiones.* Ambergae. 1604.

141. *De fratribus Iesuitis eorumque discipulis consultatio gemella : altera consultissimi D.* **Car. Molinaei,** *altera gravissimi D.* **Ponti Thyardaei,** *Tissiani catholici, Eppi Cabilonensis. Pro admonendis iunioribus.* Rostochii. 1605.

142. **Fernando Mendoza** *advis de ce qu' il y a à reformer en la Comp. des Iesuites, presente au Pape.* 1605.

143. *Triumphus Papalis super successionem ementitam, et consensum dissentientem pontificiorum et Iesuitarum. Adiuncta historia Iesuitici Ordinis plenaria et perfectissima, conscripta a* **M. Elia Hasenmüllero,** *addita* **Polycarpi Lyseri** *duplici Praefatione.* Francof. 1605.

144. **Philon** (Maximilian von Trier) *Examen der Papisten und Jesuiten.* Francof. 1605.

145. Idem, *papistischer Triumph.* 1605.

146. **Chrestien** *in Vespas aristophonicas, h. e. Iesuitas.* 1607.

147. **De Thou** *in Loiolitas.* 1607.

148. *Trois pieces: 1. La remonstrance faicte a l' Eveque d' Angoulesme par les Peres Iesuites. 2. l' Ordonnance dudict sieur Eveque portant excommunication et interdict comminatoire, laquelle il fit signifier aus dicts P. Iesuites. 3. l' Apologie desdicts Peres, contre ladicte Ordonnance et excomm.* 1607.

149. *Edicts des Consuls et Senat de Danzig et de Thurn en Prusse contre les Iesuites, publie le 25 Aug. et 24 Oct. 1606.* — 1607.

150. *Examen und Inquisition der Papisten und Jesuiten, nebst Kaiser Friedrichs III Reformation.* 1607.

151. *Speculum seu theoria doctrinae Iesuiticae, nec non theatrum sive praxis Iesuitarum. Ad Europae proceres et status. Et catalogus scriptorum, qui contra eos scripserunt.* 1608.

152. *Deliciae seu paradisus Iesuiticus, sive lusus poëtici in facinora Iesuitarum.* 1608.

153. *Jesuiter- und Kappuziner-Spiegel.* 1608.

154. *Merklicher Bericht von der Jesuiten Bruderschaft.* 1608.

155. *Apologia et protestatio legatorum et ecclesiarum Hungaricarum adversus iniquissimas monacho-iesuiticas criminationes, quibus Stephanum Hung. et Transsilv. Principem gentemque Hungaricam in odia et contentum Germaniae Principum inducere, et adversus eos more Iesuitico concitare volentes, Arianismi insimulare non sunt veriti.* Bartphae. 1608.

156. **Fried. Moselanus** *Reuterischer Striegel und Auswischer, wider die von Jesuiten in Reichsstädten eingeschleichten Schartecken angestellt.* Neustadt. 1608.

157. *Von der Jesuiten geheimsten Sachen kurze Relation.* 1608.

158. **Ioan. Cambillion** *relatio de studiis Iesuitarum abstrusioribus.* Aug. Vind. 1608.

159. **Pelargi** *novus Iesuitismus.* Francof. 1608.

160. *Colloquium Pauls V und des Königs zu Hispanien, verfasst aus der heimlichen Unterredung der Jesuiten zu München.* 1608.

161. *Ausgang und Ende der von Gott bestimmten Zahlen des Antichrists 1260, wie solche bei des jetzt regierenden Kaisers Rudolfs Zeiten eingetroffen.* 1608.

162. *Quadragesimae Iesuitarum.* Darmst. 1609. Ex *Hasenmülleri* historia separatim editae et per *Melch. Leporinum* germanice redditae.

163. *Gravis et maximi momenti deliberatio de compescendo perpetuo crudeli conatu Iesuitarum.* 1609.

164. **Ern. Zephyrius** *speculum Iesuiticum, h. e. demonstratio esaviticae profanitatis, pelagianae levitatis, blasphemae impietatis Bellarminianae et Gretserianae.* Vitemb. 1609.

165. *Artides de la doctrine des Iesuites et de quelques autres Docteurs du part de Pape.* 1609.

166. **I. Mariana** S. I. *de morbis Societatis, eorumque causis ac remediis.* 1609. Librum hunc, et Conc. Tridentino et Summis Pontificibus infensum, non esse foetum Auctoris, cui adscribitur, demonstrarunt eruditi.

167. **I. Friedr. Palaeus** *Jesuitisches Eulengeschrey.* Mannheim. 1609.

168. **Ehinger** *päbstischer Triumph, oder widerwärtige Einhelligkeit der Papisten und Iesuiten.* Darmst. 1609.

CCCCLXXXI. **Iac. Gretserus** S. I. *Libri duo de modo agendi Iesuitarum cum Pontificibus, Praelatis etc. Oppositi eiusdem argumenti libello anonymo et famoso.* Ingolst. 1600.

CCCCLXXXII. **Felix de la Grace (Lud. Richeome** S. I.) *la chasse du renard ‚Pasquier,' descouvert et pris en sa tanniere du libelle diffamatoire faux-marque, le catechisme des Iesuites. ‚Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas.'* Villefranche. 1602.

CCCCLXXXIII. **Franc. de Segusie** *Contredits au libelle diffamatoire, intitule: Histoire notable du ‚P. Henry' Iesuite.* Rouen. 1602.

CCCCLXXXIV. **Romanus Veronensis (Car. Scribani** S. I.) *ars mentiendi Calvinistica, cum vero Commentario. ‚Habes hic fabulas Gallicas, Batavicas, in PP. Soc. Iesu. Habes qui eas refellit, paucisque complectitur civilis apud Gallos, et apud Belgas profusi sangvinis causas, auctores, initia, progressus.* Moguntiae. 1602.

CCCCLXXXV. **L. Richeome** S. I. *Plainte apologetique au Roi de France et Navarre pour la Comp. de Iesus contre le Libelle: Le franc et veritable discours etc. Avec quelques notes sur un autre libelle dict le Catechisme des Iesuites.* Bordeaux. 1603.

CCCCLXXXVI. **Frid. Bartschius** S. I. *Iesuiten-Spiegel wider ‚Danielem Cramerum' Lutheranum.* Braunsberg. 1603.

CCCCLXXXVII. **Ioan. Oranus** S. I. *brevis pro Societatis Iesu innocentia adversus Lugduno-Batavos defensio.* 1603.

CCCCLXXXVIII. **Clarus Bonarscius (Car. Scribani** S. I.) *amphitheatrum honoris, in quo Calvinistarum in Societatem Iesu criminationes iugulatae.* Palaeopoli. 1605. Auctior editio. 1606. Contra hunc librum duae in lucem editae existunt scartetae:

169. *Peniculus Foriarum elenchi Scaligeriani pro Soc.*

Iesu, Maldonato, Delrio. Auctore ‚Liberio Sangaverino Cantabro' ad Clarum Bonarscium. Metelloburgi Mattiacorum. 1609.

170. **Petri de Wangen** *Paralipomena ad Amphitheatrum honoris Iesuitarum.* Lugduni. 1611.

CCCCLXXXIX. **Ioan. Argenti** S. I. *defensio S. I. dum Stephanus Botskay rerum potitus Societatem publico e Transsilvania decreto proscibere adnititur.* 1605.

CCCCXC. **Lud. Richeome** S. I. *expostulatio apologetica ad Henricum IV Francorum et Navarrae Regem pro S. I. in famosum libellum: Ingenua et vera oratio etc. gallice data, et a P.* **Andrea Valladerio** *S. I. latina facta.* Lugduni. 1606.

CCCCXCI. **Iac. Silvanus (Iac. Keller** S. I.) *Philippica in Praedicantem Calvinistam, qui Soc. I. conviciis oneravit in libro, qui inscribitur: amica monita a christianis proceribus.* Ingolst. 1607. Praedicantius non siluit, sed edidit novum scriptum.

171. *Anti-Philippica, oder Rettung und Beweisung der a. 1606 geschehenen Warnung an Evang. und Röm. Kath. Freunde, wider ‚Iacobi Silvani alias Iac. Keller S. I.' ausgegangene Philippicam.* 1608.

CCCCXCII. **Sig. Rákóczy** *Princeps Transsilvaniae Iesuitas ab Acatholicis nulla eorum culpa pulsos solenniter iustificat.* 1607. Decretum extat apud. ‚*G. Fejér.* iurium ac libertatum Rel. et Eccl. Cath. in Hung. Codicillus diplom. Budae. 1847. p. 118.'

CCCCXCIII. *Status Catholici Iesuitas contradicentibus se eliminatos protestantur.* 1607. Extat l. cit.

CCCCXCIV. **I. Argenti** S. I. *Actio pro restituenda Societate Iesu in Transsilvania.* 1607.

CCCCXCV. **Cleophas Distelmayr** *Ausschütt- und Stäuberung der guten Jesuitischen Neuen Zeitung, welche 1604 ‚Baruch Thor' sonst ‚Barth. Rülich' in Druck verfertiget.* Grätz. 1608.

CCCCXCVI. **Mart. Siscovii,** AEppi Cracoviensis Cancellarii et Canonici, *oratio apologetica pro PP. S. I.* 1608.

CCCCXCVII. **Fr. de Harlay** *la defence des Peres Iesui-*

tes, ou Reponse aux medisances d' une lettre composee contre leur ordre. Paris. 1609.

CCCCXCVIII. **I. Gretserus** S. I. *relatio de studiis Iesuitarum abstrusioribus, nunc in gratiam Praedicantium Lutheranorum, qui Augustae Vind. quintum Evangelium praedicant, ad lydium veritatis lapidem admota et probata.* Ingolst. 1609. Librum hunc *Conradus Vetter* germanice reddidit.

1610.

172. **Petr. de Wangen** *physiognomia Iesuitica.* Lugduni. 1610. Ea comprehendit: ‚characteres Iesuitarum, commentationem de studiis abstrusioribus et consiliis sangvinariis, quaestiones diabolo propositas a Collono S. I. etc.'

173. **Fortunii Galindi Cantabri** *de causis publici erga Iesuitas odii disputatio.* Bononiae. 1610.

174. *Iesuiter-Collegiums wahre und leibhaftige Contrafactur, von der Jesuiten geheimsten Stücken, Tücken und Heimlichkeiten.* 1610.

175. *Iesuitica negotiatio.* Franekerae. 1610.

176. *Bedenken, welchergestalt der Jesuiten blutdürstigen Anschlägen und Praktiken zu begegnen seyn möge, sammt einer Relation von der Jesuiten geheimsten Sachen.* 1610.

177. **Benedicti Claromontani** *carmina duo: unum in Papam Romanum, alterum in Iesuitas.* 1610.

178. **Innocentius Gentilletus** *stupenda templi Iesuitici: 1. de idololatrica invocatione et salutatione Angelica, una cum horrendis blasphemae adorationis, superstitiosae consecrationis creaturarum exemplis. 2. De patrociniis Sanctorum, quos monachi quibus rebus deos atque deas tutelares assignarint. 3. De Sanctorum reliquiis.* Francof. et Ambergae. 1610.

179. **Ioach. Ursinus** *Iesuitici templi stupenda.* Ambergae. 1610.

180. *Reissender Iesuiterwolf unter dem Schafpelz christlicher Sanftmuth verborgen.* 1610.

181. **Christoph. Ziegler** *oratio de Iesuita, Pontifici Romano a seditionibus.* Witemb. 1610.

182. **I. Schollii** *oratio de laudibus Iesuitarum.* Rostochii. 1610.

183. *Exemplar literarum Bononiae datarum, in quibus excellentia et perfectio PP. Soc. I. ostenditur, multaeque simul ipsis Patribus et eorum institutis factae obiectiones resolvuntur.* 1610.

CCCCXCIX. **Pelletier** *Le Pacifique aux Calomniateurs des Peres Iesuites, salut et augmentation de cervelle.* Paris. 1610.

D. **I. Gretserus** S. I. *haereticus vespertilio sub Bononiensis epistolae italo-latinae velo de perfectione et excellentia Iesuitici ordinis antea delitescens, nunc, quod bene vertat, in lucem extractus.* Ingolst. 1610.

DI. Idem, *furiae Praedicantium Augustae Vind. quintum Evangelium evangelisantium ob examen relationis Cambilhonicae, in I. Gretserum et Conradum Vetterum S. I. excitatae et irritatae, nunc ab iisdem cithara Davidica iterum pacatae, et placatae.* Ingolst. 1610.

DII. **L. Richeome** S. I. *le Pantheon huguenot decouvert et ruiné, contre l' auteur de l' idolatrie papistique.* Lyon. 1610.

1611.

184. **H. de Cressonieriis** *Britonis epistola contra Iesuitas.* 1611.

185. *Le ‚Credo' des Catholiques, en suitte du ‚Pater noster.' Le ‚Credo' des Iesuites. Dedié aux Francois.* 1611.

186. *Le Paternostre des Iesuites, Loyolites, Marianistes, Bellarministes.* 1611.

187. *Salutation Angelique, ou advis.* 1611.

188. *Profanae sectae Iesuiticae vanitas: dialogus seu colloquium Iesuiticum de fundamentis sectae Iesuitarum male fundatis. Scriptum quondam a* **C. Francken** *Exiesuita Viennensi.* Ambergae. 1611.

189. *Conclave Ignatii, sive eius in nuperis inferni cõmitiis inthronisatio: ubi variae de Iesuitarum indole, de novo inferno creandõ, de Ecclesia Lunatica instituenda per satyram congesta sunt. Accessit apologia pro Iesuitis. Omnia duobus*

Angelis adversariis, qui Consistorio Papali et collegio praesident, dedicata. 1611. Etiam anglice prodivit Londini. 1611. Recusum. 1653.

190. **Conr. Deckher** *tractatus de proprietatibus Iesuitarum, continens doctrinae Iesuitarum praecipua capita, a doctis quibusdam thelogis retexta, solidis rationibus testimoniisque S. Scripturarum et doctorum veteris Ecclesiae confutata.* Oppenhemii. 1611.

191. **I. Cambilhon** *nova novorum Iesuitica, d. i. historische und ausführliche Beschreibung von den verborgensten Geheimnissen, und schrecklichsten Thaten der Iesuiten.* Gera. 1611.

192. Idem, *von der Jesuiten Gott und jener Geistlichkeit, darin die gräulichen und erschrecklichen Irrthümer gezeigt werden.* 1611.

193. **Petr. de Wangen** *Paraleipomena ad amphitheatrum honoris Iesuitarum.* Lugd. 1611.

194. *Gefährliche Anschläge der Jesuiten wider König- und fürstliche Personen.* Hanau. 1611.

195. *Consilium datum amico de recuperanda et in posterum stabilienda pace regni Poloniae, in quo demonstratur, pacem nec constitui nec stabiliri posse, quamdiu Iesuitae in Polonia maneant.* Continetur in: ‚*Petri de Wangen* paralipomenis ad amphitheatrum honoris Iesuitarum. Lugd. Bat. 1611.‘

196. **Theoph. Elychnii** *(Dachtler) leberis jesuitica, d. i. jesuitischer Schlangenbalg, darin bewiesen wird, dass die Jesuiter kein neuer Orden, sondern nur wie eine Schlange einen neuen Balg angestreift, und die alte Haut von sich gelegt haben.* Frankf. 1611.

197. *Warnung an den Pabst, dass er den Jesuiten nicht zu viel Freiheit einräumen solle.* Offenbach. 1611.

198. **Eliae Ehingeri** *de Iesuitico Lysandro, taxillis suis christianos in doctrina et iuramentis ac moribus decipiente, dissertatio; cum praefatione* **Frid. Balduini.** Witteb. 1611.

199. **Stephan Pasquier** *von der Jesuiten Secte.* Hanau. 1611.

200. *Iesuitographia, h. e. brevis descriptio sectae Iesuiticae.* 1611.

201. **Casim. Alberti** *päbstischer Antichrist, oder Beweis,*

dass die jetzige päbstische jesuitische Kirche die rechte antichristische Kirche sei. Amsterd. 1611.

202. **Melchior Volcius** *furiae a ‚Iac. Gretsero' et ‚Conr. Vettero' Iesuitis contra Praedicantes Augustanos emissae, sed ab iisdem illis remissae, in quibus illorum argumenta infamia notantur, convincuntur, damnantur, atque breviter explicantur.* Tubingae. 1611.

203. *Glaubwürdige Copie eines Schreibens, — von der jesuitischen Cabbala und geheimen Kunst in Gewissenssachen. Verdeutscht durch* **Urban Wittich.** 1611.

DIII. *Trois tres excellentes predications prononcees au jour et feste de la Beatification du glorieux Patriarche le bienheureux Ignace, fondateur de la Comp. de Iesus.* Poictiers. 1611. Contra librum hunc vulgata est:

204. *Censura Facultatis Parisiensis in librum inscriptum: Trois* etc. Paris. 1611. Verum censuram refutavit:

DIV. **Franc. Solier** S. I. *Lettre justificative respondant a un sien amy touchant la censure de quelques sermons etc.* Poitiers. 1611. Eadem elucubratio de triplici sermone latine quoque edita fuit:

DV. *Tres eximiae conciones in solemni festo Beatificationis gloriosi Patriarchae B. Ignatii fundatoris S. I. quarum prima per Petrum de Valderama, altera per Petrum Dozam, tertia per Iac. Rebulosam in urbe Barcinonensi dictae sunt.* Pictavii. 1611.

DVI. **I. Gretserus** S. I. *vindiciae adversus ‚Zephyrii' speculum Iesuiticum.* Ingolst. 1611.

DVII. *Patent, der Herren Patres der S. I. zu Prag Unschuld wegen der geziehenen Kriegsmunition betreffend.* 1611.

DVIII. DIX. **Casp. Sawicki** S. I. *anatomia consilii editi de stabilienda pace regni Poloniae Iesuitis pulsis.* Cracoviae. 1611. Libellus hic sub ficto prius nomine prodivit: *‚Dialogus seu colloquium nautae et cursoris, qui una iter Varsaviam facientes, diversa sibi hilariter narrant, ita, ut eos audire lubeat: editur a Luca Linowski.*

1612.

205. **A. Lonner** *relegatio Iesuitarum ex omni bene ordinata Republica, vi IX argumentorum potissimum, ut a religione eorum, a scholis, monarchia, tributorum denegationibus, avaritia, luxuria, proditionibus, factionibus, seditionibus, et regicidiis, ordine et firmiter demonstrata.* Gissae. 1612.

206. **Monita privata S. I.** Notobirgae. 1612. Prima editio libelli, saepissime evulgati, et praeter Regulam Societatis a S. Sede probatam, aliam insuper secretam instructionem eidem Societati attribuentis. Liber decreto Indicis a. 1616. reprobatus, et a pluribus Praesulibus proscriptus.

207. **Hier. Bapt. de la Nuza** O. Praed. *libellus Memorialis datus Paulo V Papae, de necessitate reformandi Iesuitas.* 1612.

208. **Wolfgangi Francii** *oratio de Iesuitarum cruentis machinationibus adversus Principes a Romano Pontifice alieniores.* Witteb. 1612.

209. **Ioachimus Ursinus Anti-Iesuita** *(Innoc. Gentiletus) flosculi blasphemiarum Iesuiticarum ex tribus concionibus super beatificatione Ignatii Loyolae habitis decerpti, una cum Sorbonae Parisiensis censura, qua Iesuitae errorum, haereseon, impietatis et blasphemiarum convincuntur et damnantur.* 1612.

210. **M. Thomae Sagittarii** *orationes duae de quaestione illa politica: an Lutheranorum liberi ad scholas Iesuitarum cum bona parentum conscientia et ipsorum liberorum ablegari possint et amandari. Accessit* **Georgii Mylii** *epistola germanica eiusdem argumenti.* Ienae. 1612.

DX. **I. Gretserus** S. I. *Praedicantium Augustanorum ob relationem Cambilhonicam repetitae furiae, quas denuo I. Gretserus et Conr. Vetter S. I. sacerdotes pro meritis castigarunt.* Ingolst. 1612.

1613.

211. **Isaac Cherionus** *ignorantia Iesuitarum.* Genevae 1613.

212. **Friederbeti Theophili** *der Jesuiter Nebelkappen, darin der Jesuiter Anfang, Regul, Lehre, Thun und Leben vor Augen gestellt wird.* Frankf. 1613.

213. **Leidhresseri** *super doctrinae capitibus inter Academiam Parisiensem et S. I. Patres controversis dissertatio duobus libris comprehensa.* Francof. 1613.

214. **Thom. Wegelinus** *novum amuletum Iesuitarum contra omnes haereses.* Tubingae. 1613.

DXI. **I. Gretserus** S. I. *relegatio Lutheranorum et Calvinianorum Praedicantium ex S. Rom. Imperio : ex relegatione Iesuitica ‚Andreae Lonneri' Lutherano-Calvinistae verbatim confecta, et praedicantibus Strenae Ianuariae loco transmissa.* Ingolst. 1613.

DXII. **Ioan. Argenti** S. I. *ad Sigismundum III Poloniae et Sveciae Regem liber de statu eiusdem Societatis in provinciis Poloniae et Lithuaniae.* Cracoviae. 1613. Pro defensione Soc. I. a calumniis illic sparsis. — Editio auctior a. 1616.

1614.

215. **Theophilus Eugenius** *(Guil. Pasquelin) Protocatastasis, seu prima S. I. institutio restauranda Summo Pontifici latino-gallica expostulatione proponitur.* 1614.

216. **Binderus** *de Iesuistarum sophistica et malis artibus.* Tubingae. 1614.

217. *Mastyx Iesuitarum, ubi demonstratur, romanam doctrinam esse coniurationum ac seditionum fautricem ac qui illi addicti sunt, eos non tolerandos esse in regno Angliae aliisque provinciis reformatis.* Oppenhemii. 1614.

118. *Zwei neue Zeitungen: die eine ist ein Spiegel und Ehrenkräntzlein der Jesuider, d. i. wahrhaftiger Bericht, wie der Jesuit Rob. Bellarminus 1642 Weibspersonen beschlafen; die andere, wie die Jesuiter eine Comödie zu Moltzheim agirt und gehalten.* Basel. 1614.

219. **Alb. Graveri** *dissertationes antiiesuiticae.* Ienae. 1614.

220. **Albertus** Prediger in Hildesheim, *vom Ursprung des jesuitischen Lästergeschreis, und ganz unchristlicher Verachtung der teutschen lutherischen Bibel.* Gosslar. 1614.

221. **I. Himmel** *Iesuita pharizaizans, seu collatio Pharisaismi et Iesuitismi, cum apologia pro Luthero contra quemdam Loyolitam Spirensem.* Spirae. 1614.

222. **Osiander** *Abriss und Muster des Kleinods der Jesuiter.* Tübingen. 1624.

DXIII. *Ad Senatum Equitesque Polonos oratio, in qua refelluntur ea, quae in Conventu tum Parczoviensi tum Srzedensi Thorunenses Iesuitis obiecerunt.* 1614.

DXIV. *Epistola monitoria ad Academicos Parisienses perturbatores P. C. P. A. pro reparanda Academicis concordia et pace.* Cadomi. 1614.

DXV. **Duperron** *apologia pro PP. Iesuitis.* Paris. 1614. et 1615.

1615.

223. *Allerhand Eigenschaften, so die Janitscharen und die Jesuiter an sich haben.* 1615.

224. *Prosecutio, continuatio, et innovatio omnium et singularum intercessionum in hanc usque diem factarum ab Universitate Parisiensi adversus admissionem Iesuitarum.* 1615.

225. *Iesuitica Batrachologia in Ministrorum Britannomachia.* Londini. 1615.

226. *Drei wahrhaftige neue Zeitungen: 1. Bericht, wie der Jesuit Bellarminus 1642 Weibspersonen beschlafen. 2. Wie die Jesuiter eine Comödie zu Molzheim agirt und Lutherum durch einen Teufel zerreissen wollen. 3. Von einem Sohn, welcher seinen Vater in einem Trunk Wein mit Gift vergeben.* Basel. 1615.

227. **Sim. Stein** *triumphus Iesuiticus, de Ignatii Loyolae vita et miraculis narratio ficta, absurda cum praecipuis Rom. Ecclesiae fidei articulis; tractatus quo illorum vanitas, horum impia falsitas nervose declaratur, prosternitur. Adversus I.*

Gretserum. 1615. Refert se liber ad controversiam longiorem de S. Ignatio habitam, cuius in literatura Sec. XVI meminimus.

228. *Wohlmeinender, wahrhafter Discurs, warum und wie die Römisch-Katholischen in Teutschland sich billig von Spaniern und Iesuiten absondern sollen.* 1615.

DXVI. **Fr. Tacon** S. I. *Declaration de l' Institut de la Comp. de Iesus. En laquelle sont contenues par deduction les Responses aux principales obiections faites iusques a present contre les Iesuites.* Paris. 1615.

DXVII. **Lud. de Beaumanoir** *expostulatoria defensio ad Senatum Parisiensem pro S. I. In expositoriam Ludovici Servini Regii Advocati querelam contra Fr. Suarium S. I. Theologum pervulgatam.* 1615.

DXVIII. **Georg Tiskiewicz** S. I. *responsio ad libellum famosum cuiusdam anonymi Toruniensis: ‚Patrocinium veritatis literarum Torunensium' falso inscriptum.* Cracoviae. 1615.

DXIX. **Ad. Tanner** S. I. *apologia contra ‚Monita privata' S. I.* 1615.

DXX. **Math. Bembus** S. I. *Monita salutaria data anonymo auctori scripti nuper editi, cui titulus falso inditur: ‚Monita privata S. I.'* 1615.

DXXI. **I. Gretserus** S. I. *libelli famosi, quo vix post hominum memoriam impudentior et flagitiosior prodiit, adversus illustr. Card. Rob. Bellarminum, castigatio.* Ingolst. 1615.

1616.

229. *Bericht von den vergifteten, schädlichen, theils kriechenden Würmern und Ungeziefern, davon aus unterschiedlichen Landschaften Zeitungen einkommen.* 1616.

230. *Sendschreiben Königlicher Majestät in G. Britannien wider alle Recusanten, Jesuiten etc. in England.* Strassb. 1616.

231. *Iesuitica per unitas Belgii provincias negotiatio.* Fraucof. 1616.

232. **Dan. Cramer** *Societas Iesu et Rosaecrucis vera, h. e, quatuor decades emblematum sacrorum de nomine et cruce Iesu Christi.* Francof. 1616.

233. *Praxis Iesuitarum in gratiam eius praxeos studiosorum, hac subiecta forma rithmica, ut ab illis dexterius memoriae mandari queat, fideliter compendiose conscripta.* Christianopoli. 1616.

DXXII. **Ioan. Argenti** S. I. *Apologeticus S. I. in quo pleraeque omnes calumniae, quae in hanc Societatem a variis in causa Venetorum, Regni Gallicani, Angliae, Bohemiae, Transsilvaniae, et aliarum Provinciarum coniici solent, breviter ac dilucide refelluntur.* Colon. 1616.

DXXIII. **Georg. Tiszkiewicz** S. I. *vindiciae doctrinae S. I. a calumniis patroni Torunensium anonymi.* Cracoviae. 1616.

1617.

234. **Eugenii Philantropi** *secta heroica, beatrix, reformatrix, eademque Iesuitiperda.* 1617.

235. **Philander Philanax** *de natura, fine, mediis Iesuitarum.* 1617.

DXXIV. **Math. de Mourgues** *Antirropon, ou contrepoids aux Iesuites et aux ministres de la religion predendue reformee.* Paris. 1617.

DXXV. **Adamus Contzen** S. I. *disceptatio de Secretis S. I. inter Ioannem Can. Vratislaviensem, Ludovicum ICtum Brandeburgicum, et Ad. Contzen S. I. habita.* Moguntiae. 1617.

1618.

236. **Iac. Laurentius** *prodiga Iesuitarum liberalitas in vocibus universalibus.* Amstelod. 1618.

237. *Proscriptio Iesuitarum ex universo Bohemiae regno,*

publicata Pragae 1. Iun. 1618. latine et italice. 1618. Ex hac occasione plura prodiere scripta contra S. I. :

238. *Sammlung verschiedener Schriften, die ‚Gravamina, der evang. Stände des EH. Oesterreich betreffend.* 1618.

239. *Ausschreiben der Böhmischen Stände ‚sub utraque' wegen Abschaffung der Jesuiten aus Böhmen.* 1618.

240. *Summarische Erzählung etlicher Beschwerungen, welche den evang. Ständen im Königr. Böhmen — vorgegangen, besonders aber Verlauf der neulich vorgenommenen Jesuwiderischen Mordpracticken, so sich in Prag zugetragen.* 1618.

241. *Vermahnung, so auf Befehl der 3 Stände in Böhmen ‚sub utraque' den 20 Mai 1618 zu Prag auf allen evang. Kanzeln deutsch und böhmisch verlesen worden, sammt einem Decret, so die Herren Defensores den Jesuiten zu Prag den 2 Iuni insinuiren liessen.* 1618.

242. *Böhmischer Ohrlöffel, d. i. Bericht, wie ‚J. Huss' wunderbarlicher Weise von den Todten auferstanden, und zu Prag, um seine betrübten Landsleute zu trösten, ankommen, auch seinen Jünger ‚Hieronymum' in Gestalt eines Postillons zu den Jesuiten — abgefertigt.* 1618.

243. *Der vertriebenen Jesuiter aus den Königr. Böhmen und Hungarn vorgenommene Wallfahrt zu den Heiligen ‚Raspino, und ‚Pono' nach Amsterdam ins Zuchthaus.* 1618.

244. *Jesuitische Caballa, d. i. letzte Ausflucht und Schlupfwinkel, welche sie zu suchen pflegen, wenn sie durch das Wort Gottes sich hintertrieben und eingethan sehen, sammt wie sie aus solchen ihren Fuchshöhlen ausgedämpft und gänzlich verjagt, erlegt, und ihnen die Bälge abgestreift werden können.* 1618.

245. *Siebenbürgischer in Ungarn ausgelegter Messkram, welchen der Fürst in Siebenbürgen unter den Jesuitern, Mönchen, und aufrührerischen Pfaffen ausgelegt und haufenweise verpartiert hat.* 1618.

246. *Echo von der vermeinten Frömmigkeit der Jesuwitter.* 1618.

247. *Le Secret des Secrets des Iesuites.* 1618.

DXXVI. **I. Gretserus** S. I. *contra famosum libellum, cuius inscriptio est: ‚Monita privata S. I.' libri tres apologetici. Primus ipsa Monita examinat. Secundus testimonia illustrium virorum contra Societatem discutit. Tertius docet, quid ill. Praesules et Proceres de Monitis eorumque auctore sentiant.* Ingolst. 1618.

DXXVII. *Apologia pro Soc. Iesu, ex Bohemiae Regno ab eiusdem regni Statibus Religionis ‚sub utraque, publico decreto immerito proscripta.* Viennae Austr. 1618. Prodivit paulo post auctior editio, a. 1619. iterata.

DXXVIII. **Ios. Aldrete** S. I. *dicaeologia, iuris allegatio pro eiusdem Societatis ac Regularium a locorum Ordinariis exemtione asserenda.* Hispali. 1618.

1619.

248. **Rudolphus Hospinianus** *Historia Iesuitica, h. e. de origine, regulis, constitutionibus, privilegiis, incrementis, progressu, et propagatione Ordinis Iesuitarum. Item de eorum dolis, fraudibus, imposturis, nefariis facinoribus, cruentis consiliis, falsa quoque et sangvinolenta doctrina.* Tiguri. 1619.

249. *Copie eines Schreibens, so weiland Christian II. Churfürst zu Sachsen an Kaiser Mathiam den 6 Oct.* 1608. *abgehen lassen, darin bewiesen wird, dass das Haus Oesterreich keinen ärgern Feind habe, als neben Rom die Jesuiten.* 1619.

250. *‚Variorum discursuum Bohemicorum nervus:' neu umgegossene und mit mehrerm auch heller läutenden Klang ausgefertigte Hussitenglocke. Continuatio III. oder Decret der Jesuiten wider alle evangelischen Potentaten zu Rom beschlossen. Continuatio IV der Böhmischen Pest bewährte Arzney, oder Discurs, ob den Böhmischen Ständen die Jesuiten um Friedens willen wieder anzunehmen, oder des Kriegs gefährlichen Ausgang zu erwarten nützlich sei? Und dann der Teutschen Präservatio, was die Teutschen dermaleins mit diesen friedhässigen Menschen vorzunehmen haben?* 1619.

251. *Jesuiter Ausmusterung im Königreich Böhmen und Mähren, wie solches sowohl die Ungarischen als Mährischen Patente mit mehrerm erweisen und darthun.* Brünn und Pressburg. 1619.

252. *Relatio nuperi itineris proscriptorum Iesuitarum ex regnis Bohemiae et Hungariae, missa ex Helicone iuxta Parnassum.* Pragae. 1619.

253. *‚Mundi miracula,‘ oder Wunderthier, d. i. Bericht von der grossen Furcht, welche dem türkischen Kaiser durch die zu Wien neu entstandenen Ritterleute, genannt von der Heerschaar Iesu, eingejagt, und der Prophet Mahomet verursacht worden, Wunderzeichen zu thun, ja nach CPel zu reisen, den türkischen Kaiser zu avisiren, wie selbige ihm den Tod, und Jerusalem und das heil. Land, auch all sein Kaiserthum und Herrschaft einzunehmen geschworen, und ihn mit allen Ungläubigen vertilgen und ausrotten wollen.* 1619.

254. *Beschreibung der Triumphpforten von den Jesuiten zu Gräz ‚in honorem Ferdinandi II. Imp.‘* 1619.

255. *‚Pia fraus,‘ oder Spanische Natur, welche durch die geschwornen spanischen Diener, die Jesuiten, in alle teutsche Gemüther zu pflanzen begehrt wird, wie aus beigefügter Copie des Schreibens vom Erzherzog Carl Bischof zu Neus an die Schlesischen Fürsten und Stände abzunehmen; nebst Erinnerung an dies Schreiben*, etc. 1619.

256. *Gründlicher Bericht an alle fürstlichen Standspersonen vom Leben, Wandel, und Praktiken der Jesuiten; gestellt ohne Parteylichkeit durch eine geistliche Person. ‚Ex originali italico Romae 1618. in gallicum versum, et ex hoc in vernaculum sermonem.‘* 1619.

257. **Staurophorus** *gewisser Bericht, was die Jesuiter den 24. Oct. 1618. zu Rom für ein teufliches Decret gemacht wider alle christlichen Potentaten.* 1619.

DXXIX. **Georg Riedel** *Draconicidium, d. i. Drachenmord, oder rechtkatholischer Gegenhalt und wahrhafter Discurs, contra den so namens- als glaubenslosen Discurs, warum und wie die Römisch-Katholischen in Teutschland sich billig von den Spaniern und Jesuiten absondern sollen.* Ingolst. 1619.

1620.

258. *Rosa Iesuitica, oder Jesuitische Rottgesellen. ‚A Socictatis Iesuitarum protectore I. P. D.‘* Prag. 1620.

259. *Rosa Iesuitica, d. i. Frage : ob die zwei Orden, der Ritter von der Heerschaar Jesu, und der Rosenkreuzer, ein einziger Orden sey?* 1620.

260. *Iesuiticus dialogus, oder ein Gespräch, in welchem der Jesuiter vornehmste Eigenschaft, und was sie im Schilde führen, auf kurze Reimweise zu finden.* Prag. 1620.

261. **Henr. Laurentius** *Vulpina Iesuitica.* Amstelod. 1620.

262. *L' Avarice des Iesuites, opposée au mepris des richesses.* 1620.

263. *Querela Regni Hungariae adversus corruptelas Iesuitarum.* 1620.

264. *Capituli Iesuitici conventus propter testiculorum suorum periculum.* Tiguri. 1620.

265. *Jesuiter vorhabender Gesang und noch dauernder Klang, d. i. wozu sie jederzeit ihre Glocke gegossen haben, damit sie endlich dermaleinst zu einer gleichlautenden Harmonie und vielgesuchten Monarchie gelangen möchten. Allen christfriedliebenden Potentaten zum Unterricht durch eine unpassionirte röm. kath. Ordensperson in ital. Sprache geschrieben, jetzo ins Deutsche übersetzt.* 1620.

266. *Conversation zwischen zweien Studenten, einen Katholischen, und einen Calvinisten, ob die Jesuiter an allerlei Empörungen im Röm. Reich, und sonderlich in Böhmen schuldig seien.* Prag. 1620.

267. **Hanaveri Amandi** *relatio persecutionis, quae in Styria eiusque metropoli Graecii contra orthodoxos, doctores ac reliquos Aug. Conf. addictos christianos furore Iesuitarum instituta est.* 1620.

268. *Echo, d. i. ein kurzer doch wahrer und eigentlicher Wiederschall von der vermeinten Frömmigkeit der Jesuiter, wie man im Wald schreien, auch wie man den Wiederhall verstehen solle.* 1620.

269. *Allgemeiner Landschwarm der Jeuitischen Heuschrecken, aus der Offenb. Joh. IX. mit Kupferstich : die päpstliche*

Tiara als Heuschreckenkorb, darunter ein 123 Zeilen derbes beissendes Gedicht gegen die Jesuiten. 1620.

270. **Ambrosius N.** *ein Duzet artlicher Gleichniss mit dem Jesuiter und Floh.* 1620.

271. *Spiegel päbstlicher Heiligkeit, oder der Mordpabst, worin aus glaubwürdigen Historien vorgestellt wird, wie sich der Pabst und seine Helfer, die Jesuiten, nicht allein gegen ihre Feinde, sondern Freunde mit schrecklichen Mordthaten erwiesen.* 1620.

DXXX. **I. Argenti** S. I. *de rebus S. I. in regno Poloniae ad Sigism. III. Pol. Regem. Editio tertia, aucta recenti eiusdem Societatis ex regno Bohemiae, Moraviae, Silesiae et Ungariae proscriptione, duabus item actionibus ab eodem auctore in Transsilvania, in ipso generali omnium Ordinum conventu habitis.* Cracoviae. 1620.

DXXXI. *Refutation d' un libelle diffamatoire, intitule : l' Avarice des Iesuites.* Paris. 1620.

1621.

DXXXII. *Dekret des ‚Cardinals Dietrichstein', dadurch die in Mähren wider die Jesuiten ergangenen Edicte kassirt worden.* 1621.

1622.

272. *Les mysteres des Peres Iesuites par interrogations et reponses.* Villefranche. 1622.

273. **Gürlit** *Geschichte der Jesuiten.* Hamburg. 1622.

274. **Ioan. Piscator** Musarum cultor, *ein gar artiges Geizvöglein im Jesuiternest ausgenommen, geropfet und also mutternackend allen aufrichtigen Teutschen vor die Augen gelegt, oder augenscheinliche Erweisung des unersättlichen bodenlosen Geizes der Jesuitensecte.* Kempten. 1622.

DXXXIII. *Reprotestatio PP. Soc. Iesu contra Universitatem Cracoviensem ac protestationem per eandem Universitatem institutam de usurpatione studii ac disputatione a dictis Patribus facta.* 1622.

DXXXIV. **Garasse** S. I. *la recherche des recherches et autres oeuvres de ‚Estienne Pasquier,' — contre les outrages, calomnies et impertinences dudit autheur.* Paris. 1622.

1623.

275. **Ioan. Matth. Meyfart** Prof. Coburgensis, *suscitabulum Clericorum, proponens absurda absurdorum absurdissima, Iesuitica et Papistica absurda.* Coburgi. 1623.

276. *Der geistliche Rath zu weltlichen Sachen, d. i. der Jesuiten Vorschlag, wie das ganze Teutschland wieder zur römischen Kirche zu bringen; woraus zu ersehen, mit was arglistigen Praktiken dieser der Spanischen Regierung unterhandelnde Orden längst schwanger gehe, und nun am Tag und im Werke offenbar ist.* 1623.

277. **Balth. Meisner** *diss. de papisticis* (Iesuiticis) *aequivocationibus.* Witteb. 1623.

278. *Anatomia Soc. Iesu, seu probatio spiritus Iesuitarum. Item arcana imperii Iesuitici, cum instructione secretissima pro superioribus eiusdem.* 1623.

279. *Responsio ad librum Soc. I. contra Univ. Cracoviensem nomine Reprotestationis scriptum.* Edinburgi. 1623.

DXXXV. **Greg. Borastus** *eventilatio literarum, quas ‚Basilius Gonilius' Academiae Cracoviensis Rector ad Sochaviensem aliosque aliquot nobilitatis Poloniae conventus ante publica regni Concilia habitos scripsit de PP. Soc. Iesu ad Academiam Cracoviensem non admittendis.* Brunsbergae. 1623.

1624.

280. **Alitophili** *veritatis lacrymae, sive Euphormionis Lusinini continuatio.* Genevae. 1624.

281. **Lud. Sotelo** O. S. Fr. *epistola adversus Iesuitas, de Ecclesiae Iaponicae statu ad Urbanum VIII Papam.* 1624.

282. *Del Govierno de la Comp. de Iesus.* 1624. Libellus hic post fata *Marianae* S. I. tamquam ipsius foetus typis vulgatus fuit per inimicos in odium Societatis, ut quippe Iesuitas Principibus ac populis ob doctrinam de Regibus ab iis propositam detestabiles redderent.

283. **Andr. Rivetus** *les mysteres des Peres Iesuites, extraites fidelement des ecrits par eux publies.* Villefranche. 1624. Liber iam 1622. vulgatus.

1625.

284. *Discursus de erroribus, qui in forma gubernationis S. I. occurrunt, 20 capitibus.* Burdigalae. 1625. Videtur esse idem opus cum superius nominato hispanico et *Marianae* attributo.

285. **Theod. Thummius** *tractatus de iuramentis et Iesuitarum aequivocationibus.* Tubingae. 1625.

286. **Ioan. Barnesius** *diss. contra aequivocationes.* Paris. 1625. Etiam gallice.

1626.

287. **Iac. Godofridus** *le Mercure Iesuite, ou Recueil des pieces concernant le Progres des Iesuites, dequis l' an. 1620.* Geneve. 1626. Alter tomus collectionis a. 1630. prodiit.

288. *Speculum perfidiae Iesuiticae.* Lugd. 1626.

289. *Controversia illustris, h. e. responsio ad libellum a PP. Iesuitis contra Rectorem et Universitatem Cracoviensem a. 1622. scriptum.* Genevae. 1626.

290. **Lud. Lucius** *Jesuiterhistorie, von der Jesuiterordens Ursprung, Namen, Regeln, Beamten* etc. Basel. 1626.

291. **Lewis Owen** *Speculum Iesuiticum, orthe Iesuites Lookingglasse.* London. 1626. et 1629.

DXXXVI. **Pelletier** *Apologie ou defence pour les Iesuites, contre les calomnies de leurs ennemis.* Paris. 1626. Opus hoc plures impugnabant in Gallia.

1627.

292. **Lud. Lucius** Prof. Basileensis, *Historia Iesuitica: de Iesuitarum Ordinis origine, nomine, regulis, officiis, votis, privilegiis, regimine, doctrina, progressu, actibus, et facinoribus tam communiter quam singulariter; in IV libros tributa, et bono Ecclesiae Reiquepublicae christianae nunc etiam latine edita.* Basileae. 1627.

293. *Leben und Thaten des heiligen Ignatius von Loyola, Stifters und ersten Generals des Jesuiterordens. Nebst einem Beitrag zur Geschichte dieses Ordens.* Germanien. 1627. Satyra, prout et sequens liber :

294. *Apparatus in fundatione D. Ignatii Romae nummis illustratus.* Londini. 1627.

295. *Acta Universitatis Parisiensis pro electione Rectoris, et approbatione eorum, quae ab isto Rectore gesta sunt.* (contra Ies.) 1627.

DXXXVII. **Math. Bembus** S. I. *defensio collegii Cracoviensis PP. S. I. Statibus Regni in Generali Varsaviensi Dieta congregatis ad considerationem proposita.* Varsaviae. 1627.

1628.

296. *Der hochdeutsche Morgenwecker, in welchem alle päbstischen und des Pabsts Anhang (Jesuiten) Praktiken wider die deutschen Städte, England etc. begriffen sind. Von einem dem Vaterland getreuen Patrioten aus einem Jesuitischen an einen andern Jesuiten zu Hildesheim abgegangenen und aufgefangenen Schreiben verteutscht und an den Tag gegeben.* 1628.

1629.

DXXXVIII. *Censurae libelli famosi: ‚Monita privata S. I.' desumtae ex apologia Iac. Gretseri S. I. edita Ingolstadii 1618; item quaedam alia contra istiusmodi libellos famosos et calumnias, ex eadem Apologia, adiectis theologorum de eodem argumento sententiis.* Montibus Hannoniae. 1629.

1630. 1631.

297. *Appellatio ad SS. D. N. Urbanum VIII in causa iuris legendi inter almam Univ. Iageloniam et Religiosos Presbyteros S. I. Cracoviae a certa sententia Rotae Auditoris, istius Causae Iudicis Commissarii, per dictam Univ. interposita cum protestatione.* Cracoviae. 1630.

298. **Guil. Freake** *doctrinae et praxes Societatis Iesuitarum.* Londini. 1630.

299. **Gasp. Scioppius** ex Lutherano Catholicus, initio Societati Iesu utcunque propitius, tardius odio summo in illam correptus, multis libris famam Soc. arrodebat. Horum librorum primus fuit: *Catechismus Patris Schereri S. I.* 1631.

300. *Vor Augen gestellter Welt- und Reichsspiegel, worin alle aufrichtigen Herzen klärlich sehen können, was böse Loiolitische und Spanische Ministri sowohl wider die evangelischen als aufrichtigen Katholischen des h. R. Reichs Stände, ingleichen andere benachbarte Potentaten und Respublicas meditiren*, etc. 1631.

301. **Erasmus Montanus** *römischer Bann und des Pabsts zu Rom Achtserklärung, von Gott dem Allmächtigen geschehen, sammt dessen Adhärenten, Cardinälen, Jesuiten, und ganzem Anhang.* 1631.

302. **Elias Ehinger** *velitatio epistolaris quorumdam S. I. Patrum.* Vitemb. 1631.

303. **Dom. Gravina** O. Praed. *Vox Turturis, seu de florenti usque ad nostra tempora S. Benedicti, Dominici, Francisci etc. Religionum statu. Contra Bellarminum.* Colon. 1631. Huic respondit anonymus:

DXXXIX. *Cavea Turturis.* Monachii. 1631.

1632.

304. *Iesuitica prima.* 1632.

305. *Iesuitica secunda: Universitas studii Parisiensis sociis et amicis Universitatibus studiorum.* (Utriusque Auctor est: **Mich. Girard.**) 1632.

306. **C. Scioppius** *Colloquium inter Paulum V. Papam, Philippum Hispaniae Regem, et Ferdinandum ADucem Austriae, ex Iesuitarum Monacensium et Ingolstadiensium secretis consiliis institutum.* 1632.

307. **Philoxenus Melander** (Scioppius) *Actio perductionis in Iesuitas S. R. I. hostes.* 1632. Ex Germanico eiusdem anni.

308. Idem, *Flagellum Iesuiticum.* 1632.

309. **Dumoulin** *Catalogue ou denombrement des traditions romaines.* Geneve. 1632. Contra S. I.

310. **Ionae Henrici** *hochwichtiger Rathschlag und Bedenken von Hintertreibung der blutdürstigen gefährlichen Anschläge der Jesuiten, so sie wider alle Regimenter und Polizeien immerdar suchen und vornehmen, sonderlich wie dieselbige im Kön. Polen von ihnen verborglich geführt, nunmehro aber männiglich vor Augen gestellt und hintertrieben werden sollen. Nebst einem Traktat von der jesuitischen Monarchie.* Frankf. 1632.

311. **Rud. Hospiniani** *historia Iesuitica, per* **Lud. Lucium** *continuata.* Basileae. 1632.

312. *Jesuitische Sanftmuth und Bescheidenheit, oder Extract aus ‚Andreas Wagner's' Büchlein, daraus zu ersehen, was alle evang. Stände sich zu diesen Spanischen Mönchen guts zu versehen.* 1632.

313. 314. *Gravis et maximi momenti deliberatio de compescendo perpetuo crudeli conatu Iesuitarum: de novo iterum salutis publicae in gratiam typis repetita et dedicata ‚L. B. de Oxensternio.' Cui accessit:* **Philander Philanax.** *Monarchia Iesuitica, sive instrumenta potentialia, Iesuitica, solida, arcana* etc. Francof. 1632.

315. *Jesuiter-Bildniss, darin der so schändlichsten und schädlichsten Jesuiten-Secte Unart, gottloses Leben, und Wandel etc. vor Augen gestellt wird.* 1632.

DXL. **Casp. Druzlicki** S. I. *declaratio memorialis exorbitantiae et processus Academiae Cracoviensis inter Status Regni distributi.* 1632.

1633.

316. **Sanctius Galindus** (Scioppius) *Anatomia S. I. seu probatio spiritus Iesuitarum, item arcana imperii Iesuitici, instructioque secretissima pro superioribus, et deliciarum Iesuiticarum specimina Tandem oracula divina de Societatis exitu ad excitandam Regum ac Principum Cath. attentionem utilissima.* Lugduni. 1633.

317. *Acta et decreta celeberrimae Pictaviensis Academiae adversus PP. S. I. Collegii Sammarthani Pictaviensis gymnasiarchas.* Pictavii. 1633.

318. **Petrus Aurelius** *confutatio collectionis locorum, quos Iesuitae compilarunt, tamquam sibi contumeliosos et iniuriosos: ex defensione epistolae Galliae Epporum et censurae S. Fac. Paris. edita.* 1633.

319. **C. Scioppius** *Mysteria PP. Iesuitarum, ex ipsorum scriptis cum fide eruta: in quibus agitur de Ignatii Loyolae ortu et apotheosi, de Societatis dogmatibus, circa obedientiam coecam, circa Papae potestatem in Regum et Principum personas et status, fidem servandam, sigillum confessionis, aequivocationes etc. Accesserunt huic editioni auctiori et emendatiori appendices duae, in quibus continentur narrationes de molitionibus Iesuitarum in partibus Orientis. Ad maiorem praecautionem in tempus praesens et futurum.* Lampropoli apud Robertum Liberum. 1633.

320. **Dom. Gravina** O. Praed. *ingeminata vox Turturis, contra anonymum.* Neapoli. 1633.

321. **Aug. Ardinghellus** *Paradoxa Iesuitica, h. e. impiae, nefariae, scandalosae, et pestiferae Iesuitarum Germanicorum sententiae adversus omnes Religiosos ordines: quarum omnium necessaria, solida et modesta refutatio continetur in congeminata voce Turturis ‚Dominici Gravinae' Theologi Dominicani Neapoli nuper edita.* 1633.

322. **Scioppius** *Iesuita exenteratus, oder kurze Probe einer recht künstlichen Anatomie, und Vorlegung des jesuitischen Geistes, neulich beschrieben in lateinischer Sprache durch einen gelehrten röm. kath. Anatomicum.* 1633.

323. *Traktat von der Jesuiten Monarchie.* Erfurt. 1633.

324. **Liborius Longinus Tirolensis** *Jesuitische Praktiken, d. i. Bericht von allerlei heimlichen Händeln und abscheulichen Thaten der Jesuiten.* Frankf. 1633.

DXLI. **Laur. Forer** S. I. *Anti-Melander, d. i. Warnungsschrift an die lieben Teutschen, warum sie dem, der sich ‚Philoxenum Melandrum' nennet, durchaus keinen Glauben sollen zustellen in seiner vermeinten ‚Actione perduellionis,' und ‚Flagello Iesuitico' etc.* München. 1633.

DXLII. Idem, *‚Philoxeni Melandri' Kunstkammer, seu Technophylacium.* Monachii. 1633.

DXLIII. Idem, *Apologeticus contra libellum famosum, cui titulus duplex, nempe: flagellum Iesuiticum, et: Actio perduellionis in Iesuitas.* Monachii. 1633.

1634.

325. **Scioppius** *‚Fr. Ludovici Soteli' Minoritae, Regii ad Apost. Sedem Legati et Regni Oxensis Apostoli, et designati Martyris ad Urbanum VIII P. M. de Ecclesiae Iaponicae statu relatio. Accessit ‚Fr. Iuniperi de Ancona, Minoritae consultatio de causis et modis religiosae disciplinae in Soc. Iesu instaurandae, ex italico in latinum conversa.* 1634.

326. **Bernardinus Giraldus** Patavinus, *pro Senatu Veneto apologia, sive de iustitia decreti, quo Senatus Venetus adolescentes ditioni suae subditos ad Iesuitarum scholas accedere interdixit, deque conditionibus, quibus Iesuitae reditum ad Venetos videntur impetrare posse.* Patavii 1634.

327. *Card. et AEppi Pragensis iudicium et censura Bullae a Patribus S. I. Caesari oblatae, Caesarea ac Regali auctoritate firmandae, pro erectione Carolo-Ferdinandaeae Academiae.* 1634.

328. **Daniel Hospitalius** *ad Reges Principesque Cath. consultatio de causis et modis conservandae et amplificandae Soc. Iesu, ut perpetuo durare, deque Ecclesia Dei et regnis ac rebuspublicis Christ. praeclare semper mereri possit.* 1634. Omnia haec opuscula *Scioppio* ut auctori tribuuntur: qui et sequens concinnavit:

329. *Astrologia ecclesiastica, h. e. disputatio de claritate ac multiplici virtute stellarum in Ecclesiae firmamento fulgentium, i. e. Ordinum Monasticorum.* 1634. Opus praesens iam in Literatura bonorum eccles. memoravimus.

DXLIV. **Laur. Forer** S. I. *Anatomia Anatomiae S. I. sive Antanatomia, qua infamis ille liber, qui sub titulo ‚Anatomiae S. I.' nuper ab Anonymo quodam Anatomico furtim in lucem protrusus est, nunc in suas veras ac nativas partes secatur, et orbi christiano membratim conspiciendus proponitur.* Oeniponte. 1634.

DXLV. **Petr. Wadingus** S. I. *brevis refutatio calumniarum, quas Collegio S. I. Pragensi impegit scriptor famosi libelli, cui titulus: Flagellum Iesuiticum.* Nissae. 1634.

DXLVI. *Copia Decreti et relatio processus iudicialis S. Fidei inquisitionis Matritensis adversus auctores et libros famosos contra S. I. editos, qui etiam Romae damnati et prohibiti.* 1634.

DXLVII. *Manifestatio Religiosorum S. I. Cracoviensium* 1634. Contra memoriale Academiae Cracoviensis Iesuitis infestum.

1635.

330. 331. **Scioppius** *Arcana S. I. publico bono vulgata. Cum appendicibus utilissimis.* 1635. Liber hic continet opuscula paulo superius recensita: signanter 1. Instr. secreta; 2. F. Galindi; 3. Ardinghelli; 4. Giraldi; 5. AEppi Pragensis; 6. I. Marianae; 7. Hospitalii — opuscula; insuper 8. Deliciarum Iesuiticarum specimina; 9. Testimonia de Societatis antiquitate, Ignatii Loiolae sanctitate, Patrum Societatis oeconomia etc.

Idem auctor eodem anno nitebatur Lugani in Helvetia aliam quoque satyram contra Soc. I. vulgare sub titulo: ‚Infamia Soc. Iesu,' verum tam Lugani, quam Salodii prope Brixiam ab exequendo consilio prohibitus exstitit.

332. **Rivetus** *Iesuita vapulans.* Lugduni Bat. 1635.

333. *Instructio secreta pro Superioribus S. I.* Genevae. 1635. Distinctum opusculum ex ‚Scioppii Arcanis' desumtum.

DXLVIII. **Laur. Forer** S. I. *Mantissa Antanatomiae Iesuiticae, opposita famosis contra S. I. libellis, quorum tituli sunt: 1. Mysteria PP. S. I. 2. Consultatio Fr. Iuniperi de Ancona Minoritae. 3. Fr. Lud. Soteli relatio de Eccl. Iaponicae statu.* Oeniponte. 1635.

1636.

334—336. **Scioppius** *‚Alphonsi de Vargas'* (sub hoc nomine latet auctor) *Toletani relatio ad Reges et Principes Christianos de stratagematis et sophismatis politicis S. I. ad monarchiam orbis terrarum sibi conficiendam: in qua Iesuitarum erga reges ac populos optime de ipsis meritos infidelitas, ergaque ipsum Pontificem perfidia, contumelia, et in fidei rebus novandi libido illustribus documentis comprobatur.* 1636. Adiicitur operi: *Sedis Apost. censura: 1. Adversus novam, falsam impiam, et haereticam S. I. doctrinam nuper in Hispania publicatam. 2. Adversus novam et pestiferam sectam mulierum Iesuitissarum Friburgi Helvetiorum nuper introductam. Cui accessit actio haeresis in Soc. I. ad Summi Pontificis et S. Inquisitionis tribunal.* Posterior scriptiuncula hunc etiam praefert titulum: *Societatis Iesu novum fidei symbolum in Hispania promulgatum: eiusdem notio censoria in Symbolum Apostolorum.* Opuscula haec separatim quoque vulgata fuere a. 1636.

DXLIX. **Laur. Forer** S. I. *Grammaticus Proteus, Arcanorum S. I. daedalus, a L. Forero dedolatus, et detractis aliis*

atque aliis larvis genuino suo vultu repraesentatus. Accessit Auctarium animadversionum in Casparis Scioppii Ecclesiasticam Astrologiam. Ingolst. 1636.

DL. Idem, *Appendix ad Grammaticum Proteum: quid de relatione ‚Alphonsi de Vargas' ad Reges et Principes Christianos sit sentiendum?* Ingolst. 1636.

1637.

337. **Renati Verdaei** *(Rivetus) statera, qua ponderatur Mantissae ‚Laur. Foreri' Iesuitae Oenipontani sectio prima: quam emisit adversus libellum, cui titulus est: Mysteria PP. Iesuitarum. ‚Paulus Festi epitomator, Mantissa additamentum dicitur lingva Tusca, quod ponderi adiicitur, sed deterius, et quod sine ullo usu est.* Lugduni. 1637.

338. **Alardus Väck** *de primo principio theologiae Iesuiticae libri duo.* Rintelii. 1637.

DLI. **Ioan. Vienotus Petit** S. I. *appendix apologetica ex D. Thoma et D. Bonaventura contra calumniatores Religiosorum, quam historiae Ordinis Iesuitici a se refutatae addidit I. Gretserus.* Leodii. 1637.

1638. 1639.

339. **Nic. Caussini** S. I. Regis Christ. Lud. XIII. Confessarii, *epistola ad Mutium Vitelescium S. I. Praep. Gen.* 1638. Epistola haec de praetensivis abusibus S. I. sonans, et Corosopito (Quimper) dimissa, per inimicos S. I. conficta est.

340. **Lud. de Dieu** *historia Christi Persice conscripta, simulque multis modis contaminata a ‚P. Hieronymo Xavier' S. I. latine reddita.* Lugd. Bat. 1639.

Praeter enumerata decenii istius scripta, prodierant adhuc plura, sine designatione anni, et passim etiam loci, sed ad decennium isthoc videntur referenda:

341. *Rationale Iesuiticum, quo Christi fideles rationes affectus in Societatem, quam vocant Iesu, docentur a* **Rheningio Nantelio.**

342. *Magazin zur Geschichte der Jesuiten.*

343. **Benedictus Gratiosus** *Machiavellismus Iesuiticus, oder hist. polit. Tractat, in welchem die Geheimnisse und Kunstgriffe der Jesuiten enthalten sind. Aus dem Lat.*

344. *Praxis Iesuitarum viva, sive Speculum Iesuiticum, praesentans Iesuitam anatomicum, nec non virtutes, mores, atque honores Iesuitarum; in auctoris fundatorisque Parnassi honorem conscriptum, et dedicatum a Ludimoderatore Parnassano.*

345. **Schulze** *die Jesuiten, dem deutschen Volke zum Spiegel, zum Zügel, zum Riegel.* Magdeburg.

346. *Jesuitisches Raritäten-Cabinet, nebst den Monitis.* Quedlinburg.

347. **Tieftrunk** *de Ethica et scientia iesuitica.*

348. *Articuli Iesuitarum cum commonefactione orthodoxa illis opposita.*

349. *Commentarius de Republica in America Lusitana atque Hispana a Iesuitis instituta, belloque ab his cum Hispaniae Lusitaniaeque exercitibus gesto.*

350. *Postport der Jesuiten, welche selben zu ihrem aus dem Königr. Böhmen und Markgrafthum Mähren nunmehr glücklich vollendeten Auszug gefertigt und eingehändigt worden.* Passau.

351. **Fleury Omer** *tractatus de constitutionibus Iesuitarum.*

DLII. *Reflexiones historicae apologeticae in librum editum contra Missiones Iesuitarum apud Sinas.* Pompeiopoli.

DLIII. **Ildephonsus à S. Thoma** *catholica querimonia adversus ‚Iurieum', illi tribuentem librum inscriptum: Theatro Iesuitico.*

1640. 1641.

352. *Schreiben an Paulinum Datarium von der Jesuiten Cabale.* 1640.

353. *Colloquium Iesuitico-Iansenisticum de libro, cui titulus : Imago primi Seculi S. I.* 1641.

DLIV. **Ioan. de Montemayor** S. I. *responsio ad quinque calumnias in Societatem Salmanticae iactas.* 1641.

DLV. Idem, *de iure S. I. ad legatum a Seren. Regina ei relictum in Codicillo sine solemnitate Tabellionis.* 1641.

DLVI. Idem, *de iure Regis Catholici ad concedendam licite Religiosis facultatem exportandi aromata ex India Orientali non solutis vectigalibus, quae solvi solent.* 1641.

1642.

354. **Ant. Arnaldus** *Theologie Morale des Iesuites.* 1642. Opus frequenter editum. Auctor, famosus Iansenista, unus fuit e praecipuis Societatis adversariis.

DLVII. *Hipparchus : de religioso negotiatore disceptatio : quae negotiatio a religioso statu abhorreat. Lucubratio* **Renati a Valle** *(Theoph. Raynaudi S. I.)* Francopoli. 1642. et gallice. 1645.

1643. 1644.

355. **I. Leon. Weidner** *Iubileum, sive speculum Iesuiticum, exhibens praecipua Iesuitarum scelera, molitiones, innovationes, imposturas, et mendacia contra Statum Ecclesiasticum politicumque, in et extra Europaeum orbem.* 1643. — Ex annis 1643 et 1644. Bibliographi S. I. enumerant 30 opuscula in Galliis vulgata adversus Soc. Iesu, quorum auctores erant *Arnaldus,* et *Godefridus Hernantus.*

DLVIII. **L' abbé de Boisie** *(Pinthereau* S. I.) *les impostures et les ignorances du libelle intitule : La Theologie Morale des Iesuites.* 1644.

DLIX. **Franc. Annat** S. I. *Le libelle intitule : ‚La Theol. Morale des Iesuites,' contredit et convaincu en tous ses chefs.* Paris. 1644. — Cahors. 1648.

DLX. **Pierre Lemoine** S. I. *Manifeste apologetique pour la doctrine des religieux de la Comp. de Iesus, contre une pretendue Theologie Morale, et d' autres libelles diffamatoires publiez par leurs ennemis.* Rouen. 1644.

DLXI. **Nic. Caussin** S. I. *Response au libelle intitule : La Theol. Morale des Iesuites.* Paris. 1644.

DLXII. Idem, *Apologie pour les religieux de la Comp. de Iesus.* Rouen. 1644.

1645. 1646.

356. **Iac. Dupre** *oratio contra doctrinam simoniacam a Lectore moralis Theologiae Collegii Cadomensis S. I. traditam.* 1645.

357. Idem, *altera oratio in ‚Erardum Bilium.* 1645.

358. **Gratianus Leosthenes Salicetus** *(Weidner) Elixir Iesuiticum, sive quinta esssentia Iesuitarum, ex variis inprimis pontificiis auctoribus alembico veritatis extracta, una cum vaticinio Hildegardis Iesuitis accomodato.* 1645.

359. *Iesuita in ferali pegmate ob nefanda crimina in provincia Guienna perpetrata, a* **Petro Iarrigio** *antea eiusdem Societatis viro, quarti voti religioso, concionatore constitutus : e gallico latinitate donatus ; cum iudicio generali de hoc ordine.* Lugd. Bat. 1645. (Latina editio proprie a. 1665. vulgata est.) Petrus Iarrigius S. I. a religione simul et catholica fide defecit, pluraque adversus Ordinem scripsit : subin gratia Dei reversus, retractationem suam solenniter promulgavit Andegavi. 1650.

360. **Lucius Cornelius Europaeus** *(Iulius Clemens Scotti* S. I.) *Monarchia Solipsorum. Ad virum clarissimum Leonem Allatium.* Venetiis. 1645. Auctor e Societate excedens, contra eandem scripsit.

261. **Ant. Arnaldus** *Theologia Moralis Iesuitarum, contra bonos christianorum mores in genere.* 1645. Opus ex gallico (1642) latine redditum.

362. **Clemens Scotti** *veritas nuda; dilucidatio cuiusdam epistolae Capituli Conimbricensis ad instantiam PP. Soc. I. directae ad Urbanum VIII. P. M.* Venetiis. 1646.

363. Idem sub nomine ‚Iulii Clementis Placentini ex Scotorum familia,' *de potestate Pontificia in Soc. Iesu liber, Francisci Solangvis, nobilis Cremensis opera evulgatus. Ad Innocentium X P. M.* Paris. 1646.

1648.

364. **Scioppius** *stratagemata et sophismata Iesuitarum.* Coloniae. 1648.

365. **Lucii Cornelii Europaei** (Scotti) *Monarchia Solipsorum ad Leonem Allatium. Cui nuperrime accessit clavis onomastica. Iuxta exemplar Venetum.* 1648.

366. *Loyola.* London. 1648. Satyra anglica.

367. **Ioan. Christoph. Seldius** *Topica Marcelliana in VI Locos Iesuiticae Theologiae proprios digesta.* Coburgi. 1648.

DLXIII. **Ferd. de Mendoza** S. I. *Apologia pro Soc. I.* 1648.

DLXIV. **Catholici Modestini** *dissertatio paraenetica ad ‚Petrum Iarrigium' novitium Calvinistam.* 1648.

1649.

368. *Epistola sanctissima, gravissima illustrissimi viri, et natalibus doctrina virtute vere christiana clarissimi D.* **Ioannis de Palafox et Mendoza,** *Eppi Angelorum populi (Angelopolitani) ad Summum Pont. Innocentium X de Iesuitarum Societate extingvenda, vel stricte reformanda ob universalis Ecclesiae bonum.* 1649. Sub hoc titulo solent vulgare inimici Societatis epistolam dicti Praesulis: qui iam a. 1647. et 1648. cum Iesuitis controversiae involutus, editum contra hos decretum, in sequelam apostolici mandati retractare debuit.

369. **Ioan. Müller** *oratio de scholis Iesuitarum.* 1649. Comparet in editione Orationum scholastic. Hamb. 1752.

DLXV. **Theoph. Raynaudus** S. I. *iudicium de libro ‚Clementis Scotti' eiusdem Soc. apostatae, contra illam ipsam Religionem suam. ‚Clemens Scottus, Virbius, bis natus, bis mortuus, bis damnatus.'* 1649.

DLXVI. **Albertus de Albertis** S. I. *generales vindiciae S. I. adversus famosos ‚Casparis Scioppii' libellos.* Monachii. 1649.

DLXVII. Idem, *Lydius lapis ingenii, spiritus, ac morum ‚Casp. Scioppii' ab Alberto de Albertis conformatus.* Monachii. 1649.

DLXVIII. Idem, *novacula, dentiscalpium, et strigilis adversus ‚Scioppium.'* Papadopoli. 1649.

DLXIX. **Sfortia Pallavicinus** *Vindicationes Soc. I. quibus multorum accusationes in eius institutum, leges, gymnasia, mores refelluntur.* Romae. 1649. Dirigitur opus adversus Monarchiam Solipsorum, et Clementis Scotti libros.

1650—1656.

370. **Schragmüller** *vergebliches Jesuiter Fröschgeschrei.* Strassburg. 1651.

371. **Ioan. Cordier** *proxima Gigantomachiae spiritualis eversio, seu Iesuiticae Societatis brevi ruiturae angustiae.* 1652.

372. *Manipulus spicarum ex libris domesticis S. I.* Monachii. 1653.

373. **Iulii Clementis Scotti** Comitis Placentini *Paedia Peripatetica, qua omnis docendae ac discendae Philosophiae Aristotelicae ratio dissertationibus VIII exponitur. In his inter cetera passim hallucinationes a P. Sfortia Pallavicino in libro Vindicationum publicatae deteguntur, ac praesertim antiquiores Societatis Patres, et insignes christiani orbis Academiae ab ipsius iniuriis asseruntur.* Patavii. 1653.

374. **Ioan. Hoornbeck** *examen Bullae Urbani VIII P. R. de Iesuitissis.* Ultraiecti. 1653.

375. *Panegyrici ‚Cromvello' scripti, unus a Legato Portugallico, alter a quodam Iesuita.* 1654.

376. **David Christiani** *disputationes antiiesuiticae.* Gissae. 1656.

377. Idem, *Iesuita Pseudo-irenarcha, h. e. censura in epistolam irenicam ‚Ioannis Rosenthal' Iesuitae; — in qua de — Iesuitarum aulicismo et secularitate, occultis artibus etc. disputatur.* Gissae. 1656. Operis istius iam meminimus in generali literatura de Primatu: hic ideo repetimus, quod auctor multa contra Societatem, alioquin inepte et mendaciter, coacervaverit.

378. *Relation aus dem Parnasso, wie Apollo die Jesuiter unlängst ‚in Novam Zemblam' verbannt.* 1656.

379. **Blaise Pascal** *les Provinciales, ou les Lettres ecrites par* **Louis de Montalte** *a un Provincial de ses amis et aux rev. Peres Iesuites, sur le suiet de la Morale et de la Politique de ces* Peres. 1656. Prima editio gallica operis frequentissime recusi: cuius auctor, sub nomine Lud. Montaltii latens, erat Blasius Paschalis, quamvis primae literae Antonio Arnaldo tribuantur. Opus multoties refutatum, et tam Romae, quam in Gallia mox prohibitum fuit.

DLXX. 380. 381. *Retractation du* **Pierre Iarrige** *de la Comp. de Iesus, retiré de sa double Apostasie par la misericorde de Dieu.* Anvers. 1650. Retractationem Iarrigii, iam superius per nos commemoratam, impugnarunt heterodoxi, duobus scriptis: *Responce a la Retractation de P. Iarrige, jadis Iesuiste renie, Hypocrite reforme, maintenant Prestre infame, et plus digne d' estre remis a la Potence, qu' il n' en a este d' estre depose. Par Iean Nicolai Luxembourgeois. Amsterdam.* et: *Remarques sur la retractation de P. Iarrige Reiesuite. Leide. 1651.*

DLXXI. **Henr. Pirhing** S. I. *Apologia und Schutzschrift — wider die groben, falschen und unverantwortlichen Calumnien oder Lästerungen, Unwahrheiten und Irrthümer, welche der lutherische Superintendens in Regensburg ‚Balthasar Balduinus,' heterodoxae theologiae Doctor sowohl mündlich auf der*

Kanzel, als schriftlich und im Druck ausgesprengt hat. Ingolstadt. 1652.

DLXXII. **Eusebe** *(Pinthereau* S. I.) *Response au theologien de courte-robe, sur le sujet du libelle diffamatoire: Theologie Morale des Iesuites.* 1654.

DLXXIII. **Franc. Annatus** S. I. *La bonne foy des Iansenistes en la citation des auteurs reconnue dans les lettres au Provincial.* Paris. 1656. Contra Montaltii literas provinciales.

DLXXIV. **Andoche Morel** S. I. *Response generale a l'auteur des Lettres, qui se publient depuis quelque temps contre la doctrine de Iesuites.* Lyon. 1656.

1657—1659.

382. Provinciales Literae tum 1657. tum subsequis annis reimpressae sunt in diversis locis. Editio gallica Coloniensis 1659. sequenti insignita est titulo: *La Theol. Morale des Jesuites et nouveaux Casuistes, representée par leur pratique et par leurs livres, condamnée il y a dija longtemps pur plusieurs censeurs, decrets d'universitez et arrests de cours souveraines; nouvellement combattue par les curez de France et censurée par un grand nombre de prelats etc.*

383. *Patrum Iesuitarum arcana.* M. Varadini. 1657. Editio hungarica.

384. *A further discovery of the mystery of Iesuitisme. In a Collection of severall Pieces, representing the Humours, Designs and Practisos of those who cal themselves the Society of Iesus.* 1658.

385. *Abtritt des Jesuiterordens von dem Geistlichen in das Weltliche.* 1658.

386. **Ludovici Montaltii** *literae provinciales de morali et politica Iesuitarum disciplina.* ***A* Wilhelmo Wendrockio (Petro Nicolio)** *Salisburgensi Theologo e gallica in latinam lingvam translatae, et theologicis notis illustratae: quibus tum Iesuitarum adversus Montaltium criminationes repelluntur, tum praecipua Theologiae Moralis capita a novorum Casuistarum corruptelis vindicantur.* Colon. 1658. Latina famosi operis editio, aeque saepius repetita.

387. *Lettere scritte da un Teologo a un Vescovo di Francia sopra l' importante quistione: se sia lecito di approvare i Gesuiti per predicare, e confessare?* Trento. 1658.

388. *Missi evangelici ad Sinas, Iaponiam, et oras cofines, integri doctrinae labisque puri, nec ex admissa locutionum mente restrictarum honesta in foveam acti: Leodegarius Quintinus Heduus S. t. d. innoxios texit, baubantem lyciscam compescuit, veritati misere dilaceratae praesto fuit.* Antverpiae. 1659.

389. *Lettre d' illustr.* **Iean de Palafox et Mendoza.** *Traduit sur l' original latin.* 1659.

390. **I. B. Schuppii** Calender. Wolfenbüttel. 1659.

391. Idem, *deutscher Lucianus.* 1659.

392. Idem, *Schreiben an den Calenderschreiber in Leipzig.* Altona. 1659.

DLXXV. *Response aux lettres provinciales.* Paris. 1657.

DLXXVI. **Nouet** *et* **Annat** S. I. *Responses aux lettres provinciales publiées par le secretaire du Port-Royal, contre les PP. de la Comp. de Iesus, sur le sujet de la Morale desdits Peres.* Liege. 1657.

DLXXVII. **Pivoti** S. I. *apologie pour les Casuistes contre les calomnies des Iansenistes.* Paris. 1657.

DLXXVIII. **Bernardi Stubrockii** *Viennensis Theologi* (**Honorati Fabri** S. I.) *notae in notas Guil. Wendrockii ad Lud. Montaltii literas et ad disquisitiones Pauli Irenaei.* Coloniae. 1659. Sub Paulo Irenaeo latet *Petr. Nicolius* Iansenista.

DLXXIX. **Steph. Deschamps** S. I. *quaestio facti de sententia theologorum Societatis circa opiniones probabiles.* Paris. 1659.

DLXXX. **Fr. Annat** S. I. *Faussetes et impostures d' un cahier qui a pour titre : Lettre de l' illustr. Iean de Palafox.* Paris. 1659.

1660—1669.

393. *Conclusio unanimi censensu tum Rectoris tum omnium Doctorum* **Remorum** *Universitatis adversus novae domus Iesuitarum erectionem.* 1660.

394. **Misleri** *speculum antiiesuiticum.* Gissae. 1660.

395. *Censura Facultatis Theol. Parisiensis in librum Iesuiticum.* Paris. 1660.

396. **Theophilus** *scandalum Ecclesiae Rom. Catholicae, i. e. Iesuitarum haeresis, seu atheismus detectus.* 1661.

397. **Theophilus Eulalius** *Catholicus Bohemus, aurea monita religiosissimae S. I. in gratiam Politicorum, et omnium, qui Iesum amant, pro studio edita. Excusa Placentiae typis Eusebii Agathandri Veronensis.* 1661.

398. *Historia Ioannis VIII R. Pontificis a Iesuitarum technis vindicata.* Helmstadii. 1662.

399. *Monita privata Soc. I. ‚Homo politicus huius seculi.'* 1662.

400. *Entdeckte Haushaltung der Jesuiterischen Rathschläge, oder Erinnerung an die Fürsten von der Jesuiten Uebung und Anordnung; durch einen Geistlichen, erstlich italienisch geschrieben, hernach lateinisch ausgegeben, nunmehro aber der ganzen Christenheit zum Besten teutsch mitgetheilt. Sammt angefügter Jesuiter-Politica, oder geheimen Vermahnungen der also genannten Ges. Jesu.* Helikon. 1662. 1663.

401. *Jesuitischer Vogelheerd, oder Erläuterung der Frage: ob christlich-evangelische Eltern mit gutem und unverletztem Gewissen ihre Kinder den Jesuitern zu unterweisen übergeben können?* Warnemünde. 1663.

402. *Der europäische Lucius Cornelius; Monarchia der alleigenen, oder sogenannten Selbstsonnen, an Leonem Allatium.* 1663. Ex Latino versum. Recusum. 1665.

403. **Sam. Rachelius** *examen Probabilitatis Iesuiticae novorumque Casuistarum.* Helmstadii. 1664.

404. *Supplication und Warnung an den Pabst wegen der Jesuiten.* Offenbach. 1664.

405. *Censura Facultatis S. Theol. Pictaviensis, in propositionem excerptam ex thesibus Pictavii editis a Philosophis pro actu solenni in Collegio Sammarthano S. I. propugnandis.* 1665.

406. *Iesuitarum crimina et poenae, cum iudicio generali de hoc Ordine.* Lugd. Bat. 1665.

407. **Lud. Montaltii** *litcrae provinciales. Ed. IV. auctior.* Colon. 1665.

408. *Geheime Verbündniss der Congregation oder Bruderschaft Jesu Christi des Gekreuzigten und seiner allerheil. V Wunden.* Amberg. 1665.

409. *Der in einem traurigen Aufzug aufgeführte und lasterhafte Jesuit : d. i. fleissige Beschreibung aller Laster und Schandthaten, welche die Jesuiten haufenweise verüben.* Leiden. 1665.

410. *Iesuitarum privilegia, disciplina, doctrina, magistri, discipuli, religio, politica negotia, opiniones, apophtegmata, miracula, et mors. Accedunt monita privata eiusdem Societatis.* 1666.

411. **Andr. Mendo** *Crisis de Societatis Iesu pietate, doctrina, et fructu multiplici.* Lugd. 1666.

412. **Christiani Wölfflini** *vindiciae veritatis evangelicae adversus Iesuitas.* Tubingae. 1666.

413. **Franc. Wörgerus** *detectio fraudis, qua pleraeque omnes, quibus hodierni Loiolitae ad suas partes sollicitant orthodoxos, revelantur, atque confodiuntur artes.* Hafniae. 1666.

414. **Berneggeri** *observationes historico-politicae. XIII : de consiliorum Iesuiticorum oeconomia.* Tubing. 1666.

415. **Pacificus a Lapide** *homo politicus. Cum monitis Soc. I. Ed. II.* Cosmopoli. 1668.

416. *Relatio eorum, quae contigerunt in controversia inter Eppum Appamiensem et Iesuitas Collegii eiusdem Civitatis.* 1668. Controversia inde exorta, quod Iesuitae insuperhabito Eppi mandato, confessiones fidelium vi sui privilegii excipere perrexerint.

417. *Initia libertatis Germanicae, et fidei christianae hostis.* 1668.

418. *Jesuitischer Kukkuks, d. i. XV Religionsfragen, Gott und Wahrheit zu Ehren beantwortet.* Altenburg. 1669.

419. **Ant. Arnaldus** *Morale practique des Iesuites.* Cologne. 1669. ss. 8. vol.

420. *La Dieta di vari Autori, o varie opere politiche, sopra li correnti affari.* Brusselles. 1669. Opus contra Iesuitas, XI opusculis constans.

421. **C. Perrault** *la Morale des Iesuites, extraite fidelement de leurs livres.* 1669. 3. vol.

DLXXXI. *Censorium iudicium de Literis Provincialibus L. Montaltii in latinum sermonem conversis a Nicolio sub larvato nomine Wendrokii, et disquisitionibus Pauli Irenaei.* Paris. 1660. Iudicium hoc, cui 4 Eppi et 9 Theologi subscripti sunt, enunciat: in memoratis Literis, notis item Wendrokii, et disquisitionibus Pauli Irenaei Iansenianas haereses ab Ecclesia damnatas propugnari, esseque opera ista maledicentiae ac petulantiae in Summum Pontificem, Eppos, Regem etc. plenissima.

DLXXXII. **Iac. Masenius** S. I. *Gretserus reviviscens contra Aurea Monita religiosissimae S. I. in gratiam politicorum et religiosorum, luci restitutus pristinae; cum brevi Monitorum excussione et censura, ac testium confictorum subordinatorumque examine, perque veros testes et iudicia convictione.* Colon. 1661.

DLXXXIII. **Petrus de Aviles** S. I. *Apologia pro Societate contra ‚Ioannem del Espino' presbyterum detentum in carcere S. Inquisitionis Granatae.* 1664.

DLXXXIV. DLXXXV. **Car. de Grobendoncque** S. I. *Apologeticus pro Soc. Iesu, Politicismi a pluribus insimulata.* Pragae. 1669. Idem auctor a. 1666. de Politicismo distinctum concinnavit librum: *De ortu et progressu spiritus politici, et quo ille, nisi fortiter ei occurratur, tandem sit evasurus.*

1670—1679.

422. *Der Jesuiten Christenthum und Lebenswandel, übersetzt und vorgestellt aus einem von eifrigen jedoch gewissenhaften Papisten zusammengetragenen, und aus Verfolgung der Jesuiten nur kürzlich zu Paris verbrannten französ. Werklein ‚La Morale pratique des Iesuites.' Freistadt, bei Liberio Warnern.* 1670.

423. **Ioan. Müller** *oratio de rebus gestis Iesuitarum.* 1672. Inest orationibus scholasticis auctoris Hamburgi. 1752. editis.

424. *Le Cabinet Iesuitique contenant plusieurs pieces curieuses des Peres Iesuites, avec un recueil des mysteres de l' Eglise chretienne.* Cologne. 1674. et 1678.

425. **Danielis Hartnacii** *deductio brevis et aperta, Iesuitas moliri quaevis periculosissima, ex avitis et domesticis ipsorum Sociorum testimoniis.* Lipsiae. 1674.

426. *‚Corvo hianti bolus ereptus.‘ Eschantillon de la Morale pratique des nommez Jesuites etc.* 1675.

427. *Erzählung der Ränke, Betrügereien, und politischen Griffen der Jesuiten. Nebst ‚Lucii Cornelii Europaei Monarchia Solipsorum,‘ d. i. der Jesuiten, und Deutung derer verborgenen Namen. Beides aus dem verbesserten lateinischen Exemplar übersetzt. Gedruckt im Voigtland.* 1675. Versio operis *Scioppii* (sub nomine *Vargas*).

428. **David Constans** *Iesuiticorum mendaciorum strigilis, quibus ‚Nic. Kellio‘ Iesuita innocentes Ecclesiae Hungaricae Ministros rebellionis non autem religionis contaminare fatigat.* 1676. Opusculum occasione motuum Hungaricorum circa finem Sec. XVII exortorum vulgatum.

429. **Pasquier** *le Catechisme des Iesuites, ou le Mystere d' iniquite revele par ses suppots, par l' examen de la doctrine, meme selon la croyance de l' Eglise Romaine.* Villefranche. 1677. Nova editio libri admodum infensi Societati.

430. **Car. Molinaei** *consilium super commodis vel incommodis novae sectae seu factitiae religionis Iesuitarum. Cum fragmento epistolae ‚Ponti Tyardaei‘ Eppi Cabilonensis contra pseudo-Iesuitam Carolum, et Fac. Th. Paris. censura contra ‚Sanctarellum‘ Iesuitam.* Lipsiae. 1677. Nova editio, illata Bibliothecae Pontificiae ‚Scherzeri.‘

DLXXXVI—DXC. **Honoratus Fabri** S. I. *Apologeticus doctrinae moralis eiusdem Societatis: in quo variis tractatibus diversorum auctorum opuscula confutantur.* Lugduni. 1670. Notare opportunum censemus, in vasto hoc apologetico opere sequentes quoque particulares refutationes contineri: 1. *Anonymus adversus anonymum opusculum, in quo 53 oppositionum capita contra Th. Moralem Iesuitarum exponuntur et refutantur.* 2. *‚Martini de Esparza Artieda‘ S. I. appendix ad quaestionem de usu licito opinionis probabilis, continens responsionem ad quaedam recentiorum argumenta.* 3. *‚Lucii San Marco‘ germana doctrina ‚Thomae Tamburini‘ S. I. perspicue refellens*

impugnationes ‚Vincentii Baronii' adversus illam allatas. Quamquam autem doctus ‚Fabri' obiectiones adversus Theologiam Moralem Iesuitarum positas omnimode refellere adnitatur, impedire tamen haud potuit, quominus sententia ipsius de opinione probabili, quam iam a. 1659. instar dialogi sub nomine *Pithanophyli* Romae evulgavit, oppugnaretur, signanter in sequenti opere: **Stephani Gradii,** *patritii Ragusini, Bibliothecae Vaticanae Praefecti, disputatio de opinione probabili cum P. Honorato Fabri S. I. Romae. 1678.*

DXCI. **Richardus Ashby** S. I. Anglus, *observationes generales in librum Doctoris ‚Stillingfleti' cum vindicatione S. Ignatii et sociorum eius a foedis maculis, quibus eos ille adspergit.* Londini. 1672.

DXCII. *Cursus theologicus dogmaticus Collegii Salmanticensis.* Lugd. 1679. Commemorandus ob doctas, quae in eo continentur, apologias adversus inimicos Societatis.

1680—1689.

431. **I. F. Mayer** *Jesuitische Beichte, und Widerlegung der Lästerung, dass der Teufel Lutheri Lehrmeister sei.* 1680.

432. **I. Donnii** *conclave Ignatii, seu eius in nuperis inferni comitiis inthronisatio.* Lond. 1680. Nova editio.

433. *Excommunicatio dogmatum Moralistarum e Soc. Iesu.* 1680. Latine et germanice. Est Bulla Innocentii XI, qua assertiones quaedam ex operibus Azorii, Lessii, Filliuccii, Tamburini etc. damnantur.

434. **Thomae Barlovii** Eppi Lincolniensis (Anglicani), *Baptismus Regiae potestatis eversor etc. Adiunguntur ‚Lucii Cornelii Europaei' Monarchia Solipsorum, et conclave Ignatii, ubi varia de Iesuitarum indole, de novo inferno creando, de ecclesia lunatica instituenda per satyram congesta. Accessit et Apologia pro Iesuitis etc.* Lond. 1682. Operis huius, et accessionum (denuo editarum) partim in generali literatura de Primatu, partim in antecedente literatura Iesuitica mentio iam facta.

435. **Nectarii Patr. Hieros.** *confutatio imperii Papae in Ecclesiam.* Giazi (Iassy) in Moldavia 1682. graece, dein Londini 1702. latine. Opus in literatura nostra de Primatu iam

recensitum, praesente loco ideo memorandum censemus, quod peculiari capite *de Iesuitis, eorumque novis in Oriente fraudibus ac imposturis* agere opportunum viderit.

436. *Le Iesuite secularisé.* Cologne. 1683. Acerbissimum scriptum contra Soc. I. auctore Sociniano.

437. *Doctrinae Iesuitarum praecipua capita.* Rupellae. 1684. Nova editio famosi libri, in literatura nostra iam identidem nominati.

438. **I. F. Mayer** *Kriege des Herrn für die wahre evang. Kirche wider das unheilige Pabstthum geführt, in welchen die Rechte des Herrn ungeachtet aller jesuitischen feurigen Pfeile dennoch den Sieg behalten.* Wittenb. 1685.

439. **Heinr. Wharton** *die Schwärmerei der römischen Kirche, entdeckt durch einige Anmerkungen über das Leben des Ignatius Loyola.* Lond. 1688. Ex Anglico.

440. *Neue Jesuitische Anschläge wider die Protestanten in England, entdeckt in einem Briefwechsel zwischen ‚P. Petersen und P. de la Chaise.‘* 1688. Plura libellus hic, ex gallico translatus, peperit opuscula.

441. *Rolle der ehrwürdigen PP. Jesuiten auf dem Schauplatz der Welt, wie sie insgesammt aus unverdächtigen, und selbst röm. kath. Scribenten zusammengetragen, und durch die Erfahrung bestätiget worden. Von einem Liebhaber der Wahrheit.* Rom. 1689.

DXCIII. *Defensio Sociorum in Angola adversus obtrectatorum calumnias.* Ulyssipone. 1680.

DXCIV. **Wilh. Sandaeus** *confutatio trium virorum in defensionem Soc. Iesu.* Moguntiae. 1680.

DXCV. *Critique du ‚Iesuite secularise‘.* Cologne. 1683.

DXCVI. **Ildefonsus Quintana** S. I. Eppus Malacensis, *catholica querimonia.* Malacae. 1686. Contra librum ‚De la Morale pratique des Iesuites,‘ in quo fingebatur, auctorem libelli famosi: ‚Teatro Iesuitico‘ esse Eppum Malacensem. Tam suam, quam totius Societatis defensionem suscipit, opere ad Innoc. XI PP. transmisso.

DXCVII. **Le Tellier** S. I. *Defense des nouveaux Chre-*

stiens et des Missionaires de la Chine, du Iapon, et des Indes. Contre deux livres intitulez: ‚La Morale pratique des Iesuites,' et: ‚L' Esprit de M. Arnauld.' Paris. 1687.

DXCVIII. **Ioan. Pollenter** S. I. *Sexaginta quinque Propositiones nuper a SS. D. N. Innocentio XI proscriptae, a Societatis Iesu theologis diu ante SS. Domini decretum consensu communissimo reiectae.* Lovanii. 1689.

DXCIX. *Causa Soc. Iesu contra novum Magistratum ad gubernationem provinciarum Galliae petitum.* 1689.

1690—1699.

442. **Mart. Chemnicii** *Theologiae Iesuitarum brevis et nervosa descriptio et delineatio, ex praecipuis capitibus Censurae ipsorum, quae a. 1560 Coloniae edita est, notata.* Francof. et Witteb. 1690. Nova editio ex Sec. XVI.

443. **Ant. Arnaldus** *haeresis impia adversus praeceptum de Deo amando resuscitata, post solennes ab Ecclesia factas condemnationes, per thesin apud Iesuitas publice defensam.* Colon. 1690.

444. *Histoire de D. Iean de Palafox, et des differens qu' il a eus avec les Iesuites.* 1690. Historia controversiae cum Eppo *Palafoxio*, de qua iam supra mentionem fecimus. Prodivit et Collectio Actorum huius controversiae, 20 opuscula continens, lingva hispanica et Portugallica exarata.

445. **Arnauld** *seconde Plainte aux PP. Iesuites.* 1691. Novum Iansenistae huius scriptum adversus Soc. Iesu.

446. **C. B. Heckel** *Iesuita in schola Hebraica vapulans, et a civitate Hebraica exulans. Dissertatio philologica in Genesim et Numeros.* Ulmae. 1692.

447. **P. Billard** *Bete a sept tetes ou Bete jesuitique.* Cologne. 1693.

448. **I. F. Mayer** *Pontificia irrationalis Logica novae Iesuiticae et blasphemae Academiae.* (Vratislaviensis) *in Silesia.* Hamburgi. 1696.

449. **Iac. Aug. Thuanus** *effigies Iesuitarum*, Witteb. 1697. Opusculum edidit *Knobloch*, e libris historiarum Thuani compositum.

450. *Mysteria PP. Iesuitarum ex illorum scriptis.* 1697. Nova editio.

451. **Ioan. Colerus** *dissertatio historica de Iesuitis.* Lips. 1699.

DC. **G. Iwanek** *‚Vince te ipsum‘! magnum magnorum Dei Sanctorum, Ignatii de Loyola et Francisci Xaverii, ad magnam vitae sanctitatem conducens axioma.* Neo-Pragae. 1693.

DCI. *Apologia der Jesuiten, wider ‚Polycarpi Leiseri‘ erdichtete Historie dieses Ordens, durch ‚Petrum Stevartium‘ lateinisch geschrieben, und durch ‚Cleopham Distelmayr‘ ins Deutsche gebracht.* Ingolstadt. 1694.

DCII. **Gabr. Daniel** S. I. *Entretiens de Cleandre et d' Eudoxe sur les lettres au Provincial.* Cologne. 1694. Liber frequentius editus, et literas Montaltii provinciales refutans.

DCIII. **Iosephus Iouvencius** S. I. *Cleander et Eudoxus seu de Provincialibus, quas vocant, literis dialogi, e gallico exemplari Coloniae edito.* Puteolis (Neapoli) 1695. — Eodem anno Dilingae reimpressi.

DCIV. Idem, *Cleander et Eudoxus, sive de Provincialibus literis dialogi, quibus Societas Iesu ab adversantium calumniis ingeniose vindicatur.* Aug. Vindel. 1696. Contra opus Danielis Iesuitae, literarum provincialium patrocinium suscepit:

452. **Math. Petit-Didier** O. S. B. *Apologie des lettres provinciales de Louis de Montalte, contre la derniere reponse des PP. Iesuites, intitule: Entretiens de Cleandre et d' Eudoxe.* Rouen. 1697. et 1698. Verum *Daniel* novum hunc adversarium mox refutavit:

DCV. **Daniel** *lettre a P. Alexandre* (Natalis O. Praed.) *en faveur de l' auteur de la nouvelle reponse aux lettres provinciales.* Rouen. 1697.

DCVI. Idem, *lettre de M. l' abbé*** a Eudoxe, touchant la nouvelle apologie des lettres provinciales.* Cologne. 1698. *Danieli* se adiunxit:

DCVII. **Cerceau** S. I. *Lettres (six) d' Eudoxe a M. l' abbé***.* Lyon. 1698. 1699. Huc pertinet et sequens opusculum:

DCVIII. *Lettere d' un Direttore ad un suo Penitente intorno al libro intitolato: Lettere Provinziali.* Venezia. 1698. —

Praeter hic recensitos e Sec. XVII. auctores, Bibliographi S. I. numerant adhuc 254 opuscula, pro et contra, lingvis anglica, hispanica, et gallica, item hollandica conscripta.

Pro coronide literaturae Seculi XVII. subiungimus nonnulla opera, ad celebriores controversias spectantia:

DCIX. 1. **Controversia cum Theatinis Cler. Regul.** Huic occasionem praebuit *Ioan. B. Castaldus* dicti Ordinis presbyter, qui in vita B. Caietani Thienaei primis Seculi XVII. annis vulgata asseruit: B. Ignatium Loyolam a. 1506. Venetiis a B. Caietano Thienaeo in ipsius ordinem recipi postulasse, sed per hunc id responsi accepisse, ut ad maiorem Dei gloriam ipse Ignatius novum Ordinem instituat. Assertio istiusmodi per plures Iesuitas discussa refutataque fuit:

DCX. **Franc. Sacchinus** S. I. *cuius sit auctoritatis, quod in B. Caietani Thienaei vita de B. Ignatio traditur?* Dissertatiuncula inest ‚Parti primae Historiae S. I. Romae. 1615.' editae.

DCXI. **Iulius Nigronus** S. I. Genuensis, *historica disputatio de S. Ignatio Loyola, eiusdem S. I. fundatore, et de B. Caietano Thienaeo, institutore ordinis Clericorum Regularium. Opusculum posthumum.* Colon. 1630. — Neapoli. 1631.

DCXII. **Ioannes Rho** S. I. Mediolanensis *ad Ioannem B. Castaldum Cler. Reg. interrogationes apologeticae, in quibus S. Ignatii fundatoris S. I. cum B. Caietano Thienaeo colloquentis atque ab eo Theatinorum Ordinem postulantis reiicitur fabula.* Lugduni. 1641.

---

2. **Controversia cum Benedictinis.** Ea inde enata, moxque sopita est, quod *Constantinus Caietanus* Abbas asserucrit, B. Ignatium a Benedictinis institutum fuisse, librumque Exercitiorum ex simili opere Abbatis Benedictini ‚Garsiae de Cisneros' mutuatum esse. Opus Cisnerianum a. 1571. editum in Literatura Sec. XVI. iam commemoravimus:

DCXIII. **Constantinus Abbas Caietanus** Vindex Benedictinorum, *de religiosa S. Ignatii, sive S. Enneconis, fundatoris S. I. per Patres Benedictinos institutione, deque libello Exer-*

citiorum eiusdem, ab Exercitatorio Ven. Garcia de Cisnerii Abbatis Benedictini magna ex parte desumto, libri duo. Venetiis. 1641.

DCXIV. **Ioan. Rho** S. I. Mediol. *Achates: ad D. Constantinum Caietanum, Monachum Casinatem, et S. Baronti Abbatem adversus ineptias et malignitatem libelli pseudo-Constantiniani de S. Ignatii institutione atque Exercitiis.* Lugduni. 1644.

---

3. **Controversia cum Dominicanis de Theologia Morali.** Dum plurimi libri, auctore Antonio Arnaldo aliisque Iansenistis, adversus theologiam moralem Iesuitarum in lucem prodirent (quos per decursum literaturae nostrae exhibuimus): factum est, ut ex Ordine Dominicano quoque surgeret adversarius, qui, fictis nominibus plura in publicum emisit opuscula, ex parte Societatis aeque tecto nomine refutata. Sequentia ex his opusculis innotuere:

453. **Gregorius de Esclapez** *Manifestum ad fideles Christi contra doctrinas perversas a Iesuitis generatim traditas.* Lovanii. 1646. Liber hispanice vulgatus, et sub breviori etiam titulo ‚Contra moralem Iesuitarum theologiam' Lovanii editus.

DCXV. **Ioannes de Aquila (Matth. de Moya** S. I.) *Ladre me el Perro y no me muerda.* 1654. Est responsum ad priorem librum, et nimis mordens Dominicanos, easdem iis tribuens opiniones, quas Iesuitis exprobare solent.

454. **Francisci de Pietate** (Dominicanus) *Teatro Iesuitico Apologetico discurso, con saludables y seguras doctrinas, necessarias a los Principes, y Sennores de la tierra. Dirigido a la Santidad de N. B. P. Innoc. X. P. R. ‚Inventi sunt in populo meo impii, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Ierem. 5.'* Cuimbra. 1654. Liber famosissimus, Iesuitis infensissimus.

DCXVI. **Amadaeus Guimenius Lomarensis** (*Moya* S. I.) *Opusculum adversus quorumdam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales.* Bambergae, Panormi, Valentiae, Matriti, Lugduni. 1657. Liber priori oppositus, et a nonnullis Theophilo Raynaudo S. I. adscriptus. Sub titulo paulisper modificato denuo prodivit:

DCXVII. Idem, *opusculum singularia universae fere Theologiae Moralis complectens, adversus quorumdam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales. Editio novissima.* Lugd. 1664.

455. *Censura* **S. Fac. Theol. Parisiensis** *in librum, cui titulus: Amadaei Guimenii opusculum Theol. Moralis, lata die 3. Febr. 1665.* Paris. 1665. Etiam Romae in Indicem relatum est opus ‚Moiae' Iesuitae.

456. **Vinc. Baronius** (O. Praed.) *Theologiae Moralis summa bipartita. Pars prior: adversus Caramuelis apologema in Fagnanum, aliosque laxiores aut rigidiores Theologos. Pars altera: contra ficti Amadaei et veri M. Moiae Hispani tractatus XV.* Paris. 1667.

DCXVIII. **Amadaeus Guimenius** *ad S. Congregationis Indicis Emmos ac Rmos DD. Cardinales supplex libellus, quem ad pedes provolutus exponit.* Lugd. 1670. Est quasi retractatio prioris operis.

457. **Vinc. Baronius** *Ethices christianae septemdecim loci, sive delectus opinionum a lege stantium necessarius ad salutem, vindicatus a novissimis dissertationibus ficti Amadaei et veri Matth. Moiae, M. Esparzae, Ioan. Cardenae Hispanorum, Ant. Terelli Angli, Hon. Fabri Galli, Lucii Sammarci Siculi, Francisci Bonae Spei et Aegidii Estrix Belgarum.* Paris. 1673.

458. *Sanctissimi Domini bulla contra propositionum auctorem, qui se Amadaeum Guimenium appellat.* 1681.

459. **Philalethes** *(D. Gerberon) la morale des Iesuites justement condamné dans le livre du P. Moya Jesuite, sous le nom d' Amadaeus Guimenius par la Bulle de N. S. P. le Pape Innoc. XI. Traduit en francois.* 1681.

DCXIX. **Daniel Campfordus** *(Moya) mala fides et calumniae auctoris anonymi, qui nuper in lucem protulit libellum famosum hac inscriptione: La Morale etc. demonstratae.* Colon. 1682.

460. **S. Oger Liban Erberg** *la defense des Censures du Pape Innocent XI et de la Sorbonne contre les Apologistes de la Morale des Iesuites, soutenue par le P. Moya Iesuite, sous le nom d' Amadaeus Guimenius.* Cologne. 1690.

4. **Controversia cum Carmelitis.** Huic occasionem suppeditavit celebris editio Bollandiana ‚Acta Sanctorum': cum enim Editores Iesuitae horum Actorum originem Carmelitarum ab *Elia Propheta*, ut volunt Carmelitae, haud admitterent, multis scriptis oppugnabatur tum generatim dictorum Actorum editio, tum speciatim *Papebrochius* Iesuita, unus ex editoribus. Primum Actorum SS. volumen a. 1643. lucem vidit: controversiae tamen iam a. 1632. initium factum, quo typis vulgatum extitit opus Carmeliticum de asserta origine Ordinis ab Elia Propheta. Opuscula, quo se exceperant, ordine recensemus:

DCXX. **Thomas Aquinas a S. Ioseph,** Carmelita excalceatus, *diss. historico-theologica, in qua patriarchatus celeberrimi Ordinis Carmelitarum SS. Prophetae Eliae vindicatur, e re nata principatus totius Monastices eidem Prophetae asseritur, et potissima illius decora illustrantur : utrumque ex SS. Patribus.* Paris. 1632.

DCXXI. **Franciscus Bonae Spei,** Carmelita, *historico-theologicum Armamentarium, proferens omnis generis scuta, sive S. Scripturae, Summorum Pontificum, SS. Patrum, Geographorum, et Doctorum, tam antiquorum quam recentiorum, auctoritates, traditiones et rationes, quibus amicorum dissidentium tela sive argumenta, in Ordinis Carmelitarum antiquitatem, originem, et ab Elia sub tribus essentialibus votis in monte Carmelo haereditariam successionem et hucusque legitime non interruptam, vibrata enervantur.* 1669.

DCXXII. Idem, *Synopsis Conclusionum Historiae Carmelitanae, ex Carmeli Armamentario extracta.* Antverpiae. 1669.

DCXXIII. **Daniel Papebrochius** S. I. *de B. Alberto, ex Canonico Regulari primum Eppo Vercellensi, dein Patriarcha Hieros. Legato Apostolico, et legislatore Ordinis Carmelitici Commentarius historicus.* Inest ‚Tomo I Aprilis Act. SS. p. 769.' a. 1675.

DCXXIV. Idem, *dissertatio de praetensa quorumdam Carmeliticorum Conventuum antiquitate.* Inest ‚Propylaeo ad April. T. II. p. 32.' a. 1675.

DCXXV. **Franc. Bonae Spei** *armamentarium* etc. Editio II. 1677. Cum reflexione ad Papebrochii dissertationes.

DCXXVI. **Daniel a Virgine Maria** Carmelita, *Speculum Carmelitanum, sive historia Eliani Ordinis FF. B. M. V. de*

monte Carmelo, in qua a S. Propheta Elia origo, per filios Prophetarum propagatio, per Essenos, Eremitas, et Monachos diffusio et continuata successio exponuntur, Sanctorum acta aliqua proponuntur, contra impugnatores propugnacula et armamentaria. 1680.

DCXXVII. Idem, *propugnaculum Carmelitanae Historiae.* 1680.

DCXXVIII. Idem, *dissertationes adversus Censuras recentiores* (Danielis Papebrochii), Inest opus hoc ‚Speculo Carmelitano. T. 1.'

DCXXIX. **D. Papebrochius** *commentarius apologeticus ad querelas quorumdam PP. Carmelitarum.* Inest ‚Actis SS. mensis Maii T. II. p. 709. 846.' a. 1680.

DCXXX. **Maximilianus a S. Maria** Carm. *Harpocrates Carmelitanus R. P. Papebrochio Iesuitae, Ordinis Carmelitarum impugnatori loquens.* Coloniae. 1681. Adnexum est libro huic sequens opusculum :

DCXXXI. *Theses theologicae de Religione : 1. de religione in communi; 2. Religio Carmelitana; 3. eadem contra adversarios protecta; 4. eadem de adversariis triumphans.* Antverpiae. 1681.

DCXXXII. **Valentinus a. S. Amando** Carm. *Elias Heroicus.* 1682. Contra Papebrochium.

DCXXXIII. Idem, *Prodromus Carmelitanus, sive R. P. Danielis Papebrochii Iesuitae, Acta Sanctorum colligentis, erga Elianum Carmeli Ordinem sinceritas, velitatim et remissive discussa; e maiori opere ‚Elias Heroicus' inscripto excerpta.* Colon. 1682.

DCXXXIV. Idem, *Appendix ad Prodromum : Harpocrates Iesuiticus, R. P. Danielem Papebrochium Iesuitam salutaris silentii debitaeque palinodiae monens.* 1682.

DCXXXV. **Iustus Camus** *novus Ismaël, cuius manus contra omnes, et manus omnium contra eum; sive P. Daniel Papebrochius Iesuita omnes impugnans, orbi expositus. ‚In camo et froeno maxillas eorum constringes. Ps. 31.' Aug. Vindel. typis Iosue Brillemacher sub signo Exploratorum in Iericho.* 1682. ac iterum 1683.

DCXXXVI. **Valentinus a S. Amando** Carm. *Heroica Carmeli regula a sanctissimo Dei Propheta Elia vita et exemplo*

tradita, ab Hierosolymitanis Patriarchis Ioanne et Alberto conscripta, ab cuiusdam Mustei scriptoris vilipendiis vindicata. Colon. 1682.

DCXXXVII. Idem, *pomum discordiae, sive dissidii inter P. Papebrochium et Carmelitas origo, progressus, fructus.* Colon. 1682.

DCXXXVIII. *Epistola Domini N. N. Consiliarii regii ad amicum suum D. Antonium Wionem Herovalium, virum inter doctos celeberrimum, de libellis, qui interdum publicantur contra PP. Henschenium et Papebrochium Iesuitas.* Paris. 1682. Etiam gallice prodivit. Auctor censetur esse celebris *Du Cange*, et pro Papebrochio stat.

DCXXXIX. *Responsio ad epistolam, quae visa Leodii grassari sub titulo N.* (i. e. Caroli du Fresne, Domini du Cange) *consiliarii regii, contra originem et successionem Ordinis Carmelitarum.* Paris. 1683. Etiam gallice, ut prior, vulgata.

DCXL. *Amyclae Iesuiticae, sive Papebrochius, scriptis Carmeliticis convictus, suo silentio perditus. Auctore D. N. Consiliario regio.* 1683.

DCXLI. *Historia Carmelitana theologice propugnata in Comitiis Provincialibus Tolosae Provinciae Biterris congregatis a. 1682. Accedit epistola apologetica Henschenii et Papebrochii.* Antverpiae. 1683.

DCXLII. **Sebastianus a S. Paulo** Provincialis Flandro-Belgicus Carm. *libellus supplex SS. D. Innocentio XI pro origine et antiquitate Ordinis Carmelitarum, variisque illius historiis, a S. Congr. Rituum iterato recognitis et approbatis, nec non Summorum Pontificum bullis, adversus P. Danielem Papebrochium S. I. eas ut commenta et imposturas explodentem, exhibitus.* Francof. 1683.

DCXLIII. *Suada Harpocratis, sive Daniel Papebrochius Iesuita a Carmelitis convictus, sibi svadens silentium. Hermopoli, typis Lippiis.* 1683.

DCXLIV. *Iesuitica ad epistolam in Suada contentam responsio.* 1683.

DCXLV. **Albertus Zennerus de Vesalia Clivorum** O. Praed. *Synopsis authentica et curiosa errorum commissorum a Daniele Papebrochio e Societate nominis Iesu, contra utrumque sacrum et candidum Carmelitarum Ordinem, et insertorum*

suo Propylaeo atque Commentario in Acta Sanctorum, variis utriusque iuris textibus stipata, prodit in lucem. 1684.

DCXLVI. *Iesuiticum Papale.* 1684.

DCXLVII. *Iesuiticum non Papale.* 1684.

DCXLVIII. **Petr. Fischer** Francus, *Iesuiticum Nihil : P. Papebrochio Iesuitae, super ipsius cum Carmelitis quoad Ordinis illius historiam controversia Carmeliticis scriptis convicto, et ad silentium redacto, demonstratum. ‚Ad nihilum redactus sum, et nescivi. Ps.* 72.' Salisburgi. 1684.

DCXLIX. **Christianus del Mare** *mendax oraculum Papebrochii Iesuitae in suis VI et VII tomis Maii ad Acta Sanctorum 1688 promulgata, iuris publici factum.* Salisburgi. 1688.

DCL. Idem, *Papebrochius Iesuita, historicus coniecturalis, bombardizans in Actis SS. Sanctos Lucam, et Patres, S. Thomam, Summos Pontifices, Cardinales, antiquas Indulgentias, et bullas, Breviaria, et veteres fundationes monasticas, restinctus.* Salisb. 1688.

DCLI. **I. L. M. H.** *Epistola informatoria ad Soc. Iesu, super erroribus Papebrochianis: sive Hercules Commodianus, Ioannes Launoius Constantiensis, repulsus a Theophilo Raynaudo eiusdem Societatis, redivivus in Daniele Papebrochio Iesuita, commenta propria titulo Actorum SS. evulgante.* Leodii. 1688.

DCLII. **D. I. S.** *Debita Papebrochiana, sive Palinodiae cantatae et cantandae a Daniele Papebrochio Iesuita, computus primus, continens debita soluta, sive palinodias cantatas.* Colon. 1688.

DCLIII. *Vita S. Angeli Martyris, Ord. Carmel. a. 1227 a D.* **Enoch Patr. Hieros.** *teste oculato conscripta; a. 1527. a* **Thoma Belloroso** *Can. Panormitano digesta in capita et Panormi edita; a. 1687. ab adversantibus Danielis Papebrochii iaculis vindicata, suoque auctori asserta per* **Thomam Cantone** *Carm.* Bononiae. 1691.

DCLIV. **Sebastianus a S. Paulo,** *exhibitio errorum, quos Daniel Papebrochius S. I. suis in notis ad Acta SS. commisit contra Christi Domini paupertatem, aetatem etc. — Summorum Pontificum acta et gesta, bullas, Brevia et decreta; Concilia, S. Scripturam, Ecclesiae Capitis primatum et unitatem; S. R. E. Cardinalium dignitatem et auctoritatem; Sanctos*

ipsos, eorum cultum, reliquias, acta et scripta; Indulgentiarum antiquitatem, historias sacras, breviaria, Missalia, Martyrologia, Calendaria, receptasque in Ecclesia traditiones ac revelationes; nec non alia quaevis antiqua Monumenta regnorum, regionum, civitatum, ac omnium fere Ordinum: idque nonnisi ex meris coniecturis, argutiis negativis, insolentibus censuris, satyris ac sarcasmis, cum ethnicis, haeresiarchis, haereticis, aliisque auctoribus ab Ecclesia damnatis. Oblata SS. D. N. Innocentio XII. Colon. 1693.

DCLV. **Conradus Ianningus** S. I. *epistola familiaris ad Sebastianum a S. Paulo circa librum eius, qui inscribitur: Exhibitio errorum etc. Accedit brevis Instructio circa praedicti Sebastiani libellum supplicem SS. D. N. Innocentio XI a. 1683. exhibitum.* Antverpiae. 1693.

DCLVI. **Sebastianus a S. Paulo** *motivum iuris pro libro, cui titulus: Exhibitio errorum etc. in Praefatione, et signanter pro baptismo Constantini M. a S. Silvestro Romae collato, quem cum donatione Constantini Ecclesiae facta aliisque S. Silvestri actis explodit Papebrochius tamquam fabulam et mendacia. Oblatum SS. D. N. Innocentio XII.* Antverpiae. 1693.

DCLVII. **Conr. Ianningus** *amica expostulatio pro sua epistola familiari contra Motivum iuris, praeter omnem iuris formam nuper in vulgus sparsum.* Antverpiae. 1693.

DCLVIII. **Sebastianus a S. Paulo** *appendix ad Motivum iuris pro libro a X Doctoribus Lovaniensibus approbato, cui titulus: Exhibitio errorum. Cum decreto S. Congr. in favorem sententiae P. Thyrsi Gonzalez S. I. Praep. Generalis pro opinione magis probabili.* Antverpiae. 1694.

DCLIX. **Conr. Ianningus** *Apologia pro Actis Sanctorum contra Sebastianum a S. Paulo.* Antverpiae. 1695.

DCLX. **Petri Pauli Strigofrithaemsi** artium et S. Theol. Doctoris, *ad illustrem virum Ioannem Leonardum Oliverium Patritium Cutrensem epistola gravis et plena rerum: quibus Carmelitarum origo ab Elia Propheta, primo eorum parente, haereditariaque ab eo hucusque non interrupta successio, candide et summatim ostenduntur, nec non fortiter ab confarcinatis tenebrionum centonibus vindicantur.* Venetiis. 1696.

DCLXI. **Anton. Xamarillus** (vel Xaramillus) S. I. *libellus supplex a PP. Soc. I. provinciae Toletanae Catholico Hispaniarum Regi oblatus Matriti 1696 contra libellum supplicem eidem Regi oblatum a Carmelitis ad svadendum, ut universis imponatur silentium circa antiquitates Ordinis tenendum, post decretum Inquisitionis Toletanae contra XIV volumina de Actis SS.* Colon. 1696. Originale lingva hispanica fuit conceptum.

DCLXII. *Memoriale presentato dal P.* **Ant. Beltrano** *S. I. al Re nostro Signore, in cui si domanda il poter defender la causa de' Libri del P. Daniele Papebrochio, e del P. Godefrido Henschenio. Tradotto dall' originale Castigliano stampato in Madrid nell' idioma italiano.* Palermo. 1696.

DCLXIII. *Al Memoriale in lingva spagnuola presentato alla Maesta Cattolica di Carlo II d' Austria, Monarca delle Spagne, del P. Ant. Beltrano, in difesa de' PP. D. Papebrochio e Godefrido Henschenio. Risposta apologetica di* **Pietro Paolo Magrifiestos.** Venetia. 1696.

DCLXIV. **D. Papebrochius** *responsio ad exhibitionem errorum per Sebastianum a S. Paulo evulgatum a. 1693. Coloniae. Pars I ad 12 priores articulos.* Antverpiae. 1696.

DCLXV. Idem, *Responsio. Pars II ad posteriores 12 articulos, cum articulo 25 de Postnotatis.* Antverpiae. 1697.

DCLXVI. Idem, *vera origo, et continuata physice nec unquam interrupta successio S. Ordinis Carmelitani, historice demonstrata.* 1697.

DCLXVII. **Sebastianus a S. Paulo** *Memoriale pro Sacrosancta Sede Apost. in quo refutantur Responsiones Danielis Papebrochii S. I. ad exhibitionem errorum, quos suis in notis ad Acta SS. praetenditur commisisse.* Antverpiae. 1697.

DCLXVIII. **Xaramillo** S. I. *apologia, la Verdad contra varias imposturas y acusaciones publicas.* Madrid. 1697. Pro Papebrochii libris.

DCLXIX. **Ioan. Feyxous de Villalobos** Carmel. *diss. historico-sacra et theologico-dogmatica de vera origine et progressu Monastices, eiusdem primo cultore, magno Propheta Elia, Carmelitarum parente sub tribus — votis.* Nolae. 1697.

DCLXX. *Collatio inter graviores aliquot Papebrochii pro-*

positiones et alias Summorum Pontificum. 1698. Opusculum in Hispania exaratum in odium Papebrochii et Soc. Iesu.

DCLXXI. **Papebrochius** *non vera origo atque successio S. Ordinis Carmelitani; in confirmationem verae originis historico-chronologice demonstrata.* Antverp. 1698.

DCLXXII. Idem, *elucidatio historica actorum in controversia super origine, antiquitate, et historiis S. Ordinis BMV. de monte Carmeli inter quosdam illius et Soc. Iesu Scriptores, acta Sanctorum illustrare professos. Quae est Pars III. et ultima Responsionum ad exhibitionem errorum, Papebrochio perperam imputatorum a Sebastiano a S. Paulo. Accedit Synopsis quaestionum curiosarum, historico-theologicarum, tractatarum in utraque parte priorum responsionum.* Antverpiae. 1698.

DCLXXIII. Idem, *protestatio iterata de silentio circa primaevam S. Ordinis Carmelitani institutionem et antiquitatem, semper sibi optato, nunc demum inviolabiliter tenendo.* 1698.

DCLXXIV. **Xaramillus** S. I. *apologia pro veritate contra varias imposturas et accusationes publicas hispanice vulgatas adversus personam et libros Danielis Papebrochii, ipsumque S. I. institutum. Imprimi permissa a Regio Status Senatu et ab Ordinario Inquisitore Matritensi. Latine reddita a* **Petro Cant** *S. I.* Antverpiae. 1698.

DCLXXV. **Nic. Rayaeus** S. I. *Examen iuridico-theologicum Praeambulorum ‚Sebastiani a S. Paulo' ad exhibitionem errorum, Danieli Papebrochio ab illo imputatorum, tribus responsionum partibus praeponendum.* Antverpiae. 1698.

DCLXXVI. **Caspar de Mendoza** *examen divinitatis, quam in Carmelo Vespasianus consuluit, sive C. Svetonii Tranquilli locus de Deo Carmelo, hispanice explicatus, Interprete* **Daniele Papebrochio** *S. I. eadem ex causa calumniam passo.* Antverpiae. 1698.

DCLXXVII. **Papebrochius** *Responsio ad exhibitionem errorum per ‚Sebastianum a S. Paulo' Coloniae 1693. evulgatam. Pars I—III. Editio secunda ab auctore recognita et nonnihil aucta.* Antverpiae. 1698. Editio haec complectitur sequentia 7 scripta, a nobis iam recensita: 1. *Papebrochii* synopsis quaestionum curiosarum. 2. Vera origo — Ord. Carmelitani. 3. *Rayaei* examen iur. theol. 4. *Papebrochii* responsio ad exhibi-

tionem errorum. 5. *Xaramilii* apologia pro veritate. 6. *Mendoza* examen divinitatis. 7. *Papebrochii* elucidatio historica.

DCLXXVIII. **Nic. Rayaeus** S. I. *responsio ad Memoriale, in quo ‚Sebastianus a S. Paulo' adversus Acta SS. et personam Danielis Papebrochii accusationes suas reiterat coram SS. D. N. Innocentio XII, cuius decretum de servando perpetuo silentio super quaestione de primaeva institutione ac successione Ordinis a prophetis Elia et Elizeo, hic praemittitur et observatur.* Antverpiae. 1699.

DCLXXIX. **Papebrochius** *fraus captiosae collationis elogiorum a S. Sede datorum Carmelitis, et scomma Pseudo-Papebrochii in eosdem, Urbis et orbis iudicio exposita.* 1699.

DCLXXX. **Christophorus Jager** O. S. B. ex Styria, *Paraenesis ad Godefridum Henschenium, Danielem Papebrochium et Conradum Ianningum e S. I. ut in continuatis Sanctorum Actis aemulorum latratus contemnant.* 1699.

---

5. **Controversia de ritibus Sinensibus et Malabaricis.** Constat, Sec. 17. et 18. diuturniorem viguisse inter Societatem Iesu, et alios Missionarios Imperii Sinensis de ritibus controversiam, ad tribunal S. Sedis Ap. delatam, ibique prout relationes Missionariorum secum ferebant, diversimode decisam: Iesuitis consvetudines nonnullas Sinensium tolerantibus, aliis vero Missionariis, signanter Dominicanis, eas tamquam superstitiosas reiicientibus; S. Sede porro post relationem Dominicanorum a. 1645. ritus superstitiosos nequaquam tolerandos, anno autem 1656. accepta relatione Soc. Iesu illos ut civiles et politicos permitti decernente, et a. 1669. utramque memoratam decisionem pro ratione adiunctorum confirmante. Quaestio attamen controversa circa exitum Seculi recruduit et sequente Seculo continuata fuit. Opera e praesente seculo notamus eo, quo se excepere, ordine :

DCLXXXI. **Franc. Furtado** S. I. *epistola ad Praep. Generalem Mutium Vittelleschum.* 1636.

DCLXXXII. Idem, *relatio de statu Sinensis Missionis ad Summum Pontificem.* 1639.

DCLXXXIII. Idem, *Responsio ad XII quaestiones a Ioanne de Morales O. Praed. Malinensi propositas Patribus S. I. la-*

borantibus in praedicatione S. Evangelii in imperio Sinarum. 1640.

DCLXXXIV. Idem concinnavit *informationem super ritibus Sinensibus a. 1636 et 1640.* primum Seculo XVIII typis expressam, ut suo loco recurret.

DCLXXXV. **Anton. de Gouvea** S. I. *innocentia victrix, sive sententia Comitiorum Imperii Sinici pro innocentia christianae religionis, lata iuridice per annum 1669, et iussu ‚P. Ant. do Gouvea' S. I. ibi Vice-Provincialis Sinico-Latine exposita.* Quamcheu metropoli provinciae Quamtum in Regno Sinarum a. 1671.

DCLXXXVI. **Ant. Arnaldus** *Apologie pour les catholiques.* Leodii. 1681. Est defensio Iesuitarum Chinensium contra *Iurieum* Calvinistam, qui in quodam suo libro ritus Sinenses et Iesuitas perstrinxerat. Arnaldum oppugnavit, simul et Iesuitas auctor libri :

461. *L' esprit de M. Arnauld.* 1682.

DCLXXXVII. **Claudius von Kessel** *Indicae expeditiones S. I. a calumniis vindicatae, i. e. Apologia S. I. in India Orientali Evangelium praedicantis, adversus accusationes Romae factas a Missionariis Apostolicis S. Congr. de Prop. Fide.* Colon. 1684.

462. *Lettre d' un Docteur en Theologie a un Missionaire de la Chine.* Paris. 1686.

DCLXXXVIII. DCLXXXIX. **Ildefonsus Quintana** S. I. Eppus Malacensis, et **Le Tellier** S. I. quorum opera iam in superioribus capitibus recensuimus (1686 : *Querimonia catholica,* et 1687 : *Defense des nouveaux Chrestiens*), hic quoque commemorandi veniunt, utpote qui obiectiones ex obtutu rituum Iesuitis positas enervarunt. Libris his oppositi fuere a Iurieo et Arnaldo (quem propter impetitam doctrinam Moralem Iesuitae insequebantur) :

463. **Iurieu** *la Religion des Iesuites, ou Reflexions sur les inscriptions du P. Menestrier, et sur les escrits du P. Le Tellier pour les nouveaux Chrestiens de la Chine et des Indes.* La Haye. 1689.

DCXC. **Arnauld** *Lettre a M. l' Eveque de Malaga.* 1689.

464. Idem, *Histoire des differens entre les Missionaires Iesuites d' une part, et ceux des ordres de S. Dominique et de*

S. Francois de l' autre, touchant les cultes, que les Chinois rendent a leur Maitre Confucius, a leur ancetres et a l' indole Chinohan. 1692.

465. Idem, *Suite de l' histoire des differens sur les Iesuites de la Chine* etc. 1693. In utroque libro Arnaldus iam contra Iesuitas vertit calamum, quos initio tueri credebatur.

DCXCI. **Louis le Comte** S. I. *nouveaux Memoires sur l' etat present de la Chine.* Prag. 1696.

DCXCII. **Charles le Gobien** S. I. *Histoire de l' edit de l' empereur de la Chine en faveur de la religion chretienne, avec un Eclaircissement sur les honneurs que les Chinois rendent a Confucius et aux morts.* Paris. 1698.

DCXCIII. *Relation du voyage fait a la chine sur le Vasseau Amphitrite en l' annee 1698 par le Sieur Ghirardini peintre italien.* 1698. Multis exornat laudibus auctor Iesuitas Chinenses.

DCXCIV. **Carlo Giacinto Ferrero** S. I. *Istoria dell' edito dell' Imperatore della Cina.* etc. Torino. 1699. Versio gallici originalis ‚Gobienii' supra laudati.

DCXCV. *Breve Ristretto delle Notizie gia dedotte circa l' uso delle Tabelle colle parole Cinesi Kien-Kien ‚Coelum colito', presentato alla S. Congregazione del S. Officio.* 1699.

DCXCVI. *Ristretto delle Notizie circa l' uso della voce Cinese: Xam-ti, che significa: Supremus Imperator o vero Alti dominus; e della voce: Tien, che significa: Coelum. Representato alla S. Congr. del' S. Officio, dalla Comp. di Gesu.* 1699.

466. *Apologie des Dominicains Missionaires de la Chine, en reponse au livre du P. le Tellier Iesuite, intitule: Defense des nouveaux Chretiens; et a l' Eclaircissement du P. Le Gobien sur les honneurs que les Chinois rendent a Confucius et aux Morts. Par un religieux Docteur et Professeur de Theol. de l' Ordre de S. Dominique* **(Natalis Alexander)** Cologne. 1699. Etiam italice prodivit eodem anno Coloniae.

467. Idem, *Documenta controversiam Missionariorum Apostolicorum imperii Sinici de cultu praesertim Confucii philosophi et progenitorum defunctorum spectantia, ac apologiam Dominicanorum Missionis Sinicae ministrorum adversus libros PP. le Tellier et le Gobien S. I. confirmantia.* 1699.

6. Controversia de sic dicto Peccato Philosophico. Iansenistae, antesignano Ant. Arnaldo, Societati Iesu ultimis prioris, et primis huius decenii annis haud levem facessiverant laborem de sic dicto Peccato Philosophico, scriptaque prodierant sat copiosa pro et contra, quae hic paucis enumeramus.

DCXCVII. **Steph. Bougot** *theses theologicae de peccatis, in collegio Divionensi propugnatae.* Divione. 1686. Thesium prima est: ‚Peccatum philosophicum seu morale est actus humanus, disconveniens naturae rationali et rectae rationi; theologicum vero et mortale est transgressio libera legis divinae. Philosophicum quamtumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, nec aeterna poena dignum.‘

DCXCVIII. **De Reux** S. I. *thesis: Quamvis existentia Dei etiam populariter sit demonstrabilis, non modo tamen non est proprie per se nota quoad nos, sed etiam fieri potest, ut ab homine ordinariis tantum divinae gratiae auxiliis praevento ignoretur inculpate; eripiant hoc nobis, si possunt, assertum Philosophici in Burgundiam usque persecutores peccati, sed non poterunt.* 1688.

468. **Ant. Arnaldus** *nova haeresis in theologia morali, denunciata Pontifici, Eppis, Principibus et Magistratibus.* Colon. 1689.

DCXCIX. *Iansenista novarum haeresium denunciator, calumniae et falsi convictus.* 1689. Scriptum ex parte Soc. I.

DCC. **Dominicus Bouhours** S. I. *Divionensis Theologi suam de peccato philosophico thesim exponentis sententia.* 1690.

DCCI. **Petr. Willems** *elucidatio peccati philosophici, defensa in schola theol. S. I.* Antverp. 1690.

DCCII. **Alex. Maës** S. I. *Theologia, cum appendice de peccato philosophico.* Antverp. 1690.

DCCIII. **Bouhours** *Sentiment des Iesuites touchant le peche philosophique.* Paris. 1690. — Dijon. 1690.

469. **Arnaldus** *secunda denunciatio novae haereseos de peccato philosophico, a Iesuitis Divionensibus, et aliquatenus a Lovaniensibus in scripto suo primae denunciationi opposito, antehac etiam in XV eorum disputationibus diverso tempore ab a. 1668. propugnatae.* Colon. 1690. Disputationes, quarum

hic fit mentio, intelliguntur sequentes: a) *P. Estrix* de 23 Iul. 1668. b) *Ant. de Bourgogne* a. 1670. c) *Ign. de Ionghe* 1671. d) Andegavi 1675. e) *Pollenter* 1680. f) *Vos* 1680. g) idem 1681. h) idem 1682. m. Iulio. i) idem m. Nov. 1682. k) idem 1683. l) *De Reux* 1685. m) *Hellinx* 1686. n) *Reux* 1686. o) *Bruyn* 1687. p) idem 1688.

470. *Recrimination des Iesuites contenue dans leur Retractation de la nouvelle Heresie du peche philosophique convaincue de calomnie par la nouvelle declaration des disciples de S. Augustin.* Cologne. 1690.

DCCIV. **Bouhours** *Lettre a un Seigneur de la Cour en Response au libelle: Recrimination des Iesuites.* Paris. 1690.

471. *Response a l' avertissement qui precede la nouvelle edition de la lettre du P. Bouhours Iesuite an un Seigneur de la cour, au sujet du peche philosophique. Aletople. Epiphane Philadelphe.* 1690.

DCCV. **Bouhours** *Sentiment des Iesuites touchant le peche philosophique. Seconde lettre.* Paris. 1690.

472. **Arnaldus** *tertia denunciatio haeresis novae de peccato philosophico, cum refutatione literarum, quas Iesuitae de illa materia ediderunt. Accessit annotatio ad mandatum Eppi Lingonensis de thesi Divionensi.* 1690.

DCCVI. **Bouhours** *Sentiment des Iesuites touchant le peche philos. Troisieme lettre.* Paris. 1690.

473. *Les veritables sentiments des Iesuites touchant le peche philos.* Cologne. 1690. Sunt duae epistolae Parisinae contra epistolas Bouhoursii.

474. **Arnaldus** *denunciatio quarta haereseos de peccato philosophico, continens responsionem ad tertiam epistolam PP. Iesuitarum.* 1690.

475. *Les veritables sentiments des Jesuites touchant le peche philos. Premiere et seconde Lettre d' un Docteur de Sorbonne a un Seigneur de la cour, pour servir de reponse aux trois lettres du P. Bouhours.* Louvain. 1690.

476. **Arnaldus** *denunciatio quinta Philosophismi, sive haereseos novae de peccato philosophico.* Colon. 1690.

477. Idem, *haeresis impia adversus praeceptum de Deo amando, resuscitata post solennes ab Ecclesia factas condemnationes, per thesin apud Iesuitas publice defensam.* Colon.

1690. Nova denunciatio in nexu priorum posita contra thesim: ‚Bonitas obiectiva consistit in convenientia obiecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitae suae moralis.‘

478. *Censura Universitatis Mussipontanae contra thesim priorem.* Mussiponti. 1690.

DCCVII. **Ioan. Segers** *apologia pro PP. Iesuitis Belgis‘ praesertim Professoribus S. Theol. Lovaniensibus, de haeresi postulatis in materia de peccato philosophico; adversus sycophantam Gallum, Ianseniani veneni satorem.* Colon. 1690.

479. **Alexis Pretre** *Decret de N. S. P. le Pape Alexandre VIII, condamnant deux propositions, recu et approuvé de toute la Societe de Iesus avant et apres sa publication.* Cologne. 1690.

480. *Diatriba theologica de peccato philosophico cum expositione decreti S. Inquisitionis Romanae editi 24 Aug. 1690.*

481. **Ioan. Olearius** *diss. de peccato philosophico.* Lipsiae. 1690.

DCCVIII. **Alex. Maës** S. I. *exercitatio, in qua deteguntur ac refutantur Antonii Arnaldi sophismata, falsae criminationes etc.* Lovanii. 1691.

DCCIX. **Mich. le Tellier** S. I. *Reflexions sur le libelle: Veritables sentiments des Iesuites touchant le peche philosophique.* Haye. 1691.

DCCX. Idem, *l' erreur du peche philosophique combattue par les Iesuites.* Liege. 1691.

DCCXI. Idem, *Avis a M. Arnauld sur sa quatrieme denonciation, et sur la nouvelle censure de ses erreurs, qui viennent encore d' etre condamnées a Rome.* 1691.

482. **I. Franc. de Ladersou** Prof. Lovan. *Symbolum XII. mendaciorum P. Alexandri Maës. S. I.* 1692.

483. **Val. Ern. Löscher** *diss. de peccato philosophico adversus moralem Iesuitarum doctrinam ex principiis moralibus.* Vitemb. 1692.

Errata:			Corrigenda:
Pag.	3.	lin. 30. agnus	agnum.
—	34.	— ult. dissiminare	disseminare.
—	48.	— 32. Ecclesia	Ecclesiae.
—	60.	— 20. 447.	747.
—	74.	— 1. petitionem	petitionum.
—	149.	— 5. peturbandam	perturbandam.
—	168.	— 2. et eundem	ut eundem.
—	172.	— 4. reddent	redderet.
—	286.	— 19. 119—122	119—123.
—	298.	— 13. 529.	229.
—	320.	— 22. 1826.	1526.
—	—	— ult. quantus	quartus.
—	339.	— 1. 1523.	1533.
—	401.	— 15. emandata	emendata.
—	514.	— 25. 1600.	1609.
—	522.	— 22. 1064.	1604.
—	—	— 26. 1064.	1604.
—	555.	— 19. et	ex.
—	577.	— 13. 1617.	1517.
—	578.	— 33. XCCCXVI.	MCCCVI.
—	581.	— 7. 1520.	1620.
—	—	— 29. 1445.	1545.
—	600.	— 27. pontificis	pontificiis.
—	604.	— 30. 1772.	1672.
—	643.	— 20. MDLVIII.	MDCLVIII.
—	—	— 22. MDLIX	MDCLIX.
—	659.	— 8. lauadatam	laudatam.
—	705.	— 32. edisse	edidisse.
—	714.	— 19. redivisus	redivivus.
—	828.	— 8. apothesis	apotheosis.
—	763.	— 27. Apostoli	Apostolici.
—	767.	— 26. Panis	Paris.
—	812.	— 18. Quoque	Quaeque.
—	882.	— 36. Bellarm.	Bellarmini.
—	917.	— 3. CCCCXLVIII.	CCCCLXVIII.
—	—	— 11. CCCCXLIX.	CCCCLXIX.
—	958.	— 26. hic spanicae	hispanicae.
—	985.	— 9. contentum	contemtum.
—	987.	— 7. proscibere	proscribere.
—	1002.	— 27. Concilia	Comitia.
—	1019.	— 4. Cofines	Confines.

213
R732
44576 8
AUTHOR ROSKOVÁNY, AUGUSTINUS DE
Romanus Pontifex Ecclesiae .ae
Primas Et Princeps Civilis.
TITLE
Tomus II.
DATE DUE
BORROWER'S NAME
STORAGE - CBEL
44576
NO